RIJADUS-SALIHIN

VRTOVI POBOŽNJAKA

ZBIRKA HADISA

JAHJA B. ŠEREF EN-NEVEVI

VRTOVI POBOŽNJAKA

Jahja b. Šeref en-Nevevi

Vrtovi pobožnjaka

ZBIRKA HADISA "RIJADUS-SALIHIN"

PREVELI SA ARAPSKOG
Amir Durmić i Emir Demir

2. IZDANJE

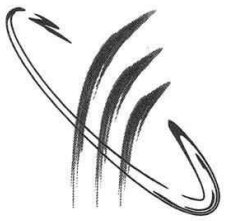

UDRUŽENJE "ORIJENT", SARAJEVO
1439. / 2017.

Ova knjiga štampana je uz saglasnost Uprave za vjerske poslove Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, br. 02-08-2-5661-5/17, dana 27. 7. 1438. h. g. / 24. 4. 2017. godine.

SADRŽAJ

Riječ prevodioca • 7 ❧ Predgovor autora • 15

O temeljnim postulatima • 19
1. Edeb – učtivost, pristojnost i uljudnost • 345
2. Pravila ponašanja prilikom jela • 373
3. Odjeća i odijevanje • 391
4. Pravila ponašanja prilikom ležanja, sjedenja, spavanja • 407
5. Selam – islamski pozdrav • 419
6. Obilazak bolesnika, ispraćaj umrlog, klanjanje dženaze, prisustvovanje ukopu umrlog i zadržavanje na kaburu nakon ukopa • 437
7. Pravila ponašanja na putovanju • 463
8. O raznim vrlinama, odlikama i vrijednostima • 479
9. Itikaf – boravak u džamiji radi ibadeta • 571
10. Hadž – hodočašće u Meku • 573
11. Džihad – borba na Allahovom putu • 579
12. Znanje i nauka • 613
13. Izricanje hvale i zahvale Uzvišenom Allahu • 619
14. Donošenje salavata na Allahovog Poslanika • 621
15. Spominjanje i veličanje Uzvišenog Allaha • 627
16. O dovama • 655
17. O zabranjenim djelima • 681
18. Raznovrsna predanja i zanimljivi događaji • 813
19. Istigfar – traženje oprosta od Allaha • 859

O autoru • 875 ❧ Iz recenzije • 879 ❧ Literatura • 881

RIJEČ PREVODIOCA

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Sva hvala pripada samo Allahu, kojeg hvalimo i od kojeg pomoć i oprost tražimo, Njemu se utječemo od zla naših duša i od naših loših djela. Onoga koga Allah, iz milosti Svoje, uputi na Pravi put, niko ne može odvesti u zabludu, a onome koga On, iz pravednosti Svoje, u zabludu odvede, niko neće ukazati na Pravi put. Svjedočim da nema boga osim Allaha, Jednog i Jedinog, koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov rob i poslanik.

Kada je imam Nevevi, Allah mu se smilovao, 14. ramazana daleke 670. h. g., odnosno polovinom aprila 1272. godine, završio pisanje djela *Rijadus-salihin - Vrtovi pobožnjaka*, vjerovatno nije ni pomislio da će ono postati jedno od najpoznatijih i najrasprostranjenijih djela klasične islamske literature u cijeloj historiji islama. Skoro hiljadu i devet stotina hadisa koje je ovaj vrsni poznavalac Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta, pažljivo odabrao i podijelio u devetnaest poglavlja i tri stotine sedamdeset dvije tematske cjeline, nepresušni su izvor informacija o islamskom vjerovanju, propisima, ahlaku - normama lijepog ponašanja, kazivanjima o vjerovjesnicima i dobrim ljudima, te ostalim islamskim temama, sa kojeg se skoro sedam i po stoljeća napajaju generacije muslimana iz cijeloga svijeta. Gotovo je nemoguće utvrditi koliko je puta kroz historiju ovo djelo prepisano i koliko je štampanih izdanja doživjelo širom svijeta - svake godine u arapskim zemljama, ali i širom svijeta, objavljuju se nova izdanja, a islamski učenjaci, imami i daije posvećuju mu veliku pažnju i redovno ga čitaju studentima i džematlijama i komentiraju u naučnim kružocima i tako nanovo iz njega crpe zlata vrijedne poruke i pouke, i prenose ih drugima.

Rijadus-salihin je djelo na koje je, kako u daljoj tako i u bliskoj prošlosti, napisano mnogo komentara od kojih je prvi, koliko nam je poznato, komentar *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin,* koji je napisao Muhammed

Ali b. Muhammed, poznat kao Ibn Allan (u. 1057. h. g.), a jedan od posljednjih jeste *Kunuzu Rijadis-salihin*, najobimniji i najdetaljniji komentar na kojem je duže vrijeme radila grupa stručnjaka, koji je 1430. h. g. / 2009. godine izdavačka kuća Daru kunuzi Išbil'ja sa sjedištem u Rijadu štampala u dvadeset dva velika toma i na više od trinaest hiljada i šest stotina stranica.

Rijadus-salihin je preveden na mnoge svjetske jezike, pa je tako i na naš jezik sedamdesetih godina prošlog stoljeća rahmetli Mustafa ef. Čolić preveo kompletno djelo, međutim, ono zvanično nikada nije štampano, već ga je prevodilac kopirao i u skromnom broju primjeraka distribuirao uglavnom imamima i službenicima Islamske zajednice. Krajem devedesetih godina prošlog stoljeća, grupa studenata Islamskog univerziteta u Rijadu prevela je sažetak *Rijadus-salihina*, koji je štampan u velikom broju primjeraka.

❧ *Karakteristike ovog prijevoda*

- Po prvi put na naš je jezik prevedeno i štampano kompletno djelo *Rijadus-salihin*, što, pored prijevoda ajeta, hadisa i dodatnih rivajeta – verzija tih hadisa, uključuje i verifikaciju i ocjene hadisa koju navodi autor, kao i uvodne napomene u kojima se povremeno pojašnjavaju određeni propisi i pravila, te pojašnjenja koja je autor naveo nakon nekih hadisa. Izostavljena su pojašnjenja arapskih termina i sintagmi koji su protumačeni samim prijevodom na naš jezik.
- Naveden je cjelokupan arapski tekst ajeta, hadisa i dodatnih rivajeta kao i verifikacija i ocjena hadisa koju iznosi imam Nevevi. Arapski tekst hadisa u potpunosti je vokaliziran kako bi se učenicima medresa, studentima islamskih nauka i arapskog jezika, ali i svima onima koji su učili ili koji uče arapski jezik, olakšalo pravilno čitanje i razumijevanje Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa.
- Za dove i zikrove koji se navode u djelu, prije prijevoda navedena je i transkripcija arapskog teksta, kako bi se i onima koji ne poznaju arapsko pismo omogućilo da ih nauče.
- Nakon što bi citirao hadis, imam Nevevi je prakticirao navesti zbirku u kojoj je hadis zabilježen, a često bi, ukoliko se ne radi o zbirkama Buharija i Muslima, u kojima su svi hadisi vjerodostojni, spomenuo i kratku ocjenu tog hadisa. Iza svakog primarnog izvora koji je naveo imam Nevevi najčešće smo naveli samo broj hadisa, a kod nekih hadiskih zbirki pored

broja hadisa i broj toma i stranice, i to shodno numeraciji koja je korištena u zbirkama hadisa koje su u cijelosti prevedene na naš jezik, a to su dva *Sahiha*, Buharijev i Muslimov, i dva *Sunena*, Ebu Davudov i Tirmizijev. Prilikom numeracije i referenciranja hadisa koji se nalaze u hadiskim zbirkama koje još uvijek nisu prevedene na naš jezik, koristili smo ona izdanja i numeracije za koja, zbog svoje proširenosti i prihvaćenosti u islamskom svijetu, pretpostavljamo da će u budućnosti biti korištene za prijevod tih djela na naš jezik.

- Tamo gdje je postojala mogućnost da će se kod čitalaca pojaviti nedoumica u pogledu shvatanja određenih riječi, sintagmi, rečenica ili cijelih hadisa, u fusnotama su navedena kratka pojašnjenja.

❧ *Nekoliko napomena o prijevodu*

- U različitim izdanjima djela *Rijadus-salihin* mogu se pronaći različite numeracije hadisa, tako da je u nekim izdanjima broj hadisa manji, a u nekima veći. Razlika je nastala kao posljedica različitog pristupa poimanju nekih dodatnih rivajeta koje je naveo imam Nevevi, a koji se prenose od različitih prenosilaca, pa su neki učenjaci određene rivajete smatrali zasebnim hadisima, a drugi samo drugačijom verzijom jednog te istog hadisa. Za ovaj prijevod korišteno je drugo izdanje izdavačke kuće Muessesetur-risala, koje je objavljeno 1422. h. g. / 2001. godine, a koje je valorizirao i verificirao istaknuti hadiski stručnjak Šuajb Arnaut (u. 1438. h. g.), Allah mu se smilovao. Prema ovoj numeraciji, u djelu *Rijadus-salihin* ima 1896 glavnih hadisa i veliki broj dodatnih rivajeta koji nisu zasebno numerirani.
- Predgovor autora i prvih 680 hadisa preveo je dr. Emir Demir, a ostatak knjige, od 681. do 1896. hadisa, prevela je moja malenkost.
- Imam Nevevi uvrstio je u *Rijadus-salihin* hadise iz šesnaest primarnih hadiskih zbirki, a to su:

1. Buhari, *Sahih,*
2. Muslim, *Sahih,*
3. Ebu Davud, *Sunen,*
4. Tirmizi, *Sunen,*
5. Ibn Madža, *Sunen,*
6. Nesai, *Sunen,*
7. Nesai, *Amelul-jevmi vel-lejla,*
8. Nesai, *Es-Sunenul-kubra,*
9. Bejheki, *Es-Sunenul-kubra,*
10. Hakim, *Mustedrek,*
11. Malik, *Muvetta,*
12. Ibn Huzejma, *Sahih,*
13. Darekutni, *Sunen,*
14. Tirmizi, *Eš-Šemail el-Muhammedijja,*
15. Ahmed b. Hanbel, *Musned,*
16. Darimi, *Sunen.*

- Autor je u nekoliko navrata citirao rivajete hadisa i naveo pojašnjenja koja su spomenuli sljedeći islamski učenjaci u svojim djelima:

  1. Ebu Bekr el-Ismaili, *Sahih*; ova zbirka hadisa danas ne postoji kao zasebno djelo,
  2. Kadi Ijad, *Mešarikul-envar ala sihahil-asar*,
  3. Humejdi, *El-Džem'u bejnes-sahihajn*,
  4. Ebu Bekr el-Berkani, *Sahih*; ovo djelo još uvijek nije u objavljeno u cijelosti, odnosno iz štampe je izašao samo prvi tom 1420. h. g., a objavila ga je izdavačka kuća Ibn Hazm,
  5. Hakim, *Ma'rifetu ulumil-hadis*; ovo djelo nije klasična hadiska zbirka, nego tretira hadisku terminologiju i hadis kao naučnu disciplinu,
  6. Hattabi, *Mealimus-sunen*,
  7. Dževheri, *Es-Sihah*,
  8. Ebu Mehasin Abdulvahid b. Ismail er-Rujani, *Bahrul-mezheb fi furui mezhebil-imamiš-Šafii*.

- Prilikom prijevoda hadisa korišteni su poznati komentari spomenutih hadiskih zbirki i prijevod je, gdje je to bilo neophodno, usklađen sa značenjem dotičnog hadisa, zbog čega neki arapski izrazi i sintagme nisu prevedeni doslovno, jer bi tada smisao hadisa ostao nedorečen ili nejasan.
- Pojašnjenja u fusnotama utemeljena su na tradicionalnim i savremenim komentarima hadiskih zbirki. Sva korištena djela nabrojana su u popisu literature, na kraju knjige.
- Imam Nevevi kroz same naslove tematskih cjelina ponekad spominje propise koji se nužno ne zaključuju iz ajeta i hadisa koje citira, već se podrazumijevaju na osnovu drugih predaja koje nije spomenuo ili na osnovu kijasa – analogije, tj. zbog sličnosti.
- U nekim slučajevima autor nije citirao hadis doslovce onako kako je zabilježen u primarnim hadiskim zbirkama, već je ponekad, iz nekog razloga, izostavio dio hadisa, riječ, sintagmu ili čitavu rečenicu. Tamo gdje je bilo bitno skrenuti pažnju čitaoca na ovu razliku u hadisu koji je citiran, dodali smo napomenu u fusnoti.
- Kada se u pojašnjenjima navodi da određeno tumačenje zastupa imam Nevevi, najčešće se misli na njegove stavove i mišljenja koja je izrekao u djelu *Šerhu Sahihi Muslim*, poznatom komentaru Muslimove zbirke hadisa.
- Kada u pogledu tumačenja određenih riječi, sintagmi ili cijelih rečenica u hadisu među učenjacima postoji razilaženje, navedeno je tumačenje koje

smo smatrali najprihvatljivijim. Ponekad su, gdje smo smatrali korisnim, u fusnoti spomenuta i druga tumačenja.

- Zbirku iz koje je preuzeo hadis imam Nevevi većinom je navodio na kraju hadisa, ali ponekad je odstupio od te prakse i spomenuo je nakon što bi citirao dodatne verzije hadisa. Radi jednoobraznosti, izvore i ocjene hadisa u prijevodu pisali smo nakon hadisa, a prije citiranja drugih verzija.
- Većina hadisa u knjizi jesu sahih - vjerodostojni i hasen - dobri hadisi. Od ukupnog broja hadisa, prema ocjeni velikog broja hadiskih stručnjaka, u ovoj zbirci ima nešto više od pedeset hadisa koji, u obliku koji navodi imam Nevevi, nisu ispunili uvjete vjerodostojnosti i tretiraju se kao daif - slabi, međutim, isti učenjaci ističu da slabost tih hadisa nije naročito izražena. Kod svakog od tih hadisa napomenuli smo da je hadis daif, a potom naveli jedan ili više izvora u kojima se može detaljnije pročitati o razlozima slabosti hadisa. Kao relevantnu literaturu u kojoj se o razlozima slabosti dotičnog hadisa mogu naći stručna pojašnjenja, najčešće su korištena djela dvojice savremenih hadiskih stručnjaka Šuajba Arnauta i Muhammeda Nasiruddina Albanija. Od ukupno pedeset četiri daif hadisa, za trideset dva ocjena je preuzeta iz valorizacije djela *Rijadus-salihin*, koju je izvršio Šuajb Arnaut, a koju smo prilikom prijevoda i koristili kao izvornik. Stoga, kada u fusnoti piše: "Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin...*", ukazuje se na valorizaciju i verifikaciju *Rijadus-salihina* koju je izvršio Šuajb Arnaut. Što se tiče preostala dvadeset dva daif hadisa, njihova ocjena preuzeta je iz nekog od mnogobrojnih djela Muhammeda Nasiruddina Albanija. Sva korištena djela navedena su u popisu literature na kraju knjige.
- Daif hadisi nalaze se pod sljedećim brojevima: 66, 68, 93, 196, 343, 356, 359, 373, 408, 482, 519, 578, 596, 620, 714, 732, 758, 790, 797, 798, 830, 889, 890, 891, 912, 944, 1000, 1060, 1094, 1096, 1121, 1159, 1236, 1248, 1266, 1335, 1385, 1386, 1394, 1442, 1487, 1490, 1493, 1518, 1539, 1569, 1577, 1626, 1641, 1670, 1677, 1722, 1756, 1873.
- Treba istaknuti da hadiski eksperti nemaju jednoglasno mišljenje u pogledu ocjene određenog broja hadisa koji su u ovoj knjizi svrstani u daif hadise. Neki od njih su određene hadise koji su u ovoj knjizi ocijenjeni kao hasen svrstali u daif hadise, ali su, isto tako, neke od hadisa koji su u ovoj knjizi ocijenjeni kao daif svrstali u hasen hadise.
- Imam Nevevi je neke hadise navodio na dva ili više mjesta u knjizi, i kad bi ponavljao hadis, obično bi pisao da je on spomenut ranije u sklopu određene teme. Kako bismo čitaocima olakšali snalaženje u knjizi, odluči-

li smo umjesto naslova teme u ovim i sličnim situacijama precizirati broj hadisa.

- Prilikom navođenja izvora hadisa, prakticirali smo za poznata hadiska djela navesti skraćeni oblik reference i spomenuti samo ime autora. Stoga, ako uz ime autora nije precizirano u kojem je djelu hadis zabilježen, podrazumijevaju se sljedeće zbirke hadisa: Buhari, *Sahih*, Muslim, *Sahih*, Ebu Davud, *Sunen*, Tirmizi, *Sunen*, Nesai, *Sunen*, Ibn Madža, *Sunen*, Hakim, *Mustedrek*.
- Arapi su i prije pojave islama koristili lunarni kalendar, koji je ostao u upotrebi i u islamu, pa kada se god u tekstu spomene samo mjesec ili godina, misli se na lunarni mjesec odnosno godinu.
- Za prijevod ajeta korišten je *Prevod Kur'ana* Besima Korkuta, izuzev na nekoliko mjesta, gdje je, zbog konteksta i tumačenja ajeta koja je imam Nevevi odabrao i ajet svrstao u određenu tematsku cjelinu, bilo neophodno odstupiti od Korkutovog prijevoda.
- Kroz fusnote smo nastojali pojasniti nepoznate riječi i stručne termine koji se pojavljuju u nekim hadisima. Ovdje ćemo spomenuti samo nekoliko termina karakterističnih za nauku o hadisu, a koji se često susreću u knjizi: *sened* – lanac prenosilaca hadisa; *ravija* – prenosilac hadisa; *rivajet* – predaja, verzija hadisa; *muttefekun alejhi* – hadis koji bilježe Buhari i Muslim; *sahih* – vjerodostojan hadis; *hasen* – dobar, prihvatljiv hadis; *daif* – slab hadis koji nije ispunio uvjete ispravnosti; *muallek* – vrsta hadisa iz čijeg je lanca prenosilaca na početku, namjerno ili nenamjerno, izostavljen jedan ili više prenosilaca, a ponekad i cijeli sened; ova vrsta hadisa obično se smatra slabom jer joj nedostaje osnovni uvjet za ispravnost hadisa, a to je spojenost seneda; izuzetak su muallek predaje u dva *Sahiha*, Buharijevom i Muslimovom, koje se prihvataju kao vjerodostojne jer su hadiski stručnjaci u drugim zbirkama za sve te predaje pronašli potpuni lanac prenosilaca.

❧ *Zahvala*

Prije svega zahvala pripada Svevišnjem Allahu, koji nam je iz Svoje neizmjerne dobrote omogućio da ovaj projekat s hajrom počnemo i privedemo kraju, a znajući da, shodno riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Onaj ko ne zahvaljuje ljudima, ne zahvaljuje ni Allahu"[1],

1. Ebu Davud, 4811, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

želim se iskreno zahvaliti svima onima koji su na bilo koji način pomogli da ovaj prijevod ugleda svjetlo dana, a prije svega dr. Emiru Demiru, koji je preveo prvih 680 hadisa i dozvolio nam da ih prilagodimo stilu prijevoda ostalih hadisa; dr. Fuadu Sediću, dekanu Islamskog pedagoškog fakulteta u Bihaću, koji je recenzirao prijevod i ukazao nam na neke previde i propuste; dr. Zuhdiji Hasanoviću, dekanu Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu i rukovodiocu Katedre za hadis, koji je dao preporuku za štampanje ovog djela zajedno sa dr. hfz. Kenanom Musićem, profesorom na Katedri za hadis, koji je vrlo precizno i temeljito uradio finalnu redakturu i recenziju prijevoda; Upravi za vjerske poslove Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na čelu sa mr. Nusretom Abdibegovićem, koja je dala saglasnost za štampanje i distribuciju knjige; dr. Abdullahu b. Fahdu el-Luhajdanu, dr. Salihu b. Ibrahimu el-Hebdanu i Muhammedu b. Abdulazizu el-Džumejhu na svesrdnoj podršci koju su pružili ovom projektu; dr. Safetu Kuduzoviću, stručnom konsultantu, koji je svojim sugestijama i prijedlozima obogatio ovaj prijevod; Fahrudinu Haseljiću, imamu Zagrebačke džamije, koji je pažljivo pregledao i arapski tekst i prijevod; Ummu Ahmed Hamad i Esadu Mahovcu, koji su vokalizirali arapski tekst hadisa; Adnanu Magliću, koji je uložio mnogo vremena i truda da svi neophodni administrativni poslovi u vezi sa projektom budu besprijekorno i pravovremeno obavljeni.

Posebnu zahvalnost dugujem Sumeji Đurić i Dervišu Taćiju, koji su u ovaj projekat uložili mnogo truda, vremena i strpljenja, i čije su intervencije, sugestije i stručni savjeti bili od neprocjenjivog značaja u svim fazama pripreme knjige za objavljivanje i utvrđivanja njene konačne forme.

Na kraju, zahvaljujem se svojoj supruzi i djeci koji su prilikom mog rada na ovoj knjizi, s manje ili više razumijevanja, ipak tolerirali moja duga "odsustva" u njihovom prisustvu.

***

Naša je želja da ova knjiga u budućnosti, uz Allahovu pomoć, prije svega dođe u ruke svakog imama i vjeroučitelja, svakog učenika medrese i studenta, kako islamskih tako i drugih nauka, i da uđe u svaku džamiju i biblioteku u BiH, Sandžaku i dijaspori, ali i svaku muslimansku kuću na našim prostorima i cijeloj regiji. Iskreno se nadamo da će i na našim prostorima biti rado čitana baš kao što je već vijekovima rado čitaju muslimani u cijelom svijetu, i da će njene plemenite poruke pronaći mjesta prvo u srcima čitalaca, koji će ih zatim praktično primijeniti u svom životu.

Svjesni činjenice da je svako ljudsko djelo manjkavo i da postoji vjerovatnoća da su nam se, i pored truda koji smo uložili, u knjizi ipak potkrale greške i propusti, bit će nam drago da nam se na njih ukaže kako bismo ih u narednim izdanjima, za koja se nadamo da će u budućnosti ugledati svjetlo dana, i ispravili.

Molimo Uzvišenog Allaha da primi naš trud i ovo djelo ukabuli kao trajnu sadaku, do Sudnjega dana. Molimo Ga da nam oprosti grijehe i smiluje se nama, našim porodicama i našim roditeljima "...na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti, i kada će samo onaj koji Allahu srca čista dođe spašen biti". (Eš-Šuara, 88–89)

Naša posljednja dova je: Hvala Allahu, Gospodaru svjetova!

Amir Durmić
Velika Kladuša, 28. 8. 1438. h. g.
24. 5. 2017. god.

PREDGOVOR AUTORA

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Hvala Allahu, Jedinom, Silnom, Svemogućem, Onome koji mnogo oprašta, Onome koji uvodi noć u dan, opominjući one koji imaju srce i vid, i osvjetljavajući put onima koji imaju um i razboritost, Onome koji je od Svojih stvorenja probudio one koje je odabrao i učinio ih skromnim na ovome svijetu, obdario ih bogobojaznošću, stalnim zikrom, neprestanim uzimanjem pouka i prisjećanjem poslije zaborava, Onome koji ih je uputio da krenu putem iskazivanja pokornosti Njemu i da se pripremaju za Kuću vječnosti, da se čuvaju svega što izaziva Njegovu srdžbu i što vodi u Kuću propasti, te da ostanu ustrajni u Njegovoj vjeri bez obzira na to u kakvim se stanjima i okolnostima budu nalazili. Zahvaljujem Mu potpunom, sveobuhvatnom i najiskrenijom zahvalom.

Svjedočim da nema boga osim Allaha, Plemenitog i Dobrostivog, Blagog i Milostivog, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik, voljeni odabranik, prisni prijatelj, uputitelj na Pravi put, pozivatelj u ispravnu vjeru, neka su Allahovi blagoslovi i mir njemu, prethodnim vjerovjesnicima, njihovim porodicama i ostalim dobrim ljudima. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ مَآ أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَآ أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ ﴿٥٧﴾﴾

Džine i ljude stvorio sam samo zato da Mi ibadet čine. Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da Me hrane. (Ez-Zarijat, 56–57)

U ovim ajetima jasno se ukazuje na činjenicu da su ljudi stvoreni radi činjenja ibadeta i stoga im je stavljeno u obavezu da vode računa o onome za što su stvoreni i da se putem skromnosti udaljavaju od ovodunjalučke raskošnosti. Ovaj je svijet prolazan, nije vječan; preko njega se prolazi, a nije konačno odredište sreće i radosti; na njemu se život prekida, a ne traje vječno. S obzirom na to, najoštroumniji ljudi na ovome dunjaluku jesu oni koji Allahu robuju, a najrazboritiji među njima jesu oni koji su najskromniji.

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّمَا مَثَلُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا كَمَآءٍ أَنزَلْنَٰهُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَٱخْتَلَطَ بِهِۦ نَبَاتُ ٱلْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ ٱلنَّاسُ وَٱلْأَنْعَٰمُ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَخَذَتِ ٱلْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَٱزَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَآ أَنَّهُمْ قَٰدِرُونَ عَلَيْهَآ أَتَىٰهَآ أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَٰهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَ بِٱلْأَمْسِ ۚ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

Život na ovom svijetu sličan je bilju zemaljskom na koje Mi spustimo s neba kišu s kojim se ona izmiješa, kojim se onda hrane ljudi i stoka. Pa kad se Zemlja ukrasi svojim ruhom i okiti, i kad stanovnici njezini pomisle da su oni toga gospodari, dođe zapovijed Naša, noću ili danju, i Mi to pokosimo kao da prije ničega nije ni bilo. Eto, tako Mi potanko izlažemo dokaze narodu koji hoće da razmisli. (Junus, 24)

Jedan je pjesnik lijepo rekao:

Allah ima razborite robove Svoje
dunjaluk napustiše i iskušenja se pobojaše.

O njemu razmisliše i čvrsto se uvjeriše
da on za onoga ko za vječnim životom žudi nije pravo boravište.

Zato ga kao morsku pučinu zamisliše,
pa po njoj, na dobrim djelima svojim, kao na lađi zaploviše.[1]

Ako smo shvatili da je ovozemaljski život prolazan, o čemu sam prethodno govorio, i ako smo shvatili svrhu našeg stvaranja, što je također prethodno pojašnjeno, tada nam mora biti jasno da je svakom punoljetnom i pametnom muslimanu dužnost da postupa u skladu sa vjerskim propisima i tako krene putem razumom obdarenih, da se pripremi za neminovnō, usmjeri svoju pažnju ka onome na što sam upozorio. Najbolji put i pravac koji će čovjeka usmjeriti ka vječnom uživanju jeste postupanje u skladu sa uputama koje su vjerodostojno prenesene od našeg Vjerovjesnika, predvodnika svih ljudi, i prvih i potonjih, neka su Allahov blagoslov i mir njemu i ostalim vjerovjesnicima.

Uzvišeni Allah kaže:

... وَتَعَاوَنُوا۟ عَلَى ٱلْبِرِّ وَٱلتَّقْوَىٰ ... ﴿٢﴾

...Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i bogobojaznosti... (El-Maida, 2)

1. Muhammed b. Idris eš-Šafii, *Divan*, str. 119.

Vjerodostojno se prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Allah pomaže Svome robu sve dok rob pomaže svome bratu muslimanu." Hadis bilježi Muslim, 2699.

"Ko ukaže na dobro, imat će nagradu kao i onaj ko ga učini." Hadis bilježi Muslim, 1893.

"Ko bude pozivao na činjenje dobra, imat će nagradu srazmjernu nagradama onih koji ga budu slijedili, a od njihovih nagrada ništa se neće oduzimati." Hadis bilježi Muslim, 2674.

Isto tako, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Aliji, radijallahu anhu[1]: "Tako mi Allaha, da Allah preko tebe uputi jednoga čovjeka, to ti je bolje od crvenih deva." Hadis bilježe Buhari, 3701, i Muslim, 2406.

Smatrao sam da trebam napisati sažeto hadisko djelo, koje će čitaocu pokazati put do ahireta i Allahovog zadovoljstva, u kojem će biti obuhvaćeni vjerodostojni hadisi koji govore o odgoju i adabima, pravilima ponašanja, kao što su hadisi o skromnosti, nadi u Allahovu milost i strahu od Njegove kazne, odgoju duše, izgradnji morala, čišćenju i liječenju srca, čuvanju tjelesnih organa od svih vidova nastranosti, i drugi hadisi koji govore o osobinama onih koji su spoznali Allaha.

Pridržavao sam se pravila navođenja isključivo vjerodostojnih hadisa[2], jasnih po značenju, koje sam navodio iz poznatih vjerodostojnih zbirki.[3] Teme sam počinjao ajetima iz časnoga Kur'ana, a ono što je bilo potrebno vokalizirao sam i pojasnio precizna i za većinu ljudi skrivena značenja i poruke, ukazujući na ono što je u njima najljepše i najvrednije.

1. Izraz "radijallahu anhu", što u prijevodu znači "Allah je zadovoljan njime", potječe iz kur'anskog ajeta u suri Et-Tevba, gdje Uzvišeni Allah, govoreći o prvim muslimanima, kaže da je zadovoljan njima:

وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٍ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾

"Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime; za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje rijeke teku, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh" (Et-Tevba, 100). Riječi "radijallahu anhu" dodaju se poslije imena ashaba, iz poštovanja i ljubavi prema njima, tako da je lijepo kazati "radijallahu anhu" za muškarca, "radijallahu anha" za žensku osobu, "radijallahu anhuma" za dvojicu/dvije, "radijallahu anhum" za više od dvojice/dvije, "radijallahu anhunne" za više od dvije ženske osobe.

2. Prema usaglašenoj terminologiji hadiskih učenjaka iz odabranih generacija, vjerodostojan hadis podrazumijeva *sahih* i *hasen* hadise.

3. To su, prije svega, šest poznatih zbirki koje slove kao temelj vjerovjesničkog sunneta, kako je to pojasnio imam Nevevi, Allah mu se smilovao, u djelu *El-Ezkar*.

Kada je na kraju hadisa napisano "muttefekun alejhi", to znači da ga bilježe Buhari i Muslim.

Molim Allaha, ukoliko se ova knjiga završi, da onome ko joj se posveti bude vodič ka dobru i zaštita od nevaljalština i upropaštavajućih grijeha. Molim čitaoca kojem je ova knjiga bila od koristi, u bilo kojem pogledu, da za mene uputi dovu, kao i za moje roditelje, moje učitelje i ostale moje prijatelje i sve muslimane. Oslanjam se na Allaha Plemenitog, Njemu se predajem, On mi je dovoljan i divan je On zaštitnik, nema pokreta, nema snage, osim od Allaha, Silnog i Mudrog.

UVODNO POGLAVLJE

O TEMELJNIM POSTULATIMA[1]

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

❧ 1. *Iskreno i srčano donošenje nijeta u svim djelima, javnim i tajnim*

Uzvišeni Allah kaže:

وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤۡتُواْ ٱلزَّكَوٰةَۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلۡقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

A naređeno im je da samo Allaha obožavaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da namaz obavljaju, i da zekat udjeljuju; a to je – ispravna vjera. (El-Bejjina, 5)

لَن يَنَالَ ٱللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا وَلَٰكِن يَنَالُهُ ٱلتَّقۡوَىٰ مِنكُمۡ ... ﴿٣٧﴾

Do Allaha neće doprijeti meso njihovo i krv njihova, ali će Mu stići iskreno učinjena dobra djela vaša... (El-Hadždž, 37)

قُلۡ إِن تُخۡفُواْ مَا فِي صُدُورِكُمۡ أَوۡ تُبۡدُوهُ يَعۡلَمۡهُ ٱللَّهُ ... ﴿٢٩﴾

Reci: "Skrivali vi ono što je u prsima vašim ili pokazivali, Allah to zna..." (Alu Imran, 29)

١ - وَعَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَبِي حَفْصٍ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ بْنِ نُفَيْلِ بْنِ عَبْدِ الْعُزَّى بْنِ رَيَاحِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُرْطِ ابْنِ رَزَاحِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ كَعْبِ بْنِ لُؤَيِّ بْنِ غَالِبٍ الْقُرَشِيِّ الْعَدَوِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

1. Imam Nevevi, Allah mu se smilovao, tek je od hadisa 681 započeo s podjelom knjige po poglavljima (ar. kitab), što je suprotno uobičajenoj praksi autora primarnih hadiskih zbirki koji, već od prvog hadisa u zbirci, poglavlja jasno definiraju. Neki savremeni učenjaci kažu da je ovim postupkom imam Nevevi htio napraviti svojevrstan uvod te vjernika pripremiti na ono što kasnije dolazi. Zato se prva trećina knjige, dakle do hadisa 680, uglavnom sastoji od hadisa koji govore o temeljnim postulatima islama i osnovnim normama ahlaka – lijepog ponašanja, kao što su iskrenost, pokajanje, strpljivost, jekin – čvrsto ubjeđenje, ustrajnost na Pravome putu, itd., jer se sve spomenuto mora naći kod vjernika koji želi naučiti i primijeniti ono što će autor navesti u nastavku knjige.

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا، أَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ.

رَوَاهُ إِمَامَا الْمُحَدِّثِينَ، أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ بَرْدِزْبَهْ الْجُعْفِيُّ الْبُخَارِيُّ، وَأَبُو الْحُسَيْنِ مُسْلِمُ بْنُ الْحَجَّاجِ بْنِ مُسْلِمٍ الْقُشَيْرِيُّ النَّيْسَابُورِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي صَحِيحَيْهِمَا اللَّذَيْنِ هُمَا أَصَحُّ الْكُتُبِ الْمُصَنَّفَةِ.

1. Vođa vjernika Ebu Hafs Omer b. Hattab b. Nufejl b. Abduluzza b. Rejah b. Abdullah b. Kurt b. Rezah b. Adijj b. Ka'b b. Luejj b. Galib el-Kureši el--Adevi, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Djela se vrednuju prema namjerama i svakom čovjeku pripada ono što je namjeravao. Čija hidžra[1] bude radi Allaha i Njegovog Poslanika, ona je, uistinu, radi Allaha i Njegovog Poslanika, a čija hidžra bude radi ovosvjetske koristi koju želi postići, ili žene kojom se želi oženiti, njegova je hidžra radi onoga zbog čega je čini." Muttefekun alejhi: Buhari, 1, i Muslim, 1907.

Ovaj hadis u svojim *Sahihima*, najvjerodostojnijim hadiskim zbirkama, bilježe dva hadiska autoriteta: Ebu Abdullah b. Muhammed b. Ismail b. Ibrahim b. Mugira b. Berdizbeh el-Džu'fi el-Buhari i Ebu Husejn Muslim b. Hadždžadž b. Muslim el-Kušejri en-Nejsaburi, Allah bio zadovoljan njima.

٢ - وَعَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أُمِّ عَبْدِ اللَّهِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَغْزُو جَيْشٌ الْكَعْبَةَ فَإِذَا كَانُوا بِبَيْدَاءَ مِنَ الْأَرْضِ يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ». قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ وَفِيهِمْ أَسْوَاقُهُمْ وَمَنْ لَيْسَ مِنْهُمْ؟ قَالَ: «يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ ثُمَّ يُبْعَثُونَ عَلَى نِيَّاتِهِمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ. هَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ.

2. Majka vjernika Ummu Abdullah Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedna će vojska krenuti u pohod na Kabu, pa kada dođe do velikog pustinjskog prostranstva, svi iz te vojske propast će u zemlju, od prvog do zadnjeg." Aiša kazuje: "Tada sam ga upitala: 'Allahov Poslaniče, kako će propasti u zemlju od prvog

1. Hidžra je iseljenje vjernika iz mjesta u kojem nije slobodan ispoljavati svoje vjerovanje. Hidžra može biti obavezna – farz, pohvalna, ali i zabranjena – haram, zavisno od situacije u kojoj se čovjek nalazi. Obaveza je iseliti se kad je hidžra jedini način da se vjera sačuva, pohvalno je iseliti se kad je hidžra za čovjeka bolja od ostanka, a zabranjeno je iseliti se kad će hidžra imati suprotan efekat i ugroziti vjeru pojedinca ili zajednice.

do zadnjeg kada će među njima biti i podređenih, a i prisiljenih?', a on reče: 'Propast će u zemlju od prvog do zadnjeg, a zatim će biti proživljeni shodno svojim nijetima[1].'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2118, i Muslim, 2884. Tekst hadisa je Buharijev.

٣ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ، وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ، وَإِذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

3. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Poslije osvojenja Meke nema hidžre, već ostaju džihad i nijet[2], a kada se pozovete u borbu, odazovite se[3]." Muttefekun alejhi: Buhari, 3900, i Muslim, 1864.

U ovom hadisu ukazuje se na to da se više ne može činiti hidžra iz Meke, jer je ona postala islamska sredina.

٤ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزَاةٍ، فَقَالَ: «إِنَّ بِالْمَدِينَةِ لَرِجَالًا مَا سِرْتُمْ مَسِيرًا، وَلَا قَطَعْتُمْ وَادِيًا، إِلَّا كَانُوا مَعَكُمْ حَبَسَهُمُ الْمَرَضُ». وَفِي رِوَايَةٍ: «إِلَّا شَرَكُوكُمْ فِي الْأَجْرِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَرَوَاهُ الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: رَجَعْنَا مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «إِنَّ أَقْوَامًا خَلْفَنَا بِالْمَدِينَةِ مَا سَلَكْنَا شِعْبًا وَلَا وَادِيًا، إِلَّا وَهُمْ مَعَنَا، حَبَسَهُمُ الْعُذْرُ».

4. Ebu Abdullah Džabir b. Abdullah el-Ensari, radijallahu anhuma, kazuje: "Kada smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili u jednom pohodu, on je rekao: 'U Medini ima ljudi koji su, dok ste vi putovali i prolazili kroz doline, bili sa vama, ali ih je bolest spriječila da vam se pridruže.'" Hadis bilježi Muslim, 1911.

U drugoj verziji navodi se: "Oni su sa vama učestvovali u nagradi."

Buhari, 2848, bilježi od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Vratili smo se sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz Pohoda na Tebuk,

1. Riječi: "Bit će proživljeni shodno svojim nijetima", znače da će ih Uzvišeni Allah proživiti iz njihovih kabura, te će, shodno svojim namjerama, biti nagrađeni ili kažnjeni. Dakle, na osnovu njihovih namjera, pravit će se razlika između prisiljenih i onih koji su svjesno učestvovali u pohodu, i putnika koji su se zadesili na tom putu.

2. Hidžra iz Meke u Medinu završena je osvojenjem Meke. Ova je hidžra imala poseban status, jer je učinjena radi očuvanja vjere u vrijeme kad su muslimani još uvijek bili malobrojni i nejaki i zato što je rezultirala nastankom muslimanskog grada-države u Medini. Nakon osvojenja Meke, ove hidžre više nema, ali ostaje nijet da se hidžra učini, u svakom vremenu i na bilo kojem području, kada to odbrana i očuvanje vjere zahtijevaju.

3. Riječi: "Kada se pozovete u borbu", ukazuju na odlazak u vojni pohod kada vođa muslimana proglasi mobilizaciju.

pa je rekao: 'Ostavili smo neke ljude u Medini i nismo prošli ni kroz jedan klanac i ni kroz jednu dolinu, a da oni nisu bili sa nama. Opravdano su bili spriječeni.'"

٥ - وَعَنْ أَبِي يَزِيدَ مَعْنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ الْأَخْنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَهُوَ وَأَبُوهُ وَجَدُّهُ صَحَابِيُّونَ، قَالَ: كَانَ أَبِي يَزِيدُ أَخْرَجَ دَنَانِيرَ يَتَصَدَّقُ بِهَا، فَوَضَعَهَا عِنْدَ رَجُلٍ فِي الْمَسْجِدِ، فَجِئْتُ فَأَخَذْتُهَا فَأَتَيْتُهُ بِهَا. فَقَالَ: وَاللَّهِ، مَا إِيَّاكَ أَرَدْتُ، فَخَاصَمْتُهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «لَكَ مَا نَوَيْتَ يَا يَزِيدُ، وَلَكَ مَا أَخَذْتَ يَا مَعْنُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

5. Ebu Jezid Ma'n b. Jezid b. Ahnes, radijallahu anhum - a on, njegov otac i djed bili su ashabi - kazuje: "Jednom prilikom moj otac Jezid izdvojio je nekoliko dinara da ih podijeli kao sadaku, te ih je stavio pored nekog čovjeka u džamiji, a ja sam došao, uzeo ih i otišao kući. Kad sam to spomenuo ocu, on mi je rekao: 'Tako mi Allaha, nisam imao namjeru dati ih tebi!' Na to sam se požalio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražio od njega da o tom slučaju donese presudu, a on je rekao: 'Jezide, tebi pripada ono što si namjeravao, a tebi, Ma'ne, pripada ono što si uzeo.'" Hadis bilježi Buhari, 1422.

٦ - وَعَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ مَالِكِ بْنِ أُهَيْبِ بْنِ عَبْدِ مَنَافِ بْنِ زُهْرَةَ بْنِ كِلَابِ بْنِ مُرَّةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ لُؤَيٍّ الْقُرَشِيِّ الزُّهْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَحَدِ الْعَشَرَةِ الْمَشْهُودِ لَهُمْ بِالْجَنَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، قَالَ: جَاءَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُنِي عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِنْ وَجَعٍ اشْتَدَّ بِي، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي قَدْ بَلَغَ بِي مِنَ الْوَجَعِ مَا تَرَى، وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلَا يَرِثُنِي إِلَّا ابْنَةٌ لِي، أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي؟ قَالَ: «لَا»، قُلْتُ: فَالشَّطْرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: «لَا»، قُلْتُ: فَالثُّلُثُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ - أَوْ كَبِيرٌ - إِنَّكَ إِنْ تَذَرْ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ، وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أُجِرْتَ عَلَيْهَا حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ»، قَالَ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُخَلَّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي؟ قَالَ: «إِنَّكَ لَنْ تُخَلَّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلًا تَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا ازْدَدْتَ بِهِ دَرَجَةً وَرِفْعَةً، وَلَعَلَّكَ أَنْ تُخَلَّفَ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ. اللَّهُمَّ أَمْضِ لِأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلَا تَرُدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ، لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ». يَرْثِي لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

6. Ebu Ishak Sa'd b. Ebu Vekkas Malik b. Uhejb b. Abdumenaf b. Zuhra b. Kilab b. Murra b. Ka'b b. Luejj el-Kureši ez-Zuhri, radijallahu anhu, jedan od deseterice kojima je obećan Džennet, Allah je njima zadovoljan, kazuje: "U godini Oproštajnog hadža teško sam se razbolio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je da me obiđe, a ja mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, vidiš koliko je ozbiljna moja bolest. Imam dosta imetka, a nasljeđuje me samo moja kćerka. Hoću li drugima podijeliti dvije trećine

svoga imetka?' On reče: 'Ne.' Upitah: 'A polovinu, Allahov Poslaniče?' On odgovori: 'Ne.' Upitah: 'A trećinu, Allahov Poslaniče?' Na to on odgovori: 'Može trećinu, a i ona je puno! Bolje ti je da svoje nasljednike ostaviš neovisnima nego da ih ostaviš siromašnima i da prosjače od ljudi. Ti nećeš potrošiti nešto želeći time Allahovo zadovoljstvo[1] a da za taj trošak nećeš biti nagrađen, pa čak i za zalogaj koji staviš u usta svojoj supruzi.' Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, hoću li ja ostati iza svojih drugova?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ako budeš dugo živio (iza svojih drugova) i budeš činio dobra djela, kojima želiš Allahovo zadovoljstvo, tvoj stepen i veličina kod Allaha samo će se povećavati. Možda ćeš ti poživjeti sve dok se neki ljudi ne okoriste tobom, a drugi budu osjetili štetu od tebe.[2] Allahu, upotpuni mojim ashabima njihovu hidžru i nemoj ih vratiti tamo odakle su došli.[3] Međutim, Sa'd b. Havla[4] je nevoljnik.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, žalio je za njim[5] zato što je umro u Meki."[6] Muttefekun alejhi: Buhari, 1295, i Muslim, 1628.

٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ صَخْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى أَجْسَامِكُمْ، وَلَا إِلَى صُوَرِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Doslovno: "Allahovo lice". Lice (ar. vedžh) jedno je od Allahovih svojstava koje se u Kur'anu spominje na više mjesta, naprimjer u suri Er-Rahman, 26–27, i suri El-Kasas, 88. Sintagmu "Allahovo lice", u kontekstu u kojem se spominje u hadisima 6, 12, 42, 292, 417, 476, 1391, 1529 i 1620, mnogi islamski učenjaci tumače kao žudnju za Allahovim zadovoljstvom i Njegovom naklonošću, pa smo tako postupili u prijevodu ovih hadisa.

2. Ovo je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, nagovještaj događaja koji će se zbiti u budućnosti. Allah je dao da putem Sa'da muslimani oslobode Irak, tako da je on bio povod da neki ljudi postanu upućeni i da muslimani osvoje veliki ratni plijen, dok su nevjernici tada pobijeni, pa su propali.

3. Riječima: "nemoj ih vratiti tamo odakle su došli", Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Gospodara da ne dopusti da muhadžire njihova ljubav prema Meki navede da se u nju vrate i opet zastalno nastane u njoj, jer će tako prestati dobijati nagradu obećanu onima koji su učinili hidžru, izgubit će status muhadžira.

4. Sa'd b. Havla bio je jedan od prvaka muhadžira i učestvovao je u Bitki na Bedru. Umro je za vrijeme Oproštajnog hadža, dok je bio u braku sa Subej'om el-Eslemijom, koja se porodila nekoliko dana poslije njegove smrti, pa joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sada si slobodna i udaj se za koga hoćeš." Hadis bilježi Buhari, 3991.

5. Tugovao je i osjećao bol zbog njegove smrti, a pod ovim se ne misli na zabranjeno naricanje prilikom kojeg se navode pohvalne osobine umrloga.

6. Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 3/164, ustvrdio je da su ove riječi: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, žalio je za njim zato što je umro u Meki", riječi imama Zuhrija. Odnosno, riječima: "Sa'd b. Havla je nevoljnik", Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iskazao je žalost zbog Sa'dovog stanja, jer je umro u Meki, a ne u Medini, gdje je bio učinio hidžru.

7. Ebu Hurejra Abdurrahman b. Sahr, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah ne gleda u vaša tijela, niti u vaše likove, već gleda u vaša srca."[1] Hadis bilježi Muslim, 2564.

٨ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الرَّجُلِ يُقَاتِلُ شَجَاعَةً، وَيُقَاتِلُ حَمِيَّةً، وَيُقَاتِلُ رِيَاءً، أَيُّ ذَلِكَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا، فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

8. Ebu Musa Abdullah b. Kajs el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o čovjeku koji se bori da pokaže svoju hrabrost, o čovjeku koji se bori zbog plemenske pristrasnosti i o čovjeku koji se bori da bi ga ljudi vidjeli - koji je od njih na Allahovom putu, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko se bori da Allahova riječ bude gornja, on se bori na Allahovom putu." Muttefekun alejhi: Buhari, 123, i Muslim, 1904.

٩ - وَعَنْ أَبِي بَكْرَةَ نُفَيْعِ بْنِ الْحَارِثِ الثَّقَفِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ». قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ؟ قَالَ: «إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

9. Ebu Bekra Nufej b. Haris es-Sekafi, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se dva muslimana sukobe sabljama, i ubica i ubijeni će u Vatru." Upitah: "Allahov Poslaniče, za ubicu nam je jasno, ali zašto ubijeni?", a on odgovori: "Jer je i on nastojao ubiti onog drugog." Muttefekun alejhi: Buhari, 31, i Muslim, 2888.

١٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي جَمَاعَةٍ تَزِيدُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي سُوقِهِ وَبَيْتِهِ بِضْعًا وَعِشْرِينَ دَرَجَةً، وَذَلِكَ أَنَّ أَحَدَهُمْ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ لَا يُرِيدُ إِلَّا الصَّلَاةَ، لَا يَنْهَزُهُ إِلَّا الصَّلَاةُ: لَمْ يَخْطُ خُطْوَةً إِلَّا رُفِعَ لَهُ بِهَا دَرَجَةٌ، وَحُطَّ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ حَتَّى يَدْخُلَ الْمَسْجِدَ، فَإِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ كَانَ فِي الصَّلَاةِ مَا كَانَتِ الصَّلَاةُ هِيَ تَحْبِسُهُ، وَالْمَلَائِكَةُ يُصَلُّونَ عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي مَجْلِسِهِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ، يَقُولُونَ: اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ تُبْ عَلَيْهِ، مَا لَمْ يُؤْذِ فِيهِ، مَا لَمْ يُحْدِثْ فِيهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ.

10. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjekov namaz u džematu bolji je od namaza koji obavi na tržnici, ili namaza koji klanja u svojoj kući, za više od dvadeset i nekoliko puta. To je zbog toga što, kada čovjek propisno i potpuno uzme abdest, a zatim ode u džamiju isključivo sa namjerom da klanja u

1. U drugoj Muslimovoj verziji ovog hadisa navodi se ovako: "Allah ne gleda ni u vaše likove ni u vaše imetke, već gleda u vaša srca i u vaša djela."

džematu, sa svakim njegovim korakom povećava mu se po jedan stepen i oprašta po jedan grijeh sve dok ne uđe u džamiju, a od trenutka kada u nju uđe, on je u namazu sve dok je u džamiji zbog namaza. Svakog od vas meleki blagosiljaju dokle god se nalazi na mjestu na kojem klanja, govoreći: 'Allahu, smiluj mu se! Allahu, oprosti mu! Allahu, primi njegovo pokajanje!' Meleki to čine sve dok čovjek na tom mjestu nekoga ne uznemiri ili izgubi abdest." Muttefekun alejhi: Buhari, 647, i Muslim, 649, a ovo je Muslimova verzija.

١١ - وَعَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِيمَا يَرْوِي عَنْ رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيَّنَ ذَلِكَ، فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَإِنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ تَعَالَى عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

11. Ebu Abbas Abdullah b. Abbas b. Abdulmuttalib, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio od svoga Gospodara: "Uzvišeni Allah odredio je šta je dobro, a šta je zlo, i objasnio: ko naumi da učini dobro djelo, pa ga ne učini, Allah mu ga upiše kao da ga je i učinio; a ko naumi da učini dobro djelo i učini ga, Allah mu upiše nagradu od deset do sedam stotina puta, ili još mnogo veću. A ko naumi da učini loše djelo, pa ga ne učini, Allah mu to upiše kao dobro djelo; a ko naumi da učini loše djelo i učini ga, Allah mu upiše samo jedno loše djelo." Muttefekun alejhi: Buhari, 6491, i Muslim, 131.

١٢ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «انْطَلَقَ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَتَّى آوَاهُمُ الْمَبِيتُ إِلَى غَارٍ فَدَخَلُوهُ، فَانْحَدَرَتْ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ فَسَدَّتْ عَلَيْهِمُ الْغَارَ، فَقَالُوا: إِنَّهُ لَا يُنْجِيكُمْ مِنْ هَذِهِ الصَّخْرَةِ إِلَّا أَنْ تَدْعُوا اللَّهَ بِصَالِحِ أَعْمَالِكُمْ.

قَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ: اللَّهُمَّ كَانَ لِي أَبَوَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ، وَكُنْتُ لَا أَغْبِقُ قَبْلَهُمَا أَهْلًا وَلَا مَالًا، فَنَأَى بِي طَلَبُ الشَّجَرِ يَوْمًا فَلَمْ أَرِحْ عَلَيْهِمَا حَتَّى نَامَا، فَحَلَبْتُ لَهُمَا غَبُوقَهُمَا فَوَجَدْتُهُمَا نَائِمَيْنِ، فَكَرِهْتُ أَنْ أُوقِظَهُمَا وَأَنْ أَغْبِقَ قَبْلَهُمَا أَهْلًا أَوْ مَالًا، فَلَبِثْتُ - وَالْقَدَحُ عَلَى يَدِي - أَنْتَظِرُ اسْتِيقَاظَهُمَا حَتَّى بَرِقَ الْفَجْرُ وَالصِّبْيَةُ يَتَضَاغَوْنَ عِنْدَ قَدَمَيَّ، فَاسْتَيْقَظَا فَشَرِبَا غَبُوقَهُمَا. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ مِنْ هَذِهِ الصَّخْرَةِ، فَانْفَرَجَتْ شَيْئًا لَا يَسْتَطِيعُونَ الْخُرُوجَ مِنْهُ.

قَالَ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ إِنَّهُ كَانَتْ لِيَ ابْنَةُ عَمٍّ، كَانَتْ أَحَبَّ النَّاسِ إِلَيَّ - وَفِي رِوَايَةٍ: كُنْتُ أُحِبُّهَا كَأَشَدِّ مَا يُحِبُّ الرِّجَالُ النِّسَاءَ - فَأَرَدْتُهَا عَلَى نَفْسِهَا فَامْتَنَعَتْ مِنِّي حَتَّى أَلَمَّتْ بِهَا سَنَةٌ مِنَ السِّنِينَ فَجَاءَتْنِي فَأَعْطَيْتُهَا عِشْرِينَ

وَمِئَةَ دِينَارٍ عَلَى أَنْ تُخَلِّيَ بَيْنِي وَبَيْنَ نَفْسِهَا فَفَعَلَتْ، حَتَّى إِذَا قَدَرْتُ عَلَيْهَا - وَفِي رِوَايَةٍ: فَلَمَّا قَعَدْتُ بَيْنَ رِجْلَيْهَا - قَالَتْ: اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تَفُضَّ الْخَاتَمَ إِلَّا بِحَقِّهِ، فَانْصَرَفْتُ عَنْهَا وَهِيَ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ وَتَرَكْتُ الذَّهَبَ الَّذِي أَعْطَيْتُهَا. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ، فَانْفَرَجَتِ الصَّخْرَةُ، غَيْرَ أَنَّهُمْ لَا يَسْتَطِيعُونَ الْخُرُوجَ مِنْهَا.

وَقَالَ الثَّالِثُ: اللَّهُمَّ اسْتَأْجَرْتُ أُجَرَاءَ وَأَعْطَيْتُهُمْ أَجْرَهُمْ غَيْرَ رَجُلٍ وَاحِدٍ تَرَكَ الَّذِي لَهُ وَذَهَبَ، فَثَمَّرْتُ أَجْرَهُ حَتَّى كَثُرَتْ مِنْهُ الْأَمْوَالُ، فَجَاءَنِي بَعْدَ حِينٍ، فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، أَدِّ إِلَيَّ أَجْرِي، فَقُلْتُ: كُلُّ مَا تَرَى مِنْ أَجْرِكَ: مِنَ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ وَالرَّقِيقِ، فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، لَا تَسْتَهْزِئْ بِي! فَقُلْتُ: لَا أَسْتَهْزِئُ بِكَ، فَأَخَذَهُ كُلَّهُ فَاسْتَاقَهُ فَلَمْ يَتْرُكْ مِنْهُ شَيْئًا. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ، فَانْفَرَجَتِ الصَّخْرَةُ فَخَرَجُوا يَمْشُونَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

12. Ebu Abdurrahman Abdullah b. Omer b. Hattab, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Trojica ljudi iz prijašnjih naroda krenuli su na dalek put i putovali su sve dok ih noć ne zateče pored jedne pećine, u koju uđoše kako bi prenoćili. Međutim, u tom trenutku odroni se jedna stijena i potpuno zatvori ulaz u pećinu. Oni tada jedan drugom rekoše: 'Jedini način da se spasimo iz ove situacije jeste da Allaha zamolimo da ukloni ovu stijenu zbog dobrih djela koja smo učinili.'

Jedan od njih tada reče: 'Allahu dragi, ja sam imao stare roditelje i nikome, ni porodici ni posluzi, ne bih davao večernji obrok dok njih dvoje ne bih nahranio. Jednog dana tražio sam bolju pašu svome stadu i otišao sam daleko, pa im nisam došao na vrijeme, te sam ih, nakon što sam namuzao mlijeka i donio, zatekao da spavaju. Nezgodno mi je bilo da ih probudim, ali i da prije njih nahranim svoju porodicu i poslugu, pa sam sa posudom u rukama čekao da se sami probude. Tako sam stajao sve do zore, dok su djeca oko mojih nogu plakala od gladi, a zatim su se oni probudili i popili svoj dio mlijeka. Allahu dragi, ako sam to učinio isključivo želeći Tvoje zadovoljstvo, odmakni ovu stijenu sa ulaza u pećinu.' Stijena se malo pomaknu, ali ne toliko da bi mogli izaći pored nje.

Drugi reče: 'Allahu dragi, ja sam imao jednu amidžičnu koju voljeh više od cijeloga svijeta (u drugoj se verziji navodi: 'Volio sam je žarko, kako to muškarci mogu voljeti žene') pa sam je poželio, ali ona mi se ne prepusti. Jedne godine zavladala je velika glad, te mi ona dođe i zatraži pomoć. Ja joj dadoh stotinu dvadeset zlatnika, ali pod uvjetom da mi se prepusti. Ona na to pristade i kad sam joj se približio (u drugoj se verziji navodi: 'Kada sam joj prišao onako kako muž priđe svojoj ženi u postelji'), ona

reče: 'Boj se Allaha i bespravno ne raskidaj prsten moje nevinosti!' Tada sam se odmakao od nje, iako mi je bila najdraža na svijetu, i ostavio sam joj zlatnike koje sam joj prethodno dao. Allahu dragi, ako sam to učinio isključivo želeći Tvoje zadovoljstvo, izbavi nas iz ove nedaće u kojoj se nalazimo.' Stijena se ponovo malo pomjeri, ali ne toliko da bi mogli izaći iz pećine.

Treći reče: 'Allahu dragi, ja sam držao najamnike i svima sam odmah isplaćivao zaslužene nadnice, osim jednom čovjeku koji je otišao prije prijema svoje zarade. Njegovu sam nadnicu pošteno uložio, tako da se njegov imetak umnožio. Nakon izvjesnog vremena, došao mi je i rekao: 'Allahov robe, isplati mi moju nadnicu.' Odgovorio sam mu: 'Sve ovo blago koje ispred sebe vidiš: deve, krave, ovce i robovi - tvoja je nadnica!' On mi tada reče: 'Allahov robe, ne izigravaj se sa mnom!' 'Ne izigravam se', rekao sam mu, a on je tada uzeo sav taj imetak i otišao, a da meni ništa nije ostavio. Allahu dragi, ako sam to učinio isključivo želeći Tvoje zadovoljstvo, izbavi nas iz ove nevolje u kojoj se nalazimo.' Stijena se tada potpuno pomjeri i oni izađoše iz pećine i nastaviše put." Muttefekun alejhi: Buhari, 2272, i Muslim, 2743.

❧ 2. *Pokajanje - tevba*

Učenjaci kažu: "Obavezno je pokajati se za svaki učinjeni grijeh." Ako se učinjeni grijeh odnosi samo na Allahovo pravo - hakk, a ne povezuje se s pravom nekog čovjeka, onda tevba ima tri uvjeta: (1) da odmah prestane sa činjenjem tog grijeha, (2) da se iskreno pokaje zbog njegovog činjenja, i (3) da čvrsto odluči da ga više nikada neće učiniti. Ako izostane jedan od ova tri uvjeta, pokajanje neće biti ispravno.

Ako je grijeh učinjen prema nekom čovjeku, onda tevba ima četiri uvjeta: tri navedenā i da se dug vrati onome kome se dužno. U slučaju da je dug imovinske prirode, onda se oštećenome mora vratiti dug, a ako je prijestup takav da povlači veću kaznu, kao što je bičevanje za potvoru nevinog, onda je dužan pristupiti izvršenju kazne, ili zatražiti oprost od dotične osobe, a ako se radi o verbalnoj uvredi, dužan je zatražiti halal od osobe koju je uvrijedio. Obaveza mu je pokajati se za sve učinjene grijehe, ali ako se pokaje samo za pojedine grijehe, pokajanje će biti ispravno, prema mišljenju islamskih učenjaka, a ostali grijesi ostaju pri njemu sve dok se i za njih ne pokaje. O obaveznosti pokajanja postoje dokazi u Kur'anu, sunnetu i konsenzusu ummeta.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَتُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ﴿٣١﴾﴾

...I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite. (En-Nur, 31)

﴿وَأَنِ ٱسۡتَغۡفِرُواْ رَبَّكُمۡ ثُمَّ تُوبُوٓاْ إِلَيۡهِ ... ﴿٣﴾﴾

Da od Gospodara svoga oprosta tražite i da se pokajete... (Hud, 3)

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ تُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ تَوۡبَةٗ نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمۡ أَن يُكَفِّرَ عَنكُمۡ سَيِّـَٔاتِكُمۡ ... ﴿٨﴾﴾

O vi koji vjerujete, učinite pokajanje Allahu iskreno, da bi Gospodar vaš preko ružnih postupaka vaših prešao... (Et-Tahrim, 8)

١٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

13. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Tako mi Allaha, zaista zatražim oprost od Allaha i pokajem Mu se više od sedamdeset puta u jednome danu." Hadis bilježi Buhari, 6307.

١٤ - وَعَنِ الْأَغَرِّ بْنِ يَسَارٍ الْمُزَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، تُوبُوا إِلَى اللَّهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ، فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ مِئَةَ مَرَّةٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

14. Egarr b. Jesar el-Muzeni, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O ljudi, pokajte se Allahu i tražite oprosta od Njega, jer zaista ja to uradim stotinu puta u jednome danu." Hadis bilježi Muslim, 2702.

١٥ - وَعَنْ أَبِي حَمْزَةَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ الْأَنْصَارِيِّ - خَادِمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَلَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ سَقَطَ عَلَى بَعِيرِهِ وَقَدْ أَضَلَّهُ فِي أَرْضٍ فَلَاةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «اللَّهُ أَشَدُّ فَرَحًا بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ حِينَ يَتُوبُ إِلَيْهِ مِنْ أَحَدِكُمْ كَانَ عَلَى رَاحِلَتِهِ بِأَرْضٍ فَلَاةٍ، فَانْفَلَتَتْ مِنْهُ وَعَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ فَأَيِسَ مِنْهَا، فَأَتَى شَجَرَةً فَاضْطَجَعَ فِي ظِلِّهَا وَقَدْ أَيِسَ مِنْ رَاحِلَتِهِ، فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ هُوَ بِهَا قَائِمَةً عِنْدَهُ، فَأَخَذَ بِخِطَامِهَا، ثُمَّ قَالَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ: اللَّهُمَّ أَنْتَ عَبْدِي وَأَنَا رَبُّكَ! أَخْطَأَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ».

15. Ebu Hamza Enes b. Malik el-Ensari, radijallahu anhu, sluga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu se Allah više obraduje pokajanju Svoga roba

nego što bi se neko od vas obradovao zbog pronalaska svoje izgubljene deve u pustinji." Muttefekun alejhi: Buhari, 6309, i Muslim, 2747.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Uistinu se Allah više obraduje tevbi Svoga roba nego što bi to učinio neko od vas kada bi putovao na devi kroz pustinju, i izgubio je, a na njoj mu sva hrana i voda, pa je dugo tražio i, izgubivši nadu da će je pronaći, legao u hlad jednog drveta da se odmori, i u takvom stanju očaja odjednom ugleda svoju devu u neposrednoj blizini kako mirno stoji, te odmah skoči i uhvati je za povodac i od silne radosti uzvikne: 'Allahu, Ti si moj rob, a ja sam Tvoj gospodar!', pogrešno se izrazivši od prevelike radosti."

١٦ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ، وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ، حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

16. Ebu Musa Abdullah b. Kajs el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah drži Svoju ruku ispruženu tokom cijele noći primajući pokajanja onih koji su danju griješili, a danju pruža Svoju ruku primajući pokajanja onih koji su griješili noću, sve dok sunce ne izađe sa zapada." Hadis bilježi Muslim, 2760.

١٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَابَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

17. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se pokaje prije nego što sunce izađe sa zapada, Allah će primiti njegovo pokajanje." Hadis bilježi Muslim, 2703.

١٨ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يُغَرْغِرْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

18. Ebu Abdurrahman Abdullah b. Omer b. Hattab, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah prima pokajanje Svoga roba sve dok mu duša ne dođe do grkljana." Hadis bilježi Tirmizi, 3537, koji kaže da je hasen.

١٩ - وَعَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: أَتَيْتُ صَفْوَانَ بْنَ عَسَّالٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَسْأَلُهُ عَنِ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ، فَقَالَ: مَا جَاءَ بِكَ يَا زِرُّ؟ فَقُلْتُ: ابْتِغَاءُ الْعِلْمِ، فَقَالَ: إِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَضَعُ أَجْنِحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًى بِمَا يَطْلُبُ. فَقُلْتُ: إِنَّهُ قَدْ حَكَّ فِي صَدْرِي الْمَسْحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ بَعْدَ الْغَائِطِ وَالْبَوْلِ، وَكُنْتَ امْرَءًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجِئْتُ أَسْأَلُكَ هَلْ سَمِعْتَهُ يَذْكُرُ فِي ذَلِكَ شَيْئًا؟ قَالَ: نَعَمْ، كَانَ يَأْمُرُنَا إِذَا كُنَّا سَفْرًا - أَوْ مُسَافِرِينَ - أَنْ لَا نَنْزِعَ خِفَافَنَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيَهِنَّ إِلَّا مِنْ جَنَابَةٍ، لَكِنْ مِنْ غَائِطٍ وَبَوْلٍ وَنَوْمٍ. فَقُلْتُ: هَلْ سَمِعْتَهُ يَذْكُرُ

فِي الْهَوَى شَيْئًا؟ قَالَ: نَعَمْ، كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ، فَبَيْنَا نَحْنُ عِنْدَهُ إِذْ نَادَاهُ أَعْرَابِيٌّ بِصَوْتٍ لَهُ جَهْوَرِيٍّ: يَا مُحَمَّدُ، فَأَجَابَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوًا مِنْ صَوْتِهِ: «هَاؤُمْ»، فَقُلْتُ لَهُ: وَيْحَكَ! اغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ فَإِنَّكَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَدْ نُهِيتَ عَنْ هَذَا! فَقَالَ: وَاللَّهِ لَا أَغْضُضُ. قَالَ الْأَعْرَابِيُّ: الْمَرْءُ يُحِبُّ الْقَوْمَ وَلَمَّا يَلْحَقْ بِهِمْ؟ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». فَمَا زَالَ يُحَدِّثُنَا حَتَّى ذَكَرَ بَابًا مِنَ الْمَغْرِبِ مَسِيرَةُ عَرْضِهِ أَوْ يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي عَرْضِهِ أَرْبَعِينَ أَوْ سَبْعِينَ عَامًا – قَالَ سُفْيَانُ أَحَدُ الرُّوَاةِ: قِبَلَ الشَّامِ – خَلَقَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مَفْتُوحًا لِلتَّوْبَةِ لَا يُغْلَقُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْهُ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

19. Zirr b. Hubejš kazuje: "Otišao sam Safvanu b. Assalu, radijallahu anhu, s namjerom da ga pitam o potiranju po mestvama. Kada sam došao kod njega, on me upita: 'Zbog čega si došao, Zirre?', a ja mu odgovorih: 'Iz želje za znanjem.' Tada on reče: 'Meleki svojim krilima natkriljuju stjecatelja znanja iz zadovoljstva prema onome što čini.' Na to mu rekoh: 'Zagolicalo me pitanje potiranja po mestvama poslije obavljanja velike i male nužde, i, kako si ti jedan od Vjerovjesnikovih ashaba, došao sam da te upitam jesi li čuo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio nešto o tome?' On reče: 'Da. Naređivao nam je da, kada smo na putovanju, ne skidamo mestve tri dana i tri noći, izuzev kada se nađemo u stanju džunupluka, ali nam nije naredio da ih skidamo zbog obavljanja velike ili male nužde, ili sna[1].' Zatim ga upitah: 'Jesi li ga čuo da govori nešto o ljubavi?', a on odgovori: 'Da. Jednom prilikom dok smo sjedili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dođe neki beduin i pozva Poslanika gromkim glasom, a on mu odgovori sličnim glasom: 'Priđi!' Ja tada rekoh beduinu: 'Teško ti se, stišaj svoj glas, jer nalaziš se kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i zabranjeno ti je da podižeš glas u njegovom prisustvu.' Na to beduin reče: 'Allaha mi, neću utišati glas.' Beduin upita: 'Šta će biti s čovjekom koji voli ljude, ali svojim djelima nije dostigao njihov stepen?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Čovjek će na Sudnjem danu biti sa onim koga voli'. Poslanik je potom nastavio pripovijedati, pa je spomenuo vrata na zapadu i to da će konjanik po njihovoj širini putovati četrdeset ili sedamdeset godina.'" Sufjan, jedan od prenosilaca ovog hadisa, kaže: "Ta su vrata naspram Šama, a Allah ih je stvorio na dan kada je stvorio nebesa i Zemlju i ostavio ih je otvorenima za primanje pokajanja i neće se zatvoriti sve dok sunce ne izađe sa zapada." Hadis bilježe Tirmizi, 3535, koji kaže da je hasen-sahih, i drugi.

1. Odnosno, nije nam naredio skidanje mestvi prilikom uzimanja abdesta nakon obavljene velike ili male nužde, ili sna.

٢٠ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ سَعْدِ بْنِ مَالِكِ بْنِ سِنَانٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ رَجُلٌ قَتَلَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ نَفْسًا، فَسَأَلَ عَنْ أَعْلَمِ أَهْلِ الْأَرْضِ، فَدُلَّ عَلَى رَاهِبٍ، فَأَتَاهُ. فَقَالَ: إِنَّهُ قَتَلَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ نَفْسًا فَهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ فَقَالَ: لَا، فَقَتَلَهُ فَكَمَّلَ بِهِ مِئَةً. ثُمَّ سَأَلَ عَنْ أَعْلَمِ أَهْلِ الْأَرْضِ، فَدُلَّ عَلَى رَجُلٍ عَالِمٍ. فَقَالَ: إِنَّهُ قَتَلَ مِئَةَ نَفْسٍ فَهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، وَمَنْ يَحُولُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ التَّوْبَةِ؟ انْطَلِقْ إِلَى أَرْضِ كَذَا وَكَذَا فَإِنَّ بِهَا أُنَاسًا يَعْبُدُونَ اللَّهَ تَعَالَى فَاعْبُدِ اللَّهَ مَعَهُمْ، وَلَا تَرْجِعْ إِلَى أَرْضِكَ فَإِنَّهَا أَرْضُ سُوءٍ، فَانْطَلَقَ حَتَّى إِذَا نَصَفَ الطَّرِيقَ أَتَاهُ الْمَوْتُ، فَاخْتَصَمَتْ فِيهِ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ وَمَلَائِكَةُ الْعَذَابِ. فَقَالَتْ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ: جَاءَ تَائِبًا، مُقْبِلًا بِقَلْبِهِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى، وَقَالَتْ مَلَائِكَةُ الْعَذَابِ: إِنَّهُ لَمْ يَعْمَلْ خَيْرًا قَطُّ، فَأَتَاهُمْ مَلَكٌ فِي صُورَةِ آدَمِيٍّ فَجَعَلُوهُ بَيْنَهُمْ - أَيْ حَكَمًا - فَقَالَ: قِيسُوا مَا بَيْنَ الْأَرْضَيْنِ فَإِلَى أَيَّتِهِمَا كَانَ أَدْنَى فَهُوَ لَهُ. فَقَاسُوا فَوَجَدُوهُ أَدْنَى إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي أَرَادَ، فَقَبَضَتْهُ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ فِي الصَّحِيحِ: «فَكَانَ إِلَى الْقَرْيَةِ الصَّالِحَةِ أَقْرَبَ بِشِبْرٍ فَجُعِلَ مِنْ أَهْلِهَا». وَفِي رِوَايَةٍ فِي الصَّحِيحِ: «فَأَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى هَذِهِ أَنْ تَبَاعَدِي، وَإِلَى هَذِهِ أَنْ تَقَرَّبِي، وَقَالَ: قِيسُوا مَا بَيْنَهُمَا، فَوَجَدُوهُ إِلَى هَذِهِ أَقْرَبَ بِشِبْرٍ فَغُفِرَ لَهُ». وَفِي رِوَايَةٍ: «فَنَأَى بِصَدْرِهِ نَحْوَهَا».

20. Ebu Seid Sa'd b. Malik b. Sinan el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Davno prije vas bio je jedan čovjek koji je ubio devedeset devet osoba, pa je pitao za najučenijeg čovjeka na svijetu, te su ga uputili na jednog monaha – isposnika.[1] On ode do spomenutog monaha i kaza mu da je ubio devedeset devet osoba, pa ga onda upita da li za njega ima oprosta od Allaha. Monah mu odgovori da za njega nema oprosta, a čovjek se na to podiže i ubi monaha, čime napuni stotinu ubijenih. Zatim je ponovo upitao za najučenijeg čovjeka na svijetu, pa ga uputiše na jednog učenjaka kojem je otišao i ispričao da je ubio stotinu ljudi, a zatim ga upitao da li za njega ima pokajanja. Učenjak na to reče: 'Svakako, a ko te može spriječiti da se pokaješ? Idi u tu i tu zemlju, u njoj žive ljudi koji iskreno Allahu robuju, pa im se i ti pridruži u robovanju Njemu, i nipošto se ne vraćaj u svoju sredinu jer je ona pokvarena.' Čovjek se uputi ka toj zemlji, ali negdje na pola puta zadesi ga smrt. I tada oko njega nastade spor između meleka milosti i meleka kazne. Meleki milosti rekoše: 'On je došao kao pokajnik od grijeha i srcem svojim predan Uzvišenom Allahu.' Meleki kazne rekoše: 'On

1. Monah – isposnik, pobožnjak iz Benu Israila. U hadisu se jasno naznačava da se ovo desilo poslije uzdizanja Isaa, alejhis-selam, sa Zemlje, jer su monaštvo uveli njegovi sljedbenici, iako im nije bilo propisano, o čemu se govori u Kur'anu, u 27. ajetu sure El-Hadid.

nikada nije učinio nijedno dobro djelo.' Tada melekima stiže jedan drugi melek, u ljudskom liku, kojeg oni uzeše za sudiju koji će im presuditi. Melek sudija reče: 'Izmjerite rastojanje između jednog i drugog mjesta, pa kojem od njih bude bliži, njemu i pripada.' Oni izmjeriše rastojanje i ustanoviše da je bliži zemlji u koju je bio krenuo, te ga uzeše meleki milosti." Muttefekun alejhi: Buhari, 3470, i Muslim, 2766.

U drugoj verziji, koju bilježi Muslim, navodi se: "Bio je bliži zemlji dobra za jedan pedalj, te je zbog toga pripao njoj."

U sljedećoj verziji, koju bilježi Buhari, kaže se: "Uzvišeni Allah naredio je zemlji dobra da se približi, a zemlji grijeha da se udalji, a zatim je rekao melekima: 'Izmjerite razdaljinu između njih.' Meleki to uradiše i nađoše da je zemlji dobra bio bliži za jedan pedalj, te mu Allah oprosti njegove grijehe."

U još jednoj Buharijevoj verziji bilježi se: "I svojim se prsima okrenuo prema njoj."

٢١ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ، قَالَ: سَمِعْتُ كَعْبَ ابْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ بِحَدِيثِهِ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ. قَالَ كَعْبٌ: لَمْ أَتَخَلَّفْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا قَطُّ إِلَّا فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ، غَيْرَ أَنِّي قَدْ تَخَلَّفْتُ فِي غَزْوَةِ بَدْرٍ، وَلَمْ يُعَاتَبْ أَحَدٌ تَخَلَّفَ عَنْهُ، إِنَّمَا خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُسْلِمُونَ يُرِيدُونَ عِيرَ قُرَيْشٍ حَتَّى جَمَعَ اللَّهُ تَعَالَى بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ عَدُوِّهِمْ عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ. وَلَقَدْ شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ حِينَ تَوَاثَقْنَا عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِهَا مَشْهَدَ بَدْرٍ، وَإِنْ كَانَتْ بَدْرٌ أَذْكَرَ فِي النَّاسِ مِنْهَا. وَكَانَ مِنْ خَبَرِي حِينَ تَخَلَّفْتُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ أَنِّي لَمْ أَكُنْ قَطُّ أَقْوَى وَلَا أَيْسَرَ مِنِّي حِينَ تَخَلَّفْتُ عَنْهُ فِي تِلْكَ الْغَزْوَةِ، وَاللَّهِ مَا جَمَعْتُ قَبْلَهَا رَاحِلَتَيْنِ قَطُّ حَتَّى جَمَعْتُهُمَا فِي تِلْكَ الْغَزْوَةِ وَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرِيدُ غَزْوَةً إِلَّا وَرَّى بِغَيْرِهَا حَتَّى كَانَتْ تِلْكَ الْغَزْوَةُ، فَغَزَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَرٍّ شَدِيدٍ، وَاسْتَقْبَلَ سَفَرًا بَعِيدًا وَمَفَازًا، وَاسْتَقْبَلَ عَدَدًا كَثِيرًا، فَجَلَّى لِلْمُسْلِمِينَ أَمْرَهُمْ لِيَتَأَهَّبُوا أُهْبَةَ غَزْوِهِمْ فَأَخْبَرَهُمْ بِوَجْهِهِمُ الَّذِي يُرِيدُ، وَالْمُسْلِمُونَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ كَثِيرٌ وَلَا يَجْمَعُهُمْ كِتَابُ حَافِظٌ - يُرِيدُ بِذَلِكَ الدِّيوَانَ - قَالَ كَعْبٌ: فَقَلَّ رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَتَغَيَّبَ إِلَّا ظَنَّ أَنَّ ذَلِكَ سَيَخْفَى بِهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ فِيهِ وَحْيٌ مِنَ اللَّهِ، وَغَزَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تِلْكَ الْغَزْوَةَ حِينَ طَابَتِ الثِّمَارُ وَالظِّلَالُ، فَأَنَا إِلَيْهَا أَصْعَرُ، فَتَجَهَّزَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُسْلِمُونَ مَعَهُ وَطَفِقْتُ أَغْدُو لِكَيْ أَتَجَهَّزَ مَعَهُ، فَأَرْجِعُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئًا، وَأَقُولُ فِي نَفْسِي: أَنَا قَادِرٌ عَلَى ذَلِكَ إِذَا أَرَدْتُ، فَلَمْ يَزَلْ يَتَمَادَى بِيَ حَتَّى اسْتَمَرَّ بِالنَّاسِ الْجِدُّ، فَأَصْبَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَادِيًا وَالْمُسْلِمُونَ مَعَهُ وَلَمْ أَقْضِ مِنْ جِهَازِي شَيْئًا، ثُمَّ غَدَوْتُ فَرَجَعْتُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئًا، فَلَمْ يَزَلْ يَتَمَادَى بِي حَتَّى أَسْرَعُوا وَتَفَارَطَ الْغَزْوُ، فَهَمَمْتُ أَنْ أَرْتَحِلَ فَأُدْرِكَهُمْ، فَيَا لَيْتَنِي فَعَلْتُ،

ثُمَّ لَمْ يُقَدِّرْ ذَلِكَ لِي، فَطَفِقْتُ إِذَا خَرَجْتُ فِي النَّاسِ بَعْدَ خُرُوجِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْزُنُنِي أَنِّي لَا أَرَى لِي أُسْوَةً، إِلَّا رَجُلًا مَغْمُوصًا عَلَيْهِ فِي النِّفَاقِ، أَوْ رَجُلًا مِمَّنْ عَذَرَ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ الضُّعَفَاءِ، وَلَمْ يَذْكُرْنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَلَغَ تَبُوكَ، فَقَالَ وَهُوَ جَالِسٌ فِي الْقَوْمِ بِتَبُوكَ: «مَا فَعَلَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ؟» فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، حَبَسَهُ بُرْدَاهُ وَالنَّظَرُ فِي عِطْفَيْهِ. فَقَالَ لَهُ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: بِئْسَ مَا قُلْتَ! وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ إِلَّا خَيْرًا، فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَبَيْنَا هُوَ عَلَى ذَلِكَ رَأَى رَجُلًا مُبْيِضًا يَزُولُ بِهِ السَّرَابُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُنْ أَبَا خَيْثَمَةَ»، فَإِذَا هُوَ أَبُو خَيْثَمَةَ الْأَنْصَارِيُّ وَهُوَ الَّذِي تَصَدَّقَ بِصَاعِ التَّمْرِ حِينَ لَمَزَهُ الْمُنَافِقُونَ.

قَالَ كَعْبٌ: فَلَمَّا بَلَغَنِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ تَوَجَّهَ قَافِلًا مِنْ تَبُوكَ حَضَرَنِي بَثِّي، فَطَفِقْتُ أَتَذَكَّرُ الْكَذِبَ وَأَقُولُ: بِمَ أَخْرُجُ مِنْ سَخَطِهِ غَدًا؟ وَأَسْتَعِينُ عَلَى ذَلِكَ بِكُلِّ ذِي رَأْيٍ مِنْ أَهْلِي، فَلَمَّا قِيلَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَظَلَّ قَادِمًا، زَاحَ عَنِّي الْبَاطِلُ حَتَّى عَرَفْتُ أَنِّي لَنْ أَنْجُوَ مِنْهُ بِشَيْءٍ أَبَدًا، فَأَجْمَعْتُ صِدْقَهُ وَأَصْبَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَادِمًا، وَكَانَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ بَدَأَ بِالْمَسْجِدِ فَرَكَعَ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ لِلنَّاسِ، فَلَمَّا فَعَلَ ذَلِكَ جَاءَهُ الْمُخَلَّفُونَ يَعْتَذِرُونَ إِلَيْهِ وَيَحْلِفُونَ لَهُ، وَكَانُوا بِضْعًا وَثَمَانِينَ رَجُلًا، فَقَبِلَ مِنْهُمْ عَلَانِيَتَهُمْ وَبَايَعَهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ وَوَكَلَ سَرَائِرَهُمْ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى، حَتَّى جِئْتُ، فَلَمَّا سَلَّمْتُ تَبَسَّمَ تَبَسُّمَ الْمُغْضَبِ. ثُمَّ قَالَ: «تَعَالَ»، فَجِئْتُ أَمْشِي حَتَّى جَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ لِي: «مَا خَلَّفَكَ؟ أَلَمْ تَكُنْ قَدِ ابْتَعْتَ ظَهْرَكَ؟» قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي وَاللَّهِ لَوْ جَلَسْتُ عِنْدَ غَيْرِكَ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا لَرَأَيْتُ أَنِّي سَأَخْرُجُ مِنْ سَخَطِهِ بِعُذْرٍ، لَقَدْ أُعْطِيتُ جَدَلًا، وَلَكِنِّي وَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُ لَئِنْ حَدَّثْتُكَ الْيَوْمَ حَدِيثَ كَذِبٍ تَرْضَى بِهِ عَنِّي لَيُوشِكَنَّ اللَّهُ أَنْ يُسْخِطَكَ عَلَيَّ، وَإِنْ حَدَّثْتُكَ حَدِيثَ صِدْقٍ تَجِدُ عَلَيَّ فِيهِ إِنِّي لَأَرْجُو فِيهِ عُقْبَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَاللَّهِ مَا كَانَ لِي مِنْ عُذْرٍ، وَاللَّهِ مَا كُنْتُ قَطُّ أَقْوَى وَلَا أَيْسَرَ مِنِّي حِينَ تَخَلَّفْتُ عَنْكَ. قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَّا هَذَا فَقَدْ صَدَقَ، فَقُمْ حَتَّى يَقْضِيَ اللَّهُ فِيكَ». وَسَارَ رِجَالٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ فَاتَّبَعُونِي فَقَالُوا لِي: وَاللَّهِ مَا عَلِمْنَاكَ أَذْنَبْتَ ذَنْبًا قَبْلَ هَذَا لَقَدْ عَجَزْتَ فِي أَنْ لَا تَكُونَ اعْتَذَرْتَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا اعْتَذَرَ إِلَيْهِ الْمُخَلَّفُونَ، فَقَدْ كَانَ كَافِيكَ ذَنْبَكَ اسْتِغْفَارُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَكَ. قَالَ: فَوَاللَّهِ مَا زَالُوا يُؤَنِّبُونَنِي حَتَّى أَرَدْتُ أَنْ أَرْجِعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُكَذِّبَ نَفْسِي، ثُمَّ قُلْتُ لَهُمْ: هَلْ لَقِيَ هَذَا مَعِيَ مِنْ أَحَدٍ؟ قَالُوا: نَعَمْ، لَقِيَهُ مَعَكَ رَجُلَانِ قَالَا مِثْلَ مَا قُلْتَ، وَقِيلَ لَهُمَا مِثْلَ مَا قِيلَ لَكَ، قَالَ: قُلْتُ: مَنْ هُمَا؟ قَالُوا: مُرَارَةُ بْنُ الرَّبِيعِ الْعَمْرِيُّ، وَهِلَالُ بْنُ أُمَيَّةَ الْوَاقِفِيُّ. قَالَ: فَذَكَرُوا لِي رَجُلَيْنِ صَالِحَيْنِ قَدْ شَهِدَا بَدْرًا فِيهِمَا أُسْوَةٌ، قَالَ: فَمَضَيْتُ حِينَ ذَكَرُوهُمَا لِي. وَنَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ كَلَامِنَا أَيُّهَا الثَّلَاثَةُ مِنْ بَيْنِ مَنْ تَخَلَّفَ عَنْهُ، فَاجْتَنَبَنَا النَّاسُ - أَوْ قَالَ: تَغَيَّرُوا لَنَا - حَتَّى تَنَكَّرَتْ لِي فِي نَفْسِي الْأَرْضُ، فَمَا هِيَ بِالْأَرْضِ الَّتِي أَعْرِفُ، فَلَبِثْنَا عَلَى ذَلِكَ خَمْسِينَ لَيْلَةً. فَأَمَّا صَاحِبَايَ فَاسْتَكَانَا وَقَعَدَا فِي بُيُوتِهِمَا يَبْكِيَانِ. وَأَمَّا أَنَا فَكُنْتُ أَشَبَّ الْقَوْمِ وَأَجْلَدَهُمْ فَكُنْتُ أَخْرُجُ فَأَشْهَدُ الصَّلَاةَ مَعَ الْمُسْلِمِينَ، وَأَطُوفُ فِي الْأَسْوَاقِ وَلَا يُكَلِّمُنِي أَحَدٌ، وَآتِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُسَلِّمُ عَلَيْهِ وَهُوَ فِي مَجْلِسِهِ بَعْدَ الصَّلَاةِ،

فَأَقُولُ فِي نَفْسِي: هَلْ حَرَّكَ شَفَتَيْهِ بِرَدِّ السَّلَامِ أَمْ لَا؟ ثُمَّ أُصَلِّي قَرِيبًا مِنْهُ وَأُسَارِقُهُ النَّظَرَ، فَإِذَا أَقْبَلْتُ عَلَى صَلَاتِي نَظَرَ إِلَيَّ وَإِذَا الْتَفَتُّ نَحْوَهُ أَعْرَضَ عَنِّي، حَتَّى إِذَا طَالَ ذَلِكَ عَلَيَّ مِنْ جَفْوَةِ الْمُسْلِمِينَ مَشَيْتُ حَتَّى تَسَوَّرْتُ جِدَارَ حَائِطِ أَبِي قَتَادَةَ وَهُوَ ابْنُ عَمِّي وَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَوَاللَّهِ مَا رَدَّ عَلَيَّ السَّلَامَ، فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا قَتَادَةَ، أَنْشُدُكَ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُنِي أُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَسَكَتَ، فَعُدْتُ فَنَاشَدْتُهُ فَسَكَتَ، فَعُدْتُ فَنَاشَدْتُهُ، فَقَالَ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. فَفَاضَتْ عَيْنَايَ، وَتَوَلَّيْتُ حَتَّى تَسَوَّرْتُ الْجِدَارَ، فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي فِي سُوقِ الْمَدِينَةِ إِذَا نَبَطِيٌّ مِنْ نَبَطِ أَهْلِ الشَّامِ مِمَّنْ قَدِمَ بِالطَّعَامِ يَبِيعُهُ بِالْمَدِينَةِ يَقُولُ: مَنْ يَدُلُّ عَلَى كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ؟ فَطَفِقَ النَّاسُ يُشِيرُونَ لَهُ إِلَيَّ حَتَّى جَاءَنِي فَدَفَعَ إِلَيَّ كِتَابًا مِنْ مَلِكِ غَسَّانَ، وَكُنْتُ كَاتِبًا. فَقَرَأْتُهُ فَإِذَا فِيهِ: أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّهُ قَدْ بَلَغَنَا أَنَّ صَاحِبَكَ قَدْ جَفَاكَ وَلَمْ يَجْعَلْكَ اللَّهُ بِدَارِ هَوَانٍ وَلَا مَضْيَعَةٍ، فَالْحَقْ بِنَا نُوَاسِكَ، فَقُلْتُ حِينَ قَرَأْتُهَا: وَهَذِهِ أَيْضًا مِنَ الْبَلَاءِ، فَتَيَمَّمْتُ بِهَا التَّنُّورَ فَسَجَرْتُهَا، حَتَّى إِذَا مَضَتْ أَرْبَعُونَ مِنَ الْخَمْسِينَ وَاسْتَلْبَثَ الْوَحْيُ إِذَا رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِينِي، فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُكَ أَنْ تَعْتَزِلَ امْرَأَتَكَ، فَقُلْتُ: أُطَلِّقُهَا أَمْ مَاذَا أَفْعَلُ؟ فَقَالَ: لَا، بَلِ اعْتَزِلْهَا فَلَا تَقْرَبَنَّهَا، وَأَرْسَلَ إِلَى صَاحِبَيَّ بِمِثْلِ ذَلِكَ. فَقُلْتُ لِامْرَأَتِي: الْحَقِي بِأَهْلِكِ فَكُونِي عِنْدَهُمْ حَتَّى يَقْضِيَ اللَّهُ فِي هَذَا الْأَمْرِ. فَجَاءَتِ امْرَأَةُ هِلَالِ بْنِ أُمَيَّةَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ هِلَالَ بْنَ أُمَيَّةَ شَيْخٌ ضَائِعٌ لَيْسَ لَهُ خَادِمٌ، فَهَلْ تَكْرَهُ أَنْ أَخْدُمَهُ؟ قَالَ: «لَا، وَلَكِنْ لَا يَقْرَبَنَّكِ». فَقَالَتْ: إِنَّهُ وَاللَّهِ مَا بِهِ مِنْ حَرَكَةٍ إِلَى شَيْءٍ، وَوَاللَّهِ مَا زَالَ يَبْكِي مُنْذُ كَانَ مِنْ أَمْرِهِ مَا كَانَ إِلَى يَوْمِهِ هَذَا. فَقَالَ لِي بَعْضُ أَهْلِي: لَوِ اسْتَأْذَنْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي امْرَأَتِكَ فَقَدْ أَذِنَ لِامْرَأَةِ هِلَالِ بْنِ أُمَيَّةَ أَنْ تَخْدُمَهُ؟ فَقُلْتُ: لَا أَسْتَأْذِنُ فِيهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمَا يُدْرِينِي مَاذَا يَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَأْذَنْتُهُ، وَأَنَا رَجُلٌ شَابٌّ! فَلَبِثْتُ بِذَلِكَ عَشْرَ لَيَالٍ فَكَمُلَ لَنَا خَمْسُونَ لَيْلَةً مِنْ حِينِ نُهِيَ عَنْ كَلَامِنَا، ثُمَّ صَلَّيْتُ صَلَاةَ الْفَجْرِ صَبَاحَ خَمْسِينَ لَيْلَةً عَلَى ظَهْرِ بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِنَا، فَبَيْنَا أَنَا جَالِسٌ عَلَى الْحَالِ الَّتِي ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى مِنَّا، قَدْ ضَاقَتْ عَلَيَّ نَفْسِي وَضَاقَتْ عَلَيَّ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ، سَمِعْتُ صَوْتَ صَارِخٍ أَوْفَى عَلَى سَلْعٍ يَقُولُ بِأَعْلَى صَوْتِهِ: يَا كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ أَبْشِرْ، فَخَرَرْتُ سَاجِدًا، وَعَرَفْتُ أَنَّهُ قَدْ جَاءَ فَرَجٌ. فَآذَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ بِتَوْبَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْنَا حِينَ صَلَّى صَلَاةَ الْفَجْرِ فَذَهَبَ النَّاسُ يُبَشِّرُونَنَا، فَذَهَبَ قِبَلَ صَاحِبَيَّ مُبَشِّرُونَ وَرَكَضَ رَجُلٌ إِلَيَّ فَرَسًا وَسَعَى سَاعٍ مِنْ أَسْلَمَ قِبَلِي، وَأَوْفَى عَلَى الْجَبَلِ، فَكَانَ الصَّوْتُ أَسْرَعَ مِنَ الْفَرَسِ، فَلَمَّا جَاءَنِي الَّذِي سَمِعْتُ صَوْتَهُ يُبَشِّرُنِي نَزَعْتُ لَهُ ثَوْبَيَّ فَكَسَوْتُهُمَا إِيَّاهُ بِبِشَارَتِهِ، وَاللَّهِ مَا أَمْلِكُ غَيْرَهُمَا يَوْمَئِذٍ، وَاسْتَعَرْتُ ثَوْبَيْنِ فَلَبِسْتُهُمَا، وَانْطَلَقْتُ أَتَأَمَّمُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَلَقَّانِي النَّاسُ فَوْجًا فَوْجًا يُهَنِّئُونَنِي بِالتَّوْبَةِ وَيَقُولُونَ لِي: لِتَهْنِكَ تَوْبَةُ اللَّهِ عَلَيْكَ. حَتَّى دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ حَوْلَهُ النَّاسُ، فَقَامَ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُهَرْوِلُ حَتَّى صَافَحَنِي وَهَنَّأَنِي، وَاللَّهِ مَا قَامَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ غَيْرُهُ - فَكَانَ كَعْبٌ لَا يَنْسَاهَا لِطَلْحَةَ. قَالَ كَعْبٌ: فَلَمَّا سَلَّمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَهُوَ يَبْرُقُ وَجْهُهُ مِنَ السُّرُورِ: «أَبْشِرْ بِخَيْرِ يَوْمٍ مَرَّ عَلَيْكَ مُذْ وَلَدَتْكَ أُمُّكَ». فَقُلْتُ: أَمِنْ عِنْدِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمْ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ؟ قَالَ: «لَا، بَلْ مِنْ

عِنْدِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ»، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سُرَّ اسْتَنَارَ وَجْهُهُ حَتَّى كَأَنَّ وَجْهَهُ قِطْعَةُ قَمَرٍ وَكُنَّا نَعْرِفُ ذَلِكَ مِنْهُ، فَلَمَّا جَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أَنْخَلِعَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». فَقُلْتُ: إِنِّي أُمْسِكُ سَهْمِيَ الَّذِي بِخَيْبَرَ. وَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِنَّمَا أَنْجَانِي بِالصِّدْقِ، وَإِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ لَا أُحَدِّثَ إِلَّا صِدْقًا مَا بَقِيتُ، فَوَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَبْلَاهُ اللَّهُ تَعَالَى فِي صِدْقِ الْحَدِيثِ مُنْذُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ مِمَّا أَبْلَانِي اللَّهُ تَعَالَى، وَاللَّهِ مَا تَعَمَّدْتُ كِذْبَةً مُنْذُ قُلْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى يَوْمِي هَذَا، وَإِنِّي لَأَرْجُو أَنْ يَحْفَظَنِي اللَّهُ تَعَالَى فِيمَا بَقِيَ، قَالَ: فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: «لَّقَد تَّابَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلنَّبِيِّ وَٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ فِى سَاعَةِ ٱلْعُسْرَةِ» حَتَّى بَلَغَ: «إِنَّهُۥ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ، وَعَلَى ٱلثَّلَٰثَةِ ٱلَّذِينَ خُلِّفُوا۟ حَتَّىٰٓ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ ٱلْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوٓا۟ أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ ٱللَّهِ إِلَّآ إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ، يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَكُونُوا۟ مَعَ ٱلصَّٰدِقِينَ» [التَّوْبَةُ: ١١٧-١١٩]. قَالَ كَعْبٌ: وَاللَّهِ مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ مِنْ نِعْمَةٍ قَطُّ بَعْدَ إِذْ هَدَانِي اللَّهُ لِلْإِسْلَامِ أَعْظَمَ فِي نَفْسِي مِنْ صِدْقِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ لَا أَكُونَ كَذَبْتُهُ، فَأَهْلِكَ كَمَا هَلَكَ الَّذِينَ كَذَبُوا، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ لِلَّذِينَ كَذَبُوا حِينَ أَنْزَلَ الْوَحْيَ شَرَّ مَا قَالَ لِأَحَدٍ، فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «سَيَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ لَكُمْ إِذَا ٱنقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا۟ عَنْهُمْ ۖ فَأَعْرِضُوا۟ عَنْهُمْ ۖ إِنَّهُمْ رِجْسٌ ۖ وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ، يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا۟ عَنْهُمْ ۖ فَإِن تَرْضَوْا۟ عَنْهُمْ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ ٱلْقَوْمِ ٱلْفَٰسِقِينَ» [التَّوْبَةُ: ٩٥-٩٦]. قَالَ كَعْبٌ: كُنَّا خُلِّفْنَا أَيُّهَا الثَّلَاثَةُ عَنْ أَمْرِ أُولَئِكَ الَّذِينَ قَبِلَ مِنْهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ حَلَفُوا لَهُ فَبَايَعَهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ وَأَرْجَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمْرَنَا حَتَّى قَضَى اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ بِذَلِكَ. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «وَعَلَى ٱلثَّلَٰثَةِ ٱلَّذِينَ خُلِّفُوا۟» وَلَيْسَ الَّذِي ذَكَرَ مِمَّا خُلِّفْنَا تَخَلُّفُنَا عَنِ الْغَزْوِ، وَإِنَّمَا هُوَ تَخْلِيفُهُ إِيَّانَا وَإِرْجَاؤُهُ أَمْرَنَا عَمَّنْ حَلَفَ لَهُ وَاعْتَذَرَ إِلَيْهِ فَقَبِلَ مِنْهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ يَوْمَ الْخَمِيسِ وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يَخْرُجَ يَوْمَ الْخَمِيسِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: وَكَانَ لَا يَقْدُمُ مِنْ سَفَرٍ إِلَّا نَهَارًا فِي الضُّحَى، فَإِذَا قَدِمَ بَدَأَ بِالْمَسْجِدِ فَصَلَّى فِيهِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ فِيهِ.

21. Abdullah b. Ka'b b. Malik, koji je, između ostalih sinova, bio vodič svoga oca Ka'ba, radijallahu anhu, kada je on oslijepio, prenosi da je čuo Ka'ba b. Malika kako priča o svom izostanku iz Pohoda na Tebuk: "Nikada nisam propustio učestvovati ni u jednom pohodu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, osim u Pohodu na Tebuk. Izuzetak je Bitka na Bedru i za nju niko ko je izostao nije ukoren, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao želeći se domoći kurejšijske karavane, tako da je Allah odredio da se sukobi sa svojim neprijateljem bez unaprijed zakazanog sastajanja. Prisustvovao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Akabi kada smo dali prisegu na islam.

Više volim što sam prisustvovao Akabi nego da sam prisustvovao Bedru, iako se Bedr više spominje i poznatiji je ljudima.

U vrijeme kad sam izostao iz pohoda sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Tebuk, nikada nisam bio jači niti je bilo spremnijeg čovjeka od mene. Tako mi Allaha, nikada prije tog pohoda nisam imao istovremeno dvije jahalice, a tada sam ih imao.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada ne bi krenuo u pohod, a da prije kretanja ne bi simulirao da će krenuti u nekom drugom pravcu mimo onog pravog, sve do ovog pohoda. Vodio ga je po velikoj vrućini i uputio se na dalek put preko pustinje. Kako mu se pridružio veliki broj ljudi, toliko da sva njihova imena ne bi mogla stati u jednu knjigu[1], pojasnio im je kako će se pripremiti za boj, a zatim ih je upoznao sa pravcem kretanja. Rijetko je koji čovjek htio izostati, iako su znali da Poslanik ne bi ni primijetio njihov izostanak sve dok Allah ne spusti objavu o tome. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u taj pohod kada su ljudi uživali u sazrelim plodovima i ugodnoj hladovini, i ja sam se prepustio tom ugođaju.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernici spremili su se da krenu u pohod, te sam i ja požurio da se spremim, pa sam se svaki dan iznova vraćao kući, ali ništa ne bih pripremio od opreme, i tako, dok su se drugi ozbiljno pripremali, ja sam neprestano odgađao, govoreći samom sebi: 'Ja to mogu ako želim', sve dok konačno ne krenuše u pohod. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rano ujutro krenu, a i muslimani sa njim. Kako ja još ništa nisam pripremio, rekao sam: 'Spremit ću se poslije dan ili dva, a zatim ću ih sustići.' Čim su otišli, požurio sam kući da se spremim, ali opet ništa nisam pripremio za odlazak. Zatim sam opet otišao da se spremim, pa sam se vratio i ništa nisam pripremio. Dok sam se ja nalazio u takvom stanju, oni su žurili i utrkivali se u pohodu, te sam pomislio da i ja krenem i sustignem ih. Kamo sreće da sam tako uradio, ali mi to nije bilo određeno. Kada bih, poslije Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odlaska, izašao među ljude, žalostilo me što nisam vidio nikoga uzoritog među njima, već primijetih da su ostali samo ljudi za koje se sumnjalo da su munafici ili oni kojima je Allah dao opravdanje.

1. Islamski učenjaci navode različite podatke u vezi s brojem ljudi koji su učestvovali u Pohodu na Tebuk. Ibn Hadžer spominje da ih je bilo trideset ili četrdeset hiljada. Samo iz Medine u pohod je krenulo trideset hiljada vojnika, da bi im se na putu ka Tebuku pridružilo još mnoštvo ljudi. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 8/117–118. Neki historičari smatraju da ih je bilo više, oko sedamdeset hiljada.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije me spomenuo sve dok nije stigao do Tebuka, a zatim je, sjedeći među ljudima, rekao: 'Šta je uradio Ka'b b. Malik?' Na to je neki čovjek iz plemena Benu Selima rekao: 'Allahov Poslaniče, zadržao ga je njegov ogrtač i gledanje u njega.' Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, reče mu: 'Ružno je to što govoriš! Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, mi o njemu znamo samo dobro!', a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to ništa ne odgovori. U tom trenutku, gledajući u daljinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao je čovjeka u bijeloj odjeći kako im se približava i svojim pokretima razbija opsjenu, te je rekao: 'Budi ti, Ebu Hajsema!', i kada se čovjek približio, prepoznali su Ebu Hajsemu el-Ensarija, čovjeka kojem su se licemjeri ismijavali zbog toga što je kao sadaku udijelio dva pregršta datula."

Ka'b dalje kazuje: "Pošto sam obaviješten da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraća sa Tebuka, obuzela me velika žalost (zbog mog izostanka) te sam nastojao da se sjetim isprike kojom ću opravdati svoj izostanak i izbjeći njegovu srdžbu, i u tome sam tražio pomoć od svakog razumnog iz svoje porodice. Kada je javljeno da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već nadomak Medine, laž se udaljila od mene i shvatio sam da se ničim ne mogu opravdati. Čvrsto sam odlučio otići i reći mu istinu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je ujutro, a kada bi dolazio sa putovanja, prvo bi otišao u džamiju, klanjao dva rekata, a zatim bi sjeo među ljude. Kada je to uradio, došli su mu oni koji su izostali, pravdajući se i zaklinjući, a bilo ih je više od osamdeset, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primio opravdanja koja su javno iznijeli, uzeo od njih prisegu te za njih od Allaha zatražio oprosta, a ono što su istinski krili u svojim prsima prepustio je Allahu. Kada sam ja došao i nazvao mu selam, on se ljutito osmjehnuo, a zatim mi je rekao: 'Priđi', pa sam prišao i sjeo ispred njega. On me upita: 'Zbog čega si izostao? Zar nisi kupio jahalicu?', a ja odgovorih: 'O Allahov Poslaniče, da sam sjeo kod nekog drugog stanovnika dunjaluka, mimo tebe, smatrao bih da se mogu spasiti opravdanjem, jer znam vješto diskutirati. Ali, tako mi Allaha, ukoliko bih danas razgovarao s tobom govoreći ti laž kako bih te udobrovoljio, znam da bi Allah ubrzo učinio da budeš ljut na mene, a ukoliko s tobom budem razgovarao iskreno, i ti se zbog toga na mene naljutiš, ja se zaista nadam da će mi Allah zbog iskrenosti oprostiti i podariti mi bolju konačnicu. Tako mi Allaha, nemam opravdanja i, tako mi Allaha, nikad nisam bio imućniji niti sposobniji nego kad sam izostao.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovaj je rekao istinu. Udalji se dok ti Allah ne presudi.' Za-

tim sam ustao, a neki ljudi iz plemena Benu Selima pridoše mi i rekoše: 'Tako nam Allaha, ne znamo da si griješio prije ovoga. Zar se nisi mogao opravdati Poslaniku onako kako su se opravdali i ostali koji su izostali iz bitke? Bilo ti je dovoljno za tvoj grijeh to što bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio oprosta za tebe.' Tako mi Allaha, toliko su me grdili da sam htio vratiti se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i poreći svoje riječi. Zatim sam ih upitao: 'Da li je još nekoga, osim mene, isto zadesilo?' Odgovorili su: 'Da, to je zadesilo još dva čovjeka koji su rekli isto što i ti, pa je i njima rečeno isto što i tebi.' Upitao sam: 'A ko su njih dvojica?' Odgovorili su: 'Murara b. Rebi el-Amri i Hilal b. Umejja el-Vakifi.' Spomenuli su mi dva dobra čovjeka koja su učestvovala u Bitki na Bedru i obojica su bili uzoriti ljudi. Kada su mi to rekli, pošao sam kući.

Iako je bilo još onih koji su izostali iz te bitke, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je muslimanima da komuniciraju samo sa nama trojicom. Ljudi su nas tada počeli izbjegavati - ili je rekao: prema nama su se promijenili - i toliko se sve promijenilo da mi je zemlja po kojoj sam hodao postala neprepoznatljiva, kao da nije bila ona koju sam poznavao. U takvom stanju ostali smo pedeset dana. Što se tiče moje dvojice prijatelja, oni su se povukli u svoje kuće, provodeći vrijeme u plaču i tugovanju. Kako sam ja bio mlađi i izdržljiviji, strpljivije sam to podnosio te sam odlazio i u džamiju, obilazio trgove, ali niko sa mnom nije komunicirao. Poslije namaza prilazio sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazivao mu selam, i sām sam sebe pitao miču li se njegove usne, odvraća li mi selam ili ne. U namazu sam stajao blizu njega i kradom ga gledao. Kada bih pristupio namazu, gledao je u mene, a kada bih se okrenuo prema njemu, on bi skrenuo pogled. Kako je takav odnos muslimana prema meni potrajao, otišao sam i, preskočivši zid, ušao u ograđeni vrt Ebu Katade, svog amidžića, koji mi je bio najdraži čovjek. Nazvao sam mu selam, ali, tako mi Allaha, nije mi odvratio. Zatim sam mu rekao: 'Ebu Katada, Allahom te zaklinjem, znaš li da ja volim Allaha i Njegovog Poslanika?' Međutim, on ništa nije odgovarao. Ponovio sam to nekoliko puta, preklinjući ga da mi se obrati, ali on je i dalje šutio, da bi na kraju samo rekao: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Oči su mi zasuzile, te sam se okrenuo i ponovo preskočivši zid izašao iz njegovog vrta. Dok sam tumarao po medinskim trgovima, ugledao sam jednog Nabatejca iz Šama koji je prodavao hranu i govorio: 'Ko će mi pokazati Ka'ba b. Malika?' Ljudi su počeli da mu pokazuju na mene, te mi on priđe i uruči mi pismo od kralja Gassana. Kako sam bio pismen, mogao sam ga

pročitati. U pismu je stajalo: 'Nakon što smo saznali da tvoj prijatelj grubo postupa prema tebi, a Allah te nije stvorio da živiš u mjestu gdje ćeš biti ponižavan i gdje će ti prava biti uskraćena, pozivamo te da nam se pridružiš, mi ćemo te utješiti.' Kada sam pročitao pismo, rekao sam: 'Ovo je još jedno iskušenje', te ga bacih u vatru.

Kada je prošlo četrdeset dana od pedeset (koliko je trajala izolacija) – a još uvijek o nama ništa nije bilo objavljeno – došao mi je izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslanik ti naređuje da se odvojiš od svoje supruge.' 'Da je razvedem ili da uradim nešto drugo?', upitao sam ga, a on mi je rekao: 'Ne, nego ne približavaj joj se u postelji.' Istu poruku poslao je i mojoj dvojici prijatelja. Zatim sam rekao svojoj supruzi: 'Idi svojoj porodici i budi kod njih sve dok Allah ne presudi u pogledu ovoga.' Supruga Hilala b. Umejje otišla je Allahovom Poslaniku i upitala ga: 'Hilal b. Umejja oronuli je starac koji nema slugu, pa da li dozvoljavaš da ga služim?', a on joj je odgovorio: 'Da, ali neka ti se ne približava.' Na to je ona rekla: 'Tako mi Allaha, on nema potrebe za tim. Allaha mi, otkako se desio ovaj problem, on neprestano plače.' Neki iz moje porodice govorili su mi: 'Zašto i ti ne bi zatražio dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi sa svojom suprugom, jer je dozvolio supruzi Hilala b. Umejje da ga služi?' Odgovorio sam im: 'Neću zatražiti dozvolu od Allahovog Poslanika u vezi s njom, a ne znam ni šta bi Allahov Poslanik rekao kada bih tražio dozvolu, jer ja sam mlad čovjek.' U takvom stanju proživio sam još deset dana i tada se navršilo ukupno pedeset dana od kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio komunikaciju s nama.

Nakon što sam pedesetoga dana klanjao sabah-namaz na krovu jedne od naših kuća, sjedio sam u stanju tjeskobe koju je Uzvišeni Allah spomenuo, stijesnila mi se duša i zemlja mi je postala tijesna koliko god da je bila prostrana. Tada sam čuo čovjeka koji viče sa brda najjačim glasom: 'O Ka'be b. Maliku, raduj se!' Pao sam na sedždu jer sam znao da je došao izlaz i da je Uzvišeni Allah primio našu tevbu. Nakon što je klanjao sabah-namaz, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objelodanio je da nam je Uzvišeni Allah oprostio, pa su nam ljudi dolazili i čestitali. I mojoj dvojici prijatelja otišle su muštulugdžije, a prema meni je jedan čovjek pojurio na konju, dok se drugi, koji je bio iz plemena Eslem, popeo na obližnje brdo i s njega povikao. Glas ovog čovjeka bio je brži od konja. Kada mi je došao čestitati ovaj čovjek čiji sam glas čuo, skinuo sam oba dijela svoje odjeće i, dajući mu muštuluk, ogrnuo ga njima. Tako mi Allaha,

tada nisam imao druge odjeće osim te koju sam dao njemu, te sam posudio novu odjeću, obukao se i otišao da potražim Allahovog Poslanika.

Na putu do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, susretale su me skupine ljudi čestitajući mi jer je Allah primio moje pokajanje, govoreći: 'Neka ti je prijatan Allahov oprost!', sve dok nisam ušao u džamiju, gdje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio okružen ljudima. Vidjevši me da ulazim, Talha b. Ubejdullah ustao je i žurno mi prišao da bi se rukovao sa mnom i čestitao mi. Tako mi Allaha, nijedan muhadžir osim njega nije mi prišao da mi čestita." Ka'b to nikada nije zaboravio Talhi.

"Kada sam nazvao selam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, lice mu je zasjalo od radosti i odgovorio mi je: 'Raduj se najboljem danu koji ti je došao otkako te je majka rodila.' Upitao sam: 'Je li to, Allahov Poslaniče, od tebe ili je od Allaha?', a on je rekao: 'Ne, nije od mene, već od Uzvišenog Allaha.' Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio radostan, lice bi mu zasjalo kao da je komad mjeseca, i to nam je bilo poznato.

Pošto sam sjeo ispred njega, rekao sam: 'Allahov Poslaniče, kao jedan vid svoga pokajanja, dat ću sav svoj imetak kao sadaku Allahu i Poslaniku.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Zadrži za sebe dio imetka, to je bolje za tebe.' Zatim sam rekao: 'Onda ću zadržati samo svoj udio u Hajberu. Allahov Poslaniče, zaista me Allah spasio zbog moje iskrenosti, a u moju tevbu spada i to da ću govoriti istinu dokle god sam živ.' Tako mi Allaha, otkako sam ovo rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nisam čuo ni za jednog muslimana da ga je Allah bolje obdario iskrenošću u govoru nego što je obdario mene. Tako mi Allaha, otkako sam to rekao Poslaniku pa sve do danas, nikada nisam namjerno slagao i molim Allaha da me sačuva toga do kraja moga života. Uzvišeni Allah objavio je: 'Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala: On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv. A i onoj trojici koja su bila izostala i to tek onda kad im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim, kada su vidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je. O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni' (Et-Tevba, 117–119)."

Ka'b je rekao: "Tako mi Allaha! Allah me nije obdario većom blagodati, nakon što me je uputio u islam, od moje iskrenosti prema Allahovom

Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, toga dana, tako da ga nisam slagao i uništen bio kao što su propali oni koji su ga slagali. Uzvišeni Allah tada je objavio ajet u kojem je o onima koji su slagali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao najgore što se ikome može reći: 'Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom, samo da ih se okanite, pa okanite ih se jer su oni pogan i prebivalište njihovo bit će Džehennem, kao kazna za ono što su radili. Oni vam se zaklinju zato da biste bili zadovoljni njima. Ako vi budete zadovoljni njima, Allah sigurno nije zadovoljan narodom grješnim' (Et-Tevba, 95–96)."

Ka'b kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je opravdanja od svih ostalih koji su izostali iz bitke i tražio oprost za njih, međutim, nas trojicu ostavio je u neizvjesnosti sve dok Allah o tome nije presudio. Uzvišeni Allah kaže: 'A i onoj trojici koja su izostala.' Ovdje se pod izostajanjem ne misli na izostanak iz bitke, već na Poslanikovo odgađanje donošenja presude u našem slučaju, za razliku od ostalih koji su se opravdali i čije je opravdanje Poslanik prihvatio." Muttefekun alejhi: Buhari, 4418, i Muslim, 2769.

U jednoj verziji navodi se: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u Pohod na Tebuk u četvrtak, a volio je da krene na put četvrtkom."

U drugoj se verziji navodi: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s putovanja bi se vraćao danju i u jutarnjem periodu, i prilikom povratka prvo bi svraćao u džamiju i klanjao dva rekata, a zatim bi sjeo u njoj."

٢٢ - وَعَنْ أَبِي نُجَيْدٍ - بِضَمِّ النُّونِ وَفَتْحِ الْجِيمِ - عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ الْخُزَاعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً مِنْ جُهَيْنَةَ أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ حُبْلَى مِنَ الزِّنَى، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَصَبْتُ حَدًّا فَأَقِمْهُ عَلَيَّ، فَدَعَا نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلِيَّهَا، فَقَالَ: «أَحْسِنْ إِلَيْهَا، فَإِذَا وَضَعَتْ فَأْتِنِي». فَفَعَلَ فَأَمَرَ بِهَا نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَشُدَّتْ عَلَيْهَا ثِيَابُهَا، ثُمَّ أَمَرَ بِهَا فَرُجِمَتْ، ثُمَّ صَلَّى عَلَيْهَا. فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: تُصَلِّي عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَقَدْ زَنَتْ؟ قَالَ: «لَقَدْ تَابَتْ تَوْبَةً لَوْ قُسِمَتْ بَيْنَ سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ لَوَسِعَتْهُمْ، وَهَلْ وَجَدْتَ أَفْضَلَ مِنْ أَنْ جَادَتْ بِنَفْسِهَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؟» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

22. Ebu Nudžejd Imran b. Husajn el-Huzai, radijallahu anhuma, prenosi da je neka žena iz plemena Džuhejna počinila blud i zatrudnjela, pa je došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Allahov Poslaniče, uradila sam ono što nalaže kaznu, pa je i izvrši nada mnom." Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je njenog staratelja i rekao: "Lijepo prema njoj postupaj, a kada se porodi, dovedi mi je." Tako je i učinio, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se njena odjeća dobro učvrsti, a potom je kamenovana. Zatim joj je Po-

slanik klanjao dženazu, a Omer ga upita: "Allahov Poslaniče, zar ćeš joj klanjati, a počinila je zinaluk?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to odgovori: "Ona se pokajala tolikim pokajanjem da bi, kada bi se podijelilo na sedamdeset ljudi u Medini, svima bilo dovoljno, a ima li vrednijeg pokajanja od onog koje čovjek potvrdi predajući svoj život Allahu?" Hadis bilježi Muslim, 1696.

٢٣ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْ أَنَّ لِابْنِ آدَمَ وَادِيًا مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَادِيَانِ، وَلَنْ يَمْلَأَ فَاهُ إِلَّا التُّرَابُ، وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

23. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bi čovjek imao jednu dolinu zlata, zaželio bi da ima dvije. Njegova usta može napuniti samo zemlja, a Allah će oprostiti onome ko se pokaje." Muttefekun alejhi: Buhari, 6436, i Muslim, 1049.

٢٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَضْحَكُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى إِلَى رَجُلَيْنِ يَقْتُلُ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ يَدْخُلَانِ الْجَنَّةَ، يُقَاتِلُ هَذَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلُ، ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَى الْقَاتِلِ فَيُسْلِمُ فَيُسْتَشْهَدُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

24. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah smije[1] se dvojici ljudi koji se međusobno bore, pa jedan ubije drugog, a obojica uđu u Džennet. Jedan od njih borio se na Allahovom putu i poginuo, a njegovom se ubici Allah smiluje, pa primi islam i pogine kao šehid." Muttefekun alejhi: Buhari, 2826, i Muslim, 1890.

❧ 3. *Strpljenje - sabur*

Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱصْبِرُواْ وَصَابِرُواْ وَرَابِطُواْ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, na granicama bdijte i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite! (Alu Imran, 200)

1. Ovaj hadis potvrđuje da se Allah smije i to je jedno od Njegovih svojstava koja podrazumijevaju neki vid djelovanja, kao naprimjer, Allahovo svojstvo el-gadab - srdžba i Allahovo svojstvo er-rida - zadovoljstvo, pa je tako Uzvišeni Allah srdit na nevjernike i grješnike, a zadovoljan je Svojim iskrenim robovima. Međutim, suštinu smijeha Uzvišenog Stvoritelja mi ne možemo dokučiti, kao što ne možemo dokučiti ni Njegovu bit, jer Njemu ništa nije slično.

وَلَنَبْلُوَنَّكُم بِشَيْءٍ مِّنَ ٱلْخَوْفِ وَٱلْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ ٱلْأَمْوَٰلِ وَٱلْأَنفُسِ وَٱلثَّمَرَٰتِ ۗ وَبَشِّرِ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٥٥﴾

Mi ćemo vas dovoditi u iskušenje malo sa strahom i gladovanjem, i time što ćete gubiti imanja i živote i ljetine. A ti obraduj strpljive. (El-Bekara, 155)

... إِنَّمَا يُوَفَّى ٱلصَّٰبِرُونَ أَجْرَهُم بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

...Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni. (Ez-Zumer, 10)

وَلَمَن صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

Strpljivo podnositi i praštati – tako treba svaki pametan postupiti. (Eš-Šura, 43)

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱسْتَعِينُواْ بِٱلصَّبْرِ وَٱلصَّلَوٰةِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٥٣﴾

O vjernici, tražite sebi pomoći u strpljivosti i namazu! Allah je doista na strani strpljivih. (El-Bekara, 153)

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ ٱلْمُجَٰهِدِينَ مِنكُمْ وَٱلصَّٰبِرِينَ وَنَبْلُوَاْ أَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾

Mi ćemo vas provjeravati sve dok ne ukažemo na borce i postojane među vama, a i vijesti o vama provjeravat ćemo. (Muhammed, 31)

٢٥ - وَعَنْ أَبِي مَالِكٍ الْحَارِثِ بْنِ عَاصِمٍ الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَآنِ - أَوْ تَمْلَأُ - مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ. كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو فَبَائِعٌ نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُوبِقُهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

25. Ebu Malik Haris b. Asim el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čistoća je pola imana, zahvala Allahu riječima 'elhamdulillah' puni na Vagi tas s dobrim djelima, veličanje Allaha riječima 'subhanallahi vel-hamdu lillah' ispunjava prostor između nebesa i Zemlje, namaz je svjetlo, sadaka je dokaz imana, strpljivost je sjaj, a Kur'an je dokaz za tebe ili protiv tebe. Svi ljudi rade, pa neki svoju dušu prodaju Allahu, pokoravajući Mu se, i tako se spase Njegove kazne, a neki sebe unište grijesima." Hadis bilježi Muslim, 223.

٢٦ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدِ سَعْدِ بْنِ مَالِكِ بْنِ سِنَانٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطَاهُمْ، ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ، حَتَّى نَفِدَ مَا عِنْدَهُ، فَقَالَ لَهُمْ حِينَ أَنْفَقَ كُلَّ شَيْءٍ بِيَدِهِ: «مَا يَكُنْ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدَّخِرَهُ عَنْكُمْ، وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ، وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللَّهُ. وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

26. Ebu Seid Sa'd b. Malik b. Sinan el-Hudri, radijallahu anhuma, prenosi da je jedna grupa ensarija tražila milostinju od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je on dao, zatim su ponovo tražili, a on im je opet dao, i tako se ponavljalo dok nije podijelio sve što je imao, a zatim im je rekao: "Sve što budem imao od dobra, ja ću vam podijeliti, i ništa od vas neću sakriti. Ko nastoji biti skroman, Allah će ga učiniti skromnim, ko se pred ljudima bude pokazivao imućnim, Allah će ga učiniti imućnim, a ko bude nastojao biti strpljiv, Allah će ga učiniti strpljivim; nikome nije dat bolji ni vredniji dar od strpljenja."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1469, i Muslim, 1053.

٢٧ - وَعَنْ أَبِي يَحْيَى صُهَيْبِ بْنِ سِنَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ لَهُ خَيْرٌ وَلَيْسَ ذَلِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ: إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

27. Ebu Jahja Suhejb b. Sinan, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čudan li je primjer vjernika! U kakvoj se god situaciji nađe, on je na dobitku i takav slučaj nije ni sa kim drugim osim s vjernikom: ako ga zadesi kakvo dobro, on zahvali Allahu i bude nagrađen zbog toga, a ako ga zadesi šta loše, on se strpi, pa mu i to donese nagradu od Allaha." Hadis bilježi Muslim, 2999.

٢٨ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا ثَقُلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَعَلَ يَتَغَشَّاهُ الْكَرْبُ، فَقَالَتْ فَاطِمَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: وَاكَرْبَ أَبَتَاهُ. فَقَالَ: «لَيْسَ عَلَى أَبِيكِ كَرْبٌ بَعْدَ الْيَوْمِ». فَلَمَّا مَاتَ، قَالَتْ: يَا أَبَتَاهُ، أَجَابَ رَبًّا دَعَاهُ! يَا أَبَتَاهُ، جَنَّةُ الْفِرْدَوْسِ مَأْوَاهُ! يَا أَبَتَاهُ، إِلَى جِبْرِيلَ نَنْعَاهُ! فَلَمَّا دُفِنَ قَالَتْ فَاطِمَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَطَابَتْ أَنْفُسُكُمْ أَنْ تَحْثُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ التُّرَابَ؟ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

28. Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao je: "Kada se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pogoršala bolest, počeo je gubiti svijest.[2] Primijetivši to, Fatima, radijallahu anha, povikala je: 'O muke moga oca!', na što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tvoj otac, poslije ove današnje muke, više nikada neće imati nikakve muke.' Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, Fatima reče: 'Moj se otac odazvao Gospodaru, koji ga je pozvao. Džennetul-Firdevs[3] mu je boravište, a vijest o njegovoj smrti Džibrilu prenosimo.' A kada je ukopan, Fatima, radijalla-

1. Vidjeti pojašnjenje uz hadis 296.

2. Osjetio je žestinu smrtne agonije zbog visine svog stepena i počasti, jer najveća iskušenja imaju vjerovjesnici. Vidjeti i hadise 38 i 914.

3. Firdevs je najuzvišeniji dio Dženneta.

hu anha, rekla je: 'Zar ste sebi mogli dopustiti da na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pospete zemlju?!'" Hadis bilježi Buhari, 4462.

٢٩ - وَعَنْ أَبِي زَيْدٍ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحِبِّهِ وَابْنِ حِبِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أَرْسَلَتْ بِنْتُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ ابْنِي قَدِ احْتُضِرَ فَاشْهَدْنَا، فَأَرْسَلَ يُقْرِئُ السَّلَامَ، وَيَقُولُ: «إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَعْطَى وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُسَمًّى فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ». فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ تُقْسِمُ عَلَيْهِ لَيَأْتِيَنَّهَا. فَقَامَ وَمَعَهُ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ، وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، وَأُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ، وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ، وَرِجَالٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، فَرُفِعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّبِيُّ، فَأَقْعَدَهُ فِي حِجْرِهِ وَنَفْسُهُ تَقَعْقَعُ، فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ فَقَالَ سَعْدٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا هَذَا؟ فَقَالَ: «هَذِهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللَّهُ تَعَالَى فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «فِي قُلُوبِ مَنْ شَاءَ مِنْ عِبَادِهِ، وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

29. Ebu Zejd Usama b. Zejd b. Harisa, Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, štićenik, miljenik i sin njegovog miljenika, radijallahu anhuma, rekao je: "Vjerovjesnikova kćerka[1] poručila je Alejhisselamu: 'Moj sin je na samrti, pa nam dođi.' Poslanik ju je poselamio i poručio joj: 'Allahu pripada sve što uzme i sve što dadne. Sve je kod Njega do određenog roka, pa neka se strpi i nada nagradi.' Zatim je ponovo poslala po njega, zaklinjući ga da dođe i tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao, a s njim su krenuli Sa'd b. Ubada, Muaz b. Džebel, Ubejj b. Ka'b, Zejd b. Sabit i drugi[2], radijallahu anhum. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dato je dijete, koje je već bilo na izdisaju, i on ga uze u naručje. Poslaniku oči zasuziše, a Sa'd reče: 'Allahov Poslaniče, šta je to?', a on odgovori: 'Ovo je milost koju je Allah ulio u srca Svojih robova.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1284, i Muslim, 923.

U drugoj verziji navodi se: "...u srca Svojih robova koje je On odabrao; zaista je Allah milostiv prema Svojim robovima koji su samilosni prema drugima."

٣٠ - وَعَنْ صُهَيْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «كَانَ مَلِكٌ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ وَكَانَ لَهُ سَاحِرٌ فَلَمَّا كَبِرَ قَالَ لِلْمَلِكِ: إِنِّي قَدْ كَبِرْتُ فَابْعَثْ إِلَيَّ غُلَامًا أُعَلِّمْهُ السِّحْرَ، فَبَعَثَ إِلَيْهِ غُلَامًا يُعَلِّمُهُ، وَكَانَ فِي طَرِيقِهِ إِذَا سَلَكَ رَاهِبٌ، فَقَعَدَ إِلَيْهِ وَسَمِعَ كَلَامَهُ فَأَعْجَبَهُ، وَكَانَ إِذَا أَتَى السَّاحِرَ، مَرَّ بِالرَّاهِبِ وَقَعَدَ إِلَيْهِ، فَإِذَا أَتَى السَّاحِرَ ضَرَبَهُ، فَشَكَا ذَلِكَ إِلَى الرَّاهِبِ، فَقَالَ: إِذَا خَشِيتَ السَّاحِرَ، فَقُلْ: حَبَسَنِي أَهْلِي، وَإِذَا خَشِيتَ أَهْلَكَ، فَقُلْ: حَبَسَنِي السَّاحِرُ.

فَبَيْنَمَا هُوَ عَلَى ذَلِكَ إِذْ أَتَى عَلَى دَابَّةٍ عَظِيمَةٍ قَدْ حَبَسَتِ النَّاسَ، فَقَالَ: الْيَوْمَ أَعْلَمُ السَّاحِرُ أَفْضَلُ أَمِ الرَّاهِبُ

1. Radilo se o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, kćerki Zejnebi, radijallahu anha.
2. Buhari, 7488, bilježi da je s njim krenuo i Ubada b. Samit, radijallahu anhu.

أَفْضَلُ؟ فَأَخَذَ حَجَرًا، فَقَالَ: اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ أَمْرُ الرَّاهِبِ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ أَمْرِ السَّاحِرِ فَاقْتُلْ هَذِهِ الدَّابَّةَ حَتَّى يَمْضِيَ النَّاسُ، فَرَمَاهَا فَقَتَلَهَا وَمَضَى النَّاسُ، فَأَتَى الرَّاهِبَ فَأَخْبَرَهُ. فَقَالَ لَهُ الرَّاهِبُ: أَيْ بُنَيَّ أَنْتَ الْيَوْمَ أَفْضَلُ مِنِّي قَدْ بَلَغَ مِنْ أَمْرِكَ مَا أَرَى، وَإِنَّكَ سَتُبْتَلَى، فَإِنِ ابْتُلِيتَ فَلَا تَدُلَّ عَلَيَّ، وَكَانَ الْغُلَامُ يُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ، وَيُدَاوِي النَّاسَ مِنْ سَائِرِ الْأَدْوَاءِ. فَسَمِعَ جَلِيسٌ لِلْمَلِكِ كَانَ قَدْ عَمِيَ، فَأَتَاهُ بِهَدَايَا كَثِيرَةٍ، فَقَالَ: مَا هَاهُنَا لَكَ أَجْمَعُ إِنْ أَنْتَ شَفَيْتَنِي، فَقَالَ: إِنِّي لَا أَشْفِي أَحَدًا إِنَّمَا يَشْفِي اللَّهُ تَعَالَى، فَإِنْ آمَنْتَ بِاللَّهِ تَعَالَى دَعَوْتُ اللَّهَ فَشَفَاكَ، فَآمَنَ بِاللَّهِ تَعَالَى فَشَفَاهُ اللَّهُ تَعَالَى، فَأَتَى الْمَلِكَ فَجَلَسَ إِلَيْهِ كَمَا كَانَ يَجْلِسُ، فَقَالَ لَهُ الْمَلِكُ: مَنْ رَدَّ عَلَيْكَ بَصَرَكَ؟ قَالَ: رَبِّي، قَالَ: وَلَكَ رَبٌّ غَيْرِي؟ قَالَ: رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ، فَأَخَذَهُ فَلَمْ يَزَلْ يُعَذِّبُهُ حَتَّى دَلَّ عَلَى الْغُلَامِ، فَجِيءَ بِالْغُلَامِ، فَقَالَ لَهُ الْمَلِكُ: أَيْ بُنَيَّ، قَدْ بَلَغَ مِنْ سِحْرِكَ مَا تُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ وَتَفْعَلُ وَتَفْعَلُ! فَقَالَ: إِنِّي لَا أَشْفِي أَحَدًا، إِنَّمَا يَشْفِي اللَّهُ تَعَالَى. فَأَخَذَهُ فَلَمْ يَزَلْ يُعَذِّبُهُ حَتَّى دَلَّ عَلَى الرَّاهِبِ، فَجِيءَ بِالرَّاهِبِ فَقِيلَ لَهُ: ارْجِعْ عَنْ دِينِكَ، فَأَبَى، فَدَعَا بِالْمِنْشَارِ فَوُضِعَ الْمِنْشَارُ فِي مَفْرِقِ رَأْسِهِ، فَشَقَّهُ حَتَّى وَقَعَ شِقَّاهُ، ثُمَّ جِيءَ بِجَلِيسِ الْمَلِكِ فَقِيلَ لَهُ: ارْجِعْ عَنْ دِينِكَ، فَأَبَى، فَوُضِعَ الْمِنْشَارُ فِي مَفْرِقِ رَأْسِهِ، فَشَقَّهُ بِهِ حَتَّى وَقَعَ شِقَّاهُ، ثُمَّ جِيءَ بِالْغُلَامِ فَقِيلَ لَهُ: ارْجِعْ عَنْ دِينِكَ، فَأَبَى، فَدَفَعَهُ إِلَى نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: اذْهَبُوا بِهِ إِلَى جَبَلِ كَذَا وَكَذَا فَاصْعَدُوا بِهِ الْجَبَلَ، فَإِذَا بَلَغْتُمْ ذِرْوَتَهُ فَإِنْ رَجَعَ عَنْ دِينِهِ وَإِلَّا فَاطْرَحُوهُ. فَذَهَبُوا بِهِ فَصَعِدُوا بِهِ الْجَبَلَ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ اكْفِنِيهِمْ بِمَا شِئْتَ، فَرَجَفَ بِهِمُ الْجَبَلُ فَسَقَطُوا، وَجَاءَ يَمْشِي إِلَى الْمَلِكِ، فَقَالَ لَهُ الْمَلِكُ: مَا فَعَلَ أَصْحَابُكَ؟ فَقَالَ: كَفَانِيهِمُ اللَّهُ تَعَالَى، فَدَفَعَهُ إِلَى نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ: اذْهَبُوا بِهِ فَاحْمِلُوهُ فِي قُرْقُورٍ وَتَوَسَّطُوا بِهِ الْبَحْرَ، فَإِنْ رَجَعَ عَنْ دِينِهِ وَإِلَّا فَاقْذِفُوهُ. فَذَهَبُوا بِهِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ اكْفِنِيهِمْ بِمَا شِئْتَ، فَانْكَفَأَتْ بِهِمُ السَّفِينَةُ فَغَرِقُوا، وَجَاءَ يَمْشِي إِلَى الْمَلِكِ. فَقَالَ لَهُ الْمَلِكُ: مَا فَعَلَ أَصْحَابُكَ؟ فَقَالَ: كَفَانِيهِمُ اللَّهُ تَعَالَى. فَقَالَ لِلْمَلِكِ: إِنَّكَ لَسْتَ بِقَاتِلِي حَتَّى تَفْعَلَ مَا آمُرُكَ بِهِ. قَالَ: مَا هُوَ؟ قَالَ: تَجْمَعُ النَّاسَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ وَتَصْلُبُنِي عَلَى جِذْعٍ، ثُمَّ خُذْ سَهْمًا مِنْ كِنَانَتِي، ثُمَّ ضَعِ السَّهْمَ فِي كَبِدِ الْقَوْسِ ثُمَّ قُلْ: بِسْمِ اللَّهِ رَبِّ الْغُلَامِ، ثُمَّ ارْمِنِي، فَإِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ قَتَلْتَنِي. فَجَمَعَ النَّاسَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، وَصَلَبَهُ عَلَى جِذْعٍ، ثُمَّ أَخَذَ سَهْمًا مِنْ كِنَانَتِهِ، ثُمَّ وَضَعَ السَّهْمَ فِي كَبِدِ الْقَوْسِ، ثُمَّ قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ رَبِّ الْغُلَامِ، ثُمَّ رَمَاهُ فَوَقَعَ فِي صُدْغِهِ، فَوَضَعَ يَدَهُ فِي صُدْغِهِ فَمَاتَ، فَقَالَ النَّاسُ: آمَنَّا بِرَبِّ الْغُلَامِ. فَأُتِيَ الْمَلِكُ فَقِيلَ لَهُ: أَرَأَيْتَ مَا كُنْتَ تَحْذَرُ قَدْ وَاللَّهِ نَزَلَ بِكَ حَذَرُكَ، قَدْ آمَنَ النَّاسُ. فَأَمَرَ بِالْأُخْدُودِ بِأَفْوَاهِ السِّكَكِ فَخُدَّتْ وَأُضْرِمَ فِيهَا النِّيرَانُ وَقَالَ: مَنْ لَمْ يَرْجِعْ عَنْ دِينِهِ فَأَقْحَمُوهُ فِيهَا، أَوْ قِيلَ لَهُ: اقْتَحِمْ فَفَعَلُوا حَتَّى جَاءَتِ امْرَأَةٌ وَمَعَهَا صَبِيٌّ لَهَا، فَتَقَاعَسَتْ أَنْ تَقَعَ فِيهَا، فَقَالَ لَهَا الْغُلَامُ: يَا أُمَّهِ اصْبِرِي فَإِنَّكِ عَلَى الْحَقِّ!» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

30. Suhejb, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U davna vremena živio je jedan vladar koji je imao svoga vračara. Kada je vračar ostario, reče vladaru: 'Ja sam ostario i zato mi nađi kakvog mladića da ga podučim vračanju.' Vladar je pronašao mladića i poslao mu ga da ga podučava. Međutim, na putu je mladić sreo

jednog pobožnjaka, kod kojeg se zadržao i čuo govor koji ga je zadivio. Od tada se, kad god bi dolazio vračaru, uvijek zadržavao kod pobožnjaka. Kada bi došao kod vračara, on bi ga udario, pa se na to mladić požalio pobožnjaku, koji mu reče: 'Kada se pobojiš vračara, reci mu: Moja me porodica zadržala, a kada se pobojiš svoje porodice, reci: Vračar me zadržao.'

Mladić je tako redovno činio sve dok jednog dana na putu ne srete veliku životinju koja se ispriječila da ljudi ne mogu prolaziti, pa reče: 'Danas ću znati da li je bolji vračar ili pobožnjak!' Uzeo je kamen i rekao: 'Allahu, ako je Tebi draži pobožnjak od vračara, ubij ovu životinju kako bi ljudi mogli prolaziti', a zatim je na nju bacio kamen i ubio je, a ljudi prođoše. Otišao je pobožnjaku i o tome ga obavijestio, a on mu reče: 'Sinko, ti si danas bolji od mene. Vidim da si dostigao visok stepen i da ćeš biti iskušan. Ako budeš iskušan, nemoj me otkriti.' Mladić je liječio slijepce i gubavce, kao i ostale ljude od drugih bolesti. Vladarev prijatelj, koji je oslijepio, čuo je za njegovu nadarenost, te ode kod njega s brojnim poklonima i reče mu: 'Sve ovo pripada tebi ako me izliječiš.' Mladić reče: 'Ja ne liječim nikoga, već Uzvišeni Allah liječi. Ako budeš vjerovao u Uzvišenog Allaha, zamolit ću Allaha, pa će te izliječiti.' Vladarev prijatelj povjerova u Uzvišenog Allaha, pa ga On i izliječi. Zatim je otišao vladaru, sjeo pored njega, kao što je činio i ranije, a vladar ga upita: 'Ko ti je vratio vid?' Prijatelj mu odgovori: 'Moj Gospodar.' Vladar upita: 'Zar imaš drugog gospodara osim mene?', a prijatelj odgovori: 'Moj i tvoj gospodar je Allah.' Tada ga je vladar zatvorio u tamnicu i neprestano mučio sve dok mu nije rekao za mladića. Zatim su doveli mladića, pa mu vladar reče: 'Sinko, tvoja je magija toliko uznapredovala da liječiš slijepce i gubavce, i činiš još mnogo toga', a mladić reče: 'Ja ne liječim nikoga, nego Allah liječi.' Tada vladar i njega zatvori i poče ga mučiti sve dok mu ne otkri pobožnjaka. Kada je doveden pobožnjak, rečeno mu je: 'Napusti svoju vjeru', a on odbi, pa vladar naredi da se donese pila, koju staviše na sredinu njegove glave i raspiliše je njome sve dok ne spadoše obje polutke. Zatim je doveden vladarev prijatelj i bi mu rečeno: 'Napusti svoju vjeru', a on to odbi, pa i njemu staviše pilu na sredinu glave i raspiliše je njome sve dok ne spadoše obje polutke. Zatim je doveden mladić, pa mu bi rečeno: 'Napusti svoju vjeru', a on odbi, pa ga vladar preda skupini svojih podanika i reče: 'Odvedite ga na vrh tog i tog brda. Kada stignete gore, tražite da napusti svoju vjeru. Ako prihvati, dobro i jeste, a ako odbije, bacite ga s vrha.' Otišli su i popeli se sa njim na brdo, a on reče: 'Allahu, zaštiti me od njih čime hoćeš!' Tada se pod njima zatrese brdo i svi popadaše u provaliju. Mladić se vrati vladaru, a

on ga upita: 'Šta je bilo sa onima koji su te odveli?' Mladić reče: 'Allah me zaštitio od njih.' Tada ga vladar predade drugoj grupi svojih podanika i reče: 'Odvedite ga na lađu i isplovite s njim na morsku pučinu. Ako napusti svoju vjeru, dobro i jeste, a ako odbije, bacite ga u more!' Otplovili su sa njim, a on reče: 'Allahu, zaštiti me od njih čime hoćeš!' Lađa se prevrnu, a oni se utopiše. Mladić se ponovo vrati vladaru, a on ga upita: 'Šta je bilo sa onima koji su te odveli?' Mladić odgovori: 'Allah me zaštitio od njih.' Zatim se mladić obrati vladaru: 'Ti me nećeš moći ubiti sve dok ne uradiš što ću ti narediti.' Vladar upita: 'A šta je to?', a mladić reče: 'Skupi ljude na jednu zaravan i razapni me na drvo, a zatim uzmi strijelu iz moga tobolca, stavi je u luk i reci: 'U ime Allaha, Gospodara ovog mladića!', pa odapni strijelu na mene. Samo ako tako uradiš, moći ćeš me ubiti.' Vladar je tada sakupio ljude na jednu zaravan, razapeo mladića na drvo, uzeo strijelu iz njegovog tobolca i stavio je u luk, a potom rekao: 'U ime Allaha, Gospodara ovoga mladića!', i odapeo je strijelu koja mladića pogodi u sljepoočnicu. Mladić stavi ruku na sljepoočnicu i umrije, a ljudi povikaše: 'Vjerujemo u Gospodara ovoga mladića!' Neki pridoše vladaru i rekoše: 'Zar ne vidiš da te je, tako nam Allaha, snašlo ono čega si se pribojavao? Ljudi su povjerovali u Allaha!' Tada je vladar naredio da se duž puta iskopaju kanali, pa su i iskopani, i naredio je da se u njima naloži vatra[1], a zatim je rekao: 'Ko ne napusti svoju vjeru, bacite ga u vatru!', pa i učiniše tako. Kad na red dođe jedna žena sa svojim djetetom, zastade bojeći se da padne u vatru, a dijete joj reče: 'Majko, budi strpljiva, jer ti slijediš istinu!'" Hadis bilježi Muslim, 3005.

٣١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِامْرَأَةٍ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرٍ، فَقَالَ: «اتَّقِي اللَّهَ وَاصْبِرِي». فَقَالَتْ: إِلَيْكَ عَنِّي، فَإِنَّكَ لَمْ تُصَبْ بِمُصِيبَتِي وَلَمْ تَعْرِفْهُ، فَقِيلَ لَهَا: إِنَّهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَتْ بَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمْ تَجِدْ عِنْدَهُ بَوَّابِينَ، فَقَالَتْ: لَمْ أَعْرِفْكَ، فَقَالَ: «إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «تَبْكِي عَلَى صَبِيٍّ لَهَا».

31. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored jedne žene koja je plakala kraj kabura, pa je rekao: 'Boj se Allaha i budi strpljiva!' Na to mu ona reče: 'Udalji se od mene, ti nisi pogođen mojom nedaćom!' Ona ga nije prepoznala, a kada su joj rekli da je to bio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišla je do vrata njegove kuće i, kako nije zatekla nikoga od njegovih sluga, obratila se direktno nje-

1. O ovom se događaju govori u suri El-Burudž, 4.

mu: 'Ja te nisam prepoznala.' Na to joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Pravi sabur je onaj koji se pokaže pri prvom udarcu.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1283, i Muslim, 926.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "...plakala je za svojim djetetom..."

٣٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: مَا لِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبَهُ إِلَّا الْجَنَّةَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

32. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Za Mog roba kojem usmrtim voljenu osobu na dunjaluku, pa se strpi na tom gubitku nadajući se nagradi, nema druge nagrade osim Dženneta.'" Hadis bilježi Buhari, 6424.

٣٣ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الطَّاعُونِ، فَأَخْبَرَهَا أَنَّهُ كَانَ عَذَابًا يَبْعَثُهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مَنْ يَشَاءُ، فَجَعَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ، فَلَيْسَ مِنْ عَبْدٍ يَقَعُ فِي الطَّاعُونِ فَيَمْكُثُ فِي بَلَدِهِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يُصِيبُهُ إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ إِلَّا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ الشَّهِيدِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

33. Aiša, radijallahu anha, kazuje da je upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za kugu, pa joj je rekao: "Kuga je bila kazna koju je Uzvišeni Allah slao na koga je htio, a učinio ju je milošću za vjernike. Zato, koji se god Allahov rob zadesi u mjestu u kojem se pojavila kuga, pa se strpi, nadajući se nagradi od Allaha, i ostane u tom mjestu čvrsto uvjeren da će ga zadesiti samo ono što mu je Allah već propisao - imat će nagradu šehida[1]." Hadis bilježi Buhari, 5734.

٣٤ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ، قَالَ: إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِحَبِيبَتَيْهِ فَصَبَرَ عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ»، يُرِيدُ عَيْنَيْهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

34. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ako Svoga roba iskušam gubitkom vida, pa se strpi, dat ću mu Džennet kao naknadu za to što sam mu oduzeo.'" Hadis bilježi Buhari, 5653.

1. Nagradu šehida imat će i osoba koja ostane u mjestu u kojem se pojavi kuga, vjerujući u Allahovo određenje, pa je ova opaka bolest i ne zadesi, ali umre od nečega drugog. Tako tvrde Ibn Hadžer i mnogi drugi učenjaci. Što se tiče osobe koja oboli i umre od kuge, njoj je nagrada šehida svakako obećana u mnogim drugim hadisima. Valja napomenuti da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nagradu šehida obećao i osobi koja umre od stomačne bolesti, ili se utopi, kao i ženi koja umre u periodu poslije poroda, međutim, oni nakon smrti neće biti tretirani kao šehidi koji su poginuli na bojnom polju i koje nije obaveza gasuliti niti im klanjati dženazu, već njima pripada nagrada šehida, ali će se i gasuliti i klanjat će im se dženaza.

٣٥ - وَعَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَلَا أُرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟ فَقُلْتُ: بَلَى، قَالَ: هَذِهِ الْمَرْأَةُ السَّوْدَاءُ أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: إِنِّي أُصْرَعُ، وَإِنِّي أَتَكَشَّفُ، فَادْعُ اللَّهَ تَعَالَى لِي. قَالَ: «إِنْ شِئْتِ صَبَرْتِ وَلَكِ الْجَنَّةُ، وَإِنْ شِئْتِ دَعَوْتُ اللَّهَ تَعَالَى أَنْ يُعَافِيَكِ». فَقَالَتْ: أَصْبِرُ، فَقَالَتْ: إِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ أَنْ لَا أَتَكَشَّفَ، فَدَعَا لَهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

35. Ata b. Ebu Rebah kazuje: "Ibn Abbas, radijallahu anhuma, upitao me: 'Hoćeš li da ti pokažem ženu koja će ući u Džennet?', a ja sam odgovorio: 'Svakako!' Tada mi Ibn Abbas reče: 'Ova crnkinja došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: 'Ja ponekad dobivam padavicu[1], pa se prilikom napada otkrivam, stoga te molim da uputiš dovu Allahu da me izliječi!' Na to joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ako hoćeš, budi strpljiva i tebi pripada Džennet, a ako hoćeš, zamolit ću Uzvišenog Allaha da te izliječi!' 'Strpjet ću se', reče ona, 'samo zamoli Allaha da se ne otkrivam prilikom napada', što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i učini." Muttefekun alejhi: Buhari, 5652, i Muslim, 2576.

٣٦ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْكِي نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ، صَلَوَاتُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ، ضَرَبَهُ قَوْمُهُ فَأَدْمَوْهُ، وَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ، يَقُولُ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي، فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

36. Ebu Abdurrahman Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, rekao je: "Kao da sada gledam u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako priča o jednom od vjerovjesnika[2], neka su na njih Allahov spas i mir, kojeg je njegov narod toliko izudarao da mu je potekla krv, a on je, brišući krv sa svoga lica, rekao: 'Allahu, oprosti mome narodu, jer oni zaista ne znaju!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3477, i Muslim, 1792.

٣٧ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ، وَلَا وَصَبٍ، وَلَا هَمٍّ، وَلَا حَزَنٍ، وَلَا أَذًى، وَلَا غَمٍّ، حَتَّى الشَّوْكَةُ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

37. Ebu Seid i Ebu Hurejra, radijallahu anhuma, prenose da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernika ne pogodi nikakva neda-

1. Dvije su vrste padavice: (1) padavica koja je uzrokovana zdravstvenim poremećajima u organizmu, a manifestira se epileptičkim napadima tokom kojih dolazi do grčenja mišića, gubljenja svijesti i izbacivanja pljuvačke; (2) padavica uzrokovana džinskim utjecajima na čovjeka. Pod padavicom spomenutom u hadisu misli se na padavicu uzrokovanu džinskim utjecajem. Vidjeti: Ibn Kajjim, *Zadul-Mead*, 4/60–64.

2. Ibn Hadžer kaže da nije sa sigurnošću potvrdio o kojem je vjerovjesniku riječ, ali postoji mogućnost da se radi o Nuhu, alejhis-selam. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/521.

ća ili bolest, niti žalost ili tuga, niti bilo kakva neugodnost, potištenost, pa čak ni obični ubod trna, a da mu Allah zbog toga ne oprosti dio njegovih grijeha." Muttefekun alejhi: Buhari, 5642, i Muslim, 2573.

٣٨ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُوعَكُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّكَ تُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا، قَالَ: «أَجَلْ، إِنِّي أُوعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلَانِ مِنْكُمْ». قُلْتُ: ذَلِكَ أَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ؟ قَالَ: «أَجَلْ، ذَلِكَ كَذَلِكَ، مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى، شَوْكَةٌ فَمَا فَوْقَهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا سَيِّئَاتِهِ، وَحُطَّتْ عَنْهُ ذُنُوبُهُ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

38. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Ušao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je imao groznicu, te mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, tvoja je groznica uistinu žestoka.' Na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da. Ja imam groznicu kao što imaju dvojica ljudi od vas.' Ja ga opet upitah: 'Je li zato što tebi pripadaju dvije nagrade?', a on reče: 'Da. Ali isto tako, svakom muslimanu kojeg zadesi neka neugodnost, koliko ubod trna i više od toga, Allah će zbog toga oprostiti grijehe, tako da će sa njega spadati grijesi kao što lišće spada sa drveća.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5648, i Muslim, 2572.

٣٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُصِبْ مِنْهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

39. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kome Allah želi dobro, stavi ga na kušnju." Hadis bilježi Buhari, 5645.

٤٠ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ لِضُرٍّ أَصَابَهُ، فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلًا، فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي، وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

40. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas nipošto ne zaželi smrt zbog nevolje koja ga je pogodila, a ako već mora, onda neka kaže: 'Allahu, poživi me dok god je život za mene bolji od smrti, a usmrti me kada mi smrt bude bolja od života!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5671, i Muslim, 2680.

٤١ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ خَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً لَهُ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ، فَقُلْنَا: أَلَا تَسْتَنْصِرُ لَنَا أَلَا تَدْعُو لَنَا؟ فَقَالَ: «قَدْ كَانَ مَنْ قَبْلَكُمْ يُؤْخَذُ الرَّجُلُ فَيُحْفَرُ لَهُ فِي الْأَرْضِ فَيُجْعَلُ فِيهَا، ثُمَّ يُؤْتَى بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُجْعَلُ نِصْفَيْنِ، وَيُمْشَطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ لَحْمِهِ وَعَظْمِهِ، مَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ، وَاللَّهِ لَيُتِمَّنَّ اللَّهُ هَذَا الْأَمْرَ حَتَّى يَسِيرَ الرَّاكِبُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتَ لَا يَخَافُ إِلَّا اللَّهَ وَالذِّئْبَ عَلَى غَنَمِهِ، وَلَكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً وَقَدْ لَقِينَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ شِدَّةً».

41. Ebu Abdullah Habbab b. Erett, radijallahu anhu, kazuje: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ležao je u hladu Kabe stavivši svoj ogrtač pod glavu kao jastuk, a mi smo mu se požalili na uznemiravanja mušrika rekavši: 'Zar nećeš moliti Allaha da nam pomogne?! Zar nećeš moliti Allaha za nas?!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Znajte da bi među narodima koji su živjeli prije vas doveli čovjeka, iskopali bi jamu u zemlji, stavili ga u nju, pa bi donijeli pilu, stavljali mu je na glavu i rasijecali je napola, ali ga to ne bi odvratilo od njegove vjere, ili bi ga češljali čeličnim češljem trgajući mu meso sve do kostiju ili živaca, ali ga to ne bi odvratilo od njegove vjere. Tako mi Allaha, ova će vjera zavladati, pa će jahač putovati od San'e do Hadremevta ne bojeći se nikoga osim Allaha, ili vuka za svoje stado, ali vi ste nestrpljivi i požurujete.'" Hadis bilježi Buhari, 6943.

U drugoj verziji navodi se: "...ležao je na svom ogrtaču, koji je stavio pod glavu kao jastuk, a od mušrika smo trpjeli mnogo nevolja..."

٤٢ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ آثَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَاسًا فِي الْقِسْمَةِ، فَأَعْطَى الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ مِئَةً مِنَ الْإِبِلِ، وَأَعْطَى عُيَيْنَةَ بْنَ حِصْنٍ مِثْلَ ذَلِكَ، وَأَعْطَى نَاسًا مِنْ أَشْرَافِ الْعَرَبِ وَآثَرَهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْقِسْمَةِ. فَقَالَ رَجُلٌ: وَاللَّهِ إِنَّ هَذِهِ قِسْمَةٌ مَا عُدِلَ فِيهَا، وَمَا أُرِيدَ فِيهَا وَجْهُ اللَّهِ، فَقُلْتُ: وَاللَّهِ لَأُخْبِرَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَتَيْتُهُ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ، فَتَغَيَّرَ وَجْهُهُ حَتَّى كَانَ كَالصِّرْفِ. ثُمَّ قَالَ: «فَمَنْ يَعْدِلُ إِذَا لَمْ يَعْدِلِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ؟» ثُمَّ قَالَ: «يَرْحَمُ اللَّهُ مُوسَى قَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ». فَقُلْتُ: لَا جَرَمَ لَا أَرْفَعُ إِلَيْهِ بَعْدَهَا حَدِيثًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

42. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Na dan Hunejna, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je prednost nekim ljudima u raspodjeli ratnog plijena. Akri b. Habisu dao je stotinu deva, Ujejni b. Hisnu isto toliko, a i pojedinim arapskim uglednicima također je tog dana dao prednost u raspodjeli. Primijetivši to, neki čovjek reče: 'Tako mi Allaha, ovo nije bila pravedna raspodjela, niti se njome željelo Allahovo zadovoljstvo!' Na to sam ja rekao: 'Tako mi Allaha, obavijestit ću o ovome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!' Otišao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o onome što je rekao ovaj čovjek. Čuvši to, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zacrvenje se i uzviknu: 'A ko će biti pravedan ako nisu pravedni Allah i Njegov Poslanik?!' Nakon toga reče: 'Neka se Allah smiluje Musau, koji je bio uznemiravan i vrijeđan i više od ovoga, pa se strpio!' Tada rekoh samome sebi: 'Zaista, poslije ovoga, više nikada

neću prenijeti Poslaniku sve što čujem.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3150, i Muslim, 1062.

٤٣ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الْخَيْرَ عَجَّلَ لَهُ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا، وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الشَّرَّ أَمْسَكَ عَنْهُ بِذَنْبِهِ حَتَّى يُوَافِيَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلَاءِ، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ، فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا، وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السُّخْطُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

43. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako Allah želi Svome robu dobro, ubrza mu kaznu na ovome svijetu[1], a ako Allah Svome robu želi zlo, onda mu odgodi kaznu za njegove grijehe, kako bi je u potpunosti iskusio na ahiretu." Zatim je rekao: "Veličina nagrade srazmjerna je veličini iskušenja, i zato Allah, kada zavoli neke ljude, stavi ih na razne kušnje, pa ko bude zadovoljan time, Allah će biti zadovoljan njime, a ko se bude srdio zbog toga, njemu pripada Allahova srdžba." Hadis bilježi Tirmizi, 2398, koji kaže da je hasen.

٤٤ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ ابْنٌ لِأَبِي طَلْحَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَشْتَكِي، فَخَرَجَ أَبُو طَلْحَةَ، فَقُبِضَ الصَّبِيُّ، فَلَمَّا رَجَعَ أَبُو طَلْحَةَ، قَالَ: مَا فَعَلَ ابْنِي؟ قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ وَهِيَ أُمُّ الصَّبِيِّ: هُوَ أَسْكَنُ مَا كَانَ، فَقَرَّبَتْ إِلَيْهِ الْعَشَاءَ فَتَعَشَّى، ثُمَّ أَصَابَ مِنْهَا، فَلَمَّا فَرَغَ، قَالَتْ: وَارُوا الصَّبِيَّ. فَلَمَّا أَصْبَحَ أَبُو طَلْحَةَ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ، فَقَالَ: «أَعَرَّسْتُمُ اللَّيْلَةَ؟» قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمَا»، فَوَلَدَتْ غُلَامًا، فَقَالَ لِي أَبُو طَلْحَةَ: احْمِلْهُ حَتَّى تَأْتِيَ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَبَعَثَ مَعَهُ بِتَمَرَاتٍ، فَقَالَ: «أَمَعَهُ شَيْءٌ؟» قَالَ: نَعَمْ، تَمَرَاتٌ، فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَضَغَهَا، ثُمَّ أَخَذَهَا مِنْ فِيهِ فَجَعَلَهَا فِي فِي الصَّبِيِّ، ثُمَّ حَنَّكَهُ وَسَمَّاهُ عَبْدَ اللَّهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِلْبُخَارِيِّ: قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ: فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: فَرَأَيْتُ تِسْعَةَ أَوْلَادٍ كُلُّهُمْ قَدْ قَرَؤُوا الْقُرْآنَ، يَعْنِي: مِنْ أَوْلَادِ عَبْدِ اللَّهِ الْمَوْلُودِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: مَاتَ ابْنٌ لِأَبِي طَلْحَةَ مِنْ أُمِّ سُلَيْمٍ، فَقَالَتْ لِأَهْلِهَا: لَا تُحَدِّثُوا أَبَا طَلْحَةَ بِابْنِهِ حَتَّى أَكُونَ أَنَا أُحَدِّثُهُ، فَجَاءَ فَقَرَّبَتْ إِلَيْهِ عَشَاءً فَأَكَلَ وَشَرِبَ، ثُمَّ تَصَنَّعَتْ لَهُ أَحْسَنَ مَا كَانَتْ تَصَنَّعُ قَبْلَ ذَلِكَ، فَوَقَعَ بِهَا. فَلَمَّا أَنْ رَأَتْ أَنَّهُ قَدْ شَبِعَ وَأَصَابَ مِنْهَا، قَالَتْ: يَا أَبَا طَلْحَةَ، أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ قَوْمًا أَعَارُوا عَارِيَتَهُمْ أَهْلَ بَيْتٍ فَطَلَبُوا عَارِيَتَهُمْ، أَلَهُمْ أَنْ يَمْنَعُوهُمْ؟ قَالَ: لَا، فَقَالَتْ: فَاحْتَسِبِ ابْنَكَ، قَالَ: فَغَضِبَ، ثُمَّ قَالَ: تَرَكْتِنِي حَتَّى إِذَا تَلَطَّخْتُ، ثُمَّ أَخْبَرْتِنِي بِابْنِي! فَانْطَلَقَ حَتَّى أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ بِمَا كَانَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بَارَكَ اللَّهُ فِي لَيْلَتِكُمَا»، قَالَ: فَحَمَلَتْ. قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1. Misli se na iskušenja i razne tegobe kroz koje vjernik prolazi na dunjaluku zbog loših djela koja je počinio, a kojih nijedan čovjek nije sačuvan.

فِي سَفَرٍ وَهِيَ مَعَهُ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَى الْمَدِينَةَ مِنْ سَفَرٍ لَا يَطْرُقُهَا طُرُوقًا فَدَنَوْا مِنَ الْمَدِينَةِ، فَضَرَبَهَا الْمَخَاضُ، فَاحْتَبَسَ عَلَيْهَا أَبُو طَلْحَةَ، وَانْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ: يَقُولُ أَبُو طَلْحَةَ: إِنَّكَ لَتَعْلَمُ يَا رَبِّ أَنَّهُ يُعْجِبُنِي أَنْ أَخْرُجَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَرَجَ وَأَدْخُلَ مَعَهُ إِذَا دَخَلَ وَقَدِ احْتَبَسْتُ بِمَا تَرَى. تَقُولُ أُمُّ سُلَيْمٍ: يَا أَبَا طَلْحَةَ، مَا أَجِدُ الَّذِي كُنْتُ أَجِدُ انْطَلِقْ. فَانْطَلَقْنَا وَضَرَبَهَا الْمَخَاضُ حِينَ قَدِمَا فَوَلَدَتْ غُلَامًا. فَقَالَتْ لِي أُمِّي: يَا أَنَسُ، لَا يُرْضِعُهُ أَحَدٌ حَتَّى تَغْدُوَ بِهِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا أَصْبَحَ احْتَمَلْتُهُ فَانْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَذَكَرَ تَمَامَ الْحَدِيثِ.

44. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Sin Ebu Talhe bio je teško bolestan i jednoga dana, dok je Ebu Talha bio odsutan od kuće, dijete je umrlo. Kada se vratio kući, Ebu Talha je odmah upitao: 'Kako je dječak?', a Ummu Sulejm, djetetova majka, odgovorila mu je: 'Smirio se, sada mu je bolje.' Tada mu je postavila večeru, pa je večerao, a zatim su legli u postelju i imali intimni odnos. Nakon intimnog odnosa, ona mu reče: 'Dijete je umrlo i ukopali su ga.' Kada je svanulo, Ebu Talha je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o njenom postupku, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: 'Jeste li u protekloj noći imali odnos?', na što Talha potvrdno odgovori, a Poslanik reče: 'Allahu, daj im blagoslov u njihovoj protekloj noći!' I zaista, Ummu Sulejm je zanijela i rodila dječaka. Kada se porodila, Ebu Talha mi je rekao: 'Odnesi ga Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem', a Ummu Sulejm je uz dijete poslala i nekoliko datula[1]. Kada sam Poslaniku donio dijete, on je upitao: 'Da li si donio još nešto?', a ja sam odgovorio: 'Da, datule.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo ih je i sažvakao, a zatim ih stavio u djetetova usta i time protrljao njegove desni i nadio mu ime Abdullah." Muttefekun alejhi: Buhari, 5470, i Muslim, 2144.

U verziji koju bilježi Buhari navodi se da je Ibn Ujejna rekao: "Jedan ensarija rekao je: 'Kasnije sam vidio da su imali devetero djece i svi su Kur'an naučili napamet[2]'", tj. djeca ovog Abdullaha.

1. Imam Nevevi naveo je da je Ebu Talha poslao datule po Enesu, radijallahu anhu, međutim, i u Buharijevoj i u Muslimovoj verziji kaže se da je datule poslala Ummu Sulejm, pa smo tako i u prijevodu hadisa pisali.

2. Dječaku kojeg je Ummu Sulejm rodila nakon te noći dali su ime Abdullah i on je kasnije dobio devetero djece i svi su postali hafizi Kur'ana. Iako se iz riječi Ibn Ujejne na prvi pogled može zaključiti da su Ebu Talha i Ummu Sulejm imali devetero djece, Ibn Hadžer tvrdi da je Ibn Ujejna to rekao više figurativno, jer su i to njihova djeca, tj. unuci, i kategorički tvrdi da se ovdje misli na djecu Abdullaha, sina Ebu Talhe i Ummu Sulejme, radijallahu anhuma. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 3/171. To je ovdje potvrdio i imam Nevevi, koji je na kraju ove verzije dodao riječi: "tj. djeca ovog Abdullaha".

U Muslimovoj verziji navodi se: "Kada je umro Ebu Talhin i Ummu Sulejmin sin, ona je rekla ukućanima: 'Nemojte govoriti Ebu Talhi za smrt njegovog sina sve dok mu ja ne kažem.' Kada se Ebu Talha vratio kući, ona mu je postavila večeru i on je večerao. Potom se posebno lijepo uredila za njega, kao nikada do tada. Nakon što je večerao i imao s njom intimni odnos, ona reče: 'Ebu Talha, šta misliš kada neki ljudi dadnu pozajmicu nekoj porodici, a onda zatraže da im vrate tu pozajmicu, imaju li ovi pravo da im to uskrate?' Ebu Talha joj odgovori: 'Nemaju.' Ummu Sulejm tada reče: 'Onda mirno podnesi gubitak svoga sina.' Ebu Talha se naljuti i reče joj: 'Pustila si me da dođem u stanje džunupluka, a onda si me obavijestila o smrti moga sina!' Nakon toga, ustao je i otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je obavijestio o onome što se zbilo među njima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Allah vam dao blagoslov u vašoj protekloj noći!' I zaista, Ummu Sulejm nakon toga zanese.

Nakon nekog vremena, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na putovanju, a u toj grupi putnika bila je i Ummu Sulejm. Kada bi se vraćao sa putovanja, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi se vraćao noću, pa je i ovaj put to htio izbjeći. Pred samom Medinom, Ummu Sulejmu obuzeše žestoki porođajni bolovi, pa Ebu Talha bi prinuđen da ostane s njom, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavi put ka Medini. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo, Ebu Talha se obrati Allahu i reče: 'Gospodaru, Ti znaš da volim krenuti na put u društvu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i vraćati se s puta zajedno sa njim, ali Ti znaš zbog čega u ovom trenutku ne mogu tako postupiti.' Allah se odazva dovi Ebu Talhe, te Ummu Sulejmu minuše bolovi i ona reče: 'Ebu Talha, prošli su me bolovi, nastavi dalje!', i oni nastaviše putovanje u društvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Odmah po dolasku u Medinu, porođajni bolovi opet je obuzeše i ona rodi sina."

Enes kazuje: "Moja me majka pozvala i rekla: 'Neka ga niko ne zadoji dok rano ujutro ne odeš s njim do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Kada je svanulo, uzeo sam dijete i odnio ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem...", navodeći hadis u cijelosti.

٤٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

45. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije junaštvo u hrvanju, nego je junaštvo savladati se u srdžbi." Muttefekun alejhi: Buhari, 6114, i Muslim, 2609.

٤٦ - وَعَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَرَجُلَانِ يَسْتَبَّانِ، وَأَحَدُهُمَا قَدِ احْمَرَّ وَجْهُهُ، وانْتَفَخَتْ أَوْدَاجُهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي لَأَعْلَمُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ، لَوْ قَالَ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، ذَهَبَ مِنْهُ مَا يَجِدُ». فَقَالُوا لَهُ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «تَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

46. Sulejman b. Sured, radijallahu anhu, kazuje: "Sjedio sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a dvojica ljudi počela su se svađati. Jedan od njih bio je sav pocrvenio, a vratne žile napele su mu se od srdžbe. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zaista znam riječi, kada bi ih izgovorio, otišlo bi od njega ono što ga je snašlo. Kada bi rekao: 'Euzu billahi mineš-šejtanir-radžim! – Utječem se Allahu od prokletog šejtana!', popustilo bi ga ono što ga je snašlo.' Tada prisutni rekoše tom čovjeku: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao ti je da kod Allaha zatražiš utočište od prokletog šejtana.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3282, i Muslim, 2610.

٤٧ - وَعَنْ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ كَظَمَ غَيْظًا، وَهُوَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنْفِذَهُ، دَعَاهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَلَى رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُخَيِّرَهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ مَا شَاءَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

47. Muaz b. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko savlada svoju srdžbu i onda kada bude u mogućnosti da je ispolji, Allah će ga na Sudnjem danu pred svim stvorenjima pozvati da izabere koju god hoće od džennetskih hurija." Hadis bilježe Ebu Davud, 4777, i Tirmizi, 222, koji kaže da je hasen.

٤٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي. قَالَ: «لَا تَغْضَبْ». فَرَدَّدَ مِرَارًا، قَالَ: «لَا تَغْضَبْ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

48. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Preporuči mi nešto." Na to mu Poslanik reče: "Nemoj se srditi." Čovjek ga je za savjet upitao još nekoliko puta, a Poslanik mu je svaki put odgovorio: "Nemoj se srditi." Hadis bilježi Buhari, 6116.

٤٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا يَزَالُ الْبَلَاءُ بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةِ فِي نَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَمَالِهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ تَعَالَى وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

49. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernika i vjernicu neprestano će pogađati iskušenja u njima samima, djeci i imecima sve dok im se ne izbrišu svi gri-

jesi, tako da se sa Uzvišenim Allahom susretnu bez ijednog grijeha." Hadis bilježi Tirmizi, 2401, koji kaže da je hasen-sahih.

٥٠ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَدِمَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ، فَنَزَلَ عَلَى ابْنِ أَخِيهِ الْحُرِّ بْنِ قَيْسٍ، وَكَانَ مِنَ النَّفَرِ الَّذِينَ يُدْنِيهِمْ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَكَانَ الْقُرَّاءُ أَصْحَابَ مَجْلِسِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَمُشَاوَرَتِهِ كُهُولًا كَانُوا أَوْ شُبَّانًا، فَقَالَ عُيَيْنَةُ لِابْنِ أَخِيهِ: يَا ابْنَ أَخِي، لَكَ وَجْهٌ عِنْدَ هَذَا الْأَمِيرِ فَاسْتَأْذِنْ لِي عَلَيْهِ، فَاسْتَأْذَنَ فَأَذِنَ لَهُ عُمَرُ. فَلَمَّا دَخَلَ قَالَ: هِي يَا ابْنَ الْخَطَّابِ، فَوَاللَّهِ مَا تُعْطِينَا الْجَزْلَ وَلَا تَحْكُمُ فِينَا بِالْعَدْلِ. فَغَضِبَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَتَّى هَمَّ أَنْ يُوقِعَ بِهِ. فَقَالَ لَهُ الْحُرُّ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ لِنَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خُذِ ٱلْعَفْوَ وَأْمُرْ بِٱلْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْجَـٰهِلِينَ» [الْأَعْرَافُ: ١٩٩]. وَإِنَّ هَذَا مِنَ الْجَاهِلِينَ، وَاللَّهِ مَا جَاوَزَهَا عُمَرُ حِينَ تَلَاهَا، وَكَانَ وَقَّافًا عِنْدَ كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

50. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Ujejna b. Hisn došao je u posjetu svom bratiću Hurru b. Kajsu, koji je bio jedan od Omerovih bliskih saradnika – a svi Omerovi prijatelji i saradnici, i mlađi i stariji, bili su pobožni učenjaci. Znajući za ugled koji Hurr uživa kod Omera, Ujejna zamoli svoga bratića: 'Ti uživaš ugled kod ovoga vođe, pa zatraži od njega dozvolu da ga posjetim.' Hurr tako i uradi, a Omer pristade. Kada je Ujejna ušao kod Omera, rekao je: 'Sine Hattabov! Tako mi Allaha, ti nam ne daješ mnogo, niti među nama pravedno sudiš!' Čuvši to, Omer b. Hattab toliko se rasrdio da je čak pomislio i da ga fizički kazni. Međutim, Hurr se umiješa među njih dvojicu i reče: 'Vođo vjernika, Uzvišeni Allah rekao je Svome Vjerovjesniku: 'Ti praštaj! I traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!' (El-A'raf, 199). Ovo je jedna neznalica!' Tako mi Allaha, proučeni ajeti su, kao i uvijek, zaustavili Omera i stao je na granicama koje je postavila Knjiga Uzvišenog Allaha." Hadis bilježi Buhari, 7286.

٥١ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّهَا سَتَكُونُ بَعْدِي أَثَرَةٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا!» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: «تُؤَدُّونَ الْحَقَّ الَّذِي عَلَيْكُمْ، وَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الَّذِي لَكُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

51. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Poslije moje smrti nastupit će vrijeme sebičnosti i pojavit će se mnogo toga što ćete osuđivati i prezirati." Prisutni ashabi upitaše: "Allahov Poslaniče, pa šta nam preporučuješ?" On reče: "Ispunjavajte svoje obaveze i molite Allaha za svoja prava." Muttefekun alejhi: Buhari, 7052, i Muslim, 1843.

٥٢ - وَعَنْ أَبِي يَحْيَى أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَا تَسْتَعْمِلُنِي كَمَا اسْتَعْمَلْتَ فُلَانًا، فَقَالَ: «إِنَّكُمْ سَتَلْقَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

52. Ebu Jahja Usejd b. Hudajr, radijallahu anhu, prenosi da je neki ensarija rekao: "Allahov Poslaniče, zar me nećeš postaviti za namjesnika kao što si postavio tog i tog?" Na to mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Vi ćete sigurno poslije mene doživjeti vrijeme kada će se proširiti sebičnost, pa se strpite dok me ne sretnete na Havdu."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 3792, i Muslim, 1845.

٥٣ - وَعَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ فِيهَا الْعَدُوَّ، انْتَظَرَ حَتَّى إِذَا مَالَتِ الشَّمْسُ قَامَ فِيهِمْ، فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَاسْأَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ». ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ، وَمُجْرِيَ السَّحَابِ، وَهَازِمَ الْأَحْزَابِ، اهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَبِاللَّهِ التَّوْفِيقُ.

53. Ebu Ibrahim Abdullah b. Ebu Evfa, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom od vojnih pohoda, sačekao sve dok sunce nije krenulo ka zapadu, a onda je ustao i rekao: "O ljudi, nemojte priželjkivati susret sa neprijateljem i molite Allaha za spas, a kada ga susretnete, onda budite strpljivi. Znajte da je Džennet pod sjenama sablji." Zatim je Vjerovjesnik rekao: "Allahu, Ti koji spuštaš Knjigu, pokrećeš oblake, poražavaš neprijatelje, porazi ih i daj nam pobjedu nad njima!" Muttefekun alejhi: Buhari, 2965 i 2966, i Muslim, 1742.

4. *Istinoljubivost - sidk*

Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَكُونُواْ مَعَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿١١٩﴾

O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su istinoljubivi. (Et-Tevba, 119)

... وَٱلصَّٰدِقِينَ وَٱلصَّٰدِقَٰتِ ... ﴿٣٥﴾

...i istinoljubivim muškarcima i istinoljubivim ženama... (El-Ahzab, 35)

... فَلَوْ صَدَقُواْ ٱللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ﴿٢١﴾

...Bolje bi im bilo da su prema Allahu iskreni. (Muhammed, 21)

٥٤ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدِّيقًا. وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Vidjeti i hadise 670 i 1029.

54. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Istinoljubivost čovjeka vodi ka dobročinstvu, a dobročinstvo ka Džennetu. Čovjek koji bude ustrajno govorio istinu[1], kod Allaha će biti upisan kao istinoljubivi. Laž čovjeka vodi ka grijehu, a grijeh ka Džehennemu. Čovjek koji bude ustrajno govorio laži, kod Allaha će biti upisan kao lažov." Muttefekun alejhi: Buhari, 6094, i Muslim, 2607.

٥٥ - عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيبُكَ، فَإِنَّ الصِّدْقَ طُمَأْنِينَةٌ، وَالْكَذِبَ رِيبَةٌ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

55. Ebu Muhammed Hasan b. Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhuma, rekao je: "Od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upamtio sam sljedeće riječi: 'Ostavi sve ono što ti je sumnjivo, a drži se onoga što ti nije sumnjivo. Zaista istinoljubivost donosi smirenost, a laž sumnjičavost." Hadis bilježi Tirmizi, 2518, koji kaže da je sahih.

Riječi: "Ostavi sve ono što ti je sumnjivo", znače: ostavi sve ono u što sumnjaš da li je dozvoljeno ili nije i prihvati se onoga u što ne sumnjaš, odnosno drži se onoga za što si siguran da je dozvoljeno.

٥٦ - عَنْ أَبِي سُفْيَانَ صَخْرِ بْنِ حَرْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي حَدِيثِهِ الطَّوِيلِ فِي قِصَّةِ هِرَقْلَ، قَالَ هِرَقْلُ: فَمَاذَا يَأْمُرُكُمْ - يَعْنِي: النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ أَبُو سُفْيَانَ: قُلْتُ: يَقُولُ: «اعْبُدُوا اللَّهَ وَحْدَهُ لَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَاتْرُكُوا مَا يَقُولُ آبَاؤُكُمْ، وَيَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ، وَالصِّدْقِ، وَالْعَفَافِ، وَالصِّلَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

56. Ebu Sufjan Sahr b. Harb, radijallahu anhu, u dugom hadisu u kojem se govori o događaju sa Heraklijem, navodi da je Heraklije upitao: "Šta vam Vjerovjesnik naređuje?" Ebu Sufjan odgovori: "Govori nam: 'Obožavajte Allaha, Jedinog, i ne pripisujte Mu druga[2], ostavite ono što vam govore vaši očevi.' Naređuje nam obavljanje namaza, iskrenost, čednost i održavanje rodbinskih veza." Muttefekun alejhi: Buhari, 7, i Muslim, 1773.

1. Koji bude istinoljubiv i iskren kako u govoru tako i u postupcima.

2. U islamskoj terminologiji, pripisivanje Allahu druga naziva se *širk*. Širk je najveći grijeh i za osobu koja dočeka smrt čineći širk i ne pokaje se prije nego što ispusti dušu, nema oprosta, o čemu kazuje i Kur'an:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱفۡتَرَىٰٓ إِثۡمًا عَظِيمًا ﴿٤٨﴾

"Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehe od toga kome On hoće. A onaj ko drugog smatra Allahu ravnim čini, izmišljajući laž, grijeh veliki" (En-Nisa, 48). Širk se manifestira na više načina, pa može obuhvatiti vjerovanje da pored Allaha postoji još neki bog, pripisivanje Allahu sudruga ili ortaka u stvaranju i upravljanju, pripisivanje Allahu roditelja, supruge ili djeteta, pridavanje svojstava savršenstva i božanstvenosti nekome drugom osim Allaha, i slično.

٥٧ - عَنْ أَبِي ثَابِتٍ، وَقِيلَ: أَبِي سَعِيدٍ، وَقِيلَ: أَبِي الْوَلِيدِ، سَهْلِ ابْنِ حُنَيْفٍ وَهُوَ بَدْرِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ سَأَلَ اللَّهَ تَعَالَى الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَّغَهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

57. Ebu Sabit, a rečeno je da mu je nadimak bio i Ebu Seid ili Ebu Velid, Sehl b. Hunejf, radijallahu anhu, učesnik Bitke na Bedru, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko Uzvišenog Allaha iskreno zamoli za pogibiju na Njegovom putu, On će mu podariti stepen šehida, pa makar umro na svojoj postelji." Hadis bilježi Muslim, 1909.

٥٨ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «غَزَا نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ صَلَوَاتُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ لِقَوْمِهِ: لَا يَتْبَعَنِّي رَجُلٌ مَلَكَ بُضْعَ امْرَأَةٍ وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَبْنِيَ بِهَا وَلَمَّا يَبْنِ بِهَا، وَلَا أَحَدٌ بَنَى بُيُوتًا لَمْ يَرْفَعْ سُقُوفَهَا، وَلَا أَحَدٌ اشْتَرَى غَنَمًا أَوْ خَلِفَاتٍ وَهُوَ يَنْتَظِرُ أَوْلَادَهَا. فَغَزَا فَدَنَا مِنَ الْقَرْيَةِ صَلَاةَ الْعَصْرِ أَوْ قَرِيبًا مِنْ ذَلِكَ، فَقَالَ لِلشَّمْسِ: إِنَّكِ مَأْمُورَةٌ وَأَنَا مَأْمُورٌ، اللَّهُمَّ احْبِسْهَا عَلَيْنَا، فَحُبِسَتْ حَتَّى فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ، فَجَمَعَ الْغَنَائِمَ فَجَاءَتْ - يَعْنِي النَّارَ - لِتَأْكُلَهَا فَلَمْ تَطْعَمْهَا، فَقَالَ: إِنَّ فِيكُمْ غُلُولًا، فَلْيُبَايِعْنِي مِنْ كُلِّ قَبِيلَةٍ رَجُلٌ، فَلَزِقَتْ يَدُ رَجُلٍ بِيَدِهِ فَقَالَ: فِيكُمُ الْغُلُولُ فَلْتُبَايِعْنِي قَبِيلَتُكَ، فَلَزِقَتْ يَدُ رَجُلَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ بِيَدِهِ، فَقَالَ: فِيكُمُ الْغُلُولُ، فَجَاؤُوا بِرَأْسٍ مِثْلِ رَأْسِ بَقَرَةٍ مِنَ الذَّهَبِ، فَوَضَعَهَا فَجَاءَتِ النَّارُ فَأَكَلَتْهَا. فَلَمْ تَحِلَّ الْغَنَائِمُ لِأَحَدٍ قَبْلَنَا، ثُمَّ أَحَلَّ اللَّهُ لَنَا الْغَنَائِمَ لَمَّا رَأَى ضَعْفَنَا وَعَجْزَنَا فَأَحَلَّهَا لَنَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

58. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan vjerovjesnik[1] krenuo je u pohod, pa je rekao svome narodu: 'Neka me ne slijedi čovjek koji se tek oženio i koji želi da stupi u odnos sa svojom ženom, a to još nije učinio, kao ni onaj koji gradi kuće, a još krovove nije podigao, niti onaj koji je kupio steone ovce ili deve pa od njih očekuje mladunčad.' Zatim je krenuo u pohod i, približivši se jednom naselju u vrijeme ikindije ili približno u tom vremenu, podigao je pogled prema suncu i rekao: 'Tebi se naređuje, a i meni se naređuje. Allahu, zadrži ga radi nas i zaustavi vrijeme!', pa je zaustavljeno sve dok mu Allah nije dao pobjedu. Nakon toga sakupio je ratni plijen, pa je došla vatra da ga spali, ali ga nije ni dotakla. Tada vjerovjesnik reče: 'Neko od vas ukrao je nešto od ratnog plijena, pa neka mi iz svakog plemena priđe po jedan čovjek i dā mi zakletvu.' Dok su to činili, ruka jednog čovjeka zalijepi se za poslanikovu, a on reče: 'Ukrao je neko iz vašeg plemena, pa neka mi cijelo pleme da zakletvu.' Pleme je tako i uradilo, pa se ruke dvojice ili trojice ljudi zalijepiše za njegovu, a on reče: 'Neko od vas

1. Vjerovjesnik koji je spomenut u ovom hadisu bio je Jušea b. Nun, alejhis-selam, što je jasno istaknuto u nešto drugačijoj verziji ovog hadisa koju je zabilježio Hakim, 2/151, 2618.

je ukrao.' Tada su mu donijeli zlatnu glavu poput kravlje glave i stavili je među ostali plijen, pa je vatra prišla i progutala sve. Ratni plijen nije bio dozvoljen nikome prije nas, pa nam ga je Allah dozvolio znajući za našu slabost i nemoć." Muttefekun alejhi: Buhari, 3124, i Muslim, 1747.

٥٩ - عَنْ أَبِي خَالِدٍ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا، فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا، وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِقَتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

59. Ebu Halid Hakim b. Hizam, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kupac i prodavač imaju slobodu izbora[1] sve dok se ne rastanu, pa ako budu iskreni i otvoreno ukažu na mahane robe, njihova će kupoprodaja biti blagoslovljena, a ako slažu i zataje, blagoslov u njihovoj kupoprodaji bit će poništen." Muttefekun alejhi: Buhari, 2079, i Muslim, 1532.

5. *Čovjekova svjesnost o Allahovom nadzoru - murakaba*[2]

Uzvišeni Allah kaže:

ٱلَّذِى يَرَىٰكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبَكَ فِى ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿٢١٩﴾

(Silni i Milostivi) Koji te vidi kada ustaneš da sa ostalima molitvu obaviš. (Eš-Šuara, 218–219)

... وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ ... ﴿٤﴾

...On je s vama gdje god bili... (El-Hadid, 4)

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَىْءٌ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فِى ٱلسَّمَآءِ ﴿٥﴾

Allahu doista ništa nije skriveno, ni na Zemlji, ni na nebu! (Alu Imran, 5)

يَعْلَمُ خَآئِنَةَ ٱلْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى ٱلصُّدُورُ ﴿١٩﴾

On zna poglede koji kriomice u ono što je zabranjeno gledaju, a i ono što grudi kriju. (El-Mu'min, 19)

1. Sloboda izbora na mjestu sklapanja ugovora utemeljena je na ovom hadisu, a to znači da i onaj koji kupuje i onaj koji prodaje određenu robu ili artikl imaju pravo odustati od ugovora kojim su potvrdili određenu trgovinu sve dok su fizički zajedno na jednom mjestu ili dok zajedno putuju, ako ugovor sklapaju na putovanju, ili dok se zajedno kreću ka istom odredištu. Vidjeti i hadis 1778.

2. Čovjek treba voditi računa o svojim postupcima i biti svjestan da ga njegov Gospodar gleda, imajući stalno na umu da mu je On blizu i da zna ono što mu njegova duša prišaptava, baš kao da očima vidi svoga Zaštitnika, jer ako Ga i ne vidi, Allah njega vidi i nadgleda ono što radi i u tajnosti i javnosti, nadgleda njegovu nutrinu i vanjštinu. A Allahu ništa nije skriveno.

٦٠ - عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ، إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ، وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْإِسْلَامُ: أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا». قَالَ: صَدَقْتَ. فَعَجِبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ! قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ. قَالَ: «أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ». قَالَ: صَدَقْتَ. قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ. قَالَ: «أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ». قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ. قَالَ: «مَا الْمَسْؤُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ». قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا. قَالَ: «أَنْ تَلِدَ الْأَمَةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ». ثُمَّ انْطَلَقَ فَلَبِثْتُ مَلِيًّا، ثُمَّ قَالَ: «يَا عُمَرُ، أَتَدْرِي مَنِ السَّائِلُ؟» قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ أَمْرَ دِينِكُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

60. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, kazuje: "Jednoga dana sjedili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te se iznenada pojavi čovjek izrazito bijele odjeće i izrazito crne kose, na njemu se nisu vidjeli tragovi putovanja, a niko ga od nas nije poznavao. Približio se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i sjeo pred njega, naslonivši svoja koljena na njegova koljena i stavivši svoje dlanove na njegove natkoljenice, te mu rekao: 'Muhammede, obavijesti me o islamu!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Islam je da svjedočiš da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, da obavljaš namaz, daješ zekat, postiš ramazan i da obaviš hadž, ukoliko imaš mogućnosti.' Čovjek reče: 'Istinu si kazao!' Začudili smo se kako ga pita, a zatim potvrđuje ono što je rekao. Zatim čovjek reče: 'Obavijesti me o imanu!', pa je Poslanik rekao: 'Da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, knjige, poslanike, Sudnji dan i da vjeruješ u određenje dobra i zla.' Čovjek opet reče: 'Istinu si kazao!', a zatim reče: 'Obavijesti me o ihsanu!' Poslanik reče: 'Da robuješ Allahu kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe sigurno vidi.' Zatim čovjek reče: 'Obavijesti me o času nastupanja Sudnjeg dana!' Poslanik reče: 'Upitani o tome ne zna ništa više od onoga koji pita.'[1] Čovjek reče: 'Obavijesti me o njegovim predznacima!' Poslanik reče: 'On će nastupiti kada ropkinja rodi svoju gospodaricu i kada vidiš bose, gole i siromašne čobane kako se takmiče u izgradnji visokih građevina.' Potom je čovjek otišao, a nakon

1. Nijedno stvorenje o času nastupanja Sudnjega dana ne zna ništa, jer je Uzvišeni Allah za Sebe zadržao znanje o njemu.

nekog vremena Poslanik me upita: 'Omere, znaš li ko je bio onaj čovjek?' Ja mu odgovorih: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'To je bio Džibril, došao je da vas podući vašoj vjeri.'" Hadis bilježi Muslim, 8.

Riječi: "kada ropkinja rodi svoju gospodaricu"[1], znače da rodi svoju vlasnicu, što ukazuje na to da će biti veliki broj ropkinja, tako da će ropkinje rađati kćerke svojim vlasnicima. Kćerka vlasnika roba ima status samoga vlasnika. Neki su rekli da ovo ima drugo značenje. Omerove riječi: "nakon nekog vremena", znače da je čekao na odgovor tri dana.

٦١ - عَنْ أَبِي ذَرٍّ جُنْدُبِ بْنِ جُنَادَةَ وَأَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

61. Ebu Zerr Džundub b. Džunada i Ebu Abdurrahman Muaz b. Džebel, radijallahu anhuma, prenose da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Boj se Allaha gdje god bio! Ako uradiš loše djelo, nakon njega uradi dobro, koje će izbrisati ono loše, i lijepo se ophodi prema ljudima!" Hadis bilježi Tirmizi, 1987, koji kaže da je hasen.

٦٢ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا، فَقَالَ: «يَا غُلَامُ، إِنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ: احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظْكَ، احْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ، وَاعْلَمْ: أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ، وَإِنِ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ غَيْرِ التِّرْمِذِيِّ: «احْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ أَمَامَكَ، تَعَرَّفْ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفْكَ فِي الشِّدَّةِ، وَاعْلَمْ: أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ، وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ، وَاعْلَمْ: أَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ، وَأَنَّ الْفَرَجَ مَعَ الْكَرْبِ، وَأَنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا».

62. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Jednoga dana sjedio sam na jahalici iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je rekao: 'Dječače, podučit ću te nekim riječima: Pazi Allaha[2], Allah će te čuvati! Pazi Allaha, pa ćeš Ga uvijek naći u svojoj blizini! Kada moliš, moli Allaha, kada tražiš pomoć, traži od Allaha! Znaj, kada bi se svi ljudi okupili da ti

1. Ove riječi tumače se i kao neposlušnost roditeljima, tj. doći će vrijeme kada će majke rađati djecu koja će im zapovijedati. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 12/302.

2. Čuvaj Njegovu vjeru i budi stalno bogobojazan, a izbjegavaj sve ono čime Allah nije zadovoljan.

pomognu u nečemu, ne bi ti pomogli osim onoliko koliko ti je Allah već propisao, a kada bi se okupili da ti nanesu kakvu štetu, ne bi ti naštetili osim onoliko koliko ti je Allah već propisao. Pera su podignuta, a mastilo na listovima se osušilo.'" Hadis bilježi Tirmizi, 2518, koji kaže da je hasen-sahih.

U drugim verzijama[1] kaže se: "Čuvaj Allaha, naći ćeš Ga ispred sebe![2] Ne zaboravljaj na Allaha u obilju, On će znati za tebe u nedaći! Znaj, ono što te zaobišlo, nije te moglo ni zadesiti, a ono što te zadesilo, nije te moglo zaobići! Znaj da pobjeda dolazi sa strpljenjem, da izbavljenje dolazi sa nedaćom, a olakšanje sa poteškoćom!"

٦٣ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: إِنَّكُمْ لَتَعْمَلُونَ أَعْمَالًا هِيَ أَدَقُّ فِي أَعْيُنِكُمْ مِنَ الشَّعْرِ، كُنَّا نَعُدُّهَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمُوبِقَاتِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

63. Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Vi činite djela koja su u vašim očima tanja od dlake, a u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mi smo ih smatrali upropaštavajućim grijesima." Hadis bilježi Buhari, 6492.

٦٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَغَارُ، وَغَيْرَةُ اللَّهِ تَعَالَى أَنْ يَأْتِيَ الْمَرْءُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

64. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu je Allah ljubomoran i srdi Ga kada čovjek učini ono što mu je On zabranio." Muttefekun alejhi: Buhari, 5223, i Muslim, 2761.

٦٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ ثَلَاثَةً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ: أَبْرَصَ، وَأَقْرَعَ، وَأَعْمَى، أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَبْتَلِيَهُمْ فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَكًا، فَأَتَى الْأَبْرَصَ، فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: لَوْنٌ حَسَنٌ، وَجِلْدٌ حَسَنٌ، وَيَذْهَبُ عَنِّي الَّذِي قَدْ قَذِرَنِي النَّاسُ، فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ عَنْهُ قَذَرُهُ وَأُعْطِيَ لَوْنًا حَسَنًا. فَقَالَ: فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: الْإِبِلُ - أَوْ قَالَ: الْبَقَرُ شَكَّ الرَّاوِي - فَأُعْطِيَ نَاقَةً عُشَرَاءَ، فَقَالَ: بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِيهَا.

فَأَتَى الْأَقْرَعَ، فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: شَعْرٌ حَسَنٌ، وَيَذْهَبُ عَنِّي هَذَا الَّذِي قَذِرَنِي النَّاسُ، فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ عَنْهُ وَأُعْطِيَ شَعْرًا حَسَنًا. قَالَ: فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: الْبَقَرُ، فَأُعْطِيَ بَقَرَةً حَامِلًا، وَقَالَ: بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِيهَا.

فَأَتَى الْأَعْمَى، فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: أَنْ يَرُدَّ اللَّهُ إِلَيَّ بَصَرِي فَأُبْصِرُ النَّاسَ، فَمَسَحَهُ فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيْهِ بَصَرَهُ. قَالَ: فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: الْغَنَمُ، فَأُعْطِيَ شَاةً وَالِدًا.

1. Hakim, 3/623, 6303.
2. U svim okolnostima bit će s tobom, On te pazi, pomaže i čuva.

فَأَنْتَجَ هَذَانِ وَوَلَّدَ هَذَا، فَكَانَ لِهَذَا وَادٍ مِنَ الْإِبِلِ، وَلِهَذَا وَادٍ مِنَ الْبَقَرِ، وَلِهَذَا وَادٍ مِنَ الْغَنَمِ. ثُمَّ إِنَّهُ أَتَى الْأَبْرَصَ فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ، فَقَالَ: رَجُلٌ مِسْكِينٌ قَدِ انْقَطَعَتْ بِيَ الْحِبَالُ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَاغَ لِيَ الْيَوْمَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ بِكَ، أَسْأَلُكَ بِالَّذِي أَعْطَاكَ اللَّوْنَ الْحَسَنَ، وَالْجِلْدَ الْحَسَنَ، وَالْمَالَ، بَعِيرًا أَتَبَلَّغُ بِهِ فِي سَفَرِي، فَقَالَ: الْحُقُوقُ كَثِيرَةٌ. فَقَالَ: كَأَنِّي أَعْرِفُكَ، أَلَمْ تَكُنْ أَبْرَصَ يَقْذَرُكَ النَّاسُ فَقِيرًا فَأَعْطَاكَ اللَّهُ؟ فَقَالَ: إِنَّمَا وَرِثْتُ هَذَا الْمَالَ كَابِرًا عَنْ كَابِرٍ، فَقَالَ: إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَصَيَّرَكَ اللَّهُ إِلَى مَا كُنْتَ.

وَأَتَى الْأَقْرَعَ فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ، فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِهَذَا، وَرَدَّ عَلَيْهِ مِثْلَ مَا رَدَّ هَذَا، فَقَالَ: إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَصَيَّرَكَ اللَّهُ إِلَى مَا كُنْتَ.

وَأَتَى الْأَعْمَى فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ، فَقَالَ: رَجُلٌ مِسْكِينٌ وَابْنُ سَبِيلٍ انْقَطَعَتْ بِيَ الْحِبَالُ فِي سَفَرِي، فَلَا بَلَاغَ لِيَ الْيَوْمَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ بِكَ، أَسْأَلُكَ بِالَّذِي رَدَّ عَلَيْكَ بَصَرَكَ شَاةً أَتَبَلَّغُ بِهَا فِي سَفَرِي؟ فَقَالَ: قَدْ كُنْتُ أَعْمَى فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيَّ بَصَرِي فَخُذْ مَا شِئْتَ وَدَعْ مَا شِئْتَ فَوَاللَّهِ مَا أَجْهَدُكَ الْيَوْمَ بِشَيْءٍ أَخَذْتَهُ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. فَقَالَ: أَمْسِكْ مَالَكَ فَإِنَّمَا ابْتُلِيتُمْ. فَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ، وَسَخِطَ عَلَى صَاحِبَيْكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

65. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Allah je htio iskušati trojicu ljudi iz Benu Israila[1]. Jedan je bio gubavac, drugi ćelavac, a treći slijepac, pa im je poslao jednog meleka. Melek je došao gubavcu i upitao ga: 'Šta bi ti najviše želio?' Gubavac reče: 'Lijepu boju kože i da se otkloni od mene ono što kod ljudi izaziva odvratnost kada me pogledaju.' Melek pređe rukom preko njegovog tijela i njegova bolest nestade, i bī mu data lijepa boja kože. Zatim ga melek upita: 'Koji ti je imetak najdraži?', a on reče: 'Deve (ili je rekao krave – prenosilac se tačno ne sjeća).' Data mu je steona deva i rekao mu je: 'Neka ti Allah u njoj dadne blagoslov!'

Zatim je melek došao ćelavcu i upitao ga: 'Šta bi ti najviše volio?' Ćelavac reče: 'Lijepu kosu i da se oslobodim ovoga zbog čega kod ljudi izazivam odbojnost.' Melek ga pomilova po glavi, te bolest prođe i dobi lijepu kosu. Zatim ga melek upita: 'Koji ti je imetak najdraži?', a on reče: 'Krave.' Data mu je steona krava, pa mu melek reče: 'Neka ti Allah u njoj dadne blagoslov!'

Zatim je melek došao slijepcu i upitao ga: 'Šta bi ti najviše volio?' Slijepac reče: 'Da mi Allah vrati vid, kako bih mogao gledati ljude.' Melek pređe rukama preko njegovih očiju, pa mu Allah vrati vid. Potom ga melek upita: 'Koji ti je imetak najdraži?', a on reče: 'Ovce.' Data mu je sjanjna ovca.

1. Izraelćani ili sinovi Israilovi (ar. Benu Israil), potomci su Israila, a Israil je Jakub, sin Ishakov, a unuk Ibrahimov, alejhimus-selam. Ovaj se naziv prvobitno koristio za dvanaest Jakubovih sinova, ali se kasnije proteže i na njihove potomke, Jevreje.

U sve trojice imetak se množio i povećavao, pa je tako bivši gubavac imao punu dolinu deva, bivši ćelavac punu dolinu krava, a bivši slijepac punu dolinu ovaca.

Potom je melek došao gubavcu u njegovom bivšem liku i izgledu, i rekao: 'Ja sam čovjek nevoljnik, ostao sam bez opskrbe na putovanju, i niko mi, poslije Allaha, danas ne može pomoći osim tebe, zato te molim, tako ti Onoga koji ti je dao lijepu boju kože i bogatstvo, da mi daš jednu devu kako bih mogao nastaviti put!' On mu na to reče: 'Imam velike izdatke.' Melek reče: 'Kao da te ja odnekud znam? Da ti nisi onaj gubavac kojeg su ljudi smatrali odvratnim i siromah, pa ti je Allah podario izlječenje i imetak?' On mu odgovori: 'Ovaj sam imetak naslijedio od svojih predaka.' Melek reče: 'Ako si slagao, neka te Allah vrati u ono stanje u kojem si bio.'

Zatim je melek došao ćelavcu u njegovom prijašnjem liku i rekao mu ono što je rekao i gubavcu, a ovaj mu je odgovorio kao i prvi, a zatim melek i njemu reče: 'Ako si slagao, neka te Allah vrati u ono stanje u kojem si bio.'

Potom je melek došao slijepcu u njegovom prijašnjem liku, pa je rekao: 'Ja sam siromašni čovjek, putnik koji je na putovanju ostao bez opskrbe, i niko mi, poslije Allaha, danas ne može pomoći osim tebe, zato te molim, tako ti Onoga koji ti je povratio vid, da mi daš jednu ovcu kako bih se njome pomogao na putu.' On mu odgovori: 'Ja sam bio slijep, pa mi je Allah vratio vid. Uzmi koliko hoćeš, a ostavi koliko hoćeš. Tako mi Allaha, što god danas uzmeš, neću te opterećivati da mi to vratiš, radi Uzvišenog Allaha.' Melek mu tada reče: 'Zadrži svoj imetak, vi ste samo iskušavani. Allah je zadovoljan tobom, a rasrdio se na tvoja dva prijatelja.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3464, i Muslim, 2964.

٦٦ - عَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ، وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

66. Ebu Ja'la Šeddad b. Evs, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oštrouman je onaj koji strogo vodi računa o svojim postupcima i radi za život poslije smrti, a nerazuman je onaj koji svoju dušu preda strastima i bez osnove se pouzdava u Allaha." Hadis bilježi Tirmizi, 2459, koji kaže da je hasen.[1]

٦٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ». حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ.

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 55–56.

67. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan od znakova ispravnosti čovjekove vjere jeste i to da se kloni onoga što ga se ne tiče." Hadis je dobar, a bilježe ga Tirmizi, 2318, i drugi.

٦٨ - عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا يُسْأَلُ الرَّجُلُ فِيمَ ضَرَبَ امْرَأَتَهُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَغَيْرُهُ.

68. Omer, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjeka ne treba pitati zbog čega je udario svoju ženu." Hadis bilježe Ebu Davud, 2147, i drugi.[1]

6. *Bogobojaznost - takvaluk*[2]

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ ...﴾ ١٠٢

O vjernici, bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću... (Alu Imran, 102)

﴿فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسْتَطَعْتُمْ ...﴾ ١٦

Zato se Allaha bojte koliko god možete... (Et-Tegabun, 16)

Ovim ajetom pojašnjen je prethodno navedeni ajet iz sure Alu Imran.

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَقُولُواْ قَوْلًا سَدِيدًا﴾ ٧٠

O vjernici, bojte se Allaha i ispravno govorite. (El-Ahzab, 70)

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 56. Kada bismo hadis i prihvatili kao ispravan, ne bismo mogli reći da se u njemu na bilo koji način podstiče na udaranje supruge ili da se takvo ponašanje tolerira, jer postoji mnogo hadisa koji ukazuju na to da je zabranjeno zlostavljati i udarati bilo koga, a naročito žene. Učenjaci su kazali da se hadis odnosi na zabranu zapitkivanja o privatnim razmiricama koje se, gotovo po pravilu, dešavaju među bračnim drugovima, pa ako bi te razmirice čak i dovele do fizičkog obračuna među njima, što nažalost nije rijedak slučaj, zabranjeno je da se raspituje o razlogu koji je doveo do toga, jer razlog može biti suviše intiman. Ovakve bi stvari imao pravo pitati samo kadija ili osoba koja posreduje u izmirenju zavađenih bračnih drugova.

2. Ko se bude bojao Allaha izvršavajući Njegove naredbe i kloneći se Njegovih zabrana, Allah će ga uputiti da raspoznaje istinu od neistine, kao da on gleda Allahovim svjetlom. To će biti povod njegove pobjede, spasa i izbavljenja iz nedaća dunjaluka, te sreće na Dan suda, i brisanja, poništavanja, oprosta i pokrivanja grijeha, tako da ih drugi ljudi neće vidjeti. Također, to će biti povod da se zadobije nagrada od Allaha i Njegovo zadovoljstvo, te uđe u okrilje Njegove milosti i u Njegov Džennet.

... وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجۡعَل لَّهُۥ مَخۡرَجٗا ﴿٢﴾ وَيَرۡزُقۡهُ مِنۡ حَيۡثُ لَا يَحۡتَسِبُ ... ﴿٣﴾

...a onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći i opskrbit će ga odakle se i ne nada... (Et-Talak, 2–3)

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَتَّقُواْ ٱللَّهَ يَجۡعَل لَّكُمۡ فُرۡقَانٗا وَيُكَفِّرۡ عَنكُمۡ سَيِّـَٔاتِكُمۡ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡۗ وَٱللَّهُ ذُو ٱلۡفَضۡلِ ٱلۡعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

O vjernici, ako se budete Allaha bojali, On će vam sposobnost darovati pa ćete istinu od neistine moći rastaviti i preko ružnih postupaka vaših će preći i oprostiti vam. – A Allahova dobrota je neizmjerna. (El-Enfal, 29)

٦٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ أَكْرَمُ النَّاسِ؟ قَالَ: «أَتْقَاهُمْ». فَقَالُوا: لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ، قَالَ: «فَيُوسُفُ نَبِيُّ اللَّهِ ابْنُ نَبِيِّ اللَّهِ ابْنِ نَبِيِّ اللَّهِ ابْنِ خَلِيلِ اللَّهِ». قَالُوا: لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ، قَالَ: «فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ تَسْأَلُونِي؟ خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقُهُوا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

69. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da su ashabi upitali Allahovog Poslanika: "Allahov Poslaniče, ko je najplemenitiji čovjek?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Onaj koji je najbogobojazniji." Prisutni rekoše: "Nismo te o tome pitali." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Jusuf, Allahov vjerovjesnik, sin Allahovog vjerovjesnika (Jakuba), unuk Allahovog vjerovjesnika (Ishaka), praunuk Allahovog privrženog prijatelja (Ibrahima)." Prisutni ponovo rekoše: "Nismo te o tome pitali." On tada reče: "Onda me pitate o najčasnijim i najuglednijim Arapima? Oni koji su bili najbolji od njih u džahilijetu[1], najbolji su i u islamu, kada se poduče propisima vjere." Muttefekun alejhi: Buhari, 3353, i Muslim, 2526.

٧٠ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ، وَإِنَّ اللَّهَ مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ، فَاتَّقُوا الدُّنْيَا وَاتَّقُوا النِّسَاءَ، فَإِنَّ أَوَّلَ فِتْنَةِ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَتْ فِي النِّسَاءِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

70. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista je ovaj svijet sladak i privlačan, i Allah vas je postavio kao namjesnike na njemu samo da bi vidio kako ćete postupati. Zato, čuvajte se dunjaluka i čuvajte se žena, jer je prvo iskušenje među Izraelćanima bilo zbog žene." Hadis bilježi Muslim, 2742.

1. Predislamski Arapi odlikovali su se hrabrošću, dostojanstvenošću i drugim lijepim osobinama, a takvi su bili i kada bi prihvatili islam, koji je objavljen da upotpuni plemenite osobine. Uz čovjeka koji prihvati islam ostaje dobro koje je ranije činio. Kada se počast bogobojaznosti pridoda počasti porijekla, to je izuzetno vrijedna blagodat.

٧١ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى، وَالتُّقَى، وَالْعَفَافَ، وَالْغِنَى». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

71. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Allāhumme innī es'elukel-hudā vet-tukā vel-afāfe vel-ginā! - Allahu, ja Te molim da mi podariš pravu uputu, istinsku bogobojaznost, čednost i neovisnost (od Tvojih robova)!" Hadis bilježi Muslim, 2721.

٧٢ - عَنْ أَبِي طَرِيفٍ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ الطَّائِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ ثُمَّ رَأَى أَتْقَى لِلَّهِ مِنْهَا فَلْيَأْتِ التَّقْوَى». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

72. Ebu Tarif Adijj b. Hatim et-Tai, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Ko se zakune da će nešto uraditi, a zatim uvidi da može učiniti nešto drugo što je bogobojaznije od toga[1], neka uradi ono što je bogobojaznije." Hadis bilježi Muslim, 1651.

٧٣ - عَنْ أَبِي أُمَامَةَ صُدَيِّ بْنِ عَجْلَانَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ، فَقَالَ: «اتَّقُوا اللَّهَ وَصَلُّوا خَمْسَكُمْ، وَصُومُوا شَهْرَكُمْ، وَأَدُّوا زَكَاةَ أَمْوَالِكُمْ، وَأَطِيعُوا أُمَرَاءَكُمْ تَدْخُلُوا جَنَّةَ رَبِّكُمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي آخِرِ كِتَابِ الصَّلَاةِ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

73. Ebu Umama Sudejj b. Adžlan el-Bahili, radijallahu anhu, prenosi da je čuo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme hutbe na Oproštajnom hadžu[2], rekao: "Bojte se Allaha, klanjajte pet propisanih namaza, postite mjesec ramazan, dajite zekat na svoj imetak, pokoravajte se svojim zapovjednicima - ući ćete u Džennet svoga Gospodara." Hadis bilježi Tirmizi, 616, koji kaže da je hasen-sahih.

❧ 7. *Čvrsto uvjerenje - jekin i pouzdanje - tevekkul*

Uzvišeni Allah kaže:

وَلَمَّا رَءَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلْأَحْزَابَ قَالُوا۟ هَٰذَا مَا وَعَدَنَا ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَصَدَقَ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ ۚ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّآ إِيمَٰنًا وَتَسْلِيمًا ﴿٢٢﴾

A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: "Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali, i Allah i Poslanik Njegov su

1. Ono čime je Allah zadovoljniji i što je udaljenije od nepokornosti Njemu.

2. Oproštajni hadž je prvi i zadnji hadž koji je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio, a nazvan je oproštajnim jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na njemu oprostio od svojih sljedbenika.

istinu govorili!" – i to im je samo povećalo vjerovanje i predanost. (El-Ahzab, 22)

ٱلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ ٱلنَّاسُ إِنَّ ٱلنَّاسَ قَدْ جَمَعُوا۟ لَكُمْ فَٱخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَـٰنًا وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ وَنِعْمَ ٱلْوَكِيلُ ﴿١٧٣﴾ فَٱنقَلَبُوا۟ بِنِعْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمْسَسْهُمْ سُوٓءٌ وَٱتَّبَعُوا۟ رِضْوَٰنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿١٧٤﴾

One kojima je, kada su im ljudi rekli: "Neprijatelji se okupljaju zbog vas, trebate ih se pričuvati!" – to povećalo vjerovanje, pa su rekli: "Dovoljan je nama Allah i divan je On zaštitnik!" I oni su se povratili obasuti Allahovim blagodatima i obiljem, nikakvo ih zlo nije zadesilo i postigli su da Allah bude njima zadovoljan – a Allah je neizmjerno dobar. (Alu Imran, 173–174)

وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱلْحَىِّ ٱلَّذِى لَا يَمُوتُ ... ﴿٥٨﴾

Ti se pouzdaj u Živog, Onoga koji ne umire... (El-Furkan, 58)

... وَعَلَى ٱللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

...a vjernici neka se samo u Allaha uzdaju. (Ibrahim, 11)

... فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ ... ﴿١٥٩﴾

...A kada se odlučiš, onda se pouzdaj u Allaha... (Alu Imran, 159)

... وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُۥ ... ﴿٣﴾

...onome koji se u Allaha uzda, On mu je dosta... (Et-Talak, 3), odnosno, pored Njega niko mu drugi nije potreban.

إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ ءَايَـٰتُهُۥ زَادَتْهُمْ إِيمَـٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾

Pravi su vjernici samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im povećaju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju. (El-Enfal, 2)

٧٤ – عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عُرِضَتْ عَلَيَّ الْأُمَمُ، فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ وَمَعَهُ الرُّهَيْطُ، وَالنَّبِيَّ وَمَعَهُ الرَّجُلُ وَالرَّجُلَانِ، وَالنَّبِيَّ لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ إِذْ رُفِعَ لِي سَوَادٌ عَظِيمٌ فَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ أُمَّتِي فَقِيلَ لِي: هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ، وَلَكِنِ انْظُرْ إِلَى الْأُفُقِ، فَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ عَظِيمٌ، فَقِيلَ لِي: انْظُرْ إِلَى الْأُفُقِ الْآخَرِ، فَإِذَا سَوَادٌ عَظِيمٌ، فَقِيلَ لِي: هَذِهِ أُمَّتُكَ وَمَعَهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ»،

ثُمَّ نَهَضَ فَدَخَلَ مَنْزِلَهُ فَخَاضَ النَّاسُ فِي أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ صَحِبُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ وُلِدُوا فِي الْإِسْلَامِ فَلَمْ يُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا - وَذَكَرُوا أَشْيَاءَ - فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «مَا الَّذِي تَخُوضُونَ فِيهِ؟» فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ: «هُمُ الَّذِينَ لَا يَرْقُونَ، وَلَا يَسْتَرْقُونَ، وَلَا يَتَطَيَّرُونَ، وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ». فَقَامَ عُكَّاشَةُ ابْنُ مِحْصَنٍ، فَقَالَ: ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ، فَقَالَ: «أَنْتَ مِنْهُمْ». ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ آخَرُ، فَقَالَ: ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ، فَقَالَ: «سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

74. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Predočeni su mi narodi, pa sam vidio vjerovjesnika i sa njim grupicu sljedbenika, vjerovjesnika i sa njim jednog ili dva čovjeka, i vjerovjesnika s kojim nije bilo nikoga. Tada se preda mnom ukazala brojna skupina, pa pomislih da je to moj ummet. Rečeno mi je: 'Ovo je Musa i njegov narod, ali pogledaj na tu stranu', pa pogledah i vidjeh ogromnu skupinu, a onda mi je rečeno: 'Pogledaj i na drugi kraj', pa opet ugledah veliku skupinu, i tad mi je rečeno: 'Ovo je tvoj ummet, i sa njima sedamdeset hiljada onih koji će ući u Džennet bez polaganja računa i bez prethodne kazne.' Zatim je ustao i otišao u svoju kuću, a ljudi počeše razgovarati o onima koji će ući u Džennet bez polaganja računa i prethodne kazne. Jedni rekoše: 'Možda su to oni koji su se družili sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem', a drugi rekoše: 'Možda su to oni koji su rođeni u islamu, pa Allahu nikada nisu pripisali sudruga', a spominjali su i druge. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada izađe pred njih i upita ih: 'O čemu to raspravljate?' Obavijestiše ga, a on reče: 'To su oni koji ne uče rukju[1], niti traže da im se uči rukja, niti su sujevjerni, a na svoga se Gospodara oslanjaju.' Tada ustade Ukkaša b. Mihsan i reče: 'Moli Allaha da me učini jednim od njih!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ti si jedan od njih.' Zatim ustade i drugi čovjek i reče: 'Moli Allaha da i mene učini jednim od njih!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Ukkaša te je pretekao u tome.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6541, i Muslim, 220.

٧٥ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَيْضًا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ. اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُضِلَّنِي، أَنْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا تَمُوتُ، وَالْجِنُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ وَاخْتَصَرَهُ الْبُخَارِيُّ.

1. Ovo je Muslimova verzija hadisa, jer u *Sahihu* imama Buharija nema riječi "ne uče rukju", a na mjestu ovih riječi nalaze se riječi "ne kauteriziraju". Ova je verzija vjerodostojna, dok je Muslimov tekst hadisa izniman i po lancu prenosilaca i po tekstu. Hadiski stručnjaci kažu da bi ispravna verzija glasila: "To su oni koji ne traže da im se uči rukja."

75. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Allāhumme leke eslemtu, ve bike āmentu, ve alejke tevekkeltu, ve ilejke enebtu, ve bike hāsamt. Allāhumme innī eūzu bi izzetike, lā ilāhe illā ente, en tudillenī, entel-Hajjul-lezī lā jemūtu vel-džinnu vel-insu jemūtūn! – Allahu, Tebi se pokoravam i u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam i Tebi se smjerno obraćam, i samo se u ime Tvoje raspravljam[1]! Allahu, utječem se Tvome dostojanstvu, nema boga osim Tebe, da me sačuvaš od zablude; Ti si Živi, Onaj koji ne umire, a svi džini i ljudi će umrijeti!" Muttefekun alejhi: Buhari, 6317, i Muslim, 2717. Ovo je Muslimova verzija hadisa, a Buhari ga navodi u sažetoj formi.

٧٦ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَيْضًا، قَالَ: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ، قَالَهَا إِبْرَاهِيمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ، وَقَالَهَا مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَالُوا: «إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ» [آل عِمْرَانَ: ١٧٣]. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ آخِرَ قَوْلِ إِبْرَاهِيمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ: حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ.

76. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Kada je Ibrahim, alejhis-selam, bačen u vatru, rekao je: 'Dovoljan nam je Allah i divan je On zaštitnik', a ove riječi izgovorio je i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kada su mu rekli: 'Neprijatelji se okupljaju zbog vas, pa ih se bojte!' – to je vjernicima povećalo vjerovanje, pa su rekli: 'Dovoljan je nama Allah i divan je On zaštitnik!' (Alu Imran, 173)." Hadis bilježi Buhari, 4563.

U predaji koju od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, bilježi također Buhari, 4564, navodi se: "Zadnje riječi Ibrahima, alejhis-selam, kada je bačen u vatru, bile su: 'Dovoljan mi je Allah i divan je On zaštitnik!'"

٧٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَقْوَامٌ أَفْئِدَتُهُمْ مِثْلُ أَفْئِدَةِ الطَّيْرِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

77. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennet će ući ljudi čija su srca poput ptičijih srca." Hadis bilježi Muslim, 2840.

Neki su učenjaci rekli da ovo znači da će se u potpunosti oslanjati i pouzdavati u Allaha[2], a drugi da se misli na to da će njihova srca biti nježna.

1. Vidjeti pojašnjenje uz hadis 1480.

2. Ptice se ovdje spominju kao primjer potpunog pouzdanja. Na to se ukazuje u hadisu 79: "Da se vi istinski oslanjate na Allaha, opskrbio bi vas kao što opskrbljuje ptice. One ujutro polijeću praznih, a navečer se vraćaju punih stomaka."

٧٨ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِبَلَ نَجْدٍ، فَلَمَّا قَفَلَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَفَلَ مَعَهُمْ، فَأَدْرَكَتْهُمُ الْقَائِلَةُ فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِضَاهِ، فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَفَرَّقَ النَّاسُ يَسْتَظِلُّونَ بِالشَّجَرِ، وَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحْتَ سَمُرَةٍ فَعَلَّقَ بِهَا سَيْفَهُ وَنِمْنَا نَوْمَةً، فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُونَا وَإِذَا عِنْدَهُ أَعْرَابِيٌّ، فَقَالَ: «إِنَّ هَذَا اخْتَرَطَ عَلَيَّ سَيْفِي وَأَنَا نَائِمٌ فَاسْتَيْقَظْتُ وَهُوَ فِي يَدِهِ صَلْتًا، قَالَ: مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي؟ قُلْتُ: اللَّهُ - ثَلَاثًا». وَلَمْ يُعَاقِبْهُ وَجَلَسَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ جَابِرٌ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَاتِ الرِّقَاعِ، فَإِذَا أَتَيْنَا عَلَى شَجَرَةٍ ظَلِيلَةٍ تَرَكْنَاهَا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَسَيْفُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُعَلَّقٌ بِالشَّجَرَةِ فَاخْتَرَطَهُ، فَقَالَ: تَخَافُنِي؟ قَالَ: «لَا». فَقَالَ: فَمَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي؟ قَالَ: «اللَّهُ».

وَفِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ الْإِسْمَاعِيلِيِّ فِي صَحِيحِهِ، قَالَ: مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي؟ قَالَ: «اللَّهُ». قَالَ: فَسَقَطَ السَّيْفُ مِنْ يَدِهِ، فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّيْفَ، فَقَالَ: «مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي؟» فَقَالَ: كُنْ خَيْرَ آخِذٍ. فَقَالَ: «تَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ؟» قَالَ: لَا، وَلَكِنِّي أُعَاهِدُكَ أَنْ لَا أُقَاتِلَكَ، وَلَا أَكُونَ مَعَ قَوْمٍ يُقَاتِلُونَكَ، فَخَلَّى سَبِيلَهُ، فَأَتَى أَصْحَابَهُ، فَقَالَ: جِئْتُكُمْ مِنْ عِنْدِ خَيْرِ النَّاسِ.

78. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je jednom prilikom sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, otišao u borbu, u pravcu Nedžda, pa kada se vratio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se i on sa njim. Popodnevni odmor zadesio ih je u dolini u kojoj je rasla akacija. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavi se na tom mjestu, a ljudi se raziđoše tražeći hlada pod drvećem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjesti se u hlad drveta objesivši na njega svoju sablju. Džabir kazuje: "Svi nakratko zaspasmo. Tada nas probudi glas Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pored kojeg ugledasmo nekog beduina. Poslanik reče: 'Ovaj je zgrabio moju sablju dok sam spavao. Probudih se i ugledah je isukanu u njegovoj ruci. Tada me upita: 'Ko će te zaštititi od mene?' Rekoh: 'Allah!', i to ponovih tri puta.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ga kaznio i beduin je sjeo." Muttefekun alejhi: Buhari, 2910, i Muslim, 843.

U drugoj verziji navodi se da je Džabir rekao: "Bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pohodu Zatur-rika. Kada smo došli do jednog krošnjatog stabla, koje je pravilo hlad, ostavili smo ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. U međuvremenu je došao jedan idolopoklonik, a sablja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je obješena na drvo. Idolopoklonik je zgrabi i reče: 'Bojiš li me se?' Poslanik reče: 'Ne', a čovjek upita: 'Ko će te zaštititi od mene?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Allah!'"

U verziji koju bilježi Ebu Bekr el-Ismaili u *Sahihu* navodi se: "Upitao je: 'Ko će te zaštititi od mene?', a Poslanik odgovori: 'Allah!' Tada sablja ispade iz njegove ruke, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uze i reče: 'Ko će tebe sada odbraniti od mene?' Čovjek odgovori: 'Budi od najboljih koji su držali sablju!' Poslanik ga tada upita: 'Hoćeš li posvjedočiti da nema boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik?', a on odgovori: 'Ne! Ali ti čvrsto obećavam da se neću protiv tebe boriti, niti ću biti sa ljudima koji se bore protiv tebe', na što ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pusti. Mušrik se vrati svome narodu i reče: 'Dolazim vam od najboljeg čovjeka.'"

٧٩ - عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «لَوْ أَنَّكُمْ تَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقَكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ، تَغْدُو خِمَاصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

79. Omer, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Kada biste se vi istinski oslanjali na Allaha, On bi vas opskrbio kao što opskrbljuje ptice. One ujutro polijeću praznih, a navečer se vraćaju punih stomaka." Hadis bilježi Tirmizi, 2344, koji kaže da je hasen.

٨٠ - عَنْ أَبِي عُمَارَةَ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا فُلَانُ، إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ، فَقُلْ: اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ. فَإِنَّكَ إِنْ مِتَّ مِنْ لَيْلَتِكَ مِتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ، وَإِنْ أَصْبَحْتَ أَصَبْتَ خَيْرًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ فِي الصَّحِيحَيْنِ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْ وُضُوءَكَ لِلصَّلَاةِ، ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الْأَيْمَنِ، وَقُلْ...» وَذَكَرَ نَحْوَهُ ثُمَّ قَالَ: «وَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَقُولُ».

80. Ebu Umara Bera b. Azib, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada legneš u svoju postelju, izgovori:

'Allāhumme eslemtu nefsī ilejke, ve vedždžehtu vedžhī ilejke, ve fevvadtu emrī ilejke, ve eldže'tu zahrī ilejke, ragbeten ve rehbeten ilejke, lā meldžee ve lā mendžā minke illā ilejk. Āmentu bi Kitābikel-lezī enzelte ve bi nebijjikel-lezī erselt!

Allahu, svoju dušu Tebi predajem[1], svoje lice Tebi okrećem, Tebi prepuštam svoj slučaj, na Tebe se oslanjam, strahujući od Tvoje kazne i nadajući se Tvojoj milosti! Nema sigurnog utočišta ni spasa od Tebe osim kod Tebe! Vjerujem u Knjigu koju si objavio i u Vjerovjesnika kojeg si poslao!' Ako

1. Činim je Tebi podređenom i pokornom, zadovoljan Tvojim određenjem i presudom.

to proučiš te noći i umreš, umro si u fitri – prirodnoj vjeri, a ako osvaneš, dobio si dobro." Muttefekun alejhi: Buhari, 7488, i Muslim, 2710.

U drugoj verziji, koju bilježe Buhari, 6311, i Muslim, 2710, navodi se da je Bera kazao: "Rekao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada pođeš na spavanje, uzmi abdest kao što ga uzimaš za namaz, a zatim lezi na desni bok i reci...', pa je spomenuo isto. Zatim je rekao: 'Neka ti ovo budu zadnje riječi pred spavanje.'"

٨١ - عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ عَامِرِ بْنِ عُمَرَ بْنِ كَعْبِ بْنِ سَعْدِ بْنِ تَيْمِ ابْنِ مُرَّةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ لُؤَيِّ بْنِ غَالِبِ الْقُرَشِيِّ التَّيْمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - وَهُوَ وَأَبُوهُ وَأُمُّهُ صَحَابَةٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ - قَالَ: نَظَرْتُ إِلَى أَقْدَامِ الْمُشْرِكِينَ وَنَحْنُ فِي الْغَارِ وَهُمْ عَلَى رُؤُوسِنَا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ نَظَرَ تَحْتَ قَدَمَيْهِ لَأَبْصَرَنَا. فَقَالَ: «مَا ظَنُّكَ يَا أَبَا بَكْرٍ بِاثْنَيْنِ اللَّهُ ثَالِثُهُمَا؟» مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

81. Ebu Bekr es-Siddik Abdullah b. Osman b. Amir b. Omer b. Ka'b b. Sa'd b. Tejm b. Murra b. Ka'b b. Luejj b. Galib el-Kureši et-Tejmi – a on i njegov otac i majka bili su ashabi, radijallahu anhum – kazuje: "Bio sam u pećini sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa kako podigoh glavu, ugledah stopala mušrika. Rekoh Poslaniku: 'Allahov Poslaniče, kada bi neko od njih spustio pogled, vidio bi nas.' Na to mi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ebu Bekre, šta misliš o dvojici s kojima je Allah treći!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3653, i Muslim, 2381.

٨٢ - عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أُمِّ سَلَمَةَ وَاسْمُهَا هِنْدُ بِنْتُ أَبِي أُمَيَّةَ حُذَيْفَةَ الْمَخْزُومِيَّةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ، قَالَ: «بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ، أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَّ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُمَا بِأَسَانِيدَ صَحِيحَةٍ. قَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَهَذَا لَفْظُ أَبِي دَاوُدَ.

82. Majka vjernika Ummu Selema, a ime joj je Hind bint Ebu Umejja Huzejfa b. Mugira el-Mahzumijja, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom izlaska iz svoje kuće govorio: "Bismillāhi, tevekkeltu alallāh! Allāhumme innī eūzu bike en edille ev udalle ev ezille ev uzelle ev azlime ev uzleme ev edžhele ev judžhele alejj! – U ime Allaha, na Allaha se oslanjam! Allahu, ja Ti se utječem od svoje zablude, i da me neko drugi u zabludu ne odvede, da ne zgriješim i da me drugi na grijeh ne navede, da kome nepravdu ne učinim ili da ko meni nepravdu ne učini, da iz neznanja ne pogriješim prema nekome ili da neko iz neznanja ne pogriješi prema meni!" Hadis je sahih. Bilježe ga Ebu Davud, 5094, Tirmizi, 3427, i drugi, sa vjerodostojnim lancima prenosilaca.

Tirmizi kaže da je ovaj hadis hasen-sahih, a verzija hadisa koja je ovdje navedena jeste Ebu Davudova.

٨٣ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَالَ: - يَعْنِي: إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ - بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، يُقَالُ لَهُ: هُدِيتَ وَكُفِيتَ وَوُقِيتَ، وَتَنَحَّى عَنْهُ الشَّيْطَانُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَغَيْرُهُمْ. وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ. زَادَ أَبُو دَاوُدَ: «فَيَقُولُ - يَعْنِي: الشَّيْطَانُ - لِشَيْطَانٍ آخَرَ: كَيْفَ لَكَ بِرَجُلٍ قَدْ هُدِيَ وَكُفِيَ وَوُقِيَ؟»

83. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko prilikom izlaska iz svoje kuće izgovori: 'Bismillāhi, tevekkeltu alallāhi, ve lā havle ve lā kuvvete illā billāh! - U ime Allaha, na Allaha se oslanjam, nema nikakve moći niti snage, osim sa Allahom!', njemu se kaže: 'Upućen si, zaštićen si, sačuvan si!', i od njega se šejtan udalji." Hadis bilježe Ebu Davud, 5095, Tirmizi, 3487, Nesai, *Amelul-jevmi vel-lejla*, 89, i drugi.

Tirmizi kaže da je hadis hasen, a Ebu Davud dodaje: "Pa šejtan kaže drugom šejtanu: 'Šta ti možeš čovjeku koji je upućen, zaštićen i sačuvan?'"

٨٤ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ أَخَوَانِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ أَحَدُهُمَا يَأْتِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْآخَرُ يَحْتَرِفُ، فَشَكَا الْمُحْتَرِفُ أَخَاهُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «لَعَلَّكَ تُرْزَقُ بِهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

84. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, živjela su dva brata. Jedan bi dolazio kod Vjerovjesnika[1], sallallahu alejhi ve sellem, a drugi bi privređivao. Ovaj što je privređivao žalio se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na svoga brata (što ništa ne privređuje), pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Možda ti zbog njega stiže opskrba.'" Hadis bilježi Tirmizi, 2345, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca, prema uvjetima Muslima.

❧ 8. *Ustrajnost na Pravom putu - istikamet*[2]

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... فَٱسْتَقِمْ كَمَآ أُمِرْتَ ...﴾ ١١٢

1. Družio se s njim i od njega učio o propisima vjere.

2. Ibn Redžeb el-Hanbeli u djelu *Džamiul-ulumi vel-hikem*, str. 311, kaže: "Ustrajnost znači ići Pravim putem, putem ispravne vjere, bez skretanja udesno ili ulijevo, istovremeno izvršavajući sve naredbe i kloneći se svih zabrana." U riječima Uzvišenog:

﴿... فَٱسْتَقِيمُوٓاْ إِلَيْهِ وَٱسْتَغْفِرُوهُ ...﴾ ٦

"Idite Pravim putem ka Njemu i od Njega oprosta tražite" (Fussilet, 6), naznačeno je da čovjek koji ustrajno hodi Pravim putem ponekad može i posrnuti, ali kada mu se to dogodi, obavezan je pokajati se i zatražiti oprosta, čime će učvrstiti svoje korake na Pravom putu i od sebe otkloniti nemarnost.

Ti ustraj na Pravom putu, kao što ti je naređeno... (Hud, 112)

إِنَّ ٱلَّذِينَ قَالُوا۟ رَبُّنَا ٱللَّهُ ثُمَّ ٱسْتَقَـٰمُوا۟ تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا۟ وَلَا تَحْزَنُوا۟ وَأَبْشِرُوا۟ بِٱلْجَنَّةِ ٱلَّتِى كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ نَحْنُ أَوْلِيَآؤُكُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِىٓ أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴿٣١﴾ نُزُلًا مِّنْ غَفُورٍ رَّحِيمٍ ﴿٣٢﴾

Onima koji govore: "Gospodar naš je Allah" – pa poslije ostanu pri tome – dolaze meleki: "Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu koji vam je obećan. Mi smo zaštitnici vaši u životu na ovome svijetu, a i na onome; u njemu ćete imati sve ono što duše vaše zažele, i što god zatražite – imat ćete; bit ćete počašćeni od Onoga koji prašta i koji je milostiv." (Fussilet, 30–32)

إِنَّ ٱلَّذِينَ قَالُوا۟ رَبُّنَا ٱللَّهُ ثُمَّ ٱسْتَقَـٰمُوا۟ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾ أُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلْجَنَّةِ خَـٰلِدِينَ فِيهَا جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

Oni koji kažu: "Naš Gospodar je Allah", a zatim na Pravom putu ustraju, za njih neće biti straha niti će se žalostiti. Oni će stanovnici Dženneta biti, u njemu će vječno boraviti, i to će im biti nagrada za ono što su radili. (El-Ahkaf, 13–14)

٨٥ – وَعَنْ أَبِي عَمْرٍو، وَقِيلَ: أَبِي عَمْرَةَ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا غَيْرَكَ. قَالَ: «قُلْ: آمَنْتُ بِاللَّهِ، ثُمَّ اسْتَقِمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

85. Ebu Amr, a neki su rekli da se zove Ebu Amra, Sufjan b. Abdullah, radijallahu anhu, kazuje: "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, reci mi nešto o islamu, o čemu nikoga poslije tebe neću morati pitati.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Reci: Vjerujem u Allaha!, a zatim na tome ustraj!'" Hadis bilježi Muslim, 38.

٨٦ – وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَارِبُوا وَسَدِّدُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَنْجُوَ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ». قَالُوا: وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِيَ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

86. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Budite umjereni i ustrajni na Pravom putu, i znajte da nikoga od vas neće spasiti njegova djela." Prisutni upitaše: "Zar ni tebe, Allahov Poslaniče?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Ni mene, osim ako me Allah ne obaspe Svojom milošću i dobrotom." Hadis bilježi Muslim, 2816.

Učenjaci su kazali da ustrajnost na Allahovom putu - istikamet predstavlja ustrajno pokoravanje Uzvišenom Allahu, te da su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Budite umjereni i ustrajni na Pravom putu", primjer jezgrovitosti Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, govora.

9. *Razmišljanje o Allahovim stvorenjima, nestanku dunjaluka, strahotama Sudnjeg dana i ostalim popratnim događajima na ahiretu, o nemaru duše i njenom odgoju i podsticanju na ustrajnost*

Uzvišeni Allah kaže:

قُلْ إِنَّمَآ أَعِظُكُم بِوَٰحِدَةٍ أَن تَقُومُوا۟ لِلَّهِ مَثْنَىٰ وَفُرَٰدَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا۟ ۚ مَا بِصَاحِبِكُم مِّن جِنَّةٍ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَّكُم بَيْنَ يَدَىْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾

Reci: "Ja vam savjetujem samo jedno: ustanite iskreno prema Allahu, dvojica po dvojica, ili jedan po jedan, pa zatim razmislite da drug vaš nije lud. On vas samo prije teške patnje opominje." (Sebe, 46)

إِنَّ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَءَايَٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿١٩٠﴾ ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَٰطِلًا سُبْحَٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿١٩١﴾

U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana su, zaista, znamenja za razumom obdarene, za one koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju nebesa i Zemlje razmišljaju. "Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen Ti budi i sačuvaj nas patnje u vatri!" (Alu Imran, 190–191)

أَفَلَا يَنظُرُونَ إِلَى ٱلْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَإِلَى ٱلسَّمَآءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَإِلَى ٱلْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾ وَإِلَى ٱلْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ فَذَكِّرْ إِنَّمَآ أَنتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾

Pa zašto oni ne pogledaju deve - kako su stvorene, i nebo - kako je uzdignuto, i planine - kako su postavljene, i Zemlju - kako je prostrta?! Ti opominji - tvoje je da opominješ. (El-Gašija, 17–21)

أَفَلَمْ يَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَيَنظُرُوا۟ ... ﴿١٠﴾

Zašto oni ne idu po svijetu da vide?... (Muhammed, 10)

Ajeti koji govore na ovu temu mnogobrojni su, a jedan od hadisa koji govore o ovoj tematici jeste i prethodno navedeni hadis pod brojem 66:

"Oštrouman je onaj koji strogo vodi računa o svojim postupcima i radi za život poslije smrti."

❧ 10. *Natjecanje u činjenju dobrih djela i podsticanje onih koji čine dobro da u tome ustraju i da u tom pogledu nimalo ne oklijevaju*

Uzvišeni Allah kaže:

... فَٱسْتَبِقُوا۟ ٱلْخَيْرَٰتِ ... ﴿١٤٨﴾

...A vi se potrudite da druge, čineći dobra djela, preteknete!... (El-Bekara, 148)

وَسَارِعُوٓا۟ إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾

I nastojte zaslužiti oprost Gospodara svoga i Džennet prostran kao nebesa i Zemlja, pripremljen za one koji se Allaha boje. (Alu Imran, 133)

٨٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ فِتَنًا كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا، وَيُمْسِي مُؤْمِنًا وَيُصْبِحُ كَافِرًا، يَبِيعُ دِينَهُ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

87. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Požurite s činjenjem dobrih djela, jer će se pojavljivati smutnje koje će biti poput dijelova mrkle noći[1]. Čovjek će osvanuti kao vjernik, a omrknuti kao nevjernik, i omrknut će kao vjernik, a osvanuti kao nevjernik. Prodavat će svoju vjeru za bezvrijedni dunjaluk." Hadis bilježi Muslim, 118.

٨٨ - عَنْ أَبِي سِرْوَعَةَ - بِكَسْرِ السِّينِ الْمُهْمَلَةِ وَفَتْحِهَا - عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: صَلَّيْتُ وَرَاءَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ الْعَصْرَ، فَسَلَّمَ ثُمَّ قَامَ مُسْرِعًا، فَتَخَطَّى رِقَابَ النَّاسِ إِلَى بَعْضِ حُجَرِ نِسَائِهِ، فَفَزِعَ النَّاسُ مِنْ سُرْعَتِهِ، فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ، فَرَأَى أَنَّهُمْ قَدْ عَجِبُوا مِنْ سُرْعَتِهِ، قَالَ: «ذَكَرْتُ شَيْئًا مِنْ تِبْرٍ عِنْدَنَا فَكَرِهْتُ أَنْ يَحْبِسَنِي فَأَمَرْتُ بِقِسْمَتِهِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «كُنْتُ خَلَّفْتُ فِي الْبَيْتِ تِبْرًا مِنَ الصَّدَقَةِ فَكَرِهْتُ أَنْ أُبَيِّتَهُ».

88. Ebu Sirvea Ukba b. Haris, radijallahu anhu, kazuje: "U Medini sam za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao ikindija-namaz. Kada je predao selam, žurno je ustao i, prolazeći kroz safove, došao do sobe jedne od svojih supruga. Ljudi su se uplašili zbog njegove žurbe. Kada je

1. Smutnje će biti poput noći: svaki naredni dio mračniji je od prethodnog.

izašao, primijetio je da su se oni začudili njegovoj žurbi, pa im je rekao: 'Sjetio sam se da imam nešto zlata u kući, pa nisam želio da budem zaokupiran razmišljanjem o njemu, tako da sam požurio da naredim da se podijeli.'" Hadis bilježi Buhari, 851.

U drugoj verziji, koju također bilježi Buhari, 1430, kaže se: "Ostavio sam u kući nešto zlata namijenjenog za sadaku, pa ne želim da kod mene dočeka noć."

٨٩ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ: أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فَأَيْنَ أَنَا؟ قَالَ: «فِي الْجَنَّةِ». فَأَلْقَى تَمَرَاتٍ كُنَّ فِي يَدِهِ، ثُمَّ قَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

89. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek na dan Uhuda upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Šta misliš, ako poginem, gdje ću?' Poslanik mu reče: 'U Džennet', pa je bacio datule koje je držao u ruci, a zatim stupio u borbu protiv neprijatelja i borio se sve dok nije poginuo." Muttefekun alejhi: Buhari, 4046, i Muslim, 1899.

٩٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الصَّدَقَةِ أَعْظَمُ أَجْرًا؟ قَالَ: «أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ، تَخْشَى الْفَقْرَ وَتَأْمُلُ الْغِنَى، وَلَا تُمْهِلُ حَتَّى إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ قُلْتَ لِفُلَانٍ كَذَا وَلِفُلَانٍ كَذَا، وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

90. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Jedan čovjek došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: 'Allahov Poslaniče, za koju sadaku čovjek ima najveću nagradu?' Poslanik odgovori: 'Za sadaku koju udijeliš dok si zdrav i pretjerano štedljiv, kad strahuješ od siromaštva a nadaš se bogatstvu. Ne odgađaj davanje sadake dok ti duša dođe do grkljana, pa da onda poviče: 'Dajte tome toliko, tome toliko', a to je već pripalo nasljednicima.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2748, i Muslim, 1032.

٩١ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ سَيْفًا يَوْمَ أُحُدٍ، فَقَالَ: «مَنْ يَأْخُذُ مِنِّي هَذَا؟» فَبَسَطُوا أَيْدِيَهُمْ، كُلُّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ يَقُولُ: أَنَا أَنَا. قَالَ: «فَمَنْ يَأْخُذُهُ بِحَقِّهِ؟» فَأَحْجَمَ الْقَوْمُ فَقَالَ أَبُو دُجَانَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَا آخُذُهُ بِحَقِّهِ، فَأَخَذَهُ فَفَلَقَ بِهِ هَامَ الْمُشْرِكِينَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

91. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda u jednom je trenutku uzeo sablju i upitao: 'Ko želi da mu dam ovu sablju?' Svi su ljudi pružili ruke i svaki je govorio: 'Ja, ja!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada upita: 'Ko će je uzeti i ispuniti njeno pravo?', pa ljudi ustuknuše, a Ebu Dudžana, radijallahu anhu, reče: 'Ja ću je prihvatiti pod tim uvjetom', pa ju je uzeo i njome ubijao mušrike." Hadis bilježi Muslim, 2470.

Ebu Dudžana bio je nadimak Simaka b. Hareše.

٩٢ - عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَدِيٍّ، قَالَ: أَتَيْنَا أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَشَكَوْنَا إِلَيْهِ مَا نَلْقَى مِنَ الْحَجَّاجِ. فَقَالَ: «اصْبِرُوا، فَإِنَّهُ لَا يَأْتِي زَمَانٌ إِلَّا وَالَّذِي بَعْدَهُ شَرٌّ مِنْهُ حَتَّى تَلْقَوْا رَبَّكُمْ». سَمِعْتُهُ مِنْ نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

92. Zubejr b. Adijj kazuje: "Otišli smo Enesu b. Maliku, radijallahu anhu, i požalili mu se na zulum koji nam čini Hadžadž, a on nam reče: 'Strpite se, jer neće vam doći nijedno vrijeme a da ono poslije njega neće biti gore, sve dok ne susretnete svoga Gospodara. Ovo sam čuo od vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.'" Hadis bilježi Buhari, 7068.

٩٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ سَبْعًا، هَلْ تَنْتَظِرُونَ إِلَّا فَقْرًا مُنْسِيًا، أَوْ غِنًى مُطْغِيًا، أَوْ مَرَضًا مُفْسِدًا، أَوْ هَرَمًا مُفَنِّدًا، أَوْ مَوْتًا مُجْهِزًا، أَوِ الدَّجَّالَ فَشَرُّ غَائِبٍ يُنْتَظَرُ، أَوِ السَّاعَةَ فَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

93. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Požurite sa činjenjem dobrih djela da preteknete sedmero. Zar očekujete išta drugo osim siromaštva koje odvodi u zaborav, ili zabludujućeg bogatstva, ili teške bolesti, ili upropaštavajuće starosti, ili iznenadne smrti, ili Dedžala, a on je najstrašnije što očekujete, ili Sudnjeg časa, koji je najveće iskušenje i koji je gorči od svih dunjalučkih nevolja?" Hadis bilježi Tirmizi, 2306, koji kaže da je hasen.[1]

٩٤ - عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَوْمَ خَيْبَرَ: «لَأُعْطِيَنَّ هَذِهِ الرَّايَةَ رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ». قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: مَا أَحْبَبْتُ الْإِمَارَةَ إِلَّا يَوْمَئِذٍ، فَتَسَاوَرْتُ لَهَا رَجَاءَ أَنْ أُدْعَى لَهَا، فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهَا، وَقَالَ: «امْشِ وَلَا تَلْتَفِتْ حَتَّى يَفْتَحَ اللَّهُ عَلَيْكَ». فَسَارَ عَلِيٌّ شَيْئًا ثُمَّ وَقَفَ وَلَمْ يَلْتَفِتْ فَصَرَخَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلَى مَاذَا أُقَاتِلُ النَّاسَ؟ قَالَ: «قَاتِلْهُمْ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، فَإِذَا فَعَلُوا فَقَدْ مَنَعُوا مِنْكَ دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

94. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera[2] rekao: "Ovu zastavu dat ću čovjeku koji voli Allaha i Njegovog Poslanika i preko kojega će nam Allah podariti pobjedu." Omer, radijallahu anhu, kazuje: "Sve do tog dana nisam poželio biti predvodnik, pa sam, priželjkujući da me pozove, počeo izdizati glavu kako bi me primijetio i meni predao zastavu, ali Allahov Poslanik, sallalla-

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 64–65.

2. Hajber je veliki utvrđeni grad sa obradivim površinama u kojem su živjeli jevreji. Nalazi se sjeverno od Medine, prema Šamu.

hu alejhi ve sellem, pozva Aliju b. Ebu Taliba, predade mu zastavu i reče: 'Idi i ne osvrći se sve dok ti Allah ne dadne pobjedu!' Alija je krenuo malo, a zatim zastao i, ne okrećući se, uzviknuo: 'Allahov Poslaniče, dokle i zašto ću se boriti protiv ljudi?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Bori se protiv njih sve dok ne posvjedoče da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik. Ako to učine, onda su ti zabranjeni njihov život i imetak, izuzev kada to pravda zahtijeva, a njihov konačni obračun je kod Allaha.'" Hadis bilježi Muslim, 2405.

❧ 11. *Ulaganje truda u činjenju dobrih djela - mudžaheda*

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱلَّذِينَ جَٰهَدُوا۟ فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَمَعَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾

One koji se budu zbog Nas trudili Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti; a Allah je, zaista, na strani onih koji dobra djela čine! (El-Ankebut, 69)

وَٱعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ ٱلْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

I sve dok si živ, Gospodaru svome se klanjaj! (El-Hidžr, 99)

وَٱذْكُرِ ٱسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ﴿٨﴾

I spominji ime Gospodara svoga i Njemu se potpuno posveti. (El-Muzzemmil, 8)

فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ ﴿٧﴾

Onaj ko bude uradio koliko trun dobra - vidjet će ga. (Ez-Zilzal, 7)

... وَمَا تُقَدِّمُوا۟ لِأَنفُسِكُم مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ ٱللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا ... ﴿٢٠﴾

...A dobro koje za sebe unaprijed osigurate naći ćete kod Allaha još većim i dobit ćete još veću nagradu... (El-Muzzemmil, 20)

... وَمَا تُنفِقُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٢٧٣﴾

...A ono što od imetka drugima date - Allah, sigurno, za to zna. (El-Bekara, 273)

٩٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَإِنْ سَأَلَنِي أَعْطَيْتُهُ، وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لَأُعِيذَنَّهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

95. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ko bude neprijatelj Mome štićeniku - evliji, Ja mu najavljujem rat. Najdraže čime Mi se Moj rob može približiti jesu farzovi. Moj rob Mi se približava nafilama sve dok ga ne zavolim, a kada ga zavolim, postanem njegov sluh kojim čuje, njegov vid kojim gleda, njegova ruka kojom prihvata, njegova noga kojom hodi. Ako Me zamoli za nešto, sigurno ću mu udovoljiti, a ako zatraži Moju zaštitu, sigurno ću ga zaštititi.'" Hadis bilježi Buhari, 6502.

٩٦ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ، قَالَ: «إِذَا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ إِلَيَّ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا، وَإِذَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا، وَإِذَا أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

96. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio riječi svoga Uzvišenog Gospodara: "Kada Mi se rob približi za pedalj[1], Ja se njemu približim za podlakticu, kada Mi se približi za podlakticu, Ja se njemu približim za hvat[2], a kada Mi dolazi koračajući, Ja mu dođem užurbano." Hadis bilježi Buhari, 7405.

٩٧ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ، وَالْفَرَاغُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

97. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dvije blagodati obmanu većinu ljudi: zdravlje i slobodno vrijeme." Hadis bilježi Buhari, 6412.

٩٨ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُومُ مِنَ اللَّيْلِ حَتَّى تَتَفَطَّرَ قَدَمَاهُ فَقُلْتُ لَهُ: لِمَ تَصْنَعُ هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ؟ قَالَ: «أَفَلَا أُحِبُّ أَنْ أَكُونَ عَبْدًا شَكُورًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ. هَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ، وَنَحْوُهُ فِي الصَّحِيحَيْنِ مِنْ رِوَايَةِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ.

98. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko dugo stajao na noćnom namazu da bi mu noge znale oteći, pa ga je ona upitala: "Zašto to činiš, Allahov Poslaniče, kada ti je Allah oprostio i prijašnje i buduće grijehe?" On joj na to odgovori: "Zar da ne budem zahvalni rob?!" Muttefekun alejhi: Buhari, 4837, i Muslim, 2820.

1. Ko čini neka djela pokornosti, pa makar bila mala, Uzvišeni Allah zauzvrat mu daje višestruku počast. Što on više povećava pokornost, Allah mu poveća nagradu, jer rob se svome Gospodaru približava pokornošću - obaveznim i dobrovoljnim djelima, kao što se navodi u prethodnom hadisu.

2. Koliko iznosi dužina dviju raširenih ruku.

Verziju ovog hadisa bilježi Buhari. Sličnu predaju od Mugire b. Šu'be, radijallahu anhu, bilježe Buhari, 1130, i Muslim, 2819.

٩٩ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ أَحْيَا اللَّيْلَ، وَأَيْقَظَ أَهْلَهُ، وَجَدَّ وَشَدَّ الْمِئْزَرَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

99. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Kada bi nastupilo deset zadnjih dana mjeseca ramazana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, provodio bi cijelu noć u ibadetu, budio bi svoju porodicu, neobično bi se trudio u ibadetu i klonio bi se bračnog odnosa." Muttefekun alejhi: Buhari, 2024, i Muslim, 1174.

١٠٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ وَفِي كُلٍّ خَيْرٌ. احْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجَزْ. وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَّرَ اللَّهُ، وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

100. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jak vjernik bolji je i draži Allahu od slaboga vjernika, a u obojici je dobro. Nastoj činiti ono što će ti koristiti, traži pomoć od Allaha i nemoj klonuti. Ako te nešto zadesi, nemoj reći: 'Da sam uradio tako, bilo bi tako i tako', već reci: 'Allah je odredio i učinio ono što je htio.' Riječi 'da sam' otvaraju vrata šejtanskom djelovanju." Hadis bilježi Muslim, 2664.

١٠١ - عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ، وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

101. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džehennem je prekriven strastima, a Džennet je prekriven neugodnostima." Muttefekun alejhi: Buhari, 6487, i Muslim, 2822.

١٠٢ - عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَافْتَتَحَ الْبَقَرَةَ، فَقُلْتُ: يَرْكَعُ عِنْدَ الْمِئَةِ، ثُمَّ مَضَى. فَقُلْتُ: يُصَلِّي بِهَا فِي رَكْعَةٍ فَمَضَى، فَقُلْتُ: يَرْكَعُ بِهَا، ثُمَّ افْتَتَحَ النِّسَاءَ فَقَرَأَهَا، ثُمَّ افْتَتَحَ آلَ عِمْرَانَ فَقَرَأَهَا، يَقْرَأُ مُتَرَسِّلًا: إِذَا مَرَّ بِآيَةٍ فِيهَا تَسْبِيحٌ سَبَّحَ، وَإِذَا مَرَّ بِسُؤَالٍ سَأَلَ، وَإِذَا مَرَّ بِتَعَوُّذٍ تَعَوَّذَ، ثُمَّ رَكَعَ، فَجَعَلَ يَقُولُ: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ» فَكَانَ رُكُوعُهُ نَحْوًا مِنْ قِيَامِهِ، ثُمَّ قَالَ: «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ» ثُمَّ قَامَ طَوِيلًا قَرِيبًا مِمَّا رَكَعَ، ثُمَّ سَجَدَ، فَقَالَ: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى» فَكَانَ سُجُودُهُ قَرِيبًا مِنْ قِيَامِهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

102. Ebu Abdullah Huzejfa b. Jeman, radijallahu anhuma, kazuje: "Jedne noći klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Počeo je učiti suru El-Bekara. Pomislio sam da će učiniti rukū poslije proučenih stotinu ajeta, ali on je nastavio učiti. Tada sam pomislio da će na tom rekatu proučiti cijelu suru El-Bekara, ali on je nastavio učiti dalje, tako da je proučio i sure En-Nisa i Alu Imran. Učio je polahko, po tertilu, i kada bi proučio ajet u kojem se Allah veliča, veličao bi Ga, ako se u ajetu spominjala dova, učio bi dovu, ako se tražila zaštita, tražio bi zaštitu. Zatim je učinio rukū izgovarajući: 'Subhāne Rabbijel-Azīm! - Neka je slava mome Veličanstvenom Gospodaru!' Na rukūu se zadržao koliko i na kijamu, a onda je rekao: 'Semiallāhu limen hamideh, Rabbenā lekel-hamd! - Čuje Allah onoga ko Mu zahvaljuje, Gospodaru naš, Tebi pripada zahvala!', pa se ispravio i dugo stajao, približno onoliko koliko je bio na rukūu. Nakon toga, učinio je sedždu izgovarajući: 'Subhāne Rabbijel-A'lā! - Neka je slava mome Uzvišenom Gospodaru!', zadržavajući se na sedždi približno koliko se zadržao na kijamu." Hadis bilježi Muslim, 772.

١٠٣ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً، فَأَطَالَ الْقِيَامَ حَتَّى هَمَمْتُ بِأَمْرِ سُوءٍ! قِيلَ: وَمَا هَمَمْتَ بِهِ؟ قَالَ: هَمَمْتُ أَنْ أَجْلِسَ وَأَدَعَهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

103. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Jedne noći klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je odužio stajanje da sam čak pomislio nešto loše." Prisutni ga upitaše: "A šta si to pomislio?", a on odgovori: "Pomislio sam da sjednem i da ga ostavim samog na kijamu." Muttefekun alejhi: Buhari, 1135, i Muslim, 773.

١٠٤ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ: أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى وَاحِدٌ: يَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ، وَيَبْقَى عَمَلُهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

104. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Umrloga prati troje: njegova porodica, imetak i djela. Dvoje se vraća, a jedno ostaje s njim: vraćaju se njegova porodica i imetak, a s njim ostaju njegova djela." Muttefekun alejhi: Buhari, 6514, i Muslim, 2960.

١٠٥ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ، وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

105. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džennet je svakome od vas bliži od sveza na vašoj obući, a i Džehennem isto tako." Hadis bilježi Buhari, 6488.

١٠٦ - عَنْ أَبِي فِرَاسٍ رَبِيعَةَ بْنِ كَعْبٍ الْأَسْلَمِيِّ خَادِمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ أَبِيتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَآتِيهِ بِوَضُوئِهِ وَحَاجَتِهِ، فَقَالَ: «سَلْنِي» فَقُلْتُ: أَسْأَلُكَ مُرَافَقَتَكَ فِي الْجَنَّةِ. فَقَالَ: «أَوَ غَيْرَ ذَلِكَ؟» قُلْتُ: هُوَ ذَاكَ، قَالَ: «فَأَعِنِّي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

106. Ebu Firas Rebia b. Ka'b el-Eslemi, radijallahu anhu, sluga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedan od stanovnika sofe[1], kazuje: "Noćivao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, donosio mu vodu za abdest i činio mu druge usluge, pa mi je jednom prilikom rekao: 'Traži nešto od mene.' Rekoh: 'Tražim da budem u tvom društvu u Džennetu!' On upita: 'Želiš li nešto osim toga?', a ja rekoh: 'Samo to.' On mi tada reče: 'Kako bih ti pomogao u tome i kako bi se ostvarila tvoja želja, često padaj Allahu na sedždu!'"[2] Hadis bilježi Muslim, 489.

١٠٧ - عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، وَيُقَالُ: أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثَوْبَانَ - مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «عَلَيْكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ، فَإِنَّكَ لَنْ تَسْجُدَ لِلَّهِ سَجْدَةً إِلَّا رَفَعَكَ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً، وَحَطَّ عَنْكَ بِهَا خَطِيئَةً». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

107. Ebu Abdullah, a za njega se kaže da je i Ebu Abdurrahman, Sevban, radijallahu anhu, štićenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika kako govori: "Preporučujem ti da često činiš sedždu, jer ti Allah za svaku učinjenu sedždu poveća jednu deredžu u Džennetu i izbriše jedan grijeh." Hadis bilježi Muslim, 488.

١٠٨ - عَنْ أَبِي صَفْوَانَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَيْرُ النَّاسِ مَنْ طَالَ عُمُرُهُ، وَحَسُنَ عَمَلُهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1. U zadnjem dijelu Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije bio je jedan posebno odijeljen dio u kojem su boravili siromasi i beskućnici. Tu su spavali i jeli hranu koju bi im ljudi donosili. Taj dio zvao se *suffa*, to jest džamijska sofa, a siromahe koji su u njoj boravili zvali su *ehlus-suffa*, to jest stanari džamijske sofe.

2. Jedan od uzroka da se nekome Allah smiluje, ukaže mu na Pravi put i uvede ga u Džennet jeste njegovo lično zalaganje i trud u činjenju dobrih djela. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovom ashabu savjetovao da mnogo čini sedždu jer je to Allahu jedno od najdražih djela. Ovim riječima, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pomogao mu je da mu se pridruži i u Džennetu, ukoliko postupi u skladu sa savjetom. Treba napomenuti da se ovim riječima ukazuje na sedždu u namazu, a onaj ko u namazu čini sedždu, mora činiti i rukū, kijam i druge namaske radnje, pa hadis indirektno govori i o vrijednosti namaza kao najboljeg djela, za koje su u brojnim hadisima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obećane velike nagrade.

108. Ebu Safvan Abdullah b. Busr el-Eslemi, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji čovjek je onaj koji dugo živi i ustrajno čini dobra djela." Hadis bilježi Tirmizi, 2329, koji kaže da je hasen.

١٠٩ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: غَابَ عَمِّي أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ قِتَالِ بَدْرٍ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، غِبْتُ عَنْ أَوَّلِ قِتَالٍ قَاتَلْتَ الْمُشْرِكِينَ، لَئِنِ اللَّهُ أَشْهَدَنِي قِتَالَ الْمُشْرِكِينَ لَيَرَيَنَّ اللَّهُ مَا أَصْنَعُ. فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ انْكَشَفَ الْمُسْلِمُونَ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ - يَعْنِي: أَصْحَابَهُ - وَأَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ - يَعْنِي: الْمُشْرِكِينَ - ثُمَّ تَقَدَّمَ فَاسْتَقْبَلَهُ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ، فَقَالَ: يَا سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ، الْجَنَّةُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ إِنِّي أَجِدُ رِيحَهَا مِنْ دُونِ أُحُدٍ. قَالَ سَعْدٌ: فَمَا اسْتَطَعْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا صَنَعَ! قَالَ أَنَسٌ: فَوَجَدْنَا بِهِ بِضْعًا وَثَمَانِينَ ضَرْبَةً بِالسَّيْفِ، أَوْ طَعْنَةً بِرُمْحٍ، أَوْ رَمْيَةً بِسَهْمٍ، وَوَجَدْنَاهُ قَدْ قُتِلَ وَمَثَّلَ بِهِ الْمُشْرِكُونَ فَمَا عَرَفَهُ أَحَدٌ إِلَّا أُخْتُهُ بِبَنَانِهِ. قَالَ أَنَسٌ: كُنَّا نَرَى أَوْ نَظُنُّ أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِيهِ وَفِي أَشْبَاهِهِ: «مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا۟ مَا عَـٰهَدُوا۟ ٱللَّهَ عَلَيْهِ ...» [الْأَحْزَابُ: ٢٣]، إِلَى آخِرِهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

109. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Moj amidža Enes b. Nadr, radijallahu anhu, nije učestvovao u Bitki na Bedru, pa je rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam izostao iz prve bitke u kojoj si se borio protiv mušrika. Ako mi Allah dadne da doživim borbu sa mušricima, On će sigurno vidjeti šta ću učiniti.' Kada je došao dan Uhuda i muslimani bili gotovo poraženi, on je rekao: 'Allahu, ja Ti se izvinjavam za ono što uradiše ovi', ukazujući na ashabe koji su napustili poprište, 'i odričem se, u ime Tebe, onoga što su uradili ovi', misleći na mušrike, a zatim je krenuo naprijed. Sreo ga je Sa'd b. Muaz, pa mu on reče: 'O Sa'de b. Muaze, Džennet želim, tako mi Gospodara Kabe! Osjećam njegov miris bliže nego što mi je brdo Uhud!' Sa'd je poslije rekao: 'Allahov Poslaniče, nisam bio u stanju učiniti ono što je on učinio.'"

Enes dalje kazuje: "Našli smo ga sa osamdeset i nekoliko rana od sablje, proboda kopljem ili rana od strijela. Kada smo došli do njega, bio je mrtav i toliko unakažen da ga niko nije mogao prepoznati osim njegove sestre, koja ga je prepoznala po jagodicama prstiju. Mislili smo i pretpostavljali da je o njemu i njemu sličnima objavljen ovaj ajet: 'I od vjernika ima ljudi koji su ispunili ono na što su Allahu zavjet dali...' (El-Ahzab, 23)." Muttefekun alejhi: Buhari, 2805, i Muslim, 1903.

١١٠ - عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو الْأَنْصَارِيِّ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ آيَةُ الصَّدَقَةِ كُنَّا نُحَامِلُ عَلَى ظُهُورِنَا، فَجَاءَ رَجُلٌ فَتَصَدَّقَ بِشَيْءٍ كَثِيرٍ، فَقَالُوا: مُرَاءٍ، وَجَاءَ رَجُلٌ آخَرُ فَتَصَدَّقَ بِصَاعٍ، فَقَالُوا: إِنَّ اللَّهَ

لَغَنِيٌّ عَنْ صَاعِ هَذَا! فَنَزَلَتْ: «ٱلَّذِينَ يَلْمِزُونَ ٱلْمُطَّوِّعِينَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ فِي ٱلصَّدَقَٰتِ وَٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ ...» [التَّوْبَةُ: ٧٩]. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، هَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ.

110. Ebu Mesud Ukba b. Amr el-Ensari el-Bedri, radijallahu anhu, kazuje: "Kada je objavljen ajet o milostinji[1], mnogi od nas zarađivali su noseći teret na leđima da bi udijelili sadaku. Tada je došao jedan čovjek i podijelio dosta imetka kao sadaku, na što neki rekoše: 'Pretvara se.' Zatim je došao drugi čovjek, pa je dao sadaku u iznosu jednog sāa[2], na što opet neki rekoše: 'Allah je neovisan o ovom jednom sāu.' Tada je objavljen ajet: 'One koji vjernike ogovaraju zato što zekat i sadaku daju, a rugaju se i onima koji ih s mukom daju – Allah će kazniti za izrugivanje njihovo, i njih čeka patnja nesnosna' (Et-Tevba, 79)." Muttefekun alejhi: Buhari, 1415, i Muslim, 1018.

١١١ - عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ جُنْدُبِ بْنِ جُنَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَرْوِي عَنِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، أَنَّهُ قَالَ: «يَا عِبَادِي، إِنِّي حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا فَلَا تَظَالَمُوا. يَا عِبَادِي، كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ فَاسْتَهْدُونِي أَهْدِكُمْ. يَا عِبَادِي، كُلُّكُمْ جَائِعٌ إِلَّا مَنْ أَطْعَمْتُهُ فَاسْتَطْعِمُونِي أُطْعِمْكُمْ. يَا عِبَادِي، كُلُّكُمْ عَارٍ إِلَّا مَنْ كَسَوْتُهُ فَاسْتَكْسُونِي أَكْسُكُمْ. يَا عِبَادِي، إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَأَنَا أَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ لَكُمْ. يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا ضُرِّي فَتَضُرُّونِي، وَلَنْ تَبْلُغُوا نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي. يَا عِبَادِي، لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلَى أَتْقَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي شَيْئًا. يَا عِبَادِي، لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئًا. يَا عِبَادِي، لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ قَامُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ فَسَأَلُونِي فَأَعْطَيْتُ كُلَّ إِنْسَانٍ مَسْأَلَتَهُ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي إِلَّا كَمَا يَنْقُصُ الْمِخْيَطُ إِذَا أُدْخِلَ الْبَحْرَ. يَا عِبَادِي، إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أُحْصِيهَا لَكُمْ ثُمَّ أُوَفِّيكُمْ إِيَّاهَا، فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ».

قَالَ سَعِيدٌ: كَانَ أَبُو إِدْرِيسَ إِذَا حَدَّثَ بِهَذَا الْحَدِيثِ جَثَا عَلَى رُكْبَتَيْهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

111. Seid b. Abdulaziz prenosi od Rebie b. Jezida, a on od Ebu Idrisa el-Havlanija, a on od Ebu Zerra Džunduba b. Džunade, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio od svoga Gospodara da je rekao: "O robovi Moji, Ja sam sebi zabranio nepravdu, pa sam je zabra-

1. Ajet o milostinji o kojem je ovdje riječ odnosi se na sljedeće riječi Uzvišenog Allaha:
خُذْ مِنْ أَمْوَٰلِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ ۖ إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾
"Uzmi od dobara njihovih milostinju (zekat), da ih njome očistiš i blagoslovljenim ih učiniš, i pomoli se za njih, molitva tvoja će ih, sigurno, smiriti. – A Allah sve čuje i sve zna." (Et-Tevba, 103)

2. Jedan sā iznosi četiri pregršti, odnosno 2,18 kg.

nio i vama, stoga nemojte jedan drugom nepravdu činiti! O robovi Moji, svi ste zalutali osim onoga koga Ja uputim, zato tražite od Mene uputu, Ja ću vas uputiti! O robovi Moji, svi ste gladni osim onoga koga Ja nahranim, zato od Mene tražite hranu, Ja ću vas nahraniti! O robovi Moji, svi ste vi neodjeveni dok vas Ja ne obučem, pa tražite od Mene odjeću, Ja ću vas obući! O robovi Moji, vi griješite noću i danju, a Ja opraštam sve grijehe, zato tražite od Mene oprosta, Ja ću vam oprostiti! O robovi Moji, što god vi radili, niste u stanju Meni štetu nanijeti, niti Mi kakvu korist priskrbiti! O robovi Moji, kada bi svi ljudi i džini, od prvog do posljednjeg, bili toliko pobožni kao što je najbogobojazniji među vama, to ne bi nimalo povećalo Moju vlast! O robovi Moji, kada bi svi ljudi i džini, od prvog do posljednjeg, bili toliko grješni kao što je najgrješniji među vama, to ne bi nimalo umanjilo Moju vlast! O robovi Moji, kada bi se svi ljudi i džini, od prvog do posljednjeg, iskupili na jednom mjestu, i od Mene zatražili sve što žele, a Ja svakome od njih dao ono što od Mene traži, to ne bi umanjilo ono što Ja posjedujem ni onoliko koliko bi igla umočena u more umanjila vodu mora! O robovi Moji, to su samo vaša djela koja vam Ja bilježim, a zatim ću svakome dati ono što je zaslužio, pa ko nađe dobro, neka zahvali Allahu, a ko nađe loše, neka ne kori nikoga drugog osim samoga sebe!" Seid je rekao: "Kada bi Ebu Idris pričao ovaj hadis, iz poštovanja bi kleknuo." Hadis bilježi Muslim, 2577. Imam Ahmed b. Hanbel, Allah mu se smilovao, rekao je: "Stanovnici Šama ne prenose hadis plemenitijeg značenja od ovoga."

❧ 12. *Podsticaj na intenzivno činjenje dobrih djela pri kraju života*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَآءَكُمُ ٱلنَّذِيرُ ...﴾ ٣٧

> ...A zar vas nismo ostavili da živite dovoljno dugo da bi onaj koji je trebao razmisliti imao vremena da razmisli, a bio vam je došao i onaj koji opominje?... (Fatir, 37)

Ibn Abbas i drugi učenjaci navode da riječi: "A zar vas nismo ostavili da živite dovoljno dugo", znače: "Zar vas nismo poživjeli šezdeset godina", a ovo značenje potvrđuje hadis koji ćemo navesti. Također, postoji mišljenje da se ovim riječima misli na period od osamnaest godina, dok Hasan, Kelbi i Mesruk – a prema jednoj verziji i Ibn Abbas – smatraju da se odno-

si na vrijeme od četrdeset godina, potkrepljujući svoje mišljenje činjenicom da bi se stanovnik Medine koji bi doživio četrdeset godina posvetio ibadetu. Isto tako, postoji mišljenje da se ovim riječima ukazuje na period punoljetstva. Riječi Uzvišenog Allaha: "a bio vam je došao i onaj koji opominje", prema Ibn Abbasu i većini učenjaka, odnose se na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok Ikrima, Ibn Ujejna i drugi smatraju da se to odnosi na pojavu sijedih vlasi, jer su one vjesnik starosti i opominju čovjeka da mu se približio kraj života. Allah najbolje zna!

١١٢ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «أَعْذَرَ اللَّهُ إِلَى امْرِئٍ أَخَّرَ أَجَلَهُ حَتَّى بَلَغَ سِتِّينَ سَنَةً». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

112. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nikakvog opravdanja kod Allaha neće imati[1] čovjek kojem je Allah odgodio smrtni čas, pa je doživio šezdeset godina." Hadis bilježi Buhari, 6419.

١١٣ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُدْخِلُنِي مَعَ أَشْيَاخِ بَدْرٍ فَكَأَنَّ بَعْضَهُمْ وَجَدَ فِي نَفْسِهِ، فَقَالَ: لِمَ يَدْخُلُ هَذَا مَعَنَا وَلَنَا أَبْنَاءٌ مِثْلُهُ؟ فَقَالَ عُمَرُ: إِنَّهُ مَنْ حَيْثُ عَلِمْتُمْ! فَدَعَانِي ذَاتَ يَوْمٍ فَأَدْخَلَنِي مَعَهُمْ فَمَا رَأَيْتُ أَنَّهُ دَعَانِي يَوْمَئِذٍ إِلَّا لِيُرِيَهُمْ، قَالَ: مَا تَقُولُونَ فِي قَوْلِ اللَّهِ: «إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ» [النَّصْرُ: ١]، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: أُمِرْنَا نَحْمَدُ اللَّهَ وَنَسْتَغْفِرُهُ إِذَا نَصَرَنَا وَفَتَحَ عَلَيْنَا، وَسَكَتَ بَعْضُهُمْ فَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا. فَقَالَ لِي: أَكَذَلِكَ تَقُولُ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ؟ فَقُلْتُ: لَا. قَالَ: فَمَا تَقُولُ؟ قُلْتُ: هُوَ أَجَلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْلَمَهُ لَهُ، قَالَ: «إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ» وَذَلِكَ عَلَامَةُ أَجَلِكَ، «فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا» [النَّصْرُ: ٣]، فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: مَا أَعْلَمُ مِنْهَا إِلَّا مَا تَقُولُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

113. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Omer me je dovodio na sijela kojima su prisustvovali učesnici Bedra. Neki su rekli: 'Zašto dovodiš ovog mladića da sjedi s nama kad mi imamo sinove njegovih godina?' Omer im je rekao: 'Vi dobro znate ko je on.' Jednog dana pozvao me da uđem s njima i mislim da je samo želio da im pokaže ko sam ja. Upitao ih je: 'Šta kažete za Allahove riječi: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu' (En-Nasr, 1)?' Neki su rekli: 'Naređeno nam je da hvalimo Allaha i da Ga veličamo kad nam daruje pomoć i pobjedu.' Drugi su šutjeli i ništa nisu rekli. Tada je Omer upitao: 'Ibn Abbase, da li i ti misliš isto?' Rekao sam: 'Ne', a on je upitao: 'A šta ti misliš?' Rekao sam: 'To je nagovještaj Poslanikove smrti. U aje-

1. Ne može se opravdati govoreći: "Da sam još koju godinu živio, uradio bih ono što mi je naređeno." Ovim riječima ukazuje se na to da je Allah dao čovjeku dovoljno vremena za pokajanje i omogućio mu činjenje dobra.

tu: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu' (En-Nasr, 1), ukazuje se na blizinu njegovog smrtnog časa. 'Ti slavi i veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On zaista pokajanje prima' (En-Nasr, 3).' Omer reče: 'I ja znam samo to što i ti znaš o tim ajetima.'" Hadis bilježi Buhari, 4970.

١١٤ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: مَا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةً بَعْدَ أَنْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ: «إِذَا جَآءَ نَصْرُ ٱللَّهِ وَٱلْفَتْحُ» [النَّصْرُ: ١]، إِلَّا يَقُولُ فِيهَا: «سُبْحَانَكَ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ فِي الصَّحِيحَيْنِ عَنْهَا: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ: «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي»، يَتَأَوَّلُ الْقُرْآنَ. مَعْنَى: «يَتَأَوَّلُ الْقُرْآنَ» أَيْ يَعْمَلُ مَا أُمِرَ بِهِ فِي الْقُرْآنِ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَٱسْتَغْفِرْهُ» [النَّصْرُ: ٣].

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ: «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ». قَالَتْ عَائِشَةُ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا هَذِهِ الْكَلِمَاتُ الَّتِي أَرَاكَ أَحْدَثْتَهَا تَقُولُهَا؟ قَالَ: «جُعِلَتْ لِي عَلَامَةٌ فِي أُمَّتِي إِذَا رَأَيْتُهَا قُلْتُهَا: «إِذَا جَآءَ نَصْرُ ٱللَّهِ وَٱلْفَتْحُ ...» [النَّصْرُ: ١]، إِلَى آخِرِ السُّورَةِ».

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ مِنْ قَوْلِ: «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ». قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَاكَ تُكْثِرُ مِنْ قَوْلِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ؟ فَقَالَ: «أَخْبَرَنِي رَبِّي أَنِّي سَأَرَى عَلَامَةً فِي أُمَّتِي فَإِذَا رَأَيْتُهَا أَكْثَرْتُ مِنْ قَوْلِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وبِحَمْدِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، فَقَدْ رَأَيْتُهَا: «إِذَا جَآءَ نَصْرُ ٱللَّهِ وَٱلْفَتْحُ» فَتْحُ مَكَّةَ، «وَرَأَيْتَ ٱلنَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ ٱللَّهِ أَفْوَاجًا، فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَٱسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُۥ كَانَ تَوَّابًا» [النَّصْرُ: ١-٣]».

114. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Poslije objave riječi: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...' (En-Nasr, 1), Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije klanjao nijedan namaz a da u njemu nije učio: 'Subhāneke Rabbenā ve bi hamdik! Allāhummagfir lī! - Neka je Tebi slava, Gospodaru naš, i zahvala! Allahu, oprosti mi!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 4967, i Muslim, 484.

U drugoj verziji, koju bilježe i Buhari, 4968, i Muslim, 484, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na rukūu i sedždi često govorio: "Subhānekallāhumme Rabbenā ve bi hamdik! Allāhummagfir lī! - Neka je Tebi slava, Allahu, Gospodaru naš, i zahvala! Allahu moj, oprosti mi!", postupajući kako mu je naređeno u Kur'anu.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je ove riječi izgovarao u posljednjim danima svoga života: 'Subhānekallāhumme ve bi hamdik! Estagfiruke ve etūbu ilejk! - Neka je slava, Allahu, Tebi, i zahvala! Od Tebe tražim oprosta i kajem Ti se!'" Aiša kazuje: "Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, zašto tako često po-

navljaš ove riječi?', a on je odgovorio: 'Allah mi je dao jedan znak u mome ummetu, a kada on dođe, tada trebam što više izgovarati ove riječi. Taj je znak: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...' (En-Nasr, 1)."

U drugoj verziji koju bilježi Muslim kaže se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je govorio: 'Subhānallāhi ve bi hamdihī, estagfirullāhe ve etūbu ilejh! – Neka je slava Allahu i zahvala, od Allaha tražim oprosta i kajem Mu se!'" Aiša kazuje: "Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, vidim da mnogo izgovaraš: Neka je slava Allahu i zahvala, od Allaha tražim oprosta i kajem Mu se?', a on je odgovorio: 'Moj Gospodar me obavijestio da ću vidjeti jedan znak u svome ummetu, pa kada ga vidim, trebam što više izgovarati: 'Neka je slava Allahu i zahvala, od Allaha tražim oprosta i kajem Mu se!' Ja sam ga uistinu vidio: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu – tj. osvojenje Meke – i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti slavi i veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On zaista pokajanje prima' (En-Nasr, 1–3)."'

١١٥ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ تَابَعَ الْوَحْيَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ وَفَاتِهِ حَتَّى تُوُفِّيَ أَكْثَرَ مَا كَانَ الْوَحْيُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

115. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Kada se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, počela primicati smrt, Uzvišeni Allah počeo mu je učestalo slati objavu, a pred samu njegovu smrt, objavljivanje se intenziviralo."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 4982, i Muslim, 3016.

١١٦ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ عَلَى مَا مَاتَ عَلَيْهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

116. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki čovjek bit će proživljen u stanju u kojem je i umro." Hadis bilježi Muslim, 2878.

❧ 13. *Mnoštvo načina činjenja dobra*

Uzvišeni Allah kaže:

... وَمَا تَفْعَلُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٢١٥﴾

1. Ibn Hadžer, pojašnjavajući ove riječi, rekao je: "To jest, najviše mu je slao objavu neposredno pred smrt, a skrivena mudrost toga ogleda se u tome što su nakon osvojenja Meke razne delegacije dolazile Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u posjetu i postavljale mu mnoštvo pitanja o propisima, pa je zbog toga i objava mnogo više stizala nego prije." Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 9/8.

...a za dobro koje učinite Allah sigurno zna. (El-Bekara, 215)

...وَمَا تَفْعَلُوا۟ مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ ٱللَّهُ ...﴿١٩٧﴾

...A za dobro koje učinite Allah zna... (El-Bekara, 197)

فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ﴿٧﴾

Onaj ko bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga. (Ez-Zilzal, 7)

مَّنْ عَمِلَ صَٰلِحًا فَلِنَفْسِهِۦ ...﴿١٥﴾

Onaj koji čini dobro – sebi ga čini... (El-Džasija, 15)

١١٧ - عَنْ أَبِي ذَرٍّ جُنْدُبِ بْنِ جُنَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ». قُلْتُ: أَيُّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «أَنْفَسُهَا عِنْدَ أَهْلِهَا وَأَكْثَرُهَا ثَمَنًا». قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ؟ قَالَ: «تُعِينُ صَانِعًا أَوْ تَصْنَعُ لِأَخْرَقَ». قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ إِنْ ضَعُفْتُ عَنْ بَعْضِ الْعَمَلِ؟ قَالَ: «تَكُفُّ شَرَّكَ عَنِ النَّاسِ، فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ مِنْكَ عَلَى نَفْسِكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

117. Ebu Zerr Džundub b. Džunada, radijallahu anhu, kazuje: "Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, koja su djela najbolja?', a on je odgovorio: 'Vjerovanje u Allaha i borba na Njegovom putu.' Upitao sam: 'Koje je robove najbolje osloboditi?' Odgovorio je: 'One koji su najvredniji kod svojih vlasnika i najskuplji.' Upitah: 'Šta ako ne uradim ništa od toga?', a on odgovori: 'Onda pomozi drugome u njegovom poslu ili nevještome u poslu koji obavlja.' Opet sam upitao: 'Allahov Poslaniče, šta da uradim ako posustanem u činjenju nekog djela?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Čuvaj se toga da nekome kakvo zlo ne učiniš, pa će ti se i to računati kao sadaka.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2518, i Muslim, 84.

١١٨ - عَنْ أَبِي ذَرٍّ أَيْضًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يُصْبِحُ عَلَى كُلِّ سُلَامَى مِنْ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ: فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَيُجْزِئُ مِنْ ذَلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الضُّحَى». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

118. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svakog dana čovjek osvane dužan podijeliti sadaku za svaki zglob i kost svoga tijela: sadaka je svaki tesbih – subhanallah, sadaka je svaki tahmid – elhamdulillah, sadaka je svaki tehlil – la ilahe illallah, sadaka je svaki tekbir – Allahu ekber, sadaka je naređivanje dobra, i odvraćanje od zla je sadaka, a to sve nadoknađuje klanjanje dva rekata duha-namaza." Hadis bilježi Muslim, 720.

١١٩ - عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عُرِضَتْ عَلَيَّ أَعْمَالُ أُمَّتِي حَسَنُهَا وَسَيِّئُهَا فَوَجَدْتُ فِي مَحَاسِنِ أَعْمَالِهَا الْأَذَى يُمَاطُ عَنِ الطَّرِيقِ، وَوَجَدْتُ فِي مَسَاوِئِ أَعْمَالِهَا النُّخَاعَةُ تَكُونُ فِي الْمَسْجِدِ لَا تُدْفَنُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

119. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Predočena su mi dobra i loša djela mojih sljedbenika, pa sam vidio da u njihova dobra djela spada i uklanjanje sa puta onoga što smeta prolaznicima, a u njihova loša djela spada i neuklanjanje pljuvačke iz džamije[1]." Hadis bilježi Muslim, 553.

١٢٠ - عَنْهُ أَنَّ نَاسًا قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالْأُجُورِ، يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ، وَيَتَصَدَّقُونَ بِفُضُولِ أَمْوَالِهِمْ، قَالَ: «أَوَلَيْسَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ مَا تَصَدَّقُونَ بِهِ: إِنَّ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةً، وَكُلِّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةً، وَكُلِّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةً، وَكُلِّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةً، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَفِي بُضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيَأْتِي أَحَدُنَا شَهْوَتَهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟ قَالَ: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ أَكَانَ عَلَيْهِ وِزْرٌ؟ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

120. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da su neki ljudi rekli: "Allahov Poslaniče, bogataši odnesoše nagrade: klanjaju kao što i mi klanjamo, poste kao što i mi postimo, a daju sadaku iz viška svojih imetaka." Poslanik im reče: "Zar vam Allah nije dao ono čime ćete i vi davati sadaku: sadaka je svaki tesbih, sadaka je svaki tekbir, sadaka je svaki tahmid, sadaka je svaki tehlil, sadaka je naređivanje dobra, a i zabranjivanje zla je sadaka, pa čak je i intimni odnos sadaka." Prisutni upitaše: "Allahov Poslaniče, zar i za zadovoljavanje svoje strasti čovjek ima nagradu?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Šta mislite kada bi svoju strast zadovoljio na nedozvoljen način, da li bi zaslužio kaznu? Isto tako, kada je zadovolji na dozvoljen način, ima nagradu." Hadis bilježi Muslim, 1006.

١٢١ - عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلِيقٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

121. Ebu Zerr, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Nemoj potcjenjivati ništa od dobrih djela, pa ni to da se vedrog lica sretneš sa svojim bratom.'" Hadis bilježi Muslim, 2626.

١٢٢ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ سُلَامَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ، كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ: تَعْدِلُ بَيْنَ الِاثْنَيْنِ صَدَقَةٌ، وَتُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ، فَتَحْمِلُهُ عَلَيْهَا أَوْ تَرْفَعُ

1. Pod uklanjanjem pljuvačke podrazumijeva se da je zakopa ili zagrne zemljom, što je tada bilo moguće jer je pod džamije u tom vremenu bio od zemlje, odnosno pijeska.

لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ، وَبِكُلِّ خَطْوَةٍ تَمْشِيهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ، وَتُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ أَيْضًا مِنْ رِوَايَةِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّهُ خُلِقَ كُلُّ إِنْسَانٍ مِنْ بَنِي آدَمَ عَلَى سِتِّينَ وَثَلَاثِمِئَةِ مِفْصَلٍ، فَمَنْ كَبَّرَ اللَّهَ، وَحَمِدَ اللَّهَ، وَهَلَّلَ اللَّهَ، وَسَبَّحَ اللَّهَ، وَاسْتَغْفَرَ اللَّهَ، وَعَزَلَ حَجَرًا عَنْ طَرِيقِ النَّاسِ، أَوْ شَوْكَةً، أَوْ عَظْمًا عَنْ طَرِيقِ النَّاسِ، أَوْ أَمَرَ بِمَعْرُوفٍ، أَوْ نَهَى عَنْ مُنْكَرٍ، عَدَدَ السِّتِّينَ وَالثَّلَاثِمِئَةِ فَإِنَّهُ يُمْسِي يَوْمَئِذٍ وَقَدْ زَحْزَحَ نَفْسَهُ عَنِ النَّارِ».

122. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na svaki ljudski zglob u svakom danu u kojem izađe sunce treba dati sadaku: sadaka je izmiriti dvojicu, sadaka je pomoći čovjeku da uzjaše svoju jahalicu ili pomoći mu da na nju digne tovar. Lijepa riječ je sadaka, svaki korak ka džamiji je sadaka, a sadaka je i uklanjanje s puta onoga što smeta prolaznicima." Muttefekun alejhi: Buhari, 2707, i Muslim, 1009.

Muslim, 1007, bilježi od Aiše, radijallahu anha, koja kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Uistinu je Allah svakog čovjeka – sina Ademovog – stvorio s tri stotine šezdeset zglobova. Pa ko bude veličao Allaha (riječima Allahu ekber), zahvaljivao Allahu (elhamdulillah), činio tehlil (la ilahe illallah), slavio Allaha (subhanallah), tražio oprosta (estagfirullah), uklonio kamen sa puta kojim prolaze ljudi ili sa njihovog puta uklonio trnje ili kosti, ili naredio dobro ili zabranio zlo, pa namiri tri stotine šezdeset dobrih djela, omrknut će toga dana udaljen od Vatre.'"

١٢٣ - عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ أَوْ رَاحَ، أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ نُزُلًا كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

123. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god bude otišao u džamiju ili se vratio iz nje, Allah mu za svaki odlazak i dolazak pripremi doček u Džennetu." Muttefekun alejhi: Buhari, 662, i Muslim, 669.

١٢٤ - عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ، لَا تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ فِرْسِنَ شَاةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

124. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O žene muslimanke, neka nijedna od vas ne potcjenjuje poklon koji joj donese njena komšinica, pa makar se radilo o ovčijem papku." Muttefekun alejhi: Buhari, 2566, i Muslim, 1030.

١٢٥ - عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً: فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

125. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Iman se sastoji od sedamdeset i nekoliko ili šezdeset i nekoliko ogranaka. Njegov najvredniji dio jesu riječi 'la ilahe illallah - nema boga osim Allaha', njegov najniži dio jeste s puta ukloniti ono što smeta, a i stid je dio imana." Muttefekun alejhi: Buhari, 9, i Muslim, 35.

١٢٦ - عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ، فَوَجَدَ بِئْرًا فَنَزَلَ فِيهَا فَشَرِبَ، ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا كَلْبٌ يَلْهَثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ، فَقَالَ الرَّجُلُ: لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الْكَلْبُ مِنَ الْعَطَشِ مِثْلُ الَّذِي كَانَ قَدْ بَلَغَ مِنِّي، فَنَزَلَ الْبِئْرَ فَمَلَأَ خُفَّهُ مَاءً ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِفِيهِ حَتَّى رَقِيَ، فَسَقَى الْكَلْبَ، فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ، فَغَفَرَ لَهُ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ أَجْرًا؟ فَقَالَ: «فِي كُلِّ كَبِدٍ رَطْبَةٍ أَجْرٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِلْبُخَارِيِّ: «فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ، فَغَفَرَ لَهُ، فَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ». وَفِي رِوَايَةٍ لَهُمَا: «بَيْنَمَا كَلْبٌ يُطِيفُ بِرَكِيَّةٍ قَدْ كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ إِذْ رَأَتْهُ بَغِيٌّ مِنْ بَغَايَا بَنِي إِسْرَائِيلَ، فَنَزَعَتْ مُوقَهَا فَاسْتَقَتْ لَهُ بِهِ فَسَقَتْهُ فَغُفِرَ لَهَا بِهِ».

126. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok je neki čovjek putovao, jako je ožednio. Pronašao je bunar, sišao u njega i napio se vode. Kada je izašao iz bunara, ugledao je psa kako dahće i jede zemlju od žeđi. Čovjek tada reče: 'Ovog je psa snašla žeđ kao što je i mene bila snašla.' Sišao je u bunar i napunio svoju cipelu vodom, a potom je svojim ustima držao tu cipelu sve dok se nije popeo, a onda je napojio psa. Allah ga je pohvalio i oprostio mu grijehe." Ashabi tada upitaše: "Allahov Poslaniče, zar mi i za životinje imamo nagradu?" Poslanik reče: "Za svako dobročinstvo prema bilo kojem živom biću dobit će se nagrada." Muttefekun alejhi: Buhari, 2363, i Muslim, 2244.

U verziji koju bilježi Buhari, 173, navodi se: "...pa ga je Allah pohvalio, oprostio mu i uveo ga u Džennet." U drugoj verziji koju bilježe i Buhari, 2467, i Muslim, 2245, kaže se: "Dok je jedan pas kružio oko bunara gotovo usmrćen žeđu, vidjela ga je jedna prostitutka iz Benu Israila, koja je skinula svoju cipelu, u nju zagrabila vode i napojila ga iz nje, pa joj je Allah zbog toga oprostio grijehe."

١٢٧ - عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَقَدْ رَأَيْتُ رَجُلًا يَتَقَلَّبُ فِي الْجَنَّةِ فِي شَجَرَةٍ قَطَعَهَا مِنْ ظَهْرِ الطَّرِيقِ كَانَتْ تُؤْذِي الْمُسْلِمِينَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «مَرَّ رَجُلٌ بِغُصْنِ شَجَرَةٍ عَلَى ظَهْرِ طَرِيقٍ، فَقَالَ: وَاللَّهِ لَأُنَحِّيَنَّ هَذَا عَنِ الْمُسْلِمِينَ لَا يُؤْذِيهِمْ، فَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ».

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُمَا: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ وَجَدَ غُصْنَ شَوْكٍ عَلَى الطَّرِيقِ فَأَخَّرَهُ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ، فَغَفَرَ لَهُ».

127. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vidio sam čovjeka kako uživa u blagodatima Dženneta zbog drveta koje je posjekao i uklonio sa puta jer je smetalo muslimanima." Hadis bilježi Muslim, 1914.

U drugoj verziji navodi se: "Jedan je čovjek naišao putem i ugledao granu kako se prepriječila preko puta, te je rekao: 'Tako mi Allaha, uklonit ću je da ne smeta muslimanima', pa je zato uveden u Džennet."

U verziji koju bilježe i Buhari, 252, i Muslim, 1914, navodi se: "Jedan je čovjek išao putem i naišao na jednu trnovitu granu, te ju je uklonio s puta, pa ga je Allah pohvalio i oprostio mu grijehe."

١٢٨ - عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ فَاسْتَمَعَ وَأَنْصَتَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ وَزِيَادَةُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ، وَمَنْ مَسَّ الْحَصَا فَقَدْ لَغَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

128. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god propisno i potpuno uzme abdest, pa ode na džuma-namaz i pomno sasluša hutbu, bit će mu oprošteni grijesi, od tog trenutka do sljedeće džume, i još dodatno tri dana, a ko bespotrebno bude dodirivao kamenčiće[1], pogriješio je." Hadis bilježi Muslim, 857.

١٢٩ - عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا تَوَضَّأَ الْعَبْدُ الْمُسْلِمُ، أَوِ الْمُؤْمِنُ، فَغَسَلَ وَجْهَهُ خَرَجَ مِنْ وَجْهِهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ نَظَرَ إِلَيْهَا بِعَيْنَيْهِ مَعَ الْمَاءِ، أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ، فَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ خَرَجَ مِنْ يَدَيْهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ كَانَ بَطَشَتْهَا يَدَاهُ مَعَ الْمَاءِ، أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ، فَإِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ خَرَجَتْ كُلُّ خَطِيئَةٍ مَشَتْهَا رِجْلَاهُ مَعَ الْمَاءِ أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ حَتَّى يَخْرُجَ نَقِيًّا مِنَ الذُّنُوبِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

129. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se musliman – ili mu'min – abdesti, pa opere svoje lice, sa njegovog lica zajedno sa vodom – ili sa posljednjom kapi vode – spadnu svi grijesi njegovih očiju. Kada opere svoje ruke, sa njegovih ruku zajedno sa vodom – ili sa posljednjom kapi vode – spadnu svi grijesi koje je svojim rukama počinio. Kada opere svoje noge, s njih zajedno sa vodom – ili sa posljednjom kapi vode – spadnu svi grijesi koje je počinio koračajući njima, tako da ostane posve čist od grijeha." Hadis bilježi Muslim, 244.

١٣٠ - عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ مُكَفِّرَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

130. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet propisanih namaza, džuma do džume i

1. Općenito, ko skrene pažnju sa slušanja hutbe na nešto drugo.

ramazan do ramazana brišu grijehe koji se počine između njih ukoliko se ne počine veliki grijesi[1]." Hadis bilježi Muslim, 233.

١٣١ - عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الْخَطَايَا وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟» قَالُوا: بَلَى، يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ، وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَذَلِكُمُ الرِّبَاطُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

131. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Hoćete li da vam ukažem na ono čime Allah briše grijehe i čime se podižu deredže kod Allaha?!' 'Hoćemo, Allahov Poslaniče!', rekoše prisutni. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Upotpunjavanjem abdesta u teškim uvjetima, mnoštvom koraka do džamije i iščekivanjem namaza u džamiji. To vam je vrijedno kao bdijenje na Allahovom putu!'" Hadis bilježi Muslim, 251.

١٣٢ - عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ صَلَّى الْبَرْدَيْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

132. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko klanja sabah i ikindija-namaz, ući će u Džennet." Muttefekun alejhi: Buhari, 574, i Muslim, 635.

١٣٣ - عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيمًا صَحِيحًا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

133. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se čovjek razboli ili bude na putovanju, njemu se piše nagrada za sva ona djela koja bi radio da je kod kuće i zdrav." Hadis bilježi Buhari, 2996.

١٣٤ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ مِنْ رِوَايَةِ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

134. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svako dobročinstvo je sadaka." Hadis bilježi Buhari, 6021. Isti hadis bilježi i Muslim, 1005, ali od Huzejfe, radijallahu anhu.

١٣٥ - عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا إِلَّا كَانَ مَا أُكِلَ مِنْهُ لَهُ صَدَقَةً، وَمَا سُرِقَ مِنْهُ لَهُ صَدَقَةً، وَلَا يَرْزَؤُهُ أَحَدٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةً». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «فَلَا يَغْرِسُ الْمُسْلِمُ غَرْسًا فَيَأْكُلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ وَلَا دَابَّةٌ وَلَا طَيْرٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةً إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

1. Veliki su grijesi oni za čije je činjenje propisana kazna na dunjaluku ili povlače kaznu na ahiretu. U ove grijehe spadaju ubistvo, blud, krađa, neposlušnost roditeljima itd.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «لَا يَغْرِسُ مُسْلِمٌ غَرْسًا، وَلَا يَزْرَعُ زَرْعًا، فَيَأْكُلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ وَلَا دَابَّةٌ وَلَا شَيْءٌ، إِلَّا كَانَتْ لَهُ صَدَقَةً». وَرَوَيَاهُ جَمِيعًا مِنْ رِوَايَةِ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

135. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nijedan musliman ne zasadi nijednu sadnicu a da sve što se sa nje pojede njemu ne bude sadaka, a i ono što se sa nje ukrade njemu je sadaka. Niko neće ubrati plodove sa nje a da on za to neće imati sadaku." Hadis bilježi Muslim, 1552.

U drugoj verziji kaže se: "Nijedan musliman ne zasadi sadnicu, sa koje pojedu čovjek, životinja ili ptica, a da to njemu ne bude sadaka sve do Sudnjeg dana."

U sljedećoj verziji navodi se: "Nijedan musliman ne zasadi sadnicu ili posije žitaricu, sa koje pojedu čovjek, životinja ili bilo šta[1], a da to njemu ne bude sadaka." Ovaj hadis također bilježe Buhari, 2320, i Muslim, 1553, od Enesa, radijallahu anhu.

١٣٦ - عَنْهُ، قَالَ: أَرَادَ بَنُو سَلِمَةَ أَنْ يَنْتَقِلُوا قُرْبَ الْمَسْجِدِ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لَهُمْ: «إِنَّهُ قَدْ بَلَغَنِي أَنَّكُمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَنْتَقِلُوا قُرْبَ الْمَسْجِدِ؟» فَقَالُوا: نَعَمْ، يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ أَرَدْنَا ذَلِكَ. فَقَالَ: «بَنِي سَلِمَةَ، دِيَارَكُمْ، تُكْتَبْ آثَارُكُمْ، دِيَارَكُمْ، تُكْتَبْ آثَارُكُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «إِنَّ بِكُلِّ خَطْوَةٍ دَرَجَةً». رَوَاهُ مُسْلِمٌ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ أَيْضًا بِمَعْنَاهُ مِنْ رِوَايَةِ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

136. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Pleme Benu Selima željelo je preseliti se u blizinu džamije, pa je to čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao im: 'Obaviješten sam da se želite preseliti u blizinu džamije?' Oni rekoše: 'Da, Allahov Poslaniče, htjeli smo to', a on reče: 'Benu Selima, ostanite u svojim kućama, za vaše korake do džamije pisat će vam se nagrada! Ostanite u svojim kućama, za vaše korake do džamije pisat će vam se nagrada!'" Hadis bilježi Muslim, 665.

U drugoj verziji navodi se: "Sa svakim korakom podići će se i vaš stepen." Hadis bilježi Muslim, 664, a također ga u ovom značenju bilježi Buhari, 655, od Enesa, radijallahu anhu.

Benu Selima bilo je poznato ensarijsko pleme.

١٣٧ - عَنْ أَبِي الْمُنْذِرِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ لَا أَعْلَمُ رَجُلًا أَبْعَدَ مِنَ الْمَسْجِدِ مِنْهُ، وَكَانَ لَا تُخْطِئُهُ صَلَاةٌ، فَقِيلَ لَهُ أَوْ فَقُلْتُ لَهُ: لَوِ اشْتَرَيْتَ حِمَارًا تَرْكَبُهُ فِي الظَّلْمَاءِ وَفِي الرَّمْضَاءِ؟ فَقَالَ: مَا يَسُرُّنِي أَنَّ

1. Pod riječima "ili bilo šta" misli se prvenstveno na insekte i gmizavce, dok neki učenjaci smatraju da se ovim riječima aludira na džine.

مَنْزِلِي إِلَى جَنْبِ الْمَسْجِدِ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ يُكْتَبَ لِي مَمْشَايَ إِلَى الْمَسْجِدِ وَرُجُوعِي إِذَا رَجَعْتُ إِلَى أَهْلِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَدْ جَمَعَ اللَّهُ لَكَ ذَلِكَ كُلَّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «إِنَّ لَكَ مَا احْتَسَبْتَ».

137. Ebu Munzir Ubejj b. Ka'b, radijallahu anhu, kazuje: "Među ensarijama je bio neki čovjek koji nikada nije izostavljao namaz u džamiji, a nisam poznavao nikoga čija je kuća bila udaljenija od džamije. Neko mu reče: 'Šta misliš o tome da sebi kupiš magarca pa da ga jašeš do džamije po pomrčini i po velikim vrućinama?', a on odgovori: 'Uopće ne bih volio da mi je kuća uz samu džamiju. Uistinu želim da mi se u dobra djela pišu koraci koje napravim idući u džamiju i koraci koje napravim vraćajući se svojoj porodici.' Na ove njegove riječi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Uistinu će ti Allah dati sve to što očekuješ.'" Hadis bilježi Muslim, 278.

U drugoj verziji koju bilježi Muslim, 663, kaže se: "Ti ćeš imati nagradu kojoj se nadaš."

١٣٨ - عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَرْبَعُونَ خَصْلَةً: أَعْلَاهَا مَنِيحَةُ الْعَنْزِ، مَا مِنْ عَامِلٍ يَعْمَلُ بِخَصْلَةٍ مِنْهَا، رَجَاءَ ثَوَابِهَا وَتَصْدِيقَ مَوْعُودِهَا، إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ بِهَا الْجَنَّةَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

138. Ebu Muhammed Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Četrdeset je plemenitih svojstava[1], a najplemenitije od njih jeste dati kozu na korištenje onome kome je potrebna. Koji god čovjek bude imao i ispoljavao neko od tih svojstava, nadajući se i istinski vjerujući da će za to dobiti obećanu nagradu, Allah će ga uvesti u Džennet." Hadis bilježi Buhari, 2631.

١٣٩ - عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُمَا عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا سَيُكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ، فَيَنْظُرُ أَيْمَنَ مِنْهُ فَلَا يَرَى إِلَّا مَا قَدَّمَ، وَيَنْظُرُ أَشْأَمَ مِنْهُ فَلَا يَرَى إِلَّا مَا قَدَّمَ، وَيَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَا يَرَى إِلَّا النَّارَ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ، فَاتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ».

139. Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Čuvajte se Vatre, pa makar sa pola datule." Muttefekun alejhi: Buhari, 1417, i Muslim, 1016.

1. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije precizirao o kojim se svojstvima radi kako se vjernici ne bi ograničili samo na njih i zapostavili činjenje ostalih vrsta dobrih djela koja su gotovo neizbrojiva. Ima i drugih tumačenja.

U verzijama ovog hadisa koje bilježe Buhari, 7512, i Muslim, 1016, također se navodi da je isti prenosilac rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Svakom od vas obratit će se njegov Gospodar. Između njega i Gospodara neće biti tumača. Pogledat će na svoju desnu stranu i vidjet će samo ono što je činio, zatim će pogledati na svoju lijevu stranu i vidjet će samo ono što je činio, pa će pogledati ispred sebe i vidjet će samo vatru naspram svoga lica. Zato se čuvajte Vatre, pa makar i sa pola datule, a ko ne bude imao, neka se onda čuva lijepom riječju.'"

١٤٠ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ لَيَرْضَى عَنِ الْعَبْدِ أَنْ يَأْكُلَ الْأَكْلَةَ، فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا، أَوْ يَشْرَبَ الشَّرْبَةَ، فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

140. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu je Allah zadovoljan čovjekom koji zahvali Allahu kada nešto pojede ili kada nešto popije." Hadis bilježi Muslim, 2734.

١٤١ - عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ صَدَقَةٌ». قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَجِدْ؟ قَالَ: «يَعْمَلُ بِيَدَيْهِ فَيَنْفَعُ نَفْسَهُ وَيَتَصَدَّقُ». قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ؟ قَالَ: «يُعِينُ ذَا الْحَاجَةِ الْمَلْهُوفَ». قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ؟ قَالَ: «يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ أَوِ الْخَيْرِ». قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَفْعَلْ؟ قَالَ: «يُمْسِكُ عَنِ الشَّرِّ، فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

141. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki musliman dužan je podijeliti sadaku." Neko upita: "A šta ako je nema od čega dati?" Poslanik odgovori: "Zarađivat će svojim rukama i tako privređivati, a i davati sadaku", a čovjek opet upita: "Šta ako ne bude mogao privređivati?" Poslanik odgovori: "Pomoći će onome ko je u potrebi i nevolji." "A šta ako ni to ne bude mogao?", ponovo upita čovjek. "Naređivat će činjenje dobra", odgovori Poslanik. "A šta ako ni to ne bude mogao raditi?", upita čovjek. "Suzdržavat će se od zla, jer mu je i to sadaka", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Muttefekun alejhi: Buhari, 6022, i Muslim, 1008.

❧ 14. *Umjerenost u ibadetima*

Uzvišeni Allah kaže:

طه ﴿١﴾ مَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡقُرۡءَانَ لِتَشۡقَىٰٓ ﴿٢﴾

Ta-ha. Ne objavljujemo Kur'an da se mučiš. (Ta-ha, 1–2)

... يُرِيدُ ٱللَّهُ بِكُمُ ٱلۡيُسۡرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ ٱلۡعُسۡرَ ... ﴿١٨٥﴾

...Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate... (El-Bekara, 185)

١٤٢ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا امْرَأَةٌ، قَالَ: «مَنْ هَذِهِ؟» قَالَتْ: هَذِهِ فُلَانَةُ تَذْكُرُ مِنْ صَلَاتِهَا. قَالَ: «مَهْ، عَلَيْكُمْ بِمَا تُطِيقُونَ، فَوَاللَّهِ لَا يَمَلُّ اللَّهُ حَتَّى تَمَلُّوا». وَكَانَ أَحَبُّ الدِّينِ إِلَيْهِ مَا دَاوَمَ صَاحِبُهُ عَلَيْهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

142. Aiša, radijallahu anha, pripovijeda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom ušao u njenu kuću i, zatekavši jednu ženu, upitao je: "Ko je ova žena?" Aiša mu odgovori: "Ovo je žena koja toliko klanja da se o njenom namazu pripovijeda", a Poslanik tada reče: "Ne, neka tako ne postupa! Svako od vas neka obavlja nafilu onoliko koliko je u stanju ustrajati, jer, tako mi Allaha, Allahu neće dosaditi dok vama samima ne dosadi." A Poslaniku je najdraže bilo ono djelo u čijem činjenju čovjek ustraje. Muttefekun alejhi: Buhari, 43, i Muslim, 785.

Riječi: "Allahu neće dosaditi", znače: Allah vam neće prekinuti nagradu za dobra djela koja činite i Njemu vaša djela neće dosaditi sve dok vama samima ne dosade pa ih prestanete činiti. Zato je potrebno da radite ona djela koja ste u stanju ustrajno činiti, kako bi vam i nagrada za njih i Allahova počast bili neprekidni.

١٤٣ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ ثَلَاثَةُ رَهْطٍ إِلَى بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَأَنَّهُمْ تَقَالَّوْهَا وَقَالُوا: أَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ. قَالَ أَحَدُهُمْ: أَمَّا أَنَا فَأُصَلِّي اللَّيْلَ أَبَدًا. وَقَالَ الْآخَرُ: وَأَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ أَبَدًا وَلَا أُفْطِرُ. وَقَالَ الْآخَرُ: وَأَنَا أَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلَا أَتَزَوَّجُ أَبَدًا. فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِمْ، فَقَالَ: «أَنْتُمُ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا؟ أَمَا وَاللَّهِ إِنِّي لَأَخْشَاكُمْ لِلَّهِ، وَأَتْقَاكُمْ لَهُ، لَكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ، وَأُصَلِّي وَأَرْقُدُ، وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

143. Enes, radijallahu anhu, pripovijeda da su tri čovjeka došla kod supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, raspitujući se o njegovim ibadetima. Dobivši od njih odgovor, učinilo im se kao da nije dovoljno ono što oni rade, te rekoše: "Gdje smo mi u odnosu na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Njemu su oprošteni svi grijesi, i prošli i budući." Tada prvi od njih reče: "Što se mene tiče, od sada ću cijele noći provoditi klanjajući", drugi reče: "A ja ću od sada svaki dan postiti i nikako neću prekidati post", a treći reče: "A ja ću se kloniti žena i nikako se neću ženiti." Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten o tome šta su rekli, došao im je i rekao: "Vi ste oni što su rekli to i to? Tako mi Allaha, ja prema Allahu osjećam veće strahopoštovanje od vas i najbogobojazniji sam, ali ja i postim i ne postim, i klanjam i spavam, i živim bračnim životom. Ko se udalji od mog sunneta

– načina života, on ne pripada meni!" Muttefekun alejhi: Buhari, 5063, i Muslim, 1401.

١٤٤ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «هَلَكَ الْمُتَنَطِّعُونَ». قَالَهَا ثَلَاثًا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

144. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Propali su oni koji cjepidlače!", ponovivši to tri puta. Hadis bilježi Muslim, 2670.

Oni koji cjepidlače jesu oni koji sitničare u situacijama kada za tim nema nikakve potrebe.

١٤٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ، وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينَ إِلَّا غَلَبَهُ، فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَأَبْشِرُوا، وَاسْتَعِينُوا بِالْغَدْوَةِ وَالرَّوْحَةِ وَشَيْءٍ مِنَ الدُّلْجَةِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «سَدِّدُوا وَقَارِبُوا، وَاغْدُوا وَرُوحُوا وَشَيْءٌ مِنَ الدُّلْجَةِ، الْقَصْدَ الْقَصْدَ تَبْلُغُوا».

145. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjera je lahka, a onoga ko bude pretjerivao u vjeri, ona će savladati, stoga se držite umjerenosti. Sve poslove obavljajte potpuno, a ako niste u mogućnosti da ih upotpunite, onda koliko možete, i radujte se nagradi koju vam je Uzvišeni pripremio. Tražite pomoć od Allaha jutrom, predvečer i u jednom dijelu noći." Hadis bilježi Buhari, 39.

U drugoj verziji navodi se: "Držite se umjerenosti, radite koliko možete, putujte ujutro i predvečer, a i u jednom dijelu noći. Držite se umjerenosti, pa ćete postići što želite."

U prenesenom značenju, smisao ovih riječi jeste sljedeći: Pomozite se u pokornosti Allahu činjenjem djela u vremenu kada ste za ta djela najraspoloženiji, kada su vaša srca slobodna tako da osjećate slast ibadeta i postižete svoj cilj, a ne osjećate zamor i dosadu, kao što pronicljivi putnik putuje u ovim vremenima, koja su najpogodnija za putovanje, a on i njegova jahalica u drugim se vremenima odmaraju i stignu do svoga cilja bez poteškoće. A Allah najbolje zna.

١٤٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ فَإِذَا حَبْلٌ مَمْدُودٌ بَيْنَ السَّارِيَتَيْنِ، فَقَالَ: «مَا هَذَا الْحَبْلُ؟» قَالُوا: هَذَا حَبْلٌ لِزَيْنَبَ، فَإِذَا فَتَرَتْ تَعَلَّقَتْ بِهِ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «حُلُّوهُ، لِيُصَلِّ أَحَدُكُمْ نَشَاطَهُ فَإِذَا فَتَرَ فَلْيَرْقُدْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

146. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom ušao u džamiju i ugledao uže zategnuto između dva stuba, pa je upitao: 'Kakvo je ovo uže?' Prisutni mu rekoše: 'Ovo je Zejnebino uže za koje se pridržava kada klanja pa se umori.' Vjerovjesnik,

sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Sklonite ga, neka svako od vas klanja dok je odmoran, a kada se umori, neka legne da se odmori.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1150, i Muslim, 784.

١٤٧ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ يُصَلِّي فَلْيَرْقُدْ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْهُ النَّوْمُ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى وَهُوَ نَاعِسٌ لَا يَدْرِي لَعَلَّهُ يَذْهَبُ يَسْتَغْفِرُ فَيَسُبُّ نَفْسَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

147. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako neko od vas zadrijema za vrijeme namaza, neka odspava dok ga drijem ne prođe, jer nije siguran da neće umjesto traženja oprosta sam sebe grditi[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 212, i Muslim, 786.

١٤٨ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنْتُ أُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَوَاتِ، فَكَانَتْ صَلَاتُهُ قَصْدًا وَخُطْبَتُهُ قَصْدًا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

148. Ebu Abdullah Džabir b. Semura, radijallahu anhuma, rekao je: "Klanjao sam za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, namaze i njegov je namaz bio umjereno dug, a i njegova hutba." Hadis bilježi Muslim, 866.

١٤٩ - وَعَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: آخَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ سَلْمَانَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ، فَزَارَ سَلْمَانُ أَبَا الدَّرْدَاءِ فَرَأَى أُمَّ الدَّرْدَاءِ مُتَبَذِّلَةً، فَقَالَ: مَا شَأْنُكِ؟ قَالَتْ: أَخُوكَ أَبُو الدَّرْدَاءِ لَيْسَ لَهُ حَاجَةٌ فِي الدُّنْيَا، فَجَاءَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَصَنَعَ لَهُ طَعَامًا، فَقَالَ لَهُ: كُلْ فَإِنِّي صَائِمٌ، قَالَ: مَا أَنَا بِآكِلٍ حَتَّى تَأْكُلَ فَأَكَلَ، فَلَمَّا كَانَ اللَّيْلُ ذَهَبَ أَبُو الدَّرْدَاءِ يَقُومُ فَقَالَ لَهُ: نَمْ، فَنَامَ، ثُمَّ ذَهَبَ يَقُومُ فَقَالَ لَهُ: نَمْ. فَلَمَّا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ قَالَ سَلْمَانُ: قُمِ الْآنَ، فَصَلَّيَا جَمِيعًا فَقَالَ لَهُ سَلْمَانُ: إِنَّ لِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَلِأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، فَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «صَدَقَ سَلْمَانُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

149. Ebu Džuhajfa Vehb b. Abdullah, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratio je Selmana i Ebu Derdaa. Jednom prilikom Selman je posjetio Ebu Derdaa i, primijetivši da njegova supruga Ummu Derda nosi običnu radnu odjeću, upitao ju je: 'Što si takva?' Ona mu odgovori: 'Tvoj brat Ebu Derda nema nikakve želje za dunjalukom.' Nedugo zatim dođe Ebu Derda, noseći Selmanu hranu, i reče: 'Ti jedi, ja postim.' Na to Selman reče: 'Neću jesti sve dok i ti ne budeš jeo sa mnom', pa su obojica počeli jesti. Kada je došla noć, Ebu Derda ustade da klanja nafilu, a Selman mu reče: 'Spavaj!', te je on legao spavati. Zatim je

1. Izgovarat će ono što ne misli, zbog drijemeža koji ga nadvlada, pa postoji mogućnost da će učiti dovu protiv sebe.

nakon kraćeg vremena opet ustao da klanja, a Selman mu ponovo reče: 'Spavaj!' Kada je nastupila zadnja trećina noći, Selman reče: 'Sada ustani na namaz', pa su zajedno klanjali, a nakon toga Selman mu reče: 'Ti imaš dužnosti prema svom Gospodaru, prema samome sebi i prema svojoj porodici. Zato prema svakome od njih izvršavaj svoje dužnosti.' Sutradan je Ebu Derda otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Selman je rekao istinu.'" Hadis bilježi Buhari, 1968.

١٥٠ - وَعَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أُخْبِرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِّي أَقُولُ: وَاللَّهِ لَأَصُومَنَّ النَّهَارَ، وَلَأَقُومَنَّ اللَّيْلَ مَا عِشْتُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنْتَ الَّذِي تَقُولُ ذَلِكَ؟» فَقُلْتُ لَهُ: قَدْ قُلْتُهُ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: «فَإِنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ فَصُمْ وَأَفْطِرْ، وَنَمْ وَقُمْ، وَصُمْ مِنَ الشَّهْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، فَإِنَّ الْحَسَنَةَ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا وَذَلِكَ مِثْلُ صِيَامِ الدَّهْرِ». قُلْتُ: فَإِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: «فَصُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمَيْنِ». قُلْتُ: فَإِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: «فَصُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا فَذَلِكَ صِيَامُ دَاوُدَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ أَعْدَلُ الصِّيَامِ». وَفِي رِوَايَةٍ: «هُوَ أَفْضَلُ الصِّيَامِ». فَقُلْتُ: فَإِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ»، وَلَأَنْ أَكُونَ قَبِلْتُ الثَّلَاثَةَ الْأَيَّامِ الَّتِي قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَهْلِي وَمَالِي.

وَفِي رِوَايَةٍ: «أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَصُومُ النَّهَارَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ؟» قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «فَلَا تَفْعَلْ: صُمْ وَأَفْطِرْ، وَنَمْ وَقُمْ، فَإِنَّ لِجَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِعَيْنَيْكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِزَوْجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِزَوْرِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ بِحَسْبِكَ أَنْ تَصُومَ فِي كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، فَإِنَّ لَكَ بِكُلِّ حَسَنَةٍ عَشْرَ أَمْثَالِهَا، فَإِنَّ ذَلِكَ صِيَامُ الدَّهْرِ». فَشَدَّدْتُ فَشُدِّدَ عَلَيَّ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً، قَالَ: «صُمْ صِيَامَ نَبِيِّ اللَّهِ دَاوُدَ وَلَا تَزِدْ عَلَيْهِ». قُلْتُ: وَمَا كَانَ صِيَامُ دَاوُدَ؟ قَالَ: «نِصْفُ الدَّهْرِ». فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَقُولُ بَعْدَ مَا كَبِرَ: يَا لَيْتَنِي قَبِلْتُ رُخْصَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَصُومُ الدَّهْرَ، وَتَقْرَأُ الْقُرْآنَ كُلَّ لَيْلَةٍ؟» فَقُلْتُ: بَلَى، يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَلَمْ أُرِدْ بِذَلِكَ إِلَّا الْخَيْرَ، قَالَ: «فَصُمْ صَوْمَ نَبِيِّ اللَّهِ دَاوُدَ، فَإِنَّهُ كَانَ أَعْبَدَ النَّاسِ، وَاقْرَإِ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ شَهْرٍ». قُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ؟ قَالَ: «فَاقْرَأْهُ فِي كُلِّ عِشْرِينَ». قُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ؟ قَالَ: «فَاقْرَأْهُ فِي كُلِّ عَشْرٍ». قُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ؟ قَالَ: «فَاقْرَأْهُ فِي كُلِّ سَبْعٍ وَلَا تَزِدْ عَلَى ذَلِكَ». فَشَدَّدْتُ فَشُدِّدَ عَلَيَّ وَقَالَ لِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّكَ لَا تَدْرِي لَعَلَّكَ يَطُولُ بِكَ عُمُرٌ». قَالَ: فَصِرْتُ إِلَى الَّذِي قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمَّا كَبِرْتُ وَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ قَبِلْتُ رُخْصَةَ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «وَإِنَّ لِوَلَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا».

وَفِي رِوَايَةٍ: «لَا صَامَ مَنْ صَامَ الْأَبَدَ» ثَلَاثًا.

وَفِي رِوَايَةٍ: «أَحَبُّ الصِّيَامِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى صِيَامُ دَاوُدَ، وَأَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى صَلَاةُ دَاوُدَ: كَانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ، وَيَقُومُ ثُلُثَهُ، وَيَنَامُ سُدُسَهُ، وَكَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا، وَلَا يَفِرُّ إِذَا لَاقَى».

وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ: «أَنْكَحَنِي أَبِي امْرَأَةً ذَاتَ حَسَبٍ وَكَانَ يَتَعَاهَدُ كَنَّتَهُ - أَيْ: امْرَأَةَ وَلَدِهِ - فَيَسْأَلُهَا عَنْ بَعْلِهَا. فَتَقُولُ لَهُ: نِعْمَ الرَّجُلُ مِنْ رَجُلٍ لَمْ يَطَأْ لَنَا فِرَاشًا، وَلَمْ يُفَتِّشْ لَنَا كَنَفًا مُنْذُ أَتَيْنَاهُ. فَلَمَّا طَالَ ذَلِكَ عَلَيْهِ ذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «الْقِنِي بِهِ». فَلَقِيتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ، فَقَالَ: «كَيْفَ تَصُومُ؟» قُلْتُ: كُلَّ يَوْمٍ، قَالَ: «وَكَيْفَ تَخْتِمُ؟» قُلْتُ: كُلَّ لَيْلَةٍ، وَذَكَرَ نَحْوَ مَا سَبَقَ، وَكَانَ يَقْرَأُ عَلَى بَعْضِ أَهْلِهِ السُّبُعَ الَّذِي يَقْرَؤُهُ، يَعْرِضُهُ مِنَ النَّهَارِ لِيَكُونَ أَخَفَّ عَلَيْهِ بِاللَّيْلِ، وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَقَوَّى أَفْطَرَ أَيَّامًا وَأَحْصَى وَصَامَ مِثْلَهُنَّ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَتْرُكَ شَيْئًا فَارَقَ عَلَيْهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

كُلُّ هَذِهِ الرِّوَايَاتِ صَحِيحَةٌ، مُعْظَمُهَا فِي الصَّحِيحَيْنِ، وَقَلِيلٌ مِنْهَا فِي أَحَدِهِمَا.

150. Ebu Muhammed Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, kazuje: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten da govorim: 'Tako mi Allaha, danju ću postiti, a noću ću klanjati, i ovako ću postupati sve dok sam živ', upitao me: 'Jesi li to ti rekao?' Odgovorio sam: 'Da, rekao sam to, draži si mi i od oca i od majke, Allahov Poslaniče!' On mi tada reče: 'Ti to ne možeš podnijeti, već posti i prekidaj post, spavaj, a i klanjaj. U svakom mjesecu posti tri dana, jer za jedno dobro djelo bit ćeš nagrađen deseterostruko, i to ti se računa kao da postiš cijelu godinu.' Na to mu rekoh: 'Ali ja mogu podnijeti više od toga.' On reče: 'Posti jedan dan, a ne posti dva dana.' Opet rekoh: 'Ali mogu podnijeti više od toga.' On reče: 'Posti jedan dan, a drugi dan nemoj postiti, jer je to post Davuda, alejhis-selam, i najodmjereniji post (prema drugoj verziji: najvredniji post).' Opet rekoh: 'Mogu podnijeti više od toga', ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nema više od toga.' Da sam prihvatio i pristao na tri dana koja mi je predložio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bilo bi mi draže od moje porodice i mog imetka."

U sljedećoj verziji navodi se: "'Je li istina da stalno danju postiš, a noću klanjaš?', upita me Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja odgovorih: 'Svakako, Allahov Poslaniče.' On tada reče: 'Ne čini to. Posti i ne posti, spavaj i klanjaj, jer tvoje tijelo kod tebe ima pravo, i tvoje oči kod tebe imaju pravo, i tvoja supruga kod tebe ima pravo, i tvoji gosti kod tebe imaju pravo. Umjesto toga, možeš postiti tri dana u svakom mjesecu, jer za svako dobro djelo bit ćeš nagrađen deseterostruko, i računat će ti se kao da postiš cijelu godinu.' Ja sam prenaglio, pa mi je otežano. Rekao sam mu: 'Allahov Poslaniče, osjećam da mogu i više od toga.' Poslanik reče: 'Posti post Allahovog vjerovjesnika Davuda i na to ništa ne dodaji.' Upitah ga: 'A kakav je Davudov post?', a on odgovori: 'Pola godine.'" Kada je Abdullah

ostario, govorio je: "Kamo sreće da sam prihvatio olakšicu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

U narednoj verziji kaže se: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Obaviješten sam da ti postiš tokom cijele godine i da svaku noć proučiš Kur'an?' Rekao sam: 'Svakako, Allahov Poslaniče! Time želim samo dobro.' Na to on reče: 'Posti post Allahovog vjerovjesnika Davuda, a on je bio najpobožniji čovjek, i svakog mjeseca prouči cijeli Kur'an.' Rekao sam: 'Allahov Vjerovjesniče, mogu podnijeti i više od toga.' Poslanik reče: 'Prouči ga svakih dvadeset dana.' Opet rekoh: 'Allahov Vjerovjesniče, mogu podnijeti više od toga', a on mi na to reče: 'Prouči ga svakih deset dana.' Tada mu rekoh: 'Allahov Vjerovjesniče, mogu podnijeti više od toga!' On reče: 'Prouči ga svakih sedam dana i nemoj povećavati više od toga.' Prenaglio sam, pa mi je otežano. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Ti ne znaš, možda će ti se život odužiti.'" Kasnije je Abdullah govorio: "Dočekao sam ono što mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao, a sada, kada sam ostario, volio bih da sam prihvatio olakšicu Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

U sljedećoj verziji kaže se: "...i tvoj roditelj kod tebe ima pravo." A u drugoj verziji navodi se: "Ne pòstī onaj koji posti neprekidni post", ponovivši to tri puta.

U sljedećoj verziji navodi se: "Najdraži post Allahu jest Davudov post. Najdraži namaz Allahu jest Davudov namaz. On bi spavao pola noći, pa bi klanjao jednu trećinu, a zatim ponovo spavao jednu šestinu. Postio bi jedan dan, a drugi dan ne bi postio. Ne bi bježao kada bi se sukobio s neprijateljem."

U sljedećoj verziji kaže se: "Moj otac oženio me uglednom ženom. On je redovno dolazio svojoj snahi i pitao je o njenom mužu, a ona mu je govorila: 'Divnog li čovjeka! Nije legao u moju postelju niti mi je intimno prišao otkako sam mu došla!' Kada se to odužilo mom ocu, spomenuo je to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: 'Dovedi ga meni.' Poslije toga, otišao sam Poslaniku, a on me upitao: 'Kako postiš?', a ja sam odgovorio: 'Svakoga dana.' Upitao je: 'Kako učiš hatmu Kur'ana?', a ja sam odgovorio: 'Svaku noć'", navodeći slično kao i u prethodnim verzijama. Kasnije, kada je ostario, Abdullah b. Amr bi pred nekim od članova svoje porodice u toku dana proučio sedminu Kur'ana kako bi se pripremio za učenje na noćnom namazu.[1] Kada je želio da ojača, prekidao bi

1. Na ovaj bi način Abdullah b. Amr utvrdio dio Kur'ana koji je imao namjeru učiti na noćnom namazu i tako smanjio mogućnost da dođe u nedoumicu tokom učenja napamet.

post nekoliko dana i te bi dane brojao, a kasnije bi ispostio isti broj dana koje je propustio, prezirući da napusti djelo koje je prakticirao dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio živ.

Sve ove predaje vjerodostojne su, a većinu bilježe i Buhari, 1975–1980, 5052, i Muslim, 1159, dok samo neke verzije bilježi jedan od njih dvojice.

١٥١ - وَعَنْ أَبِي رِبْعِيٍّ حَنْظَلَةَ بْنِ الرَّبِيعِ الْأُسَيِّدِيِّ الْكَاتِبُ أَحَدِ كُتَّابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَقَالَ: كَيْفَ أَنْتَ يَا حَنْظَلَةُ؟ قُلْتُ: نَافَقَ حَنْظَلَةُ! قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ مَا تَقُولُ! قُلْتُ: نَكُونُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُذَكِّرُنَا بِالْجَنَّةِ وَالنَّارِ كَأَنَّا رَأْيَ عَيْنٍ فَإِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَافَسْنَا الْأَزْوَاجَ وَالْأَوْلَادَ وَالضَّيْعَاتِ نَسِينَا كَثِيرًا، قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: فَوَاللَّهِ إِنَّا لَنَلْقَى مِثْلَ هَذَا. فَانْطَلَقْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ حَتَّى دَخَلْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقُلْتُ: نَافَقَ حَنْظَلَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَمَا ذَاكَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نَكُونُ عِنْدَكَ تُذَكِّرُنَا بِالنَّارِ وَالْجَنَّةِ كَأَنَّا رَأْيَ الْعَيْنِ فَإِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِكَ عَافَسْنَا الْأَزْوَاجَ وَالْأَوْلَادَ وَالضَّيْعَاتِ نَسِينَا كَثِيرًا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَوْ تَدُومُونَ عَلَى مَا تَكُونُونَ عِنْدِي، وَفِي الذِّكْرِ، لَصَافَحَتْكُمُ الْمَلَائِكَةُ عَلَى فُرُشِكُمْ وَفِي طُرُقِكُمْ، لَكِنْ يَا حَنْظَلَةُ سَاعَةً وَسَاعَةً» ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

151. Ebu Rib'ijj Hanzala b. Rebi el-Usejjidi, jedan od pisara Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kazuje: "Jednom prilikom sreo me Ebu Bekr, radijallahu anhu, i upitao: 'Kako si, Hanzala?', a ja mu odgovorih: 'Hanzala je munafik.' Ebu Bekr reče: 'Subhanallah! Šta to govoriš?' Rekoh mu: 'Kada smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i slušamo kako nam priča o Džennetu i Džehennemu, toliko nam je jasno kao da sve to gledamo svojim očima, ali kada odemo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pozabavimo se svojim ženama, djecom i imecima, većinu toga zaboravimo.' Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: 'Tako mi Allaha, i mi osjećamo isto tako.' Zatim smo se nas dvojica uputili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ja opet rekoh: 'Allahov Poslaniče, Hanzala je munafik.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'A kako to?', a ja odgovorih: 'Allahov Poslaniče, dok smo kod tebe i dok slušamo kako nam pričaš o Džennetu i Džehennemu, to na nas utječe kao da sve to gledamo svojim očima, a kada odemo od tebe, pozabavimo se svojim ženama, djecom i imecima, i većinu toga zaboravimo.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kada biste vi stalno bili u stanju u kojem se nalazite dok ste sa mnom, meleki bi se rukovali sa vama u vašim kućama i čak na

putevima kojima prolazite. Ali, Hanzala, čas ovako, čas onako', ponovivši to tri puta." Hadis bilježi Muslim, 2750.

١٥٢ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: بَيْنَمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ إِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَائِمٍ فَسَأَلَ عَنْهُ، فَقَالُوا: أَبُو إِسْرَائِيلَ نَذَرَ أَنْ يَقُومَ فِي الشَّمْسِ وَلَا يَقْعُدَ، وَلَا يَسْتَظِلَّ، وَلَا يَتَكَلَّمَ، وَيَصُومَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مُرُوهُ، فَلْيَتَكَلَّمْ، وَلْيَسْتَظِلَّ، وَلْيَقْعُدْ، وَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

152. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu, ugledao je jednog čovjeka kako stoji, pa je upitao za njega, a prisutni mu odgovoriše: 'Ebu Israil se zavjetovao da će stajati na suncu i da neće nikako sjediti, niti će se skloniti u hlad, niti će govoriti, te da će stalno postiti.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Naredite mu da govori, da se sklanja u hladovinu, da sjedi, a i da dovrši post koji je započeo.'" Hadis bilježi Buhari, 6704.

❧ 15. *Kontinuirano činjenje dobrih djela*

Uzvišeni Allah kaže:

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ ٱللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ ٱلْحَقِّ وَلَا يَكُونُواْ كَٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ ٱلْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَٰسِقُونَ ﴿١٦﴾

Zar nije vrijeme da se vjernicima srca smekšaju kad se Allah i Istina koja se objavljuje spomenu, i da oni ne budu kao onī kojima je još davno data Knjiga, pa su srca njihova, zato što je proteklo mnogo vremena, postala nemilosrdna, i mnogi od njih su nevjernici. (El-Hadid, 16)

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ وَءَاتَيْنَٰهُ ٱلْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا فِى قُلُوبِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ٱبْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَٰهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ٱبْتِغَآءَ رِضْوَٰنِ ٱللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا ... ﴿٢٧﴾

Zatim smo, poslije njih, jednog za drugim Naše poslanike slali, dok nismo Isaa, sina Merjemina, poslali, kojem smo Indžil dali, a u srca sljedbenika njegovih ulili smo blagost i samilost, dok su monaštvo oni sami, kao novotariju, uveli – Mi im ga nismo propisali – u želji da steknu Allahovo zadovoljstvo; ali, oni o njemu ne vode brigu onako kako bi trebalo... (El-Hadid, 27)

وَلَا تَكُونُواْ كَٱلَّتِى نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنۢ بَعْدِ قُوَّةٍ ... ﴿٩٢﴾

I ne budite kao onā koja bi svoju pređu rasprela kad bi je već bila čvrsto oprela... (En-Nahl, 92)

وَٱعۡبُدۡ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأۡتِيَكَ ٱلۡيَقِينُ ﴿٩٩﴾

I sve dok si živ, Gospodaru svome se klanjaj! (El-Hidžr, 99)

Jedan od hadisa koji se citiraju kad je riječ o ovoj temi jeste i hadis koji prenosi Aiša, radijallahu anha, u kojem se kaže: "Najdraže djelo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je ono u čijem činjenju čovjek ustraje." O ovome je ranije bilo riječi, u hadisu 142.

١٥٣ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ مِنَ اللَّيْلِ، أَوْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ، فَقَرَأَهُ مَا بَيْنَ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الظُّهْرِ، كُتِبَ لَهُ كَأَنَّمَا قَرَأَهُ مِنَ اللَّيْلِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

153. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko prespava svoj redovni ibadet ili dio ibadeta[1], pa ga prouči između sabaha i podne, bit će mu upisano kao da ga je proučio prethodne noći." Hadis bilježi Muslim, 747.

١٥٤ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا عَبْدَ اللَّهِ، لَا تَكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ، كَانَ يَقُومُ اللَّيْلَ فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

154. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Abdullah, nemoj biti poput čovjeka koji je klanjao noćni namaz, a potom ga ostavio." Muttefekun alejhi: Buhari, 1152, i Muslim, 1159.

١٥٥ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا فَاتَتْهُ الصَّلَاةُ مِنَ اللَّيْلِ مِنْ وَجَعٍ أَوْ غَيْرِهِ، صَلَّى مِنَ النَّهَارِ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

155. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, propustio noćni namaz zbog bolesti ili zbog nečega drugog, onda bi tokom dana klanjao dvanaest rekata." Hadis bilježi Muslim, 746.

1. Riječi "redovni ibadet", koje se spominju u hadisu, odnose se na dobrovoljni ibadet, prvenstveno na učenje Kur'ana. Poznata je praksa u svim generacijama muslimana da se Kur'an podijeli na sedam, deset, petnaest ili trideset dijelova, i redovno uči, kako bi se u toku mjeseca proučio makar jedanput. Ashabi su tome pridavali veliku pažnju pa bi ih obuzela velika tuga ako bi, usljed umora, zaspali prije nego što bi proučili dio koji su za taj dan odredili. Ovim hadisom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavještava nas da će onome ko propusti svoje redovno učenje noću biti upisana ista nagrada ako propušteno prouči narednog jutra, sve do podne. U našim krajevima, svakodnevno ponavljanje određenog dijela Kur'ana poznato je pod nazivom "dnevni vird".

❧ 16. *Naredba da se sunnet ustrajno slijedi i prakticira*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ...﴾ (٧)

...Ono što vam Poslanik dadne – to uzmite, a ono što vam zabrani – ostavite... (El-Hašr, 7)

﴿وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلْهَوَىٰٓ (٣) إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْىٌ يُوحَىٰ (٤)﴾

On ne govori po hiru svome – to je samo Objava koja mu se obznanjuje. (En-Nedžm, 3–4)

﴿قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ (٣١)﴾

Reci: "Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!" – A Allah prašta i samilostan je. (Alu Imran, 31)

﴿لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِى رَسُولِ ٱللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا۟ ٱللَّهَ وَٱلْيَوْمَ ٱلْـَٔاخِرَ وَذَكَرَ ٱللَّهَ كَثِيرًا (٢١)﴾

Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onome svijetu, i koji često Allaha spominje. (El-Ahzab, 21)

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا۟ تَسْلِيمًا (٦٥)﴾

I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore. (En-Nisa, 65)

﴿... فَإِن تَنَـٰزَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ ... (٥٩)﴾

...A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku... (En-Nisa, 59) – Učenjaci kažu da riječi: "obratite se Allahu i Poslaniku", znače: "Vratite se Kur'anu i sunnetu."

﴿مَّن يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ ٱللَّهَ ... (٨٠)﴾

Onaj ko se pokorava Poslaniku pokorava se i Allahu... (En-Nisa, 80)

﴿... وَإِنَّكَ لَتَهْدِىٓ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ (٥٢) صِرَٰطِ ٱللَّهِ ... (٥٣)﴾

...Ti, zaista, upućuješ na Pravi put, Allahov put... (Eš-Šura, 52–53)

﴿... فَلْيَحْذَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِۦٓ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (٦٣)﴾

...Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovu, da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe. (En-Nur, 63)

وَٱذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ ءَايَـٰتِ ٱللَّهِ وَٱلْحِكْمَةِ ... ﴿٣٤﴾

I pamtite Allahove ajete i mudrost koja se kazuje u domovima vašim... (El-Ahzab, 34)

١٥٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «دَعُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ، إِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَثْرَةُ سُؤَالِهِمْ وَاخْتِلَافُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ، فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ، وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

156. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte me pitati o onome što sam prešutio, jer su narodi prije vas propali samo zato što su mnogo zapitkivali i suprotstavljali se svojim vjerovjesnicima. Zato, kada vam nešto zabranim, klonite se toga, a kada vam nešto naredim, učinite od toga koliko ste u mogućnosti." Muttefekun alejhi: Buhari, 7288, i Muslim, 1337.

١٥٧ - عَنْ أَبِي نَجِيحٍ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: وَعَظَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَوْعِظَةً بَلِيغَةً وَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، وَذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَأَنَّهَا مَوْعِظَةُ مُوَدِّعٍ فَأَوْصِنَا، قَالَ: «أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ، وَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

157. Ebu Nedžih Irbad b. Sarija, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao nam je govor od kojeg su naša srca zatreperila, a oči zasuzile. Rekli smo: 'Allahov Poslaniče, kao da je ovo oproštajni govor, pa oporuči nam nešto', a on reče: 'Oporučujem vam bogobojaznost, da budete poslušni i pokorni pa makar vam za zapovjednika bio postavljen abesinski rob. Uistinu, onaj koji poživi od vas, vidjet će mnoga razilaženja. Zato slijedite moj sunnet i sunnet upućenih i pravednih halifa, čvrsto se za njih uhvatite svojim očnjacima. Nikako ne slijedite novotarije, jer svaka je novotarija zabluda!'" Hadis bilježe Ebu Davud, 4607, i Tirmizi, 2676, koji kaže da je hasen-sahih.

١٥٨ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى». قِيلَ: وَمَنْ يَأْبَى يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

158. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svi pripadnici moga ummeta ući će u Džennet

osim onoga ko to odbije." Prisutni su upitali: "Allahov Poslaniče, a ko odbija?", a on je odgovorio: "Onaj ko mi se pokorava, ući će u Džennet, a ko mi je nepokoran, on je odbio." Hadis bilježi Buhari, 7280.

١٥٩ - عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ، وَقِيلَ: أَبِي إِيَاسٍ، سَلَمَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَكَلَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشِمَالِهِ، فَقَالَ: «كُلْ بِيَمِينِكَ». قَالَ: لَا أَسْتَطِيعُ. قَالَ: «لَا اسْتَطَعْتَ». مَا مَنَعَهُ إِلَّا الْكِبْرُ فَمَا رَفَعَهَا إِلَى فِيهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

159. Ebu Muslim, a neki su rekli da je on Ebu Ijas, Selema b. Amr b. Ekva, radijallahu anhu, kazuje: "Jedan je čovjek jeo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svojom lijevom rukom, pa mu je Poslanik rekao: 'Jedi desnom rukom!' Čovjek reče: 'Ne mogu', a Poslanik mu reče: 'I ne mogao!'[1] Samo ga je oholost spriječila da to učini i nakon toga više nije mogao ni podići tu ruku do svojih usta." Hadis bilježi Muslim, 2021.

١٦٠ - عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «لَتُسَوُّنَّ صُفُوفَكُمْ، أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ وُجُوهِكُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَوِّي صُفُوفَنَا حَتَّى كَأَنَّمَا يُسَوِّي بِهَا الْقِدَاحَ حَتَّى إِذَا رَأَى أَنَّا قَدْ عَقَلْنَا عَنْهُ. ثُمَّ خَرَجَ يَوْمًا فَقَامَ حَتَّى كَادَ أَنْ يُكَبِّرَ فَرَأَى رَجُلًا بَادِيًا صَدْرُهُ، فَقَالَ: «عِبَادَ اللَّهِ، لَتُسَوُّنَّ صُفُوفَكُمْ أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ وُجُوهِكُمْ».

160. Ebu Abdullah Nu'man b. Bešir, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Ili ćete poravnati svoje safove, ili će Allah razjediniti vaša srca."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 717, i Muslim, 436.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poravnavao je naše safove kao da poravnava strijelu sve dok nije vidio da smo to shvatili i prihvatili od njega. Jednoga dana izašao je i stao da klanja, te gotovo donio tekbir kad primijeti čovjeka isturenih prsa, pa reče: 'Allahovi robovi, ili poravnajte safove, ili će Allah razjediniti vaša srca!'"

١٦١ - عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: احْتَرَقَ بَيْتٌ بِالْمَدِينَةِ عَلَى أَهْلِهِ مِنَ اللَّيْلِ، فَلَمَّا حُدِّثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَأْنِهِمْ، قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ النَّارَ عَدُوٌّ لَكُمْ، فَإِذَا نِمْتُمْ، فَأَطْفِئُوهَا عَنْكُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

161. Ebu Musa, radijallahu anhu, kazuje: "U toku noći u Medini je izgorjela jedna kuća zajedno sa ukućanima, pa kada je to čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Zaista je vatra vaš neprijatelj, pa kada

1. Ovo je dova protiv tog čovjeka jer se uzoholio. Vidjeti i hadise 613 i 741.
2. Vidjeti hadis 1089 i pojašnjenje navedeno uz njega.

htjednete spavati, ugasite je.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6294, i Muslim, 2016.

١٦٢ - عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَّ مَثَلَ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ مِنَ الْهُدَى وَالْعِلْمِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَصَابَ أَرْضًا فَكَانَتْ مِنْهَا طَائِفَةٌ طَيِّبَةٌ، قَبِلَتِ الْمَاءَ فَأَنْبَتَتِ الْكَلَأَ وَالْعُشْبَ الْكَثِيرَ، وَكَانَ مِنْهَا أَجَادِبُ أَمْسَكَتِ الْمَاءَ فَنَفَعَ اللَّهُ بِهَا النَّاسَ فَشَرِبُوا مِنْهَا وَسَقَوا وَزَرَعُوا، وَأَصَابَ طَائِفَةً مِنْهَا أُخْرَى إِنَّمَا هِيَ قِيعَانٌ لَا تُمْسِكُ مَاءً وَلَا تُنْبِتُ كَلَأً، فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ فَقُهَ فِي دِينِ اللَّهِ وَنَفَعَهُ بِمَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ فَعَلِمَ وَعَلَّمَ، وَمَثَلُ مَنْ لَمْ يَرْفَعْ بِذَلِكَ رَأْسًا وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللَّهِ الَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

162. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uputa i znanje s kojima me Allah poslao poput su obilne kiše koja padne na zemlju različite kvalitete. Plodna zemlja upije vodu, pa iz nje izrastu bujna trava i rastinje. Tvrda zemlja zadrži vodu na svojoj površini i Allah od nje dā korist ljudima pa je oni piju, poje stoku i zalijevaju usjeve. Kiša padne i na neplodno, pjeskovito tlo, koje niti zadržava vodu niti iz nje niče rastinje. Takav je slučaj s onim ko shvata propise Allahove vjere i kojem uputa i znanje s kojima me Allah poslao koriste, pa prihvati uputu, usvoji znanje i druge podučava, i s onim koji se nije ni potrudio da išta nauči i nije prihvatio Allahovu uputu s kojom sam poslan." Muttefekun alejhi: Buhari, 79, i Muslim, 2282.

١٦٣ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَوْقَدَ نَارًا فَجَعَلَ الْجَنَادِبُ وَالْفَرَاشُ يَقَعْنَ فِيهَا وَهُوَ يَذُبُّهُنَّ عَنْهَا، وَأَنَا آخِذٌ بِحُجَزِكُمْ عَنِ النَّارِ، وَأَنْتُمْ تَفَلَّتُونَ مِنْ يَدَيَّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

163. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja prema vama postupam slično čovjeku koji je naložio vatru, pa leptiri i ostali insekti počeše u nju upadati, a on ih u tome nastoji spriječiti. Tako i ja vas pridržavam za vaše pojaseve, a vi mi izmičete iz ruku." Hadis bilježi Muslim, 2285.

١٦٤ - عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِلَعْقِ الْأَصَابِعِ وَالصَّحْفَةِ، وَقَالَ: «إِنَّكُمْ لَا تَدْرُونَ فِي أَيِّهَا الْبَرَكَةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «إِذَا وَقَعَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ فَلْيَأْخُذْهَا، فَلْيُمِطْ مَا كَانَ بِهَا مِنْ أَذًى، وَلْيَأْكُلْهَا وَلَا يَدَعْهَا لِلشَّيْطَانِ، وَلَا يَمْسَحْ يَدَهُ بِالْمِنْدِيلِ حَتَّى يَلْعَقَ أَصَابِعَهُ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي فِي أَيِّ طَعَامِهِ الْبَرَكَةُ».

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «إِنَّ الشَّيْطَانَ يَحْضُرُ أَحَدَكُمْ عِنْدَ كُلِّ شَيْءٍ مِنْ شَأْنِهِ، حَتَّى يَحْضُرَهُ عِنْدَ طَعَامِهِ، فَإِذَا سَقَطَتْ مِنْ أَحَدِكُمُ اللُّقْمَةُ فَلْيُمِطْ مَا كَانَ بِهَا مِنْ أَذًى، فَلْيَأْكُلْهَا وَلَا يَدَعْهَا لِلشَّيْطَانِ».

164. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se nakon jela obliže prsti, kao i posuda u kojoj je bila hrana[1], a zatim je rekao: "Vi ne znate u kojem se dijelu vaše hrane nalazi blagoslov." Hadis bilježi Muslim, 2033.

U drugoj verziji koju također bilježi Muslim kaže se: "Kada nekome od vas ispadne zalogaj, treba ga uzeti, ukloniti ono što se na njega prilijepilo, a nakon toga, neka ga pojede i neka taj zalogaj ne ostavlja šejtanu. Isto tako, neka svoje ruke ne čisti maramicom prije nego što obliže prste, jer on uistinu ne zna u kojem se dijelu hrane krije blagoslov."

U sljedećoj verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Uistinu, šta god da radite, šejtan je stalno uz vas, pa čak i onda kada jedete. Zato, ukoliko nekome od vas ispadne zalogaj, neka ga uzme, otkloni sa njega ono što se prilijepilo, a zatim neka ga pojede, i neka ga ne ostavlja šejtanu."

١٦٥ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَوْعِظَةٍ، فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى حُفَاةً عُرَاةً غُرْلًا «كَمَا بَدَأْنَآ أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُۥ وَعْدًا عَلَيْنَآ إِنَّا كُنَّا فَـٰعِلِينَ» [الْأَنْبِيَاءُ: ١٠٤] أَلَا وَإِنَّ أَوَّلَ الْخَلَائِقِ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَلَا وَإِنَّهُ سَيُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ، فَأَقُولُ: يَا رَبِّ أُصَيْحَابِي. فَيُقَالُ: إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ. فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ: «وَكُنتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ ... » إِلَى قَوْلِهِ: «ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ» [الْمَائِدَةُ: ١١٧-١١٨] فَيُقَالُ لِي: إِنَّهُمْ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ مُنْذُ فَارَقْتَهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

165. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje da im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao poučno predavanje u kojem je rekao: "O ljudi, vi ćete biti okupljeni pred Uzvišenim Allahom, bosi, goli i neobrezani: 'Onako kako smo prvi put iz ničega stvorili, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti - to je obećanje Naše, Mi smo doista kadri to učiniti' (El-Enbija, 104). Uistinu, prvi čovjek koji će na Sudnjem danu biti obučen bit će Ibrahim, alejhis-selam. Zaista će neki od mojih sljedbenika biti dovedeni, pa će ih meleki povesti ka Džehennemu, a ja ću reći: 'Gospodaru, moji drugovi!' Reći će se: 'Ti ne znaš šta su oni radili poslije tebe!' Tada ću reći kao što je rekao dobri rob[2]: 'I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš. Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar Ti si!' (El-Maida,

1. Na kraju jela, prstima ili komadom kruha preći će se preko unutrašnjosti posude, pokupiti ostaci hrane u njoj i pojesti.

2. Dobri rob kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu spomenuo jeste Isa, alejhis-selam.

117–118), a zatim će se meni reći: 'Oni su se nakon tvoje smrti odmetali.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3349, i Muslim, 2859.

١٦٦ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْخَذْفِ، وَقَالَ: «إِنَّهُ لَا يَقْتُلُ الصَّيْدَ، وَلَا يَنْكَأُ الْعَدُوَّ، وَإِنَّهُ يَفْقَأُ الْعَيْنَ، وَيَكْسِرُ السِّنَّ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: أَنَّ قَرِيبًا لِابْنِ مُغَفَّلٍ خَذَفَ فَنَهَاهُ، وَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْخَذْفِ، وَقَالَ: «إِنَّهَا لَا تَصِيدُ صَيْدًا» ثُمَّ عَادَ، فَقَالَ: أُحَدِّثُكَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْهُ، ثُمَّ عُدْتَ تَخْذِفُ؟ لَا أُكَلِّمُكَ أَبَدًا.

166. Ebu Seid Abdullah b. Mugaffel, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je bacanje kamenčića, rekavši: 'Oni ne mogu ubiti ulov i raniti neprijatelja, već samo mogu izbiti oko i slomiti zub.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6220, i Muslim, 1954.

U drugoj verziji navodi se da je jedan rođak Ibn Mugaffela bacao kamenčiće, pa mu je to ovaj zabranio rekavši: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je bacanje kamenčića i rekao: 'Oni ne mogu usmrtiti lovinu.' Zatim je njegov rođak ponovo počeo bacati, a Ibn Mugaffel reče: 'Govorim ti da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio, a ti ih ponovo bacaš?! Od sada s tobom više nikada neću progovoriti!'"

١٦٧ - وَعَنْ عَابِسِ بْنِ رَبِيعَةَ، قَالَ: رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُقَبِّلُ الْحَجَرَ - يَعْنِي: الْأَسْوَدَ - وَيَقُولُ: إِنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ مَا تَنْفَعُ وَلَا تَضُرُّ، وَلَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَبِّلُكَ مَا قَبَّلْتُكَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

167. Abis b. Rebia kazuje: "Vidio sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kako ljubi Crni kamen, govoreći: 'Uistinu znam da si ti kamen i da ne možeš priskrbiti nikakvu korist niti nanijeti štetu. Da nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako te ljubi, ne bih te poljubio!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1597, i Muslim, 1270.

❧ 17. *Obaveza pokoravanja presudi Uzvišenog Allaha i šta treba reći onaj koji bude pozvan da tako postupi i onaj kojem se preporučuje dobro, a zabranjuje zlo*

Uzvišeni Allah kaže:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا۟ تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾

I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore. (En-Nisa, 65)

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُوا۟ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾

Kad se vjernici Allahu i Poslaniku Njegovu pozovu, da im on presudi, samo reknu: "Slušamo i pokoravamo se!" – Oni će uspjeti. (En-Nur, 51)

Jedan od mnogobrojnih hadisa koji govore na ovu temu jeste i ranije citirani hadis, broj 156, a koji prenosi Ebu Hurejra, kao i drugi hadisi.

١٦٨ – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ ۗ وَإِن تُبْدُوا۟ مَا فِىٓ أَنفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُم بِهِ ٱللَّهُ» [الْبَقَرَةُ: ٢٨٤] اشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ بَرَكُوا عَلَى الرُّكَبِ، فَقَالُوا: أَيْ رَسُولَ اللَّهِ، كُلِّفْنَا مِنَ الْأَعْمَالِ مَا نُطِيقُ: الصَّلَاةَ وَالْجِهَادَ وَالصِّيَامَ وَالصَّدَقَةَ، وَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيْكَ هَذِهِ الْآيَةُ وَلَا نُطِيقُهَا. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَتُرِيدُونَ أَنْ تَقُولُوا كَمَا قَالَ أَهْلُ الْكِتَابَيْنِ مِنْ قَبْلِكُمْ: سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا؟ بَلْ قُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ». فَلَمَّا اقْتَرَأَهَا الْقَوْمُ، وَذَلَّتْ بِهَا أَلْسِنَتُهُمْ أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى فِي إِثْرِهَا: «ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِۦ ۚ وَقَالُوا۟ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ ٱلْمَصِيرُ» [الْبَقَرَةُ: ٢٨٥]. فَلَمَّا فَعَلُوا ذَلِكَ نَسَخَهَا اللَّهُ تَعَالَى، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: «لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا ٱكْتَسَبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا» [الْبَقَرَةُ: ٢٨٦]، قَالَ: نَعَمْ، «رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِنَا» [الْبَقَرَةُ: ٢٨٦]، قَالَ: نَعَمْ، «رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِۦ» [الْبَقَرَةُ: ٢٨٦]، قَالَ: نَعَمْ، «وَٱعْفُ عَنَّا وَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَآ ۚ أَنتَ مَوْلَىٰنَا فَٱنصُرْنَا عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَٰفِرِينَ» [الْبَقَرَةُ: ٢٨٦]، قَالَ: نَعَمْ.

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

168. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljen ajet: 'Allahovo je sve što je na nebesima i što je na Zemlji! Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili, Allah će vas za to pitati' (El-Bekara, 284), to se njegovim ashabima učinilo teškim, pa su mu došli, sjeli na koljena i rekli: 'Allahov Poslaniče, u obavezu su nam stavljena djela koja smo u stanju činiti: namaz, džihad, post, sadaka, ali ti je sad objavljeno da ćemo biti pitani i za ono što krijemo u svojim dušama?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zar želite da kažete ono što su govorili sljedbenici dviju Knjiga prije vas:

'Čujemo i ne pokoravamo se!' (En-Nisa, 45)? Ne, nego recite: 'Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš; Tebi ćemo se vratiti.' Kada su to ljudi prihvatili i izgovorili: 'Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš; Tebi ćemo se vratiti', Allah objavi sljedeći ajet: 'Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici – svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: 'Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih.' I oni govore: 'Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš; Tebi ćemo se vratiti.' (El-Bekara, 285). Pošto su to učinili, Allah je derogirao[1] ovaj ajet i objavio: 'Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu korist je dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo!' (El-Bekara, 286), na što im je Allah rekao: 'Uslišao sam vam!' 'Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas!' (El-Bekara, 286), na što im je Allah rekao: 'Uslišao sam vam!' 'Gospodaru naš, ne stavljaj nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti' (El-Bekara, 286), na što je Allah rekao: 'Uslišao sam vam!' 'Pobriši grijehe naše i oprosti nam, i smiluj se na nas. Ti si Gospodar naš pa nam pomozi protiv naroda koji ne vjeruje!' (El-Bekara, 286), pa je opet Allah rekao: 'Uslišao sam vam!'" Hadis bilježi Muslim, 125.

18. *Zabrana uvođenja novotarija*[2]

Uzvišeni Allah kaže:

... مَاذَا بَعْدَ ٱلْحَقِّ إِلَّا ٱلضَّلَـٰلُ ... ﴿٣٢﴾

...Zar poslije istine ima išta osim zablude?... (Junus, 32)

... مَّا فَرَّطْنَا فِى ٱلْكِتَـٰبِ مِن شَىْءٍ ... ﴿٣٨﴾

...u Knjizi Mi nismo ništa izostavili... (El-En'am, 38)

... فَإِن تَنَـٰزَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ ... ﴿٥٩﴾

...A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku... (En-Nisa, 59), tj. vratite se Kur'anu i sunnetu.

1. Postoji više vrsta derogacije u Kur'anu. U ovom slučaju, radi se o derogaciji pravila da će Allah ljude pozvati na odgovornost i za ono što pomisle i kriju u svojim dušama. To pravilo Uzvišeni Allah derogirao je riječima: "Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih..." Dakle, derogirano je pravilo, ali je tekst kojim je ono prvotno bilo utvrđeno ostao da se uči do Sudnjega dana.

2. Novotarijom se naziva sve ono za što ne postoji utemeljenje u Kur'anu, niti u sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَأَنَّ هَٰذَا صِرَٰطِي مُسْتَقِيمًا فَٱتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ ٱلسُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِۦ ... ﴿١٥٣﴾

I doista, ovo je Pravi put moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova... (El-En'am, 153)

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾

Reci: "Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!" – A Allah prašta i samilostan je. (Alu Imran, 31)

١٦٩ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

169. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko u ovu našu vjeru uvede ono što nije od nje, to se odbacuje." Muttefekun alejhi: Buhari, 2697, i Muslim, 1718.

U verziji koju bilježi imam Muslim navodi se: "Ko uradi kakvo djelo koje nije u skladu sa našom vjerom, ono se odbacuje."

١٧٠ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَطَبَ احْمَرَّتْ عَيْنَاهُ، وَعَلَا صَوْتُهُ، وَاشْتَدَّ غَضَبُهُ، حَتَّى كَأَنَّهُ مُنْذِرُ جَيْشٍ، يَقُولُ: «صَبَّحَكُمْ وَمَسَّاكُمْ»، وَيَقُولُ: «بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ»، وَيَقْرِنُ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى، وَيَقُولُ: «أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ». ثُمَّ يَقُولُ: «أَنَا أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ، مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِأَهْلِهِ، وَمَنْ تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضَيَاعًا فَإِلَيَّ وَعَلَيَّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

170. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao govor, oči bi mu pocrvenjele, podigao bi svoj glas i govorio ljutito kao da upozorava na neprijatelja: 'Neprijatelj će vas napasti ujutro ili navečer', a zatim bi rekao: 'Ja sam poslat, a između mene i Sudnjeg dana je koliko između ova dva prsta', sastavio bi kažiprst i srednji prst, pa bi rekao: 'Najbolji je govor Allahova Knjiga, najbolja je uputa Muhammedova uputa. Najgore su stvari novotarije, a svaka je novotarija zabluda.' Zatim bi rekao: 'Ja sam preči svakom vjerniku od njega samoga sebi. Imetak koji ostane iza nekoga od vas pripada njegovoj porodici[1], a ko umre a ostane mu dug ili nejaka djeca, moja je dužnost njegov dug izmiriti i pobrinuti se za djecu.'" Hadis bilježi Muslim, 867.

1. Kada čovjek umre, sav imetak koji ostaje iza njega pripada njegovim nasljednicima, prije svega članovima njegove uže porodice, a potom i drugim kategorijama koje, prema islamskim propisima, učestvuju u nasljedstvu, nakon što se izmire dugovanja umrlog, ukoliko ih je imao.

Na ovu temu prethodno je naveden i hadis 157, koji prenosi Irbad b. Sarija, radijallahu anhu.

19. *Status onoga ko uvede lijep ili ružan običaj*

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَٰجِنَا وَذُرِّيَّٰتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَٱجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾

I oni koji govore: "Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se čestiti na nas ugledaju!" (El-Furkan, 74)

وَجَعَلْنَٰهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا ... ﴿٧٣﴾

I učinismo ih vjerovjesnicima da upućuju prema zapovijedi Našoj... (El-Enbija, 73)

١٧١ - عَنْ أَبِي عَمْرٍو جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا فِي صَدْرِ النَّهَارِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَهُ قَوْمٌ عُرَاةٌ مُجْتَابِي النِّمَارِ أَوِ الْعَبَاءِ، مُتَقَلِّدِي السُّيُوفِ، عَامَّتُهُمْ مِنْ مُضَرَ بَلْ كُلُّهُمْ مِنْ مُضَرَ، فَتَمَعَّرَ وَجْهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمَا رَأَى بِهِمْ مِنَ الْفَاقَةِ، فَدَخَلَ ثُمَّ خَرَجَ، فَأَمَرَ بِلَالًا فَأَذَّنَ وَأَقَامَ، فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ، فَقَالَ: «يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ» إِلَى آخِرِ الْآيَةِ: «إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا» [النِّسَاءُ: ١]، وَالْآيَةُ الْأُخْرَى الَّتِي فِي آخِرِ الْحَشْرِ: «يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ» [الْحَشْرُ: ١٨]، «تَصَدَّقَ رَجُلٌ مِنْ دِينَارِهِ، مِنْ دِرْهَمِهِ، مِنْ ثَوْبِهِ، مِنْ صَاعِ بُرِّهِ، مِنْ صَاعِ تَمْرِهِ - حَتَّى قَالَ - وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ»، فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ بِصُرَّةٍ كَادَتْ كَفُّهُ تَعْجِزُ عَنْهَا، بَلْ قَدْ عَجَزَتْ، ثُمَّ تَتَابَعَ النَّاسُ حَتَّى رَأَيْتُ كَوْمَيْنِ مِنْ طَعَامٍ وَثِيَابٍ، حَتَّى رَأَيْتُ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَهَلَّلُ كَأَنَّهُ مُذْهَبَةٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا، وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْءٌ، وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا، وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

171. Ebu Amr Džerir b. Abdullah, radijallahu anhu, kazuje: "Početkom dana bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je došla grupa oskudno odjevenih ljudi, u vunenim prugastim ogrtačima - ili je rekao: plaštevima - koji su imali prorezan otvor za glavu, i sa sabljama obješenim o ramena; bili su većinom, odnosno svi su bili iz plemena Mudar. Lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, promijeni se kada vidje njihovu neimaštinu, pa uđe, a zatim izađe i naredi Bilalu da prouči ezan i ikamet. Nakon namaza ustade da održi govor u kojem reče: 'O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od

njega je i drúgu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi' (En-Nisa, 1), a zatim je proučio ajet iz sure El-Hašr: 'O vi koji vjerujete, bojte se Allaha i neka duša gleda šta je pripremila za sutra' (El-Hašr, 18). Neka čovjek dijeli svoje dinare, dirheme, svoju odjeću, od sāa pšenice, od sāa svojih datula, makar i polovinu datule.' Tada dođe jedan ensarija sa zavežljajem toliko teškim da ga je jedva nosio. Ljudi su počeli dolaziti i donositi darove, tako da sam vidio dvije hrpe hrane i odjeće. Lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog toga je zablistalo kao da je pozlaćeno i tada reče: 'Ko uvede lijep običaj u islam, imat će za to nagradu, a i nagradu za sve one koji poslije njega budu tako postupali, a od njihovih nagrada ništa se neće oduzimati. A ko u islam uvede ružan običaj, snosit će grijeh za to, kao i grijeh onih koji poslije njega budu tako postupali, a od njihovih grijeha ništa se neće oduzimati.'" Hadis bilježi Muslim, 1017.

١٧٢ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ مِنْ نَفْسٍ تُقْتَلُ ظُلْمًا إِلَّا كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الْأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْ دَمِهَا، لِأَنَّهُ كَانَ أَوَّلَ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

172. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koji god čovjek bude nepravedno ubijen, Ademov prvi sin ima udio u njegovoj krvi, jer je on prvi počinio ubistvo."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 7321, i Muslim, 1677.

❧ 20. *Ukazivanje na dobro i pozivanje u istinu ili zabludu*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَٱدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ ...﴾ ﴿٨٧﴾

1. Ademovi sinovi spominju se u riječima Uzvišenog Allaha, u suri El-Maida, 27–29:
﴿وَٱتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ٱبْنَيْ ءَادَمَ بِٱلْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ ٱلْءَاخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ ۖ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ ٱللَّهُ مِنَ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾ لَئِنۢ بَسَطتَ إِلَىَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِى مَآ أَنَا۠ بِبَاسِطٍ يَدِىَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ ۖ إِنِّىٓ أَخَافُ ٱللَّهَ رَبَّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٨﴾ إِنِّىٓ أُرِيدُ أَن تَبُوٓأَ بِإِثْمِى وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَٰبِ ٱلنَّارِ ۚ وَذَٰلِكَ جَزَٰٓؤُا۟ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٢٩﴾﴾
"I ispričaj im o dvojici Ademovih sinova, onako kako je bilo, kada su njih dvojica žrtvu prinijeli, pa kada je od jednog bila primljena, a od drugog nije, ovaj je rekao: 'Sigurno ću te ubiti!' 'Allah prima samo od onih koji su dobri', reče onaj. 'I kad bi ti pružio ruku svoju prema meni da me ubiješ, ja ne bih pružio svoju prema tebi da te ubijem, jer ja se bojim Allaha, Gospodara svjetova. Ja želim da ti poneseš i moj i svoj grijeh i da budeš stanovnik u Vatri. A ona je kazna za sve nasilnike.' I strast njegova navede ga da ubije brata svoga, pa ga on ubi i posta jedan od izgubljenih."

...i pozivaj Gospodaru svome... (El-Kasas, 87)

ٱدْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِٱلْحِكْمَةِ وَٱلْمَوْعِظَةِ ٱلْحَسَنَةِ ... ﴿١٢٥﴾

Na put Gospodara svoga ti mudro i lijepim savjetom pozivaj... (En-Nahl, 125)

... وَتَعَاوَنُوا۟ عَلَى ٱلْبِرِّ وَٱلتَّقْوَىٰ ... ﴿٢﴾

...Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti... (El-Maida, 2)

وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى ٱلْخَيْرِ ... ﴿١٠٤﴾

I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati... (Alu Imran, 104)

١٧٣ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو الْأَنْصَارِيِّ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

173. Ebu Mesud Ukba b. Amr el-Ensari el-Bedri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjeku koji ukaže na neko dobro pripada ista nagrada kao i onome ko ga uradi." Hadis bilježi Muslim, 1893.

١٧٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى، كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ، كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

174. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude pozivao na činjenje dobra, imat će nagradu svih onih koji mu se budu odazvali i na tom putu ga slijedili, s tim da od njihove nagrade ništa neće biti oduzeto, a ko bude pozivao u zabludu, imat će grijeh svih onih koji mu se budu odazvali i na tom putu ga slijedili, s tim da se od njihovog grijeha isto tako ništa neće oduzeti." Hadis bilježi Muslim, 2674.

١٧٥ - وَعَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَوْمَ خَيْبَرَ: «لَأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلًا يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ، يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ»، فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُونَ لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَاهَا. فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّاسُ غَدَوْا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَاهَا. فَقَالَ: «أَيْنَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ؟» فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هُوَ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ. قَالَ: «فَأَرْسِلُوا إِلَيْهِ». فَأُتِيَ بِهِ فَبَصَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي عَيْنَيْهِ، وَدَعَا لَهُ فَبَرِئَ حَتَّى كَأَنْ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ، فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ. فَقَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا؟ فَقَالَ: «انْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ

بِسَاحَتِهِمْ، ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ، وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللَّهِ تَعَالَى فِيهِ، فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

175. Ebu Abbas Sehl b. Sa'd es-Saidi, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera[1] rekao: "Sutra će ovaj bajrak ponijeti čovjek kojem će Allah dati pobjedu. On voli Allaha i Njegovog Poslanika, a i njega vole Allah i Njegov Poslanik." Ljudi su zanoćili nagađajući kome će dati zastavu, a kada je svanulo, svi rano pohrliše Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i svaki od njih želio je da on dobije bajrak. Poslanik upita: 'Gdje je Alija b. Ebu Talib?' Prisutni rekoše: 'Allahov Poslaniče, bole ga oči.' Poslanik reče: 'Idite po njega.' Ljudi ga dovedoše, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pljucnu u njegove oči, uputi dovu za njega, i Alija odmah ozdravi kao da ga oči nisu ni boljele. Poslanik mu tada dade bajrak, a Alija, radijallahu anhu, upita: 'Allahov Poslaniče, hoću li se boriti protiv njih dok ne postanu kao i mi?' Poslanik mu odgovori: 'Kreni lagano, a kada dođeš među njih, pozovi ih u islam i obavijesti ih o Allahovim propisima koje su dužni izvršavati, jer, tako mi Allaha, da Allah preko tebe uputi jednoga čovjeka, bolje ti je nego da imaš krdo crvenih deva[2].'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3009, i Muslim, 2406.

١٧٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ فَتًى مِنْ أَسْلَمَ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أُرِيدُ الْغَزْوَ وَلَيْسَ مَعِي مَا أَتَجَهَّزُ بِهِ، قَالَ: «ائْتِ فُلَانًا فَإِنَّهُ قَدْ كَانَ تَجَهَّزَ فَمَرِضَ»، فَأَتَاهُ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقْرِئُكَ السَّلَامَ، وَيَقُولُ: أَعْطِنِي الَّذِي تَجَهَّزْتَ بِهِ، فَقَالَ: يَا فُلَانَةُ، أَعْطِيهِ الَّذِي تَجَهَّزْتُ بِهِ، وَلَا تَحْبِسِي مِنْهُ شَيْئًا، فَوَاللَّهِ لَا تَحْبِسِينَ مِنْهُ شَيْئًا فَيُبَارَكَ لَكِ فِيهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

176. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je jedan mladić iz plemena Eslem otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, ja bih želio ići u bitku, ali nemam opremu." Poslanik mu reče: "Otiđi do tog i tog, on se pripremio za bitku, ali se razbolio." Mladić mu je otišao i rekao: "Selami te Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i poručuje ti da mi daš svoju opremu." Na to je čovjek pozvao ženu[3] i rekao joj: "Daj mu moju opremu i ništa mu od nje ne uskrati. Tako mi Allaha, šta god da mu uskratiš, i tebi će u tome biti uskraćen bereket." Hadis bilježi Muslim, 1894.

1. Izrazom "na dan Hajbera" aludira se na Pohod na Hajber. Arapi imaju običaj koristiti riječ "dan" koja se odnosi na vojni pohod makar on trajao više dana.

2. Najskupocjenija vrsta deva kod Arapa.

3. Prenosilac hadisa kazuje da je pozvao žensku osobu, ali nije precizirao da li se radilo o njegovoj supruzi, kćerki ili sluškinji.

21. *Saradnja u dobročinstvu i bogobojaznosti*

Uzvišeni Allah kaže:

...وَتَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلۡبِرِّ وَٱلتَّقۡوَىٰ ...﴿٢﴾

...Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti... (El-Maida, 2)

وَٱلۡعَصۡرِ ﴿١﴾ إِنَّ ٱلۡإِنسَٰنَ لَفِي خُسۡرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلۡحَقِّ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلصَّبۡرِ ﴿٣﴾

Tako mi vremena - čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje. (El-Asr, 1–3)

Imam Šafija, Allah mu se smilovao, komentirajući suru El-Asr, kaže: "Zaista većina ljudi ne razmišlja o značenju ove sure."[1]

١٧٧ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَدْ غَزَا، وَمَنْ خَلَفَ غَازِيًا فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

177. Ebu Abdurrahman Zejd b. Halid el-Džuheni, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko opremi borca na Allahovom putu, kao da se i sam borio. Ko na najljepši način zbrine porodicu borca, kao da se i sam borio." Muttefekun alejhi: Buhari, 2843, i Muslim, 1895.

١٧٨ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ بَعْثًا إِلَى بَنِي لِحْيَانَ مِنْ هُذَيْلٍ، فَقَالَ: «لِيَنْبَعِثْ مِنْ كُلِّ رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا وَالْأَجْرُ بَيْنَهُمَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

178. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Benu Lihjanu, ogranku plemena Huzejl, poslao glasnika s porukom: "Neka od svaka dva vaša čovjeka, jedan krene u borbu, a nagrada za učešće u borbi dijeli se na obojicu." Hadis bilježi Muslim, 1896.

١٧٩ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقِيَ رَكْبًا بِالرَّوْحَاءِ، فَقَالَ: «مَنِ الْقَوْمُ؟» قَالُوا: الْمُسْلِمُونَ، فَقَالُوا: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: «رَسُولُ اللَّهِ»، فَرَفَعَتْ إِلَيْهِ امْرَأَةٌ صَبِيًّا، فَقَالَتْ: أَلِهَذَا حَجٌّ؟ قَالَ: «نَعَمْ، وَلَكِ أَجْرٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Autor ukazuje na sljedeće riječi imama Šafije: "Kada bi ljudi pomno razmislili o ovoj suri, bila bi im dovoljna (kao pouka)." Ibn Kajjim el-Dževzijja, Allah mu se smilovao, navodio je ovu suru na prvim stranicama nekih svojih knjiga, poput *Miftahu daris-seada*, *El-Dževabul-kafi*, *Uddetus-sabirin*, *Igasetul-lehfan*, *Medaridžus-salikin*...

179. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Revhi[1] susreo skupinu putnika i upitao ih: "Ko ste vi?" Oni rekoše: "Muslimani" i upitaše ga: "A ko si ti?", a on im odgovori: "Allahov Poslanik." Tada jedna žena podiže svoje maloljetno dijete i upita: "Da li ono može obaviti hadž?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Da, a tebi pripada nagrada." Hadis bilježi Muslim, 1336.

١٨٠ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ قَالَ: «الْخَازِنُ الْمُسْلِمُ الْأَمِينُ الَّذِي يُنْفِذُ مَا أُمِرَ بِهِ فَيُعْطِيهِ كَامِلًا مُوَفَّرًا طَيِّبَةً بِهِ نَفْسُهُ فَيَدْفَعُهُ إِلَى الَّذِي أُمِرَ لَهُ بِهِ، أَحَدُ الْمُتَصَدِّقِينَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

180. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Povjerljivi musliman rizničar, koji vodi brigu o sredstvima koja su mu povjerena na čuvanje, pa u potpunosti, dragovoljno i bez zakidanja isplati određeni dio onome kome mu je naređeno, i sam je jedan od onih koji daju sadaku." Muttefekun alejhi: Buhari, 2260, i Muslim, 1023.

❧ 22. *Savjetovanje - nasihat*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ ...﴿١٠﴾﴾

Vjernici su samo braća... (El-Hudžurat, 10)

Obavještavajući o Nuhu, alejhis-selam, Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَأَنصَحُ لَكُمْ ...﴿٦٢﴾﴾

...i savjete vam upućujem... (El-A'raf, 62)

Govoreći o Hudu, alejhis-selam, Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَأَنَا۠ لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ﴿٦٨﴾﴾

...i ja sam vam iskren savjetnik. (El-A'raf, 68)

١٨١ - عَنْ أَبِي رُقَيَّةَ تَمِيمِ بْنِ أَوْسٍ الدَّارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الدِّينُ النَّصِيحَةُ». قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: «لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Revha je mjesto u blizini Medine.

181. Ebu Rukajja Temim b. Evs ed-Dari, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjera je iskren odnos." Upitali smo: "Prema kome, Allahov Poslaniče?", a on je odgovorio: "Prema Allahu, Kur'anu, Poslaniku, vođama muslimana i muslimanima." Hadis bilježi Muslim, 55.

١٨٢ - عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى إِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

182. Džerir b. Abdullah, radijallahu anhu, rekao je: "Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ću obavljati namaz, davati zekat i iskreno savjetovati svakog muslimana." Muttefekun alejhi: Buhari, 57, i Muslim, 56.

١٨٣ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

183. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nijedan od vas neće istinski vjerovati sve dok svome bratu ne bude želio ono što želi i samome sebi." Muttefekun alejhi: Buhari, 13, i Muslim, 45.

❧ 23. *Preporučivanje dobra i odvraćanje od zla*

Uzvišeni Allah kaže:

وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى ٱلْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾

I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati i tražiti da se čini dobro, a od zla odvraćati - oni će šta žele postići. (Alu Imran, 104)

كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ... ﴿١١٠﴾

Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate... (Alu Imran, 110)

خُذِ ٱلْعَفْوَ وَأْمُرْ بِٱلْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

Ti sa svakim - lijepo! I traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni! (El-A'raf, 199)

ٱلْمُؤْمِنُونَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ يَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ... ﴿٧١﴾

A vjernici i vjernice su prijatelji jedni drugima: traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćaju... (Et-Tevba, 71)

لُعِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنۢ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُۥدَ وَعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ ۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا۟ وَّكَانُوا۟ يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾ كَانُوا۟ لَا يَتَنَاهَوْنَ عَن مُّنكَرٍ فَعَلُوهُ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا۟ يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾

Jezikom Davuda i Isaa, sina Merjemina, prokleti su oni od sinova Israilovih koji nisu vjerovali - zato što su se bunili i uvijek granice zla prelazili: jedni druge nisu odvraćali od grješnih postupaka koje su radili. Ružno li je zaista to kako su postupali![1] (El-Maida, 78–79)

وَقُلِ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ ۖ فَمَن شَآءَ فَلْيُؤْمِن وَمَن شَآءَ فَلْيَكْفُرْ ... ﴿٢٩﴾

I reci: "Istina dolazi od Gospodara vašeg, pa ko hoće - neka vjeruje, a ko hoće - neka ne vjeruje!"... (El-Kehf, 29)

فَٱصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ ... ﴿٩٤﴾

Ti javno ispovijedaj ono što ti se naređuje... (El-Hidžr, 94)

... أَنجَيْنَا ٱلَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ ٱلسُّوٓءِ وَأَخَذْنَا ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ بِعَذَابٍۭ بَـِٔيسٍۭ بِمَا كَانُوا۟ يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾

...Mi izbavismo one koji su od nevaljalih djela odvraćali, a teškom kaznom kaznismo grješnike, zato što su stalno u grijehu bili. (El-A'raf, 165)

١٨٤ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

184. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Ko od vas vidi da se čini neko loše djelo, neka ga spriječi rukom, ako ne može, neka to uradi riječima, a ako ni to ne može, neka ga onda osudi srcem, a to je najslabiji vid imana." Hadis bilježi Muslim, 49.

1. Uzvišeni Allah u ovim ajetima obavještava da je prokleo nevjernike iz Benu Israila još davno, prema onome što je objavio Davudu, alejhis-selam, Svome vjerovjesniku, i jezikom Isaa, sina Merjeminog, alejhis-selam, zbog njihove nepokornosti Allahu i neprijateljstva prema Njegovim stvorenjima. Među njima nije bilo onih koji su im zabranjivali činjenje grijeha, te ih je Allah zbog toga žestoko prekorio, kako bi poučio muslimane da budu oprezni i da ne počine ono što su oni počinili. Ovaj ajet pojašnjava da ostavljanje preporučivanja dobra i zabranjivanja zla izaziva Allahovu srdžbu i prokletstvo.

١٨٥ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا مِنْ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللَّهُ فِي أُمَّةٍ قَبْلِي إِلَّا كَانَ لَهُ مِنْ أُمَّتِهِ حَوَارِيُّونَ وَأَصْحَابٌ يَأْخُذُونَ بِسُنَّتِهِ وَيَقْتَدُونَ بِأَمْرِهِ، ثُمَّ إِنَّهَا تَخْلُفُ مِنْ بَعْدِهِمْ خُلُوفٌ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ وَيَفْعَلُونَ مَا لَا يُؤْمَرُونَ، فَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِيَدِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَيْسَ وَرَاءَ ذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ حَبَّةُ خَرْدَلٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

185. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije bilo nijednog poslanika, kojeg je Allah poslao nekom narodu prije mene, a da on u tom narodu nije imao pomagače i sljedbenike koji su se držali njegovog sunneta i slijedili njegova naređenja. Zatim su poslije njih dolazile nove generacije ljudi koji su govorili ono što nisu činili, a činili su ono što im nije bilo naređeno. Zato, ko se protiv takvih bude borio svojim rukama, taj je vjernik, ko se protiv njih bude borio svojim srcem, i on je vjernik, i ko se protiv njih bude borio svojim jezikom, i on je vjernik. A ko ne bude činio ništa od toga, taj nema imana ni koliko je zrno gorušice." Hadis bilježi Muslim, 50.

١٨٦ - عَنْ أَبِي الْوَلِيدِ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَايَعْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي الْعُسْرِ وَالْيُسْرِ، وَالْمَنْشَطِ وَالْمَكْرَهِ، وَعَلَى أَثَرَةٍ عَلَيْنَا، وَعَلَى أَنْ لَا نُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ إِلَّا أَنْ تَرَوْا كُفْرًا بَوَاحًا عِنْدَكُمْ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى فِيهِ بُرْهَانٌ، وَعَلَى أَنْ نَقُولَ بِالْحَقِّ أَيْنَمَا كُنَّا لَا نَخَافُ فِي اللَّهِ لَوْمَةَ لَائِمٍ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

186. Ebu Velid Ubada b. Samit, radijallahu anhu, kazuje: "Dali smo prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na poslušnost i pokornost u teškoći i lahkoći, ugodnosti i neugodnosti, i kada se drugima bude davala prednost nad nama, i na to da nećemo osporavati zapovjedništvo vladarima, osim ako bismo kod njih vidjeli otvoreni kufr, za koji imamo očiti dokaz od Allaha, i dali smo prisegu da ćemo govoriti samo istinu, gdje god bili, ne bojeći se, u ime Allaha, ničijeg ukora i kritike." Muttefekun alejhi: Buhari, 7199, i Muslim, 1709.

١٨٧ - عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَثَلُ الْقَائِمِ فِي حُدُودِ اللَّهِ وَالْوَاقِعِ فِيهَا، كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلَى سَفِينَةٍ فَصَارَ بَعْضُهُمْ أَعْلَاهَا وَبَعْضُهُمْ أَسْفَلَهَا، وَكَانَ الَّذِينَ فِي أَسْفَلِهَا إِذَا اسْتَقَوْا مِنَ الْمَاءِ مَرُّوا عَلَى مَنْ فَوْقَهُمْ، فَقَالُوا: لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا فِي نَصِيبِنَا خَرْقًا وَلَمْ نُؤْذِ مَنْ فَوْقَنَا، فَإِنْ تَرَكُوهُمْ وَمَا أَرَادُوا هَلَكُوا جَمِيعًا، وَإِنْ أَخَذُوا عَلَى أَيْدِيهِمْ نَجَوْا وَنَجَوْا جَمِيعًا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

187. Nu'man b. Bešir, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek koji čuva Allahove granice preporučujući dobro i odvraćajući od zla i čovjek koji je u pogledu toga nemaran, slični su ljudima koji su svoja mjesta na lađi odabrali izvlačenjem

strelica, pa je neke od njih zapao gornji, a neke donji dio lađe. Ovi koji su bili u donjem dijelu, potpalublju, kada bi zatrebali vodu, prolazili bi pokraj onih u gornjem dijelu lađe, te jednom rekoše: 'A šta mislite da u svom dijelu lađe napravimo rupu i tako dođemo do vode, kako ne bismo, prilikom prolaska na gornji dio, uznemiravali one koji su iznad nas?' Ako ih ovi iz gornjeg dijela puste da učine ono što su naumili, svi će stradati, a ukoliko ih u tome spriječe, svi će biti spašeni." Hadis bilježi Buhari, 2493.

١٨٨ - عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أُمِّ سَلَمَةَ هِنْدِ بِنْتِ أَبِي أُمَيَّةَ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ قَالَ: «إِنَّهُ يُسْتَعْمَلُ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ، فَمَنْ كَرِهَ فَقَدْ بَرِئَ، وَمَنْ أَنْكَرَ فَقَدْ سَلِمَ، وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَا نُقَاتِلُهُمْ؟ قَالَ: «لَا، مَا أَقَامُوا فِيكُمُ الصَّلَاةَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

188. Majka vjernika Ummu Selema Hind bint Ebu Umejja Huzejfa b. Mugira, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nad vama će zavladati vođe, pa ćete neke njihove postupke odobravati, a mnoge od njih ćete osuđivati.[1] Ko njihova loša djela bude prezirao srcem, čist je od grijeha, ko ih bude osudio, taj se opravdao i spasio, međutim, propali su oni koji će time biti zadovoljni i koji će ih slijediti.[2]" Ashabi tada upitaše: "Allahov Poslaniče, hoćemo li se boriti protiv njih?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Ne, sve dok sa vama budu obavljali namaz!" Hadis bilježi Muslim, 1854.

١٨٩ - عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أُمِّ الْحَكَمِ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا فَزِعًا يَقُولُ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتَرَبَ، فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ»، وَحَلَّقَ بِأُصْبُعَيْهِ الْإِبْهَامِ وَالَّتِي تَلِيهَا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنَهْلِكُ وَفِينَا الصَّالِحُونَ؟ قَالَ: «نَعَمْ، إِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

189. Majka vjernika Ummu Hakem Zejneb bint Džahš, radijallahu anha, pripovijeda: "Jednom prilikom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je kod mene sav uplašen, govoreći: 'Nema boga osim Allaha! Teško se Arapima od zla koje se približilo! Danas se brana Jedžudža i Medžudža otvorila ovoliko', pa je, pokazavši palcem i kažiprstom, napravio krug. Upitah ga: 'Allahov Poslaniče, zar ćemo biti uništeni, a među nama ima

1. Ovo znači: znat ćete koja su njihova djela u saglasnosti sa šerijatom, a osudit ćete djela koja su u suprotnosti sa njim.

2. Ko njihove loše postupke bude prezirao srcem, a ne bude ih mogao spriječiti rukom ili osuditi jezikom, nije grješan jer je uradio ono što je bilo u njegovoj moći. Ko učini ono što je u njegovoj moći da to zlo spriječi, on se sačuvao od grijeha, a onaj ko bude zadovoljan njihovim postupcima i bude ih slijedio, takav je upropašten.

dobrih?', a on odgovori: 'Da, onda kada se raširi nemoral[1].'" Muttefekun alejhi: Buhari, 7059, i Muslim, 2880.

١٩٠ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ فِي الطُّرُقَاتِ!» فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا لَنَا مِنْ مَجَالِسِنَا بُدٌّ، نَتَحَدَّثُ فِيهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَإِذَا أَبَيْتُمْ إِلَّا الْمَجْلِسَ، فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ». قَالُوا: وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «غَضُّ الْبَصَرِ، وَكَفُّ الْأَذَى، وَرَدُّ السَّلَامِ، وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ، وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

190. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klonite se sjedenja po putevima!" Ashabi rekoše: "Božiji Poslaniče, moramo se okupljati da razgovaramo." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ako već morate, onda putu dajte njegovo pravo." "A šta je pravo puta?", ponovo upitaše, a on odgovori: "Obaranje pogleda, neuznemiravanje drugih[2], uzvraćanje selama i preporučivanje dobra, a odvraćanje od zla." Muttefekun alejhi: Buhari, 2465, i Muslim, 2121.

١٩١ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فِي يَدِ رَجُلٍ فَنَزَعَهُ فَطَرَحَهُ، وَقَالَ: «يَعْمَدُ أَحَدُكُمْ إِلَى جَمْرَةٍ مِنْ نَارٍ فَيَجْعَلُهَا فِي يَدِهِ!» فَقِيلَ لِلرَّجُلِ بَعْدَ مَا ذَهَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خُذْ خَاتَمَكَ انْتَفِعْ بِهِ. قَالَ: لَا وَاللَّهِ لَا آخُذُهُ أَبَدًا وَقَدْ طَرَحَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

191. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio zlatni prsten na ruci jednog čovjeka, pa ga je skinuo sa njegove ruke i bacio, a zatim rekao: "Neki od vas uzimaju žeravicu i stavljaju je na ruke." Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, neko reče ovom čovjeku: "Uzmi svoj prsten i okoristi se njime."[3] Čovjek reče: "Tako mi Allaha, nikada ga neću uzeti, jer njega je bacio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Hadis bilježi Muslim, 2090.

1. U klasičnim komentarima ovog hadisa riječ *habes*, koju smo ovdje preveli kao nemoral, prvenstveno se tumači kao blud, njegova proširenost i javno činjenje, međutim, leksičko značenje ove riječi daleko je šire i obuhvatnije. U arapskom jeziku ona označava vrhunac bestidnosti, izopačenosti, opakosti, nevaljalosti, zlobe, podmuklosti, zloćudnosti i svega onog što se može dovesti u vezu sa ovim značenjima.

2. Ne uznemiravati druge znači: ne ogovarati ih i ne misliti o njima loše, ne omalovažavati prolaznike, ne sužavati im prostor predviđen za prolazak, ne sjediti na tuđim pragovima ili dvorištima ako se nalaze odmah u blizini puta i tome slično.

3. Prodaj ga ili daruj nekome kome ga je dozvoljeno nositi.

١٩٢ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ أَنَّ عَائِذَ بْنَ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَخَلَ عَلَى عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زِيَادٍ، فَقَالَ: أَيْ بُنَيَّ، إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «إِنَّ شَرَّ الرِّعَاءِ الْحُطَمَةُ». فَإِيَّاكَ أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ، فَقَالَ لَهُ: اجْلِسْ فَإِنَّمَا أَنْتَ مِنْ نُخَالَةِ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: وَهَلْ كَانَتْ لَهُمْ نُخَالَةٌ إِنَّمَا كَانَتِ النُّخَالَةُ بَعْدَهُمْ وَفِي غَيْرِهِمْ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

192. Ebu Seid Hasan el-Basri prenosi da je Aiz b. Amr, radijallahu anhu, ušao kod Ubejdullaha b. Zijada i rekao: "Sinko, čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Najgori su čobani onī okrutni.' Zato se pripazi da ne budeš jedan od njih." Ubejdullah mu je rekao: "Sjedi, ti nisi od odabranih Muhammedovih ashaba kojima se pridaje pažnja." Aiz b. Amr reče: "Zar je bilo ashaba koji nisu bili odabrani i kojima se nije pridavala pažnja? Zapravo, oni kojima se ne pridaje pažnja došli su poslije njih i to ni u kojem slučaju nisu bili ashabi."[1] Hadis bilježi Muslim, 1830.

١٩٣ - عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ، وَلَتَنْهَوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللَّهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْهُ ثُمَّ تَدْعُونَهُ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

193. Huzejfa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ili ćete preporučivati dobro i odvraćati od zla, ili će Allah uskoro na vas poslati Svoju kaznu, pa ćete Ga poslije moliti, a On vam se neće odazvati." Hadis bilježi Tirmizi, 2169, koji kaže da je hasen.

١٩٤ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةُ عَدْلٍ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

194. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji je džihad pravedno govoriti pred nepravednim vladarom." Hadis bilježe Ebu Davud, 4344, i Tirmizi, 2174, koji kaže da je hasen.

١٩٥ - عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ الْبَجَلِيِّ الْأَحْمَسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ وَضَعَ رِجْلَهُ فِي الْغَرْزِ: أَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «كَلِمَةُ حَقٍّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ». رَوَاهُ النَّسَائِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1. Aiz b. Amr htio je posavjetovati vladara Ubejdullaha b. Zijada indirektno mu ukazujući na pogubnost nepravde i okrutnosti prema podanicima, a Ubejdullah, shvativši da su riječi upućene njemu, uzvratio mu je na neprimjeren način, pokušavši ovog časnog ashaba svrstati u skupinu Poslanikovih drugova koji su navodno beznačajni.

195. Ebu Abdullah Tarik b. Šihab el-Bedželi el-Ahmesi, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek, koji je već bio stavio nogu u uzengiju, upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Koji je džihad najbolji?" Poslanik reče: "Kazati istinu pred nepravednim vladarom." Hadis bilježi Nesai, 7/161, 4209, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٩٦ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ أَوَّلَ مَا دَخَلَ النَّقْصُ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ كَانَ الرَّجُلُ يَلْقَى الرَّجُلَ، فَيَقُولُ: يَا هَذَا، اتَّقِ اللَّهَ وَدَعْ مَا تَصْنَعُ فَإِنَّهُ لَا يَحِلُّ لَكَ، ثُمَّ يَلْقَاهُ مِنَ الْغَدِ وَهُوَ عَلَى حَالِهِ، فَلَا يَمْنَعُهُ ذَلِكَ أَنْ يَكُونَ أَكِيلَهُ وَشَرِيبَهُ وَقَعِيدَهُ، فَلَمَّا فَعَلُوا ذَلِكَ ضَرَبَ اللَّهُ قُلُوبَ بَعْضِهِمْ بِبَعْضٍ»، ثُمَّ قَالَ: «لُعِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنۢ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُۥدَ وَعِيسَى ٱبۡنِ مَرۡيَمَۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَواْ وَّكَانُواْ يَعۡتَدُونَ، كَانُواْ لَا يَتَنَاهَوۡنَ عَن مُّنكَرٖ فَعَلُوهُۚ لَبِئۡسَ مَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ، تَرَىٰ كَثِيرٗا مِّنۡهُمۡ يَتَوَلَّوۡنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْۚ لَبِئۡسَ مَا قَدَّمَتۡ لَهُمۡ أَنفُسُهُمۡ» - إِلَى قَوْلِهِ - «فَٰسِقُونَ» [الْمَائِدَةُ: ٧٨ - ٨١] ثُمَّ قَالَ: «كَلَّا، وَاللَّهِ لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ، وَلَتَنْهَوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَلَتَأْخُذُنَّ عَلَى يَدِ الظَّالِمِ، وَلَتَأْطِرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ أَطْرًا، وَلَتَقْصُرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ قَصْرًا، أَوْ لَيَضْرِبَنَّ اللَّهُ بِقُلُوبِ بَعْضِكُمْ عَلَى بَعْضٍ، ثُمَّ لَيَلْعَنَنَّكُمْ كَمَا لَعَنَهُمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

هَذَا لَفْظُ أَبِي دَاوُدَ، وَلَفْظُ التِّرْمِذِيِّ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَمَّا وَقَعَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ فِي الْمَعَاصِي نَهَتْهُمْ عُلَمَاؤُهُمْ فَلَمْ يَنْتَهُوا، فَجَالَسُوهُمْ فِي مَجَالِسِهِمْ، وَوَاكَلُوهُمْ وَشَارَبُوهُمْ، فَضَرَبَ اللَّهُ قُلُوبَ بَعْضِهِمْ بِبَعْضٍ، وَلَعَنَهُمْ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ». فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ مُتَّكِئًا، فَقَالَ: «لَا، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّى تَأْطِرُوهُمْ عَلَى الْحَقِّ أَطْرًا».

196. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvi propust koji se pojavio u vjeri Izraelćana bio je taj što bi jedan čovjek susreo drugoga pa bi mu rekao: 'O ti, boj se Allaha i ostavi to što radiš, jer je to haram!', a zatim bi sutradan ponovo susreo istog čovjeka, u istom stanju, i to ga ne bi spriječilo da zajedno sa njim jede, pije i sjedi. Pošto su oni tako postupali, Allah je sjedinio njihova srca." Zatim je Poslanik proučio: "Jezikom Davuda i Isaa, sina Merjemina, prokleti su oni od sinova Israilovih koji nisu vjerovali - zato što su se bunili i uvijek granice zla prelazili: jedni druge nisu odvraćali od grješnih postupaka koje su radili. Ružno li je zaista to kako su postupali! Ti vidiš mnoge od njih kako s mnogobošcima prijateljuju. Ružno li je zaista ono što sami sebi pripremaju: da se Allah na njih rasrdi i da u patnji vječno ostanu. A da vjeruju u Allaha i Vjerovjesnika i u ono što se njemu objavljuje, oni s njima ne bi prijateljevali, ali, mnogi od njih su nevjernici" (El-Maida, 78–81), a onda je rekao: "Tako mi Allaha, ili ćete preporučivati dobro i odvraćati od zla, i za ruku uzeti zulumćara i privoljeti ga ili natje-

rati da se drži istine i samo nju slijedi, ili će Allah sjediniti vaša i njihova srca, a zatim će vas sigurno prokleti kao što je prokleo Izraelćane." Hadis bilježe Ebu Davud, 4336, i Tirmizi, 3047, koji kaže da je hasen.[1]

Ovu predaju bilježi Ebu Davud, a predaja koju bilježi Tirmizi glasi: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Kada su se među sinovima Israilovim raširili grijesi, njihovi učenjaci odvraćali su ih od njih, ali ih oni nisu prestajali činiti. Zatim su se učenjaci počeli družiti s njima, zajedno su sjedili, jeli i pili, pa je Allah sjedinio njihova srca i prokleo ih jezikom Davuda i Isaa, sina Merjeminog, zato što su bili grješnici i prijestupnici.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada se uspravio, jer je bio naslonjen, pa je rekao: 'Ne, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ni vi se nećete spasiti od kazne sve dok one između vas koji griješe ne spriječite u tome i ne usmjerite ih na Pravi put!'"

١٩٧ - عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّكُمْ لَتَقْرَؤُونَ هَذِهِ الْآيَةَ: «يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ عَلَيْكُمْ أَنفُسَكُمْ ۖ لَا يَضُرُّكُم مَّن ضَلَّ إِذَا ٱهْتَدَيْتُمْ» [الْمَائِدَةُ: ١٠٥] وَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوُا الظَّالِمَ فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلَى يَدَيْهِ أَوْشَكَ أَنْ يَعُمَّهُمُ اللَّهُ بِعِقَابٍ مِنْهُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ بِأَسَانِيدَ صَحِيحَةٍ.

197. Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, rekao je: "O ljudi, vi učite ovaj ajet: 'O vjernici, brinite se o sebi; ako ste na Pravome putu, neće vam nauditi onaj ko je zalutao' (El-Maida, 105), a čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Kada ljudi vide silnika i ne spriječe ga u njegovim djelima, sve ih čeka skora Allahova kazna.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 4338, Tirmizi, 2168, i Nesai, *Es-Sunenul-kubra*, 11092, sa vjerodostojnim lancima prenosilaca.

❧ 24. *Teška kazna za one koji preporučuju dobro i odvraćaju od zla, a njihovi postupci suprotni su onome što govore*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿أَتَأْمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلْبِرِّ وَتَنسَوْنَ أَنفُسَكُمْ وَأَنتُمْ تَتْلُونَ ٱلْكِتَٰبَ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾﴾

Zar da od drugih tražite da dobra djela čine, a da pri tome sebe zaboravljate, vi koji Knjigu učite? Zar se opametiti nećete? (El-Bekara, 44)

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾ كَبُرَ مَقْتًا عِندَ ٱللَّهِ أَن تَقُولُواْ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾﴾

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 96.

O vjernici, zašto jedno govorite, a drugo radite? O, kako je Allahu mrsko kada govorite riječi koje djela ne prate! (Es-Saff, 2–3)

Uzvišeni Allah, obavještavajući o Šuajbu, alejhis-selam, kaže:

﴿... وَمَآ أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَآ أَنْهَىٰكُمْ عَنْهُ ...﴾ ٨٨

...Ja ne želim činiti ono što vama zabranjujem... (Hud, 88)

١٩٨ - وَعَنْ أَبِي زَيْدٍ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «يُؤْتَى بِالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُلْقَى فِي النَّارِ، فَتَنْدَلِقُ أَقْتَابُ بَطْنِهِ فَيَدُورُ بِهَا كَمَا يَدُورُ الْحِمَارُ فِي الرَّحَى، فَيَجْتَمِعُ إِلَيْهِ أَهْلُ النَّارِ، فَيَقُولُونَ: يَا فُلَانُ، مَا لَكَ؟ أَلَمْ تَكُ تَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ؟ فَيَقُولُ: بَلَى، كُنْتُ آمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا آتِيهِ، وَأَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَآتِيهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

198. Ebu Zejd Usama b. Zejd b. Harisa, radijallahu anhuma, kazuje da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Na Sudnjem danu čovjek će biti doveden i bačen u Vatru, pa će iz njegovog stomaka izaći crijeva, a on će oko njih kružiti kao što magarac kruži oko žrvnja. Stanovnici Vatre okupit će se oko njega i upitati: 'Šta je to s tobom? Zar nisi preporučivao dobro i odvraćao od zla?', a on će odgovoriti: 'Da, svakako. Preporučivao sam dobro, ali ga nisam činio, a odvraćao sam od zla, a sām sam ga činio.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3267, i Muslim, 2989.

25. *Obaveza vjernog ispunjavanja emaneta*[1]

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤَدُّوا۟ ٱلْأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهْلِهَا ...﴾ ٥٨

Allah vam naređuje da povjerene stvari predajete njihovim vlasnicima... (En-Nisa, 58)

﴿إِنَّا عَرَضْنَا ٱلْأَمَانَةَ عَلَى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱلْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا ٱلْإِنسَٰنُ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا﴾ ٧٢

Mi smo nebesima, Zemlji i planinama ponudili emanet, pa su se ustegli i pobojali da ga ponesu, ali ga je preuzeo čovjek – a on je, zaista, prema sebi nepravedan i lahkomislen. (El-Ahzab, 72)

1. Emanet je pojam koji označava ono čime je čovjek zadužen ili mu je dato na povjerenje, a obuhvata Allahova prava, prava ljudi, povjerene stvari. Obaveza je čovjeku da čuva te povjerene stvari na najbolji način i da ih preda njihovim vlasnicima ne skrivajući ih, ne negirajući da ih je preuzeo i ne upravljajući njima bez dozvole.

١٩٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «وَإِنْ صَامَ وَصَلَّى وَزَعَمَ أَنَّهُ مُسْلِمٌ».

199. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tri su znaka po kojima se prepoznaje licemjer: kada govori – laže, kada obeća – iznevjeri, i kada mu se nešto povjeri – pronevjeri." Muttefekun alejhi: Buhari, 33, i Muslim, 59.

U drugoj verziji navodi se: "...pa i ako bude postio, klanjao i tvrdio da je musliman."

٢٠٠ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثَيْنِ قَدْ رَأَيْتُ أَحَدَهُمَا وَأَنَا أَنْتَظِرُ الْآخَرَ: حَدَّثَنَا أَنَّ الْأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ، ثُمَّ نَزَلَ الْقُرْآنُ فَعَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ، وَعَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ، ثُمَّ حَدَّثَنَا عَنْ رَفْعِ الْأَمَانَةِ، فَقَالَ: «يَنَامُ الرَّجُلُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ الْأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ، فَيَظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ الْوَكْتِ، ثُمَّ يَنَامُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ الْأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ، فَيَظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْمَجْلِ، كَجَمْرٍ دَحْرَجْتَهُ عَلَى رِجْلِكَ فَنَفِطَ، فَتَرَاهُ مُنْتَبِرًا وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ». ثُمَّ أَخَذَ حَصَاةً فَدَحْرَجَهُ عَلَى رِجْلِهِ «فَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَبَايَعُونَ، فَلَا يَكَادُ أَحَدٌ يُؤَدِّي الْأَمَانَةَ حَتَّى يُقَالَ: إِنَّ فِي بَنِي فُلَانٍ رَجُلًا أَمِينًا، حَتَّى يُقَالَ لِلرَّجُلِ: مَا أَجْلَدَهُ! مَا أَظْرَفَهُ! مَا أَعْقَلَهُ! وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةِ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ». وَلَقَدْ أَتَى عَلَيَّ زَمَانٌ وَمَا أُبَالِي أَيُّكُمْ بَايَعْتُ: لَئِنْ كَانَ مُسْلِمًا لَيَرُدَّنَّهُ عَلَيَّ دِينُهُ، وَإِنْ كَانَ نَصْرَانِيًّا أَوْ يَهُودِيًّا لَيَرُدَّنَّهُ عَلَيَّ سَاعِيهِ، وَأَمَّا الْيَوْمَ فَمَا كُنْتُ أُبَايِعُ مِنْكُمْ إِلَّا فُلَانًا وَفُلَانًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

200. Huzejfa b. Jeman, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao nam je dva hadisa: jedan se već obistinio, a očekujem da se ostvari i drugi. Ispričao nam je sljedeće: 'Emanet je spušten u dubinu ljudskih srca, a zatim je objavljen Kur'an, pa su ljudi učili iz Kur'ana i sunneta.' Zatim nam je govorio o dizanju emaneta, pa je rekao: 'Čovjek će jednom zaspati, pa će dio emaneta biti uklonjen iz njegovog srca i ostaviti iza sebe trag poput pjege na koži. Zatim će ponovo zaspati, pa će ostatak emaneta biti uklonjen iz njegovog srca i ostaviti iza sebe trag poput žulja, baš kao kada bi se nekome od vas po nozi zakotrljala žeravica, pa iskočio plik, napuhan, ali prazan.' Nakon toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem (pokazujući im to) uzeo je jedan kamenčić, pa ga zakotrljao po svojoj nozi, govoreći: 'A onda će ljudi trgovati i gotovo da niko od njih neće izvršavati preuzete obaveze, sve dok se ne počne pripovijedati: 'U tom i tom mjestu ima povjerljiva osoba', i dok se za čovjeka ne kaže: 'Kako je samo dobar i pametan, mudar i razuman!', a on u svom srcu neće imati imana ni koliko je zrno gorušice.'" Huzejfa, radijallahu an-

hu, nastavi: "Živio sam u vremenu kada se nisam brinuo s kim ću trgovati: ako je bio musliman, on je zasigurno ispunio obavezu radi vjere, a ako je bio kršćanin ili židov, on je to učinio zbog naredbe nadređenog. A što se tiče današnjeg stanja, danas trgujem samo s pojedincima, poput tog i tog." Muttefekun alejhi: Buhari, 6497, i Muslim, 143.

٢٠١ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَجْمَعُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى النَّاسَ فَيَقُومُ الْمُؤْمِنُونَ حَتَّى تُزْلَفَ لَهُمُ الْجَنَّةُ، فَيَأْتُونَ آدَمَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ، فَيَقُولُونَ: يَا أَبَانَا اسْتَفْتِحْ لَنَا الْجَنَّةَ، فَيَقُولُ: وَهَلْ أَخْرَجَكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ إِلَّا خَطِيئَةُ أَبِيكُمْ! لَسْتُ بِصَاحِبِ ذَلِكَ، اذْهَبُوا إِلَى ابْنِي إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ. قَالَ: فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ إِبْرَاهِيمُ: لَسْتُ بِصَاحِبِ ذَلِكَ إِنَّمَا كُنْتُ خَلِيلًا مِنْ وَرَاءَ وَرَاءَ، اعْمِدُوا إِلَى مُوسَى الَّذِي كَلَّمَهُ اللَّهُ تَكْلِيمًا. فَيَأْتُونَ مُوسَى، فَيَقُولُ: لَسْتُ بِصَاحِبِ ذَلِكَ، اذْهَبُوا إِلَى عِيسَى كَلِمَةِ اللَّهِ وَرُوحِهِ، فَيَقُولُ عِيسَى: لَسْتُ بِصَاحِبِ ذَلِكَ، فَيَأْتُونَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُومُ فَيُؤْذَنُ لَهُ، وَتُرْسَلُ الْأَمَانَةُ وَالرَّحِمُ فَيَقُومَانِ جَنْبَتَيِ الصِّرَاطِ يَمِينًا وَشِمَالًا فَيَمُرُّ أَوَّلُكُمْ كَالْبَرْقِ». قُلْتُ: بِأَبِي وَأُمِّي، أَيُّ شَيْءٍ كَمَرِّ الْبَرْقِ؟ قَالَ: «أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ يَمُرُّ وَيَرْجِعُ فِي طَرْفَةِ عَيْنٍ، ثُمَّ كَمَرِّ الرِّيحِ، ثُمَّ كَمَرِّ الطَّيْرِ، وَشَدِّ الرِّجَالِ تَجْرِي بِهِمْ أَعْمَالُهُمْ، وَنَبِيُّكُمْ قَائِمٌ عَلَى الصِّرَاطِ، يَقُولُ: رَبِّ سَلِّمْ سَلِّمْ، حَتَّى تَعْجِزَ أَعْمَالُ الْعِبَادِ، حَتَّى يَجِيءَ الرَّجُلُ لَا يَسْتَطِيعُ السَّيْرَ إِلَّا زَحْفًا، وَفِي حَافَتَيِ الصِّرَاطِ كَلَالِيبُ مُعَلَّقَةٌ مَأْمُورَةٌ بِأَخْذِ مَنْ أُمِرَتْ بِهِ، فَمَخْدُوشٌ نَاجٍ، وَمُكَرْدَسٌ فِي النَّارِ». وَالَّذِي نَفْسُ أَبِي هُرَيْرَةَ بِيَدِهِ، إِنَّ قَعْرَ جَهَنَّمَ لَسَبْعُونَ خَرِيفًا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

201. Huzejfa i Ebu Hurejra, radijallahu anhuma, prenose da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah sakupit će ljude na Sudnjem danu, pa će vjernici stajati sve dok im se Džennet ne približi. Zatim će doći Ademu, neka su Allahovi blagoslovi na njega, i reći: 'Naš oče, traži da nam se otvori Džennet!' Adem će reći: 'A šta vas je drugo izvelo iz Dženneta do grijeh vašega oca? Nisam određen za to. Idite mome sinu Ibrahimu, Allahovom bliskom prijatelju!' Ljudi će doći Ibrahimu, a Ibrahim će reći: 'Nisam određen za to, a nisam bio ni toliko blizak prijatelj Allahu kako mislite. Idite Musau s kojim je Allah razgovarao!' Ljudi će doći Musau, pa će im on reći: 'Nisam određen za to. Idite Isau, Allahovoj riječi i rūhu!' Isa će reći: 'Nisam određen za to.' Zatim će ljudi doći Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pa će on ustati i njemu će se dozvoliti da se zauzima. Emanet i rodbinstvo stat će na dvije strane sirat-ćuprije, s desne i lijeve strane. Prvi od vas preći će brzinom munje.'" Prenosilac kazuje: "Upitao sam: 'Draži si mi i od oca i od majke, a kakav je to prelazak brzinom munje?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zar nisi vidio kako se pojavi i nestane u treptaju oka? Sljedeći će preći brzinom vjetra, potom će doći onaj koji će preći brzinom ptice, a zatim onaj koji će preći

brzinom čovjeka koji trči. Brzina prelaska ovisit će o vašim djelima. Na sirat-ćupriji stajat će vaš Vjerovjesnik i govoriti: 'Bože moj, spasi, spasi!' Onaj čija djela budu lahka, bit će nemoćan da pređe, pa će doći čovjek koji neće moći na nogama da stoji i prelazit će puzeći. Na krajevima sirat-ćuprije bit će obješene kuke kojima će biti naređeno da zakače neke od onih koji prelaze. Tako će biti onih koje će kuke samo raniti, ali i onih koje će te kuke svući u Džehennem.' Tako mi Onoga u čijoj je ruci Ebu Hurejrina duša, dubina Džehennema iznosi sedamdeset godina!" Hadis bilježi Muslim, 195.

٢٠٢ - وَعَنْ أَبِي خُبَيْبٍ - بِضَمِّ الْخَاءِ الْمُعْجَمَةِ - عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: لَمَّا وَقَفَ الزُّبَيْرُ يَوْمَ الْجَمَلِ دَعَانِي فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ، فَقَالَ: يَا بُنَيَّ، إِنَّهُ لَا يُقْتَلُ الْيَوْمَ إِلَّا ظَالِمٌ أَوْ مَظْلُومٌ، وَإِنِّي لَا أُرَانِي إِلَّا سَأُقْتَلُ الْيَوْمَ مَظْلُومًا، وَإِنَّ مِنْ أَكْبَرِ هَمِّي لَدَيْنِي، أَفَتَرَى دَيْنَنَا يُبْقِي مِنْ مَالِنَا شَيْئًا؟ ثُمَّ قَالَ: يَا بُنَيَّ، بِعْ مَالَنَا وَاقْضِ دَيْنِي، وَأَوْصَى بِالثُّلُثِ وَثُلُثِهِ لِبَنِيهِ، يَعْنِي لِبَنِي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ثُلُثُ الثُّلُثِ. قَالَ: فَإِنْ فَضَلَ مِنْ مَالِنَا بَعْدَ قَضَاءِ الدَّيْنِ شَيْءٌ فَثُلُثُهُ لِبَنِيكَ. قَالَ هِشَامٌ: وَكَانَ بَعْضُ وَلَدِ عَبْدِ اللَّهِ قَدْ وَازَى بَعْضَ بَنِي الزُّبَيْرِ خُبَيْبٍ وَعَبَّادٍ، وَلَهُ يَوْمَئِذٍ تِسْعَةُ بَنِينَ وَتِسْعُ بَنَاتٍ. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَجَعَلَ يُوصِينِي بِدَيْنِهِ وَيَقُولُ: يَا بُنَيَّ، إِنْ عَجَزْتَ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ فَاسْتَعِنْ عَلَيْهِ بِمَوْلَايَ. قَالَ: فَوَاللَّهِ مَا دَرَيْتُ مَا أَرَادَ حَتَّى قُلْتُ: يَا أَبَتِ مَنْ مَوْلَاكَ؟ قَالَ: اللَّهُ. قَالَ: فَوَاللَّهِ مَا وَقَعْتُ فِي كُرْبَةٍ مِنْ دَيْنِهِ إِلَّا قُلْتُ: يَا مَوْلَى الزُّبَيْرِ اقْضِ عَنْهُ دَيْنَهُ فَيَقْضِيهِ. قَالَ: فَقُتِلَ الزُّبَيْرُ وَلَمْ يَدَعْ دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا إِلَّا أَرَضِينَ، مِنْهَا الْغَابَةُ وَإِحْدَى عَشْرَةَ دَارًا بِالْمَدِينَةِ، وَدَارَيْنِ بِالْبَصْرَةِ، وَدَارًا بِالْكُوفَةِ، وَدَارًا بِمِصْرَ. قَالَ: وَإِنَّمَا كَانَ دَيْنُهُ الَّذِي كَانَ عَلَيْهِ أَنَّ الرَّجُلَ كَانَ يَأْتِيهِ بِالْمَالِ، فَيَسْتَوْدِعُهُ إِيَّاهُ، فَيَقُولُ الزُّبَيْرُ: لَا، وَلَكِنْ هُوَ سَلَفٌ إِنِّي أَخْشَى عَلَيْهِ الضَّيْعَةَ. وَمَا وَلِيَ إِمَارَةً قَطُّ وَلَا جِبَايَةً وَلَا خَرَاجًا وَلَا شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَكُونَ فِي غَزْوٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ مَعَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَحَسَبْتُ مَا كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الدَّيْنِ فَوَجَدْتُهُ أَلْفَيْ أَلْفٍ وَمِئَتَيْ أَلْفٍ! فَلَقِيَ حَكِيمُ بْنُ حِزَامٍ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ، فَقَالَ: يَا ابْنَ أَخِي، كَمْ عَلَى أَخِي مِنَ الدَّيْنِ؟ فَكَتَمْتُهُ وَقُلْتُ: مِئَةُ أَلْفٍ. فَقَالَ حَكِيمٌ: وَاللَّهِ مَا أُرَى أَمْوَالَكُمْ تَسَعُ هَذِهِ. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: أَرَأَيْتُكَ إِنْ كَانَتْ أَلْفَيْ أَلْفٍ وَمِئَتَيْ أَلْفٍ؟ قَالَ: مَا أُرَاكُمْ تُطِيقُونَ هَذَا، فَإِنْ عَجَزْتُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ فَاسْتَعِينُوا بِي، قَالَ: وَكَانَ الزُّبَيْرُ قَدِ اشْتَرَى الْغَابَةَ بِسَبْعِينَ وَمِئَةِ أَلْفٍ، فَبَاعَهَا عَبْدُ اللَّهِ بِأَلْفِ أَلْفٍ وَسِتِّمِئَةِ أَلْفٍ، ثُمَّ قَامَ فَقَالَ: مَنْ كَانَ لَهُ عَلَى الزُّبَيْرِ شَيْءٌ فَلْيُوَافِنَا بِالْغَابَةِ، فَأَتَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، وَكَانَ لَهُ عَلَى الزُّبَيْرِ أَرْبَعُمِئَةِ أَلْفٍ، فَقَالَ لِعَبْدِ اللَّهِ: إِنْ شِئْتُمْ تَرَكْتُهَا لَكُمْ؟ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: لَا، قَالَ: فَإِنْ شِئْتُمْ جَعَلْتُمُوهَا فِيمَا تُؤَخِّرُونَ إِنْ أَخَّرْتُمْ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: لَا، قَالَ: فَاقْطَعُوا لِي قِطْعَةً، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: لَكَ مِنْ هَاهُنَا إِلَى هَاهُنَا. فَبَاعَ عَبْدُ اللَّهِ مِنْهَا فَقَضَى عَنْهُ دَيْنَهُ وَأَوْفَاهُ، وَبَقِيَ مِنْهَا أَرْبَعَةُ أَسْهُمٍ وَنِصْفٌ، فَقَدِمَ عَلَى مُعَاوِيَةَ وَعِنْدَهُ عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ، وَالْمُنْذِرُ بْنُ الزُّبَيْرِ، وَابْنُ زَمْعَةَ، فَقَالَ لَهُ مُعَاوِيَةُ: كَمْ قُوِّمَتِ الْغَابَةُ؟ قَالَ: كُلُّ سَهْمٍ بِمِئَةِ أَلْفٍ، قَالَ: كَمْ بَقِيَ مِنْهَا؟ قَالَ: أَرْبَعَةُ أَسْهُمٍ وَنِصْفٌ، فَقَالَ الْمُنْذِرُ بْنُ الزُّبَيْرِ: قَدْ أَخَذْتُ مِنْهَا سَهْمًا بِمِئَةِ أَلْفٍ، قَالَ عَمْرُو

ابْنُ عُثْمَانَ: قَدْ أَخَذْتُ مِنْهَا سَهْمًا بِمِئَةِ أَلْفٍ. وَقَالَ ابْنُ زَمْعَةَ: قَدْ أَخَذْتُ سَهْمًا بِمِئَةِ أَلْفٍ، فَقَالَ مُعَاوِيَةُ: كَمْ بَقِيَ مِنْهَا؟ قَالَ: سَهْمٌ وَنِصْفُ سَهْمٍ، قَالَ: قَدْ أَخَذْتُهُ بِخَمْسِينَ وَمِئَةِ أَلْفٍ. قَالَ: وَبَاعَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ نَصِيبَهُ مِنْ مُعَاوِيَةَ بِسِتِّمِئَةِ أَلْفٍ، فَلَمَّا فَرَغَ ابْنُ الزُّبَيْرِ مِنْ قَضَاءِ دَيْنِهِ، قَالَ بَنُو الزُّبَيْرِ: اقْسِمْ بَيْنَنَا مِيرَاثَنَا، قَالَ: وَاللَّهِ لَا أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ حَتَّى أُنَادِيَ بِالْمَوْسِمِ أَرْبَعَ سِنِينَ: أَلَا مَنْ كَانَ لَهُ عَلَى الزُّبَيْرِ دَيْنٌ فَلْيَأْتِنَا فَلْنَقْضِهِ. فَجَعَلَ كُلَّ سَنَةٍ يُنَادِي فِي الْمَوْسِمِ، فَلَمَّا مَضَى أَرْبَعُ سِنِينَ قَسَمَ بَيْنَهُمْ وَدَفَعَ الثُّلُثَ. وَكَانَ لِلزُّبَيْرِ أَرْبَعُ نِسْوَةٍ، فَأَصَابَ كُلَّ امْرَأَةٍ أَلْفُ أَلْفٍ وَمِئَتَا أَلْفٍ، فَجَمِيعُ مَالِهِ خَمْسُونَ أَلْفَ أَلْفٍ وَمِئَتَا أَلْفٍ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

202. Ebu Hubejb Abdullah b. Zubejr, radijallahu anhuma, kazuje: "U Bitki kod deve[1] Zubejr je u jednom trenutku zastao i pozvao me, pa sam stao kraj njega, a on je rekao: 'Sinko, danas će biti ubijen samo nepravedni ili onaj kojem se nepravda čini.[2] Ja mislim da ću danas biti ubijen kao onaj kojem je učinjena nepravda. Najveća mi je briga moj dug. Misliš li da će poslije podmirenja duga ostati nešto od našeg imetka?', a onda reče: 'Sinko, prodaj ono što posjedujemo i isplati moj dug.' Oporučio je jednu trećinu, a trećinu od te trećine svojim sinovima – odnosno sinovima Abdullaha b. Zubejra – rekavši: 'Ako poslije isplate duga ostane viška imetka, jedna trećina pripada tvojim sinovima.'" Hišam (jedan od prenosilaca hadisa) rekao je: "Neki Abdullahovi sinovi, kao Hubejb i Abbad, bili su vršnjaci nekih sinova Zubejra, koji je tada imao devet sinova i devet kćerki." Abdullah kazuje: "Počeo mi je davati preporuke u pogledu svoga duga govoreći: 'Sinko, ako dio duga ne budeš mogao isplatiti, pomozi se mojim zaštitnikom.' Tako mi Allaha, nisam znao šta misli pod tim dok nisam upitao: 'A ko je tvoj zaštitnik?', a Zubejr reče: 'Allah.' Tako mi Allaha, ni u jednom trenutku nisam osjetio teškoću zbog vraćanja njegovog duga a da nisam rekao: 'O Zaštitniče Zubejra, isplati za njega njegov dug', i on bi bio isplaćen. Zubejr je ubijen, a iza sebe nije ostavio ni dinara ni dirhema, osim zemlje, u što se ubrajao veliki posjed El-Gaba i jedanaest posjeda u Me-

1. Bitka kod deve poznata je bitka koja se 36. godine po Hidžri odigrala između dvije skupine muslimana. Prethodile su joj razne smutnje i nemili događaji. Na čelu prve skupine muslimana bio je Alija, radijallahu anhu, a na čelu druge skupine bili su Talha b. Ubejdullah i Zubejr b. Avvam, radijallahu anhuma, u čijem se taboru, zbog spleta okolnosti, našla i Aiša, radijallahu anha. Nazvana je Bitkom kod deve, jer je Aiša, radijallahu anha, majka vjernika, jahala na devi koja je jednog trenutka posrnula, pa su borci obje sukobljene strane pohrlili kako bi je sačuvali i zaštitili od bilo kakvog zla.

2. "Nepravedni" su licemjeri i neprijatelji islama, koji su nastojali posijati razdor među muslimanima, a "oni kojima se nepravda čini" bili su ashabi i iskreni muslimani, koji su na poprište došli s najčasnijim namjerama i s ciljem da izbjegnu krvoproliće, ali se ono, nažalost, ipak dogodilo.

dini, dva u Basri, jedan u Kufi i jedan u Egiptu. Tokom njegovog života dolazili su mu mnogi ljudi koji su donosili svoje imetke i tražili da ih on čuva, a Zubejr bi rekao: 'Ne, nego neka to bude posudba, jer se bojim da ću ga izgubiti.'[1] On nikada nije preuzeo zapovjedništvo, skupljanje zekata, harača, niti bilo čega drugoga, osim što je bio u vojnim pohodima sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a kasnije i sa Ebu Bekrom, Omerom i Osmanom, radijallahu anhum.[2]" Abdullah kazuje: "Izračunao sam njegov dug i našao da iznosi dva miliona i dvije stotine hiljada." Hakim b. Hizam susreo je Abdullaha b. Zubejra i rekao: "Bratiću, koliko je moj brat bio dužan?" Ja sam to prikrio, rekavši: "Stotinu hiljada", a Hakim reče: "Tako mi Allaha, mislim da sav vaš imetak ne može pokriti toliki dug." Abdullah upita: "A šta misliš koliki je dug od dva miliona i dvije stotine hiljada?", a Hakim odgovori: "Mislim da to ne možete podnijeti. Ako ne budete mogli isplatiti nešto od toga, zatražite pomoć od mene." Prenosilac je rekao: "Zubejr je posjed El-Gaba kupio za stotinu sedamdeset hiljada, pa ga je Abdullah prodao za milion i šest stotina hiljada. Potom je stao i rekao: 'Ako je Zubejr nekome bio dužan, isplatit ćemo mu dug posjedom El-Gaba.' Došao mu je Abdullah b. Džafer, kojem je Zubejr bio dužan četiri stotine hiljada, i rekao: 'Abdullah, ako hoćete, ja ću vam taj dug otpisati', a Abdullah reče: 'Ne.' Abdullah b. Džafer reče: 'Ako hoćete, dat ću vam da odgodite isplatu sa ostalim dugovima.' Abdullah reče: 'Ne', a Abdullah b. Džafer reče: 'Onda, odvojite mi jedan dio posjeda El-Gaba.' Abdullah reče: 'Tebi pripada odavde dovde.' Abdullah je prodavao dio po dio svakog posjeda sve dok nije isplatio dug, a od imovine ostala su mu još četiri i po dijela posjeda El-Gaba. Tada je otišao Muaviji, kod kojeg su bili Amr b. Osman, Munzir b. Zubejr i Ibn Zem'a. Muavija mu reče: 'Koliko si procijenio posjed El-Gaba?' Abdullah reče: 'Svaki dio po stotinu hiljada.' Muavija upita: 'A koliko je od njega ostalo?' Abdullah reče: 'Četiri i po dijela.' Munzir b. Zubejr reče: 'Uzimam jedan dio za stotinu hiljada', Amr

1. Imetak ostavljen nekome na čuvanje (ar. vedia) nema isti tretman kao posudba, dug. Dok je dužnik obavezan dug vratiti bez obzira šta se dogodilo sa pozajmljenim iznosom, stvar povjerenu na čuvanje neće biti dužan nadoknaditi onaj koji je uložio svaki napor da je sačuva, ali je, ne njegovom krivicom, stvar propala (npr. razbojnici provale u kuću i pokradu ga). Ovdje se vidi časnost i čestitost Zubejra, radijallahu anhu, i njegova odgovornost kad se radi o imecima muslimana.

2. Zubejr nije stekao imetak ni na jedan od spomenutih načina, već je sve što je imao potjecalo uglavnom iz ratnog plijena koji mu je dodijeljen u vojnim pohodima u kojima je učestvovao za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kasnije, za vrijeme hilafeta Ebu Bekra, Omera i Osmana, radijallahu anhum.

b. Osman reče: 'Uzimam drugi dio za stotinu hiljada', a Ibn Zem'a reče: 'Uzimam treći dio za stotinu hiljada.' Muavija upita: 'Koliko je sada od njega ostalo?' Abdullah reče: 'Jedan i po dio.' Muavija reče: 'Uzimam ga za stotinu pedeset hiljada.' Abdullah b. Džafer prodao je svoj dio Muaviji za šest stotina hiljada. Kada je Abdullah b. Zubejr završio isplatu duga, Zubejrovi sinovi rekoše: 'Podijeli nam našu ostavštinu.' Abdullah b. Zubejr reče: 'Tako mi Allaha, neću vam podijeliti sve dok na hadžu četiri godine ne budem govorio: 'Neka nam dođe onaj ko je imao duga kod Zubejra da mu isplatimo.' Svake je godine pozivao na hadžu, a kada su prošle četiri godine, podijelio je imetak između njih, a izdvojio oporučenu trećinu. Iza Zubejra ostale su četiri supruge i svaka je dobila milion i dvije stotine hiljada, a sav njegov imetak iznosio je pedeset miliona i dvije stotine hiljada." Hadis bilježi Buhari, 3129.

❧ 26. *Zabrana nepravde i obaveza njenog sprečavanja*

Uzvišeni Allah kaže:

...مَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿١٨﴾

...kada nevjernici ni prisna prijatelja ni posrednika neće imati koji će uslišan biti. (El-Mu'min, 18)

...وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِن نَّصِيرٍ ﴿٧١﴾

...A mnogobošcima neće niko pomoći. (El-Hadždž, 71)

Jedan od hadisa koji se navode o ovoj temi jeste i hadis Ebu Zerra, radijallahu anhu, koji je citiran pod brojem 111.

٢٠٣ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اتَّقُوا الظُّلْمَ، فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وَاتَّقُوا الشُّحَّ، فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ. حَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ، وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

203. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čuvajte se nepravde, jer će nepravda biti tama na Sudnjem danu. Čuvajte se pohlepe, jer je pohlepa uništila one koji su bili prije vas; pohlepa ih je navela da međusobno prolijevaju krv i dovela do toga da dozvoljenim smatraju ono što je zabranjeno." Hadis bilježi Muslim, 2578.

٢٠٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَتُؤَدُّنَّ الْحُقُوقَ إِلَى أَهْلِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، حَتَّى يُقَادَ لِلشَّاةِ الْجَلْحَاءِ مِنَ الشَّاةِ الْقَرْنَاءِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

204. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prava će na Sudnjem danu biti vraćena onima kojima pripadaju, pa će se čak uzeti odšteta od rogate ovce za ovcu koja nema rogove." Hadis bilježi Muslim, 2582.

٢٠٥ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنَّا نَتَحَدَّثُ عَنْ حَجَّةِ الْوَدَاعِ، وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَظْهُرِنَا، وَلَا نَدْرِي مَا حَجَّةُ الْوَدَاعِ حَتَّى حَمِدَ اللَّهَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ ذَكَرَ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ فَأَطْنَبَ فِي ذِكْرِهِ، وَقَالَ: «مَا بَعَثَ اللَّهُ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا أَنْذَرَهُ أُمَّتَهُ. أَنْذَرَهُ نُوحٌ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ بَعْدِهِ. وَإِنَّهُ إِنْ يَخْرُجْ فِيكُمْ فَمَا خَفِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ شَأْنِهِ، فَلَيْسَ يَخْفَى عَلَيْكُمْ أَنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَأَنَّهُ أَعْوَرُ عَيْنِ الْيُمْنَى، كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ. أَلَا إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا، أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ؟» قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: «اللَّهُمَّ اشْهَدْ» ثَلَاثًا «وَيْلَكُمْ - أَوْ وَيْحَكُمْ - انْظُرُوا: لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَرَوَى مُسْلِمٌ بَعْضَهُ.

205. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "Pričali smo o Oproštajnom hadžu[1], a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je među nama i nismo znali šta je to Oproštajni hadž sve dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zahvalio Allahu i iznio pohvalu na Njega, a potom je spomenuo Mesihi-Dedžala[2] govoreći dugo o njemu. Rekao je: 'Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika a da on nije upozoravao svoj ummet na Dedžala. Na njega su upozoravali Nuh i vjerovjesnici poslije njega. Ukoliko se pojavi među vama, pa vam nešto u pogledu njega ne bude sasvim jasno, barem vam je jasno da vaš Gospodar nije slijep, a Dedžal je ćorav u desno oko, koje je ispupčeno i izgleda poput zrna grožđa. Allah je, zaista, učinio svetim vaše živote i imetke, kao što je svet i častan ovaj vaš dan u ovom vašem gradu i u ovom vašem mjesecu. Pa, jesam li dostavio?' Ashabi reko-

1. Oproštajnim hadžom naziva se hadž koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio 10. h. g., a nazvan je tako jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio od ashaba, govoreći: "Možda vas poslije ove godine neću više sresti", što se i obistinilo jer je uskoro nakon hadža Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro.

2. Mesih je ime ili nadimak kojim se nazivaju Isa, alejhis-selam, i Dedžal. Nastao je od arapskog glagola *meseha*, što znači potrati, izbrisati. Često se prevodi kao Odabranik, Mesija, Pomazanik. Islamski učenjaci pojašnjavaju da je Isa, alejhis-selam, nazvan Mesihom jer kada bi god rukama potrao bolesnika, on bi, Allahovom voljom, ozdravio. Drugi učenjaci kažu da je nazvan ovim imenom jer je "mnogo doticao" zemlju, tj. mnogo po njoj putovao pozivajući ljude da vjeruju u Allaha i pokoravaju Mu se. Dedžal je nazvan Mesihom jer će također mnogo putovati po Zemlji i, kako se u hadisu navodi, ući će u svaki grad osim Meke i Medine, međutim, njegovo će putovanje, za razliku od Isaa, alejhis-selam, biti zbog sijanja nereda i širenja nevjerstva. Drugi kažu da je nazvan Mesihom jer mu je jedno oko potrano, tj. izbrisano i na njega nikako ne vidi.

še: 'Da', a Poslanik reče: 'Allahu, posvjedoči!', izgovorivši to tri puta. 'Teško vam se! Nemojte se poslije mene vraćati u nevjerstvo međusobno se ubijajući!'" Hadis bilježi Buhari, 4402, a dio ove predaje bilježi i Muslim, 169.

٢٠٦ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ ظَلَمَ قَيْدَ شِبْرٍ مِنَ الْأَرْضِ، طُوِّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

206. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko nepravedno oduzme od tuđe zemlje koliko je i pedalj, na Sudnjem će danu imati ogrlicu o kojoj će biti okačeno sedam puta koliko je on prisvojio."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 2453, i Muslim, 1610.

٢٠٧ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ لَيُمْلِي لِلظَّالِمِ، فَإِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ»، ثُمَّ قَرَأَ: «وَكَذَٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَآ أَخَذَ ٱلْقُرَىٰ وَهِىَ ظَـٰلِمَةٌ ۚ إِنَّ أَخْذَهُۥٓ أَلِيمٌ شَدِيدٌ» [هُودٌ: ١٠٢]. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

207. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah odgađa kaznu nasilniku, ali kada mu kazna dođe, neće ga pomilovati", a zatim je proučio: "Eto, tako Gospodar tvoj kažnjava kad kažnjava sela i gradove koji su nasilje činili. Kažnjavanje Njegovo zaista je bolno i strašno." (Hud, 102). Muttefekun alejhi: Buhari, 4686, i Muslim, 2583.

٢٠٨ - وَعَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدِ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدِ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ، وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

208. Muaz, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me je u Jemen i rekao: 'Ti odlaziš narodu koji su sljed-

1. Islamski učenjaci navode više tumačenja ovog hadisa. Jedna skupina učenjaka kaže da će onaj ko prisvoji nečiju zemlju bespravno, na Sudnjem danu propasti u ponor s tim komadom zemlje u dubinu sedam stvorenih zemalja. U prilog tome navode hadis: "Ko bespravno otuđi neki komad zemlje, propast će s njim kroz svih sedam zemalja." Hadis bilježi Buhari, 2454 i 3196. Druga skupina učenjaka kaže da će uzurpatoru za svaki pedalj zemlje koju je bespravno prisvojio o vrat biti okačeno još sedam puta toliko u dubinu zemlje. Neki učenjaci smatraju da će onome ko prisvoji komad tuđe zemlje biti naređeno da isti toliki komad iskopa, dok ne prokopa kroz sedam zemalja, a potom će mu ta zemlja biti natovarena na vrat, poput obruča, i u takvom će stanju ostati sve dok se ljudima ne presudi. Postoje i druga mišljenja. Sve ovo ukazuje na pogubnost uzurpiranja tuđe imovine i sramotu koju će svaki uzurpator doživjeti na Sudnjem danu.

benici Knjige, pa kada im dođeš, prvo ih pozovi da posvjedoče da nema boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik. Ako se oni tome pokore, onda ih obavijesti da im je Uzvišeni Allah kao strogu obavezu propisao pet namaza u toku svakog dana i noći. Ako se tome pokore, obavijesti ih da im je Uzvišeni Allah strogo propisao zekat, koji će se uzimati od njihovih bogataša i potom se dijeliti njihovim siromasima. Ako se i tome pokore, onda kao zekat ne uzimaj njihov najvredniji imetak i dobro se čuvaj dove onoga kome je učinjena nepravda jer između nje i Allaha ne postoji nikakva prepreka.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1496, i Muslim, 19.

٢٠٩ - وَعَنْ أَبِي حُمَيْدٍ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: اسْتَعْمَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا مِنَ الْأَزْدِ يُقَالُ لَهُ: ابْنُ اللُّتْبِيَّةِ عَلَى الصَّدَقَةِ، فَلَمَّا قَدِمَ قَالَ: هَذَا لَكُمْ، وَهَذَا أُهْدِيَ إِلَيَّ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ، فَإِنِّي أَسْتَعْمِلُ الرَّجُلَ مِنْكُمْ عَلَى الْعَمَلِ مِمَّا وَلَانِيَ اللَّهُ، فَيَأْتِي فَيَقُولُ: هَذَا لَكُمْ وَهَذَا هَدِيَّةٌ أُهْدِيَتْ إِلَيَّ، أَفَلَا جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ أَوْ أُمِّهِ حَتَّى تَأْتِيَهُ هَدِيَّتُهُ إِنْ كَانَ صَادِقًا، وَاللَّهِ لَا يَأْخُذُ أَحَدٌ مِنْكُمْ شَيْئًا بِغَيْرِ حَقِّهِ إِلَّا لَقِيَ اللَّهَ تَعَالَى، يَحْمِلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَلَا أَعْرِفَنَّ أَحَدًا مِنْكُمْ لَقِيَ اللَّهَ يَحْمِلُ بَعِيرًا لَهُ رُغَاءٌ، أَوْ بَقَرَةً لَهَا خُوَارٌ، أَوْ شَاةً تَيْعَرُ» ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رُؤِيَ بَيَاضُ إِبْطَيْهِ، فَقَالَ: «اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ» ثَلَاثًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

209. Ebu Humejd Abdurrahman b. Sa'd es-Saidi, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednoga čovjeka iz plemena Ezd, kojem ime bijaše Ibn Lutbijja, kao sakupljača zekata. Kada se vratio sa zadatka, rekao je: 'Ovo je vaše, a ovo je meni dato kao poklon.' Tada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo na minber, zahvalio Allahu i pohvalio Ga, a potom rekao: 'Zaista odredim nekog od vas za posao za koji me je Allah ovlastio, pa zatim taj čovjek dođe i kaže: 'Ovo je vaše, a ovo je poklon koji je meni dat.' Zašto nije sjedio u kući svoga oca i majke i čekao da mu dođe njegov poklon, ako je iskren? Tako mi Allaha, niko od vas neće nešto nepravedno uzeti a da se neće susresti sa Allahom i nositi to na Sudnjem danu! Zaista neću poznavati nikoga od vas kada se s Allahom susretne noseći na sebi devu koja riče, ili kravu koja muče, ili ovcu koja bleji!' Zatim je podigao svoje ruke tako da se vidjela bjelina njegovih pazuha i rekao: 'Allahu, jesam li dostavio?', ponovivši tri puta." Muttefekun alejhi: Buhari, 6979, i Muslim, 1832.

٢١٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ، مِنْ عِرْضِهِ أَوْ مِنْ شَيْءٍ، فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ لَا يَكُونَ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ، إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أُخِذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلَمَتِهِ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

210. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko je uvrijedio brata muslimana ili mu nanio nepravdu, neka od njega zatraži halala odmah danas, prije nego što nastupi dan u kojem dinari i dirhemi neće imati nikakvu vrijednost, jer tog dana, ako bude imao dobrih djela, od njih će mu se oduzeti onoliko kolika je bila nepravda, a ako ne bude imao dobrih djela, onda će mu se dati od grijeha onoga kome je nepravdu učinio, pa će se njima natovariti." Hadis bilježi Buhari, 2449.

٢١١ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

211. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pravi musliman je onaj od čijih su ruku i jezika mirni drugi muslimani, a muhadžir[1] je onaj ko napusti sve ono što je Allah zabranio." Muttefekun alejhi: Buhari, 10, i Muslim, 40, a ovo je Buharijeva verzija.

٢١٢ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ عَلَى ثَقَلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ كِرْكِرَةُ، فَمَاتَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «هُوَ فِي النَّارِ»، فَذَهَبُوا يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ، فَوَجَدُوا عَبَاءَةً قَدْ غَلَّهَا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

212. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, rekao je: "Za Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, putni prtljag bio je zadužen čovjek koji se zvao Kirkira. Kada je on umro, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'On je u Vatri.' Ashabi su otišli da ga pogledaju i kod njega su našli ogrtač koji je utajio iz ratnog plijena." Hadis bilježi Buhari, 3074.

٢١٣ - وَعَنْ أَبِي بَكْرَةَ نُفَيْعِ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ الزَّمَانَ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ: السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا، مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ: ثَلَاثٌ مُتَوَالِيَاتٌ: ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ، وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ، أَيُّ شَهْرٍ هَذَا؟» قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ، قَالَ: «أَلَيْسَ ذَا الْحِجَّةِ؟» قُلْنَا: بَلَى. قَالَ: «فَأَيُّ بَلَدٍ هَذَا؟» قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ. قَالَ: «أَلَيْسَ الْبَلْدَةَ؟» قُلْنَا: بَلَى. قَالَ: «فَأَيُّ يَوْمٍ هَذَا؟» قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ. قَالَ: «أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ؟» قُلْنَا: بَلَى. قَالَ: «فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ، كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي

1. Izraz *muhadžir* odnosi se na čovjeka koji se zbog nemogućnosti da u domovini živi prema uputama vjere, u ime Allaha preselio u drugu zemlju ili drugo mjesto gdje mu je to omogućeno. Zato su iseljenici iz Meke u Medinu i nazvani muhadžirima. Međutim, u ovom hadisu *muhadžir* je onaj koji napušta i ostavlja ono što je Allah zabranio.

شَهْرِكُمْ هَذَا، وَسَتَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ فَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ، أَلَا فَلَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ، أَلَا لِيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ، فَلَعَلَّ بَعْضَ مَنْ يَبْلُغُهُ أَنْ يَكُونَ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضِ مَنْ سَمِعَهُ»، ثُمَّ قَالَ: «أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ، أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ؟» قُلْنَا: نَعَمْ. قَالَ: «اللَّهُمَّ اشْهَدْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

213. Ebu Bekra Nufej b. Haris, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vrijeme se vratilo[1] kao što je izgledalo na dan kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina ima dvanaest mjeseci, a od njih su četiri sveta; tri dolaze jedan iza drugoga: zul-ka'de, zul-hidže i muharrem, te redžeb plemena Mudar[2], koji se nalazi između mjeseca džumadel-uhra i mjeseca ša'bana. Koji je ovo mjesec?' Mi rekosmo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!' Ušutio je, tako da smo pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom, mimo njegovog, a zatim reče: 'Zar nije zul-hidže?', a mi rekosmo: 'Svakako.' Zatim on upita: 'A koji je ovo grad?' Mi opet rekosmo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Poslanik je opet šutio sve dok nismo pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom, a zatim reče: 'Zar ovo nije sveti grad[3]?' Rekosmo: 'Da, svakako.' On zatim upita: 'A koji je ovo dan?' Mi rekosmo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Zatim je šutio sve dok nismo pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom, a onda reče: 'Zar ovo nije dan klanja kurbana?' Rekosmo: 'Svakako.' On tada reče: 'Zaista su za vas vaša krv, vaši imeci i vaša čast sveti kao što vam je svet ovaj dan, na ovom mjestu i u ovom mjesecu! Susrest ćete svoga Gospodara, pa će vas pitati o vašim djelima. Ne vraćajte se poslije mene nevjerstvu ubijajući jedni druge! Neka prisutni prenese odsutnom. Možda će neko kome se prenese bolje shvatiti od nekoga ko je ovo čuo.' Zatim je upitao: 'Da li sam dostavio? Da li sam dostavio?' Odgovorili smo: 'Da', a on reče: 'Allahu, posvjedoči!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 4406, i Muslim, 1679.

1. "Vrijeme se vratilo", tj. po podjeli na godine, a godina po podjeli na mjesece, što se navodi u riječima Uzvišenog:

إِنَّ عِدَّةَ ٱلشُّهُورِ عِندَ ٱللَّهِ ٱثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِى كِتَٰبِ ٱللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ مِنْهَآ أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ... ﴿٣٦﴾

"Broj mjeseci u Allaha je dvanaest, prema Allahovoj Knjizi, od dana kada je nebesa i Zemlju stvorio, a četiri su sveta..." (Et-Tevba, 36)

2. Pleme Mudar posebno je vodilo računa o svetosti redžeba, pa je zato ovaj mjesec njima i pripisan. Ima i drugih tumačenja.

3. Zar ovo nije Meka? Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže da je Meku učinio svetom:

إِنَّمَآ أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَٰذِهِ ٱلْبَلْدَةِ ٱلَّذِى حَرَّمَهَا وَلَهُۥ كُلُّ شَىْءٍ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾

"(Reci, Muhammede:) Ja sam primio zapovijest da se klanjam jedino Gospodaru ovoga grada, koji je On učinio svetim – a Njemu sve pripada – i naređeno mi je da budem poslušan." (En-Neml, 91)

٢١٤ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ إِيَاسِ بْنِ ثَعْلَبَةَ الْحَارِثِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنِ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينِهِ، فَقَدْ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ النَّارَ، وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ». فَقَالَ رَجُلٌ: وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيرًا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: «وَإِنْ قَضِيبًا مِنْ أَرَاكٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

214. Ebu Umama Ijas b. Sa'leba el-Harisi, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko svojom zakletvom uzurpira pravo nekog muslimana, Allah će ga sigurno kazniti Vatrom i zabraniti mu Džennet." Neki čovjek upita: "A ako se radi o nečemu malom, Allahov Poslaniče?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Pa makar to bila grančica misvaka." Hadis bilježi Muslim, 137.

٢١٥ - وَعَنْ عَدِيِّ بْنِ عُمَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «مَنِ اسْتَعْمَلْنَاهُ مِنْكُمْ عَلَى عَمَلٍ، فَكَتَمَنَا مِخْيَطًا فَمَا فَوْقَهُ، كَانَ غُلُولًا يَأْتِي بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ أَسْوَدُ مِنَ الْأَنْصَارِ، كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، اقْبَلْ عَنِّي عَمَلَكَ، قَالَ: «وَمَا لَكَ؟» قَالَ: سَمِعْتُكَ تَقُولُ كَذَا وَكَذَا، قَالَ: «وَأَنَا أَقُولُهُ الْآنَ: مَنِ اسْتَعْمَلْنَاهُ عَلَى عَمَلٍ فَلْيَجِئْ بِقَلِيلِهِ وَكَثِيرِهِ، فَمَا أُوتِيَ مِنْهُ أَخَذَ، وَمَا نُهِيَ عَنْهُ انْتَهَى». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

215. Adijj b. Umejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Kome od vas povjerimo posao[1], pa nam sakrije iglu ili nešto manje od toga, to se smatra utajom za koju će biti pitan na Sudnjem danu." Tada ustade jedan crni čovjek, ensarija, kao da ga sada gledam, i reče: "Allahov Poslaniče, razriješi me moje dužnosti." Poslanik upita: "Šta ti je?", a čovjek reče: "Čuo sam kako govoriš tako i tako." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Da, rekao sam to i, evo, opet ponavljam: Kome povjerimo posao, neka donese sve što mu se preda, bilo sitno ili krupno. Ono što mu se dadne, to neka i uzme, a ono što mu se uskrati, to neka ne dotiče." Hadis bilježi Muslim, 1833.

٢١٦ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ خَيْبَرَ أَقْبَلَ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالُوا: فُلَانٌ شَهِيدٌ، وَفُلَانٌ شَهِيدٌ، حَتَّى مَرُّوا عَلَى رَجُلٍ، فَقَالُوا: فُلَانٌ شَهِيدٌ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَلَّا، إِنِّي رَأَيْتُهُ فِي النَّارِ فِي بُرْدَةٍ غَلَّهَا - أَوْ عَبَاءَةٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

216. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, kazuje: "Nakon Bitke na Hajberu, neki Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi prolazili su pored poginulih i govorili: 'Ovaj je šehid, ovaj je šehid', sve dok nisu prošli pored jednog čovjeka i rekli: 'Ovaj je šehid', pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nikako, vidio sam ga u Vatri zbog ogrtača koji je utajio iz ratnog plijena.'" Hadis bilježi Muslim, 114.

1. Zadužimo ga da sakuplja zekat ili ratni plijen.

٢١٧ - وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ الْحَارِثِ بْنِ رِبْعِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ قَامَ فِيهِمْ، فَذَكَرَ لَهُمْ أَنَّ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَالْإِيمَانَ بِاللَّهِ أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ، فَقَامَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، تُكَفَّرُ عَنِّي خَطَايَايَ؟ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ، إِنْ قُتِلْتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ، مُقْبِلٌ غَيْرَ مُدْبِرٍ». ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَيْفَ قُلْتَ؟» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَتُكَفَّرُ عَنِّي خَطَايَايَ؟ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ، وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ، مُقْبِلٌ غَيْرَ مُدْبِرٍ، إِلَّا الدَّيْنَ، فَإِنَّ جِبْرِيلَ قَالَ لِي ذَلِكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

217. Ebu Katada Haris b. Rib'ijj, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom ustao između njih i rekao im da su džihad na Allahovom putu i vjerovanje u Allaha najbolja djela. Tada ustade neki čovjek i upita: "Allahov Poslaniče, šta misliš kada bih bio ubijen na Allahovom putu, da li bi mi moji grijesi bili oprošteni?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori mu: "Da. Ako bi bio ubijen na Allahovom putu dok si se strpljivo i ustrajno borio, nadajući se nagradi i ne bježeći s bojnog polja." Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, priupitao: "A kako si rekao?" Čovjek reče: "Šta misliš ako bih bio ubijen na Allahovom putu, da li bi mi bili oprošteni grijesi?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Da, ako bi bio strpljiv i nadao se nagradi, jurišajući naprijed, a ne bježeći, bili bi ti oprošteni svi grijesi, osim neizmirenog duga. To mi je Džibril sad rekao." Hadis bilježi Muslim, 185.

٢١٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَتَدْرُونَ مَنِ الْمُفْلِسُ؟» قَالُوا: الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ، فَقَالَ: «إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ وَصِيَامٍ وَزَكَاةٍ، وَيَأْتِي وَقَدْ شَتَمَ هَذَا، وَقَذَفَ هَذَا، وَأَكَلَ مَالَ هَذَا، وَسَفَكَ دَمَ هَذَا، وَضَرَبَ هَذَا، فَيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، وَهَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يُقْضَى مَا عَلَيْهِ، أُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ، ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

218. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Znate li ko je bankrotirao?" Ashabi odgovoriše: "Bankrotirao je onaj ko nema ni dirhema ni imovine." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Bankrotirao je od moga ummeta onaj ko dođe na Sudnji dan sa namazom, postom i zekatom, a vrijeđao je ovoga, onoga potvorio, nepravedno jeo imetak onoga, prolio krv onoga, udario onoga. Tada će se njima dati od njegovih dobrih djela, pa ako ih nestane prije nego što se svima oduži, uzet će se od njihovih loših djela i njemu natovariti, a zatim će biti bačen u Vatru." Hadis bilježi Muslim, 2581.

٢١٩ - وَعَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ، وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ، وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَلْحَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ، فَأَقْضِي لَهُ بِنَحْوِ مَا أَسْمَعُ، فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ أَخِيهِ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

219. Ummu Selema, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam uistinu samo čovjek. Vi se u svojim sporovima meni obraćate i možda neko od vas bude elokventniji u iznošenju argumenta od drugoga, pa presudim u njegovu korist prema onome što sam čuo. Kome presudim na štetu njegovog brata, time sam mu dodijelio dio Vatre." Muttefekun alejhi: Buhari, 7169, i Muslim, 1713.

٢٢٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَنْ يَزَالَ الْمُؤْمِنُ فِي فُسْحَةٍ مِنْ دِينِهِ مَا لَمْ يُصِبْ دَمًا حَرَامًا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

220. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernik će neprestano uživati u zaštiti svoje vjere sve dok ne prolije krv koju je zabranjeno proliti." Hadis bilježi Buhari, 6862.

٢٢١ - وَعَنْ خَوْلَةَ بِنْتِ عَامِرٍ الْأَنْصَارِيَّةِ، وَهِيَ امْرَأَةُ حَمْزَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَعَنْهَا، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «إِنَّ رِجَالًا يَتَخَوَّضُونَ فِي مَالِ اللَّهِ بِغَيْرِ حَقٍّ، فَلَهُمُ النَّارُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

221. Havla bint Amir el-Ensarijja, a ona je supruga Hamze, radijallahu anhuma, prenosi da je čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Neki ljudi bespravno raspolažu Allahovim imetkom[1] i njima zbog toga pripada Vatra na Sudnjem danu." Hadis bilježi Buhari, 3118.

❧ 27. *Međusobno poštivanje i uvažavanje muslimana, njihove dužnosti i samilost jednih prema drugima*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ حُرُمَٰتِ ٱللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُۥ عِندَ رَبِّهِۦ ...﴿٣٠﴾﴾

Eto toliko! A ko poštuje Allahove svetinje, uživat će milost Gospodara svoga... (El-Hadždž, 30)

﴿ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ شَعَٰٓئِرَ ٱللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَى ٱلْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾﴾

Eto toliko! Pa ko poštuje Allahove propise – znak je čestita srca. (El-Hadždž, 32)

1. Pod sintagmom "Allahov imetak" podrazumijeva se imetak koji se nalazi u bejtul-malu i koji se odatle uzima za opće potrebe svih muslimana.

... وَٱخۡفِضۡ جَنَاحَكَ لِلۡمُؤۡمِنِينَ ﴿٨٨﴾

...a prema vjernicima blag budi. (El-Hidžr, 88)

... مَن قَتَلَ نَفۡسَۢا بِغَيۡرِ نَفۡسٍ أَوۡ فَسَادٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ ٱلنَّاسَ جَمِيعٗا وَمَنۡ أَحۡيَاهَا فَكَأَنَّمَآ أَحۡيَا ٱلنَّاسَ جَمِيعٗا... ﴿٣٢﴾

...ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva – kao da je svim ljudima život sačuvao... (El-Maida, 32)

٢٢٢ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا» وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

222. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernik je vjerniku poput građevine čiji se dijelovi međusobno podupiru", pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isprepleo svoje prste. Muttefekun alejhi: Buhari, 481, i Muslim, 2585.

٢٢٣ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ مَرَّ فِي شَيْءٍ مِنْ مَسَاجِدِنَا، أَوْ أَسْوَاقِنَا، وَمَعَهُ نَبْلٌ فَلْيُمْسِكْ، أَوْ لِيَقْبِضْ عَلَى نِصَالِهَا بِكَفِّهِ، أَنْ يُصِيبَ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْهَا بِشَيْءٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

223. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude prolazio kroz džamiju ili pijacu, noseći strijele, neka ih dobro pričuva ili neka svojom rukom prekrije njihov oštri vrh, da ne bi ozlijedio nekoga od muslimana." Muttefekun alejhi: Buhari, 452, i Muslim, 2615.

٢٢٤ - وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ، مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

224. Nu'man b. Bešir, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernici su u međusobnoj ljubavi, samilosti i saosjećajnosti poput jednog tijela: kada jedan njegov organ oboli, svi ostali organi odazovu mu se i pridruže sa nesanicom i groznicom." Muttefekun alejhi: Buhari, 6011, i Muslim, 2586.

٢٢٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَبَّلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، وَعِنْدَهُ الْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ، فَقَالَ الْأَقْرَعُ: إِنَّ لِي عَشَرَةً مِنَ الْوَلَدِ مَا قَبَّلْتُ مِنْهُمْ أَحَدًا. فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «مَنْ لَا يَرْحَمْ لَا يُرْحَمْ!» مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

225. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio je Hasana b. Aliju, radijallahu anhu, a kod njega je bio Akra b. Habis, koji reče: 'Ja imam desetero djece i nikada nijedno nisam poljubio.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogleda ga i reče: 'Ko nije milostiv, ni njemu milost neće biti ukazana.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5997, i Muslim, 2318.

٢٢٦ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَدِمَ نَاسٌ مِنَ الْأَعْرَابِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالُوا: أَتُقَبِّلُونَ صِبْيَانَكُمْ؟ فَقَالَ: «نَعَمْ». قَالُوا: لَكِنَّا وَاللَّهِ مَا نُقَبِّلُ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَوَأَمْلِكُ إِنْ كَانَ اللَّهُ نَزَعَ مِنْ قُلُوبِكُمُ الرَّحْمَةَ!» مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

226. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli su neki beduini i upitali: 'Zar vi ljubite svoju djecu?' Poslanik odgovori: 'Da', a oni rekoše: 'Ali mi ih, tako nam Allaha, ne ljubimo!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Šta ja mogu kada je Allah iz vaših srca odstranio milost!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5997, i Muslim, 2317.

٢٢٧ - وَعَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ لَا يَرْحَمِ النَّاسَ لَا يَرْحَمْهُ اللَّهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

227. Džerir b. Abdullah, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah neće ukazati milost onome ko nije milostiv prema ljudima." Muttefekun alejhi: Buhari, 6013, i Muslim, 2319.

٢٢٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِلنَّاسِ فَلْيُخَفِّفْ، فَإِنَّ فِيهِمُ الضَّعِيفَ وَالسَّقِيمَ وَالْكَبِيرَ، وَإِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِنَفْسِهِ فَلْيُطَوِّلْ مَا شَاءَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «وَذَا الْحَاجَةِ».

228. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas predvodi ljude u namazu, neka skrati i bude umjeren, jer među vama ima slabih, bolesnih i starih, a kada klanja sam, neka odulji koliko hoće." Muttefekun alejhi: Buhari, 703, i Muslim, 467.

U drugoj verziji navodi se: "...(jer među vama ima slabih, bolesnih, starih) i onih sa potrebama."

٢٢٩ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيَدَعُ الْعَمَلَ، وَهُوَ يُحِبُّ أَنْ يَعْمَلَ بِهِ، خَشْيَةَ أَنْ يَعْمَلَ بِهِ النَّاسُ فَيُفْرَضَ عَلَيْهِمْ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

229. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio bi činjenje određenog djela, iako je volio da ga čini, iz stra-

ha da ga ljudi ne počnu ustrajno prakticirati, pa da im se propiše kao stroga obaveza." Muttefekun alejhi: Buhari, 1128, i Muslim, 718.

٢٣٠ - وَعَنْهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: نَهَاهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْوِصَالِ رَحْمَةً لَهُمْ، فَقَالُوا: إِنَّكَ تُوَاصِلُ؟ قَالَ: «إِنِّي لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ، إِنِّي أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

230. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je ashabima neprekidni post[1] iz samilosti prema njima, pa su rekli: 'Ti postiš neprekidno više od jednoga dana.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ja nisam poput vas, jer zanoćim a moj Gospodar hrani me i napaja.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1967, i Muslim, 1105.

Riječi: "a moj Gospodar hrani me i napaja", znače: "On mi podari snagu koju ima onaj koji jede i pije."

٢٣١ - وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ الْحَارِثِ بْنِ رِبْعِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي لَأَقُومُ إِلَى الصَّلَاةِ، وَأُرِيدُ أَنْ أُطَوِّلَ فِيهَا، فَأَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَأَتَجَوَّزُ فِي صَلَاتِي كَرَاهِيَةَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمِّهِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

231. Ebu Katada Haris b. Rib'ijj, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista stupim u namaz i poželim da ga oduljim, pa čujem plač djeteta i skratim namaz, kako ne bih otežao njegovoj majci." Hadis bilježi Buhari, 707.

٢٣٢ - وَعَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ صَلَّى صَلَاةَ الصُّبْحِ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ فَلَا يَطْلُبَنَّكُمُ اللَّهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ، فَإِنَّهُ مَنْ يَطْلُبْهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ يُدْرِكْهُ، ثُمَّ يَكُبُّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

232. Džundub b. Abdullah, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god klanja sabah-namaz[2], on je pod Allahovom zaštitom, stoga nemojte uznemiravati one koji su pod Allahovom zaštitom, pa da vas On zbog toga pozove na odgovornost na Sudnjem danu, jer koga Allah pozove na odgovornost zbog i najmanjeg uznemiravanja onih koje je uzeo u Svoje okrilje, ščepat će ga i baciti naglavačke u džehennemsku vatru." Hadis bilježi Muslim, 657.

٢٣٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ، مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Pod "neprekidnim postom" podrazumijeva se danonoćni post, kada čovjek posti dva ili više dana izostavljajući iftar, što je zabranjeno. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je činio jer to je bila njegova posebnost.

2. U džematu, u propisano vrijeme.

233. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman je brat muslimanu: neće mu nepravdu činiti, neće ga ostaviti na cjedilu. Ko pomogne svome bratu koji je u potrebi, Allah će njemu pomoći kad on bude u potrebi. Ko od muslimana otkloni jednu od njegovih nedaća, Allah će njemu otkloniti jednu od nedaća na Sudnjem danu. Ko prikrije sramote jednog muslimana, Allah će prikriti njegove sramote na Sudnjem danu." Muttefekun alejhi: Buhari, 2442, i Muslim, 2580.

٢٣٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَخُونُهُ، وَلَا يَكْذِبُهُ، وَلَا يَخْذُلُهُ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ عِرْضُهُ وَمَالُهُ وَدَمُهُ، التَّقْوَى هَاهُنَا، بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

234. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman je brat muslimanu: neće ga prevariti, neće ga lagati, niti ostaviti na cjedilu. Muslimanu su sveti čast, imetak i život drugog muslimana. Bogobojaznost je ovdje (pa je pokazao na svoja prsa); čovjeku je dosta grijeha da omalovaži svoga brata muslimana." Hadis bilježi Tirmizi, 1927, koji kaže da je hasen.

٢٣٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا، الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ: لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ، وَلَا يَخْذُلُهُ، التَّقْوَى هَاهُنَا - وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ - بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

235. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte jedan drugome zavidjeti, nemojte se nepravedno u trgovini nadmetati, nemojte jedan drugoga mrziti, nemojte, naljutivši se, jedan drugome leđa okretati, i kada neko od vas sklopi ugovor o kupoprodaji, nemojte se nadmetati s njime i uplitati se. Budite, o Allahovi robovi, prava braća! Musliman je muslimanu brat: neće mu nepravdu nanositi, neće ga ponižavati, niti će ga napustiti i ostaviti na cjedilu. Bogobojaznost je ovdje", i tada je pokazao na svoja prsa tri puta, a potom nastavio: "Dovoljno je čovjeku zla da omalovaži svoga brata muslimana. Muslimanu su zabranjeni čast, imetak i život drugog muslimana." Hadis bilježi Muslim, 2564.

Nepravedno nadmetanje u trgovini (ar. nedžeš) javlja se onda kada osoba koja ne želi kupiti robu podiže cijenu toj robi samo kako bi naštetila stvarnom mušteriji, i to spada u zabranjene oblike trgovanja. "Okretanje

leđa" (ar. tedabur) podrazumijeva da se čovjek udalji od drugoga i da ga izbjegava i u potpunosti ignorira.

٢٣٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

236. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Niko od vas neće biti pravi vjernik sve dok svome bratu ne bude želio ono što želi i samome sebi." Muttefekun alejhi: Buhari, 13, i Muslim, 45.

٢٣٧ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا». فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنْصُرُهُ إِذَا كَانَ مَظْلُومًا، أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ ظَالِمًا كَيْفَ أَنْصُرُهُ؟ قَالَ: «تَحْجُزُهُ - أَوْ تَمْنَعُهُ - مِنَ الظُّلْمِ فَإِنَّ ذَلِكَ نَصْرُهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

237. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pomozi svome bratu bilo da on čini nepravdu ili da se njemu nepravda nanosi." Neki čovjek upita: "Allahov Poslaniče, pomoći ću mu ako mu se čini nepravda, ali kako da mu pomognem kad on čini nepravdu?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Ako ga spriječiš da učini nepravdu, time si mu zaista pomogao." Hadis bilježi Buhari, 2444.

٢٣٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ: رَدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ: إِذَا لَقِيتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ، وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانْصَحْ لَهُ، وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمِّتْهُ، وَإِذَا مَرِضَ فَعُدْهُ، وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ».

238. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet je dužnosti muslimana prema muslimanu: odgovoriti mu na selam, obići ga kada se razboli, otići mu na dženazu kada umre, odazvati se njegovom pozivu na gozbu i nazdraviti mu kada kihne[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 1240, i Muslim, 2162.

U verziji koju bilježi Muslim kaže se: "Šest je obaveza prema muslimanu: kada ga susretneš, poselami ga, kada te pozove na gozbu, odazovi mu se, kada od tebe zatraži savjet, posavjetuj ga, kada kihne, pa zahvali Allahu, ti mu nazdravi, kada oboli, obiđi ga, a kada umre, isprati ga."

٢٣٩ - وَعَنْ أَبِي عُمَارَةَ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَبْعٍ، وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ: أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ، وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ، وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ، وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ،

1. Nazdravljanje prilikom kihanja podrazumijeva da se osobi koja kihne i izgovori "elhamdulillah" nazdravi riječima "jerhamukallah - Allah ti se smilovao".

وَإِجَابَةِ الدَّاعِي، وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ، وَنَهَانَا عَنْ خَوَاتِيمِ أَوْ تَخَتُّمٍ بِالذَّهَبِ، وَعَنْ شُرْبٍ بِالْفِضَّةِ، وَعَنِ الْمَيَاثِرِ الْحُمْرِ، وَعَنِ الْقَسِّيِّ، وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَالدِّيبَاجِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: وَإِنْشَادِ الضَّالَّةِ فِي السَّبْعِ الْأُوَلِ.

239. Ebu Umara Bera b. Azib, radijallahu anhuma, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero, a zabranio sedmero. Naredio nam je da obilazimo bolesnika, odlazimo na dženazu, nazdravimo onome ko kihne, udovoljimo onome ko nas Allahom zakune da mu nešto uradimo, da pomognemo onome kome je učinjena nepravda, da se odazovemo pozivu na svadbenu gozbu, da širimo selam. Zabranio nam je da nosimo zlatno prstenje, da pijemo iz srebrenog posuđa, da koristimo crvene svilene pokrivače za sedlo, da nosimo odjeću napravljenu od pomiješane svile i lana, da oblačimo svilu, istebrek i dibadž[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 1239, i Muslim, 2066.

U drugoj verziji, u dijelu u kojem se govori o tome šta je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, navodi se: "...i obznanjivanje vijesti o izgubljenoj stvari".

❧ 28. *Prikrivanje nedostataka muslimana i zabrana njihovog otkrivanja i bespotrebnog širenja*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يُحِبُّونَ أَن تَشِيعَ ٱلْفَـٰحِشَةُ فِى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ ...﴾ (١٩)

One koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine čeka teška kazna i na ovome i na onome svijetu... (En-Nur, 19)

٢٤٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا يَسْتُرُ عَبْدٌ عَبْدًا فِي الدُّنْيَا إِلَّا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

240. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koji god čovjek sakrije mahane drugog čovjeka na dunjaluku, i Allah će na Sudnjem danu sakriti njegove mahane." Hadis bilježi Muslim, 2590.

٢٤١ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «كُلُّ أُمَّتِي مُعَافَى إِلَّا الْمُجَاهِرِينَ، وَإِنَّ مِنَ الْمُجَاهَرَةِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلًا، ثُمَّ يُصْبِحُ وَقَدْ سَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ، فَيَقُولُ: يَا فُلَانُ، عَمِلْتُ الْبَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا، وَقَدْ بَاتَ يَسْتُرُهُ رَبُّهُ، وَيُصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللَّهِ عَنْهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Istebrek je brokat protkan zlatnim ili srebrenim nitima, a i dibadž je vrsta svile.

241. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Svi moji sljedbenici bit će spašeni, osim onih koji javno govore o svojim grijesima, a javno kazivanje o grijesima jeste da čovjek uradi kakav ružan postupak noću, zatim osvane a da niko osim Allaha ne zna za njegov grijeh, pa svome drugu kaže: 'Ja sam sinoć uradio to i to.' Allah je bio sakrio njegov grijeh, a on je osvanuo i otkriva ono što je Allah sakrio." Muttefekun alejhi: Buhari, 6069, i Muslim, 2990.

٢٤٢ - وَعَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا زَنَتِ الْأَمَةُ فَتَبَيَّنَ زِنَاهَا فَلْيَجْلِدْهَا الْحَدَّ، وَلَا يُثَرِّبْ عَلَيْهَا، ثُمَّ إِنْ زَنَتِ الثَّانِيَةَ فَلْيَجْلِدْهَا الْحَدَّ، وَلَا يُثَرِّبْ عَلَيْهَا، ثُمَّ إِنْ زَنَتِ الثَّالِثَةَ فَلْيَبِعْهَا وَلَوْ بِحَبْلٍ مِنْ شَعَرٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

242. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada ropkinja počini blud, pa se njen blud dokaže, neka njen vlasnik nad njom izvrši kaznu bičevanja[1] i neka je ne grdi. Ako počini blud drugi put, neka izvrši kaznu bičevanja i neka je ne grdi. Ako počini blud treći put, neka je proda, pa makar za konopac od dlake." Muttefekun alejhi: Buhari, 6839, i Muslim, 1703.

٢٤٣ - وَعَنْهُ، قَالَ: أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَجُلٍ قَدْ شَرِبَ خَمْرًا، قَالَ: «اضْرِبُوهُ». قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَمِنَّا الضَّارِبُ بِيَدِهِ، وَالضَّارِبُ بِنَعْلِهِ، وَالضَّارِبُ بِثَوْبِهِ. فَلَمَّا انْصَرَفَ، قَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: أَخْزَاكَ اللَّهُ، قَالَ: «لَا تَقُولُوا هَكَذَا، لَا تُعِينُوا عَلَيْهِ الشَّيْطَانَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

243. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doveden je jedan čovjek koji je pio vino, pa je Poslanik rekao: 'Izudarajte ga!' Mi smo ga udarali čime je ko stigao: neko rukom, neko obućom, a neko čak i svojom odjećom. A kada je to sve bilo završeno i čovjek se udaljio, neko reče: 'Allah te ponizio!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ne govorite tako i ne pomažite šejtanu protiv njega.'" Hadis bilježi Buhari, 6777.

❧ 29. *Nesebično pomaganje muslimana*

Uzvišeni Allah kaže:

...وَٱفْعَلُوا۟ ٱلْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾

...i dobra djela činite da biste postigli šta želite. (El-Hadždž, 77)

1. Kazna za blud koji počine rob ili ropkinja iznosi pedeset udaraca bičem. Neki islamski učenjaci smatraju da je vlasnik ovlašten za sprovođenje kazne, dok drugi tvrde da je to u nadležnosti vladara. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 12/163.

٢٤٤ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يُسْلِمُهُ. مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

244. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman je brat muslimanu: neće mu učiniti nepravdu i neće ga ostaviti na cjedilu. Ko pomogne svome bratu koji je u potrebi, Allah će njemu pomoći kad on bude u potrebi. Ko od muslimana otkloni kakvu nedaću, Allah će njemu otkloniti jednu od nedaća na Sudnjem danu. Ko prikrije sramote muslimana, Allah će prikriti njegove sramote na Sudnjem danu." Muttefekun alejhi: Buhari, 2442, i Muslim, 2580.

٢٤٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ نَفَّسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا نَفَّسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ، وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ. وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ تَعَالَى يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ، وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ. وَمَنْ بَطَّأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

245. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko vjerniku otkloni jednu od njegovih dunjalučkih nedaća, Allah će njemu otkloniti jednu od nedaća na Sudnjem danu. Ko olakša dužniku, Allah će njemu olakšati i na dunjaluku i na ahiretu. Ko pokrije sramotu muslimana, Allah će pokriti njegovu sramotu i na dunjaluku i na ahiretu. Allah pomaže Svome robu sve dok on pomaže svome bratu. Ko krene putem traženja znanja, Allah će mu olakšati put do Dženneta. Kad god se ljudi okupe u jednoj od Allahovih kuća, radi učenja Kur'ana i njegovog podučavanja, na njih se spusti smiraj, prekrije ih milost, okruže ih meleki i Allah ih spomene kod onih koji su kod Njega. Onoga koji zakaže u svojim djelima, neće spasiti njegovo porijeklo." Hadis bilježi Muslim, 2699.

❧ 30. *Zauzimanje za nekoga - šefat*

Uzvišeni Allah kaže:

مَّن يَشْفَعْ شَفَـٰعَةً حَسَنَةً يَكُن لَّهُۥ نَصِيبٌ مِّنْهَا ... ﴿٨٥﴾

Onaj ko se bude za dobro zalagao - bit će i njemu udio u nagradi... (En-Nisa, 85)

٢٤٦ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَاهُ طَالِبُ حَاجَةٍ أَقْبَلَ عَلَى جُلَسَائِهِ، فَقَالَ: «اشْفَعُوا تُؤْجَرُوا، وَيَقْضِي اللَّهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ مَا أَحَبَّ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

246. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je običaj, kad bi mu došao neko sa nekakvim zahtjevom, okrenuti se prisutnima i kazati: 'Zauzimajte se za njega, jer ćete za to biti nagrađeni, a Allah će presuditi kako bude želio, jezikom Svoga Vjerovjesnika.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1432, i Muslim, 2627.

٢٤٧ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي قِصَّةِ بَرِيرَةَ وَزَوْجِهَا، قَالَ: قَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ رَاجَعْتِهِ؟» قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تَأْمُرُنِي؟ قَالَ: «إِنَّمَا أَشْفَعُ». قَالَتْ: لَا حَاجَةَ لِي فِيهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

247. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi kazivanje o Beriri[1] i njenom suprugu: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Beriri: 'Kada bi mu se vratila', a ona upita: 'Allahov Poslaniče, da li mi to naređuješ?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Ja samo posredujem', na što ona reče: 'Ne želim ga.'" Hadis bilježi Buhari, 5283.

❧ 31. *Uspostavljanje reda i mira među ljudima*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿لَّا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّن نَّجْوَىٰهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ ٱلنَّاسِ ...﴾ (١١٤)

Nema kakva dobra u mnogim njihovim tajnim razgovorima, osim kada traže da se milostinja udjeljuje ili da se dobra djela čine ili da se uspostavlja sloga među ljudima... (En-Nisa, 114)

﴿... وَٱلصُّلْحُ خَيْرٌ ...﴾ (١٢٨)

...A nagodba je najbolji način... (En-Nisa, 128)

﴿... فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَصْلِحُوا۟ ذَاتَ بَيْنِكُمْ ...﴾ (١)

...Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice... (El-Enfal, 1)

1. Berira je bila Aišina, radijallahu anha, sluškinja koja je oslobođena iz ropstva, a bila je u braku sa Mugisom, koji ju je jako volio, ali ona njega nije. Čuvši da se ona želi razvesti od Mugisa, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posredovao je za njega kod nje. Kada je upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kada joj je bilo jasno da joj ne naređuje nešto u čemu nema mogućnosti da mu se suprotstavi, već da je to zahtjev čije je izvršenje dobrovoljno, izvršila je odabir shodno svome viđenju, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije je prekorio.

إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ... ﴿١٠﴾

Zaista su vjernici braća, zato pomirite vaša dva brata... (El-Hudžurat, 10)

٢٤٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ سُلَامَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ، كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ: تَعْدِلُ بَيْنَ الِاثْنَيْنِ صَدَقَةٌ، وَتُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ فَتَحْمِلُهُ عَلَيْهَا، أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ، وَبِكُلِّ خَطْوَةٍ تَمْشِيهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ، وَتُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

248. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek je dužan svakoga dana podijeliti sadaku za svaki zglob svoga tijela: sadaka je izmiriti dvojicu, sadaka je pomoći čovjeku da sjedne na svoju jahalicu ili mu podići tovar na nju, sadaka je lijepa riječ, sadaka je svaki korak prema džamiji radi namaza, a sadaka je i uklanjanje smetnje sa puta." Muttefekun alejhi: Buhari, 2989, i Muslim, 1009.

٢٤٩ - وَعَنْ أُمِّ كُلْثُومٍ بِنْتِ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «لَيْسَ الْكَذَّابُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ فَيَنْمِي خَيْرًا، أَوْ يَقُولُ خَيْرًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةِ مُسْلِمٍ زِيَادَةٌ، قَالَتْ: وَلَمْ أَسْمَعْهُ يُرَخِّصُ فِي شَيْءٍ مِمَّا يَقُولُهُ النَّاسُ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ، تَعْنِي: الْحَرْبَ، وَالْإِصْلَاحَ بَيْنَ النَّاسِ، وَحَدِيثَ الرَّجُلِ امْرَأَتَهُ، وَحَدِيثَ الْمَرْأَةِ زَوْجَهَا.

249. Ummu Kulsum bint Ukba b. Ebu Muajt, radijallahu anha, prenosi da je čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Nije lažov onaj koji, nastojeći izgladiti odnose među ljudima, prenosi jednima o drugima ono što je dobro ili im govori lijepe riječi pa ih preuveliča." Muttefekun alejhi: Buhari, 2692, i Muslim, 2605.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se dodatak: "Rekla je: 'Nisam čula da je u bilo kojoj situaciji ljudima dao olakšicu i dozvolio da neistinito govore izuzev u tri slučaja: u ratu, izgađivanju odnosa među ljudima i međusobnom obraćanju supružnika.'"

٢٥٠ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: سَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَوْتَ خُصُومٍ بِالْبَابِ عَالِيَةً أَصْوَاتُهُمَا، وَإِذَا أَحَدُهُمَا يَسْتَوْضِعُ الْآخَرَ وَيَسْتَرْفِقُهُ فِي شَيْءٍ، وَهُوَ يَقُولُ: وَاللَّهِ لَا أَفْعَلُ، فَخَرَجَ عَلَيْهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «أَيْنَ الْمُتَأَلِّي عَلَى اللَّهِ لَا يَفْعَلُ الْمَعْرُوفَ؟»، فَقَالَ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَلَهُ أَيُّ ذَلِكَ أَحَبَّ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

250. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je parničare koji su se glasno prepirali pred vratima. Jedan je

tražio da mu drugi oprosti dio duga i tražio da bude blaži prema njemu, a ovaj je govorio: 'Tako mi Allaha, neću to učiniti!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je izašao pred njih i rekao: 'Gdje je onaj što se Allahom zaklinjao da neće činiti dobro?' Čovjek reče: 'Ja sam taj, Allahov Poslaniče! Moj dužnik sada ima pravo da postupi kako želi.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2705, i Muslim, 1557.

٢٥١ - وَعَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَلَغَهُ أَنَّ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ كَانَ بَيْنَهُمْ شَرٌّ، فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصْلِحُ بَيْنَهُمْ فِي أُنَاسٍ مَعَهُ، فَحُبِسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَانَتِ الصَّلَاةُ، فَجَاءَ بِلَالٌ إِلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، فَقَالَ: يَا أَبَا بَكْرٍ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ حُبِسَ وَحَانَتِ الصَّلَاةُ فَهَلْ لَكَ أَنْ تَؤُمَّ النَّاسَ؟ قَالَ: نَعَمْ، إِنْ شِئْتَ، فَأَقَامَ بِلَالٌ الصَّلَاةَ، وَتَقَدَّمَ أَبُو بَكْرٍ فَكَبَّرَ وَكَبَّرَ النَّاسُ، وَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْشِي فِي الصُّفُوفِ حَتَّى قَامَ فِي الصَّفِّ، فَأَخَذَ النَّاسُ فِي التَّصْفِيقِ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَا يَلْتَفِتُ فِي الصَّلَاةِ، فَلَمَّا أَكْثَرَ النَّاسُ فِي التَّصْفِيقِ الْتَفَتَ، فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَشَارَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَفَعَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَدَهُ فَحَمِدَ اللَّهَ، وَرَجَعَ الْقَهْقَرَى وَرَاءَهُ حَتَّى قَامَ فِي الصَّفِّ، فَتَقَدَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَصَلَّى لِلنَّاسِ، فَلَمَّا فَرَغَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ، فَقَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ، مَا لَكُمْ حِينَ نَابَكُمْ شَيْءٌ فِي الصَّلَاةِ أَخَذْتُمْ فِي التَّصْفِيقِ! إِنَّمَا التَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ. مَنْ نَابَهُ شَيْءٌ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَقُلْ: سُبْحَانَ اللَّهِ، فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُهُ أَحَدٌ حِينَ يَقُولُ: سُبْحَانَ اللَّهِ، إِلَّا الْتَفَتَ. يَا أَبَا بَكْرٍ: مَا مَنَعَكَ أَنْ تُصَلِّيَ بِالنَّاسِ حِينَ أَشَرْتُ إِلَيْكَ؟» فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: مَا كَانَ يَنْبَغِي لِابْنِ أَبِي قُحَافَةَ أَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

251. Ebu Abbas Sehl b. Sa'd es-Saidi, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten o problemu koji je nastao među pripadnicima plemena Benu Amr b. Avf[1], pa je sa nekolicinom ljudi krenuo da ih pomiri, pri čemu se kod njih zadržao[2]. Kako je nastupilo vrijeme namaza, Bilal je došao Ebu Bekru, radijallahu anhu, i rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još nije došao, a nastupilo je vrijeme namaza. Hoćeš li ti predvoditi ljude?" Ebu Bekr reče: "Hoću, ako želiš." Bilal je proučio ikamet za namaz, pa je Ebu Bekr donio početni tekbir, a i ljudi za njim. Tada je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i prošao između safova sve dok nije stao u prvi saf, pa su ljudi počeli pljeskati rukama. Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije se

1. Među njima je došlo do sukoba i međusobne razmjene udaraca kamenjem.

2. Pripadnici plemena Benu Amr b. Avf nisu ga htjeli pustiti da ide prije nego što njega i njegovo društvo ugoste, pa se zbog toga kod njih zadržao izvjesno vrijeme.

osvrtao, ali kada su ljudi počeli još više pljeskati, on se osvrnuo i ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik mu je dao znak da nastavi, ali je Ebu Bekr, radijallahu anhu, podigao ruku, zahvalio Allahu i natraške se povukao stajući u saf. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, istupio je i predvodio ljude u namazu. Kada je završio, okrenuo se ljudima i rekao: "O ljudi, šta vam je pa ste, kada vam se nešto neobično desilo u namazu, počeli pljeskati rukama? Pljeskanje je za žene, a kojeg muškarca zadesi nešto u namazu, neka izgovori 'subhanallah', jer kada to izgovori, niko ga neće čuti a da se neće osvrnuti. Ebu Bekre, šta te spriječilo da predvodiš ljude u namazu kada sam ti ja dao znak?" Ebu Bekr reče: "Nedolično je da sin Ebu Kuhafe predvodi ljude istupajući pred Allahovog Poslanika." Muttefekun alejhi: Buhari, 1234, i Muslim, 421.

32. *Vrijednost nemoćnih i siromašnih muslimana*

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِٱلْغَدَوٰةِ وَٱلْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُۥ ۖ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ... ﴿٢٨﴾

Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovome svijetu... (El-Kehf, 28)

٢٥٢ - وَعَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ؟ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَعَّفٍ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبَرَّهُ، أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ؟ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

252. Harisa b. Vehb, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Dženneta? Džennetlija je svaki nemoćni i skromni musliman. Kada bi se Allahom na nešto zakleo, Allah bi mu sigurno udovoljio. Hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Vatre? To je svaki okrutni, pohlepni, sebični i oholi čovjek." Muttefekun alejhi: Buhari, 4918, i Muslim, 2853.

٢٥٣ - وَعَنْ أَبِي عَبَّاسٍ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَرَّ رَجُلٌ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لِرَجُلٍ عِنْدَهُ جَالِسٌ: «مَا رَأْيُكَ فِي هَذَا؟» فَقَالَ: رَجُلٌ مِنْ أَشْرَافِ النَّاسِ، هَذَا وَاللَّهِ حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ يُنْكَحَ، وَإِنْ شَفَعَ أَنْ يُشَفَّعَ. فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ مَرَّ رَجُلٌ آخَرُ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا رَأْيُكَ فِي هَذَا؟» فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا رَجُلٌ مِنْ فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ، هَذَا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ لَا يُنْكَحَ، وَإِنْ شَفَعَ أَنْ لَا يُشَفَّعَ، وَإِنْ قَالَ أَنْ لَا يُسْمَعَ لِقَوْلِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «هَذَا خَيْرٌ مِنْ مِلْءِ الْأَرْضِ مِثْلَ هَذَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

253. Ebu Abbas Sehl b. Sa'd es-Saidi, radijallahu anhu, kazuje: "Jednom prilikom pored Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je neki čovjek, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita čovjeka koji je sjedio pored njega: 'Šta misliš o ovome?' Čovjek odgovori: 'To je jedan od najčasnijih ljudi. Tako mi Allaha, on zaslužuje da mu se djevojka, ako je zaprosi, dā za suprugu, da mu, ako za nekoga bude posredovao, posredništvo bude prihvaćeno.' Poslije tih njegovih riječi, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušuti. Nakon toga, pored njih je prošao jedan siromašan musliman, te Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'A šta kažeš za ovoga?' 'On ne zaslužuje', odgovori on, 'da mu se djevojka, ako je zaprosi, dā za suprugu, niti da mu, ako za nekoga bude posredovao, posredništvo bude prihvaćeno, niti da se, kada govori, sasluša.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'On je bolji od cijele kugle zemaljske ispunjene ljudima kao što je onaj prvi.'"[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 6447.[2]

٢٥٤ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «احْتَجَّتِ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ، فَقَالَتِ النَّارُ: فِيَّ الْجَبَّارُونَ وَالْمُتَكَبِّرُونَ. وَقَالَتِ الْجَنَّةُ: فِيَّ ضُعَفَاءُ النَّاسِ وَمَسَاكِينُهُمْ، فَقَضَى اللَّهُ بَيْنَهُمَا: إِنَّكِ الْجَنَّةُ رَحْمَتِي أَرْحَمُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ، وَإِنَّكِ النَّارُ عَذَابِي أُعَذِّبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ، وَلِكِلَيْكُمَا عَلَيَّ مِلْؤُهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

254. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Raspravljali su se Džennet i Džehennem, pa je Džehennem rekao: 'U meni su silnici i oholnici', a Džennet je rekao: 'U meni su nemoćni i siromašni.' Allah je među njima presudio: 'Džennete, ti si Moja milost koju ukazujem kome želim, a ti, Džehenneme, Moja si kazna kojom kažnjavam koga želim, i Sebi sam stavio u obavezu da vas oba napunim.'" Hadis bilježi Muslim, 2847.

٢٥٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّهُ لَيَأْتِي الرَّجُلُ السَّمِينُ الْعَظِيمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَزِنُ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

255. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu doći će krupni debeli čo-

1. Hadis ukazuje na to da je ovaj siromah daleko bolji od bogataša spomenutog na početku hadisa, međutim, to nikako ne znači da je svaki siromah bolji od svakog imućnog čovjeka.

2. Ovaj hadis ne bilježi Muslim, nego samo Buhari.

vjek, a kod Allaha neće vrijediti ni koliko krilo mušice." Muttefekun alejhi: Buhari, 4729, i Muslim, 2785.

٢٥٦ - وَعَنْهُ أَنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ كَانَتْ تَقُمُّ الْمَسْجِدَ، أَوْ شَابًّا، فَفَقَدَهَا، أَوْ فَقَدَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَأَلَ عَنْهَا، أَوْ عَنْهُ، فَقَالُوا: مَاتَ. قَالَ: «أَفَلَا كُنْتُمْ آذَنْتُمُونِي؟» فَكَأَنَّهُمْ صَغَّرُوا أَمْرَهَا، أَوْ أَمْرَهُ، فَقَالَ: «دُلُّونِي عَلَى قَبْرِهِ». فَدَلُّوهُ فَصَلَّى عَلَيْهَا، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الْقُبُورَ مَمْلُوءَةٌ ظُلْمَةً عَلَى أَهْلِهَا، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُنَوِّرُهَا لَهُمْ بِصَلَاتِي عَلَيْهِمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

256. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je jedna crnkinja čistila džamiju - ili je to bio neki mladić - pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vidio određeno vrijeme, a zatim je pitao za nju, pa su mu ashabi rekli: "Umrla je." Poslanik upita: "Zašto me niste obavijestili?" Oni kao da joj nisu pridavali pažnju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Pokažite mi njen kabur." Ashabi mu pokazaše njen kabur, pa joj je klanjao dženaza-namaz, a zatim je rekao: "Ovi su kaburi mračni svojim stanarima, a uistinu im ih Uzvišeni Allah osvjetljava dženaza-namazom koji klanjam za njih."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 458, i Muslim, 956.

٢٥٧ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «رُبَّ أَشْعَثَ أَغْبَرَ مَدْفُوعٍ بِالْأَبْوَابِ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبَرَّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

257. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ima raščupanih i prašnjavih ljudi koje tjeraju ispred vrata, a kada bi se bilo koji od njih Allahom zakleo da će se nešto dogoditi, Uzvišeni Allah dao bi da se tako zaista i dogodi."[2] Hadis bilježi Muslim, 2622.

٢٥٨ - وَعَنْ أُسَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ، فَإِذَا عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا الْمَسَاكِينُ، وَأَصْحَابُ الْجَدِّ مَحْبُوسُونَ، غَيْرَ أَنَّ أَصْحَابَ النَّارِ قَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ. وَقُمْتُ عَلَى بَابِ النَّارِ فَإِذَا عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا النِّسَاءُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

258. Usama, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stao sam na vrata Dženneta i primijetih da su oni koji su već bili ušli u njega većinom siromasi, dok su bogataši bili zadržani[3]. A džehennemlije su već bili odvedeni u Džehennem. Stao sam i na

1. Dio hadisa: "Ovi su kaburi mračni svojim stanarima, a uistinu im ih Uzvišeni Allah osvjetljava dženaza-namazom koji klanjam za njih", ne bilježi Buhari.

2. Ovaj siromašni rob Allahu je toliko drag da On ne bi dozvolio da taj čovjek upadne u krivokletstvo, pa bi zato dao da se desi ono na što se on zakleo da će se desiti.

3. Bit će zadržani sve dok ne polože račun za imetak kojim su na dunjaluku raspolagali.

vrata Džehennema i primijetih da su u njemu većinom žene." Muttefekun alejhi: Buhari, 5196, i Muslim, 2736.

٢٥٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَمْ يَتَكَلَّمْ فِي الْمَهْدِ إِلَّا ثَلَاثَةٌ: عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ، وَصَاحِبُ جُرَيْجٍ، وَكَانَ جُرَيْجٌ رَجُلًا عَابِدًا، فَاتَّخَذَ صَوْمَعَةً فَكَانَ فِيهَا، فَأَتَتْهُ أُمُّهُ وَهُوَ يُصَلِّي، فَقَالَتْ: يَا جُرَيْجُ، فَقَالَ: يَا رَبِّ أُمِّي وَصَلَاتِي فَأَقْبَلَ عَلَى صَلَاتِهِ فَانْصَرَفَتْ. فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ أَتَتْهُ وَهُوَ يُصَلِّي، فَقَالَتْ: يَا جُرَيْجُ، فَقَالَ: أَيْ رَبِّ أُمِّي وَصَلَاتِي، فَأَقْبَلَ عَلَى صَلَاتِهِ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ أَتَتْهُ وَهُوَ يُصَلِّي، فَقَالَتْ: يَا جُرَيْجُ، فَقَالَ: أَيْ رَبِّ أُمِّي وَصَلَاتِي، فَأَقْبَلَ عَلَى صَلَاتِهِ، فَقَالَتْ: اللَّهُمَّ لَا تُمِتْهُ حَتَّى يَنْظُرَ إِلَى وُجُوهِ الْمُومِسَاتِ. فَتَذَاكَرَ بَنُو إِسْرَائِيلَ جُرَيْجًا وَعِبَادَتَهُ، وَكَانَتِ امْرَأَةٌ بَغِيٌّ يُتَمَثَّلُ بِحُسْنِهَا، فَقَالَتْ: إِنْ شِئْتُمْ لَأَفْتِنَنَّهُ، فَتَعَرَّضَتْ لَهُ، فَلَمْ يَلْتَفِتْ إِلَيْهَا، فَأَتَتْ رَاعِيًا كَانَ يَأْوِي إِلَى صَوْمَعَتِهِ، فَأَمْكَنَتْهُ مِنْ نَفْسِهَا فَوَقَعَ عَلَيْهَا، فَحَمَلَتْ، فَلَمَّا وَلَدَتْ، قَالَتْ: هُوَ مِنْ جُرَيْجٍ، فَأَتَوْهُ فَاسْتَنْزَلُوهُ وَهَدَمُوا صَوْمَعَتَهُ، وَجَعَلُوا يَضْرِبُونَهُ، فَقَالَ: مَا شَأْنُكُمْ؟ قَالُوا: زَنَيْتَ بِهَذِهِ الْبَغِيِّ فَوَلَدَتْ مِنْكَ. قَالَ: أَيْنَ الصَّبِيُّ؟ فَجَاؤُوا بِهِ فَقَالَ: دَعُونِي حَتَّى أُصَلِّيَ، فَصَلَّى فَلَمَّا انْصَرَفَ أَتَى الصَّبِيَّ فَطَعَنَ فِي بَطْنِهِ، وَقَالَ: يَا غُلَامُ مَنْ أَبُوكَ؟ قَالَ: فُلَانٌ الرَّاعِي، فَأَقْبَلُوا عَلَى جُرَيْجٍ يُقَبِّلُونَهُ وَيَتَمَسَّحُونَ بِهِ، وَقَالُوا: نَبْنِي لَكَ صَوْمَعَتَكَ مِنْ ذَهَبٍ. قَالَ: لَا، أَعِيدُوهَا مِنْ طِينٍ كَمَا كَانَتْ، فَفَعَلُوا. وَبَيْنَا صَبِيٌّ يَرْضَعُ مِنْ أُمِّهِ فَمَرَّ رَجُلٌ رَاكِبٌ عَلَى دَابَّةٍ فَارِهَةٍ وَشَارَةٍ حَسَنَةٍ، فَقَالَتْ أُمُّهُ: اللَّهُمَّ اجْعَلِ ابْنِي مِثْلَ هَذَا، فَتَرَكَ الثَّدْيَ وَأَقْبَلَ إِلَيْهِ فَنَظَرَ إِلَيْهِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِي مِثْلَهُ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى ثَدْيِهِ فَجَعَلَ يَرْتَضِعُ»، فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَحْكِي ارْتِضَاعَهُ بِأُصْبُعِهِ السَّبَّابَةِ فِي فِيهِ، فَجَعَلَ يَمُصُّهَا، قَالَ: «وَمَرُّوا بِجَارِيَةٍ وَهُمْ يَضْرِبُونَهَا، وَيَقُولُونَ: زَنَيْتِ سَرَقْتِ، وَهِيَ تَقُولُ: حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ. فَقَالَتْ أُمُّهُ: اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلِ ابْنِي مِثْلَهَا، فَتَرَكَ الرَّضَاعَ وَنَظَرَ إِلَيْهَا، فَقَالَ: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِثْلَهَا، فَهُنَالِكَ تَرَاجَعَا الْحَدِيثَ، فَقَالَتْ: مَرَّ رَجُلٌ حَسَنُ الْهَيْئَةِ، فَقُلْتُ: اللَّهُمَّ اجْعَلِ ابْنِي مِثْلَهُ، فَقُلْتَ: اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِي مِثْلَهُ، وَمَرُّوا بِهَذِهِ الْأَمَةِ وَهُمْ يَضْرِبُونَهَا وَيَقُولُونَ: زَنَيْتِ سَرَقْتِ، فَقُلْتُ: اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلِ ابْنِي مِثْلَهَا، فَقُلْتَ: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِثْلَهَا؟ قَالَ: إِنَّ ذَلِكَ الرَّجُلَ كَانَ جَبَّارًا، فَقُلْتُ: اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِي مِثْلَهُ، وَإِنَّ هَذِهِ يَقُولُونَ: زَنَيْتِ، وَلَمْ تَزْنِ وَسَرَقْتِ، وَلَمْ تَسْرِقْ، فَقُلْتُ: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِثْلَهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

259. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Samo troje djece progovorilo je u kolijevci[1]: Isa, sin Merjemin, i dijete koje se spominje u kazivanju o Džurejdžu.[2] Džurejdž je bio jedan veoma pobožan čovjek. Sebi je sagradio kućicu u kojoj

1. Ovo se odnosi samo na trojicu iz naroda Benu Israil, a bilo je drugih koji su govorili, kao što navodi Muslim u kazivanju o onima koji su gorivom potpalili kanale, a taj je hadis prethodno naveden pod brojem 30.

2. Treće dijete koje je još kao dojenče progovorilo bit će spomenuto u istom ovom hadisu, odmah nakon kazivanja o Džurejdžu.

je činio ibadet. Jednog dana dođe mu majka, a on bijaše u molitvi, i poče ga zvati: 'O Džurejdže!' On se poče dvoumiti i pomisli: 'Gospodaru, moja majka ili moja molitva?', ali odluči da nastavi molitvu, a majka se vrati kući. Sutradan mu je ponovo došla i opet ga zatekla u molitvi. Pozvala je: 'Džurejdže!', a on pomisli: 'Gospodaru, moja majka ili moja molitva?', pa se odluči za molitvu. Sljedeći dan majka ponovo dođe i opet ga zateče u molitvi, pa ga pozva: 'Džurejdže!', a on pomisli: 'Gospodaru, moja majka ili moja molitva?', pa se odluči da nastavi molitvu. Ona tada reče: 'Allahu, ne usmrti ga sve dok ne vidi lica bludnica.' Sinovi Israilovi često su spominjali Džurejdža i njegovu pobožnost. Među njima je bila jedna žena bludnica o čijoj se ljepoti nadaleko pripovijedalo, koja im je rekla: 'Ako želite, ja ću ga zavesti.' Zatim je otišla do njega i ponudila mu se, a on se nije ni obazirao na nju. Vidjevši to, ona je otišla do jednog pastira koji je imao običaj skloniti se u Džurejdžovu kućicu, te sa njim učini blud i osta noseća. Kada je rodila dijete, ona reče: 'Otac ovog djeteta je Džurejdž.' Sinovi Israilovi tada su otišli do njegove kućice i izbacili ga napolje, a kuću su srušili i počeli ga nemilice tući. Džurejdž ih upita: 'Šta vam je?' 'Počinio si blud sa ovom nevaljalicom, pa je ona rodila tvoje dijete', rekoše oni. 'A gdje je dijete?', upita on. Oni donesoše dijete, a on reče: 'Ostavite me da se pomolim.' Kada je završio molitvu, otišao je do djeteta, pritisnuo mu stomak i rekao: 'Dijete, ko je tvoj otac?' Dijete odgovori: 'Taj i taj pastir.' Tada ljudi priđoše Džurejdžu i počeše ga grliti i ljubiti, a onda mu rekoše: 'Sagradit ćemo ti kuću od zlata', a on reče: 'Ne, nego je ponovo napravite od ilovače kakva je i bila', što oni i učiniše.

Jednom prilikom dok je neko dijete njegova majka dojila, pored njih naiđe jedan raskošno odjeven konjanik na rasnom i bogato opremljenom konju, i ona reče: 'Allahu, Ti podari da ovaj moj sin bude ovakav kad poraste!' Dijete prestade dojiti, okrenu se prema konjaniku, pogleda ga i reče: 'Allahu, ne daj da budem onakav', a zatim se ponovo okrenu majci i poče dojiti." Prenosilac kazuje: "Kao da sada gledam u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je, pričajući o dojenju djeteta, stavio svoj kažiprst u usta i počeo ga sisati", a zatim nastavi: "Poslije toga pored njih su prošli neki ljudi sa jednom djevojkom koju su tukli vičući: 'Ti si bludnica, ti si kradljivica!', a ona je samo govorila: 'Dovoljan mi je Allah i divan je On zaštitnik.' Djetetova majka tada reče: 'Allahu, podari da moj sin ne bude poput ove!' Dijete ponovo prestade dojiti, pogleda u djevojku i reče: 'Allahu, podari da budem poput nje!' Majka mu tada začuđeno, propitkujući, reče: 'Prošao je čovjek lijepog izgleda, pa sam rekla: 'Allahu,

podari da ovo moje dijete bude kao on', pa si rekao: 'Allahu, ne dozvoli da budem sličan njemu', zatim su prošli sa ovom djevojkom, udarajući je i vičući: 'Prostitutka, kradljivica!', pa sam rekla: 'Allahu, ne dozvoli da moj sin bude sličan njoj', a ti si rekao: 'Allahu, podari da budem njoj sličan.' Dijete joj na to reče: 'Onaj je čovjek bio silnik, pa sam rekao: 'Allahu, ne dozvoli da budem njemu sličan!', a ovoj su djevojci govorili da je bludnica i kradljivica, a ona ništa od toga nije bila, pa sam zbog toga rekao: 'Allahu, podari da budem sličan njoj!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3436, i Muslim, 2550.

❧ 33. *Ljubazno postupanje i dobročinstvo prema jetimima, kćerkama i ostalim slabašnim, siromašnim i razočaranim*

Uzvišeni Allah kaže:

... وَٱخۡفِضۡ جَنَاحَكَ لِلۡمُؤۡمِنِينَ ﴿٨٨﴾

...a prema vjernicima blag budi. (El-Hidžr, 88)

وَٱصۡبِرۡ نَفۡسَكَ مَعَ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ رَبَّهُم بِٱلۡغَدَوٰةِ وَٱلۡعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجۡهَهُۥۖ وَلَا تَعۡدُ عَيۡنَاكَ عَنۡهُمۡ تُرِيدُ زِينَةَ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا ... ﴿٢٨﴾

Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovome svijetu... (El-Kehf, 28)

فَأَمَّا ٱلۡيَتِيمَ فَلَا تَقۡهَرۡ ﴿٩﴾ وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنۡهَرۡ ﴿١٠﴾

Zato siroče ne ucvili, a na prosjaka ne podvikni... (Ed-Duha, 9–10)

أَرَءَيۡتَ ٱلَّذِي يُكَذِّبُ بِٱلدِّينِ ﴿١﴾ فَذَٰلِكَ ٱلَّذِي يَدُعُّ ٱلۡيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ ٱلۡمِسۡكِينِ ﴿٣﴾

Znaš li ti onoga koji onaj svijet poriče? Pa to je onaj koji grubo odbija siroče, i koji da se nahrani siromah – ne podstiče. (El-Maun, 1–3)

٢٦٠ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِتَّةَ نَفَرٍ، فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اطْرُدْ هَؤُلَاءِ لَا يَجْتَرِئُونَ عَلَيْنَا، وَكُنْتُ أَنَا وَابْنُ مَسْعُودٍ. وَرَجُلٌ مِنْ هُذَيْلٍ وَبِلَالٌ وَرَجُلَانِ لَسْتُ أُسَمِّيهِمَا، فَوَقَعَ فِي نَفْسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقَعَ فَحَدَّثَ نَفْسَهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: «وَلَا تَطْرُدِ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ رَبَّهُم بِٱلۡغَدَوٰةِ وَٱلۡعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجۡهَهُۥ» [الْأَنْعَامُ: ٥٢]. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

260. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, kazuje: "Jednoga dana nas šesterica – Ibn Mesud, jedan čovjek iz plemena Huzejl, Bilal, dvojica koje neću imenovati i ja – bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Vidjevši nas, mušrici su rekli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Otjeraj ih kako se ne bi previše odvažili i prema nama se drsko ponašali!', pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pomislio ono što je Allah htio da pomisli[1], nakon čega je Allah objavio: 'I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole želeći naklonost Njegovu...' (El-En'am, 52)." Hadis bilježi Muslim, 2413.

٢٦١ - وَعَنْ أَبِي هُبَيْرَةَ عَائِذِ بْنِ عَمْرٍو الْمُزَنِيِّ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ أَتَى عَلَى سَلْمَانَ وَصُهَيْبٍ وَبِلَالٍ فِي نَفَرٍ، فَقَالُوا: مَا أَخَذَتْ سُيُوفُ اللَّهِ مِنْ عَدُوِّ اللَّهِ مَأْخَذَهَا، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَتَقُولُونَ هَذَا لِشَيْخِ قُرَيْشٍ وَسَيِّدِهِمْ؟ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَخْبَرَهُ، فَقَالَ: «يَا أَبَا بَكْرٍ، لَعَلَّكَ أَغْضَبْتَهُمْ؟ لَئِنْ كُنْتَ أَغْضَبْتَهُمْ لَقَدْ أَغْضَبْتَ رَبَّكَ». فَأَتَاهُمْ فَقَالَ: يَا إِخْوَتَاهُ، أَغْضَبْتُكُمْ؟ قَالُوا: لَا، يَغْفِرُ اللَّهُ لَكَ يَا أُخَيَّ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

261. Ebu Hubejra Aiz b. Amr el-Muzeni, radijallahu anhu, a on je jedan od onih koji su dali prisegu zadovoljstva[2], prenosi da je Ebu Sufjan sa skupinom ljudi prošao pored Selmana, Suhejba i Bilala, a oni rekoše: "Allahove sablje još nisu dotakle Allahovog neprijatelja." Ebu Bekr, radijallahu anhu, upita: "Zar tako govorite o predvodniku i poglavaru Kurejša?" Zatim je oti-

1. Silno želeći da mušrici prihvate islam, zastao je za trenutak razmišljajući da li da udovolji njihovom zahtjevu i udalji ashabe sa tog skupa.

2. Ova je prisega poznata i kao Prisega pod drvetom i Prisega Ridvan, a desila se šeste godine po Hidžri, kada su muslimani, na čelu sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, željeli obaviti umru, ali su ih u tome Kurejšije spriječili. Povod za ovu prisegu bila je dezinformacija koja je došla do muslimana da je Osman b. Affan, radijallahu anhu, koji je u svojstvu pregovarača otišao u Meku da razgovara sa Kurejšijama, ubijen. Čim je dezinformacija o navodnom ubistvu Osmana, radijallahu anhu, doprla do muslimanskog logora, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi ustadoše, jasno dajući do znanja da su spremni na oružani sukob sa mušricima, a Poslanik reče: "Nećemo se smiriti sve dok se s njima ne sukobimo!" Potom je pozvao ljude da mu daju prisegu, pa oni to učiniše i prisegnuše mu ispod jednog drveta. Tom prilikom ashabi su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, prisegnuli na to da prilikom susreta sa neprijateljem neće bježati sa bojnog polja. Prisezi pod drvetom prisustvovalo je hiljadu i četiri stotine ljudi. Hadis u kojem se to potvrđuje bilježi Muslim, 1856. O toj prisezi Uzvišeni je Allah objavio:

لَّقَدْ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنِ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ ٱلشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِى قُلُوبِهِمْ فَأَنزَلَ ٱلسَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَـٰبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾ وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾

"Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smirenost na njih, i nagradit će ih skorom pobjedom i bogatim plijenom koji će uzeti, jer Allah je silan i mudar." (El-Feth, 18–19)

šao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o onome što se dogodilo, pa je Poslanik rekao: "Ebu Bekre, možda si ih rasrdio, a ako si njih rasrdio, rasrdio si i svoga Gospodara." Tada je Ebu Bekr otišao kod njih trojice i upitao ih: "Braćo moja, da li sam vas rasrdio?" Oni mu rekoše: "Ne! Allah ti oprostio, brate naš!" Hadis bilježi Muslim, 2504.

٢٦٢ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا» وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى، وَفَرَّجَ بَيْنَهُمَا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

262. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja i skrbnik jetima bit ćemo u Džennetu ovako", pa je pokazao kažiprst i srednji prst i napravio razmak između njih. Hadis bilježi Buhari, 5304.

٢٦٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَافِلُ الْيَتِيمِ لَهُ أَوْ لِغَيْرِهِ أَنَا وَهُوَ كَهَاتَيْنِ فِي الْجَنَّةِ» وَأَشَارَ الرَّاوِي وَهُوَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ بِالسَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

263. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja i skrbnik jetima, bio on bliži rod ili ne, bit ćemo kao ova dva u Džennetu." Malik b. Enes, jedan od prenosilaca, pokazao je na kažiprst i srednji prst. Hadis bilježi Muslim, 2983.

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "bio on bliži rod ili ne", znače: "bio on u srodstvu s njim ili ne". Kada se kaže da o jetimu vodi brigu njegov bliži rod, pod pojmom "bliži rod" podrazumijevaju se njegova majka, djed, brat i drugi srodnici.

٢٦٤ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي تَرُدُّهُ التَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ، وَلَا اللُّقْمَةُ وَاللُّقْمَتَانِ إِنَّمَا الْمِسْكِينُ الَّذِي يَتَعَفَّفُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ فِي الصَّحِيحَيْنِ: «لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ تَرُدُّهُ اللُّقْمَةُ وَاللُّقْمَتَانِ، وَالتَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ، وَلَكِنَّ الْمِسْكِينَ الَّذِي لَا يَجِدُ غِنًى يُغْنِيهِ، وَلَا يُفْطَنُ بِهِ فَيُتَصَدَّقَ عَلَيْهِ، وَلَا يَقُومُ فَيَسْأَلُ النَّاسَ».

264. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije siromah onaj koga zadovolji kada mu ljudi udijele jednu ili dvije datule, niti jedan ili dva zalogaja, već je siromah onaj koji ne traži iako je u potrebi." Muttefekun alejhi: Buhari, 1476, i Muslim, 1039.

U drugoj verziji u oba *Sahiha* navodi se: "Nije siromah onaj koji traži od ljudi i kojeg zadovolji kada mu ljudi udijele jedan ili dva zalogaja hrane, jednu ili dvije datule, nego je siromah onaj koji nema dovoljno sredstava za život, ali se na njemu ne primjećuje da je u potrebi pa da mu se udijeli sadaka, a on sam od drugih ništa ne traži."

٢٦٥ - وَعَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ، كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ» وَأَحْسَبُهُ قَالَ: «وَكَالْقَائِمِ الَّذِي لَا يَفْتُرُ، وَكَالصَّائِمِ الَّذِي لَا يُفْطِرُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

265. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko se brine za udovicu ili siromaha isti je kao mudžahid na Allahovom putu." Prenosilac kazuje: "Ili je možda rekao: 'Poput klanjača koji ne posustaje u obavljanju namaza ili postača koji nikako ne prekida post.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6007, i Muslim, 2982.

٢٦٦ - وَعَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ، يُمْنَعُهَا مَنْ يَأْتِيهَا، وَيُدْعَى إِلَيْهَا مَنْ يَأْبَاهَا، وَمَنْ لَمْ يُجِبِ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ فِي الصَّحِيحَيْنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ مِنْ قَوْلِهِ: «بِئْسَ الطَّعَامُ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى إِلَيْهَا الْأَغْنِيَاءُ وَيُتْرَكُ الْفُقَرَاءُ».

266. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najgora hrana je hrana na svadbi na koju se ne pozivaju oni koji bi željeli doći, a na koju se pozivaju oni koji odbijaju odazvati se na poziv. Onaj ko se ne odazove pozivu na svadbenu gozbu, nepokoran je Allahu i Njegovom Poslaniku." Hadis bilježi Muslim, 1432.

U verziji koja se bilježi u oba *Sahiha* od Ebu Hurejre navodi se da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najgora hrana je hrana na svadbi na koju se pozivaju bogati, a izostavljaju siromašni."

٢٦٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَا وَهُوَ كَهَاتَيْنِ» وَضَمَّ أَصَابِعَهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

267. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude lijepo odgojio dvije djevojčice i o njima se brinuo sve do njihovog punoljetstva, doći će na Sudnjem danu, pa ćemo on i ja biti kao ova dva prsta", pa je sastavio svoje prste. Hadis bilježi Muslim, 2631.

٢٦٨ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: دَخَلَتْ عَلَيَّ امْرَأَةٌ وَمَعَهَا ابْنَتَانِ لَهَا، تَسْأَلُ فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي شَيْئًا غَيْرَ تَمْرَةٍ وَاحِدَةٍ، فَأَعْطَيْتُهَا إِيَّاهَا فَقَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا وَلَمْ تَأْكُلْ مِنْهَا، ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ، فَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْنَا، فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ: «مَنِ ابْتُلِيَ مِنْ هَذِهِ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ، كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

268. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Došla mi je jedna siromašna žena sa svoje dvije kćerke, a ja nisam imala ništa da joj dam osim jedne datule. Dala sam joj tu datulu, pa ju je ona raspolovila i dala svojim kćerkama, a ona nimalo nije uzela. Zatim je ustala i otišla. Poslije toga došao nam je

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ja mu ispričah šta se desilo, a on reče: 'Ko bude iskušan sa ma koliko kćerki, pa bude dobar prema njima, one će mu biti zaštita od Vatre.'"[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1418, i Muslim, 2629.

٢٦٩ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: جَاءَتْنِي مِسْكِينَةٌ تَحْمِلُ ابْنَتَيْنِ لَهَا، فَأَطْعَمْتُهَا ثَلَاثَ تَمْرَاتٍ، فَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا تَمْرَةً وَرَفَعَتْ إِلَى فِيهَا تَمْرَةً لِتَأْكُلَهَا، فَاسْتَطْعَمَتْهَا ابْنَتَاهَا، فَشَقَّتِ التَّمْرَةَ الَّتِي كَانَتْ تُرِيدُ أَنْ تَأْكُلَهَا بَيْنَهُمَا، فَأَعْجَبَنِي شَأْنُهَا، فَذَكَرْتُ الَّذِي صَنَعَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَوْجَبَ لَهَا بِهَا الْجَنَّةَ، أَوْ أَعْتَقَهَا بِهَا مِنَ النَّارِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

269. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Došla mi je jedna siromašna žena sa dvije kćerkice, pa sam joj dala tri datule. Ona je svakoj kćerki dala po datulu, a treću je prinijela svojim ustima da je pojede, pa su kćerkice od nje zatražile i nju, a ona je i tu datulu podijelila na dva dijela i dala im. Njen me postupak zadivio, pa sam to ispričala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je rekao: 'Allah joj je zbog te datule obećao ulazak u Džennet i spasio je od Vatre.'" Hadis bilježi Muslim, 2630.

٢٧٠ - وَعَنْ أَبِي شُرَيْحٍ خُوَيْلِدِ بْنِ عَمْرٍو الْخُزَاعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أُحَرِّجُ حَقَّ الضَّعِيفَيْنِ: الْيَتِيمِ وَالْمَرْأَةِ». حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ بِإِسْنَادٍ جَيِّدٍ.

270. Ebu Šurejh Huvejlid b. Amr el-Huzai, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu moj, ja upozoravam na veličinu grijeha one koji ugrožavaju prava dvoje slabih: jetima i žene." Hadis je hasen, a bilježi ga Nesai, *Es-Sunenul-kubra*, 9105, sa dobrim lancem prenosilaca.

٢٧١ - وَعَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: رَأَى سَعْدٌ أَنَّ لَهُ فَضْلًا عَلَى مَنْ دُونَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «هَلْ تُنْصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ إِلَّا بِضُعَفَائِكُمْ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ. هَكَذَا مُرْسَلًا، فَإِنَّ

1. Djeca su roditeljima istovremeno i velika radost i ogromna briga. Odrastanje djeteta, njegovo obrazovanje, emotivni usponi i padovi prilikom prolaska kroz period puberteta, pa kasnije ženidba i udaja – sve to ostavlja traga na roditeljima. Iako u ovom pogledu nema razlike između muške i ženske djece, u hadisu je posebno istaknuto žensko, jer je ono po prirodi slabije i emotivnije, pa obično zahtijeva i više pažnje od muškog djeteta. Osim toga, u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ženska djeca obično nisu privređivala – to je bio zadatak oca i muške čeljadi – pa bi se čovjek koji je imao samo žensku djecu našao bez pomagača u poslovima, ali i bez snažnog oslonca i zaštitnika u slučaju sporova ili plemenskih razmirica, koji su nekada prerastali i u ratove. Sve ovo bilo je razlog da su ženska djeca u predislamskom periodu bila posmatrana kao iskušenje i nesreća, što je rezultiralo nepravednim odnosom prema njima, a nekada i čedomorstvom. Islam je ovakve stavove najoštrije osudio. Učenjaci navode i druga tumačenja ovog hadisa. Vidjeti: Iraki, *Tarhut-tesrib*, 7/68, i Ibn Usejmin, *Šerhu Rijadis-salihin*, 3/107–108.

مُصْعَبَ بْنَ سَعْدٍ تَابِعِيٌّ، وَرَوَاهُ الْحَافِظُ أَبُو بَكْرٍ الْبَرْقَانِيُّ فِي صَحِيحِهِ مُتَّصِلًا عَنْ مُصْعَبٍ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

271. Musab b. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhuma, kazuje: "Sa'd je smatrao da ima prednost nad drugima, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da li vam se pomoć i opskrba daju i zbog čega drugog osim zbog vaših slabih?'" Hadis bilježi Buhari, 2896, kao mursel predaju.

Musab b. Sa'd je tabiin, a hafiz Ebu Bekr el-Berkani hadis bilježi u svome *Sahihu*, sa spojenim lancem prenosilaca od Musaba, a on od svoga oca Sa'da, radijallahu anhu.

٢٧٢ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ عُوَيْمِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «ابْغُونِي الضُّعَفَاءَ، فَإِنَّمَا تُنْصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ بِضُعَفَائِكُمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ جَيِّدٍ.

272. Ebu Derda Uvejmir, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Pomozite mi da pronađem slabe[1], jer se vama pomoć i opskrba daju zbog vaših slabih." Hadis bilježi Ebu Davud, 2594, sa dobrim lancem prenosilaca.

❧ 34. *Preporuka posebne pažnje prema ženama*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَعَاشِرُوهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ...﴾ ١٩

...S njima lijepo postupajte... (En-Nisa, 19)

﴿وَلَن تَسْتَطِيعُوٓاْ أَن تَعْدِلُواْ بَيْنَ ٱلنِّسَآءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ ۖ فَلَا تَمِيلُواْ كُلَّ ٱلْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَٱلْمُعَلَّقَةِ ۚ وَإِن تُصْلِحُواْ وَتَتَّقُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ١٢٩﴾

Vi ne možete potpuno jednako postupati prema ženama svojim ma koliko to željeli, ali ne dopustite sebi takvu naklonost pa da jednu ostavite u neizvjesnosti. I ako vi budete odnose popravili i nasilja se klonili – pa, Allah će, zaista, oprostiti i samilostan biti. (En-Nisa, 129)

٢٧٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا، فَإِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلَعٍ، وَإِنَّ أَعْوَجَ مَا فِي الضِّلَعِ أَعْلَاهُ، فَإِنْ ذَهَبْتَ تُقِيمُهُ كَسَرْتَهُ، وَإِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ، فَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ فِي الصَّحِيحَيْنِ: «الْمَرْأَةُ كَالضِّلَعِ إِنْ أَقَمْتَهَا كَسَرْتَهَا، وَإِنِ اسْتَمْتَعْتَ بِهَا اسْتَمْتَعْتَ وَفِيهَا عِوَجٌ».

1. Kako bih im pomagao i s njima se družio.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «أَنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلَعٍ، لَنْ تَسْتَقِيمَ لَكَ عَلَى طَرِيقَةٍ، فَإِنِ اسْتَمْتَعْتَ بِهَا اسْتَمْتَعْتَ بِهَا وَفِيهَا عِوَجٌ، وَإِنْ ذَهَبْتَ تُقِيمُهَا كَسَرْتَهَا، وَكَسْرُهَا طَلَاقُهَا».

273. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oporučujem vam da prema ženama budete pažljivi, budući da je žena stvorena od krivog rebra čiji je vrh najiskrivljeniji. Ako ga pokušaš ispraviti, slomit ćeš ga, a ako ga ne budeš ispravljao, ostat će savijeno. Stoga, budite pažljivi prema ženama!" Muttefekun alejhi: Buhari, 5184, i Muslim, 1468.

U verziji koja se bilježi u oba *Sahiha* navodi se: "Žena je stvorena od rebra i nema načina da se ispravi; zato ako želite da uživate sa njom, možete uživati uz njenu iskrivljenost."

U verziji koju bilježi Muslim kaže se: "Žena je stvorena od rebra i neće uvijek biti u stanju kojim si ti potpuno zadovoljan. Ako je prihvatiš takvu, živjet ćeš sa njom, ali ona će ostati takva, a ako je pokušaš ispraviti, slomit ćeš je, a to lomljenje je razvod braka."

٢٧٤ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَمْعَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ، وَذَكَرَ النَّاقَةَ وَالَّذِي عَقَرَهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا [الشَّمْس: ١٢]، انْبَعَثَ لَهَا رَجُلٌ عَزِيزٌ، عَارِمٌ مَنِيعٌ فِي رَهْطِهِ»، ثُمَّ ذَكَرَ النِّسَاءَ، فَوَعَظَ فِيهِنَّ، فَقَالَ: «يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ فَيَجْلِدُ امْرَأَتَهُ جَلْدَ الْعَبْدِ فَلَعَلَّهُ يُضَاجِعُهَا مِنْ آخِرِ يَوْمِهِ». ثُمَّ وَعَظَهُمْ فِي ضَحِكِهِمْ مِنَ الضَّرْطَةِ، وَقَالَ: «لِمَ يَضْحَكُ أَحَدُكُمْ مِمَّا يَفْعَلُ!» مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

274. Abdullah b. Zem'a, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u svom govoru spominje devu i onoga ko ju je zaklao, govoreći: "'Kada se jedan nesretnik između njih podigao'[1] - prema toj devi krenuo je jedan ugledni, opaki i oholi čovjek u svome narodu." Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio govoriti, pa je spomenuo žene i davao preporuke o postupanju prema njima, rekavši: "Neki od vas bičuju svoje žene kao što se bičuje rob, a možda sa njima imaju odnos na kraju dana". Potom ih je posavjetovao u vezi sa smijanjem drugima kada bi pustili vjetar, pa je rekao: "Zašto se neko od vas smije onome što i sam čini?" Muttefekun alejhi: Buhari, 4942, i Muslim, 2855.

٢٧٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَفْرَكْ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ» أَوْ قَالَ: «غَيْرَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Ovdje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, citirao i pojasnio 12. ajet sure Eš-Šems, koji govori o čovjeku iz naroda Semud koji je zaklao devu datu Salihu, alejhis-selam.

275. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernik ne smije mrziti vjernicu. Ako ne bude zadovoljan jednom njenom osobinom, zadovoljan je drugom – ili je rekao: ostalim osobinama." Hadis bilježi Muslim, 1469.

٢٧٦ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ الْأَحْوَصِ الْجُشَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ يَقُولُ بَعْدَ أَنْ حَمِدَ اللَّهَ تَعَالَى، وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَذَكَّرَ وَوَعَظَ، ثُمَّ قَالَ: «أَلَا وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا، فَإِنَّمَا هُنَّ عَوَانٍ عِنْدَكُمْ لَيْسَ تَمْلِكُونَ مِنْهُنَّ شَيْئًا غَيْرَ ذَلِكَ إِلَّا أَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ، فَإِنْ فَعَلْنَ فَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ، وَاضْرِبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبَرِّحٍ، فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا، أَلَا إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا، وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا، فَحَقُّكُمْ عَلَيْهِنَّ أَنْ لَا يُوطِئْنَ فُرُشَكُمْ مَنْ تَكْرَهُونَ، وَلَا يَأْذَنَّ فِي بُيُوتِكُمْ لِمَنْ تَكْرَهُونَ، أَلَا وَحَقُّهُنَّ عَلَيْكُمْ أَنْ تُحْسِنُوا إِلَيْهِنَّ فِي كِسْوَتِهِنَّ وَطَعَامِهِنَّ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

276. Amr b. Ahves el-Džušemi, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je na Oproštajnom hadžu, nakon što se zahvalio Allahu i pohvalio Ga, opominjući i savjetujući ashabe rekao: "I lijepo sa ženama postupajte, jer one su zatočenice kod vas. Ni na šta drugo vi kod njih pravo ne polažete[1], izuzev ako očit grijeh počine, pa ako to urade, onda ih napustite u postelji i udarite ih tako da ih ne ozlijedite, a ako se poprave i budu vam poslušne, onda ih na miru ostavite. Vi imate svoja prava kod njih, a i one imaju svoja prava kod vas. One imaju dužnosti prema vama, a i vi imate dužnosti prema njima. One su dužne da nikome ne dozvole ulazak u vaše kuće osim ako ste vi time zadovoljni, a vi ste dužni biti velikodušni u pogledu njihovog odijevanja i ishrane." Hadis bilježi Tirmizi, 1163, koji kaže da je hasen-sahih.

٢٧٧ - وَعَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا حَقُّ زَوْجَةِ أَحَدِنَا عَلَيْهِ؟ قَالَ: «أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ، وَلَا تَضْرِبِ الْوَجْهَ، وَلَا تُقَبِّحْ، وَلَا تَهْجُرْ إِلَّا فِي الْبَيْتِ». حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَقَالَ: مَعْنَى «لَا تُقَبِّحْ» أَيْ: لَا تَقُلْ قَبَّحَكِ اللَّهُ.

277. Muavija b. Hajda, radijallahu anhu, kazuje: "Upitao sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, kakva prava žena ima kod svoga muža?', a on odgovori: 'Da je nahraniš kada jedeš, da je odjeneš kada sebe odijevaš, da je ne udaraš po licu, da je ne grdiš, i da se od nje ne

1. Riječi: "one su zatočenice kod vas", ukazuju na to da je sloboda žene, usljed njenih obaveza kao supruge i majke, znatno manja nego što je bila prije udaje, a riječi: "ni na šta drugo vi kod njih pravo ne polažete", ukazuju na to da muževi ne smiju prisiljavati žene da čine ono što nisu dužne činiti i što će im predstavljati teškoću.

distanciraš osim u postelji.'" Hadis je hasen, a bilježi ga Ebu Davud, 2142, koji kaže: "Riječi: 'da je ne grdiš', znače: 'ne reci joj ni: Allah te osramotio!'"

٢٧٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

278. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najpotpuniji je iman onog vjernika koji se najljepše ponaša, a najbolji među vama jesu oni koji su najbolji prema svojim suprugama." Hadis bilježi Tirmizi, 1162, koji kaže da je hasen-sahih.

٢٧٩ - وَعَنْ إِيَاسِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي ذُبَابٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَضْرِبُوا إِمَاءَ اللَّهِ». فَجَاءَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: ذَئِرْنَ النِّسَاءُ عَلَى أَزْوَاجِهِنَّ، فَرَخَّصَ فِي ضَرْبِهِنَّ، فَأَطَافَ بِآلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِسَاءٌ كَثِيرٌ يَشْكُونَ أَزْوَاجَهُنَّ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَقَدْ أَطَافَ بِآلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ نِسَاءٌ كَثِيرٌ يَشْكُونَ أَزْوَاجَهُنَّ لَيْسَ أُولَئِكَ بِخِيَارِكُمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

279. Ijas b. Abdullah b. Ebu Zubab, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte udarati Allahove robinje!" Zatim je Omer, radijallahu anhu, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Žene su sada postale neposlušnije svojim muževima", pa je Poslanik dozvolio muževima da kazne žene blagim udarcem. Nakon toga, suprugama Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo je mnogo žena koje su se žalile na svoje muževe, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Muhammedovim suprugama došle su mnoge žene žaleći se na svoje muževe, a takvi nisu najbolji od vas." Hadis bilježi Ebu Davud, 2146, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٢٨٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الدُّنْيَا مَتَاعٌ، وَخَيْرُ مَتَاعِهَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

280. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dunjaluk je tek prolazni užitak, a najbolje na njemu jeste čestita žena." Hadis bilježi Muslim, 1467.

❧ 35. *Muževo pravo nad njegovom suprugom*

Uzvišeni Allah kaže:

ٱلرِّجَالُ قَوَّٰمُونَ عَلَى ٱلنِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ ٱللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَبِمَآ أَنفَقُوا۟ مِنْ أَمْوَٰلِهِمْ ۚ فَٱلصَّٰلِحَٰتُ قَٰنِتَٰتٌ حَٰفِظَٰتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ ٱللَّهُ ... ﴿٣٤﴾

Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje. Zbog toga su čestite žene poslušne i za vrijeme muževljeva odsustva vode brigu o onome o čemu trebaju brigu voditi, jer i Allah njih štiti... (En-Nisa, 34)

Jedan od hadisa koji se bilježe o ovoj tematici jeste i hadis naveden pod brojem 276, koji prenosi Amr b. Ahves, radijallahu anhu.

٢٨١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَلَمْ تَأْتِهِ، فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا، لَعَنَتْهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُمَا: «إِذَا بَاتَتِ الْمَرْأَةُ هَاجِرَةً فِرَاشَ زَوْجِهَا لَعَنَتْهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ».

وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُو امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَتَأْبَى عَلَيْهِ إِلَّا كَانَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ سَاخِطًا عَلَيْهَا حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا».

281. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada muškarac pozove svoju suprugu u postelju, pa mu se ona ne odazove i on zanoći srdit na nju, meleki je proklinju sve do svanuća." Muttefekun alejhi: Buhari, 3237, i Muslim, 1436.

U drugoj verziji koju bilježe i Buhari i Muslim kaže se: "Kada žena zanoći izbjegavajući postelju svoga muža, meleki je proklinju sve do svanuća."

U sljedećoj verziji navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, koji god muškarac pozove svoju suprugu u postelju, pa ga ona odbije, Onaj koji je na nebu srdit je na nju sve dok se njen muž ne udobrovolji."

٢٨٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَيْضًا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَلَا تَأْذَنَ فِي بَيْتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَهَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ.

282. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ženi nije dozvoljeno postiti dobrovoljni post u prisutnosti muža, bez njegove dozvole, niti smije koga pustiti u kuću bez njegove dozvole." Muttefekun alejhi: Buhari, 5195, i Muslim, 1026. Ovo je Buharijeva verzija.

٢٨٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ: وَالْأَمِيرُ رَاعٍ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ، فَكُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

283. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za ono što vam

je povjereno na čuvanje. Vladar[1] je čuvar i odgovoran je za svoje potčinjene. Muž je čuvar svoje porodice i odgovoran je za nju. Supruga je čuvar u kući svoga muža i odgovorna je za kuću i djecu. Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za ono što vam je povjereno na čuvanje!" Muttefekun alejhi: Buhari, 5188, i Muslim, 1829.

٢٨٤ - وَعَنْ أَبِي عَلِيٍّ طَلْقِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا دَعَا الرَّجُلُ زَوْجَتَهُ لِحَاجَتِهِ فَلْتَأْتِهِ وَإِنْ كَانَتْ عَلَى التَّنُّورِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ، وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

284. Ebu Alija Talk b. Alija, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada muškarac pozove svoju suprugu u postelju, neka mu se odazove, pa makar bila pored pećnice (spremajući hranu)." Hadis bilježe Tirmizi, 1160, koji kaže da je hasen-sahih, i Nesai, *Es-Sunenul-kubra*, 8922.

٢٨٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَوْ كُنْتُ آمِرًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

285. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da sam ikome naredio da učini sedždu drugome, naredio bih ženi da učini sedždu svome mužu." Hadis bilježi Tirmizi, 1159, koji kaže da je hasen-sahih.

٢٨٦ - وَعَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَزَوْجُهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتِ الْجَنَّةَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

286. Ummu Selema, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koja god žena umre, a njezin muž bude zadovoljan njome, ući će u Džennet." Hadis bilježi Tirmizi, 1161, koji kaže da je hasen.

٢٨٧ - وَعَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا تُؤْذِي امْرَأَةٌ زَوْجَهَا فِي الدُّنْيَا إِلَّا قَالَتْ زَوْجَتُهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ لَا تُؤْذِيهِ قَاتَلَكِ اللَّهُ! فَإِنَّمَا هُوَ عِنْدَكِ دَخِيلٌ يُوشِكُ أَنْ يُفَارِقَكِ إِلَيْنَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

287. Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koja god žena uznemiri svoga muža na dunjaluku, njegova hurija iz Dženneta kaže: 'Ne uznemiravaj ga, Allah te

1. U ovom hadisu, riječ *imam*, koja se navodi u arapskom originalu, odnosi se na vladara, ali i svakog onoga ko ljude u nečemu predvodi, bez obzira o kakvoj se vrsti ili nivou vlasti radilo.

ubio! On je kod tebe samo gost koji će te uskoro napustiti i nama doći.'" Hadis bilježi Tirmizi, 1174, koji kaže da je hasen.

٢٨٨ - وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً هِيَ أَضَرُّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

288. Usama b. Zejd, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Iza sebe ne ostavljam pogubnije iskušenje za muškarce od iskušenja sa ženama." Muttefekun alejhi: Buhari, 5096, i Muslim, 2740.

❧ 36. *Izdržavanje porodice*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَعَلَى ٱلْمَوْلُودِ لَهُۥ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ...﴾ ٢٣٣

...Otac djeteta dužan ih je prema svojoj mogućnosti hraniti i odijevati... (El-Bekara, 233)

﴿لِيُنفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِۦ ۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُۥ فَلْيُنفِقْ مِمَّآ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ۚ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَا ...﴾ ٧

Neka imućan prema bogatstvu svome troši, a onaj koji je u oskudici – prema tome koliko mu je Allah dao, jer Allah nikoga ne zadužuje više nego što mu je dao... (Et-Talak, 7)

﴿... وَمَآ أَنفَقْتُم مِّن شَىْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُۥ ...﴾ ٣٩

...što god vi udijelite, On će to nadoknaditi... (Sebe, 39)

٢٨٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي رَقَبَةٍ، وَدِينَارٌ تَصَدَّقْتَ بِهِ عَلَى مِسْكِينٍ، وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ، أَعْظَمُهَا أَجْرًا الَّذِي أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

289. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Od novca koji potrošiš na Allahovom putu, novca koji potrošiš za oslobađanje roba, novca koji udijeliš kao sadaku siromašnome i novca koji potrošiš na svoju porodicu, najveću nagradu imaš za novac koji potrošiš na svoju porodicu." Hadis bilježi Muslim, 995.

٢٩٠ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، وَيُقَالُ لَهُ: أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثَوْبَانَ بْنِ بُجْدُدٍ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفْضَلُ دِينَارٍ يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ: دِينَارٌ يُنْفِقُهُ عَلَى عِيَالِهِ، وَدِينَارٌ يُنْفِقُهُ عَلَى دَابَّتِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَدِينَارٌ يُنْفِقُهُ عَلَى أَصْحَابِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

290. Ebu Abdullah, a kaže se i Ebu Abdurrahman, Sevban b. Budždud, štićenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji novac koji čovjek potroši jeste novac koji potroši na svoju porodicu, novac koji potroši za svoju jahalicu na Allahovom putu i novac koji potroši na svoje drugove na Allahovom putu." Hadis bilježi Muslim, 994.

٢٩١ - وَعَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ لِي أَجْرٌ فِي بَنِي أَبِي سَلَمَةَ أَنْ أُنْفِقَ عَلَيْهِمْ، وَلَسْتُ بِتَارِكَتِهِمْ هَكَذَا وَهَكَذَا إِنَّمَا هُمْ بَنِيَّ؟ فَقَالَ: «نَعَمْ، لَكِ أَجْرُ مَا أَنْفَقْتِ عَلَيْهِمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

291. Ummu Selema, radijallahu anha, upitala je: "Allahov Poslaniče, da li imam nagradu za trošenje na sinove Ebu Seleme? Nisam ih pustila da sami sebi traže opskrbu, već vodim brigu o njima jer oni su i moji sinovi." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Da. Tebi pripada nagrada sve dok trošiš na njih." Muttefekun alejhi: Buhari, 1467, i Muslim, 1001.

٢٩٢ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فِي حَدِيثِهِ الطَّوِيلِ الَّذِي قَدَّمْنَاهُ فِي أَوَّلِ الْكِتَابِ فِي بَابِ النِّيَّةِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ لَهُ: «وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أُجِرْتَ بِهَا حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

292. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, u dugom hadisu, koji je ranije naveden pod brojem 6, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njemu rekao: "Šta god od imetka potrošiš, želeći time Allahovo zadovoljstvo, za to ćeš biti i nagrađen, pa čak i za zalogaj koji staviš u usta svojoj supruzi." Muttefekun alejhi: Buhari, 1295, i Muslim, 1628.

٢٩٣ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةً يَحْتَسِبُهَا فَهِيَ لَهُ صَدَقَةٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

293. Ebu Mesud el-Bedri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čovjek potroši novac na izdržavanje svoje porodice, nadajući se Allahovoj nagradi, to mu se ubraja kao da je podijelio sadaku." Muttefekun alejhi: Buhari, 55, i Muslim, 1002.

٢٩٤ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُضَيِّعَ مَنْ يَقُوتُ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَغَيْرُهُ.

وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ بِمَعْنَاهُ، قَالَ: «كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يَحْبِسَ عَمَّنْ يَمْلِكُ قُوتَهُ».

294. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dovoljno je čovjeku grijeha da zapostavi one koje je dužan izdržavati." Hadis je sahih, a bilježe ga Ebu Davud, 1692, i drugi.

Muslim, 996, bilježi ga u sljedećoj formi: "Dovoljno je čovjeku grijeha da prestane izdržavati svoju porodicu."

٢٩٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلَفًا، وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

295. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svakog dana u kojem osvanu Allahovi robovi, spuste se dva meleka, pa jedan od njih kaže: 'Allahu, povećaj onome ko udjeljuje!', a drugi kaže: 'Allahu, daj propast onome ko škrtari!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1442, i Muslim, 1010.

٢٩٦ - وَعَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ، وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنًى، وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

296. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Gornja ruka bolja je od donje ruke.[1] U dijeljenju počni od onoga koga si dužan izdržavati. Najbolja je sadaka ona koja je data u materijalnoj neovisnosti. Ko nastoji da bude skroman, Allah će ga učiniti skromnim, a ko se pred ljudima bude pokazivao imućnim, Allah će ga i učiniti imućnim."[2] Hadis bilježi Buhari, 1427.

37. *Trošenje imetka koji je kvalitetan i čovjeku drag*

Uzvišeni Allah kaže:

لَن تَنَالُوا۟ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُوا۟ مِمَّا تُحِبُّونَ ... ﴿٩٢﴾

1. Gornja ruka jeste ruka koja udjeljuje i koja ne uzima, a donja ruka jeste ruka koja traži.

2. Allah će skromnim učiniti onoga ko bude nastojao da bude skroman u pogledu dunjaluka, odnosno onoga ko se bude borio sa samim sobom i zahtijevao od svoje duše da se ponaša skromno i suzdržljivo, a onaj kojeg će Allah učiniti imućnim ako se pred ljudima bude pokazivao takvim jeste čovjek koji je u oskudici, ali pred ljudima to ne pokazuje i djeluje kao da mu ništa od materijalnih sredstava nije potrebno i ovako postupa samo zato što je skroman, a takve Allah hvali u Kur'anu:

لِلْفُقَرَآءِ ٱلَّذِينَ أُحْصِرُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِى ٱلْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ ٱلْجَاهِلُ أَغْنِيَآءَ مِنَ ٱلتَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُم بِسِيمَـٰهُمْ لَا يَسْـَٔلُونَ ٱلنَّاسَ إِلْحَافًا ۗ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٢٧٣﴾

"I to siromasima koji, zauzeti na Allahovom putu, nemaju vremena da zarađuju pa onaj koji nije u to upućen misli da su, zbog skromnosti, imućni; poznat ćeš ih po izgledu njihovom, oni proseći ne dodijavaju ljudima. A ono što od imetka drugima date – Allah, sigurno, za to zna." (El-Bekara, 273)

Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže... (Alu Imran, 92)

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَنفِقُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّآ أَخْرَجْنَا لَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ ۖ وَلَا تَيَمَّمُواْ ٱلْخَبِيثَ مِنْهُ تُنفِقُونَ ... ﴿٢٦٧﴾

O vjernici, udjeljujte od lijepih stvari koje stječete i od onoga što vam Mi iz zemlje dajemo, ne izdvajajte ono što ne vrijedi da biste to udijelili... (El-Bekara, 267)

٢٩٧ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ أَبُو طَلْحَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَكْثَرَ الْأَنْصَارِ بِالْمَدِينَةِ مَالًا مِنْ نَخْلٍ، وَكَانَ أَحَبُّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرَحَاءَ، وَكَانَتْ مُسْتَقْبِلَةَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ. قَالَ أَنَسٌ: فَلَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: «لَن تَنَالُواْ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُواْ مِمَّا تُحِبُّونَ» [آلُ عِمْرَانَ: ٩٢]، قَامَ أَبُو طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَنْزَلَ عَلَيْكَ: «لَن تَنَالُواْ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُواْ مِمَّا تُحِبُّونَ»، وَإِنَّ أَحَبَّ مَالِي إِلَيَّ بَيْرَحَاءُ، وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ تَعَالَى، أَرْجُو بِرَّهَا، وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى، فَضَعْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ حَيْثُ أَرَاكَ اللَّهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بَخٍ! ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ، ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ، وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ، وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ»، فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ: أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَسَّمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ، وَبَنِي عَمِّهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

297. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Od svih ensarija u Medini, Ebu Talha, radijallahu anhu, posjedovao je najviše imetka u palmama, a najdraži imetak bio mu je palmovik Bejreha koji se nalazio naspram Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u taj palmovik i pio vodu koja se nalazila u njemu. Kada je objavljen ajet: 'Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže' (Alu Imran, 92), Ebu Talha je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, Allah ti je objavio: 'Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže', a od mog imetka najdraži mi je palmovik Bejreha i ja ga u ime Allaha dajem kao sadaku nadajući se da ću kod Allaha imati trajnu nagradu za njega. Zato, Allahov Poslaniče, ti ga dodijeli onako kako ti Allah ukaže.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Aferim! To je profitabilan imetak, to je profitabilan imetak! Smatram da ga trebaš raspodijeliti među rodbinom.' Ebu Talha je rekao: 'Učinit ću to, Allahov Poslaniče', pa ga je razdijelio među svojim rođacima i svojim amidžićima." Muttefekun alejhi: Buhari, 1461, i Muslim, 998.

❧ 38. *Čovjek je obavezan da svojoj porodici i ostalima za koje je odgovoran naređuje da budu pokorni Allahu i da izvršavaju Njegova naređenja, a klone se Njegovih zabrana, i da poduzima odgojne mjere ukoliko to odbiju*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱصْطَبِرْ عَلَيْهَا ...﴾ (١٣٢)

Naredi čeljadi svojoj da molitvu obavljaju i istraj u tome... (Ta-ha, 132)

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ قُوٓاْ أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا ...﴾ (٦)

O vjernici, sebe i porodice svoje čuvajte od Vatre... (Et-Tahrim, 6)

٢٩٨ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَخَذَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا تَمْرَةً مِنْ تَمْرِ الصَّدَقَةِ فَجَعَلَهَا فِي فِيهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كِخْ كِخْ ارْمِ بِهَا، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّا لَا نَأْكُلُ الصَّدَقَةَ!» مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «أَنَّا لَا تَحِلُّ لَنَا الصَّدَقَةُ».

298. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Hasan b. Alija, radijallahu anhu, jedanput je uzeo jednu od datula koje su bile date za sadaku, pa ju je stavio u usta, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je to i povikao: 'Uf, uf! Baci to, zar ne znaš da mi ne jedemo sadaku?!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1491, i Muslim, 1069.

U drugoj verziji kaže se: "...da nama nije dozvoljena sadaka."

٢٩٩ - وَعَنْ أَبِي حَفْصٍ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْأَسَدِ، رَبِيبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: كُنْتُ غُلَامًا فِي حِجْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا غُلَامُ، سَمِّ اللَّهَ تَعَالَى، وَكُلْ بِيَمِينِكَ، وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ»، فَمَا زَالَتْ تِلْكَ طِعْمَتِي بَعْدُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

299. Ebu Hafs Omer b. Ebu Selema Abdullah b. Abdulesed, pastorak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kazuje: "Kao dječak bio sam pod skrbništvom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa pošto sam, dok bih jeo, ruku pružao po cijeloj posudi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom mi je rekao: 'Dječače, izgovori bismillu, jedi desnom rukom i jedi ispred sebe.' Na takav način od tada jedem." Muttefekun alejhi: Buhari, 5376, i Muslim, 2022.

٣٠٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ: الْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْؤُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا، وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

300. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za ono što vam je povjereno na čuvanje. Vladar je čuvar i odgovoran je za svoje potčinjene. Muž je čuvar svoje porodice i odgovoran je za nju. Supruga je čuvar u kući svoga muža i odgovorna je za to. Sluga je čuvar imetka svoga gospodara i odgovoran je za njega. Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za ono što vam je povjereno na čuvanje!" Muttefekun alejhi: Buhari, 5188, i Muslim, 1829.

٣٠١ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ، وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا، وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرٍ، وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ». حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

301. Amr b. Šuajb prenosi od svoga oca, a on od svoga djeda[1], radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada vaša djeca napune sedam godina, naređujte im da klanjaju namaz, a udarite ih radi namaza kada napune deset godina i razdvojite ih u posteljama." Hadis je hasen, a prenosi ga Ebu Davud, 495, sa dobrim lancem prenosilaca.

٣٠٢ - وَعَنْ أَبِي ثُرَيَّةَ سَبْرَةَ بْنِ مَعْبَدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلِّمُوا الصَّبِيَّ الصَّلَاةَ لِسَبْعِ سِنِينَ، وَاضْرِبُوهُ عَلَيْهَا ابْنَ عَشْرِ سِنِينَ». حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

وَلَفْظُ أَبِي دَاوُدَ: «مُرُوا الصَّبِيَّ بِالصَّلَاةِ إِذَا بَلَغَ سَبْعَ سِنِينَ».

302. Ebu Surejja Sebra b. Ma'bed el-Džuheni, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada vaše dijete napuni sedam godina, podučite ga klanjanju namaza, a kada napuni deset godina, udarite ga radi namaza." Hadis je hasen, a prenose ga Ebu Davud, 494, i Tirmizi, 407, koji kaže da je hasen.

Verzija koju bilježi Ebu Davud glasi: "Naređujte djetetu da obavlja namaz kada napuni sedam godina."

39. *Dužnosti prema komšiji i Poslanikova oporuka o tome*

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا وَبِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْجَارِ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْجَارِ ٱلْجُنُبِ وَٱلصَّاحِبِ بِٱلْجَنۢبِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ... ﴿٣٦﴾

1. Šuajbov djed, a Amrov pradjed, od kojeg oni prenose ovaj i druge hadise, bio je poznati ashab Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma.

I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite, i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama bližnjim, i komšijama daljnjim, i drugovima, i putnicima, i onima koji su u vašem posjedu... (En-Nisa, 36)

٣٠٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

303. Ibn Omer i Aiša, radijallahu anhuma, prenose da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džibril mi je neprestano preporučivao dobar odnos prema komšiji da sam čak pomislio da će komšiji dati pravo nasljedstva." Muttefekun alejhi: Buhari, 6014, i Muslim, 2624.

٣٠٤ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا ذَرٍّ، إِذَا طَبَخْتَ مَرَقَةً، فَأَكْثِرْ مَاءَهَا، وَتَعَاهَدْ جِيرَانَكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: إِنَّ خَلِيلِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْصَانِي: «إِذَا طَبَخْتَ مَرَقًا فَأَكْثِرْ مَاءَهَا، ثُمَّ انْظُرْ أَهْلَ بَيْتٍ مِنْ جِيرَانِكَ، فَأَصِبْهُمْ مِنْهَا بِمَعْرُوفٍ».

304. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ebu Zerre, kada kuhaš čorbu, dospi u nju malo više vode, pa počasti svoje komšije." Hadis bilježi Muslim, 415.

U drugoj verziji koju bilježi Muslim, također od Ebu Zerra, navodi se da je Ebu Zerr rekao: "Moj prisni prijatelj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio mi je: 'Kada kuhaš čorbu, dospi više vode, a zatim ne zanemari svoje komšije i pošalji im kako običaj nalaže.'"

٣٠٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ!» قِيلَ: مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «الَّذِي لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ!» مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ».

305. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Allaha, ne vjeruje! Tako mi Allaha, ne vjeruje! Tako mi Allaha, ne vjeruje!" Neko upita: "A ko, Allahov Poslaniče?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Onaj od čijeg zla nije siguran njegov komšija." Muttefekun alejhi: Buhari, 6016, i Muslim, 46.

U drugoj verziji koju bilježi Muslim navodi se: "U Džennet neće ući onaj od čijeg zla nije siguran njegov komšija."

٣٠٦ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ، لَا تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ فِرْسِنَ شَاةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

306. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Žene muslimanke, neka jedna komšinica ne potcjenjuje drugu komšinicu, pa makar joj donijela ovčiji papak." Muttefekun alejhi: Buhari, 6017, i Muslim, 1030.

٣٠٧ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَمْنَعُ جَارٌ جَارَهُ أَنْ يَغْرِزَ خَشَبَةً فِي جِدَارِهِ»، ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ: مَالِي أَرَاكُمْ عَنْهَا مُعْرِضِينَ! وَاللَّهِ لَأَرْمِيَنَّ بِهَا بَيْنَ أَكْتَافِكُمْ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

307. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne zabranjuje svome komšiji da nasloni gredu na njegov zid." Zatim je Ebu Hurejra rekao: "Šta vam je, vidim kako se udaljavate od ovog sunneta?! Allaha mi, ja ću ga nastaviti širiti među vama!" Muttefekun alejhi: Buhari, 2463, i Muslim, 1609.

٣٠٨ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

308. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka ne uznemirava svoga komšiju! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka počasti svoga gosta! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka govori dobro ili neka šuti!" Muttefekun alejhi: Buhari, 6475, i Muslim, 47.

٣٠٩ - وَعَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُحْسِنْ إِلَى جَارِهِ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ بِهَذَا اللَّفْظِ، وَرَوَى الْبُخَارِيُّ بَعْضَهُ.

309. Ebu Šurejh el-Huzai, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka čini dobro svome komšiji! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka počasti svoga gosta! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka govori dobro ili neka šuti!" Hadis bilježi Muslim, 48, i ovo je njegova verzija, a dio ove verzije navodi i Buhari, 6476.

٣١٠ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ لِي جَارَيْنِ، فَإِلَى أَيِّهِمَا أُهْدِي؟ قَالَ: «إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكِ بَابًا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

310. Aiša, radijallahu anha, kazuje da je upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, imam dvojicu komšija, pa kojem od njih dvojice da pošaljem poklon?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Onome čija su ti vrata bliža." Hadis bilježi Buhari, 2259.

٣١١ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَيْرُ الْأَصْحَابِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى خَيْرُهُمْ لِصَاحِبِهِ، وَخَيْرُ الْجِيرَانِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى خَيْرُهُمْ لِجَارِهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

311. Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji prijatelj kod Allaha jest onaj koji je najbolji prema svome prijatelju, a najbolji komšija kod Allaha jest onaj koji je najbolji prema svome komšiji." Hadis bilježi Tirmizi, 1945, koji kaže da je hasen.

❧ 40. *Dobročinstvo prema roditeljima i održavanje rodbinskih veza*

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا وَبِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْجَارِ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْجَارِ ٱلْجُنُبِ وَٱلصَّاحِبِ بِٱلْجَنۢبِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ... ﴿٣٦﴾

I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite, i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama bližnjim, i komšijama daljnjim, i drugovima, i putnicima, i onima koji su u vašem posjedu... (En-Nisa, 36)

... وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلْأَرْحَامَ ... ﴿١﴾

...I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte... (En-Nisa, 1)

وَٱلَّذِينَ يَصِلُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ ... ﴿٢١﴾

I oni koji poštuju ono što je Allah naredio da se poštuje... (Er-Ra'd, 21)

وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ حُسْنًا ... ﴿٨﴾

Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim... (El-Ankebut, 8)

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّآ إِيَّاهُ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا ۚ إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ ٱلْكِبَرَ أَحَدُهُمَآ أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل لَّهُمَآ أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَٱخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ ٱلذُّلِّ مِنَ ٱلرَّحْمَةِ وَقُل رَّبِّ ٱرْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِى صَغِيرًا ﴿٢٤﴾

Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobročinstvo činite. Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe

starost dožive, ne reci im ni: "Uh!" – i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim. Budi prema njima pažljiv i ponizan i reci: "Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali!" (El-Isra, 23–24)

وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَـٰلُهُۥ فِى عَامَيْنِ أَنِ ٱشْكُرْ لِى وَلِوَٰلِدَيْكَ إِلَىَّ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٤﴾

Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi, a njeno zdravlje trpi, i odbija ga u toku dvije godine. Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se svi vratiti. (Lukman, 14)

٣١٢ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى؟ قَالَ: «الصَّلَاةُ عَلَى وَقْتِهَا»، قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «بِرُّ الْوَالِدَيْنِ»، قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

312. Ebu Abdurrahman Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koje je djelo najdraže Allahu?' Poslanik odgovori: 'Namaz obavljen u propisano vrijeme.' Zatim sam upitao: 'A koje onda?' 'Dobročinstvo prema roditeljima', odgovori on. 'A koje poslije njega?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Džihad na Allahovom putu.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 527, i Muslim, 85.

٣١٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَجْزِي وَلَدٌ وَالِدًا إِلَّا أَنْ يَجِدَهُ مَمْلُوكًا، فَيَشْتَرِيَهُ فَيُعْتِقَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

313. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dijete nije u stanju odužiti se svome roditelju izuzev da ga pronađe kao roba, pa ga otkupi i oslobodi." Hadis bilježi Muslim, 1510.

٣١٤ - وَعَنْهُ أَيْضًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

314. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka počasti svoga gosta! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka održava rodbinske veze! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka govori dobro ili neka šuti!" Muttefekun alejhi: Buhari, 6018, i Muslim, 47.

٣١٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى خَلَقَ الْخَلْقَ حَتَّى إِذَا فَرَغَ مِنْهُمْ قَامَتِ الرَّحِمُ، فَقَالَتْ: هَذَا مُقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ الْقَطِيعَةِ، قَالَ: نَعَمْ، أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ، وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ؟ قَالَتْ: بَلَى، قَالَ: فَذَلِكَ لَكِ»، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اقْرَؤُوا إِنْ شِئْتُمْ: فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِن تَوَلَّيْتُمْ أَن تُفْسِدُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوٓا۟ أَرْحَامَكُمْ، أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَىٰٓ أَبْصَٰرَهُمْ» [مُحَمَّدٌ: ٢٢ - ٢٣]. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِلْبُخَارِيِّ: فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «مَنْ وَصَلَكِ وَصَلْتُهُ، وَمَنْ قَطَعَكِ قَطَعْتُهُ».

315. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah stvorio je stvorenja, pa kada je završio njihovo stvaranje, ustala je rodbinska veza i rekla: 'Na ovom mjestu ja kod Tebe tražim utočište od prekidanja rodbinskih veza.' Allah je rekao: 'To će ti biti dato. Zar nisi zadovoljna da održavam vezu sa onima koji je sa tobom održavaju i da je prekinem sa onima koji je sa tobom prekidaju?' Rodbinska veza odgovori: 'Svakako.' Na to Allah reče: 'To ti i pripada.'" Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite ako želite: 'Zar i vi ne biste, kada biste se vlasti dočepali, nered na Zemlji činili i rodbinske veze kidali! To su oni koje je Allah prokleo i gluhim i slijepim ih učinio!' (Muhammed, 22–23)." Muttefekun alejhi: Buhari, 5987, i Muslim, 2554.

U verziji koju bilježi Buhari navodi se: "Ko tebe održava, i Ja ću sa njim vezu održavati, a ko tebe prekida, i Ja ću sa njim vezu prekinuti."

٣١٦ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: «أُمُّكَ». قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أُمُّكَ». قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أُمُّكَ». قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أَبُوكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ أَحَقُّ بِحُسْنِ الصُّحْبَةِ؟ قَالَ: «أُمُّكَ، ثُمَّ أُمُّكَ، ثُمَّ أُمُّكَ، ثُمَّ أَبَاكَ، ثُمَّ أَدْنَاكَ أَدْنَاكَ».

316. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je neki čovjek i upitao: 'Allahov Poslaniče, ko je najpreči od svih ljudi da prema njemu lijepo postupam?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Tvoja majka.' Čovjek tada upita: 'A ko onda?' 'Tvoja majka', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek ponovo upita: 'A ko onda?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odvrati: 'Tvoja majka.' Čovjek opet upita: 'A ko onda?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada odgovori: 'Tvoj otac.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5971, i Muslim, 2548.

U drugoj verziji kaže se: "Allahov Poslaniče, ko najviše zaslužuje da prema njemu lijepo postupam?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Tvoja majka, a zatim tvoja majka, pa opet tvoja majka, a onda tvoj otac, a zatim bliži pa dalji rod."

٣١٧ - وَعَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «رَغِمَ أَنْفُ، ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُ، ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُ مَنْ أَدْرَكَ أَبَوَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ، أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا، فَلَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

317. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka je ponižen, neka je ponižen, neka je ponižen onaj koji doživi starost jednog ili oba roditelja, pa ne uđe u Džennet." Hadis bilježi Muslim, 2551.

٣١٨ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ لِي قَرَابَةً أَصِلُهُمْ وَيَقْطَعُونِي، وَأُحْسِنُ إِلَيْهِمْ وَيُسِيئُونَ إِلَيَّ، وَأَحْلَمُ عَنْهُمْ وَيَجْهَلُونَ عَلَيَّ، فَقَالَ: «لَئِنْ كُنْتَ كَمَا قُلْتَ، فَكَأَنَّمَا تُسِفُّهُمُ الْمَلَّ، وَلَا يَزَالُ مَعَكَ مِنَ اللَّهِ ظَهِيرٌ عَلَيْهِمْ مَا دُمْتَ عَلَى ذَلِكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

318. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, imam rodbinu s kojom održavam veze, a oni ih prekidaju, činim im dobro, a oni prema meni loše postupaju, blag sam i brižan prema njima, a oni mi lošim uzvraćaju." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Ako si takav kao što kažeš, kao da ih hraniš vrućim pepelom. Sve dok tako postupaš, s tobom će neprestano biti od Allaha pomagač protiv njih." Hadis bilježi Muslim, 2558.

Riječima: "kao da ih hraniš vrućim pepelom", ukazuje se na veličinu grijeha onih koji prekidaju rodbinske veze i na to da je veličina tog grijeha srazmjerna boli koju osjeća onaj koji jede vreli pepeo. Dobročinitelj koji održava rodbinske veze neće snositi nikakav grijeh, ali će imati veliki grijeh oni koji prekidaju rodbinske veze s njim, jer na taj način zapostavljaju njegovo rodbinsko pravo.

٣١٩ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

319. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko želi da mu se poveća nafaka i život produži, neka održava rodbinske veze." Muttefekun alejhi: Buhari, 5986, i Muslim, 2557.

٣٢٠ - وَعَنْهُ، قَالَ: كَانَ أَبُو طَلْحَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَكْثَرَ الْأَنْصَارِ بِالْمَدِينَةِ مَالًا مِنْ نَخْلٍ، وَكَانَ أَحَبُّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرَحَاءَ، وَكَانَتْ مُسْتَقْبِلَةَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ. قَالَ أَنَسٌ: فَلَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: «لَن تَنَالُوا۟ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُوا۟ مِمَّا تُحِبُّونَ» [آلُ عِمْرَانَ: ٩٢] قَامَ أَبُو طَلْحَةَ إِلَى

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَنْزَلَ عَلَيْكَ: «لَن تَنَالُوا۟ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُوا۟ مِمَّا تُحِبُّونَ»، وَإِنَّ أَحَبَّ مَالِي إِلَيَّ بَيْرَحَاءُ، وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ تَعَالَى، أَرْجُو بِرَّهَا، وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى، فَضَعْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ حَيْثُ أَرَاكَ اللَّهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بَخٍ! ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ، ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ، وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ، وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ»، فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ: أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ، وَبَنِي عَمِّهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

320. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Od svih ensarija u Medini, Ebu Talha, radijallahu anhu, posjedovao je najviše imetka u palmama, a najdraži imetak bio mu je palmovik Bejreha koji se nalazio naspram Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u taj palmovik i pio vodu koja se nalazila u njemu. Kada je objavljen ajet: 'Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže' (Alu Imran, 92), Ebu Talha je ustao, pogledao prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, Allah ti je objavio: 'Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže', a od mog imetka najdraži mi je palmovik Bejreha i ja ga u ime Allaha dajem kao sadaku nadajući se da ću imati nagradu za njega kod Allaha. Zato, Allahov Poslaniče, ti ga dodijeli onako kako ti Allah ukaže.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Aferim! To je profitabilan imetak, to je profitabilan imetak! Smatram da ga trebaš raspodijeliti među rodbinom.' Ebu Talha je rekao: 'Učinit ću to, Allahov Poslaniče', pa ga je razdijelio među svojim rođacima i amidžićima." Muttefekun alejhi: Buhari, 1461, i Muslim, 998.

٣٢١ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أَقْبَلَ رَجُلٌ إِلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أُبَايِعُكَ عَلَى الْهِجْرَةِ وَالْجِهَادِ أَبْتَغِي الْأَجْرَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى. قَالَ: «فَهَلْ لَكَ مِنْ وَالِدَيْكَ أَحَدٌ حَيٌّ؟» قَالَ: نَعَمْ، بَلْ كِلَاهُمَا. قَالَ: «فَتَبْتَغِي الْأَجْرَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى؟» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: «فَارْجِعْ إِلَى وَالِدَيْكَ، فَأَحْسِنْ صُحْبَتَهُمَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُمَا: جَاءَ رَجُلٌ فَاسْتَأْذَنَهُ فِي الْجِهَادِ، فَقَالَ: «أَحَيٌّ وَالِدَاكَ؟» قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «فَفِيهِمَا فَجَاهِدْ».

321. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, rekao je: "Došao je neki čovjek Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Dajem ti prisegu na hidžru i džihad želeći nagradu od Uzvišenog Allaha.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Da li ti je ijedan roditelj živ?' Čovjek reče: 'Da. Oboje su živi.' 'Želiš li nagradu od Uzvišenog Allaha?', upita Poslanik, a čovjek reče: 'Da.' 'Vrati se svojim roditeljima i lijepo se ponašaj prema njima', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Muttefekun alejhi: Buhari, 3004, i Muslim, 2549.

Ova verzija hadisa je Muslimova. U drugoj verziji koju bilježe Buhari i Muslim navodi se: "Došao je neki čovjek i zatražio dozvolu za džihad, pa ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Jesu li tvoji roditelji živi?' Čovjek je odgovorio: 'Da', a Poslanik reče: 'Tvoj je džihad da njima činiš dobročinstvo.'"

٣٢٢ - وَعَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ، وَلَكِنَّ الْوَاصِلَ الَّذِي إِذَا قَطَعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

322. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Rodbinske veze istinski ne održava onaj koji pazi na rodbinu samo dok i oni paze na njega, već ih istinski održava onaj koji pazi na rodbinu i onda kada oni prekinu kontakt s njim i zaborave na njega." Hadis bilježi Buhari, 5991.

٣٢٣ - وَعَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الرَّحِمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ تَقُولُ: مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللَّهُ، وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللَّهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

323. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Rodbinska je veza vezana za Arš - Allahov Prijesto i govori: 'Ko mene pazi i poštuje, i njega će Allah paziti i poštovati, a ko mene ne pazi i ne poštuje, ni njega Allah neće paziti ni poštovati.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5989, i Muslim, 2555.

٣٢٤ - وَعَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ مَيْمُونَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا أَعْتَقَتْ وَلِيدَةً وَلَمْ تَسْتَأْذِنِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا كَانَ يَوْمُهَا الَّذِي يَدُورُ عَلَيْهَا فِيهِ، قَالَتْ: أَشَعَرْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَعْتَقْتُ وَلِيدَتِي؟ قَالَ: «أَوَ فَعَلْتِ؟» قَالَتْ: نَعَمْ. قَالَ: «أَمَا أَنَّكِ لَوْ أَعْطَيْتِهَا أَخْوَالَكِ كَانَ أَعْظَمَ لِأَجْرِكِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

324. Majka vjernika Mejmuna bint Haris, radijallahu anha, prenosi da je oslobodila jednu ropkinju, a nije zatražila dozvolu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa kada je došao dan u kojem je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kod nje redovno boravio, ona je rekla: "Znaš li, Allahov Poslaniče, da sam oslobodila svoju ropkinju?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "Zar si to učinila?" Ona odgovori: "Da." "Da si je dala svojim daidžama, imala bi za to veću nagradu."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 2592, i Muslim, 999.

1. Komentatori hadisa navode da se ovdje radilo o specifičnoj situaciji: jedan Mejmunin daidža bio je siromašan, pa je ono ovaca što je posjedovao čuvala njegova kćerka. To je bio razlog da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao Mejmuni da bi bolje bilo da je ropkinju dala daidži, pa da mu ona pomogne, nego što ju je oslobodila. Neki islamski učenjaci, pozivajući se na ovaj hadis, smatraju da je udijeliti sadaku rodbini vrednije od oslobađanja roba. Ipak, ovo se ne može uzeti kao pravilo, već će se procijeniti u čemu je, u datoj situaciji, veća korist.

٣٢٥ - وَعَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَتْ: قَدِمَتْ عَلَيَّ أُمِّي وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَاسْتَفْتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قُلْتُ: قَدِمَتْ عَلَيَّ أُمِّي وَهِيَ رَاغِبَةٌ، أَفَأَصِلُ أُمِّي؟ قَالَ: «نَعَمْ، صِلِي أُمَّكِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

325. Esma bint Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anha, kazuje: "Moja majka došla mi je za vrijeme ugovora sa Allahovim Poslanikom[1], sallallahu alejhi ve sellem, a tada je još uvijek mrzila islam. Upitala sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Došla mi je moja majka jer me poželjela, pa da li da je primim?', a on reče: 'Da. Održavaj vezu sa svojom majkom.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2620, i Muslim, 1003.

٣٢٦ - وَعَنْ زَيْنَبَ الثَّقَفِيَّةِ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَعَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَصَدَّقْنَ يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ وَلَوْ مِنْ حُلِيِّكُنَّ»، قَالَتْ: فَرَجَعْتُ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، فَقُلْتُ لَهُ: إِنَّكَ رَجُلٌ خَفِيفُ ذَاتِ الْيَدِ، وَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَمَرَنَا بِالصَّدَقَةِ فَأْتِهِ، فَاسْأَلْهُ، فَإِنْ كَانَ ذَلِكَ يُجْزِئُ عَنِّي وَإِلَّا صَرَفْتُهَا إِلَى غَيْرِكُمْ. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: بَلِ ائْتِيهِ أَنْتِ، فَانْطَلَقْتُ، فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ بِبَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَاجَتِي حَاجَتُهَا، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أُلْقِيَتْ عَلَيْهِ الْمَهَابَةُ، فَخَرَجَ عَلَيْنَا بِلَالٌ، فَقُلْنَا لَهُ: ائْتِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَخْبِرْهُ أَنَّ امْرَأَتَيْنِ بِالْبَابِ تَسْأَلَانِكَ: أَتُجْزِئُ الصَّدَقَةُ عَنْهُمَا عَلَى أَزْوَاجِهِمَا وَعَلَى أَيْتَامٍ فِي حُجُورِهِمَا؟ وَلَا تُخْبِرْهُ مَنْ نَحْنُ، فَدَخَلَ بِلَالٌ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَأَلَهُ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ هُمَا؟» قَالَ: امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ وَزَيْنَبُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّ الزَّيَانِبِ هِيَ؟»، قَالَ: امْرَأَةُ عَبْدِ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَهُمَا أَجْرَانِ: أَجْرُ الْقَرَابَةِ وَأَجْرُ الصَّدَقَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

326. Zejneb es-Sekafijja, radijallahu anha, supruga Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Skupino žena, dajite sadaku pa makar i od svog nakita.' Tada sam otišla Abdullahu b. Mesudu i rekla mu: 'Ti nisi imućan čovjek, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da dajemo sadaku, pa otiđi i upitaj ga da li je dozvoljeno da tebi dadnem sadaku, a ako nije, dat ću nekom drugom.' Abdullah reče: 'Ne, već mu ti otiđi.' Otišla sam i pred vratima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema kojem se uvijek iskazivalo duboko poštovanje, ugledah jednu ensarijku koja je došla da upita Poslanika isto što i ja. Pred nas je izašao Bilal, pa mu rekosmo: 'Obavijesti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su došle dvije žene i pitaju da li im je dozvoljeno dati sadaku svojim

1. Pod ugovorom sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, misli se na sporazum sa kurejšijskim mušricima na Hudejbiji.

muževima i jetimima u njihovom skrbništvu, ali mu nemoj reći ko smo mi!' Bilal je ušao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'A ko su njih dvije?' Bilal reče: 'Jedna žena ensarijka i Zejneb.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'A koja Zejneb?' Bilal odgovori: 'Abdullahova supruga.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Njima pripadaju dvije nagrade: nagrada za održavanje rodbinskih veza i nagrada za sadaku.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1466, i Muslim, 1000.

٣٢٧ - وَعَنْ أَبِي سُفْيَانَ صَخْرِ بْنِ حَرْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فِي حَدِيثِهِ الطَّوِيلِ فِي قِصَّةِ هِرَقْلَ، أَنَّ هِرَقْلَ قَالَ لِأَبِي سُفْيَانَ: فَمَاذَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ؟ يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: قُلْتُ: يَقُولُ: «اعْبُدُوا اللَّهَ وَحْدَهُ، وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، واتْرُكُوا مَا يَقُولُ آبَاؤُكُمْ»، وَيَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ، وَالصِّدْقِ، وَالْعَفَافِ، وَالصِّلَةِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

327. Ebu Sufjan Sahr b. Harb, radijallahu anhu, u dugom hadisu u kojem se kazuje o Herakliju, prenosi da ga je Heraklije upitao: "Šta vam naređuje?", misleći na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Rekao sam: "Govori nam: 'Obožavajte Allaha, Jedinog, ne pripisujte Mu sudruga, napustite vjeru svojih predaka.' Naređuje nam da obavljamo namaz, da budemo iskreni, pošteni i da održavamo rodbinske veze." Muttefekun alejhi: Buhari, 6, i Muslim, 1773.

٣٢٨ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّكُمْ سَتَفْتَحُونَ أَرْضًا يُذْكَرُ فِيهَا الْقِيرَاطُ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «سَتَفْتَحُونَ مِصْرَ وَهِيَ أَرْضٌ يُسَمَّى فِيهَا الْقِيرَاطُ، فَاسْتَوْصُوا بِأَهْلِهَا خَيْرًا، فَإِنَّ لَهُمْ ذِمَّةً وَرَحِمًا».

وَفِي رِوَايَةٍ: «فَإِذَا افْتَتَحْتُمُوهَا، فَأَحْسِنُوا إِلَى أَهْلِهَا، فَإِنَّ لَهُمْ ذِمَّةً وَرَحِمًا»، أَوْ قَالَ: «ذِمَّةً وَصِهْرًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

328. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi ćete osvojiti zemlju u kojoj se mnogo spominje kirat[1]." Hadis bilježi Muslim, 2543.

U drugoj verziji navodi se: "Osvojit ćete Egipat, a to je zemlja u kojoj se koristi izraz 'kirat'. Lijepo postupajte prema njegovim stanovnicima, jer oni imaju garancije i rodbinske veze."

U sljedećoj verziji kaže se: "Kada ga osvojite, lijepo postupajte prema njegovim stanovnicima. Oni imaju garancije i rodbinske veze – ili je rekao: garancije i tazbinstvo."

1. *Kirat* je, između ostalog, i mjera za masu, a u ovom slučaju misli se na mjerenje mase srebra i iznosi oko 200 mg. Arapi su rijetko koristili tu mjeru. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu najavio je osvajanje zemlje u kojoj se koristi ta mjera, a to je Egipat, i to se zaista i desilo.

Učenjaci kažu: "Rodbinske veze koje im pripadaju na osnovu su Hadžere, majke Ismaila, alejhis-selam, koja potječe od njih, a tazbinstvo je na osnovu Marije, majke Ibrahima, sina Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٣٢٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: «وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ ٱلْأَقْرَبِينَ» [الشُّعَرَاءُ: ٢١٤] دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُرَيْشًا، فَاجْتَمَعُوا فَعَمَّ وَخَصَّ، وَقَالَ: «يَا بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ، يَا بَنِي كَعْبِ بْنِ لُؤَيٍّ، أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي مُرَّةَ بْنِ كَعْبٍ، أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ، أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي هَاشِمٍ، أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ، يَا فَاطِمَةُ، أَنْقِذِي نَفْسَكِ مِنَ النَّارِ. فَإِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، غَيْرَ أَنَّ لَكُمْ رَحِمًا سَأَبُلُّهَا بِبِلَالِهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

329. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi: "Kada je objavljen ajet: 'I opominji rodbinu svoju najbližu' (Eš-Šuara, 214), Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Kurejšije, a kada su se okupili, uputio im je općenit poziv, a nekim se i posebno obratio. Rekao je: 'O potomci Abdušemsa, o potomci Ka'ba b. Luejja, spasite se od Vatre! O potomci Murre b. Ka'ba, spasite se od Vatre! O potomci Abdumenafa, spasite se od Vatre! O potomci Hašimovi, spasite se od Vatre! O potomci Abdulmuttalibovi, spasite se od Vatre! O Fatima, spasi se od Vatre! Ja vam kod Allaha ne mogu ništa pomoći, osim što vam pripada rodbinska veza koju ću s vama održavati.'" Hadis bilježi Muslim, 204.

٣٣٠ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِهَارًا غَيْرَ مُسِرٍّ، يَقُولُ: «إِنَّ آلَ بَنِي فُلَانٍ لَيْسُوا بِأَوْلِيَائِي، إِنَّمَا وَلِيِّيَ اللَّهُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ، وَلَكِنْ لَهُمْ رَحِمٌ أَبُلُّهَا بِبِلَالِهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَاللَّفْظُ لِلْبُخَارِيِّ.

330. Ebu Abdullah Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako otvoreno i javno govori: "Porodica tog i tog nisu moji zaštitnici, već su moji zaštitnici Allah i dobri vjernici. Međutim, njima pripadaju rodbinske veze koje ću ja održavati." Muttefekun alejhi: Buhari, 5990, i Muslim, 215, a verzija hadisa je Buharijeva.

٣٣١ - وَعَنْ أَبِي أَيُّوبَ خَالِدِ بْنِ زَيْدٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، وَيُبَاعِدُنِي مِنَ النَّارِ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَعْبُدُ اللَّهَ، وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ الرَّحِمَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

331. Ebu Ejjub Halid b. Zejd el-Ensari, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, obavijesti me o djelu koje će me uvesti u

Džennet i udaljiti od Vatre." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Obožavaj Allaha i ne pripisuj Mu sudruga, obavljaj namaz, dijeli zekat i održavaj rodbinske veze." Muttefekun alejhi: Buhari, 1396, i Muslim, 13.

٣٣٢ - وَعَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا أَفْطَرَ أَحَدُكُمْ، فَلْيُفْطِرْ عَلَى تَمْرٍ، فَإِنَّهُ بَرَكَةٌ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ تَمْرًا، فَالْمَاءُ، فَإِنَّهُ طَهُورٌ»، وَقَالَ: «الصَّدَقَةُ عَلَى الْمِسْكِينِ صَدَقَةٌ، وعَلَى ذِي الرَّحِمِ ثِنْتَانِ: صَدَقَةٌ وَصِلَةٌ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

332. Selman b. Amir, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas bude htio iftariti, neka se iftari datulama, jer su one berićetne. Ako ne nađe datule, onda vodom, jer je ona čista." Zatim je rekao: "Sadaka udijeljena siromahu samo je obična sadaka, a sadaka udijeljena bližem rođaku dvostruka je sadaka: sadaka i održavanje rodbinskih veza." Hadis bilježi Tirmizi, 658, koji kaže da je hasen.

٣٣٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَتْ تَحْتِي امْرَأَةٌ، وَكُنْتُ أُحِبُّهَا، وَكَانَ عُمَرُ يَكْرَهُهَا، فَقَالَ لِي: طَلِّقْهَا، فَأَبَيْتُ، فَأَتَى عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «طَلِّقْهَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

333. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "Bio sam oženjen ženom koju sam jako volio, a moj otac Omer nije je podnosio, pa mi je jednog dana rekao: 'Razvedi se od nje', a ja sam to odbio učiniti. Tada je Omer, radijallahu anhu, otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se desilo, pa mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Razvedi se od nje.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 5138, i Tirmizi, 1189, koji kaže da je hasen-sahih.

٣٣٤ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَتَاهُ، قَالَ: إِنَّ لِي امْرَأَةً وَإِنَّ أُمِّي تَأْمُرُنِي بِطَلَاقِهَا؟ فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «الْوَالِدُ أَوْسَطُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ، فَإِنْ شِئْتَ، فَأَضِعْ ذَلِكَ الْبَابَ، أَوِ احْفَظْهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

334. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da mu je neki čovjek došao i rekao: "Imam ženu, ali majka mi naređuje da se rastavim s njom." Na to mu Ebu Derda reče: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Roditelj predstavlja najbolja vrata Dženneta, pa tebi je na volju hoćeš li ih zapostaviti ili ćeš na njih paziti.'" Hadis bilježi Tirmizi, 1901, koji kaže da je hasen-sahih.

٣٣٥ - وَعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْخَالَةُ بِمَنْزِلَةِ الْأُمِّ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

335. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tetka po majci na stepenu je majke." Hadis bilježi Tirmizi, 1905, koji kaže da je hasen-sahih.

O dobročinstvu prema roditeljima i održavanju rodbinskih veza zabilježeni su mnogi vjerodostojni hadisi, od kojih su dva prethodno navedena: prvi pod brojem 12, u kojem se govori o ljudima koji su bili zatočeni u pećini, a drugi pod brojem 259, u kojem se govori o Džurejdžu.

Poznate hadise koji su zabilježeni u vjerodostojnim hadiskim zbirkama nisam naveo zbog sažetosti, a najznačajniji od njih jeste dugi hadis Amra b. Abese, u kojem se tretiraju mnogobrojna islamska pravila i adabi, a koji će u cijelosti biti naveden pod brojem 438. U ovom hadisu, između ostalog, kaže se: "Došao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio u Meki, na samom početku vjerovjesničke misije i upitao ga: 'Ko si ti?', a on mi odgovori: 'Ja sam vjerovjesnik.' Ja upitah: 'A šta je to vjerovjesnik?', a on odgovori: 'Mene je Allah poslao.' Upitao sam: 'S čime te Allah poslao?', a on odgovori: 'Poslao me s pozivom ljudima da održavaju rodbinske veze, uništavaju kipove i da vjeruju u Allaha, ne pripisujući Mu druga...'"

❧ 41. *Stroga zabrana neposlušnosti roditeljima i zapostavljanja rodbine*

Uzvišeni Allah kaže:

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِن تَوَلَّيْتُمْ أَن تُفْسِدُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوٓا۟ أَرْحَامَكُمْ ﴿٢٢﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَىٰٓ أَبْصَٰرَهُمْ ﴿٢٣﴾

Zar i vi ne biste, kada biste se vlasti dočepali, nered na Zemlji činili i rodbinske veze kidali! To su oni koje je Allah prokleo i gluhim i slijepim ih učinio. (Muhammed, 22–23)

وَٱلَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهْدَ ٱللَّهِ مِنۢ بَعْدِ مِيثَٰقِهِۦ وَيَقْطَعُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِى ٱلْأَرْضِ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوٓءُ ٱلدَّارِ ﴿٢٥﴾

A oni koji ne ispunjavaju dužnosti prema Allahu, iako su se na to čvrsto obavezali, i kidaju ono što je Allah naredio da se poštuje, i čine nered na Zemlji – njih čeka prokletstvo i najgore prebivalište! (Er-Ra'd, 25)

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّآ إِيَّاهُ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا ۚ إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ ٱلْكِبَرَ أَحَدُهُمَآ أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل لَّهُمَآ أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَٱخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ ٱلذُّلِّ مِنَ ٱلرَّحْمَةِ وَقُل رَّبِّ ٱرْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِى صَغِيرًا ﴿٢٤﴾

Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobročinstvo činite. Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: "Uh!" – i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim. Budi prema njima pažljiv i ponizan i reci: "Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali!" (El-Isra, 23–24)

٣٣٦ - وَعَنْ أَبِي بَكْرَةَ نُفَيْعِ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ؟» - ثَلَاثًا - قُلْنَا: بَلَى، يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ»، وَكَانَ مُتَّكِئًا فَجَلَسَ، فَقَالَ: «أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ»، فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا: لَيْتَهُ سَكَتَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

336. Ebu Bekra Nufej b. Haris, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: 'Hoćete li da vam kažem koji su najveći grijesi?', ponovivši pitanje tri puta. Rekli smo: 'Svakako, Allahov Poslaniče!' On reče: 'Pripisivati Allahu druga i biti neposlušan roditeljima.' Kako je bio naslonjen, ispravio se i rekao: 'Uistinu, i lažni govor i lažno svjedočenje!', ponavljajući to toliko da smo pomislili: 'Da hoće prestati!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2654, i Muslim, 87.

٣٣٧ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْكَبَائِرُ: الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

337. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Veliki grijesi su: pripisivanje Allahu druga, neposlušnost roditeljima, nepravedno ubistvo i lažna zakletva." Hadis bilježi Buhari, 6685.

٣٣٨ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مِنَ الْكَبَائِرِ شَتْمُ الرَّجُلِ وَالِدَيْهِ!» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَهَلْ يَشْتُمُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ! قَالَ: «نَعَمْ، يَسُبُّ أَبَا الرَّجُلِ، فَيَسُبُّ أَبَاهُ، وَيَسُبُّ أُمَّهُ، فَيَسُبُّ أُمَّهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ أَنْ يَلْعَنَ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ»، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ يَلْعَنُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ؟ قَالَ: «يَسُبُّ أَبَا الرَّجُلِ، فَيَسُبُّ أَبَاهُ، وَيَسُبُّ أُمَّهُ، فَيَسُبُّ أُمَّهُ».

338. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan od velikih grijeha jeste i da čovjek vrijeđa svoje roditelje." Prisutni upitaše: "Allahov Poslaniče, zar čovjek može vrijeđati svoje roditelje?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Da. Uvrijedi oca nekog čovjeka, pa taj uvrijedi njegovog oca, pa ovaj njegovu majku, a onda i ovaj njegovu majku." Muttefekun alejhi: Buhari, 5973, i Muslim, 90.

U drugoj verziji navodi se: "Jedan od najvećih grijeha jeste da čovjek proklinje svoje roditelje." Prisutni su upitali: "Allahov Poslaniče, kako ču-

vjek može proklinjati svoje roditelje?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Tako što uvrijedi nečijeg oca, pa taj uvrijedi njegovog oca, pa ovaj njegovu majku, a onda i ovaj njegovu majku."

٣٣٩ - وَعَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ». قَالَ سُفْيَانُ فِي رِوَايَتِهِ: يَعْنِي: قَاطِعَ رَحِمٍ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

339. Ebu Muhammed Džubejr b. Mut'im, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennet neće ući onaj koji prekida." Sufjan, u verziji koju prenosi, kaže da se "misli na onoga ko prekida rodbinske veze". Muttefekun alejhi: Buhari, 5948, i Muslim, 2556.

٣٤٠ - وَعَنْ أَبِي عِيسَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَرَّمَ عَلَيْكُمْ: عُقُوقَ الْأُمَّهَاتِ، وَمَنْعًا وَهَاتِ، وَوَأْدَ الْبَنَاتِ، وَكَرِهَ لَكُمْ: قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ، وَإِضَاعَةَ الْمَالِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

340. Ebu Isa Mugira b. Šu'ba, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah vam je zabranio: neposlušnost majkama, uskraćivanje onoga što je dužnost dati, traženje onoga što vam ne pripada, zakopavanje žive ženske djece, a prezire kod vas rekla-kazala, mnogo zapitkivanja[1] i upropaštavanje imetka." Muttefekun alejhi: Buhari, 5975, i Muslim, 1715.

42. *Vrijednost dobročinstva prema prijateljima roditelja, rodbini, supruzi i ostalima prema kojima se preporučuje posebna pažnja*

٣٤١ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ أَبَرَّ الْبِرِّ أَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ وُدَّ أَبِيهِ».

341. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U najveće dobročinstvo spada da čovjek održava vezu sa prijateljima svoga oca."

٣٤٢ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَعْرَابِ لَقِيَهُ بِطَرِيقِ مَكَّةَ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، وَحَمَلَهُ عَلَى حِمَارٍ كَانَ يَرْكَبُهُ، وَأَعْطَاهُ عِمَامَةً كَانَتْ عَلَى رَأْسِهِ، قَالَ ابْنُ

1. Prvenstveno se misli na zapitkivanja o onome u čemu nema nikakve koristi za onoga ko pita, kao i na provokativna pitanja, tj. pitanja koja se upućuju učenim ljudima ne iz želje da se sazna određeni propis, već da se učenjak dovede u nezgodnu situaciju. Neki učenjaci smatraju da se ova zabrana odnosi na raspitivanje o privatnim stvarima ljudi koje u osnovi ne trebaju interesirati vjernika koji poznaje pravila i propise islamskog ahlaka. Ima učenjaka koji ove riječi tumače kao često traženje imetka od ljudi, tj. prošenje.

دِينَارٍ: فَقُلْنَا لَهُ: أَصْلَحَكَ اللَّهُ، إِنَّهُمُ الْأَعْرَابُ وَهُمْ يَرْضَوْنَ بِالْيَسِيرِ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: إِنَّ أَبَا هَذَا كَانَ وُدًّا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «إِنَّ أَبَرَّ الْبِرِّ صِلَةُ الرَّجُلِ أَهْلَ وُدِّ أَبِيهِ».

وَفِي رِوَايَةٍ عَنِ ابْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّهُ كَانَ إِذَا خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ كَانَ لَهُ حِمَارٌ يَتَرَوَّحُ عَلَيْهِ إِذَا مَلَّ رُكُوبَ الرَّاحِلَةِ، وَعِمَامَةٌ يَشُدُّ بِهَا رَأْسَهُ، فَبَيْنَا هُوَ يَوْمًا عَلَى ذَلِكَ الْحِمَارِ إِذْ مَرَّ بِهِ أَعْرَابِيٌّ، فَقَالَ: أَلَسْتَ ابْنَ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ؟ قَالَ: بَلَى. فَأَعْطَاهُ الْحِمَارَ، فَقَالَ: ارْكَبْ هَذَا، وَأَعْطَاهُ الْعِمَامَةَ وَقَالَ: اشْدُدْ بِهَا رَأْسَكَ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ: غَفَرَ اللَّهُ لَكَ أَعْطَيْتَ هَذَا الْأَعْرَابِيَّ حِمَارًا كُنْتَ تَرَوَّحُ عَلَيْهِ، وَعِمَامَةً كُنْتَ تَشُدُّ بِهَا رَأْسَكَ؟ فَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «إِنَّ مِنْ أَبَرِّ الْبِرِّ أَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ أَهْلَ وُدِّ أَبِيهِ بَعْدَ أَنْ يُوَلِّيَ». وَإِنَّ أَبَاهُ كَانَ صَدِيقًا لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ. رَوَى هَذِهِ الرِّوَايَاتِ كُلَّهَا مُسْلِمٌ.

342. Abdullah b. Dinar prenosi od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da ga je neki beduin susreo na putu prema Meki. Abdullah b. Omer poselamio ga je, dopustio mu da uzjaše magarca kojeg je i on jahao, i dao mu je turban koji je imao na svojoj glavi. Abdullah b. Dinar kazuje: "Rekli smo mu: 'Allah te boljim učinio, to su beduini koji su zadovoljni sa neznatnim.' Abdullah b. Omer reče: 'Otac ovoga čovjeka bio je bliski prijatelj Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, a ja sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Najveće je dobročinstvo da čovjek održava veze sa prijateljima svoga oca.'" Hadis bilježi Muslim, 2552.

U drugoj Muslimovoj verziji koju Abdullah b. Dinar prenosi od Abdullaha b. Omera navodi se da bi Abdullah b. Omer, kada bi krenuo iz Meke, vodio jednog magarca na kojem bi se odmarao kada bi mu dosadilo jahanje deve, a imao je i turban koji je vezao oko glave. Dok je jednog dana bio na tom magarcu, pored njega prođe neki beduin, a Abdullah ga upita: "Zar ti nisi sin toga i toga?" Beduin odgovori: "Da, jesam." Tada mu je Abdullah dao magarca i rekao: "Uzjaši ga", a dao mu je i turban rekavši: "Njime omotaj svoju glavu." Vidjevši to, neki Abdullahovi prijatelji rekoše mu: "Allah ti oprostio, dao si ovom beduinu svog magarca i svoj turban." Abdullah reče: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'U najveće dobročinstvo spada da čovjek održava veze sa prijateljima svoga oca nakon što on umre.' Otac ovog beduina bio je Omerov, radijallahu anhu, prijatelj."

٣٤٣ - وَعَنْ أَبِي أُسَيْدٍ - بِضَمِّ الْهَمْزَةِ وَفَتْحِ السِّينِ - مَالِكِ بْنِ رَبِيعَةَ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَيْنَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ بَقِيَ مِنْ بِرِّ أَبَوَيَّ شَيْءٌ أَبِرُّهُمَا بِهِ بَعْدَ مَوْتِهِمَا؟ فَقَالَ: «نَعَمْ، الصَّلَاةُ عَلَيْهِمَا، وَالِاسْتِغْفَارُ لَهُمَا، وَإِنْفَاذُ عَهْدِهِمَا مِنْ بَعْدِهِمَا، وَصِلَةُ الرَّحِمِ الَّتِي لَا تُوصَلُ إِلَّا بِهِمَا، وَإِكْرَامُ صَدِيقِهِمَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

343. Ebu Usejd Malik b. Rebia es-Saidi, radijallahu anhu, kazuje: "Jednom prilikom dok smo sjedili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došao mu je jedan čovjek iz plemena Benu Selima i rekao: 'Allahov Poslaniče, da li mogu učiniti ikakvo dobročinstvo svojim roditeljima nakon njihove smrti?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da, možeš Allahu uputiti dovu za njih, tražiti oprosta za njih, izvršiti njihovu oporuku, održavati veze sa njihovom rodbinom i ukazivati počast njihovim prijateljima.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 5142.[1]

٣٤٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: مَا غِرْتُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، وَمَا رَأَيْتُهَا قَطُّ، وَلَكِنْ كَانَ يُكْثِرُ ذِكْرَهَا، وَرُبَّمَا ذَبَحَ الشَّاةَ، ثُمَّ يُقَطِّعُهَا أَعْضَاءً، ثُمَّ يَبْعَثُهَا فِي صَدَائِقِ خَدِيجَةَ، فَرُبَّمَا قُلْتُ لَهُ: كَأَنْ لَمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا إِلَّا خَدِيجَةَ ! فَيَقُولُ: «إِنَّهَا كَانَتْ وَكَانَتْ وَكَانَ لِي مِنْهَا وَلَدٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: وَإِنْ كَانَ لَيَذْبَحُ الشَّاءَ، فَيَهْدِي فِي خَلَائِلِهَا مِنْهَا مَا يَسَعُهُنَّ.

وَفِي رِوَايَةٍ: كَانَ إِذَا ذَبَحَ الشَّاةَ، يَقُولُ: «أَرْسِلُوا بِهَا إِلَى أَصْدِقَاءِ خَدِيجَةَ».

وَفِي رِوَايَةٍ: قَالَتِ: اسْتَأْذَنَتْ هَالَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ أُخْتُ خَدِيجَةَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَعَرَفَ اسْتِئْذَانَ خَدِيجَةَ، فَارْتَاحَ لِذَلِكَ، فَقَالَ: «اللَّهُمَّ هَالَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ».

344. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Ni na jednu Vjerovjesnikovu suprugu nisam bila ljubomorna kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu, radijallahu anha, iako je nikada nisam vidjela. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često ju je spominjao, a nekada bi znao zaklati ovcu, a zatim je isjeći na komade i poslati Hatidžinim prijateljicama. Znala sam mu reći: 'Kao da na dunjaluku nije bilo nikoga drugog[2] osim Hatidže?!', a on bi odgovorio: 'Ona je bila posebna žena i s njom sam imao djecu.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2816, i Muslim, 2435.

U drugoj verziji kaže se: "Kada bi zaklao ovcu, njenim prijateljicama davao bi onoliko koliko bi im bilo dovoljno."

U sljedećoj verziji navodi se: "Kada bi zaklao ovcu, govorio bi: 'Pošaljite je Hatidžinim prijateljicama!'"

U sljedećoj verziji navodi se da je rekla: "Hala bint Huvejlid, Hatidžina sestra, zatražila je dozvolu za ulazak kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je u njenom glasu prepoznao Hatidžin glas i veoma se obradovao tome, te je rekao: 'Gospodaru moj, neka ovo bude Hala bint Huvejlid!'"

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 137.

2. Ovako bilježi imam Nevevi. U izvornoj verziji hadisa, koju bilježi Buhari, kaže se: "Kao da na dunjaluku nije bilo druge žene osim Hatidže?!"

٣٤٥ - وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي سَفَرٍ، فَكَانَ يَخْدُمُنِي، فَقُلْتُ لَهُ: لَا تَفْعَلْ، فَقَالَ: إِنِّي قَدْ رَأَيْتُ الْأَنْصَارَ تَصْنَعُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا آلَيْتُ عَلَى نَفْسِي أَنْ لَا أَصْحَبَ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا خَدَمْتُهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

345. Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazuje: "Krenuo sam na put sa Džerirom b. Abdullahom el-Bedželijem, radijallahu anhu, pa on poče da me služi, a ja mu rekoh: 'Nemoj to više činiti!' Na to mi on reče: 'Kada sam vidio kako ensarije lijepo postupaju sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo sam se da se neću ni s kim od njih družiti a da ga neću služiti.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2888, i Muslim, 2531.

❧ 43. *Ukazivanje posebne počasti porodici Allahovog Poslanika; vrline i odlike ehlul-bejta*

Uzvišeni Allah kaže:

... إِنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ ٱلرِّجْسَ أَهْلَ ٱلْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾

...Allah želi da od vas, o porodico Poslanikova[1], grijehe odstrani i da vas potpuno očisti. (El-Ahzab, 33)

ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ شَعَـٰٓئِرَ ٱللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَى ٱلْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾

Eto toliko! Pa ko poštiva Allahove propise - znak je čestita srca. (El-Hadždž, 32)

٣٤٦ - وَعَنْ يَزِيدَ بْنِ حَيَّانَ، قَالَ: انْطَلَقْتُ أَنَا وَحُصَيْنُ بْنُ سَبْرَةَ، وَعَمْرُو بْنُ مُسْلِمٍ إِلَى زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَلَمَّا جَلَسْنَا إِلَيْهِ قَالَ لَهُ حُصَيْنٌ: لَقَدْ لَقِيتَ يَا زَيْدُ خَيْرًا كَثِيرًا، رَأَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَسَمِعْتَ حَدِيثَهُ، وَغَزَوْتَ مَعَهُ، وَصَلَّيْتَ خَلْفَهُ: لَقَدْ لَقِيتَ يَا زَيْدُ خَيْرًا كَثِيرًا، حَدِّثْنَا يَا زَيْدُ مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ: يَا ابْنَ أَخِي، وَاللَّهِ لَقَدْ كَبِرَتْ سِنِّي، وَقَدُمَ عَهْدِي، وَنَسِيتُ بَعْضَ الَّذِي كُنْتُ أَعِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمَا حَدَّثْتُكُمْ فَاقْبَلُوا، وَمَا لَا فَلَا تُكَلِّفُونِيهِ. ثُمَّ قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فِينَا خَطِيبًا بِمَاءٍ يُدْعَى خُمًّا بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ، فَحَمِدَ اللَّهَ، وَأَثْنَى عَلَيْهِ، وَوَعَظَ وَذَكَّرَ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ، أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ، فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأُجِيبَ، وَأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ: أَوَّلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ، فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ، فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ، وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ»، فَحَثَّ عَلَى كِتَابِ

1. U Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, porodicu, odnosno ehlul-bejt, ubrajaju se svi oni koji se rodoslovom vežu za plemena Benu Hašim i Abdulmuttalib, bili oni muškarci ili žene, koji su živjeli i umrli kao muslimani, i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge, majke vjernika, radijallahu anhunne.

اللَّهَ، وَرَغَّبَ فِيهِ، ثُمَّ قَالَ: «وَأَهْلُ بَيْتِي أُذَكِّرُكُمُ اللَّهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أُذَكِّرُكُمُ اللَّهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي». فَقَالَ لَهُ حُصَيْنٌ: وَمَنْ أَهْلُ بَيْتِهِ يَا زَيْدُ، أَلَيْسَ نِسَاؤُهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ؟ قَالَ: نِسَاؤُهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَلَكِنْ أَهْلُ بَيْتِهِ مَنْ حُرِمَ الصَّدَقَةَ بَعْدَهُ، قَالَ: وَمَنْ هُمْ؟ قَالَ: هُمْ آلُ عَلِيٍّ وَآلُ عَقِيلٍ وَآلُ جَعْفَرٍ وَآلُ عَبَّاسٍ. قَالَ: كُلُّ هَؤُلَاءِ حُرِمَ الصَّدَقَةَ؟ قَالَ: نَعَمْ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «أَلَا وَإِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ: أَحَدُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ وَهُوَ حَبْلُ اللَّهِ، مَنِ اتَّبَعَهُ كَانَ عَلَى الْهُدَى، وَمَنْ تَرَكَهُ كَانَ عَلَى ضَلَالَةٍ».

346. Jezid b. Hajjan kazuje: "Jednog dana Husajn b. Sebra, Amr b. Muslim i ja otišli smo Zejdu b. Erkamu, radijallahu anhu. Nakon što smo sjeli kod njega, Husajn je rekao: 'Zejde, ti si postigao mnogo dobra: vidio si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, slušao njegov govor, išao u vojne pohode sa njim i klanjao za njim. Zejde, zaista si mnogo hajra doživio! Ispričaj nam nešto što si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Zejd tada reče: 'Bratiću, tako mi Allaha, već sam ostario, davno je to bilo, a ponešto sam i zaboravio od onoga što sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Stoga, prihvatite ono što kažem, a ne pitajte me za ono što prešutim.' Zatim nastavi: 'Jednoga dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i održao nam govor na izvoru između Meke i Medine, koji se zove Humm. Nakon što se zahvalio Allahu i pohvalio Ga, govorio je i opominjao, a onda je rekao: 'O ljudi, zaista sam ja samo čovjek, uskoro će doći izaslanik moga Gospodara, pa ću mu se odazvati, a vama ostavljam dva velika emaneta: prvi je Allahova Knjiga, u kojoj su uputa i svjetlo, stoga se čvrsto prihvatite Allahove Knjige i držite se nje', pa je govorio o Kur'anu i nužnosti njegove primjene u životu, a zatim je rekao: 'I svoju porodicu! Allahom vas opominjem u pogledu svoje porodice! Allahom vas opominjem u pogledu svoje porodice!' Husajn upita: 'Zejde, a ko se ubraja u Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, porodicu? Zar to nisu njegove supruge?' Zejd odgovori: 'U Poslanikovu porodicu ubrajaju se njegove supruge, ali i oni kojima je zabranjeno da poslije njegove smrti primaju sadaku.' Husajn upita: 'A ko su oni?' 'Alijina, Akilova, Džaferova i Abbasova porodica', odgovori on. Husajn upita: 'Svima njima zabranjena je sadaka?' 'Da', odgovori Zejd." Hadis bilježi Muslim, 2408.

U drugoj verziji navodi se: "Uistinu, ostavljam vam dva velika emaneta: prvi je Allahova Knjiga, koja je Allahovo uže, pa ko je bude slijedio, bit će na Pravom putu, a ko je ostavi, bit će u zabludi."

٣٤٧ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - مَوْقُوفًا عَلَيْهِ - أَنَّهُ قَالَ: ارْقَبُوا مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

347. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi od Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, da je govorio: "Poštujte Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, tako što ćete poštovati njegovu porodicu..." Hadis bilježi Buhari, 3751.

❧ 44. *Poštovanje i uvažavanje učenjaka, velikana, starih osoba, isticanje njihovih vrlina i zasluga i davanje prednosti njima u svemu*

Uzvišeni Allah kaže:

... قُلْ هَلْ يَسْتَوِي ٱلَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۗ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُو۟لُوا۟ ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٩﴾

...Reci: "Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju? Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!" (Ez-Zummer, 9)

٣٤٨ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو الْبَدْرِيِّ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَؤُمُّ الْقَوْمَ أَقْرَؤُهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ، فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً، فَأَعْلَمُهُمْ بِالسُّنَّةِ، فَإِنْ كَانُوا فِي السُّنَّةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ هِجْرَةً، فَإِنْ كَانُوا فِي الْهِجْرَةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ سِنًّا، وَلَا يَؤُمَّنَّ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي سُلْطَانِهِ، وَلَا يَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ عَلَى تَكْرِمَتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «فَأَقْدَمُهُمْ سِلْمًا» بَدَلَ «سِنًّا»: أَيْ إِسْلَامًا.

وَفِي رِوَايَةٍ: «يَؤُمُّ الْقَوْمَ أَقْرَؤُهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ، وَأَقْدَمُهُمْ قِرَاءَةً، فَإِنْ كَانَتْ قِرَاءَتُهُمْ سَوَاءً فَيَؤُمُّهُمْ أَقْدَمُهُمْ هِجْرَةً، فَإِنْ كَانُوا فِي الْهِجْرَةِ سَوَاءً، فَلْيَؤُمَّهُمْ أَكْبَرُهُمْ سِنًّا».

348. Ebu Mesud Ukba b. Amr el-Bedri el-Ensari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka ljude u namazu predvodi onaj koji zna najviše Kur'ana napamet, a ako u tom pogledu budu jednaki, onda najučeniji u sunnetu, pa ako i u tome budu jednaki, onda onaj koji je prije hidžru učinio, a ako hidžru budu zajedno učinili, onda najstariji. Neka čovjek nipošto ne predvodi namaz tamo gdje je prisutan onaj ko je za to ovlašten i neka ne sjeda na domaćinovo mjesto u njegovoj kući izuzev ako mu on to dozvoli." Hadis bilježi Muslim, 673.

U drugoj verziji koju bilježi Muslim navodi se: "...a onda onaj ko je prije prihvatio islam", umjesto "onda onaj koji je najstariji".

U sljedećoj verziji kaže se: "Ljude predvodi u namazu onaj ko najbolje uči Allahovu Knjigu i koji je prije počeo učiti Kur'an, a ako u učenju budu jednaki, onda ih predvodi onaj ko je prije učinio hidžru, a ako budu jednaki u hidžri, neka ih predvodi najstariji."

٣٤٩ - وَعَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ مَنَاكِبَنَا فِي الصَّلَاةِ، وَيَقُولُ: «اسْتَوُوا وَلَا تَخْتَلِفُوا فَتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ، لِيَلِنِي مِنْكُمْ أُولُوا الْأَحْلَامِ وَالنُّهَى، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

349. Ukba b. Amr, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim bi rukama doticao naša ramena prije namaza i govorio: 'Poravnajte se u safu i nemojte se razilaziti, pa da se raziđu vaša srca. Neka iza mene stanu punoljetni i učeni, a zatim njima slični, pa njima slični." Hadis bilježi Muslim, 432.

٣٥٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لِيَلِنِي مِنْكُمْ أُولُوا الْأَحْلَامِ وَالنُّهَى، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ» ثَلَاثًا «وَإِيَّاكُمْ وَهَيْشَاتِ الْأَسْوَاقِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

350. Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka iza mene u namazu stanu punoljetni i pametni, a zatim njima slični", i to je ponovio tri puta, a zatim dodao: "Čuvajte se galame i miješanja poput onog na pijaci!"[1] Hadis bilježi Muslim, 432.

٣٥١ - وَعَنْ أَبِي يَحْيَى، وَقِيلَ: أَبِي مُحَمَّدٍ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ - بِفَتْحِ الْحَاءِ الْمُهْمَلَةِ وَإِسْكَانِ الثَّاءِ الْمُثَلَّثَةِ - الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: انْطَلَقَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَهْلٍ وَمُحَيِّصَةُ بْنُ مَسْعُودٍ إِلَى خَيْبَرَ وَهِيَ يَوْمَئِذٍ صُلْحٌ، فَتَفَرَّقَا، فَأَتَى مُحَيِّصَةُ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ سَهْلٍ وَهُوَ يَتَشَحَّطُ فِي دَمِهِ قَتِيلًا، فَدَفَنَهُ، ثُمَّ قَدِمَ الْمَدِينَةَ فَانْطَلَقَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ وَمُحَيِّصَةُ وَحُوَيِّصَةُ ابْنَا مَسْعُودٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَذَهَبَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَتَكَلَّمُ، فَقَالَ: «كَبِّرْ كَبِّرْ»، وَهُوَ أَحْدَثُ الْقَوْمِ، فَسَكَتَ، فَتَكَلَّمَا، فَقَالَ: «أَتَحْلِفُونَ وَتَسْتَحِقُّونَ قَاتِلَكُمْ؟...» وَذَكَرَ تَمَامَ الْحَدِيثِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

351. Ebu Jahja, a zvali su ga i Ebu Muhammed, Sehl b. Ebu Hasma el-Ensari, radijallahu anhu, kazuje: "Abdullah b. Sehl i Muhajjisa b. Mesud došli su na Hajber, ali je on već bio osvojen i sa njegovim stanovnicima sklopljen dogovor, pa su se njih dvojica rastali. Muhajjisa je kasnije zatekao Abdullaha b. Sehla kako ubijen leži u sopstvenoj krvi, i ukopao ga, a zatim je otišao u Medinu. Abdurrahman b. Sehl je sa Muhajjisom i Huvejjisom, dva Mesudova sina[2], otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je počeo govoriti, a bio je najmlađi od njih, na što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neka govori stariji, neka govori stariji!' Abdurrahman je ušutio, pa su Muhajjisa i Huvejjisa uzeli riječ. Poslanik, sallallahu

1. Riječima: "Neka iza mene u namazu stanu punoljetni i pametni", Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučuje da se safovi formiraju tako što će se prvo poredati punoljetni, zreli i inteligentni muškarci, a zatim mlađi muškarci i dječaci, pa onda žene, a riječima: "Čuvajte se galame i miješanja poput onog na pijaci", želi se kazati da u džamiji ne smije biti galame kao na pijaci niti miješanja u safovima kako se miješaju žene i muškarci na pijaci.

2. Abdurrahman b. Sehl bio je brat ubijenog Abdullaha, a Muhajjisa i Huvejjisa bili su njegovi amidžići.

alejhi ve sellem, upitao je: 'Hoćete li se zakleti i ostvariti pravo za vašeg ubijenog?...'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3173, i Muslim, 1669.

٣٥٢ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَجْمَعُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ مِنْ قَتْلَى أُحُدٍ يَعْنِي فِي الْقَبْرِ، ثُمَّ يَقُولُ: «أَيُّهُمَا أَكْثَرُ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ؟» فَإِذَا أُشِيرَ لَهُ إِلَى أَحَدِهِمَا قَدَّمَهُ فِي اللَّحْدِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

352. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije Bitke na Uhudu, stavljao u kabur po dvojicu ubijenih muslimana, pitajući: "Koji je od njih dvojice znao više Kur'ana napamet?" Kada bi pokazali na jednog, njega bi prvog stavio u lahd[1]. Hadis bilježi Buhari, 1343.

٣٥٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَرَانِي فِي الْمَنَامِ أَتَسَوَّكُ بِسِوَاكٍ، فَجَاءَنِي رَجُلَانِ، أَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الْآخَرِ، فَنَاوَلْتُ السِّوَاكَ الْأَصْغَرَ، فَقِيلَ لِي: كَبِّرْ، فَدَفَعْتُهُ إِلَى الْأَكْبَرِ مِنْهُمَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ مُسْنَدًا وَالْبُخَارِيُّ تَعْلِيقًا.

353. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sanjao sam da čistim zube misvakom, kada mi pridoše dva čovjeka, jedan je bio stariji od drugoga. Dao sam misvak mlađem i tada mi je rečeno: 'Dadni ga starijem', pa sam ga dao starijem." Hadis bilježe Muslim, 2271 i 3003, sa potpunim lancem prenosilaca, i Buhari, 246, kao muallek predaju.

٣٥٤ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ تَعَالَى: إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ، وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرَ الْغَالِي فِيهِ، وَالْجَافِي عَنْهُ، وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُقْسِطِ». حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

354. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U veličanje Uzvišenog Allaha spada i poštovanje sijedog muslimana, poštovanje vještog učača Kur'ana, koji ne uči usiljeno i izvještačeno, a nije ni od onih koji Kur'an zapostavljaju, kao i poštovanje pravednog vladara." Hadis je hasen, a bilježi ga Ebu Davud, 4843.

٣٥٥ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا، وَيَعْرِفْ شَرَفَ كَبِيرِنَا». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَفِي رِوَايَةِ أَبِي دَاوُدَ: «حَقَّ كَبِيرِنَا».

355. Amr b. Šuajb prenosi od svoga oca, a on od svoga djeda, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije od

1. Lahd je udubljenje na strani kabura prema kibli u koje se stavlja mejit.

nas[1] onaj koji nije milostiv prema našim mlađim i onaj koji ne poštuje naše starije." Hadis je sahih, a bilježe ga Ebu Davud, 4943, i Tirmizi, 1920, koji kaže da je hasen-sahih.

U verziji koju bilježi Ebu Davud kaže se: "...i onaj ko ne priznaje pravo naših starijih."

٣٥٦ - وَعَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ رَحِمَهُ اللَّهُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا مَرَّ بِهَا سَائِلٌ، فَأَعْطَتْهُ كِسْرَةً، وَمَرَّ بِهَا رَجُلٌ عَلَيْهِ ثِيَابٌ وَهَيْئَةٌ، فَأَقْعَدَتْهُ، فَأَكَلَ، فَقِيلَ لَهَا فِي ذَلِكَ؟ فَقَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنْزِلُوا النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ. لَكِنْ قَالَ: مَيْمُونٌ لَمْ يُدْرِكْ عَائِشَةَ.

وَقَدْ ذَكَرَهُ مُسْلِمٌ فِي أَوَّلِ صَحِيحِهِ تَعْلِيقًا فَقَالَ: وَذُكِرَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُنْزِلَ النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ، وَذَكَرَهُ الْحَاكِمُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ فِي كِتَابِهِ «مَعْرِفَةُ عُلُومِ الْحَدِيثِ» وَقَالَ: هُوَ حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

356. Mejmun b. Ebu Šebib, Allah mu se smilovao, prenosi da je jednog dana pored Aiše, radijallahu anha, prošao prosjak, pa mu je dala komad kruha, a zatim je pored nje prošao čovjek lijepog izgleda i lijepo odjeven, pa ga je ona pozvala za sofru. Kada su neki čuli za ovaj njen postupak, prigovorili su joj, a ona je na to rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Prema svakom čovjeku ophodite se onako kako mu to dolikuje.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 4842, ali je rekao: "Mejmun se nikad nije susreo sa Aišom."

Ovaj hadis spominje i Muslim na početku *Sahiha* kao muallek predaju: "Aiša, radijallahu anha, kazuje: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da se ophodimo prema ljudima shodno položaju koji zauzimaju u društvu.'" Hakim navodi ovaj hadis u djelu *Ma'rifetu ulumil-hadis,* str. 48, i kaže da je sahih.[2]

٣٥٧ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَدِمَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ، فَنَزَلَ عَلَى ابْنِ أَخِيهِ الْحُرِّ بْنِ قَيْسٍ، وَكَانَ مِنَ النَّفَرِ الَّذِينَ يُدْنِيهِمْ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَكَانَ الْقُرَّاءُ أَصْحَابَ مَجْلِسِ عُمَرَ وَمُشَاوَرَتِهِ، كُهُولًا كَانُوا أَوْ شُبَّانًا، فَقَالَ عُيَيْنَةُ لِابْنِ أَخِيهِ: يَا ابْنَ أَخِي، لَكَ وَجْهٌ عِنْدَ هَذَا الْأَمِيرِ، فَاسْتَأْذِنْ لِي عَلَيْهِ، فَاسْتَأْذَنَ لَهُ، فَأَذِنَ لَهُ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَلَمَّا دَخَلَ قَالَ: هِي يَا ابْنَ الْخَطَّابِ، فَوَاللَّهِ مَا تُعْطِينَا الْجَزْلَ، وَلَا تَحْكُمُ فِينَا بِالْعَدْلِ، فَغَضِبَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَتَّى هَمَّ أَنْ يُوقِعَ بِهِ، فَقَالَ لَهُ الْحُرُّ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ لِنَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ

1. Riječima: "nije od nas", ukazuje se na to da se istinskim sljedbenicima islama ne mogu smatrati oni koji čine navedene prijestupe, jer takvo ponašanje ne dolikuje muslimanu i muslimanki. Ipak, treba napomenuti i to da ove riječi ne znače da su takve osobe prestale biti muslimani.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 141.

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خُذِ ٱلْعَفْوَ وَأْمُرْ بِٱلْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْجَـٰهِلِينَ» [الْأَعْرَافُ: ١٩٩] وَإِنَّ هَذَا مِنَ الْجَاهِلِينَ. وَاللَّهِ مَا جَاوَزَهَا عُمَرُ حِينَ تَلَاهَا عَلَيْهِ، وَكَانَ وَقَّافًا عِنْدَ كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

357. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Ujejna b. Hisn došao je u posjetu svom bratiću Hurru b. Kajsu, koji je bio jedan od Omerovih bliskih saradnika, a svi Omerovi prijatelji i saradnici, i mlađi i stariji, bili su učeni pobožnjaci. Znajući za ugled koji Hurr uživa kod Omera, Ujejna zamoli svoga bratića: 'Ti uživaš ugled kod ovog vođe, pa zatraži od njega dozvolu da ga posjetim.'[1] Hurr tako i uradi, a Omer pristade. Kada je Ujejna ušao kod Omera, rekao je: 'Sine Hattabov! Tako mi Allaha, ti nam ne daješ mnogo, niti među nama pravedno sudiš!' Čuvši to, Omer b. Hattab toliko se rasrdio da je čak pomislio i da ga fizički kazni. Međutim, Hurr se umiješa i reče: 'Vođo vjernika, Uzvišeni je Allah rekao Svome Vjerovjesniku: 'Ti sa svakim – lijepo! I traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!' (El-A'raf, 199). Ovo je jedna neznalica!' Tako mi Allaha, proučeni ajeti zaustavili su Omera i on je, kao i uvijek, stao na granicama koje je postavila Knjiga Uzvišenog Allaha." Hadis bilježi Buhari, 7286.

٣٥٨ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَقَدْ كُنْتُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غُلَامًا، فَكُنْتُ أَحْفَظُ عَنْهُ، فَمَا يَمْنَعُنِي مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا أَنَّ هَاهُنَا رِجَالًا هُمْ أَسَنُّ مِنِّي. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

358. Ebu Seid Semura b. Džundub, radijallahu anhu, kazuje: "U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio sam dječak i učio sam od njega, ali me sada sprečava da govorim samo to što su ovdje ljudi koji su stariji od mene." Muttefekun alejhi: Buhari, 1331, i Muslim, 964.

٣٥٩ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا أَكْرَمَ شَابٌّ شَيْخًا لِسِنِّهِ إِلَّا قَيَّضَ اللَّهُ لَهُ مَنْ يُكْرِمُهُ عِنْدَ سِنِّهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ غَرِيبٌ.

359. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koji god mladić ukaže počast starijem, uvažavajući njegove godine, Allah će dati da i njemu neko ukaže počast kada ostari." Hadis bilježi Tirmizi, 2022, koji kaže da je garib.[2]

1. Ujejna b. Hisn bio je poznat kao grub i neučtiv čovjek, a njegova neučtivost dolazi do izražaja i u ovoj predaji, u riječima bratiću: "Ti uživaš ugled kod *ovog vođe*", ne htijući Omera nazvati vođom vjernika, kako su ga muslimani obično oslovljavali. Osim toga, Ujejna je došao bratiću tražeći da on zamoli Omera da ga primi, znajući dobro da je to bilo vrijeme u kojem se Omer odmarao i u kojem mu niko nije dolazio, želeći time zadobiti poseban tretman u odnosu na druge ljude. A poznato je da je Omer, izuzev u vrijeme odmora, uvijek bio dostupan svima, bez obzira na to da li se radilo o bogatom ili siromahu, ugledniku ili običnom čovjeku. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 13/258.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 142.

❧ 45. *Posjećivanje dobrih ljudi, druženje s njima, izražavanje ljubavi i poštovanja prema njima, traženje od njih da nam dođu u posjetu i da za nas upućuju dove i posjećivanje odabranih mjesta*

Uzvišeni Allah kaže:

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِفَتَىٰهُ لَآ أَبْرَحُ حَتَّىٰٓ أَبْلُغَ مَجْمَعَ ٱلْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِىَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾ فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَٱتَّخَذَ سَبِيلَهُۥ فِى ٱلْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾ فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَىٰهُ ءَاتِنَا غَدَآءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِن سَفَرِنَا هَٰذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾ قَالَ أَرَءَيْتَ إِذْ أَوَيْنَآ إِلَى ٱلصَّخْرَةِ فَإِنِّى نَسِيتُ ٱلْحُوتَ وَمَآ أَنسَىٰنِيهُ إِلَّا ٱلشَّيْطَٰنُ أَنْ أَذْكُرَهُۥ ۚ وَٱتَّخَذَ سَبِيلَهُۥ فِى ٱلْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾ قَالَ ذَٰلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ ۚ فَٱرْتَدَّا عَلَىٰٓ ءَاثَارِهِمَا قَصَصًا ﴿٦٤﴾ فَوَجَدَا عَبْدًا مِّنْ عِبَادِنَآ ءَاتَيْنَٰهُ رَحْمَةً مِّنْ عِندِنَا وَعَلَّمْنَٰهُ مِن لَّدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾ قَالَ لَهُۥ مُوسَىٰ هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَىٰٓ أَن تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾

A kada Musa reče momku svome: "Sve ću ići dok ne stignem do mjesta gdje se sastaju dva mora, ili ću dugo, dugo ići!" I kad njih dvojica stigoše do mjesta na kojem se ona sastaju, zaboraviše na ribu svoju, pa ona u more kliznu. A kada se udaljiše, Musa reče momku svome: "Daj nam užinu našu, jer smo se od ovog našeg putovanja umorili." "Vidi!", reče on, "kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu - sām šejtan učinio je da je zaboravim, da ti je ne spomenem - mora da je ona skliznula u more; baš čudnovato!" "E, to je ono što tražimo!", reče Musa, i njih dvojica se vratiše putem kojim su bili došli, i nađoše jednog Našeg roba kome smo milost Našu darovali i onome što samo Mi znamo naučili. "Mogu li da te pratim", upita ga Musa, "ali da me poučiš onome čemu si ti ispravno poučen?" (El-Kehf, 60–65)

وَٱصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِٱلْغَدَوٰةِ وَٱلْعَشِىِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُۥ ... ﴿٢٨﴾

Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže... (El-Kehf, 28)

٣٦٠ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: انْطَلِقْ بِنَا إِلَى أُمِّ أَيْمَنَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا نَزُورُهَا كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزُورُهَا، فَلَمَّا انْتَهَيَا إِلَيْهَا، بَكَتْ، فَقَالَا لَهَا: مَا يُبْكِيكِ؟ أَمَا تَعْلَمِينَ أَنَّ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: مَا أَبْكِي أَنْ لَا أَكُونَ أَعْلَمُ أَنَّ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِرَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَكِنْ أَبْكِي أَنَّ الْوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ مِنَ السَّمَاءِ! فَهَيَّجَتْهُمَا عَلَى الْبُكَاءِ، فَجَعَلَا يَبْكِيَانِ مَعَهَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

360. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr je rekao Omeru: 'Hajde da zajedno

posjetimo Ummu Ejmen[1], radijallahu anha, kao što ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjećivao.' Kada su ušli u njenu kuću, ona zaplaka, a oni je upitaše: 'Zašto plačeš? Zar ne znaš da je ono što je kod Allaha bolje za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' Na to ona odgovori: 'Ne plačem zato što ne znam da je ono što je kod Allaha bolje za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego plačem zato što je Objava prestala dolaziti s neba.' Tim riječima rasplakala je i njih dvojicu, pa su zajedno plakali." Hadis bilježi Muslim, 2454.

٣٦١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَّ رَجُلًا زَارَ أَخًا لَهُ فِي قَرْيَةٍ أُخْرَى، فَأَرْصَدَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مَدْرَجَتِهِ مَلَكًا، فَلَمَّا أَتَى عَلَيْهِ، قَالَ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: أُرِيدُ أَخًا لِي فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ. قَالَ: هَلْ لَكَ عَلَيْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرُبُّهَا عَلَيْهِ؟ قَالَ: لَا، غَيْرَ إِنِّي أَحْبَبْتُهُ فِي اللَّهِ تَعَالَى. قَالَ: فَإِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكَ بِأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَبَّكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ فِيهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

361. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki je čovjek krenuo da posjeti svoga brata muslimana u drugom mjestu. Allah je naredio meleku da ga sačeka na putu, pa kada mu je prišao, melek ga je upitao: 'Kuda ideš?' Čovjek odgovori: 'Idem posjetiti svoga brata u ovom mjestu.' Melek upita: 'Da ne ideš zato da ti uzvrati na dobro koje si mu učinio?' Čovjek odgovori: 'Ne, hoću da ga posjetim samo zato što sam ga zavolio u ime Uzvišenog Allaha.' Tada melek reče: 'Ja sam Allahov izaslanik, da ti kažem da te je Allah zavolio kao što si ti zavolio svoga brata u ime Njega.'" Hadis bilježi Muslim, 2567.

٣٦٢ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ عَادَ مَرِيضًا أَوْ زَارَ أَخًا لَهُ فِي اللَّهِ نَادَاهُ مُنَادٍ: أَنْ طِبْتَ وَطَابَ مَمْشَاكَ وَتَبَوَّأْتَ مِنَ الْجَنَّةِ مَنْزِلًا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ، وَفِي بَعْضِ النُّسَخِ: غَرِيبٌ.

362. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko obiđe bolesnika ili posjeti svoga brata u ime Allaha, glasnik ga pozove: 'Divan si, divan je tvoj hod i u Džennetu si sebi mjesto pripremio!'" Hadis bilježi Tirmizi, 2009, koji kaže da je hasen, a u nekim verzijama njegovog *Sunena* navodi se da je garib.

٣٦٣ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَجَلِيسِ السُّوءِ، كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ، فَحَامِلُ الْمِسْكِ: إِمَّا أَنْ يُحْذِيَكَ، وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً، وَنَافِخُ الْكِيرِ: إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا مُنْتِنَةً». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Ummu Ejmen bila je sluškinja i dadilja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme njegovog djetinjstva.

363. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dobar sagovornik i loš sagovornik slični su prodavaču mirisa i kovaču. Prodavač mirisa ili će ti pokloniti miris, ili ćeš ga od njega kupiti, ili ćeš od njega barem osjetiti lijep miris; a kovač ili će ti progorjeti odjeću, ili ćeš od njega osjetiti ružan miris." Muttefekun alejhi: Buhari, 5534, i Muslim, 2628.

٣٦٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا، وَلِحَسَبِهَا، وَلِجَمَالِهَا، وَلِدِينِهَا، فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

364. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sa ženom se stupa u brak zbog četvero: njenog imetka, porijekla, ljepote i vjere. Odaberi vjernicu, jadan ne bio[1]!" Muttefekun alejhi: Buhari 5090, i Muslim, 1466.

Značenje ovog hadisa jeste da ljudi uglavnom prilikom ženidbe gledaju na ove četiri stvari, stoga se vjerniku preporučuje da za svoju životnu saputnicu odabere vjernicu.

٣٦٥ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجِبْرِيلَ: «مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَزُورَنَا أَكْثَرَ مِمَّا تَزُورُنَا؟» فَنَزَلَتْ: «وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ» [مَرْيَمَ:٦٤]. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

365. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Džibrilu: 'Šta te sprečava da nas češće posjećuješ?', pa je objavljen ajet: 'I mi se spuštamo samo po zapovijedi Gospodara tvoga. On zna budućnost našu i prošlost našu i ono što je između toga!' (Merjem, 64)." Hadis bilježi Buhari, 4731.

٣٦٦ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا تُصَاحِبْ إِلَّا مُؤْمِنًا، وَلَا يَأْكُلْ طَعَامَكَ إِلَّا تَقِيٌّ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ بِإِسْنَادٍ لَا بَأْسَ بِهِ.

366. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Druži se samo sa vjernikom i neka tvoju

1. Doslovno: "Ruke ti se zaprašile" ili "Ruke ti se prašinom ispunile". Ibn Hadžer, navodeći mišljenja islamskih učenjaka o ovim riječima, spominje da one znače: Dabogda osiromašio. Međutim, one nikada nisu korištene kao vid dove protiv onoga kome su upućene, već se radi o uzrečici koju su Arapi često koristili kad bi željeli skrenuti pažnju na neki postupak, naglasiti njegovu važnost ili počinioca ukoriti. Prašina simbolizira prolaznost dunjaluka i bezvrijednost dunjalučkih dobara. U kontekstu ovoga hadisa, riječi "jadan ne bio" skreću pažnju na to da prilikom odabira bračnog druga nipošto ne treba dati prednost prolaznim dunjalučkim ukrasima nad onim što predstavlja istinsku vrijednost, a to je vjera. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 9/135.

hranu jede samo bogobojazni." Hadis bilježe Ebu Davud, 4832, i Tirmizi, 2395, sa prihvatljivim lancem prenosilaca.

٣٦٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ، وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

367. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek je na vjeri svoga prijatelja, pa zato pazite s kim se družite." Hadis bilježe Ebu Davud, 4813, i Tirmizi, 2378, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca, a Tirmizi kaže da je hasen.

٣٦٨ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: قِيلَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الرَّجُلُ يُحِبُّ الْقَوْمَ وَلَمَّا يَلْحَقْ بِهِمْ؟ قَالَ: «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ».

368. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek će biti sa onim koga voli." Muttefekun alejhi: Buhari, 6170, i Muslim, 2640.

U drugoj verziji navodi se: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rečeno je: 'Čovjek voli određene ljude, ali ne može dostići njihov stepen?' Poslanik reče: 'Čovjek će biti sa onim koga voli.'"

٣٦٩ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ أَعْرَابِيًّا قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَتَى السَّاعَةُ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا أَعْدَدْتَ لَهَا؟» قَالَ: حُبَّ اللَّهِ وَرَسُولِهِ، قَالَ: «أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُمَا: مَا أَعْدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيرِ صَوْمٍ، وَلَا صَلَاةٍ، وَلَا صَدَقَةٍ، وَلَكِنِّي أُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ.

369. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je neki beduin upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada će nastupiti Sudnji čas?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "A šta si za njega pripremio?" Beduin odgovori: "Ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ti ćeš biti sa onima koje voliš." Muttefekun alejhi: Buhari, 3688, i Muslim, 2639, a ova je verzija Muslimova.

U drugoj verziji, koju bilježe Buhari i Muslim, navodi se: "Nisam za njega pripremio ni mnogo dobrovoljnog posta, ni mnogo dobrovoljnog namaza, ni mnogo sadake, ali volim Allaha i Njegovog Poslanika."

٣٧٠ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ تَقُولُ فِي رَجُلٍ أَحَبَّ قَوْمًا وَلَمْ يَلْحَقْ بِهِمْ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

370. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, šta kažeš za čovjeka koji je zavolio određene ljude, ali nije u stanju dostići njihov stepen?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Čovjek će biti sa onim koga voli.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6169, i Muslim, 2640.

٣٧١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «النَّاسُ مَعَادِنُ كَمَعَادِنِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقُهُوا، وَالْأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ، وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا اخْتَلَفَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ قَوْلَهُ: «الْأَرْوَاحُ...» إِلخ مِنْ رِوَايَةِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا.

371. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi su kao plemenite rude, poput ruda zlata i srebra. U islamu su najbolji oni koji su bili najbolji u džahilijetu, ako shvate propise vjere. Duše su mobilizirane vojske, one koje se prepoznaju, zbliže se, a one koje se ne prepoznaju, raziđu se."[1] Hadis bilježi Muslim, 2638.

Buhari, 3336, od Aiše, radijallahu anha, bilježi verziju koja počinje od riječi: "Duše su..."

٣٧٢ - وَعَنْ أُسَيْرِ بْنِ عَمْرٍو، وَيُقَالُ: ابْنِ جَابِرٍ، وَهُوَ بِضَمِّ الْهَمْزَةِ وَفَتْحِ السِّينِ الْمُهْمَلَةِ، قَالَ: كَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِذَا أَتَى عَلَيْهِ أَمْدَادُ أَهْلِ الْيَمَنِ سَأَلَهُمْ: أَفِيكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ؟ حَتَّى أَتَى عَلَى أُوَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَقَالَ لَهُ: أَنْتَ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: مِنْ مُرَادٍ ثُمَّ مِنْ قَرَنٍ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَكَانَ بِكَ بَرَصٌ، فَبَرَأْتَ مِنْهُ إِلَّا مَوْضِعَ دِرْهَمٍ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: لَكَ وَالِدَةٌ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «يَأْتِي عَلَيْكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ مَعَ أَمْدَادِ أَهْلِ الْيَمَنِ مِنْ مُرَادٍ، ثُمَّ مِنْ قَرَنٍ، كَانَ بِهِ بَرَصٌ فَبَرَأَ مِنْهُ إِلَّا مَوْضِعَ دِرْهَمٍ، لَهُ وَالِدَةٌ هُوَ بِهَا بَرٌّ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبَرَّهُ، فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ فَافْعَلْ» فَاسْتَغْفِرْ لِي فَاسْتَغْفَرَ لَهُ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: الْكُوفَةَ، قَالَ: أَلَا أَكْتُبُ لَكَ إِلَى عَامِلِهَا؟ قَالَ: أَكُونُ فِي غَبْرَاءِ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَيَّ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ حَجَّ رَجُلٌ مِنْ أَشْرَافِهِمْ، فَوَافَقَ عُمَرَ، فَسَأَلَهُ عَنْ أُوَيْسٍ، فَقَالَ: تَرَكْتُهُ رَثَّ الْبَيْتِ قَلِيلَ الْمَتَاعِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «يَأْتِي عَلَيْكُمْ أُوَيْسُ ابْنُ عَامِرٍ مَعَ أَمْدَادٍ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ مِنْ مُرَادٍ، ثُمَّ مِنْ قَرَنٍ، كَانَ بِهِ بَرَصٌ فَبَرَأَ مِنْهُ إِلَّا مَوْضِعَ دِرْهَمٍ، لَهُ وَالِدَةٌ هُوَ بِهَا بَرٌّ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبَرَّهُ، فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ، فَافْعَلْ» فَأَتَى أُوَيْسًا، فَقَالَ: اسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ: أَنْتَ أَحْدَثُ عَهْدًا

1. Neke su duše više sklone dobru, a neke više zlu, pa one koje su više sklone dobru, prepoznaju se i međusobno zavole, a one koje su više sklone zlu, također se prepoznaju i zbliže se. Duše koje su slične, zbliže se i sprijatelje, a one koje shvate da su na suprotnim stranama, raziđu se. Prema drugom tumačenju, pojašnjenje se vraća na događaj iz ezela – praiskona kada je Allah prvo stvorio duše bez tijela, pa one koje su se tada upoznale, prepoznale su se i nakon što su udahnute u tijela. Ima i drugih tumačenja.

بِسَفَرٍ صَالِحٍ، فَاسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ: لَقِيتَ عُمَرَ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَاسْتَغْفَرَ لَهُ، فَفَطِنَ لَهُ النَّاسُ، فَانْطَلَقَ عَلَى وَجْهِهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ أَيْضًا عَنْ أُسَيْرِ بْنِ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ أَهْلَ الْكُوفَةِ وَفَدُوا عَلَى عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَفِيهِمْ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ يَسْخَرُ بِأُوَيْسٍ، فَقَالَ عُمَرُ: هَلْ هَاهُنَا أَحَدٌ مِنَ الْقَرَنِيِّينَ؟ فَجَاءَ ذَلِكَ الرَّجُلُ، فَقَالَ عُمَرُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ قَالَ: «إِنَّ رَجُلًا يَأْتِيكُمْ مِنَ الْيَمَنِ يُقَالُ لَهُ: أُوَيْسٌ، لَا يَدَعُ بِالْيَمَنِ غَيْرَ أُمٍّ لَهُ، قَدْ كَانَ بِهِ بَيَاضٌ فَدَعَا اللَّهَ تَعَالَى، فَأَذْهَبَهُ إِلَّا مَوْضِعَ الدِّينَارِ أَوِ الدِّرْهَمِ، فَمَنْ لَقِيَهُ مِنْكُمْ، فَلْيَسْتَغْفِرْ لَكُمْ».

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «إِنَّ خَيْرَ التَّابِعِينَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ: أُوَيْسٌ، وَلَهُ وَالِدَةٌ وَكَانَ بِهِ بَيَاضٌ، فَمُرُوهُ، فَلْيَسْتَغْفِرْ لَكُمْ».

372. Usejr b. Amr, a kaže se i Ibn Džabir, kazuje: "Kada bi dolazili vojnici iz Jemena kao ispomoć muslimanskoj vojsci, Omer b. Hattab, radijallahu anhu, pitao bi: 'Ima li među vama Uvejsa b. Amira?', sve dok nije pronašao Uvejsa, radijallahu anhu, pa mu se obratio: 'Jesi li ti Uvejs b. Amir?' On odgovori: 'Da', a Omer opet upita: 'Iz plemena Murad, klana Karen?' Uvejs odgovori: 'Da', a Omer upita: 'Ti si imao gubu, pa si izliječio cijelo tijelo osim koliko je veličina jednog dirhema?' Uvejs opet odgovori: 'Da', a Omer upita: 'Imaš li majku?' Uvejs odgovori: 'Da', a Omer reče: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Zajedno sa vojnicima iz Jemena, koji će doći kao ispomoć muslimanskoj vojsci, doći će vam Uvejs b. Amir iz plemena Murad, iz klana Karen. On je imao gubu, pa je izliječio cijelo tijelo osim koliko je veličina dirhema. Ima majku kojoj dobro čini, pa kada bi se Allahom zakleo na nešto, Allah bi dao da se to i desi. Ako ga ikada susretneš, zatraži da zamoli Allaha da ti oprosti.' Zatraži za mene oprosta!', reče Omer, što on i učini. Potom ga Omer upita: 'Gdje želiš ići?' Uvejs odgovori: 'U Kufu.' Omer upita: 'Hoćeš li da ti napišem pismo preporuke za tamošnjeg namjesnika?', a Uvejs odgovori: 'Draže mi je da budem među običnim ljudima i sa siromasima.' Sljedeće godine jedan uglednik iz Kufe došao je na hadž, pa je sreo Omera koji ga je upitao za Uvejsa, a čovjek mu reče: 'Ostavio sam ga u trošnoj kući i sa malo opskrbe.' Tada Omer reče: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Zajedno sa vojnicima iz Jemena, koji će doći kao ispomoć muslimanskoj vojsci, doći će vam Uvejs b. Amir iz plemena Murad, iz klana Karen. On je imao gubu, pa je izliječio cijelo tijelo osim koliko je veličina dirhema. Ima majku kojoj dobro čini, pa kada bi se Allahom na nešto zakleo, On bi zaista dao da se tako desi. Ako ga ikada susretneš, zatraži da zamoli Allaha da ti oprosti.' Kada se čovjek vratio u

Kufu, otišao je Uvejsu i rekao: 'Zatraži za mene oprosta!' Uvejs reče: 'Ti samo što si došao sa dobrog putovanja, pa zato ti zamoli Allaha da meni oprosti', a zatim ga upita: 'Jesi li sreo Omera?' Čovjek odgovori: 'Da', pa Uvejs za njega zatraži oprosta. Tada ljudi shvatiše ko je ustvari Uvejs, a on ode svojim putem[1]." Hadis bilježi Muslim, 2542.

U drugoj verziji koju od Usejra b. Džabira, radijallahu anhu, također bilježi Muslim, navodi se da su neki stanovnici Kufe došli kao izaslanici Omeru, radijallahu anhu, među kojima je bio neki čovjek koji je ismijavao Uvejsa[2]. Omer upita: "Ima li ovdje neko od pripadnika klana Karen?", pa dođe taj čovjek, a Omer reče: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Doći će vam jedan čovjek iz Jemena, a zove se Uvejs. Iza sebe u Jemenu ostavit će samo majku. Imao je gubu, pa je molio Allaha i On ju je od njega odstranio, osim koliko je veličina jednog dinara ili dirhema, pa ko ga od vas susretne, neka zatraži da za njega od Allaha moli oprosta.'"

U još jednoj verziji koju Muslim bilježi od Omera, radijallahu anhu, navodi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Najbolji tabiin je čovjek po imenu Uvejs. Ima majku (kojoj dobročinstvo čini), a bio je i gubav, pa zamolite ga da za vas zatraži oprosta.'"

٣٧٣ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: اسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعُمْرَةِ، فَأَذِنَ لِي، وَقَالَ: «لَا تَنْسَنَا يَا أُخَيَّ مِنْ دُعَائِكَ»، فَقَالَ كَلِمَةً مَا يَسُرُّنِي أَنَّ لِي بِهَا الدُّنْيَا.

وَفِي رِوَايَةٍ: وَقَالَ: «أَشْرِكْنَا يَا أُخَيَّ فِي دُعَائِكَ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

373. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, kazuje: "Zatražio sam dozvolu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da obavim umru, pa mi je dozvolio i rekao: 'Brate, nemoj nas zaboraviti u svojoj dovi!' Ove riječi koje mi je uputio draže su mi nego da u zamjenu za njih dobijem čitav dunjaluk." Hadis je sahih, a bilježe ga Ebu Davud, 1498, i Tirmizi, 3562, koji kaže da ja hasen-sahih.[3]

U drugoj verziji kaže se: "Brate, spomeni i nas u dovi!"

1. Riječima: "Ljudi shvatiše ko je ustvari Uvejs", ukazuje se na to da su ljudi shvatili da je Uvejs evlija i da mu Allah daje keramete, a riječima: "a on ode svojim putem", želi se kazati da je otišao i skrio se od ljudi da ne bi postao popularan među svijetom i da mu se u srce zbog toga ne bi uvuklo licemjerstvo.

2. Navodi se da je ismijavao Uvejsa zbog toga što se oblačio skromno ili zbog bolesti koju je prebolio.

3. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 146–147.

٣٧٤ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزُورُ قُبَاءَ رَاكِبًا وَمَاشِيًا، فَيُصَلِّي فِيهِ رَكْعَتَيْنِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي مَسْجِدَ قُبَاءَ كُلَّ سَبْتٍ رَاكِبًا، وَمَاشِيًا وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَفْعَلُهُ.

374. Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio bi u džamiju Kuba jašući na jahalici ili pješke, pa bi u njoj klanjao dva rekata." Muttefekun alejhi: Buhari, 1194, i Muslim, 1399.

U drugoj verziji kaže se: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio bi u džamiju Kuba svake subote na jahalici ili pješke, pa je i Ibn Omer to činio."

❧ 46. *Vrijednost ljubavi u ime Allaha i podsticaj na nju, način izjavljivanja ljubavi onome koga čovjek voli*

Uzvišeni Allah kaže:

مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِ ۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ ۖ تَرَىٰهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا ۖ سِيمَاهُمْ فِى وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ ٱلسُّجُودِ ۚ ذَٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِى ٱلتَّوْرَىٰةِ ۚ وَمَثَلُهُمْ فِى ٱلْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْـَٔهُۥ فَـَٔازَرَهُۥ فَٱسْتَغْلَظَ فَٱسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِۦ يُعْجِبُ ٱلزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ ٱلْكُفَّارَ ۗ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِنْهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo - na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijačā - da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku. (El-Feth, 29)

وَٱلَّذِينَ تَبَوَّءُو ٱلدَّارَ وَٱلْإِيمَٰنَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ ... ﴿٩﴾

I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili; oni vole one koji im se doseljavaju... (El-Hašr, 9)

٣٧٥ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ، وَأَنْ يَكْرَهَ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ أَنْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

375. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude imao tri osobine, osjetit će slast imana: da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega ostalog, da zavoli čovjeka isključivo radi Allaha i da mrzi da se vrati u nevjerstvo, nakon što ga je Allah spasio iz njega, kao što mrzi da bude bačen u vatru." Muttefekun alejhi: Buhari, 16, i Muslim, 43.

٣٧٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: إِمَامٌ عَادِلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسَاجِدِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ فَقَالَ: إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

376. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sedmericu[1] će Allah staviti u Svoj hlad[2] na Dan kada neće biti drugog hlada osim Njegovog: pravednog vođu, mladića koji odraste u pokornosti Uzvišenom Allahu, čovjeka čije je srce vezano za džamiju, dvojicu koja se zavole u ime Allaha, radi Njega se sastaju i rastaju, čovjeka kojeg ugledna i lijepa žena pozove na blud, a on kaže: 'Ja se bojim Allaha!', čovjeka koji dadne sadaku, pa je sakrije tako da njegova ljevica ne zna šta je udijelila desnica, i čovjeka koji Allaha spomene u samoći, pa mu oči zasuze." Muttefekun alejhi: Buhari, 660, i Muslim, 1031.

٣٧٧ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: أَيْنَ الْمُتَحَابُّونَ بِجَلَالِي؟ الْيَوْمَ أُظِلُّهُمْ فِي ظِلِّي يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلِّي». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

377. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu, Uzvišeni će Allah reći: 'Gdje su oni što su se voljeli u Moje ime? Danas ću ih uvesti u Svoj hlad, u Danu kada nema drugog hlada osim Moga.'" Hadis bilježi Muslim, 2566.

٣٧٨ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

378. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, nećete ući u Džennet sve dok ne budete vjerovali, a nećete vjerovati sve dok se ne budete voljeli. Hoćete li da vas uputim na nešto, pa ako to budete

1. Pod izrazom "sedmerica" misli se na sedam kategorija ljudi.

2. Riječi: "Allah će ih staviti u Svoj hlad", znače da će ih Allah staviti u hlad Svoga Arša, tj. Prijestolja, kako na to ukazuje hadis koji bilježi Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, 19/464, 11185, sa dobrim lancem prenosilaca. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 2/144.

izvršavali, zavoljet ćete se? Nazivajte selam jedni drugima!" Hadis bilježi Muslim, 54.

٣٧٩ - وَعَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَّ رَجُلًا زَارَ أَخًا لَهُ فِي قَرْيَةٍ أُخْرَى، فَأَرْصَدَ اللَّهُ لَهُ عَلَى مَدْرَجَتِهِ مَلَكًا» وَذَكَرَ الْحَدِيثَ إِلَى قَوْلِهِ: «إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَبَّكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ فِيهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَقَدْ سَبَقَ بِالْبَابِ قَبْلِهِ.

379. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki je čovjek posjetio svoga brata u drugom naselju, pa je Allah poslao meleka da ga sačeka na putu", a zatim je citirao hadis do riječi: "Allah te zavolio kao što si ti, u ime Njega, zavolio svoga brata." Hadis bilježi Muslim, 2567. Hadis je prethodno naveden pod brojem 361.

٣٨٠ - وَعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ فِي الْأَنْصَارِ: «لَا يُحِبُّهُمْ إِلَّا مُؤْمِنٌ، وَلَا يُبْغِضُهُمْ إِلَّا مُنَافِقٌ، مَنْ أَحَبَّهُمْ أَحَبَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ أَبْغَضَهُ اللَّهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

380. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o ensarijama rekao: "Voli ih samo vjernik, a mrzi ih samo munafik. Ko njih zavoli, i Allah će njega zavoljeti, a ko njih zamrzi, i Allah će njega zamrziti." Muttefekun alejhi: Buhari, 3783, i Muslim, 75.

٣٨١ - وَعَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: الْمُتَحَابُّونَ فِي جَلَالِي، لَهُمْ مَنَابِرُ مِنْ نُورٍ يَغْبِطُهُمُ النَّبِيُّونَ وَالشُّهَدَاءُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

381. Muaz, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Uzvišeni Allah kaže: 'Oni koji se vole u Moje ime bit će na minberima od svjetlosti, a na tome će im zavidjeti[1] i vjerovjesnici i šehidi.'" Hadis bilježi Tirmizi, 2390, koji kaže da je hasen-sahih.

٣٨٢ - وَعَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ، قَالَ: دَخَلْتُ مَسْجِدَ دِمَشْقَ، فَإِذَا فَتًى بَرَّاقُ الثَّنَايَا وَإِذَا النَّاسُ مَعَهُ، فَإِذَا اخْتَلَفُوا فِي شَيْءٍ أَسْنَدُوهُ إِلَيْهِ وَصَدَرُوا عَنْ رَأْيِهِ، فَسَأَلْتُ عَنْهُ، فَقِيلَ: هَذَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ. فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ، هَجَّرْتُ، فَوَجَدْتُهُ قَدْ سَبَقَنِي بِالتَّهْجِيرِ، وَوَجَدْتُهُ يُصَلِّي، فَانْتَظَرْتُهُ حَتَّى قَضَى صَلَاتَهُ، ثُمَّ جِئْتُهُ مِنْ قِبَلِ وَجْهِهِ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، ثُمَّ قُلْتُ: وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ لِلَّهِ، فَقَالَ: آللَّهِ؟ فَقُلْتُ: آللَّهِ، فَقَالَ: آللَّهِ؟ فَقُلْتُ: آللَّهِ، فَأَخَذَنِي بِحَبْوَةِ رِدَائِي، فَجَبَذَنِي إِلَيْهِ، فَقَالَ: أَبْشِرْ! فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ، وَالْمُتَجَالِسِينَ فِيَّ، وَالْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ، وَالْمُتَبَاذِلِينَ فِيَّ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ مَالِكٌ فِي الْمُوَطَّإِ بِإِسْنَادِهِ الصَّحِيحِ.

1. Riječi: "zavidjet će im", znače da će željeti da i oni imaju istu poziciju i počast, ne želeći da se ovima drugima to oduzme. Ovo je *el-gibta* – zavidnost bez zlobe.

382. Ebu Idris el-Havlani, Allah mu se smilovao, kazuje: "Ušao sam u džamiju u Damasku i zatekao mladića blistavih zubi i neke ljude koji su sjedili sa njim. Ako bi se oko nečega razišli, njemu bi se obratili, ostavljajući svoje mišljenje i prihvatajući njegovo. Upitao sam za njega, pa mi je rečeno: 'Ovo je Muaz b. Džebel, radijallahu anhu.' Sutradan sam poranio, ali on je već bio u džamiji i klanjao. Pričekao sam dok je završio namaz, a zatim sam mu prišao i poselamio ga. Rekao sam: 'Tako mi Allaha, ja te volim u ime Allaha!', a on upita: 'Zar u ime Allaha?' Odgovorih: 'Da', a Muaz opet upita: 'Stvarno u ime Allaha?' Ja opet odgovorih: 'Da.' Tada me on uzeo za pojas, privukao sebi i rekao: 'Raduj se! Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Uzvišeni Allah kaže: Moja je ljubav zagarantirana onima koji se vole u Moje ime, onima koji se druže u Moje ime, onima koji se u Moje ime posjećuju i onima koji se u Moje ime međusobno pomažu.'" Hadis je sahih, a bilježi ga Malik, *Muvetta*, 1711, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٣٨٣ - وَعَنْ أَبِي كَرِيمَةَ الْمِقْدَادِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا أَحَبَّ الرَّجُلُ أَخَاهُ، فَلْيُخْبِرْهُ أَنَّهُ يُحِبُّهُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

383. Ebu Kerima Mikdad b. Ma'dikerib, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čovjek zavoli svoga brata, neka ga obavijesti da ga voli." Hadis bilježe Ebu Davud, 5124, i Tirmizi, 2392, koji kaže da je hasen.

٣٨٤ - وَعَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِهِ وَقَالَ: «يَا مُعَاذُ، وَاللَّهِ، إِنِّي لَأُحِبُّكَ، ثُمَّ أُوصِيكَ يَا مُعَاذُ لَا تَدَعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ: اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

384. Muaz, radijallahu anhu, prenosi da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo za ruku i rekao: "Muaze, tako mi Allaha, ja te uistinu volim! Muaze, preporučujem ti da neizostavno poslije svakoga namaza izgovoriš: 'Allāhumme einnī alā zikrike ve šukrike ve husni ibādetik! – Allahu, pomozi mi da Te se sjećam, da Ti zahvaljujem i da Ti na najljepši način ibadet činim!'" Hadis je vjerodostojan, a bilježe ga Ebu Davud, 1522, i Nesai, 3/53, 1303, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٣٨٥ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا كَانَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَرَّ رَجُلٌ بِهِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي لَأُحِبُّ هَذَا، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَأَعْلَمْتَهُ؟» قَالَ: لَا. قَالَ: «أَعْلِمْهُ». فَلَحِقَهُ، فَقَالَ: إِنِّي أُحِبُّكَ فِي اللَّهِ، فَقَالَ: أَحَبَّكَ الَّذِي أَحْبَبْتَنِي لَهُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

385. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek bio kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je pored njih prošao drugi čovjek, te je ovaj rekao: "Allahov Poslaniče, ja uistinu volim ovog čovjeka koji je upravo prošao!" Poslanik ga upita: "Jesi li ga obavijestio o tome?" Čovjek odgovori: "Ne." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Obavijesti ga", pa ga je ovaj sustigao i rekao: "Ja te volim u ime Allaha." Čovjek mu odgovori: "Ehabbekellezī ahbebtenī leh! – Neka te zavoli Onaj u čije si me ime zavolio!" Hadis bilježi Ebu Davud, 5125, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

47. *Znakovi Allahove ljubavi prema Svom robu, podsticaj na usklađivanje ponašanja sa tim znakovima i nastojanje da se oni postignu*

Uzvišeni Allah kaže:

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾

Reci: "Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!" – A Allah prašta i samilostan je. (Alu Imran, 31)

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَـٰفِرِينَ يُجَـٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će, sigurno, umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovom putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i zna sve. (El-Maida, 54)

٣٨٦ – وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا، فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَإِنْ سَأَلَنِي أَعْطَيْتُهُ، وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لَأُعِيذَنَّهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

386. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ko bude neprijatelj Mome štićeniku – evliji, Ja mu objavljujem rat. Najdraže čime Mi se Moj rob

može približiti jesu farzovi. Moj rob Mi se približava nafilama sve dok ga ne zavolim, a kada ga zavolim, Ja postanem njegov sluh kojim sluša, njegov vid kojim gleda, njegova ruka kojom prihvata, njegova noga kojom hodi. Ako Me zamoli za nešto, sigurno ću mu udovoljiti, a ako zatraži Moju zaštitu, sigurno ću ga zaštititi.'" Hadis bilježi Buhari, 6502.

٣٨٧ - وَعَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ تَعَالَى الْعَبْدَ، نَادَى جِبْرِيلَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ فُلَانًا، فَأَحْبِبْهُ، فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ، فَيُنَادِي فِي أَهْلِ السَّمَاءِ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلَانًا، فَأَحِبُّوهُ، فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ، ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الْأَرْضِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا دَعَا جِبْرِيلَ، فَقَالَ: إِنِّي أُحِبُّ فُلَانًا فَأَحْبِبْهُ، فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ، ثُمَّ يُنَادِي فِي السَّمَاءِ، فَيَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحِبُّوهُ، فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ، ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الْأَرْضِ، وَإِذَا أَبْغَضَ عَبْدًا دَعَا جِبْرِيلَ، فَيَقُولُ: إِنِّي أُبْغِضُ فُلَانًا فَأَبْغِضْهُ، فَيُبْغِضُهُ جِبْرِيلُ ثُمَّ يُنَادِي فِي أَهْلِ السَّمَاءِ: إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ فُلَانًا فَأَبْغِضُوهُ، فَيُبْغِضُهُ أَهْلُ السَّمَاءِ، ثُمَّ تُوضَعُ لَهُ الْبَغْضَاءُ فِي الْأَرْضِ».

387. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Uzvišeni Allah zavoli Svoga roba, pozove Džibrila i kaže mu: 'Uzvišeni Allah zavolio je tog i tog, pa ga i ti zavoli!' Zatim ga Džibril zavoli, pa pozove stanovnike neba i kaže im: 'Allah je zavolio tog i tog, pa ga i vi zavolite!', a zatim ga stanovnici neba zavole. Nakon toga, Allah mu podari lijep prijem među stanovnicima Zemlje[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 3209, i Muslim, 2637.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Uzvišeni Allah zavoli Svoga roba, pozove Džibrila i kaže mu: 'Ja volim tog i tog, pa ga zavoli i ti!' Zatim ga i Džibril zavoli, i pozove stanovnike nebesa, govoreći: 'Allah je zavolio tog i tog, pa ga i vi zavolite!', pa ga zavole i stanovnici nebesa. Nakon toga, Allah mu podari lijep prijem među stanovnicima Zemlje. A kada Allah zamrzi Svoga roba, pozove Džibrila i kaže mu: 'Ja mrzim tog i tog, pa ga i ti zamrzi!' Zatim ga i Džibril zamrzi, i pozove stanovnike neba i kaže im: 'Allah je zamrzio tog i tog, pa ga i vi zamrzite!' Tada ga zamrze stanovnici neba, pa Allah dadne da ga zamrze i stanovnici Zemlje."

٣٨٨ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ رَجُلًا عَلَى سَرِيَّةٍ فَكَانَ يَقْرَأُ لِأَصْحَابِهِ فِي صَلَاتِهِمْ فَيَخْتِمُ بِـقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، فَلَمَّا رَجَعُوا ذَكَرُوا ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

1. Riječi: "Allah mu podari lijep prijem među stanovnicima Zemlje", znače da se u srcima drugih ljudi nastani ljubav prema njemu, a onda iz te ljubavi niknu poštovanje i uvažavanje, tako da ga ljudi vole bez ikakvih ovosvjetskih interesa.

فَقَالَ: «سَلُوهُ لِأَيِّ شَيْءٍ يَصْنَعُ ذَلِكَ». فَسَأَلُوهُ فَقَالَ: لِأَنَّهَا صِفَةُ الرَّحْمَنِ فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَقْرَأَ بِهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَخْبِرُوهُ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

388. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednoga čovjeka kao zapovjednika izvidnice. Čovjek je, predvodeći svoje drugove, na svakom namazu učenje završavao surom Kul huvallahu ehad. Kada su se vratili, to su spomenuli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: "Upitajte ga zašto to čini." Upitali su ga, a on je odgovorio: "U toj suri spomenuta su svojstva Milostivog, i zato volim da je učim." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Recite mu da i njega Uzvišeni Allah voli." Muttefekun alejhi: Buhari, 7374, i Muslim, 813.

❧ 48. *Zabrana uznemiravanja dobrih, slabih i siromaha*

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ بِغَيْرِ مَا ٱكْتَسَبُوا۟ فَقَدِ ٱحْتَمَلُوا۟ بُهْتَٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾

A oni koji vjernike i vjernice vrijeđaju, a oni to ne zaslužuju, tovare na sebe klevetu i pravi grijeh. (El-Ahzab, 58)

فَأَمَّا ٱلْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾ وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾

Zato siroče ne ucvili, a na prosjaka ne podvikni. (Ed-Duha, 9–10)

Hadisi koji govore o ovoj temi mnogobrojni su, a jedan od njih jeste i hadis Ebu Hurejre, radijallahu anhu: "Ko bude neprijatelj Mome štićeniku – evliji, Ja mu najavljujem rat", naveden pod brojem 95, i a hadis Sa'da b. Ebu Vekkasa, radijallahu anhu, u kojem Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ebu Bekre, možda si ih rasrdio, a ako si njih rasrdio, rasrdio si i svoga Gospodara", naveden pod brojem 261.

٣٨٩ - وَعَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ صَلَّى صَلَاةَ الصُّبْحِ، فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ، فَلَا يَطْلُبَنَّكُمُ اللَّهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ، فَإِنَّهُ مَنْ يَطْلُبْهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ يُدْرِكْهُ، ثُمَّ يَكُبُّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

389. Džundub b. Abdullah, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god klanja sabah-namaz[1], on je pod Allahovom zaštitom, stoga nemojte uznemiravati one koji su pod

1. U džematu, u propisano vrijeme.

Allahovom zaštitom, pa da vas On zbog toga pozove na odgovornost na Sudnjem danu, jer koga Allah pozove na odgovornost zbog i najmanjeg uznemiravanja onih koje je uzeo u Svoje okrilje, ščepat će ga i baciti naglavačke u džehennemsku vatru." Hadis bilježi Muslim, 657.

49. *Suđenje ljudima prema njihovim djelima, a Allahu će odgovarati za ono što im je u dušama*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... فَإِن تَابُوا۟ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ فَخَلُّوا۟ سَبِيلَهُمْ ...﴾ (٥)

...Pa ako se pokaju i budu molitvu obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru... (Et-Tevba, 5)

٣٩٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

390. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, dok ne počnu klanjati namaz i davati zekat. Kada to urade, garantiram im da će njihovi životi i imeci biti sigurni, izuzev ako se ogriješe o propise islama, a njihov konačni obračun je kod Uzvišenog Allaha." Muttefekun alejhi: Buhari, 25, i Muslim, 22.

٣٩١ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ طَارِقِ بْنِ أَشْيَمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ، حَرُمَ مَالُهُ وَدَمُهُ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

391. Ebu Abdullah Tarik b. Ešjem, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Ko izgovori da nema boga osim Allaha i porekne sve drugo što se obožava mimo Allaha, zaštitio je svoj imetak i život, a Allahu će poslije polagati račun." Hadis bilježi Muslim, 23.

٣٩٢ - وَعَنْ أَبِي مَعْبَدٍ الْمِقْدَادِ بْنِ الْأَسْوَدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرَأَيْتَ إِنْ لَقِيتُ رَجُلًا مِنَ الْكُفَّارِ، فَاقْتَتَلْنَا، فَضَرَبَ إِحْدَى يَدَيَّ بِالسَّيْفِ، فَقَطَعَهَا، ثُمَّ لَاذَ مِنِّي بِشَجَرَةٍ، فَقَالَ: أَسْلَمْتُ لِلَّهِ، أَأَقْتُلُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَعْدَ أَنْ قَالَهَا؟ فَقَالَ: «لَا تَقْتُلْهُ!» فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَطَعَ إِحْدَى يَدَيَّ، ثُمَّ قَالَ ذَلِكَ بَعْدَ مَا قَطَعَهَا! فَقَالَ: «لَا تَقْتُلْهُ، فَإِنْ قَتَلْتَهُ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَتِكَ قَبْلَ أَنْ تَقْتُلَهُ، وَإِنَّكَ بِمَنْزِلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ كَلِمَتَهُ الَّتِي قَالَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

392. Ebu Ma'bed Mikdad b. Esved, radijallahu anhu, kazuje da je upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ako se sukobim sa nevjernikom i on mi sabljom odsiječe ruku, a zatim se sakrije iza drveta i kaže: 'Prihvatam islam', smijem li ga ubiti, Allahov Poslaniče, nakon što to izgovori?" Poslanik odgovori: "Ne smiješ ga ubiti." Rekoh: "Ali, Allahov Poslaniče, odsjekao mi je ruku, a zatim je to izgovorio!" Poslanik reče: "Ne smiješ ga ubiti, jer ako ga tada ubiješ, on će biti u položaju u kojem si ti bio prije nego što si ga ubio, a ti ćeš biti u položaju u kojem je on bio prije nego što je to izgovorio." Muttefekun alejhi: Buhari, 6865, i Muslim, 95.

Riječi: "on će biti u položaju u kojem si ti bio", znače da je njegov život zaštićen i potpada pod propise islama, a riječi: "ti ćeš biti u položaju u kojem je on bio", znače da je nasljednicima ubijenog dozvoljeno da izvrše odmazdu nad ubicom, a ne znače da je ubica na stepenu nevjerstva na kojem se ranije nalazio ubijeni.

٣٩٣ - وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْحُرَقَةِ مِنْ جُهَيْنَةَ فَصَبَّحْنَا الْقَوْمَ عَلَى مِيَاهِهِمْ، وَلَحِقْتُ أَنَا وَرَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ رَجُلًا مِنْهُمْ، فَلَمَّا غَشِينَاهُ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَكَفَّ عَنْهُ الْأَنْصَارِيُّ، وَطَعَنْتُهُ بِرُمْحِي حَتَّى قَتَلْتُهُ، فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ، بَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي: «يَا أُسَامَةُ، أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ!» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّمَا كَانَ مُتَعَوِّذًا، فَقَالَ: «أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ!» فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا عَلَيَّ حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ أَسْلَمْتُ قَبْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَقَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَقَتَلْتَهُ!» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّمَا قَالَهَا خَوْفًا مِنَ السِّلَاحِ، قَالَ: «أَفَلَا شَقَقْتَ عَنْ قَلْبِهِ حَتَّى تَعْلَمَ أَقَالَهَا أَمْ لَا؟» فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنِّي أَسْلَمْتُ يَوْمَئِذٍ.

393. Usama b. Zejd, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nas je na klan Hureka iz plemena Džuhejna, pa smo ih ujutro iznenadili na njihovim izvorima. Jedan ensarija i ja sustigli smo jednog njihovog čovjeka, pa kada smo mu se približili, on je izgovorio: 'La ilahe illallah'. Ensarija ga je ostavio na miru, ali ja sam ga probo kopljem i on je umro. Kada smo se vratili u Medinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je za taj događaj, pa mi reče: 'Usama, zar si ga ubio nakon što je izgovorio: La ilahe illallah?' Odgovorih: 'Allahov Poslaniče, on se time samo htio zaštititi', a Poslanik reče: 'Zar si ga ubio nakon što je izgovorio: La ilahe illallah?!', neprestano mi to ponavljajući sve dok nisam poželio da nisam prihvatio islam prije tog dana." Muttefekun alejhi: Buhari, 4269, i Muslim, 96.

U drugoj verziji navodi se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: 'Zar je izgovorio: 'La ilahe illallah', a ti si ga ubio?' Odgovorio

sam: 'Allahov Poslaniče, on je te riječi izgovorio bojeći se oružja.' Na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Jesi li otvorio njegovo srce da vidiš je li ih zbog toga izgovorio ili ne?', i neprestano je ovo ponavljao, tako da sam poželio da sam tek toga dana prihvatio islam."

٣٩٤ - وَعَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ بَعْثًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى قَوْمٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ، وَأَنَّهُمُ الْتَقَوْا، فَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِذَا شَاءَ أَنْ يَقْصِدَ إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَصَدَ لَهُ فَقَتَلَهُ، وَأَنَّ رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَصَدَ غَفْلَتَهُ، وَكُنَّا نَتَحَدَّثُ أَنَّهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، فَلَمَّا رَفَعَ عَلَيْهِ السَّيْفَ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَقَتَلَهُ، فَجَاءَ الْبَشِيرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ وَأَخْبَرَهُ، حَتَّى أَخْبَرَهُ خَبَرَ الرَّجُلِ كَيْفَ صَنَعَ، فَدَعَاهُ فَسَأَلَهُ، فَقَالَ: «لِمَ قَتَلْتَهُ؟» فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوْجَعَ فِي الْمُسْلِمِينَ، وَقَتَلَ فُلَانًا وَفُلَانًا، وَسَمَّى لَهُ نَفَرًا، وَإِنِّي حَمَلْتُ عَلَيْهِ، فَلَمَّا رَأَى السَّيْفَ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَقَتَلْتَهُ؟» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: «فَكَيْفَ تَصْنَعُ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟» قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، اسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ: «وَكَيْفَ تَصْنَعُ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟» فَجَعَلَ لَا يَزِيدُ عَلَى أَنْ يَقُولَ: «كَيْفَ تَصْنَعُ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِذَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

394. Džundub b. Abdullah, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao muslimansku vojsku na jedno mušričko pleme, pa su se sukobili. Među mušricima je bio čovjek toliko vješt da bi, kad god bi se namjerio na nekog muslimana da ga ubije, to i uspio. Jedan je musliman motrio tog mušrika i iskoristio trenutak njegove nepažnje - a kažu da je taj musliman bio Usama b. Zejd - pa kada je podigao sablju nad tim mušrikom, on je izgovorio: 'La ilahe illallah', ali ga je musliman ubio. Nakon toga, glasnik je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je on upitao o događajima, a ovaj ga je obavijestio o svemu, ne izostavivši da spomene i slučaj ovog čovjeka. Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Usamu i upitao ga: 'Zašto si ga ubio?' Usama je odgovorio: 'Allahov Poslaniče, on je nanio bol muslimanima. Ubio je tog i tog', navodeći poimenice nekoliko ljudi, 'pa sam nasrnuo na njega, a kada je on nad sobom vidio sablju, izgovorio je: La ilahe illallah.' Allahov Poslanik upita: 'Zar si ga ubio?', a Usama odgovori: 'Da.' Tada ga Poslanik upita: 'Kako ćeš se ponašati kada na Sudnjem danu dođe to la ilahe illallah?' Usama reče: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da mi oprosti!', a Poslanik opet upita: 'Kako ćeš se ponašati kada na Sudnjem danu dođe to la ilahe illallah?', i ništa drugo nije govorio osim: 'Kako ćeš se ponašati kada na Sudnjem danu dođe to la ilahe illallah?'" Hadis bilježi Muslim, 97.

٣٩٥ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: إِنَّ نَاسًا كَانُوا يُؤْخَذُونَ بِالْوَحْيِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَنَّ الْوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ، وَإِنَّمَا نَأْخُذُكُمُ الْآنَ بِمَا

ظَهَرَ لَنَا مِنْ أَعْمَالِكُمْ، فَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا خَيْرًا أَمِنَّاهُ وَقَرَّبْنَاهُ، وَلَيْسَ لَنَا مِنْ سَرِيرَتِهِ شَيْءٌ، اللَّهُ يُحَاسِبُهُ فِي سَرِيرَتِهِ، وَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا سُوءًا لَمْ نَأْمَنْهُ وَلَمْ نُصَدِّقْهُ وَإِنْ قَالَ: إِنَّ سَرِيرَتَهُ حَسَنَةٌ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

395. Abdullah b. Utba b. Mesud prenosi da je čuo Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kako govori: "U vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ljudi bi bili razotkriveni objavom, ali sad je objava prestala dolaziti i mi se prema vama postavljamo u skladu sa vašim vidljivim djelima: onoga ko nam iskazuje dobro, smatrat ćemo vjernim i časnim, a nemamo pravo zalaziti u njegove namjere - Allah će mu svoditi obračun za njegove namjere, a onome ko nam iskazuje zlo, uskratit ćemo povjerenje i nećemo mu vjerovati, pa makar govorio da ima dobre namjere." Hadis bilježi Buhari, 2641.

❧ 50. *Strah od Allaha*

Uzvišeni Allah kaže:

... وَإِيَّـٰىَ فَٱرۡهَبُونِ ﴿٤٠﴾

...i samo se Mene bojte. (El-Bekara, 40)

إِنَّ بَطۡشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾

Odmazda Gospodara tvoga će, zaista, užasna biti! (El-Burudž, 12)

وَكَذَٰلِكَ أَخۡذُ رَبِّكَ إِذَآ أَخَذَ ٱلۡقُرَىٰ وَهِيَ ظَـٰلِمَةٌۚ إِنَّ أَخۡذَهُۥٓ أَلِيمٞ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗ لِّمَنۡ خَافَ عَذَابَ ٱلۡأٓخِرَةِۚ ذَٰلِكَ يَوۡمٞ مَّجۡمُوعٞ لَّهُ ٱلنَّاسُ وَذَٰلِكَ يَوۡمٞ مَّشۡهُودٞ ﴿١٠٣﴾ وَمَا نُؤَخِّرُهُۥٓ إِلَّا لِأَجَلٖ مَّعۡدُودٖ ﴿١٠٤﴾ يَوۡمَ يَأۡتِ لَا تَكَلَّمُ نَفۡسٌ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦۚ فَمِنۡهُمۡ شَقِيّٞ وَسَعِيدٞ ﴿١٠٥﴾ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ شَقُواْ فَفِي ٱلنَّارِ لَهُمۡ فِيهَا زَفِيرٞ وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾

Eto, tako Gospodar tvoj kažnjava kad kažnjava sela i gradove koji su nasilje činili. Kažnjavanje Njegovo zaista je bolno i strašno. To je pouka za one koji se plaše patnje na onome svijetu; a to je Dan kada će svi ljudi biti sabrani i to je Dan kada će svi biti prisutni, a Mi ga odgađamo samo za neko vrijeme. Onoga dana kad dođe, bez dopuštenja Njegovog niko ni riječ neće izustiti, a među njima bit će nesretnih i sretnih. I nesretni će u Džehennem, u njemu će teško izdisati i udisati. (Hud, 102-106)

... وَيُحَذِّرُكُمُ ٱللَّهُ نَفۡسَهُۥ ... ﴿٢٨﴾

...Allah vas podsjeća na Sebe... (Alu Imran, 28)

يَوۡمَ يَفِرُّ ٱلۡمَرۡءُ مِنۡ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾ وَأُمِّهِۦ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾ وَصَٰحِبَتِهِۦ وَبَنِيهِ ﴿٣٦﴾ لِكُلِّ ٱمۡرِيٕٖ مِّنۡهُمۡ يَوۡمَئِذٖ شَأۡنٞ يُغۡنِيهِ ﴿٣٧﴾

Na Dan kada će čovjek od brata svoga pobjeći, i od majke svoje i od oca svoga, i od drúge svoje i od sinova svojih – toga Dana će se svaki čovjek samo o sebi brinuti. (Abese, 34–37)

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمۡۚ إِنَّ زَلۡزَلَةَ ٱلسَّاعَةِ شَيۡءٌ عَظِيمٞ ﴿١﴾ يَوۡمَ تَرَوۡنَهَا تَذۡهَلُ كُلُّ مُرۡضِعَةٍ عَمَّآ أَرۡضَعَتۡ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمۡلٍ حَمۡلَهَا وَتَرَى ٱلنَّاسَ سُكَٰرَىٰ وَمَا هُم بِسُكَٰرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ ٱللَّهِ شَدِيدٞ ﴿٢﴾

O ljudi, Gospodara svoga se bojte! Zaista će potres, kada Smak svijeta nastupi, veliki događaj biti! Na dan kad ga doživite, svaka će dojilja ono što doji zaboraviti, a svaka trudnica će svoj plod pobaciti, i ti ćeš vidjeti ljude pijane, a oni neće pijani biti, već će tako izgledati zato što će Allahova kazna strašna biti. (El-Hadždž, 1–2)

وَلِمَنۡ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾

A za onoga koji se stajanja pred Gospodarom svojim bojao, bit će dva perivoja. (Er-Rahman, 46)

وَأَقۡبَلَ بَعۡضُهُمۡ عَلَىٰ بَعۡضٖ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٢٥﴾ قَالُوٓاْ إِنَّا كُنَّا قَبۡلُ فِيٓ أَهۡلِنَا مُشۡفِقِينَ ﴿٢٦﴾ فَمَنَّ ٱللَّهُ عَلَيۡنَا وَوَقَىٰنَا عَذَابَ ٱلسَّمُومِ ﴿٢٧﴾ إِنَّا كُنَّا مِن قَبۡلُ نَدۡعُوهُۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلۡبَرُّ ٱلرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾

I obraćat će se jedni drugima i jedni druge će pitati: "Prije smo među svojima strahovali", govorit će, "pa nam je Allah milost darovao i od patnje u Ognju nas sačuvao; mi smo Ga i prije molili, On je, doista, Dobročinitelj i Milostivi." (Et-Tur, 25–28)

٣٩٦ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ: «إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا نُطْفَةً، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يُرْسَلُ الْمَلَكُ، فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ، وَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: بِكَتْبِ رِزْقِهِ وَأَجَلِهِ وَعَمَلِهِ وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ. فَوَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

396. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Pričao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on je bio istinoljubivi, samo je istinu govorio: 'Zaista se zametak svakog čovjeka stvara i skuplja[1] u utrobi njegove majke

1. Kurtubi smatra da se pod riječi "skuplja" ukazuje na sakupljanje sjemena, nakon što se raspršio u maternici prilikom ejakulacije, i njegovo pripremanje za zametanje ploda. Ibn Hadžer navodi i druga mišljenja. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 11/479.

četrdeset dana, zatim isto toliko dana bude zakvačak, pa isto toliko dana bude komad mesa, a onda Allah pošalje meleka kojem naredi da mu udahne dušu i zapiše četiri odredbe: opskrbu, rok života, djela i da li će biti nesretan ili sretan. Tako mi Onoga osim kojeg drugog boga nema, čovjek čini djela koja vode u Džennet sve dok između njega i Dženneta ne bude koliko jedna podlaktica, pa ga pretekne ono što mu je zapisano i počne činiti djela koja vode u Vatru, pa u nju bude bačen. A drugi čovjek čini djela koja vode u Vatru sve dok između njega i Vatre ne bude koliko podlaktica, pa ga pretekne ono što je zapisano i počne činiti djela koja vode u Džennet, pa u Džennet i uđe.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3208, i Muslim, 2643.

٣٩٧ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُؤْتَى بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ زِمَامٍ، مَعَ كُلِّ زِمَامٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يَجُرُّونَهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

397. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu dovest će se Džehennem, a imat će sedamdeset hiljada povodaca, a svaki povodac vući će sedamdeset hiljada meleka." Hadis bilježi Muslim, 2842.

٣٩٨ - وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «إِنَّ أَهْوَنَ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَرَجُلٌ يُوضَعُ فِي أَخْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ يَغْلِي مِنْهُمَا دِمَاغُهُ. مَا يَرَى أَنَّ أَحَدًا أَشَدُّ مِنْهُ عَذَابًا، وَإِنَّهُ لَأَهْوَنُهُمْ عَذَابًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

398. Nu'man b. Bešir, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "Najblažu kaznu u Džehennemu imat će čovjek kojem će pod njegova stopala biti stavljene dvije žeravice od čije će mu vreline vriti mozak. Smatrat će da se niko ne kažnjava teže od njega, a ustvari njegova će kazna biti najblaža." Muttefekun alejhi: Buhari, 6562, i Muslim, 213.

٣٩٩ - وَعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ النَّارُ إِلَى كَعْبَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ إِلَى حُجْزَتِهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ إِلَى تَرْقُوَتِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

399. Semura b. Džundub, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nekima od njih vatra će sezati do nožnih članaka, nekima do koljena, nekima do pojasa, a nekima do ključne kosti." Hadis bilježi Muslim, 2845.

٤٠٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ حَتَّى يَغِيبَ أَحَدُهُمْ فِي رَشْحِهِ إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

400. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići, stajat će tako dugo da će se neki od njih potopiti u vlastitom znoju do polovine ušiju." Muttefekun alejhi: Buhari, 4938, i Muslim, 2862.

٤٠١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةً مَا سَمِعْتُ مِثْلَهَا قَطُّ، فَقَالَ: «لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ، لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا». فَغَطَّى أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وُجُوهَهُمْ، وَلَهُمْ خَنِينٌ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: بَلَغَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَصْحَابِهِ شَيْءٌ فَخَطَبَ، فَقَالَ: «عُرِضَتْ عَلَيَّ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ، فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ، وَلَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا». فَمَا أَتَى عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمٌ أَشَدُّ مِنْهُ، غَطَّوْا رُؤُوسَهُمْ وَلَهُمْ خَنِينٌ.

401. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao nam je govor kakav nikad dotad nisam čuo. Rekao je: 'Da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo biste plakali.' Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prekrili su svoja lica i čulo se njihovo jecanje." Muttefekun alejhi: Buhari, 4621, i Muslim, 2359.

U drugoj verziji kaže se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je obaviješten o nekim postupcima ashaba, pa je održao govor i rekao: 'Prikazani su mi Džennet i Vatra, i sve do danas nisam vidio toliko dobra i zla. Da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo biste plakali.' Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu zapamtili teži dan od ovoga, prekrili su svoje glave i čulo se njihovo jecanje."

٤٠٢ - وَعَنِ الْمِقْدَادِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «تُدْنَى الشَّمْسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْخَلْقِ حَتَّى تَكُونَ مِنْهُمْ كَمِقْدَارِ مِيلٍ». قَالَ سُلَيْمُ بْنُ عَامِرٍ الرَّاوِي عَنِ الْمِقْدَادِ: فَوَاللَّهِ مَا أَدْرِي مَا يَعْنِي بِالْمِيلِ، أَمَسَافَةَ الْأَرْضِ أَمِ الْمِيلَ الَّذِي تُكْتَحَلُ بِهِ الْعَيْنُ؟ قَالَ: «فَيَكُونُ النَّاسُ عَلَى قَدْرِ أَعْمَالِهِمْ فِي الْعَرَقِ، فَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَى كَعْبَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَى حِقْوَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يُلْجِمُهُ الْعَرَقُ إِلْجَامًا». قَالَ: وَأَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ إِلَى فِيهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

402. Mikdad, radijallahu anhu, kazuje: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Sunce će se na Sudnjem danu približiti stvorenjima na udaljenost od jednog mīla. – Sulejm b. Amir, koji hadis prenosi od Mikdada, kaže: 'Tako mi Allaha, ne znam šta znači *mīl*. Da li je to milja, mjera kojom se mjeri udaljenost ili je to štapić kojim se na oko stavlja surma?' – Ljudi će biti u znoju shodno svojim djelima: nekima će znoj dosezati do nožnih članaka, nekima do koljena, nekima do pojasa, a nekima će dopirati do usta', pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao svojom rukom na usta." Hadis bilježi Muslim, 2864.

٤٠٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَعْرَقُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَذْهَبَ عَرَقُهُمْ فِي الْأَرْضِ سَبْعِينَ ذِرَاعًا، وَيُلْجِمُهُمْ حَتَّى يَبْلُغَ آذَانَهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

403. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će se na Sudnjem danu toliko znojiti da će njihov znoj natopiti zemlju do dubine od sedamdeset podlaktica i zapljuskivat će ih sve dok im ne dospije do ušiju." Muttefekun alejhi: Buhari, 6532, i Muslim, 2863.

٤٠٤ - وَعَنْهُ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ سَمِعَ وَجْبَةً، فَقَالَ: «هَلْ تَدْرُونَ مَا هَذَا؟» قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «هَذَا حَجَرٌ رُمِيَ بِهِ فِي النَّارِ مُنْذُ سَبْعِينَ خَرِيفًا، فَهُوَ يَهْوِي فِي النَّارِ الْآنَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى قَعْرِهَا فَسَمِعْتُمْ وَجْبَتَهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

404. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i u jednom trenutku čuli smo neki udar, pa nas je Poslanik upitao: 'Znate li šta je ovo?' Mi odgovorismo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!' Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovo je udar kamena koji je bačen u Džehennem prije sedamdeset godina, pa je tek sada pao na njegovo dno.'" Hadis bilježi Muslim, 2844.

٤٠٥ - وَعَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا سَيُكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ، فَيَنْظُرُ أَيْمَنَ مِنْهُ فَلَا يَرَى إِلَّا مَا قَدَّمَ، وَيَنْظُرُ أَشْأَمَ مِنْهُ فَلَا يَرَى إِلَّا مَا قَدَّمَ، وَيَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَا يَرَى إِلَّا النَّارَ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ، فَاتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

405. Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svakom od vas obratit će se njegov Gospodar. Između njega i Gospodara neće biti tumača. Čovjek će pogledati na desnu stranu i vidjet će samo svoja djela, zatim će pogledati na lijevu stranu i vidjet će samo svoja djela, pa će pogledati ispred sebe i ugledat će samo Vatru. Zato se čuvajte Vatre, makar i sa pola datule!" Muttefekun alejhi: Buhari, 1417, i Muslim, 1016.

٤٠٦ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ، وَأَسْمَعُ مَا لَا تَسْمَعُونَ، أَطَّتِ السَّمَاءُ وَحُقَّ لَهَا أَنْ تَئِطَّ، مَا فِيهَا مَوْضِعُ أَرْبَعِ أَصَابِعَ إِلَّا وَمَلَكٌ وَاضِعٌ جَبْهَتَهُ سَاجِدًا لِلَّهِ تَعَالَى. وَاللَّهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ، لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا، وَمَا تَلَذَّذْتُمْ بِالنِّسَاءِ عَلَى الْفُرُشِ، وَلَخَرَجْتُمْ إِلَى الصُّعُدَاتِ تَجْأَرُونَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

406. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja vidim ono što vi ne vidite i čujem ono što vi ne čujete. Zaškripala su nebesa i treba da zaškripe. Na njima nema mjesta ni koliko su četiri prsta a da melek ne čini sedždu Uzvišenom Allahu. Tako

mi Allaha, da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo biste plakali, ne biste se naslađivali ženama u posteljama i izašli biste iz svojih kuća skrušeno i usrdno tražeći pomoć od Uzvišenog Allaha." Hadis bilježi Tirmizi, 2419, koji kaže da je hasen.

٤٠٧ - وَعَنْ أَبِي بَرْزَةَ - بِرَاءٍ ثُمَّ زَايٍ - نَضْلَةَ بْنِ عُبَيْدٍ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمُرِهِ فِيمَ أَفْنَاهُ؟ وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَ فَعَلَ فِيهِ؟ وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ؟ وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَ أَبْلَاهُ؟» رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

407. Ebu Berza Nadla b. Ubejd el-Eslemi, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nijedan čovjek neće se pomaknuti sa mjesta obračuna dok ga Allah ne upita: za život - u čemu ga je proveo, za znanje - je li u skladu s njim postupao, za imetak - kako ga je zaradio i u šta ga je potrošio, i za tijelo - u šta ga je koristio." Hadis bilježi Tirmizi, 2417, koji kaže da je hasen-sahih.

٤٠٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا» [الزَّلْزَلَةُ: ٤]، ثُمَّ قَالَ: «أَتَدْرُونَ مَا أَخْبَارُهَا؟» قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «فَإِنَّ أَخْبَارَهَا أَنْ تَشْهَدَ عَلَى كُلِّ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ بِمَا عَمِلَ عَلَى ظَهْرِهَا تَقُولُ: عَمِلْتَ كَذَا وَكَذَا فِي يَوْمِ كَذَا وَكَذَا، فَهَذِهِ أَخْبَارُهَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

408. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je ajet: 'Toga Dana Zemlja će vijesti svoje kazivati' (Ez-Zilzal, 4), a zatim je upitao prisutne: 'A znate li šta su njene vijesti?' Oni odgovoriše: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!' Poslanik reče: 'Njene su vijesti da svjedoči protiv svakog Allahovog roba, ili ropkinje, o svemu što je činio na njoj govoreći: 'Uradio si to i to, tog i tog dana...' To su njene vijesti.'" Hadis bilježi Tirmizi, 3353, koji kaže da je hasen.[1]

٤٠٩ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَيْفَ أَنْعَمُ! وَصَاحِبُ الْقَرْنِ قَدِ الْتَقَمَ الْقَرْنَ، وَاسْتَمَعَ الْإِذْنَ مَتَى يُؤْمَرُ بِالنَّفْخِ فَيَنْفُخُ». فَكَأَنَّ ذَلِكَ ثَقُلَ عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُمْ: «قُولُوا: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

409. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Kako da živim bezbrižno kada je Israfil već u usta stavio rog[2] i osluškuje kada će mu Allah narediti da puhne?!'

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 156.

2. Sur, odnosno rog, u Kur'anu se spominje u više ajeta i uvijek u kontekstu kazivanja o događajima koji se vežu za Sudnji dan. Nakon prvog puhanja u rog sva će živa bića pomrijeti, a nakon drugog nastupit će proživljenje.

Ovo je teško palo ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je rekao: 'Govorite: Hasbunallāhu ve ni'mel-vekīl - Dovoljan nam je Allah i divan je On zaštitnik!'" Hadis bilježi Tirmizi, 2431, koji kaže da je hasen.

٤١٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ خَافَ أَدْلَجَ، وَمَنْ أَدْلَجَ بَلَغَ الْمَنْزِلَ. أَلَا إِنَّ سِلْعَةَ اللَّهِ غَالِيَةٌ، أَلَا إِنَّ سِلْعَةَ اللَّهِ الْجَنَّةُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

410. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se plaši, taj na put krene ranije, početkom noći, a ko krene rano, stići će do odredišta. Uistinu je Allahova roba skupa, jer Allahova je roba Džennet."[1] Hadis bilježi Tirmizi, 2450, koji kaže da je hasen.

٤١١ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلًا». قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ جَمِيعًا يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ؟ قَالَ: «يَا عَائِشَةُ، الْأَمْرُ أَشَدُّ مِنْ أَنْ يُهِمَّهُمْ ذَلِكَ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «الْأَمْرُ أَهَمُّ مِنْ أَنْ يَنْظُرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

411. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ljudi će na Sudnjem danu biti sakupljeni bosi, goli i neobrezani', pa sam ga upitala: 'Allahov Poslaniče, zar skupa muškarci i žene, da gledaju jedni u druge?!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Aiša, situacija će biti tako teška da neće ni pomisliti da gledaju jedni u druge.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6527, i Muslim, 2859.

U drugoj verziji kaže se: "Situacija će biti toliko zabrinjavajuća da jedni u druge neće gledati."

❧ 51. *Nada u Allahovu milost*

Uzvišeni Allah kaže:

قُلْ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا۟ مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

1. Ovaj primjer naveden je za one koji istinski žude za ahiretom. Vjerniku su njegova duša i šejtan, koji ga navode na zlo, kao i lažne nade, neprijatelji koji mu stoje na putu do uspjeha na ahiretu, pa ako to vjernik na vrijeme shvati, tada pazi na svoj nijet i počne činiti dobra djela dok je zdrav, ne odgađa ništa za sutra, bira najpogodnija vremena za ibadet, i tako stiže do odredišta - Dženneta, poput obazrivog putnika koji krene na vrijeme, bilo da putuje noću ili danju, i ne putuje kad je opasno. Da bi dočarao koliko je taj put zahtjevan i težak, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Zaista je Allahova roba skupa..."

Reci: "O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti; On, doista, mnogo prašta i On je milostiv." (Ez-Zumer, 53)

... وَهَلْ نُجَـٰزِىٓ إِلَّا ٱلْكَفُورَ ﴿١٧﴾

...a da li Mi kažnjavamo ikoga drugog do nevjernika, nezahvalnika? (Sebe, 17)

إِنَّا قَدْ أُوحِىَ إِلَيْنَآ أَنَّ ٱلْعَذَابَ عَلَىٰ مَن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٤٨﴾

Nama se objavljuje da će, sigurno, stići kazna onoga koji ne povjeruje i glavu okrene. (Ta-ha, 48)

... وَرَحْمَتِى وَسِعَتْ كُلَّ شَىْءٍ ... ﴿١٥٦﴾

...A milost Moja obuhvata sve... (El-A'raf, 156)

٤١٢ - وَعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَالنَّارَ حَقٌّ، أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ».

412. Ubada b. Samit, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko posvjedoči da nema boga osim Jedinoga Allaha, koji nema sudruga, i da je Muhammed Njegov rob i poslanik, i da je Isa Allahov rob i poslanik i Njegova Riječ koju je poslao Merjemi i Duh od Njega[1], te da je Džennet istina i da je Džehennem istina, Allah će ga uvesti u Džennet ma kakva mu djela bila." Muttefekun alejhi: Buhari, 3435, i Muslim, 28.

U verziji koju bilježi Muslim kaže se: "Onome ko posvjedoči da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov rob i poslanik, Allah je zabranio ulazak u Vatru."

1. Uzvišeni je Allah rekao:

يَـٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَـٰبِ لَا تَغْلُوا۟ فِى دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْحَقَّ ۚ إِنَّمَا ٱلْمَسِيحُ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ ٱللَّهِ وَكَلِمَتُهُۥٓ أَلْقَىٰهَآ إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِّنْهُ ... ﴿١٧١﴾

"O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svome vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu! Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je Allahov poslanik, i Riječ Njegova koju je Merjemi dostavio, i Duh od Njega..." (En-Nisa, 171). Riječi da je Isa, alejhis-selam, "Riječ Njegova", tj. Allahova, znače da je Isa postao Allahovom naredbom "Budi!", dok riječi "Duh od Njega" znače da ga je Allah oživio i dao mu dušu.

٤١٣ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا أَوْ أَزِيدُ، وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ مِثْلُهَا أَوْ أَغْفِرُ. وَمَنْ تَقَرَّبَ مِنِّي شِبْرًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ ذِرَاعًا، وَمَنْ تَقَرَّبَ مِنِّي ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا، وَمَنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً، وَمَنْ لَقِيَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطِيئَةً لَا يُشْرِكُ بِي شَيْئًا، لَقِيتُهُ بِمِثْلِهَا مَغْفِرَةً». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

413. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ko uradi jedno dobro djelo, dat ću mu deseterostruku nagradu ili još više. A ko učini jedno loše djelo, kaznit ću ga prema zasluzi ili ću mu oprostiti. Ko se Meni približi za jedan pedalj, Ja mu se približim za podlakticu, a ko se Meni približi za podlakticu, Ja mu se približim za hvat. Ko Meni ide hodom, ja njemu idem trkom. A ko Me susretne sa grijesima velikim kao Zemlja, ne pripisujući Mi sudruga, Ja ću ga obasuti sa isto toliko oprosta.'" Hadis bilježi Muslim, 2687.

٤١٤ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْمُوجِبَتَانِ؟ قَالَ: «مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ مَاتَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

414. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je neki beduin i upitao ga: 'Allahov Poslaniče, koja su to dva razloga koja neminovno vode u Džennet ili Džehennem?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori mu: 'Ko umre ne pripisujući Allahu druga, ući će u Džennet, a ko umre pripisujući Mu druga, ući će u Džehennem.'" Hadis bilježi Muslim, 93.

٤١٥ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمُعَاذٌ رَدِيفُهُ عَلَى الرَّحْلِ قَالَ: «يَا مُعَاذُ». قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ، قَالَ: «يَا مُعَاذُ». قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ، قَالَ: «يَا مُعَاذُ». قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ، ثَلَاثًا، قَالَ: «مَا مِنْ عَبْدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ إِلَّا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ». قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَلَا أُخْبِرُ بِهَا النَّاسَ فَيَسْتَبْشِرُوا؟ قَالَ: «إِذًا يَتَّكِلُوا». فَأَخْبَرَ بِهَا مُعَاذٌ عِنْدَ مَوْتِهِ تَأَثُّمًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

415. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je Muaz sjedio na jahalici iza njegovih leđa, rekao: "Muaze!", a Muaz se odazvao rekavši: "Evo me, Allahov Poslaniče, stojim ti na raspolaganju!" Poslanik ga ponovo pozva: "Muaze!", a on odgovori: "Evo me, Allahov Poslaniče, stojim ti na raspolaganju!", a Poslanik ponovi: "Muaze!", na što Muaz opet odgovori: "Evo me, Allahov Poslaniče, stojim ti na raspolaganju!" Zatim mu Poslanik reče: "Svakom čovjeku koji posvjedoči da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov rob i poslanik, iskreno, iz srca, Allah će zabraniti ulazak u Vatru." Muaz upita: "Allahov Poslaniče,

hoću li to kazati ljudima pa da se obraduju?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Ne, jer bi se oni oslonili samo na to." Muaz, radijallahu anhu, saopćio je ovo na samrti bojeći se da ne bude grješan zbog skrivanja znanja. Muttefekun alejhi: Buhari, 128, i Muslim, 32.

٤١٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - أَوْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، شَكَّ الرَّاوِي وَلَا يَضُرُّ الشَّكُّ فِي عَيْنِ الصَّحَابِيِّ لِأَنَّهُمْ كُلُّهُمْ عُدُولٌ - قَالَ: لَمَّا كَانَ غَزْوَةُ تَبُوكَ، أَصَابَ النَّاسَ مَجَاعَةٌ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَوْ أَذِنْتَ لَنَا فَنَحَرْنَا نَوَاضِحَنَا فَأَكَلْنَا وَادَّهَنَّا؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «افْعَلُوا». فَجَاءَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنْ فَعَلْتَ قَلَّ الظَّهْرُ، وَلَكِنِ ادْعُهُمْ بِفَضْلِ أَزْوَادِهِمْ، ثُمَّ ادْعُ اللَّهَ لَهُمْ عَلَيْهَا بِالْبَرَكَةِ، لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ فِي ذَلِكَ الْبَرَكَةَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ». فَدَعَا بِنِطَعٍ فَبَسَطَهُ، ثُمَّ دَعَا بِفَضْلِ أَزْوَادِهِمْ، فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِكَفِّ ذُرَةٍ وَيَجِيءُ بِكَفِّ تَمْرٍ وَيَجِيءُ الْآخَرُ بِكِسْرَةٍ حَتَّى اجْتَمَعَ عَلَى النِّطَعِ مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ يَسِيرٌ، فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْبَرَكَةِ، ثُمَّ قَالَ: «خُذُوا فِي أَوْعِيَتِكُمْ». فَأَخَذُوا فِي أَوْعِيَتِهِمْ حَتَّى مَا تَرَكُوا فِي الْعَسْكَرِ وِعَاءً إِلَّا مَلَؤُوهُ وَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا وَفَضَلَ فَضْلَةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، لَا يَلْقَى اللَّهَ بِهِمَا عَبْدٌ غَيْرَ شَاكٍّ فَيُحْجَبَ عَنِ الْجَنَّةِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

416. Ebu Hurejra ili Ebu Seid el-Hudri[1], radijallahu anhuma, kazuje: "Kada je bila Bitka na Tebuku, ljude je zadesila glad, pa su rekli: 'Allahov Poslaniče, kada bi nam dozvolio da zakoljemo svoje deve, pa da jedemo i uzmemo loja?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: 'Učinite to.' Tada je došao Omer, radijallahu anhu, i rekao: 'Allahov Poslaniče, ukoliko to učiniš, smanjit će se broj jahaćih deva, nego ti zatraži od njih da svi donesu preostalu hranu, a zatim zamoli Allaha da im u toj hrani dadne bereket, jer će im Allah vjerovatno u tome dati bereket.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da, tako je!', i zatraži da se donese kožni prostirač, pa ga je prostro, a zatim je zatražio da svako donese što mu je ostalo od hrane. Neko je donio šaku kukuruza, neko šaku datula, neko komadić kruha, sve dok se na prostirci nije sakupilo nešto malo. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio je za blagoslov, a zatim je rekao: 'Uzmite u svoje posude.' I oni su stavljali hranu u posude, tako da u logoru nije ostala nijedna posuda a da je nisu napunili, i jeli su dok se nisu zasitili i još je hrane ostalo. Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svjedočim da nema boga osim Allaha i da sam ja

1. Prenosilac hadisa, kako naglašava imam Nevevi, nije siguran da li se radi o Ebu Hurejri ili Ebu Seidu el-Hudriju, ali sumnja ovdje ne utječe na ispravnost hadisa jer su i Ebu Hurejra i Ebu Seid ashabi, a svi ashabi bili su povjerljivi i pravedni.

Allahov poslanik. Nijednom čovjeku koji susretne Allaha s ovim riječima, ne sumnjajući u njih, neće se spriječiti ulazak u Džennet.'" Hadis bilježi Muslim, 27.

٤١٧ - وَعَنْ عِتْبَانَ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَهُوَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا، قَالَ: كُنْتُ أُصَلِّي لِقَوْمِي بَنِي سَالِمٍ، وَكَانَ يَحُولُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ وَادٍ إِذَا جَاءَتِ الْأَمْطَارُ، فَيَشُقُّ عَلَيَّ اجْتِيَازُهُ قِبَلَ مَسْجِدِهِمْ، فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ لَهُ: إِنِّي أَنْكَرْتُ بَصَرِي وَإِنَّ الْوَادِيَ الَّذِي بَيْنِي وَبَيْنَ قَوْمِي يَسِيلُ إِذَا جَاءَتِ الْأَمْطَارُ فَيَشُقُّ عَلَيَّ اجْتِيَازُهُ فَوَدِدْتُ أَنَّكَ تَأْتِي فَتُصَلِّي فِي بَيْتِي مَكَانًا أَتَّخِذُهُ مُصَلًّى، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سَأَفْعَلُ». فَغَدَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بَعْدَ مَا اشْتَدَّ النَّهَارُ، وَاسْتَأْذَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَذِنْتُ لَهُ، فَلَمْ يَجْلِسْ حَتَّى قَالَ: «أَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ مِنْ بَيْتِكَ؟» فَأَشَرْتُ لَهُ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي أُحِبُّ أَنْ يُصَلِّيَ فِيهِ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَبَّرَ وَصَفَفْنَا وَرَاءَهُ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ وَسَلَّمْنَا حِينَ سَلَّمَ فَحَبَسْتُهُ عَلَى خَزِيرَةٍ تُصْنَعُ لَهُ، فَسَمِعَ أَهْلُ الدَّارِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِي فَثَابَ رِجَالٌ مِنْهُمْ حَتَّى كَثُرَ الرِّجَالُ فِي الْبَيْتِ، فَقَالَ رَجُلٌ: مَا فَعَلَ مَالِكٌ لَا أَرَاهُ! فَقَالَ رَجُلٌ: ذَلِكَ مُنَافِقٌ لَا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَقُلْ ذَلِكَ، أَلَا تَرَاهُ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ تَعَالَى؟» فَقَالَ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. أَمَّا نَحْنُ فَوَاللَّهِ مَا نَرَى وُدَّهُ وَلَا حَدِيثَهُ إِلَّا إِلَى الْمُنَافِقِينَ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

417. Itban b. Malik, radijallahu anhu, jedan od učesnika Bitke na Bedru, kazuje: "Svoje sunarodnjake iz plemena Benu Salim predvodio sam u namazu. Između moje kuće i džamije nalazila se jedna dolina, pa kada bi nastupio kišni period, bilo bi mi teško doći do džamije jer bi dolina bila poplavljena. Jednog dana otišao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Moj je vid oslabio, dolina između mene i moga naroda puna je bujica kada počnu kiše i teško mi je da je pređem. Zato bih želio da ti dođeš, pa da klanjaš u mojoj kući na određenom mjestu na kojem bih i ja poslije klanjao namaze.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Učinit ću to.' Sutradan, nakon što se sunce već dobro podiglo, došao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a sa njim i Ebu Bekr, radijallahu anhu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je dozvolu da uđe u kuću, pa sam mu dozvolio, a on je ušao i nije sjeo, već je upitao: 'U kojem dijelu kuće želiš da klanjam?' Pokazao sam mu na mjesto na kojem sam želio da klanja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je i donio početni tekbir, a mi smo se poredali iza njega. Klanjao je dva rekata, a zatim predao selam, a mi smo ga predali sa njim. Zadržao sam ga na ručku na kojem sam poslužio jelo od mesa i brašna. Mještani su čuli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

u mojoj kući, pa su muškarci počeli dolaziti sve dok se nisu okupili u velikom broju. Jedan čovjek upita: 'Šta je s Malikom[1], kad ga ne vidim?', a drugi reče: 'To je munafik koji ne voli Allaha i Njegovog Poslanika.' Na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nemoj tako govoriti! Zar nisi čuo da je izgovorio da nema boga osim Allaha, želeći time Allahovo zadovoljstvo!' Tada taj čovjek reče: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju, ali mi, tako nam Allaha, tu njegovu ljubav ne vidimo, niti vidimo da razgovara s nekim drugim izuzev s munaficima!'[2] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah je zabranio Vatri onoga ko iskreno kaže da nema boga osim Allaha, želeći time Allahovo zadovoljstvo.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1186, i Muslim, 657.

٤١٨ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَبْيٍ فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السَّبْيِ تَسْعَى، إِذْ وَجَدَتْ صَبِيًّا فِي السَّبْيِ أَخَذَتْهُ فَأَلْزَقَتْهُ بِبَطْنِهَا، فَأَرْضَعَتْهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَتُرَوْنَ هَذِهِ الْمَرْأَةَ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ؟» قُلْنَا: لَا وَاللَّهِ. فَقَالَ: «اللَّهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هَذِهِ بِوَلَدِهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

418. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, kazuje: "Jednoga dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se iz bitke vodeći zarobljenike. Među tim zarobljenicima bila je i jedna žena koja je, ugledavši svoje dijete među njima, potrčala prema njemu, uzela ga i čvrsto privila uza se, a zatim ga počela dojiti. Vidjevši taj prizor, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je ashabe: 'Zar mislite da bi ova žena bacila svoje dijete u vatru?' Ashabi odgovoriše: 'Ne, tako nam Allaha!' Tada Poslanik reče: 'Allah je prema Svojim robovima milostiviji od ove žene prema svome djetetu.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5999, i Muslim, 2754.

٤١٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْخَلْقَ، كَتَبَ فِي كِتَابٍ، فَهُوَ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ: إِنَّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي».

وَفِي رِوَايَةٍ: «غَلَبَتْ غَضَبِي». وَفِي رِوَايَةٍ: «سَبَقَتْ غَضَبِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

419. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada je Allah stvorio stvorenja, zapisao je

1. Malik za kojeg je ovaj čovjek upitao bio je Malik b. Duhšum.

2. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio čovjeka zbog njegovih riječi, ovaj je, kao opravdanje, kazao da vide Malika kako se često druži sa munaficima. Ipak, Malik b. Duhšum bio je iskreni vjernik, ensarija. Učestvovao je u Bitki na Bedru i u drugim bitkama. Neki historičari, poput Ibn Ishaka i Vakidija, smatraju da je prisustvovao Drugoj prisezi na Akabi.

u Knjizi, a ona je kod Njega iznad Arša: 'Moja milost nadvladava Moju srdžbu.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 7404, i Muslim, 2751.

U drugoj verziji kaže se: "...nadvladala je Moju srdžbu", a u sljedećoj: "...pretekla je Moju srdžbu."

٤٢٠ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: جَعَلَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مِائَةَ جُزْءٍ، فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ، وَأَنْزَلَ فِي الْأَرْضِ جُزْءًا وَاحِدًا، فَمِنْ ذَلِكَ الْجُزْءِ يَتَرَاحَمُ الْخَلَائِقُ حَتَّى تَرْفَعُ الدَّابَّةُ حَافِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا خَشْيَةَ أَنْ تُصِيبَهُ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى مِائَةَ رَحْمَةٍ أَنْزَلَ مِنْهَا رَحْمَةً وَاحِدَةً بَيْنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالْبَهَائِمِ وَالْهَوَامِّ، فَبِهَا يَتَعَاطَفُونَ، وَبِهَا يَتَرَاحَمُونَ، وَبِهَا تَعْطِفُ الْوَحْشُ عَلَى وَلَدِهَا، وَأَخَّرَ اللَّهُ تَعَالَى تِسْعًا وَتِسْعِينَ رَحْمَةً يَرْحَمُ بِهَا عِبَادَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ أَيْضًا مِنْ رِوَايَةِ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى مِائَةَ رَحْمَةٍ فَمِنْهَا رَحْمَةٌ يَتَرَاحَمُ بِهَا الْخَلْقُ بَيْنَهُمْ، وَتِسْعٌ وَتِسْعُونَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى خَلَقَ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِائَةَ رَحْمَةٍ كُلُّ رَحْمَةٍ طِبَاقُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ، فَجَعَلَ مِنْهَا فِي الْأَرْضِ رَحْمَةً فَبِهَا تَعْطِفُ الْوَالِدَةُ عَلَى وَلَدِهَا وَالْوَحْشُ وَالطَّيْرُ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، أَكْمَلَهَا بِهَذِهِ الرَّحْمَةِ».

420. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Allah je milost sačinio od stotinu dijelova, pa je kod Sebe zadržao devedeset devet, a na Zemlju spustio jedan dio. Od tog jednog dijela stvorenja su samilosna jedna prema drugim, tako da i životinja podigne nogu bojeći se da ne ozlijedi svoje mladunče." Muttefekun alejhi: Buhari, 6000, i Muslim, 2752.

U drugoj verziji kaže se: "Uzvišeni Allah ima stotinu milosti, od kojih je jednu spustio među džine, ljude, životinje i gmizavce, pa su oni s tom jednom milošću međusobno brižni, samilosni, tako da je i divlja životinja brižna prema svome mladunčetu. Allah je ostavio devedeset devet milosti kojima će se smilovati Svojim robovima na Sudnjem danu."

Isti hadis Muslim bilježi od Selmana el-Farisija, radijallahu anhu, a u njemu se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah ima stotinu milosti, jednom od njih stvorenja su međusobno samilosna, a devedeset devet je za Sudnji dan."

U sljedećoj verziji navodi se: "Uzvišeni je Allah, na Dan kada je stvorio nebesa i Zemlju, stvorio i stotinu milosti, a svaka od tih milosti ispunjava prostor između nebesa i Zemlje; jednu je milost poslao na Zemlju, pa je zbog nje majka milostiva prema svome djetetu, a i divlje životinje i ptice

jedne prema drugima. Kada nastupi Sudnji dan, On će tih devedeset devet milosti upotpuniti s tom jednom milošću."

٤٢١ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِيمَا يَحْكِي عَنْ رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، قَالَ: «أَذْنَبَ عَبْدٌ ذَنْبًا، فَقَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْبًا، فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، ثُمَّ عَادَ فَأَذْنَبَ، فَقَالَ: أَيْ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْبًا، فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، ثُمَّ عَادَ فَأَذْنَبَ، فَقَالَ: أَيْ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْبًا، فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِي فَلْيَفْعَلْ مَا شَاءَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

421. Ebu Hurejra prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji prenosi od svoga Uzvišenog Gospodara da je rekao: "Jedan je rob počinio grijeh, pa je rekao: 'Allahu, oprosti mi moj grijeh!' Uzvišeni Allah rekao je: 'Moj je rob počinio grijeh, zatim se sjetio da ima Gospodara, koji oprašta grijeh i kažnjava za njega.' Čovjek je ponovo počinio grijeh i rekao: 'Gospodaru, oprosti mi moj grijeh!', pa je Allah rekao: 'Moj je rob počinio grijeh, zatim se sjetio da ima Gospodara, koji prašta grijeh i kažnjava za njega.' Nakon toga, čovjek je opet počinio grijeh i rekao: 'Gospodaru, oprosti mi moj grijeh!', pa je Allah rekao: 'Moj je rob počinio grijeh, zatim se sjetio da ima Gospodara, koji prašta grijeh i kažnjava za njega. Oprostio sam Svome robu, pa neka radi šta hoće!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 7507, i Muslim, 2758.

Riječi Uzvišenog: "...pa neka radi šta hoće", znače: "sve dok čini tako, griješi i kaje se, Ja ću mu opraštati, jer pokajanje poništava sve počinjene grijehe."

٤٢٢ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ لَمْ تُذْنِبُوا، لَذَهَبَ اللَّهُ بِكُمْ، وَجَاءَ بِقَوْمٍ يُذْنِبُونَ، فَيَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ تَعَالَى، فَيَغْفِرُ لَهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

422. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kada ne biste griješili, Allah bi vas uklonio, a doveo bi narod koji bi griješio, a zatim tražio oprost od Njega, pa bi im On opraštao." Hadis bilježi Muslim, 2749.

٤٢٣ - وَعَنْ أَبِي أَيُّوبَ خَالِدِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَوْلَا أَنَّكُمْ تُذْنِبُونَ، لَخَلَقَ اللَّهُ خَلْقًا يُذْنِبُونَ، فَيَسْتَغْفِرُونَ، فَيَغْفِرُ لَهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

423. Ebu Ejjub Halid b. Zejd, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Kada vi ne biste griješili, Allah bi stvorio ljude koji bi griješili, zatim tražili oprost od Njega, a On bi im opraštao." Hadis bilježi Muslim, 2748.

٤٢٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا قُعُودًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مَعَنَا أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي نَفَرٍ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَيْنِ أَظْهُرِنَا، فَأَبْطَأَ عَلَيْنَا، فَخَشِينَا أَنْ يُقْتَطَعَ دُونَنَا، فَفَزِعْنَا، فَقُمْنَا، فَكُنْتُ أَوَّلَ مَنْ فَزِعَ، فَخَرَجْتُ أَبْتَغِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى أَتَيْتُ حَائِطًا لِلْأَنْصَارِ، وَذَكَرَ الْحَدِيثَ بِطُولِهِ إِلَى قَوْلِهِ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اذْهَبْ فَمَنْ لَقِيتَ وَرَاءَ هَذَا الْحَائِطِ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مُسْتَيْقِنًا بِهَا قَلْبُهُ فَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

424. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Jednom prilikom sjedili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a sa nama su bili Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma. U jednom trenutku Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i napustio nas. Kako se dugo nije vraćao, uplašili smo se da mu se šta nije dogodilo, pa smo ga pošli tražiti. Ja sam među prvima krenuo tražiti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i išao sam sve dok ne dođoh do jedne ograđene ensarijske bašte..." - potom je naveo duži hadis do riječi u kojima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Idi i obraduj Džennetom svakoga koga susretneš izvan ove bašte a on iskreno i čvrsto iz dubine srca bude svjedočio da nema boga osim Allaha!" Hadis bilježi Muslim, 31.

٤٢٥ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَلَا قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي إِبْرَاهِيمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ ٱلنَّاسِ ۖ فَمَن تَبِعَنِى فَإِنَّهُۥ مِنِّى» [إِبْرَاهِيمُ: ٣٦]، وَقَوْلَ عِيسَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِن تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۖ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ» [الْمَائِدَةُ: ١١٨]، فَرَفَعَ يَدَيْهِ وَقَالَ: «اللَّهُمَّ أُمَّتِي أُمَّتِي» وَبَكَى، فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: «يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ، فَسَلْهُ مَا يُبْكِيهِ؟» فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا قَالَ وَهُوَ أَعْلَمُ، فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ فَقُلْ: إِنَّا سَنُرْضِيكَ فِي أُمَّتِكَ وَلَا نَسُوؤُكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

425. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, citirao Allahove riječi o Ibrahimu, alejhis-selam: "Gospodaru moj, oni su mnoge ljude na stranputicu naveli. Onaj ko bude mene slijedio - moje je vjere..." (Ibrahim, 36), i riječi Isaa, alejhis-selam: "Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar Ti si!" (El-Maida, 118), a zatim je podigao ruke i kroz suze rekao: "Allahu, moj ummet, moj ummet!" Uzvišeni Allah rekao je: "Džibrile, idi Muhammedu i upitaj ga - a tvoj Gospodar najbolje zna - zbog čega plače." Džibril mu je došao, pa ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o onome što je rekao - a Allah to najbolje zna. Tada je Uzvišeni Allah rekao: "O Džibrile, idi Muhammedu i reci: 'Mi ćemo ti dati da budeš zadovoljan svojim ummetom i nećemo te u pogledu njega rastužiti.'" Hadis bilježi Muslim, 202.

٤٢٦ - وَعَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ رِدْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حِمَارٍ فَقَالَ: «يَا مُعَاذُ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ، وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ؟» قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ، وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقَّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا»، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا أُبَشِّرُ النَّاسَ؟ قَالَ: «لَا تُبَشِّرْهُمْ فَيَتَّكِلُوا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

426. Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, kazuje: "Jahao sam zajedno sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na magarcu, pa mi je rekao: 'O Muaze, znaš li koje je Allahovo pravo kod Njegovih robova, a koje je pravo robova kod Allaha?' Odgovorio sam: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', a Poslanik reče: 'Allahovo pravo kod Njegovih robova jeste da Ga obožavaju i da Mu ništa ne pridružuju, a pravo robova kod Allaha jeste da ne kazni[1] onoga od njih ko Mu nije širk[2] učinio.' Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, hoću li obradovati ljude?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nemoj ih obradovati ovim, jer bi se mogli samo na to osloniti.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6267, i Muslim, 30.

٤٢٧ - وَعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْمُسْلِمُ إِذَا سُئِلَ فِي الْقَبْرِ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى: «يُثَبِّتُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱلْقَوْلِ ٱلثَّابِتِ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْأَخِرَةِ» [إِبْرَاهِيمُ: ٢٧]». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

427. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada musliman bude ispitivan u kaburu, svjedočit će da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik. Na to se odnose riječi Uzvišenog: 'Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovome i na onome svijetu...' (Ibrahim, 27)." Muttefekun alejhi: Buhari, 4699, i Muslim, 2871.

٤٢٨ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ الْكَافِرَ إِذَا عَمِلَ حَسَنَةً، أُطْعِمَ بِهَا طُعْمَةً مِنَ الدُّنْيَا، وَأَمَّا الْمُؤْمِنُ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَدَّخِرُ لَهُ حَسَنَاتِهِ فِي الْآخِرَةِ، وَيُعْقِبُهُ رِزْقًا فِي الدُّنْيَا عَلَى طَاعَتِهِ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مُؤْمِنًا حَسَنَةً يُعْطَى بِهَا فِي الدُّنْيَا، وَيُجْزَى بِهَا فِي الْآخِرَةِ، وَأَمَّا الْكَافِرُ، فَيُطْعَمُ بِحَسَنَاتِ مَا عَمِلَ لِلَّهِ تَعَالَى فِي الدُّنْيَا حَتَّى إِذَا أَفْضَى إِلَى الْآخِرَةِ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَةٌ يُجْزَى بِهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

428. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada nevjernik uradi dobro djelo, on se za njega nagradi dunjalučkim užitkom, a što se tiče vjernika, njemu Uzvišeni Allah

1. Misli se na kažnjavanje vječnom kaznom u Džehennemu, jer je vjerodostojno potvrđeno da će neki vjernici, zbog grijeha koje su činili na dunjaluku, određeno vrijeme provesti u Džehennemu, a nakon toga ući će u Džennet. Vidjeti hadis 1884.

2. Vidjeti pojašnjenje uz hadis 56.

pohranjuje njegova dobra djela za ahiret, a daje mu opskrbu na dunjaluku zbog njegove pokornosti." Hadis bilježi Muslim, 2808.

U drugoj verziji kaže se: "Allah neće zakinuti vjernika za dobro koje čini: dat će mu nagradu na dunjaluku i bit će nagrađen na ahiretu, dok će nevjernik za dobra djela učinjena u ime Boga[1] biti nagrađen na dunjaluku, pa kada dođe na ahiret, neće imati nijedno dobro djelo za koje bi bio nagrađen."

٤٢٩ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهَرٍ جَارٍ غَمْرٍ عَلَى بَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

429. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet propisanih namaza poput su velike rijeke koja teče ispred vrata jednog od vas i u kojoj se svakoga dana kupa pet puta." Hadis bilježi Muslim, 668.

٤٣٠ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مِنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ يَمُوتُ فَيَقُومُ عَلَى جَنَازَتِهِ أَرْبَعُونَ رَجُلًا لَا يُشْرِكُونَ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلَّا شَفَّعَهُمُ اللَّهُ فِيهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

430. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Koji god musliman umre, pa mu dženazu klanja četrdeset ljudi, koji ne čine širk, Allah će primiti njihovo zalaganje za njega." Hadis bilježi Muslim, 948.

٤٣١ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي قُبَّةٍ نَحْوًا مِنْ أَرْبَعِينَ، فَقَالَ: «أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا رُبُعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟» قُلْنَا: نَعَمْ، قَالَ: «أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟» قُلْنَا: نَعَمْ، قَالَ: «وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَذَلِكَ أَنَّ الْجَنَّةَ لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ، وَمَا أَنْتُمْ فِي أَهْلِ الشِّرْكِ إِلَّا كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ، أَوْ كَالشَّعْرَةِ السَّوْدَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَحْمَرِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

431. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Jednoga dana, otprilike nas četrdeset, sjedili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem,

1. I pored toga što su obožavali lažna božanstva, idolopoklonici su priznavali da je Uzvišeni Allah stvoritelj kosmosa i Njemu su se u trenucima najvećih muka i tegoba iskreno obraćali dovom, o čemu Kur'an govori na više mjesta. Neka dobra djela, poput udjeljivanja milostinje, posjećivanja rodbine, pružanja pomoći starim, ubogim i siročadi, činili bi isključivo u ime Allaha, želeći nagradu od Njega, a ne od svojih idola. Hadis ukazuje na činjenicu da, i pored toga što su mnoga djela radili "u ime Allaha", ukoliko su umrli prije nego što su se pokajali za pridruživanje Allahu druga - širk, ništa od tih djela neće im biti priznato. Slična je situacija i sa sljedbenicima današnjih religija koji sebe smatraju monoteistima, a kroz mnoge obrede očevidno pripisuju Allahu sudruga.

pod jednim šatorom, pa nas je on upitao: 'Da li biste bili zadovoljni ako biste sačinjavali četvrtinu stanovnika Dženneta?' Odgovorili smo: 'Da', a on upita: 'Da li biste bili zadovoljni ako biste sačinjavali trećinu stanovnika Dženneta?' Odgovorili smo: 'Da', a on reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, nadam se da ćete sačinjavati polovinu stanovnika Dženneta, zato što u Džennet neće ući niko drugi osim onoga ko je bio predan Allahu. Vi ste u odnosu na one koji Allahu širk čine poput bijele dlake na koži crnoga bika, ili poput crne dlake na koži crvenog bika.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6528, i Muslim 221.

٤٣٢ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ دَفَعَ اللَّهُ إِلَى كُلِّ مُسْلِمٍ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا فَيَقُولُ: هَذَا فِكَاكُكَ مِنَ النَّارِ».

وَفِي رِوَايَةٍ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ نَاسٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ بِذُنُوبٍ أَمْثَالِ الْجِبَالِ يَغْفِرُهَا اللَّهُ لَهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

432. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah će na Sudnjem danu svakom muslimanu predati po jednog židova ili kršćanina i reći: 'Ovo je tvoj iskup od Vatre.'" Hadis bilježi Muslim, 2767.

U drugoj verziji, koju također prenosi Ebu Musa el-Eš'ari, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu doći će ljudi, muslimani, sa grijesima poput brda, pa će im Allah oprostiti."

Riječi: "Allah će na Sudnjem danu svakom muslimanu predati po jednog židova ili kršćanina i reći: 'Ovo je tvoj iskup od Vatre'", pojašnjava hadis od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, u kojem se navodi: "Svako ima svoje mjesto u Džennetu i mjesto u Vatri"[1], što znači da svakog vjernika koji uđe u Džennet, nevjernik zamijeni na njegovom mjestu u Vatri, jer on to zaslužuje zbog svog nevjerstva[2]. Riječi: "tvoj iskup", znače: ti si bio izložen ulasku u Vatru, a ovo je tvoj iskup od nje, jer je Uzvišeni Allah za Džehennem odredio broj koji će ga ispuniti, pa kada u njega uđu nevjernici zbog svojih grijeha i nevjerstva, to će označavati oslobođenje muslimana od Vatre. A Allah najbolje zna.

1. Hadis bilježi Ibn Madža, 4341.

2. Svakoj osobi pripremljeno je mjesto u Džennetu i mjesto u Džehennemu i svako će, zavisno od toga kako u životu bude postupao, zaslužiti ili jedno ili drugo. Ko se pokori Allahu i slijedi upute Allahovih poslanika, njegovo se mjesto u Džehennemu zamijeni mjestom u Džennetu, a ko okrene leđa Allahovoj vjeri, njegovo mjesto u Džennetu zamijeni se mjestom u Džehennemu.

٤٣٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «يُدْنَى الْمُؤْمِنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ رَبِّهِ حَتَّى يَضَعَ كَنَفَهُ عَلَيْهِ، فَيُقَرِّرَهُ بِذُنُوبِهِ، فَيَقُولُ: أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟ أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟ فَيَقُولُ: رَبِّ أَعْرِفُ، قَالَ: فَإِنِّي قَدْ سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا، وَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ، فَيُعْطَى صَحِيفَةَ حَسَنَاتِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

433. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Na Sudnjem danu vjernik će biti približen svome Gospodaru, tako da će ga On staviti u Svoje okrilje i navesti ga da prizna svoje grijehe, pa će ga upitati: 'Znaš li za taj i taj grijeh? Znaš li za taj i taj grijeh?' Vjernik će odgovoriti: 'Gospodaru, znam.' Tada će Allah reći: 'Ja sam ti ga prekrio na dunjaluku, a danas ti ga opraštam.' Zatim će mu se dati knjiga njegovih dobrih djela." Muttefekun alejhi: Buhari, 6070, i Muslim, 2768.

٤٣٤ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَصَابَ مِنِ امْرَأَةٍ قُبْلَةً، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: «وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ طَرَفَيِ ٱلنَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ ٱلَّيْلِ ۚ إِنَّ ٱلْحَسَنَٰتِ يُذْهِبْنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ» [هُودٌ: ١١٤] فَقَالَ الرَّجُلُ: أَلِي هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «لِجَمِيعِ أُمَّتِي كُلِّهِمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

434. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je jedan čovjek poljubio neku ženu[1], pa je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i o tome ga obavijestio, a zatim je Uzvišeni Allah objavio: "I obavljaj molitvu početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela zaista poništavaju loša!..." (Hud, 114). Čovjek upita: "Je li ovo važi samo za mene, Allahov Poslaniče?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Za cijeli moj ummet." Muttefekun alejhi: Buhari, 526, i Muslim, 2763.

٤٣٥ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَصَبْتُ حَدًّا، فَأَقِمْهُ عَلَيَّ، وَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَصَبْتُ حَدًّا، فَأَقِمْ فِيَّ كِتَابَ اللَّهِ، قَالَ: «هَلْ حَضَرْتَ مَعَنَا الصَّلَاةَ؟» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: «قَدْ غُفِرَ لَكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

435. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je neki čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, počinio sam grijeh za koji je propisana kazna, pa je izvrši nada mnom.' Tada je nastupilo vrijeme namaza, pa je klanjao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a kada je završio namaz, rekao je: 'Allahov Poslaniče, počinio sam grijeh za koji je predviđena kazna, pa zato u pogledu mene sprovedi propis koji nalaže Allahova Knjiga.' Poslanik ga upita: 'Jesi li sa nama klanjao

1. Poljubio je ženu koju mu nije bilo dozvoljeno poljubiti.

namaz?' Čovjek odgovori: 'Da', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tebi je oprošteno.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6823, i Muslim, 2764.

Riječi: "Počinio sam grijeh za koji je propisana kazna", znače: grijeh koji nalaže popravno-odgojnu mjeru koja je blaža od šerijatom propisanih kazni poput bičevanja ili kamenovanja, koje su predviđene za konzumiranje alkohola i blud, jer se ove kazne ne poništavaju klanjanjem namaza, niti je islamskom vladaru dopušteno da ih ne izvrši.

٤٣٦ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ لَيَرْضَى عَنِ الْعَبْدِ أَنْ يَأْكُلَ الْأَكْلَةَ، فَيَحْمَدُهُ عَلَيْهَا، أَوْ يَشْرَبَ الشَّرْبَةَ، فَيَحْمَدُهُ عَلَيْهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

436. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je uistinu zadovoljan čovjekom koji Mu se zahvali na hrani koju pojede i na piću koje popije." Hadis bilježi Muslim, 2734.

٤٣٧ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ، وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

437. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah pruža Svoju ruku noću da bi se pokajao onaj koji je griješio danju, i pruža Svoju ruku danju da bi se pokajao onaj koji je griješio noću, i tako sve dok sunce ne izađe sa zapada." Hadis bilježi Muslim, 2759.

٤٣٨ - وَعَنْ أَبِي نَجِيحٍ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ، بِفَتْحِ الْعَيْنِ وَالْبَاءِ، السُّلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ وَأَنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَظُنُّ أَنَّ النَّاسَ عَلَى ضَلَالَةٍ، وَأَنَّهُمْ لَيْسُوا عَلَى شَيْءٍ، وَهُمْ يَعْبُدُونَ الْأَوْثَانَ، فَسَمِعْتُ بِرَجُلٍ بِمَكَّةَ يُخْبِرُ أَخْبَارًا، فَقَعَدْتُ عَلَى رَاحِلَتِي، فَقَدِمْتُ عَلَيْهِ، فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْتَخْفِيًا جُرَآءُ عَلَيْهِ قَوْمُهُ، فَتَلَطَّفْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَيْهِ بِمَكَّةَ، فَقُلْتُ لَهُ: مَا أَنْتَ؟ قَالَ: «أَنَا نَبِيٌّ». قُلْتُ: وَمَا نَبِيٌّ؟ قَالَ: «أَرْسَلَنِيَ اللَّهُ». قُلْتُ: وَبِأَيِّ شَيْءٍ أَرْسَلَكَ؟ قَالَ: «أَرْسَلَنِي بِصِلَةِ الْأَرْحَامِ، وَكَسْرِ الْأَوْثَانِ، وَأَنْ يُوَحَّدَ اللَّهُ لَا يُشْرَكُ بِهِ شَيْءٌ». قُلْتُ: فَمَنْ مَعَكَ عَلَى هَذَا؟ قَالَ: «حُرٌّ وَعَبْدٌ». وَمَعَهُ يَوْمَئِذٍ أَبُو بَكْرٍ وَبِلَالٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا. قُلْتُ: إِنِّي مُتَّبِعُكَ، قَالَ: «إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ ذَلِكَ يَوْمَكَ هَذَا. أَلَا تَرَى حَالِي وَحَالَ النَّاسِ؟ وَلَكِنِ ارْجِعْ إِلَى أَهْلِكَ فَإِذَا سَمِعْتَ بِي قَدْ ظَهَرْتُ فَأْتِنِي». قَالَ فَذَهَبْتُ إِلَى أَهْلِي، وَقَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ، وَكُنْتُ فِي أَهْلِي. فَجَعَلْتُ أَتَخَبَّرُ الْأَخْبَارَ، وَأَسْأَلُ النَّاسَ حِينَ قَدِمَ الْمَدِينَةَ حَتَّى قَدِمَ نَفَرٌ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ، فَقُلْتُ: مَا فَعَلَ هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي قَدِمَ الْمَدِينَةَ؟ فَقَالُوا: النَّاسُ إِلَيْهِ سِرَاعٌ وَقَدْ أَرَادَ قَوْمُهُ قَتْلَهُ، فَلَمْ يَسْتَطِيعُوا ذَلِكَ، فَقَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَعْرِفُنِي؟ قَالَ: «نَعَمْ أَنْتَ الَّذِي لَقِيتَنِي بِمَكَّةَ». قَالَ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي عَمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ وَأَجْهَلُهُ، أَخْبِرْنِي عَنِ الصَّلَاةِ؟ قَالَ: «صَلِّ صَلَاةَ الصُّبْحِ، ثُمَّ اقْصُرْ عَنِ الصَّلَاةِ حَتَّى تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ قِيدَ رُمْحٍ، فَإِنَّهَا تَطْلُعُ حِينَ تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ، وَحِينَئِذٍ يَسْجُدُ لَهَا الْكُفَّارُ، ثُمَّ صَلِّ، فَإِنَّ الصَّلَاةَ مَشْهُودَةٌ

مَحْضُورَةٌ. حَتَّى يَسْتَقِلَّ الظِّلُّ بِالرُّمْحِ، ثُمَّ اقْصُرْ عَنِ الصَّلَاةِ، فَإِنَّهُ حِينَئِذٍ تُسْجَرُ جَهَنَّمُ، فَإِذَا أَقْبَلَ الْفَيْءُ فَصَلِّ، فَإِنَّ الصَّلَاةَ مَشْهُودَةٌ مَحْضُورَةٌ حَتَّى تُصَلِّيَ الْعَصْرَ ثُمَّ اقْصُرْ عَنِ الصَّلَاةِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ، فَإِنَّهَا تَغْرُبُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ، وَحِينَئِذٍ يَسْجُدُ لَهَا الْكُفَّارُ». قَالَ: فَقُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، فَالْوُضُوءُ حَدِّثْنِي عَنْهُ؟ فَقَالَ: «مَا مِنْكُمْ رَجُلٌ يُقَرِّبُ وَضُوءَهُ، فَيَتَمَضْمَضُ وَيَسْتَنْشِقُ فَيَنْتَثِرُ، إِلَّا خَرَّتْ خَطَايَا وَجْهِهِ وَفِيهِ وَخَيَاشِيمِهِ. ثُمَّ إِذَا غَسَلَ وَجْهَهُ كَمَا أَمَرَهُ اللَّهُ إِلَّا خَرَّتْ خَطَايَا وَجْهِهِ مِنْ أَطْرَافِ لِحْيَتِهِ مَعَ الْمَاءِ. ثُمَّ يَغْسِلُ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ إِلَّا خَرَّتْ خَطَايَا يَدَيْهِ مِنْ أَنَامِلِهِ مَعَ الْمَاءِ، ثُمَّ يَمْسَحُ رَأْسَهُ، إِلَّا خَرَّتْ خَطَايَا رَأْسِهِ مِنْ أَطْرَافِ شَعْرِهِ مَعَ الْمَاءِ، ثُمَّ يَغْسِلُ قَدَمَيْهِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ، إِلَّا خَرَّتْ خَطَايَا رِجْلَيْهِ مِنْ أَنَامِلِهِ مَعَ الْمَاءِ، فَإِنْ هُوَ قَامَ فَصَلَّى، فَحَمِدَ اللَّهَ تَعَالَى، وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَمَجَّدَهُ بِالَّذِي هُوَ لَهُ أَهْلٌ، وَفَرَّغَ قَلْبَهُ لِلَّهِ تَعَالَى، إِلَّا انْصَرَفَ مِنْ خَطِيئَتِهِ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ».

فَحَدَّثَ عَمْرُو بْنُ عَبَسَةَ بِهَذَا الْحَدِيثِ أَبَا أُمَامَةَ صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ أَبُو أُمَامَةَ: يَا عَمْرُو بْنَ عَبَسَةَ، انْظُرْ مَا تَقُولُ! فِي مَقَامٍ وَاحِدٍ يُعْطَى هَذَا الرَّجُلُ؟ فَقَالَ عَمْرٌو: يَا أَبَا أُمَامَةَ. فَقَدْ كَبِرَتْ سِنِّي، وَرَقَّ عَظْمِي، وَاقْتَرَبَ أَجَلِي، وَمَا بِي حَاجَةٌ أَنْ أَكْذِبَ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى، وَلَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لَوْ لَمْ أَسْمَعْهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا، حَتَّى عَدَّ سَبْعَ مَرَّاتٍ، مَا حَدَّثْتُ أَبَدًا بِهِ، وَلَكِنِّي سَمِعْتُهُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

438. Ebu Nedžih Amr b. Abesa es-Sulemi, radijallahu anhu, rekao je: "Ja sam još u džahilijetu smatrao da ljudi žive u zabludi i da nisu ništa postigli obožavanjem kipova. Tada sam čuo da u Meki postoji čovjek koji kazuje čudne i veličanstvene vijesti, pa sam uzjahao svoju jahalicu i otišao mu. Taj čovjek bio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i skrivao se od svojih sunarodnjaka koji su ga progonili. Krijući se, došao sam mu i upitao ga: 'Ko si ti?', a on mi odgovori: 'Ja sam vjerovjesnik.' Ja upitah: 'A šta je to vjerovjesnik?', a on odgovori: 'Mene je Allah poslao.' Upitao sam: 'S čime te Allah poslao?', a on odgovori: 'Poslao me s pozivom ljudima da održavaju rodbinske veze, da unište kipove i da vjeruju u Allaha, ne pripisujući Mu druga.' Upitao sam: 'A ko te slijedi?', a on odgovori: 'I slobodni i robovi', a sa njim su tada bili Ebu Bekr i Bilal, radijallahu anhuma. Tada rekoh: 'I ja ću biti tvoj sljedbenik.' On reče: 'Ti to sada nikako nećeš moći! Zar ne vidiš u kakvom smo stanju ja i moji sljedbenici? Sada se vrati svojoj porodici, pa kada čuješ da sam ojačao, onda mi dođi.' Vratio sam se svojoj porodici, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je iz Meke u Medinu. Počeo sam se raspitivati o njemu i tako sam jednog dana našao jednu grupu Medinelija i upitao ih: 'Šta radi čovjek koji je došao u Medinu?', a oni odgovoriše: 'Dolaze mu ljudi sa svih strana. Njegov narod hoće da ga ubije, ali to nisu u stanju učiniti.' Tada sam krenuo u Medinu i ušao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam ga upitao:

'Allahov Poslaniče, da li me prepoznaješ?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Da. Ti si onaj koji se sa mnom susreo u Meki.' Rekoh: 'Allahov Poslaniče, reci mi čemu te Allah podučio, a šta ja ne znam. Kaži mi nešto o namazu.' Poslanik reče: 'Klanjaj sabah-namaz, a zatim nemoj klanjati sve dok sunce ne izađe i digne se za koplje od horizonta, jer ono izlazi između dva šejtanova roga i tada mu se klanjaju nevjernici. Nakon toga klanjaj koliko želiš, jer namazu prisustvuju meleki i bilježe sevape sve do vremena kada sjena koplja bude koliko je i samo koplje. Tada prestani sa namazom, jer se u tom vremenu Džehennem razbuktava. Kada se sunce makne sa zenita, klanjaj koliko hoćeš, jer namazu prisustvuju meleki i bilježe sevape sve dok se ne klanja ikindijski farz. Tada prestani sa namazom dok sunce ne zađe, jer ono zalazi između dva šejtanova roga i tada mu se klanjaju nevjernici.' Rekao sam: 'Allahov Vjerovjesniče, podući me abdestu.' On reče: 'Kada neko od vas pripremi sebi vodu za abdest i kada obavi ispiranje usta i nosa, tada spadnu grijesi njegovog lica, usta i nosne šupljine, a kada opere svoje lice, kako mu je Allah naredio, tada mu sa lica spadnu svi grijesi sa vodom koja kapa sa krajeva njegove brade; kada opere ruke do iza lakata, tada mu sa ruku spadnu grijesi preko vrhova njegovih jagodica; kada potare glavu mokrom rukom, tada sa njegove glave spadnu grijesi sa vodom koja kapa sa kose; a kada opere noge do članaka, tada sa njegovih nogu spadnu grijesi sa vodom koja kapa sa jagodica njegovih nožnih prstiju. A ako još ustane i klanja, zahvaljujući Allahu i veličajući Ga, Onoga koji je svega toga dostojan, pa ako i svoje srce preda Allahu, onda je on oslobođen grijeha koje je počinio kao što je bio bezgrješan na dan kada ga je majka rodila.'"

Amr b. Abesa pričao je ovaj hadis Ebu Umami, drugu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Umama mu je rekao: "Amre, pazi šta pričaš! Zar odjednom da čovjek sve to dobije?" Amr reče: "O Ebu Umama, ja sam ostario, moje su kosti oslabile, približio mi se smrtni čas i nemam potrebu da lažem na Uzvišenog Allaha, niti na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Da ovaj hadis nisam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedanput, dva puta, tri puta" – da bi nabrojao sedam puta – "ne bih ga nikako ni pričao. Međutim, čuo sam ga i više puta od toga." Hadis bilježi Muslim, 832.

٤٣٩ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا أَرَادَ اللَّهُ تَعَالَى رَحْمَةَ أُمَّةٍ، قَبَضَ نَبِيَّهَا قَبْلَهَا، فَجَعَلَهُ لَهَا فَرَطًا وَسَلَفًا بَيْنَ يَدَيْهَا، وَإِذَا أَرَادَ هَلَكَةَ أُمَّةٍ، عَذَّبَهَا وَنَبِيُّهَا حَيٌّ، فَأَهْلَكَهَا وَهُوَ حَيٌّ يَنْظُرُ، فَأَقَرَّ عَيْنَهُ بِهَلَاكِهَا حِينَ كَذَّبُوهُ وَعَصَوْا أَمْرَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

439. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Uzvišeni Allah želi ukazati milost nekom narodu, odredi da njihov vjerovjesnik umre prije njih, tako da im bude predvodnik i prethodnik na ahiretu. A kada želi uništiti određeni narod, onda ih kazni dok je njihov vjerovjesnik još živ, uništi ih naočigled njega i time ga obraduje, jer su ga utjerivali u laž i bili mu nepokorni." Hadis bilježi Muslim, 2288.

❧ 52. *Vrijednost nade*

Uzvišeni Allah, obavještavajući o Svom dobrom robu, kaže:

فَسَتَذْكُرُونَ مَآ أَقُولُ لَكُمْ ۚ وَأُفَوِّضُ أَمْرِىٓ إِلَى ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بَصِيرٌۢ بِٱلْعِبَادِ ﴿٤٤﴾ فَوَقَىٰهُ ٱللَّهُ سَيِّـَٔاتِ مَا مَكَرُوا۟ وَحَاقَ بِـَٔالِ فِرْعَوْنَ سُوٓءُ ٱلْعَذَابِ ﴿٤٥﴾

"Tada ćete se, sigurno, mojih riječi sjetiti! A ja Allahu prepuštam svoj slučaj; Allah, uistinu, robove Svoje vidi." I Allah ga je sačuvao nevolje koju su mu oni snovali, a faraonove ljude zla kob zadesi.[1] (El-Mu'min, 44–45)

٤٤٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ حَيْثُ يَذْكُرُنِي. وَاللَّهِ لَلَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ يَجِدُ ضَالَّتَهُ بِالْفَلَاةِ، وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ شِبْرًا، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا، وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا، وَإِذَا أَقْبَلَ إِلَيَّ يَمْشِي، أَقْبَلْتُ إِلَيْهِ أُهَرْوِلُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ إِحْدَى رِوَايَاتِ مُسْلِمٍ، وَتَقَدَّمَ شَرْحُهُ فِي الْبَابِ قَبْلَهُ.

وَرُوِيَ فِي الصَّحِيحَيْنِ: «وَأَنَا مَعَهُ حِينَ يَذْكُرُنِي» بِالنُّونِ، وَفِي هَذِهِ الرِّوَايَةِ «حَيْثُ» بِالثَّاءِ وَكِلَاهُمَا صَحِيحٌ.

440. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ja se prema Svome robu ophodim onako kako on o Meni misli; Ja sam sa njim kada Me spominje.' – Tako mi Allaha, Allah se više obraduje pokajanju Svoga roba nego što se jedan od vas obraduje kada u pustinji nađe svoju izgubljenu devu. – 'Ko se Meni približi za jedan pedalj, Ja mu se približim za podlakticu, a ko se Meni približi za podlakticu, Ja mu se približim za hvat. Ko Meni ide hodom, ja njemu idem trkom.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 7405, i Muslim, 2675.

1. Riječ je o vjerniku iz faraonove svite koji je pozivao svoj narod da se pokorava Allahu, ali kako mu se oni nisu odazivali, u potpunosti se predao i prepustio svome Gospodaru, jer je predanost znak ispravnosti pouzdanja u Allaha.

Ovo je jedna od verzija koje bilježi Muslim, a tekst ovog hadisa naveden je pod brojem 413. U oba *Sahiha* navodi se i sljedeća verzija: "...Ja sam sa njim dok god Me spominje..."

٤٤١ - وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ مَوْتِهِ بِثَلَاثَةِ أَيَّامٍ يَقُولُ: «لَا يَمُوتَنَّ أَحَدُكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

441. Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na tri dana prije smrti kako govori: "Neka niko od vas ne umre a da nema lijepo mišljenje o Uzvišenom Allahu."[1] Hadis bilježi Muslim, 2877.

٤٤٢ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ مِنْكَ وَلَا أُبَالِي، يَا ابْنَ آدَمَ، لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ، ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ، يَا ابْنَ آدَمَ، إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا، ثُمَّ لَقِيتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا، لَأَتَيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

442. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Uzvišeni Allah kaže: 'Sine Ademov, sve dok Me dozivaš i moliš, oprаštat ću ti grijehe i ne obazirući se na njih! Sine Ademov, kada bi tvoji grijesi dostigli nebeske visine, a zatim od Mene oprosta zatražio, Ja bih ti te grijehe, i ne obazirući se na njih, oprostio! Sine Ademov, kad bi Mi došao sa grijesima kolika je Zemlja, a zatim Me susreo ne čineći Mi širk, Ja bih te obasuo sa isto toliko oprosta!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3540, koji kaže da je hasen.

❧ 53. *Između straha i nade*

Sve dok je čovjek živ i zdrav, neophodno je da u njegovom srcu podjednako budu zastupljeni i nada u Allahovu milost i strah od Njegove kazne, a kada se razboli, tada u njegovom srcu treba prevladavati nada u Njegovu milost i oprost. Na ovu činjenicu jasno ukazuju smjernice iz Kur'ana i sunneta i drugih izvora šerijata.

Uzvišeni Allah kaže:

... فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْخَـٰسِرُونَ ﴿٩٩﴾

1. Riječi: "lijepo mišljenje o Uzvišenom Allahu", znače da se nada Njegovoj milosti i oprostu, a riječi: "neka niko od vas ne umre...", podsticaj su muslimanima da u smrtnom času nastoje biti u ovom stanju.

...Allahove se kazne ne boji samo narod kojem propast predstoji. (El-A'raf, 99)

... إِنَّهُۥ لَا يَاْيْـَٔسُ مِن رَّوْحِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْكَـٰفِرُونَ ﴿٨٧﴾

...samo nevjernici gube nadu u Allahovu milost! (Jusuf, 87)

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ ... ﴿١٠٦﴾

Na Dan kada će neka lica pobijeljeti, a neka pocrnjeti... (Alu Imran, 106)

... إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ ٱلْعِقَابِ ۖ وَإِنَّهُۥ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٧﴾

...Gospodar tvoj je, doista, brz kad kažnjava, a On oprašta i samilostan je. (El-A'raf, 167)

إِنَّ ٱلْأَبْرَارَ لَفِى نَعِيمٍ ﴿١٣﴾ وَإِنَّ ٱلْفُجَّارَ لَفِى جَحِيمٍ ﴿١٤﴾

Čestiti će, sigurno, u Džennet, a grješnici, sigurno, u Džehennem. (El-Infitar, 13–14)

فَأَمَّا مَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ ﴿٦﴾ فَهُوَ فِى عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَٰزِينُهُۥ ﴿٨﴾ فَأُمُّهُۥ هَاوِيَةٌ ﴿٩﴾

Onaj u koga njegova djela budu teška – u ugodnu će životu živjeti, a onaj u koga njegova djela budu lahka – boravište će mu bezdan biti. (El-Karia, 6–9)

٤٤٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعُقُوبَةِ، مَا طَمِعَ بِجَنَّتِهِ أَحَدٌ، وَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الرَّحْمَةِ، مَا قَنِطَ مِنْ جَنَّتِهِ أَحَدٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

443. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bi vjernici znali koje kazne kod Allaha postoje, niko od njih ne bi očekivao Džennet, a kada bi nevjernici znali koliko kod Allaha ima milosti, niko od njih nikada ne bi izgubio nadu da će ući u Njegov Džennet." Hadis bilježi Muslim, 2755.

٤٤٤ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا وُضِعَتِ الْجَنَازَةُ وَاحْتَمَلَهَا النَّاسُ أَوِ الرِّجَالُ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ، فَإِنْ كَانَتْ صَالِحَةً قَالَتْ: قَدِّمُونِي قَدِّمُونِي، وَإِنْ كَانَتْ غَيْرَ صَالِحَةٍ قَالَتْ: يَا وَيْلَهَا، أَيْنَ تَذْهَبُونَ بِهَا؟ يَسْمَعُ صَوْتَهَا كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا الْإِنْسَانُ، وَلَوْ سَمِعَهُ لَصَعِقَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

444. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se umrli postavi na nosila, pa ga ljudi – ili: muškarci – ponesu na svojim ramenima, ukoliko je bio dobra osoba, reći će: 'Požurite sa mnom, požurite sa mnom!', a ako nije bio dobra osoba, reći će: 'Teško meni, gdje me vodite!' Njegov glas čuje svako

osim čovjeka, a kada bi ga čuo, pao bi u nesvijest." Hadis bilježi Buhari, 1316.

٤٤٥ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

445. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džennet je svakom od vas bliži od sveza na njegovoj obući, a i Džehennem isto tako." Hadis bilježi Buhari, 1488.

❧ 54. *Vrijednost plakanja iz strahopoštovanja prema Allahu*

Uzvišeni Allah kaže:

وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا ﴿١٠٩﴾

I padaju licem na tle plačući, i on (Kur'an) im uvećava strahopoštovanje. (El-Isra, 109)

أَفَمِنْ هَٰذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾ وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾

Pa zar se ovom govoru iščuđavate – i smijete se, a ne plačete?! (En-Nedžm, 59–60)

٤٤٦ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اقْرَأْ عَلَيَّ الْقُرْآنَ». قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَقْرَأُ عَلَيْكَ، وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ؟ قَالَ: «إِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي». فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ سُورَةَ النِّسَاءِ، حَتَّى جِئْتُ إِلَى هَذِهِ الْآيَةِ: «فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيدًا» [النِّسَاءُ: ٤١] قَالَ: «حَسْبُكَ الْآنَ». فَالْتَفَتُّ إِلَيْهِ، فَإِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

446. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Uči mi Kur'an!' Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, zar da ga tebi učim, a tebi se objavljuje?', a on odgovori: 'Zaista volim slušati kada ga neko drugi uči.' Zatim sam mu učio suru En-Nisa sve dok ne dođoh do ajeta: 'A šta će, tek, biti kada dovedemo svjedoka iz svakoga naroda, a tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih?' (En-Nisa, 41). Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Dosta je!' Pogledao sam ga, a iz očiju su mu tekle suze." Muttefekun alejhi: Buhari, 4582, i Muslim, 800.

٤٤٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةً مَا سَمِعْتُ مِثْلَهَا قَطُّ، فَقَالَ: «لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا». قَالَ: فَغَطَّى أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وُجُوهَهُمْ، ولَهُمْ خَنِينٌ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

447. Enes, radijallahu anhu, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao nam je hutbu kakvu nikad dotad nisam čuo, pa je rekao: 'Kada biste vi znali ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo biste plakali.' Tada su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokrili lica i čulo se njihovo jecanje." Muttefekun alejhi: Buhari, 4621, i Muslim, 2359.

Ovaj je hadis naveden ranije pod brojem 401.

٤٤٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَلِجُ النَّارَ رَجُلٌ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ حَتَّى يَعُودَ اللَّبَنُ فِي الضَّرْعِ وَلَا يَجْتَمِعُ غُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدُخَانُ جَهَنَّمَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

448. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Vatru neće ući čovjek koji je plakao iz strahopoštovanja prema Allahu, kao što se mlijeko neće vratiti u vime. I neće se sastati prašina na Allahovom putu i dim Džehennema." Hadis bilježi Tirmizi, 1633 i 2311, koji kaže da je hasen-sahih.

٤٤٩ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: إِمَامٌ عَادِلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ تَعَالَى، وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسَاجِدِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ فَقَالَ: إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

449. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sedmericu će Allah staviti u Svoj hlad na Dan kada neće biti drugog hlada osim Njegovog: pravednog vođu, mladića koji odraste u pokornosti Allahu, čovjeka čije je srce vezano za džamiju, dvojicu koja se zavole u ime Allaha, radi Njega se sastaju i rastaju, čovjeka kojeg lijepa i ugledna žena pozove na blud, a on kaže: 'Zaista se bojim Allaha', čovjeka koji dadne sadaku, pa je sakrije tako da njegova ljevica ne zna šta je udijelila desnica, i čovjeka koji Allaha spomene u samoći, pa mu oči zasuze." Muttefekun alejhi: Buhari, 660, i Muslim, 1031.

٤٥٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُصَلِّي وَلِجَوْفِهِ أَزِيزٌ كَأَزِيزِ الْمِرْجَلِ مِنَ الْبُكَاءِ. حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ فِي الشَّمَائِلِ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

450. Abdullah b. Šihhir, radijallahu anhu, rekao je: "Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je klanjao, a iz njegovih prsa dopirao je zvuk plača poput zvuka lonca koji ključa." Hadis je sahih, a bilježe ga Ebu Davud, 904, i Tirmizi, *Eš-Šemailul-Muhammedijja*, 323, sa vjerodostojnim lancima prenosilaca.

٤٥١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ: لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا». قَالَ: وَسَمَّانِي؟ قَالَ: «نَعَمْ». فَبَكَى أُبَيٌّ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَجَعَلَ أُبَيٌّ يَبْكِي.

451. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju b. Ka'bu, radijallahu anhu: "Uzvišeni Allah naredio mi je da ti proučim suru Lem jekunillezine keferu[1]." Ubejj je upitao: "A da li je Uzvišeni Allah spomenuo moje ime?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Da", a Ubejj zaplaka. Muttefekun alejhi: Buhari, 3809, i Muslim, 799.

U drugoj verziji kaže se: "Ubejj je počeo plakati."

٤٥٢ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: انْطَلِقْ بِنَا إِلَى أُمِّ أَيْمَنَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا نَزُورُهَا كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزُورُهَا. فَلَمَّا انْتَهَيَا إِلَيْهَا بَكَتْ فَقَالَا لَهَا: مَا يُبْكِيكِ؟ أَمَا تَعْلَمِينَ أَنَّ مَا عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى خَيْرٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَتْ: إِنِّي لَا أَبْكِي أَنِّي لَا أَعْلَمُ أَنَّ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَكِنِّي أَبْكِي أَنَّ الْوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ مِنَ السَّمَاءِ، فَهَيَّجَتْهُمَا عَلَى الْبُكَاءِ فَجَعَلَا يَبْكِيَانِ مَعَهَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ

452. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je poslije smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr rekao Omeru, radijallahu anhuma: "Hajdemo posjetiti Ummu Ejmen onako kako ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjećivao." Kada su došli kod nje, ona je zaplakala, a oni su je upitali: "Zašto plačeš? Ono što je kod Allaha bolje je za Poslanika." Na to je ona rekla: "Ne plačem zato što ne znam da je ono što je kod Allaha bolje za Poslanika, nego plačem jer je Objava prestala dolaziti s neba." Rasplakala je i njih dvojicu, tako da su plakali zajedno. Hadis bilježi Muslim, 2454. Ovaj je hadis prethodno naveden pod brojem 360.

٤٥٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: لَمَّا اشْتَدَّ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَعُهُ قِيلَ لَهُ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ: «مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ». فَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: إِنَّ أَبَا بَكْرٍ رَجُلٌ رَقِيقٌ إِذَا قَرَأَ الْقُرْآنَ غَلَبَهُ الْبُكَاءُ. فَقَالَ: «مُرُوهُ فَلْيُصَلِّ».

وَفِي رِوَايَةٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قُلْتُ: إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ مَقَامَكَ لَمْ يُسْمِعِ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Sura Lem jekunillezine keferu, koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo, jeste sura El-Bejjina.

453. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "Kada se pogoršala bolest Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o tome ko će predvoditi namaz, pa je rekao: 'Naredite Ebu Bekru neka predvodi ljude u namazu.' Aiša, radijallahu anha, rekla je: 'Ebu Bekr je blag čovjek, pa kada uči Kur'an, savlada ga plač', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Naredite mu neka klanja.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 664, i Muslim, 418.

U drugoj verziji koju prenosi Aiša, radijallahu anha, navodi se da je rekla: "Rekla sam: 'Kada Ebu Bekr stane na tvoje mjesto, od njegovog plača ljudi neće čuti kako uči.'"

٤٥٤ - وَعَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أُتِيَ بِطَعَامٍ وَكَانَ صَائِمًا، فَقَالَ: قُتِلَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي، فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ مَا يُكَفَّنُ فِيهِ إِلَّا بُرْدَةٌ إِنْ غُطِّيَ بِهَا رَأْسُهُ بَدَتْ رِجْلَاهُ وَإِنْ غُطِّيَ بِهَا رِجْلَاهُ بَدَا رَأْسُهُ، ثُمَّ بُسِطَ لَنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا بُسِطَ - أَوْ قَالَ: أُعْطِينَا مِنَ الدُّنْيَا مَا أُعْطِينَا - قَدْ خَشِينَا أَنْ تَكُونَ حَسَنَاتُنَا عُجِّلَتْ لَنَا. ثُمَّ جَعَلَ يَبْكِي حَتَّى تَرَكَ الطَّعَامَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

454. Ibrahim b. Abdurrahman b. Avf prenosi da je Abdurrahmanu b. Avfu, radijallahu anhu, donesena hrana[1], a on je postio, pa je rekao: "Musab b. Umejr, radijallahu anhu, koji je bio bolji od mene, ubijen je, pa kada smo htjeli da ga umotamo u ćefine, kod njega nismo našli ništa čime bismo ga umotali izuzev jednog ogrtača: ako bismo mu pokrili glavu, vidjele bi mu se noge, a ako bismo mu pokrili noge, vidjela bi mu se glava. Zatim nam je dato obilje ovog dunjaluka, kako je već dato - ili je rekao: od dunjaluka nam je dato ono što nam je već dato - i pobojali smo se da nam naša dobra djela nisu ubrzano isplaćena[2]", a zatim je počeo plakati i odbio je jesti tu hranu. Hadis bilježi Buhari, 1275.

٤٥٥ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ صُدَيِّ بْنِ عَجْلَانَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنْ قَطْرَتَيْنِ وَأَثَرَيْنِ: قَطْرَةُ دُمُوعٍ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَقَطْرَةُ دَمٍ تُهْرَاقُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى، وَأَمَّا الْأَثَرَانِ فَأَثَرٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى وَأَثَرٌ فِي فَرِيضَةٍ مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ تَعَالَى». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

455. Ebu Umama Sudejj b. Adžlan el-Bahili, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišenom Allahu ništa nije draže od dvije kapi i od dva traga: suze koja kane iz strahopoštovanja prema Allahu i kapi krvi koja se prolije na Allahovom putu; a dva traga

1. Vjerovatno mu je donesena hrana pred iftar, kojom bi okončao post.

2. Riječi: "pobojali smo se da nam naša dobra djela nisu ubrzano isplaćena", znače: "pobojali smo se da nam je već na dunjaluku data nagrada za naša dobra djela i ništa nije ostavljeno za budući svijet."

su ožiljak od ranjavanja na Allahovom putu i trag od izvršavanja jedne od Allahovih naredbi[1]." Hadis bilježi Tirmizi, 1669, koji kaže da je hasen.

٤٥٦ - الْعِرْبَاضُ بْنُ سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: وَعَظَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَوْعِظَةً وَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ وَذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ. وَقَدْ سَبَقَ فِي بَابِ النَّهْيِ عَنِ الْبِدْعِ.

456. Irbad b. Sarija, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao nam je poučan govor od kojeg su nam srca zadrhtala, a oči zasuzile."

Ovaj hadis naveden je ranije pod brojem 157, kad je bilo riječi o naredbi da se sunnet ustrajno slijedi i prakticira.

❧ 55. *Vrijednost skromnosti na dunjaluku*

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّمَا مَثَلُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا كَمَآءٍ أَنزَلْنَٰهُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَٱخْتَلَطَ بِهِۦ نَبَاتُ ٱلْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ ٱلنَّاسُ وَٱلْأَنْعَٰمُ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَخَذَتِ ٱلْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَٱزَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَآ أَنَّهُمْ قَٰدِرُونَ عَلَيْهَآ أَتَىٰهَآ أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَٰهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَ بِٱلْأَمْسِ ۚ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

Život na ovome svijetu sličan je bilju zemaljskom na koje Mi s neba spustimo kišu s kojim se ona izmiješa, kojim se onda hrane ljudi i stoka. Pa kad se Zemlja ukrasi ruhom svojim i okiti, i kad njeni stanovnici pomisle da su oni toga gospodari, dođe zapovijed Naša, noću ili danju, i Mi to pokosimo kao da prije ničega nije ni bilo. Eto, tako Mi potanko izlažemo Naše dokaze ljudima koji razmišljaju. (Junus, 24)

وَٱضْرِبْ لَهُم مَّثَلَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا كَمَآءٍ أَنزَلْنَٰهُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَٱخْتَلَطَ بِهِۦ نَبَاتُ ٱلْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ ٱلرِّيَٰحُ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾ ٱلْمَالُ وَٱلْبَنُونَ زِينَةُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَٱلْبَٰقِيَٰتُ ٱلصَّٰلِحَٰتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا ﴿٤٦﴾

Navedi im kao primjer da je život na ovome svijetu kao bilje, koje i poslije natapanja vodom, koju Mi s neba spuštamo, ipak postane suho i vjetrovi ga raznesu, a Allah je moćan sve učiniti. Bogatstvo i sinovi ukras su na ovome svijetu, a dobra djela, koja vječno ostaju,

1. Riječi: "trag od izvršavanja jedne od Allahovih naredbi", odnosi se na tragove koji se ukažu na tijelu usljed ustrajnog izvršavanja obaveza prema Allahu, poput ispucale kože usljed uzimanja abdesta, ispucalih peta usljed pješačenja na Allahovom putu i putu na hadž i tome slično. Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 5/254.

bit će od Gospodara tvoga bolje nagrađena i ono u što se čovjek može pouzdati. (El-Kehf, 45–46)

ٱعْلَمُوٓاْ أَنَّمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌۢ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِى ٱلْأَمْوَٰلِ وَٱلْأَوْلَٰدِ ۖ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ ٱلْكُفَّارَ نَبَاتُهُۥ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَىٰهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَٰمًا ۖ وَفِى ٱلْءَاخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنٌ ۚ وَمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا مَتَٰعُ ٱلْغُرُورِ ﴿٢٠﴾

Znajte da život na ovome svijetu nije ništa drugo do igra, i razonoda, i uljepšavanje, i međusobno hvalisanje i nadmetanje imecima i brojem djece! Primjer za to je bilje čiji rast poslije kiše oduševljava nevjernike, ono zatim buja, ali ga poslije vidiš požutjela, da bi se na kraju skršilo. A na onome svijetu je teška patnja i Allahov oprost i zadovoljstvo; život na ovome svijetu samo je varljivo naslađivanje. (El-Hadid, 20)

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ ٱلشَّهَوَٰتِ مِنَ ٱلنِّسَآءِ وَٱلْبَنِينَ وَٱلْقَنَٰطِيرِ ٱلْمُقَنطَرَةِ مِنَ ٱلذَّهَبِ وَٱلْفِضَّةِ وَٱلْخَيْلِ ٱلْمُسَوَّمَةِ وَٱلْأَنْعَٰمِ وَٱلْحَرْثِ ۗ ذَٰلِكَ مَتَٰعُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَٱللَّهُ عِندَهُۥ حُسْنُ ٱلْمَـَٔابِ ﴿١٤﴾

Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni konji, stoka i usjevi. To su blagodati u životu na ovome svijetu; a najljepše mjesto povratka je u Allaha. (Alu Imran, 14)

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ ۖ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا ۖ وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِٱللَّهِ ٱلْغَرُورُ ﴿٥﴾

O ljudi, Allahova prijetnja je, zaista, istina, pa neka vas nikako život na ovome svijetu ne zaslijepi i neka vas šejtan u Allaha ne pokoleba. (Fatir, 5)

أَلْهَىٰكُمُ ٱلتَّكَاثُرُ ﴿١﴾ حَتَّىٰ زُرْتُمُ ٱلْمَقَابِرَ ﴿٢﴾ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ ٱلْيَقِينِ ﴿٥﴾

Zaokuplja vas nastojanje da što imućniji budete sve dok grobove ne naselite. A ne valja tako, saznat ćete svakako! I još jednom, ne valja tako! Saznat ćete sigurno! Ne valja tako, neka znate pouzdano! (Et-Tekasur, 1–5)

وَمَا هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ ۚ وَإِنَّ ٱلدَّارَ ٱلْءَاخِرَةَ لَهِىَ ٱلْحَيَوَانُ ۚ لَوْ كَانُواْ يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾

Život na ovome svijetu nije ništa drugo do zabava i igra, a samo onaj svijet je – život, kad bi samo oni znali! (El-Ankebut, 64)

٤٥٧ - عَنْ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى الْبَحْرَيْنِ يَأْتِي بِجِزْيَتِهَا فَقَدِمَ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَسَمِعَتِ الْأَنْصَارُ بِقُدُومِ أَبِي عُبَيْدَةَ فَوَافَوْا صَلَاةَ الْفَجْرِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمَّا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْصَرَفَ، فَتَعَرَّضُوا لَهُ، فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ رَآهُمْ، ثُمَّ قَالَ: «أَظُنُّكُمْ سَمِعْتُمْ أَنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ قَدِمَ بِشَيْءٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ». فَقَالُوا: أَجَلْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: «أَبْشِرُوا وَأَمِّلُوا مَا يَسُرُّكُمْ، فَوَاللَّهِ مَا الْفَقْرَ أَخْشَى عَلَيْكُمْ وَلَكِنِّي أَخْشَى أَنْ تُبْسَطَ الدُّنْيَا عَلَيْكُمْ كَمَا بُسِطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا، فَتُهْلِكَكُمْ كَمَا أَهْلَكَتْهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

457. Amr b. Avf el-Ensari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ebu Ubejdu b. Džerraha, radijallahu anhu, u Bahrein da od njegovih stanovnika uzme džizju[1]. Ebu Ubejda je uspješno obavio taj zadatak i ubrzo se vratio iz Bahreina. Kada su ensarije čuli da se Ebu Ubejda vratio, došli su u džamiju da klanjaju sabah-namaz sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.[2] Nakon obavljenog namaza, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se i, ugledavši ensarije, nasmiješio se i rekao im: "Mislim da ste čuli da je Ebu Ubejda nešto donio iz Bahreina." Oni rekoše: "Da, Allahov Poslaniče!" Tada im Poslanik reče: "Radujte se i očekujte ono što će vas obradovati. Tako mi Allaha, ne bojim se siromaštva za vas, već se bojim da vam se ne dadne dunjaluk u izobilju kao što je bio dat onima prije vas, pa da se oko njega natječete kao što su se oni natjecali, i da vas uništi kao što je i njih uništio." Muttefekun alejhi: Buhari, 3158, i Muslim, 2961.

٤٥٨ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ. فَقَالَ: «إِنَّ مِمَّا أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِي مَا يُفْتَحُ عَلَيْكُمْ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا وَزِينَتِهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

458. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je na minber, a mi smo sjeli oko njega, pa je rekao: 'Ono čega se za vas bojim poslije svoje smrti jeste da će vam se obilno pružiti dunjalučke ljepote i ukrasi.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1465, i Muslim, 1052.

٤٥٩ - عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا، فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ فَاتَّقُوا الدُّنْيَا وَاتَّقُوا النِّسَاءَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Džizja je glavarina koja se uzima od nemuslimanskih stanovnika islamske države, a u Bahreinu su tada većinom živjeli vatropoklonici - medžusije.

2. Svako pleme i klan ensarija imali su svoje manje mesdžide u Medini u kojima su klanjali dnevne namaze, a u Poslanikovoj džamiji iskupili bi se povremeno, kada bi se za tim ukazala potreba.

459. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dunjaluk je sladak i privlačan, a Allah vas je postavio za namjesnike na njemu samo da vidi kako ćete postupati. Čuvajte se dunjaluka i čuvajte se žena!" Hadis bilježi Muslim, 2742.

٤٦٠ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اللَّهُمَّ لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْآخِرَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

460. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu, nema istinskog života do života na ahiretu!" Muttefekun alejhi: Buhari, 6413, i Muslim, 1805.

٤٦١ - وَعَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ: أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى وَاحِدٌ: يَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقَى عَمَلُهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

461. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Umrloga prati troje: porodica, imetak i djela. Dvoje se vraća, a jedno ostaje: vraćaju se njegova porodica i imetak, a ostaju njegova djela." Muttefekun alejhi: Buhari, 6514, i Muslim, 2960.

٤٦٢ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُؤْتَى بِأَنْعَمِ أَهْلِ الدُّنْيَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُصْبَغُ فِي النَّارِ صَبْغَةً ثُمَّ يُقَالُ: يَا ابْنَ آدَمَ هَلْ رَأَيْتَ خَيْرًا قَطُّ؟ هَلْ مَرَّ بِكَ نَعِيمٌ قَطُّ؟ فَيَقُولُ: لَا وَاللَّهِ يَا رَبِّ. وَيُؤْتَى بِأَشَدِّ النَّاسِ بُؤْسًا فِي الدُّنْيَا مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيُصْبَغُ صَبْغَةً فِي الْجَنَّةِ، فَيُقَالُ لَهُ: يَا ابْنَ آدَمَ هَلْ رَأَيْتَ بُؤْسًا قَطُّ؟ هَلْ مَرَّ بِكَ شِدَّةٌ قَطُّ؟ فَيَقُولُ: لَا وَاللَّهِ مَا مَرَّ بِي بُؤْسٌ قَطُّ وَلَا رَأَيْتُ شِدَّةً قَطُّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

462. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu bit će doveden džehennemlija koji je najraskošnije živio na dunjaluku, pa će biti uveden u Vatru samo na trenutak, i onda će mu se reći: 'Sine Ademov, da li si ikada doživio kakvo dobro, jesi li ikada uživao?', a on će odgovoriti: 'Ne, tako mi Allaha, Gospodaru!' Zatim će se dovesti džennetlija koji je imao najveća iskušenja na dunjaluku, pa će biti uveden u Džennet samo na trenutak, i onda će mu se reći: 'Sine Ademov, da li si ikada osjetio kakvu teškoću, jesi li ikada doživio kakvo iskušenje?' On će odgovoriti: 'Ne, tako mi Allaha! Nikada nisam doživio nikakvo iskušenje niti sam ikada osjetio ikakvu poteškoću.'" Hadis bilježi Muslim, 2707.

٤٦٣ - وَعَنِ الْمُسْتَوْرِدِ بْنِ شَدَّادٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مِثْلُ مَا يَجْعَلُ أَحَدُكُمْ أُصْبُعَهُ فِي الْيَمِّ. فَلْيَنْظُرْ بِمَ يَرْجِعُ؟» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

463. Mustevrid b. Šeddad, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U poređenju sa ahiretom, dunjaluk

je poput vode koja ostane na prstu koji neko od vas umoči u more, pa neka pogleda koliko se vode na prstu zadržalo." Hadis bilježi Muslim, 2858.

٤٦٤ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِالسُّوقِ وَالنَّاسُ كَنَفَتَيْهِ، فَمَرَّ بِجَدْيٍ أَسَكَّ مَيِّتٍ، فَتَنَاوَلَهُ، فَأَخَذَ بِأُذُنِهِ، ثُمَّ قَالَ: «أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ هَذَا لَهُ بِدِرْهَمٍ؟» فَقَالُوا: مَا نُحِبُّ أَنَّهُ لَنَا بِشَيْءٍ، وَمَا نَصْنَعُ بِهِ؟ ثُمَّ قَالَ: «أَتُحِبُّونَ أَنَّهُ لَكُمْ؟» قَالُوا: وَاللَّهِ لَوْ كَانَ حَيًّا كَانَ عَيْبًا، إِنَّهُ أَسَكُّ، فَكَيْفَ وَهُوَ مَيِّتٌ؟ فَقَالَ: «فَوَاللَّهِ لَلدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ هَذَا عَلَيْكُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

464. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prolazeći kroz pijacu dok je svijet stajao sa strana, naišao pored uginulog jareta kratkih ušiju, pa je, uzevši ga za uho, upitao: "Ko želi da ovo kupi za dirhem?" Ljudi odgovoriše: "Niko za njega ništa ne bi dao i ne znamo šta bismo radili s njim!" Zatim je Poslanik ponovo upitao: "Da li biste voljeli da je vaše?" Oni odgovoriše: "Tako nam Allaha, i da je živo, bilo bi prezreno zato što ima kratke uši, a šta tek reći kada je mrtvo!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Tako mi Allaha, uistinu je dunjaluk prezreniji kod Allaha nego što je ovo jare kod vas." Hadis bilježi Muslim, 2957.

٤٦٥ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَرَّةٍ بِالْمَدِينَةِ فَاسْتَقْبَلَنَا أُحُدٌ فَقَالَ: «يَا أَبَا ذَرٍّ». قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ: «مَا يَسُرُّنِي أَنَّ عِنْدِي مِثْلَ أُحُدٍ هَذَا ذَهَبًا تَمْضِي عَلَيَّ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ، إِلَّا شَيْءٌ أَرْصُدُهُ لِدَيْنٍ، إِلَّا أَنْ أَقُولَ بِهِ فِي عِبَادِ اللَّهِ هَكَذَا وَهَكَذَا» عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ، ثُمَّ سَارَ فَقَالَ: «إِنَّ الْأَكْثَرِينَ هُمُ الْأَقَلُّونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَنْ قَالَ بِالْمَالِ هَكَذَا وَهَكَذَا» عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ «وَقَلِيلٌ مَا هُمْ». ثُمَّ قَالَ لِي: «مَكَانَكَ لَا تَبْرَحْ حَتَّى آتِيَكَ». ثُمَّ انْطَلَقَ فِي سَوَادِ اللَّيْلِ حَتَّى تَوَارَى فَسَمِعْتُ صَوْتًا قَدِ ارْتَفَعَ فَتَخَوَّفْتُ أَنْ يَكُونَ أَحَدٌ عَرَضَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَرَدْتُ أَنْ آتِيَهُ فَذَكَرْتُ قَوْلَهُ: «لَا تَبْرَحْ حَتَّى آتِيَكَ» فَلَمْ أَبْرَحْ حَتَّى أَتَانِي، فَقُلْتُ: لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتًا تَخَوَّفْتُ مِنْهُ، فَذَكَرْتُ لَهُ. فَقَالَ: «وَهَلْ سَمِعْتَهُ؟» قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: «ذَاكَ جِبْرِيلُ أَتَانِي فَقَالَ: مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، قُلْتُ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ.

465. Ebu Zerr, radijallahu anhu, kazuje: "Išao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, po crnoj kamenitoj zemlji u Medini, kad se pred nama ukaza Uhud. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ebu Zerre!' 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', odgovorih, a on nastavi: 'Kada bih imao zlata koliko je brdo Uhud, ne bih želio da prođu tri dana a da od njega zadržim ijedan dinar, osim što sam namijenio za vraćanje duga, i podijelio bih ga Allahovim robovima: ovako, ovako i ovako', pokazavši desno, lijevo i iza sebe. Zatim je krenuo i rekao: 'Oni koji imaju najviše na dunja-

luku, imat će najmanje na Sudnjem danu, osim onoga ko sa imetkom postupi ovako, ovako i ovako', pokazujući desno, lijevo i iza sebe, 'a takvih je malo'. Nakon toga, rekao mi je: 'Sačekaj me na ovom mjestu sve dok se ne vratim', pa je zakoračio u noćnu tminu. Kada sam ga izgubio iz vida, začuo sam povišen glas, te sam se uplašio da neko nije nanio kakvo zlo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i htio sam krenuti i potražiti ga, ali onda sam se prisjetio njegovih riječi: 'Sačekaj me dok se ne vratim.' Čekao sam sve dok se nije vratio, a zatim sam mu rekao: 'Čuo sam nekakav glas, pa sam ga se uplašio.' On me upita: 'Zar si ga čuo?' Odgovorih: 'Da.' Na to on reče: 'To je Džibril koji mi je došao i rekao: 'Ko od tvoga ummeta umre ne pripisujući Allahu druga, ući će u Džennet.' Ja upitah: 'Pa makar počinio blud i ukrao?', a on odgovori: 'Pa makar počinio blud i ukrao.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6444, i Muslim, 94, a ovo je Buharijeva verzija hadisa.

٤٦٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَوْ كَانَ لِي مِثْلُ أُحُدٍ ذَهَبًا لَسَرَّنِي أَنْ لَا تَمُرَّ عَلَيَّ ثَلَاثُ لَيَالٍ وَعِنْدِي مِنْهُ شَيْءٌ إِلَّا شَيْءٌ أُرْصِدُهُ لِدَيْنٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

466. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bih imao zlata poput brda Uhud, ne bih volio da prođu tri noći a da bilo šta od njega zadržim, osim onoga što pripremim za vraćanje duga." Muttefekun alejhi: Buhari, 6445, i Muslim, 991.

٤٦٧ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: انْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ فَوْقَكُمْ فَهُوَ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ.

وَفِي رِوَايَةِ الْبُخَارِيِّ: «إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى مَنْ فُضِّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ وَالْخَلْقِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ».

467. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Gledajte u onoga ko je ispod vas, a nemojte gledati u onoga ko je iznad vas, jer ćete na taj način bolje cijeniti Allahove blagodati." Muttefekun alejhi: Buhari, 6490, i Muslim, 2963.

Ovako bilježi Muslim, a u verziji koju bilježi Buhari kaže se: "Kada neko od vas pogleda u onoga ko je u boljem položaju u pogledu imetka i izgleda, neka onda pogleda u onoga ko je na nižem stepenu od njega."

٤٦٨ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «تَعِسَ عَبْدُ الدِّينَارِ وَالدِّرْهَمِ وَالْقَطِيفَةِ وَالْخَمِيصَةِ، إِنْ أُعْطِيَ رَضِيَ، وَإِنْ لَمْ يُعْطَ لَمْ يَرْضَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

468. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Propao je rob dinara i dirhema, rob odjeće od

kadife i baršuna, koji je zadovoljan ako mu se šta dadne, a iskazuje nezadovoljstvo ako mu se ne dadne." Hadis bilježi Buhari, 2886.

٤٦٩ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ، مَا مِنْهُمْ رَجُلٌ عَلَيْهِ رِدَاءٌ، إِمَّا إِزَارٌ وَإِمَّا كِسَاءٌ، قَدْ رَبَطُوا فِي أَعْنَاقِهِمْ فَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ نِصْفَ السَّاقَيْنِ وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ الْكَعْبَيْنِ، فَيَجْمَعُهُ بِيَدِهِ كَرَاهِيَةَ أَنْ تُرَى عَوْرَتُهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

469. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Vidio sam sedamdeset stanovnika sofe, a ni jedan od njih na sebi nije imao gornji ogrtač. Većinom su bili ogrnuti donjim ogrtačem ili platnom koje bi vezali za svoje vratove, tako da bi nekima dosezalo do polovine potkoljenica, a nekima do nožnih članaka, pa bi ga skupljali rukama bojeći se da im se neće ukazati stidno mjesto." Hadis bilježi Buhari, 442.

٤٧٠ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

470. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dunjaluk je zatvor za vjernika, a Džennet za nevjernika." Hadis bilježi Muslim, 2956.

٤٧١ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَنْكِبَيَّ، فَقَالَ: «كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ، أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ».

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ: إِذَا أَمْسَيْتَ، فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ وَإِذَا أَصْبَحْتَ، فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

471. Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je ruke na moja ramena i rekao: 'Budi na dunjaluku kao da si stranac ili putnik!'" Hadis bilježi Buhari, 6416.

Ibn Omer, radijallahu anhuma, govorio je: "Kada omrkneš, ne očekuj da ćeš osvanuti, a kada osvaneš, ne očekuj da ćeš omrknuti. Iskoristi zdravlje prije bolesti i iskoristi život prije smrti."

U komentaru ovog hadisa, neki su učenjaci rekli da ima sljedeće značenje: "Ne posvećuj se uživanju u dunjalučkom životu jer on je samo tvoje privremeno mjesto boravka, i ne maštaj o dugom ostanku na njemu. Veži se za dunjaluk samo onoliko koliko se putnik veže za neko mjesto kroz koje putuje i zaokupiraj se dunjalukom samo onoliko koliko se putnik, koji čezne da se vrati svojoj porodici, zaokupira na svom putovanju."

٤٧٢ - وَعَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمِلْتُهُ أَحَبَّنِيَ اللَّهُ وَأَحَبَّنِيَ النَّاسُ، فَقَالَ: «ازْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللَّهُ، وَازْهَدْ فِيمَا عِنْدَ النَّاسِ يُحِبَّكَ النَّاسُ». حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهْ وَغَيْرُهُ بِأَسَانِيدَ حَسَنَةٍ.

472. Ebu Abbas Sehl b. Sa'd es-Saidi, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je neki čovjek i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, uputi me na djelo zbog čijeg će me činjenja zavoljeti i Allah i ljudi.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Budi skroman na dunjaluku, zavoljet će te Allah, i budi suzdržan u pogledu onoga što ljudi posjeduju, pa će te i oni zavoljeti.'" Hadis je hasen, a bilježe ga Ibn Madža, 4102, i drugi, sa dobrim lancima prenosilaca.

٤٧٣ - وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: ذَكَرَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَا أَصَابَ النَّاسُ مِنَ الدُّنْيَا، فَقَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَظَلُّ الْيَوْمَ يَلْتَوِي مَا يَجِدُ مِنَ الدَّقَلِ مَا يَمْلَأُ بِهِ بَطْنَهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

473. Nu'man b. Bešir, radijallahu anhuma, kazuje: "Omer b. Hattab, radijallahu anhu, spomenuo je šta su sve ljudi stekli od dunjaluka, pa je rekao: 'Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako po cijeli dan gladuje, ne nalazeći ni loših datula kojima bi utolio glad.'" Hadis bilježi Muslim, 2978.

٤٧٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا فِي بَيْتِي مِنْ شَيْءٍ يَأْكُلُهُ ذُو كَبِدٍ إِلَّا شَطْرُ شَعِيرٍ فِي رَفٍّ لِي، فَأَكَلْتُ مِنْهُ حَتَّى طَالَ عَلَيَّ، فَكِلْتُهُ فَفَنِيَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

474. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, u mojoj kući nije bilo ništa što bi živo biće jelo osim nešto malo ječma koji se nalazio na mojoj rafi. Jela sam ga jedan duži period, a onda sam ga izvagala, nakon čega ga je ubrzo nestalo."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 3096, i Muslim, 2973.

٤٧٥ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ أَخِي جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: مَا تَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ مَوْتِهِ دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا، وَلَا عَبْدًا وَلَا أَمَةً، وَلَا شَيْئًا إِلَّا بَغْلَتَهُ الْبَيْضَاءَ الَّتِي كَانَ يَرْكَبُهَا وَسِلَاحَهُ وَأَرْضًا جَعَلَهَا لِابْنِ السَّبِيلِ صَدَقَةً». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

475. Amr b. Haris, brat Džuvejrije bint Haris, majke vjernika, radijallahu anhuma, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iza sebe nije ostavio ni dinara ni dirhema, ni roba ni ropkinje, ništa osim svoje bijele mazge koju je jahao, oružja i zemlje koju je namijenio kao sadaku putniku-namjerniku." Hadis bilježi Buhari, 2739.

1. U komentaru ovog hadisa navodi se da u hrani čija količina nije precizno utvrđena ima daleko više bereketa – blagoslova nego u hrani koja je precizno izvagana. Dakle, kada Aiša, radijallahu anha, nije znala tačnu količinu tog ječma, u njemu je bilo blagoslova i dugo je trajao, a nakon što ga je izvagala, tog je blagoslova nestalo, pa ga je brzo potrošila.

٤٧٦ - وَعَنْ خَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَلْتَمِسُ وَجْهَ اللَّهِ تَعَالَى فَوَقَعَ أَجْرُنَا عَلَى اللَّهِ، فَمِنَّا مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَأْكُلْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا. مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ نَمِرَةً، فَكُنَّا إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ بَدَتْ رِجْلَاهُ، وَإِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رِجْلَيْهِ بَدَا رَأْسُهُ، فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُغَطِّيَ رَأْسَهُ وَنَجْعَلَ عَلَى رِجْلَيْهِ شَيْئًا مِنَ الْإِذْخِرِ. وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

476. Habbab b. Erett, radijallahu anhu, kazuje: "Učinili smo hidžru sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, želeći Allahovo zadovoljstvo, pa je naša nagrada kod Allaha potvrđena. Neki od nas su umrli, a od svoje nagrade za žrtvovanje na Allahovom putu ništa na ovom svijetu nisu uzeli[1], kao Musab b. Umejr, radijallahu anhu, koji je ubijen na dan Uhuda i koji je iza sebe ostavio samo šareni vuneni ogrtač, pa kada bismo njime pokrili njegovu glavu, ukazale bi se noge, a kada bismo pokrili noge, ukazala bi se glava. Tada nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da pokrijemo njegovu glavu, a da mu na noge stavimo nešto izhira - limunske trave. Nekima od nas plodovi su sazreli, pa ih sada ubiru."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 1276, i Muslim, 940.

٤٧٧ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا سَقَى كَافِرًا مِنْهَا شَرْبَةَ مَاءٍ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

477. Sehl b. Sa'd es-Saidi, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da dunjaluk kod Allaha vrijedi kao krilo mušice, On ne bi dozvolio da nevjernik na njemu popije ni gutljaj vode." Hadis bilježi Tirmizi, 2320, koji kaže da je hasen-sahih.

٤٧٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ، مَلْعُونٌ مَا فِيهَا، إِلَّا ذِكْرَ اللَّهِ تَعَالَى وَمَا وَالَاهُ وَعَالِمًا وَمُتَعَلِّمًا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

478. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Uistinu je dunjaluk proklet i prokleto je sve što je na njemu, osim spominjanja Uzvišenog Allaha i onoga što mu približava, i učenjaka i učenika." Hadis bilježi Tirmizi, 2322, koji kaže da je hasen.

1. Nisu uzeli ništa od ratnog plijena na koji borac ima pravo nakon raspodjele.

2. Neki vjernici još na dunjaluku budu počašćeni konkretnim, materijalnim nagradama za svoje žrtvovanje na Allahovom putu, tj. za hidžru i džihad, kao što je ratni plijen, dok drugima ta nagrada bude uručena na ahiretu i to su oni koji "od svoje nagrade za žrtvovanje na Allahovom putu ništa na ovom svijetu nisu uzeli".

٤٧٩ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَتَّخِذُوا الضَّيْعَةَ فَتَرْغَبُوا فِي الدُّنْيَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

479. Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne uzimajte nekretnine koje će vam pobuditi želju za dunjalukom." Hadis bilježi Tirmizi, 2329, koji kaže da je hasen.

٤٨٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: مَرَّ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ نُعَالِجُ خُصًّا لَنَا فَقَالَ: «مَا هَذَا؟» فَقُلْنَا: قَدْ وَهَى، فَنَحْنُ نُصْلِحُهُ، فَقَالَ: «مَا أَرَى الْأَمْرَ إِلَّا أَعْجَلَ مِنْ ذَلِكَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ بِإِسْنَادِ الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ، وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

480. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored nas, a mi smo popravljali svoju kuću od pruća i drveta, pa nas je upitao: 'Šta to radite?' Mi odgovorismo: 'Oronula je i popravljamo je.' Tada on reče: 'Mislim da je smrt[1] brža od toga.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 5236, i Tirmizi, 2335, sa lancem prenosilaca koji su koristili i Buhari i Muslim. Tirmizi kaže: "Hadis je hasen-sahih."

٤٨١ - وَعَنْ كَعْبِ بْنِ عِيَاضٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ فِتْنَةً، وَفِتْنَةُ أُمَّتِي الْمَالُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

481. Ka'b b. Ijad, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Svaki narod ima svoje iskušenje, a iskušenje moga ummeta bit će imetak." Hadis bilježi Tirmizi, 2337, koji kaže da je hasen-sahih.

٤٨٢ - وَعَنْ أَبِي عَمْرٍو، وَيُقَالُ: أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، وَيُقَالُ: أَبُو لَيْلَى، عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ لِابْنِ آدَمَ حَقٌّ فِي سِوَى هَذِهِ الْخِصَالِ: بَيْتٌ يَسْكُنُهُ وَثَوْبٌ يُوَارِي عَوْرَتَهُ وَجِلْفُ الْخُبْزِ وَالْمَاءِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

482. Ebu Amr, a kaže se i Ebu Abdullah i Ebu Lejla, Osman b. Affan, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjeku nužno nije potrebno ništa osim četvero: kuće u kojoj stanu-

1. Ovim riječima, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je ukazati na to da će mu možda smrt doći prije nego što mu se kuća uruši, tj. kao da mu je kazao: "Ti popravljaš svoju kuću iz straha da će se urušiti, a možda ćeš umrijeti prije nego što se to desi. Zato se, prije nego što se posvetiš popravljanju kuće, pozabavi popravljanjem svog imanskog stanja, koje će te podstaći da povećaš činjenje dobrih djela, jer smrt je izvjesna, a urušavanje kuće je neizvjesno."

je, odjeće kojom prekriva stidna mjesta, suhog kruha i vode." Hadis bilježi Tirmizi, 2341, koji kaže da je sahih.[1]

Tirmizi, 4/572, kaže: "Čuo sam Ebu Davuda Sulejmana b. Salima el-Belhija kako govori da je čuo Nadra b. Šumejla kad je kazao: 'Izraz *džilful-hubz,* koji se spominje u hadisu, odnosi se na kruh i to onaj koji se jede suh, bez ikakvog dodatka, a drugi su rekli da je to kruh od grubo mljevenog brašna.'" Herevi je rekao: "Riječi *džilful-hubz,* upotrijebljene u hadisu, odnose se na posudu ili vreću za kruh, poput naprtnjače ili omanje vreće, a Allah najbolje zna."

٤٨٣ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ، بِكَسْرِ الشِّينِ وَالْخَاءِ الْمُشَدَّدَةِ الْمُعْجَمَتَيْنِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقْرَأُ «أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ» [التكاثر: ١]، قَالَ: «يَقُولُ ابْنُ آدَمَ: مَالِي، مَالِي، وَهَلْ لَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مِنْ مَالِكَ إِلَّا مَا أَكَلْتَ فَأَفْنَيْتَ، أَوْ لَبِسْتَ فَأَبْلَيْتَ، أَوْ تَصَدَّقْتَ فَأَمْضَيْتَ؟» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

483. Abdullah b. Šihhir, radijallahu anhu, rekao je: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je učio: 'Zaokuplja vas nastojanje da što imućniji budete' (Et-Tekasur, 1), pa je rekao: 'Sin Ademov govori: 'Moj imetak, moj imetak!', a da li ti, sine Ademov, od svoga imetka imaš išta osim onoga što pojedeš pa ga nestane, ili što obučeš pa pohabaš, ili što dadneš kao sadaku pa ga tako pohraniš za ahiret?'" Hadis bilježi Muslim, 2958.

٤٨٤ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ، فَقَالَ: «انْظُرْ مَاذَا تَقُولُ؟» قَالَ: وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَقَالَ: «إِنْ كُنْتَ تُحِبُّنِي فَأَعِدَّ لِلْفَقْرِ تِجْفَافًا، فَإِنَّ الْفَقْرَ أَسْرَعُ إِلَى مَنْ يُحِبُّنِي مِنَ السَّيْلِ إِلَى مُنْتَهَاهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ حَدِيثٌ حَسَنٌ.

484. Abdullah b. Mugaffel, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, zaista te volim!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: 'Je li zbilja tako?', a čovjek opet reče: 'Tako mi Allaha, zaista te volim!', ponovivši to tri puta. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ako me uistinu voliš, pripremi štit za siromaštvo, jer onome ko me voli, siromaštvo dolazi brže nego što bujica dođe na svoje odredište[2].'" Hadis bilježi Tirmizi, 2350, koji kaže da je hasen.

٤٨٥ - وَعَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا ذِئْبَانِ جَائِعَانِ أُرْسِلَا فِي غَنَمٍ بِأَفْسَدَ لَهَا مِنْ حِرْصِ الْمَرْءِ عَلَى الْمَالِ وَالشَّرَفِ لِدِينِهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 178.
2. Brže nego što se bujica s vrha brda sjuri u njegovo podnožje.

485. Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ni dva gladna vuka koja uskoče u stado ovaca ne mogu mu više štete načiniti nego što čovjek može naštetiti svojoj vjeri nastojeći da stekne imetak i ugled." Hadis bilježi Tirmizi, 2376, koji kaže da je hasen-sahih.

٤٨٦ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حَصِيرٍ فَقَامَ وَقَدْ أَثَّرَ فِي جَنْبِهِ، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوِ اتَّخَذْنَا لَكَ وِطَاءً، فَقَالَ: «مَا لِي وَلِلدُّنْيَا؟ مَا أَنَا فِي الدُّنْيَا إِلَّا كَرَاكِبٍ اسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

486. Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao je na hasuri i kada je ustao, ostao je trag na njegovom boku. Rekli smo: 'Allahov Poslaniče, bilo bi lijepo da smo ti pripremili udobnu postelju', a on reče: 'Šta ja imam s dunjalukom? Ja sam na ovom svijetu poput konjanika koji se sklonio pod hlad drveta, a zatim otputovao i ostavio ga.'" Hadis bilježi Tirmizi, 2377, koji kaže da je hasen-sahih.

٤٨٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَدْخُلُ الْفُقَرَاءُ الْجَنَّةَ قَبْلَ الْأَغْنِيَاءِ بِخَمْسِمِائَةِ عَامٍ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

487. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Siromasi će u Džennet ući prije bogataša na pet stotina godina." Hadis bilježi Tirmizi, 2354, koji kaže da je sahih.

٤٨٨ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «اطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ. وَاطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ رِوَايَةِ ابْنِ عَبَّاسٍ. وَرَوَاهُ الْبُخَارِيُّ أَيْضًا مِنْ رِوَايَةِ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ.

488. Ibn Abbas i Imran b. Husajn, radijallahu anhum, prenose da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pogledao sam u Džennet i vidio sam da su njegovi stanovnici većinom siromasi i pogledao sam u Vatru i vidio da su njeni stanovnici većinom žene." Muttefekun alejhi: Buhari, 3241, i Muslim, 2737, od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, a Buhari, 5198, na drugom mjestu bilježi ga i od Imrana b. Husajna.

٤٨٩ - وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَكَانَ عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا الْمَسَاكِينُ. وَأَصْحَابُ الْجَدِّ مَحْبُوسُونَ، غَيْرَ أَنَّ أَصْحَابَ النَّارِ قَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

489. Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stao sam na vrata Dženneta i primijetih da

su oni koji su već bili ušli u njega većinom siromasi, dok su bogataši bili zadržani[1]. A što se tiče džehennemlija, oni su već bili odvedeni u Džehennem." Muttefekun alejhi: Buhari, 5196, i Muslim, 2256.

٤٩٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا شَاعِرٌ كَلِمَةُ لَبِيدٍ: أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلَا اللَّهَ بَاطِلُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

490. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najistinitije riječi koje je izrekao jedan pjesnik jesu Lebidove[2] riječi: 'Uistinu će propasti sve osim Allaha.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3841, i Muslim, 2256.

❧ 56. *Vrijednost skromnosti u ishrani, odijevanju i načinu življenja*

Uzvišeni Allah kaže:

فَخَلَفَ مِنۢ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَٱتَّبَعُوا۟ ٱلشَّهَوَٰتِ ۖ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾ إِلَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا فَأُو۟لَٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ ٱلْجَنَّةَ ... ﴿٦٠﴾

A njih smijeniše zli potomci, koji molitvu napustiše i za požudama pođoše; oni će sigurno zlo proći; ali oni koji su se pokajali, i vjerovali, i dobro činili, njima se neće nikakva nepravda učiniti, oni će u Džennet ući... (Merjem, 59–60)

فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِۦ فِى زِينَتِهِۦ ۖ قَالَ ٱلَّذِينَ يُرِيدُونَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا يَٰلَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَآ أُوتِىَ قَٰرُونُ إِنَّهُۥ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾ وَقَالَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ ٱللَّهِ خَيْرٌ لِّمَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا وَلَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ٱلصَّٰبِرُونَ ﴿٨٠﴾

I izađe on pred narod svoj u svom sjaju. "Ah, da je i nama ono što je dato Karunu!", govorili su oni koji su čeznuli za životom na ovom svijetu, "on je, uistinu, presretan." "Teško vama!", govorili su učeni, "onome koji vjeruje i čini dobra djela bolja je Allahova nagrada, a bit će samo strpljivima pružena." (El-Kasas, 79–80)

ثُمَّ لَتُسْـَٔلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٨﴾

Zatim ćete toga Dana, sigurno, biti pitani o blagodati. (Et-Tekasur, 8)

1. Bit će zadržani sve dok ne polože račun za imetak kojim su na dunjaluku raspolagali.

2. Lebid b. Rebia bio je poznati predislamski pjesnik i jedan od autora *Mualleka – Sedam zlatnih arabljanskih oda*. Doživio je vrijeme Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva, primio islam i bio uzorit musliman.

مَّن كَانَ يُرِيدُ ٱلْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُۥ فِيهَا مَا نَشَآءُ لِمَن نُّرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُۥ جَهَنَّمَ يَصْلَىٰهَا مَذْمُومًا مَّدْحُورًا ﴿١٨﴾

Onome ko želi ovaj svijet, Mi mu brzo dajemo što hoćemo i kome hoćemo, ali ćemo mu poslije Džehennem pripremiti, u kojem će se osramoćen i odbačen peći. (El-Isra, 18)

٤٩١ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ خُبْزِ شَعِيرٍ يَوْمَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ حَتَّى قُبِضَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُنْذُ قَدِمَ الْمَدِينَةَ مِنْ طَعَامِ الْبُرِّ ثَلَاثَ لَيَالٍ تِبَاعًا حَتَّى قُبِضَ.

491. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i umro je a da se njegova porodica nije dva dana uzastopno najela ječmenog kruha." Muttefekun alejhi: Buhari, 5416, i Muslim, 2970.

U drugoj verziji kaže se: "Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i umro je a da se njegova porodica, otkako je došao u Medinu, tri uzastopna dana nije najela pšeničnog kruha."

٤٩٢ - وَعَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا كَانَتْ تَقُولُ: وَاللَّهِ يَا ابْنَ أُخْتِي إِنْ كُنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى الْهِلَالِ ثُمَّ الْهِلَالِ ثُمَّ الْهِلَالِ، ثَلَاثَةَ أَهِلَّةٍ فِي شَهْرَيْنِ، وَمَا أُوقِدَ فِي أَبْيَاتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَارٌ. قُلْتُ: يَا خَالَةُ فَمَا كَانَ يُعِيشُكُمْ؟ قَالَتْ: الْأَسْوَدَانِ: التَّمْرُ وَالْمَاءُ إِلَّا أَنَّهُ قَدْ كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِيرَانٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، وَكَانَتْ لَهُمْ مَنَائِحُ وَكَانُوا يُرْسِلُونَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَلْبَانِهَا فَيَسْقِينَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

492. Urva kazuje: "Aiša, radijallahu anha, rekla mi je: 'Tako mi Allaha, sestriću, ugledali bismo jedan mlađak, pa drugi, pa treći - tri mlađaka u dva mjeseca, a da se ni u jednoj kući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi naložila vatra.' Upitah: 'Tetka, pa od čega ste onda živjeli?', a ona odgovori: 'Od datula i vode, ako se izuzme da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao komšije ensarije koji su imali ovce, te su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, slali njihovo mlijeko i on bi nam davao da ga pijemo.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2567, i Muslim, 2972.

٤٩٣ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ مَرَّ بِقَوْمٍ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ شَاةٌ مَصْلِيَّةٌ فَدَعَوْهُ فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ، وَقَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الدُّنْيَا وَلَمْ يَشْبَعْ مِنْ خُبْزِ الشَّعِيرِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

493. Ebu Seid el-Makburi prenosi da mu je Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazivao kako je prošao pored ljudi na čijoj je sofri bila pečena ovca. Pozvali su ga da jede s njima, a on je odbio rekavši: "Allahov Poslanik, sallallahu

alejhi ve sellem, napustio je dunjaluk a da se nije zasitio ni ječmenog kruha." Hadis bilježi Buhari, 5414.

٤٩٤ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمْ يَأْكُلِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى خِوَانٍ حَتَّى مَاتَ، وَمَا أَكَلَ خُبْزًا مُرَقَّقًا حَتَّى مَاتَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: وَلَا رَأَى شَاةً سَمِيطًا بِعَيْنِهِ قَطُّ.

494. Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i umro je a nije jeo sa trpeze, niti je jeo bijeli pšenični kruh."[1] Hadis bilježi Buhari, 5386.

U drugoj verziji kaže se: "Niti je ikada vidio ošurenu ovcu."[2]

٤٩٥ - وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ نَبِيَّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا يَجِدُ مِنَ الدَّقَلِ مَا يَمْلَأُ بِهِ بَطْنَهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

495. Nu'man b. Bešir, radijallahu anhuma, rekao je: "Uistinu sam vidio vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada nije imao ni najlošijih datula kojima bi utolio glad." Hadis bilježi Muslim, 2978.

٤٩٦ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّقِيَّ مِنْ حِينَ ابْتَعَثَهُ اللَّهُ تَعَالَى حَتَّى قَبَضَهُ اللَّهُ تَعَالَى، فَقِيلَ لَهُ: هَلْ كَانَ لَكُمْ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنَاخِلُ؟ قَالَ: مَا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُنْخُلًا مِنْ حِينَ ابْتَعَثَهُ اللَّهُ تَعَالَى حَتَّى قَبَضَهُ اللَّهُ تَعَالَى، فَقِيلَ لَهُ: كَيْفَ كُنْتُمْ تَأْكُلُونَ الشَّعِيرَ غَيْرَ مَنْخُولٍ؟ قَالَ: كُنَّا نَطْحَنُهُ وَنَنْفُخُهُ، فَيَطِيرُ مَا طَارَ، وَمَا بَقِيَ ثَرَّيْنَاهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

496. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vidio bijeloga kruha otkako ga je Allah poslao kao poslanika sve dok ga nije i usmrtio." Prisutni su ga upitali: "Da li ste vi u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imali sito?", a on odgovori: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vidio sito otkako ga je Allah poslao kao poslanika sve dok ga nije usmrtio." "Kako ste jeli neprosijan ječam?", upitali su, a on odgovori: "Samljeli bismo ga i puhnuli u njega, a onda bismo ga zamijesili." Hadis bilježi Buhari, 5413.

٤٩٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ أَوْ لَيْلَةٍ، فَإِذَا هُوَ بِأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، فَقَالَ: «مَا أَخْرَجَكُمَا مِنْ بُيُوتِكُمَا هَذِهِ السَّاعَةَ؟» قَالَا: الْجُوعُ يَا رَسُولَ

1. Misli se na trpezu na kojoj je servirana hrana u izobilju, jer je to tada bio običaj rasipnika i silnika. U nekim komentarima kaže se da se pod trpezom ovdje misli na veliki bronzani pladanj koji stoji na postolju, a koji je toliko velik da ga dvojica ljudi ne mogu ponijeti. Na njega bi se stavljala hrana i to je bio običaj rasipnika i silnika.

2. Riječima: "ošurena ovca", misli se na ovcu kojoj se vrućom vodom otklone dlake, a onda se ispeče sa kožom. Tako se peku mlađe ovce, a ovo je u to vrijeme bio postupak onih koji se odaju luksuzu.

اللَّهِ. قَالَ: «وَأَنَا، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَأُخْرِجَنِيَ الَّذِي أَخْرَجَكُمَا، قُومَا» فَقَامَا مَعَهُ، فَأَتَى رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ، فَإِذَا هُوَ لَيْسَ فِي بَيْتِهِ، فَلَمَّا رَأَتْهُ الْمَرْأَةُ قَالَتْ: مَرْحَبًا وَأَهْلًا. فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيْنَ فُلَانٌ؟» قَالَتْ: ذَهَبَ يَسْتَعْذِبُ لَنَا الْمَاءَ. إِذْ جَاءَ الْأَنْصَارِيُّ فَنَظَرَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَاحِبَيْهِ ثُمَّ قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، مَا أَحَدٌ الْيَوْمَ أَكْرَمَ أَضْيَافًا مِنِّي. فَانْطَلَقَ فَجَاءَهُمْ بِعِذْقٍ فِيهِ بُسْرٌ وَتَمْرٌ وَرُطَبٌ، فَقَالَ: كُلُوا، وَأَخَذَ الْمُدْيَةَ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِيَّاكَ وَالْحَلُوبَ»، فَذَبَحَ لَهُمْ، فَأَكَلُوا مِنَ الشَّاةِ وَمِنْ ذَلِكَ الْعِذْقِ وَشَرِبُوا. فَلَمَّا أَنْ شَبِعُوا وَرَوُوا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَتُسْأَلُنَّ عَنْ هَذَا النَّعِيمِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمُ الْجُوعُ، ثُمَّ لَمْ تَرْجِعُوا حَتَّى أَصَابَكُمْ هَذَا النَّعِيمُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

497. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Jednoga dana ili noći, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je napolje i ugledao Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhuma, pa ih je upitao: 'Šta vas je u ovo doba izvelo iz vaših kuća?', a oni su odgovorili: 'Glad, Allahov Poslaniče.' Na to je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, i mene je izvelo ono što je i vas izvelo. Pođite sa mnom!' I oni su pošli kod jednog ensarije, ali ga nisu zatekli kod kuće. Kada je njegova supruga ugledala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla je: 'Dobro došli!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita je: 'Gdje ti je muž?', a ona odgovori: 'Otišao je da nam nađe pitke vode.' Tada dođe ensarija i ugledavši Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova dva druga, reče: 'Hvala Allahu! Danas niko nema časnije goste od mene.' Zatim je otišao, donio granu na kojoj je bilo i nesazrelih i zrelih datula, pa je rekao: 'Jedite!' Onda je uzeo nož, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidjevši to, reče: 'Nemoj zaklati ovcu koja se muze.' Kada je zaklao ovcu i pripremio meso, donio ga je i stavio pred njih, pa su jeli meso i datule i pili vodu, a kada su se zasitili i utolili žeđ, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče Ebu Bekru i Omeru: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, bit ćete pitani o ovoj blagodati na Sudnjem danu. Glad vas je istjerala iz vaših kuća, pa se niste vratili sve dok vas nije snašla ova blagodat.'" Hadis bilježi Muslim, 2038.

Ensarija spomenut u ovom hadisu bio je Ebu Hejsem b. Tejjihan, radijallahu anhu, kako je to jasno naglašeno u hadisu koji bilježe Tirmizi, 2369, i drugi.

٤٩٨ - وَعَنْ خَالِدِ بْنِ عُمَرَ الْعَدَوِيِّ، قَالَ: خَطَبَنَا عُتْبَةُ بْنُ غَزْوَانَ، وَكَانَ أَمِيرًا عَلَى الْبَصْرَةِ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ الدُّنْيَا آذَنَتْ بِصُرْمٍ وَوَلَّتْ حَذَّاءَ وَلَمْ يَبْقَ مِنْهَا إِلَّا صُبَابَةٌ كَصُبَابَةِ الْإِنَاءِ يَتَصَابُّهَا صَاحِبُهَا، وَإِنَّكُمْ مُنْتَقِلُونَ مِنْهَا إِلَى دَارٍ لَا زَوَالَ لَهَا، فَانْتَقِلُوا بِخَيْرِ مَا بِحَضْرَتِكُمْ فَإِنَّهُ قَدْ ذُكِرَ لَنَا أَنَّ الْحَجَرَ

يُلْقَى مِنْ شَفِيرِ جَهَنَّمَ فَيَهْوِي فِيهَا سَبْعِينَ عَامًا لَا يُدْرِكُ لَهَا قَعْرًا، وَاللَّهِ لَتُمْلَأَنَّ. أَفَعَجِبْتُمْ؟ وَلَقَدْ ذُكِرَ لَنَا أَنَّ مَا بَيْنَ مِصْرَاعَيْنِ مِنْ مَصَارِيعِ الْجَنَّةِ مَسِيرَةَ أَرْبَعِينَ عَامًا، وَلَيَأْتِيَنَّ عَلَيْهَا يَوْمٌ وَهُوَ كَظِيظٌ مِنَ الزِّحَامِ، وَلَقَدْ رَأَيْتُنِي سَابِعَ سَبْعَةٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَنَا طَعَامٌ إِلَّا وَرَقُ الشَّجَرِ، حَتَّى قَرِحَتْ أَشْدَاقُنَا، فَالْتَقَطْتُ بُرْدَةً فَشَقَقْتُهَا بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ فَاتَّزَرْتُ بِنِصْفِهَا وَاتَّزَرَ سَعْدٌ بِنِصْفِهَا، فَمَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ مِنَّا أَحَدٌ إِلَّا أَصْبَحَ أَمِيرًا عَلَى مِصْرٍ مِنَ الْأَمْصَارِ. وَإِنِّي أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ فِي نَفْسِي عَظِيمًا وَعِنْدَ اللَّهِ صَغِيرًا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

498. Halid b. Omer el-Adevi kazuje: "Utba b. Gazvan, namjesnik Basre, održao nam je hutbu, prvo se zahvalivši Allahu i pohvalivši Ga, a zatim je rekao: 'Zaista dunjaluk brzo prolazi i već ga nestaje, ostalo ga je malo, poput zadnjih kapljica tekućine u posudi koje njen vlasnik brzo popije. Vi ćete sa dunjaluka preseliti na svijet koji neće nestati, pa preselite sa najboljim djelima. Rečeno nam je da će se kamen baciti sa vrha Džehennema i da će padati sedamdeset godina a da neće pasti na dno, a, tako mi Allaha, on će se napuniti! Zar se čudite? Rečeno nam je da širina džennetskih vrata iznosi koliko traje putovanje od četrdeset godina, a doći će dan kada će na njima biti velika gužva. Bio sam sedmi sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a od hrane nismo imali ništa osim lišća sa drveća, od kojeg su nam se u ustima otvarale rane. Uzeo sam ogrtač, prepolovio ga, pa sam se zaogrnuo jednom polovicom, a drugu sam dao Sa'du b. Maliku. Danas nema nijednog od nas a da nije postao namjesnik u nekoj od pokrajina. Utječem se Allahu da u svojoj duši budem velik, a kod Allaha prezren!"[1] Hadis bilježi Muslim, 2967.

٤٩٩ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَخْرَجَتْ لَنَا عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كِسَاءً وَإِزَارًا غَلِيظًا قَالَتْ: قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَيْنِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

499. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, rekao je: "Aiša, radijallahu anha, iznijela nam je donji i gornji dio Poslanikove odjeće, koja bijaše kruta i gruba, pa je rekla: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je u ovome.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5818, i Muslim, 2080.

1. Utba b. Gazvan bio je sedma osoba koja je primila islam, a vrijeme oskudice koje spominje u ovom hadisu jeste vrijeme izolacije muslimana u Meki na posjedu Ebu Taliba, koje je trajalo tri godine, počevši od sedme godine po poslanstvu. Prisjećajući se ovog vremena, Utba je htio reći ljudima da su tokom mekanskog perioda islama muslimani živjeli tegobnim životom za razliku od raskoši u kojoj žive muslimani kojima se obraćao, opominjući ih da se ne odaju dunjaluku. Sa'd b. Malik kojeg spominje jest Sa'd b. Ebu Vekkas, jer se njegov otac Ebu Vekkas zvao Malik.

٥٠٠ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: إِنِّي لَأَوَّلُ الْعَرَبِ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَلَقَدْ كُنَّا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَنَا طَعَامٌ إِلَّا وَرَقُ الْحُبْلَةِ وَهَذَا السَّمُرُ، حَتَّى إِنْ كَانَ أَحَدُنَا لَيَضَعُ كَمَا تَضَعُ الشَّاةُ مَا لَهُ خِلْطٌ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

500. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, kazuje: "Ja sam prvi Arap koji je ispalio strijelu na Allahovom putu.[1] Išli smo u vojne pohode sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a od hrane nismo imali ništa osim lišća huble ili akacije[2], tako da, kada smo obavljali nuždu, stolica nam je bila suha poput ovčijih brabonjaka." Muttefekun alejhi: Buhari, 3728, i Muslim, 2966.

٥٠١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ اجْعَلْ رِزْقَ آلِ مُحَمَّدٍ قُوتًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

501. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu moj, podari Muhammedovoj porodici opskrbu koja će biti dovoljna da se njome utoli glad!" Muttefekun alejhi: Buhari, 6460, i Muslim, 1055.

٥٠٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: وَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، إِنْ كُنْتُ لَأَعْتَمِدُ بِكَبِدِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْجُوعِ، وَإِنْ كُنْتُ لَأَشُدُّ الْحَجَرَ عَلَى بَطْنِي مِنَ الْجُوعِ. وَلَقَدْ قَعَدْتُ يَوْمًا عَلَى طَرِيقِهِمُ الَّذِي يَخْرُجُونَ مِنْهُ، فَمَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَتَبَسَّمَ حِينَ رَآنِي، وَعَرَفَ مَا فِي وَجْهِي وَمَا فِي نَفْسِي، ثُمَّ قَالَ: «أَبَا هِرٍّ». قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «الْحَقْ!» وَمَضَى، فَاتَّبَعْتُهُ، فَدَخَلَ فَاسْتَأْذَنَ، فَأُذِنَ لِي فَدَخَلْتُ، فَوَجَدَ لَبَنًا فِي قَدَحٍ فَقَالَ: «مِنْ أَيْنَ هَذَا اللَّبَنُ؟» قَالُوا: أَهْدَاهُ لَكَ فُلَانٌ أَوْ فُلَانَةٌ. قَالَ: «أَبَا هِرٍّ». قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «الْحَقْ إِلَى أَهْلِ الصُّفَّةِ فَادْعُهُمْ لِي». قَالَ: وَأَهْلُ الصُّفَّةِ أَضْيَافُ الْإِسْلَامِ، لَا يَأْوُونَ عَلَى أَهْلٍ، وَلَا مَالٍ، وَلَا عَلَى أَحَدٍ، وَكَانَ إِذَا أَتَتْهُ صَدَقَةٌ بَعَثَ بِهَا إِلَيْهِمْ. وَلَمْ يَتَنَاوَلْ مِنْهَا شَيْئًا، وَإِذَا أَتَتْهُ هَدِيَّةٌ أَرْسَلَ إِلَيْهِمْ وَأَصَابَ مِنْهَا وَأَشْرَكَهُمْ فِيهَا، فَسَاءَنِي ذَلِكَ فَقُلْتُ: وَمَا هَذَا اللَّبَنُ فِي أَهْلِ الصُّفَّةِ؟ كُنْتُ أَحَقَّ أَنْ أُصِيبَ مِنْ هَذَا اللَّبَنِ شَرْبَةً أَتَقَوَّى بِهَا، فَإِذَا جَاءُوا أَمَرَنِي، فَكُنْتُ أَنَا أُعْطِيهِمْ، وَمَا عَسَى أَنْ يَبْلُغَنِي مِنْ هَذَا اللَّبَنِ، وَلَمْ يَكُنْ مِنْ طَاعَةِ اللَّهِ وَطَاعَةِ رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُدٌّ. فَأَتَيْتُهُمْ فَدَعَوْتُهُمْ، فَأَقْبَلُوا وَاسْتَأْذَنُوا، فَأَذِنَ لَهُمْ وَأَخَذُوا مَجَالِسَهُمْ مِنَ الْبَيْتِ، قَالَ: «يَا أَبَا هِرٍّ». قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «خُذْ فَأَعْطِهِمْ». قَالَ: فَأَخَذْتُ الْقَدَحَ فَجَعَلْتُ أُعْطِيهِ الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى، ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ، فَأُعْطِيهِ الْآخَرَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى، ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ، حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَدْ رَوِيَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ، فَأَخَذَ الْقَدَحَ فَوَضَعَهُ عَلَى يَدِهِ، فَنَظَرَ إِلَيَّ فَتَبَسَّمَ، فَقَالَ:

1. Ovo se dogodilo u Pohodu na Rabig, prve godine po Hidžri, kada je Sa'd b. Ebu Vekkas, u neizravnoj borbi, prvi od muslimana ispalio strijelu na mušrike, tako da je on u eri islama bio i prvi čovjek koji je ispalio strijelu na Allahovom putu.

2. Ovo je vrsta pustinjskog trnovitog rastinja, žbuna ili drveta.

«أَبَا هِرٍّ». قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: «بَقِيتُ أَنَا وَأَنْتَ». قُلْتُ: صَدَقْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: «اقْعُدْ فَاشْرَبْ!» فَقَعَدْتُ فَشَرِبْتُ. فَقَالَ: «اشْرَبْ!» فَشَرِبْتُ، فَمَا زَالَ يَقُولُ: «اشْرَبْ!» حَتَّى قُلْتُ: لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ، مَا أَجِدُ لَهُ مَسْلَكًا، قَالَ: «فَأَرِنِي» فَأَعْطَيْتُهُ الْقَدَحَ، فَحَمِدَ اللَّهَ تَعَالَى، وَسَمَّى وَشَرِبَ الْفَضْلَةَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

502. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Tako mi Onoga osim kojeg nema drugog boga, znao sam ležati potrbuške od gladi i znao sam zbog toga na stomak privezati kamen[1]. Jednoga dana sjeo sam na put kojim svijet prolazi, pa je naišao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koji se nasmiješio kada me je ugledao, shvativši iz izraza moga lica šta me muči. Zatim je rekao: 'Ebu Hirre!'[2] Odgovorio sam: 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', a on je rekao: 'Pođi sa mnom!' Poslanik je krenuo, a ja sam ga slijedio. Zatim je ušao u kuću i zatražio dozvolu, pa je i meni dozvoljeno, i ja sam ušao. Našao je posudu mlijeka i upitao: 'Otkud ovo mlijeko?' Odgovorili su mu: 'Poklonio ti ga je taj i taj, ili ta i ta.' Tada Poslanik reče: 'Ebu Hirre!', a ja rekoh: 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!' 'Otiđi stanovnicima sofe i pozovi ih', reče on. Stanovnici sofe bili su gosti islama i nisu imali ni porodice ni imetka niti bilo koga kod koga bi našli utočište. Kada bi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla sadaka, on bi je poslao njima i od nje ništa ne bi uzimao. Kada bi mu došao poklon, poslao bi i njima, ali bi nešto uzeo i sebi. Razočaralo me što poziva i njih, pa sam pomislio: 'Šta je ovo malo mlijeka za onoliko stanovnika sofe? Ja sam bio preči da ga popijem kako bi mi se povratila snaga. Kada oni dođu i kada mi naredi da im dadnem mlijeko, možda meni neće ništa ostati, međutim, Allahu i Njegovom Poslaniku mora se pokoravati.' Otišao sam i pozvao ih, a oni su došli i zatražili dozvolu za ulazak, pa im je dozvolio i oni su ušli i posjedali. Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ebu Hirre!', a ja sam odgovorio: 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!' On je rekao: 'Uzmi posudu pa im je dodaj.' Uzeo sam posudu i dao je prvom čovjeku, koji je pio sve dok se nije zasitio, a zatim mi je vratio posudu. Potom sam je dao drugom, pa je i on pio dok se nije zasitio, a onda mi je vratio posudu. Zatim je pio sljedeći dok se nije zasitio, pa mi je vratio posudu, i sve tako dok nisam došao do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a svi ostali već su se bili napili. Uzeo je posudu u svoje ruke, pa me pogledao, nasmijao

1. Kada bi ih morila velika glad, Arapi su imali običaj na stomak staviti i privezati kamen, kako bi njime izvršili pritisak na želudac i na taj način umanjili osjećaj gladi. Ovo bi im olakšalo kretanje i obavljanje poslova koje inače ne bi mogli izvršavati usljed iscrpljenosti. Ima i drugih tumačenja. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 11/284.

2. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je običaj Ebu Hurejru zvati Ebu Hirr, što znači "vlasnik mačeta".

se i rekao: 'Ebu Hirre!' Rekao sam: 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', a on reče: 'Ostali smo ja i ti.' Rekao sam: 'Istinu si rekao, Allahov Poslaniče!' On reče: 'Sjedi i pij!', pa sam sjeo i pio, a kada sam završio, opet mi reče: 'Pij!', i tako sam pio, a on mi je neprestano govorio: 'Pij!', sve dok nisam rekao: 'Ne, tako mi Onoga koji te poslao sa istinom, nema više gdje stati!' Tada on reče: 'Daj mi', pa sam mu dao posudu, a on je zahvalio Uzvišenom Allahu, proučio bismillu i popio ostatak." Hadis bilježi Buhari, 6452.

٥٠٣ - وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَإِنِّي لَأَخِرُّ فِيمَا بَيْنَ مِنْبَرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا مَغْشِيًّا عَلَيَّ، فَيَجِيءُ الْجَائِي، فَيَضَعُ رِجْلَهُ عَلَى عُنُقِي، وَيَرَى أَنِّي مَجْنُونٌ وَمَا بِي مِنْ جُنُونٍ، وَمَا بِي إِلَّا الْجُوعُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

503. Muhammed b. Sirin prenosi da je Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao: "Znao sam pasti u nesvijest između minbera Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Aišine odaje, pa bi neko došao i stavio nogu na moj vrat[1], misleći da sam poludio. Ali mene nije obuzelo ludilo, već je to bilo od gladi." Hadis bilježi Buhari, 7324.

٥٠٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدِرْعُهُ مَرْهُونَةٌ عِنْدَ يَهُودِيٍّ فِي ثَلَاثِينَ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

504. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je, a njegov vojni oklop bio je založen kod jednog židova za trideset sāa ječma." Muttefekun alejhi: Buhari, 2916, i Muslim, 1603.

٥٠٥ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: رَهَنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دِرْعَهُ بِشَعِيرٍ، وَمَشَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِخُبْزِ شَعِيرٍ، وَإِهَالَةٍ سَنِخَةٍ، وَلَقَدْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ: «مَا أَصْبَحَ لِآلِ مُحَمَّدٍ صَاعٌ وَلَا أَمْسَى» وَإِنَّهُمْ لَتِسْعَةُ أَبْيَاتٍ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

505. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je svoj vojni oklop u zalog za ječam. Odnio sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ječmeni kruh i rastopljeno maslo i čuo sam kako govori: 'Kod Muhammedove porodice nije ni osvanuo ni omrknuo jedan sā.' Bilo ih je ukupno devet kuća."[2] Hadis bilježi Buhari, 2508.

1. U tadašnjem društvu bio je običaj da se noga na vrat stavlja onima za koje se smatralo da su poludjeli, sve dok ne dođu sebi.

2. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je imao devet supruga o kojima se trebalo brinuti. Enes je spomenuo broj žena da bi ukazao da riječi: "Kod Muhammedove porodice nije ni osvanuo ni omrknuo jedan sā", Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao da bi se žalio na svoje stanje, već kao opravdanje zbog čega nije mogao jevreju vratiti dug. Morao je voditi brigu o devet supruga, a to je iziskivalo dosta materijalnih sredstava.

٥٠٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ، مَا مِنْهُمْ رَجُلٌ عَلَيْهِ رِدَاءٌ، إِمَّا إِزَارٌ وَإِمَّا كِسَاءٌ، قَدْ رَبَطُوا فِي أَعْنَاقِهِمْ مِنْهَا مَا يَبْلُغُ نِصْفَ السَّاقَيْنِ، وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ الْكَعْبَيْنِ، فَيَجْمَعُهُ بِيَدِهِ كَرَاهِيَةَ أَنْ تُرَى عَوْرَتُهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

506. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Vidio sam sedamdeset stanovnika sofe, a nijedan od njih nije imao gornji ogrtač, već samo donji ili komad platna, koje bi vezali oko vrata, tako da bi nekima dosezalo do polovine potkoljenica, a nekima do nožnih članaka, pa bi ga skupljali rukama bojeći se da im se ne ukaže stidno mjesto." Hadis bilježi Buhari, 442.

٥٠٧ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ فِرَاشُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أُدَمٍ حَشْوُهُ لِيفٌ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

507. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Postelja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je od štavljene kože ispunjene palminim vlaknima." Hadis bilježi Buhari, 6456.

٥٠٨ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَدْبَرَ الْأَنْصَارِيُّ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَخَا الْأَنْصَارِ، كَيْفَ أَخِي سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ؟» فَقَالَ: صَالِحٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يَعُودُهُ مِنْكُمْ؟» فَقَامَ وَقُمْنَا مَعَهُ، وَنَحْنُ بِضْعَةَ عَشَرَ مَا عَلَيْنَا نِعَالٌ، وَلَا خِفَافٌ، وَلَا قَلَانِسُ، وَلَا قُمُصٌ، نَمْشِي فِي تِلْكَ السِّبَاخِ، حَتَّى جِئْنَاهُ، فَاسْتَأْخَرَ قَوْمُهُ مِنْ حَوْلِهِ حَتَّى دَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ الَّذِينَ مَعَهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

508. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "Sjedili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je došao neki ensarija i nazvao mu selam. Kada je ensarija pošao, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: 'Ensarijo, kako je moj brat Sa'd b. Ubada?', a on odgovori: 'Dobro je.' Tada Poslanik upita: 'Ko od vas želi da ga posjeti?' Pošao je, a i mi smo pošli sa njim, a bilo nas je više od deset. Niko od nas nije imao ni obuće, ni kožnih papuča, ni kape, ni košulje, a hodali smo po krševitom tlu sve dok mu nismo došli. Tada su se oni koji su bili uz Sa'da razmaknuli kako bi mu mogli prići Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi koji su bili sa njim." Hadis bilježi Muslim, 925.

٥٠٩ - وَعَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «خَيْرُكُمْ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ». قَالَ عِمْرَانُ: فَمَا أَدْرِي قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا «ثُمَّ يَكُونُ بَعْدَهُمْ قَوْمٌ يَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَدُونَ، وَيَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمَنُونَ، وَيَنْذِرُونَ وَلَا يُوفُونَ، وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السِّمَنُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

509. Imran b. Husajn, radijallahu anhuma, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Najbolji među ljudima su moji ashabi, zatim

oni koji će doći poslije njih, a zatim oni koji će doći poslije njih' - nisam siguran da li je to rekao dva ili tri puta. 'Poslije njih doći će ljudi koji će svjedočiti iako neće biti pozvani da svjedoče, koji će varati i neće biti povjerljivi, koji će se zavjetovati, a neće zavjet ispunjavati, i među njima će se pojaviti gojaznost.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3650, i Muslim, 2535.

٥١٠ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا ابْنَ آدَمَ: إِنَّكَ أَنْ تَبْذُلَ الْفَضْلَ خَيْرٌ لَكَ، وَإِنْ تُمْسِكْهُ شَرٌّ لَكَ، وَلَا تُلَامُ عَلَى كَفَافٍ، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

510. Ebu Umama, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sine Ademov, ako podijeliš višak, to je za tvoje dobro, a ako ga zadržiš, to je zlo za tebe, a nećeš biti prekoren ako zadržiš onoliko koliko ti je potrebno. U trošenju počni od onih koje si dužan izdržavati." Hadis bilježi Tirmizi, 2343, koji kaže da je hasen-sahih.[1]

٥١١ - وَعَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مِحْصَنٍ الْأَنْصَارِيِّ الْخَطْمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ آمِنًا فِي سِرْبِهِ، مُعَافًى فِي جَسَدِهِ، عِنْدَهُ قُوتُ يَوْمِهِ، فَكَأَنَّمَا حِيزَتْ لَهُ الدُّنْيَا بِحَذَافِيرِهَا. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

511. Ubejdullah b. Mihsan el-Ensari el-Hatmi, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko od vas osvane u miru i sigurnosti svoga doma, zdravog tijela i ima hrane za taj dan, tome kao da je dato sve dunjalučko bogatstvo." Hadis bilježi Tirmizi, 2346, koji kaže da je hasen.

٥١٢ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ، وَكَانَ رِزْقُهُ كَفَافًا، وَقَنَّعَهُ اللَّهُ بِمَا آتَاهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

512. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uspio je onaj ko prihvati islam, kome je njegova opskrba dovoljna i kome je Allah dao da bude zadovoljan onim što ima." Hadis bilježi Muslim, 1054.

٥١٣ - وَعَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «طُوبَى لِمَنْ هُدِيَ إِلَى الْإِسْلَامِ، وَكَانَ عَيْشُهُ كَفَافًا، وَقَنِعَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

513. Ebu Muhammed Fedala b. Ubejd el-Ensari, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Blago onome koga Allah uputi u islam, kome je njegova opskrba dovoljna

1. Ovaj hadis bilježi i Muslim, 1036.

i kome je Allah dao da je zadovoljan onim što ima!" Hadis bilježi Tirmizi, 2349, koji kaže da je hasen-sahih.

٥١٤ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبِيتُ اللَّيَالِيَ الْمُتَتَابِعَةَ طَاوِيًا، وَأَهْلُهُ لَا يَجِدُونَ عَشَاءً، وَكَانَ أَكْثَرُ خُبْزِهِمْ خُبْزَ الشَّعِيرِ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

514. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je i nekoliko noći uzastopno lijegati praznog stomaka, a isto tako i njegovi ukućani često nisu imali ništa za večeru. Njihov kruh najčešće je bio od ječma." Hadis bilježi Tirmizi, 2360, koji kaže da je hasen-sahih.

٥١٥ - وَعَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا صَلَّى بِالنَّاسِ يَخِرُّ رِجَالٌ مِنْ قَامَتِهِمْ فِي الصَّلَاةِ مِنَ الْخَصَاصَةِ وَهُمْ أَصْحَابُ الصُّفَّةِ حَتَّى يَقُولَ الْأَعْرَابُ: هَؤُلَاءِ مَجَانِينُ، فَإِذَا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْصَرَفَ إِلَيْهِمْ، فَقَالَ: «لَوْ تَعْلَمُونَ مَا لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى، لَأَحْبَبْتُمْ أَنْ تَزْدَادُوا فَاقَةً وَحَاجَةً». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

515. Fedala b. Ubejd, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio ljude u namazu, koji bi sa stajanja u namazu padali od iznemoglosti i gladi, a to su bili stanovnici sofe, tako da bi beduini govorili: "Ovo su luđaci!" Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, okrenuo bi im se i rekao: "Da znate kolika vam nagrada pripada kod Uzvišenog Allaha, poželjeli biste da budete u još većoj neimaštini i oskudici." Hadis bilježi Tirmizi, 2368, koji kaže da je sahih.

٥١٦ - وَعَنْ أَبِي كَرِيمَةَ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وِعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنِهِ، بِحَسْبِ ابْنِ آدَمَ أُكُلَاتٌ يُقِمْنَ صُلْبَهُ، فَإِنْ كَانَ لَا مَحَالَةَ، فَثُلُثٌ لِطَعَامِهِ، وَثُلُثٌ لِشَرَابِهِ، وَثُلُثٌ لِنَفَسِهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

516. Ebu Kerima Mikdam b. Ma'dikerib, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Čovjek nije napunio goru posudu od stomaka. Sinu Ademovom dovoljno je nekoliko zalogaja da svoju kičmu održi uspravnom, a ako baš mora uzeti više od toga, onda neka rasporedi jednu trećinu za hranu, jednu trećinu za piće i jednu trećinu za zrak." Hadis bilježi Tirmizi, 2380, koji kaže da je hasen.

٥١٧ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ إِيَاسِ بْنِ ثَعْلَبَةَ الْأَنْصَارِيِّ الْحَارِثِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: ذَكَرَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا عِنْدَهُ الدُّنْيَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا تَسْمَعُونَ؟ أَلَا تَسْمَعُونَ؟ إِنَّ الْبَذَاذَةَ مِنَ الْإِيمَانِ إِنَّ الْبَذَاذَةَ مِنَ الْإِيمَانِ» يَعْنِي: التَّقَحُّلَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

517. Ebu Umama Ijas b. Sa'leba el-Ensari el-Harisi, radijallahu anhu, rekao je: "Jednoga dana u prisustvu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi su spomenuli dunjaluk, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Slušajte me! Slušajte me! Skroman izgled dio je imana! Skroman izgled dio je imana!'" – misleći na suhonjavog čovjeka. Hadis bilježi Ebu Davud, 4161.

Skroman izgled znači ne nositi skupocjenu odjeću, a suhonjav je neuhranjen čovjek čija je koža gruba zbog tegobnog i oskudnog života.

٥١٨ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَّرَ عَلَيْنَا أَبَا عُبَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، نَتَلَقَّى عِيرًا لِقُرَيْشٍ، وَزَوَّدَنَا جِرَابًا مِنْ تَمْرٍ لَمْ يَجِدْ لَنَا غَيْرَهُ، فَكَانَ أَبُو عُبَيْدَةَ يُعْطِينَا تَمْرَةً تَمْرَةً، فَقِيلَ: كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ بِهَا؟ قَالَ: نَمَصُّهَا كَمَا يَمَصُّ الصَّبِيُّ، ثُمَّ نَشْرَبُ عَلَيْهَا مِنَ الْمَاءِ، فَتَكْفِينَا يَوْمَنَا إِلَى اللَّيْلِ، وَكُنَّا نَضْرِبُ بِعِصِيِّنَا الْخَبَطَ، ثُمَّ نَبُلُّهُ بِالْمَاءِ فَنَأْكُلُهُ. قَالَ: وَانْطَلَقْنَا عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ، فَرُفِعَ لَنَا عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ كَهَيْئَةِ الْكَثِيبِ الضَّخْمِ، فَأَتَيْنَاهُ فَإِذَا هِيَ دَابَّةٌ تُدْعَى الْعَنْبَرَ، فَقَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ: مَيْتَةٌ، ثُمَّ قَالَ: لَا، بَلْ نَحْنُ رُسُلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَقَدِ اضْطُرِرْتُمْ فَكُلُوا، فَأَقَمْنَا عَلَيْهِ شَهْرًا، وَنَحْنُ ثَلَاثُمِائَةٍ، حَتَّى سَمِنَّا، وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا نَغْتَرِفُ مِنْ وَقْبِ عَيْنِهِ بِالْقِلَالِ الدُّهْنَ وَنَقْطَعُ مِنْهُ الْفِدَرَ كَالثَّوْرِ أَوْ كَقَدْرِ الثَّوْرِ. وَلَقَدْ أَخَذَ مِنَّا أَبُو عُبَيْدَةَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا فَأَقْعَدَهُمْ فِي وَقْبِ عَيْنِهِ وَأَخَذَ ضِلَعًا مِنْ أَضْلَاعِهِ فَأَقَامَهَا ثُمَّ رَحَلَ أَعْظَمَ بَعِيرٍ مَعَنَا فَمَرَّ مِنْ تَحْتِهَا وَتَزَوَّدْنَا مِنْ لَحْمِهِ وَشَائِقَ، فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: «هُوَ رِزْقٌ أَخْرَجَهُ اللَّهُ لَكُمْ، فَهَلْ مَعَكُمْ مِنْ لَحْمِهِ شَيْءٌ فَتَطْعِمُونَا؟» فَأَرْسَلْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُ فَأَكَلَهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

518. Ebu Abdullah Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nas je da dočekamo kurejšijsku karavanu i postavio nam je Ebu Ubejdu za zapovjednika, a kao putnu opskrbu dao nam je kožnu vreću sa datulama, jer nije imao ništa drugo. Tokom putovanja do odredišta, Ebu Ubejda nam je za obrok davao po jednu datulu." Neko od prisutnih upita: "Šta ste činili sa njima?", a Ebu Abdullah odgovori: "Sisali bismo ih kao što sisa dijete, a potom bismo se napili vode i to je bilo sve što bismo u toku dana pojeli, a pred noć bismo svojim štapovima skidali lišće sa drveća, pa bismo ga natopili vodom, a onda jeli. Tako smo došli na morsku obalu, na kojoj smo ugledali nešto poput većeg pješčanog brdašceta. Prišli smo i ugledali životinju koja se naziva Anber. Ebu Ubejda reče: 'Pa to je uginula životinja!', a potom se predomislio i rekao: 'Ipak smo mi izaslanici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i na Allahovom putu, našli smo se u nuždi i zato jedite.' Oko mjesec dana jeli smo meso te životinje, a bilo nas je tri stotine, i svi

smo se udebljali. Zaista smo iz duplje njenog oka grabili mast posudama i sjekli komade poput vola ili skoro veličine vola. Ebu Ubejda je izabrao od nas trinaest ljudi i rekao im da uđu u njenu očnu duplju, a zatim je uzeo jedno njeno rebro, pa ga je ispravio, a onda je uzjahao najveću devu i prošao ispod njega. Isjekli smo komade njenog mesa, osušili ga i ponijeli sa sobom. Kada smo došli u Medinu, otišli smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu spomenuli, a on reče: 'To je nafaka kojom vas je Allah opskrbio iz mora. Da li imate još njenog mesa, pa da nas počastite?' Poslali smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nešto tog mesa i on je jeo." Hadis bilježi Muslim, 1935.

٥١٩ - وَعَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ كُمُّ قَمِيصِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الرُّصْغِ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

519. Esma bint Jezid, radijallahu anha, rekla je: "Rukav košulje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dosezao mu je do ručnog zgloba." Hadis bilježe Ebu Davud, 4027, i Tirmizi, 1765, koji kaže da je hasen.[1]

٥٢٠ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: إِنَّا كُنَّا يَوْمَ الْخَنْدَقِ نَحْفِرُ، فَعَرَضَتْ كُدْيَةٌ شَدِيدَةٌ فَجَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: هَذِهِ كُدْيَةٌ عَرَضَتْ فِي الْخَنْدَقِ. فَقَالَ: «أَنَا نَازِلٌ» ثُمَّ قَامَ وَبَطْنُهُ مَعْصُوبٌ بِحَجَرٍ، وَلَبِثْنَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ لَا نَذُوقُ ذَوَاقًا، فَأَخَذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمِعْوَلَ، فَضَرَبَ فَعَادَ كَثِيبًا أَهْيَلَ، أَوْ أَهْيَمَ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ائْذَنْ لِي إِلَى الْبَيْتِ، فَقُلْتُ لِامْرَأَتِي: رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا مَا فِي ذَلِكَ صَبْرٌ فَعِنْدَكِ شَيْءٌ؟ فَقَالَتْ: عِنْدِي شَعِيرٌ وَعَنَاقٌ، فَذَبَحْتُ الْعَنَاقَ، وَطَحَنَتْ الشَّعِيرَ حَتَّى جَعَلْنَا اللَّحْمَ فِي الْبُرْمَةِ، ثُمَّ جِئْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْعَجِينُ قَدِ انْكَسَرَ وَالْبُرْمَةُ بَيْنَ الْأَثَافِيِّ قَدْ كَادَتْ تَنْضِجُ. فَقُلْتُ: طُعَيِّمٌ لِي فَقُمْ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَجُلٌ أَوْ رَجُلَانِ، قَالَ: «كَمْ هُوَ؟» فَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ: «كَثِيرٌ طَيِّبٌ، قُلْ لَهَا لَا تَنْزِعِ الْبُرْمَةَ، وَلَا الْخُبْزَ مِنَ التَّنُّورِ حَتَّى آتِيَ» فَقَالَ: «قُومُوا» فَقَامَ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ، فَدَخَلْتُ عَلَيْهَا فَقُلْتُ: وَيْحَكِ جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُهَاجِرُونَ، وَالْأَنْصَارُ وَمَنْ مَعَهُمْ، قَالَتْ: هَلْ سَأَلَكَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: «ادْخُلُوا وَلَا تَضَاغَطُوا» فَجَعَلَ يَكْسِرُ الْخُبْزَ، وَيَجْعَلُ عَلَيْهِ اللَّحْمَ، وَيُخَمِّرُ الْبُرْمَةَ وَالتَّنُّورَ إِذَا أَخَذَ مِنْهُ، وَيُقَرِّبُ إِلَى أَصْحَابِهِ ثُمَّ يَنْزِعُ فَلَمْ يَزَلْ يَكْسِرُ وَيَغْرِفُ حَتَّى شَبِعُوا، وَبَقِيَ مِنْهُ، فَقَالَ: «كُلِي هَذَا وَأَهْدِي، فَإِنَّ النَّاسَ أَصَابَتْهُمْ مَجَاعَةٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: قَالَ جَابِرٌ: لَمَّا حُفِرَ الْخَنْدَقُ رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمَصًا، فَانْكَفَأْتُ إِلَى امْرَأَتِي فَقُلْتُ: هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ، فَإِنِّي رَأَيْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمَصًا شَدِيدًا. فَأَخْرَجَتْ إِلَيَّ جِرَابًا فِيهِ صَاعٌ مِنْ شَعِيرٍ، وَلَنَا بُهَيْمَةٌ دَاجِنٌ فَذَبَحْتُهَا، وَطَحَنَتِ الشَّعِيرُ فَفَرَغَتْ إِلَى فَرَاغِي، وَقَطَّعْتُهَا فِي بُرْمَتِهَا، ثُمَّ وَلَّيْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: لَا تَفْضَحْنِي بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَنْ مَعَهُ،

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 187.

فَجِئْتُهُ فَسَارَرْتُهُ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ذَبَحْنَا بُهَيْمَةً لَنَا، وَطَحَنْتُ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، فَتَعَالَ أَنْتَ وَنَفَرٌ مَعَكَ، فَصَاحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «يَا أَهْلَ الخَنْدَقِ، إِنَّ جَابِرًا قَدْ صَنَعَ سُؤْرًا فَحَيَّهَلًا بِكُمْ» فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُنْزِلُنَّ بُرْمَتَكُمْ وَلَا تَخْبِزُنَّ عَجِينَكُمْ حَتَّى أَجِيءَ». فَجِئْتُ، وَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْدُمُ النَّاسَ، حَتَّى جِئْتُ امْرَأَتِي فَقَالَتْ: بِكَ وَبِكَ، فَقُلْتُ: قَدْ فَعَلْتُ الَّذِي قُلْتِ. فَأَخْرَجَتْ عَجِينًا فَبَصَقَ فِيهِ وَبَارَكَ، ثُمَّ عَمَدَ إِلَى بُرْمَتِنَا فَبَصَقَ وَبَارَكَ، ثُمَّ قَالَ: «ادْعُ خَابِزَةً فَلْتَخْبِزْ مَعَكِ، وَاقْدَحِي مِنْ بُرْمَتِكُمْ وَلَا تَنْزِلُوهَا» وَهُمْ أَلْفٌ، فَأُقْسِمُ بِاللَّهِ لَأَكَلُوا حَتَّى تَرَكُوهُ وَانْحَرَفُوا، وَإِنَّ بُرْمَتَنَا لَتَغِطُّ كَمَا هِيَ، وَأَنَّ عَجِينَنَا لَيُخْبَزُ كَمَا هُوَ.

520. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Na dan Bitke na hendeku kopali smo, pa smo naišli na veliku stijenu. Otišli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: 'Ova nam se stijena ispriječila', a on je rekao: 'Sići ću ja.' Zatim je ustao, a za stomak mu je bio vezan kamen, jer tri dana ništa nismo okusili. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je kramp i udario, a stijena se sva izmrvi. Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, dozvoli mi da odem kući.' Kada sam došao kući, rekao sam svojoj supruzi: 'Na Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio sam veliku glad i to više ne mogu gledati! Imaš li nešto za jelo?' Ona je odgovorila: 'Imam ječma i jare.' Tada sam zaklao jare i samljeo ječma, a meso smo stavili u kameni ćup. Kada je tijesto bilo skoro pečeno, a ćup na kamenju, koje se koristilo kao ložište, skoro prokuhao, otišao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Imam malo hrane, pa dođite ti, Allahov Poslaniče, i još jedan ili dva čovjeka.' Poslanik je upitao: 'Koliko imaš hrane?', pa sam mu rekao, na što on reče: 'Mnogo i lijepo. Reci supruzi da ne skida ćup i da ne vadi kruh iz peći sve dok ne dođem.' Zatim je rekao ostalim ashabima: 'Pođite!', pa su muhadžiri i ensarije krenuli. Ušao sam kod supruge i rekao: 'Teško ti se, došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, muhadžiri, ensarije i svi sa njima!' Upitala je: 'A je li te upitao koliko hrane ima?', a ja sam odgovorio: 'Da.' Kada su došli, Poslanik im je rekao: 'Uđite i nemojte se gurati.' Tada je počeo lomiti kruh i na njega stavljati meso, i kada god bi izvadio meso iz ćupa i kruh iz peći, prekrio bi i ćup i peć, a potom bi meso i kruh primakao svojim ashabima. Tako je neprestano lomio kruh i zahvatao meso iz ćupa i stavljao pred njih, sve dok se nisu zasitili, a hrane je još i ostalo. Potom se obratio Džabirovoj supruzi: 'Jedi ovo, a podijeli i drugima, jer ljude je zadesila glad.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 4101, i Muslim, 2039.

U drugoj verziji navodi se da je Džabir kazivao: "Kada je kopan hendek, na Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio sam da trpi veliku

glad, pa sam se vratio svojoj supruzi i upitao: 'Imaš li išta od hrane? Na Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio sam žestoku glad.' Ona je izvadila torbu u kojoj se nalazila pregršt ječma i imali smo jedno jare, koje sam zaklao, a ona je samljela ječam i završila kada sam i ja završio. Potom sam meso iskomadao u kameni ćup i krenuo nazad Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a supruga mi reče: 'Nemoj me osramotiti pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i onima što su s njim!' Prišao sam Poslaniku i tiho mu rekao: 'Allahov Poslaniče, zaklali smo jedno malo jare i samljeli pregršt ječma koji smo imali, pa dođi sa nekolicinom ljudi.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povika: 'O vi koji kopate hendek! Džabir je nešto napravio, pa požurite da idemo kod njega!' Potom mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nipošto ne skidajte ćup i ne pecite kruh dok ja ne dođem!' Pošao sam, a za mnom je krenuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, idući ispred ostalih ljudi. Kada sam došao kod svoje supruge, ona je rekla: 'Da Bog da ti bilo to i to!' 'Uradio sam ono što si rekla!', rekoh ja, a ona potom izvadi Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tijesto, pa on na njega stavi svoje pljuvačke i zamoli za bereket. Nakon toga, otišao je do ćupa, pa je također pljucnuo i prizvao Allahov blagoslov. Onda reče: 'Pozovi služavku da s tobom peče kruh i vadi meso iz ćupa, ali ga nemoj skidati sa peći.' Bilo je hiljadu ljudi i kunem se Allahom da su jeli sve dok nisu ostavili hranu iz sitosti i otišli, a naš je ćup kuhao kao i prije i naše se tijesto peklo i dalje."

٥٢١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ أَبُو طَلْحَةَ لِأُمِّ سُلَيْمٍ: قَدْ سَمِعْتُ صَوْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَعِيفًا أَعْرِفُ فِيهِ الْجُوعَ، فَهَلْ عِنْدَكِ مِنْ شَيْءٍ؟ فَقَالَتْ: نَعَمْ، فَأَخْرَجَتْ أَقْرَاصًا مِنْ شَعِيرٍ، ثُمَّ أَخَذَتْ خِمَارًا لَهَا فَلَفَّتِ الْخُبْزَ بِبَعْضِهِ، ثُمَّ دَسَّتْهُ تَحْتَ ثَوْبِي وَرَدَّتْنِي بِبَعْضِهِ، ثُمَّ أَرْسَلَتْنِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَذَهَبْتُ بِهِ، فَوَجَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا فِي الْمَسْجِدِ، وَمَعَهُ النَّاسُ، فَقُمْتُ عَلَيْهِمْ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَرْسَلَكَ أَبُو طَلْحَةَ؟» فَقُلْتُ: نَعَمْ، فَقَالَ: «أَلِطَعَامٍ؟» فَقُلْتُ: نَعَمْ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قُومُوا» فَانْطَلَقُوا وَانْطَلَقْتُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ حَتَّى جِئْتُ أَبَا طَلْحَةَ فَأَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ: يَا أُمَّ سُلَيْمٍ: قَدْ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالنَّاسِ وَلَيْسَ عِنْدَنَا مَا نُطْعِمُهُمْ؟ فَقَالَتْ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. فَانْطَلَقَ أَبُو طَلْحَةَ حَتَّى لَقِيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهُ حَتَّى دَخَلَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «هَلُمِّي مَا عِنْدَكِ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ» فَأَتَتْ بِذَلِكَ الْخُبْزِ، فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ فَفُتَّ، وَعَصَرَتْ عَلَيْهِ أُمُّ سُلَيْمٍ عُكَّةً فَآدَمَتْهُ، ثُمَّ قَالَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُولَ، ثُمَّ قَالَ: «ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ» فَأَذِنَ لَهُمْ، فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا، ثُمَّ قَالَ: «ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ» فَأَذِنَ

لَهُمْ، فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا، ثُمَّ قَالَ: «ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ» فَأَذِنَ لَهُمْ حَتَّى أَكَلَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ وَشَبِعُوا، وَالْقَوْمُ سَبْعُونَ رَجُلًا أَوْ ثَمَانُونَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَمَا زَالَ يَدْخُلُ عَشَرَةٌ وَيَخْرُجُ عَشَرَةٌ، حَتَّى لَمْ يَبْقَ مِنْهُمْ أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَ، فَأَكَلَ حَتَّى شَبِعَ، ثُمَّ هَيَّأَهَا فَإِذَا هِيَ مِثْلُهَا حِينَ أَكَلُوا مِنْهَا.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَأَكَلُوا عَشَرَةً عَشَرَةً، حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ بِثَمَانِينَ رَجُلًا ثُمَّ أَكَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ ذَلِكَ وَأَهْلُ الْبَيْتِ، وَتَرَكُوا سُؤْرًا.

وَفِي رِوَايَةٍ: ثُمَّ أَفْضَلُوا مَا بَلَغُوا جِيرَانَهُمْ.

وَفِي رِوَايَةٍ عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: جِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فَوَجَدْتُهُ جَالِسًا مَعَ أَصْحَابِهِ، وَقَدْ عَصَبَ بَطْنَهُ بِعِصَابَةٍ، فَقُلْتُ لِبَعْضِ أَصْحَابِهِ: لِمَ عَصَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَطْنَهُ؟ فَقَالُوا: مِنَ الْجُوعِ. فَذَهَبْتُ إِلَى أَبِي طَلْحَةَ، وَهُوَ زَوْجُ أُمِّ سُلَيْمٍ بِنْتِ مِلْحَانَ، فَقُلْتُ: يَا أَبَتَاهُ، قَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَصَبَ بَطْنَهُ بِعِصَابَةٍ، فَسَأَلْتُ بَعْضَ أَصْحَابِهِ، فَقَالُوا: مِنَ الْجُوعِ. فَدَخَلَ أَبُو طَلْحَةَ عَلَى أُمِّي فَقَالَ: هَلْ مِنْ شَيْءٍ؟ قَالَتْ: نَعَمْ عِنْدِي كِسَرٌ مِنْ خُبْزٍ وَتَمَرَاتٌ، فَإِنْ جَاءَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحْدَهُ أَشْبَعْنَاهُ، وَإِنْ جَاءَ آخَرُ مَعَهُ قَلَّ عَنْهُمْ، وَذَكَرَ تَمَامَ الْحَدِيثِ.

521. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Ebu Talha je rekao Ummu Sulejmi: 'Čuo sam oslabljen glas Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz kojeg sam prepoznao glad, pa da li imaš nešto za jelo?', a ona je odgovorila: 'Da.' Tada je izvadila komade ječmenog kruha i umotala ih jednim dijelom svoje mahrame, te je to stavila pod moju odjeću, a drugim dijelom mahrame me ogrnula, i poslala me Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg sam zatekao kako sjedi u džamiji, a sa njim je bilo još ljudi. Stao sam pred njih, pa me Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Je li te poslao Ebu Talha?' Odgovorio sam: 'Da', a on opet upita: 'Sa hranom?' Odgovorih: 'Da', a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče ljudima koji su sjedili s njim: 'Pođite', pa su oni krenuli, a i ja zajedno s njima, sve dok ne dođoh do Ebu Talhe i o tome ga obavijestih. Ebu Talha reče: 'Ummu Sulejm, došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa ljudima, a mi ih nemamo čime nahraniti.' Na to ona reče: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!' Ebu Talha krenu u susret Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i s njim uđe u kuću. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ummu Sulejm, iznesi šta imaš', a ona iznese onaj kruh. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se on iskomada, a zatim ga je Ummu Sulejm prelila maslom iz male mješine. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sel-

lem, nad jelom prouči što je Allah htio da prouči, a potom reče: 'Dozvoli deseterici da uđu', pa im je Ebu Talha dozvolio i oni su jeli dok se nisu zasitili, a potom su izašli. Zatim reče: 'Dozvoli sljedećoj deseterici', pa im je Ebu Talha dozvolio, i oni su jeli dok se nisu zasitili, a potom otišli. Poslanik je opet rekao: 'Dozvoli sljedećoj deseterici da uđu', pa im je Ebu Talha dozvolio i tako se ponavljalo sve dok svi ljudi nisu jeli i zasitili se. Bilo je sedamdeset ili osamdeset ljudi." Muttefekun alejhi: Buhari, 5450, i Muslim, 2040.

U drugoj verziji kaže se: "Neprestano je uvodio desetericu, a izvodio drugu desetericu, tako da nijedan od njih nije bio izostavljen, i svaki se najeo do sitosti. Potom je opet pripremio isto, a hrane je bilo u istoj količini kao da nisu ni jeli."

U sljedećoj verziji navodi se: "Jeli su po deseterica sve dok ih ukupno nije bilo osamdeset. Nakon toga, jeo je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a i ukućani, i ostalo je još hrane."

U sljedećoj verziji bilježi se: "Ostalo je toliko hrane da su dali i komšijama."

U još jednoj verziji koju prenosi Enes navodi se da je rekao: "Jednoga dana došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatekao ga kako sjedi sa ashabima. Svoj je stomak opasao, pa sam neke njegove ashabe upitao: 'Zašto je Allahov Poslanik opasao stomak?', a oni su odgovorili: 'Zbog gladi.' Tada sam otišao Ebu Talhi, a on je bio suprug Ummu Sulejme bint Milhan, i rekao: 'Oče[1], vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je svoj stomak zavezao te upitah neke njegove ashabe o tome, pa su rekli da je to od gladi.' Ebu Talha dođe mojoj majci i upita: 'Ima li išta za jelo?', a ona odgovori: 'Da, imam kruha i datula. Ako nam dođe Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sām, mi ćemo ga nahraniti, a ako dođe neko drugi sa njim, neće biti dovoljno...'", navodeći potom hadis u cijelosti.

❧ 57. *Zadovoljstvo onim što se posjeduje, krepost, umjerenost u životnim potrebama i trošenju i pokuđenost bespotrebnog traženja od drugih*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِي ٱلْأَرْضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزْقُهَا ...﴾ (٦)

1. Ebu Talha je bio Enesov očuh, ali ga je Enes oslovljavao ocem iskazujući mu na taj način poštovanje.

Na Zemlji nema nijednog živog bića a da ga Allah ne hrani... (Hud, 6)

لِلْفُقَرَآءِ ٱلَّذِينَ أُحْصِرُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِى ٱلْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ ٱلْجَاهِلُ أَغْنِيَآءَ مِنَ ٱلتَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُم بِسِيمَـٰهُمْ لَا يَسْـَٔلُونَ ٱلنَّاسَ إِلْحَافًا ۗ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٢٧٣﴾

Siromasima koji, zauzeti na Allahovom putu, nemaju vremena zarađivati pa onaj koji nije u to upućen misli da su, zbog skromnosti, imućni; poznat ćeš ih po izgledu njihovu, oni proseći ne dodijavaju ljudima. A ono što od imetka drugima date - Allah, sigurno, za to zna. (El-Bekara, 273)

وَٱلَّذِينَ إِذَآ أَنفَقُوا۟ لَمْ يُسْرِفُوا۟ وَلَمْ يَقْتُرُوا۟ وَكَانَ بَيْنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

I oni koji, kad udjeljuju, ne rasipaju i ne škrtare, već se u tome drže sredine. (El-Furkan, 67)

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ مَآ أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَآ أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ ﴿٥٧﴾

Džine i ljude stvorio sam samo zato da Me obožavaju, Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da Me hrane. (Ez-Zarijat, 56-57)

٥٢٢ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ، وَلَكِنَّ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

522. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pravo bogatstvo ne ogleda se u mnoštvu imetka, nego je pravo bogatstvo - bogatstvo duše." Muttefekun alejhi: Buhari, 6446, i Muslim, 1051.

٥٢٣ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ، وَرُزِقَ كَفَافًا، وَقَنَّعَهُ اللَّهُ بِمَا آتَاهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

523. Abdullah b. Amr, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uspio je onaj koji primi islam, i Allah mu podari opskrbu dovoljnu za njegove potrebe, i učini ga zadovoljnim onim što mu je On podario." Hadis bilježi Muslim, 1054.

٥٢٤ - وَعَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي، ثُمَّ قَالَ: «يَا حَكِيمُ، إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرٌ حُلْوٌ، فَمَنْ أَخَذَهُ بِسَخَاوَةِ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ، وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافِ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ، وَكَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ، وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى». قَالَ حَكِيمٌ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا أَرْزَأُ أَحَدًا بَعْدَكَ شَيْئًا حَتَّى أُفَارِقَ الدُّنْيَا، فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَدْعُو حَكِيمًا لِيُعْطِيَهُ الْعَطَاءَ، فَيَأْبَى أَنْ يَقْبَلَ مِنْهُ شَيْئًا. ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَعَاهُ

لِيُعْطِيَهُ، فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَهُ. فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ، أُشْهِدُكُمْ عَلَى حَكِيمٍ أَنِّي أَعْرِضُ عَلَيْهِ حَقَّهُ الَّذِي قَسَمَهُ اللَّهُ لَهُ فِي هَذَا الْفَيْءِ، فَيَأْبَى أَنْ يَأْخُذَهُ. فَلَمْ يَرْزَأْ حَكِيمٌ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ بَعْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى تُوُفِّيَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

524. Hakim b. Hizam, radijallahu anhu, kazuje: "Tražio sam od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mi da nešto imetka i on mi je dao, pa sam opet tražio i on mi je dao, pa sam opet tražio i on mi je dao, a nakon toga rekao je: 'Hakime, ovaj je imetak privlačan i sladak, i onome ko ga uzme bez pohlepe i ustručavajući se, bit će podaren blagoslov u njemu, a ko ga pohlepno uzme, neće mu se u njemu dati blagoslov i takav će biti poput onoga koji jede, ali se ne može zasititi. Gornja ruka bolja je od donje ruke.'" Hakim je rekao: "Allahov Poslaniče, tako mi Onoga koji te poslao sa istinom, ni od koga više ništa neću tražiti sve dok ne napustim dunjaluk." Kasnije je Ebu Bekr, radijallahu anhu, pozivao Hakima i nudio mu imetak, a on je odbijao da išta uzme. Isto je činio i Omer, radijallahu anhu, a on je opet odbio da primi, pa je Omer rekao: "Skupino muslimana, pozivam vas za svjedoke da Hakimu nudim njegovo pravo koje mu je Allah dodijelio iz ratnog plijena, a on ga odbija uzeti." Poslije Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, savjeta, Hakim ni od koga ništa nije uzeo sve do svoje smrti. Muttefekun alejhi: Buhari, 1472, i Muslim, 1035.

٥٢٥ - وَعَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ، وَنَحْنُ سِتَّةُ نَفَرٍ بَيْنَنَا بَعِيرٌ نَعْتَقِبُهُ، فَنَقِبَتْ أَقْدَامُنَا، وَنَقِبَتْ قَدَمِي، وَسَقَطَتْ أَظْفَارِي، فَكُنَّا نَلُفُّ عَلَى أَرْجُلِنَا الْخِرَقَ، فَسُمِّيَتْ غَزْوَةَ ذَاتِ الرِّقَاعِ لِمَا كُنَّا نَعْصِبُ عَلَى أَرْجُلِنَا الْخِرَقَ. قَالَ أَبُو بُرْدَةَ: فَحَدَّثَ أَبُو مُوسَى بِهَذَا الْحَدِيثِ، ثُمَّ كَرِهَ ذَلِكَ، وَقَالَ: مَا كُنْتُ أَصْنَعُ بِأَنْ أَذْكُرَهُ. قَالَ: كَأَنَّهُ كَرِهَ أَنْ يَكُونَ شَيْئًا مِنْ عَمَلِهِ أَفْشَاهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

525. Ebu Burda prenosi od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, da je rekao: "Krenuli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jedan vojni pohod. Nas šesterica imali smo samo jednu devu koju smo naizmjenično jahali, pa su nam stopala popucala. I moja su stopala ispucala, a nokti otpali. Zbog toga smo noge umotavali u krpe, tako da je ovaj pohod po tome i nazvan Zatur-rika – Pohod u krpama." Ebu Burda je rekao: "Ebu Musa je ispričao ovaj hadis, a zatim se pokajao što ga je ispričao. Rekao je: 'Zašto sam ga i spominjao?!' Kao da je mrzio javno pričati o svojim djelima." Muttefekun alejhi: Buhari, 4128, i Muslim, 1816.

٥٢٦ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ تَغْلِبَ - بِفَتْحِ التَّاءِ الْمُثَنَّاةِ فَوْقَ وَإِسْكَانِ الْغَيْنِ الْمُعْجَمَةِ وَكَسْرِ اللَّامِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِمَالٍ أَوْ سَبْيٍ فَقَسَّمَهُ، فَأَعْطَى رِجَالًا وَتَرَكَ رِجَالًا، فَبَلَغَهُ أَنَّ الَّذِينَ

تَرَكَ عَتَبُوا، فَحَمِدَ اللَّهَ، ثُمَّ أَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ، فَوَاللَّهِ إِنِّي لَأُعْطِي الرَّجُلَ وَأَدَعُ الرَّجُلَ، وَالَّذِي أَدَعُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الَّذِي أُعْطِي، وَلَكِنِّي إِنَّمَا أُعْطِي أَقْوَامًا لِمَا أَرَى فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْجَزَعِ وَالْهَلَعِ، وَأَكِلُ أَقْوَامًا إِلَى مَا جَعَلَ اللَّهُ فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْغِنَى وَالْخَيْرِ، مِنْهُمْ عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ». قَالَ عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ: فَوَاللَّهِ مَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِكَلِمَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُمْرَ النَّعَمِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

526. Amr b. Taglib, radijallahu anhu, prenosi da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen imetak – ili je dovedeno roblje – pa ga je on raspodijelio tako što je dao nekim ljudima, a druge je izostavio. Kada je obaviješten da ovakvom podjelom nisu bili zadovoljni onī koje je izostavio, on se zahvalio Allahu i pohvalio Ga, a zatim rekao: "Tako mi Allaha, ja nekim ljudima dadnem, a neke izostavim. Oni koje izostavim draži su mi od onih kojima dadnem. Ali, nekim ljudima dajem zato što u njihovim srcima vidim uznemirenost i nezadovoljstvo. Druge ljude prepustim bogatstvu i dobru koje im je Allah dao u srcima, a jedan od ovih jest Amr b. Taglib." Amr b. Taglib rekao je: "Tako mi Allaha, ove riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, draže su mi od najskupocjenijih deva." Hadis bilježi Buhari, 923.

٥٢٧ - وَعَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ، وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنًى، وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ. وَهَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ، وَلَفْظُ مُسْلِمٍ أَخْصَرُ.

527. Hakim b. Hizam, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Gornja ruka bolja je od donje ruke. U dijeljenju počni od onoga koga si dužan izdržavati. Najbolja je sadaka ona koja je data u materijalnoj neovisnosti. Ko nastoji da bude skroman, Allah će ga učiniti skromnim, a ko se pred ljudima bude pokazivao imućnim, Allah će ga i učiniti imućnim."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1427, i Muslim, 1034.

Ovo je verzija koju bilježi Buhari, dok je verzija koju bilježi Muslim nešto kraća.

٥٢٨ - وَعَنْ أَبِي سُفْيَانَ صَخْرِ بْنِ حَرْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُلْحِفُوا فِي الْمَسْأَلَةِ، فَوَاللَّهِ لَا يَسْأَلُنِي أَحَدٌ مِنْكُمْ شَيْئًا، فَتُخْرِجَ لَهُ مَسْأَلَتُهُ مِنِّي شَيْئًا وَأَنَا لَهُ كَارِهٌ، فَيُبَارَكَ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتُهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

528. Ebu Sufjan Sahr b. Harb, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte od mene uporno tražiti, jer, tako mi Allaha, ko god od vas bude nešto uporno tražio od mene, ta-

1. Vidjeti pojašnjenje navedeno uz hadis 296.

ko da me primora da mu dadnem, iako time nisam zadovoljan, Allah mu neće dati bereket u tome što sam mu dao." Hadis bilježi Muslim, 1038.

٥٢٩ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تِسْعَةً أَوْ ثَمَانِيَةً أَوْ سَبْعَةً، فَقَالَ: «أَلَا تُبَايِعُونَ رَسُولَ اللَّهِ؟» وَكُنَّا حَدِيثِي عَهْدٍ بِبَيْعَةٍ، فَقُلْنَا: قَدْ بَايَعْنَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: «أَلَا تُبَايِعُونَ رَسُولَ اللَّهِ؟» فَبَسَطْنَا أَيْدِينَا وَقُلْنَا قَدْ بَايَعْنَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَعَلَامَ نُبَايِعُكَ؟ قَالَ: «عَلَى أَنْ تَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَالصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ وَتُطِيعُوا» وَأَسَرَّ كَلِمَةً خَفِيَّةً: «وَلَا تَسْأَلُوا النَّاسَ شَيْئًا». فَلَقَدْ رَأَيْتُ بَعْضَ أُولَئِكَ النَّفَرِ يَسْقُطُ سَوْطُ أَحَدِهِمْ فَمَا يَسْأَلُ أَحَدًا يُنَاوِلُهُ إِيَّاهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

529. Ebu Abdurrahman Avf b. Malik el-Ešdžei, radijallahu anhu, kazuje: "Nas deveterica, ili osmerica, ili sedmerica, bili smo kod Allahovog Poslanika, a on nam je rekao: 'Zar nećete dati prisegu Allahovom Poslaniku?', i to neposredno nakon što smo dali prisegu. Na to mu mi rekosmo: 'Allahov Poslaniče, dali smo ti prisegu', a on nam ponovo reče: 'Zar nećete dati prisegu Allahovom Poslaniku?', pa smo pružili ruke i rekli: 'Allahov Poslaniče, dajemo ti prisegu, ali na šta je dajemo?' On reče: 'Dajete je na to da ćete samo Allaha obožavati i da Mu druga nećete pripisivati, da ćete obavljati pet namaza i pokoravati se.' Zatim je gotovo nečujno rekao: 'I da ništa od ljudi nećete tražiti.' Poslije sam vidio kako bi nekima od tih ljudi bič ispao iz ruke, ali ne bi ni od koga tražili da im ga doda." Hadis bilježi Muslim, 1043.

٥٣٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَزَالُ الْمَسْأَلَةُ بِأَحَدِكُمْ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ تَعَالَى وَلَيْسَ فِي وَجْهِهِ مُزْعَةُ لَحْمٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

530. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god od drugih bude neprestano tražio milostinju, doći će pred Uzvišenog Allaha a na svome licu neće imati ni komadić mesa." Muttefekun alejhi: Buhari, 1474, i Muslim, 1040.

٥٣١ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ، وَذَكَرَ الصَّدَقَةَ وَالتَّعَفُّفَ عَنِ الْمَسْأَلَةِ: «الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى، وَالْيَدُ الْعُلْيَا هِيَ الْمُنْفِقَةُ، وَالسُّفْلَى هِيَ السَّائِلَةُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

531. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio na minberu, spomenuo davanje sadake i ustezanje od traženja od drugih, pa je rekao: "Gornja ruka bolja je od donje ruke. Gornja je ruka ona koja udjeljuje, a donja je ona koja traži." Muttefekun alejhi: Buhari, 1429, i Muslim, 1033.

٥٣٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ سَأَلَ النَّاسَ تَكَثُّرًا فَإِنَّمَا يَسْأَلُ جَمْرًا، فَلْيَسْتَقِلَّ أَوْ لِيَسْتَكْثِرْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

532. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude tražio od ljudi da bi uvećavao svoj imetak, on traži žeravicu, pa neka onda traži malo ili mnogo." Hadis bilježi Muslim, 1041.

٥٣٣ - وَعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الْمَسْأَلَةَ كَدٌّ يَكُدُّ بِهَا الرَّجُلُ وَجْهَهُ، إِلَّا أَنْ يَسْأَلَ الرَّجُلُ سُلْطَانًا أَوْ فِي أَمْرٍ لَا بُدَّ مِنْهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

533. Semura b. Džundub, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihi ve sellem, rekao: "Tražiti od drugih predstavlja tegobu, jer čovjek time gubi obraz, osim ako traži od nadležnih vlasti ili zbog prijeke potrebe." Hadis bilježi Tirmizi, 681, koji kaže da je hasen-sahih.

٥٣٤ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَصَابَتْهُ فَاقَةٌ فَأَنْزَلَهَا بِالنَّاسِ لَمْ تُسَدَّ فَاقَتُهُ، وَمَنْ أَنْزَلَهَا بِاللَّهِ، فَيُوشِكُ اللَّهُ لَهُ بِرِزْقٍ عَاجِلٍ أَوْ آجِلٍ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

534. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koga zadesi siromaštvo, pa od ljudi bude tražio da ga otklone od njega, neće mu biti otklonjeno. A ko bude od Allaha tražio da ga otkloni, Allah će mu podariti opskrbu, ili odmah ili nešto kasnije." Hadis bilježe Ebu Davud, 1645, i Tirmizi, 2326, koji kaže da je hadis hasen.

٥٣٥ - وَعَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَكَفَّلَ لِي أَنْ لَا يَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئًا، وَأَتَكَفَّلُ لَهُ بِالْجَنَّةِ؟» فَقُلْتُ: أَنَا، فَكَانَ لَا يَسْأَلُ أَحَدًا شَيْئًا. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

535. Sevban, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: 'Ko će mi garantirati da od ljudi neće ništa tražiti, a da ja njemu garantiram Džennet?' Odgovorio sam: 'Ja.'" Poslije toga Sevban ni od koga ništa nije tražio. Hadis bilježi Ebu Davud, 1643, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٥٣٦ - وَعَنْ أَبِي بِشْرٍ قَبِيصَةَ بْنِ الْمُخَارِقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: تَحَمَّلْتُ حَمَالَةً فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْأَلُهُ فِيهَا، فَقَالَ: «أَقِمْ حَتَّى تَأْتِينَا الصَّدَقَةُ فَنَأْمُرَ لَكَ بِهَا» ثُمَّ قَالَ: «يَا قَبِيصَةُ إِنَّ الْمَسْأَلَةَ لَا تَحِلُّ إِلَّا لِأَحَدِ ثَلَاثَةٍ: رَجُلٍ تَحَمَّلَ حَمَالَةً، فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَهَا، ثُمَّ يُمْسِكُ. وَرَجُلٍ أَصَابَتْهُ جَائِحَةٌ اجْتَاحَتْ مَالَهُ، فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَ قِوَامًا مِنْ عَيْشٍ، أَوْ قَالَ: سِدَادًا مِنْ عَيْشٍ. وَرَجُلٍ أَصَابَتْهُ فَاقَةٌ، حَتَّى يَقُولَ ثَلَاثَةٌ مِنْ ذَوِي الْحِجَى مِنْ قَوْمِهِ: لَقَدْ أَصَابَتْ فُلَانًا فَاقَةٌ، فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَ قِوَامًا مِنْ عَيْشٍ، أَوْ قَالَ: سِدَادًا مِنْ عَيْشٍ. فَمَا سِوَاهُنَّ مِنَ الْمَسْأَلَةِ يَا قَبِيصَةُ سُحْتٌ، يَأْكُلُهَا صَاحِبُهَا سُحْتًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

536. Ebu Bišr Kabisa b. Muharik, radijallahu anhu, kazuje: "Preuzeo sam na sebe obavezu plaćanja krvarine[1], pa sam otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga zamolim da mi (iz državne blagajne) izdvoji sredstva za to. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Sačekaj dok nam dođe zekat, pa ćemo ti od njega dati', a onda je rekao: 'O Kabisa, samo je trojici dozvoljeno da traže materijalnu pomoć: čovjeku koji je opterećen krvarinom - njemu je dozvoljeno da traži sve dok ne isplati krvarinu, a onda će prestati tražiti; čovjeku kojem bude uništen imetak[2] - i njemu je dozvoljeno da traži kako bi osigurao životne potrebe - ili je rekao: toliko da zadovolji osnovne životne potrebe; čovjeku kojeg snađe siromaštvo, pa trojica pronicljivih ljudi iz njegovog naroda kažu: 'Tog i tog snašla je neimaština' - takvom je dozvoljeno da traži onoliko koliko je dovoljno za osnovne potrebe - ili je rekao: toliko da zadovolji osnovne životne potrebe. Kabisa, zabranjeno je tražiti osim u ovim situacijama, a živjeti od onoga što se dobije traženjem nije halal.'" Hadis bilježi Muslim, 1044.

٥٣٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ تَرُدُّهُ اللُّقْمَةُ وَاللُّقْمَتَانِ، وَالتَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ، وَلَكِنَّ الْمِسْكِينَ الَّذِي لَا يَجِدُ غِنًى يُغْنِيهِ، وَلَا يُفْطَنُ لَهُ، فَيُتَصَدَّقَ عَلَيْهِ، وَلَا يَقُومُ فَيَسْأَلَ النَّاسَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

537. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije siromah onaj koji traži od ljudi i kojeg zadovolji kada mu ljudi udijele jedan ili dva zalogaja hrane, jednu ili dvije datule, nego je siromah onaj koji nema dovoljno sredstava za život, ali se na njemu ne primjećuje da je u potrebi pa da mu se udijeli sadaka, a on sam od drugih ništa ne traži." Muttefekun alejhi: Buhari, 1479, i Muslim, 1039.

1. Krvarina je odšteta koju bliža i šira porodica ubice plaća porodici ubijenog, ako se radi o nenamjernom ubistvu, ili namjernom, ali nakon što porodica ubijenog oprosti ubici. Kabisa b. Muharik, radijallahu anhu, u ovom je slučaju preuzeo na sebe obavezu da će pronaći imetak potreban za plaćanje krvarine kako ne bi došlo do svađe, a možda i sukoba među porodicama. Ovaj običaj da neko ko uopće nema veze sa porodicom ubijenog niti porodicom ubice na sebe preuzme plaćanje krvarine bio je poznat kod predislamskih Arapa. Arapi su poštovali takve ljude i pomagali im da sakupe novac za plaćanje krvarine i njihovo potraživanje novca u te svrhe nisu smatrali sramotom, za razliku od onih koji su prosjačili za vlastite potrebe.

2. Pod imetkom, spomenutim u hadisu, misli se na usjeve i plodove koje uništi neka prirodna nepogoda, ali i na nekretnine i pokretnine koje unište poplave, potresi i druge nepogode. Vidjeti: Ali Mula el-Kari, *Mirkatul-mefatih*, 4/1308.

❧ 58. *Dozvoljeno je prihvatiti imetak koji se dobije bez molbe i ulaganja truda da se do njega dođe*

٥٣٨ - عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْطِينِي الْعَطَاءَ، فَأَقُولُ: أَعْطِهِ مَنْ هُوَ أَفْقَرُ إِلَيْهِ مِنِّي، فَقَالَ: «خُذْهُ، إِذَا جَاءَكَ مِنْ هَذَا الْمَالِ شَيْءٌ، وَأَنْتَ غَيْرُ مُشْرِفٍ وَلَا سَائِلٍ، فَخُذْهُ فَتَمَوَّلْهُ فَإِنْ شِئْتَ كُلْهُ، وَإِنْ شِئْتَ تَصَدَّقْ بِهِ، وَمَا لَا، فَلَا تُتْبِعْهُ نَفْسَكَ». قَالَ سَالِمٌ: فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ لَا يَسْأَلُ أَحَدًا شَيْئًا، وَلَا يَرُدُّ شَيْئًا أُعْطِيَهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

538. Salim b. Abdullah b. Omer prenosi od svoga oca Abdullaha b. Omera, a on od Omera, radijallahu anhum, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao mi je pomoć, pa bih govorio: 'Dadni onome ko je u većoj potrebi od mene!', a on bi rekao: 'Uzmi to! Kada ti se nešto od ovog imetka bude davalo, a ti ga nisi tražio niti insistirao da ti se udijeli, tada to uzmi i, ako želiš, koristi ga ili podijeli kao sadaku, ali nemoj žudjeti za imetkom koji ti se ne bude davao.'" Salim je rekao: "Abdullah od tada ni od koga ništa nije tražio, niti je odbijao kada mu se nešto dadne." Muttefekun alejhi: Buhari, 1473, i Muslim, 1045.

❧ 59. *Podsticaj da se čovjek hrani od vlastitog rada, ustezanje od traženja i iznalaženja prilika za dobivanje materijalne pomoći i poklona*

Uzvišeni Allah kaže:

فَإِذَا قُضِيَتِ ٱلصَّلَوٰةُ فَٱنتَشِرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَٱبۡتَغُواْ مِن فَضۡلِ ٱللَّهِ ... ﴿١٠﴾

A kada se molitva obavi, onda se po zemlji raziđite i Allahovu blagodat tražite... (El-Džumua, 10)

٥٣٩ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لِأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ أَحْبُلَهُ ثُمَّ يَأْتِيَ الْجَبَلَ، فَيَأْتِيَ بِحُزْمَةٍ مِنْ حَطَبٍ عَلَى ظَهْرِهِ فَيَبِيعَهَا، فَيَكُفَّ اللَّهُ بِهَا وَجْهَهُ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ، أَعْطَوْهُ أَوْ مَنَعُوهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

539. Ebu Abdullah Zubejr b. Avvam, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da neko od vas uzme konopac, a zatim ode na brdo i na svojim leđima donese naramak suhog granja i proda ga, pa mu Allah tako sačuva obraz, bolje mu je nego da moljaka ljude, koji mu mogu udijeliti ili ne udijeliti." Hadis bilježi Buhari, 1471.

٥٤٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لِأَنْ يَحْتَطِبَ أَحَدُكُمْ حُزْمَةً عَلَى ظَهْرِهِ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ أَحَدًا، فَيُعْطِيَهُ أَوْ يَمْنَعَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

540. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da neko od vas sabere i donese na svojim leđima suhog granja (pa ga proda), bolje mu je nego da od drugoga traži milostinju, pa mu ovaj dadne ili ne dadne." Muttefekun alejhi: Buhari, 1470, i Muslim, 1042.

٥٤١ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «كَانَ دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا يَأْكُلُ إِلَّا مِنْ عَمَلِ يَدِهِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

541. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Davud, alejhis-selam, izdržavao se isključivo od rada svojih ruku." Hadis bilježi Buhari, 2073.

٥٤٢ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «كَانَ زَكَرِيَّا عَلَيْهِ السَّلَامُ نَجَّارًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

542. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zekerijja, alejhis-selam, bio je stolar." Hadis bilježi Muslim, 2379.

٥٤٣ - وَعَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ، وَإِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ دَاوُدَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

543. Mikdam b. Ma'dikerib, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Niko nikada nije jeo bolju hranu od one koju stekne vlastitim radom, a Allahov vjerovjesnik Davud, alejhis-selam, hranio se od vlastite zarade." Hadis bilježi Buhari, 2072.

❧ 60. *Plemenitost, darežljivost i trošenje u dobrotvorne svrhe*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَمَآ أَنفَقْتُم مِّن شَىْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُۥ ...﴾ ٣٩

...Što god vi udijelite, On će to nadoknaditi... (Sebe, 39)

﴿... وَمَا تُنفِقُواْ مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴾ ٢٧٢

...a ono što od imetka udijelite drugima nadoknadit će vam se potpuno, neće vam biti učinjeno krivo! (El-Bekara, 272)

﴿... وَمَا تُنفِقُواْ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴾ ٢٧٣

...A ono što od imetka drugima date - Allah, sigurno, za to zna. (El--Bekara, 273)

٥٤٤ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا، فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ حِكْمَةً، فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

544. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nikome se ne smije zavidjeti, osim dvojici: čovjeku kojem je Allah dao imetak pa ga on nemilice troši na putu istine i čovjeku kojem je Allah dao mudrost pa on u skladu s njom sudi i druge toj mudrosti podučava." Muttefekun alejhi: Buhari, 73, i Muslim, 816.

Riječi: "Nikome se ne smije zavidjeti, osim dvojici", znače da nikome ni na čemu ne treba zavidjeti osim na dvije spomenute blagodati.

٥٤٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّكُمْ مَالُ وَارِثِهِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ؟» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا مِنَّا أَحَدٌ إِلَّا مَالُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ. قَالَ: «فَإِنَّ مَالَهُ مَا قَدَّمَ وَمَالَ وَارِثِهِ مَا أَخَّرَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

545. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Kome je od vas imetak njegovog nasljednika draži od vlastitog imetka?" Prisutni ashabi odgovoriše: "Allahov Poslaniče, svakome od nas najdraži je njegov imetak." Na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Čovjeku istinski pripada samo onaj dio imetka koji je poslao ispred sebe, a sve što kod sebe zadrži pripada njegovim nasljednicima."[1] Hadis bilježi Buhari, 6442.

٥٤٦ - وَعَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

546. Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čuvajte se Vatre, pa makar i sa pola datule." Muttefekun alejhi: Buhari, 1471, i Muslim, 1016.

٥٤٧ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَا سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا قَطُّ فَقَالَ: لَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

547. Džabir, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije bio zamoljen za nešto, a da je rekao: 'Ne.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6034, i Muslim, 3211.

1. Riječi: "Čovjeku istinski pripada samo onaj dio imetka koji je poslao ispred sebe", znače da će čovjeku pripasti nagrada na ahiretu za imetak koji je stekao na halal način, pa ga potrošio za izdržavanje sebe i svoje porodice i dijelio ga u razne vidove dobra, a riječi: "a sve što kod sebe zadrži pripada njegovim nasljednicima", znače da će imetak koji nije potrošio i podijelio ostati njegovim nasljednicima kada on umre i više neće biti u prilici da ga upotrijebi u nešto od čega će imati koristi na ahiretu.

٥٤٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلَفًا، وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

548. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U svakome danu u kojem ljudi osvanu spuste se dva meleka koja mole. Prvi moli: 'Allahu, nadoknadi onome ko troši i udjeljuje!', a drugi kaže: 'Allahu, daj propast onome ko škrtari!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1442, i Muslim, 1010.

٥٤٩ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَنْفِقْ يَا ابْنَ آدَمَ يُنْفَقْ عَلَيْكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

549. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Udjeljuj, sine Ademov, pa će i tebi biti udijeljeno!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5352, i Muslim, 993.

٥٥٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ؟ قَالَ: «تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

550. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je neki čovjek upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Šta je u islamu najbolje činiti?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Dijeliti hranu i poselamiti i koga znaš i koga ne znaš." Muttefekun alejhi: Buhari, 12, i Muslim, 39.

٥٥١ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَرْبَعُونَ خَصْلَةً أَعْلَاهَا مَنِيحَةُ الْعَنْزِ مَا مِنْ عَامِلٍ يَعْمَلُ بِخَصْلَةٍ مِنْهَا رَجَاءَ ثَوَابِهَا وَتَصْدِيقَ مَوْعُودِهَا إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِهَا الْجَنَّةَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

551. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Četrdeset je plemenitih svojstava, a najplemenitije od njih jeste dati kozu na korištenje onome kome je potrebna. Koji god čovjek bude imao i ispoljavao neko od tih svojstava, nadajući se i istinski vjerujući da će za to dobiti obećanu nagradu, Allah će ga uvesti u Džennet." Hadis bilježi Buhari, 2631. Ovaj je hadis prethodno naveden pod brojem 138.

٥٥٢ - عَنْ أَبِي أُمَامَةَ صُدَيِّ بْنِ عَجْلَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ أَنْ تَبْذُلَ الْفَضْلَ خَيْرٌ لَكَ، وَأَنْ تُمْسِكَهُ شَرٌّ لَكَ، وَلَا تُلَامُ عَلَى كَفَافٍ، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ، وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

552. Ebu Umama Sudejj b. Adžlan, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sine Ademov, ako podijeliš višak, to je za tvoje dobro, a ako ga zadržiš, to je zlo za tebe, a nećeš biti

prekoren ako zadržiš onoliko koliko ti je potrebno. U trošenju počni od onih koje si dužan izdržavati. Gornja ruka bolja je od donje." Hadis bilježi Muslim, 1036.

٥٥٣ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَا سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْإِسْلَامِ شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ، وَلَقَدْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَأَعْطَاهُ غَنَمًا بَيْنَ جَبَلَيْنِ، فَرَجَعَ إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ: يَا قَوْمِ أَسْلِمُوا فَإِنَّ مُحَمَّدًا يُعْطِي عَطَاءَ مَنْ لَا يَخْشَى الْفَقْرَ، وَإِنْ كَانَ الرَّجُلُ لَيُسْلِمُ مَا يُرِيدُ إِلَّا الدُّنْيَا، فَمَا يَلْبَثُ إِلَّا يَسِيرًا حَتَّى يَكُونَ الْإِسْلَامُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

553. Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nikad nije nešto zatražio onaj ko samo što nije primio islam ili onaj koga je trebalo pridobiti za islam, a da mu on nije udovoljio.[1] Jednom mu je došao neki čovjek, a on mu dade stado ovaca koje je zauzimalo prostor između dva brda, a zatim se taj čovjek vrati svome narodu i reče: 'O narode moj, prihvatite islam! Muhammed dijeli ne bojeći se siromaštva.' Kada bi čovjek prešao na islam, želeći samo korist ovoga svijeta, ne bi prošlo dugo a islam bi mu postao draži i od ovog svijeta i od svega što je na njemu." Hadis bilježi Muslim, 2312.

٥٥٤ - وَعَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَسْمًا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَغَيْرُ هَؤُلَاءِ كَانُوا أَحَقَّ بِهِ مِنْهُمْ؟ قَالَ: «إِنَّهُمْ خَيَّرُونِي أَنْ يَسْأَلُونِي بِالْفُحْشِ فَأُعْطِيَهُمْ أَوْ يُبَخِّلُونِي، وَلَسْتُ بِبَاخِلٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

554. Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom dijelio imetak koji je bio namijenjen za podjelu, pa mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, ti daješ ovima, ali zar nije preče da dadneš drugima?', a on odgovori: 'Doveli su me u situaciju da biram između dvije opcije: da od mene traže na bestidan način ili da me proglase škrticom, a ja nisam škrtica.'"[2] Hadis bilježi Muslim, 1056.

1. Neki su ljudi bili na granici da prime islam, ali su se još uvijek kolebali, a bilo je i onih koji su primanje islama uvjetovali time da im se dodijele određena materijalna dobra. Ako je bio u stanju da udovolji, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije odbijao onoga ko bi od njega tražio materijalnu pomoć ili milostinju, pa tako nije odbijao ni ovakve ljude. Imam Nevevi kaže da se u ovom hadisu nalazi dokaz da je dozvoljeno dati imetak onima koji još nisu bili primili islam kako bi se na taj način njihova srca oraspoložila prema Allahovoj vjeri i da oni čine jednu od kategorija kojima se udjeljuje zekat.

2. Svojim nepristojnim ponašanjem doveli su ga u situaciju da se postavi prema njima na dva načina: ili da im ukaže počast tako što će im, i pored njihove nepristojnosti i nekulture, udovoljiti i dati im ono što traže, ili će im uskratiti ono što žele, pa će ga proglasiti škrtim i uznemiravati ga svojim nedoličnim ponašanjem. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izabrao ovo prvo jer nije želio dozvoliti da ga iko, bez obzira na okolnosti, smatra škrticom.

٥٥٥ - وَعَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: بَيْنَمَا هُوَ يَسِيرُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَقْفَلَهُ مِنْ حُنَيْنٍ، فَعَلِقَهُ الْأَعْرَابُ يَسْأَلُونَهُ، حَتَّى اضْطَرُّوهُ إِلَى سَمُرَةٍ فَخَطَفَتْ رِدَاءَهُ، فَوَقَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «أَعْطُونِي رِدَائِي، فَلَوْ كَانَ لِي عَدَدُ هَذِهِ الْعِضَاهِ نَعَمًا، لَقَسَمْتُهُ بَيْنَكُمْ، ثُمَّ لَا تَجِدُونِي بَخِيلًا وَلَا كَذَّابًا وَلَا جَبَانًا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

555. Džubejr b. Mut'im, radijallahu anhu, kazuje: "Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao sa Hunejna[1] opkoliše ga beduini tražeći od njega imetak, pa ga tako stjeraše do akacije za koju se zakači njegov ogrtač. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zastade i reče: 'Vratite mi moj ogrtač! Kada bih imao bogatstva koliko ima bodljika na ovom drvetu, podijelio bih ga vama, pa biste vidjeli da nisam ni škrtica, ni lažac, ni kukavica.'" Hadis bilježi Buhari, 2821.

٥٥٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ، وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

556. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sadaka neće umanjiti imetak, a čovjeku koji oprosti drugome, Allah će povećati ugled, i niko neće biti ponizan pred Allahom a da ga Allah neće uzdići[2]." Hadis bilježi Muslim, 2588.

٥٥٧ - وَعَنْ أَبِي كَبْشَةَ عُمَرَ بْنِ سَعْدٍ الْأَنْمَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «ثَلَاثَةٌ أُقْسِمُ عَلَيْهِنَّ وَأُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا فَاحْفَظُوهُ: مَا نَقَصَ مَالُ عَبْدٍ مِنْ صَدَقَةٍ، وَلَا ظُلِمَ عَبْدٌ مَظْلَمَةً صَبَرَ عَلَيْهَا إِلَّا زَادَهُ اللَّهُ عِزًّا، وَلَا فَتَحَ عَبْدٌ بَابَ مَسْأَلَةٍ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ، أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا. وَأُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا فَاحْفَظُوهُ. قَالَ: إِنَّمَا الدُّنْيَا لِأَرْبَعَةِ نَفَرٍ: عَبْدٍ رَزَقَهُ اللَّهُ مَالًا وَعِلْمًا، فَهُوَ يَتَّقِي فِيهِ رَبَّهُ، وَيَصِلُ فِيهِ رَحِمَهُ، وَيَعْلَمُ لِلَّهِ فِيهِ حَقًّا، فَهَذَا بِأَفْضَلِ الْمَنَازِلِ. وَعَبْدٍ رَزَقَهُ اللَّهُ عِلْمًا، وَلَمْ يَرْزُقْهُ مَالًا، فَهُوَ صَادِقُ النِّيَّةِ يَقُولُ: لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمِلْتُ بِعَمَلِ فُلَانٍ، فَهُوَ بِنِيَّتِهِ، فَأَجْرُهُمَا سَوَاءٌ. وَعَبْدٍ رَزَقَهُ اللَّهُ مَالًا، وَلَمْ يَرْزُقْهُ عِلْمًا، فَهُوَ يَخْبِطُ فِي مَالِهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ، لَا يَتَّقِي فِيهِ رَبَّهُ وَلَا يَصِلُ رَحِمَهُ، وَلَا يَعْلَمُ لِلَّهِ فِيهِ حَقًّا، فَهَذَا بِأَخْبَثِ الْمَنَازِلِ. وَعَبْدٍ لَمْ يَرْزُقْهُ اللَّهُ مَالًا وَلَا عِلْمًا، فَهُوَ يَقُولُ: لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمِلْتُ فِيهِ بِعَمَلِ فُلَانٍ، فَهُوَ بِنِيَّتِهِ، فَوِزْرُهُمَا سَوَاءٌ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1. Hunejn je dolina u blizini Meke u kojoj se poslije osvojenja Meke odigrala poznata Bitka na Hunejnu.

2. Riječi: "a da ga Allah neće uzdići", znače da će Allah takvog čovjeka uzdići na dunjaluku tako što će u srca ljudi uliti ljubav prema njemu zbog njegove skromnosti i poniznosti, ali i na ahiretu gdje će mu Svevišnji Allah podariti visoke stepene i uzvišeno mjesto među Svojim robovima. Vidjeti: Munavi, *Fejdul-kadir*, 5/503. Korisno je spomenuti i mišljenje da se riječi: "ve ma tevadaa ehadun lillahi illa refeahullah - i niko neće biti ponizan pred Allahom a da ga Allah neće uzdići", mogu razumjeti i na sljedeći način: "i niko neće biti ponizan i na usluzi drugima, želeći time Allahovo zadovoljstvo, a da ga Allah neće uzdići."

557. Ebu Kebša Omer b. Sa'd el-Enmari, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Zaklinjem vam se da su tri stvari istinite, i još ću vam nešto reći pa zapamtite: sadaka ne umanjuje imetak; onome kome bude učinjena nepravda, pa je strpljivo podnese, Allah će povećati ugled; i čovjek neće otvoriti vrata prosjačenja a da mu Allah neće otvoriti vrata siromaštva - ili je rekao slično tome. I još ću vam ovo reći pa zapamtite: stanje svih ljudi na dunjaluku poput je stanja četverice ljudi: čovjeka kojem je Allah dao imetak i znanje, pa se on boji svoga Gospodara, i koristeći podareno, održava rodbinske veze i zna čime ga Allah u pogledu njih dúži[1] - ovaj je na najboljem stepenu; čovjeka kojem je Allah dao znanje, a nije mu dao imetak, pa on sa iskrenim nijetom govori: 'Kada bih imao imetka, i ja bih radio kao taj i taj', i on će biti nagrađen prema svojoj namjeri, a nagrada njih dvojice je jednaka; čovjeka kojem je Allah dao imetak, a nije mu dao znanje, pa on nepromišljeno raspolaže svojim imetkom i u tome se ne boji svoga Gospodara, niti pomaže bližnju rodbinu, niti priznaje Allahovo pravo u njemu - ovaj je čovjek na najgorem stepenu; čovjeka kojem Allah nije dao ni imetak ni znanje, pa on govori: 'Kada bih imao imetak, i ja bih radio kao taj i taj' (zadnja spomenuta osoba), i on će biti kažnjen prema svojoj namjeri, a grijeh njih dvojice je jednak." Hadis bilježi Tirmizi, 2325, koji kaže da je hasen-sahih.

٥٥٨ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهُمْ ذَبَحُوا شَاةً، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا بَقِيَ مِنْهَا؟» قَالَتْ: مَا بَقِيَ مِنْهَا إِلَّا كَتِفُهَا، قَالَ: «بَقِيَ كُلُّهَا غَيْرَ كَتِفِهَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

558. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Jednom prilikom zaklali smo ovcu, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Šta je od nje ostalo?' Odgovorih: 'Ostala je samo plećka', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ostalo je sve osim plećke.'" Hadis bilježi Tirmizi, 2470, koji kaže da je sahih.

U ovom hadisu navodi se da su na ime milostinje podijelili sve osim ovčije plećke, a Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Ostalo je sve osim plećke", znače da im je za budući svijet ostalo sve ono što su podijelili, osim plećke.

٥٥٩ - وَعَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُوكِي فَيُوكَى عَلَيْكِ».

1. Kada je u pitanju imetak, Uzvišeni Allah propisao je čovjeku da iz njega izdvaja zekat i dijeli onima koji ga zaslužuju, a kada je u pitanju znanje, čovjek je obavezan da širi i prenosi znanje, podučava druge i da iskreno i uz jasne argumente poziva ljude u islam.

وَفِي رِوَايَةٍ: «أَنْفِقِي أَوْ أَنْفَحِي أَوْ أَنْضِحِي، وَلَا تُحْصِي فَيُحْصِيَ اللَّهُ عَلَيْكِ، وَلَا تُوعِي فَيُوعِيَ اللَّهُ عَلَيْكِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

559. Esma bint Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhuma, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Nemoj zadržavati imetak, pa da i tebi bude uskraćen.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1433, i Muslim, 1029.

U drugoj verziji kaže se: "Udjeljuj, daji i nemoj imetak zadržavati kod sebe, brojati ga i mjeriti, jer će onda Allah tebi uskratiti opskrbu i s tobom račun detaljno svoditi. Nemoj zadržavati ono što prelazi tvoje potrebe jer će onda i Allah tebi uskratiti Svoju dobrotu i plemenitost."

٥٦٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَثَلُ الْبَخِيلِ وَالْمُنْفِقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُنَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ مِنْ ثُدِيِّهِمَا إِلَى تَرَاقِيهِمَا، فَأَمَّا الْمُنْفِقُ، فَلَا يُنْفِقُ إِلَّا سَبَغَتْ، أَوْ وَفَرَتْ عَلَى جِلْدِهِ حَتَّى تُخْفِيَ بَنَانَهُ، وَتَعْفُوَ أَثَرَهُ، وَأَمَّا الْبَخِيلُ، فَلَا يُرِيدُ أَنْ يُنْفِقَ شَيْئًا إِلَّا لَزِقَتْ كُلُّ حَلْقَةٍ مَكَانَهَا، فَهُوَ يُوَسِّعُهَا فَلَا تَتَّسِعُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

560. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Škrt i darežljiv čovjek poput su dvojice ljudi koji na sebi imaju željezne pancire od prsa do ključnih kostiju. Kada god darežljiv čovjek nešto udijeli, njegov se pancir proširi dok u potpunosti ne prekrije njegovu kožu, tako da čak sakrije i jagodice njegovih prstiju i briše tragove njegovih stopala za njim. Kada škrtica poželi nešto udijeliti, svaka se karika na njegovom panciru skupi, pa on pokušava da ga proširi, ali se ne može proširiti."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1443, i Muslim, 1021.

٥٦١ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ، وَلَا يَقْبَلُ اللَّهُ إِلَّا الطَّيِّبَ، فَإِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُهَا بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يُرَبِّيهَا لِصَاحِبِهَا، كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فَلُوَّهُ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الْجَبَلِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

561. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko dadne sadaku u vrijednosti jedne datule koju je zaradio na dozvoljen način - a Allah prima samo ono što je lijepo - Allah će tu sadaku prihvatiti Svojom desnicom, a zatim je njenom vla-

1. U hadisu se kaže da se nakon udjeljivanja pancir čovjeka koji dijeli višak imetka proširi tako da dosegne do zemlje brišući tragove njegovih stopala, čime se aludira na to da sadaka prekriva njegove grijehe kao što odjeća koja se vuče po zemlji prekriva ljudske tragove, dok škrticu, i pored toga što ponekad poželi da udijeli nešto, nadvlada škrtost i njegov se pancir skuplja, čime se ukazuje na uskogrudnost takvih ljudi.

sniku uvećavati, kao što neko od vas uzgaja ždrijebe, sve dok ona ne bude poput brda."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1410, i Muslim, 1014.

٥٦٢ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِفَلَاةٍ مِنَ الْأَرْضِ، فَسَمِعَ صَوْتًا فِي سَحَابَةٍ: اسْقِ حَدِيقَةَ فُلَانٍ، فَتَنَحَّى ذَلِكَ السَّحَابُ فَأَفْرَغَ مَاءَهُ فِي حَرَّةٍ، فَإِذَا شَرْجَةٌ مِنْ تِلْكَ الشِّرَاجِ قَدِ اسْتَوْعَبَتْ ذَلِكَ الْمَاءَ كُلَّهُ فَتَتَبَّعَ الْمَاءَ، فَإِذَا رَجُلٌ قَائِمٌ فِي حَدِيقَتِهِ يُحَوِّلُ الْمَاءَ بِمِسْحَاتِهِ، فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللَّهِ مَا اسْمُكَ؟ قَالَ: فُلَانٌ، لِلِاسْمِ الَّذِي سَمِعَ فِي السَّحَابَةِ، فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللَّهِ لِمَ تَسْأَلُنِي عَنِ اسْمِي؟ فَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ صَوْتًا فِي السَّحَابِ الَّذِي هَذَا مَاؤُهُ يَقُولُ: اسْقِ حَدِيقَةَ فُلَانٍ لِاسْمِكَ، فَمَا تَصْنَعُ فِيهَا؟ فَقَالَ: أَمَّا إِذْ قُلْتَ هَذَا، فَإِنِّي أَنْظُرُ إِلَى مَا يَخْرُجُ مِنْهَا، فَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثِهِ، وَآكُلُ أَنَا وَعِيَالِي ثُلُثًا، وَأَرُدُّ فِيهَا ثُلُثَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

562. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok je neki čovjek išao pustinjom, začuo je glas iz oblaka: 'Zalij baštu tog i tog!', nakon čega taj oblak promijeni pravac kretanja i ode do jednog kamenjara na koji izli kišu, a sva voda uli se u jedan od mnogobrojnih kanala koji su se nalazili u tom kamenjaru. Prateći vodu, čovjek krenu uz ovaj kanal i išao je sve dok nije došao do jedne bašte u kojoj je stajao njen vlasnik i vodu koja se slijevala alatkom razvodio po cijeloj bašti. Čovjek ga upita: 'Allahov robe, kako se zoveš?' Ovaj odgovori: 'Tako i tako', pa je čuo isto ime koje je spomenuto iz oblaka. Vlasnik bašte upita: 'Allahov robe, a zašto pitaš za moje ime?', a ovaj čovjek odgovori: 'Čuo sam glas sa nebesa kako oblaku iz kojeg se izlila ova voda naređuje: Zalij baštu tog i tog! – po tvome imenu, pa reci mi šta ti radiš s ovom baštom kada si to zaslužio?' Ovaj odgovori: 'Ako je zaista tako kako si rekao, onda znaj da ja, kada oberem baštu, plodove podijelim na tri dijela: jedan dio podijelim kao sadaku, drugi ostavim za svoju porodicu, a treći dio ponovo zasijem.'" Hadis bilježi Muslim, 2984.

61. *Zabrana škrtosti i tvrdičenja*

Uzvišeni Allah kaže:

وَأَمَّا مَنۢ بَخِلَ وَٱسْتَغْنَىٰ ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِٱلْحُسْنَىٰ ﴿٩﴾ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْعُسْرَىٰ ﴿١٠﴾ وَمَا يُغْنِى عَنْهُ مَالُهُۥٓ إِذَا تَرَدَّىٰٓ ﴿١١﴾

1. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo je primjer ždrijebeta zbog toga što se ždrijebe, kao i mladunčad svih papkara, brzo razvija i raste i na njemu se za veoma kratak vremenski period vidi veliki napredak, pa od mladučenta brzo izraste u odraslog konja. Isto tako Uzvišeni Allah uvećava iskreno udijeljenu sadaku sve dok, za kratko vrijeme, ona ili nagrada za nju ne dostigne veličinu brda.

A onome koji tvrdiči i osjeća se neovisnim i ono najljepše smatra lažnim – njemu ćemo Džehennem pripremiti, i bogatstvo njegovo mu, kad se strovali, neće koristiti. (El-Lejl, 8–11)

... وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِۦ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾

...A oni koji budu sačuvani gramzljivosti, bit će tī koji će uspjeti. (Et-Tegabun, 16)

٥٦٣ – وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اتَّقُوا الظُّلْمَ، فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَاتَّقُوا الشُّحَّ، فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، حَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

563. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čuvajte se nepravde, jer će nepravda biti tama na Sudnjem danu! Čuvajte se pohlepe, jer je pohlepa uništila one koji su bili prije vas; pohlepa ih je navela da međusobno prolijevaju krv i da dozvoljenim smatraju ono što je zabranjeno!" Hadis bilježi Muslim, 2578.

62. *Davanje prednosti drugima i međusobno darivanje*

Uzvišeni Allah kaže:

... وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ... ﴿٩﴾

...I više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno... (El-Hašr, 9)

وَيُطْعِمُونَ ٱلطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾

I hranu su davali, mada su je i sami željeli, siromahu, siročetu i sužnju. (Ed-Dehr, 8)

٥٦٤ – وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي مَجْهُودٌ، فَأَرْسَلَ إِلَى بَعْضِ نِسَائِهِ، فَقَالَتْ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا عِنْدِي إِلَّا مَاءٌ، ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى أُخْرَى. فَقَالَتْ مِثْلَ ذَلِكَ، حَتَّى قُلْنَ كُلُّهُنَّ مِثْلَ ذَلِكَ: لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا عِنْدِي إِلَّا مَاءٌ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يُضِيفُ هَذَا اللَّيْلَةَ؟» فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَى رَحْلِهِ، فَقَالَ لِامْرَأَتِهِ: أَكْرِمِي ضَيْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

وَفِي رِوَايَةٍ: قَالَ لِامْرَأَتِهِ: هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ؟ فَقَالَتْ: لَا، إِلَّا قُوتَ صِبْيَانِي. قَالَ: عَلِّلِيهِمْ بِشَيْءٍ وَإِذَا أَرَادُوا الْعَشَاءَ، فَنَوِّمِيهِمْ، وَإِذَا دَخَلَ ضَيْفُنَا، فَأَطْفِئِي السِّرَاجَ، وَأَرِيهِ أَنَّا نَأْكُلُ، فَقَعَدُوا وَأَكَلَ الضَّيْفُ وَبَاتَا طَاوِيَيْنِ، فَلَمَّا أَصْبَحَ، غَدَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «لَقَدْ عَجِبَ اللَّهُ مِنْ صَنِيعِكُمَا بِضَيْفِكُمَا اللَّيْلَةَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

564. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Jedan je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Glad me potpuno iscrpila', pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nekoga do jedne od svojih supruga kako bi je upitao ima li hrane, a ona mu poruči: 'Tako mi Onoga koji te poslao sa istinom, imam samo vode!' Zatim je upitao drugu suprugu, pa je i ona isto kazala, i tako su redom sve rekle: 'Ne, tako mi Allaha, koji te poslao sa istinom, nemam ništa osim vode!' Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Ko će večeras ugostiti ovoga čovjeka?' Jedan ensarija reče: 'Ja, Allahov Poslaniče', pa ga je poveo svojoj kući i rekao supruzi: 'Ugosti Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, gosta.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3798, i Muslim, 2054.

U drugoj verziji navodi se da je svoju suprugu upitao: "Imaš li šta za jelo?", a ona je odgovorila: "Ništa, osim hrane za djecu." Ensarija joj reče: "Zabavi ih nečim, a kada budu željeli večeru, uspavaj ih. Kada uđe naš gost, ugasi svjetiljku, pa se pretvaraj kao da i mi jedemo." Zatim su sjeli, i gost je jeo, a oni su zanoćili gladni. Kada je svanulo, ensarija je otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu reče: 'Allah se zadivio kako ste sinoć postupili prema svome gostu.'"

٥٦٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «طَعَامُ الْاِثْنَيْنِ كَافِي الثَّلَاثَةِ، وَطَعَامُ الثَّلَاثَةِ كَافِي الْأَرْبَعَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي الْاِثْنَيْنِ، وَطَعَامُ الْاِثْنَيْنِ يَكْفِي الْأَرْبَعَةَ، وَطَعَامُ الْأَرْبَعَةِ يَكْفِي الثَّمَانِيَةَ».

565. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hrana spremljena za dvojicu dovoljna je trojici, a hrana spremljena za trojicu dovoljna je četverici." Muttefekun alejhi: Buhari, 5392, i Muslim, 2058.

U verziji koju imam Muslim bilježi od Džabira, radijallahu anhu, navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hrana spremljena za jednog dovoljna je za dvojicu, a hrana za dvojicu dovoljna je za četvericu, a hrana za četvericu dovoljna je za osmericu."

٥٦٦ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ فِي سَفَرٍ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ عَلَى رَاحِلَةٍ لَهُ، فَجَعَلَ يَصْرِفُ بَصَرَهُ يَمِينًا وَشِمَالًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ كَانَ مَعَهُ فَضْلُ ظَهْرٍ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا ظَهْرَ لَهُ، وَمَنْ كَانَ لَهُ فَضْلٌ مِنْ زَادٍ، فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا زَادَ لَهُ» فَذَكَرَ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ مَا ذَكَرَ حَتَّى رَأَيْنَا أَنَّهُ لَا حَقَّ لِأَحَدٍ مِنَّا فِي فَضْلٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

566. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, kazuje: "Dok smo bili na putovanju sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, dođe neki čovjek na

svojoj jahalici i poče se obazirati oko sebe[1]. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ko od vas ima viška jahalicu, neka je dadne onome ko nema jahalice. Ko od vas ima viška opskrbe, neka je dadne onome ko nema opskrbe.' Zatim je spomenuo različite vrste imetka, pa tako shvatismo da niko od nas nema pravo zadržati ikakav višak imetka." Hadis bilježi Muslim, 1728.

٥٦٧ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبُرْدَةٍ مَنْسُوجَةٍ، فَقَالَتْ: نَسَجْتُهَا بِيَدَيَّ لِأَكْسُوَكَهَا، فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا، فَخَرَجَ إِلَيْنَا وَإِنَّهَا لَإِزَارُهُ، فَقَالَ فُلَانٌ: اكْسُنِيهَا مَا أَحْسَنَهَا، فَقَالَ: «نَعَمْ». فَجَلَسَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَجْلِسِ، ثُمَّ رَجَعَ فَطَوَاهَا، ثُمَّ أَرْسَلَ بِهَا إِلَيْهِ. فَقَالَ لَهُ الْقَوْمُ: مَا أَحْسَنْتَ، لَبِسَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا، ثُمَّ سَأَلْتَهُ، وَعَلِمْتَ أَنَّهُ لَا يَرُدُّ سَائِلًا، فَقَالَ: إِنِّي وَاللَّهِ مَا سَأَلْتُهُ لِأَلْبَسَهَا، إِنَّمَا سَأَلْتُهُ لِتَكُونَ كَفَنِي. قَالَ سَهْلٌ: فَكَانَتْ كَفَنَهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

567. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, prenosi da je neka žena došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, noseći istkani pamučni ogrtač, pa je rekla: "Istkala sam ga svojim rukama i došla sam da ti dam da ga obučeš." Budući da mu je ogrtač bio potreban, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uze ga i odjenu, a zatim izađe pred nas. Jedan čovjek reče: "Kako je samo lijep! Hoćeš li mi ga dati?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Hoću!" Zatim je otišao na neki skup, a kada se vratio, smotao je ogrtač i poslao ga tom čovjeku. Ljudi rekoše onom čovjeku: "Nisi dobro postupio! Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obukao ga je jer mu je bio potreban, a ti si ga od njega zatražio znajući da on neće odbiti onoga ko ga za nešto zamoli." Čovjek reče: "Tako mi Allaha, nisam ga zamolio da mi ga dadne da bih ga obukao, već da ga upotrijebim kao ćefin." Sehl je rekao: "I bio je to njegov ćefin." Hadis bilježi Buhari, 1277.

٥٦٨ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الْأَشْعَرِيِّينَ إِذَا أَرْمَلُوا فِي الْغَزْوِ، أَوْ قَلَّ طَعَامُ عِيَالِهِمْ بِالْمَدِينَةِ، جَمَعُوا مَا كَانَ عِنْدَهُمْ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ، ثُمَّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ فِي إِنَاءٍ وَاحِدٍ بِالسَّوِيَّةِ فَهُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

568. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada pripadnici plemena Eš'ar gotovo ostanu bez opskrbe u pohodima ili kada ponestane hrane njihovim porodicama u Medini, sve što imaju sakupe na komad platna, a zatim to jednom posu-

1. Obazirao se oko sebe u nadi da će mu neko pomoći.

dom podijele na jednake dijelove i razdijele međusobno. Oni su moji, a ja sam njihov." Muttefekun alejhi: Buhari, 2486, i Muslim, 2500.

❧ 63. *Natjecanje u pogledu budućeg svijeta i prakticiranje postupaka kojima se zadobija bereket*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ ٱلْمُتَنَـٰفِسُونَ ﴿٢٦﴾﴾

...I neka se za to natječu oni koji hoće da se natječu. (El-Mutaffifun, 26)

٥٦٩ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِشَرَابٍ، فَشَرِبَ مِنْهُ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ، وَعَنْ يَسَارِهِ الْأَشْيَاخُ، فَقَالَ لِلْغُلَامِ: «أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ هَؤُلَاءِ؟» فَقَالَ الْغُلَامُ: لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَا أُوثِرُ بِنَصِيبِي مِنْكَ أَحَدًا، فَتَلَّهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي يَدِهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

569. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, navodi da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom doneseno neko piće, pa se on napio. S njegove desne strane sjedio je neki dječak, a sa lijeve stariji ljudi, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao dječaka: "Da li mi dozvoljavaš da prvo dadnem njima?" Dječak je odgovorio: "Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nikome neću dati prednost u pogledu bilo čega što mi dolazi od tebe!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu dodade posudu sa pićem. Muttefekun alejhi: Buhari, 2451, i Muslim, 2030.

Ovaj je dječak bio Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma.

٥٧٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «بَيْنَا أَيُّوبُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَغْتَسِلُ عُرْيَانًا، فَخَرَّ عَلَيْهِ جَرَادٌ مِنْ ذَهَبٍ، فَجَعَلَ أَيُّوبُ يَحْثِي فِي ثَوْبِهِ، فَنَادَاهُ رَبُّهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَا أَيُّوبُ، أَلَمْ أَكُنْ أَغْنَيْتُكَ عَمَّا تَرَى؟ قَالَ: بَلَى وَعِزَّتِكَ، وَلَكِنْ لَا غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

570. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok se Ejjub, alejhis-selam, kupao bez odjeće, po njemu počeše padati zlatni skakavci.[1] Ejjub ih poče sakupljati u svoju odjeću, pa ga njegov Gospodar pozva i upita: 'Ejjube, zar te nisam učinio neovisnim od onoga što vidiš?' Ejjub, alejhis-selam, odgovori: 'Svakako, tako

1. Neki islamski učenjaci smatraju da se radilo o pravim živim skakavcima od zlata i da je to bila mudžiza Ejjuba, alejhis-selam, dok drugi kažu da se radilo o komadićima zlata koji su oblikom i mnoštvom nalikovali na skakavce.

mi Tvoga ponosa, ali ja sam ovisan o Tvome blagoslovu!'" Hadis bilježi Buhari, 279.

❧ 64. *Značaj zahvalnog imućnog čovjeka, a to je onaj koji zarađuje imetak na dozvoljen način i troši ga u ono što mu je naređeno*

Uzvišeni Allah kaže:

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَٱتَّقَىٰ ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِٱلْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾

Onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim – njemu ćemo Džennet pripremiti. (El-Lejl, 5–7)

وَسَيُجَنَّبُهَا ٱلْأَتْقَى ﴿١٧﴾ ٱلَّذِى يُؤْتِى مَالَهُۥ يَتَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾ وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُۥ مِن نِّعْمَةٍ تُجْزَىٰٓ ﴿١٩﴾ إِلَّا ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾ وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾

A od Vatre će daleko biti onaj koji se bude Allaha bojao, onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao, da bi se očistio, ne očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati, već jedino da bi naklonost Gospodara svoga Svevišnjeg stekao, i on će, zbilja, zadovoljan biti! (El-Lejl, 17–21)

إِن تُبْدُوا۟ ٱلصَّدَقَٰتِ فَنِعِمَّا هِىَ ۖ وَإِن تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا ٱلْفُقَرَآءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَيُكَفِّرُ عَنكُم مِّن سَيِّـَٔاتِكُمْ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧١﴾

Lijepo je kada javno dajete milostinju, ali je za vas bolje da je dajete siromasima kad niko ne vidi, i On će preći preko nekih vaših loših postupaka. A Allah dobro zna ono što radite. (El-Bekara, 271)

لَن تَنَالُوا۟ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُوا۟ مِمَّا تُحِبُّونَ ۚ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِن شَىْءٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾

Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže; a bilo šta vi udijelili, Allah će, sigurno, za to znati. (Alu Imran, 92)

٥٧١ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا، فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ. وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَتَقَدَّمَ شَرْحُهُ قَرِيبًا.

571. Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije dozvoljeno zavidjeti osim u dva

1. Sve ovo što je palo pred mene spada u Tvoj blagoslov, pa ih zato sakupljam.

slučaja: čovjeku kojem je Allah dao imetak pa ga on nemilice troši na putu istine i čovjeku kojem je Allah dao mudrost pa on u skladu s njom sudi i druge toj mudrosti podučava." Muttefekun alejhi: Buhari, 73, i Muslim, 816. Ovaj je hadis prethodno naveden pod brojem 544.

٥٧٢ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ، فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ. وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا، فَهُوَ يُنْفِقُهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

572. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zavidjeti nije dozvoljeno osim u dva slučaja: čovjeku kojem je Allah dao Kur'an, pa ga on danonoćno uči[1], i čovjeku kojem je Allah dao imetak, pa ga on dijeli i noću i danju." Muttefekun alejhi: Buhari, 5025, i Muslim, 815.

٥٧٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ فُقَرَاءَ الْمُهَاجِرِينَ أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالدَّرَجَاتِ الْعُلَى، وَالنَّعِيمِ الْمُقِيمِ. فَقَالَ: «وَمَا ذَاكَ؟» فَقَالُوا: يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ، وَيَتَصَدَّقُونَ وَلَا نَتَصَدَّقُ، وَيُعْتِقُونَ وَلَا نُعْتِقُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفَلَا أُعَلِّمُكُمْ شَيْئًا تُدْرِكُونَ بِهِ مَنْ سَبَقَكُمْ، وَتَسْبِقُونَ بِهِ مَنْ بَعْدَكُمْ، وَلَا يَكُونُ أَحَدٌ أَفْضَلَ مِنْكُمْ إِلَّا مَنْ صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعْتُمْ؟» قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «تُسَبِّحُونَ وَتَحْمَدُونَ وَتُكَبِّرُونَ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ مَرَّةً» فَرَجَعَ فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالُوا: سَمِعَ إِخْوَانُنَا أَهْلُ الْأَمْوَالِ بِمَا فَعَلْنَا، فَفَعَلُوا مِثْلَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ رِوَايَةِ مُسْلِمٍ.

573. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da su siromašni muhadžiri došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Bogataši su nas pretekli u nagradi, postigoše visoke položaje[2] i neprekidne blagodati." On upita: "A kako to?", a oni odgovoriše: "Klanjaju kao što i mi klanjamo, poste kao što i mi postimo, ali i udjeljuju milostinju koju mi ne možemo udijeliti i oslobađaju robove koje mi ne možemo osloboditi." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Hoćete li da vas podučim nečemu pomoću čega ćete sustići one koji su bili prije vas i ostati u pred-

1. Danonoćno ga uči u namazu i mimo namaza, razmišlja o njegovim porukama i propisima i postupa u skladu sa njegovim smjernicama i uputama.

2. Prema mišljenju jedne skupine islamskih učenjaka, visoki položaji (ar. deredže) spomenuti u hadisu odnose se na stepene koje će zauzimati u Džennetu, dok druga skupina smatra da se misli na položaj koji čovjek zauzima kod Uzvišenog Allaha, jer nisu svi vjernici na istom stepenu vjerovanja. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 2/327.

nosti nad onima koji će doći poslije vas? Niko neće biti bolji od vas osim onoga koji bude radio što i vi radite." "Svakako, Allahov Poslaniče", odgovoriše oni. Poslanik reče: "Na kraju svakog namaza izgovorite po trideset tri puta 'subhanallah', 'elhamdulillah' i 'Allahu ekber'." Nedugo nakon toga siromašni muhadžiri ponovo su se vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Naša braća bogataši čuli su za ono što smo počeli raditi, pa i oni sad tako postupaju." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "To je Allahova blagodat koju On daje kome hoće." Muttefekun alejhi: Buhari, 6329, i Muslim, 595, a ovo je Muslimova verzija.

❧ 65. *Prisjećanje na smrt i kratkoća nade*

Uzvišeni Allah kaže:

كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ ٱلْمَوْتِ ۗ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۖ فَمَن زُحْزِحَ عَنِ ٱلنَّارِ وَأُدْخِلَ ٱلْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ ۗ وَمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا مَتَـٰعُ ٱلْغُرُورِ ﴿١٨٥﴾

Svaka će duša smrt okusiti, a samo ćete na Sudnjem danu u potpunosti dobiti plaće svoje! Pa ko bude od Vatre udaljen i u Džennet uveden, uspio je! A život na ovome svijetu samo je varljivo naslađivanje. (Alu Imran, 185)

... وَمَا تَدْرِى نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا ۖ وَمَا تَدْرِى نَفْسٌۢ بِأَىِّ أَرْضٍ تَمُوتُ ... ﴿٣٤﴾

...A čovjek ne zna šta će sutra zaraditi i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti... (Lukman, 34)

... فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَـْٔخِرُونَ سَاعَةً ۖ وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾

...i kad rok njihov dođe, ni za tren ga jedan ne mogu ni odgoditi ni ubrzati. (En-Nahl, 61)

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَٰلُكُمْ وَلَآ أَوْلَـٰدُكُمْ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ ۚ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَـٰسِرُونَ ﴿٩﴾ وَأَنفِقُوا۟ مِن مَّا رَزَقْنَـٰكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِىَ أَحَدَكُمُ ٱلْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَآ أَخَّرْتَنِىٓ إِلَىٰٓ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿١٠﴾ وَلَن يُؤَخِّرَ ٱللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَآءَ أَجَلُهَا ۚ وَٱللَّهُ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

O vjernici, neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od sjećanja na Allaha. A oni koji to učine, bit će izgubljeni. I od onoga čime vas Mi opskrbljujemo udjeljujte prije nego što nekome od vas smrt

dođe, pa da onda rekne: "Gospodaru moj, da me još samo kratko vrijeme zadržiš, pa da milostinju udjeljujem i da dobar budem!" Allah sigurno neće ostaviti u životu nikoga kome smrtni čas njegov dođe; a Allah dobro zna ono što vi radite. (El-Munafikun, 9–11)

حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَهُمُ ٱلْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ٱرْجِعُونِ ﴿٩٩﴾ لَعَلِّيٓ أَعْمَلُ صَٰلِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّآ ۚ إِنَّهَا كَلِمَةٌ
هُوَ قَآئِلُهَا ۖ وَمِن وَرَآئِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾ فَإِذَا نُفِخَ فِى ٱلصُّورِ فَلَآ أَنسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا
يَتَسَآءَلُونَ ﴿١٠١﴾ فَمَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُو۟لَٰٓئِكَ
ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ فِى جَهَنَّمَ خَٰلِدُونَ ﴿١٠٣﴾ تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ ٱلنَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَٰلِحُونَ ﴿١٠٤﴾ أَلَمْ
تَكُنْ ءَايَٰتِى تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٠٥﴾ قَالُوا۟ رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا
ضَآلِّينَ ﴿١٠٦﴾ رَبَّنَآ أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَٰلِمُونَ ﴿١٠٧﴾ قَالَ ٱخْسَـُٔوا۟ فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ
﴿١٠٨﴾ إِنَّهُۥ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِى يَقُولُونَ رَبَّنَآ ءَامَنَّا فَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَا وَأَنتَ خَيْرُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴿١٠٩﴾
فَٱتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتَّىٰٓ أَنسَوْكُمْ ذِكْرِى وَكُنتُم مِّنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١١٠﴾ إِنِّى جَزَيْتُهُمُ ٱلْيَوْمَ بِمَا
صَبَرُوٓا۟ أَنَّهُمْ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿١١١﴾ قَٰلَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِى ٱلْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾ قَالُوا۟ لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ
يَوْمٍ فَسْـَٔلِ ٱلْعَآدِّينَ ﴿١١٣﴾ قَٰلَ إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا ۖ لَّوْ أَنَّكُمْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾ أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا
خَلَقْنَٰكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

Kada nekome od njih smrt dođe, on uzvikne: "Gospodaru moj, povrati me da uradim kakvo dobro u onome što sam ostavio!" Nikada! To su riječi koje će on uzalud govoriti, pred njima će biti prepreka sve do dana kada će oživljeni biti. Pa kada se u rog puhne, tada rodbinskih veza među njima neće biti i jedni druge neće ništa pitati. Oni čija dobra djela budu teška, oni će se spasiti, a oni čija dobra djela budu lahka, takvi su sami sebe upropastili – u Džehennemu će vječno boraviti, vatra će im lica pržiti i iskešenih zuba će u njemu biti. "Zar vam ajeti Moji nisu kazivani, a vi ste ih poricali?" "Gospodaru naš", reći će, "naši su prohtjevi bili od nas jači, te smo postali narod zalutali. Gospodaru naš, izbavi nas iz nje; ako bismo ponovo zlo radili, sami bismo sebi nepravdu učinili." "Ostanite u njoj prezreni i ništa Mi ne govorite!", reći će On. "Kad su neki robovi Moji govorili: 'Gospodaru naš, mi vjerujemo, zato nam oprosti i smiluj nam se, jer Ti si najmilostiviji!', vi ste im se toliko rugali da ste zbog toga na Mene zaboravljali i uvijek ste ih ismijavali. Njih sam Ja danas nagradio za ono što su trpjeli, oni su, doista, postigli ono što su željeli. A koliko ste godina na zemlji proveli?", upitat će On. "Proveli smo dan ili samo dio dana", odgovorit će. "Pitaj one koji su brojali." "Pa da, kratko

ste proveli", reći će On, "da ste samo znali! Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete povratiti?" (El-Mu'minun, 99–115)

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ ٱللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ ٱلْحَقِّ وَلَا يَكُونُواْ كَٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ ٱلْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَٰسِقُونَ ﴿١٦﴾

Zar nije vrijeme da se vjernicima srca smekšaju kada se Allah i Istina koja se objavljuje spomenu, i da oni ne budu kao oni kojima je još davno data Knjiga, pa su srca njihova, zato što je proteklo mnogo vremena, postala nemilosrdna i mnogi od njih su grješnici neposlušni. (El-Hadid, 16)

٥٧٤ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَنْكِبِي فَقَالَ: «كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ».

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ: إِذَا أَمْسَيْتَ، فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ، فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

574. Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo me za rame i rekao: 'Budi na dunjaluku kao da si stranac ili putnik!'" Hadis bilježi Buhari, 6416.

Ibn Omer, radijallahu anhuma, govorio je: "Kada omrkneš, ne očekuj da ćeš osvanuti, a kada osvaneš, ne očekuj da ćeš omrknuti. Iskoristi zdravlje prije bolesti i iskoristi život prije smrti."

٥٧٥ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ، إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ. هَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «يَبِيتُ ثَلَاثَ لَيَالٍ». قَالَ ابْنُ عُمَرَ: مَا مَرَّتْ عَلَيَّ لَيْلَةٌ مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ذَلِكَ إِلَّا وَعِنْدِي وَصِيَّتِي.

575. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman koji ima nešto da oporuči ne treba zanoćiti dvije noći a da kod sebe nema napisanu oporuku."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 2738, i Muslim, 1627. Ovu verziju bilježi Buhari.

1. Većina islamskih učenjaka smatra da je pisanje oporuke pohvalno djelo – mustehab, a ne stroga obaveza. Oporukom će musliman za svoga života odrediti dio imetka koji će se, nakon njegove smrti, predati onome koga je oporukom precizirao. Da bi oporuka bila validna, potrebno je da se ispune tri uvjeta: (1) oporukom ne smije biti obuhvaćen neko od nasljednika, (2) količina imetka koja se može oporučiti ne smije prelaziti jednu trećinu čitavog nasljedstva, i (3) oporučilac treba biti dovoljno imućan, tako da ono što preostane nakon izmirenja duga i izvršenja oporuke bude dovoljno njegovim nasljednicima.

U verziji koju bilježi Muslim kaže se: "...ne treba zanoćiti tri noći". Ibn Omer je rekao: "Od kada sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da to govori, nije prošla nijedna noć a da uz sebe nisam držao pripremljenu oporuku."

٥٧٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَطَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطُوطًا فَقَالَ: «هَذَا الْإِنْسَانُ وَهَذَا أَجَلُهُ. فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ جَاءَ الْخَطُّ الْأَقْرَبُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

576. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nacrtao je nekoliko linija i rekao: 'Ovo je čovjek (pokazujući prvu liniju), a ovo je čovjekov smrtni čas (pokazujući drugu liniju). I dok se on nada dugom životu, dođe mu ova bliža linija - smrt.'" Hadis bilježi Buhari, 6418.

٥٧٧ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَطَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطًّا مُرَبَّعًا، وَخَطَّ خَطًّا فِي الْوَسَطِ خَارِجًا مِنْهُ، وَخَطَّ خُطَطًا صِغَارًا إِلَى هَذَا الَّذِي فِي الْوَسَطِ مِنْ جَانِبِهِ الَّذِي فِي الْوَسَطِ، فَقَالَ: «هَذَا الْإِنْسَانُ، وَهَذَا أَجَلُهُ مُحِيطًا بِهِ أَوْ قَدْ أَحَاطَ بِهِ وَهَذَا الَّذِي هُوَ خَارِجٌ أَمَلُهُ وَهَذِهِ الْخُطَطُ الصِّغَارُ الْأَعْرَاضُ، فَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا، وَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

577. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nacrtao je pravougaonik i kroz njegovu sredinu povukao liniju koja je izlazila iz njega. Zatim je sa strane nacrtao manje linije okrenute prema liniji u sredini i rekao: 'Ovo je čovjek, a pravougaonik je njegov smrtni čas, koji ga okružuje. Ova linija koja je izvan - to je njegova nada u dug život, a ove male linije jesu nevolje i nesreće koje mu se dešavaju. Ako ga jedna promaši, pogodi ga druga; ako ga promaši ovo, pogodi ga ono."[1] Hadis bilježi Buhari, 6417.

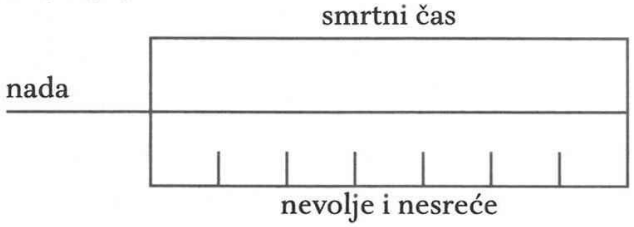

٥٧٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ سَبْعًا، هَلْ تَنْتَظِرُونَ إِلَّا فَقْرًا مُنْسِيًا، أَوْ غِنًى مُطْغِيًا، أَوْ مَرَضًا مُفْسِدًا، أَوْ هَرَمًا مُفَنِّدًا، أَوْ مَوْتًا مُجْهِزًا، أَوِ الدَّجَّالَ، فَشَرُّ غَائِبٍ يُنْتَظَرُ، أَوِ السَّاعَةَ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ؟» رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

578. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Požurite sa činjenjem dobrih djela prije nego što vas zadesi jedno od sedam iskušenja, jer, zar možete očekivati da će

1. Slika navedena u nastavku nalazi se u manuskriptima ovog djela.

vas zadesiti išta drugo do siromaštvo koje će vas u zaborav odvesti[1], ili bogatstvo koje će vas obijesnim učiniti, ili bolest koja će vas oslabiti, ili staračka oronulost zbog koje ćete senilni postati, ili iznenadna smrt koja će vas zateći, ili dolazak Dedžala, a on je veliko zlo koje očekujete, ili Sudnji čas, koji je najveće iskušenje i gorči je od svake dunjalučke patnje?!" Hadis bilježi Tirmizi, 2307, koji kaže da je hasen.[2]

٥٧٩ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَكْثِرُوا ذِكْرَ هَاذِمِ اللَّذَّاتِ»، يَعْنِي الْمَوْتَ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

579. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mnogo spominjite onu koja prekida sve naslade", tj. smrt. Hadis bilježi Tirmizi, 2308, koji kaže da je hasen.

٥٨٠ - وَعَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ذَهَبَ ثُلُثُ اللَّيْلِ، قَامَ فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا اللَّهَ، جَاءَتِ الرَّاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ، جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ، جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ». قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُكْثِرُ الصَّلَاةَ عَلَيْكَ، فَكَمْ أَجْعَلُ لَكَ مِنْ صَلَاتِي؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ». قُلْتُ الرُّبُعَ؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». قُلْتُ: فَالنِّصْفَ؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». قُلْتُ: فَالثُّلُثَيْنِ؟ قَالَ: «مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». قُلْتُ: أَجْعَلُ لَكَ صَلَاتِي كُلَّهَا؟ قَالَ: «إِذًا تُكْفَى هَمَّكَ، وَيُغْفَرُ لَكَ ذَنْبُكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

580. Ubejj b. Ka'b, radijallahu anhu, kazuje: "Poslije prolaska prve trećine noći, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao bi i govorio: 'O ljudi, spominjite Allaha! Približava se Dan kada će se prvi put puhnuti u rog, a zatim i drugi put! Došla je smrt s onim što sa sobom nosi! Došla je smrt s onim što sa sobom nosi!' Ja mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, želim više donositi salavate na tebe, pa koliko ću vremena, u svojoj dovi, posvetiti salavatima?' 'Koliko hoćeš', odgovori on. 'Hoću li četvrtinu?' 'Koliko hoćeš', reče on. 'Što više vremena provedeš, to će biti bolje za tebe.' 'Da provedem polovinu?', upitah. 'Koliko hoćeš', odgovori on. 'Što više vremena provedeš, bit će bolje za tebe.' Opet upitah: 'Da provedem dvije trećine?', a on odgovori: 'Koliko hoćeš. Što više vremena provedeš, bit će bolje za tebe.' Upitah: 'Da cjelokupno vrijeme u svojoj dovi provedem u donošenju salavata na tebe?', a on na to odgovori: 'Ako tako budeš radio, postići ćeš ono što želiš i bit će ti oprošteni grijesi.'" Hadis bilježi Tirmizi, 2459, koji kaže da je hasen.

1. Siromaštvo i nastojanje da se obezbijede osnovne životne namirnice toliko će zaokupiti čovjeka da će zaboraviti na pokornost Allahu i činjenje dobrih djela.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 205.

66. *Pohvalnost posjećivanja mezarluka muškarcima[1] i šta se izgovara tom prilikom*

٥٨١ - عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «فَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَزُورَ الْقُبُورَ فَلْيَزُرْ فَإِنَّهَا تُذَكِّرُنَا بِالْآخِرَةِ».

581. Burejda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bio sam vam zabranio da posjećujete mezarluke, ali sad vam dozvoljavam da ih posjećujete." Hadis bilježi Muslim, 977.

U drugoj verziji kaže se: "...pa onaj ko želi da posjeti mezarluke, neka ih posjeti jer oni nas podsjećaju na ahiret."

٥٨٢ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلَّمَا كَانَ لَيْلَتُهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ إِلَى الْبَقِيعِ، فَيَقُولُ: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ، وَأَتَاكُمْ مَا تُوعَدُونَ، غَدًا مُؤَجَّلُونَ، وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَهْلِ بَقِيعِ الْغَرْقَدِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

582. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Kada bi god Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, konačio kod mene, odlazio bi pred kraj noći u mezarluk Bekiul-garkad[2] i tom prilikom govorio: 'Es-selāmu alejkum dāre kavmin mu'minīn, ve etākum mā tūadūn, gaden muedždželūn, ve innā in šāallāhu bikum lāhikūn. Allāhummagfir li ehli Bekīil-garkad! - Neka je mir na vas, stanovnici ovih kabura, vjernici! Došlo vam je ono što vam je obećano, sutra će to zadesiti one koji su ostali, a i mi ćemo se vama, ako Bog da, pridružiti. Allahu, oprosti stanovnicima Bekiul-garkada!'" Hadis bilježi Muslim, 974.

٥٨٣ - وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُهُمْ إِذَا خَرَجُوا إِلَى الْمَقَابِرِ أَنْ يَقُولَ قَائِلُهُمْ: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ، أَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمُ الْعَافِيَةَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Kada je u pitanju posjeta mezarja, propis o ovom pitanju isti je i za muškarce i za žene, na što ukazuju mnogi dokazi, a jedan od njih jeste i činjenica da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio Aišu, radijallahu anha, riječima koje će izgovoriti prilikom posjete mezarja, kao što se navodi u hadisu koji bilježi Muslim, 974. Aiša, radijallahu anha, upitala je: "Šta da im kažem, Allahov Poslaniče?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Reci: 'Neka je mir na stanovnike ovih staništa, vjernike i muslimane! Neka se Allah smiluje pređašnjim i potonjim od nas, i mi ćemo se, ako Allah dadne, vama pridružiti!'" Ovakav stav u pogledu posjete mezarja zastupa većina učenjaka iz sva četiri mezheba - pravne škole.

2. El-Garkad je vrsta trnovitog i bodljikavog drveta, a Bekiul-garkad je mezarje stanovnika Medine.

583. Burejda, radijallahu anhu, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao je svoje ashabe da prilikom obilaska mezarja kažu: 'Es-selāmu alejkum ehled-dijāri minel-mu'minīne vel-muslimīne, ve innā in šāallāhu bikum lāhikūn. Es'elullāhe lenā ve lekumul-āfijeh! - Neka je mir na vas, stanovnici ovih kabura, vjernici i muslimani. I mi ćemo se, ako Bog da, vama pridružiti. Od Allaha tražimo spas i za sebe i za vas!'" Hadis bilježi Muslim, 975.

٥٨٤ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقُبُورٍ بِالْمَدِينَةِ فَأَقْبَلَ عَلَيْهِمْ بِوَجْهِهِ فَقَالَ: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْقُبُورِ، يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ، أَنْتُمْ سَلَفُنَا وَنَحْنُ بِالْأَثَرِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

584. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored nekih mezarja u Medini, a zatim im se okrenuo licem rekavši: 'Es-selāmu alejkum jā ehlel-kubūri jagfirullāhu lenā ve lekum. Entum selefunā ve nahnu bil-eser! - Neka je mir na vas, stanovnici mezarja! Neka Allah oprosti i nama i vama, vi ste naši prethodnici, i mi ćemo doći za vama!'" Hadis bilježi Tirmizi, 1053, koji kaže da je hasen.

❧ 67. *Pokuđenost priželjkivanja smrti zbog nedaće koja čovjeka zadesi, izuzev kada se čovjek boji iskušenja u vjeri*

٥٨٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَتَمَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ إِمَّا مُحْسِنًا فَلَعَلَّهُ يَزْدَادُ، وَإِمَّا مُسِيئًا فَلَعَلَّهُ يَسْتَعْتِبُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا يَتَمَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ، وَلَا يَدْعُ بِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُ، إِنَّهُ إِذَا مَاتَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ، وَإِنَّهُ لَا يَزِيدُ الْمُؤْمِنَ عُمْرُهُ إِلَّا خَيْرًا».

585. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne priželjkuje smrt, jer ako je dobročinitelj, možda će još više dobra uraditi, a ako je grješnik, možda će se pokajati i zadobiti Allahovo zadovoljstvo[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 7235, i Muslim, 2682, a ova je verzija Buharijeva.

U verziji koju Muslim bilježi od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne priželjkuje smrt i neka ne moli za nju prije nego što mu sama dođe,

1. Možda će nakon pokajanja krenuti putem dobrih Allahovih robova i na taj način steći Njegovo zadovoljstvo i milost.

jer kada čovjek umre, prekidaju se njegova djela, a vjerniku svaka godina života uvećava samo dobro."

٥٨٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ لِضُرٍّ أَصَابَهُ فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلًا، فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي، وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

586. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas nipošto ne zaželi smrt zbog nevolje koja ga je pogodila, a ako već mora, onda neka kaže: 'Allahu, poživi me sve dok je život za mene bolji od smrti, a usmrti me kada smrt bude za mene bolja od života!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5671, i Muslim, 2680.

٥٨٧ - وَعَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى خَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نَعُودُهُ وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعَ كَيَّاتٍ فَقَالَ: إِنَّ أَصْحَابَنَا الَّذِينَ سَلَفُوا مَضَوْا، وَلَمْ تَنْقُصْهُمُ الدُّنْيَا، وَإِنَّا أَصَبْنَا مَا لَا نَجِدُ لَهُ مَوْضِعًا إِلَّا التُّرَابَ وَلَوْلَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ ثُمَّ أَتَيْنَاهُ مَرَّةً أُخْرَى وَهُوَ يَبْنِي حَائِطًا لَهُ، فَقَالَ: إِنَّ الْمُسْلِمَ لَيُؤْجَرُ فِي كُلِّ شَيْءٍ يُنْفِقُهُ إِلَّا فِي شَيْءٍ يَجْعَلُهُ فِي هَذَا التُّرَابِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ رِوَايَةِ الْبُخَارِيِّ.

587. Kajs b. Ebu Hazim kazuje: "Jednoga dana otišli smo posjetiti Habbaba b. Eretta, radijallahu anhu, koji je ležao na bolesničkoj postelji, a već je sedam puta kauterizirao[1] svoju ranu, pa nam je rekao: 'Neki naši prijatelji već su otišli, a ovosvjetski život nije im umanjio njihovu ahiretsku nagradu.[2] Za razliku od njih, mi smo stekli toliko imetka da ga nemamo gdje uložiti osim u zemlju.[3] Da nam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da molimo za smrt, ja bih za nju molio.' Zatim smo i drugi put otišli da ga obiđemo i zatekli smo ga kako gradi neki zid. Rekao je: 'Muslimanu se daje nagrada za sve što troši, osim za ono što uloži u zemlju.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5672, i Muslim, 2681, a ovo je Buharijeva verzija.

1. Kauterizacija je spaljivanje rane kojom se sprečava njeno otvaranje ili infekcija. Ova je praksa bila poznata kod predislamskih Arapa. Islam nije strogo zabranio kauterizaciju, ali se iz mnogih hadisa zaključuje da ju je bolje izbjegavati.

2. Nisu se uopće zanimali za dunjaluk i na njega nisu trošili vrijeme, osim za ono što im je na njemu bilo prijeko potrebno, nego su sve svoje slobodno vrijeme iskoristili za činjenje dobrih djela od kojih će imati koristi na ahiretu.

3. Neki učenjaci smatraju da je Habbab ovim riječima htio kazati da su sabrali toliko imetka koji je prevazilazio njihove osnovne potrebe, pa da su ga zakopavali u zemlju iz bojazni od krađe. Ovo tumačenje može se shvatiti na osnovu verzije ovog hadisa koju bilježi Tirmizi, 970, a u kojoj ovaj ashab kaže: "U vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisam imao nijednog srebrenjaka, a sada u ćošku kuće imam skrivenih četrdeset hiljada." S druge strane, neki učenjaci kažu da se riječi "ono što uloži u zemlju" odnose na izgradnju građevina koje prelaze čovjekove potrebe.

68. *Izbjegavanje sumnjičavosti*

Uzvišeni Allah kaže:

... وَتَحْسَبُونَهُۥ هَيِّنًا وَهُوَ عِندَ ٱللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

...a vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno. (En-Nur, 15)

إِنَّ رَبَّكَ لَبِٱلْمِرْصَادِ ﴿١٤﴾

Gospodar tvoj je, zaista, u zasjedi.[1] (El-Fedžr, 14)

٥٨٨ - وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ، اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ، وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ: أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ. وَرَوَيَاهُ مِنْ طُرُقٍ بِأَلْفَاظٍ مُتَقَارِبَةٍ.

588. Nu'man b. Bešir, radijallahu anhuma, kazuje da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Uistinu je halal jasan i haram je jasan, a između njih su sumnjive stvari koje mnogi ljudi ne poznaju, pa ko se bude čuvao onoga što je sumnjivo, sačuvao je svoju vjeru i čast, a ko zapadne u sumnjive poslove, zapao je u zabranjeno i bit će poput pastira koji čuva stado oko vladarevog zaštićenog posjeda i samo što ne upadne u njega. Zaista, svaki vladar ima svoj zaštićeni posjed, a Allahov zaštićeni posjed jesu Njegove zabrane. Uistinu se u tijelu nalazi jedan komad mesa, pa ako je on zdrav, zdravo je i cijelo tijelo, a ako je on bolestan, bolesno je cijelo tijelo. Uistinu je to srce." Muttefekun alejhi: Buhari, 52, i Muslim, 1599, koji bilježe više sličnih verzija ovog hadisa.

٥٨٩ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَدَ تَمْرَةً فِي الطَّرِيقِ، فَقَالَ: «لَوْلَا أَنِّي أَخَافُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الصَّدَقَةِ لَأَكَلْتُهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

589. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, našao datulu na putu, pa je rekao: "Da se ne bojim da je od sadake, pojeo bih je."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 2055, i Muslim, 1071.

٥٩٠ - وَعَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلِعَ عَلَيْهِ النَّاسُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Riječi: "Gospodar tvoj je, zaista, u zasjedi", znače da Allah čuje i vidi Svoja stvorenja, kako postupaju, i svakoga nagrađuje ili kažnjava shodno njegovom zalaganju na dunjaluku i ahiretu. Sva će stvorenja doći pred Njega i On će im pravedno presuditi. Svakom od njih dat će ono što zaslužuje, jer On nije nepravedan.

2. Vidjeti hadise 298 i 346.

590. Nevvas b. Sem'an, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dobročinstvo je lijepo ponašanje, a grijeh je ono što te tišti u duši i prezireš da ljudi za to saznaju." Hadis bilježi Muslim, 2553.

٥٩١ - وَعَنْ وَابِصَةَ بْنِ مَعْبَدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «جِئْتَ تَسْأَلُ عَنِ الْبِرِّ؟» قُلْتُ: نَعَمْ، فَقَالَ: «اسْتَفْتِ قَلْبَكَ، الْبِرُّ مَا اطْمَأَنَّتْ إِلَيْهِ النَّفْسُ، وَاطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ، وَإِنْ أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ». حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالدَّارِمِيُّ فِي مُسْنَدَيْهِمَا.

591. Vabisa b. Ma'bed, radijallahu anhu, kazuje: "Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on me upitao: 'Došao si da pitaš o dobročinstvu?' Odgovorih: 'Da', a on tada reče: 'Priupitaj svoje srce. Dobročinstvo je ono čime je duša smirena, a i srce spokojno. Grijeh je ono što te tišti u duši i stegne u prsima, pa makar ti ljudi drugačije govorili.'" Hadis je hasen, a bilježe ga Ahmed, *Musned*, 4/228, 18035, i Darimi, *Sunen*, 2533.

٥٩٢ - وَعَنْ أَبِي سِرْوَعَةَ، بِكَسْرِ السِّينِ الْمُهْمَلَةِ وَفَتْحِهَا، عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ تَزَوَّجَ ابْنَةً لِأَبِي إِهَابِ بْنِ عَزِيزٍ، فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ: إِنِّي قَدْ أَرْضَعْتُ عُقْبَةَ وَالَّتِي قَدْ تَزَوَّجَ بِهَا، فَقَالَ لَهَا عُقْبَةُ: مَا أَعْلَمُ أَنَّكِ أَرْضَعْتِنِي وَلَا أَخْبَرْتِنِي، فَرَكِبَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ، فَسَأَلَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَيْفَ، وَقَدْ قِيلَ؟» فَفَارَقَهَا عُقْبَةُ وَنَكَحَتْ زَوْجًا غَيْرَهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

592. Ebu Sirvea Ukba b. Haris, radijallahu anhu, kazuje da se oženio kćerkom Ebu Ihaba b. Aziza, pa mu je došla neka žena i rekla: "Ja sam dojila tebe, a i djevojku kojom si se oženio." Ukba joj reče: "Ne znam da si me dojila, a nisi me ni obavijestila o tome." Zatim je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu i upitao ga o tome, pa mu je Allahov Poslanik rekao: "Kako da i dalje ostanete u braku, a proširila se vijest da ti je ona sestra po mlijeku?"[1] Tada se Ukba razveo od nje, a ona se udala za drugog. Hadis bilježi Buhari, 88.

٥٩٣ - وَعَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيبُكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

593. Hasan b. Alija, radijallahu anhuma, kazuje: "Zapamtio sam od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Ostavi ono što ti je sumnjivo, a prihvati se onoga što ti nije sumnjivo.'" Hadis bilježi Tirmizi, 2518, koji kaže da je hasen-sahih.

1. Učenjaci kažu da ovim riječima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije kategorički naredio Ukbi, radijallahu anhu, da se razvede od te žene, jer svjedočenje spomenute žene nije uzimao kao kategorički dokaz, međutim, i pored toga, indirektno ga je savjetovao da se od nje razvede iz predostrožnosti i zbog toga što se već među ljudima ta vijest pročula, pa ako ostane u braku s njom, bit će predmet ogovaranja i ružnih komentara.

٥٩٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ لِأَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ غُلَامٌ يُخْرِجُ لَهُ الْخَرَاجَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يَأْكُلُ مِنْ خَرَاجِهِ، فَجَاءَ يَوْمًا بِشَيْءٍ فَأَكَلَ مِنْهُ أَبُو بَكْرٍ، فَقَالَ لَهُ الْغُلَامُ: تَدْرِي مَا هَذَا؟ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: وَمَا هُوَ؟ قَالَ: كُنْتُ تَكَهَّنْتُ لِإِنْسَانٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَمَا أُحْسِنُ الْكَهَانَةَ إِلَّا أَنِّي خَدَعْتُهُ، فَلَقِيَنِي فَأَعْطَانِي بِذَلِكَ هَذَا الَّذِي أَكَلْتَ مِنْهُ، فَأَدْخَلَ أَبُو بَكْرٍ يَدَهُ فَقَاءَ كُلَّ شَيْءٍ فِي بَطْنِهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

594. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, imao je slugu koji mu je svaki dan davao jedan dio svoje dnevne zarade, što je Ebu Bekr koristio za ishranu. Jednoga dana sluga je donio nešto hrane i Ebu Bekr je to uzeo da jede. Sluga ga upita: 'Znaš li odakle mi hrana koju si pojeo?', a Ebu Bekr odvrati: 'Ne znam, odakle ti?' Sluga reče: 'U vrijeme paganstva jednom sam čovjeku proricao sudbinu, iako tome nisam bio vičan - pretvarao sam se i prevario ga. Danas me taj čovjek sreo i, kao naknadu za to vračanje, dao ovo što si ti pojeo.' Tada Ebu Bekr stavi svoju ruku u usta i sve povrati." Hadis bilježi Buhari, 3842.

٥٩٥ - وَعَنْ نَافِعٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ فَرَضَ لِلْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ أَرْبَعَةَ آلَافٍ، وَفَرَضَ لِابْنِهِ ثَلَاثَةَ آلَافٍ وَخَمْسَمِائَةٍ، فَقِيلَ لَهُ: هُوَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ فَلِمَ نَقَصْتَهُ؟ فَقَالَ: إِنَّمَا هَاجَرَ بِهِ أَبُوهُ. يَقُولُ: لَيْسَ هُوَ كَمَنْ هَاجَرَ بِنَفْسِهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

595. Nafi prenosi da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, odredio za prve muhadžire[1] četiri hiljade, a svome sinu tri hiljade i pet stotina.[2] Upitan je: "I on je muhadžir, pa zašto si mu dao manje?", a Omer reče: "Njega je u hidžru poveo njegov otac i nije isti kao onaj ko je sam učinio hidžru." Hadis bilježi Buhari, 3912.

٥٩٦ - وَعَنْ عَطِيَّةَ بْنِ عُرْوَةَ السَّعْدِيِّ الصَّحَابِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَبْلُغُ الْعَبْدُ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُتَّقِينَ حَتَّى يَدَعَ مَا لَا بَأْسَ بِهِ حَذَرًا مِمَّا بِهِ بَأْسٌ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

596. Ashab Atijja b. Urva es-Sa'di, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek neće dostići stepen bogobojaznih sve dok se ne bude klonio onoga što je dozvoljeno iz predo-

1. Sintagma "prvi muhadžiri" odnosi se na one muslimane koji su među prvima preselili u Medinu u vremenu kada su se u namazu okretali prema Bejtul-makdisu u Palestini. Taj period trajao je otprilike šesnaest mjeseci, a nakon toga, u mjesecu ša'banu druge godine po Hidžri, Uzvišeni Allah naredio je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se u namazu okreće prema Kabi u Meki. Dakle, muhadžiri koji su učinili hidžru u tom periodu imaju posebnu vrijednost i zovu se prvim muhadžirima. Prema drugom mišljenju, sintagma "prvi muhadžiri" odnosi se na učesnike Bitke na Bedru.

2. Vjerovatno se misli na srebrenjake - dirheme, iako se ni u jednom izvoru ne precizira, a to im je bila godišnja nadoknada, kao vid pomoći.

strožnosti da ne počini ono što je zabranjeno." Hadis bilježi Tirmizi, 2451, koji kaže da je hasen.[1]

❧ 69. *Poželjnost osamljivanja u vrijeme nereda, ili bojazni od smutnje u vjeri, ili padanja u zabranjene i sumnjive poslove*

Uzvišeni Allah kaže:

فَفِرُّوٓاْ إِلَى ٱللَّهِۖ إِنِّي لَكُم مِّنۡهُ نَذِيرٞ مُّبِينٞ ﴿٥٠﴾

Zato požurite Allahu, ja sam vam od Njega da vas javno upozorim. (Ez-Zarijat, 50)

٥٩٧ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ التَّقِيَّ الْغَنِيَّ الْخَفِيَّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

597. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Allah voli bogobojaznog, širokogrudnog i nenametljivog čovjeka." Hadis bilježi Muslim, 2965.

٥٩٨ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «مُؤْمِنٌ مُجَاهِدٌ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «ثُمَّ رَجُلٌ مُعْتَزِلٌ فِي شِعْبٍ مِنَ الشِّعَابِ يَعْبُدُ رَبَّهُ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «يَتَّقِي اللَّهَ وَيَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

598. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, kazuje: "Neki čovjek upita: 'Koji je čovjek najbolji, Allahov Poslaniče?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Vjernik koji se bori svojim životom i imetkom na Allahovom putu.' Čovjek opet upita: 'A ko zatim?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Čovjek koji se osami na jednom pustom i nenaseljenom mjestu obožavajući svoga Gospodara.'"[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 2786, i Muslim, 1888.

U drugoj verziji kaže se: "Boji se Allaha i čuva ljude od svoga zla."

٥٩٩ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ غَنَمٌ يَتَّبِعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ، وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ، يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

599. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uskoro će najbolji imetak muslimana biti stado koje će voditi po vrhovima brda i pašnjacima, bježeći sa svojom vjerom od smutnje." Hadis bilježi Buhari, 19.

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 209.
2. Vidjeti hadis 1289 i pojašnjenje navedeno uz njega.

٦٠٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا رَعَى الْغَنَمَ». فَقَالَ أَصْحَابُهُ: وَأَنْتَ؟ قَالَ: «نَعَمْ، كُنْتُ أَرْعَاهَا عَلَى قَرَارِيطَ لِأَهْلِ مَكَّةَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

600. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika a da on prije toga nije čuvao ovce." Njegovi ashabi upitaše: "A ti?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Da. Stanovnicima Meke čuvao sam ovce uz nadoknadu koju su mi plaćali kiratima[1]." Hadis bilježi Buhari, 2262.

٦٠١ - وَعَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «مِنْ خَيْرِ مَعَاشِ النَّاسِ رَجُلٌ مُمْسِكٌ عِنَانَ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، يَطِيرُ عَلَى مَتْنِهِ، كُلَّمَا سَمِعَ هَيْعَةً أَوْ فَزْعَةً، طَارَ عَلَيْهِ يَبْتَغِي الْقَتْلَ أَوِ الْمَوْتَ مَظَانَّهُ، أَوْ رَجُلٌ فِي غُنَيْمَةٍ فِي رَأْسِ شَعَفَةٍ مِنْ هَذِهِ الشَّعَفِ، أَوْ بَطْنِ وَادٍ مِنْ هَذِهِ الْأَوْدِيَةِ، يُقِيمُ الصَّلَاةَ وَيُؤْتِي الزَّكَاةَ وَيَعْبُدُ رَبَّهُ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْيَقِينُ لَيْسَ مِنَ النَّاسِ إِلَّا فِي خَيْرٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

601. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan od najboljih načina življenja jeste život čovjeka koji se drži za uzde svoga konja i, jašući na njemu, bori se na Allahovom putu. Kada god čuje kakvu huku ili borbeni povik, on žurno zajaše svoga konja i odjuri na njemu želeći da u borbi pogine kao šehid ili da ga smrt zadesi na Allahovom putu[2]. Isto tako, jedan od najboljih načina življenja jeste život onog čovjeka koji sa svojim malim stadom obitava na vrhu jednog od ovih brda ili u jednoj od ovih dolina, te klanja namaz, daje zekat i obožava svoga Gospodara sve dok mu ne dođe smrt, i s ljudima sarađuje u dobru." Hadis bilježi Muslim, 1889.

70. *Vrijednost druženja s ljudima i prisustvovanja džumama i namazima u džematu, zadržavanja na mjestima gdje se čini dobro i skupovima u kojima se spominje Allah, vrijednost obilaska bolesnih, prisustvovanja dženazama, pomoći potrebnicima, upućivanja neznalica, i druge vrste koristi onome ko je u stanju naređivati dobro i odvraćati od zla, te suzdržati se od uznemiravanja drugih i strpjeti se kada ga drugi uznemiravaju*

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ostali vjerovjesnici, alejhimus-salatu ves-selam, pravedne halife, ashabi i tabiini, učenjaci i odabra-

1. Kirat je u ovom slučaju mjera za novac i označava dvanaestinu srebrenjaka ili 200 mg srebra. Neki komentatori smatraju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za svaki dan čuvanja ovaca kao pastir dobivao po jedan kirat, a drugi smatraju da je za čuvanje svake ovce na određeni vremenski period dobivao po kirat.

2. Misli se na smrt, tj. umiranje na Allahovom putu, ali ne u izravnoj borbi, već od bolesti, starosti ili na neki drugi način.

nici muslimana iz svih generacija ukazivali su na vrijednost komuniciranja, aktivnog druženja i pozitivne saradnje s ljudima, pozivajući ljude da svoj društveni život utemelje na vrijednostima od kojih su neke navedene u naslovu ove teme. Ovo mišljenje zastupali su imami Šafija i Ahmed i većina islamskih pravnika, neka je Allah zadovoljan njima.[1]

Uzvišeni Allah kaže:

...وَتَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلْبِرِّ وَٱلتَّقْوَىٰ ... ﴿٢﴾

...Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti... (El-Maida, 2)

71. *Skromnost i blagonaklonost prema vjernicima*

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٥﴾

I budi ljubazan prema vjernicima koji te slijede! (Eš-Šuara, 215)

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَـٰفِرِينَ ... ﴿٥٤﴾

O vjernici, ako neko od vas od svoje vjere otpadne - pa, Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite... (El-Maida, 54)

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَـٰكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَـٰكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓاْ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ... ﴿١٣﴾

O ljudi, Mi smo vas od muškarca i žene stvorili i na plemena i narode vas podijelili da biste se upoznavali. Najugledniji od vas kod Allaha jeste onaj koji Ga se najviše boji... (El-Hudžurat, 13)

... فَلَا تُزَكُّوٓاْ أَنفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ ٱتَّقَىٰٓ ﴿٣٢﴾

...zato se ne hvališite - On dobro zna onoga koji se grijeha kloni! (En-Nedžm, 32)

وَنَادَىٰٓ أَصْحَـٰبُ ٱلْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُم بِسِيمَـٰهُمْ قَالُواْ مَآ أَغْنَىٰ عَنكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾ أَهَـٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ ٱللَّهُ بِرَحْمَةٍ ٱدْخُلُواْ ٱلْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَآ أَنتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٤٩﴾

1. Autor ovdje aludira na poruku hadisa koji bilježe Ahmed, *Musned*, 5/365, 23147, Tirmizi, 2507, i drugi: "Vjernik koji dolazi u kontakt i komunicira sa drugim ljudima, strpljivo podnoseći njihova uznemiravanja i neprijatnosti, bolji je od vjernika koji to ne čini..."

Oni koji će po vrhovima bedema biti zovnut će neke ljude, koje će po obilježju njihovom poznati, i reći će: "Šta vam koristi ono što ste zgrtali i to što ste se oholo držali? Zar nisu ovo oni za koje ste se zaklinjali da ih Allahova milost neće stići?" - a Allah im je rekao: "Uđite u Džennet, nikakva straha za vas neće biti, i ni za čim vi nećete tugovati!" (El-A'raf, 48-49)

٦٠٢ - وَعَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا حَتَّى لَا يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ، وَلَا يَبْغِي أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

602. Ijad b. Himar, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah mi je objavio da jedni prema drugima budete ponizni, kako se niko ne bi oholio nad drugim i kako mu ne bi činio nasilje." Hadis bilježi Muslim, 2865.

٦٠٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ، وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

603. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sadaka neće umanjiti imetak, a čovjeku koji oprosti drugome, Allah će povećati ugled, i niko neće biti ponizan pred Allahom a da ga Allah neće uzdići."[1] Hadis bilježi Muslim, 2588.

٦٠٤ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ مَرَّ عَلَى صِبْيَانٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ وَقَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

604. Jednom prilikom Enes, radijallahu anhu, prošao je pored djece koju je poselamio, a zatim je rekao: "Ovako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao." Muttefekun alejhi: Buhari, 6247, i Muslim, 2168.

٦٠٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: إِنْ كَانَتِ الْأَمَةُ مِنْ إِمَاءِ الْمَدِينَةِ لَتَأْخُذُ بِيَدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَتَنْطَلِقُ بِهِ حَيْثُ شَاءَتْ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

605. Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Neka od medinskih ropkinja ponekad bi uzela Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za ruku, pa bi ga povela kuda bi ona htjela."[2] Hadis bilježi Buhari, 6072.

٦٠٦ - وَعَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ، قَالَ: سُئِلَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ فِي بَيْتِهِ؟ قَالَتْ: كَانَ يَكُونُ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ، يَعْنِي: خِدْمَةِ أَهْلِهِ، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ، خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1. Vidjeti pojašnjenje navedeno uz hadis 556.

2. U vjerodostojnim hadisima potvrđeno je da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije dotakao ruku žene koja mu nije bila *mahrem* - bližnja rodica ili supruga, zato neki učenjaci napominju da se u ovom slučaju radilo o maloljetnoj djevojčici.

606. Esved b. Jezid rekao je: "Aiša, radijallahu anha, upitana je: 'Šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, radio u svojoj kući?', pa je odgovorila: 'Pomagao bi ukućanima, a kada bi nastupilo namasko vrijeme, otišao bi na namaz.'" Hadis bilježi Buhari, 676.

٦٠٧ - وَعَنْ أَبِي رِفَاعَةَ تَمِيمِ بْنِ أُسَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: انْتَهَيْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَخْطُبُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، رَجُلٌ غَرِيبٌ جَاءَ يَسْأَلُ عَنْ دِينِهِ لَا يَدْرِي مَا دِينُهُ؟ فَأَقْبَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَرَكَ خُطْبَتَهُ حَتَّى انْتَهَى إِلَيَّ، فَأُتِيَ بِكُرْسِيٍّ فَقَعَدَ عَلَيْهِ، وَجَعَلَ يُعَلِّمُنِي مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ، ثُمَّ أَتَى خُطْبَتَهُ فَأَتَمَّ آخِرَهَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

607. Ebu Rifaa Temim b. Usejd, radijallahu anhu, kazuje: "Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je držao hutbu, pa sam mu rekao: 'Allahov Poslaniče, stranac je došao da upita o vjeri, jer on ne poznaje svoju vjeru.' Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenu ka meni, prekinuvši hutbu. Kada je došao do mene, donijeli su mu stolicu, pa je sjeo i počeo me podučavati onome čemu je Allah njega podučio, a zatim se vratio na minber i završio hutbu."[1] Hadis bilježi Muslim, 876.

٦٠٨ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَكَلَ طَعَامًا لَعِقَ أَصَابِعَهُ الثَّلَاثَ قَالَ: وَقَالَ: «إِذَا سَقَطَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ، فَلْيُمِطْ عَنْهَا الْأَذَى وَلْيَأْكُلْهَا، وَلَا يَدَعْهَا لِلشَّيْطَانِ». وَأَمَرَ أَنْ تُسْلَتَ الْقَصْعَةُ قَالَ: «فَإِنَّكُمْ لَا تَدْرُونَ فِي أَيِّ طَعَامِكُمُ الْبَرَكَةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

608. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Nakon što je jeo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oblizao je svoje prste tri puta, a zatim je rekao: 'Kada nekome od vas ispadne zalogaj hrane, treba da otkloni ono što se za njega zalijepilo i nakon toga ga pojede, a ne da ga ostavlja šejtanu.' Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da iz posude sve pojedemo, rekavši: 'Nijedan od vas ne zna u kojem je dijelu hrane skriven blagoslov.'"[2] Hadis bilježi Muslim, 2034.

٦٠٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا رَعَى الْغَنَمَ». قَالَ أَصْحَابُهُ: وَأَنْتَ؟ فَقَالَ: «نَعَمْ كُنْتُ أَرْعَاهَا عَلَى قَرَارِيطَ لِأَهْلِ مَكَّةَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

609. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika a da on

1. Islamski učenjaci imaju podijeljena mišljenja u pogledu toga da li je ovdje riječ o džumanskoj hutbi ili se radilo o govoru koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao nekim drugim povodom. Većina smatra da je riječ o hutbi na džuma-namazu i, pozivajući se na ovaj hadis, ukazuju na to da je dozvoljeno hutbu nakratko prekinuti ukoliko za to postoji valjan razlog. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 6/164–165.

2. Vidjeti i hadis 164.

nije čuvao ovce." Njegovi ashabi upitaše: "A ti?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Da, stanovnicima Meke čuvao sam ovce uz nadoknadu koju su mi plaćali kiratima."[1] Hadis bilježi Buhari, 2262.

٦١٠ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَوْ دُعِيتُ إِلَى كُرَاعٍ أَوْ ذِرَاعٍ لَقَبِلْتُ، وَلَوْ أُهْدِيَ إِلَيَّ ذِرَاعٌ أَوْ كُرَاعٌ لَقَبِلْتُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

610. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bih bio pozvan na objed na kojem je posluženа koljenica ili potkoljenica[2], odazvao bih se. A kada bi mi bili darovani ovčija koljenica i potkoljenica, primio bih ih." Hadis bilježi Buhari, 5178.

٦١١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَتْ نَاقَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَضْبَاءُ لَا تُسْبَقُ، أَوْ لَا تَكَادُ تُسْبَقُ، فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ عَلَى قَعُودٍ لَهُ فَسَبَقَهَا، فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ حَتَّى عَرَفَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «حَقٌّ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَرْتَفِعَ شَيْءٌ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا وَضَعَهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

611. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, deva Adba bila je nepobjediva u utrci, ili skoro da nikada nije bila pobijeđena u utrci, sve dok jednog dana nije došao neki beduin na svojoj devi i prestigao Adbu, što je muslimanima teško palo. Primijetivši to, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Allah se obavezao da On ništa na ovome svijetu neće uzdići, a da ga nakon toga neće spustiti.'"[3] Hadis bilježi Buhari, 2872.

❧ 72. *Oholost i uobraženost*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿تِلْكَ ٱلدَّارُ ٱلْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا ۚ وَٱلْعَـٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾﴾

Taj drugi svijet dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a one koji se Allaha boje, čeka sretan kraj. (El-Kasas, 83)

﴿وَلَا تَمْشِ فِى ٱلْأَرْضِ مَرَحًا ... ﴿٣٧﴾﴾

Ne hodi po zemlji nadmeno... (El-Isra, 37)

1. Vidjeti pojašnjenje uz hadis 600.
2. Koljenica i potkoljenica su najmizerniji dijelovi ovce i na njima skoro da nema mesa.
3. Ovim riječima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je na opće pravilo, zakon koji je Uzvišeni Allah uspostavio u čitavom kosmosu, a to je da sve što je stvoreno, nakon što dostigne svoj vrhunac, neminovno mora proći kroz fazu stagnacije, a potom dočekati i kraj.

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي ٱلْأَرْضِ مَرَحًا ۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾

I iz oholosti ne okreći od ljudi lice svoje i ne idi zemljom nadmeno, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavca. (Lukman, 18)

إِنَّ قَـٰرُونَ كَانَ مِن قَوْمِ مُوسَىٰ فَبَغَىٰ عَلَيْهِمْ ۖ وَءَاتَيْنَـٰهُ مِنَ ٱلْكُنُوزِ مَآ إِنَّ مَفَاتِحَهُۥ لَتَنُوٓأُ بِٱلْعُصْبَةِ أُو۟لِى ٱلْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُۥ قَوْمُهُۥ لَا تَفْرَحْ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾ وَٱبْتَغِ فِيمَآ ءَاتَىٰكَ ٱللَّهُ ٱلدَّارَ ٱلْـَٔاخِرَةَ ۖ وَلَا تَنسَ نَصِيبَكَ مِنَ ٱلدُّنْيَا ۖ وَأَحْسِن كَمَآ أَحْسَنَ ٱللَّهُ إِلَيْكَ ۖ وَلَا تَبْغِ ٱلْفَسَادَ فِى ٱلْأَرْضِ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾ قَالَ إِنَّمَآ أُوتِيتُهُۥ عَلَىٰ عِلْمٍ عِندِىٓ ۚ أَوَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِن قَبْلِهِۦ مِنَ ٱلْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا ۚ وَلَا يُسْـَٔلُ عَن ذُنُوبِهِمُ ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾ فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِۦ فِى زِينَتِهِۦ ۖ قَالَ ٱلَّذِينَ يُرِيدُونَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا يَـٰلَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَآ أُوتِىَ قَـٰرُونُ إِنَّهُۥ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾ وَقَالَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ ٱللَّهِ خَيْرٌ لِّمَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَـٰلِحًا وَلَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ٱلصَّـٰبِرُونَ ﴿٨٠﴾ فَخَسَفْنَا بِهِۦ وَبِدَارِهِ ٱلْأَرْضَ ... ﴿٨١﴾

Karun je iz Musaova naroda bio, pa ih je tlačio, a bili smo mu dali toliko blaga da mu je ključeve od njega teško mogla nositi gomila snažnih ljudi. "Ne budi obijestan, jer Allah ne voli one koji su obijesni!", govorili su mu ljudi iz naroda njegovog, "i nastoj da time što ti je Allah dao stekneš onaj svijet, a ne zaboravi ni svoj udio na ovome svijetu i čini drugima dobro, kao što je Allah tebi dobro učinio, i ne čini nered po Zemlji, jer Allah ne voli one koji nered čine." "Ovo što imam stekao sam znanjem svojim, tako ja mislim", govorio je on. A zar nije znao da je Allah prije njega uništio neke narode koji su bili od njega jači i koji su bili više nakupili – a zločinci neće o grijesima svojim ni ispitivani biti. I izađe on pred narod svoj u svom sjaju. "Ah, da je i nama ono što je dato Karunu!", govorili su oni koji su čeznuli za životom na ovom svijetu, "on je, uistinu, presretan." "Teško vama!", govorili su učeni, "onome koji vjeruje i čini dobra djela bolja je Allahova nagrada, a bit će samo strpljivima pružena." I Mi smo njega i dvorac njegov u zemlju utjerali... (El-Kasas, 76–81)

٦١٢ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ». فَقَالَ رَجُلٌ: إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَنًا وَنَعْلُهُ حَسَنًا، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، الْكِبْرُ بَطَرُ الْحَقِّ وَغَمْطُ النَّاسِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

612. Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennet neće ući onaj u čijem srcu bude

koliko je trun oholosti." Neki čovjek reče: "Čovjek voli da njegova odjeća i obuća budu lijepi?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Allah je lijep i voli ljepotu. Oholost je odbacivanje istine i omalovažavanje ljudi." Hadis bilježi Muslim, 91.

٦١٣ - وَعَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَكَلَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشِمَالِهِ فَقَالَ: «كُلْ بِيَمِينِكَ»، قَالَ: لَا أَسْتَطِيعُ، قَالَ: «لَا اسْتَطَعْتَ»، مَا مَنَعَهُ إِلَّا الْكِبْرُ. قَالَ: فَمَا رَفَعَهَا إِلَى فِيهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

613. Selema b. Ekva, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek jeo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, lijevom rukom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Jedi desnom rukom!" Čovjek odgovori: "Ne mogu" - a samo ga je oholost spriječila da to učini. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "I ne mogao!" Nakon toga, ovaj čovjek više nije mogao podići tu ruku do usta. Hadis bilježi Muslim, 2021.

٦١٤ - وَعَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ؟ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

614. Harisa b. Vehb, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Vatre? To je svaki okrutni, pohlepni, sebični i oholi čovjek." Muttefekun alejhi: Buhari, 4918, i Muslim, 2853. Ovaj je hadis prethodno naveden pod brojem 252.

٦١٥ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «احْتَجَّتِ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ، فَقَالَتِ النَّارُ: فِيَّ الْجَبَّارُونَ وَالْمُتَكَبِّرُونَ، وَقَالَتِ الْجَنَّةُ: فِيَّ ضُعَفَاءُ النَّاسِ وَمَسَاكِينُهُمْ. فَقَضَى اللَّهُ بَيْنَهُمَا: إِنَّكِ الْجَنَّةُ رَحْمَتِي أَرْحَمُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ، وَإِنَّكِ النَّارُ عَذَابِي أُعَذِّبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ، وَلِكِلَيْكُمَا عَلَيَّ مِلْؤُهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

615. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Raspravljali su se Džennet i Džehennem, pa je Džehennem rekao: 'U meni su silnici i oholnici', a Džennet je rekao: 'U meni su slabī i siromašnī.' Allah je među njima presudio: 'Džennete, ti si Moja milost koju ukazujem kome želim, a ti, Džehenneme, Moja si kazna kojom kažnjavam koga želim, i Sebi sam stavio u obavezu da vas oba napunim.'" Hadis bilježi Muslim, 2847.

٦١٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا يَنْظُرُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى مَنْ جَرَّ إِزَارَهُ بَطَرًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

616. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onoga ko iz oholosti pusti da mu se odjeća vuče po zemlji, Allah na Sudnjem danu neće ni pogledati." Muttefekun alejhi: Buhari, 5788, i Muslim, 3078.

٦١٧ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يُزَكِّيهِمْ، وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ، وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: شَيْخٌ زَانٍ، وَمَلِكٌ كَذَّابٌ، وَعَائِلٌ مُسْتَكْبِرٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

617. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu Allah sa trojicom neće govoriti, niti će ih očistiti od grijeha, niti će ih pogledati, i njima pripada bolna patnja, a to su: starac koji čini blud, lažljivi vladar i oholi siromah." Hadis bilježi Muslim, 107.

٦١٨ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: الْعِزُّ إِزَارِي، وَالْكِبْرِيَاءُ رِدَائِي، فَمَنْ يُنَازِعُنِي فِي وَاحِدٍ مِنْهُمَا فَقَدْ عَذَّبْتُهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

618. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Veličanstvenost i gordost Moj su ogrtač, pa ko se u tome bude nadmetao sa Mnom, kaznit ću ga.'" Hadis bilježi Muslim, 2620.

٦١٩ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي فِي حُلَّةٍ تُعْجِبُهُ نَفْسُهُ، مُرَجِّلٌ رَأْسَهُ، يَخْتَالُ فِي مِشْيَتِهِ، إِذْ خَسَفَ اللَّهُ بِهِ، فَهُوَ يَتَجَلْجَلُ فِي الْأَرْضِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

619. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok je neki čovjek išao odjeven u ogrtač, diveći se sam sebi, začešljane kose, gordo hodajući, tog časa Allah je dao da ga zemlja proguta i kroz nju će propadati sve do Sudnjeg dana." Muttefekun alejhi: Buhari, 5789, i Muslim, 2088.

٦٢٠ - وَعَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَذْهَبُ بِنَفْسِهِ حَتَّى يُكْتَبَ فِي الْجَبَّارِينَ، فَيُصِيبُهُ مَا أَصَابَهُمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

620. Selema b. Ekva, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek će se neprestano uznositi i uzdizati sve dok ne bude upisan među silnike, a onda će ga snaći ono što je snalazilo silnike." Hadis bilježi Tirmizi, 2000, koji kaže da je hasen.[1]

❧ 73. *Lijepo ponašanje*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾﴾

Ti si uistinu najljepše ćudi. (El-Kalem, 4)

﴿... وَٱلْكَٰظِمِينَ ٱلْغَيْظَ وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ ... ﴿١٣٤﴾﴾

1. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Silsiletul-ehadis ed-daifa*, 1914.

...koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju... (Alu Imran, 134)

٦٢١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

621. Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je čovjek najljepšeg ponašanja." Muttefekun alejhi: Buhari, 6203, i Muslim, 2150.

٦٢٢ - وَعَنْهُ، قَالَ: مَا مَسِسْتُ دِيبَاجًا وَلَا حَرِيرًا أَلْيَنَ مِنْ كَفِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا شَمَمْتُ رَائِحَةً قَطُّ أَطْيَبَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَقَدْ خَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَ سِنِينَ، فَمَا قَالَ لِي قَطُّ: أُفٍّ، وَلَا قَالَ لِشَيْءٍ فَعَلْتُهُ: لِمَ فَعَلْتَهُ؟ وَلَا لِشَيْءٍ لَمْ أَفْعَلْهُ: أَلَا فَعَلْتَ كَذَا؟ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

622. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Nisam dodirnuo ni brokat ni svilu koji su bili nježniji od dlana Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti sam ikada pomirisao ljepši miris od mirisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem[1]. Služio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, deset godina i nikada mi nije rekao: 'Uh!', niti je za nešto što sam uradio rekao: 'Zašto si to uradio?', a ni za nešto što nisam uradio: 'Zašto nisi uradio tako?'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3561, i Muslim, 2309.

٦٢٣ - وَعَنِ الصَّعْبِ بْنِ جَثَّامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَهْدَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِمَارًا وَحْشِيًّا، فَرَدَّهُ عَلَيَّ، فَلَمَّا رَأَى مَا فِي وَجْهِي قَالَ: «إِنَّا لَمْ نَرُدَّهُ عَلَيْكَ إِلَّا أَنَّا حُرُمٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

623. Sa'b b. Džessama, radijallahu anhu, rekao je: "Darovao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ulovljenog divljeg magarca, pa mi ga je vratio, a kada je vidio razočarenje na mome licu, reče: 'Vraćam ti ga samo zato što smo u ihramima.'"[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 2573, i Muslim, 1193.

1. Oko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, širio se ugodan miris. Tijelo mu je mirisalo i bio je jedan od rijetkih ljudi čiji je znoj imao prijatan miris, o čemu se govori u više vjerodostojnih hadisa. Vidjeti: Muslim, 2331.

2. Muslimanu koji obuče ihrame s namjerom da obavi obrede umre ili hadža - muhrimu zabranjeno je loviti divljač, o čemu jasno govori Kur'an u suri El-Maida, 95. Jedna skupina učenjaka smatra da muhrimu čak nije dozvoljeno jesti meso divljači koju je ulovio neko ko nije muhrim, i za tu svoju tvrdnju navode upravo ovaj hadis. S druge strane, mnogi učenjaci tvrde da muhrimu nije zabranjeno jesti ono što ulovi osoba koja nije u ihramima, i za to navode vjerodostojan hadis koji bilježi Muslim, 1197, u kojem je poznati ashab Talha b. Ubejdullah, radijallahu anhu, ustvrdio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo meso ptice koje mu je poklonjeno dok je bio muhrim. Učenjaci su usaglasili ove prividno oprečne hadise tako što su za prvi hadis kazali da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije jeo to meso jer je bilo ulovljeno mahsuz za njega, iako je lovac znao da je on muhrim, dok za drugi hadis kažu da se radilo o spontanom ulovu, ne samo zato kako bi se počastio muhrim, pa ga je zato i jeo.

٦٢٤ - وَعَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْبِرِّ وَالْإِثْمِ فَقَالَ: «الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ، وَالْإِثْمُ: مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلِعَ عَلَيْهِ النَّاسُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

624. Nevvas b. Sem'an, radijallahu anhu, prenosi da je upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o dobročinstvu i grijehu, pa mu je Poslanik rekao: "Dobročinstvo je lijepo ponašanje, a grijeh je ono što te tišti u duši i prezireš da ljudi za to saznaju." Hadis bilježi Muslim, 2553.

٦٢٥ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا. وَكَانَ يَقُولُ: «إِنَّ مِنْ خِيَارِكُمْ أَحْسَنَكُمْ أَخْلَاقًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

625. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio nepristojan niti bestidan, i imao je običaj reći: 'Najbolji od vas jesu oni koji su najljepšeg morala.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6035, i Muslim, 2321.

٦٢٦ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا مِنْ شَيْءٍ أَثْقَلُ فِي مِيزَانِ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ. وَإِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ الْفَاحِشَ الْبَذِيَّ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

626. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu na vagi vjernika neće biti ništa teže od lijepog ponašanja. Zaista Allah mrzi čovjeka koji je razvratan i čiji je govor bestidan." Hadis bilježi Tirmizi, 2002, koji kaže da je hasen-sahih.

٦٢٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ الْجَنَّةَ؟ قَالَ: «تَقْوَى اللَّهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ». وَسُئِلَ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ النَّارَ فَقَالَ: «الْفَمُ وَالْفَرْجُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

627. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o onome što će ljude najviše uvoditi u Džennet, pa je rekao: 'Bogobojaznost i lijepo ponašanje.' Zatim je upitan: 'Šta će najviše ljude uvoditi u Vatru?', pa je odgovorio: 'Usta i spolni organ.'"[1] Hadis bilježi Tirmizi, 2004, koji kaže da je hasen-sahih.

٦٢٨ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1. Od svih organa, čovjeku je najteže obuzdavati jezik i spolni organ i postoji veća mogućnost da će ovim organima počiniti djela koja su vjerom strogo zabranjena, poput laži, potvore, psovanja, povrede časti, bluda i sl., što veoma često dovodi do ozbiljnih poremećaja u međuljudskim odnosima, narušava koheziju društva i rezultira težim posljedicama nego kada drugim organima počini nešto što je zabranjeno.

628. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najpotpunije vjerovanje imaju oni koji imaju najljepše ponašanje, a najbolji od vas jesu oni koji su najbolji prema svojim suprugama." Hadis bilježi Tirmizi, 1162, koji kaže da je hasen-sahih.

٦٢٩ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيُدْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

629. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Vjernik će lijepim ponašanjem dostići stepen onoga koji dobrovoljno posti i noću klanja nafilu." Hadis bilježi Ebu Davud, 4789.

٦٣٠ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا زَعِيمٌ بِبَيْتٍ فِي رَبَضِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ، وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا، وَبِبَيْتٍ فِي وَسَطِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْكَذِبَ، وَإِنْ كَانَ مَازِحًا، وَبِبَيْتٍ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ لِمَنْ حَسُنَ خُلُقُهُ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

630. Ebu Umama el-Bahili, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Garantiram kuću u donjem dijelu Dženneta onome ko ostavi raspravu, makar bio u pravu, i garantiram kuću u sredini Dženneta onome ko ostavi laž, pa makar i u šali, i garantiram kuću u najvišem dijelu Dženneta onome čije ponašanje bude lijepo." Hadis je sahih, a bilježi ga Ebu Davud, 4800, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٦٣١ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ، وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا. وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَيَّ، وَأَبْعَدَكُمْ مِنِّي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، الثَّرْثَارُونَ وَالْمُتَشَدِّقُونَ وَالْمُتَفَيْهِقُونَ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ عَلِمْنَا الثَّرْثَارُونَ وَالْمُتَشَدِّقُونَ، فَمَا الْمُتَفَيْهِقُونَ؟ قَالَ: «الْمُتَكَبِّرُونَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

631. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista su mi od vas najdraži i sjedit će najbliže meni na Sudnjem danu oni koji su najljepšeg ponašanja. Zaista su mi najmrži od vas i bit će najudaljeniji od mene na Sudnjem danu - brbljivci, oni koji vještački razvlače usta kad pričaju i razmetljivi govornici." Prisutni upitaše: "Allahov Poslaniče, znamo ko su brbljivci i oni koji vještački razvlače usta kad pričaju, ali ko su razmetljivi govornici?" On reče: "To su oholi ljudi." Hadis bilježi Tirmizi, 2018, koji kaže da je hasen.

U komentaru riječi "koji su najljepšeg ponašanja", Tirmizi od Abdullaha b. Mubareka prenosi da je o lijepom ponašanju rekao: "To je vedro lice, činjenje dobročinstva i sustezanje od uznemiravanja drugih."

74. *Blagost, smirenost i samilost*

Uzvišeni Allah kaže:

...وَٱلْكَٰظِمِينَ ٱلْغَيْظَ وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ ۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

...koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju, a Allah voli one koji dobro čine. (Alu Imran, 134)

خُذِ ٱلْعَفْوَ وَأْمُرْ بِٱلْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

Ti praštaj i traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni. (El-A'raf, 199)

وَلَا تَسْتَوِى ٱلْحَسَنَةُ وَلَا ٱلسَّيِّئَةُ ۚ ٱدْفَعْ بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ فَإِذَا ٱلَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُۥ عَدَٰوَةٌ كَأَنَّهُۥ وَلِىٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾ وَمَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ٱلَّذِينَ صَبَرُوا۟ وَمَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾ وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ نَزْغٌ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

Dobro i zlo nisu isto! Zlo dobrim uzvrati, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati. To mogu postići samo strpljivi; to mogu postići samo vrlo sretni! A kada te šejtan pokuša na zle misli navesti, ti zatraži utočište u Allaha, jer On uistinu sve čuje i sve zna. (Fussilet, 34–36)

وَلَمَن صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

Strpljivo podnositi i praštati – tako treba svaki pametan postupiti. (Eš-Šura, 43)

٦٣٢ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَشَجِّ عَبْدِ الْقَيْسِ: «إِنَّ فِيكَ خَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ: الْحِلْمُ وَالْأَنَاةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

632. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ešeddždžu Abdulkajsu: "Ti imaš dvije osobine koje Allah voli: blagost i staloženost." Hadis bilježi Muslim, 17.

٦٣٣ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

633. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je blag i voli blagost u svemu." Muttefekun alejhi: Buhari, 6927, i Muslim, 2165.

٦٣٤ - وَعَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ، وَيُعْطِي عَلَى الرِّفْقِ مَا لَا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ وَمَا لَا يُعْطِي عَلَى مَا سِوَاهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

634. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je blag i voli blagost. On daje da se blagošću postigne ono što se ne može postići grubošću, a ni na bilo koji drugi način." Hadis bilježi Muslim, 2593.

٦٣٥ - وَعَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

635. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U čemu god se nađe blagost, ona to ukrasi, a u bilo čemu da izostane, to bude pokvareno." Hadis bilježi Muslim, 2594.

٦٣٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَالَ أَعْرَابِيٌّ فِي الْمَسْجِدِ، فَقَامَ النَّاسُ إِلَيْهِ لِيَقَعُوا فِيهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعُوهُ وَأَرِيقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ، أَوْ ذَنُوبًا مِنْ مَاءٍ، فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُيَسِّرِينَ وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

636. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da se neki beduin pomokrio u džamiji, pa ljudi skočiše s namjerom da ga izudaraju, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Pustite ga, a na njegovu mokraću pospite kofu vode, ili kantu vode, jer vi ste poslani kao oni koji olakšavaju, a ne kao oni koji otežavaju." Hadis bilježi Buhari, 220.

٦٣٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا، وَبَشِّرُوا وَلَا تُنَفِّرُوا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

637. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Olakšavajte, a ne otežavajte, razveseljujte, a ne rastjerujte!" Muttefekun alejhi: Buhari, 69, i Muslim, 1734.

٦٣٨ - وَعَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ يُحْرَمِ الرِّفْقَ يُحْرَمِ الْخَيْرَ كُلَّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

638. Džerir b. Abdullah, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Kome bude uskraćena blagost, uskraćeno mu je svako dobro." Hadis bilježi Muslim, 2595.

٦٣٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي. قَالَ: «لَا تَغْضَبْ» فَرَدَّدَ مِرَارًا، قَالَ: «لَا تَغْضَبْ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

639. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Posavjetuj me!", pa mu je Poslanik rekao: "Nemoj se srditi." Čovjek ga je za savjet upitao još nekoliko puta, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svaki je put ponovio: "Nemoj se srditi!" Hadis bilježi Buhari, 6116.

٦٤٠ - وَعَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذِّبْحَةَ وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ وَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

640. Ebu Ja'la Šeddad b. Evs, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je propisao dobročinstvo prema svemu, pa kada ubijate, ubijajte obzirno, a kada koljete, činite to na lijep način. Kada neko od vas hoće zaklati životinju, neka naoštri nož i neka joj olakša." Hadis bilježi Muslim, 1955.

٦٤١ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: مَا خُيِّرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَمْرَيْنِ قَطُّ إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا، مَالَمْ يَكُنْ إِثْمًا، فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ. وَمَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ قَطُّ، إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللَّهِ، فَيَنْتَقِمَ لِلَّهِ تَعَالَى. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

641. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Nikada Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nisu date dvije stvari na izbor a da nije odabrao lakšu, izuzev ako se radilo o grijehu, a ako se radilo o grijehu, onda je od njega bio najudaljeniji. Allahov Poslanik nikada nije kažnjavao onoga ko bi njemu lično učinio nešto nažao, već bi kaznu sprovodio samo nad onim ko bi prekršio Allahove zabrane i činio je to radi Uzvišenog Allaha." Muttefekun alejhi: Buhari, 3560, i Muslim, 2327.

٦٤٢ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَنْ يَحْرُمُ عَلَى النَّارِ أَوْ بِمَنْ تَحْرُمُ عَلَيْهِ النَّارُ؟ تَحْرُمُ عَلَى كُلِّ قَرِيبٍ هَيِّنٍ لَيِّنٍ سَهْلٍ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

642. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hoćete li da vam kažem ko je zabranjen džehennemskoj vatri ili kome je Vatra zabranjena? Zabranjena je svakom čovjeku koji je ljubazan, pristupačan, blag i dobroćudan." Hadis bilježi Tirmizi, 2488, koji kaže da je hasen.

❧ 75. *Opraštanje i izbjegavanje neznalica*

Uzvišeni Allah kaže:

خُذِ ٱلْعَفْوَ وَأْمُرْ بِٱلْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْجَـٰهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

Ti praštaj i traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni! (El-A'raf, 199)

... فَٱصْفَحِ ٱلصَّفْحَ ٱلْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾

...Zato ti velikodušno oprosti! (El-Hidžr, 85)

... أَلَا تُحِبُّونَ أَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ لَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٢﴾

...Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je. (En-Nur, 22)

... وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ ۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

...i ljudima opraštaju, a Allah voli one koji dobra djela čine. (Alu Imran, 134)

وَلَمَن صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

Strpljivo podnositi i praštati - tako treba svaki pametan postupiti. (Eš-Šura, 43)

٦٤٣ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هَلْ أَتَى عَلَيْكَ يَوْمٌ كَانَ أَشَدَّ مِنْ يَوْمِ أُحُدٍ؟ قَالَ: «لَقَدْ لَقِيتُ مِنْ قَوْمِكِ، وَكَانَ أَشَدُّ مَا لَقِيتُ مِنْهُمْ يَوْمَ الْعَقَبَةِ، إِذْ عَرَضْتُ نَفْسِي عَلَى ابْنِ عَبْدِ يَالِيلَ ابْنِ عَبْدِ كُلَالٍ، فَلَمْ يُجِبْنِي إِلَى مَا أَرَدْتُ، فَانْطَلَقْتُ وَأَنَا مَهْمُومٌ عَلَى وَجْهِي، فَلَمْ أَسْتَفِقْ إِلَّا وَأَنَا بِقَرْنِ الثَّعَالِبِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي، فَإِذَا أَنَا بِسَحَابَةٍ قَدْ أَظَلَّتْنِي، فَنَظَرْتُ فَإِذَا فِيهَا جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَنَادَانِي فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ، وَمَا رَدُّوا عَلَيْكَ، وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْكَ مَلَكَ الْجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيهِمْ. فَنَادَانِي مَلَكُ الْجِبَالِ، فَسَلَّمَ عَلَيَّ ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ، وَأَنَا مَلَكُ الْجِبَالِ، وَقَدْ بَعَثَنِي رَبِّي إِلَيْكَ لِتَأْمُرَنِي بِأَمْرِكَ، فَمَا شِئْتَ؟ إِنْ شِئْتَ أَطْبَقْتُ عَلَيْهِمُ الْأَخْشَبَيْنِ». فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بَلْ أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ مِنْ أَصْلَابِهِمْ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

643. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Da li si imao težeg dana od onog na Uhudu?", a on je odgovorio: "Svašta sam doživio od tvoga naroda, ali najteže mi je palo ono što sam doživio od njih na dan Akabe, kada sam se obratio Ibn Abdujalilu b. Abdukulalu[1] za pomoć i podršku, pa mi nije udovoljio i ispunio ono što sam od njega tražio. Udaljio sam se veoma potišten i nisam se u potpunosti pribrao sve dok ne stigoh u Karnus-Sealib[2], gdje sam zastao i, podigavši glavu, ugledao oblak koji mi je pravio hladovinu. Na njemu sam ugledao Džibrila, alejhis-selam, koji me pozva i reče mi: 'Uzvišeni Allah čuo je šta ti je rekao tvoj narod i kako su ti uzvratili. On ti šalje Meleka brdā da mu narediš što god želiš da uradi s njima.' Tada me pozvao Melek brda, poselamio me, a zatim rekao: 'Muhammede, Allah je uistinu čuo šta ti je tvoj narod rekao. Ja sam Melek brda i moj Gospodar

1. Ibn Abdujalil b. Abdukulal bio je jedan od taifskih uglednika.

2. Karnus-Sealib je mjesto udaljeno od Meke dan i noć putovanja, a to je mikat stanovnika Nedžda. Zove se još i Karnul-Menazil.

poslao me tebi da mi narediš šta želiš da učinim: ako želiš, srušit ću na njih ova dva velika brda[1].' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ne, jer možda će Allah dati da se u njihovom potomstvu pojave oni koji će samo Njega obožavati i koji Mu neće pripisivati druga.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3231, i Muslim, 1795.

٦٤٤ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا قَطُّ بِيَدِهِ، وَلَا امْرَأَةً وَلَا خَادِمًا، إِلَّا أَنْ يُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. وَمَا نِيلَ مِنْهُ شَيْءٌ قَطُّ فَيَنْتَقِمَ مِنْ صَاحِبِهِ إِلَّا أَنْ يُنْتَهَكَ شَيْءٌ مِنْ مَحَارِمِ اللَّهِ تَعَالَى فَيَنْتَقِمَ لِلَّهِ تَعَالَى. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

644. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije udario ni ženu ni slugu, i nikoga nije udarao izuzev u borbi na Allahovom putu. Nikada nije kažnjavao onoga ko bi njemu lično učinio nešto nažao, već bi kaznu sprovodio samo nad onim ko bi prekršio Allahove zabrane i činio je to samo radi Uzvišenog Allaha." Hadis bilježi Muslim, 2328.

٦٤٥ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ نَجْرَانِيٌّ غَلِيظُ الْحَاشِيَةِ، فَأَدْرَكَهُ أَعْرَابِيٌّ، فَجَبَذَهُ بِرِدَائِهِ جَبْذَةً شَدِيدَةً، فَنَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عَاتِقِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَدْ أَثَّرَتْ بِهَا حَاشِيَةُ الرِّدَاءِ مِنْ شِدَّةِ جَبْذَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ مُرْ لِي مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي عِنْدَكَ. فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ، فَضَحِكَ، ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

645. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Išao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na kojem je bio nedžranski ogrtač, grubih obruba, kada ga je sustigao jedan beduin i grubo ga povukao za gornji dio ogrtača, pa sam vidio na Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, vratu trag koji je grubi ogrtač napravio prilikom tog trzaja. Beduin zatim reče: 'Muhammede, naredi da mi se dodijeli nešto od imetka koji ti je Allah dao u posjed!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogleda ga, osmjehnu se i naredi da mu se dadne nešto imetka." Muttefekun alejhi: Buhari, 5809, i Muslim, 1057.

٦٤٦ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْكِي نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ، صَلَوَاتُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ، ضَرَبَهُ قَوْمُهُ فَأَدْمَوْهُ، وَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ، وَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Prema jednom mišljenju, Ahšeban, izraz koji je u hadisu upotrijebljen za dva velika brda, naziv je za brda Ebu Kubejs i Kuajkian, a prema drugom mišljenju, radi se o brdima Ebu Kubejs i Ahmer. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 1/76.

646. Ibn Mesud, radijallahu anhu, rekao je: "Kao da sada gledam u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kazuje o jednom od vjerovjesnika, neka su Allahovi blagoslovi i mir na njih, kojeg je njegov narod udarao i raskrvario ga, a on briše krv sa svoga lica i govori: 'Allahu, oprosti mome narodu, jer oni ne znaju!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6929, i Muslim, 1792.

٦٤٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

647. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije jak onaj ko pobjeđuje u hrvanju, već je jak onaj ko sebe obuzda prilikom srdžbe." Muttefekun alejhi: Buhari, 6114, i Muslim, 2609.

❧ 76. *Podnošenje uznemiravanja*

Uzvišeni Allah kaže:

... وَٱلْكَٰظِمِينَ ٱلْغَيْظَ وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ ۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

...koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju, a Allah voli one koji dobra djela čine. (Alu Imran, 134)

وَلَمَن صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

Strpljivo podnositi i praštati - tako treba svaki pametan postupiti. (Eš-Šura, 43)

٦٤٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي قَرَابَةً أَصِلُهُمْ وَيَقْطَعُونِي، وَأُحْسِنُ إِلَيْهِمْ وَيُسِيئُونَ إِلَيَّ، وَأَحْلُمُ عَنْهُمْ وَيَجْهَلُونَ عَلَيَّ، فَقَالَ: «لَئِنْ كُنْتَ كَمَا قُلْتَ فَكَأَنَّمَا تُسِفُّهُمُ الْمَلَّ وَلَا يَزَالُ مَعَكَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى ظَهِيرٌ عَلَيْهِمْ مَا دُمْتَ عَلَى ذَلِكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

648. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, ja imam rodbinu s kojom održavam veze, a oni ih prekidaju, činim im dobro, a oni prema meni loše postupaju, blag sam i brižan prema njima, a oni mi lošim uzvraćaju." Poslanik mu je rekao: "Ako si takav kao što kažeš, kao da ih hraniš vrućim pepelom. Sve dok budeš tako postupao, sa tobom će biti od Allaha pomagač protiv njih." Hadis bilježi Muslim, 2558. Ovaj je hadis prethodno naveden pod brojem 318.

❧ *77. Ispoljavanje srditosti u slučaju kršenja vjerskih propisa i potpomaganje Allahove vjere*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ حُرُمَٰتِ ٱللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُۥ عِندَ رَبِّهِۦ ...﴿٣٠﴾﴾

Eto toliko! A ko poštuje Allahove svetinje, uživat će milost Gospodara svoga... (El-Hadždž, 30)

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِن تَنصُرُوا۟ ٱللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴿٧﴾﴾

O vjernici, ako Allaha pomognete i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti. (Muhammed, 7)

O ovoj je temi prethodno, pod brojem 643, naveden hadis koji prenosi Aiša, radijallahu anha.

٦٤٩ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: إِنِّي لَأَتَأَخَّرُ عَنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ مِنْ أَجْلِ فُلَانٍ مِمَّا يُطِيلُ بِنَا، فَمَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَضِبَ فِي مَوْعِظَةٍ قَطُّ أَشَدَّ مِمَّا غَضِبَ يَوْمَئِذٍ، فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ مِنْكُمْ مُنَفِّرِينَ. فَأَيُّكُمْ أَمَّ النَّاسَ فَلْيُوجِزْ، فَإِنَّ مِنْ وَرَائِهِ الْكَبِيرَ وَالصَّغِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

649. Ebu Mesud Ukba b. Amr el-Bedri, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Ja ne dolazim na sabah-namaz zbog tog i tog imama koji dugo klanja.' Nikada do tada nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se u svome obraćanju rasrdio kao što se rasrdio tog dana. Rekao je: 'O ljudi, među vama ima onih koji rastjeruju, pa ko od vas bude predvodio ljude u namazu, neka ne duži učenje, jer iza njega ima i staraca, i djece, i ljudi s potrebama.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 90, i Muslim, 466.

٦٥٠ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ سَفَرٍ، وَقَدْ سَتَرْتُ سَهْوَةً لِي بِقِرَامٍ فِيهِ تَمَاثِيلُ، فَلَمَّا رَآهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَتَكَهُ وَتَلَوَّنَ وَجْهُهُ وَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ، أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهُونَ بِخَلْقِ اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

650. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je sa putovanja, a ja sam zastrla svoje predsoblje zastorom na kojem su bili likovi živih bića. Kada je to ugledao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, strgao je zastor, a njegovo je lice promijenilo boju. Rekao je: 'O Aiša, najtežu kaznu kod Allaha na Sudnjem danu imat će oni koji oponašaju Allahovo stvaranje.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5945, i Muslim, 1955.

٦٥١ - وَعَنْهَا أَنَّ قُرَيْشًا أَهَمَّهُمْ شَأْنُ الْمَرْأَةِ الْمَخْزُومِيَّةِ الَّتِي سَرَقَتْ فَقَالُوا: مَنْ يُكَلِّمُ فِيهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالُوا: مَنْ يَجْتَرِئُ عَلَيْهِ إِلَّا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ حِبُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَكَلَّمَهُ أُسَامَةُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَتَشْفَعُ فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ تَعَالَى؟» ثُمَّ قَامَ فَاخْتَطَبَ ثُمَّ قَالَ: «إِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ، وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ، وَايْمُ اللَّهِ، لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

651. Aiša, radijallahu anha, kazuje da su se Kurejšije zabrinuli zbog jedne žene iz plemena Mahzum koja je nešto ukrala, pa su rekli: 'Ko će se za nju zauzeti kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' Prisutni rekoše: 'Ko bi se to usudio osim Usama b. Zejd, miljenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Usama je o tome razgovarao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Zar posreduješ da se ne izvrši jedna od Allahovih kazni?!' Zatim je ustao i održao govor, rekavši: 'Zaista je one prije vas upropastilo to što bi uglednika, kada bi među njima ukrao, ostavili nekažnjenog, a kada bi ukrao slabašni[1], oni bi nad njim izvršavali kaznu. Tako mi Allaha, kada bi Fatima, kćerka Muhammedova, ukrala, ja bih joj odsjekao ruku!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6788, i Muslim, 1688.

٦٥٢ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى نُخَامَةً فِي الْقِبْلَةِ، فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِ حَتَّى رُؤِيَ فِي وَجْهِهِ، فَقَامَ فَحَكَّهُ بِيَدِهِ فَقَالَ: «إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ فِي صَلَاتِهِ فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ، وَإِنَّ رَبَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ، فَلَا يَبْزُقَنَّ أَحَدُكُمْ قِبَلَ الْقِبْلَةِ، وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ»، ثُمَّ أَخَذَ طَرَفَ رِدَائِهِ فَبَصَقَ فِيهِ، ثُمَّ رَدَّ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ فَقَالَ: «أَوْ يَفْعَلُ هَكَذَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

652. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio ispljuvak (na zidu) prema kibli, što mu je teško palo, tako da se moglo primijetiti i na njegovom licu. Ustao je i to uklonio svojom rukom, a zatim je rekao: "Kada neko od vas stupi u namaz, on tada skrušeno doziva svoga Gospodara, a njegov je Gospodar između njega i kible. Zato neka niko od vas ne pljuje prema kibli, nego na svoju lijevu stranu ili ispod svoga stopala.' Tada je uzeo kraj svoga ogrtača i u njega izbacio ispljuvak, a zatim ga presavio i rekao: "Ili će učiniti ovako." Muttefekun alejhi: Buhari, 405, i Muslim, 551.

Naredba o pljuvanju na lijevu stranu ili pod noge odnosi se na situaciju kada je čovjek van džamije, ali kada je u džamiji, dozvoljeno je da svoju pljuvačku zadrži u odjeći.

1. Osoba koja se nije kretala u elitnim slojevima društva, nije pripadala uglednim porodicama i nije uživala ugled među ljudima.

78. *Naređivanje i savjetovanje pretpostavljenih da budu blagi, iskreni i saosjećajni prema svojim podanicima, a zabranjivanje varanja, otežavanja i nemarnosti prema njima*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَٱخۡفِضۡ جَنَاحَكَ لِمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٢١٥﴾

I budi ljubazan prema vjernicima koji te slijede! (Eš-Šuara, 215)

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ وَإِيتَآيِٕ ذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَيَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِ وَٱلۡبَغۡيِۚ يَعِظُكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ٩٠﴾

Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje, i razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje. (En-Nahl, 90)

٦٥٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ. الْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْؤُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا، وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

653. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za ono što vam je povjereno na čuvanje. Vladar je čuvar i odgovoran je za svoje potčinjene. Muž je čuvar svoje porodice i odgovoran je za nju. Supruga je čuvar u kući svoga muža i odgovorna je za to. Sluga je čuvar imetka svoga gazde i odgovoran je za njega. Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za ono što vam je povjereno na čuvanje." Muttefekun alejhi: Buhari, 5188, i Muslim, 1829.

٦٥٤ - وَعَنْ أَبِي يَعْلَى مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللَّهُ رَعِيَّةً، يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ، إِلَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «فَلَمْ يَحُطْهَا بِنُصْحِهِ لَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ».

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «مَا مِنْ أَمِيرٍ يَلِي أُمُورَ الْمُسْلِمِينَ، ثُمَّ لَا يَجْهَدُ لَهُمْ، وَيَنْصَحُ لَهُمْ، إِلَّا لَمْ يَدْخُلْ مَعَهُمُ الْجَنَّةَ».

654. Ebu Ja'la Ma'kil b. Jesar, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Kojem god čovjeku Allah povjeri brigu nad nekom skupinom ljudi, pa ih on bude varao, Allah će mu, nakon što ga usmrti, zabraniti ulazak u Džennet." Muttefekun alejhi: Buhari, 7150, i Muslim, 142.

U drugoj verziji navodi se: "...pa ih ne bude čuvao svojim iskrenim savjetima, neće osjetiti miris Dženneta."

U verziji koju bilježi Muslim kaže se: "Koji god zapovjednik preuzme na sebe neku odgovornu poziciju muslimana pa se ne bude potrudio da sve obavi kako treba i ne bude ih savjetovao, on neće ući u Džennet zajedno s njima[1]."

٦٥٥ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي بَيْتِي هَذَا: «اللَّهُمَّ مَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَاشْقُقْ عَلَيْهِ، وَمَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَرَفَقَ بِهِمْ فَارْفُقْ بِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

655. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u ovoj mojoj kući govori: 'Allahu, kome bude povjeren bilo kakav vid uprave nad mojim ummetom, pa im bude otežavao, i Ti njemu otežaj, a kome bude povjeren bilo kakav vid uprave, pa prema njima bude blag, i Ti budi blag prema njemu!'" Hadis bilježi Muslim, 1828.

٦٥٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ تَسُوسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ، كُلَّمَا هَلَكَ نَبِيٌّ خَلَفَهُ نَبِيٌّ، وَإِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، وَسَيَكُونُ بَعْدِي خُلَفَاءُ فَيَكْثُرُونَ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: «أَوْفُوا بِبَيْعَةِ الْأَوَّلِ فَالْأَوَّلِ، ثُمَّ أَعْطُوهُمْ حَقَّهُمْ، وَاسْأَلُوا اللَّهَ الَّذِي لَكُمْ، فَإِنَّ اللَّهَ سَائِلُهُمْ عَمَّا اسْتَرْعَاهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

656. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sinove Israilove vodili su vjerovjesnici. Kada god bi umro jedan vjerovjesnik, naslijedio bi ga drugi. Ali poslije mene nema vjerovjesnika, nego će biti halife kojih će biti mnogo." Prisutni upitaše: "Allahov Poslaniče, šta nam naređuješ?" "Ispoštujte prisegu koju ste dali prvom vladaru, a potom i svakom narednom legitimnom vladaru koji dođe nakon njega[2], a zatim poštujte njihova prava i molite Allaha za ono što vama pripada, jer će ih Allah pitati za ono što im je dao na čuvanje." Muttefekun alejhi: Buhari, 3455, i Muslim, 1842.

٦٥٧ - وَعَنْ عَائِذِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى عُبَيْدِ اللَّهِ ابْنِ زِيَادٍ، فَقَالَ لَهُ: أَيْ بُنَيَّ، إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ شَرَّ الرِّعَاءِ الْحُطَمَةُ» فَإِيَّاكَ أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Zapovjednik koji ovako bude postupao neće ući u Džennet onda kada uđu njegovi podređeni, nego će ući nakon njih zbog toga što će biti zadržan da položi račun za neodgovorno ponašanje.

2. Prisega se može dati samo jednom vladaru i dok god on obavlja funkciju za koju je legitimno izabran, svaka druga prisega nekome drugom ko bi se pokušao nametnuti i proglasiti vladarom, ili pretendira na taj položaj, neće biti validna. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/497.

657. Aiz b. Amr, radijallahu anhu, kazuje da je jednom prilikom došao kod Ubejdullaha b. Zijada i rekao mu: "Sinko, uistinu sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Najgori su čobani onī okrutni.' Zato se pripazi da ne budeš jedan od njih."[1] Muttefekun alejhi: Muslim, 1830.[2]

٦٥٨ - وَعَنْ أَبِي مَرْيَمَ الْأَزْدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِمُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ وَلَّاهُ اللَّهُ شَيْئًا مِنْ أُمُورِ الْمُسْلِمِينَ فَاحْتَجَبَ دُونَ حَاجَتِهِمْ وَخَلَّتِهِمْ وَفَقْرِهِمْ، احْتَجَبَ اللَّهُ دُونَ حَاجَتِهِ وَخَلَّتِهِ وَفَقْرِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»، فَجَعَلَ مُعَاوِيَةُ رَجُلًا عَلَى حَوَائِجِ النَّاسِ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ.

658. Ebu Merjem el-Ezdi, radijallahu anhu, prenosi da je rekao Muaviji, radijallahu anhu: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Kome Allah dadne bilo kakav vid uprave nad muslimanima, pa bude nemaran prema njihovim potrebama, problemima i siromaštvu, Allah neće obraćati pažnju na njegove potrebe, probleme i siromaštvo na Sudnjem danu.' Tada je Muavija, radijallahu anhu, postavio jednog čovjeka da se brine za potrebe ljudi." Hadis bilježe Ebu Davud, 2948, i Tirmizi, 1333.

❧ 79. *Pravedni vladar*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ ...﴾ (٩٠)

Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini... (En-Nahl, 90)

﴿... وَأَقۡسِطُوٓاْۖ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُقۡسِطِينَ﴾ (٩)

...i budite pravedni; Allah, zaista, pravedne voli. (El-Hudžurat, 9)

٦٥٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: إِمَامٌ عَادِلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ تَعَالَى، وَرَجُلٌ مُعَلَّقٌ قَلْبُهُ فِي الْمَسَاجِدِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ، اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ، فَقَالَ: إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

659. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sedmericu će Allah staviti u Svoj hlad na Dan kada drugog hlada osim Njegovog neće biti: pravednog vladara, mladića

1. Ovo je dio hadisa koji je u cijelosti citiran ranije, pod brojem 192.
2. Ovaj hadis bilježi samo Muslim, a ne i Buhari, kako je to ovdje naveo imam Nevevi.

koji odraste u pokornosti Allahu, čovjeka čije je srce vezano za džamiju, dvojicu koja se zavole u ime Allaha, radi Njega se sastanu i rastanu[1], čovjeka kojeg ugledna i lijepa žena pozove na blud, a on kaže: 'Ja se bojim Allaha', čovjeka koji krišom dadne sadaku, tako da njegova ljevica ne zna šta je udijelila desnica, i čovjeka koji Allaha spomene u samoći, pa mu oči zasuze." Muttefekun alejhi: Buhari, 660, i Muslim, 1031.

٦٦٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الْمُقْسِطِينَ عِنْدَ اللَّهِ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ: الَّذِينَ يَعْدِلُونَ فِي حُكْمِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ وَمَا وَلُوا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

660. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pravedni će kod Allaha biti na minberima od svjetlosti: to su oni koji su pravedni u svojim presudama, koji su pravedni prema svojim porodicama i u raspolaganju onim što im je dato na upravljanje." Hadis bilježi Muslim, 1827.

٦٦١ - وَعَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «خِيَارُ أَئِمَّتِكُمُ الَّذِينَ تُحِبُّونَهُمْ وَيُحِبُّونَكُمْ، وَتُصَلُّونَ عَلَيْهِمْ وَيُصَلُّونَ عَلَيْكُمْ، وَشِرَارُ أَئِمَّتِكُمُ الَّذِينَ تُبْغِضُونَهُمْ وَيُبْغِضُونَكُمْ، وَتَلْعَنُونَهُمْ وَيَلْعَنُونَكُمْ». قَالَ: قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَلَا نُنَابِذُهُمْ؟ قَالَ: «لَا، مَا أَقَامُوا فِيكُمُ الصَّلَاةَ، لَا، مَا أَقَامُوا فِيكُمُ الصَّلَاةَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

661. Avf b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Vaše najbolje vođe jesu oni koje vi volite i koji vas vole, za koje vi upućujete dove Allahu, a i oni uče dove za vas. Vaše najgore vođe jesu oni koje vi mrzite, a i oni vas mrze, koje vi proklinjete, a i oni vas proklinju." Upitali smo: "Allahov Poslaniče, hoćemo li se boriti da bismo ih svrgnuli?", a on odgovori: "Ne, sve dok sa vama budu obavljali namaz! Ne, sve dok sa vama budu obavljali namaz!"[2] Hadis bilježi Muslim, 1855.

٦٦٢ - وَعَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَهْلُ الْجَنَّةِ ثَلَاثَةٌ: ذُو سُلْطَانٍ مُقْسِطٌ مُوَفَّقٌ، وَرَجُلٌ رَحِيمٌ رَقِيقُ الْقَلْبِ لِكُلِّ ذِي قُرْبَى وَمُسْلِمٍ، وَعَفِيفٌ مُتَعَفِّفٌ ذُو عِيَالٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Imam Nevevi pojašnjava da se riječi: "radi Njega se sastanu i rastanu", odnose na ljude koji u ime Allaha dođu na neko druženje, tu se upoznaju i osjete bliskost zbog vjerovanja koje im se nalazi u srcima, zavole se, druže i rastanu u ime Allaha. Ibn Hadžer ove riječi posmatra u širem smislu i smatra da se odnose na sve muslimane koji se sastaju i rastaju u ime Allaha, odnosno da nisu ograničene na samo jedan susret. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 7/121, i Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 2/145.

2. Riječi: "Ma ekamu fikumus-salah – sve dok s vama budu obavljali namaz", znače: sve dok budu klanjali namaz redovno i predano, vodili računa da se klanjaju zajednički namazi u džamijama i podsticali na njihovo obavljanje.

662. Ijad b. Himar, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Trojica su stanovnici Dženeta: pravedni i upućeni vladar, samilosni čovjek brižnoga srca prema svakom bližnjem i muslimanu, čestiti i dostojanstveni čovjek koji je imao mnogobrojnu porodicu, ali se sustezao da od drugih traži pomoć." Hadis bilježi Muslim, 2865.

80. *Obaveza pokornosti namjesnicima u onome što nije grijeh i zabrana pokornosti u onome što je grijeh*

Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنكُمۡ ... ﴿٥٩﴾

O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i vašim nadređenim... (En-Nisa, 59)

٦٦٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ، إِلَّا أَنْ يُؤْمَرَ بِمَعْصِيَةٍ فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

663. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman je dužan da sluša svoga nadređenog i da mu se pokorava, bez obzira na to da li voli ili prezire ono što mu naređuje, izuzev ako mu naredi ono što je zabranjeno. A ako mu naredi nešto što je zabranjeno, onda nije dužan ni da bude poslušan ni pokoran." Muttefekun alejhi: Buhari, 2955, i Muslim, 1839.

٦٦٤ - وَعَنْهُ، قَالَ: كُنَّا إِذَا بَايَعْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ يَقُولُ لَنَا: «فِيمَا اسْتَطَعْتُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

664. Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Kada smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, davali prisegu na poslušnost i pokornost, on je govorio: 'U granicama onoga što ste u mogućnosti učiniti.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 7202, i Muslim, 1867.

٦٦٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ خَلَعَ يَدًا مِنْ طَاعَةٍ لَقِيَ اللَّهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا حُجَّةَ لَهُ، وَمَنْ مَاتَ وَلَيْسَ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «وَمَنْ مَاتَ وَهُوَ مُفَارِقٌ لِلْجَمَاعَةِ فَإِنَّهُ يَمُوتُ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً».

665. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Ko povuče prisegu nakon što ju je dao vladaru, susrest će Allaha na Sudnjem danu a neće imati oprav-

danja za svoj postupak. Ko umre bez prisege, umro je paganskom smrću[1]." Hadis bilježi Muslim, 1851.

U drugoj verziji navodi se: "Ko umre odvajajući se od zajednice muslimana[2], umro je paganskom smrću."

٦٦٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا، وَإِنِ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ، كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيبَةٌ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

666. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Slušajte i pokoravajte se, pa makar vam bio nadređen abesinski rob kojem je glava crna poput suhe grožđice." Hadis bilježi Buhari, 693.

٦٦٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكَ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ فِي عُسْرِكَ وَيُسْرِكَ وَمَنْشَطِكَ وَمَكْرَهِكَ وَأَثَرَةٍ عَلَيْكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

667. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dužan si da slušaš i pokoravaš se i u teškoći i u lahkoći, u onome što voliš i u onome što prezireš, a i kada se drugima bude davala prednost nad tobom." Hadis bilježi Muslim, 1836.

٦٦٨ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ، فَنَزَلْنَا مَنْزِلًا، فَمِنَّا مَنْ يُصْلِحُ خِبَاءَهُ، وَمِنَّا مَنْ يَنْتَضِلُ، وَمِنَّا مَنْ هُوَ فِي جَشَرِهِ، إِذْ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الصَّلَاةُ جَامِعَةٌ. فَاجْتَمَعْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ قَبْلِي إِلَّا كَانَ حَقًّا عَلَيْهِ أَنْ يَدُلَّ أُمَّتَهُ عَلَى خَيْرِ مَا يَعْلَمُهُ لَهُمْ، وَيُنْذِرَهُمْ شَرَّ مَا يَعْلَمُهُ لَهُمْ، وَإِنَّ أُمَّتَكُمْ هَذِهِ جُعِلَ عَافِيَتُهَا فِي أَوَّلِهَا، وَسَيُصِيبُ آخِرَهَا بَلَاءٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا، وَتَجِيءُ فِتَنٌ يُرَقِّقُ بَعْضُهَا بَعْضًا، وَتَجِيءُ الْفِتْنَةُ فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُ: هَذِهِ مُهْلِكَتِي، ثُمَّ تَنْكَشِفُ، وَتَجِيءُ الْفِتْنَةُ فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُ: هَذِهِ هَذِهِ. فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُزَحْزَحَ عَنِ النَّارِ، وَيُدْخَلَ الْجَنَّةَ، فَلْتَأْتِهِ مَنِيَّتُهُ وَهُوَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَلْيَأْتِ إِلَى النَّاسِ الَّذِي يُحِبُّ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ. وَمَنْ بَايَعَ إِمَامًا فَأَعْطَاهُ صَفْقَةَ يَدِهِ وَثَمَرَةَ قَلْبِهِ، فَلْيُطِعْهُ إِنِ اسْتَطَاعَ، فَإِنْ جَاءَ آخَرُ يُنَازِعُهُ، فَاضْرِبُوا عُنُقَ الْآخَرِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

668. Abdullah b. Amr, radijallahu anhuma, kazuje: "Bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanju, pa smo se ulogorili na jednom mjestu. Dok su neki od nas popravljali šatore, neki se natjecali u gađanju strijelama, a neki bili kod stoke, glasnik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, povika: 'Zajednički namaz!' Okupili smo

1. Riječima: "paganska smrt", aludira se na to da će umrijeti u zabludi i neznanju kao što umiru pagani. Pagani iz predislamskog doba smatrali su da je pokornost nadređenom sramota i poniženje.

2. Riječi: "odvajajući se od zajednice muslimana", znače da se suprotstavlja muslimanima u pitanju prisege na poslušnost i pokornost vladaru.

se kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam on reče: 'Prije mene nije bilo vjerovjesnika a da njegova obaveza nije bila da svoj ummet uputi na ono što zna da je za njih dobro i da ih upozorava na ono što zna da je za njih zlo. Prve generacije ovog vašeg ummeta bit će sačuvane smutnji, dok će kasnije generacije zadesiti iskušenja i događaji koje ćete osuđivati.[1] Nastupit će neredi i svako novo iskušenje zasjenit će ono prethodno.[2] Kada dođe jedno iskušenje, vjernik će reći: 'Ovo je moja propast', a zatim će se izbaviti iz tog stanja. Potom će opet doći naredno iskušenje, pa će vjernik reći: 'Eh, ovo je to, ovo je to!', pa ko želi da bude udaljen od Vatre i uveden u Džennet, neka dočeka smrt vjerujući u Allaha i Sudnji dan i neka prema ljudima postupa onako kako voli da se prema njemu postupa. Ko dadne prisegu imamu, pružajući mu ruku odlučno i iskreno, neka mu se pokorava koliko je u mogućnosti, pa ako dođe drugi vođa da mu preuzme vlast, pogubite zadnjega.'" Hadis bilježi Muslim, 1844.

٦٦٩ - وَعَنْ أَبِي هُنَيْدَةَ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَأَلَ سَلَمَةُ بْنُ يَزِيدَ الْجُعْفِيُّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ إِنْ قَامَتْ عَلَيْنَا أُمَرَاءُ يَسْأَلُونَا حَقَّهُمْ، وَيَمْنَعُونَا حَقَّنَا، فَمَا تَأْمُرُنَا؟ فَأَعْرَضَ عَنْهُ، ثُمَّ سَأَلَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا، فَإِنَّمَا عَلَيْهِمْ مَا حُمِّلُوا وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

669. Ebu Hunejda Vail b. Hudžr, radijallahu anhu, kazuje: "Selema b. Jezid el-Džu'fi upitao je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Vjerovjesniče, ako nam namjesnici budu oni koji će od nas zahtijevati svoja prava, a uskraćivati nam naša prava[3], šta nam naređuješ u tom

1. Izrazi "ummet", "prve generacije" i "kasnije generacije" u ovom hadisu odnose se na ashabe. Kurtubi pojašnjava da se riječima "prve generacije" cilja na period vladavine prve trojice halifa, tj. do ubistva Osmana, radijallahu anhu. To je bilo vrijeme u kojem je ummet bio u potpunosti jedinstven, a vjera je bila sačuvana od svih devijacija. Međutim, nakon ubistva Osmana, radijallahu anhu, proširila se smutnja koja će trajati sve do Sudnjega dana. Prema ovom tumačenju, sintagma "kasnije generacije" označava period smutnji u vremenu ashaba – a prema nekim mišljenjima i vremenu tabiina – koji će obilovati događajima koje će ashabi koji još uvijek budu živi prezirati i osuđivati. Vidjeti: Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, 5/130.

2. Doći će vrijeme kada će jedno za drugim nastupati sve teža i teža iskušenja, pa će svako naredno iskušenje potpuno baciti u sjenu prethodno – bit će toliko intenzivno i tegobno da će se ono ranije iskušenje ljudima činiti blagim u poređenju sa novim.

3. Prava vladara i namjesnika podrazumijevaju pokornost i poslušnost onih koji su im podređeni, dok su prava podanika o kojima se u hadisu kazuje prava na udio u ratnom plijenu, zekatu i slično, a tu se ubraja i obaveza vladara i namjesnika da sve odluke koje donose budu u interesu podanika, ne na njihovu štetu.

slučaju?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada se od njega okrenu. Zatim ga je ponovno upitao, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Slušajte i pokoravajte se, oni će snositi odgovornost za obaveze koje su preuzeli, a vi ste odgovorni za ono čime ste zaduženi.'" Hadis bilježi Muslim, 1846.

٦٧٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّهَا سَتَكُونُ بَعْدِي أَثَرَةٌ، وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ تَأْمُرُ مَنْ أَدْرَكَ مِنَّا ذَلِكَ؟ قَالَ: «تُؤَدُّونَ الْحَقَّ الَّذِي عَلَيْكُمْ، وَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الَّذِي لَكُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

670. Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Poslije moje smrti nastupit će vrijeme sebičnosti i pojavit će se mnogo toga što ćete osuđivati i prezirati." Prisutni upitaše: "Allahov Poslaniče šta naređuješ onome koji dočeka to vrijeme?", a on odgovori: "Izvršavajte svoje obaveze i molite Allaha za svoja prava."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 7052, i Muslim, 1843.

٦٧١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ، وَمَنْ يُطِعِ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ يَعْصِ الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

671. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko je pokoran meni, pokoran je i Allahu, a ko nije pokoran meni, nije pokoran ni Allahu. A onaj ko je pokoran zapovjedniku, pokoran je i meni, a ko je nepokoran zapovjedniku, nepokoran je i meni." Muttefekun alejhi: Buhari, 2957, i Muslim, 1835.

٦٧٢ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ، فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شِبْرًا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

672. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko kod svog zapovjednika primijeti nešto

1. Doći će vrijeme kada će vladari nepravedno davati prednost nekim muslimanima nad drugima, postavljajući ih na odgovorne funkcije i pored toga što su neki drugi muslimani kompetentniji za to, ili će im davati više imetka od onih kojima je imetak daleko potrebniji. Pod izvršavanjem obaveza misli se na svaki vid poslušnosti vladarima, izuzev ako budu naređivali nešto što je Uzvišeni Allah strogo zabranio ili zabranjivali nešto što je On naredio, a neki učenjaci smatraju i da se misli na davanje zekata vladarima, koji će oni propisno raspodijeliti, i na odazivanje vladarima kada podanike pozovu u borbu na Allahovom putu. Riječima: "molite Allaha za svoja prava", podanicima se sugerira da mole Allaha da vladare nadahne pravednošću pa da prema njima lijepo i pravedno postupaju, a neki učenjaci smatraju da ove riječi znače da treba da mole Allaha da te vladare, ako su loši, zamijeni onima koji su bolji od njih. Hadisi sličnog značenja navedeni su pod brojem 51 i 52.

što mu se ne sviđa, neka se strpi[1], jer ko se udalji od pokornosti vladaru pa makar i za pedalj, umrijet će paganskom smrću." Muttefekun alejhi: Buhari, 7054, i Muslim, 1849.

٦٧٣ - وَعَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ أَهَانَ السُّلْطَانَ أَهَانَهُ اللَّهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

673. Ebu Bekra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Allah će poniziti onog čovjeka koji bude nastojao da ponizi vladara." Hadis bilježi Tirmizi, 2224, koji kaže da je hasen.

❧ 81. *Zabrana traženja namjesništva i obaveza ustezanja od prihvatanja vlasti, izuzev u slučaju prijeke potrebe*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿تِلْكَ ٱلدَّارُ ٱلْـَٔاخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا ۚ وَٱلْعَـٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾﴾

Taj drugi svijet dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a one koji se Allaha boje, čeka sretan kraj. (El-Kasas, 83)

٦٧٤ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ سَمُرَةَ: لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ، فَإِنَّكَ إِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا، وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا، وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ، فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا، فَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ، وَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

674. Ebu Seid Abdurrahman b. Semura, radijallahu anhu, prenosi da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O Abdurrahmane, sine Semurin, ne traži vlast, a ako je dobiješ bez traženja, bit ćeš potpomognut. Ali, ako vlast dobiješ jer si je tražio, bit ćeš prepušten sam sebi.[2] Ako se za-

1. Ako čovjek kod svoga zapovjednika ili vladara primijeti nešto što prezire, poput činjenja grijeha ili nepravednog postupka prema podređenima, to ne smije biti razlog da mu iskaže nepokornost i neposlušnost u onome što je dobro ili da ga pokuša samovoljno ukloniti s položaja na koji je postavljen. Neposlušnost zapovjedniku može imati nesagledive posljedice, dovesti do nereda i sukoba, nanijeti štetu zajednici, rezultirati gubitkom imetaka i života, naročito u ratnim okolnostima.

2. Riječi: "Ali, ako vlast dobiješ jer si je tražio, bit ćeš prepušten sam sebi", znače da onome ko na vlast dođe na takav način, tražeći vlast i ne birajući sredstva da se dočepa nekog položaja, Allah neće podariti Svoju pomoć, tako da će ga nadvladati iskušenja i zahtjevi pozicije na koju je dospio.

kuneš, pa vidiš da je od te zakletve nešto drugo bolje, uradi ono što je bolje, a za zakletvu se iskupi." Muttefekun alejhi: Buhari, 7146, i Muslim, 1652.

٦٧٥ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا ذَرٍّ أَرَاكَ ضَعِيفًا، وَإِنِّي أُحِبُّ لَكَ مَا أُحِبُّ لِنَفْسِي، لَا تَأَمَّرَنَّ عَلَى اثْنَيْنِ وَلَا تَوَلِّيَنَّ مَالَ يَتِيمٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

675. Ebu Zerr, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'O Ebu Zerre, vidim da si slabašan, a želim ti samo ono što želim i sebi. Ne budi zapovjednik dvojici i ne prihvataj da se brineš o imetku siročeta.'"[1] Hadis bilježi Muslim, 1826.

٦٧٦ - وَعَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا تَسْتَعْمِلُنِي؟ فَضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى مَنْكِبِي ثُمَّ قَالَ: «يَا أَبَا ذَرٍّ إِنَّكَ ضَعِيفٌ، وَإِنَّهَا أَمَانَةٌ، وَإِنَّهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ خِزْيٌ وَنَدَامَةٌ، إِلَّا مَنْ أَخَذَهَا بِحَقِّهَا، وَأَدَّى الَّذِي عَلَيْهِ فِيهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

676. Ebu Zerr, radijallahu anhu, kazuje: "Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, zar me nećeš postaviti kao odgovornog za nešto?', a on me potapšao po ramenu i rekao: 'O Ebu Zerre, ti si slabašan, a vlast je emanet i na Sudnjem danu bit će poniženje i kajanje, osim onome ko je dostojan te vlasti, pa izvrši ono što je u tom pogledu obavezan.'" Hadis bilježi Muslim, 1825.

٦٧٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّكُمْ سَتَحْرِصُونَ عَلَى الْإِمَارَةِ، وَسَتَكُونُ نَدَامَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

677. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi ćete, uistinu, silno žudjeti za vlašću, a ona će biti kajanje na Sudnjem danu." Hadis bilježi Buhari, 7148.

❧ 82. *Podsticaj vladaru, kadiji i drugim nadređenim da za savjetnike i službenike uzimaju dobre i poštene, te upozorenje da se klone loših saradnika i prihvatanja njihovih savjeta*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ٱلْأَخِلَّآءُ يَوْمَئِذٍۭ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾﴾

> Toga Dana prijatelji će jedni drugima neprijatelji biti, osim onih koji su se Allaha bojali i grijeha klonili. (Ez-Zuhruf, 67)

1. Ebu Zerr, radijallahu anhu, bio je veliki pobožnjak i asketa, toliko predan ibadetu da uopće nije mario za ovodunjalučkim ukrasima i imetkom. Štaviše, svako gomilanje novca i imetka smatrao je haramom, a sve što bi dobio odmah bi podijelio. Upravo zbog toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetuje ga da ne bude predvodnik ljudima, niti da se prihvata upravljanja nečijim imetkom, jer nije podoban za te funkcije i lahko može doći u situaciju da nenamjerno, zbog svog stava prema dunjaluku, učini nekome zulum ili imetak upropasti, pa da zbog toga bude kažnjen na Sudnjem danu.

٦٧٨ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا بَعَثَ اللَّهُ مِنْ نَبِيٍّ وَلَا اسْتَخْلَفَ مِنْ خَلِيفَةٍ إِلَّا كَانَتْ لَهُ بِطَانَتَانِ: بِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ، وَبِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالشَّرِّ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ، وَالْمَعْصُومُ مَنْ عَصَمَ اللَّهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

678. Ebu Seid i Ebu Hurejra, radijallahu anhuma, prenose da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svakog vjerovjesnika kojeg je Allah poslao i svakog vladara kojeg je postavio pratile su dvije vrste savjetnika: oni koji su ih podsticali na dobro i oni koji su ih navodili na zlo. Sačuvan je onaj koga Allah zaštiti." Hadis bilježi Buhari, 6611.

٦٧٩ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِالْأَمِيرِ خَيْرًا جَعَلَ لَهُ وَزِيرَ صِدْقٍ، إِنْ نَسِيَ ذَكَّرَهُ، وَإِنْ ذَكَرَ أَعَانَهُ، وَإِذَا أَرَادَ بِهِ غَيْرَ ذَلِكَ جَعَلَ لَهُ وَزِيرَ سُوءٍ، إِنْ نَسِيَ لَمْ يُذَكِّرْهُ، وَإِنْ ذَكَرَ لَمْ يُعِنْهُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ جَيِّدٍ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

679. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Allah želi dobro nekom vladaru, podari mu iskrenog pomoćnika koji ga podsjeti ako šta zaboravi uraditi i pomogne mu da svoj naum sprovede u djelo ako šta naumi učiniti. A kada Allah nekom vladaru ne želi dobro, podari mu lošeg pomoćnika koji ga ne podsjeća ako nešto zaboravi uraditi i ne pomaže mu u sprovođenju nauma u djelo ako nešto naumi učiniti." Hadis bilježi Ebu Davud, 2932, sa dobrim lancem prenosilaca, prema uvjetima Muslima.

❧ 83. *Zabrana davanja namjesništva, sudstva i drugih oblika vlasti onome koji to traži ili žudi za tim*

٦٨٠ - عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا وَرَجُلَانِ مِنْ بَنِي عَمِّي، فَقَالَ أَحَدُهُمَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمِّرْنَا عَلَى بَعْضِ مَا وَلَّاكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، وَقَالَ الْآخَرُ مِثْلَ ذَلِكَ، فَقَالَ: «إِنَّا وَاللَّهِ لَا نُوَلِّي هَذَا الْعَمَلَ أَحَدًا سَأَلَهُ، أَوْ أَحَدًا حَرَصَ عَلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

680. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, kazuje: "Ušao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sa dvojicom svojih amidžića. Jedan od njih reče: 'Allahov Poslaniče, dadni nam dio vlasti koju ti je Allah dao', a i drugi reče slično tome. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Mi, tako nam Allaha, ne dajemo vlast nikome ko je traži ili nekome ko nastoji da je dobije!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 7149, i Muslim, 449.

1. POGLAVLJE

EDEB - UČTIVOST, PRISTOJNOST I ULJUDNOST

84. *Stid, njegova vrijednost i poticaj da se osoba njime okiti*

٦٨١ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَهُوَ يَعِظُ أَخَاهُ فِي الْحَيَاءِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعْهُ فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيمَانِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

681. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored nekog ensarije koji je savjetovao svoga brata u pogledu stida[1], pa mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Prođi ga se, uistinu je stid dio imana[2]." Muttefekun alejhi: Buhari, 24, i Muslim, 36.

٦٨٢ - وَعَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْحَيَاءُ لَا يَأْتِي إِلَّا بِخَيْرٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «الْحَيَاءُ خَيْرٌ كُلُّهُ» أَوْ قَالَ: «الْحَيَاءُ كُلُّهُ خَيْرٌ».

682. Imran b. Husajn, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stid ne donosi ništa drugo osim dobro." Muttefekun alejhi: Buhari, 6117, i Muslim, 37.

U verziji koju bilježi imam Muslim navodi se: "Stid je sav dobar", ili je rekao: "U stidu je svako dobro."

٦٨٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ، أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

683. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Iman se sastoji od sedamdeset i nekoliko ili

1. Odvraćao ga je od stida govoreći mu da se ne treba stidjeti.
2. Pusti ga da bude stidljiv, jer je to uistinu lijepo svojstvo.

šezdeset i nekoliko ogranaka. Njegov najbolji i najvredniji dio jesu riječi 'la ilahe illallah – nema boga osim Allaha', njegov najniži dio jeste s puta ukloniti ono što smeta prolaznicima, a i stid je dio imana." Muttefekun alejhi: Buhari, 35, i Muslim, 58.

٦٨٤ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا، فَإِذَا رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ عَرَفْنَاهُ فِي وَجْهِهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

684. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stidljiviji od djevice u svojoj odaji, pa kada bi vidio nešto što ne voli i prezire, mi bismo to prepoznali na njegovom licu[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 6102, i Muslim, 2320.

Učenjaci su rekli: "Stid je svojstvo koje čovjeka navodi na to da u potpunosti ostavlja ružna i neprimjerena djela, i koje ga sprečava da bude nemaran u izvršavanju svojih dužnosti i obaveza prema kome ih je dužan izvršavati. Zabilježili smo da je Ebu Kasim el-Džunejd, Allah mu se smilovao, rekao: 'Stid je da uvidiš blagodati koje su ti podarene i spoznaš svoje propuste. Osjećaj i stanje koji se pojave i nastanu između to dvoje naziva se stid.'"

❧ 85. *Čuvanje tajne*[2]

Uzvišeni Allah kaže:

...وَأَوْفُوا۟ بِٱلْعَهْدِ ۖ إِنَّ ٱلْعَهْدَ كَانَ مَسْـُٔولًا ﴿٣٤﴾

...i ispunjavajte obavezu, jer će se za obavezu, zaista, odgovarati! (El-Isra, 34)

٦٨٥ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِنْ أَشَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ الرَّجُلُ يُفْضِي إِلَى الْمَرْأَةِ وَتُفْضِي إِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

685. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan od onih koji će na Sudnjem danu imati najgori položaj, bit će onaj čovjek koji intimno priđe svojoj supruzi,

1. Njegovo bi se lice promijenilo i od velikog stida ne bi izustio ni riječi.

2. Tajna je nešto što se po običaju krije i ne odaje, bez obzira da li je njeno skrivanje i tajenje dogovoreno i precizirano jasnim riječima ili se njeno tajenje, usljed određenih okolnosti i indicija, samo po sebi podrazumijeva. Očita je veza između naslova ove tematske cjeline i ajeta koji je ovdje citiran – čuvanje tajne poznato je među ljudima kao vrsta obaveze, pa iz ajeta razaznajemo da će se i za čuvanje tajne, kao i za svaku drugu obavezu, pred Allahom odgovarati.

a i ona na isti način priđe njemu, a zatim u javnost iznese njene tajne[1]." Hadis bilježi Muslim, 1437.

٦٨٦ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حِينَ تَأَيَّمَتْ بِنْتُهُ حَفْصَةُ قَالَ: لَقِيتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ حَفْصَةَ فَقُلْتُ: إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ؟ قَالَ: سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي. فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ لَقِيَنِي فَقَالَ: قَدْ بَدَا لِي أَنْ لَا أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا، فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَقُلْتُ: إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ، فَصَمَتَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا، فَكُنْتُ عَلَيْهِ أَوْجَدَ مِنِّي عَلَى عُثْمَانَ. فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ، ثُمَّ خَطَبَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَنْكَحْتُهَا إِيَّاهُ. فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ: لَعَلَّكَ وَجَدْتَ عَلَيَّ حِينَ عَرَضْتَ عَلَيَّ حَفْصَةَ فَلَمْ أَرْجِعْ إِلَيْكَ شَيْئًا؟ فَقُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: فَإِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ عَلَيَّ إِلَّا أَنِّي كُنْتُ عَلِمْتُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَهَا، فَلَمْ أَكُنْ لِأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَوْ تَرَكَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَبِلْتُهَا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

686. Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Omer, radijallahu anhu, nakon što mu je kćerka Hafsa ostala udovica, rekao: "Sreo sam Osmana b. Affana, radijallahu anhu, pa sam mu ponudio da se oženi Hafsom, rekavši mu: 'Ukoliko želiš, oženit ću te svojom kćerkom Hafsom?' Osman reče: 'Razmislit ću o tome i sagledati svoje stanje.' Sačekao sam neko vrijeme, a onda me opet susreo Osman, radijallahu anhu, pa mi je rekao: 'Odlučio sam da se još ne ženim.' Nakon toga, sreo sam Ebu Bekra, radijallahu anhu, pa sam mu rekao: 'Ako želiš, oženit ću te svojom kćerkom Hafsom', a on zašuti i ništa mi ne odgovori. To mi je teže palo nego što me Osman odbio. Nekoliko dana nakon toga, Hafsu zaprosi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam je za njega i udao. Poslije me susreo Ebu Bekr, radijallahu anhu, pa mi je rekao: 'Možda si mi zamjerio što ti ništa nisam odgovorio kada si mi ponudio da se oženim Hafsom?' 'Da', rekoh. On tada reče: 'Ništa me drugo nije spriječilo da ti odgovorim na tvoju ponudu do spoznaja da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spominjao Hafsu, pa nisam želio da odam njegovu tajnu. Da je od Hafse odustao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i da se nije njome oženio, zasigurno bih je zaprosio.'" Hadis bilježi Buhari, 4005.

٦٨٧ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كُنَّ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَهُ، فَأَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَمْشِي، مَا تُخْطِئُ مِشْيَتُهَا مِنْ مِشْيَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا، فَلَمَّا رَآهَا رَحَّبَ بِهَا وَقَالَ: «مَرْحَبًا بِابْنَتِي» ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ، ثُمَّ سَارَّهَا فَبَكَتْ بُكَاءً شَدِيدًا، فَلَمَّا رَأَى جَزَعَهَا

1. Riječima: "u javnost iznese njene tajne", aludira se na to da muž otkriva i drugima opisuje detalje ljubavne predigre i intimnog odnosa koji se odvijaju između njega i njegove supruge.

سَارَّهَا الثَّانِيَةَ فَضَحِكَتْ، فَقُلْتُ لَهَا: خَصَّكِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَيْنِ نِسَائِهِ بِالسِّرَارِ، ثُمَّ أَنْتِ تَبْكِينَ؟ فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلْتُهَا: مَا قَالَ لَكِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَتْ: مَا كُنْتُ لِأُفْشِيَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِرَّهُ. فَلَمَّا تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ: عَزَمْتُ عَلَيْكِ بِمَا لِي عَلَيْكِ مِنَ الْحَقِّ، لَمَا حَدَّثْتِنِي مَا قَالَ لَكِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَتْ: أَمَّا الْآنَ فَنَعَمْ، أَمَّا حِينَ سَارَّنِي فِي الْمَرَّةِ الْأُولَى فَأَخْبَرَنِي أَنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُهُ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ سَنَةٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ، وَأَنَّهُ عَارَضَهُ الْآنَ مَرَّتَيْنِ، «وَإِنِّي لَا أُرَى الْأَجَلَ إِلَّا قَدِ اقْتَرَبَ، فَاتَّقِي اللَّهَ وَاصْبِرِي، فَإِنَّهُ نِعْمَ السَّلَفُ أَنَا لَكِ» فَبَكَيْتُ بُكَائِيَ الَّذِي رَأَيْتِ، فَلَمَّا رَأَى جَزَعِي سَارَّنِي الثَّانِيَةَ، فَقَالَ: «يَا فَاطِمَةُ أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ تَكُونِي سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ، أَوْ سَيِّدَةَ نِسَاءِ هَذِهِ الْأُمَّةِ؟» فَضَحِكْتُ ضَحِكِي الَّذِي رَأَيْتِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ.

687. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge bile su kod njega kada mu je došla Fatima, radijallahu anha, hodajući na način koji se ni po čemu nije razlikovao od načina na koji je hodao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Kada ju je ugledao, izrazio joj je dobrodošlicu riječima: 'Dobro došla, kćeri moja!' Ponudio joj je da sjedne s njegove desne – ili: s lijeve – strane, a zatim joj je nešto šapnuo, nakon čega je ona gorko zaplakala. Kada je vidio da se uznemirila i rastužila, po drugi put joj je nešto šapnuo, nakon čega se ona nasmijala. Tada sam joj rekla: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlikovao te nad svojim suprugama i povjerio ti neku tajnu, a ti i pored toga plačeš?!' Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, upitala sam je: 'Šta ti je rekao?', a Fatima, radijallahu anha, odgovori: 'Ne želim otkriti Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, tajnu.' Nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, rekla sam joj: 'Zaklinjem te pravom koje imam kod tebe[1], da mi kažeš šta ti je onda rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!' Fatima, radijallahu anha, tada reče: 'Sada ću ti reći. Kada mi je prvi put šapnuo, obavijestio me da je do tada Džibril s njim jednom[2] godišnje ponavljao Kur'an, a da ga je sada s njim ponovio dva puta[3]. Rekao je: 'Mislim da mi se smrt približila, stoga se boj Allaha i budi strpljiva, ja sam ti uistinu divan prethodnik!' Tada sam zaplakala onako kako si me vidjela, a on, vidjevši da me to rastužilo, drugi put mi je šapnuo sljedeće: 'O Fatima, zar ne bi

1. Reci mi to zbog mog položaja, jer ja sam majka svih vjernika i omiljena supruga Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

2. Ovako se navodi u Buharijevoj verziji. U Muslimovoj verziji, koju ovdje citira Nevevi, kaže se: "jednom ili dvaput" i radi se, kako ističu hadiski eksperti, o sumnji prenosioca.

3. Prvo bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kur'an, a Džibril, alejhis-selam, slušao bi ga, a nakon toga Džibril, alejhis-selam, učio bi Kur'an, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slušao bi njega.

bila zadovoljna da budeš predvodnica i prvakinja žena svih vjernika ili prvakinja žena ovog ummeta?', pa sam se tada nasmijala onako kako si već vidjela.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6285, i Muslim, 2450. Ovo je Muslimova verzija.

٦٨٨ - وَعَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَى عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ، فَسَلَّمَ عَلَيْنَا، فَبَعَثَنِي فِي حَاجَةٍ، فَأَبْطَأْتُ عَلَى أُمِّي، فَلَمَّا جِئْتُ قَالَتْ: مَا حَبَسَكَ؟ فَقُلْتُ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَاجَةٍ، قَالَتْ: مَا حَاجَتُهُ؟ قُلْتُ: إِنَّهَا سِرٌّ. قَالَتْ: لَا تُخْبِرَنَّ بِسِرِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَدًا. قَالَ أَنَسٌ: وَاللَّهِ لَوْ حَدَّثْتُ بِهِ أَحَدًا لَحَدَّثْتُكَ بِهِ يَا ثَابِتُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ. وَرَوَى الْبُخَارِيُّ بَعْضَهُ مُخْتَصَرًا.

688. Sabit prenosi da je Enes, radijallahu anhu, rekao: "Jednom prilikom kad sam se igrao sa dječacima, došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao nam selam, a zatim me poslao da za njega nešto obavim. To je bio razlog što se majci nisam vratio u uobičajeno vrijeme. Kada sam došao, ona me upitala: 'Zbog čega si se zadržao?' Rekao sam: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me da za njega nešto obavim.' 'O čemu se radi?', upitala me, a ja joj odgovorih: 'To je tajna.' Na to ona reče: 'Nikome nemoj odati Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, tajnu!'" Enes dalje kazuje: "Sabite, tako mi Allaha, da sam tu tajnu ikome odao, odao bih je tebi." Hadis bilježi Muslim, 2482, a jednim dijelom i Buhari, 6289, u nešto kraćoj verziji.

❧ 86. *Ispunjavanje zavjeta i izvršavanje obećanja*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَأَوْفُوا۟ بِٱلْعَهْدِ ۖ إِنَّ ٱلْعَهْدَ كَانَ مَسْـُٔولًا ﴿٣٤﴾﴾

...i ispunjavajte obavezu, jer će se za obavezu, zaista, odgovarati! (El-Isra, 34)

﴿وَأَوْفُوا۟ بِعَهْدِ ٱللَّهِ إِذَا عَـٰهَدتُّمْ ... ﴿٩١﴾﴾

I ispunjavajte obaveze na koje ste se Allahovim imenom obavezali... (En-Nahl, 91)

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَوْفُوا۟ بِٱلْعُقُودِ ... ﴿١﴾﴾

O vjernici, ispunjavajte obaveze... (El-Maida, 1)

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾ كَبُرَ مَقْتًا عِندَ ٱللَّهِ أَن تَقُولُوا۟ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾﴾

O vjernici, zašto jedno govorite, a drugo radite? O, kako je Allahu mrsko kada govorite riječi koje djela ne prate. (Es-Saff, 2–3)

٦٨٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

زَادَ فِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «وَإِنْ صَامَ وَصَلَّى وَزَعَمَ أَنَّهُ مُسْلِمٌ».

689. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tri su znaka po kojima se prepoznaje licemjer: kada govori – laže, kada obeća – ne ispuni, i kada mu se nešto povjeri – on to pronevjeri." Muttefekun alejhi: Buhari, 33, i Muslim, 59.

U verziji koju bilježi Muslim još se navodi: "...pa makar postio, klanjao i tvrdio da je musliman."

٦٩٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا: إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ، وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

690. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U čijim se osobinama nađu četiri svojstva, takav je pravi licemjer, a onaj ko bude imao jedno od ovih svojstava, on ima svojstvo licemjera i tako će biti sve dok se ne oslobodi te osobine: kada mu se nešto povjeri, on to pronevjeri, kada govori – laže, kada obeća – ne ispuni, i kada se raspravlja – prelazi sve granice[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 34, i Muslim, 58.

٦٩١ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ قَدْ جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ أَعْطَيْتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا» فَلَمْ يَجِئْ مَالُ الْبَحْرَيْنِ حَتَّى قُبِضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ أَمَرَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَنَادَى: مَنْ كَانَ لَهُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِدَةٌ أَوْ دَيْنٌ فَلْيَأْتِنَا. فَأَتَيْتُهُ وَقُلْتُ لَهُ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِي كَذَا، فَحَثَى لِي حَثْيَةً، فَعَدَدْتُهَا، فَإِذَا هِيَ خَمْسُمِائَةٍ، فَقَالَ لِي: خُذْ مِثْلَيْهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

691. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Jednom prilikom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao mi je: 'Da su nam već došli prihodi iz Bahreina, ja bih ti dao toliko, toliko i toliko[2].' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je, a prihodi iz Bahreina još uvijek nisu bili došli, a kada su pristigli, Ebu Bekr, radijallahu anhu, naredio je da glasnik oglasi da mu se javi svako kome je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto obećao i svako kome je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao

1. Pretjeruje u raspravi, odstupajući na takav način od istine i pravde, te koristi neprimjerene riječi, govoreći drsko i bestidno.

2. Pokazao mu je na koji će način tri puta zagrabiti blaga.

dužan." Džabir, radijallahu anhu, dalje kazuje: "Došao sam Ebu Bekru, radijallahu anhu, pa sam ga obavijestio šta mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao. Ebu Bekr, radijallahu anhu, tada zagrabi nešto od tog blaga[1], pa kada sam izbrojao to što mi je dao, vidjeh da tu ima pet stotina[2]. Tada mi reče: 'Uzmi još dva puta toliko.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2296, i Muslim, 2314.

❧ 87. *Ustrajavanje u dobrim djelima koja je čovjek uobičajio činiti*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا۟ مَا بِأَنفُسِهِمْ ...﴾ (١١)

...Uistinu Allah neće izmijeniti stanje jednog naroda dok on sam sebe ne izmijeni... (Er-Ra'd, 11)

﴿وَلَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّتِى نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنۢ بَعْدِ قُوَّةٍ ...﴾ (٩٢)

I ne budite kao ona koja bi svoju pređu rasprela kad bi je već bila čvrsto oprela...[3] (En-Nahl, 92)

﴿... وَلَا يَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ ٱلْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَٰسِقُونَ﴾ (١٦)

...i da oni ne budu kao oni kojima je još davno data Knjiga, pa su srca njihova, zato što je proteklo mnogo vremena, postala nemilosrdna... (El-Hadid, 16)

﴿... فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا ...﴾ (٢٧)

...ali, oni o njemu ne vode brigu onako kako bi trebalo... (El-Hadid, 27)

٦٩٢ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، لَا تَكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ، كَانَ يَقُومُ اللَّيْلَ فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

692. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'O Abdullah, nemoj biti poput čovjeka koji je bio uobičajio da ustaje i klanja noćni namaz, a zatim ga je zanemario i ostavio.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1152, i Muslim, 391.

1. Zahvatio je objema rukama onoliko koliko je mogao.

2. U samom tekstu hadisa ne navodi se o čemu se radi, već se samo kaže "pet stotina". Vjerovatno je riječ o srebrenjacima, a Allah najbolje zna.

3. Raspletanje pređe, koje se spominje u ajetu, označava raspredanje i rasukivanje pređe ili konopca u čije se usukivanje prethodno uložio veliki trud.

❧ 88. *Pohvalnost lijepog govora i vedrog lica prilikom susreta*

Uzvišeni Allah kaže:

...وَٱخۡفِضۡ جَنَاحَكَ لِلۡمُؤۡمِنِينَ ﴿٨٨﴾

...a prema vjernicima blag budi. (El-Hidžr, 88)

...وَلَوۡ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ ٱلۡقَلۡبِ لَٱنفَضُّواْ مِنۡ حَوۡلِكَ ... ﴿١٥٩﴾

...a da si ti osoran i grub, oni bi se zaista razbježali iz tvoje blizine... (Alu Imran, 159)

٦٩٣ - عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

693. Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čuvajte se Vatre, pa makar s pola datule, a onaj ko ne nađe ni to, onda s lijepom riječju."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1417, i Muslim, 1016.

٦٩٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

694. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "I lijepa riječ je sadaka." Muttefekun alejhi: Buhari, 2707, i Muslim, 1009. Ovo je dio hadisa koji je prethodno naveden pod brojem 122.

٦٩٥ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا، وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلِيقٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

695. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemoj potcjenjivati nijedno dobročinstvo, pa makar se radilo i o tome da svoga brata susretneš vedrog lica." Hadis bilježi Muslim, 2626.

❧ 89. *Pohvalno je jasno i razgovijetno govoriti, i po potrebi sagovorniku ponoviti i pobliže pojasniti rečeno, kako bi shvatio ono što mu se govori*

٦٩٦ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَعَادَهَا ثَلَاثًا حَتَّى تُفْهَمَ عَنْهُ، وَإِذَا أَتَى عَلَى قَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثَلَاثًا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1. Čuvajte se džehennemske vatre udjeljujući sadaku, pa makar ona bila i nešto što se čini neznatnim, poput pola datule. A onaj ko ni to ne bude u stanju, neka se prosjaku i onome ko traži obrati lijepom riječju i za njih Allahu uputi hair-dovu.

696. Enes, radijallahu anhu, kazuje da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi nešto rekao, to ponovio tri puta sve dok ga prisutni u potpunosti ne bi razumjeli, a isto tako, kada bi došao među ljude i poselamio ih, učinio bi to tri puta." Hadis bilježi Buhari, 95.

٦٩٧ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ كَلَامُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلَامًا فَصْلًا يَفْهَمُهُ كُلُّ مَنْ يَسْمَعُهُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

697. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, govor bio je jasan i razgovijetan. Razumio bi ga svako ko bi ga čuo." Hadis bilježi Ebu Davud, 4839.

❧ 90. *Pažnja koju će čovjek posvetiti riječima svoga sagovornika ukoliko taj govor sam po sebi nije zabranjen, i dozvola da učenjak ili vaiz od prisutnih traži da zašute kada im se on obraća*

٦٩٨ - عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ: «اسْتَنْصِتِ النَّاسَ» ثُمَّ قَالَ: «لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

698. Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je na Oproštajnom hadžu: 'Reci ljudima neka se stišaju', a zatim im se obratio riječima: 'Nemojte se nakon moje smrti vratiti u nevjerstvo i jedni druge ubijati.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 121, i Muslim, 65.

❧ 91. *Savjetovanje i umjerenost u tome*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ٱدْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِٱلْحِكْمَةِ وَٱلْمَوْعِظَةِ ٱلْحَسَنَةِ ۖ وَجَٰدِلْهُم بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ ...﴾ (١٢٥)

Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima se na najljepši način raspravljaj... (En-Nahl, 125)

٦٩٩ - عَنْ أَبِي وَائِلٍ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ، قَالَ: كَانَ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُذَكِّرُنَا فِي كُلِّ خَمِيسٍ مَرَّةً، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ لَوَدِدْتُ أَنَّكَ ذَكَّرْتَنَا كُلَّ يَوْمٍ، فَقَالَ: أَمَّا إِنَّهُ يَمْنَعُنِي مِنْ ذَلِكَ أَنِّي أَكْرَهُ أَنْ أُمِلَّكُمْ وَإِنِّي أَتَخَوَّلُكُمْ بِالْمَوْعِظَةِ، كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَخَوَّلُنَا بِهَا مَخَافَةَ السَّآمَةِ عَلَيْنَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

699. Ebu Vail Šekik b. Selema kazuje: "Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, savjetovao nas je i opominjao svakog četvrtka, pa mu neki čovjek reče: 'O Ebu Abdurrahmane, volio bih kada bi nam se svaki dan obraćao

savjetima i opomenama!' On tada reče: 'Jedino što me sprečava da tako postupim jeste to što se bojim da ću vam dosaditi. Nastojim odabrati pogodno vrijeme da vam se obratim savjetom, baš onako kako se i nama obraćao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bojeći se da nam ne dosadi.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 70, i Muslim, 2821.

٧٠٠ - عَنْ أَبِي الْيَقْظَانِ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ طُولَ صَلَاةِ الرَّجُلِ، وَقِصَرَ خُطْبَتِهِ، مَئِنَّةٌ مِنْ فِقْهِهِ. فَأَطِيلُوا الصَّلَاةَ وَأَقْصِرُوا الْخُطْبَةَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

700. Ebu Jakzan Ammar b. Jasir, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Zaista su dužina čovjekovog namaza i kratkoća njegove hutbe znakovi koji upućuju na njegovu učenost i pronicljivost, zato odužite namaz, a hutbu skratite." Hadis bilježi Muslim, 869.

٧٠١ - عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ السُّلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا أُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقُلْتُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، فَرَمَانِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ، فَقُلْتُ: وَا ثُكْلَ أُمِّيَاهْ مَا شَأْنُكُمْ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ؟ فَجَعَلُوا يَضْرِبُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَفْخَاذِهِمْ فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُصَمِّتُونَنِي لَكِنِّي سَكَتُّ، فَلَمَّا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَبِأَبِي هُوَ وَأُمِّي، مَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ أَحْسَنَ تَعْلِيمًا مِنْهُ، فَوَاللَّهِ مَا كَهَرَنِي وَلَا ضَرَبَنِي وَلَا شَتَمَنِي، قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةَ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ، إِنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ، وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ» أَوْ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ، وَقَدْ جَاءَ اللَّهُ بِالْإِسْلَامِ، وَإِنَّ مِنَّا رِجَالًا يَأْتُونَ الْكُهَّانَ؟ قَالَ: «فَلَا تَأْتِهِمْ». قُلْتُ: وَمِنَّا رِجَالٌ يَتَطَيَّرُونَ؟ قَالَ: «ذَاكَ شَيْءٌ يَجِدُونَهُ فِي صُدُورِهِمْ، فَلَا يَصُدَّنَّهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

701. Muavija b. Hakem es-Sulemi, radijallahu anhu, kazuje: "Dok sam klanjao za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, neki čovjek kihnu te mu rekoh: 'Allah ti se smilovao!', a ljudi me prostrijeliše pogledima. 'Teško meni, zašto me tako gledate?!', upitah. Na to oni počeše da udaraju rukama po svojim bedrima, pa kad shvatih da me ušutkuju, ušutio sam. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, draži mi je i od oca i od majke, završio namaz - a nikada, ni prije ni poslije njega, nisam vidio boljeg učitelja - Allaha mi, niti se namrgodio na mene, niti me udario, niti me izgrdio, samo je rekao: 'U namazu nije dopušteno ništa govoriti. Namaz je samo slavljenje i veličanje Allaha, i učenje Kur'ana', ili je rekao nešto slično tome. Tada mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, nedavno sam napustio paganstvo i prihvatio islam kojim nas je Allah počastio. Uistinu, među nama ima i onih koji još uvijek odlaze vračarima?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ti im nemoj odlaziti.' Ja opet rekoh: 'Među

nama ima i onih koji su sujevjerni[1].' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opet reče: 'To je osjećaj koji ovlada njihovim prsima, ali neka ih on nikako ne odvrati od onoga što su namjeravali učiniti.'" Hadis bilježi Muslim, 537.

٧٠٢ - وَعَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: وَعَظَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَوْعِظَةً وَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، وَذَرِفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ وَذَكَرَ الْحَدِيثَ، وَقَدْ سَبَقَ بِكَمَالِهِ فِي بَابِ الْأَمْرِ بِالْمُحَافَظَةِ عَلَى السُّنَّةِ، وَذَكَرْنَا أَنَّ التِّرْمِذِيَّ قَالَ: إِنَّهُ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

702. Irbad b. Sarija, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao nam je govor od kojeg su naša srca zatreperila, a oči zasuzile..." Cijeli hadis prethodno smo naveli pod brojem 157, kada smo govorili o naredbi ustrajnosti u prakticiranju sunneta i njegovih adaba, gdje smo spomenuli da je imam Tirmizi za ovaj hadis rekao da je hasen-sahih.

❧ 92. *Dostojanstvenost i staloženost*[2]

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَعِبَادُ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلَّذِينَ يَمۡشُونَ عَلَى ٱلۡأَرۡضِ هَوۡنٗا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ ٱلۡجَٰهِلُونَ قَالُواْ سَلَٰمٗا ٦٣﴾

A robovi Milostivoga su oni koji po zemlji mirno hodaju, a kada ih bestidnici oslove, odgovaraju: "Mir vama!" (El-Furkan, 63)

٧٠٣ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْتَجْمِعًا قَطُّ ضَاحِكًا حَتَّى تُرَى مِنْهُ لَهَوَاتُهُ، إِنَّمَا كَانَ يَتَبَسَّمُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

703. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Nikada Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisam vidjela da se grohotom nasmijao, niti su mu se ikada prilikom smijanja ukazale desni. On se samo osmjehivao." Muttefekun alejhi: Buhari, 6092, i Muslim, 899.

1. Zloslutni i koji vjeruju da neka obična i svakodnevna dešavanja predstavljaju dobre ili loše predznake.

2. Vjernik treba biti dostojanstven, staložen i pribran, te ne smije nasjesti na razne provokacije kojima će biti izložen, niti ga smiju uznemiriti razne sumnje i smutnje na koje će nailaziti. Njegovo srce treba da bude poput besprijekorno čistog ogledala na kojem se sve te provokacije, sumnje i smutnje ogledaju, ali one na njega ne ostavljaju nikakav trag. On ne smije biti poput spužve koja će negativnosti upijati, a koje će zatim iz njega procuriti, pa da ga vidiš utučenog i prevrtljivog.

❧ 93. *U džamiju, na naučne kružoke i sve ono što tome sliči, pohvalno je odlaziti dostojanstveno i smireno*

Uzvišeni Allah kaže:

ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ شَعَـٰٓئِرَ ٱللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَى ٱلْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾

Eto toliko! Pa ko poštiva Allahove propise – znak je čestita srca. (El-Hadždž, 32)

٧٠٤ – وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ، فَلَا تَأْتُوهَا وَأَنْتُمْ تَسْعَوْنَ، وَأْتُوهَا وَأَنْتُمْ تَمْشُونَ، وَعَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ، فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا، وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

زَادَ مُسْلِمٌ فِي رِوَايَةٍ لَهُ: «فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا كَانَ يَعْمِدُ إِلَى الصَّلَاةِ فَهُوَ فِي صَلَاةٍ».

704. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Kada se ikametom oglasi početak namaza, nemojte na njega dolaziti žurno i trčeći, već dolazite umjerenim hodom, i budite smireni i skrušeni. Klanjajte onaj dio namaza na koji stignete, a ono što ste propustili – upotpunite[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 908, i Muslim, 602.

U predaji koju bilježi Muslim nalazi se dodatak: "Kada neko od vas krene na namaz u džamiju, on se već nalazi u namazu."

٧٠٥ – وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ دَفَعَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَرَفَةَ فَسَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَاءَهُ زَجْرًا شَدِيدًا وَضَرْبًا وَصَوْتًا لِلْإِبِلِ، فَأَشَارَ بِسَوْطِهِ إِلَيْهِمْ وَقَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ فَإِنَّ الْبِرَّ لَيْسَ بِالْإِيضَاعِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَرَوَى مُسْلِمٌ بَعْضَهُ.

705. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje da se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao sa Arefata, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iza sebe začuo veliku buku, udaranje i oglašavanje deva. Svojim je bičem pokazao u njihovom pravcu i rekao: "O ljudi, budite smireni! Uistinu dobročinstvo nije u žurbi!" Hadis bilježi Buhari, 1671, a i Muslim, 1282, bilježi jedan njegov dio.

Pod "dobročinstvom" se podrazumijeva pokornost, odnosno ukazuje se na to da se žurbom ne postiže pokornost Allahu.

1. Nadoknadite ono što ste propustili od namaza, tj. naklanjajte propušteno. Način naklanjavanja propuštenih rekata detaljnije je pojašnjen u fikhskim djelima, koja tretiraju teme o načinu obavljanja islamskih propisa.

94. *Gostoprimstvo*

Uzvišeni Allah kaže:

هَلْ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَٰهِيمَ ٱلْمُكْرَمِينَ ﴿٢٤﴾ إِذْ دَخَلُوا۟ عَلَيْهِ فَقَالُوا۟ سَلَٰمًا ۖ قَالَ سَلَٰمٌ قَوْمٌ مُّنكَرُونَ ﴿٢٥﴾ فَرَاغَ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦ فَجَآءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ ﴿٢٦﴾ فَقَرَّبَهُۥٓ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٢٧﴾

Da li je do tebe doprla vijest o uvaženim gostima Ibrahimovim, kad mu oni uđoše i rekoše: "Mir vama!", i on reče: "Mir vama, ljudi neznani!" I on neprimjetno ode ukućanima svojim i donese debelo tele, i primače im ga: "Zar nećete jesti?", upita. (Ez-Zarijat, 24–27)

وَجَآءَهُۥ قَوْمُهُۥ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِن قَبْلُ كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ ۚ قَالَ يَٰقَوْمِ هَٰٓؤُلَآءِ بَنَاتِى هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ ۖ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ فِى ضَيْفِىٓ ۖ أَلَيْسَ مِنكُمْ رَجُلٌ رَّشِيدٌ ﴿٧٨﴾

I narod Lutov pohrli njemu – a i prije su radili sramotna djela. "O narode moj", reče on, "eto mojih kćeri, one su vam čistije! Bojte se Allaha i pred gostima mojim nemojte me sramotiti! Zar među vama nema razumnog čovjeka?" (Hud, 78)

٧٠٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

706. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka počasti svoga gosta. Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka održava rodbinske veze. Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka govori ono što je dobro i korisno ili neka šuti." Muttefekun alejhi: Buhari, 6018, i Muslim, 47.

٧٠٧ - وَعَنْ أَبِي شُرَيْحٍ خُوَيْلِدِ بْنِ عَمْرٍو الْخُزَاعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ جَائِزَتَهُ». قَالُوا: وَمَا جَائِزَتُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «يَوْمُهُ وَلَيْلَتُهُ. وَالضِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ، فَمَا كَانَ وَرَاءَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ عَلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يُقِيمَ عِنْدَ أَخِيهِ حَتَّى يُؤْثِمَهُ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ يُؤْثِمُهُ؟ قَالَ: «يُقِيمُ عِنْدَهُ وَلَا شَيْءَ لَهُ يَقْرِيهِ بِهِ».

707. Ebu Šurejh Huvejlid b. Amr el-Huzai, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka svome gostu uruči njegovu poputninu." Prisutni upitaše: "A šta je njegova poputnina, Allahov Poslaniče?" On odgovori: "Opskrba

koja mu je dovoljna da u putu provede jedan dan i jednu noć. Ugošćavanje treba da traje tri dana, a sve preko toga ubraja se u sadaku[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 6019, i Muslim, 48.

U verziji koju bilježi Muslim još se dodaje: "Musliman ne smije boraviti kod svoga brata toliko dugo da ga navede na to da počini grijeh." "A kako će ga navesti na grijeh, Allahov Poslaniče?", upitaše. "Ostat će kod njega dugo, a on neće imati ništa čime bi ga nahranio", odgovori on.

❧ 95. *Pohvalno je donijeti radosnu vijest i čestitati na nekom dobru*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ ٱلَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ ٱلْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُۥ ... ﴿١٨﴾﴾

...Zato obraduj robove Moje, koji Kur'an slušaju i slijede ono najljepše u njemu... (Ez-Zumer, 17–18)

﴿يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُم بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَٰنٍ وَجَنَّٰتٍ لَّهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُّقِيمٌ ﴿٢١﴾﴾

Gospodar njihov šalje im radosne vijesti da će im milostiv i blagonaklon biti i da će ih u džennetske bašče uvesti, u kojima će neprekidno uživati. (Et-Tevba, 21)

﴿... وَأَبْشِرُوا۟ بِٱلْجَنَّةِ ٱلَّتِى كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾﴾

...I radujte se Dženetu koji vam je obećan. (Fussilet, 30)

﴿فَبَشَّرْنَٰهُ بِغُلَٰمٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾﴾

I Mi smo ga obradovali dječakom blage naravi. (Es-Saffat, 101)

﴿وَلَقَدْ جَآءَتْ رُسُلُنَآ إِبْرَٰهِيمَ بِٱلْبُشْرَىٰ ... ﴿٦٩﴾﴾

I Ibrahimu smo izaslanike Naše poslali da mu donesu radosnu vijest... (Hud, 69)

1. Pružanje gostoprimstva duže od tri dana, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao je sadakom koja je inače dobrovoljna, što upućuje na to da je pružanje gostoprimstva u trajanju od tri dana - vadžib, tj. obaveza. Učenjaci kažu da domaćin prvi dan prema gostu treba biti posebno pažljiv, da se drugi i treći dan prema njemu treba ponašati uobičajeno i častiti ga hranom koja se po običaju jede u njegovoj kući. Nakon toga više nije obavezan da ga ugošćava, već se sve nakon tri dana računa sadakom, tj. dobrovoljnim, a ne obaveznim ugošćavanjem. Ako gost nakon tri dana krene dalje, lijepo je da ga domaćin opskrbi za put hranom i vodom koja mu je dovoljna za putovanje u trajanju od jednog dana i jedne noći, a to je u hadisu spomenuta poputnina.

وَٱمۡرَأَتُهُۥ قَآئِمَةٞ فَضَحِكَتۡ فَبَشَّرۡنَٰهَا بِإِسۡحَٰقَ وَمِن وَرَآءِ إِسۡحَٰقَ يَعۡقُوبَ ﴿٧١﴾

A žena njegova koja je tu stajala, osmjehnu se, i Mi je obradovasmo Ishakom, a poslije Ishaka Jakubom. (Hud, 71)

فَنَادَتۡهُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَهُوَ قَآئِمٞ يُصَلِّي فِي ٱلۡمِحۡرَابِ أَنَّ ٱللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحۡيَىٰ ... ﴿٣٩﴾

I dok se on u hramu stojeći molio, meleki ga zovnuše: "Allah ti javlja radosnu vijest: rodit će ti se Jahja..." (Alu Imran, 39)

إِذۡ قَالَتِ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ يَٰمَرۡيَمُ إِنَّ ٱللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٖ مِّنۡهُ ٱسۡمُهُ ٱلۡمَسِيحُ ... ﴿٤٥﴾

A kada meleki rekoše: "O Merjema, Allah ti javlja radosnu vijest, od Njega Riječ; ime će mu biti Mesih..." (Alu Imran, 45)

٧٠٨ - عَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ - وَيُقَالُ أَبُو مُحَمَّدٍ، وَيُقَالُ أَبُو مُعَاوِيَةَ - عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَشَّرَ خَدِيجَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ، لَا صَخَبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

708. Abdullah b. Ebu Evfa, radijallahu anhu, kojeg neki zovu Ebu Ibrahim, neki Ebu Muhammed, a neki Ebu Muavija, kazuje: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao je Hatidžu, radijallahu anha, obavijestivši je da će u Džennetu imati kuću od šupljeg bisera u kojoj neće biti nikakve buke niti umora." Muttefekun alejhi: Buhari, 3819, i Muslim, 2433.

٧٠٩ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ تَوَضَّأَ فِي بَيْتِهِ، ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ: لَأُلْزَمَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَأَكُونَنَّ مَعَهُ يَوْمِي هَذَا، فَجَاءَ الْمَسْجِدَ، فَسَأَلَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: وَجَّهَ هَهُنَا، قَالَ: فَخَرَجْتُ عَلَى أَثَرِهِ أَسْأَلُ عَنْهُ، حَتَّى دَخَلَ بِئْرَ أَرِيسٍ فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ حَتَّى قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَاجَتَهُ وَتَوَضَّأَ، فَقُمْتُ إِلَيْهِ، فَإِذَا هُوَ قَدْ جَلَسَ عَلَى بِئْرِ أَرِيسٍ، وَتَوَسَّطَ قُفَّهَا، وَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ وَدَلَّاهُمَا فِي الْبِئْرِ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ انْصَرَفْتُ. فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ فَقُلْتُ: لَأَكُونَنَّ بَوَّابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْيَوْمَ. فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَدَفَعَ الْبَابَ فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ فَقَالَ: أَبُو بَكْرٍ، فَقُلْتُ: عَلَى رِسْلِكَ، ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ، فَقَالَ: «ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ» فَأَقْبَلْتُ حَتَّى قُلْتُ لِأَبِي بَكْرٍ: ادْخُلْ وَرَسُولُ اللَّهِ يُبَشِّرُكَ بِالْجَنَّةِ، فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى جَلَسَ عَنْ يَمِينِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهُ فِي الْقُفِّ، وَدَلَّى رِجْلَيْهِ فِي الْبِئْرِ كَمَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ، ثُمَّ رَجَعْتُ وَجَلَسْتُ، وَقَدْ تَرَكْتُ أَخِي يَتَوَضَّأُ وَيَلْحَقُنِي، فَقُلْتُ: إِنْ يُرِدِ اللَّهُ بِفُلَانٍ - يُرِيدُ أَخَاهُ - خَيْرًا يَأْتِ بِهِ. فَإِذَا إِنْسَانٌ يُحَرِّكُ الْبَابَ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ فَقَالَ: عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَقُلْتُ: عَلَى رِسْلِكَ، ثُمَّ جِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ وَقُلْتُ: هَذَا عُمَرُ يَسْتَأْذِنُ؟ فَقَالَ: «ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ» فَجِئْتُ عُمَرَ، فَقُلْتُ: أَذِنَ وَيُبَشِّرُكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْجَنَّةِ، فَدَخَلَ فَجَلَسَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْقُفِّ عَنْ يَسَارِهِ وَدَلَّى رِجْلَيْهِ فِي الْبِئْرِ، ثُمَّ رَجَعْتُ فَجَلَسْتُ فَقُلْتُ: إِنْ يُرِدِ اللَّهُ بِفُلَانٍ خَيْرًا - يَعْنِي أَخَاهُ - يَأْتِ بِهِ. فَجَاءَ إِنْسَانٌ فَحَرَّكَ الْبَابَ فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ فَقَالَ: عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ، فَقُلْتُ: عَلَى رِسْلِكَ، وَجِئْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ: «ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ مَعَ بَلْوَى تُصِيبُهُ» فَجِئْتُ فَقُلْتُ: ادْخُلْ وَيُبَشِّرُكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْجَنَّةِ مَعَ بَلْوَى تُصِيبُكَ، فَدَخَلَ فَوَجَدَ الْقُفَّ قَدْ مُلِئَ، فَجَلَسَ وُجَاهَهُمْ مِنَ الشِّقِّ الْآخَرِ. قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ: فَأَوَّلْتُهَا قُبُورَهُمْ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَزَادَ فِي رِوَايَةٍ: «وَأَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحِفْظِ الْبَابِ وَفِيهَا: أَنَّ عُثْمَانَ حِينَ بَشَّرَهُ حَمِدَ اللَّهَ تَعَالَى، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُ الْمُسْتَعَانُ.

709. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, pripovijeda da je jednom prilikom uzeo abdest u svojoj kući, a zatim izašao, rekavši: "Danas ću slijediti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i čitav ću dan provesti s njim." Došao je u džamiju i upitao gdje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a prisutni mu rekoše da se uputio u tom i tom pravcu. Ebu Musa, radijallahu anhu, o tome pripovijeda: "Krenuo sam za njim raspitujući se o njemu sve dok ga ne nađoh kod bunara Eris[1]. Sjeo sam pred vrata i tu ostao sve dok on nije obavio prirodnu potrebu i uzeo abdest, a nakon toga sam mu prišao. On je već bio sjeo na sredinu ograde bunara, a svoje je potkoljenice spustio u bunar. Poselamio sam ga, a zatim sam sjeo kod ulaznih vrata, rekavši: 'Danas ću sigurno biti Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, čuvar na ovim vratima.' Došao je Ebu Bekr, radijallahu anhu, i, gurnuvši vrata, pokušao ući, a ja upitah: 'Ko je?' 'Ebu Bekr', odgovori on. 'Samo malo pričekaj!', rekoh. Otišao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, došao je Ebu Bekr i traži dozvolu da uđe.' 'Pusti ga i obraduj ga Džennetom', reče on. Vratio sam se i rekao mu: 'Uđi! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao te Džennetom.' Ebu Bekr, radijallahu anhu, ušao je i sjeo na ogradu bunara, s Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, desne strane, spuštajući svoje noge u bunar, baš onako kako je to učinio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i otkrivši pri tome svoje potkoljenice. Opet sam se vratio na svoje mjesto i sjeo. Svoga brata ostavio sam (kod kuće) kako uzima abdest, a želio sam da me sustigne i da mi se pridruži. Pomislio sam: 'Ako Uzvišeni Allah nekom čovjeku želi dobro - a mislio je na svoga brata - sada će ga ovdje dovesti.' Utom neki čovjek zatrese vratima, pa ga upitah: 'Ko je?' 'Omer b. Hattab', odgovori

1. Bunar Eris nalazio se u jednoj bašti u Medini nedaleko od Kubaa. U ovaj je bunar sa Osmanove ruke skliznuo prsten koji mu je poklonio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

on. Rekao sam mu da pričeka, pa sam otišao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nakon što sam ga poselamio, obavijestio sam ga da Omer traži dozvolu da uđe. On reče: 'Pusti ga da uđe i obraduj ga Džennetom.' Otišao sam do Omera, radijallahu anhu, i rekao mu: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio ti je da uđeš i obradovao te Džennetom.' Omer, radijallahu anhu, uđe i sjede na ogradu bunara, s Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, lijeve strane te svoje noge spusti u bunar. Ja sam se opet vratio na svoje mjesto, sjeo i pomislio: 'Ako Uzvišeni Allah nekom čovjeku želi dobro – a mislio je na svoga brata – sada će ga dovesti.' Tada dođe neki čovjek i pokuca na vrata, pa ga upitah: 'Ko je to?' 'Osman b. Affan', odgovori on. 'Samo malo', rekoh. Otišao sam do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu ko je došao, a on reče: 'Reci mu neka uđe i obraduj ga Džennetom, uz nevolju i iskušenje koji će mu se dogoditi.' Otišao sam do njega i rekao mu: 'Uđi! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao te Džennetom, uz iskušenje i nevolju koji će te zadesiti.' Ušao je i, pošto je sva ograda bunara već bila popunjena, on sjede nasuprot njima." Seid b. Musejjib rekao je: "Protumačio sam da će po redoslijedu po kojem su posjedali isto tako biti ukopani u svoje kabure." Muttefekun alejhi: Buhari, 3674, i Muslim, 2403.

U drugoj se verziji navodi: "...pa mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da čuvam vrata." U toj verziji još se navodi da se Osman, radijallahu anhu, nakon što je obradovan Džennetom, zahvalio Allahu i nakon toga dodao: "Allah je Taj od koga pomoć tražimo."

٧١٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا قُعُودًا حَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمَعَنَا أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي نَفَرٍ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَيْنِ أَظْهُرِنَا فَأَبْطَأَ عَلَيْنَا وَخَشِينَا أَنْ يُقْتَطَعَ دُونَنَا وَفَزِعْنَا فَقُمْنَا، فَكُنْتُ أَوَّلَ مَنْ فَزِعَ. فَخَرَجْتُ أَبْتَغِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى أَتَيْتُ حَائِطًا لِلْأَنْصَارِ لِبَنِي النَّجَّارِ، فَدُرْتُ بِهِ هَلْ أَجِدُ لَهُ بَابًا؟ فَلَمْ أَجِدْ، فَإِذَا رَبِيعٌ يَدْخُلُ فِي جَوْفِ حَائِطٍ مِنْ بِئْرٍ خَارِجَةٍ - وَالرَّبِيعُ: الْجَدْوَلُ الصَّغِيرُ - فَاحْتَفَزْتُ، فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «أَبُو هُرَيْرَةَ؟» فَقُلْتُ: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «مَا شَأْنُكَ؟» قُلْتُ: كُنْتَ بَيْنَ أَظْهُرِنَا فَقُمْتَ فَأَبْطَأْتَ عَلَيْنَا، فَخَشِينَا أَنْ تُقْتَطَعَ دُونَنَا، فَفَزِعْنَا، فَكُنْتُ أَوَّلَ مَنْ فَزِعَ فَأَتَيْتُ هَذَا الْحَائِطَ، فَاحْتَفَزْتُ كَمَا يَحْتَفِزُ الثَّعْلَبُ، وَهَؤُلَاءِ النَّاسُ وَرَائِي. فَقَالَ: «يَا أَبَا هُرَيْرَةَ» وَأَعْطَانِي نَعْلَيْهِ فَقَالَ: «اذْهَبْ بِنَعْلَيَّ هَاتَيْنِ، فَمَنْ لَقِيتَ مِنْ وَرَاءِ هَذَا الْحَائِطِ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُسْتَيْقِنًا بِهَا قَلْبُهُ، فَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ» وَذَكَرَ الْحَدِيثَ بِطُولِهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

710. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, pripovijeda: "Sjedili smo u društvu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a s nama su bili i Ebu

Bekr i Omer, radijallahu anhuma, pa se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udaljio sa sijela i kako se dugo nije vraćao, pobojali smo se da mu se nije desilo nešto loše, pa smo se podigli na noge. Bio sam prvi koji je iskazao zabrinutost za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam izašao i krenuo za njim. Došao sam do jedne zidom ograđene bašte, koja je pripadala ensarijama iz plemena Benu Nedždžar, pa sam obilazio oko nje ne bih li ugledao ulazna vrata, ali ih nisam pronašao. Tada sam vidio jedan mali potočić, koji dolazi iz vanjskog bunara i koji svojim tokom ulazi u unutrašnjost ograđene bašte i protiče kroz nju. Čučnuo sam i izdužio se, te sam se, na mjestu gdje potočić ulazi kroz zid, nekako provukao kroz njega, i ušao unutra kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on upita: 'Je li to Ebu Hurejra?' 'Da, to sam ja, Allahov Poslaniče', rekoh. 'Jesi li trebao nešto?', upita on. Ja mu tada rekoh: 'Bio si među nama, a zatim si otišao i dugo te nije bilo, pa smo se pobojali da ti se nije desilo nešto loše. Zbog toga smo osjetili nemir i strah, a ja sam bio među prvima koji su se zabrinuli. Došao sam do ove ograđene bašte pa sam se poput lisice provukao kroz otvor kuda potočić ulazi u unutrašnjost ovog zida, a ima još ljudi koji su krenuli za mnom i koji te traže.'" Ebu Hurejra, radijallahu anhu, dalje kazuje: "Pruživši mi svoje papuče, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'O Ebu Hurejra, uzmi ove moje papuče i idi![1] Koga god sretneš izvan ove bašte, a on iskreno i čvrsto iz dubine srca bude svjedočio da nema boga osim Allaha, obraduj ga Džennetom.'" Hadis bilježi Muslim, 31.

٧١١ - وَعَنِ ابْنِ شُمَاسَةَ، قَالَ: حَضَرْنَا عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَهُوَ فِي سِيَاقَةِ الْمَوْتِ فَبَكَى طَوِيلًا، وَحَوَّلَ وَجْهَهُ إِلَى الْجِدَارِ، فَجَعَلَ ابْنُهُ يَقُولُ: يَا أَبَتَاهُ، أَمَا بَشَّرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَذَا؟ أَمَا بَشَّرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَذَا؟ فَأَقْبَلَ بِوَجْهِهِ فَقَالَ: إِنَّ أَفْضَلَ مَا نُعِدُّ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، إِنِّي قَدْ كُنْتُ عَلَى أَطْبَاقٍ ثَلَاثٍ: لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَمَا أَحَدٌ أَشَدَّ بُغْضًا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنِّي، وَلَا أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَكُونَ قَدِ اسْتَمْكَنْتُ مِنْهُ فَقَتَلْتُهُ، فَلَوْ مُتُّ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ لَكُنْتُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ. فَلَمَّا جَعَلَ اللَّهُ الْإِسْلَامَ فِي قَلْبِي أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: ابْسُطْ يَمِينَكَ فَلْأُبَايِعْكَ، فَبَسَطَ يَمِينَهُ فَقَبَضْتُ يَدِي، فَقَالَ: «مَا لَكَ يَا عَمْرُو؟» قُلْتُ: أَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِطَ. قَالَ: «تَشْتَرِطُ مَاذَا؟» قُلْتُ: أَنْ يُغْفَرَ لِي. قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْإِسْلَامَ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ، وَأَنَّ الْهِجْرَةَ تَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهَا، وَأَنَّ الْحَجَّ يَهْدِمُ

1. Imam Nevevi, Allah mu se smilovao, kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao svoje papuče Ebu Hurejri, radijallahu anhu, kako bi ih on pokazao svima onima koji su se bili zabrinuli, tj. da bi bile vrsta dokaza da je s njim sve uredu i da mu se ništa loše nije desilo.

مَا كَانَ قَبْلَهُ؟» وَمَا كَانَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا أَجَلَّ فِي عَيْنَيَّ مِنْهُ، وَمَا كُنْتُ أُطِيقُ أَنْ أَمْلَأَ عَيْنِي مِنهُ إِجْلَالًا لَهُ، وَلَوْ سُئِلْتُ أَنْ أَصِفَهُ مَا أَطَقْتُ، لِأَنِّي لَمْ أَكُنْ أَمْلَأُ عَيْنِي مِنْهُ وَلَوْ مُتُّ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ لَرَجَوْتُ أَنْ أَكُونَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ. ثُمَّ وُلِّينَا أَشْيَاءَ مَا أَدْرِي مَا حَالِي فِيهَا؟ فَإِذَا أَنَا مُتُّ فَلَا تَصْحَبَنِّي نَائِحَةٌ وَلَا نَارٌ، فَإِذَا دَفَنْتُمُونِي، فَشُنُّوا عَلَيَّ التُّرَابَ شَنًّا، ثُمَّ أَقِيمُوا حَوْلَ قَبْرِي قَدْرَ مَا تُنْحَرُ جَزُورٌ، وَيُقْسَمُ لَحْمُهَا، حَتَّى أَسْتَأْنِسَ بِكُمْ، وَأَنْظُرَ مَا أُرَاجِعُ بِهِ رُسُلَ رَبِّي. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

711. Ibn Šumasa kazuje: "Došli smo kod Amra b. Asa, radijallahu anhu, kada je bio na samrtnoj postelji. Dugo je plakao, pa je okrenuo svoje lice prema zidu. Tada mu njegov sin poče govoriti: 'Oče moj, zar te Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije obradovao tim i tim?' On tada okrenu svoje lice i reče: 'Najvrednije što možemo pripremiti jesu riječi šehadeta, da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik. Uistinu sam prošao kroz tri različita perioda: jedno vrijeme niko više od mene nije mrzio i prezirao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i u tom periodu ništa mi ne bi bilo draže od toga da sam ga se mogao dočepati i onda ga ubiti. Da sam umro u takvom stanju, sigurno bih bio jedan od stanovnika Vatre. Kada je Uzvišeni Allah dao da u moje srce uđe islam, došao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Pruži svoju desnicu da ti prisegnem na vjernost!' Ispružio je svoju ruku, a ja sam svoju povukao. 'Šta ti je, Amre?', upitao me. 'Želim da postavim uvjet!', odgovorih mu. 'Kakav uvjet želiš postaviti?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja mu rekoh: 'Da mi bude oprošteno.' Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zar ne znaš da islam poništava prethodno počinjene grijehe i zar ne znaš da hidžra poništava ono što je bilo prije nje, i zar ne znaš da hadž briše ono što mu je prethodilo?' Niko mi tada nije bio draži od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti je iko u mojim očima bio uvaženiji i veći od njega. Svoje oči nikako nisam mogao zasititi gledajući u njega, toliko sam ga poštovao i uvažavao. Da su od mene zatražili da ga opišem, to ne bih bio u stanju, jer ga se moje oči nikada nisu nagledale niti zasitile. Da sam umro u tom stanju, ponadao bih se da ću biti jedan od stanovnika Dženneta. Zatim sam postavljen za namjesnika i preuzeo sam odgovornost za mnoge stvari, pa ne znam kako ću proći zbog svega toga. Kada umrem, neka moju povorku ne slijedi ona koja nariče i neka u mojoj povorci ne bude vatre[1]. Kada me položite u kabur, zemlju nagrćite pomalo, a zatim se poredajte oko mog kabura i ostanite toliko vremena

1. U doba džahilijeta vladao je običaj da se u povorci koja prati umrlog nose baklje.

koliko je potrebno da se zakolje deva i podijeli njeno meso[1], kako bih osjećao vašu podršku i dok ne vidim kako ću odgovoriti izaslanicima svoga Gospodara[2]." Hadis bilježi Muslim, 121.

❧ 96. *Ispraćaj prijatelja i oporuka prilikom rastanka prije nego što krene na put ili negdje drugo, dova za njega i traženje da on čini dovu za one koji ostaju*

Uzvišeni Allah kaže:

وَوَصَّىٰ بِهَآ إِبْرَٰهِـۧمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَٰبَنِىَّ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصْطَفَىٰ لَكُمُ ٱلدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾ أَمْ كُنتُمْ شُهَدَآءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ ٱلْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنۢ بَعْدِى قَالُوا۟ نَعْبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ ءَابَآئِكَ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ إِلَٰهًا وَٰحِدًا وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾

I Ibrahim ostavi u emanet to sinovima svojim, a i Jakub: "Sinovi moji, Allah vam je odabrao pravu vjeru, i nipošto ne umirite drukčije nego kao muslimani!" Vi niste bili prisutni kada je Jakubu smrtni čas došao i kada je sinove svoje upitao: "Kome ćete se, poslije mene, klanjati?" "Klanjat ćemo se", odgovorili su, "Bogu tvome, Bogu tvojih predaka Ibrahima i Ismaila i Ishaka, Bogu Jedinome! I mi se Njemu pokoravamo." (El-Bekara, 132–133)

٧١٢ - فَمِنْهَا حَدِيثُ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - الَّذِي سَبَقَ فِي بَابِ إِكْرَامِ أَهْلِ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِينَا خَطِيبًا، فَحَمِدَ اللَّهَ، وَأَثْنَى عَلَيْهِ، وَوَعَظَ وَذَكَّرَ، ثُمَّ قَالَ: أَمَّا بَعْدُ، أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأُجِيبَ، وَأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ، أَوَّلُهُمَا: كِتَابُ اللَّهِ، فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ، فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ، وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ» فَحَثَّ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ، وَرَغَّبَ فِيهِ، ثُمَّ قَالَ: «وَأَهْلُ بَيْتِي، أُذَكِّرُكُمُ اللَّهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي». رَوَاهُ مُسْلِمٌ. وَقَدْ سَبَقَ بِطُولِهِ.

1. Neki učenjaci kažu da je ovo bio idžtihad Amra b. Asa, radijallahu anhu, tj. njegovo samostalno mišljenje, i napominju da se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ne prenosi da bi toliko dugo bio kod kabura nakon što bi se umrli ukopao, jer je za klanje, rasparčavanje i dijeljenje mesa jedne deve potrebno mnogo vremena, a poznato je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio svojim ashabima da na kaburu, nakon ukopa umrlog, ostanu toliko koliko je potrebno da Uzvišenom Allahu upute dovu za umrlog i zamole Ga da mu oprosti i učvrsti ga prilikom ispitivanja u kaburu.

2. Riječi: "dok ne vidim", ovdje znače: "dok ne prođem kroz sve ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisima nagovijestio da će se desiti sa umrlim u kaburu", a to je, između ostalog, i ispitivanje za koje su zadužena dvojica meleka. Hadis u kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imenovao dvojicu meleka koji će u kaburu ispitivati svakog čovjeka rekavši da se jedan od njih zove Munker, a drugi Nekir, bilježe Tirmizi, 1071, i Ibn Hibban, *Sahih*, 3177, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu.

712. U hadisu koji smo već naveli kada smo govorili o ukazivanju posebne počasti porodici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i vrlinama i odlikama ehlul-bejta, Zejd b. Erkam, radijallahu anhu, kazuje: "Jednom prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i obratio nam se prigodnim govorom. Zahvalio je Allahu i pohvalio Ga, te nas opomenuo i podsjetio, a zatim rekao: 'O ljudi, ja sam samo čovjek, a približilo se vrijeme kada će mi doći izaslanik moga Gospodara[1], pa ću mu se odazvati. Ostavljam vam dva velika i teška emaneta: prvi je Allahova Knjiga, u kojoj su svjetlost i uputa, pa se nje čvrsto prihvatite i pridržavajte se svih njenih smjernica.' Zatim je podsticao na slijeđenje Allahove Knjige i neophodnost njene primjene u životu, a potom je rekao: 'I ostavljam vam ehlul-bejt, svoju porodicu. Allahom vas opominjem i podsjećam u pogledu svoje porodice...'" Hadis bilježi Muslim, 2408. Ovaj smo hadis u cijelosti citirali pod brojem 346.

٧١٣ - وَعَنْ أَبِي سُلَيْمَانَ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ شَبَبَةٌ مُتَقَارِبُونَ، فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ عِشْرِينَ لَيْلَةً، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَحِيمًا رَفِيقًا، فَظَنَّ أَنَّا قَدِ اشْتَقْنَا أَهْلَنَا. فَسَأَلَنَا عَمَّنْ تَرَكْنَا مِنْ أَهْلِنَا، فَأَخْبَرْنَاهُ، فَقَالَ: «ارْجِعُوا إِلَى أَهْلِيكُمْ فَأَقِيمُوا فِيهِمْ، وَعَلِّمُوهُمْ وَمُرُوهُمْ، وَصَلُّوا صَلَاةَ كَذَا فِي حِينِ كَذَا، وَصَلُّوا كَذَا فِي حِينِ كَذَا، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ، وَلْيَؤُمَّكُمْ أَكْبَرُكُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

زَادَ الْبُخَارِيُّ فِي رِوَايَةٍ لَهُ: «وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي».

713. Ebu Sulejman Malik b. Huvejris, radijallahu anhu, kazuje: "Došli smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a svi smo bili mladići jednakih godina. Ostali smo kod njega dvadeset noći. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je milostiv i brižan, pa je pomislio da smo se zaželjeli svojih porodica. Upitao nas je o tome koga smo ostavili kod kuće od članova porodice. Kada smo ga o tome obavijestili, on reče: 'Vratite se svojim porodicama i ostanite kod njih. Podučite ih i pojasnite im dužnosti koje moraju obavljati. Te i te namaze obavljajte u to i to vrijeme[2]. Kada nastupi vrijeme nekog namaza, neka jedan od vas prouči ezan, a neka vas u namazu kao imam predvodi onaj koji je među vama najstariji.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 631, i Muslim, 674.

1. Izaslanik o kojem je ovdje riječ jeste Melek smrti.

2. U hadisu nije precizirano o kojim se namazima i namaskim vremenima radi. Ibn Hadžer kaže: "Ni u jednoj od verzija hadisa Malika b. Huvejrisa, radijallahu anhu, nisam našao podatak o kojim se namaskim vremenima radilo. Vjerovatno ih nije spomenuo zbog toga što je to kod njih bilo općepoznato..." Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 13/236.

U verziji koju bilježi Buhari navodi se dodatak: "...i klanjajte onako kako ste mene vidjeli da klanjam."

٧١٤ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: اسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعُمْرَةِ، فَأَذِنَ، وَقَالَ: «لَا تَنْسَنَا يَا أُخَيَّ مِنْ دُعَائِكَ». فَقَالَ كَلِمَةً مَا يَسُرُّنِي أَنَّ لِي بِهَا الدُّنْيَا.

وَفِي رِوَايَةٍ، قَالَ: «أَشْرِكْنَا يَا أُخَيَّ فِي دُعَائِكَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

714. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, kazuje: "Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio sam dozvolu da obavim umru, pa mi je on to dozvolio, rekavši: 'Brate moj, nemoj nas zaboraviti u svojim dovama!' Ove riječi koje mi je uputio draže su mi nego da u zamjenu za njih dobijem čitav dunjaluk." Hadis bilježe Ebu Davud, 1498, i Tirmizi, 3562, koji kaže da je hasen-sahih.[1]

U drugoj verziji navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Omeru, radijallahu anhu, rekao: "Brate moj, spomeni i nas u dovi!"

٧١٥ - وَعَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقُولُ لِلرَّجُلِ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا: ادْنُ مِنِّي حَتَّى أُوَدِّعَكَ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوَدِّعُنَا فَيَقُولُ: «أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ دِينَكَ، وَأَمَانَتَكَ، وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

715. Salim b. Abdullah b. Omer prenosi da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, imao običaj da čovjeku koji krene na put kaže: "Približi mi se da se s tobom oprostim onako kako se s nama opraštao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je govorio: 'Allahu povjeravam tvoju vjeru, tvoj emanet, i konačnicu tvojih djela.'"[2] Hadis bilježi Tirmizi, 3438, koji kaže da je hasen-sahih.

٧١٦ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ الْخَطْمِيِّ الصَّحَابِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُوَدِّعَ الْجَيْشَ قَالَ: «أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ دِينَكُمْ، وَأَمَانَتَكُمْ، وَخَوَاتِيمَ أَعْمَالِكُمْ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَغَيْرُهُ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

716. Ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, po imenu Abdullah b. Jezid el-Hatmi, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom ispraćaja vojske, govorio: "Allahu povjeravam vašu vjeru, vaše emanete i konačnicu vaših djela." Hadis je sahih. Bilježe ga Ebu Davud, 2601, i drugi, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

1. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daiful-džami es-sagir ve zijadetuh*, 6278.

2. Molim Allaha da u vjeri budeš čvrst i postojan, da izvršiš emanet koji si preuzeo prema Allahu i prema ljudima, i da se tvoj život okonča na najljepši način.

٧١٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أُرِيدُ سَفَرًا، فَزَوِّدْنِي، فَقَالَ: «زَوَّدَكَ اللَّهُ التَّقْوَى». قَالَ: زِدْنِي، قَالَ: «وَغَفَرَ ذَنْبَكَ». قَالَ: زِدْنِي، قَالَ: «وَيَسَّرَ لَكَ الْخَيْرَ حَيْثُمَا كُنْتَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

717. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'O Allahov Poslaniče, želim krenuti na put, pa me opremi i opskrbi!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Allah te opskrbio bogobojaznošću!' Čovjek opet reče: 'Daj mi još!', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzvrati mu riječima: 'Allah ti oprostio tvoje grijehe!' Čovjek opet reče: 'Još povećaj!', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Neka ti Allah olakša svako dobro bez obzira na kojem mjestu bio i gdje se nalazio!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3444, koji kaže da je hasen.

97. *Istihara-namaz*[1] *i šúra - dogovaranje*

Uzvišeni Allah kaže:

...وَشَاوِرْهُمْ فِي ٱلْأَمْرِ... ﴿١٥٩﴾

...I dogovaraj se s njima... (Alu Imran, 159)

...وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ... ﴿٣٨﴾

...i koji se o poslovima svojim dogovaraju... (Eš-Šura, 38)

٧١٨ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا الْاسْتِخَارَةَ فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا كَالسُّورَةِ مِنَ الْقُرْآنِ، يَقُولُ: «إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ، فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ لِيَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ: عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي، ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ: عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاصْرِفْهُ عَنِّي، وَاصْرِفْنِي عَنْهُ، وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ، ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ». قَالَ: وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

718. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao nas je klanjanju istihara-namaza u svakoj situaciji,

1. Istihara je nafila-namaz kojim od Gospodara, učeći posebnu dovu, tražimo da nas uputi na ono što je u određenoj situaciji za nas dobro, odnosno najbolje.

kao što nas je podučavao i kur'anskim surama. Govorio je: 'Kada neko od vas htjedne nešto uraditi, neka klanja dva rekata dobrovoljnog namaza, a zatim neka kaže:

Allāhumme innī estehīruke bi ilmike, ve estakdiruke bi kudretike ve es'eluke min fadlikel-azīmi, fe inneke takdiru ve lā akdiru, ve ta'lemu ve lā a'lemu, ve ente Allāmul-gujūb. Allāhumme in kunte ta'lemu enne hāzel--emre (ovdje imenovati i spomenuti o kakvoj se potrebi radi) hajrun lī fī dīnī ve meāšī ve ākibeti emrī (ili je ovdje rekao: ādžili emrī ve ādžilihī) fakdurhu lī ve jessirhu lī, summe bārik lī fīhi, ve in kunte ta'lemu enne hāzel-emre šerrun lī fī dīnī ve meāšī ve ākibeti emrī (ili je i ovdje rekao: ādžili emrī ve ādžilihī) fasrifhu annī, vasrifnī anhu vakdur lijel-hajre hajsu kāne, summe erdinī bih!

Allahu moj, molim Te da me iz Svog sveobuhvatnog znanja, Svojom snagom i iz Svoje velike dobrote uputiš na ono što je za mene najbolje. Ti si Svemoćni, a ja sam nemoćan, Ti si Sveznajući, a ja znanja nemam, Ti si Jedini, Onaj koji sve skriveno poznaje. Allahu moj, ako je ovo što sam naumio uraditi (ovdje spomenuti o kakvoj se potrebi radi) dobro za mene, moju vjeru i moj život i konačnicu (ili je rekao: za moju sadašnjost i budućnost), onda mi odredi da to uradim, i to mi olakšaj i podari mi blagoslov u tome. A ako je ovo što želim uraditi loše za mene, po moju vjeru i moj život i konačnicu (ili je rekao: moju sadašnjost ili budućnost), onda to udalji od mene, a mene od njega i odredi da me zadesi ono što je za mene dobro, bez obzira šta to bilo, i učini da time budem zadovoljan.'" Hadis bilježi Buhari, 1166.

❧ 98. *Pohvalno je jednim putem ići na bajram-namaz, u posjetu bolesniku, na hadž, u borbu na Allahovom putu, na dženazu i tome slično, a vraćati se drugim putem, a sve to kako bi se povećao broj mjesta na kojima se čini ibadet*

٧١٩ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ يَوْمُ عِيدٍ خَالَفَ الطَّرِيقَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

719. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, išao bi na bajram-namaz jednim, a vraćao se drugim putem." Hadis bilježi Buhari, 986.

٧٢٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَخْرُجُ مِنْ طَرِيقِ الشَّجَرَةِ وَيَدْخُلُ مِنْ طَرِيقِ الْمُعَرَّسِ، وَإِذَا دَخَلَ مَكَّةَ دَخَلَ مِنَ الثَّنِيَّةِ الْعُلْيَا وَيَخْرُجُ مِنَ الثَّنِيَّةِ السُّفْلَى. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

720. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pri odlasku iz Medine išao putem po imenu Tarikuš-šedžera[1], a kada bi se vraćao, dolazio bi putem koji se zvao Tarikul-muarres[2]. Kada bi ulazio u Meku, ušao bi preko Senijjetul-ul'jaa - Gornjeg obronka, a kada bi izlazio iz nje, izlazio bi kroz Senijjetus-sufla - Donji obronak. Muttefekun alejhi: Buhari, 1533, i Muslim, 1257.

❧ 99. *Lijepo je dati prednost desnoj strani u svemu što je u domenu plemenitog i lijepog*

U lijepa i plemenita djela pri čijem se obavljanju daje prednost desnoj strani ubrajamo, između ostalih, sljedeća: uzimanje abdesta, gusula, tejemuma, oblačenje svih dijelova odjeće, obuvanje, ulazak u džamiju, čišćenje usta misvakom, nanošenje surme, odsijecanje noktiju, skraćivanje brkova, čupanje dlaka ispod pazuha, brijanje glave, predavanje selama nakon namaza, jelo i piće, rukovanje, dodirivanje Crnog kamena, izlazak iz nužnika, davanje i uzimanje nečega, i sve drugo slično tome. Lijevoj strani treba dati prednost u svemu što je suprotno navedenom, a tu spada: išmrkivanje nosa i pljuvanje, ulazak u nužnik, izlazak iz džamije, izuvanje obuće i papuča, skidanje odjeće, pranje poslije nužde, i svi postupci koji nose prljavštinu, neugodnost, neprijatnost i tome slično.

Uzvišeni Allah kaže:

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَٰبَهُۥ بِيَمِينِهِۦ فَيَقُولُ هَآؤُمُ ٱقْرَءُوا۟ كِتَٰبِيَهْ ﴿١٩﴾

Onaj kome se knjiga njegova u desnu ruku njegovu dā, reći će: "Evo vam, čitajte knjigu moju!" (El-Hakka, 19)

فَأَصْحَٰبُ ٱلْمَيْمَنَةِ مَآ أَصْحَٰبُ ٱلْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾ وَأَصْحَٰبُ ٱلْمَشْـَٔمَةِ مَآ أَصْحَٰبُ ٱلْمَشْـَٔمَةِ ﴿٩﴾

Oni na desnoj strani (sretni) - ko su oni na desnoj strani? I oni na lijevoj strani (nesretni) - ko su oni na lijevoj strani? (El-Vakia, 8-9)

٧٢١ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْجِبُهُ التَّيَمُّنُ فِي شَأْنِهِ كُلِّهِ: فِي طُهُورِهِ، وَتَرَجُّلِهِ، وَتَنَعُّلِهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Poznato mjesto koje se nalazi na putu iz Medine u Meku. Kada bi se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaputio u Meku, krenuo bi tim putem, pa bi došao do Zul-Hulejfe gdje bi i noćio.

2. Mjesto u blizini Medine, bliže od spomenutog mjesta Tarikuš-šedžera.

721. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svemu je volio desnu stranu i u svemu joj je davao prednost: prilikom obrednog čišćenja, prilikom češljanja i prilikom obuvanja." Muttefekun alejhi: Buhari, 168, i Muslim, 268.

٧٢٢ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: كَانَتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْيُمْنَى لِطَهُورِهِ وَطَعَامِهِ، وَكَانَتِ الْيُسْرَى لِخَلَائِهِ وَمَا كَانَ مِنْ أَذًى. حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَغَيْرُهُ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

722. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio je desnu ruku za abdest[1] i jelo, a lijevu ruku za čišćenje poslije nužde i za ono što je neprijatno." Hadis bilježe Ebu Davud, 33, i drugi, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٧٢٣ - وَعَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُنَّ فِي غَسْلِ ابْنَتِهِ زَيْنَبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: «ابْدَأْنَ بِمَيَامِنِهَا وَمَوَاضِعِ الْوُضُوءِ مِنْهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

723. Ummu Atijja, radijallahu anha, prenosi da im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada su gasulile njegovu kćerku Zejnebu, radijallahu anha, rekao: "Počnite s njenom desnom stranom i od mjesta po kojima se uzima abdest." Muttefekun alejhi: Buhari, 167, i Muslim, 939.

٧٢٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا انْتَعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيُمْنَى، وَإِذَا نَزَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشِّمَالِ. لِتَكُنِ الْيُمْنَى أَوَّلَهُمَا تُنْعَلُ، وَآخِرَهُمَا تُنْزَعُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

724. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se neko od vas bude obuvao, neka počne s desnom, a kada se bude izuvao, neka počne s lijevom nogom. Neka desna noga bude prva koja će se obuti, a zadnja koja će se izuti." Muttefekun alejhi: Buhari, 5856, i Muslim, 2097.

٧٢٥ - وَعَنْ حَفْصَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَجْعَلُ يَمِينَهُ لِطَعَامِهِ وَشَرَابِهِ وَثِيَابِهِ وَيَجْعَلُ يَسَارَهُ لِمَا سِوَى ذَلِكَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ.

725. Hafsa, radijallahu anha, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svoju je desnicu upotrebljavao za jelo, piće i odijevanje, a svoju ljevicu za ostalo." Hadis bilježe Ebu Davud, 32, Tirmizi[2] i drugi.

٧٢٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا لَبِسْتُمْ، وَإِذَا تَوَضَّأْتُمْ، فَابْدَؤُوا بِأَيَامِنِكُمْ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1. Desnom je rukom zahvatao vodu iz posude prilikom uzimanja abdesta, a njome bi i tijelo polijevao vodom prilikom kupanja.

2. Ovako navodi autor, međutim, ovaj hadis ne bilježi Tirmizi.

726. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada budete oblačili odjeću ili uzimali abdest, počnite od desne strane." Hadis je sahih. Bilježe ga Ebu Davud, 4141, i Tirmizi, 1766, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٧٢٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى مِنًى، فَأَتَى الْجَمْرَةَ فَرَمَاهَا، ثُمَّ أَتَى مَنْزِلَهُ بِمِنًى، وَنَحَرَ، ثُمَّ قَالَ لِلْحَلَّاقِ: «خُذْ» وَأَشَارَ إِلَى جَانِبِهِ الْأَيْمَنِ، ثُمَّ الْأَيْسَرِ، ثُمَّ جَعَلَ يُعْطِيهِ النَّاسَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: لَمَّا رَمَى الْجَمْرَةَ، وَنَحَرَ نُسُكَهُ وَحَلَقَ، نَاوَلَ الْحَلَّاقَ شِقَّهُ الْأَيْمَنَ فَحَلَقَهُ، ثُمَّ دَعَا أَبَا طَلْحَةَ الْأَنْصَارِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ، ثُمَّ نَاوَلَهُ الشِّقَّ الْأَيْسَرَ فَقَالَ: «احْلِقْ» فَحَلَقَهُ فَأَعْطَاهُ أَبَا طَلْحَةَ فَقَالَ: «اقْسِمْهُ بَيْنَ النَّاسِ».

727. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao na Minu, spustio se do džemreta[1] i bacio kamenčiće, a potom se zaputio na mjesto na kojem je boravio na Mini i tu je zaklao kurban. Nakon toga, brijaču je rekao: "Uzmi odavde", pokazavši mu na desnu, a zatim i na lijevu stranu glave, a onda je svoju kosu počeo dijeliti ljudima[2]. Muttefekun alejhi: Buhari, 171, i Muslim, 1305.

U drugoj se verziji navodi: "Kada je bacio kamenčiće na džemretima, zaklao je kurban i obrijao glavu. Brijaču je prvo pokazao desnu stranu svoje glave, pa ga je on odatle i počeo brijati. Nakon toga pozvao je Ebu Talhu el-Ensarija, radijallahu anhu, i dao mu svoju kosu. Brijaču je potom pokazao lijevu stranu svoje glave i rekao mu: 'Obrij!', pa je brijač počeo da ga brije i s te strane. I tu je kosu dao Ebu Talhi, radijallahu anhu, a potom mu je rekao: 'Podijeli je ljudima!'"

1. Mjesto na Mini na kojem se za vrijeme hadža obredno bacaju kamenčići.

2. Mnogo je vjerodostojnih hadisa koji nedvojbeno potvrđuju da su ashabi, radijallahu anhum, tražili bereket, tj. blagoslov, u stvarima koje su pripadale Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i da su se natjecali u tome ko će se domoći onoga što je dotaklo Poslanikovo tijelo ili onoga što je sa njega spalo, poput odjeće, ostataka hrane ili vode, kose, znoja, pljuvačke, vode koja bi ostala nakon njegovog uzimanja abdesta. Dokaza za to ima mnogo, a jedan od njih, između ostalih, jeste i ovaj hadis. Ovo je bilo dozvoljeno i za vrijeme njegovog života, ali i nakon njegove smrti, na što ukazuje Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, prešutno odobravanje ovih postupaka dok je bio živ, kao i konsenzus ashaba nakon njegove smrti, ali samo pod uvjetom da je kategorički potvrđeno da je dotični predmet, ili nešto drugo od nabrojanog, pripadao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

2. POGLAVLJE

PRAVILA PONAŠANJA PRILIKOM JELA

100. *Izgovaranje bismille na početku i zahvale Allahu na kraju jela*

٧٢٨ - عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سَمِّ اللَّهَ وَكُلْ بِيَمِينِكَ، وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

728. Omer b. Ebu Selema, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao mi je: 'Spomeni Allaha, jedi desnom rukom i jedi ispred sebe.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5376, i Muslim, 2011.

٧٢٩ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى، فَإِنْ نَسِيَ أَنْ يَذْكُرَ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى فِي أَوَّلِهِ، فَلْيَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

729. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas bude jeo, neka spomene ime Uzvišenog Allaha. Ako Allahovo ime zaboravi spomenuti na početku jela, onda neka kaže: 'Bismillāhi evvelehū ve āhireh! - U ime Allaha i na početku i na kraju ovog jela!'" Hadis bilježe Ebu Davud, 3767, i Tirmizi, 1859, koji kaže da je hasen-sahih.

٧٣٠ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَقُولُ: «إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ، فَذَكَرَ اللَّهَ تَعَالَى عِنْدَ دُخُولِهِ وَعِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ الشَّيْطَانُ لِأَصْحَابِهِ: لَا مَبِيتَ لَكُمْ وَلَا عَشَاءَ. وَإِذَا دَخَلَ، فَلَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ تَعَالَى عِنْدَ دُخُولِهِ، قَالَ الشَّيْطَانُ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ، وَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ تَعَالَى عِنْدَ طَعَامِهِ قَالَ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ وَالْعَشَاءَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

730. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Kada čovjek uđe u svoju kuću, pa Allaha spomene prilikom ulaska i prije nego što počne jesti, šejtan svo-

joj družini kaže: 'Ovdje vam nema ni konaka ni večere!' A ukoliko uđe u kuću i prilikom ulaska ne spomene Allahovo ime, šejtan im kaže: 'Našli ste prenoćište', a kada prije jela ne izgovori bismillu, šejtan kaže: 'Našli ste i konak i večeru.'" Hadis bilježi Muslim, 2018.

٧٣١ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا إِذَا حَضَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا، لَمْ نَضَعْ أَيْدِينَا حَتَّى يَبْدَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَضَعُ يَدَهُ. وَإِنَّا حَضَرْنَا مَعَهُ مَرَّةً طَعَامًا، فَجَاءَتْ جَارِيَةٌ كَأَنَّهَا تُدْفَعُ، فَذَهَبَتْ لِتَضَعَ يَدَهَا فِي الطَّعَامِ، فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهَا، ثُمَّ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ كَأَنَّمَا يُدْفَعُ، فَأَخَذَ بِيَدِهِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الشَّيْطَانَ يَسْتَحِلُّ الطَّعَامَ أَنْ لَا يُذْكَرَ اسْمُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ. وَإِنَّهُ جَاءَ بِهَذِهِ الْجَارِيَةِ لِيَسْتَحِلَّ بِهَا، فَأَخَذْتُ بِيَدِهَا، فَجَاءَ بِهَذَا الْأَعْرَابِيِّ لِيَسْتَحِلَّ بِهِ، فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ يَدَهُ فِي يَدِي مَعَ يَدَيْهِمَا» ثُمَّ ذَكَرَ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى وَأَكَلَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

731. Huzejfa, radijallahu anhu, kazuje: "Kada bismo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, prisustvovali nekom objedu, mi toj hrani ne bismo primicali svoje ruke sve dok on ne bi stavio svoju ruku u posudu i počeo s jelom. Tako smo jednom prilikom zajedno s njim prisustvovali objedu, pa se odnekud pojavila neka djevojčica, koja se tako brzo kretala da je izgledalo kao da je neko progoni. Prišla je posudi s hranom i pružila svoje ruke želeći da jede, pa ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uhvatio za ruku. Nakon toga došao je neki beduin koji se isto tako brzo kretao da je izgledalo kao da i njega neko progoni, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njega uhvatio za ruku, a zatim je rekao: 'Uistinu je šejtanu omogućeno da jede hranu kad se prilikom objedovanja ne spomene Allahovo ime. On je i doveo ovu djevojčicu kako bi mu, zbog toga što nije proučila bismillu, omogućila da jede, pa sam je zato i uhvatio za ruku. Zatim je doveo i ovog beduina kako bi mu on ovu hranu učinio dozvoljenom za jelo, pa sam i njega uhvatio za ruku. Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, uistinu je šejtanova ruka u mojoj ruci, zajedno sa rukama djevojčice i beduina.' Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio bismillu i počeo jesti." Hadis bilježi Muslim, 2017.

٧٣٢ - وَعَنْ أُمَيَّةَ بْنِ مَخْشِيٍّ الصَّحَابِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا، وَرَجُلٌ يَأْكُلُ، فَلَمْ يُسَمِّ اللَّهَ حَتَّى لَمْ يَبْقَ مِنْ طَعَامِهِ لُقْمَةٌ، فَلَمَّا رَفَعَهَا إِلَى فِيهِ، قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ، فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ: «مَا زَالَ الشَّيْطَانُ يَأْكُلُ مَعَهُ، فَلَمَّا ذَكَرَ اسْمَ اللَّهِ اسْتَقَاءَ مَا فِي بَطْنِهِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ.

732. Umejja b. Mahši, radijallahu anhu, ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pripovijeda: "Jednom prilikom Poslanik, sallallahu

alejhi ve sellem, sjedio je dok je neki čovjek jeo ne spomenuvši prije jela Allahovo ime. Ostao mu je samo jedan zalogaj, pa kada ga je donio do usta, reče: 'Bismillāhi evvelehū ve āhireh! – U ime Allaha i na početku i na kraju ovog jela!' Tada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmija, a zatim reče: 'Sve vrijeme šejtan je jeo s njim. Međutim, kada je izgovorio bismillu, šejtan je povratio sve ono što mu se nalazilo u stomaku.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 3768, i Nesai, *Amelul-jevmi vel-lejla*, 282.[1]

٧٣٣ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ طَعَامًا فِي سِتَّةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ، فَأَكَلَهُ بِلُقْمَتَيْنِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَّا إِنَّهُ لَوْ سَمَّى لَكَفَاكُمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

733. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo je u društvu šesterice svojih drugova kada je došao neki beduin i sve pojeo u dva zalogaja. Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Samo da je izgovorio bismillu, svima bi vam bilo dovoljno.'" Hadis bilježi Tirmizi, 1858, koji kaže da je hasen-sahih.

٧٣٤ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا رَفَعَ مَائِدَتَهُ قَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُوَدَّعٍ وَلَا مُسْتَغْنًى عَنْهُ رَبَّنَا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

734. Ebu Umama, radijallahu anhu, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi završio sa jelom i ustao iza sofre, rekao: "El-hamdu lillāhi kesīren tajjiben mubāreken fīhi, gajre mekfijjin ve lā muveddein, ve lā mustagnen anhu Rabbenā! – Hvala Allahu neizmjerno, skrušeno Mu upućujem zahvalu, tražeći blagoslov. On nije ni o kome ovisan, a sve je ovisno o Njemu![2]" Hadis bilježi Buhari, 5458.

٧٣٥ - وَعَنْ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَكَلَ طَعَامًا فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا، وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

735. Muaz b. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko pojede neku hranu, a nakon toga kaže: 'El-hamdu lillāhil-lezī at'amenī hāzā, ve rezekanīhi min gajri havlin minnī ve lā kuvveh! – Hvala Allahu, koji me je nahranio ovom hranom i opskrbio me bez ikakvog moga truda i udjela!' – takvome će biti oprošteni (mali)

1. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Irvaul-galil*, 7/26.

2. Niko Mu od Njegovih stvorenja nije potreban, On je Taj koji hrani, a Njega niko ne hrani, niti On za tim ima potrebu.

grijesi koje je prethodno učinio." Hadis bilježe Ebu Davud, 4023, i Tirmizi, 3454, koji kaže da je hasen.

❧ 101. *Hranu ne treba kuditi, a lijepo ju je pohvaliti*

٧٣٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَا عَابَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا قَطُّ، إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ، وَإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

736. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije kudio hranu. Ukoliko bi mu se svidjela, jeo bi je, a ako mu se ne bi svidjela, ostavio bi je." Muttefekun alejhi: Buhari, 5409, i Muslim, 2064.

٧٣٧ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلَ أَهْلَهُ الْأُدُمَ فَقَالُوا: مَا عِنْدَنَا إِلَّا خَلٌّ، فَدَعَا بِهِ، فَجَعَلَ يَأْكُلُ وَيَقُولُ: «نِعْمَ الْأُدُمُ الْخَلُّ، نِعْمَ الْأُدُمُ الْخَلُّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

737. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom od svojih ukućana zatražio da mu donesu začin za jelo, pa su mu rekli da nemaju ništa osim sirćeta. Tada je rekao da mu ga donesu, a zatim je počeo jesti govoreći: "Divan li je začin[1] sirće! Divan li je začin sirće!" Hadis bilježi Muslim, 2052.

❧ 102. *Kako će postupiti postač koji se zatekne na gozbi, a ne želi prekinuti post*

٧٣٨ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ فَلْيُجِبْ، فَإِنْ كَانَ صَائِمًا فَلْيُصَلِّ، وَإِنْ كَانَ مُفْطِرًا فَلْيَطْعَمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

738. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas bude pozvan na gozbu, neka se odazove. Ako bude postio, neka prouči dovu za ukućane, a ako ne bude postio, onda neka jede." Hadis bilježi Muslim, 1431.

❧ 103. *Kako će postupiti osoba koja je pozvana na gozbu, pa joj se na putu pridruži neko nepozvan*

٧٣٩ - عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: دَعَا رَجُلٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِطَعَامٍ صَنَعَهُ لَهُ

1. Ovdje se riječ "začin" odnosi na svaki dodatak jelu, bez obzira na to da li bio u tekućem ili čvrstom stanju.

خَامِسَ خَمْسَةٍ، فَتَبِعَهُمْ رَجُلٌ، فَلَمَّا بَلَغَ الْبَابَ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ هَذَا تَبِعَنَا، فَإِنْ شِئْتَ أَنْ تَأْذَنَ لَهُ، وَإِنْ شِئْتَ رَجَعَ». قَالَ: بَلْ آذَنُ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

739. Ebu Mesud el-Bedri, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao na objed koji je pripremio za njega i za još četvericu ljudi. Na putu im se pridružio još jedan, nepozvan čovjek, a kada su došli pred vrata domaćina, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovaj nam se pridružio na putu, pa ako hoćeš, dozvoli mu da uđe, a ako ne dozvoljavaš, on će se vratiti.' Domaćin tada reče: 'Svakako da ću mu dozvoliti da uđe, Allahov Poslaniče.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5434, i Muslim, 2036.

❧ 104. *Treba jesti ispred sebe, a onoga ko se prilikom jela nepristojno ponaša, neophodno je posavjetovati i podučiti*

٧٤٠ - عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنْتُ غُلَامًا فِي حِجْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا غُلَامُ سَمِّ اللَّهَ تَعَالَى وَكُلْ بِيَمِينِكَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

740. Omer b. Ebu Selema, radijallahu anhuma, pripovijeda: "Bio sam dječačić pod skrbništvom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Prilikom jela, svoje bih ruke pružao po svim dijelovima posude s hranom, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to mi je rekao: 'Dječače, izgovori bismillu, jedi desnom rukom i jedi ispred sebe.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5376, i Muslim, 2022.

٧٤١ - وَعَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَكَلَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشِمَالِهِ فَقَالَ: «كُلْ بِيَمِينِكَ!» قَالَ: لَا أَسْتَطِيعُ. قَالَ: «لَا اسْتَطَعْتَ». مَا مَنَعَهُ إِلَّا الْكِبْرُ، فَمَا رَفَعَهَا إِلَى فِيهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

741. Selema b. Ekva, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, jeo lijevom rukom, pa mu je on rekao: 'Jedi desnom rukom!', a čovjek reče: 'Ne mogu!' – a samo ga je oholost spriječila da to učini – na što mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'I ne mogao!' Nakon toga, tu svoju ruku nije mogao podići do usta." Hadis bilježi Muslim, 2021.

❧ 105. *Zabranjeno je da čovjek prilikom jela u društvu odjednom uzme i pojede dvije datule ili sličnu hranu, osim ukoliko mu to prisutni dozvole*

٧٤٢ - عَنْ جَبَلَةَ بْنِ سُحَيْمٍ، قَالَ: أَصَابَنَا عَامُ سَنَةٍ مَعَ ابْنِ الزُّبَيْرِ، فَرُزِقْنَا تَمْرًا، وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهُمَا يَمُرُّ بِنَا وَنَحْنُ نَأْكُلُ، فَيَقُولُ: لَا تُقَارِنُوا، فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْإِقْرَانِ، ثُمَّ يَقُولُ: إِلَّا أَنْ يَسْتَأْذِنَ الرَّجُلُ أَخَاهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

742. Džebela b. Suhajm kazuje: "U vrijeme Ibn Zubejrovog[1] namjesništva pogodila nas je sušna godina. Odnekud smo dobili nešto datula i dok smo ih jeli, pored nas je prošao Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, pa nam reče: 'Nemojte odjednom uzimati i jesti dvije datule jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio.' Nakon toga, on reče: 'Osim ako čovjek zatraži dozvolu od svoga brata muslimana da tako postupi.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5446, i Muslim, 2045.

❧ 106. *Šta će reći i učiniti onaj ko jede, ali se ne najede*

٧٤٣ - عَنْ وَحْشِيِّ بْنِ حَرْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا نَأْكُلُ وَلَا نَشْبَعُ؟ قَالَ: «فَلَعَلَّكُمْ تَفْتَرِقُونَ؟» قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ: فَاجْتَمِعُوا عَلَى طَعَامِكُمْ، وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ، يُبَارَكْ لَكُمْ فِيهِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

743. Vahši b. Harb, radijallahu anhu, prenosi da su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekli: "Allahov Poslaniče, mi jedemo, ali se ne zasitimo!", a on im na to reče: "Možda jedete pojedinačno?" "Da", odgovoriše oni. Tada im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Okupite se i jedite zajedno, spomenite Allahovo ime, pa će u vašoj hrani biti bereketa." Hadis bilježi Ebu Davud, 3764.

❧ 107. *Naređeno je da se hrana jede s kraja posude, a ne s njene sredine*

O ovome se prenose Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "...i jedi ispred sebe." Muttefekun alejhi: Buhari, 5376, i Muslim, 2022, kako smo to već ranije spomenuli.[2]

٧٤٤ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْبَرَكَةُ تَنْزِلُ وَسَطَ الطَّعَامِ فَكُلُوا مِنْ حَافَّتَيْهِ وَلَا تَأْكُلُوا مِنْ وَسَطِهِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

744. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bereket se spušta na sredinu hrane, pa stoga jedite počinjući s krajeva posude, a ne sa njene sredine." Hadis bilježe Ebu Davud, 3772, i Tirmizi, 1806, koji kaže da je hasen-sahih.

1. Misli se na Abdullaha b. Zubejra, radijallahu anhuma.
2. Vidjeti hadis 299.

٧٤٥ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَصْعَةٌ يُقَالُ لَهَا: الْغَرَّاءُ، يَحْمِلُهَا أَرْبَعَةُ رِجَالٍ، فَلَمَّا أَضْحَوْا وَسَجَدُوا الضُّحَى أُتِيَ بِتِلْكَ الْقَصْعَةِ، يَعْنِي وَقَدْ ثُرِدَ فِيهَا، فَالْتَفُّوا عَلَيْهَا، فَلَمَّا كَثُرُوا جَثَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ: مَا هَذِهِ الْجِلْسَةُ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ جَعَلَنِي عَبْدًا كَرِيمًا، وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا عَنِيدًا، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُوا مِنْ حَوَالَيْهَا، وَدَعُوا ذِرْوَتَهَا يُبَارَكْ فِيهَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ جَيِّدٍ.

745. Abdullah b. Busr, radijallahu anhu, prenosi: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je jednu poveliku posudu koju su zvali el-garra - blistava, a bila je toliko velika da su je morala nositi četverica ljudi. Jednom, kada se sunce podiglo na obzorju i kada su ashabi klanjali duha-namaz, donijeli su tu posudu u kojoj se nalazila popara. Posjedali su oko nje, a kada se njihov broj povećao, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spustio se na koljena i sjeo. Jedan beduin upita ga: 'Kakvo je to sjedenje?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah me je učinio plemenitim robom, a nije me učinio silnikom i prkosnikom', a zatim je dodao: 'Jedite sa krajeva posude, a zaobilazite njenu sredinu, pa će vam hrana biti blagoslovljena.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 3773, sa dobrim lancem prenosilaca.

❧ 108. *Pokuđeno je jesti u položaju u kojem je čovjek naslonjen na nešto*

٧٤٦ - عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا آكُلُ مُتَّكِئًا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

746. Ebu Džuhajf Vehb b. Abdullah, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja ne jedem naslonjen[1]." Hadis bilježi Buhari, 5398.

1. Ibn Hadžer, Allah mu se smilovao, detaljno je govorio o ovom hadisu navodeći razna mišljenja o tome zbog čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izbjegavao da jede naslonjen na jastuke ili naslonjače. Ibn Esir smatra da je jesti u takvom položaju nezdravo, Ibn Kass smatra da je to bila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, posebnost i da se taj propis ne odnosi na ostale muslimane, a Bejheki tvrdi da je konzumiranje hrane u takvom položaju običaj silnika i nemuslimanskih vladara. Nakon što je spomenuo još neka mišljenja vezana za ovu zabranu, Ibn Hadžer je zaključio: "Najjači argument koji pojašnjava mudrost zabrane jedenja u opisanom položaju jeste predaja koju bilježi Ibn Ebu Šejba, a prenosi je Ibrahim en-Nehai, koji kaže: 'Mrzili su i prezirali jesti u položaju u kojem su naslonjeni i nagnuti u jednu stranu, jer su se bojali da će im zbog toga porasti stomaci.'" Što se tiče samog propisa jela u ovakvom položaju, Ibn Hadžer smatra da najviše što se o tom pitanju može reći jeste da je takav način jela mekruh, tj. pokuđen, a nikako haram, a Allah najbolje zna. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 9/542. Navedenu predaju zabilježio je i Ibn Ebu Šejba, *El-Musannef*, 5/565.

Rekao je Hattabi: "Riječ 'naslonjen' ovdje znači: sjedeći na prostirci, tj. prilikom jela on ne sjedi naslonjen na jastuke i prostirke, kako to već čine oni koji se žele prejesti, već sjedi kao da je u pripravnosti i spreman da svakog trenutka ustane, a jede samo onoliko koliko mu je dovoljno." Ovo je mišljenje Hattabija, a drugi smatraju da riječ "naslonjen" znači "biti nagnut na jednu stranu", a Allah najbolje zna.

٧٤٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا مُقْعِيًا يَأْكُلُ تَمْرًا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

747. Enes, radijallahu anhu, pripovijeda: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako jede datule sjedeći na petama[1]." Hadis bilježi Muslim, 2044.

❧ 109. *Pohvalno je jesti s tri prsta i oblizati prste nakon jela, a pokuđeno je obrisati ih prije nego što se poližu; pohvalno je pojesti svu hranu iz posude, te podići ispali zalogaj, očistiti ga i pojesti*

٧٤٨ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا، فَلَا يَمْسَحْ أَصَابِعَهُ حَتَّى يَلْعَقَهَا أَوْ يُلْعِقَهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

748. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas završi s jelom, neka ne briše svoje prste sve dok ih sam ne poliže[2] ili dok mu ih ne poliže neko drugi[3]." Muttefekun alejhi: Buhari, 5456, i Muslim, 2931.

٧٤٩ - وَعَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ بِثَلَاثِ أَصَابِعَ فَإِذَا فَرَغَ لَعِقَهَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

749. Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, kazuje: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako jede s tri prsta, a kada je završio s jelom, oblizao ih je." Hadis bilježi Muslim, 2032.

٧٥٠ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِلَعْقِ الْأَصَابِعِ وَالصَّحْفَةِ وَقَالَ: «إِنَّكُمْ لَا تَدْرُونَ فِي أَيِّ طَعَامِكُمُ الْبَرَكَةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Sjedio je slično kao što bi to činio u namazu, podavivši noge, uspravivši stopala i sjedajući na pete.

2. Ne želeći propustiti bereket koji se možda krije baš u tim ostacima hrane koji se nalaze na prstima.

3. Onaj kome se to ne bude gadilo. U komentaru ovog hadisa, imam Nevevi, Allah mu se smilovao, kaže: "Poput bračnog druga, djeteta i tome slično." Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 13/206.

750. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se nakon jela obližu prsti kao i posuda u kojoj je bila hrana[1], a zatim je rekao: "Uistinu vi ne znate u kojem se dijelu vaše hrane nalazi bereket." Hadis bilježi Muslim, 2033.

٧٥١ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا وَقَعَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ، فَلْيَأْخُذْهَا فَلْيُمِطْ مَا كَانَ بِهَا مِنْ أَذًى وَلْيَأْكُلْهَا، وَلَا يَدَعْهَا لِلشَّيْطَانِ، وَلَا يَمْسَحْ يَدَهُ بِالْمِنْدِيلِ حَتَّى يَلْعَقَ أَصَابِعَهُ، فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي فِي أَيِّ طَعَامِهِ الْبَرَكَةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

751. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada nekome od vas ispadne zalogaj, treba ga uzeti, ukloniti ono što se na njega prilijepilo, a nakon toga, neka ga pojede i neka taj zalogaj ne ostavlja šejtanu. Isto tako, neka svoje ruke ne čisti maramicom prije nego što obliže prste, jer on uistinu ne zna u kojem se dijelu hrane krije blagoslov." Hadis bilježi Muslim, 2033.

٧٥٢ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الشَّيْطَانَ يَحْضُرُ أَحَدَكُمْ عِنْدَ كُلِّ شَيْءٍ مِنْ شَأْنِهِ، حَتَّى يَحْضُرَهُ عِنْدَ طَعَامِهِ، فَإِذَا سَقَطَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ فَلْيَأْخُذْهَا فَلْيُمِطْ مَا كَانَ بِهَا مِنْ أَذًى، ثُمَّ لِيَأْكُلْهَا وَلَا يَدَعْهَا لِلشَّيْطَانِ، فَإِذَا فَرَغَ فَلْيَلْعَقْ أَصَابِعَهُ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي فِي أَيِّ طَعَامِهِ الْبَرَكَةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

752. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu, šta god da radite, šejtan je stalno uz vas, pa čak i onda kada jedete. Zato, ukoliko nekome od vas ispadne zalogaj, neka ga uzme, otkloni sa njega ono što se prilijepilo, a zatim neka ga pojede, i neka ga ne ostavlja šejtanu. Kada završi s jelom, neka obliže svoje prste, jer on uistinu ne zna u kojem se dijelu hrane nalazi bereket." Hadis bilježi Muslim, 2033.

٧٥٣ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَكَلَ طَعَامًا، لَعِقَ أَصَابِعَهُ الثَّلَاثَ، وَقَالَ: «إِذَا سَقَطَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ فَلْيَأْخُذْهَا، وَلْيُمِطْ عَنْهَا الْأَذَى، وَلْيَأْكُلْهَا، وَلَا يَدَعْهَا لِلشَّيْطَانِ»، وَأَمَرَنَا أَنْ نَسْلُتَ الْقَصْعَةَ وَقَالَ: «إِنَّكُمْ لَا تَدْرُونَ فِي أَيِّ طَعَامِكُمُ الْبَرَكَةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

753. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je jeo, oblizao svoje prste tri puta, a zatim je rekao: "Kada nekome od vas ispadne zalogaj hrane, treba da ga podigne, otkloni sa njega ono što se za njega zalijepilo, a zatim da ga i pojede, a ne da ga ostavlja šejtanu." Enes dalje kazuje: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da iz posude sve pojedemo, rekavši: 'Nijedan od vas ne zna u kojem je dijelu hrane skriven blagoslov.'" Hadis bilježi Muslim, 2034.

1. Vidjeti hadis 164 i pojašnjenje navedeno uz njega.

٧٥٤ - وَعَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ أَنَّهُ سَأَلَ جَابِرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ الْوُضُوءِ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ، فَقَالَ: لَا، قَدْ كُنَّا زَمَنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا نَجِدُ مِثْلَ ذَلِكَ الطَّعَامِ إِلَّا قَلِيلًا، فَإِذَا نَحْنُ وَجَدْنَاهُ، لَمْ يَكُنْ لَنَا مَنَادِيلُ إِلَّا أَكُفَّنَا وَسَوَاعِدَنَا وَأَقْدَامَنَا، ثُمَّ نُصَلِّي وَلَا نَتَوَضَّأُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

754. Seid b. Haris pripovijeda da je upitao Džabira, radijallahu anhu, o propisu uzimanja abdesta nakon konzumiranja hrane koju je dotakla vatra[1], pa je on odgovorio: "Ne, to nije obavezno. U vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, tu vrstu hrane jeli smo vrlo rijetko, a kada bismo je i jeli, ne bismo imali nikakve maramice kojom bismo se brisali, već bismo u tu svrhu koristili svoje rukave, podlaktice i stopala, a zatim bismo klanjali a da prethodno ne bismo ponovo uzimali abdest." Hadis bilježi Buhari, 5457.

❧ 110. *Zajedničko objedovanje*

٧٥٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «طَعَامُ الْإِثْنَيْنِ كَافِي الثَّلَاثَةِ، وَطَعَامُ الثَّلَاثَةِ كَافِي الْأَرْبَعَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

755. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hrana spremljena za dvojicu, dovoljna je trojici, a hrana pripremljena za trojicu, dovoljna je četverici." Muttefekun alejhi: Buhari, 5392, i Muslim, 2058.

٧٥٦ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي الْإِثْنَيْنِ، وَطَعَامُ الْإِثْنَيْنِ يَكْفِي الْأَرْبَعَةَ، وَطَعَامُ الْأَرْبَعَةِ يَكْفِي الثَّمَانِيَةَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

756. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Hrana za jednu osobu dovoljna je dvojici, hrana za dvije osobe dovoljna je četverici, a hrana za četiri osobe dovoljna je osmerici." Hadis bilježi Muslim, 2059.

1. Postoji više vjerodostojnih hadisa u kojima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jasno naredio da se abdest uzima nakon konzumiranja hrane koju je prilikom pripremanja doticala vatra, tj. koja je termički obrađena, kuhanjem, pečenjem ili prženjem. Između ostalih, o tome govori i hadis koji od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, bilježi Muslim, 351, a u kojem se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Abdest se uzima nakon konzumiranja onoga što je doticala vatra." Međutim, ovaj je propis, bez sumnje, derogiran, na što, između ostalog, upućuju i predaje u kojima se jasno uočava da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, konzumirao pečeno ovčije meso, a zatim bi ustao i klanjao.

❧ 111. *Pravila lijepog ponašanja prilikom pijenja, o tome da je prilikom pijenja lijepo napraviti tri kraća predaha, o pokuđenosti puhanja u posudu, i o tome da je lijepo i pohvalno da posuda s tekućinom kruži među prisutnima, počevši od onoga koji je prvi pio, pa svima ostalima s desne strane*

٧٥٧ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَنَفَّسُ فِي الشَّرَابِ ثَلَاثًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

757. Enes, radijallahu anhu, prenosi da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pio na tri duška[1]. Muttefekun alejhi: Buhari, 5631, i Muslim, 2028.

٧٥٨ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَشْرَبُوا وَاحِدًا كَشُرْبِ الْبَعِيرِ، وَلَكِنِ اشْرَبُوا مَثْنَى وَثُلَاثَ، وَسَمُّوا إِذَا أَنْتُمْ شَرِبْتُمْ، وَاحْمَدُوا إِذَا أَنْتُمْ رَفَعْتُمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

758. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte piti naiskap kao što to čine deve, već pijte na dva ili tri duška. Prije pijenja izgovorite bismillu, a kada završite, zahvalite se Allahu." Hadis bilježi Tirmizi, 1885, koji kaže da je hasen.[2]

٧٥٩ - وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُتَنَفَّسَ فِي الْإِنَاءِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

759. Ebu Katada, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se otpuhuje nad posudom iz koje se pije.[3] Muttefekun alejhi: Buhari, 5630, i Muslim, 267.

٧٦٠ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِلَبَنٍ قَدْ شِيبَ بِمَاءٍ، وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ، وَعَنْ يَسَارِهِ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَشَرِبَ، ثُمَّ أَعْطَى الْأَعْرَابِيَّ وَقَالَ: «الْأَيْمَنَ فَالْأَيْمَنَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

760. Enes, radijallahu anhu, pripovijeda da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom doneseno mlijeko pomiješano s vodom. S njegove desne strane nalazio se neki beduin, a s lijeve Ebu Bekr, radijallahu anhu. Nakon što se napio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mlijeko dade ovom beduinu i reče: "Prvo pije onaj ko je s desne strane, pa tako redom." Muttefekun alejhi: Buhari, 5612, i Muslim, 2029.

٧٦١ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِشَرَابٍ، فَشَرِبَ مِنْهُ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ، وَعَنْ يَسَارِهِ أَشْيَاخٌ، فَقَالَ لِلْغُلَامِ: «أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ هَؤُلَاءِ؟» فَقَالَ الْغُلَامُ: لَا وَاللَّهِ، لَا أُوثِرُ بِنَصِيبِي مِنْكَ أَحَدًا، فَتَلَّهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي يَدِهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Napravio bi tri kraće stanke, odmaknuvši svaki put posudu od usta.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 250.

3. Hadis potiče na besprijekornu čistoću i vođenje računa o njoj, jer ukoliko neko bude pravio predah nad posudom iz koje jede ili pije, postoji mogućnost da će mu pri tome iz usta izaći pljuvačka, slina ili ružan zadah, te da će na takav način opoganiti hranu ili piće.

761. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, pripovijeda: "Jednom prilikom Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesena je posuda s nekim pićem, pa se i napio. S njegove desne strane bio je neki dječak, a s lijeve strane bili su stariji ljudi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je dječaka: 'Dozvoljavaš li mi da prvo njima dam?', a dječak odgovori: 'Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nikome neću dati prednost u pogledu bilo čega što mi dolazi od tebe!', pa mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to piće dade u ruku." Muttefekun alejhi: Buhari, 5620, i Muslim, 2030.

Dječak koji se spominje u hadisu bio je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma.

❧ 112. *Pokuđeno je piti s grlića mješine ili bilo kakve slične posude i takav postupak izričito je pokuđen, ali ne i strogo zabranjen*

٧٦٢ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ اخْتِنَاثِ الْأَسْقِيَةِ. يَعْنِي: أَنْ تُكْسَرَ أَفْوَاهُهَا، وَيُشْرَبَ مِنْهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

762. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se prilikom pijenja presavijaju[1] i naginju kožne posude za vodu, pa da se tako direktno iz njih pije voda[2]." Muttefekun alejhi: Buhari, 5625, i Muslim, 2023.

٧٦٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُشْرَبَ مِنْ فِي السِّقَاءِ أَوِ الْقِرْبَةِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

763. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se pije direktno iz otvora na mješini ili iz otvora na drugoj sličnoj posudi[3]. Muttefekun alejhi: Buhari, 5628.[4]

٧٦٤ - وَعَنْ أُمِّ ثَابِتٍ كَبْشَةَ بِنْتِ ثَابِتٍ أُخْتِ حَسَّانِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَعَنْهَا، قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَشَرِبَ مِنْ فِي قِرْبَةٍ مُعَلَّقَةٍ قَائِمًا. فَقُمْتُ إِلَى فِيهَا فَقَطَعْتُهُ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1. Da se izvrne njen otvor ili da se nagne.

2. Ovakav način pijenja pokuđen je jer postoji mogućnost da će se neprijatni mirisi iz usta pomiješati sa sadržajem mješine, pa će to možda biti razlog da ljudi osjete odvratnost prema mješini ili njenom sadržaju, što će opet dovesti do bespotrebnog prolijevanja vode.

3. Zabranjeno je piti vodu ili drugu tekućinu direktno iz grlića, otvora mješine ili neke druge slične posude, jer to može uzrokovati zagrcnuće ili gušenje. Imam Nevevi kaže: "Učenjaci smatraju da je pijenje iz mješine na ovakav način pokuđeno - mekruh, a nikako strogo zabranjeno - haram." Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 13/194.

4. Hadis u ovom obliku bilježi samo Buhari.

764. Ummu Sabit Kebša bint Sabit, radijallahu anha, sestra Hassana b. Sabita, radijallahu anhu, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je kod mene, pa se stojeći napio direktno iz otvora okačene mješine. Ustala sam, prišla toj mješini i odsjekla njen grlić." Hadis bilježi Tirmizi, 1892, koji kaže da je hasen-sahih.

Odsjekla je grlić mješine s namjerom da sačuva mjesto koje su dotakla Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, usta, želeći time tražiti bereket, i da taj dio mješine sačuva od pohabanosti i propadanja. Ovaj hadis upućuje na to da je pijenje direktno s otvora mješine dozvoljeno, a prethodna dva hadisa ukazuju na ono što je bolje i preče, a Allah najbolje zna.

❧ 113. *Pokuđeno je puhati u piće*

٧٦٥ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ النَّفْخِ فِي الشَّرَابِ فَقَالَ رَجُلٌ: الْقَذَاةُ أَرَاهَا فِي الْإِنَاءِ؟ فَقَالَ: «أَهْرِقْهَا». قَالَ: فَإِنِّي لَا أُرْوَى مِنْ نَفَسٍ وَاحِدٍ؟ قَالَ: «فَأَبِنِ الْقَدَحَ إِذًا عَنْ فِيكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

765. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se puše u piće, nakon čega neki čovjek upita: "A šta je s trunjem koje ugledam u posudi?" "Prospi ga", reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. "Ja ne mogu utoliti žeđ pijući na jedan dah", reče čovjek. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to mu reče: "U tom slučaju odmakni posudu od svojih usta i onda predahni." Hadis bilježi Tirmizi, 1887, koji kaže da je hasen-sahih.

٧٦٦ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُتَنَفَّسَ فِي الْإِنَاءِ، أَوْ يُنْفَخَ فِيهِ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

766. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se udiše iznad posude iz koje se pije i zabranio je puhanje u posudu. Hadis bilježi Tirmizi, 1888, koji kaže da je hasen-sahih.

❧ 114. *Dozvoljeno je piti stojeći, ali je bolje činiti to sjedeći*

Na dozvoljenost pijenja stojeći ukazuje hadis 764, koji prenosi Ummu Sabit Kebša bint Sabit.

٧٦٧ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَقَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ زَمْزَمَ، فَشَرِبَ وَهُوَ قَائِمٌ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

767. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Dodavao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zemzem-vodu, a on ju je pio stojeći."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1637, i Muslim, 2027.

٧٦٨ - وَعَنِ النَّزَّالِ بْنِ سَبْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَى عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بَابَ الرَّحْبَةِ فَشَرِبَ قَائِمًا، وَقَالَ: إِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَ كَمَا رَأَيْتُمُونِي فَعَلْتُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

768. Nezzal b. Sebra, radijallahu anhu, pripovijeda: "Alija, radijallahu anhu, došao je u džamijsko dvorište[2] i tu se napio vode stojeći. Nakon toga, rekao je: 'Uistinu sam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da pije ovako kako mene vidite da pijem.'" Hadis bilježi Buhari, 5615.

٧٦٩ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنَّا نَأْكُلُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ نَمْشِي، وَنَشْرَبُ وَنَحْنُ قِيَامٌ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

769. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "U vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeli smo hodajući, a pili smo stojeći." Hadis bilježi Tirmizi, 1880, koji kaže da je hasen-sahih.

٧٧٠ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَشْرَبُ قَائِمًا وَقَاعِدًا. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

770. Amr b. Šuajb prenosi od svoga oca, a ovaj od svoga djeda, radijallahu anhu, da je rekao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako pije i stojeći i sjedeći." Hadis bilježi Tirmizi, 1883, koji kaže da je hasen-sahih.

٧٧١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ نَهَى أَنْ يَشْرَبَ الرَّجُلُ قَائِمًا. قَالَ قَتَادَةُ: فَقُلْنَا لِأَنَسٍ: فَالْأَكْلُ؟ قَالَ: ذَلِكَ أَشَرُّ أَوْ أَخْبَثُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَجَرَ عَنِ الشُّرْبِ قَائِمًا.

771. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se pije stojeći. Katada kaže: "Priupitali smo Enesa o

1. I pored hadisa iz kojih se jasno zaključuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pio stojeći, neki učenjaci kažu da je to bila njegova posebnost i privilegija, dok drugi kažu da se u hadisima koji govore o tome da je pio stojeći radilo o specifičnim situacijama kad je pijenje sjedeći bilo otežano ili neizvodivo. Ova skupina učenjaka tvrdi da je, u osnovi, pijenje stojeći haram, tj. strogo zabranjeno, a ne mekruh, tj. pokuđeno, kako to ovdje preferira imam Nevevi, na što ukazuju sljedeće indicije spomenute u hadisima: jasna zabrana pijenja u stojećem položaju, pojašnjenje da šejtan pije stojeći, korenje i kritiziranje onoga ko pije na ovakav način, naredba da povrati onaj ko je pio stojeći. Stoga je bolje piti u sjedećem ili čučećem položaju, ukoliko nema prepreke da se tako postupi.

2. Izraz "babur-rahba", upotrijebljen u hadisu, označava veliki i široki prostor, prostrano dvorište ili trg, a ovdje se misli na prostrano džamijsko dvorište u Kufi.

konzumiranju hrane u stojećem položaju, a on reče: 'To je gore i ružnije.'" Hadis bilježi Muslim, 2024.

U drugoj verziji, koju također bilježi Muslim, navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjivao da se pije stojeći.

٧٧٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَشْرَبَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ قَائِمًا، فَمَنْ نَسِيَ فَلْيَسْتَقِئْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

772. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne pije stojeći, a ako to u zaboravu učini, onda neka povrati ono što je popio." Hadis bilježi Muslim, 2026.

❧ 115. *Pohvalno je da posljednji pije onaj ko druge služi pićem*

٧٧٣ - عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «سَاقِي الْقَوْمِ آخِرُهُمْ شُرْبًا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

773. Ebu Katada, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko druge poslužuje pićem, treba zadnji da se napije." Hadis bilježi Tirmizi, 1894, koji kaže da je hasen-sahih.

❧ 116. *Dozvoljeno je piti iz svih čistih posuda, osim onih koje su izrađene od zlata ili srebra, dozvoljeno je piti na način da se voda ustima direktno uzima iz rijeke ili slično, bez korištenja posude ili ruke, a strogo je zabranjeno koristiti zlatno i srebreno posuđe, bez obzira upotrebljavalo se ono za jelo, piće, pranje ili za bilo šta drugo*

٧٧٤ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: حَضَرَتِ الصَّلَاةُ، فَقَامَ مَنْ كَانَ قَرِيبَ الدَّارِ إِلَى أَهْلِهِ، وَبَقِيَ قَوْمٌ فَأُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِخْضَبٍ مِنْ حِجَارَةٍ، فَصَغُرَ الْمِخْضَبُ أَنْ يَبْسُطَ فِيهِ كَفَّهُ، فَتَوَضَّأَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ. قَالُوا: كَمْ كُنْتُمْ؟ قَالَ: ثَمَانِينَ وَزِيَادَةً. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ. هَذِهِ رِوَايَةُ الْبُخَارِيِّ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ وَلِمُسْلِمٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَا بِإِنَاءٍ مِنْ مَاءٍ، فَأُتِيَ بِقَدَحٍ رَحْرَاحٍ فِيهِ شَيْءٌ مِنْ مَاءٍ، فَوَضَعَ أَصَابِعَهُ فِيهِ. قَالَ أَنَسٌ: فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَى الْمَاءِ يَنْبُعُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ، فَحَزَرْتُ مَنْ تَوَضَّأَ مَا بَيْنَ السَّبْعِينَ إِلَى الثَّمَانِينَ.

774. Enes, radijallahu anhu, pripovijeda: "Nastupilo je vrijeme namaza[1] pa su oni koji su živjeli u blizini otišli svojim kućama (da uzmu abdest), a

1. Ibn Hadžer smatra da se radilo o ikindija-namazu. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 1/301.

jedna je skupina ostala. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesena je omanja kamena posuda s vodom u koju ni svoju šaku nije mogao ispružiti. Međutim, svi prisutni iz nje uzeše abdest." "A koliko vas je bilo?", upitaše Enesa, a on odgovori: "Više od osamdeset." Muttefekun alejhi: Buhari, 195, i Muslim, 2279, a ovo je Buharijeva verzija.

U verziji koju također bilježe Buhari i Muslim navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio da mu donesu posudu s vodom, pa su mu donijeli široku ali plitku posudu u kojoj je bilo nešto malo vode, nakon čega je on svoje prste stavio u tu posudu. Enes kazuje: "Gledao sam kako voda izvire između njegovih prstiju i procijenio sam da je njome uzelo abdest između sedamdeset i osamdeset ljudi."

٧٧٥ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَانَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَخْرَجْنَا لَهُ مَاءً فِي تَوْرٍ مِنْ صُفْرٍ فَتَوَضَّأَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

775. Abdullah b. Zejd, radijallahu anhu, kazuje: "Došao nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i mi smo mu iznijeli vode u bakrenoj zdjelici, pa je iz nje uzeo abdest." Hadis bilježi Buhari, 187.

٧٧٦ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ، وَمَعَهُ صَاحِبٌ لَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنْ كَانَ عِنْدَكَ مَاءٌ بَاتَ هَذِهِ اللَّيْلَةَ فِي شَنَّةٍ وَإِلَّا كَرَعْنَا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

776. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je jednom prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno sa svojim prijateljem[1] otišao kod jednog ensarije, pa mu je rekao: "Ako imaš vode koja je u mješini odstojala ove noći[2], donesi nam da se napijemo, a ako nemaš, mi ćemo se napiti iz ovoga kanala..."[3] Hadis bilježi Buhari, 5613.

٧٧٧ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَانَا عَنِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالشُّرْبِ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَقَالَ: «هِيَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا، وَهِيَ لَكُمْ فِي الْآخِرَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Bio je to Ebu Bekr, radijallahu anhu. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 10/77.

2. Kako bi bila što hladnija.

3. Imam Nevevi, Allah mu se smilovao, ovdje nije citirao cijeli hadis, već samo njegov početak. Da bi se bolje razumjelo njegovo značenje, navest ćemo ostatak hadisa u kojem se dalje kaže: "...a čovjek je navodio vodu kroz svoju baštu (želeći njome zalijevati drveće u njoj). On tada reče: 'Allahov Poslaniče, imam vode koja je prenoćila!', pa se zaputi ka svojoj kolibici od pruća. Nasuo je vodu u zdjelu, a zatim u tu zdjelu namuzao ovčijeg mlijeka, pa se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napio iz nje, a zatim i čovjek koji je došao s njim." Dakle, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio se direktno napiti iz kanala za navodnjavanje kroz koji je tekla voda kojom je ovaj čovjek zalijevao svoje palme, bez korištenja ikakve posude ili zdjele.

777. Huzejfa, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je upotrebu svile i brokata[1], i da pijemo iz zlatnih i srebrenih posuda, a onda je rekao: 'Sve to pripada nevjernicima na ovome svijetu, a vama će pripasti na budućem.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5831, i Muslim, 2067.

٧٧٨ - وَعَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الَّذِي يَشْرَبُ فِي آنِيَةِ الْفِضَّةِ إِنَّمَا يُجَرْجِرُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «إِنَّ الَّذِي يَأْكُلُ أَوْ يَشْرَبُ فِي آنِيَةِ الْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ».

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «مَنْ شَرِبَ فِي إِنَاءٍ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ فَإِنَّمَا يُجَرْجِرُ فِي بَطْنِهِ نَارًا مِنْ جَهَنَّمَ».

778. Ummu Selema, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko pije iz srebrenih posuda u stomak trpa džehennemsku vatru." Muttefekun alejhi: Buhari, 5634, i Muslim, 2065.

U jednoj Muslimovoj verziji navodi se: "Uistinu, onaj ko jede ili pije iz srebrenih ili zlatnih posuda...", a u drugoj je zabilježeno: "Onaj ko pije iz zlatne ili srebrene posude u svoj stomak trpa džehennemsku vatru."

1. Tkanina od teške svile, bogatog tkanja.

3. POGLAVLJE

ODJEĆA I ODIJEVANJE

❧ 117. *Pohvalno je nositi bijelu odjeću, ali je dozvoljena i crvena, zelena, žuta i crna, bez obzira na to da li se radi o odjeći izrađenoj od pamuka, lana, dlake, vune ili sličnog materijala, osim odjeće od svile*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ قَدۡ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكُمۡ لِبَاسٗا يُوَٰرِي سَوۡءَٰتِكُمۡ وَرِيشٗاۖ وَلِبَاسُ ٱلتَّقۡوَىٰ ذَٰلِكَ خَيۡرٞ ...﴾ (٢٦)

O sinovi Ademovi, dali smo vam odjeću koja će pokrivati stidna mjesta vaša, i raskošna odijela, ali odjeća čestitosti, to je ono najbolje... (El-A'raf, 26)

﴿... وَجَعَلَ لَكُمۡ سَرَٰبِيلَ تَقِيكُمُ ٱلۡحَرَّ وَسَرَٰبِيلَ تَقِيكُم بَأۡسَكُمۡ ...﴾ (٨١)

...i daje vam odjeću koja vas čuva od vrućine i oklope koji vas u borbi štite... (En-Nahl, 81)

٧٧٩ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْبَسُوا مِنْ ثِيَابِكُمُ الْبَيَاضَ، فَإِنَّهَا مِنْ خَيْرِ ثِيَابِكُمْ، وَكَفِّنُوا فِيهَا مَوْتَاكُمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

779. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oblačite odjeću bijele boje, jer je to uistinu jedna od najljepših vrsta odjeće, i u nju umotavajte svoje umrle." Hadis bilježe Ebu Davud, 3878, i Tirmizi, 994, koji kaže da je hasen-sahih.

٧٨٠ - وَعَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْبَسُوا الْبَيَاضَ، فَإِنَّهَا أَطْهَرُ وَأَطْيَبُ، وَكَفِّنُوا فِيهَا مَوْتَاكُمْ». رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَالْحَاكِمُ وَقَالَ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

780. Semura, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oblačite bijelu odjeću jer je ona najčistija i naj-

bolja, a u nju umotavajte i svoje umrle." Hadis bilježe Nesai, 8/205, 5322, i Hakim, 1/506, 1309, koji kaže da je sahih.

٧٨١ - وَعَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرْبُوعًا وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

781. Bera, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je srednje visine i jednom sam ga vidio u crvenom ogrtaču[1]. Nikada nisam vidio nikoga ljepšeg od njega." Muttefekun alejhi: Buhari 5848, i Muslim, 2337.

٧٨٢ - وَعَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ وَهُوَ بِالْأَبْطَحِ فِي قُبَّةٍ لَهُ حَمْرَاءَ مِنْ أَدَمٍ فَخَرَجَ بِلَالٌ بِوَضُوئِهِ، فَمِنْ نَاضِحٍ وَنَائِلٍ، فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ حَمْرَاءُ، كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِ سَاقَيْهِ، فَتَوَضَّأَ وَأَذَّنَ بِلَالٌ، فَجَعَلْتُ أَتَتَبَّعُ فَاهُ هَهُنَا وَهَهُنَا، يَقُولُ يَمِينًا وَشِمَالًا: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ. ثُمَّ رُكِزَتْ لَهُ عَنَزَةٌ، فَتَقَدَّمَ فَصَلَّى يَمُرُّ بَيْنَ يَدَيْهِ الْكَلْبُ وَالْحِمَارُ لَا يُمْنَعُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

782. Ebu Džuhajfa Vehb b. Abdullah, radijallahu anhu, kazuje: "Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u Ebtahu[2], u crvenom šatoru od štavljene kože. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u crvenom ogrtaču izašao iz šatora - kao da sada gledam u bjelinu njegovih potkoljenica - i Bilal je izašao noseći mu vodu za abdest, pa je on i uzeo abdest, nakon čega su prisutni ljudi nastojali doći do vode od abdesta, tako da su se neki uspjeli samo poprskati tom vodom, a nekima je uspjelo da je zahvate u većoj mjeri.[3] Nakon toga, Bilal je počeo učiti ezan. Pratio

1. Islamski učenjaci smatraju da se zabrana nošenja crvene odjeće, koja se spominje u nekoliko hadisa, odnosi na odjeću koja je u potpunosti crvene boje, bez ikakvih primjesa drugih boja, a ukoliko na njoj ima i nekih drugih boja, onda ovakvu odjeću nije zabranjeno nositi. S ovim mišljenjem mogu se uskladiti hadisi u kojima se govori o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, crvenom ogrtaču porijeklom iz Jemena, jer su jemenski ogrtači uglavnom bili prugasti, tj. bili su prošarani crvenom, ali i drugim bojama.

2. Ebtah je naziv za jednu od mekanskih dolina.

3. Imam Nevevi kaže da je u ovom hadisu došlo do manjeg poremećaja u rasporedu riječi, tako da je prvo spomenuto da su se ljudi takmičili ko će se domoći vode od abdesta nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo abdest, da bi se tek kasnije spomenulo da je, nakon izlaska iz šatora, on uzeo abdest vodom koju mu je donio Bilal. Također, imam Nevevi navodi da je značenje ovog hadisa, tj. ispravan poredak riječi i slijed dešavanja u njemu, pojašnjeno u hadisima koje bilježi Buhari pod brojevima 495, 499, 501, 633, 634, 3553, 3566, 5786 i 5859, u kojima je jasno naglašeno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prvo izašao iz šatora i uzeo abdest, nakon čega su se ljudi trudili da dođu do te vode od abdesta. Hadis smo preveli u skladu sa pojašnjenjem imama Nevevija, tj. shodno ispravnom poretku riječi i rečenica u hadisu. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 4/219.

sam pokrete Bilalovih usana, tamo i ovamo, dok je okretao glavu desno i lijevo, izgovarajući: 'Dođite na namaz, dođite na spas!' Zatim je ispred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, postavljeno kratko koplje[1] i on je počeo klanjati namaz, dok su iza pregrade neometano prolazili pas i magarac, a on ih u tome nije sprečavao." Muttefekun alejhi: Buhari, 376, i Muslim, 503.

٧٨٣ - وَعَنْ أَبِي رِمْثَةَ رِفَاعَةَ التَّيْمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ ثَوْبَانِ أَخْضَرَانِ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

783. Ebu Rimsa Rifaa et-Tejmi, radijallahu anhu, kazuje: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u dvodijelnoj odjeći zelene boje." Hadis bilježe Ebu Davud, 4065, i Tirmizi 2812, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٧٨٤ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

784. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je na dan osvojenja Meke Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u nju sa crnim turbanom na glavi. Hadis bilježi Muslim, 1358.

٧٨٥ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ قَدْ أَرْخَى طَرَفَيْهَا بَيْنَ كَتِفَيْهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ النَّاسَ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ.

785. Ebu Seid Amr b. Hurejs, radijallahu anhu, pripovijeda: "Kao da sada gledam u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a na njegovoj glavi crni turban čiji su krajevi pušteni da padaju između njegovih plećki." Hadis bilježi Muslim, 1359.

U drugoj verziji navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ljudima držao hutbu, a na glavi je imao crni turban.[2]

٧٨٦ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كُفِّنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ بِيضٍ سَحُولِيَّةٍ مِنْ كُرْسُفٍ، لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلَا عِمَامَةٌ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

786. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, umotan je u tri komada sehulskog pamučnog pla-

1. Kao pregrada – sutra ili perda može poslužiti bilo kakav predmet čija visina iznosi makar jednu podlakticu. Vidjeti i hadis 1758.

2. Hatibima je dozvoljeno da prilikom držanja hutbe nose odjeću crne boje, ali im je bolje da oblače bijelu odjeću. Oni ne bi trebali često nositi crnu odjeću da ljudi ne pomisle da je nošenje ove odjeće sunnet, za razliku od bijele odjeće čije oblačenje i jeste sunnet.

tna, a među njima nije bilo ni košulje ni turbana." Muttefekun alejhi: Buhari, 1264, i Muslim, 941.

Sehul je mjesto u Jemenu.

٧٨٧ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ غَدَاةٍ وَعَلَيْهِ مِرْطٌ مُرَحَّلٌ مِنْ شَعْرٍ أَسْوَدَ.
رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

787. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Jednog jutra Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je iz kuće, a na sebi je imao crni ogrtač od kostrijeti na kojem su bila naslikana sedla za deve." Hadis bilježi Muslim, 2081.

٧٨٨ - وَعَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ فِي مَسِيرٍ، فَقَالَ لِي: «أَمَعَكَ مَاءٌ؟» قُلْتُ: نَعَمْ، فَنَزَلَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَمَشَى حَتَّى تَوَارَى فِي سَوَادِ اللَّيْلِ ثُمَّ جَاءَ فَأَفْرَغْتُ عَلَيْهِ مِنَ الْإِدَاوَةِ، فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ مِنْ صُوفٍ، فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُخْرِجَ ذِرَاعَيْهِ مِنْهَا حَتَّى أَخْرَجَهُمَا مِنْ أَسْفَلِ الْجُبَّةِ، فَغَسَلَ ذِرَاعَيْهِ وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ أَهْوَيْتُ لِأَنْزِعَ خُفَّيْهِ فَقَالَ: «دَعْهُمَا فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ» وَمَسَحَ عَلَيْهِمَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ شَامِيَّةٌ ضَيِّقَةُ الْكُمَّيْنِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: أَنَّ هَذِهِ الْقِصَّةَ كَانَتْ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ.

788. Mugira b. Šu'ba, radijallahu anhu, pripovijeda: "Jedne noći putovao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa me upita: 'Imaš li vode?' Odgovorih: 'Imam.' On je tada sišao sa svoje jahalice i počeo se udaljavati, sve dok nije nestao u noćnoj tami. Kada se vratio, polio sam mu vodu iz kožne posude. Oprao je lice, a pošto je bio u vunenom ogrtaču i nije mogao izvući svoje podlaktice, učinio je to na način da ih je izvukao ispod ogrtača, pa ih je oprao i nakon toga potrao po svojoj glavi. Pošao sam mu skinuti obuću, a on mi reče: 'Ostavi je, obuo sam je na čiste noge[1]', a nakon toga potrao je po njoj." Muttefekun alejhi: Buhari, 5799, i Muslim, 274.

U jednoj verziji hadisa navodi se: "...a na sebi je imao šamsko džube uskih rukava..." U drugoj se verziji navodi da se ovaj događaj desio za vrijeme Pohoda na Tebuk.

❧ 118. *Pohvalno je nositi košulju*

٧٨٩ - عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ أَحَبَّ الثِّيَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقَمِيصُ.
رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1. Kada kaže da je obuo obuću na čiste noge, misli na to da je prethodno uzeo abdest.

789. Ummu Selema, radijallahu anha, kazuje: "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, najdraža odjeća bila je košulja." Hadis bilježe Ebu Davud, 4025, i Tirmizi, 1762, koji kaže da je hasen-sahih.

❧ 119. *O dužini košulje i njenih rukava, ogrtača i krajeva turbana; zabranjeno je da se bilo šta od spomenutog iz oholosti ostavi predugim, a ako se to bude činilo iz nekog drugog razloga, tada je pokuđeno*

٧٩٠ - عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ الْأَنْصَارِيَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ كُمُّ قَمِيصِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الرُّسْغِ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

790. Esma bint Jezid el-Ensarijja, radijallahu anha, kazuje: "Rukav Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, košulje dopirao je do njegovog ručnog zgloba." Hadis bilježe Ebu Davud, 4027, i Tirmizi, 1765, koji kaže da je hasen.[1]

٧٩١ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلَاءَ لَمْ يَنْظُرِ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ إِزَارِي يَسْتَرْخِي إِلَّا أَنْ أَتَعَاهَدَهُ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّكَ لَسْتَ مِمَّنْ يَفْعَلُهُ خُيَلَاءَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَرَوَى مُسْلِمٌ بَعْضَهُ.

791. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko iz oholosti pusti da mu se odjeća vuče po zemlji, Allah ga na Sudnjem danu neće pogledati." Tada Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Allahov Poslaniče, moja se odjeća često olabavi i zato stalno moram na nju paziti?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to mu reče: "Ti nisi od onih koji to čine iz oholosti."[2] Hadis bilježi Buhari, 5784, a jedan dio i Muslim, 2085.

٧٩٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَنْظُرُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى مَنْ جَرَّ إِزَارَهُ بَطَرًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

792. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu Allah neće pogledati onoga

1. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daifu Sunen et-Tirmizi*, 295.

2. Na osnovu ovoga i drugih hadisa, islamski učenjaci smatraju da je zabranjeno namjerno, iz oholosti i s ciljem skretanja pažnje na sebe, puštati odjeću da se vuče po zemlji, a čovjek koji ovako postupa smatra se grješnim. Međutim, ako se dogodi da se odjeća vuče po zemlji usljed čovjekove trenutne nepažnje, on se neće ubrojati među one koji su grješni. Na tu razliku u pogledu odijevanja ukazao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu, rekavši Ebu Bekru, radijallahu anhu: "Ti nisi od onih koji to čine iz oholosti."

ko je iz obijesti i uobraženosti dopustio da mu se donji dio odjeće vuče po zemlji." Muttefekun alejhi: Buhari, 5788, i Muslim 2087.

٧٩٣ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ مِنَ الْإِزَارِ فَفِي النَّارِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

793. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sve što od ogrtača bude prelazilo nožne članke, bit će u Vatri."[1] Hadis bilježi Buhari, 5787.

٧٩٤ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ، وَلَا يُزَكِّيهِمْ، وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ». قَالَ: فَقَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَ مِرَارٍ. قَالَ أَبُو ذَرٍّ: خَابُوا وَخَسِرُوا مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «الْمُسْبِلُ وَالْمَنَّانُ وَالْمُنْفِقُ سِلْعَتَهُ بِالْحَلْفِ الْكَاذِبِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «الْمُسْبِلُ إِزَارَهُ».

794. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu, Allah s trojicom neće govoriti, niti će ih pogledati, niti će ih od grijeha očistiti, i njih čeka bolna patnja." Ove riječi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio je tri puta, a Ebu Zerr, radijallahu anhu, reče: "Propali su i izgubili! Ko su oni, Allahov Poslaniče?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Onaj ko svoju odjeću pusti da se vuče po zemlji, onaj ko drugima bude spominjao i isticao dobročinstvo koje im je učinio, i onaj ko svoju robu bude prodavao lažno se zaklinjući." Hadis bilježi Muslim, 106.

U drugoj verziji navodi se: "Onaj ko izar - donji dio svoje odjeće pusti da se vuče po zemlji..."

٧٩٥ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْإِسْبَالُ فِي الْإِزَارِ، وَالْقَمِيصِ، وَالْعِمَامَةِ، مَنْ جَرَّ شَيْئًا خُيَلَاءَ لَمْ يَنْظُرِ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

795. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prekomjerno spuštanje krajeva odjeće odnosi se na dužinu donjeg dijela odjeće, na dužinu rukava i krajeva turbana. Koji god čovjek, iz oholosti, ostavi prekomjerno duge krajeve odjeće, takvoga Allah na Sudnjem danu neće ni pogledati."[2] Hadis bilježe Ebu Davud, 4094, i Nesai, 8/208, 5334, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٧٩٦ - وَعَنْ أَبِي جُرَيٍّ جَابِرِ بْنِ سُلَيْمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: رَأَيْتُ رَجُلًا يَصْدُرُ النَّاسُ عَنْ رَأْيِهِ لَا يَقُولُ شَيْئًا إِلَّا صَدَرُوا عَنْهُ، قُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالُوا: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قُلْتُ: عَلَيْكَ السَّلَامُ يَا رَسُولَ اللَّهِ،

1. Odnosno, dio stopala koji ogrtač prekrije bit će u Vatri.

2. Upozorenje se odnosi i na gornji dio odjeće, na dužinu rukava koji trebaju dopirati do ručnih zglobova, kao i na krajeve turbana koje ne treba puštati da padaju do zadnjice.

مَرَّتَيْنِ. قَالَ: «لَا تَقُلْ عَلَيْكَ السَّلَامُ، عَلَيْكَ السَّلَامُ تَحِيَّةُ الْمَوْتَى. قُلِ: السَّلَامُ عَلَيْكَ». قَالَ: قُلْتُ: أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ؟ قَالَ: «أَنَا رَسُولُ اللَّهِ الَّذِي إِذَا أَصَابَكَ ضَرٌّ فَدَعَوْتَهُ كَشَفَهُ عَنْكَ، وَإِذَا أَصَابَكَ عَامُ سَنَةٍ فَدَعَوْتَهُ أَنْبَتَهَا لَكَ، وَإِذَا كُنْتَ بِأَرْضٍ قَفْرٍ أَوْ فَلَاةٍ فَضَلَّتْ رَاحِلَتُكَ، فَدَعَوْتَهُ رَدَّهَا عَلَيْكَ». قَالَ: قُلْتُ: اعْهَدْ إِلَيَّ. قَالَ: «لَا تَسُبَّنَّ أَحَدًا»، قَالَ: فَمَا سَبَبْتُ بَعْدَهُ حُرًّا، وَلَا عَبْدًا، وَلَا بَعِيرًا، وَلَا شَاةً، «وَلَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا، وَأَنْ تُكَلِّمَ أَخَاكَ وَأَنْتَ مُنْبَسِطٌ إِلَيْهِ وَجْهُكَ، إِنَّ ذَلِكَ مِنَ الْمَعْرُوفِ. وَارْفَعْ إِزَارَكَ إِلَى نِصْفِ السَّاقِ، فَإِنْ أَبَيْتَ فَإِلَى الْكَعْبَيْنِ، وَإِيَّاكَ وَإِسْبَالَ الْإِزَارِ فَإِنَّهَا مِنَ الْمَخِيلَةِ وَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمَخِيلَةَ، وَإِنِ امْرُؤٌ شَتَمَكَ وَعَيَّرَكَ بِمَا يَعْلَمُ فِيكَ فَلَا تُعَيِّرْهُ بِمَا تَعْلَمُ فِيهِ، فَإِنَّمَا وَبَالُ ذَلِكَ عَلَيْهِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ، وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

796. Ebu Džurejj Džabir b. Sulejm, radijallahu anhu, kazuje: "Vidio sam čovjeka od koga su ljudi bespogovorno prihvatali sve ono što je govorio. Upitao sam: 'Ko je ovo?', a ljudi mi odgovoriše: 'To je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.' Rekao sam mu: 'Alejkes-selam! – Na tebe neka je spas, Allahov Poslaniče!', i to sam ponovio dva puta. On mi reče: 'Nemoj govoriti: Alejkes-selam!, jer je to pozdrav koji se upućuje mrtvima[1], već kaži: Es-selamu alejke! – Neka je na tebe spas!' Ja ga opet upitah: 'Ti si Allahov poslanik?', a on odgovori: 'Ja sam Allahov poslanik. Poslanik Onoga koji će, ukoliko te kakva nevolja snađe, a ti Ga budeš iskreno molio, od tebe tu nevolju i otkloniti. Poslanik Onoga koji će, kada te zadesi sušna i neplodna godina, a ti Ga iskreno zamoliš, podariti da zemlja urodi svojim plodovima. Poslanik Onoga koji ti, kada Ga zamoliš, vrati tvoju

1. Imam Hattabi pojašnjava: "Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi o tome da je 'alejkes-selam' pozdrav koji se upućuje mrtvima, navode na pogrešnu pomisao da je sunnet prilikom nazivanja selama mrtvima reći 'alejkes-selam', kako to već prakticira veliki broj neukih ljudi. Međutim, vjerodostojnim je putem potvrđeno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom ušao na mezarje i rekao: 'Es-selāmu alejkum ehle dāri kavmin mu'minīn! – Spas neka je na vas, o stanovnici kuće vjernika!', što jasno ukazuje na to da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prvo izgovorio riječi dove, pa je nakon toga imenovao za koga upućuje dovu, upravo kako se to čini i prilikom pozdravljanja živih. Naime, predislamski su Arapi prilikom nazivanja selama umrlima običavali prvo spomenuti ime umrlog ili ličnu zamjenicu koja se na njega odnosi, pa bi nakon toga izgovorili dovu, a na takav postupak nailazimo u arapskoj poeziji, poput riječi pjesnika:

Na tebe nek je Allahov spas, Kajse b. Asime,
I milost Njegova, ukoliko hoće da se smiluje.

Iz tog je razloga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovom čovjeku i rekao da je način na koji ga je pozdravio – pozdrav koji se upućuje umrlima. Dakle, nema nikakve razlike u nazivanju selama živima ili mrtvima, jer sunnet upućuje na to da se u obje prilike postupa na isti način, kako na to ukazuje spomenuti hadis Ebu Hurejre, radijallahu anhu, a Allah najbolje zna." Vidjeti: Hattabi, *Mealimus-sunen*, 4/194–196.

jahalicu nakon što se bila izgubila u nenastanjenoj i besplodnoj pustinji.' Nakon ovoga, rekoh mu: 'Oporuči mi nešto!', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nemoj nikoga vrijeđati niti omalovažavati.' Od kada mi je to rekao, nikada više nisam uvrijedio ni slobodnog čovjeka, ni roba, niti sam ružnu riječ kazao na račun deve ili ovce. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dalje mi reče: 'I nemoj potcjenjivati nijedan vid dobra, pa makar se radilo o tome da radosnog i vedrog lica razgovaraš sa svojim bratom, jer se i to, uistinu, ubraja u dobročinstvo. I donji dio svoje odjeće podigni do pola potkoljenice, a ako nećeš toliko, onda barem do svojih članaka, i dobro se čuvaj toga da svoju odjeću pustiš da se vuče po zemlji jer je to uistinu oholost i uobraženost, a Uzvišeni Allah ne voli ni oholost ni uobraženost. Ukoliko te neko bude vrijeđao i želio te osramotiti na osnovu onoga što zna o tebi, ti njega nemoj omalovažavati niti sramotiti na osnovu onoga što znaš da se nalazi pri njemu. Uistinu, grijeh zbog takvog ponašanja snosit će on sam.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 4084, i Tirmizi, 2722, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca, a Tirmizi kaže da je hasen-sahih.

٧٩٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَيْنَمَا رَجُلٌ يُصَلِّي مُسْبِلٌ إِزَارَهُ، قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اذْهَبْ فَتَوَضَّأْ» فَذَهَبَ فَتَوَضَّأَ، ثُمَّ جَاءَ، فَقَالَ: «اذْهَبْ فَتَوَضَّأْ» فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا لَكَ أَمَرْتَهُ أَنْ يَتَوَضَّأَ ثُمَّ سَكَتَّ عَنْهُ؟ قَالَ: «إِنَّهُ كَانَ يُصَلِّي وَهُوَ مُسْبِلٌ إِزَارَهُ، إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ صَلَاةَ رَجُلٍ مُسْبِلٍ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

797. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, pripovijeda: "Jednom prilikom neki je čovjek klanjao namaz, a odjeća mu se vukla po zemlji. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Idi i uzmi abdest!'[1] Čovjek je otišao i uzeo abdest, a nakon toga se vratio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opet mu reče: 'Idi i uzmi abdest!' Neki čovjek obrati se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, prvo si mu naredio da uzme abdest, a poslije toga ništa mu više nisi rekao?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Tako sam postupio jer je klanjao namaz, a odjeća mu se vukla po zemlji – a Allah ne prima namaz onoga kome se odjeća vuče po zemlji.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 637, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca, koji odgovara kriterijima imama Muslima.[2]

1. Uzimanje abdesta iskup je za manje grijehe, i ovim je čovjeku ukazano na to da je počinio grijeh i da se treba za njega iskupiti. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 11/87.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Munavi, *Et-Tejsir bi šerhil-Džami es-sagir*, 1/265, Munziri, *Muhtesaru Suneni Ebi Davud*, 1/194.

٧٩٨ - وَعَنْ قَيْسِ بْنِ بِشْرٍ التَّغْلِبِيِّ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبِي وَكَانَ جَلِيسًا لِأَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: كَانَ بِدِمِشْقَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ لَهُ سَهْلُ ابْنُ الْحَنْظَلِيَّةِ، وَكَانَ رَجُلًا مُتَوَحِّدًا قَلَّمَا يُجَالِسُ النَّاسَ، إِنَّمَا هُوَ صَلَاةٌ، فَإِذَا فَرَغَ فَإِنَّمَا هُوَ تَسْبِيحٌ وَتَكْبِيرٌ حَتَّى يَأْتِيَ أَهْلَهُ، فَمَرَّ بِنَا وَنَحْنُ عِنْدَ أَبِي الدَّرْدَاءِ، فَقَالَ لَهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ: كَلِمَةً تَنْفَعُنَا وَلَا تَضُرُّكَ. قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَرِيَّةً فَقَدِمَتْ، فَجَاءَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَجَلَسَ فِي الْمَجْلِسِ الَّذِي يَجْلِسُ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لِرَجُلٍ إِلَى جَنْبِهِ: لَوْ رَأَيْتَنَا حِينَ الْتَقَيْنَا نَحْنُ وَالْعَدُوُّ، فَحَمَلَ فُلَانٌ فَطَعَنَ، فَقَالَ: خُذْهَا مِنِّي، وَأَنَا الْغُلَامُ الْغِفَارِيُّ، كَيْفَ تَرَى فِي قَوْلِهِ؟ قَالَ: مَا أَرَاهُ إِلَّا قَدْ بَطَلَ أَجْرُهُ. فَسَمِعَ بِذَلِكَ آخَرُ فَقَالَ: مَا أَرَى بِذَلِكَ بَأْسًا، فَتَنَازَعَا حَتَّى سَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «سُبْحَانَ اللَّهِ؟ لَا بَأْسَ أَنْ يُؤْجَرَ وَيُحْمَدَ». فَرَأَيْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ سُرَّ بِذَلِكَ، وَجَعَلَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ إِلَيْهِ وَيَقُولُ: أَأَنْتَ سَمِعْتَ ذَلِكَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ، فَمَا زَالَ يُعِيدُ عَلَيْهِ حَتَّى إِنِّي لَأَقُولُ لَيَبْرُكَنَّ عَلَى رُكْبَتَيْهِ.

قَالَ: فَمَرَّ بِنَا يَوْمًا آخَرَ، فَقَالَ لَهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ: كَلِمَةً تَنْفَعُنَا وَلَا تَضُرُّكَ، قَالَ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُنْفِقُ عَلَى الْخَيْلِ كَالْبَاسِطِ يَدَهُ بِالصَّدَقَةِ لَا يَقْبِضُهَا».

ثُمَّ مَرَّ بِنَا يَوْمًا آخَرَ، فَقَالَ لَهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ: كَلِمَةً تَنْفَعُنَا وَلَا تَضُرُّكَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نِعْمَ الرَّجُلُ خُرَيْمٌ الْأَسَدِيُّ، لَوْلَا طُولُ جُمَّتِهِ وَإِسْبَالُ إِزَارِهِ»، فَبَلَغَ ذَلِكَ خُرَيْمًا، فَعَجَّلَ فَأَخَذَ شَفْرَةً فَقَطَعَ بِهَا جُمَّتَهُ إِلَى أُذُنَيْهِ، وَرَفَعَ إِزَارَهُ إِلَى أَنْصَافِ سَاقَيْهِ.

ثُمَّ مَرَّ بِنَا يَوْمًا آخَرَ فَقَالَ لَهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ: كَلِمَةً تَنْفَعُنَا وَلَا تَضُرُّكَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّكُمْ قَادِمُونَ عَلَى إِخْوَانِكُمْ، فَأَصْلِحُوا رِحَالَكُمْ، وَأَصْلِحُوا لِبَاسَكُمْ حَتَّى تَكُونُوا كَأَنَّكُمْ شَامَةٌ فِي النَّاسِ، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفُحْشَ وَلَا التَّفَحُّشَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ، إِلَّا قَيْسَ بْنَ بِشْرٍ، فَاخْتَلَفُوا فِي تَوْثِيقِهِ وَتَضْعِيفِهِ، وَقَدْ رَوَى لَهُ مُسْلِمٌ.

798. Kajs b. Bišr et-Taglibi rekao je: "Obavijestio me je moj otac, a on se mnogo družio sa Ebu Derdaom, radijallahu anhu, da je u Damasku boravio jedan od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova po imenu Sehl b. Hanzalijja, koji je bio povučen, volio je samoću i rijetko se družio s ljudima, a od toga ga je odvraćala njegova zaokupljenost namazom. Nakon što bi obavio namaz, posvetio bi se slavljenju i veličanju Allaha, i tako bi postupao sve dok se ne bi vratio svojoj porodici. Kada smo jednom prilikom bili kod Ebu Derdaa, radijallahu anhu, Sehl je prošao pored nas, a Ebu Derda mu reče: 'Kaži nam nekoliko riječi koje tebi neće nanijeti nikakvu štetu, a nama će biti od koristi!' Sehl b. Hanzalijja reče: 'Jednom prilikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je na neki zadatak odred vojnika, a nakon što su se vratili, jedan od učesnika dođe i sjede u društvo u kojem je sjedio Allahov Poslanik, sallallahu alej-

hi ve sellem, te se čovjeku koji je sjedio do njega obrati riječima: 'Da si nas vidio kada smo se susreli s neprijateljem! Jedan od nas jurnuo je na neprijatelja, probo ga kopljem i povikao: Evo ti, ovo ti je od mene! Ja sam gifarijski mladić[1]!' Nakon što je ovo ispričao, taj čovjek upita onoga koji je sjedio do njega: 'Šta misliš o ovome što je rekao?', a on odgovori: 'Mislim da je upropastio svoju nagradu.' Čuvši ovo što je rekao, onaj prvi reče: 'Ja u tome ne vidim ništa loše!' Njih dvojica počeše se oko toga sporiti i prepirati, pa čuvši to, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Slavljen neka je Allah! Šta smeta da taj mladić za svoje djelo dobije nagradu od Allaha, a da ga i ljudi pohvale?!'" Otac Kajsa b. Bišra et-Taglibija dalje kazuje: "Vidio sam da su ove Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi izuzetno obradovale Ebu Derdaa, radijallahu anhu, koji je svoju glavu nekoliko puta podizao ka Sehlu b. Hanzalijji pitajući: 'Ti si ove riječi čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?!', a on bi odgovarao: 'Da.' Ebu Derda je toliko ponavljao to pitanje da sam pomislio da će kleknuti.

Drugog dana taj isti ashab prođe pored nas, a Ebu Derda, radijallahu anhu, reče mu: 'Kaži nam nešto što će nama koristiti, a tebi neće škoditi!' On reče: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao nam je: Onaj ko troši imetak na konja[2] isti je kao onaj ko ispružene ruke bez prestanka dijeli sadaku.'

Narednog dana opet je prošao pored nas, a Ebu Derda, radijallahu anhu, reče mu: 'Kaži nam nešto što će nama koristiti, a tebi neće škoditi!', a on reče: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Divan li je čovjek Hurejm el-Esedi! Samo još kada ne bi imao onako dugu kosu i kada ne bi puštao da mu se odjeća vuče po zemlji!' Kada su do Hurejma došle Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi, odmah je uzeo nož i odsjekao svoju bujnu kosu, skrativši je do ušiju, a svoju je odjeću podigao do polovine potkoljenica.'

Sljedećeg dana on ponovo prođe pored nas, a Ebu Derda mu opet reče: 'Kaži nam nešto što će nama koristiti, a tebi neće škoditi!' On reče da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Vi ćete uistinu s putovanja pristizati i među svoju braću se vraćati, pa lijepo uredite i dotjerajte svoja sedla i odjeću kako biste se po urednosti i pristojnosti isticali među ljudima baš kao što se mladež ističe na tijelu čovjeka! Uistinu

1. Ovim je povikom mladić želio pohvaliti i sebe i pleme iz kojeg je vodio porijeklo, tj. pleme Benu Gifar.

2. Na njegovo hranjenje, pojenje i timarenje. Ovdje se misli na onu vrstu konja koja je pripremljena za borbu na Allahovom putu.

Allah ne voli neuljudnost, niti raskalašenost[1]." Hadis bilježi Ebu Davud, 4089, sa dobrim lancem prenosilaca, uz opasku da postoji razilaženje u pogledu Kajsa b. Bišra: jedni su ga smatrali slabim, a drugi pouzdanim prenosiocem. Imam Muslim prenosio je hadise od njega.[2]

٧٩٩ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِزْرَةُ الْمُسْلِمِ إِلَى نِصْفِ السَّاقِ، وَلَا حَرَجَ - أَوْ لَا جُنَاحَ - فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْكَعْبَيْنِ، فَمَا كَانَ أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ فَهُوَ فِي النَّارِ، وَمَنْ جَرَّ إِزَارَهُ بَطَرًا لَمْ يَنْظُرِ اللَّهُ إِلَيْهِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

799. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Donji dio vjernikove odjeće treba da dopire do pola potkoljenice, a nije grješan ni kada svoju odjeću spusti između pola potkoljenice i članaka. Sve što pređe članke, bit će u Vatri. Allah neće ni pogledati onoga ko donji dio svoje odjeće, iz uobraženosti i oholosti, pusti da se vuče po zemlji." Hadis bilježi Ebu Davud, 4093, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٨٠٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: مَرَرْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِي إِزَارِي اسْتِرْخَاءٌ، فَقَالَ: «يَا عَبْدَ اللَّهِ، ارْفَعْ إِزَارَكَ!» فَرَفَعْتُهُ ثُمَّ قَالَ: «زِدْ!» فَزِدْتُ، فَمَا زِلْتُ أَتَحَرَّاهَا بَعْدُ. فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: إِلَى أَيْنَ؟ فَقَالَ: إِلَى أَنْصَافِ السَّاقَيْنِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

800. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "Prošao sam pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a donji dio moje odjeće bio je donekle spušten. On mi reče: 'O Abdullah, podigni svoju odjeću!', pa sam je i podigao. Onda mi reče: 'Još je podigni!', pa sam je još podigao, i još uvijek se držim te granice." Neki ga upitaše: "A dokle si je podigao?", a on im odgovori: "Do polovine potkoljenica." Hadis bilježi Muslim, 2086.

٨٠١ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلَاءَ لَمْ يَنْظُرِ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: فَكَيْفَ تَصْنَعُ النِّسَاءُ بِذُيُولِهِنَّ؟ قَالَ: «يُرْخِينَ شِبْرًا». قَالَتْ: إِذَنْ تَنْكَشِفُ أَقْدَامُهُنَّ. قَالَ: «فَيُرْخِينَهُ ذِرَاعًا لَا يَزِدْنَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

801. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko iz oholosti pusti da se odjeća vuče za njim, Allah ga na Sudnjem danu neće pogledati." Ummu Selema, radijallahu anha, upita: "A kako da žene postupe s krajevima svoje odjeće?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Neka ih puste za dužinu jednog

1. Ružan izgled i nošenje neuredne i poderane odjeće ubraja se u vrstu neuljudnosti i raskalašenosti. Ovakvim tumačenjem lakše se razumije kontekst zadnjeg dijela hadisa. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 11/90.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Irvaul-galil*, 7/208–209.

pedlja." "U tom slučaju otkrit će im se stopala", primijeti Ummu Selema, radijallahu anha. "Neka ih onda puste za dužinu jedne podlaktice i neka ne prelaze tu granicu", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Hadis bilježe Ebu Davud, 4119, i Tirmizi, 1731, koji kaže da je hasen-sahih.

❧ 120. *Pohvalno je iz skromnosti izbjegavati skupocjenu odjeću*

Kada smo govorili o vrijednosti skromnosti u ishrani, odijevanju i načinu življenja (str. 264), naveli smo veliki broj hadisa koji se tiču ove teme.

٨٠٢ - وَعَنْ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ تَرَكَ اللِّبَاسَ تَوَاضُعًا لِلَّهِ، وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَيْهِ، دَعَاهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ حَتَّى يُخَيِّرَهُ مِنْ أَيِّ حُلَلِ الْإِيمَانِ شَاءَ يَلْبَسُهَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

802. Muaz b. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko iz skromnosti i poniznosti ne bude nosio skupocjenu odjeću, a u stanju je to sebi priuštiti, Allah će ga na Sudnjem danu odabrati i između svih stvorenja ga pozvati, pa će mu dopustiti da sebi odabere koji god imanski ogrtač[1] želi obući." Hadis bilježi Tirmizi, 2481, koji kaže da je hasen.

❧ 121. *Pohvalno je lijepo se odijevati i ne zalaziti u krajnost ograničavajući se na oblačenje bijedne odjeće koja izaziva prezir, ako za tim nema potrebe ili valjanog razloga*

٨٠٣ - عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُرى أَثَرُ نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

803. Amr b. Šuajb prenosi od svoga oca, a on od svoga djeda, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu Allah voli da se tragovi Njegove blagodati vide na Njegovom robu."[2] Hadis bilježi Tirmizi, 2819, koji kaže da je hasen.

1. Moći će izabrati koji god hoće od džennetskih ogrtača pripremljenih za iskrene vjernike. Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 7/228.

2. Pohvalno je da ljudi javno pokazuju Allahove blagodati kojima ih je obasuo i da o njima pričaju, jer je to jedna vrsta iskazivanja zahvale Uzvišenom Allahu, naravno, uz uvjet da to ne bude s ciljem hvalisanja i razmetanja. Oblačenjem skromne i umjerene odjeće donekle se postiže ravnoteža između bogatih i siromašnih, i ljudi se navikavaju na to da ne žude za raskoši i bogatstvom.

❧ 122. *Muškarcima je zabranjena svilena odjeća, kao što im je zabranjeno i da sjede na svili ili da se na nju naslanjaju, dok je takva odjeća dozvoljena ženama*

٨٠٤ - عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ، فَإِنَّ مَنْ لَبِسَهُ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الْآخِرَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

804. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte oblačiti svilenu odjeću, jer onaj ko je bude oblačio na ovom svijetu, neće je obući na ahiretu." Muttefekun alejhi: Buhari, 5834, i Muslim, 2069.

٨٠٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّمَا يَلْبَسُ الْحَرِيرَ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِلْبُخَارِيِّ: «مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ».

805. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "Uistinu, svilenu odjeću oblače oni koji nemaju nikakvog udjela." Muttefekun alejhi: Buhari, 5835, i Muslim, 2068.

U drugoj verziji koju bilježi Buhari kaže se: "...oni koji nemaju udjela u ahiretu."

Riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, "nemaju nikakvog udjela", znače da na ahiretu neće imati nikakvog dobra.

٨٠٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الْآخِرَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

806. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko je svilu nosio na dunjaluku, neće je odjenuti na ahiretu." Muttefekun alejhi: Buhari, 5832, i Muslim, 2073.

٨٠٧ - وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ حَرِيرًا فَجَعَلَهُ فِي يَمِينِهِ، وَذَهَبًا فَجَعَلَهُ فِي شِمَالِهِ، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ هَذَيْنِ حَرَامٌ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

807. Alija, radijallahu anhu, rekao je: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je svilu uzeo u desnu ruku, a zlato u lijevu ruku, pa je rekao: 'Ovo dvoje strogo je zabranjeno muškarcima moga ummeta!'" Hadis bilježi Ebu Davud, 4057, sa dobrim lancem prenosilaca.

٨٠٨ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «حُرِّمَ لِبَاسُ الْحَرِيرِ وَالذَّهَبِ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي، وَأُحِلَّ لِإِنَاثِهِمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

808. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nošenje svile i zlata zabranjeno je mu-

škarcima moga ummeta, a dozvoljeno ženama." Hadis bilježi Tirmizi, 1720, koji kaže da je hasen-sahih.

٨٠٩ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَانَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَشْرَبَ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَأَنْ نَأْكُلَ فِيهَا، وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَأَنْ نَجْلِسَ عَلَيْهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

809. Huzejfa, radijallahu anhu, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je da pijemo i jedemo iz zlatnog i srebrenog posuđa, i zabranio nam je da oblačimo odjeću od svile i brokata i da na njima sjedimo."[1] Hadis bilježi Buhari, 5837.

❧ 123. *Onome ko ima svrab dozvoljeno je da obuče svilenu odjeću*

٨١٠ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: رَخَّصَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلزُّبَيْرِ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي لُبْسِ الْحَرِيرِ لِحِكَّةٍ بِهِمَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

810. Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je Zubejru i Abdurrahmanu b. Avfu, radijallahu anhuma, da, zbog svraba koji su imali, oblače svilenu odjeću."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 5839, i Muslim, 2076.

❧ 124. *Zabranjeno je da se koža leoparda koristi kao prostirka i da se na njoj jaše*

٨١١ - عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَرْكَبُوا الْخَزَّ وَلَا النِّمَارَ». حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَغَيْرُهُ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

811. Muavija, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte jahati na prostirkama napravljenim od svile i kože leoparda." Hadis je hasen. Bilježe ga Ebu Davud, 4129, i drugi, sa dobrim lancem prenosilaca.

1. I muškarcima i ženama zabranjeno je da jedu i piju iz zlatnih i srebrenih posuda, a zabrana nošenja svile i brokata odnosi se samo na muškarce, dok je to ženama dozvoljeno. Također, muškarcima je zabranjeno i sjediti na svili i brokatu, isto kao što im je zabranjeno i da oblače odjeću od spomenute dvije vrste tkanine.

2. Zabrana oblačenja svilene odjeće ne odnosi se na one muškarce koji imaju svrab, već je njima nošenje svile dozvoljeno zato što im olakšava tegobe uzrokovane tom bolešću. Isto tako, ukoliko čovjek ne bude imao nikakvu drugu odjeću osim svilene, dozvoljeno mu je da je obuče kako bi se zaštitio od hladnoće ili vrućine. Hadis ukazuje i na činjenicu da je islam vjera lahkoće i širokogrudnosti, i da šerijat uzima u obzir stanja i situacije u kojima se ljudi nalaze.

٨١٢ - وَعَنْ أَبِي الْمَلِيحِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ جُلُودِ السِّبَاعِ.
رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ بِأَسَانِيدَ صِحَاحٍ.
وَفِي رِوَايَةِ التِّرْمِذِيِّ: نَهَى عَنْ جُلُودِ السِّبَاعِ أَنْ تُفْتَرَشَ.

812. Ebu Melih prenosi od svoga oca, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio upotrebu kože divljih zvijeri. Hadis bilježe Ebu Davud, 4132, Tirmizi, 1771, i Nesai, 7/176, 4253, sa vjerodostojnim lancima prenosilaca.

U verziji hadisa koju bilježi Tirmizi navodi se: "Zabranio je da se kože divljih zvijeri koriste kao prostirke."

❧ 125. *Šta treba reći kada se obuče nova odjeća*

٨١٣ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَجَدَّ ثَوْبًا سَمَّاهُ بِاسْمِهِ - عِمَامَةً، أَوْ قَمِيصًا، أَوْ رِدَاءً - يَقُولُ: «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ كَسَوْتَنِيهِ، أَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَخَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

813. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, rekao je: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obukao novu odjeću, imenovao bi je - turban, košulja, ogrtač, a onda bi rekao: 'Allāhumme lekel-hamdu ente kesevtenīhi, es'eluke hajrehū ve hajre mā sunia lehū, ve eūzu bike min šerrihī ve šerri mā sunia leh! - Gospodaru moj, Tebi pripada zahvala. Ti si me ovom odjećom odjenuo, pa Te molim za njeno dobro i molim Te da mi u njoj podariš svako dobro zbog kojeg je proizvedena, i utječem Ti se od njenog zla i od svakog zla zbog kojeg je proizvedena.'"[1] Hadis bilježe Ebu Davud, 4020, i Tirmizi, 1767, koji kaže da je hasen.

❧ 126. *Oblačenje odjeće pohvalno je početi od desne strane*

O ovome smo već naveli mnoge sahih hadise kad smo govorili o tome da je lijepo dati prednost desnoj strani u svemu što je u domenu plemenitih i lijepih stvari (str. 369).

1. Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "...da mi u njoj podariš svako dobro zbog kojeg je proizvedena", ukazuju na sve ono zbog čega je odjeća čovjeku nužna, poput zaštite od hladnoće ili vrućine, i želju da mu ona pomogne na putu pokornosti Allahu. Riječima: "i utječem Ti se od njenog zla i od svakog zla zbog kojeg je proizvedena", čovjek od Allaha traži zaštitu od toga da njegova odjeća bude razlog ili povod za činjenje ružnih djela, i moli Ga da ga ona ne odvede u samodopadanje, oholost i hvalisanje. Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 5/464.

4. POGLAVLJE

PRAVILA PONAŠANJA PRILIKOM LEŽANJA, SJEDENJA, SPAVANJA

127. *Način lijeganja u postelju i spavanja*

٨١٤ - عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ نَامَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَى مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ بِهَذَا اللَّفْظِ فِي كِتَابِ الْأَدَبِ مِنْ صَحِيحِهِ.

814. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, rekao je: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lijegao u postelju, legao bi na desnu stranu, a zatim bi proučio:

'Allāhumme eslemtu nefsī ilejke, ve vedždžehtu vedžhī ilejke, ve fevvadtu emrī ilejke, ve eldže'tu zahrī ilejke, ragbeten ve rehbeten ilejke, lā meldžee ve lā mendžā minke illā ilejk. Āmentu bi Kitābikel-lezī enzelte ve bi nebijjikel-lezī erselt!

Allahu moj, Tebi sam predao dušu svoju, i Tebi sam upravio lice svoje, na Tebe se oslanjajući, Tebi sam prepustio svako svoje stanje, i svoja sam leđa, tražeći čvrst oslonac, Tebi sklonio, a sve ovo iz želje za Tobom i iz straha od Tebe[1]. Nema skloništa niti spasonosnog pribježišta pred Tobom osim kod Tebe. Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio, i u Tvoga Vjerovjesnika, kojeg si poslao.'" U ovoj verziji hadis bilježi Buhari, 6315.[2]

1. Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "...a sve ovo iz želje za Tobom i iz straha od Tebe", znače: iz želje za Tvojom nagradom i iz straha pred Tvojom srdžbom i kaznom. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 11/111.

2. Ova verzija hadisa zabilježena je u *Sahihu* imama Buharija u "Poglavlju o dovi", ne u "Poglavlju o pravilima lijepog ponašanja", kako nakon ovog hadisa napominje autor.

٨١٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْ وُضُوءَكَ لِلصَّلَاةِ، ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الْأَيْمَنِ، وَقُلْ...» وَذَكَرَ نَحْوَهُ، وَفِيهِ: «وَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَقُولُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

815. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, prenosi da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada pođeš na spavanje, uzmi abdest onako kako ga uzimaš prije stupanja u namaz, a zatim lezi na desni bok i reci: 'Allāhumme eslemtu nefsī ilejke...'", pa je naveo istu dovu kao u prethodnom hadisu, s tim da je još dodao: "i neka ti to budu zadnje riječi koje ćeš izgovoriti prije spavanja." Muttefekun alejhi: Buhari, 6311, i Muslim, 2710.

٨١٦ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً، فَإِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ، ثُمَّ اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ حَتَّى يَجِيءَ الْمُؤَذِّنُ فَيُؤْذِنَهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

816. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u noći bi klanjao jedanaest rekata noćnog namaza, pa kada bi granula zora, klanjao bi dva kratka rekata sabahskog sunneta, a nakon toga legao bi na desni bok i tako bi ostao sve dok ne bi došao mujezin i obavijestio ga da je vrijeme za namaz." Muttefekun alejhi: Buhari, 6310, i Muslim, 736.

٨١٧ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ وَضَعَ يَدَهُ تَحْتَ خَدِّهِ، ثُمَّ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا» وَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

817. Huzejfa, radijallahu anhu, rekao je: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, navečer legao u postelju, svoju bi ruku stavio pod obraz[1], a zatim bi rekao: 'Allāhumme bismike emūtu ve ahjā! - Allahu moj, s imenom Tvojim umirem i s imenom Tvojim živim!', a kada bi se probudio, izgovorio bi: 'El-hamdu lillāhil-lezī ahjānā ba'de mā emātenā ve ilejhin-nušūr! - Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio[2], i Njemu ćemo se vratiti.'" Hadis bilježi Buhari, 6312.

٨١٨ - وَعَنْ يَعِيشَ بْنِ طِخْفَةَ الْغِفَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ أَبِي: بَيْنَمَا أَنَا مُضْطَجِعٌ فِي الْمَسْجِدِ عَلَى

1. U drugim hadisima istaknuto je da se radilo o desnoj ruci. Vidjeti: Ebu Davud, 5045.
2. Uzvišeni Allah opisao je san kao vid smrti. U suri Ez-Zumer On kaže:

ٱللَّهُ يَتَوَفَّى ٱلْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَٱلَّتِى لَمْ تَمُتْ فِى مَنَامِهَا ۖ فَيُمْسِكُ ٱلَّتِى قَضَىٰ عَلَيْهَا ٱلْمَوْتَ وَيُرْسِلُ ٱلْأُخْرَىٰٓ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

"Allah uzima duše u času njihove smrti, a i onih koji spavaju, pa zadržava one kojima je odredio da umru, a ostavlja one druge do roka određenog. To su, zaista, dokazi za one koji razmišljaju." (Ez-Zumer, 42)

بَطْنِي إِذَا رَجُلٌ يُحَرِّكُنِي بِرِجْلِهِ فَقَالَ: «إِنَّ هَذِهِ ضِجْعَةٌ يُبْغِضُهَا اللَّهُ». قَالَ: فَنَظَرْتُ، فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

818. Jeiš b. Tihfa el-Gifari, radijallahu anhu, prenosi da mu je otac rekao: "Dok sam u džamiji ležao potrbuške, osjetio sam kako me neko gurka nogom govoreći: 'Uistinu Allah mrzi ovakav način ležanja!' Pogledao sam i vidio da je to bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Hadis bilježi Ebu Davud, 5040, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٨١٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ قَعَدَ مَقْعَدًا لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ تَعَالَى فِيهِ كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى تِرَةٌ، وَمَنِ اضْطَجَعَ مَضْجَعًا لَا يَذْكُرُ اللَّهَ تَعَالَى فِيهِ كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ تِرَةٌ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

819. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko sjedne na neko mjesto i na njemu ne spomene Uzvišenog Allaha, takav će imati loš ishod[1], a onaj ko legne na neko mjesto i pri tome ne spomene Uzvišenog Allaha, i on će imati loš ishod." Hadis bilježi Ebu Davud, 4856, sa dobrim lancem prenosilaca.

❧ 128. *Dozvoljeno je ležati na leđima na način da se jedna noga prebaci preko druge, pod uvjetom da ne postoji bojazan da će se pri tome otkriti stidno mjesto, i dozvoljeno je sjediti unakrst podvijenih nogu*

٨٢٠ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْتَلْقِيًا فِي الْمَسْجِدِ وَاضِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

820. Abdullah b. Zejd, radijallahu anhuma, kazuje da je vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u džamiji leži na leđima prebacivši jednu nogu preko druge.[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 5969, i Muslim, 2100.

٨٢١ - وَعَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى الْفَجْرَ تَرَبَّعَ فِي مَجْلِسِهِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ حَسْنَاءَ. حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَغَيْرُهُ بِأَسَانِيدَ صَحِيحَةٍ.

821. Džabir b. Semura, radijallahu anhu, rekao je: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio s klanjanjem sabah-namaza, unakrst bi

1. Odnosno, zaslužili su Allahovu kaznu, a On, ako hoće, zaista će ih i kazniti, a ako hoće, oprostit će im. U hadisu 836 bit će pojašnjeno značenje ovog hadisa.

2. Dozvoljeno je ležati na leđima i pri tome prebaciti jednu nogu preko druge. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovako je postupio u vrijeme odmora, tj. kada tu nije prisustvovalo mnogo ljudi, jer je poznato da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pred ljudima sjedio potpuno uljudno i dostojanstveno.

podvio noge[1] i ostao tako sjedeći na mjestu na kojem je klanjao sve dok sunce ne bi izašlo i dobro zasjalo." Hadis bilježe Ebu Davud, 4850, i drugi, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.[2]

٨٢٢ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِفِنَاءِ الْكَعْبَةِ مُحْتَبِيًا بِيَدَيْهِ هَكَذَا، وَوَصَفَ بِيَدَيْهِ الْاِحْتِبَاءَ، وَهُوَ الْقُرْفُصَاءُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

822. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u dvorištu Kabe kako se svojim rukama ovako obuhvatio", pa je to demonstrirao tako što je natkoljenice približio prsima, a rukama obuhvatio noge u predjelu koljena. Hadis bilježi Buhari, 6272.

٨٢٣ - وَعَنْ قَيْلَةَ بِنْتِ مَخْرَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ قَاعِدٌ الْقُرْفُصَاءَ، فَلَمَّا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُتَخَشِّعَ فِي الْجِلْسَةِ أُرْعِدْتُ مِنَ الْفَرَقِ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ.

823. Kajla bint Mahrema, radijallahu anha, rekla je: "Vidjela sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako sjedi na zadnjici, natkoljenicā prislonjenih uz prsa i ruku obavijenih oko nogu u području koljena. Kada sam ga vidjela tako skrušenog, zadrhtala sam iz strahopoštovanja." Hadis bilježe Ebu Davud, 4847, i Tirmizi, 2814.

٨٢٤ - وَعَنِ الشَّرِيدِ بْنِ سُوَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَرَّ بِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا جَالِسٌ هَكَذَا، وَقَدْ وَضَعْتُ يَدِيَ الْيُسْرَى خَلْفَ ظَهْرِي وَاتَّكَأْتُ عَلَى أَلْيَةِ يَدِي فَقَالَ: «أَتَقْعُدُ قِعْدَةَ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ؟» رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

824. Šerid b. Suvejd, radijallahu anhu, rekao je: "Pored mene je prošao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja sam sjedio tako da sam svoju lijevu ruku stavio iza leđa i pri tome se oslonio na njen dlan. On mi reče: 'Zar sjediš na način kako sjede oni na koje se Allah rasrdio?!'" Hadis bilježi Ebu Davud, 4848, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

❧ 129. *Pravila ponašanja u društvu*

٨٢٥ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يُقِيمَنَّ أَحَدُكُمْ رَجُلًا

1. Kod nas poznat kao "turski" način sjedenja.

2. Ovaj hadis bilježi i Muslim, 670, sa sljedećim tekstom: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi ustajao sa mjesta na kojem je klanjao sabah-namaz sve dok sunce ne bi izašlo, a kada bi izašlo, on bi ustao. Ashabi su razgovarali i spominjali događaje iz predislamskog perioda – džahilijeta, pa bi se tome smijali, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, samo bi se osmjehivao."

مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيهِ وَلَكِنْ تَوَسَّعُوا وَتَفَسَّحُوا». وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا قَامَ لَهُ رَجُلٌ مِنْ مَجْلِسِهِ لَمْ يَجْلِسْ فِيهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

825. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne podiže čovjeka sa mjesta na kojem sjedi kako bi on sjeo na to mjesto, već sijelo malo proširite i jedni drugima napravite mjesta." Kada bi neki čovjek ustao pred Ibn Omerom s namjerom da on zauzme njegovo mjesto, Ibn Omer na to mjesto ne bi sjeo. Muttefekun alejhi: Buhari, 6269, i Muslim 2177.

٨٢٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَجْلِسٍ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

826. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas ustane sa mjesta na kojem je sjedio, a zatim se vrati nazad, on je i najpreči da na njega opet sjedne." Hadis bilježi Muslim, 2179.

٨٢٧ - وَعَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: «كُنَّا إِذَا أَتَيْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَلَسَ أَحَدُنَا حَيْثُ يَنْتَهِي». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

827. Džabir b. Semura, radijallahu anhuma, prenosi: "Kada bismo došli kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, svako od nas sjeo bi na prvo slobodno mjesto."[1] Hadis bilježe Ebu Davud, 4825, i Tirmizi, 2725, koji kaže da je hasen.

٨٢٨ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَغْتَسِلُ رَجُلٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَتَطَهَّرُ مَا اسْتَطَاعَ مِنْ طُهْرٍ وَيَدَّهِنُ مِنْ دُهْنِهِ أَوْ يَمَسُّ مِنْ طِيبِ بَيْتِهِ ثُمَّ يَخْرُجُ فَلَا يُفَرِّقُ بَيْنَ اثْنَيْنِ ثُمَّ يُصَلِّي مَا كُتِبَ لَهُ ثُمَّ يُنْصِتُ إِذَا تَكَلَّمَ الْإِمَامُ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

828. Ebu Abdullah Selman el-Farisi, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjeku koji se petkom okupa i očisti, shodno svojim mogućnostima, pa nakon toga naulji kosu[2] ili se namiriše mirisom koji drži u svojoj kući, a zatim ode u džamiju i

1. U hadisu je pojašnjeno kako postupiti prilikom dolaska i sjedanja u društvo, a koje nalaže da pridošlica sjedne na začelje. Onaj ko prispije u neko društvo ili kružok, ne treba stati u pročelje i čekati kada će neko ustati da mu napravi mjesto da sjedne. Onome ko na sijelu ili kružoku uoči prazno mjesto, dozvoljeno je da prođe do njega, pod uvjetom da pri tome ne uznemirava druge.

2. Kako bi lijepo uredio svoju kosu i bradu. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 2/371.

prilikom zauzimanja mjesta ne rastavi dvojicu koji sjede u džamiji[1], a potom klanja ono što mu je propisano i nakon toga pažljivo sasluša imamov govor, bit će oprošteni grijesi koje je počinio između te i prošle džume." Hadis bilježi Buhari, 883.

٨٢٩ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يُفَرِّقَ بَيْنَ اثْنَيْنِ إِلَّا بِإِذْنِهِمَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِأَبِي دَاوُدَ: «لَا يَجْلِسُ بَيْنَ رَجُلَيْنِ إِلَّا بِإِذْنِهِمَا».

829. Amr b. Šuajb prenosi od svoga oca, a on od svoga djeda, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjeku nije dozvoljeno da rastavi dvojicu na mjestu gdje sjede, osim ako mu to oni dozvole." Hadis bilježe Ebu Davud, 4845, i Tirmizi, 2752, koji kaže da je hasen.

U verziji koju bilježi Ebu Davud navodi se: "Ne treba sjedati između dvojice ljudi, osim s njihovom dozvolom."

٨٣٠ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ مَنْ جَلَسَ وَسَطَ الْحَلْقَةِ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ أَنَّ رَجُلًا قَعَدَ وَسَطَ حَلْقَةٍ فَقَالَ حُذَيْفَةُ: مَلْعُونٌ عَلَى لِسَانِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَوْ: لَعَنَ اللَّهُ عَلَى لِسَانِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - مَنْ جَلَسَ وَسَطَ الْحَلْقَةِ. قَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

830. Huzejfa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onoga ko sjedne nasred halke. Hadis bilježi Ebu Davud, 4826, sa dobrim lancem prenosilaca.

Tirmizi je zabilježio predaju od Ebu Midžleza u kojoj se navodi da je neki čovjek sjeo nasred halke, a Huzejfa mu reče: "Jezikom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, proklet je onaj ko sjedne nasred halke[2] – ili je

1. Prije džuma-namaza, ali i svakog drugog namaza, pokuđeno je prekoračivati preko ljudi koji su već prisutni u džamiji. Izuzetak je situacija kada čovjek nije u mogućnosti da dođe do slobodnog mjesta gdje će klanjati, osim na takav način. Prolaziti kroz safove klanjača ima pravo i imam, hodža, kao i svaki čovjek koji želi popuniti prazninu u safu, ukoliko to ne želi učiniti niko ko je bliži praznini od njega. Ovako smije postupiti i osoba koja je zbog neke potrebe ustala sa svoga mjesta, a nakon toga na njega se ponovno vratila.

2. Neki učenjaci kažu da se ovo odnosi na čovjeka koji neobazrivo prelazi preko ramena ljudi i tako ih uznemirava, a onaj ko druge uznemirava i nanosi im štetu zaslužuje da bude proklet. Drugi kažu da će sjedanjem u sredinu halke biti smetnja pa zbog njega oni koji sjede u halki neće moći vidjeti lica drugih. Neki kažu da se misli na čovjeka koji bi sjeo u sredinu halke samo zato da bi bio u centru pažnje. Ima i drugih mišljenja.

rekao: Allah je jezikom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo..." Hadis bilježi Tirmizi, 2753, koji kaže da je hasen-sahih.[1]

٨٣١ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «خَيْرُ الْمَجَالِسِ أَوْسَعُهَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ.

831. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Najbolja sijela jesu ona koja su široka i prostrana." Hadis bilježi Ebu Davud, 4820, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca, po kriterijima koji odgovaraju uvjetima Buharija.

٨٣٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ جَلَسَ فِي مَجْلِسٍ فَكَثُرَ فِيهِ لَغَطُهُ فَقَالَ قَبْلَ أَنْ يَقُومَ مِنْ مَجْلِسِهِ ذَلِكَ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ، إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ فِي مَجْلِسِهِ ذَلِكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

832. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude prisustvovao nekom sijelu, pa na njemu bude mnogo uprazno i beskorisno pričao, a zatim, prije nego što ustane sa mjesta na kojem je sjedio, kaže: 'Subhānekallāhumme ve bi hamdike, ešhedu en lā ilāhe illā ente, estagfiruke ve etūbu ilejk! – Allahu moj, Tebi neka je sva slava i hvala, svjedočim da nema boga osim Tebe, od Tebe oprosta tražim i Tebi se kajem!' – bit će mu oprošteno ono što je učinio na tom sijelu[2]." Hadis bilježi Tirmizi, 3433, koji kaže da je hasen-sahih.

٨٣٣ - وَعَنْ أَبِي بَرْزَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ بِأَخَرَةٍ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَقُومَ مِنَ الْمَجْلِسِ: «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ»، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ لَتَقُولُ قَوْلًا مَا كُنْتَ تَقُولُهُ فِيمَا مَضَى؟ قَالَ: «ذَلِكَ كَفَّارَةٌ لِمَا يَكُونُ فِي الْمَجْلِسِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ فِي الْمُسْتَدْرَكِ مِنْ رِوَايَةِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَقَالَ: صَحِيحُ الْإِسْنَادِ.

833. Ebu Berza, radijallahu anhu, rekao je: "Pred kraj života, kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio ustati sa sijela, rekao bi: 'Subhānekallāhumme ve bi hamdike, ešhedu en lā ilāhe illā ente, estagfiruke ve etūbu ilejk! – Allahu moj, Tebi neka je sva slava i hvala, svjedočim da nema boga osim Tebe, od Tebe oprost tražim i Tebi se kajem.'[3] Neki čovjek

1. Hadis je daif. Ni Ebu Davudova ni Tirmizijeva predaja nisu vjerodostojne. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 268.

2. Bit će mu oprošteno ako je namjerno ili nenamjerno rekao ili učinio nešto neprilično ili ružno.

3. Komentatori hadisa navode da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tek pred sami kraj svog života počeo izgovarati ove riječi kada bi napuštao sijelo, a to ranije nije prakticirao.

reče: 'Allahov Poslaniče, ti sada govoriš ono što prije nisi imao običaj govoriti?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'To je iskup za ono što se desilo na sijelu.'"[1] Hadis bilježi Ebu Davud, 4859. Ebu Abdullah Hakim ovaj hadis navodi u svom *Mustedreku*, 1/674, 1827, od Aiše, radijallahu anha, i kaže da mu je lanac prenosilaca vjerodostojan.

٨٣٤ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَلَّمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُومُ مِنْ مَجْلِسٍ حَتَّى يَدْعُوَ بِهَؤُلَاءِ الدَّعَوَاتِ: «اللَّهُمَّ اقْسِمْ لَنَا مِنْ خَشْيَتِكَ مَا تَحُولُ بِهِ بَيْنَنَا وَبَيْنَ مَعْصِيَتِكَ، وَمِنْ طَاعَتِكَ مَا تُبَلِّغُنَا بِهِ جَنَّتَكَ، وَمِنَ الْيَقِينِ مَا تُهَوِّنُ بِهِ عَلَيْنَا مَصَائِبَ الدُّنْيَا. اللَّهُمَّ مَتِّعْنَا بِأَسْمَاعِنَا، وَأَبْصَارِنَا، وَقُوَّتِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا، وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا، وَاجْعَلْ ثَأْرَنَا عَلَى مَنْ ظَلَمَنَا، وَانْصُرْنَا عَلَى مَنْ عَادَانَا، وَلَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا، وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا أَكْبَرَ هَمِّنَا وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا، وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

834. Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rijetko bi kada napustio neko sijelo a da ne bi proučio sljedeću dovu:

'Allāhummaksim lenā min hašjetike mā tehūlu bihī bejnenā ve bejne meāsike, ve min tāatike mā tubelligunā bihī dženneteke, ve minel-jekīni mā tuhevvinu bihī alejnā mesāibed-dun'jā. Allāhumme metti'nā bi esmāinā, ve ebsārinā, ve kuvvetinā mā ahjejtenā, vedž'alhul-vārise minnā, vedž'-al se'renā alā men zalemenā, vensurnā alā men ādānā, ve lā tedž'al musībetenā fī dīninā, ve lā tedž'alid-dun'jā ekbere hemminā, ve lā meblega ilminā, ve lā tusellit alejnā men lā jerhamunā!

Gospodaru naš, podari nam da Te se toliko bojimo i da od Tebe toliko strahujemo, da Ti nepokorni ne budemo, i podari nam toliko pokornosti koliko je dovoljno da Tvoj Džennet zaslužimo, i podari nam tako čvrsto ubjeđenje koje će nam olakšati sve ovosvjetske nedaće i poteškoće. Gospodaru naš, podari nam svako dobro i istinski užitak u našem sluhu, i u našem vidu[2], i u našoj snazi, sve dok nas u životu budeš ostavio, i daj nam da s tim blagodatima i umremo. Učini da naša odmazda i osveta stignu one koji su nam učinili nepravdu, i pomozi nam protiv naših neprijatelja. Ne daj nam, Gospodaru, da nas nesreća i iskušenje zadese u našoj vjeri, i ne učini nam dunjaluk najvećom brigom, niti krajnjim dometom i vr-

1. U hadisu se spominje dova koja je poznata pod nazivom "keffaretul-medžlis", tj. dova za iskupljenje od grešaka i propusta koji se dogode u toku nekog sijela. Ova dova uči se na kraju svakog sijela.

2. Ove se riječi tumače i na sljedeći način: "Sačuvaj naš sluh i vid zdravima, i učini ih funkcionalnim, sve dok budemo živi", a Allah najbolje zna. Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 9/441.

huncem našeg znanja, i nemoj nas potčiniti onima koji prema nama neće imati milosti.'" Hadis bilježi Tirmizi, 3502, koji kaže da je hasen.

٨٣٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ قَوْمٍ يَقُومُونَ مِنْ مَجْلِسٍ لَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى فِيهِ إِلَّا قَامُوا عَنْ مِثْلِ جِيفَةِ حِمَارٍ وَكَانَ لَهُمْ حَسْرَةً». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

835. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada god se jedna skupina ljudi okupi na nekom sijelu, pa na njemu ne spomenu Uzvišenog Allaha, sa tog će sijela ustati kao da ustaju iza lešine uginulog magarca i ono će im donijeti samo tugu i žalost[1]." Hadis bilježi Ebu Davud, 4855, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٨٣٦ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَا جَلَسَ قَوْمٌ مَجْلِسًا لَمْ يَذْكُرُوا اللَّهَ تَعَالَى فِيهِ وَلَمْ يُصَلُّوا عَلَى نَبِيِّهِمْ فِيهِ إِلَّا كَانَ عَلَيْهِمْ تِرَةً، فَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُمْ، وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

836. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sijelo na kojem okupljeni ljudi ne spominju Uzvišenog Allaha i ne donose salavat na svoga Poslanika, manjkavo je i krnjavo[2]. Ako Allah bude htio, kaznit će ih, a ako bude htio, oprostit će im."[3] Hadis bilježi Tirmizi, 3380, koji kaže da je hasen.

٨٣٧ - وَعَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَعَدَ مَقْعَدًا لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ تَعَالَى فِيهِ كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ تِرَةً، وَمَنِ اضْطَجَعَ مُضْطَجَعًا لَا يَذْكُرُ اللَّهَ تَعَالَى فِيهِ كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ تِرَةً». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

837. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko sjedne na neko mjesto i na njemu ne spomene Uzvišenog Allaha, takvome će Allah dati loš ishod, a onaj ko legne na neko mjesto i pri tome ne spomene Uzvišenog Allaha, i njemu će Allah dati loš ishod." Hadis bilježi Ebu Davud, 4856.

1. Takvo sijelo donijet će im tugu i žalost na Sudnjem danu, kad će se kajati što su vrijeme provodili u beskorisnim razgovorima umjesto da su veličali i slavili Uzvišenog Allaha. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 13/138.

2. U hadisu je upotrijebljena riječ *tiretun* koju su islamski učenjaci još protumačili i kao propast, kaznu, loš ishod, a neki vrsni poznavaoci arapskog jezika rekli su da ova riječ može označavati i vatru. Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 9/299.

3. Ko god se pridruži ljudima na nekom sijelu i na njemu iz nemarnosti ne spomene Uzvišenog Allaha, takav je zaslužio da ga Allah kazni. Razlog za to jeste taj što će onima koji zaborave spomenuti Allaha i donijeti salavat na Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, biti teže da se ponašaju u skladu sa islamskim normama i pravilima, pa će zbog toga i lakše zapasti u ono što Uzvišeni Allah prezire i što je zabranio, zbog čega će biti kažnjeni.

130. *Snovi i ono što je vezano za njih*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦ مَنَامُكُم بِٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ ...﴾ (٢٣)

I jedan od dokaza Njegovih je san vaš noću i po danu... (Er-Rum, 23)

٨٣٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَمْ يَبْقَ مِنَ النُّبُوَّةِ إِلَّا الْمُبَشِّرَاتُ». قَالُوا: وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ؟ قَالَ: «الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

838. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Od poslanstva nije ostalo ništa osim radosnih vijesti." "A šta su radosne vijesti?", upitaše prisutni. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Lijepi i istiniti snovi." Hadis bilježi Buhari, 6990.

٨٣٩ - وَعَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا اقْتَرَبَ الزَّمَانُ لَمْ تَكَدْ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ تَكْذِبُ، وَرُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «أَصْدَقُكُمْ رُؤْيَا: أَصْدَقُكُمْ حَدِيثًا».

839. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se približi zeman[1], snovi vjernika skoro da nikada neće biti neistiniti. Vjernikovi su snovi jedan od četrdeset šest dijelova vjerovjesništva." Muttefekun alejhi: Buhari, 7017, i Muslim, 2263.

1. Izraz "zeman" znači "vrijeme" i njime se aludira na istjecanje ovozemaljskog vremena i približavanje Sudnjeg dana. Kada se približi nastupanje Sudnjeg dana, pa nestane najveći dio znanja o islamu, i kada, kao posljedica velikih nereda i nekontroliranog i ničim izazvanog ubijanja (ar. herdž), propadnu i nestanu osnovni znakovi i obilježja islama, ljudi će se nalaziti u specifičnom periodu sličnom onom u kojem su nekoć živjeli narodi kada nije bilo poslanika ni vjerovjesnika, tj. u periodu između slanja dva poslanika. Tada će im biti potrebno nešto što će ih opomenuti i obnoviti ono što se od vjere izgubilo i iščezlo, kao što su prijašnji narodi bivali opomenuti slanjem novih vjerovjesnika. Međutim, imajući u vidu da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pečat svih Allahovih vjerovjesnika i da nakon njega neće doći nijedan poslanik, a da vrijeme u kojem žive vjernici nalikuje vremenu u kojem su živjeli prijašnji narodi u periodu između slanja dva poslanika, onda im je Uzvišeni Allah podario ono što će u određenoj mjeri zamijeniti instituciju poslanstva - podario im je istinite snove koji predstavljaju dio vjerovjesništva, preko kojeg će dobivati radosne vijesti ili pak opomene. Mudrost i razlog što će se istiniti snovi intenzivirati baš u periodu pred nastupanje Sudnjeg dana nalazi se u činjenici što će vjernici u tom vremenu biti *garibi*, tj. otuđeni i odbačeni od svijeta, pa će ih drugi smatrati čudacima. Malo će biti onih koji će prema njima izražavati simpatije i koji će ih pomagati, pa će ih Uzvišeni Allah zauzvrat počastiti istinitim snovima.

U drugoj predaji kaže se: "Najistinitije snove među vama imat će oni koji su najiskreniji u govoru."

٨٤٠ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَسَيَرَانِي فِي الْيَقَظَةِ، أَوْ كَأَنَّمَا رَآنِي فِي الْيَقَظَةِ، لَا يَتَمَثَّلُ الشَّيْطَانُ بِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

840. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko me vidi u snu, on će me vidjeti i na javi[1] – ili: kao da me je vidio na javi. Šejtan se ne može preobraziti u moj lik."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 6993, i Muslim, 2266.

٨٤١ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ رُؤْيَا يُحِبُّهَا فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ عَلَيْهَا وَلْيُحَدِّثْ بِهَا - وَفِي رِوَايَةٍ: فَلَا يُحَدِّثْ بِهَا إِلَّا مَنْ يُحِبُّ - وَإِذَا رَأَى غَيْرَ ذَلِكَ مِمَّا يَكْرَهُ فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَسْتَعِذْ مِنْ شَرِّهَا وَلَا يَذْكُرْهَا لِأَحَدٍ فَإِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

841. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Kada neko od vas usnije san koji mu se sviđa, takav je san od Uzvišenog Allaha, pa neka Mu se na njemu i zahvali i neka ga priča (a prema drugoj verziji: neka ga ne priča nikome osim onome koga voli). A ukoliko usnije san koji mu se ne sviđa, takav je san od šejtana, pa neka kod Allaha zatraži utočište od zla tog sna i neka ga nikome ne kazuje, i on mu tada uistinu neće naškoditi." Muttefekun alejhi: Buhari, 6985.[3]

1. Ove riječi učenjaci tumače na više načina. Neki kažu da su se one odnosile samo na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, generaciju, tj. ljude koji su živjeli dok je on bio živ, pa je za onoga ko ga je tada sanjao u njegovom pravom liku to bila vrsta nagovještaja da će učiniti hidžru i vidjeti ga svojim očima. Drugi kažu da će ga ovakav čovjek vidjeti na Sudnjem danu i to na privilegiran način, jer će mu biti u neposrednoj blizini, što je radosna vijest za onoga ko Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vidi u snu, jer je to nagovještaj da će, uz Allahovu pomoć, imati lijepu konačnicu, tj. da će umrijeti kao vjernik. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 12/385–387.

2. Vidjeti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u snu znači vidjeti ga u onakvom liku i sa onakvim karakteristikama koje su općepoznate i koje su zabilježene u knjigama koje govore o izgledu i odlikama Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zato, kada bi Ibn Sirinu, Allah mu se smilovao, neko rekao da je u snu vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on bi mu kazao: "Opiši mi ono što si vidio!" Ukoliko bi mu taj čovjek opisao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svojstvima koja nisu odgovarala stvarnom opisu njegovog lika, on bi mu rekao: "Nisi ga vidio!" Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 12/385–387.

3. Ovaj hadis od Ebu Seida el-Hudrija bilježi samo Buhari, a ne i Muslim, kako to tvrdi autor. Muslim ovaj hadis bilježi od Džabira b. Abdullaha i Katade, radijallahu anhuma, i obje su predaje navedene u nastavku.

٨٤٢ - وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ - وَفِي رِوَايَةٍ: الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ - مِنَ اللَّهِ، وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَمَنْ رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَنْفُثْ عَنْ شِمَالِهِ ثَلَاثًا وَلْيَتَعَوَّذْ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

842. Ebu Katada, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Lijep san (a prema drugoj verziji: ugodan san) dolazi od Allaha, a ružan san dolazi od šejtana[1], pa kada neko od vas u snu vidi nešto što mu se ne sviđa, neka tri puta pljucne na svoju lijevu stranu i neka kod Allaha zatraži utočište od šejtana[2], pa mu taj ružni san neće nauditi." Muttefekun alejhi: Buhari, 5747, i Muslim, 2261.

Pljuckanje koje se spominje u hadisu odnosi se na simbolično pljuckanje bez izbacivanja pljuvačke.

٨٤٣ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا رَأَى أَحَدُكُمُ الرُّؤْيَا يَكْرَهُهَا فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ ثَلَاثًا، وَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ ثَلَاثًا، وَلْيَتَحَوَّلْ عَنْ جَنْبِهِ الَّذِي كَانَ عَلَيْهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

843. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas usnije san koji mu se ne dopada, neka na svoju lijevu stranu pljucne tri puta i neka kod Allaha tri puta zatraži utočište od prokletog šejtana, a zatim neka se okrene na drugu stranu." Hadis bilježi Muslim, 2262.

٨٤٤ - وَعَنْ أَبِي الْأَسْقَعِ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِنْ أَعْظَمِ الْفِرَى أَنْ يَدَّعِيَ الرَّجُلُ إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ، أَوْ يُرِيَ عَيْنَهُ مَا لَمْ تَرَ، أَوْ يَقُولَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَمْ يَقُلْ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

844. Ebu Eska Vasila b. Eska, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U najveće potvore spada da se čovjek pripisuje nekome ko mu nije otac, da tvrdi da su mu oči u snu vidjele ono što nisu vidjele, ili da ustvrdi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto rekao, a on to nije rekao." Hadis bilježi Buhari, 3509.

1. Ružan san na koji se u hadisu ukazuje jeste san u kojem čovjek osjeti strah, tegobu i nelagodu, ali i snovi u kojima vidi ružne, odvratne ili razvratne prizore.

2. To jest, neka prouči "eūzu billāhi mineš-šejtānir-radžīm".

5. POGLAVLJE

SELAM - ISLAMSKI POZDRAV

❧ 131. *Vrijednost selama*[1] *i naredba o njegovom širenju*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَدۡخُلُواْ بُيُوتًا غَيۡرَ بُيُوتِكُمۡ حَتَّىٰ تَسۡتَأۡنِسُواْ وَتُسَلِّمُواْ عَلَىٰٓ أَهۡلِهَا ...﴿٢٧﴾

O vjernici, u tuđe kuće ne ulazite dok dopuštenje ne dobijete i dok ukućanima selam ne nazovete... (En-Nur, 27)

...فَإِذَا دَخَلۡتُم بُيُوتٗا فَسَلِّمُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِكُمۡ تَحِيَّةٗ مِّنۡ عِندِ ٱللَّهِ مُبَٰرَكَةٗ طَيِّبَةٗ ...﴿٦١﴾

...A kada ulazite u kuće, vi ukućane njene pozdravite pozdravom od Allaha propisanim, blagoslovljenim i uljudnim... (En-Nur, 61)

وَإِذَا حُيِّيتُم بِتَحِيَّةٖ فَحَيُّواْ بِأَحۡسَنَ مِنۡهَآ أَوۡ رُدُّوهَآ ...﴿٨٦﴾

Kada pozdravom pozdravljeni budete, ljepšim od njega otpozdravite ili ga uzvratite... (En-Nisa, 86)

هَلۡ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ضَيۡفِ إِبۡرَٰهِيمَ ٱلۡمُكۡرَمِينَ ﴿٢٤﴾ إِذۡ دَخَلُواْ عَلَيۡهِ فَقَالُواْ سَلَٰمٗاۖ قَالَ سَلَٰمٞ قَوۡمٞ مُّنكَرُونَ ﴿٢٥﴾

Je li doprla do tebe vijest o uvaženim gostima Ibrahimovim, kada mu oni uđoše i rekoše: "Mir vama!", i on reče: "Mir vama, ljudi neznani!" (Ez-Zarijat, 24-25)

1. Riječ *selam* znači mir, spas, sigurnost. Otuda je i Džennet nazvan Darus-selam, tj. Kuća mira, sigurnosti, smiraja, jer je to boravište u kojem nema nikakvog straha, zla, niti nevolja. Nazivanjem selama, odnosno upućivanjem pozdrava riječima: "Es-selamu alejkum - Mir s vama", drugima pokazujemo da im želimo mir i sigurnost, a lijepo ponašanje prema drugima jedan je od islamskih imperativa.

٨٤٥ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ؟ قَالَ: «تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

845. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je neki čovjek upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, šta se smatra najboljim vidom islama, a on mu je odgovorio: "Da dijeliš hranu i da nazivaš selam i onome koga poznaješ i onome koga ne poznaješ." Muttefekun alejhi: Buhari, 12, i Muslim, 39.

٨٤٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اذْهَبْ فَسَلِّمْ عَلَى أُولَئِكَ نَفَرٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ جُلُوسٌ فَاسْتَمِعْ مَا يُحَيُّونَكَ فَإِنَّهَا تَحِيَّتُكَ وَتَحِيَّةُ ذُرِّيَّتِكَ. فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ، فَقَالُوا: السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ، فَزَادُوهُ: وَرَحْمَةُ اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

846. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada je Allah stvorio Adema, alejhis-selam, rekao mu je: 'Idi i nazovi selam onima tamo' - skupini meleka koji su sjedili - 'pa poslušaj šta će ti odgovoriti, jer će to biti tvoj pozdrav i pozdrav tvojih potomaka.' Adem, alejhis-selam, reče im: 'Es-selamu alejkum!', a oni mu odgovoriše: 'Es-selamu alejke ve rahmetullah!', dodavši: 'Ve rahmetullah.'"[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 6227, i Muslim, 2841.

٨٤٧ - وَعَنْ أَبِي عُمَارَةَ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَبْعٍ: بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ، وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ، وَنَصْرِ الضَّعِيفِ، وَعَوْنِ الْمَظْلُومِ، وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ، وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، هَذَا لَفْظُ إِحْدَى رِوَايَاتِ الْبُخَارِيِّ.

847. Ebu Umara Bera b. Azib, radijallahu anhuma, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero: da obiđemo bolesnika, da pratimo dženazu, da nazdravimo onome ko kihne[2], da pomognemo slabom, da pružimo podršku onome kome je nanesena nepravda, da širimo selam i da udovoljimo zahtjevu onoga koji nas zakune da nešto učinimo." Muttefekun alejhi: Buhari, 6235, i Muslim, 2066. Tekst ovog hadisa jedna je od verzija koje je zabilježio Buhari.

1. Legitimno je na selam uzvratiti tako da se doda ono što nije spomenuo onaj ko je selam nazvao, tj. da se na riječi "es-selamu alejkum - neka je mir na vas", uzvrati istim riječima i da se još na to dodaju riječi "ve rahmetullah - i Allahova milost", shodno riječima Uzvišenog Allaha:

﴿وَإِذَا حُيِّيتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّواْ بِأَحْسَنَ مِنْهَآ أَوْ رُدُّوهَآ ...﴾ (٨٦)

"Kada pozdravom pozdravljeni budete, ljepšim od njega otpozdravite ili ga uzvratite..." (En-Nisa, 86).

2. Onome ko kihne pa se Allahu zahvali rekavši "elhamdulillah", treba nazdraviti riječima "jerhamukallah - Allah ti se smilovao".

Ovaj je hadis prethodno naveden i pojašnjen pod brojem 239, kad je bilo riječi o međusobnom poštivanju i uvažavanju muslimana, njihovim dužnostima i samilosti jednih prema drugima.

٨٤٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

848. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nećete ući u Džennet sve dok ne budete vjerovali, a nećete biti potpuni vjernici sve dok jedni druge ne zavolite. Želite li da vam ukažem na nešto što će, ako to budete prakticirali, dovesti do toga da ćete se međusobno i zavoljeti? Širite selam među sobom!" Hadis bilježi Muslim, 54.

٨٤٩ - وَعَنْ أَبِي يُوسُفَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَفْشُوا السَّلَامَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَصِلُوا الْأَرْحَامَ، وَصَلُّوا وَالنَّاسُ نِيَامٌ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

849. Ebu Jusuf Abdullah b. Selam, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "O ljudi, širite selam, dijelite hranu, spajajte i održavajte rodbinske veze, i klanjajte namaz dok drugi spavaju, pa ćete u Džennet ući spokojno." Hadis bilježi Tirmizi, 2485, koji kaže da je hasen-sahih.

٨٥٠ - وَعَنِ الطُّفَيْلِ بْنِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ أَنَّهُ كَانَ يَأْتِي عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ فَيَغْدُو مَعَهُ إِلَى السُّوقِ، قَالَ: فَإِذَا غَدَوْنَا إِلَى السُّوقِ، لَمْ يَمُرَّ عَبْدُ اللَّهِ عَلَى سَقَّاطٍ وَلَا صَاحِبِ بَيْعَةٍ وَلَا مِسْكِينٍ وَلَا أَحَدٍ إِلَّا سَلَّمَ عَلَيْهِ، قَالَ الطُّفَيْلُ: فَجِئْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ يَوْمًا فَاسْتَتْبَعَنِي إِلَى السُّوقِ فَقُلْتُ لَهُ: مَا تَصْنَعُ بِالسُّوقِ وَأَنْتَ لَا تَقِفُ عَلَى الْبَيْعِ وَلَا تَسْأَلُ عَنِ السِّلَعِ وَلَا تَسُومُ بِهَا وَلَا تَجْلِسُ فِي مَجَالِسِ السُّوقِ؟ وَأَقُولُ اجْلِسْ بِنَا هَهُنَا نَتَحَدَّثْ، فَقَالَ يَا أَبَا بَطْنٍ - وَكَانَ الطُّفَيْلُ ذَا بَطْنٍ - إِنَّمَا نَغْدُو مِنْ أَجْلِ السَّلَامِ نُسَلِّمُ عَلَى مَنْ لَقِينَاهُ. رَوَاهُ مَالِكٌ فِي الْمُوَطَّإِ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

850. Tufejl b. Ubejj b. Ka'b pripovijeda: "Običavao sam doći kod Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, pa bismo zajedno krenuli na pijacu. Kada bismo došli na pijacu, Abdullah ne bi prošao ni pored prodavača slabovrijedne robe, ni pored trgovca, ni pored siromaha, niti pored bilo koga drugog a da mu ne bi nazvao selam. Jednom sam došao kod njega i kada me opet pozvao da zajedno odemo na pijacu, upitah ga: 'Šta ti ustvari radiš na pijaci, jer niti šta kupuješ, niti se raspituješ o robi, niti se cjenkaš, niti se zadržavaš na mjestima na kojima se ljudi okupljaju i sjede? Sjedi ovdje da malo porazgovaramo!' Na to mi Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, reče: 'Poslušaj me, Trbušasti! – a Tufejl je imao veliki stomak. –

Na pijacu idemo radi selama, da ga nazivamo onome koga sretnemo.'" Bilježi Malik, *Muvetta*, 1726, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

❧ 132. *Način nazivanja selama*

Pohvalno je da onaj koji prvi naziva selam, kaže: "Es-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuh! – Neka su na vas mir, Allahova milost i Njegov blagoslov!", koristeći pri tome zamjenicu za množinu: "alejkum – na vas", pa makar se selam nazivao i pojedincu, a on treba odgovoriti riječima: "Ve alejkumus-selam ve rahmetullahi ve berekatuh! – Neka su i na vas mir, Allahova milost i Njegov blagoslov!", dodajući samo veznik "i" na početku: "ve alejkum – i na vas".

٨٥١ – عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ، فَرَدَّ عَلَيْهِ ثُمَّ جَلَسَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَشْرٌ». ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ، فَرَدَّ عَلَيْهِ فَجَلَسَ، فَقَالَ: «عِشْرُونَ». ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، فَرَدَّ عَلَيْهِ فَجَلَسَ، فَقَالَ: «ثَلَاثُونَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

851. Imran b. Husajn, radijallahu anhuma, kazuje: "Neki je čovjek došao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Es-selamu alejkum!', a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori mu na selam, nakon čega čovjek sjede. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Deset (sevapa)." Nakon toga dođe neki drugi čovjek i reče: 'Es-selamu alejkum ve rahmetullah!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njemu odgovori na selam, a čovjek sjede. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Dvadeset (sevapa).' Dođe i treći čovjek i reče: 'Es-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuh!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori mu na selam, a čovjek sjede. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Trideset (sevapa).'"[1] Hadis bilježe Ebu Davud, 5195, i Tirmizi, 2689, koji kaže da je hasen.

٨٥٢ – وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «هَذَا جِبْرِيلُ يَقْرَأُ عَلَيْكِ السَّلَامَ». قَالَتْ: قُلْتُ: وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Nazivanje i odvraćanje selama ima svoje stepene i faze, a veličina nagrade zavisi od toga na koji se način selam nazove ili na koji se način na njega uzvrati. U jednoj predaji, koju sa dobrim lancem prenosilaca bilježi Ebu Davud, 5196, potvrđen je još i dodatak: "...ve magfiretuh – i Allahov oprost". Ova se predaja prenosi od Sehla b. Muaza, koji je prenosi od svoga oca, a u njoj se, između ostalog, navodi: "...pa je došao još neki čovjek koji je rekao: 'Es-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu ve magfiretuh!', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Četrdeset', i još dodao: 'Ovako se stepenuju dobra djela.'"

852. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Jednom prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Evo, Džibril ti naziva selam!', a ja mu rekoh: 'Ve alejhis-selamu ve rahmetullahi ve berekatuh! – Neka su i na njega mir, Allahova milost i Njegov blagoslov!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3217, i Muslim, 2447.

Ovako se, sa dodatkom "ve berekatuh", navodi u nekim verzijama hadisa zabilježenim u dva *Sahiha*, Buharijevom i Muslimovom, dok se u nekim verzijama hadisa ovaj dodatak ne spominje. Međutim, prihvata se dodatak koji prenosi pouzdan prenosilac.

٨٥٣ – وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَعَادَهَا ثَلَاثًا حَتَّى تُفْهَمَ عَنْهُ، وَإِذَا أَتَى عَلَى قَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثَلَاثًا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَهَذَا مَحْمُولٌ عَلَى مَا إِذَا كَانَ الْجَمْعُ كَثِيرًا.

853. Enes, radijallahu anhu, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi nešto rekao, to ponovio tri puta sve dok ga prisutni u potpunosti ne bi razumjeli, a isto tako, kada bi došao među ljude i poselamio ih, učinio bi to tri puta. Hadis bilježi Buhari, 95.

Ovo se vjerovatno odnosi na situaciju kada se u skupini nalazi veliki broj ljudi.

٨٥٤ – وَعَنِ الْمِقْدَادِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي حَدِيثِهِ الطَّوِيلِ، قَالَ: كُنَّا نَرْفَعُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَصِيبَهُ مِنَ اللَّبَنِ فَيَجِيءُ مِنَ اللَّيْلِ فَيُسَلِّمُ تَسْلِيمًا لَا يُوقِظُ نَائِمًا وَيُسْمِعُ الْيَقْظَانَ فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَّمَ كَمَا كَانَ يُسَلِّمُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

854. U dugom hadisu koji prenosi Mikdad, radijallahu anhu, između ostalog se navodi: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sačuvali bismo njegov dio mlijeka koji mu je bio određen, a on bi dolazio noću i tiho nazivao selam da ne probudi one koji su spavali, ali ipak dovoljno glasno da ga čuju oni koji su bili budni... Nakon toga[1], došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je nazvao selam na isti način kako je to uobičajeno činio."[2] Hadis bilježi Muslim, 2055.

٨٥٥ – عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ فِي الْمَسْجِدِ يَوْمًا وَعُصْبَةٌ مِنَ النِّسَاءِ قُعُودٌ فَأَلْوَى بِيَدِهِ بِالتَّسْلِيمِ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1. Nakon što je otišao u džamiju i klanjao.

2. Hadis nam pokazuje plemenitost i nenadmašnu ljepotu morala i ponašanja koji su krasili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te ukazuje na to kako je on druge podučavao pravilima ponašanja prilikom nazivanja selama ukućanima ukoliko neki od njih spavaju – sunnet je da čovjek koji se zatekne u takvoj situaciji selam ne naziva ni previše glasno, kako ne bi probudio one koji spavaju, ali ni previše tiho, pa da ga ne čuju oni koji su budni.

855. Esma bint Jezid, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednoga dana prošao kroz džamiju, a u njoj je sjedila skupina žena, pa ih je poselamio pokretom ruke. Hadis bilježi Tirmizi, 2697, koji kaže da je hasen.

Ovim se želi reći da ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poselamio i riječima, izgovarajući selam, i išaretom, tj. podizanjem ruke, što potvrđuje i predaja koju bilježi Ebu Davud, 5204, a u kojoj se navodi da je Esma, radijallahu anha, još dodala: "...pa nas je poselamio".

٨٥٦ - وَعَنْ أَبِي جُرَيٍّ الْهُجَيْمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: عَلَيْكَ السَّلَامُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ: «لَا تَقُلْ عَلَيْكَ السَّلَامُ، فَإِنَّ عَلَيْكَ السَّلَامُ تَحِيَّةُ الْمَوْتَى». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ سَبَقَ بِطُولِهِ.

856. Ebu Džurejj el-Hudžejmi, radijallahu anhu, kazuje: "Došao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam rekao: 'Alejkes--selam! - Na tebe neka je spas, Allahov Poslaniče!' On mi reče: 'Nemoj govoriti: Alejkes-selam!, jer je to pozdrav koji se upućuje mrtvima.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 4084, i Tirmizi, 2722, koji kaže da je hasen-sahih. Ovaj smo hadis već naveli u njegovoj punoj verziji pod brojem 796.

❧ 133. *Pravila i pohvalni postupci prilikom nazivanja selama*

٨٥٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى الْمَاشِي، وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ، وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةِ الْبُخَارِيِّ: «وَالصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ».

857. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jahač naziva selam pješaku, pješak onome ko sjedi, a manja skupina većoj." Muttefekun alejhi: Buhari, 6232, i Muslim, 2160.

U Buharijevoj verziji još se dodaje: "i mlađi prvi naziva selam starijem."

٨٥٨ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ صُدَيِّ بْنِ عَجْلَانَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِاللَّهِ مَنْ بَدَأَهُمْ بِالسَّلَامِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ جَيِّدٍ.

وَرَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الرَّجُلَانِ يَلْتَقِيَانِ أَيُّهُمَا يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ؟ قَالَ: «أَوْلَاهُمَا بِاللَّهِ تَعَالَى». قَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

858. Ebu Umama Sudejj b. Adžlan el-Bahili, radijallahu anhu, kazuje da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu je Allahu bliži i kod Njega odabraniji onaj čovjek koji prvi nazove selam." Hadis bilježi Ebu Davud, 5197, sa dobrim lancem prenosilaca.

U verziji koju bilježi Tirmizi, 2694, također od Ebu Umame, radijallahu anhu, navodi se: "Neko je upitao: 'Allahov Poslaniče, kada se dvojica ljudi susretnu, koji će od njih dvojice prvi nazvati selam?', a on odgovori: 'Onaj koji je odabraniji kod Uzvišenog Allaha.'" Tirmizi je rekao: "Ovaj je hadis hasen."

❧ 134. *Pohvalno je ponovno nazvati selam osobi koja se u kratkom vremenu sretne više puta, kao naprimjer, onaj ko uđe pa izađe, pa opet ubrzo zatim uđe, ili ako se između dvojice ljudi ispriječi drvo ili nešto slično*

٨٥٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي حَدِيثِ الْمُسِيءِ صَلَاتُهُ أَنَّهُ جَاءَ فَصَلَّى ثُمَّ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَرَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ فَقَالَ: «ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ» فَرَجَعَ فَصَلَّى، ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

859. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, u hadisu koji govori o čovjeku koji je nepropisno obavio namaz, prenosi da je ovaj čovjek, nakon što je klanjao, došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na selam i odgovorio, a nakon toga mu rekao: "Vrati se i opet klanjaj jer ti uistinu nisi klanjao!" On se vratio i ponovio namaz, a zatim opet prišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i opet mu nazvao selam, pa se sve ovo ponovilo tri puta. Muttefekun alejhi: Buhari, 757, i Muslim, 397.

٨٦٠ - وَعَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا لَقِيَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُسَلِّمْ عَلَيْهِ، فَإِنْ حَالَتْ بَيْنَهُمَا شَجَرَةٌ أَوْ جِدَارٌ أَوْ حَجَرٌ ثُمَّ لَقِيَهُ فَلْيُسَلِّمْ عَلَيْهِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

860. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas sretne svoga brata muslimana, neka ga poselami, a ako ih nakon toga rastavi neko drvo, zid ili kamen, pa se opet sretnu, neka mu opet nazove selam."[1] Hadis bilježi Ebu Davud, 5200.

1. Ukoliko musliman drugom muslimanu nazove selam, pa se ubrzo nakon toga opet susretnu, lijepo je da mu opet nazove selam, i to će ponoviti dva, tri ili više puta. Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj su sunnet provodili u praksi. Ibn Sunni sa vjerodostojnim lancem prenosilaca bilježi od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hodali bi u skupini i kada bi im se na putu ispriječilo drvo ili neko brdašce, pa ih razdvojilo i oni se razišli desno ili lijevo, pa se opet nakon toga susreli, ponovno bi jedni drugima nazvali selam." Vidjeti: Ibn Sunni, *Amelul-jevmi vel-lejla*, 245.

❧ 135. *Pohvalno je nazvati selam prilikom ulaska u svoju kuću*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتًا فَسَلِّمُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ مُبَـٰرَكَةً طَيِّبَةً ...﴾ (٦١)

...A kada uđete u kuće, vi ukućane njene pozdravite pozdravom od Allaha propisanim, blagoslovljenim i uljudnim... (En-Nur, 61)

٨٦١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا بُنَيَّ، إِذَا دَخَلْتَ عَلَى أَهْلِكَ فَسَلِّمْ يَكُنْ بَرَكَةً عَلَيْكَ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

861. Enes, radijallahu anhu, pripovijeda da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sinko moj, kada uđeš u svoju kuću, nazovi selam ukućanima. To će donijeti blagoslov i tebi i njima." Hadis bilježi Tirmizi, 2698, koji kaže da je hasen-sahih.

❧ 136. *Nazivanje selama djeci*

٨٦٢ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ مَرَّ عَلَى صِبْيَانٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ وَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

862. Enes, radijallahu anhu, prošao je pored djece i nazvao im selam, a zatim je rekao: "Ovako je postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Muttefekun alejhi: Buhari 6247, i Muslim, 2168.

❧ 137. *Čovjek naziva selam svojoj supruzi, rodicama, pa i ženama sa kojima nije u srodstvu, ali pod uvjetom da je siguran od smutnje*

٨٦٣ - عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَتْ فِينَا امْرَأَةٌ - وَفِي رِوَايَةٍ: كَانَتْ لَنَا عَجُوزٌ - تَأْخُذُ مِنْ أُصُولِ السِّلْقِ فَتَطْرَحُهُ فِي الْقِدْرِ وَتُكَرْكِرُ حَبَّاتٍ مِنْ شَعِيرٍ، فَإِذَا صَلَّيْنَا الْجُمُعَةَ وَانْصَرَفْنَا نُسَلِّمُ عَلَيْهَا فَتُقَدِّمُهُ إِلَيْنَا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

863. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, kazuje: "Među nama je živjela neka žena (u drugoj se predaji navodi: starica) koja je skupljala repu i, zajedno sa malo ječmenih zrna, koja bi prethodno usitnila, kuhala je u loncu. Kada bismo klanjali džuma-namaz i počeli se razilaziti, nazivali bismo joj selam, a ona bi nas time častila." Hadis bilježi Buhari, 6248.

٨٦٤ - وَعَنْ أُمِّ هَانِئٍ فَاخِتَةَ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَهُوَ يَغْتَسِلُ وَفَاطِمَةُ تَسْتُرُهُ بِثَوْبٍ فَسَلَّمْتُ، وَذَكَرَتِ الْحَدِيثَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

864. Ummu Hani Fahita, radijallahu anha, kćerka Ebu Talibova, kazuje: "U danu osvojenja Meke došla sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on se kupao, dok ga je Fatima zastirala komadom platna. Nazvala sam mu selam...", pa je navela hadis u cijelosti.[1] Hadis bilježi Muslim, 336.

٨٦٥ - وَعَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: مَرَّ عَلَيْنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي نِسْوَةٍ فَسَلَّمَ عَلَيْنَا. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ، وَهَذَا لَفْظُ أَبِي دَاوُدَ.

وَلَفْظُ التِّرْمِذِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ فِي الْمَسْجِدِ يَوْمًا وَعُصْبَةٌ مِنَ النِّسَاءِ قُعُودٌ فَأَلْوَى بِيَدِهِ بِالتَّسْلِيمِ.

865. Esma bint Jezid, radijallahu anha, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored nas, skupine žena, i nazvao nam selam." Hadis bilježe Ebu Davud, 5204, i Tirmizi, 2698, koji kaže da je hasen. Ovo je verzija hadisa koju bilježi Ebu Davud.

U Tirmizijevoj verziji kaže se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog je dana prošao kroz džamiju u kojoj je sjedila skupina žena, pa ih je poselamio pokretom ruke."

❧ 138. *Muslimanima je zabranjeno da nevjernicima prvi nazivaju selam, način uzvraćanja na pozdrav nemuslimana; pohvalno je nazvati selam skupini u kojoj ima i muslimana i nemuslimana*

٨٦٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَبْدَؤُوا الْيَهُودَ وَلَا النَّصَارَى بِالسَّلَامِ، فَإِذَا لَقِيتُمْ أَحَدَهُمْ فِي طَرِيقٍ فَاضْطَرُّوهُ إِلَى أَضْيَقِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

866. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte prvi židovima i kršćanima nazivati selam, a kada nekoga od njih sretnete na putu, stjerajte ga na njegov najuži dio."[2] Hadis bilježi Muslim, 2167.

٨٦٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَقُولُوا: وَعَلَيْكُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Vidjeti hadis 1142.

2. U komentaru ovog hadisa šejh Muhammed b. Salih el-Usejmin, Allah mu se smilovao, rekao je sljedeće: "Obratite pažnju na početak hadisa: 'Nemojte prvi nazivati selam', i riječi: 'a kada nekoga od njih sretnete', kao i na zadnji dio hadisa, uspoređujući ovaj prvi sa zadnjim dijelom. To znači: Nemojte im praviti mjesta za prolaz kada vas sretnu, tako da imaju širinu, a da vama bude usko, već nastavite ići svojim putem, pa ako je već nužno da bude tijesno, neka onda njima bude tijesno. Poznato je da, kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na putu vidio nevjernike, ne bi ih stješnjavao. Ovako Poslanik,

867. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada vam sljedbenici Knjige nazovu selam, vi im odgovorite riječima 've alejkum - i vama isto'." Muttefekun alejhi: Buhari, 6258, i Muslim, 2163.

٨٦٨ - وَعَنْ أُسَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى مَجْلِسٍ فِيهِ أَخْلَاطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ - عَبَدَةِ الْأَوْثَانِ - وَالْيَهُودِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

868. Usama, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom prošao pored skupine u kojoj su bili izmiješani muslimani, i idolopoklonici - obožavaoci kipova, i židovi, pa im je nazvao selam.[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 6254, i Muslim, 1798.

❧ 139. *Pohvalno je nazvati selam prilikom ustajanja iz sijela i napuštanja društva ili jednog sagovornika*

٨٦٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا انْتَهَى أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَجْلِسِ فَلْيُسَلِّمْ، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَقُومَ فَلْيُسَلِّمْ، فَلَيْسَتِ الْأُولَى بِأَحَقَّ مِنَ الْآخِرَةِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

869. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas dođe na neko sijelo, neka nazove selam, a kada ustane želeći da ode, neka opet nazove selam, jer prvi selam nije ništa važniji od drugog." Hadis bilježe Ebu Davud, 5208, i Tirmizi, 2706, koji kaže da je hasen.

sallallahu alejhi ve sellem, a ni njegovi ashabi nisu postupali ni prema židovima u Medini, niti poslije osvojenja drugih područja. Dakle, kao što vi njima ne nazivate selam, nemojte im davati ni širine na putu, a kada vas susretnu, nemojte se razilaziti da bi oni prošli, već se nastavite kretati svojim pravcem, a ukoliko postoji suženje na putu, neka oni u njemu sačekaju vaš prolazak. Ovo je pravo značenje hadisa i on ne ukazuje samo na ponos muslimana, već i na to da se ne treba nikome poniziti osim Uzvišenom Gospodaru. Ovo nas također ne sprečava da nevjernike pozivamo u islam, odnosno to je naša obaveza, a time su posebno zaduženi oni koji su stručni u tome..." Vidjeti: Ibn Usejmin, *Es-Sahvetul-islamijja*, str. 159-160.

1. Kada čovjek prođe pored skupine u kojoj ima i muslimana i nevjernika, sunnet je da im nazove selam općenito, ali sa srčanom namjerom da selami samo muslimane među njima. Muslimanima je dozvoljeno da zajednički sjede sa nemuslimanima, bez obzira na to da li se radi o idolopoklonicima ili sljedbenicima Knjige, ali pod uvjetom da na tom sijelu ne budu prisutni razni vidovi harama koji bi mogli loše utjecati na njihov moral i vjerovanje. Isto tako, muslimanima je dozvoljeno da se druže s pripadnicima drugih konfesija s ciljem da ih pozivaju u islam.

❧ 140. *Traženje dozvole za ulazak u kuću i pravila lijepog ponašanja pri tome*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَدۡخُلُواْ بُيُوتًا غَيۡرَ بُيُوتِكُمۡ حَتَّىٰ تَسۡتَأۡنِسُواْ وَتُسَلِّمُواْ عَلَىٰٓ أَهۡلِهَا ...﴾ (٢٧)

O vjernici, u tuđe kuće ne ulazite dok dopuštenje ne dobijete i dok ukućanima selam ne nazovete... (En-Nur, 27)

﴿وَإِذَا بَلَغَ ٱلۡأَطۡفَٰلُ مِنكُمُ ٱلۡحُلُمَ فَلۡيَسۡتَـٔۡذِنُواْ كَمَا ٱسۡتَـٔۡذَنَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ ...﴾ (٥٩)

A kada djeca vaša dostignu spolnu zrelost, neka onda uvijek traže dopuštenje za ulazak, kao što su tražili dopuštenje oni stariji od njih... (En-Nur, 59)

٨٧٠ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْاِسْتِئْذَانُ ثَلَاثٌ، فَإِنْ أُذِنَ لَكَ وَإِلَّا فَارْجِعْ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

870. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dozvola za ulazak u tuđu kuću traži se tri puta. Ako dobiješ dozvolu, uđi, a ako ne, vrati se."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 6245, i Muslim, 2153.

٨٧١ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّمَا جُعِلَ الْاِسْتِئْذَانُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

871. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Traženje dozvole za ulazak u nečiju kuću naređeno je zbog čuvanja pogleda."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 6241, i Muslim, 2156.

٨٧٢ - وَعَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ قَالَ: حَدَّثَنَا رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَامِرٍ أَنَّهُ اسْتَأْذَنَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي بَيْتٍ فَقَالَ: أَأَلِجُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِخَادِمِهِ: «اخْرُجْ إِلَى هَذَا فَعَلِّمْهُ الْاِسْتِئْذَانَ فَقُلْ

1. Nije sramota ni poniženje biti vraćen sa nečijeg kućnog praga, niti je sramota za domaćina da vrati gosta. To je postupanje u skladu sa kur'anskim imperativom i slijeđenje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, prakse. Uzvišeni Allah kaže:

﴿فَإِن لَّمۡ تَجِدُواْ فِيهَآ أَحَدٗا فَلَا تَدۡخُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤۡذَنَ لَكُمۡۖ وَإِن قِيلَ لَكُمُ ٱرۡجِعُواْ فَٱرۡجِعُواْۖ هُوَ أَزۡكَىٰ لَكُمۡۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ عَلِيمٞ﴾ (٢٨)

"A ako u njima (kućama) nikoga ne nađete, ne ulazite u njih dok vam se ne dopusti; a ako vam se rekne: 'Vratite se!' – vi se vratite, bolje vam je, a Allah zna ono što radite." (En--Nur, 28)

2. U ovom hadisu pojašnjen je osnovni razlog zbog kojeg je naređeno da se prije ulaska u nečiju kuću pokuca i zatraži dozvola, a to je čuvanje pogleda. Kucanjem i traženjem dozvole za ulazak, pridošlica se sprečava da unutar kuće vidi ono što domaćin ne želi da vidi.

لَهُ: قُلْ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ، أَأَدْخُلُ؟» فَسَمِعَهُ الرَّجُلُ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ، أَأَدْخُلُ؟ فَأَذِنَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَخَلَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

872. Rib'ijj b. Hiraš prenosi da mu je neki čovjek, porijeklom iz plemena Benu Amir, pričao da je zatražio dozvolu da uđe kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se nalazio u kući, pa je upitao: "Mogu li ući?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče svome slugi: "Izađi i poduči ovoga kako da zatraži dozvolu za ulazak. Reci mu da kaže sljedeće: 'Es-selamu alejkum! Smijem li ući?'" Čuvši ove Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi, čovjek reče: "Es-selamu alejkum! Smijem li ući?", pa mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dade dozvolu za ulazak i on uđe. Hadis bilježi Ebu Davud, 5177, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٨٧٣ - عَنْ كِلْدَةَ بْنِ الْحَنْبَلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ وَلَمْ أُسَلِّمْ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ارْجِعْ فَقُلِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ، أَأَدْخُلُ؟» رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

873. Kilda b. Hanbel, radijallahu anhu, kazuje: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam ušao kod njega ne nazvavši mu selam, a on mi reče: 'Vrati se i reci: Es-selamu alejkum! Smijem li ući?'" Hadis bilježe Ebu Davud, 5176, i Tirmizi, 2710, koji kaže da je hasen.

❧ 141. *Onome ko traži dozvolu za ulazak, pa bude upitan: "Ko si ti?", sunnet je da odgovori: "Ja sam taj i taj", i da pri tome spomene ime ili nadimak po kojem je poznat, a pokuđeno je reći samo: "Ja sam"*

٨٧٤ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي حَدِيثِهِ الْمَشْهُورِ فِي الْإِسْرَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ثُمَّ صَعِدَ بِي جِبْرِيلُ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَاسْتَفْتَحَ، فَقِيلَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: جِبْرِيلُ، قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ. ثُمَّ صَعِدَ إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ فَاسْتَفْتَحَ، قِيلَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: جِبْرِيلُ، قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ». وَالثَّالِثَةِ وَالرَّابِعَةِ وَسَائِرِهِنَّ وَيُقَالُ فِي بَابِ كُلِّ سَمَاءٍ: مَنْ هَذَا؟ فَيَقُولُ: جِبْرِيلُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

874. U poznatom hadisu o Israu i Miradžu, koji prenosi Enes, radijallahu anhu, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, između ostalog, rekao: "Zatim me je Džibril podigao na dunjalučko nebo, pa je zatražio dozvolu da se otvori. Neko upita: 'Ko je to?', a on odgovori: 'Džibril.' 'A ko je s tobom?', upita. Džibril reče: 'Muhammed.' Zatim se digao na drugo, treće, četvrto i na sva ostala nebesa, a na svakim nebeskim vratima bio je upitan: 'Ko je to', a on je odgovorio: 'Džibril.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3207, i Muslim, 162.

٨٧٥ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجْتُ لَيْلَةً مِنَ اللَّيَالِي فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْشِي وَحْدَهُ، فَجَعَلْتُ أَمْشِي فِي ظِلِّ الْقَمَرِ، فَالْتَفَتَ فَرَآنِي فَقَالَ: «مَنْ هَذَا؟» فَقُلْتُ: أَبُو ذَرٍّ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

875. Ebu Zerr, radijallahu anhu, pripovijeda: "Jedne noći izašao sam napolje i ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako šeta sam. Krenuo sam za njim izbjegavajući mjesečinu[1], a on se okrenu pa, nakon što me ugleda, upita: 'Ko je to?', a ja rekoh: 'Ebu Zerr.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6443, i Muslim, 94.

٨٧٦ - وَعَنْ أُمِّ هَانِئٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَغْتَسِلُ وَفَاطِمَةُ تَسْتُرُهُ فَقَالَ: «مَنْ هَذِهِ؟» فَقُلْتُ: أَنَا أُمُّ هَانِئٍ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

876. Ummu Hani, radijallahu anha, kazuje: "Došla sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok se kupao, a Fatima ga je zastirala. On upita: 'Ko je to?', a ja rekoh: 'Ja sam, Ummu Hani!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 280, i Muslim, 336.

٨٧٧ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَقَقْتُ الْبَابَ فَقَالَ: «مَنْ هَذَا؟» فَقُلْتُ: أَنَا، فَقَالَ: «أَنَا أَنَا» كَأَنَّهُ كَرِهَهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

877. Džabir, radijallahu anhu, rekao je: "Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i pokucao na vrata. On upita: 'Ko je?', a ja rekoh: 'Ja sam!' Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ja, ja!', kao da mu se nije dopalo što sam tako postupio." Muttefekun alejhi: Buhari, 6250, i Muslim, 2155.

❧ 142. *Pohvalno je riječima "jerhamukallah" nazdraviti onome ko kihne pa se Allahu zahvali riječima "elhamdulillah", a pokuđeno mu je tako nazdraviti ako se nije zahvalio Uzvišenom Allahu; pravila ponašanja prilikom nazdravljanja osobi koja kihne i prilikom kihanja i zijevanja*

٨٧٨ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعُطَاسَ وَيَكْرَهُ التَّثَاؤُبَ، فَإِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ وَحَمِدَ اللَّهَ تَعَالَى كَانَ حَقًّا عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يَقُولَ لَهُ يَرْحَمُكَ اللَّهُ، وَأَمَّا التَّثَاؤُبُ فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَإِذَا تَثَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا تَثَاءَبَ ضَحِكَ مِنْهُ الشَّيْطَانُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

878. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu Allah voli kihanje, a ne voli zijevanje, pa

1. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je sam prošetati i Ebu Zerr je to znao, pa se zato skrivao od njega. Međutim, i pored toga, ipak je htio biti u njegovoj blizini, ukoliko bi mu zatrebala kakva pomoć. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 11/262.

kada neko od vas kihne i na tome se zahvali Uzvišenom Allahu rekavši 'elhamdulillah', svaki musliman koji ga je čuo obavezan je da mu nazdravi riječima 'jerhamukallah – Allah ti se smilovao'. Što se tiče zijevanja, ono dolazi od šejtana, pa kada se nekome od vas bude zijevalo, neka se suzdrži koliko može, jer kada neko od vas zijeva, šejtan mu se smije." Hadis bilježi Buhari, 6223.

٨٧٩ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلْيَقُلْ لَهُ أَخُوهُ أَوْ صَاحِبُهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، فَإِذَا قَالَ لَهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، فَلْيَقُلْ: يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

879. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas kihne, neka kaže 'elhamdulillah – hvala Allahu', a neka mu njegov brat ili drug na to kaže 'jerhamukallah – Allah ti se smilovao'. Kada mu oni kažu 'jerhamukallah', neka im on odgovori: 'Jehdīkumullāhu ve juslihu bālekum! – Allah vas uputio i popravio vaše stanje!'" Hadis bilježi Buhari, 6224.

٨٨٠ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمِّتُوهُ، فَإِنْ لَمْ يَحْمَدِ اللَّهَ فَلَا تُشَمِّتُوهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

880. Ebu Musa, radijallahu anhu, kazuje da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Kada neko od vas kihne i zahvali se Allahu rekavši 'elhamdulillah', vi mu nazdravite sa 'jerhamukallah', a ukoliko se ne zahvali Allahu, tada mu vi nemojte nazdraviti." Hadis bilježi Muslim, 2992.

٨٨١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: عَطَسَ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَشَمَّتَ أَحَدَهُمَا وَلَمْ يُشَمِّتِ الْآخَرَ، فَقَالَ الَّذِي لَمْ يُشَمِّتْهُ: عَطَسَ فُلَانٌ فَشَمَّتَّهُ وَعَطَسْتُ فَلَمْ تُشَمِّتْنِي؟ فَقَالَ: «هَذَا حَمِدَ اللَّهَ، وَإِنَّكَ لَمْ تَحْمَدِ اللَّهَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

881. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Dvojica ljudi kihnula su pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on jednome od njih nazdravio rekavši 'jerhamukallah', a drugome nije. Onaj kome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nazdravio, upita: 'Taj i taj je kihnuo pa si mu nazdravio, a ja sam kihnuo pa mi nisi nazdravio?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'On se zahvalio Allahu, a ti nisi.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6225, i Muslim, 2991.

٨٨٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا عَطَسَ وَضَعَ يَدَهُ أَوْ ثَوْبَهُ عَلَى فِيهِ وَخَفَضَ - أَوْ غَضَّ - بِهَا صَوْتَهُ. شَكَّ الرَّاوِي. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

882. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kihnuo, na svoja bi usta stavio ruku ili odjeću i

tako stišao ili snizio[1] svoj glas."[2] Hadis bilježe Ebu Davud, 5029, i Tirmizi, 2745, koji kaže da je hasen-sahih.

٨٨٣ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ الْيَهُودُ يَتَعَاطَسُونَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْجُونَ أَنْ يَقُولَ لَهُمْ يَرْحَمُكُمُ اللَّهُ، فَيَقُولُ: «يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

883. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi: "Kada su bili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jevreji su namjerno izazivali kihanje nadajući se da će im on reći 'jerhamukumullah – Allah vam se smilovao', a on bi im samo govorio: 'Jehdikumullahu ve juslihu balekum! – Allah vas uputio i popravio vaše stanje!'"[3] Hadis bilježe Ebu Davud, 5038, i Tirmizi, 2739, koji kaže da je hasen-sahih.

٨٨٤ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا تَثَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيُمْسِكْ بِيَدِهِ عَلَى فِيهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

884. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas bude zijevao, neka stavi ruku na usta, jer uistinu šejtan ulazi[4]." Hadis bilježi Muslim, 2995.

❧ 143. *Pohvalno je rukovati se prilikom susreta i biti nasmijanog lica, kao što je pohvalno i poljubiti ruku dobrog čovjeka, poljubiti svoje dijete iz milosti prema njemu, zagrliti onoga ko se vratio s puta, a pokuđeno je nakloniti se nekome*

٨٨٥ - عَنْ أَبِي الْخَطَّابِ قَتَادَةَ، قَالَ: قُلْتُ لِأَنَسٍ: أَكَانَتِ الْمُصَافَحَةُ فِي أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: نَعَمْ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1. Prenosilac nije siguran koja je od dvije riječi upotrijebljena u hadisu: stišao ili snizio.

2. U hadisu je pojašnjeno još jedno pravilo lijepog ponašanja prilikom kihanja, a to je da je prilikom kihanja lijepo na usta staviti ruku ili kraj odjeće kako se ne bi uznemiravali oni koji su u neposrednoj blizini osobe koja kiše, jer postoji mogućnost da će ih poprskati pljuvačkom ili slinom koja prilikom kihanja izlazi iz usta i nosa.

3. Jevreji su silno željeli da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputi dovu za njih, jer su dobro znali da je on Allahov vjerovjesnik i da Allah njegovu dovu prima. Hadis nas uči da se sljedbenicima Knjige, tj. židovima i kršćanima, koji kihnu, neće nazdraviti onako kako se nazdravlja muslimanima, već im treba reći "jehdikumullah – Allah vas uputio", jer je uputa od Allaha ono što im je najpotrebnije i ona je najveća Allahova milost koju On ukazuje kome hoće.

4. Ulazi na usta čovjeka koji zijeva.

885. Ebu Hattab Katada kazuje: "Upitao sam Enesa: 'Da li se rukovalo u vrijeme ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?', a on reče: 'Da.'" Hadis bilježi Buhari, 6263.

٨٨٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا جَاءَ أَهْلُ الْيَمَنِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَدْ جَاءَكُمْ أَهْلُ الْيَمَنِ، وَهُمْ أَوَّلُ مَنْ جَاءَ بِالْمُصَافَحَةِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

886. Enes, radijallahu anhu, kaže: "Kada su došli stanovnici Jemena, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Došli su vam Jemenci, a oni su bili prvi koji su se počeli rukovati.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 5213, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٨٨٧ - وَعَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ إِلَّا غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَفْتَرِقَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

887. Bera, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se dva muslimana susretnu pa se rukuju, bit će im oprošteno prije nego što se rastanu." Hadis bilježi Ebu Davud, 5212.

٨٨٨ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الرَّجُلُ مِنَّا يَلْقَى أَخَاهُ أَوْ صَدِيقَهُ أَيَنْحَنِي لَهُ؟ قَالَ: «لَا». قَالَ: أَفَيَلْتَزِمُهُ وَيُقَبِّلُهُ؟ قَالَ: «لَا». قَالَ: فَيَأْخُذُ بِيَدِهِ وَيُصَافِحُهُ؟ قَالَ: «نَعَمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

888. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek upitao: 'Allahov Poslaniče, ponekad neko od nas susretne svoga brata ili prijatelja, pa hoće li mu se nakloniti?' 'Neće', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'A hoće li ga zagrliti i poljubiti?', upita čovjek. 'Neće', opet odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'A hoće li ga uzeti za ruku i s njim se rukovati?', opet upita čovjek. 'Hoće', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Hadis bilježi Tirmizi, 2728, koji kaže da je hasen.

٨٨٩ - وَعَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ يَهُودِيٌّ لِصَاحِبِهِ اذْهَبْ بِنَا إِلَى هَذَا النَّبِيِّ فَأَتَيَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَاهُ عَنْ تِسْعِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ إِلَى قَوْلِهِ: فَقَبَّلَا يَدَهُ وَرِجْلَهُ وَقَالَا: نَشْهَدُ أَنَّكَ نَبِيٌّ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ بِأَسَانِيدَ صَحِيحَةٍ.

889. Safvan b. Assal, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je židov rekao svome prijatelju: 'Odvedi nas tom vjerovjesniku!', pa njih dvojica dođoše Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitaše ga o devet očevidnih znamenja[1]..." Nakon što je prenosilac naveo ostatak hadisa, rekao je: "Po-

1. Sintagma upotrijebljena u hadisu asocira na devet znamenja koja je Uzvišeni Allah podario Musau, alejhis-selam, a koja su spomenuta u suri El-Isra, 101. Ibn Kesir u *Tefsiru*, 5/124, pozivajući se na Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, kaže da se misli na sljedeće oče-

tom su njih dvojica poljubili ruku i nogu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: 'Svjedočimo da si ti uistinu vjerovjesnik.'" Hadis bilježe Tirmizi, 2733, i drugi, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.[1]

٨٩٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قِصَّةً، قَالَ فِيهَا: فَدَنَوْنَا مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَبَّلْنَا يَدَهُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

890. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenoseći jedan događaj, između ostalog je rekao: "...pa smo se primaknuli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i poljubili ga u ruku."[2] Hadis bilježi Ebu Davud, 5223.[3]

٨٩١ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَدِمَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ الْمَدِينَةَ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِي فَأَتَاهُ فَقَرَعَ الْبَابَ. فَقَامَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجُرُّ ثَوْبَهُ فَاعْتَنَقَهُ وَقَبَّلَهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

891. Aiša, radijallahu anha, pripovijeda: "Zejd b. Harisa stigao je u Medinu, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je u mojoj sobi. Zejd je došao i pokucao na vrata, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustade zastirući se svojom odjećom te ga zagrli i poljubi." Hadis bilježi Tirmizi, 2732, koji kaže da je hasen.[4]

٨٩٢ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلِيقٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

vidne znakove Musaovog, alejhis-selam, poslanstva: štap, ruku koja je svijetlila, sušne godine, rascjepljenje mora, poplavu, skakavce, krpelje, žabe i krv, i svi se spominju u Kur'anu, od čega pet zadnjih u jednom ajetu (El-A'raf, 133). Međutim, u ovom hadisu, odnosno u njegovoj punoj verziji, kaže se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što su ga upitali o devet jasnih znakova i očevidnih znamenja, ovoj dvojici židova rekao: "Nemojte Allahu sudruga pripisivati, nemojte krasti niti zinaluk činiti, nemojte ubiti nevinu osobu koja nije smrt zaslužila, nemojte nevinu osobu odvesti moćniku kako bi je ubio, nemojte se baviti sihrom – vradžbinom niti hraniti kamatom, nemojte za blud potvoriti čestitu i kreposnu ženu, i nemojte bježati sa bojnog polja..."

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 281–282.

2. Iako su hadise 889 i 890 hadiski eksperti ocijenili kao daif, kada je riječ o ljubljenju ruke nekome, o tome postoje drugi hadisi koji, ukoliko se svi uzmu u obzir, ukazuju na to da je takav postupak vjerodostojno potvrđen od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da ti hadisi mogu poslužiti kao dokaz da je dozvoljeno poljubiti ruku čestitog čovjeka, uzoritog učenjaka, ili ruku roditelja, ali s tim ipak ne treba pretjerivati. U hadise na ovu temu ubraja se i hadis koji prenosi Zari, radijallahu anhu, jedan od članova delegacije Abdulkajsa, koji kazuje: "...Došli smo, pa nam je neko rekao: 'To je Allahov Poslanik', a mi smo tada prišli i poljubili njegove ruke i noge." Ovaj hadis bilježe Buhari, *El-Edebul-mufred*, 975, i Ebu Davud, 5225.

3. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Irvaul-galil*, 5/27.

4. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 282.

892. Ebu Zerr, radijallahu anhu, kazuje da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemoj potcjenjivati nijedno dobro djelo, pa makar se radilo o tome da svoga brata susretneš vedrog lica." Hadis bilježi Muslim, 2626.

٨٩٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَبَّلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، فَقَالَ الْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ: إِنَّ لِي عَشَرَةً مِنَ الْوَلَدِ مَا قَبَّلْتُ مِنْهُمْ أَحَدًا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ لَا يَرْحَمْ لَا يُرْحَمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

893. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio je Hasana, sina Alijinog, radijallahu anhuma, nakon čega Akra b. Habis reče: 'Ja imam desetero djece i nikada ni jedno od njih nisam poljubio.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Ko nije milostiv, ni njemu milost neće biti ukazana.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5997, i Muslim, 2318.

6. POGLAVLJE

OBILAZAK BOLESNIKA, ISPRAĆAJ UMRLOG, KLANJANJE DŽENAZE, PRISUSTVOVANJE UKOPU UMRLOG I ZADRŽAVANJE NA KABURU NAKON UKOPA

144. *Obilazak bolesnika*

٨٩٤ - عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ، وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ، وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ، وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ، وَإِجَابَةِ الدَّاعِي، وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

894. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da obilazimo bolesnika, da pratimo dženazu, da onome ko kihne nazdravimo, da izvršimo ono na što nas je neko zakleo, da pomognemo onome kome je učinjena nepravda, da se odazovemo onome ko nas pozove na svadbenu gozbu i da širimo selam." Muttefekun alejhi: Buhari, 6235, i Muslim, 2066.

٨٩٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ: رَدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

895. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet je dužnosti muslimana prema drugom muslimanu: odgovoriti na selam, obići bolesnog, pratiti dženazu, odazvati se pozivu na svadbenu gozbu i nazdraviti onome ko kihne." Muttefekun alejhi: Buhari, 1240, i Muslim, 2162.

٨٩٦ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: «يَا ابْنَ آدَمَ مَرِضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِي، قَالَ: يَا رَبِّ كَيْفَ أَعُودُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فُلَانًا مَرِضَ فَلَمْ تَعُدْهُ، أَمَا

عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ؟ يَا ابْنَ آدَمَ أَطْعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِي، قَالَ: يَا رَبِّ كَيْفَ أُطْعِمُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ، قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ اسْتَطْعَمَكَ عَبْدِي فُلَانٌ فَلَمْ تُطْعِمْهُ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ أَطْعَمْتَهُ لَوَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي؟ يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَسْقَيْتُكَ فَلَمْ تَسْقِنِي، قَالَ: يَا رَبِّ كَيْفَ أَسْقِيكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: اسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فُلَانٌ فَلَمْ تَسْقِهِ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ سَقَيْتَهُ لَوَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي؟» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

896. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu, Uzvišeni će Allah reći: 'O sine Ademov, razbolio sam se, a nisi Me obišao!' Čovjek će reći: 'Gospodaru, kako da Te obiđem, a Ti si Gospodar svih svjetova?!' Allah će na to reći: 'A zar nisi znao da se taj i taj Moj rob razbolio, pa ga nisi obišao? Zar nisi znao, da si ga obišao, da bi Mene pored njega pronašao? O sine Ademov, tražio sam da Me nahraniš, a nisi Me nahranio!' 'Gospodaru, kako da Te nahranim, a Ti si Gospodar svih svjetova?!', reći će on, a Allah će mu odgovoriti: 'A zar nisi znao da je taj i taj Moj rob tražio od tebe da ga nahraniš, pa ga nisi nahranio? Zar nisi znao da bi to, da si ga nahranio, kod Mene našao? O sine Ademov, tražio sam da Me napojiš, a nisi Me napojio!', a čovjek će reći: 'Gospodaru, kako da Te napojim, a Ti si Gospodar svih svjetova?!', pa će mu Allah reći: 'Molio te taj i taj Moj rob da ga napojiš, pa ga nisi napojio! Zar nisi znao, da si ga napojio, da bi za to kod Mene nagradu našao?'" Hadis bilježi Muslim, 2569.

٨٩٧ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عُودُوا الْمَرِيضَ، وَأَطْعِمُوا الْجَائِعَ، وَفُكُّوا الْعَانِيَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

897. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Obiđite bolesnog, nahranite gladnog i oslobodite zatočenog[1]!" Hadis bilježi Buhari, 5649.

٨٩٨ - وَعَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا عَادَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ». قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا خُرْفَةُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: «جَنَاهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

898. Sevban, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada musliman posjeti svog bolesnog brata u vjeri, nalazi se u džennetskoj hurfi sve dok se ne vrati." Neko od prisutnih upita: "A šta je to džennetska hurfa, Allahov Poslaniče?", a on odgovori: "Džennetska bašča."[2] Hadis bilježi Muslim, 2568.

1. Pod oslobađanjem zatočenog misli se na izbavljenje zarobljenika iz ruku neprijatelja otkupninom, razmjenom ili na neki drugi način.

2. Komentatori hadisa kažu da se riječ *hurfa*, upotrijebljena u ovom hadisu, i riječ *harif*, upotrijebljena u narednom hadisu, odnose na bašču u Dženetu, iako se u osnovi ova

٨٩٩ - وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَعُودُ مُسْلِمًا غُدْوَةً إِلَّا صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُمْسِيَ، وَإِنْ عَادَهُ عَشِيَّةً إِلَّا صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُصْبِحَ، وَكَانَ لَهُ خَرِيفٌ فِي الْجَنَّةِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

899. Alija, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Koji god musliman ujutro posjeti bolesnog muslimana, na takvoga sedamdeset hiljada meleka donosi salavat sve dok ne omrkne, a ako ga posjeti navečer, na njega sedamdeset hiljada meleka donosi salavat sve dok ne osvane, i njemu pripada bašča u Džennetu." Hadis bilježi Tirmizi, 969, koji kaže da je hasen.

٩٠٠ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ غُلَامٌ يَهُودِيٌّ يَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمَرِضَ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُهُ، فَقَعَدَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَقَالَ لَهُ: «أَسْلِمْ» فَنَظَرَ إِلَى أَبِيهِ وَهُوَ عِنْدَهُ؟ فَقَالَ: أَطِعْ أَبَا الْقَاسِمِ، فَأَسْلَمَ، فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ يَقُولُ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْقَذَهُ مِنَ النَّارِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

900. Enes, radijallahu anhu, pripovijeda: "Jedan dječak, jevrej, služio je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa se razbolio. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao mu je u posjetu i sjeo kod njegove glave, a onda mu rekao: 'Primi islam!' Dječak pogleda u svoga oca koji se nalazio pored njega, a otac mu reče: 'Poslušaj Ebu Kasima[1]!' Dječak primi islam, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je izašao, reče: 'Hvala Allahu, koji ga je spasio od Vatre!'" Hadis bilježi Buhari, 1356.

❧ 145. *Dove koje se uče prilikom posjete bolesnika*

٩٠١ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا اشْتَكَى الْإِنْسَانُ الشَّيْءَ مِنْهُ، أَوْ كَانَتْ بِهِ قَرْحَةٌ أَوْ جُرْحٌ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بِأُصْبُعِهِ هَكَذَا، وَوَضَعَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ الرَّاوِي سَبَّابَتَهُ بِالْأَرْضِ ثُمَّ رَفَعَهَا وَقَالَ: «بِسْمِ اللَّهِ، تُرْبَةُ أَرْضِنَا، بِرِيقَةِ بَعْضِنَا، يُشْفَى بِهِ سَقِيمُنَا، بِإِذْنِ رَبِّنَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

901. Aiša, radijallahu anha, pripovijeda: "Kada bi se neko Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, požalio na neku bolest, čir ili ranu, on bi običavao pokazati vrhom kažiprsta ovako", pa je Sufjan b. Ujejna, prenosilac

riječ upotrebljava za otrgnute, tj. ubrane plodove nekog džennetskog voća. Muslimana koji obilazi bolesnika, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uporedio je sa džennetlijom koji se nalazi u bašči punoj tek ubranih plodova, na taj način slikovito približavajući vrijednost posjete bolesnika kojom ovaj čovjek ubire sevape i plodove svog lijepog odnosa prema bratu muslimanu. Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 4/12, i Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 8/203.

1. Ebu Kasim je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, nadimak koji je dobio po sinu Kasimu.

hadisa, svoj kažiprst stavio na zemlju, a zatim ga podigao, "a potom bi rekao: 'Bismillāh, turbetu erdinā, bi rīkati ba'dinā, jušfā bihī sekīmunā, bi izni Rabbinā! - U ime Allaha, zemlja naša, sa pljuvačkom nekog od nas, lijeći bolesnog među nama, sa dozvolom našeg Gospodara!'"[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 5745, i Muslim, 2194.

٩٠٢ - وَعَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَعُودُ بَعْضَ أَهْلِهِ يَمْسَحُ بِيَدِهِ الْيُمْنَى وَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ، أَذْهِبِ الْبَأْسَ، وَاشْفِ، أَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

902. Aiša, radijallahu anha, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom posjete nekog od bolesnih članova svoje porodice, običavao bolesnika potrati svojom desnicom i reći: "Allāhumme Rabben-nāsi, ezhibil-be'se, vešfi, enteš-Šāfī, lā šifāe illā šifāuke, šifāen lā jugādiru sekamā! - Allahu moj, Gospodaru svih ljudi, odagnaj tegobu, izliječi, jer Ti si Iscjelitelj, Onaj koji liječi, nema lijeka osim onoga koji Ti daruješ, na način poslije kojeg se bolest neće vratiti!" Muttefekun alejhi: Buhari, 5743, i Muslim, 2191.

٩٠٣ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِثَابِتٍ رَحِمَهُ اللَّهُ: أَلَا أَرْقِيكَ بِرُقْيَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: بَلَى. قَالَ: اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ، مُذْهِبَ الْبَأْسِ، اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لَا شَافِيَ إِلَّا أَنْتَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

903. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je upitao Sabita, Allah mu se smilovao: "Hoćeš li da ti učim rukju[2] koju je prakticirao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?" "Svakako", odgovori Sabit. Enes reče: "Allāhumme Rabben-nāsi, Muzhibel-be'si, išfi enteš-Šāfī, la šāfije illā ente, šifāen lā jugādiru sekamā! - Allahu moj, Gospodaru svih ljudi, o Ti koji otklanjaš nevolju i tegobu, podari lijek jer Ti si Iscjelitelj, Onaj koji liječi, nema istinskog liječnika osim Tebe! Izliječi liječenjem nakon kojeg se bolest neće vratiti!" Hadis bilježi Buhari, 5742.

1. U ovakvim situacijama, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo bi malo pljuvačke i stavio na svoj kažiprst, a onda bi tako navlažen prst stavio na zemlju, nakon čega bi se na njega prilijepilo malo prašine i time bi potrao bolesno mjesto izgovarajući spomenute riječi. Neki učenjaci smatraju da se pod riječima "ova naša zemlja" misli općenito na svaku zemlju, jer poznato je da zemlja, posebno glina, ima ljekovita svojstva, dok drugi učenjaci smatraju da se misli na medinsku zemlju jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo rekao u Medini. Treba napomenuti da ima učenjaka koji smatraju da je ovo bila posebnost Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da je izlječenje bilo moguće zato što je njegova pljuvačka bila mubarek, što je potvrđeno u mnogim hadisima.

2. Učenjem rukje, tj. učenjem određenih kur'anskih ajeta i Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, dova, liječi se od uroka i sihra, ali i od duševnih i fizičkih bolesti.

٩٠٤ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: عَادَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «اللَّهُمَّ اشْفِ سَعْدًا، اللَّهُمَّ اشْفِ سَعْدًا، اللَّهُمَّ اشْفِ سَعْدًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ

904. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obišao me kad sam bio bolestan i rekao: 'Allahu moj, izliječi Sa'da! Allahu moj, izliječi Sa'da! Allahu moj, izliječi Sa'da!'" Hadis bilježi Muslim, 1628.

٩٠٥ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عُثْمَانَ بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ شَكَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَعًا يَجِدُهُ فِي جَسَدِهِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ضَعْ يَدَكَ عَلَى الَّذِي يَأْلَمُ مِنْ جَسَدِكَ وَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ ثَلَاثًا، وَقُلْ سَبْعَ مَرَّاتٍ: أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَاذِرُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

905. Ebu Abdullah Osman b. Ebu As, radijallahu anhu, pripovijeda da se požalio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na veliku bol koju je osjećao u tijelu, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stavi svoju ruku na dio tijela koji te boli i tri puta izgovori: 'Bismillāh! - U ime Allaha', a zatim sedam puta reci: 'Eūzu bi izzetillāhi ve kudretihī min šerri mā edžidu ve uhāzir! - Utječem se Allahovoj svemoći i snazi od zla onoga što pri sebi osjećam i od onoga čega se bojim!'" Hadis bilježi Muslim, 2202.

٩٠٦ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ عَادَ مَرِيضًا لَمْ يَحْضُرْهُ أَجَلُهُ، فَقَالَ عِنْدَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ: أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيَكَ، إِلَّا عَافَاهُ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ الْمَرَضِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ، وَقَالَ الْحَاكِمُ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ.

906. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko posjeti bolesnika kojem još uvijek nije došao smrtni čas i sedam puta kod njega izgovori: 'Es'elullāhel-Azīme Rabbel-Aršil-azīmi en ješfijek! - Molim Veličanstvenog Allaha, Gospodara Arša veličanstvenog, da te izliječi!' - takvoga će Allah izliječiti od te bolesti." Hadis bilježe Ebu Davud, 3106, i Tirmizi, 2083, koji kaže da je hasen, a Hakim, 1/493, 1268, rekao je: "Ovo je vjerodostojan hadis po kriterijima imama Buharija."

٩٠٧ - وَعَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى أَعْرَابِيٍّ يَعُودُهُ، وَكَانَ إِذَا دَخَلَ عَلَى مَنْ يَعُودُهُ قَالَ: «لَا بَأْسَ، طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

907. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obišao nekog bolesnog beduina, a prilikom posjete bolesniku običavao je reći: "Lā be'se, tahūrun in šāallāh! - Ništa strašno, to je čišćenje, uz Allahovu pomoć!" Hadis bilježi Buhari, 5656.

٩٠٨ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ جِبْرِيلَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ اشْتَكَيْتَ؟ قَالَ: «نَعَمْ». قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنِ حَاسِدٍ، اللَّهُ يَشْفِيكَ، بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

908. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je melek Džibril došao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Muhammede, žališ se na bolove?" "Da", odgovori Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Džibril reče: "Bismillāhi erkīke min kulli šej'in ju'zīke, min šerri kulli nefsin ev ajnin hāsidin, Allāhu ješfīke, bismillāhi erkīk! - U ime Allaha liječim te[1] od svega onoga što te uznemirava i od zla svake duše ili oka koje zavidi; Allah će te izliječiti! U ime Allaha učim ti rukju!" Hadis bilježi Muslim, 2186.

٩٠٩ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُمَا شَهِدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، صَدَّقَهُ رَبُّهُ، فَقَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَأَنَا أَكْبَرُ. وَإِذَا قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، قَالَ: يَقُولُ: لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَحْدِي لَا شَرِيكَ لِي. وَإِذَا قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا لِيَ الْمُلْكُ وَلِيَ الْحَمْدُ. وَإِذَا قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِي». وَكَانَ يَقُولُ: «مَنْ قَالَهَا فِي مَرَضِهِ ثُمَّ مَاتَ لَمْ تَطْعَمْهُ النَّارُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

909. Ebu Seid el-Hudri i Ebu Hurejra, radijallahu anhuma, kazuju da su bili prisutni kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko izgovori: 'Lā ilāhe illallāhu vallāhu ekber! - Nema boga osim Allaha, Allah je najveći!', njegov Gospodar potvrdi istinitost onoga što je rekao i kaže: 'Lā ilāhe illā ene, ve ene ekber! - Nema boga osim Mene i Ja sam najveći!' A kada čovjek kaže: 'Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh! - Nema boga osim Allaha, On je jedini i On nema sudruga!', Allah na to kaže: 'Lā ilāhe illā ene vahdī, lā šerīke lī! - Nema boga osim Mene Jednoga i Jedinoga, i Ja nemam sudruga!' Kada čovjek izgovori: 'Lā ilāhe illallāhu lehul-mulku ve lehul-hamd! - Nema boga osim Allaha, Njemu pripada apsolutna vlast i sva zahvala!', On kaže: 'Lā ilāhe illā ene, lijel-mulku ve lijel-hamd! - Nema boga osim Mene, Meni pripada apsolutna vlast i sva zahvala!' A kada čovjek izgovori: 'Lā ilāhe illallāhu, ve lā havle ve lā kuvvete illā billāh! - Nema boga osim Allaha, i nema moći niti snage osim Njegove!', On kaže: Lā ilāhe illā ene ve lā havle ve lā kuvvete illā bī! - Nema boga osim Mene, i nema moći niti snage osim Moje moći i Moje snage!'"

1. Liječim te učeći ti rukju.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još je rekao: "Ko izgovori ove riječi dok je bolestan, pa nakon toga umre, takvoga Vatra neće pržiti." Hadis bilježi Tirmizi, 3430, koji kaže da je hasen.

❧ 146. *Pohvalno je porodicu bolesnika pitati o njegovom stanju*

٩١٠ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خَرَجَ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي وَجَعِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ، فَقَالَ النَّاسُ: يَا أَبَا الْحَسَنِ، كَيْفَ أَصْبَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: أَصْبَحَ بِحَمْدِ اللَّهِ بَارِئًا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

910. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, izašao od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bolovao od bolesti od koje će i umrijeti, pa ga ljudi upitaše: "Oče Hasanov, kako je osvanuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?", a on odgovori: "Zahvaljujući Allahu, osvanuo je zdravo."[1] Hadis bilježi Buhari, 6266.

❧ 147. *Šta treba reći onaj ko izgubi nadu u život*

٩١١ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُسْتَنِدٌ إِلَيَّ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي، وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ الْأَعْلَى». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

911. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, naslonjen na mene, govori: 'Allāhummagfir lī verhamnī ve elhiknī bir-refīkil-a'lā! - Allahu moj, oprosti mi, smiluj mi se i pridruži me društvu najodabranijih drugova!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5674, i Muslim, 2444.

٩١٢ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِالْمَوْتِ، عِنْدَهُ قَدَحٌ فِيهِ مَاءٌ، وَهُوَ يُدْخِلُ يَدَهُ فِي الْقَدَحِ، ثُمَّ يَمْسَحُ وَجْهَهُ بِالْمَاءِ، ثُمَّ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَسَكَرَاتِ الْمَوْتِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

912. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Vidjela sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na samrti, a kod njega se nalazila posuda s vodom

1. Ovim riječima, Alija, radijallahu anhu, htio je ljudima kazati da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iako bolestan, zadovoljan Allahovom odredbom, te da Ga ustrajno hvali i veliča, i da ga bolest nimalo nije odvratila od toga, odnosno, da se ponaša baš kao što se ponašao kada je bio zdrav. Osim toga, ovim riječima Alija je pokazao muslimanima da uvijek, pa i u najtežim situacijama, trebaju biti optimistični i nadati se najljepšoj konačnici. Vidjeti: Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, 6/385.

u koju je stavljao svoju ruku, a zatim se vodom potirao po licu govoreći: 'Allāhumme einnī alā gamerātil-mevti ve sekerātil-mevt! - Allahu moj, pomozi mi i osnaži me za smrtne muke i smrtnu agoniju!'" Hadis bilježi Tirmizi, 978.[1]

❧ 148. *Pohvalno je ukućanima ili onima koji služe bolesnika oporučiti da se prema njemu lijepo odnose i da budu strpljivi zbog stanja u kojem se nalazi, a isto će se savjetovati i onome ko očekuje skoru smrt zbog šerijatske kazne ili odmazde koja će nad njim biti izvršena*

٩١٣ - عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً مِنْ جُهَيْنَةَ أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ حُبْلَى مِنَ الزِّنَا، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَصَبْتُ حَدًّا فَأَقِمْهُ عَلَيَّ، فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلِيَّهَا، فَقَالَ: «أَحْسِنْ إِلَيْهَا، فَإِذَا وَضَعَتْ فَأْتِنِي بِهَا» فَفَعَلَ فَأَمَرَ بِهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَشُدَّتْ عَلَيْهَا ثِيَابُهَا، ثُمَّ أَمَرَ بِهَا فَرُجِمَتْ، ثُمَّ صَلَّى عَلَيْهَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

913. Imran b. Husajn, radijallahu anhuma, prenosi da je neka žena iz plemena Džuhejna, koja je ostala trudna nakon počinjenog bluda, došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Allahov Poslaniče, uradila sam ono zbog čega trebam biti kažnjena pa izvrši kaznu nada mnom!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je njenog staratelja i rekao mu: "Lijepo prema njoj postupaj, a kada rodi, dovedi mi je!" Tako je i učinio, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se odjeća na njoj dobro učvrsti, a nakon toga naredio je da je kamenuju, što je i učinjeno. Poslije toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao joj je dženazu..."[2] Hadis bilježi Muslim, 1696.

❧ 149. *Bolesniku je dozvoljeno da kaže: "bolestan sam", "jako me boli", "iznuren sam", "oh, moja glava" ili tome slično, i to nije pokuđeno govoriti, pod uvjetom da te riječi ne budu izrečene iz negodovanja i ljutnje*

٩١٤ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُوعَكُ، فَمَسَسْتُهُ، فَقُلْتُ: إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا، فَقَالَ: «أَجَلْ إِنِّي أُوعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلَانِ مِنْكُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

914. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Ušao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je imao groznicu, pa sam ga dotakao ru-

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 286.
2. Vidjeti hadis 22.

kom i rekao mu: 'Zaista imaš jaku groznicu.' 'Da. Jačina moje groznice ravna je jačini groznice koju osjećaju dvojica ljudi od vas', odgovori on." Muttefekun alejhi: Buhari, 5661, i Muslim, 2571.

٩١٥ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُنِي مِنْ وَجَعٍ اشْتَدَّ بِي، فَقُلْتُ: بَلَغَ بِي مَا تَرَى، وَأَنَا ذُو مَالٍ، وَلَا يَرِثُنِي إِلَّا ابْنَتِي، وَذَكَرَ الْحَدِيثَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

915. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obišao me za vrijeme teške bolesti koja me pogodila, pa sam mu rekao: 'Vidiš u kakvom se stanju nalazim, a imućan sam čovjek i nemam nasljednika izuzev kćerke...'" Potom je naveo hadis u cijelosti.[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 5668, i Muslim, 1628.

٩١٦ - وَعَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: وَا رَأْسَاهُ! فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بَلْ أَنَا وَارَأْسَاهُ!» وَذَكَرَ الْحَدِيثَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

916. Kasim b. Muhammed prenosi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Jao, moja glava!", a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to je rekao: "Ne, nego, jao, moja glava!..." Potom je naveo hadis u cijelosti.[2] Hadis bilježi Buhari, 5666.

❧ 150. *Talkin - podsticanje onih koji su na umoru da izgovore riječi šehadeta - la ilahe illallah*

٩١٧ - عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ كَانَ آخِرَ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالْحَاكِمُ وَقَالَ: صَحِيحُ الْإِسْنَادِ.

1. Vidjeti hadis 6.

2. Imam Nevevi ovdje je naveo samo dio hadisa kako bi argumentirano potkrijepio svoju tvrdnju u naslovu ove teme, međutim, imajući u vidu da hadis u ovoj skraćenoj verziji nije u potpunosti razumljiv, navodimo ga u cijelosti: Kasim b. Muhammed prenosi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Jao, moja glava!", a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče joj: "Kad bi ti se samo desilo da umreš za moga života, pa da za tebe oprosta tražim i da za tebe dovu učim!" Tada Aiša, radijallahu anha, reče: "Jadna li sam! Tako mi Allaha, čini mi se kao da bi ti volio da umrem, a kada bi se to zaista i desilo, već krajem dana bio bi u postelji sa nekom od svojih supruga." Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ne, nego, jao, moja glava!" Riječi: "Kad bi ti se samo to desilo (tj. da umreš) za moga života, pa da za tebe oprosta tražim i da za tebe dovu učim!", Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je u šali želeći time malo oraspoložiti Aišu, radijallahu anha, koja se žalila na bol u glavi, a riječima: "Ne, nego, jao, moja glava!", htio je Aiši, radijallahu anha, poručiti: "Ne spominji svoju glavobolju, već se posveti meni i mome bolu." I uistinu, ubrzo nakon ovog događaja Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se i umro.

917. Muaz, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čije zadnje riječi na ovom svijetu budu 'la ilahe illallah', ući će u Džennet." Hadis bilježe Ebu Davud, 3116, i Hakim, 1/503, 1299, koji kaže da je lanac prenosilaca ovog hadisa vjerodostojan.

٩١٨ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

918. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "One koji su na umoru podstičite da izgovore riječi kelimei-šehadeta: 'la ilahe illallah - nema boga osim Allaha'." Hadis bilježi Muslim, 916.

❧ 151. *Šta treba reći nakon zatvaranja očiju umrlom*

٩١٩ - عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَبِي سَلَمَةَ وَقَدْ شَقَّ بَصَرُهُ، فَأَغْمَضَهُ، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ الرُّوحَ إِذَا قُبِضَ، تَبِعَهُ الْبَصَرُ» فَضَجَّ نَاسٌ مِنْ أَهْلِهِ فَقَالَ: «لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ إِلَّا بِخَيْرٍ، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤَمِّنُونَ عَلَى مَا تَقُولُونَ». ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَبِي سَلَمَةَ، وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ، وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، وَافْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ، وَنَوِّرْ لَهُ فِيهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

919. Ummu Selema, radijallahu anha, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod Ebu Seleme, a njegov se pogled već bio ukočio. Zatvorio mu je oči, a zatim rekao: 'Kada duša izlazi iz tijela, prati je pogled.' Tada neki članovi porodice umrlog počeše jadikovati, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ne izgovarajte ništa drugo osim ono što će biti dobro za vas. jer uistinu meleki aminaju[1] na sve ono što vi kažete', a zatim je još rekao: 'Allāhummagfir li Ebī Selemete verfa deredžetehū fil-mehdijjīne vahlufhu fī akibihī fil-gābirīne, vagfir lenā ve lehū, jā Rabbel-ālemīne, vefsah lehū fī kabrihī ve nevvir lehū fīh! - Allahu moj, oprosti Ebu Selemi[2], podigni njegov stepen među onima koji su slijedili uputu, i podari mu dostojnog nasljednika među onima koji ostaju iza njega! Oprosti i nama i njemu, o Gospodaru svih svjetova, i njegov kabur učini širokim i osvijetli ga!'" Hadis bilježi Muslim, 920.

1. Na sve što članovi porodice umrlog govore, meleki kažu *amin*, što znači: uslišaj, Bože, odazovi se, Bože, daj, Bože.

2. Kada se ova dova bude učila kod nekog umrlog muslimana, onda će se, naravno, nakon riječi: "Allāhummagfir li...", umjesto imena Ebu Selema, spomenuti ime čovjeka koji je umro, a ostatak dove ostaje isti.

❧ 152. *Šta treba reći kod umrlog i šta će reći onaj kome je neko umro*

٩٢٠ - عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا حَضَرْتُمُ الْمَرِيضَ، أَوِ الْمَيِّتَ، فَقُولُوا خَيْرًا، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤَمِّنُونَ عَلَى مَا تَقُولُونَ». قَالَتْ: فَلَمَّا مَاتَ أَبُو سَلَمَةَ، أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أَبَا سَلَمَةَ قَدْ مَاتَ، قَالَ: «قُولِي: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلَهُ، وَأَعْقِبْنِي مِنْهُ عُقْبَى حَسَنَةً» فَقُلْتُ فَأَعْقَبَنِي اللَّهُ مَنْ هُوَ خَيْرٌ لِي مِنْهُ: مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ هَكَذَا: «إِذَا حَضَرْتُمُ الْمَرِيضَ» أَوِ «الْمَيِّتَ» عَلَى الشَّكِّ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَغَيْرُهُ: «الْمَيِّتَ» بِلَا شَكٍّ.

920. Ummu Selema, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada budete prisutni kod bolesnog ili umrlog, govorite samo dobro jer uistinu meleki aminaju na ono što vi govorite." Zatim je Ummu Selema rekla: "Kada je umro Ebu Selema, ja sam došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: 'Allahov Poslaniče, umro je Ebu Selema!', a on mi reče: 'Reci: Allāhummagfir lī ve lehū, ve a'kibnī minhu ukbā haseneh! - Allahu moj, oprosti i meni i njemu, i nakon njega podari mi lijepu zamjenu!' Ja sam izgovorila te riječi pa mi je Allah podario boljeg od njega - podario mi je Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem." Hadis bilježi Muslim, 919.

U ovoj Muslimovoj verziji navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada budete prisutni kod bolesnog ili umrlog...", tj. prenosilac hadisa izgovorio je ovaj dio u formi sumnje, jer nije bio siguran da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo umrlog ili bolesnog, dok Ebu Davud, 3115, i drugi u svojim verzijama spominju samo umrlog.

٩٢١ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ، فَيَقُولُ: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ: اللَّهُمَّ اؤْجُرْنِي فِي مُصِيبَتِي، وَاخْلُفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا، إِلَّا أَجَرَهُ اللَّهُ تَعَالَى فِي مُصِيبَتِهِ وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا. قَالَتْ: فَلَمَّا تُوُفِّيَ أَبُو سَلَمَةَ، قُلْتُ كَمَا أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْلَفَ اللَّهُ لِي خَيْرًا مِنْهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

921. Ummu Selema, radijallahu anha, prenosi da je čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Nema nijednog Allahovog roba kojeg zadesi neka nevolja, pa on kaže: 'Innā lillāhi ve innā ilejhi rādžiūn! Allāhumme'džurnī fī musībetī vahluf lī hajren minhā! - Mi smo uistinu Allahovi i Njemu se vraćamo! Allahu moj, nagradi me zbog nesreće moje i zamijeni mi je nečim boljim!' - a da ga Uzvišeni Allah zbog njegove nevolje neće nagraditi i zamijeniti mu je nečim boljim." Ummu Selema, radijallahu anha, kazuje: "Kada je umro Ebu Selema, rekla sam ono što mi je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je Uzvišeni

Allah nadoknadio gubitak Ebu Seleme i zamijenio ga onim ko je bolji od njega - podario mi je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Hadis bilježi Muslim, 918.

٩٢٢ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِمَلَائِكَتِهِ: قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ، فَيَقُولُ: قَبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ، فَيَقُولُ: فَمَاذَا قَالَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: حَمِدَكَ وَاسْتَرْجَعَ، فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: ابْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ، وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

922. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čovjeku umre dijete, Allah upita meleke: 'Jeste li usmrtili dijete Moga roba?', a oni odgovaraju: 'Jesmo.' Allah ih opet upita: 'Jeste li uzeli plod njegovog srca?', a meleki odgovaraju: 'Jesmo.' On ih opet upita: 'Šta je rekao Moj rob?', a oni kažu: 'Zahvalio Ti je i rekao: Innā lillāhi ve innā ilejhi rādžiūn! - Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo!' Na to im Uzvišeni Allah kaže: 'Napravite Mome robu kuću u Džennetu i nazovite je Kuća zahvalnosti.'" Hadis bilježi Tirmizi, 1021, koji kaže da je hasen.

٩٢٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: مَا لِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا، ثُمَّ احْتَسَبَهُ، إِلَّا الْجَنَّةَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

923. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Kada Svom iskrenom robu usmrtim voljenu osobu na dunjaluku, pa se on strpi i nadajući se nagradi od Allaha dostojanstveno podnese gubitak, za takvoga kod Mene nema druge nagrade osim Dženneta.'" Hadis bilježi Buhari, 6424.

٩٢٤ - وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أَرْسَلَتْ إِحْدَى بَنَاتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِ تَدْعُوهُ وَتُخْبِرُهُ أَنَّ صَبِيًّا لَهَا، أَوِ ابْنًا، فِي الْمَوْتِ فَقَالَ لِلرَّسُولِ: «ارْجِعْ إِلَيْهَا، فَأَخْبِرْهَا أَنَّ لِلَّهِ تَعَالَى مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَعْطَى، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُسَمًّى، فَمُرْهَا، فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ» وَذَكَرَ تَمَامَ الْحَدِيثِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

924. Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, prenosi da je jedna od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, kćerki poslala Vjerovjesniku izaslanika, tražeći od njega da dođe, obavijestivši ga da joj je novorođenče - ili je rekla: sin[1] - na samrti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče izasla-

1. Radilo se o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, kćerki Zejnebi, radijallahu anha. U komentarima ovog hadisa pojašnjava se da se sličan događaj desio dva puta, tj. da su joj bili teško bolesni kćerka i sin te da se riječi: "da joj je novorođenče na samrti", odnose na kćerku, a da se u drugoj verziji hadisa ove riječi odnose na sina. Vidjeti: Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, 6/400.

niku: 'Vrati se i obavijesti je da Uzvišenom Allahu pripada ono što je dao i ono što je uzeo, i da je kod Njega sve do roka određenog.[1] Naredi joj da bude strpljiva i da od Allaha očekuje nagradu...'" Potom je naveo hadis u cijelosti.[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 1284, i Muslim, 923.

❧ 153. *Dozvoljeno je plakati za umrlim, ali bez pretjeranog tugovanja i naricanja*

Naricanje za umrlim strogo je zabranjeno, o čemu će više riječi biti kasnije. Što se tiče žestokog plakanja za umrlim, na tu se temu prenose mnogi hadisi koji to zabranjuju i u kojima se govori da će umrli u kaburu biti kažnjen zbog plakanja svojih bližnjih. Međutim, to se odnosi na one koji su još za vrijeme života svojoj porodici oporučili da za njima plaču nakon njihove smrti. Što se tiče zabrane plakanja za umrlim, ono se odnosi na prekomjerno plakanje, tj. na one koji u tome pretjeruju ili koji za svojim umrlima nariču, a što se tiče umjerenog plakanja i tugovanja za umrlim, koje ne preraste u žalopojku i naricanje, ono je dozvoljeno i na to upućuju mnogobrojni hadisi od kojih ćemo u narednim redovima navesti neke.

٩٢٥ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ، وَمَعَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ عَوْفٍ، وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، فَبَكَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا رَأَى الْقَوْمُ بُكَاءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بَكَوْا، فَقَالَ: «أَلَا تَسْمَعُونَ؟ إِنَّ اللَّهَ لَا يُعَذِّبُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ، وَلَا بِحُزْنِ الْقَلْبِ، وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا أَوْ يَرْحَمُ» وَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

925. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno sa Abdurrahmanom b. Avfom, Sa'dom b. Ebu Vekkasom i Abdullahom b. Mesudom, radijallahu anhum, posjetio Sa'da b. Ubadu, radijallahu anhu, i zaplakao. Kada su ljudi vidjeli kako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, plače, i oni zaplakaše, a on im reče: "Poslušajte! Uistinu Allah ne kažnjava zbog suznoga oka niti zbog tužnoga srca, ali kažnjava ili milost ukazuje zbog ovoga", pa je pokazao na svoj jezik. Muttefekun alejhi: Buhari, 1304, i Muslim, 924.

٩٢٦ - وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُفِعَ إِلَيْهِ ابْنُ ابْنَتِهِ وَهُوَ فِي الْمَوْتِ، فَفَاضَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ: مَا هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «هَذِهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللَّهُ تَعَالَى فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ، وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Ovo je dova saučešća, tj. dova koju je lijepo proučiti onome ko je izgubio voljenog, a glasi: "Lillāhi mā ehaze ve lehū mā a'tā ve kullu šej'in indehū bi edželin musemmā."

2. Ovaj je hadis u opširnijoj formi naveden pod brojem 29.

926. Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, kazuje da su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dodali sina jedne od njegovih kćerki dok je taj dječačić bio na samrti, pa su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, oči zasuzile. Sa'd ga upita: 'Šta je to, Allahov Poslaniče?!', a on odgovori: 'Ovo je milost koju je Uzvišeni Allah ulio u srca Svojih robova. Uistinu Allah između svih Svojih robova milost ukazuje onima koji su i sami milostivi.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1284, i Muslim, 923.

٩٢٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى ابْنِهِ إِبْرَاهِيمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَهُوَ يَجُودُ بِنَفْسِهِ فَجَعَلَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَذْرِفَانِ. فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ: وَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: «يَا ابْنَ عَوْفٍ إِنَّهَا رَحْمَةٌ» ثُمَّ أَتْبَعَهَا بِأُخْرَى، فَقَالَ: «إِنَّ الْعَيْنَ تَدْمَعُ وَالْقَلْبُ يَحْزَنُ، وَلَا نَقُولُ إِلَّا مَا يُرْضِي رَبَّنَا وَإِنَّا لِفِرَاقِكَ يَا إِبْرَاهِيمُ لَمَحْزُونُونَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَرَوَى مُسْلِمٌ بَعْضَهُ.

927. Enes, radijallahu anhu, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod svoga sina Ibrahima koji je izdisao, pa su njegove oči zasuzile. Abdurrahman b. Avf upita ga: 'Pa zar i ti, Allahov Poslaniče?!', a on odgovori: 'O sine Avfov, to je uistinu milost', a zatim dodade: 'Oči suze, srce tuguje, ali mi ne govorimo ništa drugo osim ono što našeg Gospodara čini zadovoljnim. Uistinu smo, o Ibrahime, tužni zbog rastanka s tobom!'" Hadis bilježi Buhari, 1303, a i Muslim, 2315, bilježi dio ovoga hadisa.

❧ 154. *Ukoliko se prilikom opremanja umrlog primijeti nešto ružno ili neprijatno, to ne treba spominjati niti javno iznositi*

٩٢٨ - عَنْ أَبِي رَافِعٍ أَسْلَمَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ غَسَّلَ مَيِّتًا فَكَتَمَ عَلَيْهِ، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ أَرْبَعِينَ مَرَّةً». رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَقَالَ: صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

928. Ebu Rafi Eslem, sluga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude kupao umrlog, pa skrije njegove nedostatke[1], Allah će mu oprostiti četrdeset puta[2]." Hadis bilježi Hakim, 1/505, 1307, koji kaže da je vjerodostojan i da odgovara kriterijima Muslima.

1. Prvenstveno se misli na skrivanje tjelesnih nedostataka kod umrlog, kao što je kožna bolest, ili urođena ili stečena mahana, poput raznih izraslina, ožiljaka i slično, ali isto tako i na neprijatan miris, izobličenost lica ili deformiranost ostalih dijelova tijela, što je česta pojava kod umrlih.

2. Arapi često koriste broj četrdeset kad žele ukazati na obilje. U hadisu se ovim riječima ukazuje na veličinu oprosta i milosti kojima Uzvišeni Allah obasipa čovjeka koji iskazuje poštovanje prema umrlim i čuva njihovo dostojanstvo.

❧ 155. *Klanjanje dženaza-namaza, ispraćaj umrlog, prisustvovanje ukopu; ženama je pokuđeno pratiti dženazu*

٩٢٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ شَهِدَ الْجَنَازَةَ حَتَّى يُصَلَّى عَلَيْهَا فَلَهُ قِيرَاطٌ، وَمَنْ شَهِدَهَا حَتَّى تُدْفَنَ فَلَهُ قِيرَاطَانِ». قِيلَ وَمَا الْقِيرَاطَانِ؟ قَالَ: «مِثْلُ الْجَبَلَيْنِ الْعَظِيمَيْنِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

929. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko bude prisustvovao ispraćaju umrlog sve dok se ne obavi dženaza-namaz, takav će imati nagradu od jednog kirata[1], a onaj ko ostane sve dok se umrli ne ukopa, takav će imati nagradu od dva kirata." "A kolika su ta dva kirata?", upitaše prisutni. "Poput dva velika brda", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Muttefekun alejhi: Buhari, 1325, i Muslim, 945.

٩٣٠ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنِ اتَّبَعَ جَنَازَةَ مُسْلِمٍ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، وَكَانَ مَعَهُ حَتَّى يُصَلَّى عَلَيْهَا وَيَفْرُغَ مِنْ دَفْنِهَا، فَإِنَّهُ يَرْجِعُ مِنَ الْأَجْرِ بِقِيرَاطَيْنِ كُلُّ قِيرَاطٍ مِثْلُ أُحُدٍ، وَمَنْ صَلَّى عَلَيْهَا، ثُمَّ رَجَعَ قَبْلَ أَنْ تُدْفَنَ، فَإِنَّهُ يَرْجِعُ بِقِيرَاطٍ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

930. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko bude pratio dženazu umrlog muslimana, čvrsto vjerujući u Allaha i nadajući se Njegovoj nagradi, i kod umrlog se zadrži sve dok se ne klanja dženaza-namaz i ne obavi ukop, takav će se sa dženaze vratiti sa nagradom od dva kirata - svaki je kirat kao brdo Uhud - a onaj ko samo klanja dženaza-namaz i odmah se vrati ne sačekavši ukop umrlog, takav će se sa dženaze vratiti sa nagradom od jednog kirata."[2] Hadis bilježi Buhari, 47.

٩٣١ - وَعَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: نُهِينَا عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ، وَلَمْ يُعْزَمْ عَلَيْنَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

931. Ummu Atijja, radijallahu anha, kazuje: "Nama, ženama, bilo je zabranjeno da pratimo dženazu, ali ta zabrana nije bila kategorična." Muttefekun alejhi: Buhari, 1278, i Muslim, 938.

Značenje ovog hadisa jest sljedeće: Nije strogo potencirano na toj zabrani, kakav je to slučaj sa raznim vidovima harama.

1. Vidjeti i pojašnjenje uz hadis 1688.

2. Praćenje dženaze može biti dvojako: (1) od kuće žalosti do mjesta na kojem će se klanjati dženaza-namaz i (2) od kuće žalosti pa sve do mezarja - mjesta ukopa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dženazu je pratio na oba spomenuta načina, međutim, nema sumnje da je ovo drugo bolje i korisnije, na što upućuju mnogi hadisi, pa onaj ko tako postupi, zaslužio je nagradu od dva kirata.

❧ 156. *Pohvalno je da dženazi prisustvuje što više ljudi i lijepo je da se klanjači poredaju u barem tri safa ili više od toga*

٩٣٢ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ مَيِّتٍ يُصَلِّي عَلَيْهِ أُمَّةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَبْلُغُونَ مِئَةً كُلُّهُمْ يَشْفَعُونَ لَهُ إِلَّا شُفِّعُوا فِيهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

932. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kojem god umrlom muslimanu skupina od stotinu muslimana klanja dženaza-namaz, zagovarajući se tako za njega, Allah će primiti njihovo zagovaranje." Hadis bilježi Muslim, 947.

٩٣٣ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مِنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ يَمُوتُ، فَيَقُومُ عَلَى جَنَازَتِهِ أَرْبَعُونَ رَجُلًا لَا يُشْرِكُونَ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلَّا شَفَّعَهُمُ اللَّهُ فِيهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

933. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Koji god musliman umre, pa mu dženazu klanja četrdeset ljudi koji Allahu ne čine širk, Allah će ih učiniti njegovim šefadžijama - zagovornicima." Hadis bilježi Muslim, 948.

٩٣٤ - وَعَنْ مَرْثَدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْيَزَنِيِّ، قَالَ: كَانَ مَالِكُ بْنُ هُبَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِذَا صَلَّى عَلَى الْجَنَازَةِ، فَتَقَالَّ النَّاسَ عَلَيْهَا، جَزَّأَهُمْ عَلَيْهَا ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ ثُمَّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ صَلَّى عَلَيْهِ ثَلَاثَةُ صُفُوفٍ، فَقَدْ أَوْجَبَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

934. Mersed b. Abdullah el-Jezeni kazuje da je Malik b. Hubejra, radijallahu anhu, prilikom klanjanja dženaza-namaza kojem je prisustvovalo malo ljudi, imao običaj da ih podijeli u tri safa, a zatim bi rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Onaj kome dženaza-namaz budu klanjala tri safa ljudi, takvom je Džennet zagarantiran.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 3166, i Tirmizi, 1028, koji kaže da je hasen.

❧ 157. *Šta se uči na dženaza-namazu*

Na dženaza-namazu donose se četiri tekbira. Nakon prvog tekbira i imam i muktedije proučit će istiazu i suru El-Fatiha[1] a potom će donijeti drugi tekbir. Nakon drugog tekbira donijet će salavat na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarajući: "Allāhumme salli alā Muhammedin ve alā āli Muhammed". Bolje je da se ovaj salavat upotpuni riječima: "Kemā

1. Ovo je stav učenjaka šafijskog mezheba, kojem je pripadao i imam Nevevi. Prema mišljenju učenjaka hanefijskog mezheba, nakon prvog tekbira u dženaza-namazu uči se Subhaneke, nakon drugog salavati, nakon trećeg dova za umrlog, a nakon četvrtog tekbira predaje se selam.

sallejte alā Ibrāhīme ve alā āli Ibrāhīme, inneke hamīdun medžīd". Nakon prvog tekbira nije ispravno činiti ono što čini veliki broj neukih i neobrazovanih ljudi koji na ovom mjestu uče sljedeći ajet: "Allah i meleki Njegovi salavat donose na Vjerovjesnika..." (El-Ahzab, 56), i namaz nije ispravan ako se samo to prouči.

Zatim će donijeti treći tekbir i učiti dovu, te moliti za umrlog i za sve muslimane. Te dove ćemo, uz Allahovu pomoć, spomenuti u narednim hadisima. Potom će donijeti i četvrti tekbir i proučiti dovu, a jedna od najboljih i najodabranijih dova koja se ovdje uči jeste: "Allāhumme lā tahrimnā edžrehū, ve lā teftinnā ba'dehū, vagfir lenā ve leh! - Gospodaru moj, nemoj nam uskratiti nagradu zbog njegove smrti[1] i nemoj nas na iskušenje poslije njega staviti, i oprosti i nama i njemu!"

Preporučeno je da se nakon četvrtog tekbira odulji s dovom, suprotno onome kako postupa veliki broj ljudi, a zbog hadisa koji prenosi Ibn Ebu Evfa, a koji ćemo spomenuti kasnije.

Što se tiče dova koje se prenose od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a koje se uče poslije trećeg tekbira, neke od tih dova navode se u sljedećim hadisima:

٩٣٥ - عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى جَنَازَةٍ، فَحَفِظْتُ مِنْ دُعَائِهِ وَهُوَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ، وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ، وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا، كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ» حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنْ أَكُونَ أَنَا ذَلِكَ الْمَيِّتَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

935. Ebu Abdurrahman Avf b. Malik, radijallahu anhu, kazuje: "Jednom prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je dženaza-namaz, a ja sam od dove koju je on učio zapamtio sljedeće:

'Allāhummagfir lehū, verhamhu, ve āfihī, va'fu anhu, ve ekrim nuzulehū, ve vessi mudhalehū, vagsilhu bil-māi ves-seldži vel-beredi, ve nekkihī minel-hatājā kemā nekkajtes-sevbel-ebjeda mined-denesi, ve ebdilhu dāren hajren min dārihī, ve ehlen hajren min ehlihī, ve zevdžen hajren min zevdžihī, ve edhilhul-dženneta, ve eizhu min azābil-kabri ve min azābin-nār!

Gospodaru naš, oprosti mu i smiluj mu se, sačuvaj ga (kazne) i grijehe

1. Musliman je brat drugom muslimanu i njegova mu smrt jako teško pada. Zbog svega toga, musliman od Uzvišenog Allaha očekuje nagradu zbog bola i patnje koju doživi povodom smrti brata muslimana. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 8/275.

mu oprosti! Njegovo boravište učini blagodarnim i kabur mu učini prostranim! Operi ga vodom, snijegom i ledom, i od grijeha ga očisti kao što se bijela odjeća čisti od prljavštine! Kuću mu zamijeni boljom kućom, i porodicu boljom porodicom, i suprugu boljom suprugom; uvedi ga u Džennet i zaštiti ga od patnje u mezaru i od patnje u Vatri!'

Zbog tako lijepe dove, poželio sam da sam ja taj umrli." Hadis bilježi Muslim, 963.

٩٣٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي قَتَادَةَ وَأَبِي إِبْرَاهِيمَ الْأَشْهَلِيِّ عَنْ أَبِيهِ - وَأَبُوهُ صَحَابِيٌّ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ فَقَالَ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا. اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ. اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ، وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ مِنْ رِوَايَةِ أَبِي هُرَيْرَةَ وَالْأَشْهَلِيِّ، وَرَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ مِنْ رِوَايَةِ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي قَتَادَةَ. قَالَ الْحَاكِمُ: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ، قَالَ التِّرْمِذِيُّ: قَالَ الْبُخَارِيُّ: أَصَحُّ رِوَايَاتِ هَذَا الْحَدِيثِ رِوَايَةُ الْأَشْهَلِيِّ. قَالَ الْبُخَارِيُّ: وَأَصَحُّ شَيْءٍ فِي هَذَا الْبَابِ حَدِيثُ عَوْفِ ابْنِ مَالِكٍ.

936. Ebu Hurejra, Ebu Katada i Ebu Ibrahim el-Ešheli koji hadis prenosi od svoga oca, koji je bio ashab, radijallahu anhum, prenose da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom klanjao dženaza-namaz pa je proučio:

"Allāhummagfir li hajjinā ve mejjitinā, ve sagīrinā ve kebīrinā, ve zekerinā ve unsānā, ve šāhidinā ve gāibinā. Allāhumme men ahjejtehū minnā, fe ahjihī alel-islāmi, ve men teveffejtehū minnā fe teveffehū alel-īmān. Allāhumme lā tahrimnā edžrehū ve lā teftinnā ba'deh!

Allahu moj, oprosti našim živim i mrtvim, našim mladim i starim, našim muškarcima i ženama, našim prisutnim i odsutnim! Gospodaru naš, koga od nas poživiš, podari da živi u islamu, a onoga koga od nas usmrtiš, usmrti ga u imanu! Gospodaru naš, nemoj nam uskratiti nagradu zbog njegove smrti i nemoj nas, nakon njega, na iskušenje staviti!" Hadis bilježi Tirmizi, 1024, od Ebu Hurejre i Ebu Ibrahima el-Ešhelija, a Ebu Davud, 3201, bilježi ga od Ebu Hurejre i Ebu Katade.

Rekao je Hakim, 1/511, 1326: "Hadis koji prenosi Ebu Hurejra vjerodostojan je i odgovara kriterijima Buharija i Muslima." Rekao je Tirmizi: "Buhari kaže: 'Najvjerodostojnija verzija ovog hadisa jeste ona koju prenosi Ebu Ibrahim el-Ešheli.'" Također, Buhari je rekao: "Najvjerodostojniji hadis na ovu temu jeste hadis koji prenosi Avf b. Malik."

٩٣٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِذْ صَلَّيْتُمْ عَلَى الْمَيِّتِ، فَأَخْلِصُوا لَهُ الدُّعَاءَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

937. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Kada budete umrlom klanjali dženaza-namaz, usrdno i iskreno za njega učite dovu." Hadis bilježi Ebu Davud, 3199.

٩٣٨ - وَعَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الْجَنَازَةِ: «اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبُّهَا، وَأَنْتَ خَلَقْتَهَا، وَأَنْتَ هَدَيْتَهَا لِلْإِسْلَامِ، وَأَنْتَ قَبَضْتَ رُوحَهَا، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِسِرِّهَا وَعَلَانِيَتِهَا، جِئْنَاكَ شُفَعَاءَ لَهُ فَاغْفِرْ لَهُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

938. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio i sljedeću dženazetsku dovu: "Allāhumme ente Rabbuhā ve ente halaktehā, ve ente hedejtehā lil-islāmi, ve ente kabadte rūhahā, ve ente a'lemu bi sirrihā ve alānijetihā, dži'nāke šufeāe lehū, fagfir leh! – Allahu moj, Ti si njen[1] Gospodar i Ti si njen Stvoritelj i Ti si je na Pravi put uputio. Ti si njenu dušu uzeo i Ti najbolje poznaješ ono što je krila i ono što je javno iznosila. Mi smo Ti došli kako bismo se za nju zauzimali pa joj Ti oprosti!" Hadis bilježi Ebu Davud, 3200.

٩٣٩ - وَعَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنَّ فُلَانَ بْنَ فُلَانٍ فِي ذِمَّتِكَ وَحَبْلِ جِوَارِكَ، فَقِهِ فِتْنَةَ الْقَبْرِ، وَعَذَابَ النَّارِ، وَأَنْتَ أَهْلُ الْوَفَاءِ وَالْحَمْدِ، اللَّهُمَّ فَاغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

939. Vasila b. Eska, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio nam je dženaza-namaz koji smo klanjali nekom muslimanu, pa sam ga čuo kako govori: 'Allāhumme inne fulāne ibn fulānin[2] fī zimmetike ve habli dživārike, fe kihī fitnetel-kabri, ve azāben-nāri, ve ente ehlul-vefāi vel-hamd. Allāhumme fagfir lehū verhamhu, inneke entel-Gafūrur-Rahīm! – Gospodaru naš, uistinu je taj i taj, sin toga i toga (spomenuti ime i ime oca) u Tvojoj zaštiti i u okrilju Tvoje milosti[3], zato ga zaštiti i sačuvaj kaburskog iskušenja i patnje u Vatri! Ti ispunjavaš Svoje obećanje i hvale si dostojan. Gospodaru naš, oprosti mu i smiluj mu se jer Ti si Onaj koji najviše prašta i Onaj koji je najmilostiviji!'" Hadis bilježi Ebu Davud, 3202.

٩٤٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَبَّرَ عَلَى جَنَازَةِ ابْنَةٍ لَهُ أَرْبَعَ تَكْبِيرَاتٍ، فَقَامَ بَعْدَ الرَّابِعَةِ كَقَدْرِ مَا بَيْنَ التَّكْبِيرَتَيْنِ يَسْتَغْفِرُ لَهَا وَيَدْعُو، ثُمَّ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ هَكَذَا.

1. Ove dženaze, odnosno osobe koja je umrla.

2. Umjesto riječi "fulāne ibn fulān" treba spomenuti ime čovjeka i njegovog oca, tj. reći, naprimjer: "Hasan, sin Muhammedov" ili slično.

3. Ovo je jedno od tumačenja Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "ve habli dživārike", a zabilježena su i druga tumačenja. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 8/276.

وَفِي رِوَايَةٍ: كَبَّرَ أَرْبَعًا فَمَكَثَ سَاعَةً حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُكَبِّرُ خَمْسًا، ثُمَّ سَلَّمَ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْنَا لَهُ: مَا هَذَا؟ فَقَالَ: إِنِّي لَا أَزِيدُكُمْ عَلَى مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ، أَوْ: هَكَذَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَقَالَ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

940. Zabilježeno je da je Abdullah b. Ebu Evfa, radijallahu anhuma, na dženazi svoje kćerke donio četiri tekbira, pa se nakon četvrtog tekbira zadržao toliko dugo koliko se zadržao između dva ranija tekbira, učeći dovu i tražeći oprost za svoju kćerku, a zatim je rekao: "Ovako je činio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Hadis bilježi Hakim, 1/512, 1330, koji kaže da je sahih.

U drugoj verziji navodi se: "...pa je donio četiri tekbira i zadržao se tako dugo da sam pomislio da će donijeti i peti tekbir. Nakon toga, predao je selam na desnu stranu, a onda na lijevu. Kada je završio sa dženaza-namazom, mi ga upitasmo: 'Zašto si tako postupio?', a on reče: 'Neću postupiti drugačije, niti ću imalo dulje ostati od onoga kako sam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je postupio' – ili je rekao: 'Ovako je postupio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem'."

❧ 158. *Sa dženazom treba požuriti*

٩٤١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «أَسْرِعُوا بِالْجَنَازَةِ، فَإِنْ تَكُ صَالِحَةً، فَخَيْرٌ تُقَدِّمُونَهَا إِلَيْهِ، وَإِنْ تَكُ سِوَى ذَلِكَ، فَشَرٌّ تَضَعُونَهُ عَنْ رِقَابِكُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «فَخَيْرٌ تُقَدِّمُونَهَا عَلَيْهِ».

941. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Požurite sa dženazom, jer ako je umrli bio dobra osoba, vi ga primičete dobru koje ga očekuje, a ako nije bio takav, to je onda zlo koje ćete skinuti sa svojih ramena." Muttefekun alejhi: Buhari, 315, i Muslim, 944.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "...onda je nosite dobru koje je očekuje..."

٩٤٢ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِذَا وُضِعَتِ الْجَنَازَةُ، فَاحْتَمَلَهَا الرِّجَالُ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ، فَإِنْ كَانَتْ صَالِحَةً، قَالَتْ: قَدِّمُونِي، وَإِنْ كَانَتْ غَيْرَ صَالِحَةٍ، قَالَتْ لِأَهْلِهَا: يَا وَيْلَهَا أَيْنَ تَذْهَبُونَ بِهَا، يَسْمَعُ صَوْتَهَا كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا الْإِنْسَانَ، وَلَوْ سَمِعَ الْإِنْسَانُ، لَصَعِقَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

942. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Kada se umrli stavi na tabut, pa ga muškarci ponesu na svojim ramenima, ukoliko se radi o osobi koja je bila

dobra, ona govori: 'Požurite sa mnom!', a ako je bila loša, ona članovima svoje porodice govori: 'Teško meni, gdje me vodite?' Taj glas čuju svi osim čovjeka, a da ga čuje, pao bi u nesvijest." Hadis bilježi Buhari, 1314.

❧ 159. *Treba požuriti s vraćanjem duga koji je ostavio umrli, kao i s njegovim opremanjem, osim u slučaju kad umre iznenada, i tada treba sačekati dok se smrt ne potvrdi*

٩٤٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِهِ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

943. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Duša vjernika privezana je za njegov dug[1] sve dok se on ne izmiri." Hadis bilježi Tirmizi, 1078 i 1079, koji kaže da je hasen.

٩٤٤ - وَعَنْ حُصَيْنِ بْنِ وَحْوَحٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ طَلْحَةَ بْنَ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا مَرِضَ، فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُهُ فَقَالَ: إِنِّي لَا أُرَى طَلْحَةَ إِلَّا قَدْ حَدَثَ فِيهِ الْمَوْتُ فَآذِنُونِي بِهِ وَعَجِّلُوا بِهِ، فَإِنَّهُ لَا يَنْبَغِي لِجِيفَةِ مُسْلِمٍ أَنْ تُحْبَسَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ أَهْلِهِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

944. Husajn b. Vahvah, radijallahu anhu, prenosi da se Talha b. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, razbolio, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u posjetu i tom prilikom rekao: "Vidim da je Talha na samrtnoj postelji, pa obavijestite me kada umre i požurite s njegovim opremanjem. Uistinu nije prilično da se tijelo umrlog muslimana dugo zadržava među njegovom porodicom." Hadis bilježi Ebu Davud, 3159.[2]

❧ 160. *Držanje vaza i govora kod kabura*

٩٤٥ - عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا فِي جَنَازَةٍ فِي بَقِيعِ الْغَرْقَدِ فَأَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَعَدَ، وَقَعَدْنَا حَوْلَهُ وَمَعَهُ مِخْصَرَةٌ فَنَكَّسَ وَجَعَلَ يَنْكُتُ بِمِخْصَرَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ» فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا نَتَّكِلُ عَلَى كِتَابِنَا؟ فَقَالَ: «اعْمَلُوا، فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ» وَذَكَرَ تَمَامَ الْحَدِيثِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

945. Alija, radijallahu anhu, kazuje: "Bili smo na jednoj dženazi u Bekiul-garkadu. Kada je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je, a i mi smo posjedali oko njega. U ruci je imao neki štap kojim je, pognuv-

1. Odnosno sputana je i onemogućena da se smjesti u svoje ugodno boravište sve dok taj dug ne bude izmiren.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daiful-džami es-sagir ve zijadetuh*, 2099.

ši svoju glavu, čeprkao po zemlji, a onda je rekao: 'Ne postoji niko među vama a da njegovo mjesto u Džennetu ili Džehennemu nije već poznato.' Ljudi ga upitaše: 'Pa zbog čega onda radimo? Zar se nećemo prepustiti onome što je u našoj Knjizi sudbine zapisano?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Radite, jer svakome je olakšano ono zbog čega je stvoren...'" Nakon toga prenosilac je naveo i ostatak hadisa. Muttefekun alejhi: Buhari 1362, i Muslim, 2647.

❧ 161. *Učenje dove za umrlog nakon ukopa, sjedenje neko vrijeme kod njegovog kabura radi učenja dove i traženja oprosta*

٩٤٦ - عَنْ أَبِي عَمْرٍو - وَقِيلَ: أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، وَقِيلَ: أَبُو لَيْلَى - عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا فَرَغَ مِنْ دَفْنِ الْمَيِّتِ وَقَفَ عَلَيْهِ، وَقَالَ: «اسْتَغْفِرُوا لِأَخِيكُمْ وَسَلُوا لَهُ التَّثْبِيتَ فَإِنَّهُ الْآنَ يُسْأَلُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

946. Ebu Amr, a neki kažu Ebu Abdullah, a neki ga opet zovu Ebu Lejla, Osman b. Affan, radijallahu anhu, kazuje: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio s ukopom umrlog, stao bi nad njegovim kaburom i rekao bi: 'Tražite oprosta za svoga brata i molite Allaha da ga učvrsti, jer se on sada ispituje.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 3221.

٩٤٧ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: إِذَا دَفَنْتُمُونِي، فَأَقِيمُوا حَوْلَ قَبْرِي قَدْرَ مَا تُنْحَرُ جَزُورٌ، وَيُقَسَّمُ لَحْمُهَا حَتَّى أَسْتَأْنِسَ بِكُمْ، وَأَعْلَمَ مَاذَا أُرَاجِعُ بِهِ رُسُلَ رَبِّي. رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَقَدْ سَبَقَ بِطُولِهِ.

قَالَ الشَّافِعِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ: وَيُسْتَحَبُّ أَنْ يُقْرَأَ عِنْدَهُ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ، وَإِنْ خَتَمُوا الْقُرْآنَ عِنْدَهُ كَانَ حَسَنًا.

947. Amr b. As, radijallahu anhu, rekao je: "Kada me ukopate, zadržite se kod moga kabura onoliko vremena koliko je potrebno da se zakolje deva i podijeli njeno meso, kako bih osjetio vašu prisutnost i razmislio kako ću odgovoriti izaslanicima svoga Gospodara." Hadis bilježi Muslim, 121. Hadis smo u cijelosti već spomenuli pod brojem 711.

Rekao je imam Šafija, Allah mu se smilovao: "Lijepo je da kod umrlog prouče nešto od Kur'ana, a ukoliko bi bili u stanju da kod njega prouče i čitav Kur'an, to bi bilo još bolje."[1]

1. Prema mišljenju mnogih valorizatora, ovo su riječi učenjaka šafijskog mezheba, ne imama Šafije, što potvrđuje i sam imam Nevevi u djelu *El-Medžmu*, 5/294, gdje citira gotovo identične riječi i kaže da se radi o stavu učenjaka šafijskog mezheba. Većina islamskih učenjaka smatra da sevapi od učenja Kur'ana živih stižu do umrlih, odnosno da njihovo učenje koristi umrlima. To je stav Ebu Hanife i Ahmeda, ali i mnogih drugih učenjaka. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 7/90, Ibn Kudama, *El-Mugni*, 2/424, Ibn Abidin, *Reddul-muhtar*, 2/243.

162. *Sadaka i dova za umrlog*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعۡدِهِمۡ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغۡفِرۡ لَنَا وَلِإِخۡوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلۡإِيمَٰنِ ...﴾ (١٠)

Oni koji poslije njih dolaze – govore: "Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla..." (El-Hašr, 10)

٩٤٨ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أُمِّي افْتُلِتَتْ نَفْسُهَا وَأُرَاهَا لَوْ تَكَلَّمَتْ، تَصَدَّقَتْ، فَهَلْ لَهَا مِنْ أَجْرٍ إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا؟ قَالَ: «نَعَمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

948. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je neki čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Allahov Poslaniče, moja je majka iznenada umrla, a smatram da bi udijelila sadaku da je mogla progovoriti, pa hoće li ona imati nagradu ako ja umjesto nje udijelim sadaku?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Da, hoće." Muttefekun alejhi: Buhari, 1388, i Muslim, 1004.

٩٤٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

949. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čovjek umre, prestaje mu teći nagrada za njegova djela, osim u tri slučaja: ako je iza sebe ostavio trajnu sadaku, ili znanje koje će koristiti drugima, ili dobro i čestito dijete koje će za njega učiti dovu." Hadis bilježi Muslim, 1631.

163. *Pohvala umrle osobe*

٩٥٠ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَرُّوا بِجَنَازَةٍ، فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا خَيْرًا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَجَبَتْ»، ثُمَّ مَرُّوا بِأُخْرَى، فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا شَرًّا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَجَبَتْ». فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: مَا وَجَبَتْ؟ قَالَ: «هَذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا، فَوَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَهَذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا، فَوَجَبَتْ لَهُ النَّارُ، أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

950. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Pronesena je dženaza pa su se ljudi o njoj pohvalno izrazili i uputili lijepe riječi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Vedžebet – obavezan joj je!' Nakon toga, pronesena je druga dženaza pa su se ljudi o njoj ružno izrazili, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Vedžebet – obavezan joj je!' Omer b. Hattab, radijallahu anhu, upita: 'Šta znači: Vedžebet – obavezan joj je?', a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'O prvom umrlom lijepo ste se

izrazili i spomenuli ga po dobru, pa zaslužuje Džennet, a o drugom ste se ružno izrazili i spomenuli ga po zlu, pa zaslužuje Džehennem. Vi ste Allahovi svjedoci na Zemlji.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1367, i Muslim, 949.

٩٥١ - وَعَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ، قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ، فَجَلَسْتُ إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَمَرَّتْ بِهِمْ جَنَازَةٌ، فَأُثْنِيَ عَلَى صَاحِبِهَا خَيْرًا فَقَالَ عُمَرُ: وَجَبَتْ، ثُمَّ مُرَّ بِأُخْرَى، فَأُثْنِيَ عَلَى صَاحِبِهَا خَيْرًا فَقَالَ عُمَرُ: وَجَبَتْ، ثُمَّ مُرَّ بِالثَّالِثَةِ، فَأُثْنِيَ عَلَى صَاحِبِهَا شَرًّا فَقَالَ عُمَرُ: وَجَبَتْ. قَالَ أَبُو الْأَسْوَدِ: فَقُلْتُ: وَمَا وَجَبَتْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ؟ قَالَ: قُلْتُ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّمَا مُسْلِمٍ شَهِدَ لَهُ أَرْبَعَةٌ بِخَيْرٍ، أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ»، فَقُلْنَا: وَثَلَاثَةٌ؟ قَالَ: «وَثَلَاثَةٌ»، فَقُلْنَا: وَاثْنَانِ؟ قَالَ: «وَاثْنَانِ»، ثُمَّ لَمْ نَسْأَلْهُ عَنِ الْوَاحِدِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

951. Ebu Esved kazuje: "Došao sam u Medinu pa sam odsjeo kod Omera b. Hattaba, radijallahu anhu. Tada pored ljudi prođe dženaza i oni se o umrlom lijepo izraziše, a Omer, radijallahu anhu, reče: 'Obavezan joj je!' Zatim pronesoše i drugu dženazu, pa se ljudi i o njoj lijepo izraziše, a Omer, radijallahu anhu, i za nju reče: 'Obavezan joj je!' Nakon toga pronesoše i treću dženazu, o kojoj se ljudi ružno izraziše, a Omer, radijallahu anhu, i tada reče: 'Obavezan joj je!'" Ebu Esved dalje kazuje: "Ja onda upitah: 'A šta joj je obavezno, vladaru pravovjernih?', a on reče: 'Ja sam rekao onako kako je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: Kojem god muslimanu četverica ljudi posvjedoče da je bio dobar, Allah će ga uvesti u Džennet.' Mi tada upitasmo: 'A trojica?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'I trojica.' Mi opet upitasmo: 'A dvojica?', a on odgovori: 'I dvojica.' 'A o jednom ga nismo pitali', zaključi Omer, radijallahu anhu." Hadis bilježi Buhari, 1368.

❧ 164. *Blagodati i povlastice pripremljene za onoga kome umru malodobna djeca*

٩٥٢ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ لَهُ ثَلَاثَةٌ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

952. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kojem god muslimanu umre troje djece koja nisu doživjela zrelost[1], Allah će ga uvesti u Džennet iz Svoje milosti prema djeci." Muttefekun alejhi[2]: Buhari, 1248.

1. Koja nisu doživjela punoljetnost, odnosno spolnu zrelost, a samim tim grijesi im se još nisu počeli bilježiti.

2. Ovaj hadis, kao predaja od Enesa, ne nalazi se u Muslimovom *Sahihu*.

٩٥٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ لَا تَمَسُّهُ النَّارُ إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

953. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kojem god muslimanu umre troje djece, takvog neće dotaći Vatra osim u onom omjeru koliko je dovoljno da se ispuni zakletva[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 1251 i 6656, i Muslim, 2632.

Ispunjenje zakletve odnosi se na riječi Uzvišenog Allaha, koji je rekao:

وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا ... ﴿٧١﴾

I svaki od vas će do njega stići... (Merjem, 71)

Pod riječima: "do njega stići", misli se na prelazak mosta koji vodi preko Džehennema, poznatijeg kao sirat-ćuprija. Molimo Allaha da nas sačuva od Vatre!

٩٥٤ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ الرِّجَالُ بِحَدِيثِكَ، فَاجْعَلْ لَنَا مِنْ نَفْسِكَ يَوْمًا نَأْتِيكَ فِيهِ تُعَلِّمُنَا مِمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ، قَالَ: «اجْتَمِعْنَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا» فَاجْتَمَعْنَ، فَأَتَاهُنَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَّمَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ، ثُمَّ قَالَ: «مَا مِنْكُنَّ مِنِ امْرَأَةٍ تُقَدِّمُ ثَلَاثَةً مِنَ الْوَلَدِ إِلَّا كَانُوا لَهَا حِجَابًا مِنَ النَّارِ». فَقَالَتِ امْرَأَةٌ: وَاثْنَيْنِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَاثْنَيْنِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

954. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, kazuje: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je neka žena i rekla mu: 'O Allahov Poslaniče, muškarci ti dolaze i slušaju ono što govoriš, pa odredi i nama, ženama, jedan dan u kojem ćemo ti dolaziti da nas podučavaš onome čemu je Uzvišeni Allah podučio tebe.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Okupite se u tom i tom danu.' Žene su se okupile, pa im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao i podučavao ih onome čemu je njega podučio Uzvišeni Allah, a onda im reče: 'Kojoj god ženi umre troje male djece, ona će joj biti zastor od Vatre.' Neka žena upita: 'A dvoje djece?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'I dvoje.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1249, i Muslim, 2633.

1. Svi će ljudi na Sudnjem danu vidjeti Džehennem i bit će poredani da na koljenima kleče oko njega, a potom će Uzvišeni Allah spasiti vjernike. To je zakletva o kojoj je u hadisu riječ i koja će se neminovno ispuniti. Hadis ukazuje na to da će musliman kojem umre troje djece, pa se na toj nesreći strpi, biti zaštićen od džehennemske vatre i jedini put kad će je vidjeti bit će onda kad svi ljudi budu gledali u nju. Vidjeti tumačenje ajeta iz sura Merjem, 67–72, i El-Džasija, 28–37.

❧ 165. *Plač i strah prilikom prolaska pored kabura nasilnika ili mjesta na kojima su oni uništeni, te iskazivanje skrušenosti i straha od Allaha na takvim mjestima, kao i upozorenje da se u pogledu toga ne iskazuje nemarnost*

٩٥٥ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِأَصْحَابِهِ - يَعْنِي لَمَّا وَصَلُوا الْحِجْرَ: دِيَارَ ثَمُودَ: «لَا تَدْخُلُوا عَلَى هَؤُلَاءِ الْمُعَذَّبِينَ إِلَّا أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ، فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا بَاكِينَ، فَلَا تَدْخُلُوا عَلَيْهِمْ، لَا يُصِيبُكُمْ مَا أَصَابَهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ: لَمَّا مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحِجْرِ قَالَ: «لَا تَدْخُلُوا مَسَاكِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ أَنْ يُصِيبَكُمْ مَا أَصَابَهُمْ إِلَّا أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ». ثُمَّ قَنَّعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأْسَهُ وَأَسْرَعَ السَّيْرَ حَتَّى أَجَازَ الْوَادِي.

955. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada su stigli do Hidžra – nastambi naroda Semud, svojim drugovima rekao: "Među ove kažnjenike ne ulazite osim plačući, a ako ne budete plakali, onda među njih i ne ulazite, da vas ne snađe ono što je snašlo njih." Muttefekun alejhi: Buhari, 4702, i Muslim, 2980.

U drugoj verziji navodi se: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored Hidžra, rekao je: 'Nemojte ulaziti u nastambe onih koji su sami sebi nepravdu učinili osim plačući, kako i vas ne bi snašlo ono što je snašlo njih.' Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prekrio svoju glavu i ubrzao kretanje sve dok nije prošao dolinu."

7. POGLAVLJE

PRAVILA PONAŠANJA NA PUTOVANJU

166. *Pohvalno je na putovanje krenuti četvrtkom ujutro*

٩٥٦ - عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ يَوْمَ الْخَمِيسِ، وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يَخْرُجَ يَوْمَ الْخَمِيسِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ فِي الصَّحِيحَيْنِ: لَقَلَّمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ إِلَّا فِي يَوْمِ الْخَمِيسِ.

956. Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Pohod na Tebuk krenuo u četvrtak, a volio je na put krenuti četvrtkom. Muttefekun alejhi: Buhari, 2950.[1]

U drugoj verziji koja je zabilježena u oba *Sahiha* navodi se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rijetko bi kada na putovanje krenuo drugim danom mimo četvrtka."

٩٥٧ - وَعَنْ صَخْرِ بْنِ وَدَاعَةَ الْغَامِدِيِّ الصَّحَابِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اللَّهُمَّ بَارِكْ لِأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا». وَكَانَ إِذَا بَعَثَ سَرِيَّةً أَوْ جَيْشًا بَعَثَهُمْ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ، وَكَانَ صَخْرٌ تَاجِرًا، وَكَانَ يَبْعَثُ تِجَارَتَهُ أَوَّلَ النَّهَارِ، فَأَثْرَى وَكَثُرَ مَالُهُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

957. Ashab Sahr b. Vedaa el-Gamidi, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu moj, Ti podari blagoslov mome ummetu u ranim jutarnjim satima", a kada bi na neki zadatak slao izvidnicu ili vojsku, obično bi ih slao rano ujutro. Sahr b. Vedaa bio je trgovac i običavao je svoju robu otpremiti ranim jutrom, pa se obogatio i stekao veliki imetak. Hadis bilježe Ebu Davud, 2606, i Tirmizi, 1212, koji kaže da je hasen.

1. Ovaj hadis ne bilježi Muslim, već samo Buhari.

❧ 167. *Pohvalno je putovati u društvu i pohvalno je da putnici između sebe odaberu emira - vođu puta*

٩٥٨ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ أَنَّ النَّاسَ يَعْلَمُونَ مِنَ الْوَحْدَةِ مَا أَعْلَمُ مَا سَارَ رَاكِبٌ بِلَيْلٍ وَحْدَهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

958. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bi ljudi znali o samotnom putovanju[1] ono što ja znam, nikada jahač ne bi po noći putovao sam." Hadis bilježi Buhari, 2998.

٩٥٩ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الرَّاكِبُ شَيْطَانٌ، وَالرَّاكِبَانِ شَيْطَانَانِ، وَالثَّلَاثَةُ رَكْبٌ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ بِأَسَانِيدَ صَحِيحَةٍ، وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

959. Amr b. Šuajb prenosi od svoga oca, a on od svoga djeda, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan putnik je jedan šejtan[2], dva putnika su dva šejtana, a tek su tri putnika - putujuće društvo." Hadis bilježe Ebu Davud, 2607, Tirmizi, 1674, i Nesai, *Es-Sunenul-kubra*, 8798, sa vjerodostojnim lancima prenosilaca, a Tirmizi kaže da je hasen.

٩٦٠ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا خَرَجَ ثَلَاثَةٌ فِي سَفَرٍ فَلْيُؤَمِّرُوا أَحَدَهُمْ». حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

960. Ebu Seid i Ebu Hurejra, radijallahu anhuma, prenose da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada trojica krenu na put, neka jednog između sebe odrede za emira - vođu i predvodnika." Hadis je hasen. Bilježi ga Ebu Davud, 2608 i 2609, sa dobrim lancem prenosilaca.

٩٦١ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «خَيْرُ الصَّحَابَةِ أَرْبَعَةٌ، وَخَيْرُ السَّرَايَا أَرْبَعُمِائَةٍ، وَخَيْرُ الْجُيُوشِ أَرْبَعَةُ آلَافٍ، وَلَنْ يُغْلَبَ اثْنَا عَشَرَ أَلْفًا مِنْ قِلَّةٍ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

961. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolje je društvo skupina koju čine četiri osobe, najbolja je vojna formacija[3] skupina od četiri stotine ljudi, najbolja

1. Misli se na to da čovjek putuje sam, bez društva.

2. Poistovjetio se sa šejtanom, nepokoran je kako su nepokorni i šejtani. Čovjek nikad ne bi smio sam putovati kroz puste predjele.

3. Riječ je o specifičnoj vojnoj formaciji koja u pohod obično kreće po noći pa je zbog toga i nazvana *serijja*, od arapskog glagola *sera*, što, između ostalog, znači i putovati noću.

je vojska ona koja broji četiri hiljade vojnika, a vojska koja bude brojala dvanaest hiljada vojnika, nikada neće biti poražena zbog malobrojnosti." Hadis bilježe Ebu Davud, 2611, i Tirmizi, 1555, koji kaže da je hasen-sahih.

❧ 168. *Pravila lijepog ponašanja prilikom putovanja, svraćanja, noćenja i prilikom spavanja u toku putovanja; pohvalnost iskazivanja velikodušnosti i milosti prema životinjama i vođenje računa o njima; dozvola da dvojica jašu na jednoj jahalici ako je ona to u stanju podnijeti i naredba da se o teglećim životinjama vodi briga ukoliko ih je neko zapostavio i zanemario njihova prava*

٩٦٢ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا سَافَرْتُمْ فِي الْخِصْبِ فَأَعْطُوا الْإِبِلَ حَظَّهَا مِنَ الْأَرْضِ، وَإِذَا سَافَرْتُمْ فِي الْجَدْبِ، فَأَسْرِعُوا عَلَيْهَا السَّيْرَ وَبَادِرُوا بِهَا نِقْيَهَا، وَإِذَا عَرَّسْتُمْ، فَاجْتَنِبُوا الطَّرِيقَ، فَإِنَّهَا طُرُقُ الدَّوَابِّ، وَمَأْوَى الْهَوَامِّ بِاللَّيْلِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

962. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada budete putovali kroz plodan kraj u kojem je ispaša obilna, devama dajte njihov udio i pravo koje imaju u toj zemlji, a kada budete putovali kroz sušan i neplodan kraj, potjerajte svoje deve kako bi stigle na odredište dok su još ugojene. Kada se noću budete željeli odmoriti, klonite se glavnih staza, jer po njima hodaju razne životinje i nastanjuju ih raznoliki gmizavci i insekti." Hadis bilježi Muslim, 1926.

Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "devama dajte njihov udio i pravo koje imaju u toj zemlji", znače sljedeće: polahko ih tjerajte kroz plodnu zemlju kako bi se lagano u hodu napasale, a riječi: "dok su još ugojene", znače: prije nego što im se od iscrpljenosti istroše masne zalihe.

٩٦٣ - وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ فِي سَفَرٍ فَعَرَّسَ بِلَيْلٍ اضْطَجَعَ عَلَى يَمِينِهِ، وَإِذَا عَرَّسَ قُبَيْلَ الصُّبْحِ نَصَبَ ذِرَاعَهُ وَوَضَعَ رَأْسَهُ عَلَى كَفِّهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

963. Ebu Katada, radijallahu anhu, kazuje: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, omrknuo na putu i kada bi sprva noći legao da spava, ispružio bi se na desnu stranu, a kada bi želio da zaspi malo prije sabaha, onda bi se naslonio na lakat, a glavu bi stavio na svoj dlan[1]." Hadis bilježi Muslim, 683.

U komentaru drugog dijela hadisa, učenjaci su rekli: "Oslonio bi se na lakat i glavu stavio na dlan da ne bi utonuo u duboki san i tako u potpu-

1. Lakat svoje desne ruke stavio bi na zemlju, a glavu bi naslonio na dlan.

nosti prespavao sabah-namaz ili ga propustio klanjati u njegovom prvom vremenu."

٩٦٤ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُمْ بِالدُّلْجَةِ، فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيْلِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

964. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Putujte po noći jer se zemlja u toku noći pokupi[1]." Hadis bilježi Ebu Davud, 2571, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٩٦٥ - وَعَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّاسُ إِذَا نَزَلُوا مَنْزِلًا تَفَرَّقُوا فِي الشِّعَابِ وَالْأَوْدِيَةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ تَفَرُّقَكُمْ فِي هَذِهِ الشِّعَابِ وَالْأَوْدِيَةِ إِنَّمَا ذَلِكُمْ مِنَ الشَّيْطَانِ» فَلَمْ يَنْزِلُوا بَعْدَ ذَلِكَ مَنْزِلًا إِلَّا انْضَمَّ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

965. Ebu Sa'leba el-Hušeni, radijallahu anhu, prenosi da su ljudi prilikom zaustavljanja i odsjedanja u nekom mjestu imali običaj da se raziđu po uvalama, klancima ili klisurama, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao sljedeće: "Uistinu, vaš običaj da se raziđete po ovim uvalama, klancima i klisurama dolazi od šejtana!" Prenosilac dalje kazuje: "Nakon toga, kada god bi se zaustavili i smjestili u nekom mjestu, zbili bi se i približili jedni drugima." Hadis bilježi Ebu Davud, 2628, sa dobrim lancem prenosilaca.

٩٦٦ - وعَنْ سَهْلِ بْنِ عَمْرٍو - وَقِيلَ سَهْلِ بْنِ الرَّبِيعِ بْنِ عَمْرٍو الْأَنْصَارِيِّ الْمَعْرُوفِ بِابْنِ الْحَنْظَلِيَّةِ، وَهُوَ مِنْ أَهْلِ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبَعِيرٍ قَدْ لَحِقَ ظَهْرُهُ بِبَطْنِهِ فَقَالَ: «اتَّقُوا اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهَائِمِ الْمُعْجَمَةِ، فَارْكَبُوهَا صَالِحَةً، وَكُلُوهَا صَالِحَةً». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

966. Sehl b. Amr, a neki kažu da se radi o Sehlu b. Rebii el-Ensariju, radijallahu anhu, poznatijem pod nadimkom Ibn Hanzalijja, koji je bio sudionik u davanju prisege poznate pod imenom Prisega Ridvan[2], kazuje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom prošao pored deve kojoj su se zbog silne mršavosti leđa bila prilijepila za stomak, pa je rekao: "Bojte se Allaha u pogledu ovih životinja koje ne znaju pričati! Jašite ih kada su u dobrom stanju i zdrave, i jedite ih kada su pogodne za jelo[3]." Hadis bilježi Ebu Davud, 2548, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

1. Pohvalno je putovati po noći jer je noćno putovanje prijatnije i ugodnije i za putnika i za životinju koju jaše. Putnik koji putuje noću osjećat će se lagodno i prijatno tokom putovanja, pa neće osjećati dužinu niti tegobu puta i činit će mu se kao da se zemlja smanjila i dužina puta skratila, i ovo je jedno od poznatih tumačenja ovog hadisa.

2. Vidjeti pojašnjenje uz hadis 261.

3. Ne koljite ih dok se ne udebljaju.

٩٦٧ - وَعَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أَرْدَفَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ذَاتَ يَوْمٍ خَلْفَهُ، وَأَسَرَّ إِلَيَّ حَدِيثًا لَا أُحَدِّثُ بِهِ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ، وَكَانَ أَحَبَّ مَا اسْتَتَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَاجَتِهِ هَدَفٌ أَوْ حَائِشُ نَخْلٍ. يَعْنِي: حَائِطَ نَخْلٍ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ هَكَذَا مُخْتَصَرًا.

وَزَادَ فِيهِ الْبَرْقَانِيُّ بِإِسْنَادِ مُسْلِمٍ: هَذَا بَعْدَ قَوْلِهِ: حَائِشُ نَخْلٍ: فَدَخَلَ حَائِطًا لِرَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَإِذَا فِيهِ جَمَلٌ، فَلَمَّا رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَرْجَرَ وَذَرَفَتْ عَيْنَاهُ، فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَسَحَ سَرَاتَهُ، أَيْ: سَنَامَهُ، وَذِفْرَاهُ فَسَكَنَ، فَقَالَ: «مَنْ رَبُّ هَذَا الْجَمَلِ، لِمَنْ هَذَا الْجَمَلُ؟» فَجَاءَ فَتًى مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ: هَذَا لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ: «أَفَلَا تَتَّقِي اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهِيمَةِ الَّتِي مَلَّكَكَ اللَّهُ إِيَّاهَا؟ فَإِنَّهُ يَشْكُو إِلَيَّ أَنَّكَ تُجِيعُهُ وَتُدْئِبُهُ». وَرَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ كَرِوَايَةِ الْبَرْقَانِيِّ.

967. Ebu Džafer Abdullah b. Džafer, radijallahu anhuma, pripovijeda: "Jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posadio me da sjedim iza njega na jahalici, pa mi je tiho šapnuo nešto što nikome neću otkriti. Kao zaklon iza kojeg će se sakriti prilikom obavljanja nužde, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, najdraži je bio pješčani brežuljak ili palmovik, odnosno ograđeni prostor u kojem se nalaze palme." Ovu skraćenu verziju hadisa bilježi Muslim, 342.

Zabilježivši hadis preko istih prenosilaca kao i Muslim, Berkani na kazano u hadisu dodaje još i sljedeće: "...pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u ograđeni prostor palmovika koji je pripadao nekom ensariji i u njemu je zatekao jednu devu. Kada je deva ugledala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zacvilila je, a oči su joj zasuzile. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, priđe joj i pogladi je po grbi i ušnoj kosti, a ona se umiri i utihnu. On potom upita: 'Ko je vlasnik ove deve?! Kome pripada ova deva?!' Neki mladić, ensarija, priđe i reče: 'Ja sam njen vlasnik, Allahov Poslaniče', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zar se ne bojiš Allaha u pogledu ove životinje koju ti je On dao u vlasništvo? Ona mi se uistinu požalila da je izgladnjuješ i da je pretjerano iznuruješ.'" Ovaj dodatak bilježi i Ebu Davud, 2549, na isti način kao što ga bilježi i Berkani.

Izraz "po ušnoj kosti", spomenut u hadisu, odnosi se na dio iza devinog uha na kojem se ona znoji.

٩٦٨ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا إِذَا نَزَلْنَا مَنْزِلًا، لَا نُسَبِّحُ حَتَّى نَحُلَّ الرِّحَالَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

968. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Kada bismo zastali ili odsjeli u nekom mjestu, mi ne bismo Allaha slavili sve dok prvo ne bismo rasteretili svoje jahaće životinje." Hadis bilježi Ebu Davud, 2551, sa lancem prenosilaca koji odgovara kriterijima Muslima.

Njegove riječi: "mi ne bismo Allaha slavili", znače: ne bismo klanjali dobrovoljni namaz, odnosno, bez obzira što smo mnogo pažnje posvećivali namazu, i pored toga nismo mu davali prednost nad životinjama sa kojih bismo prvo skinuli tovare i tako ih razrahatili, pa bismo potom klanjali.

❧ 169. *Pružanje pomoći saputniku*

Prethodno su navedeni neki hadisi u kojima se govori o pružanju pomoći drugima, poput hadisa: "Ko vjerniku otkloni jednu od njegovih dunjalučkih nedaća, Allah će njemu otkloniti jednu od nedaća na Sudnjem danu"[1], te hadisa: "Svako dobročinstvo je sadaka"[2], a postoji još dosta hadisa koje bismo mogli spomenuti u okviru ove teme.

٩٦٩ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ فِي سَفَرٍ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ عَلَى رَاحِلَةٍ لَهُ، فَجَعَلَ يَصْرِفُ بَصَرَهُ يَمِينًا وَشِمَالًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ كَانَ مَعَهُ فَضْلُ ظَهْرٍ، فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا ظَهْرَ لَهُ، وَمَنْ كَانَ لَهُ فَضْلُ زَادٍ، فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا زَادَ لَهُ» فَذَكَرَ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ مَا ذَكَرَهُ، حَتَّى رَأَيْنَا أَنَّهُ لَا حَقَّ لِأَحَدٍ مِنَّا فِي فَضْلٍ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

969. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, kazuje: "Dok smo bili na putovanju sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, došao je neki čovjek na svojoj jahalici, pa je počeo gledati čas lijevo, čas desno. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ko od vas ima viška jahalicu, neka je dadne onome ko nema jahalice. Ko od vas ima viška opskrbe, neka je dodijeli onome ko nema opskrbe.' Potom je spomenuo različite vrste imetka, pa tako uvidjesmo da niko od nas nema pravo na ikakav višak."[3] Hadis bilježi Muslim, 1728.

٩٧٠ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ أَرَادَ أَنْ يَغْزُوَ فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ، إِنَّ مِنْ إِخْوَانِكُمْ قَوْمًا، لَيْسَ لَهُمْ مَالٌ، وَلَا عَشِيرَةٌ، فَلْيَضُمَّ أَحَدُكُمْ إِلَيْهِ الرَّجُلَيْنِ أَوِ الثَّلَاثَةَ، فَمَا لِأَحَدِنَا مِنْ ظَهْرٍ يَحْمِلُهُ إِلَّا عُقْبَةٌ كَعُقْبَةٍ» يَعْنِي أَحَدِهِمْ، قَالَ: فَضَمَمْتُ إِلَيَّ اثْنَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةً مَا لِي إِلَّا عُقْبَةٌ كَعُقْبَةِ أَحَدِهِمْ مِنْ جَمَلِي. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

970. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom želio da krene u vojni pohod, pa je rekao: "O skupino muhadžira i ensarija, uistinu ima vaše braće koja nemaju ni imetka ni rodbine, pa neka svaki od vas sebi pridruži dvojicu ili trojicu

1. Vidjeti hadis 245.
2. Vidjeti hadis 134.
3. Vidjeti hadis 566.

od njih! Niko od nas ko posjeduje jahalicu nema veće pravo da je jaše od onoga koga je uzeo sebi." Džabir kazuje: "Pozvao sam dvojicu ili trojicu ljudi, i devu koju sam posjedovao nisam jahao ništa više nego što su je jahala njih dvojica." Hadis bilježi Ebu Davud, 2534.

٩٧١ - وَعَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَخَلَّفُ فِي الْمَسِيرِ فَيُزْجِي الضَّعِيفَ وَيُرْدِفُ وَيَدْعُو لَهُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

971. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ciljano zaostajao prilikom putovanja, pa bi bodrio i na kretanje poticao onoga ko je bio slab: stavio bi ga iza sebe na jahalicu da zajedno s njim jaše i učio bi dovu za njega. Hadis bilježi Ebu Davud, 2639, sa dobrim lancem prenosilaca.

❧ 170. *Šta treba reći kada se prilikom polaska na put uzjaše neka od jahaćih životinja*

Uzvišeni Allah kaže:

> وَٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْأَزْوَٰجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ ٱلْفُلْكِ وَٱلْأَنْعَٰمِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٢﴾ لِتَسْتَوُۥا۟ عَلَىٰ ظُهُورِهِۦ ثُمَّ تَذْكُرُوا۟ نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا ٱسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا۟ سُبْحَٰنَ ٱلَّذِى سَخَّرَ لَنَا هَٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُۥ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾ وَإِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنقَلِبُونَ ﴿١٤﴾
>
> Onaj koji stvara stvorenja svake vrste i daje vam lađe i deve da putujete, da se leđima njihovim služite i da se, kada na njima jahali budete, blagodati Gospodara svoga sjetite i da reknete: "Hvaljen neka je Onaj koji je dao da nam one služe, mi to sami ne bismo mogli postići, i mi ćemo se sigurno Gospodaru svome vratiti!" (Ez-Zuhruf, 12–14)

٩٧٢ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا اسْتَوَى عَلَى بَعِيرِهِ خَارِجًا إِلَى سَفَرٍ، كَبَّرَ ثَلَاثًا، ثُمَّ قَالَ: «سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ، وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى. اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ. اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ، وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ وَالْوَلَدِ». وَإِذَا رَجَعَ قَالَهُنَّ وَزَادَ فِيهِنَّ: «آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

972. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi uzjahao svoju devu s namjerom da

krene na putovanje, tri puta izgovorio riječi "Allahu ekber - Allah je najveći", a zatim bi kazao:

"Subhānel-lezī sehhare lenā hāzā ve mā kunnā lehū mukrinīne, ve innā ilā Rabbinā le munkalibūn. Allāhumme innā nes'eluke fī seferinā hāzel-birre, vet-takvā ve minel-ameli mā terdā. Allāhumme hevvin alejnā seferenā hāzā vatvi annā bu'deh. Allāhumme entes-sāhibu fis-seferi vel-halīfetu fil-ehl. Allāhumme innī eūzu bike min va'sāis-seferi ve keābetil-menzari ve sūil-munkalebi fil-māli vel-ehli vel-veled!

Hvaljen neka je Onaj koji je dao da nam one služe, mi to sami ne bismo mogli postići, i mi ćemo se sigurno Gospodaru svome vratiti! Gospodaru naš, molimo Te na ovom našem putovanju za svako dobro i bogobojaznost, i za djela kojima ćeš Ti biti zadovoljan! Gospodaru naš, olakšaj nam putovanje i skrati njegovu dužinu! Gospodaru naš, Ti si saputnik na putovanju i čuvar u porodici! Gospodaru naš, ja Ti se utječem od poteškoća i nevolja koje donosi putovanje, i od tužnih i žalosnih prizora i situacija[1], kao i od lošeg povratka svome imetku, porodici i djeci!"[2]

Kada bi se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao s puta, onda bi pored ovih riječi dodao i sljedeće: "Ājibūne, tāibūne, ābidūne, li Rabbinā hāmidūn! - Vraćamo se, kajući se, Allahu robujući i Njemu zahvalu iskazujući!" Hadis bilježi Muslim, 1342.

٩٧٣ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجِسَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَافَرَ يَتَعَوَّذُ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ، وَالْحَوْرِ بَعْدَ الْكَوْنِ، وَدَعْوَةِ الْمَظْلُومِ، وَسُوءِ الْمَنْظَرِ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

973. Abdullah b. Serdžis, radijallahu anhu, prenosi da bi se, prilikom putovanja, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, utjecao Allahu od poteškoća putovanja, od lošeg i neprijatnog povratka, od neimaštine poslije obilne opskrbe, od dove onoga kome je učinjena nepravda i od toga da se rastuži i nevoljan postane nakon što pogleda svoju porodicu i svoj imetak. Hadis bilježi Muslim, 1343.

Ovu verziju hadisa bilježi Muslim u *Sahihu* i u njegovoj se predaji kaže: "Ve minel-havri ba'del-*kevn* - od neimaštine poslije obilne opskrbe", dakle, u zadnjoj riječi ove rečenice zadnji harf je *nun*. U ovakvom obliku predaju

1. Misli se na sve ono što žalosti čovjeka i čini ga tužnim, a vezano je za njegovu porodicu ili imetak, kao naprimjer smrt ili bolest bližnjeg ili propast i gubitak imetka i slično.

2. Ovu dovu treba učiti svaki onaj koji kreće na put, neovisno o vrsti prijevoznog sredstva koje koristi.

bilježe i Tirmizi, 3439, i Nesai, 8/271, 5499. Rekao je imam Tirmizi: "A prenosi se i sa harfom *ra* na kraju zadnje riječi, tj. 'ba'del-*kevr*', a obje verzije imaju svoje značenje."

Učenjaci su rekli: "Kada se uzme u obzir druga verzija, 'ba'del-kevr', onda bi značenje bilo da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Allahu utjecao od 'vraćanja iz stabilnog stanja i blagostanja u neimaštinu i oskudicu'. Naime, ova riječ dolazi od arapskog glagola *kevvere*, što znači smotati, omotati i tome slično, a najčešće se upotrebljava kada se želi reći kako je neko omotao turban oko glave.[1] Što se tiče predaje u kojoj se kaže 'ba'del-kevn', ona također ima slično značenje i može značiti 'od neimaštine poslije obilne opskrbe'."

٩٧٤ - وَعَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ: شَهِدْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أُتِيَ بِدَابَّةٍ لِيَرْكَبَهَا، فَلَمَّا وَضَعَ رِجْلَهُ فِي الرِّكَابِ قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ، فَلَمَّا اسْتَوَى عَلَى ظَهْرِهَا قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا، وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ، وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ، ثُمَّ قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ قَالَ: سُبْحَانَكَ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، ثُمَّ ضَحِكَ، فَقِيلَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، مِنْ أَيِّ شَيْءٍ ضَحِكْتَ؟ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَ كَمَا فَعَلْتُ، ثُمَّ ضَحِكَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ ضَحِكْتَ؟ قَالَ: «إِنَّ رَبَّكَ سُبْحَانَهُ يَعْجَبُ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا قَالَ: اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي، يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ غَيْرِي». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ، وَفِي بَعْضِ النُّسَخِ: حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَهَذَا لَفْظُ أَبِي دَاوُدَ.

974. Alija b. Rebia kazuje: "Bio sam prisutan kada je Aliji b. Ebu Talibu, radijallahu anhu, bila dovedena deva kako bi je uzjahao, pa kada je svoju nogu stavio u uzengiju, rekao je: 'Bismillāh! - U ime Allaha!', a kada se smjestio na njena leđa, rekao je: 'Subhānel-lezī sehhare lenā hāzā ve mā kunnā lehū mukrinīne, ve innā ilā Rabbinā le munkalibūn! - Hvaljen neka je Onaj koji je dao da nam one služe, mi to sami ne bismo mogli postići, i mi ćemo se sigurno Gospodaru svome vratiti!' Potom je tri puta izgovorio: 'elhamdulillah - hvala Allahu!', tri puta 'Allahu ekber - Allah je najveći!', a zatim je rekao: 'Subhāneke innī zalemtu nefsī, fagfir lī, innehū lā jagfiruz-zunūbe illā ent! - Slavljen neka si Ti, ja sam uistinu sebi veliku nepravdu učinio, pa mi zato oprosti, jer doista niko osim Tebe grijehe ne može oprostiti!'

1. Otuda i veza sa značenjem ovog dijela hadisa. Čovjek koji je bogat i živi u blagostanju pa odjednom sve izgubi, na neki je način napravio krug u svom životu, vratio se na isto mjesto sa kojeg je krenuo, baš kao što se turban omotava oko glave tako što kreće s jednog mjesta, pa u idućem krugu opet dolazi na polazište. Na našem govornom području kao jedna od najgorih kletvi poznata je kletva: Dabogda imao, pa nemao.

Zatim se Alija, radijallahu anhu, nasmijao, a prisutni upitaše: 'Čemu se smiješ, o vladaru pravovjernih?' On odgovori: 'Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je uradio baš onako kako sam ja sada uradio, pa se i on isto tako nasmijao. Upitao sam ga: 'Čemu se smiješ, o Allahov Poslaniče?', a on odgovori: 'Uistinu se tvoj Gospodar čudi Svome robu kada kaže: 'Allahu, oprosti mi moje grijehe!' – jer zna da mu grijehe ne može oprostiti niko osim Mene[1].'" Hadis bilježe Ebu Davud, 2602, i Tirmizi, 3446, koji kaže da je hasen, a u nekim primjercima Tirmizijevog *Sunena* navodi se da je on za ovaj hadis rekao da je hasen-sahih. Ovo je Ebu Davudova verzija.

❧ 171. *Putnik donosi tekbir kada se popne na neku uzvišicu, brežuljak ili ono što im sliči, a izgovara subhanallah – slavljen neka je Allah, kada se spusti u dolinu i slično; zabrana prekomjernog podizanja glasa prilikom izgovaranja tekbira i sličnih zikrova*

٩٧٥ – عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا إِذَا صَعِدْنَا كَبَّرْنَا، وَإِذَا نَزَلْنَا سَبَّحْنَا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

975. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Kada bismo se popeli na neko uzvišenje, mi bismo donosili tekbire[2], a kada bismo se spustili u neku dolinu, izgovarali bismo 'subhanallah – slavljen neka je Allah'." Hadis bilježi Buhari, 2993.

٩٧٦ – وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجُيُوشُهُ إِذَا عَلَوُا الثَّنَايَا كَبَّرُوا، وَإِذَا هَبَطُوا سَبَّحُوا. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

976. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova vojska, kada bi se popeli na neko uzvišenje, donosili tekbire, a kada bi se spustili u dolinu, onda bi slavili Allaha izgovarajući "subhanallah". Hadis bilježi Ebu Davud, 2599, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

٩٧٧ – وَعَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَفَلَ مِنَ الْحَجِّ أَوِ الْعُمْرَةِ كُلَّمَا أَوْفَى عَلَى ثَنِيَّةٍ أَوْ فَدْفَدٍ كَبَّرَ ثَلَاثًا، ثُمَّ قَالَ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَاجِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ. صَدَقَ اللَّهُ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: إِذَا قَفَلَ مِنَ الْجُيُوشِ أَوِ السَّرَايَا أَوِ الْحَجِّ أَوِ الْعُمْرَةِ.

1. Riječi: "jer zna da mu grijehe ne može oprostiti niko osim Mene", Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi od svoga Gospodara, kao dio hadisi-kudsija.

2. Izgovarali smo riječi "Allahu ekber – Allah je najveći".

977. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom povratka sa hadža ili umre, kada god bi se popeo na neku uzvišicu, tri puta izgovorio "Allahu ekber - Allah je najveći", a zatim bi rekao:

"Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke lehū, lehul-mulku ve lehul-hamdu, ve huve alā kulli šej'in kadīr. Ājibūne tāibūne ābidūne sādžidūne li Rabbinā hāmidūn. Sadekallāhu va'dehū, ve nesare abdehū, ve hezemel-ahzābe vahdeh!

Nema boga osim Allaha Jedinog, koji nema sudruga. Njemu pripada sva vlast i zahvala i On je Svemogući. Vraćamo se kajući se Allahu, svome Gospodaru, Njemu robujući, sedždu čineći i zahvalu iskazujući. Allah je Svoje obećanje ispunio, Svoga roba pomogao i združene saveznike sām je porazio." Muttefekun alejhi: Buhari, 6385, i Muslim, 1344.

U Muslimovoj verziji navodi se da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ove riječi izgovarao kada bi se vraćao iz vojnog pohoda ili izviđanja, ili sa hadža ili umre.

٩٧٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُسَافِرَ فَأَوْصِنِي، قَالَ: «عَلَيْكَ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَالتَّكْبِيرِ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ». فَلَمَّا وَلَّى الرَّجُلُ قَالَ: «اللَّهُمَّ اطْوِ لَهُ الْبُعْدَ، وَهَوِّنْ عَلَيْهِ السَّفَرَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

978. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, želim krenuti na put pa me posavjetuj!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Budi bogobojazan i uči tekbire na svakom uzvišenju." Kada se čovjek okrenuo i otišao, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Allahu moj, skrati mu razdaljinu i olakšaj mu putovanje!" Hadis bilježi Tirmizi, 2445, koji kaže da je hasen.

٩٧٩ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ، فَكُنَّا إِذَا أَشْرَفْنَا عَلَى وَادٍ هَلَّلْنَا وَكَبَّرْنَا وَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُنَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا. إِنَّهُ مَعَكُمْ، إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

979. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, kazuje: "Jednom prilikom bili smo na putovanju s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kada bismo se približili kakvoj dolini ili kotlini, mi bismo glasno izgovarali riječi: 'La ilahe illallah - nema boga osim Allaha', i riječi: 'Allahu ekber - Allah je najveći'. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to nam reče: 'O ljudi, obuzdajte se! Uistinu, vi ne molite i ne dozivate ni gluhog ni odsutnog. Allah je doista s vama. On je Onaj koji sve čuje i blizu je.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2992, i Muslim, 2704.

❧ 172. *Pohvalno je na putu učiti dove*

٩٨٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ، وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَلَيْسَ فِي رِوَايَةِ أَبِي دَاوُدَ: «عَلَى وَلَدِهِ».

980. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tri su vrste dova primljene, i u to nema nikakve sumnje: dova onoga kome je učinjena nepravda, dova putnika i dova koju roditelj uči protiv svoga djeteta." Hadis bilježe Ebu Davud, 1536, i Tirmizi, 1905, koji kaže da je hasen.

U Ebu Davudovoj verziji bilježi se samo: "...i roditeljska dova", a ne: "...i dova koju roditelj uči protiv svoga djeteta".

❧ 173. *Šta se uči kada se strahuje od nekoga ili nečega*

٩٨١ - عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَافَ قَوْمًا قَالَ: «اللَّهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي نُحُورِهِمْ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

981. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi se pobojao nekog naroda, proučio: "Allāhumme innā nedž'aluke fī nuhūrihim, ve neūzu bike min šurūrihim! – Allahu moj, Tebe kao zaštitu stavljamo između nas i njih, i Tebi se utječemo od njihovog zla!" Hadis bilježe Ebu Davud, 1537, i Nesai, *Amelul-jevmi vel-lejla*, 601, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

❧ 174. *Šta treba reći kada se dođe u neko mjesto*

٩٨٢ - عَنْ خَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا ثُمَّ قَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذَلِكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

982. Havla bint Hakim, radijallahu anha, prenosi da je čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Ko dođe u neko mjesto[1], pa kaže: 'Eūzu bi kelimātillāhit-tāmmāti min šerri mā halek! – Utječem se

1. Pod dolaskom u neko mjesto prvenstveno se misli na odsjedanje u toku putovanja gdje putnici logoruju pod vedrim nebom, ali i na dolazak u urbanu sredinu, bez obzira na to da li se radi o selu ili gradu. Vidjeti: Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, 6/469.

Allahovim savršenim riječima od zla onoga što je stvorio!' - ništa mu neće naškoditi sve dok ne ode iz tog mjesta." Hadis bilježi Muslim, 2708.

٩٨٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَافَرَ فَأَقْبَلَ اللَّيْلُ قَالَ: «يَا أَرْضُ رَبِّي وَرَبُّكِ اللَّهُ، أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّكِ وَشَرِّ مَا فِيكِ، وَشَرِّ مَا خُلِقَ فِيكِ، وَشَرِّ مَا يَدِبُّ عَلَيْكِ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ أَسَدٍ وَأَسْوَدٍ، وَمِنَ الْحَيَّةِ وَالْعَقْرَبِ، وَمِنْ سَاكِنِ الْبَلَدِ، وَمِنْ وَالِدٍ وَمَا وَلَدَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

983. Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, prenosi da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi putovao i kada bi se približila noć, rekao:

"Jā erdu, Rabbī, ve Rabbukillāhu, eūzu billāhi min šerriki ve šerri mā fīki, ve šerri mā hulika fīki, ve šerri mā jedibbu alejk. Ve eūzu billāhi min šerri esedin ve esvedin, ve minel-hajjeti vel-akrebi, ve min sākinil-beledi ve min vālidin ve mā veled!

Zemljo, moj i tvoj Gospodar je Allah! Allahu se utječem od svakog tvoga zla i od zla onoga što je u tebi i od zla onoga što je stvoreno na tebi i od zla svega onoga što gmiže po tebi! Kod Allaha tražim utočište i od lava[1], i od velike crne zmije, i od svih zmija i škorpiona, i od stanovnika naselja, i od onoga koji rađa i onoga što je rodio!" Hadis bilježi Ebu Davud, 2603.

Za izraz "od stanovnika naselja" Hattabi je rekao da se odnosi na džine jer oni nastanjuju zemlju, a poznato je da se riječ "naselje" upotrebljava i za skloništa i nastambe životinja, bez obzira što na tim mjestima nema građevina, dok je za izraz "od onoga koji rađa" rekao da se vjerovatno odnosi na Iblisa, a da se riječi "i onoga što je rodio" odnose na šejtane. Riječ *el-esved* označava veliku crnu zmiju, koja se smatra najvećom i najodvratnijom od zmija tog podneblja. Ipak, neki učenjaci smatraju da se ova riječ odnosi na zlog čovjeka.

❧ 175. *Pohvalno je da se putnik, nakon obavljenog posla, što prije vrati svojoj porodici*

٩٨٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ، يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ طَعَامَهُ، وَشَرَابَهُ وَنَوْمَهُ، فَإِذَا قَضَى أَحَدُكُمْ نَهْمَتَهُ مِنْ سَفَرِهِ، فَلْيُعَجِّلْ إِلَى أَهْلِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

984. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Putovanje je dio patnje i zbog njega su vam uskraćeni redovna ishrana, piće i san. Stoga, kada neko od vas obavi poslove zbog kojih je išao na putovanje, neka požuri da se vrati svojoj porodici." Muttefekun alejhi: Buhari, 1804, i Muslim, 1927.

1. Iako je spomenut samo lav, ovdje se misli i na druge vrste divljih životinja.

❧ 176. *Pohvalno je s putovanja vratiti se supruzi i porodici u toku dana, a pokuđeno je bez potrebe vratiti se noću*

٩٨٥ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا أَطَالَ أَحَدُكُمُ الْغَيْبَةَ فَلَا يَطْرُقَنَّ أَهْلَهُ لَيْلًا».

وَفِي رِوَايَةٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

985. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas od kuće bude odsutan duži vremenski period, neka se kući, svojoj porodici nipošto ne vraća noću."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1801, i Muslim, 715.

U drugoj verziji navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se čovjek s puta vrati svojoj supruzi noću.

٩٨٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَطْرُقُ أَهْلَهُ لَيْلًا، وَكَانَ يَأْتِيهِمْ غُدْوَةً أَوْ عَشِيَّةً. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

986. Enes, radijallahu anhu, prenosi da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad se vraćao s putovanja, porodici nije dolazio noću, već im se vraćao ujutro ili predvečer. Muttefekun alejhi: Buhari, 1800, i Muslim, 1927.

❧ 177. *Šta će reći putnik kada pristigne s puta i ugleda svoje mjesto*

Na ovu temu govori se u hadisu koji prenosi Ibn Omer, radijallahu anhuma, a koji smo prethodno spomenuli kada smo govorili o donošenju tekbira prilikom penjanja na neko uzvišenje.[2]

٩٨٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَقْبَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى إِذَا كُنَّا بِظَهْرِ الْمَدِينَةِ قَالَ: «آيِبُونَ، تَائِبُونَ، عَابِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ» فَلَمْ يَزَلْ يَقُولُ ذَلِكَ حَتَّى قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

987. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Vraćali smo se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, s putovanja, pa kada smo se približili Medini, on reče: 'Ājibūne tāibūne ābidūne li Rabbinā hāmidūn! - Vraćamo se, kajući se, Allahu robujući i Njemu zahvalu iskazujući!' Te riječi neprestano je ponavljao sve dok nismo ušli u Medinu." Hadis bilježi Muslim, 1345.

1. Pokuđeno je da se muž susretne sa suprugom u vremenu kada je ona nespremna i neuređena jer bi u tom slučaju kod nje mogao zamijetiti nešto što bi moglo biti razlogom da osjeti odbojnost prema njoj. Iznenadnim kasnim dolaskom noću čovjek bi mogao prestrašiti suprugu i djecu. Ali, ako je porodica obaviještena da će se domaćin vratiti kasno, tada njegov postupak nije ni zabranjen ni pokuđen.

2. Vidjeti hadise 976 i 977.

❧ 178. *Pohvalno je da pridošlica s puta prvo svrati u lokalnu džamiju i da klanja dva rekata namaza*

٩٨٨ - عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ بَدَأَ بِالْمَسْجِدِ فَرَكَعَ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

988. Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon povratka s puta, prvo svratio u džamiju i u njoj klanjao dva rekata. Muttefekun alejhi: Buhari, 3088, i Muslim, 2769.

❧ 179. *Ženi je zabranjeno da putuje sama*

٩٨٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ عَلَيْهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

989. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan nije dozvoljeno da ode na putovanje koje traje duže od jednog dana i noći, osim uz pratnju mahrema[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 1088, i Muslim, 1339.

٩٩٠ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ، وَلَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ» فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَّةً، وَإِنِّي اكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا؟ قَالَ: «انْطَلِقْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

990. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Neka se muškarac ni pod koju cijenu ne osamljuje sa ženom, osim ako je s njom prisutan njen mahrem, i neka žena ne odlazi na put osim u pratnji mahrema!" Neki čovjek tada upita: "Allahov Poslaniče, moja je supruga otišla na hadž, a ja sam se prijavio na taj i taj vojni pohod?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Idi i obavi hadž sa svojom suprugom!" Muttefekun alejhi: Buhari, 5233, i Muslim, 1341.

1. Mahrem je muška osoba za koju se, prema islamskim propisima, dotična žena nikada i ni pod kakvim uvjetima ne smije udati, poput oca, sina, brata, daidže, amidže, bratića, sestrića, braće po mlijeku, svekra i sl.

8. POGLAVLJE

O RAZNIM VRLINAMA, ODLIKAMA I VRIJEDNOSTIMA

180. *Vrijednost učenja Kur'ana*

٩٩١ - عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اقْرَؤُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

991. Ebu Umama, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Učite Kur'an jer će on doći na Sudnji dan kao zagovornik za one koji su ga učili." Hadis bilježi Muslim, 804.

٩٩٢ - وَعَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «يُؤْتَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِالْقُرْآنِ وَأَهْلِهِ الَّذِينَ كَانُوا يَعْمَلُونَ بِهِ فِي الدُّنْيَا تَقْدُمُهُ سُورَةُ الْبَقَرَةِ وَآلِ عِمْرَانَ، تُحَاجَّانِ عَنْ صَاحِبِهِمَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

992. Nevvas b. Sem'an, radijallahu anhu, kazuje da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Na Sudnjem danu bit će dovedeni Kur'an i oni koji su se s njim na dunjaluku družili i postupali prema njegovim uputama[1]. Na njegovom pročelju bit će sure El-Bekara i Alu Imran i one će se zagovarati za one koji su ih na dunjaluku učili." Hadis bilježi Muslim, 805.

٩٩٣ - وَعَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

993. Osman b. Affan, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji od vas je onaj ko nauči Kur'an, a zatim Kur'anu podučava druge." Hadis bilježi Buhari, 5027.

1. To znači da se Kur'an neće zauzimati za one koji su učili Kur'an, ali nisu postupali u skladu sa njegovim uputama i smjernicama, već će biti svjedok protiv njih.

٩٩٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ مَاهِرٌ بِهِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ، وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَتَتَعْتَعُ فِيهِ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ لَهُ أَجْرَانِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

994. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko vješto uči Kur'an, bit će u društvu sa plemenitim i dobrostivim izaslanicima - melekima, a onaj ko ga bude učio zamuckujući i to učenje bude mu predstavljalo poteškoću i napor, imat će dvostruku nagradu." Muttefekun alejhi: Buhari, 4937, i Muslim, 798.

٩٩٥ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الْأُتْرُجَّةِ: رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا حُلْوٌ، وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ التَّمْرَةِ: لَا رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلْوٌ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الرَّيْحَانَةِ: رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ: لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

995. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernik koji uči Kur'an sličan je utrudži[1] - miris joj je lijep, a i okus prijatan, a vjernik koji ne uči Kur'an sličan je datuli - ona nema mirisa, ali njen je okus lijep i sladak. Munafik koji uči Kur'an sličan je bosiljku, čiji je miris lijep, a okus mu je gorak, a munafik koji ne uči Kur'an sličan je divljoj tikvici, koja nema nikakvog mirisa, a njen je okus gorak." Muttefekun alejhi: Buhari, 7560, i Muslim, 797.

٩٩٦ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ آخَرِينَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

996. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu Allah ovim Kur'anom uzdiže i uzvisuje neke narode, a druge narode njime ponižava." Hadis bilježi Muslim, 817.

٩٩٧ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ، فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا، فَهُوَ يُنْفِقُهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

997. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zavidjeti nije dozvoljeno osim u dva slučaja: čovjeku kojem je Allah podario da nauči Kur'an, pa ga on uči i postupa u

1. Citron ili divlji limun (lat. *Citrus medica*) voće je koje je po izgledu vrlo slično običnom limunu, ali je njegova kora malo grublja i naboranija. Uglavnom se i uzgaja zbog kore. Često se uzgaja i kao ukrasno drvo, upravo zahvaljujući neobičnim oblicima ploda. Od davnina se smatrao ljekovitim.

skladu s njegovim uputama i danju i noću, i čovjeku kojem je Allah podario imetak, pa ga on dijeli i danju i noću." Muttefekun alejhi: Buhari, 5025, i Muslim, 815.

٩٩٨ - وَعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ يَقْرَأُ سُورَةَ الْكَهْفِ، وَعِنْدَهُ فَرَسٌ مَرْبُوطٌ بِشَطَنَيْنِ فَتَغَشَّتْهُ سَحَابَةٌ فَجَعَلَتْ تَدْنُو، وَجَعَلَ فَرَسُهُ يَنْفِرُ مِنْهَا. فَلَمَّا أَصْبَحَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ: «تِلْكَ السَّكِينَةُ تَنَزَّلَتْ لِلْقُرْآنِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

998. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, kazuje: "Neki je čovjek učio suru El-Kehf, a pored njega se nalazio konj koji je bio svezan s dva duga i jaka užeta. Čovjeka je odjednom natkrio oblak koji se sve više približavao, a njegov je konj iz straha pred oblakom uzmicao. Kada je svanulo, taj je čovjek otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se desilo, a on mu reče: 'To je smirenost[1] koja se spustila zbog Kur'ana!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5011, i Muslim, 795.

٩٩٩ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا. لَا أَقُولُ: الم حَرْفٌ، وَلَكِنْ: أَلِفٌ حَرْفٌ، وَلَامٌ حَرْفٌ، وَمِيمٌ حَرْفٌ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

999. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko prouči jedan harf iz Allahove Knjige, imat će jedno dobro djelo, a dobro se djelo deseterostruko uvećava. Ne kažem da je *elif-lām-mīm* jedan harf, već je *elif* harf, i *lām* je harf, a i *mīm* je harf." Hadis bilježi Tirmizi, 2910, koji kaže da je hasen-sahih.

١٠٠٠ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الَّذِي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1000. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko u svojoj nutrini nema ništa od Kur'ana[2] poput je razvaljene i napuštene kuće." Hadis bilježi Tirmizi, 2913, koji kaže da je hasen-sahih.[3]

١٠٠١ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ: اقْرَأْ وَارْتَقِ وَرَتِّلْ كَمَا كُنْتَ تُرَتِّلُ فِي الدُّنْيَا، فَإِنَّ مَنْزِلَتَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرَؤُهَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1. Prema mišljenju nekih učenjaka, "smirenost" (ar. sekina) odnosi se na meleke.
2. Ko u srcu nema ništa od Kur'ana, ko nije naučio napamet nijedan ajet ili suru.
3. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 310.

1001. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učaču Kur'ana[1] bit će rečeno: 'Uči i penji se na visoke stepene, uči lijepo i razgovijetno, isto onako kako si učio na dunjaluku. Tvoje mjesto i tvoj stepen bit će kod zadnjeg ajeta koji proučiš.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 1464, i Tirmizi, 2914, koji kaže da je sahih.

❧ 181. *Naučene kur'anske ajete treba redovno ponavljati, a ne smiju se prepustiti zaboravu*

١٠٠٢ - عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «تَعَاهَدُوا هَذَا الْقُرْآنَ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَهُوَ أَشَدُّ تَفَلُّتًا مِنَ الْإِبِلِ فِي عُقُلِهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1002. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Redovno ponavljajte ovaj Kur'an i brinite se o njemu, jer, tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, on se uistinu gubi i zaboravlja brže nego što se deva oslobodi sveze kojom je sputana." Muttefekun alejhi: Buhari, 5033, i Muslim, 791.

١٠٠٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الْقُرْآنِ كَمَثَلِ الْإِبِلِ الْمُعَقَّلَةِ، إِنْ عَاهَدَ عَلَيْهَا أَمْسَكَهَا، وَإِنْ أَطْلَقَهَا ذَهَبَتْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1003. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Istinski zaljubljenik u Kur'an poput je vlasnika zavezanih deva, koji, ako ih bude nadzirao i na njih pazio, zadržat će ih, a ako ih pusti, one će otići." Muttefekun alejhi: Buhari, 5031, i Muslim, 789.

❧ 182. *Prilikom učenja Kur'ana pohvalno je uljepšati glas i pohvalno je tražiti da Kur'an uči onaj ko pri učenju uljepšava svoj glas, kao što je pohvalno i slušati takvo učenje*

١٠٠٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا أَذِنَ اللَّهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِنَبِيٍّ حَسَنِ الصَّوْتِ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ يَجْهَرُ بِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1004. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Uzvišeni Allah ništa ne sluša

1. To je onaj ko je Kur'an pamtio i postupao u skladu sa onim što Kur'an naređuje, a klonio se svega što on zabranjuje.

tako pažljivo kao što sluša vjerovjesnika lijepog glasa koji melodično i glasno uči Kur'an."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 5023, i Muslim, 792.

Riječi: "ništa ne sluša tako pažljivo", ukazuju na to da je Uzvišeni Allah time zadovoljan i da prihvata takvo djelo.

١٠٠٥ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ: «لَقَدْ أُوتِيتَ مِزْمَارًا مِنْ مَزَامِيرِ آلِ دَاوُدَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ: «لَوْ رَأَيْتَنِي وَأَنَا أَسْتَمِعُ لِقِرَاءَتِكَ الْبَارِحَةَ».

1005. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu ti je data jedna od frula Davudove porodice[2]." Muttefekun alejhi: Buhari, 5048, i Muslim, 793.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da si me samo vidio kada sam jučer slušao tvoje učenje Kur'ana!"

١٠٠٦ - وَعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ فِي الْعِشَاءِ بِالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ، فَمَا سَمِعْتُ أَحَدًا أَحْسَنَ صَوْتًا مِنْهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1006. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, kazuje: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na jacija-namazu uči suru Vet-tini vez-zejtun. Nikada nisam čuo da neko ima ljepši glas od njega." Muttefekun alejhi: Buhari, 769, i Muslim, 464.

١٠٠٧ - وَعَنْ أَبِي لُبَابَةَ بَشِيرِ بْنِ عَبْدِ الْمُنْذِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ فَلَيْسَ مِنَّا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ جَيِّدٍ.

1007. Ebu Lubaba Bešir b. Abdulmunzir, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije od nas onaj ko se ne trudi da melodičnim glasom uči Kur'an." Hadis bilježi Ebu Davud, 1471, sa dobrim lancem prenosilaca.

1. Iz nekih verzija ovog hadisa, npr. Buhari, 7482, moglo bi se razumjeti da se pod pojmom "vjerovjesnik" misli striktno na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, međutim Ibn Hadžer, ali i mnogi drugi hadiski eksperti, kategorički tvrde da se misli na bilo kojeg vjerovjesnika. Što se tiče riječi "melodično i glasno uči Kur'an", kada je riječ o vjerovjesnicima koji su živjeli prije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, tj. prije objave Kur'ana, misli se na učenje i čitanje svetog teksta koji je u tom vremenu bio aktuelan, tj. učenje Knjige koja im je u tom vremenu bila objavljena. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 9/68.

2. Pod frulom se misli na lijep i melodičan glas kojim je Davudova, alejhis-selam, porodica bila obdarena. Hattabi smatra da se pod sintagmom "Davudova porodica" misli na samog Davuda, alejhis-selam, jer se u predajama ne spominje da je još neko od njegove porodice imao tako lijep glas. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 9/93.

Riječi: "melodičnim glasom", odnose se na uljepšavanje glasa prilikom učenja.

١٠٠٨ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اقْرَأْ عَلَيَّ الْقُرْآنَ»، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ؟ قَالَ: «إِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي» فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ سُورَةَ النِّسَاءِ حَتَّى جِئْتُ إِلَى هَذِهِ الْآيَةِ: «فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيدًا» [النِّسَاءُ: ٤١] قَالَ: «حَسْبُكَ الْآنَ» فَالْتَفَتُّ إِلَيْهِ، فَإِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1008. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Uči mi Kur'an!' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, zar da ga tebi učim, a tebi je objavljen?!' Na to on reče: 'Uistinu volim slušati kada ga uči neko drugi.' Učio sam mu suru En-Nisa sve dok ne dođoh do ovog ajeta: 'A šta će tek biti kada dovedemo svjedoka iz svakog naroda, a tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih?' (En-Nisa, 41), i tada on reče: 'Dovoljno je sada.' Pogledao sam ga, a oči su mu suzile." Muttefekun alejhi: Buhari, 5050, i Muslim, 800.

❧ 183. *Podsticanje na učenje određenih kur'anskih sura i ajeta*

١٠٠٩ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَافِعِ بْنِ الْمُعَلَّى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أُعَلِّمُكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ؟ فَأَخَذَ بِيَدِي، فَلَمَّا أَرَدْنَا أَنْ نَخْرُجَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ قُلْتَ لَأُعَلِّمَنَّكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ؟ قَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي، وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيتُهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1009. Ebu Seid Rafi b. Mualla, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao me: 'Hoćeš li da te, prije nego što izađeš iz džamije, podučim najveličanstvenijoj suri iz Kur'ana?' Zatim me je uzeo za ruku, pa kada smo htjeli izaći, ja mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, rekao si mi da ćeš me podučiti najveličanstvenijoj suri iz Kur'ana?!' On tada reče: 'El-hamdu lillahi Rabbil-alemin. To je sedam ajeta koji se ponavljaju i Kur'an veličanstveni koji mi je dat.[1]'" Hadis bilježi Buhari, 5006.

١٠١٠ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ».

1. Ovdje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opisujući suru El-Fatiha, ustvari citirao dio sljedećeg kur'anskog ajeta:

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَـٰكَ سَبْعًا مِّنَ ٱلْمَثَانِى وَٱلْقُرْءَانَ ٱلْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾

"Mi smo ti objavili sedam ajeta, koji se ponavljaju, i Kur'an veličanstveni ti objavljujemo." (El-Hidžr, 87)

وَفِي رِوَايَةٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِأَصْحَابِهِ: «أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ بِثُلُثِ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ» فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ، وَقَالُوا: أَيُّنَا يُطِيقُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، اللَّهُ الصَّمَدُ: ثُلُثُ الْقُرْآنِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1010. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o suri Kul huvallahu ehad rekao sljedeće: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ona vrijedi koliko trećina Kur'ana." Hadis bilježi Buhari, 5015.

U drugoj verziji navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim ashabima rekao: "Zar niste u stanju proučiti trećinu Kur'ana u jednoj noći?" To im je bilo teško, pa upitaše: "A ko je od nas u stanju to učiniti, Allahov Poslaniče?!" On tada reče: "Kul huvallahu ehad, Allahus-Samed – to je trećina Kur'ana."

١٠١١ - وَعَنْهُ أَنَّ رَجُلًا سَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ يُرَدِّدُهَا، فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ وَكَأَنَّ الرَّجُلَ يَتَقَالُّهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1011. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek čuo drugog čovjeka kako često ponavlja suru Kul huvallahu ehad. Ujutro je otišao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je to spomenuo, jer njeno stalno ponavljanje nije smatrao naročito vrijednim djelom[1]. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ta sura vrijedi koliko trećina Kur'ana!" Hadis bilježi Buhari, 5013.

١٠١٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ: «إِنَّهَا تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1012. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o suri Kul huvallahu ehad rekao sljedeće: "Uistinu, ona vrijedi koliko trećina Kur'ana." Hadis bilježi Muslim, 812.

١٠١٣ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُحِبُّ هَذِهِ السُّورَةَ: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، قَالَ: «إِنَّ حُبَّهَا أَدْخَلَكَ الْجَنَّةَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ تَعْلِيقًا.

1013. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, ja uistinu volim suru Kul huvallahu ehad", a Poslanik, sallallahu

1. Nije bio svjestan da je ponavljanje ove sure, koja se ubraja u najkraće kur'anske sure, toliko vrijedno djelo. Treba istaknuti da on ovim riječima nije namjeravao omalovažiti ni ovu suru, ni njenu vrijednost.

alejhi ve sellem, na to mu reče: "Tvoja ljubav prema njoj uvest će te u Džennet." Hadis bilježe Tirmizi, 2901, koji kaže da je hasen, i Buhari, 774, ali kao muallek predaju.

١٠١٤ - وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَلَمْ تَرَ آيَاتٍ أُنْزِلَتْ هَذِهِ اللَّيْلَةَ لَمْ يُرَ مِثْلُهُنَّ قَطُّ؟ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ، وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1014. Ukba b. Amir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zar nisi čuo ajete koji su objavljeni ove noći, a prije kojih nikada ništa slično nije objavljeno? To su: Kul euzu bi Rabbil-felek i Kul euzu bi Rabbin-nas." Hadis bilježi Muslim, 814.

١٠١٥ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَعَوَّذُ مِنَ الْجَانِّ، وَعَيْنِ الْإِنْسَانِ، حَتَّى نَزَلَتِ الْمُعَوِّذَتَانِ، فَلَمَّا نَزَلَتَا، أَخَذَ بِهِمَا وَتَرَكَ مَا سِوَاهُمَا. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1015. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kod Allaha tražio utočište od džina i uroka sve dok mu nisu objavljene sure zaštitnice[1], a kada su mu one objavljene, učio je njih, a ostavio je sve ostalo. Hadis bilježi Tirmizi, 2058, koji kaže da je hasen.

١٠١٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مِنَ الْقُرْآنِ سُورَةٌ ثَلَاثُونَ آيَةً شَفَعَتْ لِرَجُلٍ حَتَّى غُفِرَ لَهُ، وَهِيَ: تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

وَفِي رِوَايَةِ أَبِي دَاوُدَ: «تَشْفَعُ».

1016. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Kur'anu se nalazi sura koja ima trideset ajeta. Zauzimala se za nekog čovjeka sve dok mu nije oprošteno. To je sura Tebarekel-lezi bi jedihil-mulku..." Hadis bilježe Ebu Davud, 1400, i Tirmizi, 2891, koji kaže da je hasen.

U verziji koju bilježi Ebu Davud navodi se: "Zauzimat će se..."

١٠١٧ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ قَرَأَ بِالْآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1017. Ebu Mesud el-Bedri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko u noći prouči dva posljednja ajeta sure El-Bekara, oni će mu biti dovoljni." Muttefekun alejhi: Buhari, 5040, i Muslim, 808.

1. Muavvizetan – sure zaštitnice zajednički je naziv za sure El-Felek i En-Nas.

Neki su učenjaci rekli da riječi: "oni će mu biti dovoljni", znače da ih je dovoljno proučiti pa da čovjek bude zaštićen od svakog zla te noći, a drugi kažu da se ove riječi odnose na noćni namaz, tj. onaj ko prouči ova dva ajeta, oni će mu nadomjestiti klanjanje noćnog namaza.

١٠١٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1018. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte svoje kuće pretvarati u kabure[1]. Uistinu šejtan bježi od kuće u kojoj se uči sura El-Bekara." Hadis bilježi Muslim, 780.

١٠١٩ - وَعَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا الْمُنْذِرِ أَتَدْرِي أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مَعَكَ أَعْظَمُ؟ قُلْتُ: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، فَضَرَبَ فِي صَدْرِي وَقَالَ: «لِيَهْنِكَ الْعِلْمُ أَبَا الْمُنْذِرِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1019. Ubejj b. Ka'b, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao me: 'O Ebu Munzire, znaš li koji je najveličanstveniji ajet u Allahovoj Knjizi?' Odgovorio sam: 'Allahu la ilahe illa huvel-Hajjul-Kajjum (Ajetul-Kursijja).' On me potapša po prsima i reče: 'Sretno i prijatno ti bilo znanje, Ebu Munzire!'" Hadis bilježi Muslim, 810.

١٠٢٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: وَكَّلَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحِفْظِ زَكَاةِ رَمَضَانَ، فَأَتَانِي آتٍ، فَجَعَلَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ، فَأَخَذْتُهُ فَقُلْتُ: لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنِّي مُحْتَاجٌ، وَعَلَيَّ عِيَالٌ، وَبِي حَاجَةٌ شَدِيدَةٌ. فَخَلَّيْتُ عَنْهُ، فَأَصْبَحْتُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ شَكَا حَاجَةً وَعِيَالًا، فَرَحِمْتُهُ، فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ. فَقَالَ: «أَمَا إِنَّهُ قَدْ كَذَبَكَ وَسَيَعُودُ» فَعَرَفْتُ أَنَّهُ سَيَعُودُ لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَصَدْتُهُ. فَجَاءَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ، فَقُلْتُ: لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: دَعْنِي فَإِنِّي مُحْتَاجٌ، وَعَلَيَّ عِيَالٌ لَا أَعُودُ. فَرَحِمْتُهُ وَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ، فَأَصْبَحْتُ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ شَكَا حَاجَةً وَعِيَالًا فَرَحِمْتُهُ، وَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ، فَقَالَ: «إِنَّهُ قَدْ كَذَبَكَ وَسَيَعُودُ». فَرَصَدْتُهُ الثَّالِثَةَ. فَجَاءَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ، فَأَخَذْتُهُ، فَقُلْتُ: لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهَذَا آخِرُ ثَلَاثِ مَرَّاتٍ أَنَّكَ تَزْعُمُ أَنَّكَ لَا تَعُودُ، ثُمَّ تَعُودُ. فَقَالَ: دَعْنِي فَإِنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ يَنْفَعُكَ اللَّهُ بِهَا، قُلْتُ: مَا

1. U ovom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kuću u kojoj se ne obavlja namaz i u kojoj se ne uči Kur'an uporedio je sa mezarlucima jer je na njima zabranjeno klanjati namaz, izuzev dženaze, na što upućuju mnogi vjerodostojni hadisi. Tako i ovaj hadis na jedan indirektan način upućuje na propis zabrane klanjanja namaza na mezarlucima.

هُنَّ؟ قَالَ: إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ، فَإِنَّهُ لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ، وَلَا يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ، فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ فَأَصْبَحْتُ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ؟» فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زَعَمَ أَنَّهُ يُعَلِّمُنِي كَلِمَاتٍ يَنْفَعُنِي اللَّهُ بِهَا، فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ. قَالَ: «مَا هِيَ؟» قُلْتُ: قَالَ لِي: إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ مِنْ أَوَّلِهَا حَتَّى تَخْتِمَ الْآيَةَ: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، وَقَالَ لِي: لَا يَزَالُ عَلَيْكَ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ، وَلَنْ يَقْرَبَكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَا إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكَ وَهُوَ كَذُوبٌ، تَعْلَمُ مَنْ تُخَاطِبُ مُنْذُ ثَلَاثٍ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ؟» قُلْتُ: لَا، قَالَ: «ذَاكَ شَيْطَانٌ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1020. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio me da čuvam prispjeli sadekatul-fitr. Došao je neki pridošlica i počeo grabiti tu hranu. Uhvatio sam ga i rekao mu: 'Tako mi Allaha, odvest ću te Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!' On reče: 'Muka me natjerala, imam nejaku čeljad i u velikoj sam oskudici!', pa sam ga pustio. Kada sam osvanuo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita me: 'O Ebu Hurejra, šta se desilo sa tvojim sinoćnjim zarobljenikom?' Odgovorih mu: 'Allahov Poslaniče, potužio mi se da je u velikoj oskudici i da ima nejaku čeljad, pa sam mu se smilovao i pustio ga.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Slagao ti je i ponovno će se vratiti.' Bio sam siguran da će se vratiti jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako rekao. Čekao sam ga u zasjedi. Došao je i opet počeo grabiti hranu. Rekoh mu: 'Odvest ću te Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!', a on zavapi: 'Pusti me, muka me natjerala i imam nejaku čeljad! Neću se više vratiti!' Opet sam mu se smilovao i pustio ga. Sutradan ujutro Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita me: 'O Ebu Hurejra, šta je bilo sa tvojim sinoćnjim zarobljenikom?' Rekoh mu: 'Allahov Poslaniče, požalio mi se da je u vrlo teškom stanju i da ima nejaku čeljad, pa sam mu se smilovao i pustio ga.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Slagao ti je i opet će se vratiti.' U zasjedi sam ga čekao po treći put. Opet je došao i počeo grabiti hranu. Uhvatio sam ga i rekao mu: 'Odvest ću te kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Ovo ti je treći put da dolaziš, iako si svaki put obećao da se više nećeš vratiti.' On reče: 'Pusti me, pa ću te podučiti riječima u kojima će Allah dati da bude koristi za tebe.' Upitah ga: 'Koje su to riječi?', a on odgovori: 'Kada legneš u svoju postelju, prouči Ajetul-Kursijju i čitavu noć pored tebe će bdjeti čuvar od Allaha, a ni šejtan ti se neće približiti sve do svanuća.' I opet sam ga pustio. Kada sam osvanuo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovno me upita: 'O Ebu Hurejra, šta je sa tvojim zarobljenikom od sinoć?', a ja mu odgovorih: 'Allahov Poslaniče,

rekao mi je da će me podučiti riječima u kojima će Allah dati da bude koristi za mene, pa sam ga pustio.' On upita: 'Koje su to riječi?' Rekoh mu: 'Rekao mi je da, kada legnem u postelju, proučim Ajetul-Kursijju od početka do kraja, i onda je dodao da će nada mnom bdjeti čuvar od Allaha i da mi se šejtan neće moći približiti sve do svanuća.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mi reče: 'On je veliki lažov, ali ti je rekao istinu. Znaš li, o Ebu Hurejra, s kim si pričao već tri noći?' 'Ne znam', rekoh mu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'To je bio šejtan.'" Hadis bilježi Buhari, 2311.[1]

١٠٢١ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ حَفِظَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ سُورَةِ الْكَهْفِ، عُصِمَ مِنَ الدَّجَّالِ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْكَهْفِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1021. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko napamet nauči deset ajeta sa početka sure El-Kehf, bit će sačuvan od Dedžala." Hadis bilježi Muslim, 809.

U drugoj verziji navodi se: "Ko napamet nauči deset ajeta sa kraja sure El-Kehf..."

١٠٢٢ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: بَيْنَمَا جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَاعِدٌ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعَ نَقِيضًا مِنْ فَوْقِهِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ: هَذَا بَابٌ مِنَ السَّمَاءِ فُتِحَ الْيَوْمَ وَلَمْ يُفْتَحْ قَطُّ إِلَّا الْيَوْمَ، فَنَزَلَ مِنْهُ مَلَكٌ فَقَالَ: هَذَا مَلَكٌ نَزَلَ إِلَى الْأَرْضِ لَمْ يَنْزِلْ قَطُّ إِلَّا الْيَوْمَ فَسَلَّمَ وَقَالَ: أَبْشِرْ بِنُورَيْنِ أُوتِيتَهُمَا، لَمْ يُؤْتَهُمَا نَبِيٌّ قَبْلَكَ: فَاتِحَةِ الْكِتَابِ، وَخَوَاتِيمِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ، لَنْ تَقْرَأَ بِحَرْفٍ مِنْهَا إِلَّا أُعْطِيتَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1022. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi: "Dok je melek Džibril, alejhis-selam, sjedio kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je neki reski zvuk iznad sebe, pa je digao glavu i rekao: 'Ovo su nebeska vrata koja su se danas otvorila, a sve do danas nikada se prije nisu otvorila.' Kroz ta vrata spusti se jedan melek, a Džibril reče: 'Ovo je melek koji se po prvi put spustio na Zemlju. Nikada ranije do današnjeg dana nije na Zemlju sišao.' Taj melek nazva selam i reče: 'Raduj se, Muhammede, zbog dva svjetla koja su ti darovana, a koja nijedan vjerovjesnik prije tebe nije dobio! To su

1. Ovaj je hadis zabilježen u Buharijevom *Sahihu*, ali kao muallek predaja. Ipak, neki hadiski stručnjaci analizirali su i spojili lanac prenosilaca ovog hadisa. Učinio je to Ibn Hadžer u djelima *Fethul-Bari*, 4/488, i *Taglikut-ta'lik*, 3/259, 2311. Osim Ibn Hadžera, lanac su također spojili i Nesai, u djelu *Amelul-jevmi vel-lejla*, 959, Bejheki, u djelu *Delailun-nubuvva*, 7/107–108, i drugi.

Raskrilnica Knjige[1] i završetak sure El-Bekara. Nijedan harf iz njih nećeš proučiti a da traženo nećeš dobiti[2]." Hadis bilježi Muslim, 806.

❧ 184. *Okupljanje radi učenja i proučavanja Kur'ana pohvalan je čin*

١٠٢٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ، وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ، وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1023. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada god se u nekoj Allahovoj kući okupe ljudi s ciljem da uče i proučavaju Allahovu Knjigu, na njih se spusti smiraj, obaspe ih milost, okruže ih meleki i Allah ih spomene u društvu onih koji se nalaze kod Njega." Hadis bilježi Muslim, 2696.

❧ 185. *Vrijednost abdesta*

Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُواْ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى ٱلْمَرَافِقِ وَٱمْسَحُواْ بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى ٱلْكَعْبَيْنِ ۚ وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَٱطَّهَّرُواْ ۚ وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ ۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

O vjernici, kad hoćete namaz obaviti, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite – a dio glava svojih potarite – i noge svoje do iza članaka; a ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni ili na putu ili ako ste izvršili prirodnu potrebu ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni. (El-Maida, 6)

1. Raskrilnicom Knjige naziva se sura El-Fatiha.

2. Riječi: "a da traženo nećeš dobiti", odnose se na uslišavanje dova koje se navode u suri El-Fatiha i u zadnjim ajetima sure El-Bekara, a mogu se odnositi i na nagradu koju će dobiti zbog toga što, učeći ove ajete, veliča i hvali Uzvišenog Allaha.

١٠٢٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ فَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ، فَلْيَفْعَلْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1024. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Na Sudnjem danu pripadnici moga ummeta bit će pozivani[1], a na čelu svakog od njih bit će pjega i biljezi na rukama i nogama, znakovi uzimanja abdesta. Zato, ko od vas bude u mogućnosti da uveća te znakove, neka tako i učini[2]." Muttefekun alejhi: Buhari, 136, i Muslim, 246.

١٠٢٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ خَلِيلِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «تَبْلُغُ الْحِلْيَةُ مِنَ الْمُؤْمِنِ حَيْثُ يَبْلُغُ الْوُضُوءُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1025. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Čuo sam svoga prisnog prijatelja Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Ukras[3] vjernika na Sudnjem danu dopirat će sve dokle je dopirao abdest.'" Hadis bilježi Muslim, 250.

١٠٢٦ - وَعَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ جَسَدِهِ حَتَّى تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ أَظْفَارِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1026. Osman b. Affan, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko uzme abdest na potpun i propisan način, grijesi mu izađu iz tijela, pa čak i ispod njegovih noktiju." Hadis bilježi Muslim, 245.

1. Neki učenjaci smatraju da će sljedbenici Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, biti pozivani poimenično i da će im se kazati: "O ti i ti koji imaš pjegu na čelu i biljege na rukama i nogama od uzimanja abdesta", dok drugi kažu da će biti pozivani bez imenovanja uz isticanje pjege i biljega. Neki kažu da će biti pozivani da uđu u Džennet, a drugi smatraju da će se ovo desiti kod Havda, kod kojeg će biti pozvani da piju sa njega. Vidjeti: Ali Mula el-Kari, *Mirkatul-mefatih*, 1/350.

2. Riječi: "Zato, ko od vas bude u mogućnosti da uveća te znakove, neka tako i učini", dodane su u hadis i nisu njegov sastavni dio, kako je to napomenuo Ibn Hadžer u djelu *Fethul-Bari*, 1/236, rekavši: "Rekao je Nuajm (jedan od prenosilaca hadisa): 'Nisam siguran da li su riječi: 'Zato, ko od vas bude u mogućnosti da uveća te znakove, neka tako i učini', riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili riječi Ebu Hurejre, radijallahu anhu.' Ovu rečenicu nisam vidio ni u jednoj verziji ovog hadisa koju prenose drugi ashabi, a njih su deseterica, niti sam je vidio kod onih koji ovu predaju prenose od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, osim u ovoj Nuajmovoj predaji, a Allah najbolje zna."

3. Neki učenjaci riječ "ukras" tumače kao bjelinu, odnosno da će dijelovi tijela koje su vjernici prali prilikom uzimanja abdesta biti toliko bijeli da će svijetliti. Vidjeti: Ali Mula el-Kari, *Mirkatul-mefatih*, 1/351.

١٠٢٧ - وَعَنْهُ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ مِثْلَ وُضُوئِي هَذَا ثُمَّ قَالَ: «مَنْ تَوَضَّأَ هَكَذَا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَكَانَتْ صَلَاتُهُ وَمَشْيُهُ إِلَى الْمَسْجِدِ نَافِلَةً». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1027. Nakon što je jednom prilikom uzeo abdest, Osman, radijallahu anhu, rekao je: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je uzeo abdest na isti način kako sam ga ja sada uzeo, a zatim je rekao: 'Ko se ovako abdesti, bit će mu oprošteni prošli grijesi, a njegov namaz i odlazak do džamije ubrajaju se u posebne dodatke njegovim dobrim djelima.'" Hadis bilježi Muslim, 229.

١٠٢٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا تَوَضَّأَ الْعَبْدُ الْمُسْلِمُ - أَوِ الْمُؤْمِنُ - فَغَسَلَ وَجْهَهُ، خَرَجَ مِنْ وَجْهِهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ نَظَرَ إِلَيْهَا بِعَيْنَيْهِ مَعَ الْمَاءِ، أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ، فَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ، خَرَجَ مِنْ يَدَيْهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ كَانَ بَطَشَتْهَا يَدَاهُ مَعَ الْمَاءِ، أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ، فَإِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ، خَرَجَتْ كُلُّ خَطِيئَةٍ مَشَتْهَا رِجْلَاهُ مَعَ الْمَاءِ، أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ، حَتَّى يَخْرُجَ نَقِيًّا مِنَ الذُّنُوبِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1028. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada rob musliman - ili je rekao: mu'min - uzima abdest i opere svoje lice, sa njegovog lica zajedno sa vodom - ili je rekao: s posljednjom kapi vode - spadnu svi grijesi koje je počinio očima; kada opere svoje ruke, sa njegovih ruku zajedno sa vodom - ili je rekao: s posljednjom kapi vode - spadnu svi grijesi koje je počinio rukama; kada opere svoje noge, sa njegovih nogu zajedno sa vodom - ili je rekao: s posljednjom kapi vode - spadnu svi grijesi koje je počinio nogama, tako da nakon uzimanja abdesta bude čist od grijeha." Hadis bilježi Muslim, 242.

١٠٢٩ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى الْمَقْبَرَةَ فَقَالَ: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ، وَدِدْتُ أَنَّا قَدْ رَأَيْنَا إِخْوَانَنَا». قَالُوا: أَوَلَسْنَا إِخْوَانَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «أَنْتُمْ أَصْحَابِي، وَإِخْوَانُنَا الَّذِينَ لَمْ يَأْتُوا بَعْدُ». قَالُوا: كَيْفَ تَعْرِفُ مَنْ لَمْ يَأْتُوا بَعْدُ مِنْ أُمَّتِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: «أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا لَهُ خَيْلٌ غُرٌّ مُحَجَّلَةٌ بَيْنَ ظَهْرَيْ خَيْلٍ دُهْمٍ بُهْمٍ، أَلَا يَعْرِفُ خَيْلَهُ؟» قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «فَإِنَّهُمْ يَأْتُونَ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنَ الْوُضُوءِ، وَأَنَا فَرَطُهُمْ عَلَى الْحَوْضِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1029. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao na mezarje i rekao: "'Es-selāmu alejkum dāre kavmin mu'minīne, ve innā in šāallāhu bikum lāhikūn! - Neka je spas i mir na vas, postojbino naroda koji vjeruje, i mi ćemo se vama, ako Bog da, pridružiti!' Volio bih da smo vidjeli svoju braću." Ashabi upitaše: "Pa zar mi nismo tvoja braća, Allahov Poslaniče?", a on odgovori: "Vi ste moji ashabi, a moja su braća oni koji se još nisu pojavili." Oni opet upitaše: "Allahov Poslaniče, kako ćeš na Sudnjem danu prepoznati pripadnike svoga ummeta

koji se još nisu pojavili?", a on odgovori: "Šta mislite, kada bi neki čovjek imao konje sa bijelom pjegom na čelu i bijelim biljegom na nogama, da li bi ih prepoznao među potpuno crnim konjima?" "Svakako da bi ih prepoznao, Allahov Poslaniče!" On reče: "Oni će na Sudnji dan doći bijelih i svijetlih lica, i bijelih i svijetlih udova, što su tragovi od uzimanja abdesta. Ja ću ih predvoditi ka Havdu[1]." Hadis bilježi Muslim, 249.

١٠٣٠ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الْخَطَايَا، وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟» قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ، وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ، فَذَلِكُمُ الرِّبَاطُ، فَذَلِكُمُ الرِّبَاطُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1030. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hoćete li da vas uputim na ono čime će vam Allah pobrisati grijehe i povećati vaše stepene u Džennetu?" "Svakako da hoćemo, Allahov Poslaniče", odgovoriše oni, a on tada reče: "Temeljito i potpuno uzimanje abdesta u teškim uvjetima, mnogo koraka do džamije i iščekivanje novog namaza nakon tek obavljenog namaza, to vam je istinski ribat - bdijenje na Allahovom putu![2], to vam je istinski ribat - bdijenje na Allahovom putu!" Hadis bilježi Muslim, 251.

١٠٣١ - وَعَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1031. Ebu Malik el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čistoća je pola imana." Hadis bilježi Muslim, 223.

1. Havd je velika vodena površina ili jezero ispunjeno vodom iz džennetske rijeke Kevser. U opisu Havda kaže se da je prostran toliko da se ne može preći za mjesec dana putovanja, voda u njemu bjelja je od mlijeka, mirisnija od miska, slađa od meda. Broj posuda koje će se nalaziti kod Havda veći je od broja zvijezda na nebu. Ko se iz njega napije, nikad više neće ožednjeti. Havd se spominje u više Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa. Vidjeti, naprimjer, Buhari, 6579, i Muslim, 2292, 2301.

2. *Ribat* je bdijenje na Allahovom putu, prije svega borbena gotovost i spremnost za okršaj sa neprijateljem, ali se može odnositi i na svaki vid ustrajnog i iskrenog činjenja dobrih djela. Ova riječ potječe od arapskog glagola *rebeta*, što znači svezati, privezati, sputati, jer je borac na Allahovom putu "svezan" za mjesto na kojem boravi, borbenu liniju, braneći granice zemlje i očekujući susret s neprijateljem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uporedio je čovjeka koji čini djela spomenuta u hadisu sa borcem koji je u pripravnosti jer je i ustrajno uzimanje abdesta u poteškoćama, redovni odlazak u džamiju i boravak u njoj s ciljem da se dočeka naredni namaz vrsta borbe sa samim sobom, nastojanje da se sputa i Allahu pokori duša koja čovjeka nagovara na zlo. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 3/141.

Hadis je u punoj verziji naveden ranije, pod brojem 25, kad smo govorili o saburu.

Sličan hadis koji se jednim svojim dijelom veže za ovu temu jeste i hadis koji prenosi Amr b. Abesa, radijallahu anhu, a koji smo naveli pod brojem 438, kada smo govorili o nadi u Allahovu milost. To je uistinu veličanstven hadis koji govori o velikom broju dobrih djela.

١٠٣٢ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُبْلِغُ - أَوْ فَيُسْبِغُ الْوُضُوءَ - ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، إِلَّا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةُ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَزَادَ التِّرْمِذِيُّ: «اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ».

1032. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god od vas uzme abdest temeljito - ili je rekao: potpuno - a zatim izgovori: 'Ešhedu en lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke lehū, ve ešhedu enne Muhammeden abduhū ve resūluh! - Svjedočim da nema boga osim Allaha, koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik!' - otvorit će mu se svih osam džennetskih vrata da uđe na koja god hoće." Hadis bilježi Muslim, 243.

U dodatku koji bilježi Tirmizi, 55, navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na kraju spomenute dove još dodao: "Allāhummedž'alnī minet-tevvābīne vedž'alnī minel-mutetahhirīn! - Allahu moj, učini me od onih koji se mnogo kaju i koji se mnogo čiste!"

❧ 186. *Vrijednost ezana*

١٠٣٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهِمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهَمُوا عَلَيْهِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهْجِيرِ لَاسْتَبَقُوا إِلَيْهِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1033. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bi ljudi znali kolika je vrijednost ezana i prvog safa, oni bi, kada na drugi način osim bacanjem kocke ne bi mogli odrediti ko će učiti ezan ili klanjati u prvom safu - tako i uradili. Kada bi znali kolika se vrijednost krije u ranom odlasku na namaz, i u tome bi se natjecali, a da znaju kolika je vrijednost jacije i sabah-namaza, oni bi na njih dolazili pa makar i puzeći." Muttefekun alejhi: Buhari, 615, i Muslim, 437.

١٠٣٤ - وَعَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «الْمُؤَذِّنُونَ أَطْوَلُ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1034. Muavija, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Mujezini će, između svih ljudi, na Sudnjem danu imati najduže vratove."[1] Hadis bilježi Muslim, 387.

١٠٣٥ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَهُ: إِنِّي أَرَاكَ تُحِبُّ الْغَنَمَ وَالْبَادِيَةَ فَإِذَا كُنْتَ فِي غَنَمِكَ أَوْ بَادِيَتِكَ فَأَذَّنْتَ لِلصَّلَاةِ، فَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالنِّدَاءِ، فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جِنٌّ، وَلَا إِنْسٌ، وَلَا شَيْءٌ، إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1035. Abdullah b. Abdurrahman b. Ebu Sa'saa prenosi da mu je Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, rekao: "Vidim da voliš ovce[2] i pustinju, pa kada budeš među svojim stadom ili u pustinji i kada budeš učio ezan za namaz, uči ga što glasnije. Uistinu, glas mujezina neće čuti nijedan džin, nijedan čovjek, niti bilo šta drugo a da mu na Sudnjem danu neće posvjedočiti." Ebu Seid, radijallahu anhu, nakon što je izgovorio ove riječi, rekao je: "Ove sam riječi čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Hadis bilježi Buhari, 609.

١٠٣٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا نُودِيَ بِالصَّلَاةِ، أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ وَلَهُ ضُرَاطٌ حَتَّى لَا يَسْمَعَ التَّأْذِينَ، فَإِذَا قُضِيَ النِّدَاءُ أَقْبَلَ، حَتَّى إِذَا ثُوِّبَ لِلصَّلَاةِ أَدْبَرَ، حَتَّى إِذَا قُضِيَ التَّثْوِيبُ أَقْبَلَ، حَتَّى يَخْطِرَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ يَقُولُ: اذْكُرْ كَذَا، وَاذْكُرْ كَذَا لِمَا لَمْ يَذْكُرْ مِنْ قَبْلُ حَتَّى يَظَلَّ الرَّجُلُ مَا يَدْرِي كَمْ صَلَّى». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1036. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se oglašava poziv za namaz, šejtan se dadne u bijeg bučno puštajući vjetrove, a sve to kako ne bi slušao ezan. Kada se ezan prouči, on se vrati. Kada se uči ikamet, on ponovno pobjegne, a kada se ikamet prouči, on se ponovno vrati kako bi čovjekove misli odvraćao od namaza, govoreći mu: 'Sjeti se toga i toga, misli o tome i to-

1. Na Sudnjem danu, kad će usljed nesnosne vrućine ljudi stajati oborenih glava, iscrpljeni i žedni, mujezini će stajati ponosito, uzdignutih glava, zaštićeni i od vrućine i od žeđi jer su za života ustrajno pozivali na namaz i javno veličali Allaha, pa će se ljudima činiti da su vratovi mujezina izrazito dugi. Sintagma "dugi vratovi" može se razumjeti i kao metafora kojom se ukazuje na to da će mujezini uživati posebnu počast i biti prepoznatljivi među ljudima. Ima i drugih mišljenja. Vidjeti: Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, 6/522.

2. Vidim da voliš pastirski život.

me' – a ničega od toga nije se mogao sjetiti ranije. Tako šejtan čini sve dok čovjek ne zaboravi koliko je rekata namaza klanjao." Muttefekun alejhi: Buhari, 608, i Muslim, 389.

١٠٣٧ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا، ثُمَّ سَلُوا اللَّهَ لِيَ الْوَسِيلَةَ، فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ، فَمَنْ سَأَلَ لِيَ الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1037. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, kazuje kako je čuo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čujete ezan, i vi izgovarajte isto ono što izgovara i mujezin, a zatim na mene donosite salavat, jer na onoga ko na mene donese jedan salavat, Allah donese deset salavata. Nakon toga molite Allaha da mi podari El-Vesilu, stepen u Džennetu koji će dobiti samo jedan od svih Allahovih robova i nadam se da ću ja biti taj. Onaj ko bude molio Allaha da mi podari El-Vesilu, takav će imati pravo na moj šefat[1]." Hadis bilježi Muslim, 384.

١٠٣٨ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ، فَقُولُوا كَمَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1038. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čujete ezan, ponavljajte za mujezinom sve što on izgovara." Muttefekun alejhi: Buhari, 611, i Muslim, 383.

١٠٣٩ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ، وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1039. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko sasluša ezan pa izgovori sljedeće: 'Allāhumme Rabbe hāzihid-da'vetit-tāmmeti ves-salātil-kāimeti āti Muhammedenil-vesīlete vel-fadīlete veb'ashu mekāmen mahmūdenil-lezī veadteh! – Allahu moj, Gospodaru ovog potpunog poziva i namaza koji se upravo uspostavlja, podari Muhammedu El-Vesilu i svako dobro, i proživi ga na mekamul--mahmudu, hvale dostojnom mjestu koje si mu obećao!' – takav je zaslužio moj šefat na Sudnjem danu." Hadis bilježi Buhari, 614.

1. Poslanikov šefat ili Veliki šefat (ar. šefaatul-kubra) dogodit će se na Sudnjem danu, kada će se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uz Allahovu dozvolu, zauzimati za grješnike iz muslimanskog ummeta kojima prijeti ulazak u Džehennem zbog loših djela koja su na dunjaluku počinili.

١٠٤٠ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1040. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Grijesi će biti oprošteni onome ko, nakon što sasluša mujezina, izgovori: 'Ešhedu en lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke lehū, ve enne Muhammeden abduhū ve resūluh. Radītu billāhi Rabben, ve bi Muhammedin resūlen, ve bil-islāmi dīnā! - Svjedočim da nema boga osim Allaha, koji nema sudruga i da je Muhammed Njegov rob i poslanik! Zadovoljan sam što mi je Allah Gospodar, Muhammed poslanik i što mi je islam vjera!'" Hadis bilježi Muslim, 386.

١٠٤١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الدُّعَاءُ لَا يُرَدُّ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1041. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dova koja se prouči između ezana i ikameta neće biti odbijena." Hadis bilježe Ebu Davud, 521, i Tirmizi, 212, koji kaže da je hasen.

❧ 187. *Vrijednost namaza*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ تَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ ...﴾ (٤٥)

...namaz, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno... (El-Ankebut, 45)

١٠٤٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهَرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ، هَلْ يَبْقَى مِنْ دَرَنِهِ شَيْءٌ؟» قَالُوا: لَا يَبْقَى مِنْ دَرَنِهِ شَيْءٌ، قَالَ: «فَذَلِكَ مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ، يَمْحُو اللَّهُ بِهِنَّ الْخَطَايَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1042. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je upitao: "Šta mislite kada bi neko od vas ispred vrata imao rijeku u kojoj bi se kupao pet puta dnevno, da li bi na njemu ostalo imalo prljavštine?" Prisutni odgovoriše: "Na njemu ne bi ostalo nimalo prljavštine." Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "To je primjer pet dnevnih namaza kojima Allah briše učinjene grijehe." Muttefekun alejhi: Buhari, 528, i Muslim, 667.

١٠٤٣ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرٍ غَمْرٍ جَارٍ عَلَى بَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1043. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet dnevnih namaza slični su bujnoj rijeci koja teče ispred vrata jednog od vas, u kojoj se on kupa pet puta na dan." Hadis bilježi Muslim, 668.

١٠٤٤ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَصَابَ مِنِ امْرَأَةٍ قُبْلَةً، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: «وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ طَرَفَيِ ٱلنَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ ٱلَّيْلِ ۚ إِنَّ ٱلْحَسَنَٰتِ يُذْهِبْنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ» [هُودٌ: ١١٤] فَقَالَ الرَّجُلُ: أَلِي هَذَا؟ قَالَ: «لِجَمِيعِ أُمَّتِي كُلِّهِمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1044. Ibn Mesud, radijallahu anhu, pripovijeda da je jedan čovjek poljubio neku ženu, pa je došao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se desilo. Povodom toga, Uzvišeni Allah objavio je: "I obavljaj molitvu početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela zaista poništavaju loša" (Hud, 114). Čovjek upita: "Je li to vrijedi samo za mene?" "Za čitav moj ummet", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Muttefekun alejhi: Buhari, 4687, i Muslim, 2763.

١٠٤٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ، مَا لَمْ تُغْشَ الْكَبَائِرُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1045. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet dnevnih namaza, kao i džuma do džume, brišu grijehe počinjene između njih ukoliko se čovjek kloni velikih grijeha." Hadis bilježi Muslim, 233.

١٠٤٦ - وَعَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مِنِ امْرِئٍ مُسْلِمٍ تَحْضُرُهُ صَلَاةٌ مَكْتُوبَةٌ فَيُحْسِنُ وُضُوءَهَا، وَخُشُوعَهَا، وَرُكُوعَهَا، إِلَّا كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهَا مِنَ الذُّنُوبِ مَا لَمْ تُؤْتَ كَبِيرَةٌ، وَذَلِكَ الدَّهْرَ كُلَّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1046. Osman b. Affan, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Koji god musliman dočeka neki od obaveznih dnevnih namaza, pa na najljepši i najpotpuniji način uzme abdest, a zatim skrušeno i na najljepši i najpotpuniji način obavi pregibanje u namazu, taj namaz bit će mu iskup za prethodno počinjene grijehe, pod uvjetom da nije učinio neki od velikih grijeha. Ovo važi zauvijek." Hadis bilježi Muslim, 228.

❧ 188. *Vrijednost sabahskog i ikindijskog namaza*

١٠٤٧ - عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ صَلَّى الْبَرْدَيْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1047. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao. "Ko klanja sabah i ikindija-namaz, ući će u Džennet." Muttefekun alejhi: Buhari, 574, i Muslim, 635.

١٠٤٨ - وَعَنْ أَبِي زُهَيْرٍ عُمَارَةَ بْنِ رُؤَيْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَنْ يَلِجَ النَّارَ أَحَدٌ صَلَّى قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا»، يَعْنِي الْفَجْرَ وَالْعَصْرَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1048. Ebu Zuhejr Umara b. Ruejba, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "U Vatru neće ući onaj ko je klanjao namaz prije izlaska i prije zalaska sunca."[1] Misli se na sabah i ikindija-namaz. Hadis bilježi Muslim, 634.

١٠٤٩ - وَعَنْ جُنْدُبِ بْنِ سُفْيَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ فَانْظُرْ يَا ابْنَ آدَمَ لَا يَطْلُبَنَّكَ اللَّهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1049. Džundub b. Sufjan, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko klanja sabah-namaz, sklonio se u okrilje Allahove zaštite. Čuvaj se, čovječe, da te Allah ne pozove na odgovornost zbog onoga koga On štiti..."[2] Hadis bilježi Muslim, 657.

١٠٥٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلَائِكَةٌ بِاللَّيْلِ، وَمَلَائِكَةٌ بِالنَّهَارِ، وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ وَصَلَاةِ الْعَصْرِ، ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ، فَيَسْأَلُهُمُ اللَّهُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ: كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي؟ فَيَقُولُونَ: تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ، وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1050. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U bdijenju nad vama naizmjenično se smjenjuju meleki dana i meleki noći, a sastaju se na sabahskom i ikindijskom namazu. Zatim se oni koji su kod vas noćili uzdižu ka nebu, pa ih Allah, koji najbolje zna šta je i kako bilo, pita: 'U kakvom ste stanju ostavili Moje robove?', a oni odgovaraju: 'Ostavili smo ih kako klanjaju, a i zatekli smo ih kako klanjaju.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 555, i Muslim, 632.

١٠٥١ - وَعَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، فَقَالَ: «إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ، لَا تُضَامُّونَ فِي رُؤْيَتِهِ، فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تُغْلَبُوا عَلَى صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا، فَافْعَلُوا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ أَرْبَعَ عَشْرَةَ».

1. Izdvajanje sabahskog i ikindijskog namaza i njihovo spominjanje u ovom kontekstu nikako ne znači da će onaj ko bude klanjao samo ova dva namaza, a ne bude klanjao i ostale propisane namaze, biti spašen od Vatre, jer se takvo shvatanje protivi vjerskim tekstovima koji nedvosmisleno ukazuju na strogu obavezu obavljanja svih pet dnevnih namaza. Ovaj i slični hadisi samo ukazuju na posebnu vrijednost ova dva namaza.

2. Vidjeti hadise 232 i 389.

1051. Džerir b. Abdullah el-Bedželi, radijallahu anhu, kazuje: "Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa on pogleda u mjesec, a bila je noć punog mjeseca, i reče: 'Vi ćete uistinu vidjeti svoga Gospodara kao što sada vidite ovaj mjesec, i dok Ga budete gledali, nećete osjetiti nikakvu poteškoću[1], pa ako ikako možete, nastojte ne dozvoliti da vas bilo šta spriječi da obavite namaz prije izlaska i namaz prije zalaska sunca, već ih klanjajte.'"[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 573, i Muslim, 633.

U jednoj verziji ovog hadisa navodi se: "...pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao u mjesec, a bila je četrnaesta noć lunarnog mjeseca."

١٠٥٢ - وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَرَكَ صَلَاةَ الْعَصْرِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1052. Burejda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Upropaštena su djela onome ko izostavi ikindija-namaz." Hadis bilježi Buhari, 553.

❧ 189. *Vrijednost odlaska u džamiju*

١٠٥٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ أَوْ رَاحَ، أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ نُزُلًا كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1053. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god ujutro ili navečer ode u džamiju, Allah mu pripremi mjesto u Džennetu, i to svaki put kada ujutro ili navečer ode u džamiju." Muttefekun alejhi: Buhari, 662, i Muslim, 669.

١٠٥٤ - وَعَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ، ثُمَّ مَضَى إِلَى بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ، لِيَقْضِيَ فَرِيضَةً مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ كَانَتْ خُطْوَاتُهُ إِحْدَاهَا تَحُطُّ خَطِيئَةً، وَالْأُخْرَى تَرْفَعُ دَرَجَةً». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Svi vjernici vidjet će Allaha jasno i niko od njih u tom pogledu neće biti zakinut. Postoje i druga tumačenja. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 11/446.

2. Sabah-namaz i ikindija-namaz, o kojima je u hadisu riječ, najlakše promaknu čovjeku ako je nedovoljno pažljiv. U vrijeme kad nastupa sabah-namaz, ljudi spavaju i lahko se može desiti da prespavaju namaz, a u vrijeme kad nastupa ikindija-namaz oni su još uvijek zaokupljeni dnevnim poslovima ili ih privode kraju, dok se neki odmaraju nakon izvršenih obaveza, a sve to zaokuplja im pažnju i može se desiti da i ne primijete da je sunce već nagnulo zapadu ili počelo zalaziti. Obavljanje ova dva namaza u džematu naročito je zahtjevno, zbog čega je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu naglasio da će i nagrada za njihovo skupno klanjanje biti izuzetna. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 2/33, i Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 13/39.

1054. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onome ko uzme abdest[1] u svojoj kući, a zatim se zaputi u neku od Allahovih kuća, kako bi u njoj obavio jednu od Allahovih strogih naredbi, sa svakim korakom koji napravi briše se po jedno loše djelo, a sa drugim mu se podiže stepen." Hadis bilježi Muslim, 666.

١٠٥٥ - وَعَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ لَا أَعْلَمُ أَحَدًا أَبْعَدَ مِنَ الْمَسْجِدِ مِنْهُ، وَكَانَتْ لَا تُخْطِئُهُ صَلَاةٌ، فَقِيلَ لَهُ: لَوِ اشْتَرَيْتَ حِمَارًا لِتَرْكَبَهُ فِي الظَّلْمَاءِ وَفِي الرَّمْضَاءِ. قَالَ: مَا يَسُرُّنِي أَنَّ مَنْزِلِي إِلَى جَنْبِ الْمَسْجِدِ، إِنِّي أُرِيدُ أَنْ يُكْتَبَ لِي مَمْشَايَ إِلَى الْمَسْجِدِ، وَرُجُوعِي إِذَا رَجَعْتُ إِلَى أَهْلِي. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَدْ جَمَعَ اللَّهُ لَكَ ذَلِكَ كُلَّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1055. Ubejj b. Ka'b, radijallahu anhu, pripovijeda: "Među ensarijama je bio neki čovjek koji nikada nije izostavljao namaz u džamiji, a nisam poznavao nikoga čija je kuća bila udaljenija od džamije. Neko mu reče: 'Šta misliš o tome da sebi kupiš magarca pa da ga na putu do džamije jašeš po pomrčini i po velikim vrućinama?', a on odgovori: 'Ne bih volio da mi je kuća uz samu džamiju. Uistinu želim da mi se pišu koraci koje napravim idući u džamiju i koraci koje napravim vraćajući se svojoj porodici.' Na ove njegove riječi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Uistinu će ti Allah dati sve to što očekuješ.'" Hadis bilježi Muslim, 663.

١٠٥٦ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَلَتِ الْبِقَاعُ حَوْلَ الْمَسْجِدِ، فَأَرَادَ بَنُو سَلِمَةَ أَنْ يَنْتَقِلُوا قُرْبَ الْمَسْجِدِ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُمْ: «بَلَغَنِي أَنَّكُمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَنْتَقِلُوا قُرْبَ الْمَسْجِدِ؟» قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَدْ أَرَدْنَا ذَلِكَ، فَقَالَ: «بَنِي سَلِمَةَ، دِيَارَكُمْ تُكْتَبْ آثَارُكُمْ، دِيَارَكُمْ تُكْتَبْ آثَارُكُمْ»، فَقَالُوا: مَا يَسُرُّنَا أَنَّا كُنَّا تَحَوَّلْنَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَرَوَى الْبُخَارِيُّ مَعْنَاهُ مِنْ رِوَايَةِ أَنَسٍ.

1056. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Zemljišne parcele oko džamije postale su slobodne pa su se pripadnici plemena Benu Selima željeli preseliti u blizinu džamije. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao za njihovu namjeru, rekao im je: 'Do mene je došla vijest da se želite preseliti u blizinu džamije?' 'Da, to smo imali namjeru učiniti, Allahov Poslaniče', odgovoriše oni. Na to im on reče: 'O pripadnici plemena Benu Selima, ne napuštajte svoje kuće, jer sve dok stanujete u njima, pisat će vam se nagrade za korake koje napravite od njih do džamije!', pa je ovo

1. Doslovno, "ko obavi obredno čišćenje – taharet". Izraz *taharet* ovdje smo preveli kao abdest, ali treba naglasiti da on nije ograničen samo na abdest, već se odnosi na svaki od tri načina čišćenja neophodnog za valjanost određenih vjerskih obreda: (1) abdest, (2) kupanje – gusul, i (3) potiranje lica i ruku dlanovima kojima se prethodno dotakla čista zemlja – tejemum.

ponovio još jednom. Kasnije su govorili: 'Ne bismo voljeli da smo se preselili.'" Hadis bilježi Muslim, 665, a i Buhari, 655, bilježi hadis vrlo sličnog značenja, ali ga prenosi Enes, radijallahu anhu.

١٠٥٧ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ أَجْرًا فِي الصَّلَاةِ أَبْعَدُهُمْ إِلَيْهَا مَمْشًى فَأَبْعَدُهُمْ. وَالَّذِي يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ حَتَّى يُصَلِّيَهَا مَعَ الْإِمَامِ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنَ الَّذِي يُصَلِّيهَا ثُمَّ يَنَامُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1057. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najveću nagradu za obavljanje namaza ima onaj čovjek koji, dolazeći na namaz u džamiju, najduže pješači, a potom onaj koji pješači nešto kraće od njega. Onaj ko iščekuje namaz kako bi ga klanjao za imamom ima veću nagradu od onoga koji klanja pa zaspi."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 651, i Muslim, 662.

١٠٥٨ - وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «بَشِّرُوا الْمَشَّائِينَ فِي الظُّلَمِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ.

1058. Burejda, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "One koji po noćnim tminama hode do džamija obradujte potpunom svjetlošću na Sudnjem danu." Hadis bilježe Ebu Davud, 561, i Tirmizi, 223.

١٠٥٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الْخَطَايَا، وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: «إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ، وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ، فَذَلِكُمُ الرِّبَاطُ، فَذَلِكُمُ الرِّبَاطُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1059. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hoćete li da vas uputim na ono čime će vam Allah pobrisati grijehe i povećati vaše stepene u Džennetu?" "Svakako da hoćemo, Allahov Poslaniče", odgovoriše oni. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Temeljito i potpuno uzimanje abdesta u teškim uvjetima, mnogo koraka do džamije i iščekivanje novog namaza nakon tek obavljenog namaza, to vam je istinski ribat - bdijenje na Allahovom pu-

1. Osoba koja iščekuje namaz kako bi ga klanjala zajedno sa imamom, pa makar i pred kraj namaskog vremena, imat će veću nagradu od onoga koji samostalno obavi namaz u njegovom prvom vremenu. Također, onaj ko iščekuje imama do pred kraj namaskog vremena i klanja namaz sa imamom, ima veću nagradu od onoga koji taj namaz klanja sa imamom bez iščekivanja namaza. Baš kao što veliki broj koraka do džamije povećava nagradu klanjaču, isto tako dugo iščekivanje namaza povećava nagradu onome ko namaz iščekuje.

tu!, to vam je istinski ribat - bdijenje na Allahovom putu!" Hadis bilježi Muslim, 251.

١٠٦٠ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسَاجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ». قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: «إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَـٰجِدَ ٱللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ» [التَّوْبَةُ: ١٨] الْآيَةُ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1060. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada vidite da neki čovjek redovno posjećuje džamije, posvjedočite da je vjernik. Uzvišeni Allah kaže: 'Allahove džamije održavaju oni koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju...' (Et-Tevba, 18)." Hadis bilježi Tirmizi, 3093, koji kaže da je hasen.[1]

❧ 190. *Vrijednost iščekivanja namaza*

١٠٦١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَزَالُ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاةٍ مَا دَامَتِ الصَّلَاةُ تَحْبِسُهُ، لَا يَمْنَعُهُ أَنْ يَنْقَلِبَ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا الصَّلَاةُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1061. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svako od vas je u namazu sve dok ga iščekivanje namaza, i ništa osim toga, bude sprečavalo da se vrati svojoj porodici." Muttefekun alejhi: Buhari, 659, i Muslim, 649.

١٠٦٢ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي مُصَلَّاهُ الَّذِي صَلَّى فِيهِ مَالَمْ يُحْدِثْ، تَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1062. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Meleki donose salavat na nekoga od vas sve dok se nalazi na mjestu na kojem je obavio namaz[2], i sve tako dok ne izgubi abdest. Meleki govore: 'Gospodaru, oprosti mu! Gospodaru, smiluj mu se!'" Hadis bilježi Buhari, 659.

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 322.

2. U ovom je hadisu upotrijebljena riječ *musalla*, koja označava mjesto na kojem čovjek obavlja namaz, odnosno mjesto koje se nalazi ispod njega dok obavlja namaske pokrete, mjesto na kojem stoji, sjedi i na njemu obavlja sedždu. Međutim, ovaj termin isto tako može se odnositi na čitav prostor džamije u kojoj čovjek klanja. U hadisu vrlo sličnog značenja, koji od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, bilježi imam Tirmizi, 331, navodi se: "...i meleki stalno donose salavat na svakoga od vas sve dok boravi u džamiji..." Ovaj hadis svakako podupire mišljenje onih učenjaka koji smatraju da se riječ *musalla* u ovom hadisu odnosi na čitavu džamiju, a ne samo na mjesto na kojem čovjek obavlja namaz.

١٠٦٣ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَّرَ لَيْلَةً صَلَاةَ الْعِشَاءِ إِلَى شَطْرِ اللَّيْلِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ بَعْدَمَا صَلَّى فَقَالَ: «صَلَّى النَّاسُ وَرَقَدُوا وَلَمْ تَزَالُوا فِي صَلَاةٍ مُنْذُ انْتَظَرْتُمُوهَا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1063. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom odgodio klanjanje jacija-namaza sve do pola noći, pa nakon što ga je klanjao, okrenuo se prema nama i rekao: "Neki su ljudi već klanjali jacija-namaz, zatim su legli, a sve vrijeme dok ste vi čekali da ga klanjate, bili ste u namazu." Hadis bilježi Buhari, 572.

❧ 191. *Vrijednost namaza u džematu*

١٠٦٤ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1064. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Namaz obavljen u džematu bolji je i vredniji dvadeset sedam puta od namaza koji se klanja pojedinačno." Muttefekun alejhi: Buhari, 645, i Muslim, 650.

١٠٦٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي جَمَاعَةٍ تُضَعَّفُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ وَفِي سُوقِهِ خَمْسًا وَعِشْرِينَ ضِعْفًا، وَذَلِكَ أَنَّهُ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ، لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا الصَّلَاةُ، لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً إِلَّا رُفِعَتْ لَهُ بِهَا دَرَجَةٌ، وَحُطَّتْ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ، فَإِذَا صَلَّى لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَيْهِ مَا دَامَ فِي مُصَلَّاهُ، مَا لَمْ يُحْدِثْ، تَقُولُ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ. وَلَا يَزَالُ فِي صَلَاةٍ مَا انْتَظَرَ الصَّلَاةَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ.

1065. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Namaz koji čovjek klanja u džematu bolji je od namaza koji klanja u svojoj kući ili namaza koji klanja na tržnici za više od dvadeset pet puta. To je zato što će onaj ko propisno i potpuno uzme abdest i ode u džamiju – a jedini razlog zbog kojeg je izašao bude namaz – sa svakim korakom koji napravi biti uzdignut za jedan stepen i bit će mu oprošten jedan grijeh. Kada klanja namaz, sve dok je u džamiji i dok ne izgubi abdest, meleki će na njega neprestano donositi salavat, govoreći: 'Gospodaru, oprosti mu! Gospodaru, smiluj mu se!' On će biti u namazu sve dok bude iščekivao namaz." Muttefekun alejhi: Buhari, 647, i Muslim, 649, a ovo je Buharijeva verzija hadisa.

١٠٦٦ - وَعَنْهُ، قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ أَعْمَى فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَيْسَ لِي قَائِدٌ يَقُودُنِي إِلَى الْمَسْجِدِ، فَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُرَخِّصَ لَهُ فَيُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ، فَرَخَّصَ لَهُ، فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ فَقَالَ لَهُ: «هَلْ تَسْمَعُ النِّدَاءَ بِالصَّلَاةِ؟» قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «فَأَجِبْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1066. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je jedan slijepac došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Allahov Poslaniče, ja nemam vodiča koji bi me doveo do džamije", pa je od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tražio da mu dozvoli da klanja u kući, što mu je on i dozvolio. Kada je slijepac pošao, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozva ga i upita: "Čuješ li poziv na namaz?" "Čujem", odgovori on. "Onda mu se odazovi", reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Hadis bilježi Muslim, 653.

١٠٦٧ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ - وَقِيلَ: عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ الْمَعْرُوفِ بِابْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ الْمُؤَذِّنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْمَدِينَةَ كَثِيرَةُ الْهَوَامِّ وَالسِّبَاعِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَسْمَعُ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، فَحَيَّهَلًا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1067. Abdullah, a neki kažu da mu je ime Amr b. Kajs, koji je poznatiji kao Ibn Ummu Mektum, radijallahu anhu, i koji je bio mujezin, rekao je: "O Allahov Poslaniče, uistinu u Medini ima dosta otrovnih gmizavaca i zvijeri."[1] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Čuješ 'hajje ales-salah – dođite na namaz, hajje alel-felah – dođite na spas', pa odazovi se i dođi!" Hadis bilježi Ebu Davud 553, sa dobrim lancem prenosilaca.

١٠٦٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِحَطَبٍ فَيُحْتَطَبَ، ثُمَّ آمُرَ بِالصَّلَاةِ فَيُؤَذَّنَ لَهَا، ثُمَّ آمُرَ رَجُلًا فَيَؤُمَّ النَّاسَ ثُمَّ أُخَالِفَ إِلَى رِجَالٍ فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1068. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, htio sam da naredim da se sakupe drva, zatim da naredim da se prouči ezan za namaz, potom da nekom čovjeku naredim da ljudima kao imam predvodi namaz, a da onda odem do ljudi koji ne prisustvuju namazu u džematu, pa da popalim njihove kuće." Muttefekun alejhi: Buhari, 644, i Muslim, 651.

١٠٦٩ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ تَعَالَى غَدًا مُسْلِمًا فَلْيُحَافِظْ عَلَى هَؤُلَاءِ الصَّلَوَاتِ حَيْثُ يُنَادَى بِهِنَّ، فَإِنَّ اللَّهَ شَرَعَ لِنَبِيِّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُنَنَ الْهُدَى وَإِنَّهُنَّ مِنْ سُنَنِ الْهُدَى، وَلَوْ أَنَّكُمْ صَلَّيْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ كَمَا يُصَلِّي هَذَا الْمُتَخَلِّفُ فِي بَيْتِهِ لَتَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ، وَلَوْ تَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ

1. Konstatacijom kako na putu do džamije ima mnogo gmizavaca i zvijeri, ovaj ashab, koji je bio slijep, indirektno je tražio da ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodi obaveze dolaska u džemat. Ovaj je hadis jedan od dokaza koje kao argument navode učenjaci koji smatraju da je klanjanje u džematu muškarcima stroga obaveza.

لَضَلَلْتُمْ، وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا وَمَا يَتَخَلَّفُ عَنْهَا إِلَّا مُنَافِقٌ مَعْلُومُ النِّفَاقِ، وَلَقَدْ كَانَ الرَّجُلُ يُؤْتَى بِهِ، يُهَادَى بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ حَتَّى يُقَامَ فِي الصَّفِّ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ، قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَّمَنَا سُنَنَ الْهُدَى، وَإِنَّ مِنْ سُنَنِ الْهُدَى الصَّلَاةُ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِي يُؤَذَّنُ فِيهِ.

1069. Ibn Mesud, radijallahu anhu, rekao je: "Koga raduje i veseli da sutra Uzvišenog Allaha susretne kao musliman, neka dobro vodi računa o ovim namazima kad god se na njih iz džamija poziva. Uistinu je Uzvišeni Allah vašem Vjerovjesniku propisao uputu i njene puteve, a i namazi se ubrajaju u uputu i njene puteve. Kada biste vi klanjali namaz u svojim kućama, kako to već čini onaj ko klanja u svojoj kući, tada biste napustili sunnet svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ako napustite sunnet svoga Poslanika, onda ćete zalutati. Vidio sam da između nas namaz u džematu nije izostavljao niko osim očiti munafik čije je licemjerstvo bilo općepoznato. Ponekad je na zajednički namaz čovjek znao biti donesen između druge dvojice ljudi koji bi ga pridržavali kako bi stao u saf." Hadis bilježi Muslim, 654.

U drugoj verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio nas je putevima upute, a u puteve upute spada i obavljanje namaza u svakoj džamiji u kojoj se uči ezan."

١٠٧٠ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مِنْ ثَلَاثَةٍ فِي قَرْيَةٍ وَلَا بَدْوٍ لَا تُقَامُ فِيهِمُ الصَّلَاةُ إِلَّا قَدِ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ. فَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ، فَإِنَّمَا يَأْكُلُ الذِّئْبُ مِنَ الْغَنَمِ الْقَاصِيَةَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1070. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Ukoliko trojica ljudi, bilo da se nalaze na selu ili u pustom predjelu, ne uspostave namaz u džematu, takve je šejtan već savladao. Zato se držite džemata, jer uistinu vuk jede onu ovcu koja se odvoji od stada." Hadis bilježi Ebu Davud, 547, sa dobrim lancem prenosilaca.

❧ 192. *Podsticanje na obavljanje sabaha i jacije u džematu*

١٠٧١ - عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ، فَكَأَنَّمَا قَامَ نِصْفَ اللَّيْلِ وَمَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِي جَمَاعَةٍ، فَكَأَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ كُلَّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةِ التِّرْمِذِيِّ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ

شَهِدَ الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ كَانَ لَهُ قِيَامُ نِصْفِ لَيْلَةٍ، وَمَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ وَالْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ، كَانَ لَهُ كَقِيَامِ لَيْلَةٍ». قَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1071. Osman b. Affan, radijallahu anhu, kazuje da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ko jacija-namaz klanja u džematu, kao da je klanjao pola noći, a ko i sabah-namaz klanja u džematu, kao da je klanjao čitavu noć." Hadis bilježi Muslim, 656.

U verziji koju bilježi Tirmizi, a prenosi je od Osmana b. Affana, radijallahu anhu, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude prisustvovao jacija-namazu u džematu, ima nagradu kao da je u namazu probdio pola noći, a ko i jaciju i sabah-namaz klanja u džematu, takav kao da je čitavu noć probdio u namazu." Hadis bilježi Tirmizi, 221, koji kaže da je hasen-sahih.

١٠٧٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَقَدْ سَبَقَ بِطُولِهِ.

1072. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bi ljudi znali šta se sve krije u jacijskom i sabahskom namazu, oni bi na njih dolazili pa makar pužući." Muttefekun alejhi: Buhari, 654, i Muslim, 437, a prethodno je naveden u punoj verziji, pod brojem 1033.

١٠٧٣ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ صَلَاةٌ أَثْقَلَ عَلَى الْمُنَافِقِينَ مِنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَالْعِشَاءِ وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1073. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Za munafike nema težih namaza od sabahskog i jacijskog namaza, a kada bi samo znali šta se u njima nalazi, na njih bi dolazili pa makar pužući." Muttefekun alejhi: Buhari, 657, i Muslim, 437.

❧ 193. *O propisanim namazima mora se strogo voditi računa i najstrože je zabranjeno izostavljati ih, a onima koji to čine prijeti se velikom kaznom*

Uzvišeni Allah kaže:

حَـٰفِظُوا۟ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلْوُسْطَىٰ ... ﴿٢٣٨﴾

Redovno namaz obavljajte, naročito onaj krajem dana... (El-Bekara, 238)

... فَإِن تَابُوا۟ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ فَخَلُّوا۟ سَبِيلَهُمْ ... ﴿٥﴾

...Pa ako se pokaju i budu namaz obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru... (Et-Tevba, 5)

١٠٧٤ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «الصَّلَاةُ عَلَى وَقْتِهَا». قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «بِرُّ الْوَالِدَيْنِ». قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1074. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Upitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koje je od svih djela najbolje?' 'Namaz obavljen u propisano vrijeme', odgovori on. 'A zatim?', upitah ga, a on reče: 'Dobročinstvo prema roditeljima.' 'Zatim koje?', upitah ga opet, a on odgovori: 'Borba na Allahovom putu.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 527, i Muslim, 85.

١٠٧٥ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1075. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Islam se temelji na petero: svjedočenju da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik, klanjanju namaza, davanju zekata, obavljanju hadža i postu mjeseca ramazana." Muttefekun alejhi: Buhari, 8, i Muslim, 16.

١٠٧٦ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1076. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik, dok ne budu klanjali namaz i davali zekat. Ako oni tako postupe, tada im garantiram sigurnost za njihove živote i njihove imetke, osim ako se ogriješe o propise islama, a njihov konačni obračun pripada Uzvišenom Allahu." Muttefekun alejhi: Buhari, 25, i Muslim, 22.

١٠٧٧ - وَعَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ: «إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ، فَادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1077. Muaz, radijallahu anhu, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me u Jemen i rekao: 'Ti odlaziš narodu koji su sljedbenici Knjige, pa ih prvo pozovi da posvjedoče da nema boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik. Ako se oni tome pokore, onda ih obavijesti da im je Uzvišeni Allah kao strogu obavezu propisao pet namaza u toku svakog dana i noći. Ako se tome pokore, obavijesti ih da im je Uzvišeni Allah strogo propisao davanje zekata koji će se uzimati od njihovih bogataša i onda se dijeliti njihovim siromasima. Ako se i tome pokore, onda ne diraj ono što je u njihovom imetku najvrednije, i dobro se čuvaj dove onoga kome je učinjena nepravda jer između nje i Allaha ne postoji nikakva prepreka.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1496, i Muslim, 19.

١٠٧٨ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1078. Džabir, radijallahu anhu, kazuje da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Između čovjeka i mnogoboštva i nevjerstva nalazi se napuštanje klanjanja namaza." Hadis bilježi Muslim, 82.

١٠٧٩ - وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1079. Burejda, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ugovor između nas, muslimana, i njih, munafika, jeste namaz, pa ko ostavi namaz, postao je nevjernik."[1] Hadis bilježi Tirmizi, 2621, koji kaže da je hasen-sahih.

١٠٨٠ - وَعَنْ شَقِيقِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ التَّابِعِيِّ الْمُتَّفَقِ عَلَى جَلَالَتِهِ رَحِمَهُ اللَّهُ، قَالَ: كَانَ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَرَوْنَ شَيْئًا مِنَ الْأَعْمَالِ تَرْكُهُ كُفْرٌ غَيْرَ الصَّلَاةِ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي كِتَابِ الْإِيمَانِ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1080. Šekik b. Abdullah, uzoriti tabiin, izuzetno cijenjen i poštovan, kaže: "Ashabi, Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi, nevjerstvom

1. Izrazom "ugovor", koji se u hadisu navodi, aludira se na ugovore o nenapadanju i dobrim odnosima koje su muslimani sklapali sa nekim idolopokloničkim plemenima i drugim skupinama nevjernika. Munafici, osobe koje su samo prividno primile islam, a u srcu su ostale nevjernici, uživaju status sličan statusu ovih nevjernika – dokle god se budu prikazivali kao muslimani i dok budu izvršavali sve dužnosti kojima su muslimani obavezani, pa makar to i činili tek formalno, uživat će zaštitu muslimana. Ali, ako prestanu obavljati namaz, koji je temelj islama, time će izgubiti dotadašnji status, "prekršit će ugovor", i svrstat će se u onu kategoriju nevjernika s kojima su muslimani u neprijateljskim odnosima. Neki učenjaci smatraju da se zamjenica "njih" u hadisu odnosi i na muslimane koji prestanu klanjati namaz, ne samo munafike. Vidjeti: Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, 6/563.

nisu smatrali ostavljanje nijednog djela, osim ostavljanja namaza."[1] Hadis bilježi Tirmizi, 2622, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٠٨١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عَمَلِهِ صَلَاتُهُ، فَإِنْ صَلُحَتْ، فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ، وَإِنْ فَسَدَتْ، فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ، فَإِنِ انْتَقَصَ مِنْ فَرِيضَتِهِ شَيْئًا، قَالَ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ: انْظُرُوا هَلْ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ، فَيُكَمَّلُ بِهَا مَا انْتَقَصَ مِنَ الْفَرِيضَةِ؟ ثُمَّ تَكُونُ سَائِرُ أَعْمَالِهِ عَلَى هَذَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1081. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvo za što će čovjek od svih svojih djela na Sudnjem danu polagati račun jeste namaz. Ako mu namaz bude ispravan, spasio se i uspio je, a ako on bude neispravan, izgubljen je i upropašten. Ako mu bude nedostajalo farzova, Uzvišeni i Svevišnji Gospodar reći će: 'Pogledajte ima li Moj rob dobrovoljnih namaza - nafila, kako bi mu se upotpunilo ono što mu nedostaje od farzova!' Zatim će na isti način polagati račun za ostala svoja djela." Hadis bilježi Tirmizi, 413, koji kaže da je hasen.

❧ 194. *Vrijednost prvog safa i naredba o popunjavanju, poravnavanju i zbijanju prvih safova*

١٠٨٢ - عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «أَلَا تَصُفُّونَ كَمَا تُصُفُّ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا؟» فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ تَصُفُّ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا؟ قَالَ: «يُتِمُّونَ الصُّفُوفَ الْأُوَلَ، وَيَتَرَاصُّونَ فِي الصَّفِّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1082. Džabir b. Semura, radijallahu anhuma, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, istupio je pred nas i rekao nam: 'Zar se nećete poredati u safove onako kako to čine meleki kod svoga Gospodara?' 'A kako se, Allahov Poslaniče, meleki redaju u safove kod svoga Gospodara?', upitasmo, a on odgovori: 'Tako što upotpune prve safove i dobro se u njima zbiju.'" Hadis bilježi Muslim, 430.

1. Svi islamski učenjaci, bez izuzetka, zastupaju jednoglasan stav da je nevjernik svaka osoba koja osporava obavezu obavljanja namaza, ili se s namazom ismijava ili čak klanja ali tvrdi da namaz nije stroga dužnost. Kad je riječ o osobi koja iz lijenosti i nemara ne obavlja namaz, ali ne negira da je obavljanje namaza stroga dužnost propisana muslimanima i jedan od temelja islama, većina islamskih učenjaka ovakvu osobu ne ubraja u nevjernike. Ovi su učenjaci termin *kufr*, koji se u mnogobrojnim hadisima povezuje sa osobom koja ne klanja namaz, protumačili kao upozorenje na pogubnost tog čina i prijetnju. Tim hadisima ukazuje se na to da je ostavljanje namaza početak identificiranja s nevjernicima, što ubrzo može dovesti do otvorenog nevjerstva i čovjekove propasti na oba svijeta.

١٠٨٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهِمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهَمُوا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1083. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bi ljudi znali kolika je vrijednost ezana i prvog safa, oni bi, kada na drugi način osim bacanjem kocke ne bi mogli odrediti ko će učiti ezan ili klanjati u prvom safu - tako i uradili." Muttefekun alejhi: Buhari, 615, i Muslim, 437.

١٠٨٤ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1084. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji safovi muškaraca jesu prvi, a najgori su za njih zadnji safovi; najbolji safovi žena jesu zadnji, a najgori su za njih prvi safovi."[1] Hadis bilježi Muslim, 440.

١٠٨٥ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى فِي أَصْحَابِهِ تَأَخُّرًا، فَقَالَ لَهُمْ: «تَقَدَّمُوا فَأْتَمُّوا بِي، وَلْيَأْتَمَّ بِكُمْ مَنْ بَعْدَكُمْ، لَا يَزَالُ قَوْمٌ يَتَأَخَّرُونَ حَتَّى يُؤَخِّرَهُمُ اللَّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1085. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio neke ashabe kako oklijevaju popuniti prednje safove pa im je rekao: "Pristupite naprijed i povodite se za mnom, a neka se za vama povode oni koji dođu nakon vas. Ljudi neće prestati oklijevati da klanjaju u prednjim safovima sve dok ih Allah ne unazadi."[2] Hadis bilježi Muslim, 438.

١٠٨٦ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ مَنَاكِبَنَا فِي الصَّلَاةِ، وَيَقُولُ: «اسْتَوُوا وَلَا تَخْتَلِفُوا فَتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ، لِيَلِيَنِي مِنْكُمْ أُولُوا الْأَحْلَامِ وَالنُّهَى، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Za muškarce su prvi safovi uvijek najbolji i namaz u njima je za njih najvredniji, a za žene su zadnji safovi najbolji kada klanjaju u istoj prostoriji sa muškarcima, kako bi bile što dalje od muškaraca. Međutim, ukoliko žene klanjaju u posebnom prostoru, koji je u potpunosti odvojen od dijela gdje klanjaju muškarci, tada je i za njih namaz u prvim safovima vredniji od namaza u zadnjim safovima.

2. Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "neka se za vama povode oni koji dođu nakon vas", imam Nevevi tumači ovako: "Neka rade isto ono što i ja prateći ono što vi radite jer vi pratite mene", a riječi: "Ljudi neće prestati oklijevati da klanjaju u prednjim safovima sve dok ih Allah ne unazadi", prema njegovom tumačenju znače: "Ljudi neće prestati zaostajati za prednjim safovima sve dok ih Allah ne zapostavi i dok im ne uskrati Svoju milost ili dobrotu", a Allah najbolje zna. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 4/158.

1086. Ebu Mesud, radijallahu anhu, kaže: "Pred početak namaza Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tapšao bi nas po ramenima, govoreći: 'Poravnajte se i nemojte se razilaziti kako vam se srca ne bi razjedinila. Neka odmah iza mene stanu oni punoljetni i razboriti, a zatim oni koji im u tom pogledu najviše sliče, a zatim oni koji im u tom pogledu najviše sliče.'" Hadis bilježi Muslim, 432.

١٠٨٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سَوُّوا صُفُوفَكُمْ، فَإِنَّ تَسْوِيَةَ الصَّفِّ مِنْ تَمَامِ الصَّلَاةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةِ الْبُخَارِيِّ: «فَإِنَّ تَسْوِيَةَ الصُّفُوفِ مِنْ إِقَامَةِ الصَّلَاةِ».

1087. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Poravnajte svoje safove! Uistinu je poravnavanje safova dio potpunosti i cjelovitosti namaza." Muttefekun alejhi: Buhari, 723, i Muslim, 433.

U verziji koju bilježi Buhari navodi se: "...jer je poravnavanje safova dio namaza."

١٠٨٨ - وَعَنْهُ، قَالَ: أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ، فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَجْهِهِ فَقَالَ: «أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ وَتَرَاصُّوا، فَإِنِّي أَرَاكُمْ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ بِلَفْظِهِ، وَمُسْلِمٌ بِمَعْنَاهُ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِلْبُخَارِيِّ: وَكَانَ أَحَدُنَا يُلْزِقُ مَنْكِبَهُ بِمَنْكِبِ صَاحِبِهِ وَقَدَمَهُ بِقَدَمِهِ.

1088. Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Proučen je ikamet za namaz, pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo prema nama i rekao: 'Oformite i dobro zbijte svoje safove, ja vas uistinu vidim iza svojih leđa.'" Hadis bilježi Buhari, 719, i ovo je njegova verzija. Muslim, 434, bilježi ovaj hadis, ali s nešto drugačijim rasporedom riječi i rečenica.

U jednoj verziji imama Buharija još se navodi da je Enes rekao: "Tako bismo rame priljubili uz rame svoga druga, a stopalo bismo priljubili uz njegovo stopalo."

١٠٨٩ - وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَتُسَوُّنَّ صُفُوفَكُمْ، أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ وُجُوهِكُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُسَوِّي صُفُوفَنَا، حَتَّى كَأَنَّمَا يُسَوِّي بِهَا الْقِدَاحَ، حَتَّى رَأَى أَنَّا قَدْ عَقَلْنَا عَنْهُ. ثُمَّ خَرَجَ يَوْمًا فَقَامَ حَتَّى كَادَ يُكَبِّرُ، فَرَأَى رَجُلًا بَادِيًا صَدْرُهُ مِنَ الصَّفِّ فَقَالَ: «عِبَادَ اللَّهِ، لَتُسَوُّنَّ صُفُوفَكُمْ، أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ وُجُوهِكُمْ».

1089. Nu'man b. Bešir, radijallahu anhuma, pripovijeda: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Ili ćete poravnati

svoje safove ili će vas Allah razjediniti[1]'." Muttefekun alejhi: Buhari, 717, i Muslim, 436.

U Muslimovoj verziji navodi se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poravnavao je naše safove kao da ispravlja strijelu. Tako bi činio sve dok ne bi vidio da smo shvatili šta želi od nas. Jednog dana izašao je i zastao, te malo prije nego što će donijeti početni tekbir, ugleda čovjeka čija su prsa bila isturena iz safa, pa reče: 'O Allahovi robovi, ili ćete vi poravnati svoje safove ili će Allah vaša srca razjedinjenim učiniti!'"

١٠٩٠ - وَعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَخَلَّلُ الصَّفَّ مِنْ نَاحِيَةٍ إِلَى نَاحِيَةٍ، يَمْسَحُ صُدُورَنَا وَمَنَاكِبَنَا، وَيَقُولُ: «لَا تَخْتَلِفُوا فَتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ». وَكَانَ يَقُولُ: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الصُّفُوفِ الْأُوَلِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1090. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prolazio bi kroz safove s jedne na drugu stranu, dodirivao bi nas po prsima i ramenima, govoreći: 'Nemojte se razilaziti[2], pa da vam se srca razjedine', i govorio je: 'Uistinu Uzvišeni Allah i Njegovi meleki donose salavat na prve safove.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 664, sa dobrim lancem prenosilaca.

١٠٩١ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَقِيمُوا الصُّفُوفَ وَحَاذُوا بَيْنَ الْمَنَاكِبِ، وَسُدُّوا الْخَلَلَ، وَلِينُوا بِأَيْدِي إِخْوَانِكُمْ، وَلَا تَذَرُوا فُرُجَاتٍ لِلشَّيْطَانِ، وَمَنْ وَصَلَ صَفًّا وَصَلَهُ اللَّهُ، وَمَنْ قَطَعَ صَفًّا قَطَعَهُ اللَّهُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1091. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oformite safove, sastavite ramena, popunite

1. U hadisu se doslovno kaže: "ili će Allah vaša *lica* razjedinjenim učiniti". Ovu su prijetnju neki učenjaci shvatili doslovno, smatrajući da se osobama koje ne poravnavaju safove prijeti izokretanjem lica unatrag, njegovim izobličavanjem ili unakazivanjem. Dakle, prema njihovom mišljenju, ovaj hadis znači: "ili će Allah vaša lica izobličenim učiniti", ili pak znači: "ili će Allah vaša lica unatrag izokrenuti". U prilog tom tumačenju navode hadis koji bilježi Buhari, 691, a koji ukazuje na to da će Uzvišeni Allah izobličiti i u glavu magarca pretvoriti lice onoga ko u toku zajedničkog namaza prije imama diže glavu sa sedžde. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari,* 2/242–243. Imam Nevevi u komentaru Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "ili će Allah vaša lica razjedinjenim učiniti", kaže: "Znači da će Uzvišeni Allah među vas unijeti neprijateljstvo, mržnju i razjedinjenost srca. U vezi s tim uobičajena je upotreba sljedeće fraze: 'Lice mu se zbog mene promijenilo', tj. na njegovom je licu vidljiva promjena jer me njegovo srce ne podnosi..." Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim,* 4/157.

2. Riječ "razilaziti" na ovom mjestu znači: nemojte ni prsima ni stopalima izlaziti van safa, nemojte stršiti ni naprijed ni nazad, već saf poravnajte.

praznine i nježno dotičite ruke svoje braće[1]! Ne ostavljajte praznine za šejtana! Ko popuni saf, Allah će upotpuniti Svoju milost prema njemu, a ko prekine saf, Allah će mu uskratiti Svoju milost i zaštitu." Hadis bilježi Ebu Davud, 666, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٠٩٢ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «رُصُّوا صُفُوفَكُمْ، وَقَارِبُوا بَيْنَهَا، وَحَاذُوا بِالْأَعْنَاقِ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرَى الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ مِنْ خَلَلِ الصَّفِّ، كَأَنَّهَا الْحَذَفُ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

1092. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zbijte safove i približite ih jedne drugima! Poredajte se tako da vam vratovi budu u liniji! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, vidim šejtana kako se poput malog crnog janjeta provlači kroz praznine u safu!" Hadis je sahih i bilježi ga Ebu Davud, 667, sa lancem prenosilaca koji odgovara kriterijima Muslima.

Riječi: "poput malog crnog janjeta", odnose se na vrstu sitnih ovaca koje se najčešće nalaze na području Jemena.

١٠٩٣ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَتِمُّوا الصَّفَّ الْمُقَدَّمَ، ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ، فَمَا كَانَ مِنْ نَقْصٍ فَلْيَكُنْ فِي الصَّفِّ الْمُؤَخَّرِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1093. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Popunite prvi saf, a zatim onaj nakon njega, i tako redom. Ukoliko neki saf bude nepotpun, neka to bude zadnji saf." Hadis bilježi Ebu Davud, 671, sa dobrim lancem prenosilaca.

١٠٩٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى مَيَامِنِ الصُّفُوفِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ، وَفِيهِ رَجُلٌ مُخْتَلَفٌ فِي تَوْثِيقِهِ.

1094. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu Allah i Njegovi meleki donose salavate na desnu stranu safova." Hadis bilježi Ebu Davud, 676, sa lancem prenosilaca koji odgovara kriterijima Muslima. U njegovom lancu prenosilaca nalazi se čovjek oko čije se pouzdanosti učenjaci razilaze.[2]

1. Kada svoju braću budete uzeli za ruke da im pokažete da se u safu trebaju pomjeriti naprijed ili nazad, učinite to pažljivo, blago i nježno. Shodno drugom tumačenju, ovaj dio hadisa mogli bismo prevesti i na sljedeći način: "i nježno razmaknite ramena", kako bi pridošlica u saf lahko mogao ući. Postoje i druga tumačenja. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 2/258.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daifut-tergib*, 259. Treba napomenuti da je ovaj hadis zabilježen i u drugom obliku koji su hadiski stručnjaci ocijenili vjerodostojnim, a u kojem se

١٠٩٥ - وَعَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْبَبْنَا أَنْ نَكُونَ عَنْ يَمِينِهِ، يُقْبِلُ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: «رَبِّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ - أَوْ تَجْمَعُ - عِبَادَكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1095. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, kazuje: "Kada smo klanjali za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, voljeli smo biti s njegove desne strane tako da bi se on (predajući selam) licem okrenuo prvo prema nama. Čuo sam ga kako kaže: 'Rabbi kinī azābeke jevme teb'asu - ili je rekao: tedžmeu - ibādek! - Gospodaru, sačuvaj me Svoje kazne na Dan kada proživiš - ili je rekao: sakupiš - Svoje robove!'" Hadis bilježi Muslim, 709.

١٠٩٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَسِّطُوا الْإِمَامَ، وَسُدُّوا الْخَلَلَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1096. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka vam imam bude na sredini i popunite svaku prazninu u safovima."[1] Hadis bilježi Ebu Davud, 681.[2]

❧ 195. *Vrijednost pritvrđenih sunneta koji se klanjaju uz farzove i propisani broj rekata*

١٠٩٧ - عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أُمِّ حَبِيبَةَ رَمْلَةَ بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يُصَلِّي لِلَّهِ تَعَالَى كُلَّ يَوْمٍ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً تَطَوُّعًا غَيْرَ الْفَرِيضَةِ، إِلَّا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ، أَوْ: إِلَّا بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ فِي الْجَنَّةِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1097. Majka pravovjernih Ummu Habiba Remla bint Ebu Sufjan, radijallahu anhuma, prenosi da je čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Nema nijednog pokornog muslimana koji svaki dan Uzvišenom Allahu klanja dvanaest rekata nafile - dobrovoljnog namaza, mimo farzova, a da mu Allah zbog toga neće sagraditi kuću u Džennetu - ili je rekao: a da mu neće biti sagrađena kuća u Džennetu.'" Hadis bilježi Muslim, 728.

navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu Allah i Njegovi meleki donose salavate na one koji spajaju i popunjavaju safove." Bilježe ga Ibn Huzejma, *Sahih*, 1550, Ibn Hibban, *Sahih*, 2163, Hakim, 1/334, 775, i drugi od Abdullaha b. Vehba, koji kaže da mu je ovaj hadis prenio Usama b. Zejd.

1. Neka imam ispred vas zauzme takav položaj da se otprilike nalazi na sredini safova koje ste oformili, tako da vas i sa njegove lijeve i desne strane bude približno isti broj. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 2/265.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 329.

١٠٩٨ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْجُمُعَةِ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1098. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "Klanjao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, dva rekata prije i dva rekata poslije podnevskog farz-namaza, dva rekata poslije džume, dva rekata poslije akšamskog farza i dva rekata poslije jacijskog farz-namaza." Muttefekun alejhi: Buhari, 1169, i Muslim, 729.

١٠٩٩ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ» وَقَالَ فِي الثَّالِثَةِ: «لِمَنْ شَاءَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1099. Abdullah b. Mugaffel, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Između svaka dva ezana je namaz, između svaka dva ezana je namaz, između svaka dva ezana je namaz", a treći put je dodao: "za onoga ko želi." Muttefekun alejhi: Buhari, 628, i Muslim, 838.

Pod izrazom "dva ezana" misli se na ezan i ikamet.

❧ 196. *Pritvrđenost klanjanja dva rekata sabahskog sunneta*

١١٠٠ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَدَعُ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ، وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْغَدَاةِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1100. Aiša, radijallahu anha, prenosi da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije propuštao klanjati četiri rekata sunneta prije podnevskog farza, niti dva rekata sunneta prije sabahskog farza." Hadis bilježi Buhari, 1182.

١١٠١ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى شَيْءٍ مِنَ النَّوَافِلِ أَشَدَّ تَعَاهُدًا مِنْهُ عَلَى رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1101. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ni o jednom dobrovoljnom namazu nije vodio više računa nego što je vodio o dva rekata sabahskog sunneta." Muttefekun alejhi: Buhari, 1163, i Muslim, 724.

١١٠٢ - وَعَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «رَكْعَتَا الْفَجْرِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «لَهُمَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا جَمِيعًا».

1102. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dva rekata sabahskog sunneta bolja su od čitavog dunjaluka i svega što je na njemu." Hadis bilježi Muslim, 725.

U drugoj verziji navodi se: "Dva rekata sabahskog sunneta draža su mi od čitavog dunjaluka."

١١٠٣ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ بِلَالِ بْنِ رَبَاحٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، مُؤَذِّنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُؤْذِنَهُ بِصَلَاةِ الْغَدَاةِ، فَشَغَلَتْ عَائِشَةُ بِلَالًا بِأَمْرٍ سَأَلَتْهُ عَنْهُ حَتَّى أَصْبَحَ جِدًّا، فَقَامَ بِلَالٌ فَآذَنَهُ بِالصَّلَاةِ، وَتَابَعَ أَذَانَهُ، فَلَمْ يَخْرُجْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا خَرَجَ صَلَّى بِالنَّاسِ، فَأَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ شَغَلَتْهُ بِأَمْرٍ سَأَلَتْهُ عَنْهُ حَتَّى أَصْبَحَ جِدًّا، وَأَنَّهُ أَبْطَأَ عَلَيْهِ بِالْخُرُوجِ، فَقَالَ - يَعْنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي كُنْتُ رَكَعْتُ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ» فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ أَصْبَحْتَ جِدًّا؟ فَقَالَ: «لَوْ أَصْبَحْتُ أَكْثَرَ مِمَّا أَصْبَحْتُ، لَرَكَعْتُهُمَا، وَأَحْسَنْتُهُمَا وَأَجْمَلْتُهُمَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1103. Ebu Abdullah Bilal b. Rebah, radijallahu anhu, Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, mujezin, kazuje da je jednom prilikom došao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi ga obavijestio da je nastupilo vrijeme sabah-namaza[1], međutim, Aiša, radijallahu anha, zadržala ga je pitajući ga o nečemu, pa on, sve dok se nije dobro razdanilo, nije uspio uraditi ono zbog čega je došao.[2] (Tek kad je Aiša završila), Bilal je obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je vrijeme da klanjaju i to je ponovio više puta, međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još uvijek nije bio izašao na namaz. Kada je konačno došao, prisutnim je ljudima predvodio sabah-namaz, nakon čega mu je Bilal, pravdajući se, rekao da ga je Aiša, radijallahu anha, zadržala sve dok se nije skoro razdanilo, pitajući ga o nečemu što ju je zanimalo, a da je i Vjerovjesnik došao u džamiju kasnije nego inače. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Klanjao sam dva rekata sabahskog sunneta", a Bilal uzvrati: "Ali, Allahov Poslaniče, bilo se skoro razdanilo?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Da se razdanilo i više nego što jeste, klanjao bih ih što mogu

1. Bilal, radijallahu anhu, svako bi jutro dolazio i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio da je nastupilo vrijeme sabah-namaza. Prišao bi odaji u kojoj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio i rekao: "Es-selamu alejke ejjuhen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuh! Es-salatu, rahimekallah! - Neka je spas na tebe, Vjerovjesniče, i Allahova milost i bereket! Vrijeme je namaza, Allah ti se smilovao." Vidjeti: Taberani, *El-Mu'džemul-evsat*, 8/372, 8910.

2. Iz ove predaje uočavamo koliko je Bilal, radijallahu anhu, poštovao majku vjernika, Aišu, radijallahu anha, pa je nije htio prekinuti kad ga je upitala o nečemu, nego je šutke slušao sve dok nije završila, iako je već počelo svitati, a on je došao sa zadatkom da obavijesti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o nastupanju vakta sabah-namaza. Ovo poštovanje protezalo se na čitavu familiju Ebu Bekra, radijallahu anhu, Aišinog oca, jer je upravo on Bilala, koji je bio rob, otkupio još u Meki, u vrijeme progona muslimana i velikih mučenja i patnji, a potom ga oslobodio.

potpunije i ljepše." Hadis bilježi Ebu Davud, 1257, sa dobrim lancem prenosilaca.

❧ 197. *Sabahski sunnet klanja se kratko; sure koje se na njemu uče i vrijeme kad se klanja*

١١٠٤ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ بَيْنَ النِّدَاءِ وَالْإِقَامَةِ مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُمَا: يُصَلِّي رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ، فَيُخَفِّفُهُمَا حَتَّى أَقُولَ: هَلْ قَرَأَ فِيهِمَا بِأُمِّ الْقُرْآنِ؟

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: كَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ إِذَا سَمِعَ الْأَذَانَ وَيُخَفِّفُهُمَا.

وَفِي رِوَايَةٍ: إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ.

1104. Aiša, radijallahu anha, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, između ezana i ikameta klanjao dva kratka rekata sabahskog sunneta. Muttefekun alejhi: Buhari, 1165, i Muslim, 724.

U drugoj Buharijevoj i Muslimovoj verziji navodi se: "Kada bi čuo ezan, klanjao bi dva rekata sabahskog sunneta i tako bi ih skratio da sam se pitala: 'Da li je i Fatihu na njima proučio?!'"

U još jednoj verziji koju bilježi Muslim kaže se: "Klanjao bi dva rekata sabahskog sunneta onda kada bi čuo ezan i ne bi ih duljio", a u drugoj: "Kada bi nastupila zora, klanjao bi..."

١١٠٥ - وَعَنْ حَفْصَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ لِلصُّبْحِ، وَبَدَا الصُّبْحُ، صَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ لَا يُصَلِّي إِلَّا رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ.

1105. Hafsa, radijallahu anha, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi mujezin proučio ezan za sabah-namaz i zora se ukazala, klanjao dva kratka rekata sabahskog sunneta. Muttefekun alejhi: Buhari, 618, i Muslim, 723.

U verziji koju bilježi imam Muslim kaže se: "Kada bi nastupila zora, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije sabahskog farza ne bi klanjao ništa osim dva kratka rekata sabahskog sunneta."

١١٠٦ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، وَيُوتِرُ بِرَكْعَةٍ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ، وَيُصَلِّي الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْغَدَاةِ، وَكَأَنَّ الْأَذَانَ بِأُذُنَيْهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1106. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, noćni namaz klanjao dva po dva rekata, a pred kraj

noći klanjao bi jedan rekat vitr-namaza, a onda bi prije sabahskog farza klanjao dva kratka rekata baš kao da je čuo da je ikamet već proučen. Muttefekun alejhi: Buhari, 995, i Muslim, 749.

١١٠٧ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقْرَأُ فِي رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ فِي الْأُولَى مِنْهُمَا: «قُولُوٓاْ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْنَا» [الْبَقَرَةُ: ١٣٦] الْآيَةُ الَّتِي فِي الْبَقَرَةِ، وَفِي الْآخِرَةِ مِنْهُمَا: «ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَٱشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ» [آلُ عِمْرَانَ: ٥٢]

وَفِي رِوَايَةٍ: فِي الْآخِرَةِ الَّتِي فِي آلِ عِمْرَانَ: «تَعَالَوْاْ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ» [آلُ عِمْرَانَ: ٦٤]. رَوَاهُمَا مُسْلِمٌ.

1107. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na prvom rekatu sabahskog sunneta učio ajet iz sure El-Bekara: "Recite: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama, i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i unucima, i u ono što je dato Musau i Isau, i u ono što je dato vjerovjesnicima od Gospodara njihovog; mi ne pravimo nikakve razlike među njima, i mi se samo Njemu pokoravamo'" (El-Bekara, 136), a na drugom rekatu učio bi ajet iz sure Alu Imran: "A kada se Isa uvjerio da oni neće da vjeruju, uzviknuo je: 'Koji će biti pomagači moji na Allahovom putu?' 'Mi', rekoše učenici, 'mi ćemo biti pomagači Allahove vjere, mi u Allaha vjerujemo, a ti budi svjedok da smo mi poslušni Njemu!' (Alu Imran, 52)."

U drugoj verziji koju bilježi Muslim navodi se da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na drugom rekatu sabahskog sunneta učio ajet iz sure Alu Imran: "Reci: 'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke: da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!' Pa ako oni ne pristanu, vi recite: 'Budite svjedoci da smo mi muslimani!'" (Alu Imran, 64). Obje verzije hadisa bilježi Muslim, 727.

١١٠٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ فِي رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ: قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1108. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na prvom rekatu sabahskog sunneta učio suru Kul ja ejjuhel-kafirun, a na drugom rekatu suru Kul huvallahu ehad. Hadis bilježi Muslim, 726.

١١٠٩ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: رَمَقْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَهْرًا يَقْرَأُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ: قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1109. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "Mjesec dana sam promatrao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i stalno je na dva rekata prije sabahskog farza učio Kul ja ejjuhel-kafirun na prvom i Kul huvallahu ehad na drugom rekatu." Hadis bilježi Tirmizi, 417, koji kaže da je hasen.

❧ 198. *Nakon što se klanjaju dva rekata sabahskog sunneta, pohvalno je malo prileći na desnu stranu i tako treba postupiti, bez obzira da li je osoba probdjela noć u namazu ili nije*

١١١٠ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ، اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1110. Aiša, radijallahu anha, prenosi da bi se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi klanjao sabahski sunnet, malo ispružio na desnu stranu. Hadis bilježi Buhari, 1165.

١١١١ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِيمَا بَيْنَ أَنْ يَفْرُغَ مِنْ صَلَاةِ الْعِشَاءِ إِلَى الْفَجْرِ إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً يُسَلِّمُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ، وَيُوتِرُ بِوَاحِدَةٍ، فَإِذَا سَكَتَ الْمُؤَذِّنُ مِنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ، وَتَبَيَّنَ لَهُ الْفَجْرُ، وَجَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ، قَامَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ، ثُمَّ اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ، هَكَذَا حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمُؤَذِّنُ لِلْإِقَامَةِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1111. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "U vremenu između jacije i sabaha, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi jedanaest rekata nafila-namaza, predajući selam poslije svaka dva rekata, a namaz bi završio jednim rekatom vitr-namaza. Kada bi mujezin došao i proučio sabahski ezan, a već bi počelo svitati, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao bi i klanjao dva kratka rekata sabahskog sunneta. Nakon toga, ispružio bi se na desnu stranu i u tom bi položaju ostao sve dok mu ponovo ne bi prišao mujezin da ga obavijesti da je vrijeme za ikamet." Hadis bilježi Muslim, 736.

١١١٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ فَلْيَضْطَجِعْ عَلَى يَمِينِهِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ بِأَسَانِيدَ صَحِيحَةٍ. قَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1112. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas klanja dva rekata sabahskog sunneta, neka legne na desnu stranu[1]." Hadis bilježe Ebu Davud, 1261,

1. Nakon što je naveo ovaj hadis, Tirmizi je rekao: "Neki islamski učenjaci smatraju da je to pohvalno učiniti", odnosno, ne radi se o strogoj naredbi.

i Tirmizi, 420, sa vjerodostojnim lancima prenosilaca. Rekao je Tirmizi: "Ovaj je hadis hasen-sahih."

❧ 199. *Podnevski sunneti*

١١١٣ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1113. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kaže: "Klanjao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, dva rekata prije i dva rekata poslije podnevskog farz-namaza." Muttefekun alejhi: Buhari, 1169, i Muslim, 729.

١١١٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَدَعُ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1114. Aiša, radijallahu anha, prenosi da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije izostavljao četiri rekata prije podnevskog farza. Hadis bilježi Buhari, 1182.

١١١٥ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي بَيْتِي قَبْلَ الظُّهْرِ أَرْبَعًا، ثُمَّ يَخْرُجُ فَيُصَلِّي بِالنَّاسِ، ثُمَّ يَدْخُلُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ، وَكَانَ يُصَلِّي بِالنَّاسِ الْمَغْرِبَ، ثُمَّ يَدْخُلُ بَيْتِي فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ، وَيُصَلِّي بِالنَّاسِ الْعِشَاءَ، وَيَدْخُلُ بَيْتِي فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1115. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u mojoj bi kući, prije podne-namaza, klanjao četiri rekata sunneta, a nakon toga otišao bi da ljudima predvodi podne-namaz, a potom bi se vratio i klanjao dva rekata sunneta. Isto tako, ljudima bi predvodio akšam-namaz, nakon čega bi se vratio i onda bi u mojoj kući klanjao dva rekata sunneta. Predvodio bi ljudima i jacija-namaz, pa bi ušao u moju kuću i onda bi klanjao dva rekata sunneta." Hadis bilježi Muslim, 730.

١١١٦ - وَعَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ حَافَظَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ، وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا، حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1116. Ummu Habiba, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je džehennemskoj vatri zabranio onoga ko redovno i ustrajno bude klanjao četiri rekata sunneta prije podnevskog farza i četiri rekata nakon njega." Hadis bilježe Ebu Davud, 1269, i Tirmizi 427, koji kaže da je hasen-sahih.

١١١٧ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي أَرْبَعًا بَعْدَ أَنْ تَزُولَ الشَّمْسُ قَبْلَ الظُّهْرِ، وَقَالَ: «إِنَّهَا سَاعَةٌ تُفْتَحُ فِيهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ، فَأُحِبُّ أَنْ يَصْعَدَ لِي فِيهَا عَمَلٌ صَالِحٌ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1117. Abdullah b. Saib, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je sunce prešlo polovinu neba, klanjao četiri rekata sunneta prije podnevskog farza, a zatim je rekao: "To je vrijeme u kojem se otvaraju nebeske kapije, pa volim da mi se u tom trenutku uzdignu dobra djela." Hadis bilježi Tirmizi, 478, koji kaže da je hasen.

١١١٨ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا لَمْ يُصَلِّ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ، صَلَّاهُنَّ بَعْدَهَا. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1118. Aiša, radijallahu anha, prenosi da, ukoliko kojim slučajem ne bi klanjao četiri rekata sunneta prije podnevskog farza, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi ih nakon njega. Hadis bilježi Tirmizi, 426, koji kaže da je hasen.

❧ 200. *Ikindijski sunneti*

١١١٩ - عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ، يَفْصِلُ بَيْنَهُنَّ بِالتَّسْلِيمِ عَلَى الْمَلَائِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ، وَمَنْ تَبِعَهُمْ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُؤْمِنِينَ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1119. Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, kazuje: "Prije ikindijskog farza, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi četiri rekata sunneta rastavivši ih selamom[1], koji je donosio na Allahu bliske meleke i na muslimane i mu'mine[2] koji se za njima povode." Hadis bilježi Tirmizi, 429, koji kaže da je hasen.

١١٢٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «رَحِمَ اللَّهُ امْرَءًا صَلَّى قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعًا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1120. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah se smilovao osobi koja prije ikindijskog farza klanja četiri rekata." Hadis bilježe Ebu Davud, 1271, i Tirmizi, 430, koji kaže da je hasen.

١١٢١ - وَعَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الْعَصْرِ رَكْعَتَيْنِ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1. Riječi: "rastavivši ih selamom", ne znače da je predavao selam nakon dva rekata, već se njima ukazuje na donošenje selama na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i sve dobre Allahove robove, što je sastavni dio učenja Ettehijjatu na sjedenju u namazu. Klanjao je ikindijski sunnet na način na koji se on i danas obavlja u našim džamijama.

2. Razlika između izraza *muslim* i *mu'min* pojašnjena je u 2. fusnoti na stranici 818.

1121. Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prije ikindijskog farza klanjao dva rekata." Hadis bilježi Ebu Davud, 1272, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.[1]

❧ 201. *Akšamski sunneti prije i poslije farza*

Ranije smo naveli hadise Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, pod brojem 1098, i Aiše, radijallahu anha, pod brojem 1115, koji su vjerodostojni i koji jasno ukazuju na to da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon akšamskog farza klanjao dva rekata sunneta.

١١٢٢ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «صَلُّوا قَبْلَ الْمَغْرِبِ». قَالَ فِي الثَّالِثَةِ: «لِمَنْ شَاءَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1122. Abdullah b. Mugaffel, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klanjajte prije akšamskog farza." Treći put[2] je rekao: "Onaj ko hoće." Hadis bilježi Buhari, 1183.

١١٢٣ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ كِبَارَ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْتَدِرُونَ السَّوَارِيَ عِنْدَ الْمَغْرِبِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1123. Enes, radijallahu anhu, kaže: "Vidio sam stare i ugledne ashabe kako se natječu oko toga ko će od njih stati iza stubova[3] kako bi klanjao sunnete prije akšamskog farza." Hadis bilježi Buhari, 503.

١١٢٤ - وَعَنْهُ، قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ قَبْلَ الْمَغْرِبِ، فَقِيلَ: أَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّاهُمَا؟ قَالَ: كَانَ يَرَانَا نُصَلِّيهِمَا فَلَمْ يَأْمُرْنَا وَلَمْ يَنْهَنَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1124. Enes, radijallahu anhu, rekao je: "U vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali smo dva rekata namaza nakon što bi zašlo

1. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daiful-džami es-sagir ve zijadetuh*, 4568. Ovaj je hadis kontradiktoran predaji koja je mjerodavna, a u kojoj se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije ikindijskog farza klanjao četiri rekata sunneta, što je potvrđeno kao praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Vidjeti hadis 1119.

2. U ovoj verziji, koju bilježi Buhari, ne spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Klanjajte prije akšamskog farza", izgovorio dva puta, međutim, to se zaključuje iz riječi prenosioca hadisa koji je rekao: "Treći put je rekao..." U predaji koju bilježi Ebu Davud, 1283, a prenosi Abdullah el-Muzeni, spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dva puta rekao: "Klanjajte dva rekata prije akšamskog farza..."

3. Ashabi su nastojali klanjati iza stubova kako bi im oni poslužili kao sutra i na taj način umanjili mogućnost da neko prođe ispred njih dok obavljaju namaz. O sutri i prolasku ispred klanjača bit će riječi u hadisu 1758 i u pojašnjenju uz taj hadis.

sunce, a prije akšamskog farza." Neko ga upita: "A da li ih je klanjao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?", a on odgovori: "Viđao nas je kako ih klanjamo i nije nam ni naredio, a ni zabranio da ih klanjamo." Hadis bilježi Muslim, 836.

١١٢٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: كُنَّا بِالْمَدِينَةِ فَإِذَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ لِصَلَاةِ الْمَغْرِبِ ابْتَدَرُوا السَّوَارِيَ، فَرَكَعُوا رَكْعَتَيْنِ، حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ الْغَرِيبَ لَيَدْخُلُ الْمَسْجِدَ فَيَحْسَبُ أَنَّ الصَّلَاةَ قَدْ صُلِّيَتْ مِنْ كَثْرَةِ مَنْ يُصَلِّيهِمَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1125. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Bili smo u Medini, pa kada bi mujezin proučio ezan za akšam-namaz, ashabi bi požurili da stanu naspram džamijskih stubova, pa bi onda klanjali dva rekata sunneta (prije akšamskog farza). Ukoliko bi neki stranac ušao u džamiju, pomislio bi da je namaz već obavljen zbog mnoštva onih koji su klanjali ova dva rekata." Hadis bilježi Muslim, 837.

❧ 202. *Jacijski sunneti prije i poslije farza*

Na ovu temu prethodio je hadis 1098, koji prenosi Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, a u kojem se navodi: "Klanjao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem ... dva rekata poslije jacijskog farz-namaza", i hadis 1099, koji prenosi Abdullah b. Mugaffel, radijallahu anhu, u kojem se kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Između svaka dva ezana je namaz..." Oba hadisa bilježe Buhari i Muslim, kako smo to već naveli.

❧ 203. *Sunneti džuma-namaza*

Na ovu temu govori i hadis 1098, koji prenosi Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, a u kojem se, između ostalog, navodi da je on sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dva rekata poslije džuma-namaza. Muttefekun alejhi: Buhari, 1169, i Muslim, 729.

١١٢٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمُ الْجُمُعَةَ، فَلْيُصَلِّ بَعْدَهَا أَرْبَعًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1126. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas klanja džuma-namaz, neka poslije njega klanja četiri rekata nafile." Hadis bilježi Muslim, 881.

١١٢٧ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يُصَلِّي بَعْدَ الْجُمُعَةِ حَتَّى يَنْصَرِفَ فَيُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1127. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon farza džuma-namaza ne bi klanjao nafilu sve dok ne bi došao kući, pa bi onda u svojoj kući klanjao dva rekata.[1] Hadis bilježi Muslim, 882.

❧ 204. *Pohvalno je i poželjno sve vrste nafila-namaza klanjati u kući, bez obzira na to da li se radi o pritvrđenim sunnetima ili o drugim vrstama nafila; prilikom klanjanja nafile naređeno je da se pomjeri sa mjesta na kojem je obavljen farz-namaz ili da se između farza i nafila-namaza barem nešto progovori*

١١٢٨ - عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «صَلُّوا أَيُّهَا النَّاسُ فِي بُيُوتِكُمْ، فَإِنَّ أَفْضَلَ الصَّلَاةِ صَلَاةُ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1128. Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O ljudi, klanjajte u svojim kućama! Uistinu je najbolji onaj namaz koji čovjek klanja u svojoj kući, osim obaveznih, farz--namaza." Muttefekun alejhi: Buhari, 731, i Muslim, 781.

١١٢٩ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اجْعَلُوا مِنْ صَلَاتِكُمْ فِي بُيُوتِكُمْ، وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1129. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klanjajte neke dobrovoljne namaze i u svojim kućama, nemojte ih pretvarati u mezarluke!" Muttefekun alejhi: Buhari, 432, i Muslim, 777.

١١٣٠ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا قَضَى أَحَدُكُمْ صَلَاتَهُ فِي مَسْجِدِهِ، فَلْيَجْعَلْ لِبَيْتِهِ نَصِيبًا مِنْ صَلَاتِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ جَاعِلٌ فِي بَيْتِهِ مِنْ صَلَاتِهِ خَيْرًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1130. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas klanja namaz u džamiji, neka ostavi dio namaza i klanja ga u svojoj kući, jer uistinu će Allah u kući, zbog njegovog namaza, dati veliko dobro[2]." Hadis bilježi Muslim, 778.

١١٣١ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ عَطَاءٍ أَنَّ نَافِعَ بْنَ جُبَيْرٍ أَرْسَلَهُ إِلَى السَّائِبِ ابْنِ أُخْتِ نَمِرٍ يَسْأَلُهُ عَنْ شَيْءٍ رَآهُ مِنْهُ مُعَاوِيَةُ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ: نَعَمْ، صَلَّيْتُ مَعَهُ الْجُمُعَةَ فِي الْمَقْصُورَةِ، فَلَمَّا سَلَّمَ الْإِمَامُ، قُمْتُ فِي مَقَامِي، فَصَلَّيْتُ، فَلَمَّا

1. Ovaj i prethodni hadis ukazuju na to da je nakon džumanskog farza dozvoljeno klanjati dva ili četiri rekata nafile. Ovu nafilu lijepo je klanjati u džamiji, ali je ljepše ako se klanja kod kuće.

2. U kuću će se spustiti blagoslov zbog dobrovoljnih namaza koji se u njoj klanjaju.

دَخَلَ أَرْسَلَ إِلَيَّ فَقَالَ: لَا تَعُدْ لِمَا فَعَلْتَ. إِذَا صَلَّيْتَ الْجُمُعَةَ، فَلَا تَصِلْهَا حَتَّى تَتَكَلَّمَ أَوْ تَخْرُجَ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَنَا بِذَلِكَ، أَنْ لَا نُوصِلَ صَلَاةً بِصَلَاةٍ حَتَّى نَتَكَلَّمَ أَوْ نَخْرُجَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1131. Omer b. Ata pripovijeda da ga je Nafi b. Džubejr poslao do Saiba, sina Nemirove sestre, da ga upita o nečemu što je Muavija vidio da Saib prakticira u namazu, pa mu je Saib rekao: "Da, klanjao sam s njim džuma-namaz u maksuri[1], pa kada je imam predao selam, ja sam ustao i odmah na tom istom mjestu klanjao nafile. Nakon što je Muavija ušao u kuću[2], poslao je po mene i rekao mi: 'Nikada više nemoj uraditi onako kako si sad postupio! Nakon što klanjaš farz džuma-namaza, nemoj odmah pristupiti klanjanju drugog namaza[3] sve dok ne progovoriš ili dok se ne pomjeriš s mjesta na kojem si klanjao, jer, uistinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako nam je naredio: da ne spajamo namaz sa namazom, već da između namazā makar progovorimo ili se pomjerimo s mjesta na kojem smo klanjali.'" Hadis bilježi Muslim, 883.

❧ 205. *Podsticanje na obavljanje vitr-namaza, koji spada u pritvrđene sunnete i preciziranje vremena u kojem se klanja*

١١٣٢ - عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: الْوِتْرُ لَيْسَ بِحَتْمٍ كَصَلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ، وَلَكِنْ سَنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ، فَأَوْتِرُوا، يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1132. Alija, radijallahu anhu, kaže: "Vitr-namaz nije poput obaveznih, farz-namaza, ali ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio, rekavši: 'Uistinu je Allah jedan i voli neparnost, pa stoga klanjajte vitr-

1. Maksura je mala soba unutar džamije ili kuće, odnosno posebno ograđen prostor unutar njih. Prvi ko je dao izgraditi tu vrstu sobice u džamiji bio je Muavija, radijallahu anhu, nakon što ga je jedan haridžija napao nožem i povrijedio. Rekao je Kadi: "Kaže se da je u maksuri dozvoljeno klanjati džuma-namaz, ali pod uvjetom da je pristup u nju dozvoljen svakome. Međutim, ako je pristup u nju dozvoljen samo određenoj skupini ljudi, a drugima zabranjen, onda džuma obavljena u njoj nije ispravna, jer tada maksura i ne potpada pod pojam mjesta na kojem se obavlja zajednički namaz." Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 6/170.

2. Muavija je ušao u svoju kuću, a potom je pozvao Saiba kako bi mu nasamo, a ne pred svijetom, uputio savjet i upozorio ga na postupak koji nije utemeljen na praksi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

3. Ovim riječima Muavija mu je želio reći da, nakon što klanja farz, ne treba odmah početi s klanjanjem nekog drugog namaza, bilo da se radi o redovnim sunnetima, u ovom slučaju džumanskom sunnetu, ili drugim nafila-namazima.

-namaz, o sljedbenici Kur'ana!'"[1] Hadis bilježe Ebu Davud, 1416, i Tirmizi, 453, koji kaže da je hasen.

١١٣٣ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: مِنْ كُلِّ اللَّيْلِ قَدْ أَوْتَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ، وَمِنْ أَوْسَطِهِ، وَمِنْ آخِرِهِ. وَانْتَهَى وِتْرُهُ إِلَى السَّحَرِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1133. Aiša, radijallahu anha, kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je vitr-namaz u svako doba noći: na početku, u sredini i na kraju, a neposredno prije smrti klanjao ga je pred samu zoru."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 996, i Muslim, 745.

١١٣٤ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وِتْرًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

1134. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka vaš zadnji namaz, koji ćete klanjati u noći, bude vitr-namaz." Muttefekun alejhi: Buhari, 998, i Muslim, 751.

١١٣٥ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَوْتِرُوا قَبْلَ أَنْ تُصْبِحُوا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1135. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klanjajte vitr-namaz prije nego što osvanete." Hadis bilježi Muslim 754.

١١٣٦ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي صَلَاتَهُ بِاللَّيْلِ، وَهِيَ مُعْتَرِضَةٌ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَإِذَا بَقِيَ الْوِتْرُ، أَيْقَظَهَا فَأَوْتَرَتْ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: فَإِذَا بَقِيَ الْوِتْرُ قَالَ: «قُومِي فَأَوْتِرِي يَا عَائِشَةُ».

1136. Aiša, radijallahu anha, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao noćni namaz, a ona bi ležala ispružena ispred njega. Kada bi mu ostao još samo vitr-namaz, probudio bi je, pa bi ga i ona klanjala." Hadis bilježi Muslim, 744.

1. Doslovno: "Uistinu je Allah *vitr*". Ove riječi znače da je Uzvišeni Allah Jedan i Jedini, Nema sudruga i ništa Mu nije slično; riječi: "i voli neparnost", prema tumačenju nekih učenjaka, znače da je Uzvišeni Allah u mnogim ibadetima koji sadrže određen broj radnji i djela odredio neparan broj, kao što je slučaj sa pet dnevnih namaza, sedam krugova tavafa, neparan broj pranja dijelova tijela pri uzimanju abdesta i gusula itd. Također, kažu da je i mnoga stvorenja stvorio u neparnom broju, kao što su sedam zemalja i sedam nebesa itd. Postoje i druga mišljenja. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 11/227.

2. Predosjećajući da će se uskoro sresti sa svojim Gospodarom, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u zadnjim danima života redovno je klanjao vitr-namaz pred samu zoru, u posljednjoj trećini noći, jer je to odabrano vrijeme, kad je nagrada za namaz najveća.

U drugoj verziji navodi se: "Pa kada bi mu preostao samo još vitr-namaz, on bi rekao: 'O Aiša, ustani i klanjaj vitr-namaz!'"

١١٣٧ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «بَادِرُوا الصُّبْحَ بِالْوِتْرِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1137. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Preduhitrite zoru sa vitr-namazom." Hadis bilježe Ebu Davud, 1436, i Tirmizi, 467, koji kaže da je hasen-sahih.[1]

١١٣٨ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ خَافَ أَنْ لَا يَقُومَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ، فَلْيُوتِرْ أَوَّلَهُ، وَمَنْ طَمِعَ أَنْ يَقُومَ آخِرَهُ، فَلْيُوتِرْ آخِرَ اللَّيْلِ، فَإِنَّ صَلَاةَ آخِرِ اللَّيْلِ مَشْهُودَةٌ، وَذَلِكَ أَفْضَلُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1138. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko se pribojava da neće ustati pred kraj noći, neka vitr-namaz klanja na njenom početku, a onaj ko se nada da će ustati pred kraj noći, neka vitr klanja pred kraj noći, jer namazu krajem noći prisustvuju posebni svjedoci[2], i to je bolje." Hadis bilježi Muslim, 755.

❧ 206. *Duha-namaz, njegova vrijednost, broj rekata i podsticanje na ustrajno i redovito klanjanje ovog namaza*

١١٣٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِصِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَرَكْعَتَيِ الضُّحَى، وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَرْقُدَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1139. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Moj prisni prijatelj Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio mi je da u svakom mjesecu postim tri dana, da klanjam dva rekata duha-namaza i da klanjam vitr-namaz prije nego što odem na spavanje." Muttefekun alejhi: Buhari, 1178, i Muslim, 721.

Klanjanje vitr-namaza prije spavanja poželjno je onome ko nije siguran da će se probuditi pred kraj noći. Onome ko je prilično siguran da će se probuditi bolje je da ga odgodi do pred kraj noći, jer je to vrednije.

١١٤٠ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «يُصْبِحُ عَلَى كُلِّ سُلَامَى مِنْ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ: فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَيُجْزِئُ مِنْ ذَلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الضُّحَى». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Ovaj hadis bilježi i Muslim u *Sahihu* pod brojem 750.
2. Meleki milosti, koji su prisutni u većem broju nego u drugim vremenima.

1140. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U svakom danu u kojem osvanete, na svaki zglob i kost svoga tijela trebate podijeliti sadaku. Uistinu je sadaka svaki izgovoreni tesbih – subhanallah, sadaka je svaki tahmid – elhamdulillah, sadaka je svaki tehlil – la ilahe illallah, sadaka je svaki tekbir – Allahu ekber, sadaka je naređivanje da se čini dobro, sadaka je odvraćanje od činjenja zla, a sve to zamjenjuje i nadoknađuje klanjanje dva rekata duha-namaza." Hadis bilježi Muslim, 720.

١١٤١ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الضُّحَى أَرْبَعًا، وَيَزِيدُ مَا شَاءَ اللَّهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1141. Aiša, radijallahu anha, kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi četiri rekata duha-namaza, pa bi dodavao onoliko rekata koliko je Allah htio."[1] Hadis bilježi Muslim, 719.

١١٤٢ - وَعَنْ أُمِّ هَانِئٍ فَاخِتَةَ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: ذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ الْفَتْحِ فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ، فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ غُسْلِهِ، صَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ، وَذَلِكَ ضُحًى. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا مُخْتَصَرُ لَفْظِ إِحْدَى رِوَايَاتِ مُسْلِمٍ.

1142. Fahita bint Ebu Talib, radijallahu anha, poznatija kao Ummu Hani, kazuje: "Otišla sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan kad je osvojena Meka i zatekla ga kako se kupa. Kada se okupao, klanjao je osam rekata, a to je bio duha-namaz." Muttefekun alejhi: Buhari, 1176, i Muslim, 498. Ovo je skraćena verzija jedne od predaja koje bilježi Muslim.

❧ 207. *Duha-namaz dozvoljeno je klanjati u periodu od izlaska sunca pa sve dok ono ne pređe polovinu neba, a najbolje ga je klanjati prije podne, kada je vrućina najžešća*

١١٤٣ - عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ رَأَى قَوْمًا يُصَلُّونَ مِنَ الضُّحَى، فَقَالَ: أَمَا لَقَدْ عَلِمُوا أَنَّ الصَّلَاةَ فِي غَيْرِ هَذِهِ السَّاعَةِ أَفْضَلُ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «صَلَاةُ الْأَوَّابِينَ حِينَ تَرْمَضُ الْفِصَالُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1143. Zejd b. Erkam, radijallahu anhu, prenosi da je vidio neke ljude kako klanjaju duha-namaz, pa je rekao: "Zar oni ne znaju da im je duha-namaz

1. Na temelju ovog hadisa islamski učenjaci smatraju da duha-namaz nema gornju granicu u pogledu broja rekata i svako može klanjati onoliko rekata koliko to želi. Međutim, nije zabilježeno da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao više od osam rekata duha-namaza. Vidjeti: Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, 6/610.

bolje klanjati u drugom vremenu, a ne sad?[1] Uistinu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Namaz evvabuna[2] klanja se u vremenu kada pijesak počne pržiti papke devčadi.'" Hadis bilježi Muslim, 748.

❧ 208. *Podsticanje na klanjanje dva rekata tehijjetul-mesdžida; pokuđeno je da se u bilo kojem vremenu po ulasku u džamiju sjedne prije nego što se klanjaju dva rekata namaza, bez obzira na to da li se radilo o tehijjetul-mesdžidu, farzovima, pritvrđenim sunnetima ili nekim drugim namazima*

١١٤٤ - عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ، فَلَا يَجْلِسْ حَتَّى يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1144. Ebu Katada, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas uđe u džamiju, neka ne sjeda sve dok ne klanja dva rekata namaza." Muttefekun alejhi: Buhari, 444, i Muslim, 714.

١١٤٥ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ، فَقَالَ: «صَلِّ رَكْعَتَيْنِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1145. Džabir, radijallahu anhu, rekao je: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio u džamiji, pa mi reče: 'Klanjaj dva rekata namaza!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 443, i Muslim, 715.

❧ 209. *Nakon svakog uzimanja abdesta pohvalno je klanjati dva rekata dobrovoljnog namaza*

١١٤٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِبِلَالٍ: «يَا بِلَالُ حَدِّثْنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمِلْتَهُ فِي الْإِسْلَامِ، فَإِنِّي سَمِعْتُ دَفَّ نَعْلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ فِي الْجَنَّةِ». قَالَ: مَا عَمِلْتُ عَمَلًا أَرْجَى عِنْدِي مِنْ أَنِّي لَمْ أَتَطَهَّرْ طُهُورًا فِي سَاعَةٍ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ إِلَّا صَلَّيْتُ بِذَلِكَ الطُّهُورِ مَا كُتِبَ لِي أَنْ أُصَلِّيَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ. وَهَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ.

1146. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao Bilala, radijallahu anhu: "O Bilale, reci mi koje si to djelo uradio u islamu u koje najviše polažeš nadu, jer sam uisti-

1. Ovi su ashabi klanjali duha-namaz kada se sunce malo podiglo na horizontu, dakle, u prvo vrijeme duha-namaza, pa im je sugerirano da im je bolje odgoditi klanjanje do vremena na koje je ukazao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

2. Evvabuni su oni koji se vraćaju Allahu, koji se iskreno kaju za svoje propuste i koji Njega mnogo slave i veličaju.

nu čuo klepet tvojih nanula ispred sebe u Džennetu?" Bilal reče: "Djelo u koje najviše polažem nadu jeste to što nikada nisam uzeo abdest, bez obzira u kojem dijelu dana ili noći, a da s tim abdestom nisam klanjao ono što mi je bilo određeno da klanjam." Muttefekun alejhi: Buhari, 1149, i Muslim, 2458. Ovo je verzija koju je zabilježio Buhari.

❧ 210. *Vrijednost petka, obaveznost klanjanja džuma-namaza; petkom se treba okupati, namirisati i poraniti na džuma-namaz, u njemu se treba učiti dova i donositi salavat na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; u tom danu ima jedan trenutak u kojem se dova prima; lijepo je i pohvalno što više spominjati i veličati Allaha nakon džuma-namaza*

Uzvišeni Allah kaže:

فَإِذَا قُضِيَتِ ٱلصَّلَوٰةُ فَٱنتَشِرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَٱبْتَغُوا۟ مِن فَضْلِ ٱللَّهِ وَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾

A kad se molitva obavi, onda se po zemlji raziđite i Allahovu blagodat tražite i Allaha mnogo spominjite, da biste postigli što želite. (El-Džumua, 10)

١١٤٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمُ الْجُمُعَةِ: فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ، وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1147. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji dan (u sedmici) u kojem sunce grane jeste petak. Tog dana stvoren je Adem, alejhis-selam, tog je dana uveden u Džennet i tog je dana izveden iz Dženneta." Hadis bilježi Muslim, 854.

١١٤٨ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ، فَاسْتَمَعَ وَأَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ وَزِيَادَةُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ، وَمَنْ مَسَّ الْحَصَى، فَقَدْ لَغَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1148. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko lijepo i potpuno uzme abdest, a potom dođe na džuma-namaz i pažljivo sasluša hutbu, ne progovorivši ni riječi, bit će mu oprošteni grijesi koje je počinio između te i prošle džume, i povrh toga grijesi za još tri dana, a onaj ko bude dodirivao kamenčiće, takav je učinio ono što obezvređuje[1]." Hadis bilježi Muslim, 857.

1. Svaki će postupak koji odvraća pažnju od pomnog slušanja hutbe obezvrijediti nagradu za obavljenu džumu, bilo da se radi o riječi koja će se progovoriti, ili nečem naizgled beznačajnom, poput igranja kamenčićima, tespihom, odjećom i tome slično.

١١٤٩ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ، مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1149. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet dnevnih namaza, džuma do džume i ramazan do ramazana, iskup su za grijehe koji se počine između njih, ako se izbjegnu veliki grijesi." Hadis bilježi Muslim, 233.

١١٥٠ - وَعَنْهُ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّهُمَا سَمِعَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَلَى أَعْوَادِ مِنْبَرِهِ: «لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وَدْعِهِمُ الْجُمُعَاتِ، أَوْ لَيَخْتِمَنَّ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ، ثُمَّ لَيَكُونُنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1150. Ebu Hurejra i Ibn Omer, radijallahu anhum, prenose da su čuli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako sa stepenica svoga minbera kaže: "Ili će se ljudi okaniti zapostavljanja džuma-namaza ili će im, u suprotnom, Uzvišeni Allah zapečatiti srca, a zatim će postati nemarni." Hadis bilježi Muslim, 865.

١١٥١ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمُ الْجُمُعَةَ، فَلْيَغْتَسِلْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1151. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas naumi poći na džumu, neka se okupa." Muttefekun alejhi: Buhari, 877, i Muslim, 844.

١١٥٢ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «غُسْلُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1152. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kupanje petkom je vadžib - obaveza svakom punoljetnom muslimanu." Muttefekun alejhi: Buhari, 895, i Muslim, 846.

Riječ "punoljetnom" odnosi se na svaku spolno zrelu osobu, a pod "obavezom" podrazumijeva se ono što nije na stepenu stroge dužnosti, poput ispunjavanja prava drugoga kada čovjek ima mogućnost odabira (npr. hoće li ugostiti gosta poslije trećeg dana), a Allah najbolje zna.

١١٥٣ - وَعَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَوَضَّأَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَبِهَا وَنِعْمَتْ، وَمَنِ اغْتَسَلَ فَالْغُسْلُ أَفْضَلُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1153. Semura, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko petkom pred džumu uzme abdest, taj je lijepo postupio, a onaj ko se okupa, pa kupanje je bolje i vrednije." Hadis bilježe Ebu Davud, 354, i Tirmizi, 497, koji kaže da je hasen.

١١٥٤ - وَعَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَغْتَسِلُ رَجُلٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَيَتَطَهَّرُ مَا اسْتَطَاعَ مِنْ طُهْرٍ، وَيَدَّهِنُ مِنْ دُهْنِهِ، أَوْ يَمَسُّ مِنْ طِيبِ بَيْتِهِ، ثُمَّ يَخْرُجُ فَلَا يُفَرِّقُ بَيْنَ اثْنَيْنِ، ثُمَّ يُصَلِّي مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ يُنْصِتُ إِذَا تَكَلَّمَ الْإِمَامُ، إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1154. Selman, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjeku koji se petkom okupa i što može bolje uredi, pa nakon toga naulji kosu ili se namiriše mirisom koji drži u svojoj kući, a zatim ode u džamiju i prilikom zauzimanja mjesta ne rastavi dvojicu koji sjede u džamiji, a potom klanja ono što mu je propisano i nakon toga pažljivo sasluša imamov govor, bit će oprošteni grijesi koje je počinio između te i prošle džume." Hadis bilježi Buhari, 883.

١١٥٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُسْلَ الْجَنَابَةِ، ثُمَّ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْأُولَى، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبْشًا أَقْرَنَ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً، فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ، حَضَرَتِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1155. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se okupa u petak onako kako se kupa nakon džunupluka, a zatim ode u džamiju u prvom satu[1], taj kao da je žrtvovao devu. Onaj ko ode u drugom satu, taj kao da je žrtvovao kravu, a onaj ko ode u trećem satu, kao da je žrtvovao rogatog ovna. Onaj ko ode u četvrtom satu, kao da je žrtvovao kokoš, a onaj ko ode u petom satu, takav kao da je žrtvovao jaje. Kada se imam popne na minber, dođu meleki i slušaju zikr - veličanje i slavljenje Allaha." Muttefekun alejhi: Buhari, 881, i Muslim, 850.

Riječi: "onako kako se kupa nakon džunupluka", znače: postupajući na isti način kao što postupa prilikom te vrste kupanja.

١١٥٦ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَقَالَ: «فِيهَا سَاعَةٌ لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ، وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللَّهَ شَيْئًا، إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ» وَأَشَارَ بِيَدِهِ يُقَلِّلُهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1156. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo petak, pa je rekao: "U danu petka postoji jedan čas u kojem će Allah muslimanu koji Ga, klanjajući namaz, za nešto

1. Vremenski period između izlaska sunca i nastupanja vremena džuma-namaza podijeljen je na 5 dijelova, a svaki od tih dijelova nazvan je "satom" u ovome hadisu.

zamoli, On to i dati", pa je rukom pokazao da taj čas kratko traje. Muttefekun alejhi: Buhari, 935, i Muslim, 852.

١١٥٧ - وَعَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَسَمِعْتَ أَبَاكَ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شَأْنِ سَاعَةِ الْجُمُعَةِ؟ قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ، سَمِعْتُهُ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «هِيَ مَا بَيْنَ أَنْ يَجْلِسَ الْإِمَامُ إِلَى أَنْ تُقْضَى الصَّلَاةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1157. Ebu Burda b. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, upitao: "Jesi li čuo svoga oca da od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi nešto u vezi sa posebno vrijednim trenutkom u danu petka[1]?" "Jesam", odgovorio sam, "čuo sam ga kako kaže da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je o tom trenutku rekao: 'On se nalazi negdje u vremenu od kada imam sjedne na minber, pa sve dok se ne obavi namaz.'" Hadis bilježi Muslim, 753.

١١٥٨ - وَعَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمُ الْجُمُعَةِ، فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1158. Evs b. Evs, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Petak je jedan od vaših najboljih dana, pa zato u njemu učite što više salavata, jer se uistinu vaši salavati meni predočavaju." Hadis bilježi Ebu Davud, 1047, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

❧ 211. *Pohvalno je da čovjek učini sedždu zahvalnosti kada mu bude ukazana neka očigledna blagodat ili kada izbjegne neku očitu nevolju*

١١٥٩ - عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ مَكَّةَ نُرِيدُ الْمَدِينَةَ، فَلَمَّا كُنَّا قَرِيبًا مِنْ عَزْوَرَاءَ نَزَلَ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ، فَدَعَا اللَّهَ سَاعَةً، ثُمَّ خَرَّ سَاجِدًا، فَمَكَثَ طَوِيلًا، ثُمَّ قَامَ فَرَفَعَ يَدَيْهِ سَاعَةً، ثُمَّ خَرَّ سَاجِدًا فَعَلَهُ ثَلَاثًا وَقَالَ: «إِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي، وَشَفَعْتُ لِأُمَّتِي، فَأَعْطَانِي ثُلُثَ أُمَّتِي، فَخَرَرْتُ سَاجِدًا لِرَبِّي شُكْرًا، ثُمَّ رَفَعْتُ رَأْسِي، فَسَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي، فَأَعْطَانِي ثُلُثَ أُمَّتِي، فَخَرَرْتُ سَاجِدًا لِرَبِّي شُكْرًا، ثُمَّ رَفَعْتُ رَأْسِي، فَسَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي، فَأَعْطَانِي الثُّلُثَ الْآخِرَ، فَخَرَرْتُ سَاجِدًا لِرَبِّي». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1159. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, kazuje: "Jednom prilikom sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, izašli smo iz Meke i zaputili se u pravcu Medine. Kada smo se približili mjestu Azvera[2], Allahov

1. Misli se na trenutak kada Uzvišeni Allah prima dovu Svoga roba.
2. Azvera je mjesto u blizini Meke.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je sa jahalice, podigao ruke i neko vrijeme molio Uzvišenog Allaha, a zatim je pao na sedždu i na njoj ostao dugo. Nakon toga, ustao je i opet podigao ruke i neko vrijeme učio dovu, pa je opet pao na sedždu. To je ponovio tri puta, a nakon toga rekao je: 'Molio sam svoga Gospodara i zauzimao se za svoj ummet[1], pa mi je On prihvatio šefat za trećinu moga ummeta[2]. Tada sam iz zahvale pao na sedždu svome Gospodaru, a onda sam podigao glavu i opet sam Ga molio za svoj ummet, pa mi je On prihvatio zauzimanje za trećinu moga ummeta. Ponovo sam iz zahvalnosti pao na sedždu svome Gospodaru, a nakon toga opet sam podigao glavu i molio Ga za svoj ummet, pa mi je prihvatio zauzimanje i za posljednju trećinu moga ummeta. Tada sam ponovo svome Gospodaru pao na sedždu.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 2775.[3]

❧ 212. *Vrijednost noćnog namaza*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمِنَ ٱلَّيۡلِ فَتَهَجَّدۡ بِهِۦ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰٓ أَن يَبۡعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامٗا مَّحۡمُودٗا ٧٩﴾

I probdij dio noći u molitvi, to je samo tvoja dužnost; Gospodar tvoj će ti na onom svijetu hvale dostojno mjesto darovati. (El-Isra, 79)

﴿تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمۡ عَنِ ٱلۡمَضَاجِعِ ... ١٦﴾

Bokovi njihovi se postelja lišavaju... (Es-Sedžda, 16)

﴿كَانُواْ قَلِيلٗا مِّنَ ٱلَّيۡلِ مَا يَهۡجَعُونَ ١٧﴾

Oni su noću samo malo spavali. (Ez-Zarijat, 17)

1. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Uzvišenog Allaha da im oprosti grijehe, sakrije njihove sramote i nedostatke, te da im poveća nagrade u Dženetu i podigne ih na visoke stepene.

2. Tj. da neće vječno ostati u Vatri.

3. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Silsiletul-ehadis ed-daifa*, 3230. Pored toga što ovaj hadis nije vjerodostojan, na legitimnost sedžde zahvalnosti ukazuju druge vjerodostojne predaje i praksa ashaba: (1) Alija, radijallahu anhu, učinio je sedždu zahvalnosti nakon što je među ubijenim haridžijama pronašao čovjeka po imenu Zu Sedja, koji je poginuo u Bitki kod Nehrevana. Ovu su predaju zabilježili Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 8/184, 16544, Ibn Ebu Šejba, *El-Musannef*, 6/450, 32852, i drugi, raznim putevima koji dostižu stepen hasen predaje; (2) Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, učinio je sedždu zahvalnosti nakon što je obradovan viješću da mu je Uzvišeni Allah oprostio. Ova je predaja zabilježena u oba *Sahiha*: Buhari, 4418, i Muslim, 2769.

١١٦٠ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُومُ مِنَ اللَّيْلِ حَتَّى تَتَفَطَّرَ قَدَمَاهُ، فَقُلْتُ لَهُ: لِمَ تَصْنَعُ هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَقَدْ غُفِرَ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ؟ قَالَ: «أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ. وَعَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ نَحْوَهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1160. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, noću bi toliko klanjao da bi mu otekle noge, pa sam ga upitala: 'Allahov Poslaniče, zašto tako postupaš, a tebi su već oprošteni propusti koje si počinio i koje ćeš počiniti?', a on reče: 'A zar da ne budem zahvalni rob?'" Muttefekun alejhi: Buhari, 4837, i Muslim, 2820.

Isti hadis prenosi i Mugira b. Šu'ba, radijallahu anhu, a bilježe ga Buhari, 4836, i Muslim, 2819.

١١٦١ - وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَرَقَهُ وَفَاطِمَةَ لَيْلًا، فَقَالَ: «أَلَا تُصَلِّيَانِ؟» مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1161. Alija, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne noći došao njemu i Fatimi, radijallahu anha, pa ih upitao: "A zar ne klanjate?" Muttefekun alejhi: Buhari, 1127, i Muslim, 775.

١١٦٢ - وَعَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «نِعْمَ الرَّجُلُ عَبْدُ اللَّهِ لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ». قَالَ سَالِمٌ: فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بَعْدَ ذَلِكَ لَا يَنَامُ مِنَ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1162. Salim, sin Abdullaha b. Omera b. Hattaba, radijallahu anhum, od svoga oca prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Divan li je čovjek Abdullah, još samo kad bi klanjao noću!" Salim kazuje: "Nakon toga, Abdullah noću nije spavao, osim vrlo malo." Muttefekun alejhi: Buhari, 3739, i Muslim, 2479.

١١٦٣ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا عَبْدَ اللَّهِ لَا تَكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ: كَانَ يَقُومُ اللَّيْلَ فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1163. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O Abdullah, nemoj biti poput tog i tog čovjeka koji je klanjao noćni namaz, a zatim je tu praksu zanemario!" Muttefekun alejhi: Buhari, 1152, i Muslim, 1159.

١١٦٤ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ نَامَ لَيْلَةً حَتَّى أَصْبَحَ، قَالَ: «ذَاكَ رَجُلٌ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنَيْهِ - أَوْ قَالَ: فِي أُذُنِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1164. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi: "Neko je pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo čovjeka koji je prespavao čitavu noć, sve do svanuća, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tom

se čovjeku šejtan pomokrio u uši – ili je rekao: u uho.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1144, i Muslim, 774.

١١٦٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلَى قَافِيَةِ رَأْسِ أَحَدِكُمْ، إِذَا هُوَ نَامَ، ثَلَاثَ عُقَدٍ، يَضْرِبُ عَلَى كُلِّ عُقْدَةٍ: عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ فَارْقُدْ، فَإِنِ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللَّهَ تَعَالَى انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، فَإِنْ تَوَضَّأَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، فَإِنْ صَلَّى انْحَلَّتْ عُقَدُهُ كُلُّهَا، فَأَصْبَحَ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ، وَإِلَّا أَصْبَحَ خَبِيثَ النَّفْسِ كَسْلَانَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1165. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas zaspi, šejtan mu na potiljku sveže tri čvora i po svakom lupne govoreći: 'Pred tobom je duga noć, samo ti lezi i spavaj!' Ukoliko se on probudi i spomene Uzvišenog Allaha, jedan čvor se odriješi, ako uzme abdest, odriješi se i drugi čvor, a ako klanja, odriješi se i treći čvor, pa osvane vedar i pun elana, a u suprotnom osvane mrzovoljan i lijen." Muttefekun alejhi: Buhari, 1142, i Muslim, 776.

١١٦٦ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ أَفْشُوا السَّلَامَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1166. Abdullah b. Selam, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O ljudi, širite selam, dijelite hranu i klanjajte dok drugi spavaju, pa ćete spokojno ući u Džennet!" Hadis bilježi Tirmizi, 2487, koji kaže da je hasen-sahih.

١١٦٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمُ، وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1167. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji post nakon ramazanskog posta jeste post u Allahovom mjesecu muharremu, a najbolji namaz nakon propisanih, farz-namaza, jeste noćni namaz." Hadis bilježi Muslim, 1163.

١١٦٨ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذَا خِفْتَ الصُّبْحَ فَأَوْتِرْ بِوَاحِدَةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1168. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Noćni namaz se klanja dva po dva rekata, a kada se pobojiš da će nastupiti zora, klanjaj jedan rekat vitra." Muttefekun alejhi: Buhari, 1137, i Muslim, 749.

١١٦٩ - وَعَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، وَيُوتِرُ بِرَكْعَةٍ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1169. Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi noćni namaz dva po dva rekata, a završio bi ga jednim rekatom vitr-namaza." Muttefekun alejhi: Buhari, 995, i Muslim, 749.

١١٧٠ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُفْطِرُ مِنَ الشَّهْرِ حَتَّى نَظُنَّ أَنْ لَا يَصُومَ مِنْهُ، وَيَصُومُ حَتَّى نَظُنَّ أَنْ لَا يُفْطِرَ مِنْهُ شَيْئًا، وَكَانَ لَا تَشَاءُ أَنْ تَرَاهُ مِنَ اللَّيْلِ مُصَلِّيًا إِلَّا رَأَيْتَهُ، وَلَا نَائِمًا إِلَّا رَأَيْتَهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1170. Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad je znao tako dugo ne postiti u jednom mjesecu da bismo pomislili da u njemu neće postiti nijedan dan, a ponekad bi u nekom mjesecu toliko postio da bismo pomislili da u njemu neće prekidati post. Ako si želio, mogao si ga vidjeti noću kako klanja, ali si ga isto tako mogao vidjeti i kako spava." Hadis bilježi Buhari, 1972.[1]

١١٧١ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً، تَعْنِي فِي اللَّيْلِ، يَسْجُدُ السَّجْدَةَ مِنْ ذَلِكَ قَدْرَ مَا يَقْرَأُ أَحَدُكُمْ خَمْسِينَ آيَةً قَبْلَ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ، وَيَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْفَجْرِ، ثُمَّ يَضْطَجِعُ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمُنَادِي لِلصَّلَاةِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1171. Aiša, radijallahu anha, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, "klanjao jedanaest rekata noćnog namaza, a sedžda koju bi učinio na svakom rekatu, prije nego što bi podigao glavu, trajala bi onoliko koliko je nekome od vas potrebno da prouči pedeset ajeta. Prije sabahskog farza klanjao bi dva rekata sunneta, a zatim bi malo prilegao ispruživši se na desnu stranu, i tako bi ostao sve dok se ne bi pojavio mujezin". Hadis bilježi Buhari, 1123.

١١٧٢ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزِيدُ فِي رَمَضَانَ وَلَا فِي غَيْرِهِ عَلَى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً: يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْأَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ، ثُمَّ يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْأَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ، ثُمَّ يُصَلِّي ثَلَاثًا. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَنَامُ قَبْلَ أَنْ تُوتِرَ؟ فَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ إِنَّ عَيْنَيَّ تَنَامَانِ وَلَا يَنَامُ قَلْبِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1172. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ni u ramazanu, a ni mimo njega, ne bi klanjao više od jedanaest rekata (noćnog namaza). Klanjao bi četiri rekata, a ne pitaj kako su duga i lijepa bila! Nakon toga, klanjao bi još četiri rekata, a ne pitaj kako su duga i lijepa bila! Zatim je klanjao tri rekata, a ja ga upitah: 'Allahov Poslaniče, spavaš li ti prije nego što klanjaš vitr-namaz?', a on mi odgovori: 'O Aiša, moje oči spavaju, ali moje srce ne spava.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1147, i Muslim, 738.

1. Ovaj hadis bilježi i Muslim, 1158, ali samo njegov prvi dio.

١١٧٣ - وَعَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَنَامُ أَوَّلَ اللَّيْلِ، وَيَقُومُ آخِرَهُ فَيُصَلِّي. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1173. Aiša, radijallahu anha, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao u prvom dijelu noći, a pred kraj noći ustao bi i klanjao. Muttefekun alejhi: Buhari, 1146, i Muslim, 739.

١١٧٤ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً، فَلَمْ يَزَلْ قَائِمًا حَتَّى هَمَمْتُ بِأَمْرِ سُوءٍ. قِيلَ: مَا هَمَمْتَ؟ قَالَ: هَمَمْتُ أَنْ أَجْلِسَ وَأَدَعَهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1174. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Jedne noći klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je toliko odužio stajanje u namazu da sam pomislio učiniti nešto loše." Prisutni ga upitaše: "Šta si mislio učiniti?", a on odgovori: "Mislio sam sjesti i ostaviti ga[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 1135, i Muslim, 773.

١١٧٥ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَافْتَتَحَ الْبَقَرَةَ، فَقُلْتُ: يَرْكَعُ عِنْدَ الْمِئَةِ، ثُمَّ مَضَى، فَقُلْتُ: يُصَلِّي بِهَا فِي رَكْعَةٍ، فَمَضَى، فَقُلْتُ: يَرْكَعُ بِهَا، ثُمَّ افْتَتَحَ النِّسَاءَ فَقَرَأَهَا، ثُمَّ افْتَتَحَ آلَ عِمْرَانَ فَقَرَأَهَا، يَقْرَأُ مُتَرَسِّلًا إِذَا مَرَّ بِآيَةٍ فِيهَا تَسْبِيحٌ سَبَّحَ، وَإِذَا مَرَّ بِسُؤَالٍ سَأَلَ، وَإِذَا مَرَّ بِتَعَوُّذٍ تَعَوَّذَ، ثُمَّ رَكَعَ، فَجَعَلَ يَقُولُ: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ»، فَكَانَ رُكُوعُهُ نَحْوًا مِنْ قِيَامِهِ، ثُمَّ قَالَ: «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ»، ثُمَّ قَامَ طَوِيلًا قَرِيبًا مِمَّا رَكَعَ، ثُمَّ سَجَدَ فَقَالَ: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى»، فَكَانَ سُجُودُهُ قَرِيبًا مِنْ قِيَامِهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1175. Huzejfa, radijallahu anhu, pripovijeda: "Jedne noći klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je namaz počeo učenjem sure El-Bekara. Pomislio sam: 'Učinit će rukū nakon stotinu proučenih ajeta', ali je nastavio. Tada sam pomislio: 'Na dva će rekata proučiti suru', ali je nastavio.[2] Pomislio sam: 'Učinit će rukū nakon što je čitavu prouči', ali on započe učiti suru En-Nisa i prouči je, pa započe učiti suru Alu Imran i prouči je. Učio je tako da se svaki harf raspoznavao. Kada bi proučio ajet u kojem se slavio Allah, i on bi rekao: 'Subhanallah!', kada bi proučio ajet u kojem se nešto moli, i on bi zamolio, kada bi proučio ajet u kojem se utječe Allahu od nečega, i on bi se utjecao. Potom je učinio rukū i počeo

1. Neki islamski učenjaci smatraju da je ovim riječima Ibn Mesud, radijallahu anhu, htio kazati da je imao namjeru u potpunosti prekinuti namaz i otići, dok drugi kažu da je namjeravao prekinuti slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu te sam dovršiti namaz, što je i preferirajuće mišljenje. Vidjeti: Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, 6/641.

2. Mislio je da će podijeliti suru El-Bekara na dva rekata, ali je on nastavio učiti i nakon što je proučio pola sure. Izraz "rekat", koji je spomenut u arapskom izvorniku, na ovom mjestu označava cijeli namaz, pa smo u skladu s tim i pisali u prijevodu. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 6/61.

govoriti: 'Subhāne Rabbijel-Azīm! - Neka je slava mom Veličanstvenom Gospodaru!' Njegovo pregibanje potrajalo je koliko i stajanje. Zatim je rekao: 'Semiallāhu limen hamideh, Rabbenā lekel-hamd! - Čuje Allah onoga ko Mu zahvaljuje, Gospodaru naš, Tebi pripada zahvala!' Potom je dugo stajao, približno onoliko koliko je ostao na rukūu. Nakon toga, učinio je sedždu i rekao: 'Subhāne Rabbijel-A'lā - neka je slava mome Uzvišenom Gospodaru!' Dužina njegove sedžde bila je približna njegovom stajanju." Hadis bilježi Muslim, 772.

١١٧٦ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الصَّلَاةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «طُولُ الْقُنُوتِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1176. Džabir, radijallahu anhu, kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o tome koji je namaz najbolji, pa je odgovorio: 'Onaj u kojem se dugo i skrušeno stoji.'" Hadis bilježi Muslim, 756.

Izrazom: "dugo i skrušeno stoji", ukazuje se na kijam - stajanje u namazu.

١١٧٧ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللَّهِ صَلَاةُ دَاوُدَ، وَأَحَبُّ الصِّيَامِ إِلَى اللَّهِ صِيَامُ دَاوُدَ، كَانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَقُومُ ثُلُثَهُ وَيَنَامُ سُدُسَهُ، وَيَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1177. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najdraži namaz Allahu jeste Davudov namaz, a najdraži post Mu je Davudov post. Davud je spavao pola noći, trećinu noći provodio je u namazu, a preostalu je šestinu opet spavao; jedan bi dan postio, a drugi dan ne bi postio." Muttefekun alejhi: Buhari, 1131, i Muslim, 1159.

١١٧٨ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً، لَا يُوَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى خَيْرًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ، وَذَلِكَ كُلَّ لَيْلَةٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1178. Džabir, radijallahu anhu, kazuje da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Zaista u noći postoji jedan trenutak, ukoliko musliman u njemu zamoli Uzvišenog Allaha za nešto, bez obzira na to da li se radi o nekom dunjalučkom ili ahiretskom dobru, uistinu će mu to Allah i dati. Taj trenutak postoji u svakoj noći." Hadis bilježi Muslim, 757.

١١٧٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنَ اللَّيْلِ فَلْيَفْتَتِحِ الصَّلَاةَ بِرَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1179. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas ustane u noći želeći da klanja

noćni namaz, neka ga počne klanjanjem dva kratka rekata." Hadis bilježi Muslim, 768.

١١٨٠ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ افْتَتَحَ صَلَاتَهُ بِرَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1180. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao u noći s namjerom da klanja noćni namaz, počeo bi ga klanjanjem dva kratka rekata." Hadis bilježi Muslim, 767.

١١٨١ - وَعَنْهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا فَاتَتْهُ الصَّلَاةُ مِنَ اللَّيْلِ مِنْ وَجَعٍ أَوْ غَيْرِهِ، صَلَّى مِنَ النَّهَارِ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1181. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog bolesti ili nekog drugog razloga, propustio klanjati noćni namaz, onda bi u danu klanjao dvanaest rekata namaza." Hadis bilježi Muslim, 746.

١١٨٢ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ، أَوْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ، فَقَرَأَهُ فِيمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الظُّهْرِ، كُتِبَ لَهُ كَأَنَّمَا قَرَأَهُ مِنَ اللَّيْلِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1182. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko prespava svoj hizb[1] ili jedan njegov dio, pa ga prouči između sabaha i podne-namaza, bit će mu upisana ista nagrada kao da ga je proučio u noći." Hadis bilježi Muslim, 747.

١١٨٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ، فَصَلَّى وَأَيْقَظَ امْرَأَتَهُ، فَإِنْ أَبَتْ نَضَحَ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ، رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ، وَأَيْقَظَتْ زَوْجَهَا فَإِنْ أَبَى نَضَحَتْ فِي وَجْهِهِ الْمَاءَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1183. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah se smilovao čovjeku koji u noći ustane pa klanja i probudi i svoju suprugu, a ako ona ne htjedne ustati, on joj lice poprska vodom. Allah se smilovao i ženi koja u noći ustane pa klanja i probudi svoga muža, a ako on ne htjedne ustati, ona mu vodom poprska lice." Hadis bilježi Ebu Davud, 1308, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١١٨٤ - وَعَنْهُ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَيْقَظَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّيَا أَوْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ جَمِيعًا، كُتِبَ فِي الذَّاكِرِينَ وَالذَّاكِرَاتِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1. Dobra djela koja je čovjek isplanirao redovno činiti u toku noći. Izraz "hizb" može se odnositi i na uobičajeno klanjanje noćnog namaza i na redovno učenje određenog dijela Kur'ana ili zikr koje prakticira pojedinac. Kod nas se obično koristi izraz "vird".

1184. Ebu Hurejra i Ebu Seid, radijallahu anhuma, prenose da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čovjek u noći probudi svoju porodicu[1] pa klanjaju dva rekata pojedinačno ili ih klanjaju zajedno, takvi budu upisani među one koji Allaha često spominju[2]." Hadis bilježi Ebu Davud, 1309, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١١٨٥ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ، فَلْيَرْقُدْ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْهُ النَّوْمُ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى وَهُوَ نَاعِسٌ، لَعَلَّهُ يَذْهَبُ يَسْتَغْفِرُ فَيَسُبَّ نَفْسَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1185. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se nekome od vas pridrijema za vrijeme namaza, neka legne i odspava dok ga drijem ne prođe, jer ukoliko budete klanjali dok ste pospani, može se desiti da će neko od vas sebe koriti i grditi umjesto da oprost traži." Muttefekun alejhi: Buhari, 212, i Muslim, 786.

١١٨٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنَ اللَّيْلِ فَاسْتَعْجَمَ الْقُرْآنُ عَلَى لِسَانِهِ، فَلَمْ يَدْرِ مَا يَقُولُ، فَلْيَضْطَجِعْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1186. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ukoliko neko od vas ustane noću želeći da klanja noćni namaz, pa prilikom učenja Kur'ana bude zamuckivao i ne bude znao šta izgovara, neka legne da se odmori." Hadis bilježi Muslim, 787.

❧ 213. *Pohvalnost klanjanja teravih-namaza u ramazanu*

١١٨٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1187. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko provede ramazan klanjajući, vjerujući i nadajući se Allahovoj nagradi, bit će mu oprošteni prošli grijesi." Muttefekun alejhi: Buhari, 2008, i Muslim, 759.

١١٨٨ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرَغِّبُ فِي قِيَامِ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَأْمُرَهُمْ فِيهِ بِعَزِيمَةٍ، فَيَقُولُ: «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Riječ *ehl*, navedena u hadisu, u općem smislu obuhvata cijelu porodicu gdje, pored supruge, spadaju i djeca i ostali ukućani. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 4/136.

2. Ovdje se aludira na završetak 35. ajeta sure El-Ahzab, u kojem se kaže:

... وَٱلذَّٰكِرِينَ ٱللَّهَ كَثِيرًا وَٱلذَّٰكِرَٰتِ أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

"...i muškarcima koji često spominju Allaha i ženama koje često spominju Allaha - Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio."

1188. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je ashabe da klanjaju noćni namaz u ramazanu, ali im to nije strogo naredio. Govorio je: 'Ko provede ramazan klanjajući, vjerujući i nadajući se Allahovoj nagradi, bit će mu oprošteni prošli grijesi.'" Hadis bilježi Muslim, 759.

❧ 214. *U kojoj se noći nalazi Lejletul-kadr i vrijednost ibadeta u njoj*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّآ أَنزَلْنَـٰهُ فِى لَيْلَةِ ٱلْقَدْرِ ﴿١﴾﴾

Mi smo ga (Kur'an) počeli objavljivati u Noći kadr. (El-Kadr, 1)

﴿إِنَّآ أَنزَلْنَـٰهُ فِى لَيْلَةٍ مُّبَـٰرَكَةٍ ... ﴿٣﴾﴾

Mi smo počeli da je (Knjigu) u Blagoslovljenoj noći objavljujemo... (Ed-Duhan, 3)

١١٨٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1189. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko noć Lejletul-kadr provede u ibadetu, vjerujući i nadajući se nagradi od Allaha, bit će mu oprošteni prošli grijesi." Muttefekun alejhi: Buhari, 1901, i Muslim, 760.

١١٩٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رِجَالًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُرُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْمَنَامِ فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَرَى رُؤْيَاكُمْ قَدْ تَوَاطَأَتْ فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ، فَمَنْ كَانَ مُتَحَرِّيهَا، فَلْيَتَحَرَّهَا فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1190. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da su neki Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi sanjali da se noć Lejletul-kadr nalazi u jednoj od sedam zadnjih noći mjeseca ramazana, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to rekao: "Vidim da svi vaši snovi jednoglasno ukazuju na to da je Noć kadr u zadnjih sedam noći ramazana, pa ko je bude tražio, neka je traži u zadnjih sedam noći." Muttefekun alejhi: Buhari, 2015, i Muslim, 1165.

١١٩١ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجَاوِرُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ، وَيَقُولُ: «تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1191. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadnjih deset dana ramazana boravio bi u itikafu i govorio bi: 'Tra-

žite Lejletul-kadr u zadnjih deset noći mjeseca ramazana.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2020, i Muslim, 1169.

١١٩٢ - وَعَنْهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْوِتْرِ مِنَ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1192. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tražite Lejletul-kadr u neparnim noćima zadnjih deset dana ramazana." Hadis bilježi Buhari, 1207.

١١٩٣ - وَعَنْهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ الْأَوَاخِرُ مِنْ رَمَضَانَ، أَحْيَا اللَّيْلَ، وَأَيْقَظَ أَهْلَهُ، وَجَدَّ وَشَدَّ الْمِئْزَرَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1193. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Kada bi nastupila zadnja trećina mjeseca ramazana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, provodio bi noći u ibadetu, budio bi svoje ukućane na namaz, potpuno bi se posvetio ibadetu i pritegao bi svoj izar[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 2024, i Muslim, 1174.

١١٩٤ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْتَهِدُ فِي رَمَضَانَ مَا لَا يَجْتَهِدُ فِي غَيْرِهِ، وَفِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْهُ مَا لَا يَجْتَهِدُ فِي غَيْرِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1194. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ramazanu bi se više posvetio ibadetu nego u ostalim mjesecima, a u zadnjih deset dana ramazana u ibadetu bi se trudio još više." Hadis bilježi Muslim, 1175.

١١٩٥ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ عَلِمْتُ أَيَّ لَيْلَةٍ لَيْلَةُ الْقَدْرِ مَا أَقُولُ فِيهَا؟ قَالَ: «قُولِي: اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1195. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Upitala sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, šta misliš, kada bih znala u kojoj je noći Lejletul-kadr, koju bih dovu upućivala Allahu?' On reče: 'Reci: Allāhumme inneke Afuvvun tuhibbul-afve fa'fu annī! - Allahu moj, Ti mnogo praštaš, voliš praštanje, pa oprosti meni!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3513, koji kaže da je hasen-sahih.

❧ 215. *Vrijednost upotrebe misvaka i urođena svojstva - fitra*

١١٩٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي - أَوْ عَلَى النَّاسِ - لَأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ مَعَ كُلِّ صَلَاةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Izbjegavao je intimni odnos sa suprugama. Izar je donji dio odjeće.

1196. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada ne bih otežao svom ummetu - ili je rekao: narodu - naredio bih im upotrebu misvaka prije svakog namaza." Muttefekun alejhi: Buhari, 887, i Muslim, 252.

١١٩٧ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ مِنَ النَّوْمِ يَشُوصُ فَاهُ بِالسِّوَاكِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1197. Huzejfa, radijallahu anhu, rekao je: "Kada bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio u noći, svoja bi usta čistio misvakom." Muttefekun alejhi: Buhari, 245, i Muslim, 255.

١١٩٨ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كُنَّا نُعِدُّ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِوَاكَهُ وَطَهُورَهُ فَيَبْعَثُهُ اللَّهُ مَا شَاءَ أَنْ يَبْعَثَهُ مِنَ اللَّيْلِ، فَيَتَسَوَّكُ، وَيَتَوَضَّأُ وَيُصَلِّي». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1198. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Mi bismo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pripremili misvak i vodu za abdest[1], pa kada bi ga Allah probudio iz sna u dijelu noći u kojem je On želio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čistio bi usta misvakom, uzeo abdest i klanjao." Hadis bilježi Muslim, 746.

١١٩٩ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَكْثَرْتُ عَلَيْكُمْ فِي السِّوَاكِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1199. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Naglašavam vam da mnogo koristite misvak." Hadis bilježi Buhari, 888.

١٢٠٠ - وَعَنْ شُرَيْحِ بْنِ هَانِئٍ قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: بِأَيِّ شَيْءٍ كَانَ يَبْدَأُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ بَيْتَهُ، قَالَتْ: بِالسِّوَاكِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1200. Šurejh b. Hani kazuje: "Upitao sam Aišu, radijallahu anha: 'Šta bi bilo prvo što bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio kada bi ušao u kuću?', a ona je rekla: 'Upotrijebio bi misvak.'" Hadis bilježi Muslim, 253.

١٢٠١ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَطَرَفُ السِّوَاكِ عَلَى لِسَانِهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ.

1201. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, rekao je: "Ušao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je vrh misvaka držao na svom jeziku." Muttefekun alejhi: Buhari, 244, i Muslim, 254, a ovo je Muslimova verzija.

1. Pred spavanje, jer su znali da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustati da klanja noćni namaz.

١٢٠٢ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ». رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَابْنُ خُزَيْمَةَ فِي صَحِيحِهِ بِأَسَانِيدَ صَحِيحَةٍ.

1202. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Misvak predstavlja čistoću za usta i zadovoljstvo za Gospodara." Hadis bilježe Nesai, 1/10, 5, i Ibn Huzejma, *Sahih,* 135, sa vjerodostojnim lancima prenosilaca.

١٢٠٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْفِطْرَةُ خَمْسٌ، أَوْ خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: الْخِتَانُ، وَالْاِسْتِحْدَادُ، وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ، وَنَتْفُ الْإِبِطِ، وَقَصُّ الشَّارِبِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1203. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet je urođenih svojstava - ili je rekao: petero spada u urođena svojstva: obrezivanje, brijanje dlaka sa stidnih mjesta, podrezivanje nokata, čupanje dlaka ispod pazuha i kraćenje brkova." Muttefekun alejhi: Buhari, 5889, i Muslim, 257.

Uklanjanje dlaka sa stidnih mjesta podrazumijeva brijanje dlaka koje rastu oko spolnog organa.

١٢٠٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَشْرٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: قَصُّ الشَّارِبِ، وَإِعْفَاءُ اللِّحْيَةِ، وَالسِّوَاكُ، وَاسْتِنْشَاقُ الْمَاءِ، وَقَصُّ الْأَظْفَارِ، وَغَسْلُ الْبَرَاجِمِ، وَنَتْفُ الْإِبِطِ، وَحَلْقُ الْعَانَةِ، وَانْتِقَاصُ الْمَاءِ». قَالَ الرَّاوِي: وَنَسِيتُ الْعَاشِرَةَ إِلَّا أَنْ تَكُونَ الْمَضْمَضَةُ. قَالَ وَكِيعٌ، وَهُوَ أَحَدُ رُوَاتِهِ: انْتِقَاصُ الْمَاءِ، يَعْنِي: الْاِسْتِنْجَاءَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1204. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Desetero spada u fitru - urođena svojstva: kraćenje brkova, puštanje brade, upotreba misvaka, ispiranje nosa vodom, podrezivanje nokata, pranje kože između prstiju, čupanje dlaka ispod pazuha, brijanje dlaka sa stidnog mjesta i pranje vodom." Prenosilac hadisa kaže: "Zaboravio sam deseto, a mislim da se radi o ispiranju usta."

Veki, jedan od prenosilaca hadisa, kaže da se izraz "pranje vodom" odnosi na čišćenje vodom nakon obavljene nužde. Hadis bilježi Muslim, 261.

Pod "kožom između prstiju" misli se na dio koji se nalazi između dva prsta, a pod riječima "puštanje brade", misli sa na to da se brada nikako ne skraćuje.

١٢٠٥ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «أَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَأَعْفُوا اللِّحَى». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1205. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Potkresujte brkove i puštajte brade." Muttefekun alejhi: Buhari, 5893, i Muslim, 258.

❧ 216. *Obaveznost i vrijednost davanja zekata i neki propisi koji su vezani za njega*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ ...﴾ ﴿٤٣﴾

Obavljajte namaz i dajite zekat... (El-Bekara, 43)

﴿وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤۡتُواْ ٱلزَّكَوٰةَۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلۡقَيِّمَةِ﴾ ﴿٥﴾

A naređeno im je da se samo Allahu klanjaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da molitvu obavljaju, i da zekat daju; a to je ispravna vjera. (El-Bejjina, 5)

﴿خُذۡ مِنۡ أَمۡوَٰلِهِمۡ صَدَقَةٗ تُطَهِّرُهُمۡ وَتُزَكِّيهِم ...﴾ ﴿١٠٣﴾

Uzmi od dobara njihovih zekat, da ih njime očistiš i blagoslovljenim učiniš... (Et-Tevba, 103)

١٢٠٦ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1206. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Islam se temelji na petero: svjedočenju da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i poslanik, na klanjanju namaza, davanju zekata, obavljanju hadža i postu mjeseca ramazana." Muttefekun alejhi: Buhari, 8, i Muslim, 16.

١٢٠٧ - وَعَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ، ثَائِرُ الرَّأْسِ، نَسْمَعُ دَوِيَّ صَوْتِهِ، وَلَا نَفْقَهُ مَا يَقُولُ، حَتَّى دَنَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا هُوَ يَسْأَلُ عَنِ الْإِسْلَامِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ». قَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُنَّ؟ قَالَ: «لَا، إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ». فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَصِيَامُ شَهْرِ رَمَضَانَ». قَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ؟ قَالَ: «لَا، إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ». قَالَ: وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الزَّكَاةَ فَقَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا؟ قَالَ: «لَا، إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ». فَأَدْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُولُ: وَاللَّهِ لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا وَلَا أَنْقُصُ مِنْهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1207. Talha b. Ubejdullah, radijallahu anhu, kazuje: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iz Nedžda je došao neki čovjek razbarušene kose. Čuli smo njegov gromoglasni glas, ali nismo razumjeli šta govori

sve dok se nije približio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Pitao ga je o islamu, na što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'To je pet namaza u toku jednog dana i noći.' Čovjek upita: 'Ima li još nekih namaza koje sam obavezan klanjati osim tih?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nema, osim ukoliko želiš klanjati nafile.' Zatim mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'I post mjeseca ramazana', a čovjek ga upita: 'Ima li još nekog posta da mi je obavezan osim ramazanskog?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nema, osim ukoliko želiš postiti dobrovoljno.' Zatim mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo zekat, a on upita: 'Ima li još kakvog obaveznog udjeljivanja imovine osim tog?', na što mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Ne, osim ako budeš želio udjeljivati dobrovoljno.' Nakon toga, ovaj se čovjek okrenu i reče: 'Tako mi Allaha, na ovo neću ništa dodavati, niti ću šta od toga oduzimati!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Ako je istinu rekao, spasio se.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 46, i Muslim, 11.

١٢٠٨ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ: «ادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1208. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Muaza, radijallahu anhu, u Jemen i rekao mu: "Pozovi ih da posvjedoče da nema boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik. Ako se tome pokore, onda ih obavijesti da ih je Allah zadužio sa pet namaza u toku dana i noći. Ako se tome pokore, onda ih obavijesti da im je Allah propisao zekat koji se uzima od njihovih bogataša i daje njihovim siromasima." Muttefekun alejhi: Buhari, 1395, i Muslim, 19.

١٢٠٩ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ، عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1209. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne budu svjedočili da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, i sve dok ne budu klanjali namaz i davali zekat. Kada to učine, garantiram im da će njihovi životi i imeci biti sigurni, osim ako se ogriješe o propise islama, a njihov konačni obračun pripada Uzvišenom Allahu." Muttefekun alejhi: Buhari, 25, i Muslim, 22.

١٢١٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ، فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَمَنْ قَالَهَا فَقَدْ عَصَمَ مِنِّي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ؟» فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: وَاللَّهِ لَأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ، فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ. وَاللَّهِ لَوْ مَنَعُونِي عِقَالًا كَانُوا يُؤَدُّونَهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لَقَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنْعِهِ. قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ رَأَيْتُ اللَّهَ قَدْ شَرَحَ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ، فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1210. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, postao halifa i kada su se od vjere odmetnule skupine beduina, Omer, radijallahu anhu, upitao je Ebu Bekra: 'Kako ćeš se boriti protiv tih ljudi kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne budu svjedočili da nema boga osim Allaha, a onima koji tako postupe garantiram sigurnost i za njihove živote i za njihove imetke, osim kada se ogriješe o propise islama, a njihov konačni obračun pripada Uzvišenom Allahu?!' Ebu Bekr, radijallahu anhu, na to je odgovorio: 'Tako mi Allaha, odlučno ću se boriti protiv svakog onog ko napravi razliku između obaveze klanjanja namaza i davanja zekata, jer je uistinu zekat pravo koje se nalazi u imetku. Tako mi Allaha, kada bi uskratili davanje uzice za vezanje životinja koju su na ime zekata davali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, protiv njih bih poveo bitku zbog te utaje.' Omer, radijallahu anhu, kasnije je rekao: 'Tako mi Allaha, tada sam vidio da je Uzvišeni Allah raširio Ebu Bekrova prsa i nadahnuo ih borbom protiv onih koji su odbili dati zekat, i shvatio sam da je ta njegova odluka ispravna.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1399, i Muslim, 20.

١٢١١ - وَعَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، قَالَ: «تَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ الرَّحِمَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1211. Ebu Ejjub, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Obavijesti me o djelu koje će me uvesti u Džennet", a on odgovori: "Obožavaj samo Allaha i ne pripisuj Mu nikakvog sudruga, klanjaj namaz, dijeli zekat i održavaj rodbinske veze." Muttefekun alejhi: Buhari, 1396, i Muslim, 13.

١٢١٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمِلْتُهُ، دَخَلْتُ الْجَنَّةَ. قَالَ: «تَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ». قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا. فَلَمَّا وَلَّى، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1212. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je neki beduin došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Allahov Poslaniče, uputi me na djelo koje će me, ukoliko ga budem činio, uvesti u Džennet." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Obožavaj Allaha i ne pripisuj Mu druga, klanjaj namaz, daji zekat i posti mjesec ramazan."[1] Beduin reče: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ja ništa na ovo neću dodavati." Kada se beduin okrenuo i pošao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Koga raduje da gleda u čovjeka koji će biti jedan od stanovnika Džennetа, neka gleda u ovoga." Muttefekun alejhi: Buhari, 1397, i Muslim, 14.

١٢١٣ - وَعَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَايَعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى إِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1213. Džerir b. Abdullah, radijallahu anhu, kazuje: "Prisegnuo sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ću klanjati namaz, davati zekat i da ću savjetovati svakog muslimana." Muttefekun alejhi: Buhari, 1401, i Muslim, 56.

١٢١٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ، وَلَا فِضَّةٍ، لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ، فَأُحْمِيَ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ، فَيُكْوَى بِهَا جَنْبُهُ، وَجَبِينُهُ، وَظَهْرُهُ، كُلَّمَا بَرَدَتْ أُعِيدَتْ لَهُ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ فَيُرَى سَبِيلُهُ، إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِمَّا إِلَى النَّارِ».

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالْإِبِلُ؟ قَالَ: «وَلَا صَاحِبِ إِبِلٍ لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا، وَمِنْ حَقِّهَا حَلْبُهَا يَوْمَ وِرْدِهَا، إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ بُطِحَ لَهَا بِقَاعٍ قَرْقَرٍ أَوْفَرَ مَا كَانَتْ، لَا يَفْقِدُ مِنْهَا فَصِيلًا وَاحِدًا، تَطَؤُهُ بِأَخْفَافِهَا، وَتَعَضُّهُ بِأَفْوَاهِهَا، كُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ أُولَاهَا، رُدَّ عَلَيْهِ أُخْرَاهَا، فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ، فَيُرَى سَبِيلُهُ، إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِمَّا إِلَى النَّارِ».

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ؟ قَالَ: «وَلَا صَاحِبِ بَقَرٍ وَلَا غَنَمٍ لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، بُطِحَ لَهَا بِقَاعِ قَرْقَرٍ، لَا يَفْقِدُ مِنْهَا شَيْئًا لَيْسَ فِيهَا عَقْصَاءُ، وَلَا جَلْحَاءُ، وَلَا عَضْبَاءُ، تَنْطِحُهُ بِقُرُونِهَا، وَتَطَؤُهُ بِأَظْلَافِهَا، كُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ أُولَاهَا، رُدَّ عَلَيْهِ أُخْرَاهَا، فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ، فَيُرَى سَبِيلُهُ، إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِمَّا إِلَى النَّارِ».

1. U ovom hadisu spomenuta su samo tri temelja islama, a izostali su kelimei-šehadet i hadž. Kelimei-šehadet, svjedočenje da nema boga osim Allaha, nije spomenut iz razloga što je čovjek već bio musliman, što se razaznaje iz samog pitanja – oslovio je Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Allahov Poslaniče" i upitao ga je o djelu koje će ga uvesti u Džennet. Što se tiče hadža, najvjerovatnije se ovaj događaj desio prije nego što je hadž propisan.

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالْخَيْلُ؟ قَالَ: «الْخَيْلُ ثَلَاثَةٌ: هِيَ لِرَجُلٍ وِزْرٌ، وَهِيَ لِرَجُلٍ سِتْرٌ، وَهِيَ لِرَجُلٍ أَجْرٌ. فَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ وِزْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا رِيَاءً وَفَخْرًا وَنِوَاءً عَلَى أَهْلِ الْإِسْلَامِ، فَهِيَ لَهُ وِزْرٌ. وَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ سِتْرٌ، فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ، ثُمَّ لَمْ يَنْسَ حَقَّ اللَّهِ فِي ظُهُورِهَا، وَلَا رِقَابِهَا، فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ. وَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ أَجْرٌ، فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فِي مَرْجٍ، أَوْ رَوْضَةٍ، فَمَا أَكَلَتْ مِنْ ذَلِكَ الْمَرْجِ أَوِ الرَّوْضَةِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا كُتِبَ لَهُ عَدَدُ مَا أَكَلَتْ حَسَنَاتٌ، وَكُتِبَ لَهُ عَدَدُ أَرْوَاثِهَا وَأَبْوَالِهَا حَسَنَاتٌ، وَلَا تَقْطَعُ طِوَلَهَا فَاسْتَنَّتْ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَدَدَ آثَارِهَا وَأَرْوَاثِهَا حَسَنَاتٍ، وَلَا مَرَّ بِهَا صَاحِبُهَا عَلَى نَهْرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ، وَلَا يُرِيدُ أَنْ يَسْقِيَهَا إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَدَدَ مَا شَرِبَتْ حَسَنَاتٍ».

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالْحُمُرُ؟ قَالَ: «مَا أُنْزِلَ عَلَيَّ فِي الْحُمُرِ شَيْءٌ إِلَّا هَذِهِ الْآيَةُ الْفَاذَّةُ الْجَامِعَةُ: ﴿فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ ﴿٧﴾ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُۥ ﴿٨﴾ [الزِّلْزَالُ: ٧-٨]». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ.

1214. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svakom čovjeku koji bude posjedovao zlato i srebro, a na njih ne bude izdvajao ono što mu je obaveza izdvojiti, na Sudnjem danu od tog imetka bit će iskovane ploče koje će biti užarene u vatri džehennemskoj, pa će mu s njima biti žigosani bokovi, čelo i leđa - kad god se ploče ohlade, opet će iznova biti užarene - u danu koji će trajati pedeset hiljada godina, i tako će biti sve dok se ljudima ne presudi i dok mu ne bude pokazan put koji vodi ili u Džennet ili u Vatru."

Tada neko upita: "A šta je sa devama, Allahov Poslaniče?", a on reče: "Svaki vlasnik deva koji ne bude držao do prava do kojeg je u pogledu njih obavezan držati - a jedno od tih prava jeste i da ih pomuze na dan njihovog dolaska na pojilo[1] - na Sudnjem će danu biti oboren licem prema tlu na ravnu i prostranu ledinu, na kojoj nijedno mladunče deve koje je posjedovao neće biti izgubljeno, pa će ga deve gaziti svojim papcima i gristi. Kada i posljednja pređe preko njega, ona prva ponovno će krenuti da ga gazi, a i sve druge redom, i to u danu koji će trajati pedeset hiljada godina, sve dok se ljudima ne presudi i sve dok on ne vidi svoj put: ili u Džennet ili u Vatru."

1. Islamski učenjaci kažu da je lijepo da vlasnik deva svaki put kada ih potjera na pojilo, što se obično čini jednom ili dvaput sedmično, pomuze deve i mlijeko podijeli siromasima i putnicima namjernicima. Iako se u hadisu ovaj postupak spominje u kontekstu davanja zekata na deve, što je pod određenim uvjetima stroga obaveza svakom vlasniku deva, učenjaci su složni da je dijeljenje mlijeka pohvalan, a ne obavezan čin. Vidjeti: Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, 7/17.

Neko opet upita: "A šta je sa kravama i ovcama, Allahov Poslaniče?", a on reče: "I vlasnik krava i ovaca koji ne bude davao ono što je na njih obavezan davati, na Sudnjem će danu biti oboren licem prema tlu na ravnu i prostranu ledinu, na kojoj nijedna od njih neće niti izgubljena. Među tim kravama i ovcama neće biti nijedne životinje usukanih rogova, ni šukaste, ni one slomljenih rogova – sve će biti zdrave i bost će ga rogovima i gaziti papcima. Kada i posljednja od njih pređe preko njega, ona prva ponovno će krenuti, a i sve druge redom, i to u danu koji će trajati pedeset hiljada godina, sve dok se ljudima ne presudi i sve dok on ne vidi svoj put: ili u Džennet ili u Vatru."

Prisutni upitaše: "A šta je sa konjima, Allahov Poslaniče?", a on reče: "Tri su vrste konja: za jednu od njih čovjek će biti kažnjen, druga vrsta bit će mu zaštita, a za treću vrstu imat će nagradu. Grijeh i kaznu imat će za one konje koje bude držao radi hvalisanja, licemjerstva i neprijateljstva prema muslimanima. Zbog tih konja bit će kažnjen. Zaštita će mu biti oni konji koje bude držao u ime Allaha, da bi ih koristio za privređivanje i tako bio neovisan o ljudima, a ne zaboravi na Allahovo pravo u njihovim leđima i njihovim vratovima[1]. Ova vrsta konja bit će mu zaštita. Što se tiče konja za koje će čovjek imati nagradu, to su oni konji koje čovjek bude držao s ciljem da ih upotrijebi u borbi na Allahovom putu i za zaštitu muslimana. Ako takve konje bude napasao na livadi ili u bašti, šta god popasu privezani na toj livadi ili bašti, to će mu se pisati u dobra djela, pa i izmet i mokraća koje konji iza sebe ostave, sve će mu se to uračunati u dobra djela. Ukoliko prekinu uže kojim su povezani, pa otrče na brežuljak ili dva, vlasniku se i za njihov izmet i korake računaju dobra djela. Ako ih njihov vlasnik provede pored rijeke pa se iz nje napiju, a on nije ni namjeravao da ih napoji, čak će mu i za to Uzvišeni Allah upisati onoliku količinu dobrih djela koja je srazmjerna količini vode koju su popili."

Ashabi upitaše: "A šta je s magarcima, Allahov Poslaniče?", a on reče: "O magarcima mi nije objavljeno ništa osim ovog sveobuhvatnog ajeta: 'Onaj ko bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga, a onaj ko bude uradio koliko trun zla – vidjet će ga' (Ez-Zilzal, 7–8)." Muttefekun alejhi: Buhari, 1402, i Muslim, 987. Ovo je Muslimova verzija.

1. Imam Ebu Hanifa, Allah mu se smilovao, smatra da se Allahovo pravo u vratu i leđima konja odnosi na zekat, dok većina učenjaka smatra da se ovim riječima misli na timarenje i lijepo postupanje sa konjem, kao i na njegovo pripremanje za borbu na Allahovom putu.

❧ 217. *Obaveznost posta mjeseca ramazana, vrijednost posta i propisi koji su vezani za post*

Uzvišeni Allah kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾ أَيَّامٗا مَّعۡدُودَٰتٖۚ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٖ فَعِدَّةٞ مِّنۡ أَيَّامٍ أُخَرَۚ وَعَلَى ٱلَّذِينَ يُطِيقُونَهُۥ فِدۡيَةٞ طَعَامُ مِسۡكِينٖۖ فَمَن تَطَوَّعَ خَيۡرٗا فَهُوَ خَيۡرٞ لَّهُۥۚ وَأَن تَصُومُواْ خَيۡرٞ لَّكُمۡۖ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿١٨٤﴾ شَهۡرُ رَمَضَانَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ فِيهِ ٱلۡقُرۡءَانُ هُدٗى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَٰتٖ مِّنَ ٱلۡهُدَىٰ وَٱلۡفُرۡقَانِۚ فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ ٱلشَّهۡرَ فَلۡيَصُمۡهُۖ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٖ فَعِدَّةٞ مِّنۡ أَيَّامٍ أُخَرَ ... ﴿١٨٥﴾

O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili, i to neznatan broj dana; a onome od vas koji bude bolestan ili na putu – isti broj drugih dana. Onima koji ga jedva podnose – otkup je da jednog siromaha nahrane. A ko drage volje da više, za njega je bolje. A bolje vam je, neka znate, da postite. U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur'ana, koji je putokaz ljudima i jasan dokaz Pravoga puta i razlikovanja dobra od zla. Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće, neka ga u postu provede, a ko se razboli ili se na putu zadesi, neka isti broj dana naposti... (El-Bekara, 183–185)

١٢١٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصِّيَامَ، فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ. وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ، فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ. وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ. لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا: إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ بِفِطْرِهِ، وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ رِوَايَةِ الْبُخَارِيِّ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «يَتْرُكُ طَعَامَهُ، وَشَرَابَهُ، وَشَهْوَتَهُ، مِنْ أَجْلِي، الصِّيَامُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا».

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ يُضَاعَفُ الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ: يَدَعُ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ مِنْ أَجْلِي. لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ، وَفَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ. وَلَخُلُوفُ فِيهِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ».

1215. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah rekao je: 'Svako čovjekovo djelo pripada njemu osim posta – on je Moj i Ja za njega posebno nagrađujem.' Post je štit, pa kada neko od vas bude postio, neka ne govori ružno i neka ne galami. Ukoliko ga neko bude vrijeđao ili napadao, neka mu

kaže: 'Ja postim!' Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, zadah iz usta postača prijatniji je Allahu od mirisa miska. Postač ima dvije radosti: kada iftari, obraduje se svome iftaru, a kada susretne svoga Gospodara, obradovat će se svome postu." Muttefekun alejhi: Buhari, 1904, i Muslim, 1151. Ovo je verzija koju bilježi Buhari.

U drugoj verziji, koju također bilježi Buhari, navodi se: "...postač ostavlja svoju hranu, piće i strasti zbog Mene. Post je Moj i Ja za njega nagrađujem, a svako dobro djelo nagrađuje se deseterostruko."

U verziji koju je zabilježio Muslim kaže se: "Za svako djelo čovjek će biti višestruko nagrađen: svako dobro djelo nagrađuje se deseterostruko, pa sve do sedam stotina puta. Uzvišeni Allah rekao je: 'Osim posta, on je Moj i Ja za njega nagrađujem. Moj rob ostavlja svoje strasti i hranu radi Mene!' Postač ima dvije radosti: prvu kada se iftari, a drugu kada susretne svoga Gospodara, a zadah iz usta postača Allahu je prijatniji i ljepši od mirisa miska."

١٢١٦ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ نُودِيَ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ: يَا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا خَيْرٌ، فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلَاةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلَاةِ، وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ، وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصِّيَامِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الرَّيَّانِ، وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ». قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا عَلَى مَنْ دُعِيَ مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ مِنْ ضَرُورَةٍ، فَهَلْ يُدْعَى أَحَدٌ مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ كُلِّهَا؟ قَالَ: «نَعَمْ وَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1216. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko na Allahovom putu žrtvuje dvije vrste imetka, bit će pozvan sa vrata Dženneta: 'Allahov robe, to je veliko dobro!' Ko bude redovno i ustrajno obavljao namaz, bit će pozvan sa Vrata namaza. Ko se bude borio na Allahovom putu, bit će pozvan sa Vrata džihada. Ko bude postio, bit će pozvan sa vrata Er-Rejjan[1], a ko bude dijelio milostinju, bit će pozvan sa Vrata milostinje.' Tada Ebu Bekr, radijallahu anhu, upita: 'Allahov Poslaniče, draži si mi od oca i majke, s kojih god vrata čovjek bude pozvan, uspio je, ali da li će iko biti pozvan sa svih vrata?' 'Da', rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'i nadam se da ćeš ti biti jedan od njih!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1897, i Muslim, 1027.

1. Er-Rejjan je ime jednih džennetskih vrata na koja će ući samo postači. Riječ *er-rejjan* izvedenica je od riječi *rejjun*, što u arapskom jeziku znači natapanje, gašenje žeđi, tako da ime ovim vratima sasvim odgovara, jer se podudara sa stanjem i okolnostima u kojem se nalaze postači. Iako se leksičko značenje ove riječi uglavnom odnosi na gašenje žeđi, a ne na utoljavanje gladi, odnosno sitost, ipak gašenje žeđi donekle podrazumijeva i sitost, a postačima je žeđ dakako teže podnositi od gladi.

١٢١٧ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ: الرَّيَّانُ، يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، يُقَالُ: أَيْنَ الصَّائِمُونَ؟ فَيَقُومُونَ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، فَإِذَا دَخَلُوا أُغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1217. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennetu postoje vrata koja se zovu Er-Rejjan. Na Sudnjem danu na ta će vrata ući samo postači i niko drugi. Reći će se: 'Gdje su postači?' Oni će doći, i niko osim njih na ta vrata neće ući. A kada uđu, zatvorit će se i niko više na njih neće ući." Muttefekun alejhi: Buhari, 1896, i Muslim, 1052.

١٢١٨ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: «مَا مِنْ عَبْدٍ يَصُومُ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا بَاعَدَ اللَّهُ بِذَلِكَ الْيَوْمِ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1218. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koji god Allahov rob bude postio jedan dan na Allahovom putu[1], Allah će, zbog posta tog dana, njegovo lice udaljiti od Vatre za sedamdeset godina." Muttefekun alejhi: Buhari, 2840, i Muslim, 1053.

١٢١٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1219. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude postio ramazan vjerujući i nadajući se nagradi[2], bit će mu oprošteni prethodni grijesi." Muttefekun alejhi: Buhari, 1901, i Muslim, 760.

١٢٢٠ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا جَاءَ رَمَضَانُ، فُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ، وَصُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1220. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada nastupi ramazan, otvore se džennetska vrata, a zatvore se džehennemska i šejtani se stavljaju u okove." Muttefekun alejhi: Buhari, 1899, i Muslim, 1079.

1. Neki učenjaci kažu da se ova nagrada odnosi samo na onoga ko posti dok se nalazi u džihadu, a drugi da je hadis općenit i da ta nagrada obuhvata svakog onog ko posti isključivo radi Allaha, bez obzira bilo to u džihadu ili ne, a Allah najbolje zna. Vidjeti i hadise 1339 i 1340.

2. Pod izrazom "vjerujući i nadajući se nagradi" podrazumijeva se da će postiti čvrsto vjerujući da je post mjeseca ramazana farz - stroga obaveza, želeći doći do nagrada koje sa sobom nosi ovaj mjesec, posteći rado, ne mrzeći i ne prezirući post.

١٢٢١ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ، وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ، فَإِنْ غُمِيَ عَلَيْكُمْ، فَأَكْمِلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ.

وَفِي رِوَايَةِ مُسْلِمٍ: «فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَصُومُوا ثَلَاثِينَ يَوْمًا».

1221. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada ugledate mlađak, zapostite, a kada ga ponovo ugledate, prestanite postiti. Ako zbog oblaka ne budete u stanju vidjeti mlađak, onda mjesec ša'ban upotpunite trideset dana." Muttefekun alejhi: Buhari, 1909, i Muslim, 1081. Ovo je Buharijeva verzija.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Ukoliko mlađak zbog oblaka ne budete mogli vidjeti, onda postite punih trideset dana."

❧ 218. *Darežljivost, činjenje dobročinstva i učestalo činjenje dobrih djela u mjesecu ramazanu, a posebno u njegovih zadnjih deset dana*

١٢٢٢ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدَ النَّاسِ، وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ، وَكَانَ جِبْرِيلُ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ، فَلَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ أَجْوَدُ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1222. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najdarežljiviji od svih ljudi, a najdarežljiviji je bio u ramazanu kada se svake noći s njim sastajao Džibril, koji ga je tada podučavao Kur'anu. Kada bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s njim sastao, uistinu je bio darežljiviji od blagog vjetra[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 6, i Muslim, 2308.

١٢٢٣ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ أَحْيَى اللَّيْلَ، وَأَيْقَظَ أَهْلَهُ، وَشَدَّ الْمِئْزَرَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1223. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Kada bi nastupila zadnja trećina mjeseca ramazana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, provodio bi noći u ibadetu, budio bi svoje ukućane na namaz i pritegao bi svoj izar – donji dio odjeće."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 2024, i Muslim, 1174.

1. Sintagma "blagog vjetra" aludira na vjetar koji konstantno i blago puše, pa donosi svekoliku korist. U nekim komentarima za ovaj se vjetar kaže da je to vjetar milosti koji Allah šalje kako bi donio plodonosnu kišu i tako oživio sušom umrtvljenu zemlju. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 4/116.

2. Izbjegavao je intimni odnos sa suprugama.

❧ 219. *Zabrana posta uoči ramazana i u drugoj polovini mjeseca ša'bana, osim onome ko nastavlja svoj post iz prve polovine ša'bana ili se taj post podudara s njegovim običajem da posti ponedjeljkom ili četvrtkom*

١٢٢٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا يَتَقَدَّمَنَّ أَحَدُكُمْ رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمَهُ، فَلْيَصُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1224. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne preduhitri ramazan tako što će uoči njega postiti dan ili dva, osim ako se radi o čovjeku koji posti svoj uobičajeni dobrovoljni post, pa takav neka posti i taj dan[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 1914, i Muslim, 1082.

١٢٢٥ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَصُومُوا قَبْلَ رَمَضَانَ، صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ، وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ، فَإِنْ حَالَتْ دُونَهُ غَيَايَةٌ فَأَكْمِلُوا ثَلَاثِينَ يَوْمًا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1225. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte postiti uoči samog ramazana, već zapostite kada ugledate mlađak i prekinite post kada ga ponovo ugledate, a ukoliko se između vas i mlađaka ispriječe oblaci, u tom slučaju upotpunite trideset dana." Hadis bilježi Tirmizi, 688, koji kaže da je hasen-sahih.

١٢٢٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا بَقِيَ نِصْفٌ مِنْ شَعْبَانَ فَلَا تَصُومُوا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1226. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada nastupi druga polovina mjeseca ša'bana, nemojte postiti." Hadis bilježi Tirmizi, 738, koji kaže da je hasen-sahih.[2]

١٢٢٧ - وَعَنْ أَبِي الْيَقْظَانِ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: مَنْ صَامَ الْيَوْمَ الَّذِي يُشَكُّ فِيهِ فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1. Ako čovjek redovno posti dobrovoljni post, poput posta ponedjeljkom i četvrtkom, pa se taj post podudari sa danom uoči samog ramazana, njemu je dozvoljeno da posti i taj dan.

2. Nema oprečnosti između ovog hadisa i sličnih hadisa koji su mu prethodili, jer se zabrana u tim hadisima odnosi na onoga ko bi u ša'banu postio iz navodne predostrožnosti zbog nastupajućeg mjeseca ramazana, mimo svog uobičajenog posta. Dakle, zabrana da se posti u drugoj polovini mjeseca ša'bana zasebna je zabrana, čija je svrha da se čuva snaga za nastupajući ramazan, a Allah najbolje zna.

1227. Ebu Jakzan Ammar b. Jasir, radijallahu anhuma, rekao je: "Onaj ko bude postio na dan u koji sumnja[1], takav je nepokoran Ebu Kasimu." Hadis bilježe Ebu Davud, 3334, i Tirmizi, 686, koji kaže da je hasen-sahih.

❧ 220. *Šta se kaže kada se ugleda mlađak*

١٢٢٨ - عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا رَأَى الْهِلَالَ قَالَ: «اللَّهُمَّ أَهِلَّهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَالْإِيمَانِ، وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ، رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ، هِلَالُ رُشْدٍ وَخَيْرٍ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1228. Talha b. Ubejdullah, radijallahu anhu, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi ugledao mlađak, rekao: "Allāhumme ehillehū alejnā bil-emni vel-īmāni, ves-selāmeti vel-islāmi, Rabbī ve Rabbukallāhu, hilālu rušdin ve hajr! - Allahu moj, neka nam mlađak dođe sa sigurnošću i imanom, sa mirom i islamom. Moj i tvoj Gospodar je Allah, ti si mlađak upute i dobra!" Hadis bilježi Tirmizi, 3451, koji kaže da je hasen.

❧ 221. *Vrijednost sehura i njegovog odgađanja, ukoliko ne postoji bojazan da će granuti zora*

١٢٢٩ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السُّحُورِ بَرَكَةً». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1229. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sehurite! Zaista je u sehuru bereket!" Muttefekun alejhi: Buhari, 1923, i Muslim, 1059.

١٢٣٠ - وَعَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: تَسَحَّرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قُمْنَا إِلَى الصَّلَاةِ. قِيلَ: كَمْ كَانَ بَيْنَهُمَا؟ قَالَ: قَدْرُ خَمْسِينَ آيَةً. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1230. Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, kazuje: "Sehurili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a nakon toga ustali smo da obavimo sabah-namaz." Neko upita: "Koliko je vremena proteklo između sehura i namaza?" "Onoliko koliko je potrebno da se prouči pedeset ajeta", odgovori on. Muttefekun alejhi: Buhari, 1921, i Muslim, 1097.

١٢٣١ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُؤَذِّنَانِ: بِلَالٌ وَابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ بِلَالًا يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ، فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ». قَالَ: وَلَمْ يَكُنْ بَيْنَهُمَا إِلَّا أَنْ يَنْزِلَ هَذَا وَيَرْقَى هَذَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Da li je trideseti dan mjeseca ša'bana ili prvi dan mjeseca ramazana.

1231. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je dva mujezina, Bilala i Ibn Ummu Mektuma, pa je rekao: 'Bilal uči ezan noću, pa jedite i pijte sve dok ezan ne zauči Ibn Ummu Mektum', a između ta dva ezana bilo je samo toliko vremena da jedan siđe sa mjesta odakle je učio ezan, a drugi se popne."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1918, i Muslim, 1092.

١٢٣٢ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «فَصْلُ مَا بَيْنَ صِيَامِنَا وَصِيَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَكْلَةُ السَّحَرِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1232. Amr b. As, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Razlika između našeg posta i posta sljedbenika Knjige jeste sehur." Hadis bilježi Muslim, 1096.

❧ 222. *Vrijednost požurivanja s iftarom, čime se iftari i šta se kaže nakon iftara*

١٢٣٣ - عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1233. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će neprestano biti u dobru sve dok budu požurivali s iftarom." Muttefekun alejhi: Buhari, 1957, i Muslim, 1098.

١٢٣٤ - وَعَنْ أَبِي عَطِيَّةَ، قَالَ: دَخَلْتُ أَنَا وَمَسْرُوقٌ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَ لَهَا مَسْرُوقٌ: رَجُلَانِ مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كِلَاهُمَا لَا يَأْلُو عَنِ الْخَيْرِ: أَحَدُهُمَا يُعَجِّلُ الْمَغْرِبَ وَالْإِفْطَارَ، وَالْآخَرُ يُؤَخِّرُ الْمَغْرِبَ وَالْإِفْطَارَ؟ فَقَالَتْ: مَنْ يُعَجِّلُ الْمَغْرِبَ وَالْإِفْطَارَ؟ قَالَ: عَبْدُ اللَّهِ - يَعْنِي ابْنَ مَسْعُودٍ - فَقَالَتْ: هَكَذَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Ezan koji je učio Bilal bila je vrsta obavještenja da se vrijeme za sabah-namaz približilo kako bi ljudi ustali, uzeli abdest i klanjali vitr-namaz, ako ga nisu klanjali ranije, a potom se zaputili prema džamiji na sabah-namaz. Taj ezan se i dan-danas uči u većini arapskih zemalja. Ezan koji je učio Ibn Ummu Mektum označavao je nastupanje zore, tj. vremena kada se klanja sabah-namaz. Učenjaci kažu da bi se Bilal popeo na mjesto sa kojeg je učio ezan, a kada bi završio s ezanom, ne bi odmah sišao, već bi neko vrijeme ostao na tom mjestu učeći dove i zikr, a kada bi se približilo vrijeme nastupanja zore, sišao bi i o tome obavijestio Ibn Ummu Mektuma, koji bi se potom popeo na mjesto sa kojeg je Bilal sišao i proučio ezan koji je označavao nastupanje zore i vrijeme za prekidanje sehura. Dakle, riječima: "a između ta dva ezana bilo je samo toliko vremena da jedan siđe sa mjesta odakle je učio ezan, a drugi se popne", prenosilac je htio kazati da se radilo o relativno kratkom vremenskom periodu, ali ne doslovno o vremenu koje je potrebno da se dvojica mujezina smijene. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 7/203.

1234. Ebu Atijja kazuje: "Mesruk i ja ušli smo kod Aiše, radijallahu anha, pa joj Mesruk reče: 'Šta misliš o dvojici Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba od kojih nijedan ne zanemaruje dobra djela: jedan od njih požuruje sa akšam-namazom i iftarom, a drugi odgađa namaz i iftar?' Aiša, radijallahu anha, upita: 'Koji od njih dvojice požuruje sa akšamom i iftarom?' 'Abdullah', odgovori Mesruk – a radilo se o Abdullahu b. Mesudu, radijallahu anhu. 'Tako je postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovori Aiša." Hadis bilježi Muslim, 1099.

١٢٣٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَحَبُّ عِبَادِي إِلَيَّ أَعْجَلُهُمْ فِطْرًا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1235. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Meni su najdraži oni Moji robovi koji požuruju s iftarom.'" Hadis bilježi Tirmizi, 700, koji kaže da je hasen.[1]

١٢٣٦ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَقْبَلَ اللَّيْلُ مِنْ هَهُنَا وَأَدْبَرَ النَّهَارُ مِنْ هَهُنَا، وَغَرَبَتِ الشَّمْسُ، فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1236. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se sa ove strane (s istoka) pojavi noć, a u ovom pravcu (ka zapadu) uzmakne dan, i kada sunce zađe, postač će se iftariti."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 1954, i Muslim, 1100.

١٢٣٧ - وَعَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سِرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ صَائِمٌ، فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ، قَالَ لِبَعْضِ الْقَوْمِ: «يَا فُلَانُ انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنَا»، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَمْسَيْتَ؟ قَالَ: «انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنَا»، قَالَ: إِنَّ عَلَيْكَ نَهَارًا، قَالَ: «انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنَا»، قَالَ: فَنَزَلَ فَجَدَحَ لَهُمْ

1. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daifu Sunen et-Tirmizi*, 111.

2. U pogledu značenja ovog hadisa, islamski učenjaci zauzimaju više stavova. Neki, rukovodeći se doslovnim značenjem, smatraju da ove Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi znače da je postač odmah po zalasku sunca pravno okončao svoj post, pa čak i ako nije ništa pojeo niti popio. Prema ovom tumačenju, vrsta posta poznata kao *visal* – a to je post dva ili više dana uzastopno bez iftara – pravno je ništavna, jer je post završen zalaskom sunca. Drugi smatraju da ove riječi znače naredbu da postač odmah po zalasku sunca treba prekinuti post pa makar zalogajem hrane ili gutljajem vode. Shodno ovakvom tumačenju, ovaj hadis mogli bismo prevesti na sljedeći način: "...i kada sunce zađe, postač se odmah treba iftariti." Treći opet tvrde da je riječima: "Kada se sa ove strane (s istoka) pojavi noć, a u ovom pravcu (ka zapadu) uzmakne dan, i kada sunce zađe", ustvari samo precizirano vrijeme iftara, pa bi kraj hadisa trebalo prevesti ovako: "...za postača je nastupilo vrijeme iftara." Ima i drugih tumačenja. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 4/197.

فَشَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ: «إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ هَهُنَا، فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ»، وَأَشَارَ بِيَدِهِ قِبَلَ الْمَشْرِقِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1237. Ebu Ibrahim Abdullah b. Ebu Evfa, radijallahu anhuma, kazuje: "Putovali smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on je postio, pa kada je sunce zašlo, on reče jednom od prisutnih[1]: 'Siđi sa jahalice i razmuti nam kašu!' 'Allahov Poslaniče, a da sačekaš da se smrkne?', upita ovaj. 'Sjaši i razmuti nam kašu!', opet reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Ali još je dan?!', ponovi ovaj. 'Sjaši i razmuti nam kašu!', ponovno naredi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj tada sjaha, pa im umuti kašu. Nakon što je to popio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Kada vidite da je noć došla odavde, za postača je nastupio iftar', a zatim je rukom pokazao prema istoku." Muttefekun alejhi: Buhari, 1955, i Muslim, 1101.

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi "razmuti nam kašu", znače: zamijesi nam ječmenu kašu s vodom.

١٢٣٨ - وَعَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ الضَّبِّيِّ الصَّحَابِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا أَفْطَرَ أَحَدُكُمْ، فَلْيُفْطِرْ عَلَى تَمْرٍ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ، فَلْيُفْطِرْ عَلَى مَاءٍ فَإِنَّهُ طَهُورٌ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1238. Ashab Selman b. Amir ed-Dabbi, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas hoće iftariti, neka se iftari datulama, a ako ne nađe datule, onda vodom, jer je ona čista." Hadis bilježe Ebu Davud, 2355, i Tirmizi, 658, koji kaže da je hasen-sahih.

١٢٣٩ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُفْطِرُ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى رُطَبَاتٍ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ رُطَبَاتٌ فَتُمَيْرَاتٌ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تُمَيْرَاتٌ حَسَا حَسَوَاتٍ مِنْ مَاءٍ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1239. Enes, radijallahu anhu, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego što bi klanjao akšam-namaz, običavao iftariti svježim datulama, a kada ne bi bilo svježih datula, iftario bi suhim datulama, a ako ne bi imao ni suhih datula, onda bi popio nekoliko gutljaja vode. Hadis bilježe Ebu Davud, 2356, i Tirmizi, 649, koji kaže da je hasen.

1. U drugim predajama koje govore o ovom događaju pojašnjeno je da je čovjek kojem je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da razmuti kašu bio Bilal, radijallahu anhu.

❧ 223. *Postaču je naređeno da čuva svoj jezik i organe od različitih vrsta prijestupa, vrijeđanja i svega onoga što im nalikuje*

١٢٤٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ، فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ، أَوْ قَاتَلَهُ، فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1240. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas bude postio, neka ne govori bestidno i neka ne galami, a ako ga neko bude vrijeđao ili ga napadne[1], neka kaže: 'Ja postim!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1904, i Muslim, 1151.

١٢٤١ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1241. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se ne prođe grješnog govora[2] i loših djela, pa Allahu nije potrebno da takav ostavlja ni jelo ni piće." Hadis bilježi Buhari, 1903.

❧ 224. *Neka pitanja vezana za post*

١٢٤٢ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا نَسِيَ أَحَدُكُمْ، فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ، فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1242. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas u zaboravu nešto pojede ili popije, neka nastavi svoj post jer ga je to uistinu Allah nahranio i napojio." Muttefekun alejhi: Buhari, 1933, i Muslim, 1155.

١٢٤٣ - وَعَنْ لَقِيطِ بْنِ صَبِرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي عَنِ الْوُضُوءِ؟ قَالَ: «أَسْبِغِ الْوُضُوءَ، وَخَلِّلْ بَيْنَ الْأَصَابِعِ، وَبَالِغْ فِي الْاِسْتِنْشَاقِ، إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَائِمًا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1243. Lekit b. Sabira, radijallahu anhu, kazuje: "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, obavijesti me o abdestu!', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Upotpuni abdest[3], dobro protrljaj između prstiju i dobro isperi nos, osim

1. Prvenstveno se misli na verbalni napad u vidu ružnih riječi, psovanja i proklinjanja, ali i na svaki vid fizičkog napada. Vidjeti: Ali Mula el-Kari, *Mirkatul-mefatih*, 4/1363.

2. Sintagma *kavluz-zur*, upotrijebljena u hadisu, odnosi se prvenstveno na laž, ali obuhvata i svaki drugi vid ružnog i grješnog govora.

3. Operi sve dijelove tijela koji se peru prilikom uzimanja abdesta, bilo da se radi o onim dijelovima koje je obavezno ili o onim koje je samo pohvalno oprati.

u slučaju da postiš.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 142, i Tirmizi, 788, koji kaže da je hasen-sahih.

١٢٤٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُدْرِكُهُ الْفَجْرُ وَهُوَ جُنُبٌ مِنْ أَهْلِهِ، ثُمَّ يَغْتَسِلُ وَيَصُومُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1244. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zatekla bi zora, a on bi bio u stanju džunupluka nakon intimnog odnosa, pa bi se okupao i postio." Muttefekun alejhi: Buhari, 1930, i Muslim, 1109.

١٢٤٥ - وَعَنْ عَائِشَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَتَا: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصْبِحُ جُنُبًا مِنْ غَيْرِ حُلُمٍ، ثُمَّ يَصُومُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1245. Aiša i Ummu Selema, radijallahu anhuma, rekle su: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osvanuo bi džunup, ali ne od poluciranja u snu, pa bi zapostio."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1930, i Muslim, 1109.

❧ 225. *Vrijednost i koristi posta u mjesecu muharremu, ša'banu i svetim mjesecima*[2]

١٢٤٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ: شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمُ، وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ: صَلَاةُ اللَّيْلِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1246. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji post nakon posta mjeseca ramazana jeste post u Allahovom mjesecu muharremu, a najbolji namaz nakon propisanih, farz-namaza, jeste noćni namaz." Hadis bilježi Muslim, 1163.

١٢٤٧ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ مِنْ شَهْرٍ أَكْثَرَ مِنْ شَعْبَانَ، فَإِنَّهُ كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ كُلَّهُ.

وَفِي رِوَايَةٍ: كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ إِلَّا قَلِيلًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Većina islamskih učenjaka smatra da su Allahovi poslanici i vjerovjesnici bili sačuvani od poluciranja u snu uzrokovanog sanjanjem žena i intimnog odnosa, jer su takvi snovi vrsta šejtanskog poigravanja sa čovjekom, a poznato je da šejtani nisu bili u stanju nauditi Allahovim poslanicima i vjerovjesnicima. Ovim riječima Aiša i Ummu Selema, radijallahu anhuma, indirektno su ukazale na ovu posebnost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, te potvrdile da je uzrok njegovog džunupluka bio intimni odnos. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 7/222, 223.

2. Četiri su sveta mjeseca: muharrem, redžeb, zul-ka'de i zul-hidže. Vidjeti hadis 213.

1247. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ni u jednom mjesecu nije postio više dana dobrovoljnog posta od mjeseca ša'bana. On bi postio čitav ša'ban."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1969, i Muslim, 1156.

U drugoj se verziji navodi: "Postio bi cijeli mjesec ša'ban, izuzev nekoliko dana."

١٢٤٨ - وَعَنْ مُجِيبَةَ الْبَاهِلِيَّةِ عَنْ أَبِيهَا أَوْ عَمِّهَا أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ انْطَلَقَ فَأَتَاهُ بَعْدَ سَنَةٍ، وَقَدْ تَغَيَّرَتْ حَالُهُ وَهَيْئَتُهُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَا تَعْرِفُنِي؟ قَالَ: «وَمَنْ أَنْتَ؟» قَالَ: أَنَا الْبَاهِلِيُّ الَّذِي جِئْتُكَ عَامَ الْأَوَّلِ. قَالَ: «فَمَا غَيَّرَكَ، وَقَدْ كُنْتَ حَسَنَ الْهَيْئَةِ؟» قَالَ: مَا أَكَلْتُ طَعَامًا مُنْذُ فَارَقْتُكَ إِلَّا بِلَيْلٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَذَّبْتَ نَفْسَكَ»، ثُمَّ قَالَ: «صُمْ شَهْرَ الصَّبْرِ، وَيَوْمًا مِنْ كُلِّ شَهْرٍ»، قَالَ: زِدْنِي، فَإِنَّ بِي قُوَّةً، قَالَ: «صُمْ يَوْمَيْنِ»، قَالَ: زِدْنِي، قَالَ: «صُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ»، قَالَ: زِدْنِي، قَالَ: «صُمْ مِنَ الْحُرُمِ وَاتْرُكْ، صُمْ مِنَ الْحُرُمِ وَاتْرُكْ، صُمْ مِنَ الْحُرُمِ وَاتْرُكْ» وَقَالَ بِأَصَابِعِهِ الثَّلَاثِ فَضَمَّهَا، ثُمَّ أَرْسَلَهَا. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1248. Mudžiba el-Bahilijja prenosi od svoga oca, ili svoga amidže, da je on došao u posjetu kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim ubrzo i otišao od njega. Potom mu se opet vratio nakon godinu dana, a za to su se vrijeme njegov izgled i stanje izmijenili. On tada reče: "Allahov Poslaniče, zar me ne prepoznaješ?" "A ko si ti?", upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. "Ja sam Bahili. Bio sam kod tebe prošle godine." "A šta ti se desilo kad si se toliko promijenio? Tada si ljepše izgledao", reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On reče: "Od kada sam otišao od tebe, nisam jeo osim noću." Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Samog sebe si mučio!", pa nastavi: "Posti mjesec strpljivosti (ramazan) i po jedan dan u svakom mjesecu." Bahili reče: "Dodaj još, jer ja sam snažan." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Posti onda po dva dana svakog mjeseca." On opet reče: "Dodaj još." "Posti po tri dana svakog mjeseca", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on opet reče: "Dodaj još!" Nakon

1. Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, u djelu *Zadul-mead*, 2/56, tvrdi da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije postio nijedan mjesec u cijelosti izuzev ramazana. Na to ukazuju mnogi hadisi, a jedan od njih jeste i hadis koji prenosi Aiša, radijallahu anha: "Nisam vidjela Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je u potpunosti postio ijedan mjesec osim ramazana..." Hadis bilježi Buhari, 1969. Čitajući ovaj hadis, neko bi mogao pomisliti da postoji kontradiktornost između njega i hadisa koji je naveo autor, a u kojem Aiša, radijallahu anha, kaže: "On bi postio čitav ša'ban", međutim, kontradiktornost ne postoji. Iako se u ovom i još nekim sličnim hadisima navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postio čitav ša'ban, njima se misli na skoro cijeli ša'ban, čemu idu u prilog i riječi Aiše, radijallahu anha, s početka citiranog hadisa: "...ni u jednom mjesecu nije postio više dana dobrovoljnog posta od mjeseca ša'bana", a Allah najbolje zna.

toga, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Posti u svetim mjesecima pa prestani, pa opet posti u svetim mjesecima pa prestani, pa opet posti u svetim mjesecima pa prestani", pokazujući mu sa tri prsta tako što ih je skupljao i pružao[1]. Hadis bilježi Ebu Davud, 2428.[2]

226. *Vrijednost posta i drugih dobrih djela u prvih deset dana mjeseca zul-hidžeta*

١٢٤٩ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهَا أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ» يَعْنِي: أَيَّامَ الْعَشْرِ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ قَالَ: «وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1249. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema dana u kojima je dobro djelo Allahu draže od ovih", tj. u prvih deset dana mjeseca zul-hidžeta. Ashabi upitaše: "Allahov Poslaniče, čak ni džihad na Allahovom putu?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ni džihad na Allahovom putu, osim da čovjek ode u džihad noseći sa sobom svoj imetak, pa u njemu izgubi i imetak i život." Hadis bilježi Buhari, 969.[3]

227. *Vrijednost posta na dan Arefata, na dan Ašure i na dan Tasue*[4]

١٢٥٠ - عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ؟ قَالَ: «يُكَفِّرُ السَّنَةَ الْمَاضِيَةَ وَالْبَاقِيَةَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1250. Ebu Katada, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o postu na dan Arefata, pa je rekao: "Iskupljuje grijehe počinjene u prošloj i narednoj godini." Hadis bilježi Muslim, 1162.

١٢٥١ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَامَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ، وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Ovim mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio kazati da posti najviše tri dana uzastopno, pa da nakon toga napravi pauzu od tri dana, i da tako stalno čini u tim mjesecima. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 7/58.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daifu Sunen Ebi Davud*, 419.

3. Ovu verziju hadisa bilježe Ebu Davud, 2438, i Tirmizi, 757, dok je Buharijeva verzija slična, ali ne identična verziji koju ovdje navodi imam Nevevi.

4. Dan Arefata je deveti dan zul-hidžeta, dok je Tasua deveti, a Ašura deseti dan muharrema.

1251. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postio na dan Ašure i da je naredio da se posti toga dana.[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 2004, i Muslim, 1130.

١٢٥٢ - وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنْ صِيَامِ يَوْمِ عَاشُورَاءَ، فَقَالَ: «يُكَفِّرُ السَّنَةَ الْمَاضِيَةَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1252. Ebu Katada, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o postu na dan Ašure pa je rekao: "Iskupljuje grijehe iz prošle godine." Hadis bilježi Muslim, 1162.

١٢٥٣ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَئِنْ بَقِيتُ إِلَى قَابِلٍ لَأَصُومَنَّ التَّاسِعَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1253. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako ostanem živ do iduće godine, postit ću i deveti dan muharrema."[2] Hadis bilježi Muslim, 1134.

❧ 228. *Pohvalno je postiti šest dana u mjesecu ševvalu*

١٢٥٤ - عَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ كَانَ كَصِيَامِ الدَّهْرِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1254. Ebu Ejjub el-Ensari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko isposti mjesec ramazan, a zatim u ševvalu isposti još šest dana, kao da je postio čitavu godinu." Hadis bilježi Muslim, 1164.

1. Post na dan Ašure bio je obavezan u periodu prije propisivanja posta mjeseca ramazana, kako se to navodi u hadisu koji bilježe Buhari, 2001, i Muslim, 1125, od Aiše, radijallahu anha: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je naredio post dana Ašure, a nakon što je propisan post mjeseca ramazana, Ašuru je postio ko je htio, a ko nije htio, nije ni postio."

2. Pohvalno je i preporučeno pored desetog dana mjeseca muharrema postiti i deveti kako bi se na taj način napravila razlika između muslimana i židova, koji također obilježavaju deseti dan tog mjeseca. Na ovo se ukazuje u sljedećem hadisu koji bilježi Muslim, 1134 i 1135, a prenosi Ibn Abbas, radijallahu anhuma: "Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo postiti Ašuru i nakon što je drugima naredio da poste taj dan, ashabi upitaše: 'Allahov Poslaniče, ali to je dan koji veličaju i svetkuju židovi?!' Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Naredne godine, uz Allahovo dopuštenje, postit ćemo i Tasuu.'" Prenosilac ovog hadisa rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je ne dočekavši narednu godinu."

❧ 229. *Pohvalno je postiti ponedjeljkom i četvrtkom*

١٢٥٥ - عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الْاِثْنَيْنِ فَقَالَ: «ذَلِكَ يَوْمٌ وُلِدْتُ فِيهِ، وَيَوْمٌ بُعِثْتُ، أَوْ أُنْزِلَ عَلَيَّ فِيهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1255. Ebu Katada, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o postu ponedjeljkom, pa je kazao: "To je dan u kojem sam rođen i dan u kojem sam postao poslanik – ili je rekao: i dan kada mi je spuštena Objava." Hadis bilježi Muslim, 1162.

١٢٥٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ، فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ، وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ بِغَيْرِ ذِكْرِ الصَّوْمِ.

1256. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ponedjeljkom i četvrtkom djela se predočavaju Allahu, pa volim da se moje djelo predoči dok postim." Hadis bilježi Tirmizi, 747, koji kaže da je hasen. Bilježi ga i Muslim, 2565, ali se u njegovoj verziji ne spominje post.[1]

١٢٥٧ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَحَرَّى صَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1257. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je da posti ponedjeljkom i četvrtkom." Hadis bilježi Tirmizi, 745, koji kaže da je hasen.

❧ 230. *Pohvalno je u svakom mjesecu postiti po tri dana*

Najbolje je ova tri dana postiti u tzv. bijelim danima[2], a to su trinaesti, četrnaesti i petnaesti dan u svakom hidžretskom mjesecu, a neki kažu da

1. Autor ukazuje na hadis koji je zabilježio Muslim, 2565, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, a u kojem se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ponedjeljkom i četvrtkom pred Allahom se izlažu ljudska djela i svakom čovjeku koji Allahu ne pridružuje druga bude oprošteno, osim čovjeku koji je u neprijateljstvu sa svojim bratom muslimanom, i kaže se: 'Sačekajte sa ovom dvojicom sve dok se ne pomire! Sačekajte sa ovom dvojicom sve dok se ne pomire!'"

2. Nazvani su bijelim danima jer je u tom periodu mjesec pun (uštap) pa su dani osvijetljeni svjetlošću sunca, a noći mjesečinom, a to su trinaesti, četrnaesti i petnaesti dan svakog hidžretskog mjeseca, kako su to već precizirali učenjaci koji su analizirali predaje koje govore o ovom pitanju.

se misli na dvanaesti, trinaesti i četrnaesti dan, premda je prvo mišljenje zastupljenije i prihvaćenije.

١٢٥٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلَاثٍ: صِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَرَكْعَتَيِ الضُّحَى، وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَنَامَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1258. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Moj prisni prijatelj Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao mi je da postim tri dana svakog mjeseca, da klanjam dva rekata duha-namaza i da klanjam vitr-namaz prije nego što zaspim." Muttefekun alejhi: Buhari, 1981, i Muslim, 721.

١٢٥٩ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَوْصَانِي حَبِيبِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلَاثٍ لَنْ أَدَعَهُنَّ مَا عِشْتُ: بِصِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَصَلَاةِ الضُّحَى، وَبِأَنْ لَا أَنَامَ حَتَّى أُوتِرَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1259. Ebu Derda, radijallahu anhu, rekao je: "Moj dragi prijatelj Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao mi je troje i sve dok sam živ toga ću se pridržavati: da postim po tri dana u svakom mjesecu, da klanjam duha-namaz i da ne zaspim prije nego što klanjam vitr-namaz." Hadis bilježi Muslim, 722.

١٢٦٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «صَوْمُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ صَوْمُ الدَّهْرِ كُلِّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1260. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Post po tri dana u svakom mjesecu ima vrijednost kao cjeloživotni post." Muttefekun alejhi: Buhari, 1979, i Muslim, 1159.

١٢٦١ - وَعَنْ مُعَاذَةَ الْعَدَوِيَّةِ أَنَّهَا سَأَلَتْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ؟ قَالَتْ: نَعَمْ. فَقُلْتُ: مِنْ أَيِّ الشَّهْرِ كَانَ يَصُومُ؟ قَالَتْ: لَمْ يَكُنْ يُبَالِي مِنْ أَيِّ الشَّهْرِ يَصُومُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1261. Muaza el-Adevijja pripovijeda: "Upitala sam Aišu, radijallahu anha: 'Da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postio po tri dana u svakom mjesecu, a ona odgovori: 'Jeste.' Opet sam je upitala: 'A koje je dane postio?', a Aiša, radijallahu anha, odgovori: 'Nije obraćao pažnju na to koja će tri dana u mjesecu postiti.'" Hadis bilježi Muslim, 1160.

١٢٦٢ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا صُمْتَ مِنَ الشَّهْرِ ثَلَاثًا، فَصُمْ ثَلَاثَ عَشْرَةَ، وَأَرْبَعَ عَشْرَةَ، وَخَمْسَ عَشْرَةَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1262. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ukoliko u svakom mjesecu budeš postio po tri

dana, onda posti trinaesti, četrnaesti i petnaesti dan." Hadis bilježi Tirmizi, 761, koji kaže da je hasen.

١٢٦٣ - وَعَنْ قَتَادَةَ بْنِ مِلْحَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنَا بِصِيَامِ أَيَّامِ الْبِيضِ: ثَلَاثَ عَشْرَةَ، وَأَرْبَعَ عَشْرَةَ، وَخَمْسَ عَشْرَةَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1263. Katada b. Milhan, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao nam je da postimo bijele dane: trinaesti, četrnaesti i petnaesti dan." Hadis bilježi Ebu Davud, 2449.

١٢٦٤ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُفْطِرُ أَيَّامَ الْبِيضِ فِي حَضَرٍ وَلَا سَفَرٍ. رَوَاهُ النَّسَائِيُّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1264. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije izostavljao post u bijelim danima ni kada bi bio kod kuće, ni kada bi bio na putovanju." Hadis bilježi Nesai, 4/198–199, 2345, sa dobrim lancem prenosilaca.

❧ 231. *Vrijednost davanja i pripremanja iftara postaču, odlike postača kod kojeg se jede i dova koju će za domaćina uputiti onaj koji jede*

١٢٦٥ - عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا، كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الصَّائِمِ شَيْءٌ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1265. Zejd b. Halid el-Džuheni, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko nahrani postača, imat će nagradu kao i on, s tim da se od postačeve nagrade ništa neće oduzeti." Hadis bilježi Tirmizi, 807, koji kaže da je hasen-sahih.

١٢٦٦ - وَعَنْ أُمِّ عُمَارَةَ الْأَنْصَارِيَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا، فَقَدَّمَتْ إِلَيْهِ طَعَامًا، فَقَالَ: «كُلِي» فَقَالَتْ: إِنِّي صَائِمَةٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الصَّائِمَ تُصَلِّي عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ إِذَا أُكِلَ عِنْدَهُ حَتَّى يَفْرَغُوا» وَرُبَّمَا قَالَ: «حَتَّى يَشْبَعُوا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1266. Ummu Umara el-Ensarijja, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje, pa mu je ona ponudila hranu, a on joj reče: "Jedi i ti!" "Ja postim", odgovori ona. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Uistinu meleki donose salavat na postača kod kojeg se objeduje sve dok oni koji jedu ne završe s jelom – ili je rekao: sve dok se ne zasite." Hadis bilježi Tirmizi, 785, koji kaže da je hasen.[1]

1. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daifu Sunen et-Tirmizi*, 128.

١٢٦٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ إِلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَجَاءَ بِخُبْزٍ وَزَيْتٍ، فَأَكَلَ، ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفْطَرَ عِنْدَكُمُ الصَّائِمُونَ، وَأَكَلَ طَعَامَكُمُ الْأَبْرَارُ، وَصَلَّتْ عَلَيْكُمُ الْمَلَائِكَةُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1267. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod Sa'da b. Ubade, radijallahu anhu, pa mu je Sa'd iznio kruha i maslinovog ulja, nakon čega je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo, a potom je rekao: "Eftare indekumus-sāimūne, ve ekele taāmekumul-ebrāru, ve sallet alejkumul-melāikeh! – Postači kod vas iftarili, čestiti vašu hranu jeli i meleki na vas salavate donosili!" Hadis bilježi Ebu Davud, 3854, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

9. POGLAVLJE

ITIKAF - BORAVAK U DŽAMIJI RADI IBADETA

❧ 232. *Vrijednost itikafa*[1]

١٢٦٨ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1268. Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je u itikafu zadnjih deset dana ramazana."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 2025, i Muslim, 1171.

١٢٦٩ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ، حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ تَعَالَى، ثُمَّ اعْتَكَفَ أَزْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1269. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u itikafu provodio zadnjih deset dana mjeseca ramazana i tako je činio sve dok mu Uzvišeni Allah nije uzeo dušu, a potom su, nakon njegove smrti, boravak u itikafu prakticirale njegove supruge.[3] Muttefekun alejhi: Buhari, 2026, i Muslim, 1172.

1. Sa leksičkog aspekta, *itikaf* označava privrženost ili potpunu posvećenost nekom mjestu, pa je osoba koja duži vremenski period neprekidno boravi u džamiji s namjerom da čini ibadet Uzvišenom Allahu i nazvana *mutekifom* - onim koji se odao i posvetio džamiji, ili *akifom* - onim koji se vezao za džamiju.

2. U itikafu se može boraviti u bilo kojem periodu u toku godine. U hadisu koji bilježe Buhari, 2033, i Muslim, 1172, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u itikafu boravio deset dana u mjesecu ševvalu. U itikaf je najbolje ući u zadnjih deset dana mjeseca ramazana jer je to bila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, ustaljena praksa.

3. Ženi je dozvoljeno da boravi u itikafu sa svojim mužem, pa čak i sama, ali za njen samostalan boravak u itikafu postavljeno je nekoliko uvjeta: da za to ima dozvolu svog *velijja* - staratelja, da bude sigurna i sačuvana od smutnje, i da se u toku itikafa ne osamljuje sa muškarcima koji joj nisu mahremi.

١٢٧٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ فِي كُلِّ رَمَضَانَ عَشْرَةَ أَيَّامٍ، فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ اعْتَكَفَ عِشْرِينَ يَوْمًا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1270. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svakog bi ramazana u itikafu proveo po deset dana, a u godini u kojoj je umro[1], u itikafu je proveo dvadeset dana."[2] Hadis bilježi Buhari, 2044.

1. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je u mjesecu rebiul-evvelu, 11. godine po Hidžri. Riječima: "u godini u kojoj je umro", ukazuje se na godinu u kojoj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio svoj posljednji ramazan, ne na kalendarsku godinu. Ashabi su imali običaj godinom nazivati period od ramazana do ramazana, od hadža do hadža, ili nekog drugog značajnog događaja.

2. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je upoznat sa svojim skorim preseljenjem na ahiret, pa je zbog toga želio povećati broj dobrih djela kako bi pripadnicima svoga ummeta ukazao na to da se činjenju dobrih djela naročito treba posvetiti u periodu kada čovjek zađe u zrele godine ili osjeti da mu se primakao smrtni čas, a sve to kako bi se sa Allahom susreli u periodu kada su na najvećem stepenu vjerovanja.

10. POGLAVLJE

HADŽ - HODOČAŠĆE U MEKU

233. *Obaveznost i vrijednost hadža*

Uzvišeni Allah kaže:

...وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ حِجُّ ٱلْبَيْتِ مَنِ ٱسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِىٌّ عَنِ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٩٧﴾

...Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje - pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome. (Alu Imran, 97)

١٢٧١ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1271. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Islam se temelji na petero: svjedočenju da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik, klanjanju namaza, davanju zekata, obavljanju hadža i postu mjeseca ramazana." Muttefekun alejhi: Buhari, 8, i Muslim, 16.

١٢٧٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ فَحُجُّوا»، فَقَالَ رَجُلٌ: أَكُلَّ عَامٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَسَكَتَ، حَتَّى قَالَهَا ثَلَاثًا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ قُلْتُ نَعَمْ لَوَجَبَتْ وَلَمَا اسْتَطَعْتُمْ» ثُمَّ قَالَ: «ذَرُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ، فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِكَثْرَةِ سُؤَالِهِمْ، وَاخْتِلَافِهِمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ، فَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ، وَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَدَعُوهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1272. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao nam je hutbu u kojoj je rekao: 'O ljudi, uistinu vam je Allah naredio hadž, pa ga obavljajte.' Jedan od prisutnih upita: 'Da li to moramo činiti svake godine, Allahov Poslaniče?' Allahov Poslanik, sallal-

lahu alejhi ve sellem, šutio je sve dok ovaj čovjek pitanje nije ponovio tri puta i tada je rekao: 'Da sam odgovorio potvrdno, hadž bi bio obavezan svake godine, a vi to ne biste bili u stanju izvršavati.' Zatim je dodao: 'Ne pitajte me o onome što vam prešutim, jer prijašnji narodi propali su zbog toga što su puno zapitkivali svoje vjerovjesnike i što su im se suprotstavljali. Kada vam nešto naredim, učinite od toga onoliko koliko ste u stanju učiniti, a ako vam nešto zabranim, toga se u potpunosti klonite.'" Hadis bilježi Muslim, 1337.

١٢٧٣ - وَعَنْهُ، قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ». قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: «حَجٌّ مَبْرُورٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1273. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je koje je djelo najbolje, pa je odgovorio: 'Vjerovanje u Allaha i Njegovog Poslanika.' 'A koje djelo nakon toga?', upita neko. 'Džihad - borba na Allahovom putu', odgovori on. Nakon toga opet je upitan: 'A koje djelo nakon toga?' 'Hadž mebrur', odgovori Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem." Muttefekun alejhi: Buhari, 26, i Muslim, 83.

Mebrur je hadž za vrijeme kojeg hodočasnik ne čini prijestupe.[1]

١٢٧٤ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ حَجَّ فَلَمْ يَرْفُثْ، وَلَمْ يَفْسُقْ، رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1274. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko obavi hadž ne dolazeći u bilo kakav intimni kontakt sa suprugom[2] i ne čineći grijehe, vraća se kući čist od grijeha[3] kao na dan kada ga je majka rodila." Muttefekun alejhi: Buhari, 1521, i Muslim, 1350.

١٢٧٥ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Izraz *mebrur* izvedenica je od imenice *birr*, što znači dobročinstvo. Stoga je mebrur onaj hadž za vrijeme kojeg hadžija čini dobročinstvo i dobra djela, obavlja sve propisane obrede hadža predano i pažljivo, a kloni se svakog vida nedoličnog ponašanja i grijeha. U prijestupe na hadžu ubrajaju se i određeni postupci koji su hadžijama zabranjeni samo u ovim danima, poput lova, intimnog odnosa sa bračnim drugom, oblačenja šivene odjeće i sl. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 3/382.

2. U hadisu je upotrijebljena riječ *refes*, koja se prvenstveno odnosi na intimni odnos, ali podrazumijeva i sve ono što aludira na taj čin, bez obzira radilo se o govoru ili pokretima koji vode ka tome. Isto tako, *refes* može označavati i bestidan i ružan govor.

3. Većina učenjaka smatra da se ovdje misli na male grijehe. Za oprost velikih grijeha neophodno je iskreno se pokajati.

1275. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Umra do umre iskupljuje grijehe počinjene između njih, a za hadž mebrur nema druge nagrade osim Dženneta." Muttefekun alejhi: Buhari, 1773, i Muslim, 1349.

١٢٧٦ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نَرَى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ، أَفَلَا نُجَاهِدُ؟ فَقَالَ: «لَكُنَّ أَفْضَلُ الْجِهَادِ: حَجٌّ مَبْرُورٌ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1276. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, vidimo da je džihad najvrednije djelo, pa zar se i mi, žene, nećemo boriti?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Najvredniji džihad za vas jeste hadž mebrur.'" Hadis bilježi Buhari, 1520.

١٢٧٧ - وَعَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَا مِنْ يَوْمٍ أَكْثَرَ مِنْ أَنْ يُعْتِقَ اللَّهُ فِيهِ عَبْدًا مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1277. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ni u jednom danu Allah ne oslobodi više robova od Vatre kao što ih oslobodi u danu Arefata." Hadis bilježi Muslim, 1348.

١٢٧٨ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ عُمْرَةً أَوْ حَجَّةً مَعِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1278. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Umra obavljena u ramazanu vrijedi kao umra ili kao hadž obavljen sa mnom."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1782, i Muslim, 1256.

١٢٧٩ - وَعَنْهُ أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ فَرِيضَةَ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي الْحَجِّ أَدْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا، لَا يَثْبُتُ عَلَى الرَّاحِلَةِ، أَفَأَحُجُّ عَنْهُ؟ قَالَ: «نَعَمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1279. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je neka žena rekla: "Allahov Poslaniče, obaveza hadža kojom je Allah zadužio Svoje robove zatekla je moga oca kao oronulog starca, pa se ne može održavati na jahalici. Hoću li za njega obaviti hadž?" "Da", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Muttefekun alejhi: Buhari, 1513, i Muslim, 1334.

١٢٨٠ - وَعَنْ لَقِيطِ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ أَبِي شَيْخٌ كَبِيرٌ لَا يَسْتَطِيعُ الْحَجَّ، وَلَا الْعُمْرَةَ، وَلَا الظَّعَنَ، قَالَ: «حُجَّ عَنْ أَبِيكَ وَاعْتَمِرْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1. Misli se na hadž koji se obavlja dobrovoljno, kao nafila, nakon što je obavljen obavezni hadž, jer umra ne može zamijeniti hadž koji je dužan obaviti svaki musliman.

1280. Lekit b. Amir, radijallahu anhu, kazuje da je jednom prilikom došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Moj je otac jako star i nije sposoban obaviti ni hadž, ni umru, niti putovati", a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Ti za svog oca obavi i hadž i umru." Hadis bilježe Ebu Davud, 1810, i Tirmizi, 930, koji kaže da je hasen-sahih.

١٢٨١ - وَعَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: حُجَّ بِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ، وَأَنَا ابْنُ سَبْعِ سِنِينَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1281. Saib b. Jezid, radijallahu anhu, rekao je: "U vrijeme Oproštajnog hadža, kada sam imao sedam godina[1], obavio sam hadž u društvu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem." Hadis bilježi Buhari, 1858.

١٢٨٢ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقِيَ رَكْبًا بِالرَّوْحَاءِ، فَقَالَ: «مَنِ الْقَوْمُ؟» قَالُوا: الْمُسْلِمُونَ. قَالُوا: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: «رَسُولُ اللَّهِ» فَرَفَعَتِ امْرَأَةٌ صَبِيًّا فَقَالَتْ: أَلِهَذَا حَجٌّ؟ قَالَ: «نَعَمْ وَلَكِ أَجْرٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1282. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u mjestu Revha[2] susreo skupinu putnika koji su jahali, pa ih je upitao: "Ko ste vi?" "Muslimani!", odgovoriše oni i upitaše ga: "A ko si ti?" "Ja sam Allahov Poslanik", reče on. Tada neka žena podiže malo dijete i upita: "Može li ovo dijete obaviti hadž?" "Da, a tebi pripada nagrada", odgovori Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Hadis bilježi Muslim, 1336.

١٢٨٣ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَجَّ عَلَى رَحْلٍ، وَكَانَتْ زَامِلَتَهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1283. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio hadž u sedlu deve, koja mu je ujedno bila i tovarna životinja.[3] Hadis bilježi Buhari, 1517.

1. Ibn Hadžer, Allah mu se smilovao, navodi da je ovaj dječak na hadž otišao zajedno sa svojim ocem i majkom. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari,* 4/72. Ukoliko dijete, koje još nije punoljetno, obavi hadž, to mu se računa kao nafila, i u pogledu toga saglasni su svi eminentni učenjaci, jer se vjerodostojnim lancem prenosilaca od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi da je rekao: "Koje god dijete prije punoljetnosti obavi hadž sa svojom porodicom, a nakon toga doživi punoljetnost, obaveza mu je da još jednom obavi hadž." Vidjeti: Bejheki, *Es-Sunenul-kubra,* 5/178, 9629.

2. Mjesto koje je šezdesetak kilometara udaljeno od Medine.

3. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oproštajnom hadžu nije imao posebnu devu koja mu je nosila prtljag i hranu, već je njegova jahaća deva ujedno bila i deva koja je nosila prtljag.

١٢٨٤ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَتْ عُكَاظُ وَمَجَنَّةُ وَذُو الْمَجَازِ أَسْوَاقًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَتَأَثَّمُوا أَنْ يَتَّجِرُوا فِي الْمَوَاسِمِ، فَنَزَلَتْ: «لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَبْتَغُوا۟ فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ ...» [الْبَقَرَةُ: ١٩٨] فِي مَوَاسِمِ الْحَجِّ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1284. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Ukaz, Medženna i Zul-Medžaz bili su pijace u predislamskom periodu, pa su ashabi smatrali grijehom trgovati na njima u vrijeme hadža, te je objavljen sljedeći ajet: 'Nije vam grijeh da tražite blagodati od vašeg Gospodara...' (El-Bekara, 198), tj. u periodu obavljanja hadža." Hadis bilježi Buhari, 1770.

11. POGLAVLJE

DŽIHAD - BORBA NA ALLAHOVOM PUTU

234. *Vrijednost džihada*

Uzvišeni Allah kaže:

...وَقَٰتِلُوا۟ ٱلْمُشْرِكِينَ كَآفَّةً كَمَا يُقَٰتِلُونَكُمْ كَآفَّةً ۚ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

...A borite se protiv svih mnogobožaca, kao što se oni svi bore protiv vas; i znajte da je Allah na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone. (Et-Tevba, 36)

كُتِبَ عَلَيْكُمُ ٱلْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ ۖ وَعَسَىٰٓ أَن تَكْرَهُوا۟ شَيْـًٔا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ وَعَسَىٰٓ أَن تُحِبُّوا۟ شَيْـًٔا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾

Propisuje vam se borba, mada vam nije po volji! Ne volite nešto, a to može biti dobro za vas; nešto volite, a ono ispadne zlo po vas. Allah zna, a vi ne znate. (El-Bekara, 216)

ٱنفِرُوا۟ خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَٰهِدُوا۟ بِأَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ ... ﴿٤١﴾

Krećite u boj, bili slabi ili snažni, i borite se na Allahovom putu zalažući imetke svoje i živote svoje... (Et-Tevba, 41)

إِنَّ ٱللَّهَ ٱشْتَرَىٰ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَٰلَهُم بِأَنَّ لَهُمُ ٱلْجَنَّةَ ۚ يُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ ۖ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِى ٱلتَّوْرَىٰةِ وَٱلْإِنجِيلِ وَٱلْقُرْءَانِ ۚ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِۦ مِنَ ٱللَّهِ ۚ فَٱسْتَبْشِرُوا۟ بِبَيْعِكُمُ ٱلَّذِى بَايَعْتُم بِهِۦ ۚ وَذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

Allah je od vjernika kupio živote njihove i imetke njihove u zamjenu za Džennet koji će im dati - oni će se na Allahovom putu boriti, pa ubijati i ginuti. On im je to zbilja obećao u Tevratu, i Indžilu, i

Kur'anu – a ko od Allaha dosljednije ispunjava obećanje svoje? Zato se radujte pogodbi svojoj koju ste s Njim ugovorili, i to je veliki uspjeh. (Et-Tevba, 111)

لَّا يَسْتَوِي ٱلْقَٰعِدُونَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُو۟لِى ٱلضَّرَرِ وَٱلْمُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ ۚ فَضَّلَ ٱللَّهُ ٱلْمُجَٰهِدِينَ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ عَلَى ٱلْقَٰعِدِينَ دَرَجَةً ۚ وَكُلًّا وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ وَفَضَّلَ ٱللَّهُ ٱلْمُجَٰهِدِينَ عَلَى ٱلْقَٰعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٩٥﴾ دَرَجَٰتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٩٦﴾

Vjernici koji se ne bore, osim onih koji su za borbu nesposobni, nisu jednaki onima koji se na Allahovom putu bore imecima svojim i životima svojim. One koji se budu borili ulažući imetke svoje i živote svoje Allah će odlikovati čitavim stepenom nad onima koji se ne budu borili, a On je svima obećao lijepu nagradu. Allah je borce, nad onima koji se ne bore, odlikovao velikom nagradom, stepenima mnogobrojnim, oprostom i milošću, a Allah prašta i samilostan je. (En-Nisa, 95–96)

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَٰرَةٍ تُنجِيكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَتُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ وَمَسَٰكِنَ طَيِّبَةً فِى جَنَّٰتِ عَدْنٍ ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا ۖ نَصْرٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ ۗ وَبَشِّرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu koja će vas spasiti patnje nesnosne? U Allaha i Poslanika Njegovog vjerujte, i imecima svojim i životima svojim na Allahovom se putu borite, to vam je, da znate, bolje. On će vam grijehe vaše oprostiti i u džennetske bašče vas, kroz koje rijeke teku, uvesti, i u divne dvorove u edenskim vrtovima – to će biti uspjeh veliki, a dat će vam i drugu blagodat, koju jedva čekate: Allahovu pomoć i skoru pobjedu! Zato obraduj radosnom viješću vjernike. (Es-Saff, 10–13)

١٢٨٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ». قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: «حَجٌّ مَبْرُورٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1285. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan koje je djelo najbolje, pa je odgovorio: "Vje-

rovanje u Allaha i Njegovog Poslanika." "A koje djelo nakon toga?", upita neko. "Džihad – borba na Allahovom putu", odgovori on. Nakon toga opet je upitan: "A koje djelo nakon toga?" "Hadž mebrur[1]", odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Muttefekun alejhi: Buhari, 26, i Muslim, 83.

١٢٨٦ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى؟ قَالَ: «الصَّلَاةُ عَلَى وَقْتِهَا». قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «بِرُّ الْوَالِدَيْنِ». قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1286. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Upitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koje je djelo najdraže Allahu?', a on odgovori: 'Namaz obavljen u propisano vrijeme.' Zatim sam upitao: 'A koje onda?' 'Dobročinstvo prema roditeljima', odgovori on. 'A koje poslije njega?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Borba na Allahovom putu.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 527, i Muslim, 85.

١٢٨٧ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «الْإِيمَانُ بِاللَّهِ، وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1287. Ebu Zerr, radijallahu anhu, kazuje: "Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, koje je djelo najbolje?' On odgovori: 'Vjerovanje u Allaha i borba na Njegovom putu.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2518, i Muslim, 84.

١٢٨٨ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَغَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوْ رَوْحَةٌ، خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1288. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan jutarnji ili jedan večernji pohod na Allahovom putu bolji je od dunjaluka i svega što postoji na njemu." Muttefekun alejhi: Buhari, 2792, i Muslim, 1880.

١٢٨٩ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «مُؤْمِنٌ فِي شِعْبٍ مِنَ الشِّعَابِ يَعْبُدُ اللَّهَ، وَيَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1289. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek došao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga upitao: 'Koji je čovjek najbolji?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Vjernik koji se svojim životom i imetkom bori na Allahovom putu.' Potom upita: 'A ko zatim?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Čovjek koji se iz-

1. Vidjeti pojašnjenje uz hadis 1273.

dvojio u jedan od pustih klanaca i obožava svoga Gospodara, i tako ljude štiti od svoga zla[1].'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2786, i Muslim, 1888.

١٢٩٠ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا، وَمَوْضِعُ سَوْطِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا، وَالرَّوْحَةُ يَرُوحُهَا الْعَبْدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى، أَوِ الْغَدْوَةُ، خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1290. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan dan bdijenja na Allahovom putu bolji je od dunjaluka i svega što je na njemu; mjesto u Džennetu, čija je veličina poput veličine biča jednog od vas, bolje je od dunjaluka i svega što je na njemu; jedan jutarnji ili večernji pohod, na koji čovjek krene radi Uzvišenog Allaha, bolji je od dunjaluka i svega što je na njemu." Muttefekun alejhi: Buhari, 2892, i Muslim, 1881.

١٢٩١ - وَعَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «رِبَاطُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ، وَإِنْ مَاتَ فِيهِ أُجْرِيَ عَلَيْهِ عَمَلُهُ الَّذِي كَانَ يَعْمَلُ، وَأُجْرِيَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ، وَأَمِنَ الْفَتَّانَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1291. Selman, radijallahu anhu, kazuje: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Jedan dan i jedna noć provedeni u ribatu – bdijenju na Allahovom putu, bolji su od mjesec dana posta i klanjanja namaza, a onome ko umre u tom stanju i dalje će teći nagrada za dobra djela koja je činio, a i opskrba će mu i dalje pristizati[2] i bit će pošteđen kaburskog iskušenja[3].'" Hadis bilježi Muslim, 1913.

1. Ovdje je riječ o onim pojedincima koji se nisu mogli integrirati u društvo ili nisu u stanju kontrolirati svoje postupke, pa postoji sasvim realna mogućnost da nekome nanesu zlo. Svjesni toga, odlučili su se na dobrovoljno povlačenje u osamu kako bi zaštitili druge muslimane i sačuvali svoju vjeru. Valja naglasiti da se ovdje radi o specifičnim slučajevima i da hadis nikako ne ukazuje na to da je povlačenje od svijeta poželjno ili preporučljivo – naprotiv, brojni hadisi potvrđuju da je za muslimane bolje da žive u zajednici, pa i onda kad su izloženi uznemiravanju drugih. Ipak, doći će period smutnje prije nastupanja Sudnjeg dana, kada će čovjek, kako bi sačuvao svoju vjeru, biti prisiljen udaljiti se od ljudi među kojima su zavladali pokvarenjaštvo i nasilje.

2. Misli se na to da će biti obilato opskrbljen u Džennetu. Uzvišeni je Allah rekao:

وَلَا تَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ قُتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمْوَٰتًۢا ۚ بَلْ أَحْيَآءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾

"Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovom putu izginuli! Ne, oni su živi i kod svoga Gospodara opskrbljeni" (Alu Imran, 168). Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 13/61, Munavi, *Fejdul-Kadir*, 4/13, 4395.

3. Riječ *el-fettan*, koja je upotrijebljena u hadisu, odnosi se, prema jednom tumačenju hadisa, na meleke koji iskušavaju i kažnjavaju u kaburu, a prema drugom, na kaburski azab općenito, na što ukazuje i sljedeći hadis.

١٢٩٢ - وَعَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «كُلُّ مَيِّتٍ يُخْتَمُ عَلَى عَمَلِهِ إِلَّا الْمُرَابِطَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَإِنَّهُ يُنَمَّى لَهُ عَمَلُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَيُؤَمَّنُ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1292. Fedala b. Ubejd, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svakom umrlom čovjeku zapečate se djela osim onome ko je u pripravnosti na Allahovom putu. Njegova dobra djela uvećavaju se sve do Sudnjeg dana i on će biti sačuvan od kaburskog iskušenja." Hadis bilježe Ebu Davud, 2500, i Tirmizi, 1621, koji kaže da je hasen-sahih.

١٢٩٣ - وَعَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ يَوْمٍ فِيمَا سِوَاهُ مِنَ الْمَنَازِلِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1293. Osman, radijallahu anhu, kazuje: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Dan proveden u bdijenju na Allahovom putu bolji je od hiljadu dana provedenih na nekom drugom mjestu gdje nema pripravnosti." Hadis bilježi Tirmizi, 1667, koji kaže da je hasen-sahih.

١٢٩٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَضَمَّنَ اللَّهُ لِمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيلِهِ، لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا جِهَادٌ فِي سَبِيلِي، وَإِيمَانٌ بِي وَتَصْدِيقٌ بِرُسُلِي فَهُوَ ضَامِنٌ عَلَيَّ أَنْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، أَوْ أَرْجِعَهُ إِلَى مَنْزِلِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ بِمَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ، أَوْ غَنِيمَةٍ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا مِنْ كَلْمٍ يُكْلَمُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ كُلِمَ، لَوْنُهُ لَوْنُ دَمٍ، وَرِيحُهُ رِيحُ مِسْكٍ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى الْمُسْلِمِينَ مَا قَعَدْتُ خِلَافَ سَرِيَّةٍ تَغْزُو فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَبَدًا، وَلَكِنْ لَا أَجِدُ سَعَةً فَأَحْمِلَهُمْ وَلَا يَجِدُونَ سَعَةً، وَيَشُقُّ عَلَيْهِمْ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنِّي، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَوَدِدْتُ أَنْ أَغْزُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَأُقْتَلَ، ثُمَّ أَغْزُوَ، فَأُقْتَلَ، ثُمَّ أَغْزُوَ، فَأُقْتَلَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَرَوَى الْبُخَارِيُّ بَعْضَهُ.

1294. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjeku koji izađe u borbu na Allahovom putu, a na taj ga izlazak ne bude motiviralo ništa drugo do želja za borbom na Njegovom putu, vjerovanje u Njega i u Njegove poslanike – Allah garantira da će ga uvesti u Džennet ili da će ga, zajedno sa nagradom koju je osvojio ili ratnim plijenom koji je zadobio, vratiti u mjesto iz kojeg je krenuo. Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, na Sudnji će dan doći svaka rana koja je zadobivena na Allahovom putu i bit će u istom obliku kao i onog dana kad je zadobivena: imat će boju krvi, a mirisat će poput miska. Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, da se ne bojim da ću otežati muslimanima, nikada ne bih izostao iz odreda koji

se bori na Allahovom putu, ali ja nisam u mogućnosti sve ih opremiti za borbu, a mnogi od njih ne mogu to sami sebi priuštiti - teško bi im palo to što ne bi išli sa mnom. Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, volio bih boriti se na Allahovom putu i poginuti, zatim se opet boriti na tom putu i ponovo poginuti, pa se opet boriti na tom putu i još jednom poginuti." Hadis bilježi Muslim, 1876. Jedan dio ovog hadisa bilježi i Buhari, 2803.

١٢٩٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مَكْلُومٍ يُكْلَمُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَكَلْمُهُ يَدْمَى: اللَّوْنُ لَوْنُ دَمٍ وَالرِّيحُ رِيحُ مِسْكٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1295. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki ranjenik, koji je rane zadobio na Allahovom putu, doći će na Sudnji dan s ranom koja će krvariti: boja će joj biti boja krvi, a mirisat će poput miska." Muttefekun alejhi: Buhari, 5533, i Muslim, 1876.

١٢٩٦ - وَعَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مِنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ فُوَاقَ نَاقَةٍ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَمَنْ جُرِحَ جُرْحًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ نُكِبَ نَكْبَةً، فَإِنَّهَا تَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَغْزَرِ مَا كَانَتْ: لَوْنُهَا الزَّعْفَرَانُ، وَرِيحُهَا كَالْمِسْكِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1296. Muaz, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zagarantiran je Džennet svakom muslimanu koji se na Allahovom putu bude borio koliko traje pauza između dva stiska prstiju pri muži deve, a onaj ko na Allahovom putu bude ranjen ili zadobije neku ozljedu[1], ta će rana ili ozljeda na Sudnjem danu biti još veća nego što je bila: boja će joj biti boja šafrana, a mirisat će poput miska." Hadis bilježe Ebu Davud, 2541, i Tirmizi, 1657, koji kaže da je hasen-sahih.

١٢٩٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَرَّ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بِشِعْبٍ فِيهِ عُيَيْنَةٌ مِنْ مَاءٍ عَذْبَةٌ، فَأَعْجَبَتْهُ، فَقَالَ: لَوِ اعْتَزَلْتُ النَّاسَ فَأَقَمْتُ فِي هَذَا الشِّعْبِ، وَلَنْ أَفْعَلَ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «لَا تَفْعَلْ، فَإِنَّ مُقَامَ أَحَدِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ سَبْعِينَ عَامًا، أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَيُدْخِلَكُمُ الْجَنَّةَ؟ اغْزُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ، مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فُوَاقَ نَاقَةٍ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1. Riječ "rana" u ovom hadisu odnosi se na povrede koje nevjernici oružjem nanesu muslimanu, a riječ "ozljeda" na povrede zadobivene u džihadu, ali ne od ruku nevjernika, već na neki drugi način, naprimjer, ako mudžahida udari njegov konj ili deva, ili se ozlijedi vlastitim oružjem, ili se ogrebe na kamenje i slično. Neki učenjaci smatraju da u ovom hadisu nema razlike između rane i ozljede, već da se i jedno i drugo odnosi na ranjavanje, a Allah najbolje zna. Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 5/243.

1297. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Jedan od ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored jedne uvale u kojoj je bio mali izvor pitke vode, što mu se jako svidjelo, te pomisli: 'Kada bih se izolirao od svijeta i nastanio se u ovoj uvali! Ali, to neću učiniti sve dok za to ne zatražim dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Saopćio je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ono što je naumio, a on mu reče: 'Nemoj tako postupiti! Da se neko od vas bori na Allahovom putu bolje mu je od sedamdeset godina namaza koji će obavljati u svojoj kući. Zar ne želite da vam Allah oprosti i da vas uvede u Džennet? Borite se na Allahovom putu, jer onome ko se bude borio na Allahovom putu koliko traje pauza između dva stiska prstiju pri muži deve, Džennet je zagarantiran!'" Hadis bilježi Tirmizi, 1650, koji kaže da je hasen.

١٢٩٨ - وَعَنْهُ، قَالَ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا يَعْدِلُ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ قَالَ: «لَا تَسْتَطِيعُونَهُ»، فَأَعَادُوا عَلَيْهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا كُلُّ ذَلِكَ يَقُولُ: «لَا تَسْتَطِيعُونَ». ثُمَّ قَالَ: «مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْقَانِتِ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَفْتُرُ مِنْ صَلَاةٍ، وَلَا صِيَامٍ، حَتَّى يَرْجِعَ الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ.

وَفِي رِوَايَةِ الْبُخَارِيِّ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يَعْدِلُ الْجِهَادَ؟ قَالَ: «لَا أَجِدُهُ» ثُمَّ قَالَ: «هَلْ تَسْتَطِيعُ إِذَا خَرَجَ الْمُجَاهِدُ أَنْ تَدْخُلَ مَسْجِدَكَ فَتَقُومَ وَلَا تَفْتُرَ، وَتَصُومَ وَلَا تُفْطِرَ؟» فَقَالَ: وَمَنْ يَسْتَطِيعُ ذَلِكَ؟

1298. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je neko upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, šta je po vrijednosti ravno džihadu na Allahovom putu?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Vi to ne možete učiniti!" Ponovili su to pitanje dva ili tri puta, a on im je svaki put odgovorio: "Vi to ne možete učiniti!" Nakon toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Primjer borca na Allahovom putu poput je primjera ustrajnog postača i klanjača, koji razmišlja o Allahovim ajetima i koji nikako ne prekida ni post ni namaz sve dok se borac na Allahovom putu ne vrati iz borbe." Muttefekun alejhi: Buhari, 2785, i Muslim, 1878. Ovo je Muslimova verzija.

U verziji koju bilježi Buhari navodi se da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, uputi me na djelo koje je po vrijednosti ravno džihadu!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Takvo djelo ne postoji!", a zatim još dodade: "Možeš li ti, kada borac na Allahovom putu krene u borbu, ući u svoju džamiju i neprestano klanjati i neprekidno postiti?" Čovjek tada reče: "A ko je to u stanju?!"

١٢٩٩ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مِنْ خَيْرِ مَعَاشِ النَّاسِ لَهُمْ رَجُلٌ مُمْسِكٌ بِعَنَانِ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، يَطِيرُ عَلَى مَتْنِهِ كُلَّمَا سَمِعَ هَيْعَةً، أَوْ فَزْعَةً طَارَ عَلَى مَتْنِهِ، يَبْتَغِي الْقَتْلَ أَوِ الْمَوْتَ مَظَانَّهُ، أَوْ رَجُلٌ فِي غُنَيْمَةٍ أَوْ شَعَفَةٍ مِنْ هَذِهِ الشَّعَفِ أَوْ بَطْنِ وَادٍ مِنْ هَذِهِ الْأَوْدِيَةِ يُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَيُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَيَعْبُدُ رَبَّهُ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْيَقِينُ لَيْسَ مِنَ النَّاسِ إِلَّا فِي خَيْرٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1299. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan od najboljih načina življenja jeste život čovjeka koji se drži za uzde svoga konja i, jašući na njemu, bori se na Allahovom putu. Kada god čuje borbeno komešanje i povike, on skoči i zajaše svoga konja želeći pogibiju na Allahovom putu i tragajući za njom tamo gdje se ona može naći. Isto tako, jedan od najboljih načina življenja jeste život onog čovjeka koji sa svojim malim stadom obitava na vrhu jednog od ovih brda ili u jednoj od ovih dolina, te klanja namaz, daje zekat i obožava svoga Gospodara sve dok mu ne dođe smrt, i s ljudima je u dobrim odnosima." Hadis bilježi Muslim, 1889.

١٣٠٠ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ أَعَدَّهَا اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا بَيْنَ الدَّرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1300. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennetu ima stotinu deredža koje je Allah pripremio borcima na Svom putu. Razdaljina između svake deredže slična je razdaljini između nebesa i Zemlje." Hadis bilježi Buhari, 2790.

١٣٠١ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ». فَعَجِبَ لَهَا أَبُو سَعِيدٍ، فَقَالَ: أَعِدْهَا عَلَيَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَعَادَهَا عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: «وَأُخْرَى يَرْفَعُ اللَّهُ بِهَا الْعَبْدَ مِائَةَ دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ، مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ». قَالَ: وَمَا هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1301. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onome ko bude zadovoljan da mu je Allah Gospodar, islam vjera, a Muhammed poslanik, Džennet je zagarantiran." Ebu Seid, radijallahu anhu, tome se začudi, pa reče: "Ponovi mi to, Allahov Poslaniče!", pa mu on to ponovi i dodade: "Ima još nešto zbog čega Allah uzdiže roba u Džennetu za stotinu deredža, a razdaljina između svake deredže poput je razdaljine između nebesa i Zemlje." Ebu Seid, radijallahu anhu, upita: "A šta je to, Allahov Poslaniče?" "Borba na Allahovom putu! Borba na Allahovom putu!", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Hadis bilježi Muslim, 1884.

١٣٠٢ - وَعَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَهُوَ بِحَضْرَةِ الْعَدُوِّ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ»، فَقَامَ رَجُلٌ رَثُّ الْهَيْئَةِ فَقَالَ: يَا أَبَا مُوسَى أَأَنْتَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ هَذَا؟ قَالَ: نَعَمْ، فَرَجَعَ إِلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: أَقْرَأُ عَلَيْكُمُ السَّلَامَ، ثُمَّ كَسَرَ جَفْنَ سَيْفِهِ فَأَلْقَاهُ، ثُمَّ مَشَى بِسَيْفِهِ إِلَى الْعَدُوِّ فَضَرَبَ بِهِ حَتَّى قُتِلَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1302. Ebu Bekr, sin Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo svoga oca kako je, u vremenu dok je iščekivao neprijatelja, rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Uistinu su džennetska vrata pod sjenama sablji.' Tada ustade neki čovjek, a bio je neizgledne vanjštine, pa upita: 'Ebu Musa, jesi li ti čuo Allahovog Poslanika da to kaže?', a on odgovori: 'Jesam.' Nakon toga, ovaj se čovjek vratio svom društvu i rekao im: 'Sve vas selamim!', a zatim je slomio korice svoje sablje i bacio ih, pa se sa sabljom zaputio ka neprijatelju i borio se sve dok nije ubijen." Hadis bilježi Muslim, 1902.

١٣٠٣ - وَعَنْ أَبِي عَبْسٍ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا اغْبَرَّتْ قَدَمَا عَبْدٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَمَسَّهُ النَّارُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1303. Ebu Abs Abdurrahman b. Džubejr, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vatra neće doticati onoga kome su se stopala zaprašila na Allahovom putu." Hadis bilježi Buhari, 2811.

١٣٠٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَلِجُ النَّارَ رَجُلٌ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ حَتَّى يَعُودَ اللَّبَنُ فِي الضَّرْعِ، وَلَا يَجْتَمِعُ عَلَى عَبْدٍ غُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدُخَانُ جَهَنَّمَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1304. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Vatru neće ući čovjek koji je plakao iz bojazni od Allaha, kao što se ni mlijeko neće vratiti u vime. I neće se kod čovjeka sjediniti prašina na Allahovom putu i dim Džehennema.[1]" Hadis bilježi Tirmizi, 1633, koji kaže da je hasen-sahih.

١٣٠٥ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «عَيْنَانِ لَا تَمَسُّهُمَا النَّارُ: عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1. Riječi "kod čovjeka" ne nalaze se u Tirimizijevoj zbirci hadisa kako to ovdje navodi imam Nevevi, već je hadis zabilježen u sljedećem obliku: "I neće se sjediniti prašina na Allahovom putu i dim Džehennema."

1305. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Dva su oka koja džehennemska vatra neće dotaći: oko koje je plakalo iz straha od Uzvišenog Allaha i oko koje je budno bdjelo stražareći na Allahovom putu.'" Hadis bilježi Tirmizi, 1639, koji kaže da je hasen.

١٣٠٦ - وَعَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَدْ غَزَا، وَمَنْ خَلَفَ غَازِيًا فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1306. Zejd b. Halid, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko opremi gaziju - borca na Allahovom putu, računa mu se kao da se i on borio, a i onome ko zamijeni gaziju skrbeći za njegovu porodicu na lijep način, računa se kao da se i on borio." Muttefekun alejhi: Buhari, 2834, i Muslim, 1895.

١٣٠٧ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفْضَلُ الصَّدَقَاتِ ظِلُّ فُسْطَاطٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَنِيحَةُ خَادِمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ طَرُوقَةُ فَحْلٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1307. Ebu Umama, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najvrednija je sadaka borcu na Allahovom putu darovati šator u kojem će potražiti hlad, zatim darovati slugu koji će borcu na Allahovom putu biti na usluzi, ili darovati mu jahalicu na kojoj će se boriti na Allahovom putu." Hadis bilježi Tirmizi, 1627, koji kaže da je hasen-sahih.

١٣٠٨ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ فَتًى مِنْ أَسْلَمَ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُرِيدُ الْغَزْوَ وَلَيْسَ مَعِي مَا أَتَجَهَّزُ بِهِ، قَالَ: «ائْتِ فُلَانًا، فَإِنَّهُ قَدْ كَانَ تَجَهَّزَ فَمَرِضَ» فَأَتَاهُ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقْرِئُكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ: أَعْطِنِي الَّذِي تَجَهَّزْتَ بِهِ، قَالَ: يَا فُلَانَةُ، أَعْطِيهِ، الَّذِي كُنْتُ تَجَهَّزْتُ بِهِ، وَلَا تَحْبِسِي مِنْهُ شَيْئًا، فَوَاللَّهِ لَا تَحْبِسِي مِنْهُ شَيْئًا فَيُبَارَكَ لَكِ فِيهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1308. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je jedan mladić iz plemena Eslem rekao: "Allahov Poslaniče, želim se boriti, ali nemam opremu za borbu." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Otiđi do tog i tog, on se pripremio za boj, ali se razbolio." Mladić mu je otišao i rekao: "Selami te Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i poručuje ti da mi daš svoju opremu." Čovjek je pozvao ženu[1] i rekao joj: "Daj mu moju opremu i ništa od te opreme nemoj mu uskratiti! Tako mi Allaha, ukoliko mu

1. Prenosilac hadisa kazuje da je pozvao žensku osobu, ali nije precizirao da li se radilo o njegovoj supruzi, kćerki ili sluškinji.

nešto od toga uskratiš, u tome nećeš imati bereketa!" Hadis bilježi Muslim, 1894.

١٣٠٩ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ إِلَى بَنِي لِحْيَانَ، فَقَالَ: «لِيَنْبَعِثْ مِنْ كُلِّ رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا، وَالْأَجْرُ بَيْنَهُمَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «لِيَخْرُجْ مِنْ كُلِّ رَجُلَيْنِ رَجُلٌ» ثُمَّ قَالَ لِلْقَاعِدِ: «أَيُّكُمْ خَلَفَ الْخَارِجَ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ بِخَيْرٍ كَانَ لَهُ مِثْلُ نِصْفِ أَجْرِ الْخَارِجِ».

1309. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, plemenu Benu Lihjan poslao glasnika i poručio im: "Neka od svaka dva vaša čovjeka, jedan krene u borbu, a obojica će biti nagrađena za učešće u borbi." Hadis bilježi Muslim, 1896.

U drugoj Muslimovoj verziji navodi se: "Neka u borbu od svaka dva čovjeka krene jedan[1]", a zatim je onima koji su ostali rekao: "Svaki od vas koji se na lijep način bude brinuo o porodici i imetku onoga koji je otišao u borbu, imat će pola njegove nagrade."

١٣١٠ - وَعَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ مُقَنَّعٌ بِالْحَدِيدِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أُقَاتِلُ أَوْ أُسْلِمُ؟ فَقَالَ: «أَسْلِمْ، ثُمَّ قَاتِلْ» فَأَسْلَمَ، ثُمَّ قَاتَلَ فَقُتِلَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَمِلَ قَلِيلًا وَأُجِرَ كَثِيرًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ.

1310. Bera, radijallahu anhu, rekao je: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je neki čovjek pod punom ratnom opremom[2] i upitao: 'Allahov Poslaniče, da li da se borim ili da primim islam?' 'Primi islam pa se onda bori!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada je on primio islam i borio se sve dok nije ubijen, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Malo je uradio, a bit će obilato nagrađen.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2808, i Muslim, 1900. Ovo je Buharijeva verzija.

١٣١١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا أَحَدٌ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ يُحِبُّ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَلَهُ مَا عَلَى الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا الشَّهِيدُ، يَتَمَنَّى أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا، فَيُقْتَلَ عَشْرَ مَرَّاتٍ، لِمَا يَرَى مِنَ الْكَرَامَةِ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «لِمَا يَرَى مِنْ فَضْلِ الشَّهَادَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1311. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Niko ko uđe u Džennet neće poželjeti da se vrati na

1. Neka pola muškaraca iz plemena krene u boj, a pola neka ostane. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 13/40.

2. Doslovno: "prekriven gvožđem", a misli se na to da je bio dobro naoružan i da mu je tijelo bilo zaštićeno željeznim pancirima. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/25.

dunjaluk, pa makar mu pripala i čitava zemlja i ono što je na njoj, osim šehida. On će, kada vidi sve počasti koje će mu biti ukazane, poželjeti da se vrati na dunjaluk pa deset puta pogine." Muttefekun alejhi: Buhari, 2817, i Muslim, 1877.

U drugoj verziji kaže se: "...kada uvidi kolika je vrijednost pogibije na Allahovom putu..."

١٣١٢ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَغْفِرُ اللَّهُ لِلشَّهِيدِ كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا الدَّيْنَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «الْقَتْلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُكَفِّرُ كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا الدَّيْنَ».

1312. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah će šehidu oprostiti sve, osim neizmirenog duga." Hadis bilježi Muslim, 1876.

U drugoj verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Pogibija na Allahovom putu briše svaki grijeh, osim neizmirenog duga."

١٣١٣ - وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ فِيهِمْ فَذَكَرَ أَنَّ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَالْإِيمَانَ بِاللَّهِ، أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ، فَقَامَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَتُكَفَّرُ عَنِّي خَطَايَايَ؟ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ، إِنْ قُتِلْتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ، مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ» ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَيْفَ قُلْتَ؟» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَتُكَفَّرُ عَنِّي خَطَايَايَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ، مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ، إِلَّا الدَّيْنَ، فَإِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لِي ذَلِكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1313. Ebu Katada, radijallahu anhu, prenosi da je jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i obratio se prisutnim ashabima obavijestivši ih da su borba na Allahovom putu i vjerovanje u Allaha najbolja djela. Tada ustade neki čovjek i upita: "Allahov Poslaniče, ako bih poginuo na Allahovom putu, da li bi mi bili oprošteni grijesi?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori mu: "Da! Ako bi poginuo na Allahovom putu, pokazujući strpljivost, nadajući se nagradi samo od Allaha, jurišajući na neprijatelja, a ne bježeći." Nedugo zatim Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Šta si ono pitao?" Čovjek ponovi: "Ako bih poginuo na Allahovom putu, da li bi mi bili oprošteni grijesi?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Da. Ako bi bio strpljiv i nadao se nagradi samo od Allaha, jurišajući na neprijatelja, a ne bježeći, bili bi ti oprošteni svi grijesi, osim duga. Uistinu mi je to Džibril, alejhis-selam, sad rekao." Hadis bilježi Muslim, 1885.

١٣١٤ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: أَيْنَ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ قُتِلْتُ؟ قَالَ: «فِي الْجَنَّةِ». فَأَلْقَى تَمَرَاتٍ كُنَّ فِي يَدِهِ، ثُمَّ قَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1314. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Šta misliš kada bih poginuo, gdje bih skončao?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'U Džennetu.' Tada je čovjek bacio datule koje je imao u svojoj ruci i borio se sve dok nije poginuo." Hadis bilježi Muslim, 1899.[1]

١٣١٥ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: انْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ حَتَّى سَبَقُوا الْمُشْرِكِينَ إِلَى بَدْرٍ، وَجَاءَ الْمُشْرِكُونَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَقْدِمَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلَى شَيْءٍ حَتَّى أَكُونَ أَنَا دُونَهُ» فَدَنَا الْمُشْرِكُونَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قُومُوا إِلَى جَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ». قَالَ: يَقُولُ عُمَيْرُ بْنُ الْحُمَامِ الْأَنْصَارِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ جَنَّةٌ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ؟ قَالَ: «نَعَمْ». قَالَ: بَخٍ بَخٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا يَحْمِلُكَ عَلَى قَوْلِكَ بَخٍ بَخٍ؟» قَالَ: لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَّا رَجَاءَ أَنْ أَكُونَ مِنْ أَهْلِهَا، قَالَ: «فَإِنَّكَ مِنْ أَهْلِهَا» فَأَخْرَجَ تَمَرَاتٍ مِنْ قَرَنِهِ، فَجَعَلَ يَأْكُلُ مِنْهُنَّ، ثُمَّ قَالَ: لَئِنْ أَنَا حَيِيتُ حَتَّى آكُلَ تَمَرَاتِي هَذِهِ إِنَّهَا لَحَيَاةٌ طَوِيلَةٌ، فَرَمَى بِمَا مَعَهُ مِنَ التَّمْرِ، ثُمَّ قَاتَلَهُمْ حَتَّى قُتِلَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1315. Enes, radijallahu anhu, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi krenuli su ka Bedru i uspjeli su do njega stići prije mušrika. Kada su mušrici došli, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče svojim drugovima: 'Neka niko od vas ništa ne poduzima prije nego što vidi kako ću ja postupiti!' Kada su se mnogobošci približili, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče ashabima: 'Krenite u Džennet koji je prostran koliko su prostrana nebesa i Zemlja!' Tada Umejr b. Humam el-Ensari, radijallahu anhu, reče: 'Allahov Poslaniče! Veliš u Džennet koji je prostran koliko su prostrana nebesa i Zemlja?!' 'Da', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Umejr povika: 'Oh, oh!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: 'Zašto uzvikuješ oh, oh?', a on odgovori: 'Ni zbog čega drugog, Allahov Poslaniče, Allahom se kunem, osim zbog želje da i ja budem jedan od stanovnika Džennetа!' Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Onda si ti zaista džennetlija!' Umejr izvadi datule koje je ponio u svom tobolcu i poče ih jesti, a zatim reče: 'Budem li živio toliko dugo koliko mi je potrebno da pojedem ove datule, uistinu je to predugo!' Zatim je bacio datule i borio se protiv mnogobožaca sve dok nije poginuo." Hadis bilježi Muslim, 1901.

1. Pored Muslima, ovaj hadis također bilježi i Buhari, 4046. Skraćena verzija hadisa navedena je ranije, pod brojem 89.

١٣١٦ - وَعَنْهُ، قَالَ: جَاءَ نَاسٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِ ابْعَثْ مَعَنَا رِجَالًا يُعَلِّمُونَا الْقُرْآنَ وَالسُّنَّةَ، فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ سَبْعِينَ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُمْ: الْقُرَّاءُ، فِيهِمْ خَالِي حَرَامٌ، يَقْرَؤُونَ الْقُرْآنَ، وَيَتَدَارَسُونَهُ بِاللَّيْلِ يَتَعَلَّمُونَ، وَكَانُوا بِالنَّهَارِ يَجِيئُونَ بِالْمَاءِ، فَيَضَعُونَهُ فِي الْمَسْجِدِ، وَيَحْتَطِبُونَ فَيَبِيعُونَهُ، وَيَشْتَرُونَ بِهِ الطَّعَامَ لِأَهْلِ الصُّفَّةِ وَلِلْفُقَرَاءِ، فَبَعَثَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَعَرَضُوا لَهُمْ فَقَتَلُوهُمْ قَبْلَ أَنْ يَبْلُغُوا الْمَكَانَ، فَقَالُوا: اللَّهُمَّ بَلِّغْ عَنَّا نَبِيَّنَا أَنَّا قَدْ لَقِينَاكَ فَرَضِينَا عَنْكَ وَرَضِيتَ عَنَّا، وَأَتَى رَجُلٌ حَرَامًا خَالَ أَنَسٍ مِنْ خَلْفِهِ، فَطَعَنَهُ بِرُمْحٍ حَتَّى أَنْفَذَهُ، فَقَالَ حَرَامٌ: فُزْتُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ إِخْوَانَكُمْ قَدْ قُتِلُوا وَإِنَّهُمْ قَالُوا: اللَّهُمَّ بَلِّغْ عَنَّا نَبِيَّنَا أَنَّا قَدْ لَقِينَاكَ فَرَضِينَا عَنْكَ وَرَضِيتَ عَنَّا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ.

1316. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Neki ljudi dođoše Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu rekoše: 'Pošalji nam ljude da nas podučavaju Kur'anu i sunnetu!', pa im je on poslao sedamdeset ensarija koje su zvali karije – učači Kur'ana, a među njima je bio i moj daidža Haram. Oni su učili i proučavali Kur'an noću, a danju su donosili vodu i ostavljali je u džamiji. Sakupljali su drva i prodavali ih, a od zarade su kupovali hranu stanarima džamijske sofe i siromasima. Njih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao, ali su ih mušrici[1] presreli i poubijali prije nego što su stigli do odredišta. Oni rekoše: 'Allahu naš, izvijesti o nama našeg Vjerovjesnika i obavijesti ga da smo se s Tobom susreli i da smo Tobom zadovoljni, a da si i Ti nama zadovoljan!' Jedan čovjek prišao je sleđa Haramu, Enesovom daidži, i probo ga kopljem, a Haram reče: 'Uspio sam, tako mi Gospodara Kabe!'[2] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče ashabima: 'Vaša su braća pobijena, a kazali su: Allahu naš, izvijesti o nama našeg Vjerovjesnika i obavijesti ga da smo se s Tobom susreli i da smo Tobom zadovoljni, a da si i Ti nama zadovoljan!'"[3] Muttefekun alejhi: Buhari, 2801, i Muslim, 677. Ovo je Muslimova verzija.

١٣١٧ - وَعَنْهُ، قَالَ: غَابَ عَمِّي أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ قِتَالِ بَدْرٍ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ غِبْتُ عَنْ أَوَّلِ قِتَالٍ قَاتَلْتَ الْمُشْرِكِينَ، لَئِنِ اللَّهُ أَشْهَدَنِي قِتَالَ الْمُشْرِكِينَ لَيَرَيَنَّ اللَّهُ مَا أَصْنَعُ. فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ انْكَشَفَ الْمُسْلِمُونَ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ - يَعْنِي أَصْحَابَهُ - وَأَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ -

1. Radilo se o mušricima iz klana Benu Amir na čijem se čelu nalazio Amir b. Tufejl.

2. Uspio sam postići šehadet, tj. pogibiju na Allahovom putu i nagradu koja sljeduje za taj čin. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 7/388.

3. U ovom hadisu potvrđuju se kerameti Allahovih štićenika, evlija, a to su oni koji čvrsto vjeruju i Allaha se istinski boje. Keramet je natprirodna pojava koja nije rezultat poslanstva, kao što je to slučaj sa mudžizom, niti mu prethodi, već počast koju Uzvišeni Allah ukazuje kome hoće od Svojih robova.

يَعْنِي الْمُشْرِكِينَ - ثُمَّ تَقَدَّمَ فَاسْتَقْبَلَهُ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فَقَالَ: يَا سَعْدُ بْنَ مُعَاذٍ الْجَنَّةُ وَرَبِّ النَّضْرِ، إِنِّي أَجِدُ رِيحَهَا مِنْ دُونِ أُحُدٍ. قَالَ سَعْدٌ: فَمَا اسْتَطَعْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا صَنَعَ. قَالَ أَنَسٌ: فَوَجَدْنَا بِهِ بِضْعًا وَثَمَانِينَ ضَرْبَةً بِالسَّيْفِ، أَوْ طَعْنَةً بِرُمْحٍ، أَوْ رَمْيَةً بِسَهْمٍ، وَوَجَدْنَاهُ قَدْ قُتِلَ وَمَثَّلَ بِهِ الْمُشْرِكُونَ، فَمَا عَرَفَهُ أَحَدٌ إِلَّا أُخْتُهُ بِبَنَانِهِ. قَالَ أَنَسٌ: كُنَّا نَرَى أَوْ نَظُنُّ أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِيهِ وَفِي أَشْبَاهِهِ: «مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا۟ مَا عَـٰهَدُوا۟ ٱللَّهَ عَلَيْهِ ۖ فَمِنْهُم مَّن قَضَىٰ نَحْبَهُۥ ...» إِلَى آخِرِهَا [الْأَحْزَابُ: ٢٣]. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَقَدْ سَبَقَ فِي بَابِ الْمُجَاهَدَةِ.

1317. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Moj amidža Enes b. Nadr, radijallahu anhu, nije učestvovao u Bitki na Bedru, pa je rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam izostao iz prve bitke u kojoj si se borio protiv mušrika. Ako mi Allah dadne da doživim narednu bitku protiv mušrika, On će sigurno vidjeti šta ću učiniti.' Kada je došao dan Uhuda i nakon što su se muslimani pokolebali, Enes b. Nadr reče: 'Allahu, ja Ti se ispričavam za ono što uradiše ovi', ukazujući na ashabe koji su napustili položaje, 'i odričem se, u ime Tebe, onoga što su uradili ovi', misleći na mušrike. Krenuo je u boj, pa je naišao na Sa'da b. Muaza, kojem je rekao: 'O Sa'de, sine Muazov, Džennet želim, tako mi Gospodara Nadrovog! Osjećam njegov miris podno brda Uhud!' Poslije je Sa'd rekao: 'Allahov Poslaniče, nisam bio u stanju učiniti ono što je on učinio.'" Enes dalje kazuje: "Na njemu smo našli više od osamdeset udaraca sabljom, uboda kopljem ili strijelom. Kada smo došli do njega, ležao je mrtav i toliko izmasakriran da ga niko nije mogao prepoznati osim njegove sestre koja ga je prepoznala po jagodicama prstiju. Smatrali smo da je ovaj ajet objavljen o njemu i njemu sličnima: 'I među vjernicima ima ljudi koji ispunjavaju zavjet dat Allahu...' (El-Ahzab, 23)." Muttefekun alejhi: Buhari, 2805, i Muslim, 1903. Ovaj je hadis naveden pod brojem 109, kada smo govorili o ulaganju truda u činjenju dobrih djela.

١٣١٨ - وَعَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي، فَصَعِدَا بِيَ الشَّجَرَةَ، فَأَدْخَلَانِي دَارًا هِيَ أَحْسَنُ وَأَفْضَلُ، لَمْ أَرَ قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهَا، قَالَا: أَمَّا هَذِهِ الدَّارُ فَدَارُ الشُّهَدَاءِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَهُوَ بَعْضُ مِنْ حَدِيثٍ طَوِيلٍ فِيهِ أَنْوَاعُ الْعِلْمِ سَيَأْتِي فِي بَابِ تَحْرِيمِ الْكَذِبِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

1318. Semura, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedne noći usnio sam dva čovjeka koji su mi prišli i podigli me na jedno drvo, a onda su me uveli u kuću tako lijepu da nikada ljepšu od nje nisam vidio. Njih dvojica mi rekoše: 'Ova kuća, to je kuća šehida...'" Hadis bilježi Buhari, 2791.

Ovdje je citiran samo dio dugog hadisa koji sadrži niz pouka, a koji će biti naveden i pojašnjen kasnije, pod brojem 1546, kad bude govora o temi "Zabrana laži".

١٣١٩ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ أُمَّ الرُّبَيِّعِ بِنْتَ الْبَرَاءِ وَهِيَ أُمُّ حَارِثَةَ بْنِ سُرَاقَةَ، أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا تُحَدِّثُنِي عَنْ حَارِثَةَ، وَكَانَ قُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ، فَإِنْ كَانَ فِي الْجَنَّةِ صَبَرْتُ، وَإِنْ كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ اجْتَهَدْتُ عَلَيْهِ فِي الْبُكَاءِ، فَقَالَ: «يَا أُمَّ حَارِثَةَ إِنَّهَا جِنَانٌ فِي الْجَنَّةِ، وَإِنَّ ابْنَكَ أَصَابَ الْفِرْدَوْسَ الْأَعْلَى». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1319. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Ummu Rubejjia, kćerka Beraova, a majka Harisa b. Surake, došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Allahov Poslaniče, hoćeš li mi reći šta se desilo sa Harisom?" – a on je poginuo na dan Bedra[1]. "Ako je u Džennetu, bit ću strpljiva, a ako nije, onda ću za njim mnogo plakati." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Majko Harisova, mnogi su perivoji u Džennetu, a tvoj se sin nalazi u najvišem perivoju – Firdevsu." Hadis bilježi Buhari, 3982.

١٣٢٠ - وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: جِيءَ بِأَبِي إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ مُثِّلَ بِهِ فَوُضِعَ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَذَهَبْتُ أَكْشِفُ عَنْ وَجْهِهِ، فَنَهَانِي قَوْمِي، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا زَالَتِ الْمَلَائِكَةُ تُظِلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1320. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je i položeno mrtvo i izmasakrirano tijelo moga oca, pa sam prišao želeći mu otkriti lice, ali u tome me spriječiše moji sunarodnjaci. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Meleki mu još uvijek svojim krilima prave hladovinu.[2]'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2816, i Muslim, 2471.

١٣٢١ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ سَأَلَ اللَّهَ تَعَالَى الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَّغَهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1321. Sehl b. Hunejf, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah će podariti stepen šehida onome ko Ga bude iskreno molio za šehadet – pogibiju na Njegovom putu, pa makar on umro u svojoj postelji." Hadis bilježi Muslim, 1909.

١٣٢٢ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ طَلَبَ الشَّهَادَةَ صَادِقًا أُعْطِيَهَا وَلَوْ لَمْ تُصِبْهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. U verziji ovog hadisa, koju također bilježi Buhari, 2809, nakon riječi: "a on je poginuo na dan Bedra", navodi se još i dodatak: "od zalutale strijele".

2. Fatima, sestra Džabirovog oca Abdullaha, plakala je za svojim bratom, pa joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim riječima htio kazati da nema potrebe da tuguje jer je Abdullah pao kao šehid i tako ostvario najveću ahiretsku nagradu, i uz sve to Uzvišeni Allah počastio ga je posebnim darom, a to su meleki koji su mu mrtvom pravili hlad.

1322. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onome ko iskreno bude tragao za šehadetom, bit će podaren stepen šehida, pa makar ne poginuo kao šehid." Hadis bilježi Muslim, 1908.

١٣٢٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا يَجِدُ الشَّهِيدُ مِنْ مَسِّ الْقَتْلِ إِلَّا كَمَا يَجِدُ أَحَدُكُمْ مِنْ مَسِّ الْقَرْصَةِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1323. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Šehid pri pogibiji ne osjeća boli osim onoliko koliko neko od vas osjeti kada ga neko štipne[1]." Hadis bilježi Tirmizi, 1668, koji kaže da je hasen-sahih.

١٣٢٤ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ فِيهَا الْعَدُوَّ انْتَظَرَ حَتَّى مَالَتِ الشَّمْسُ، ثُمَّ قَامَ فِي النَّاسِ فَقَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ، لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَسَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ»، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ، وَمُجْرِيَ السَّحَابِ، وَهَازِمَ الْأَحْزَابِ، اهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1324. Abdullah b. Ebu Evfa, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom od onih dana u kojima se susreo sa neprijateljem, sačekao sve dok se sunce nije nagelo ka zapadu, a onda je ustao i rekao: "O ljudi, nemojte priželjkivati susret sa neprijateljem i molite Allaha za spas, a kada se sa neprijateljem susretnete, onda budite strpljivi! Znajte da je Džennet pod sjenama sablji!" Zatim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allāhumme, munzilel-kitābi, ve mudžrijes-sehābi, ve hāzimel-ahzābi, ihzimhum vensurnā alejhim – Allahu, Ti koji spuštaš Knjigu, pokrećeš oblake, poražavaš saveznike[2], porazi ih i podari nam pobjedu nad njima!" Muttefekun alejhi: Buhari, 3025, i Muslim, 1742.

١٣٢٥ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ثِنْتَانِ لَا تُرَدَّانِ، أَوْ قَلَّمَا تُرَدَّانِ: الدُّعَاءُ عِنْدَ النِّدَاءِ وَعِنْدَ الْبَأْسِ حِينَ يُلْحِمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1325. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dvije dove neće biti odbijene, ili rijetko budu

1. U nekim se komentarima riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "osim onoliko koliko neko od vas osjeti kada ga neko štipne", tumače na sljedeći način: "osim koliko neko od vas osjeti kada ga ujede mrav". Vidjeti: Ali Mula el-Kari, *Mirkatul-mefatih*, 11/482.

2. Misli se na nevjerničke skupove i združene neprijatelje koji se bore protiv istine i ispravnog vjerovanja.

odbijene: dova koja se uči prilikom ezana[1] i dova u boju, kada se ratnici izmiješaju ubijajući jedni druge." Hadis bilježi Ebu Davud, 2540, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٣٢٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا غَزَا قَالَ: «اللَّهُمَّ أَنْتَ عَضُدِي وَنَصِيرِي، بِكَ أَجُولُ، وَبِكَ أَصُولُ، وَبِكَ أُقَاتِلُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1326. Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi bi govorio: 'Allāhumme ente adudī ve nesīrī, bike ehūlu, ve bike esūlu, ve bike ukātil - Allahu moj, Ti si moj oslonac i moj pomagač. U ime Tebe lukavo postupam prema neprijatelju, u ime Tebe jurišam i u Tvoje se ime borim.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 2632, i Tirmizi, 3584, koji kaže da je hasen.

١٣٢٧ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَافَ قَوْمًا قَالَ: «اللَّهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي نُحُورِهِمْ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1327. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi se pobojao nekog naroda, rekao: "Allāhumme innā nedž'aluke fī nuhūrihim ve neūzu bike min šurūrihim! - Allahu moj, Tebe molimo da se, kao naš zaštitnik, ispriječiš između nas i njih, i Tebi se utječemo i molimo Te da nas sačuvaš od njihovog zla." Hadis bilježi Ebu Davud, 1537, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٣٢٨ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْخَيْلُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1328. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Konji u svojim perčinima nose dobro do Sudnjega dana." Muttefekun alejhi: Buhari, 2849, i Muslim, 1871.

١٣٢٩ - وَعَنْ عُرْوَةَ الْبَارِقِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْخَيْلُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ: الْأَجْرُ وَالْمَغْنَمُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1329. Urva el-Bariki, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Konji u svojim perčinima nose dobro do Sudnjega dana: nagradu[2] i ratni plijen." Muttefekun alejhi: Buhari, 2852, i Muslim, 1873.

1. Neki islamski učenjaci kažu da se ovo odnosi na učenje dove poslije ezana. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 2/94.

2. Nagradu za držanje i timarenje konja radi borbe na Allahovom putu (vidjeti hadis 1214) ili nagradu koja borca na Allahovom putu očekuje na Sudnjem danu. Vidjeti: Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, 7/128.

١٣٣٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنِ احْتَبَسَ فَرَسًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِيمَانًا بِاللَّهِ، وَتَصْدِيقًا بِوَعْدِهِ، فَإِنَّ شِبَعَهُ وَرِيَّهُ وَرَوْثَهُ وَبَوْلَهُ فِي مِيزَانِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1330. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek koji bude držao konja za borbu na Allahovom putu, čineći to radi Allaha i vjerujući u Njegovo obećanje, uistinu će na vagi djela na Sudnjem danu među dobrim djelima naći svako hranjenje i pojenje, i izmet i mokraću tog konja." Hadis bilježi Buhari, 2853.

١٣٣١ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَاقَةٍ مَخْطُومَةٍ فَقَالَ: هَذِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَكَ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ سَبْعُمِائَةِ نَاقَةٍ كُلُّهَا مَخْطُومَةٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1331. Ebu Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa zaularenom devom i rekao: 'Ovu devu dajem na Allahovom putu', a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Za nju ćeš na Sudnjem danu dobiti sedam stotina deva i sve će biti zaularene.'" Hadis bilježi Muslim, 1892.

١٣٣٢ - وَعَنْ أَبِي حَمَّادٍ - وَيُقَالُ: أَبُو سُعَادٍ، وَيُقَالُ: أَبُو أَسَدٍ، وَيُقَالُ: أَبُو عَامِرٍ، وَيُقَالُ: أَبُو عَمْرٍو، وَيُقَالُ: أَبُو الْأَسْوَدِ، وَيُقَالُ: أَبُو عَبْسٍ - عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ، يَقُولُ: «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ ...» [الْأَنْفَالُ: ٦٠]، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْيُ، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْيُ، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْيُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1332. Ebu Hammad – kojeg su još zvali Ebu Suad, i Ebu Esed, i Ebu Amir, i Ebu Amr, i Ebu Esved, i Ebu Abs – Ukba b. Amir el-Džuheni, radijallahu anhu, rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako sa minbera citira ajet: 'I protiv njih pripremite snage koliko god možete...' (El-Enfal, 60), a potom kaže: 'Uistinu je snaga u preciznom gađanju, uistinu je snaga u preciznom gađanju, uistinu je snaga u preciznom gađanju!'"[1] Hadis bilježi Muslim, 1917.

١٣٣٣ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «سَتُفْتَحُ عَلَيْكُمْ أَرْضُونَ، وَيَكْفِيكُمُ اللَّهُ، فَلَا يَعْجِزْ أَحَدُكُمْ أَنْ يَلْهُوَ بِأَسْهُمِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1333. Ukba b. Amir el-Džuheni, radijallahu anhu, rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Osvojit ćete mnoge zemlje i Allah će vas zaštititi od vaših neprijatelja, ali neka vas to ne

1. Iako se preciznost u gađanju prvenstveno odnosi na gađanje lukom i strijelom, značenje ovog hadisa proteže se i na vještinu gađanja bilo kojim drugim oružjem slične namjene, bilo da se radi o pješadijskom ili artiljerijskom naoružanju.

zavede pa da zanemarite vježbanje gađanja lukom i strijelom.'"[1] Hadis bilježi Muslim, 1918.

١٣٣٤ - وَعَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ عُلِّمَ الرَّمْيَ ثُمَّ تَرَكَهُ، فَلَيْسَ مِنَّا، أَوْ فَقَدْ عَصَى». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1334. Ukba b. Amir el-Džuheni, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude podučen gađanju pa napusti i zanemari tu vještinu, takav nije od nas ili je nepokornik." Hadis bilježi Muslim, 1919.

١٣٣٥ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ بِالسَّهْمِ ثَلَاثَةَ نَفَرٍ الْجَنَّةَ: صَانِعَهُ يَحْتَسِبُ فِي صَنْعَتِهِ الْخَيْرَ، وَالرَّامِيَ بِهِ، وَمُنْبِلَهُ، وَارْمُوا وَارْكَبُوا، وَأَنْ تَرْمُوا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ تَرْكَبُوا. وَمَنْ تَرَكَ الرَّمْيَ بَعْدَ مَا عُلِّمَهُ رَغْبَةً عَنْهُ، فَإِنَّهَا نِعْمَةٌ تَرَكَهَا - أَوْ قَالَ: كَفَرَهَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1335. Ukba b. Amir el-Džuheni, radijallahu anhu, rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Allah će zbog jedne strijele u Džennet uvesti trojicu ljudi: onoga ko ju je napravio, ako ju je pravio nadajući se Allahovoj nagradi, strijelca i onoga ko ju je dodao strijelcu. Stoga, učite i vježbajte gađanje lukom i strijelom i jahanje, a da učite i vježbate gađanje lukom i strijelom draže mi je nego da učite i vježbate jahanje. Čovjek koji zanemari vještinu gađanja lukom i strijelom, nakon što ju je naučio, ne želeći se više time baviti, uistinu je ostavio - ili je rekao: zanijekao - jednu od blagodati.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 2513.[2]

١٣٣٦ - وَعَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى نَفَرٍ يَنْتَضِلُونَ، فَقَالَ: «ارْمُوا بَنِي إِسْمَاعِيلَ فَإِنَّ أَبَاكُمْ كَانَ رَامِيًا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1336. Selema b. Ekva rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao je pored jedne skupine ljudi koji su se takmičili u gađanju lukom i strijelom, pa im reče: 'Gađajte, potomci Ismailovi, uistinu je vaš praotac bio strijelac.'" Hadis bilježi Buhari, 2899.

١٣٣٧ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «مَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ لَهُ عِدْلُ مُحَرَّرَةٍ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1337. Amr b. Abesa, radijallahu anhu, rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Ko odapne strijelu na Alla-

1. Nakon što muslimani poraze svoje neprijatelje i osvoje mnoge zemlje, oni svoje oružje neće odložiti zauvijek, već će i u vremenu mira i spokoja ostati u pripravnosti i stalno biti spremni i oprezni.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 379.

hovom putu, računa mu se kao da je oslobodio roba.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 3965, i Tirmizi, 1638, koji kaže da je hasen-sahih.

١٣٣٨ - وَعَنْ أَبِي يَحْيَى خُرَيْمِ بْنِ فَاتِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَنْفَقَ نَفَقَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ كُتِبَ لَهُ سَبْعُمِائَةِ ضِعْفٍ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1338. Ebu Jahja Hurejm b. Fatik, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko udijeli nešto na Allahovom putu, piše mu se sedam stotina puta više od onoga što je dao." Hadis bilježi Tirmizi, 1625, koji kaže da je hasen.

١٣٣٩ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ عَبْدٍ يَصُومُ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا بَاعَدَ اللَّهُ بِذَلِكَ الْيَوْمِ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1339. Ebu Seid, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svakom čovjeku koji bude postio jedan dan na Allahovom putu, Allah će zbog posta tog dana udaljiti lice od Vatre za sedamdeset godina." Muttefekun alejhi: Buhari, 2840, i Muslim, 1153.

١٣٤٠ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ جَعَلَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ خَنْدَقًا كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1340. Ebu Umama, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Između Vatre i onoga ko posti jedan dan na Allahovom putu, Allah će načiniti jarak koji će biti velik kao prostor između nebesa i Zemlje."[1] Hadis bilježi Tirmizi, 1624, koji kaže da je hasen-sahih.

١٣٤١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ، وَلَمْ يُحَدِّثْ نَفْسَهُ بِغَزْوٍ، مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنَ النِّفَاقِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1341. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek koji se nikada nije borio na Allahovom putu niti je ikada samog sebe podsticao na borbu, umrijet će sa jednim svojstvom licemjera." Hadis bilježi Muslim, 1910.

١٣٤٢ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزَاةٍ فَقَالَ: «إِنَّ بِالْمَدِينَةِ لَرِجَالًا مَا سِرْتُمْ مَسِيرًا، وَلَا قَطَعْتُمْ وَادِيًا إِلَّا كَانُوا مَعَكُمْ، حَبَسَهُمُ الْمَرَضُ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «حَبَسَهُمُ الْعُذْرُ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «إِلَّا شَرَكُوكُمْ فِي الْأَجْرِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ مِنْ رِوَايَةِ أَنَسٍ، وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ مِنْ رِوَايَةِ جَابِرٍ وَاللَّفْظُ لَهُ.

1. Neki islamski učenjaci smatraju da se ovaj i slični hadisi odnose samo na onoga ko bude postio na bojnom polju, dok drugi smatraju da hadis ukazuje na to da se post u bilo kojoj situaciji smatra djelom koje se čini na Allahovom putu.

1342. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom vojnom pohodu, pa je rekao: 'Uistinu su u Medini ostali ljudi koji su, kad god biste vi krenuli nekim putem ili prešli neku dolinu, sve to vrijeme bili s vama. Ali, bolest ih je spriječila da vam se pridruže.'" Hadis bilježi Buhari, 2839, od Enesa, radijallahu anhu, a bilježi ga i Muslim, 1911, od Džabira, radijallahu anhu, i ovo je Muslimova verzija.

U drugoj verziji navodi se: "Oni su opravdano bili spriječeni."

U još jednoj verziji kaže se: "Oni su s vama učestvovali u nagradi."

١٣٤٣ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَغْنَمِ، وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُذْكَرَ، وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُرَى مَكَانُهُ؟

وَفِي رِوَايَةٍ: يُقَاتِلُ شَجَاعَةً وَيُقَاتِلُ حَمِيَّةً.

وَفِي رِوَايَةٍ: وَيُقَاتِلُ غَضَبًا، فَمَنْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا، فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1343. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je neki beduin došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, neki se čovjek bori radi ratnog plijena, neki da bi postao slavan, neki se bori da bi se vidjelo koliko je odvažan. Pa ko je od njih na Allahovom putu?" Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Onaj ko se bude borio da Allahova riječ bude gornja, on je na Allahovom putu." Muttefekun alejhi: Buhari, 2810, i Muslim, 1904.

U drugoj se predaji navodi: "Neki se bori kako bi pokazao svoju hrabrost, a neki iz pristrasnosti[1]."

U još jednoj verziji kaže se: "Neki se bori iz srdžbe."

١٣٤٤ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ غَازِيَةٍ أَوْ سَرِيَّةٍ تَغْزُو، فَتَغْنَمُ وَتَسْلَمُ، إِلَّا كَانُوا قَدْ تَعَجَّلُوا ثُلُثَيْ أَجُورِهِمْ، وَمَا مِنْ غَازِيَةٍ أَوْ سَرِيَّةٍ تُخْفِقُ وَتُصَابُ إِلَّا تَمَّ لَهُمْ أُجُورُهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1344. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaka borbena jedinica koja izvrši napad na neprijatelja, pa osvoji ratni plijen bez pretrpljenih gubitaka, dobila je dvije trećine svoje nagrade, a svaka borbena jedinica koja se

1. Misli se na plemensku ili porodičnu pristrasnost, koje su kod predislamskih Arapa bile izrazito snažne. Upravo je ta pristrasnost bila čest povod za dugogodišnje ratove i sukobe između nekih arapskih plemena.

vrati bez ikakvog plijena i uz pretrpljene gubitke, dobit će svoju nagradu u potpunosti."[1] Hadis bilježi Muslim, 1906.

١٣٤٥ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ائْذَنْ لِي فِي السِّيَاحَةِ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ سِيَاحَةَ أُمَّتِي الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ جَيِّدٍ.

1345. Ebu Umama, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, dozvoli mi da otputujem!"[2] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Borba na putu Uzvišenog Allaha, to je putovanje na koje kreću pripadnici mog ummeta." Hadis bilježi Ebu Davud, 2486, sa dobrim lancem prenosilaca.

١٣٤٦ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «قَفْلَةٌ كَغَزْوَةٍ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ جَيِّدٍ.

1346. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Povratak iz pohoda na Allahovom putu na istom je stepenu vrijednosti kao i polazak i učešće u borbi." Hadis bilježi Ebu Davud, 2487, sa dobrim lancem prenosilaca.

Pod "povratkom" se misli na povratak iz vojnog pohoda nakon što se on okonča. Dakle, sudionik u vojnom pohodu bit će nagrađen i za povratak iz tog pohoda.

١٣٤٧ - وَعَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ تَلَقَّاهُ النَّاسُ، فَتَلَقَّيْتُهُ مَعَ الصِّبْيَانِ عَلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ بِهَذَا اللَّفْظِ.

وَرَوَاهُ الْبُخَارِيُّ قَالَ: ذَهَبْنَا نَتَلَقَّى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ الصِّبْيَانِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ.

1347. Saib b. Jezid, radijallahu anhu, kazuje: "Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio iz Bitke na Tebuku, svijet mu je izašao u susret

1. Ko se bude borio protiv neprijatelja i iz bitke se vrati živ i zdrav, i sa ratnim plijenom, njemu je veći dio nagrade za borbu na Allahovom putu već na dunjaluku uručen – dobio je dvije trećine cjelokupne nagrade: ostao je živ i zdrav, i osvojio je ratni plijen. Zadnja trećina nagrade bit će mu uručena na ahiretu. A ko se bude borio na Allahovom putu, pa bude ranjen i u tom pohodu ništa ne osvoji, ili pogine, cjelokupna nagrada ostala mu je za ahiret, a to i jeste potpuna, istinska i vječna nagrada, za razliku od dunjalučke, koja je prolazna i kratkotrajna.

2. Ovaj je čovjek od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tražio dozvolu da otputuje s ciljem asketizma, isposništva, kako bi napustio i one dunjalučke naslade i uživanja koji su dozvoljeni, te se rastao s onim što mu je drago i srcu milo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to mu nije dozvolio, ali ga je uputio na nešto daleko bolje i vrednije od toga, a to je borba na Allahovom putu, koja, između ostalog, često podrazumijeva i duga i naporna putovanja.

da ga dočeka. Ja sam ga dočekao s djecom kod Senijjetul-Vedaa[1]." Hadis bilježi Ebu Davud, 2779, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca u ovom obliku.

Isti hadis bilježi i Buhari, 3083, s tim da se u njegovoj verziji navodi da je prenosilac rekao: "Otišli smo sa djecom kako bismo dočekali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kod Senijjetul-Vedaa."

١٣٤٨ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ لَمْ يَغْزُ، أَوْ يُجَهِّزْ غَازِيًا، أَوْ يَخْلُفْ غَازِيًا فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ، أَصَابَهُ اللَّهُ بِقَارِعَةٍ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1348. Ebu Umama, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onoga ko se nije borio na Allahovom putu, ili ko nije opremio borca, ili ko se nije pobrinuo za porodicu borca na najljepši način, Allah će kazniti nedaćom i prije Sudnjega dana."[2] Hadis bilježi Ebu Davud, 2503, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٣٤٩ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَأَلْسِنَتِكُمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1349. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Borite se protiv mnogobožaca svojim imecima, životima i jezicima."[3] Hadis bilježi Ebu Davud, 2504, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٣٥٠ - وَعَنْ أَبِي عَمْرٍو - وَيُقَالُ: أَبُو حَكِيمٍ - النُّعْمَانِ بْنِ مُقَرِّنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا لَمْ يُقَاتِلْ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ أَخَّرَ الْقِتَالَ حَتَّى تَزُولَ الشَّمْسُ، وَتَهُبَّ الرِّيَاحُ، وَيَنْزِلَ النَّصْرُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1350. Ebu Amr, kojeg su još zvali Ebu Hakim, Nu'man b. Mukarrin, radijallahu anhu, pripovijeda: "Zajedno sa Allahovim Poslanikom, sallallahu

1. *Senijja* je brdašce, uzvišica, uzdignuti dio zemlje, brdski prijevoj. Senijjetul-Veda, što znači Brdašce rastanka, mjesto je u blizini sjevernog prilaza Medini, a tako je nazvano jer se putnik na tom mjestu dočekuje pri dolasku i ispraća pri odlasku.

2. Narod koji odbaci džihad na Allahovom putu te se potčini i pokori svojim neprijateljima, zadesit će poniženje i sramota još na dunjaluku, a ahiretska će kazna biti još teža.

3. Džihad imetkom podrazumijeva dodjelu imetka borcima na Allahovom putu kako bi se opskrbili i pripremili za susret sa neprijateljem. Džihad životom podrazumijeva odlazak u borbu na Allahovom putu svakog punoljetnog muslimana koji je sposoban do nosi oružje. Džihad jezikom jeste učenje dova i izricanje pohvala na račun mudžahida, njihovo bodrenje i podsticanje na borbu, te intenzivno djelovanje na tome da mudžahidi ostanu čvrsti i nepokolebljivi, ali i svaka verbalna i druga aktivnost usmjerena na širenje i očuvanje islama. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 7/131.

alejhi ve sellem, učestvovao sam u vojnim pohodima. Ako borbu ne bi počeo na početku dana, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgodio bi je do vremena kada sunce pređe polovinu neba, kada vjetrovi zapušu i kada se spušta pobjeda."[1] Hadis bilježe Ebu Davud, 2655, i Tirmizi, 1613, koji kaže da je hasen-sahih.

١٣٥١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَاسْأَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ، فَاصْبِرُوا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1351. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte priželjkivati sukob sa neprijateljem i Allaha molite za spas i zaštitu, a kada se sukobite, budite strpljivi." Muttefekun alejhi: Buhari, 3026, i Muslim, 1741.

١٣٥٢ - وَعَنْهُ وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْحَرْبُ خَدْعَةٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1352. Ebu Hurejra i Džabir, radijallahu anhuma, prenose da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Rat je varka." Muttefekun alejhi: Buhari, 3029, i Muslim, 1739.

❧ 235. *Vrste osoba koje se smatraju šehidima u pogledu ahiretske nagrade, ali koje se gasule – kupaju nakon smrti i kojima se klanja dženaza, za razliku od onih šehida koji poginu u ratu protiv nevjernika*

١٣٥٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الشُّهَدَاءُ خَمْسَةٌ: الْمَطْعُونُ، وَالْمَبْطُونُ، وَالْغَرِيقُ، وَصَاحِبُ الْهَدْمِ، وَالشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1353. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Petero se ubraja u šehide: onaj ko umre od kuge[2], onaj ko umre od stomačne bolesti, onaj ko se utopi, onaj ko umre

1. Ovaj hadis bilježi i Buhari, 3160, sa nešto drugačijim tekstom: "...učestvovao sam u borbi zajedno sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i on je imao običaj da, ako ne stupi u borbu na početku dana, sačeka da zapušu vjetrovi i da nastupi vrijeme podne-namaza."

2. Riječ *el-mat'un*, koja je upotrijebljena u hadisu, može se prevesti i kao proboden, uboden kopljem, nožem i tome slično, jer je ona izvedenica od glagola *taane*, što u osnovi i znači probosti ili ubosti. Ovako je riječ *el-mat'un* i prevedena u nekim prijevodima ovog hadisa na naš jezik. Međutim, od istog glagola izvodi se i riječ *et-taun*, što znači kuga, odnosno kolera, pa se ova riječ i prevodi kao onaj ko umre od kuge – a prema mišljenju nekih učenjaka, i drugih zaraznih bolesti – na što ukazuje i naredni hadis. Ovako je hadis protumačio i imam Nevevi, Allah mu se smilovao. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 13/62.

pod ruševinama i onaj ko pogine na Allahovom putu."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 2829, i Muslim, 1914.

١٣٥٤ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا تَعُدُّونَ الشُّهَدَاءَ فِيكُمْ؟» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ. قَالَ: «إِنَّ شُهَدَاءَ أُمَّتِي إِذًا لَقَلِيلٌ». قَالُوا: فَمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ مَاتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ مَاتَ فِي الطَّاعُونِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ مَاتَ فِي الْبَطْنِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَالْغَرِيقُ شَهِيدٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1354. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Koga između vas ubrajate u šehide?" Ashabi odgovoriše: "Allahov Poslaniče, šehid je onaj koji pogine na Allahovom putu!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tada su šehidi moga ummeta uistinu malobrojni." "A ko su onda oni, Allahov Poslaniče?", upitaše. On reče: "Šehid je onaj ko pogine na Allahovom putu, šehid je onaj ko umre dok je na Allahovom putu, šehid je onaj ko umre od kuge, šehid je onaj ko umre od stomačne bolesti, i šehid je onaj ko se utopi." Hadis bilježi Muslim, 1915.

١٣٥٥ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ، فَهُوَ شَهِيدٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1355. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Šehid je onaj koji pogine štiteći svoj imetak." Muttefekun alejhi: Buhari, 2480, i Muslim, 1915.

١٣٥٦ - وَعَنْ أَبِي الْأَعْوَرِ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ، أَحَدِ الْعَشَرَةِ الْمَشْهُودِ لَهُمْ بِالْجَنَّةِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1. Postoje dvije vrste šehida: pravi šehidi i titularni šehidi. Pravi šehidi jesu osobe koje poginu u borbi protiv neprijatelja, boreći se iskreno i samo radi Allaha, jurišajući i ne odstupajući. Titularni šehidi jesu osobe spomenute u ovom hadisu i oni će na Sudnjem danu imati slične ili iste nagrade kao pravi šehidi, međutim, za njih na dunjaluku ne važe isti propisi koji važe za prave šehide. Za razliku od pravih šehida, ovi se šehidi nakon smrti gasule, umotavaju u ćefine i klanja im se dženaza-namaz. Broj titularnih šehida spomenut u ovom hadisu nije konačan i njime se njihov broj ne želi ograničiti samo na spomenute vrste, jer je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, vjerodostojno preneseno da, osim ovdje navedenih, postoji još osoba koje se smatraju šehidima, a to su: žena koja umre prilikom porođaja ili u periodu nifasa, osoba koja izgori u vatri, osoba koja umre od sušice – tuberkuloze, osoba koja nepravedno bude ubijena, osoba koja pogine braneći svoj život, svoju čast ili svoj imetak...

1356. Ebu A'ver Seid b. Zejd b. Amr b. Nufejl, radijallahu anhu, jedan od deseterice ashaba kojima je posvjedočen ulazak u Džennet, rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Ko pogine braneći svoj imetak, on je šehid, ko pogine braneći sebe, on je šehid, ko pogine braneći svoju vjeru, on je šehid, ko pogine braneći svoju porodicu, i on je šehid." Hadis bilježe Ebu Davud, 4772, i Tirmizi, 1421, koji je kaže da je hasen-sahih.

١٣٥٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ جَاءَ رَجُلٌ يُرِيدُ أَخْذَ مَالِي؟ قَالَ: «فَلَا تُعْطِهِ مَالَكَ». قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قَاتَلَنِي؟ قَالَ: «قَاتِلْهُ». قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قَتَلَنِي؟ قَالَ: «فَأَنْتَ شَهِيدٌ». قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قَتَلْتُهُ؟ قَالَ: «هُوَ فِي النَّارِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1357. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: 'Allahov Poslaniče, ako bi mi došao čovjek s namjerom da mi oduzme imetak, kako bih trebao postupiti?' 'Ne daj mu svoj imetak!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'A ako mi ga silom bude želio uzeti?', priupita čovjek. 'Bori se protiv njega', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek tada upita: 'A šta ako me ubije?' 'U tom slučaju, ti si šehid', reče mu. 'A ako ja ubijem njega?', opet upita čovjek. 'Tada je on u Vatri', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Hadis bilježi Muslim, 140.

❧ 236. *Vrijednost oslobađanja robova*

Uzvišeni Allah kaže:

فَلَا ٱقْتَحَمَ ٱلْعَقَبَةَ ﴿١١﴾ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾ فَكُّ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾

> Pa, zašto čovjek na blagodatima zahvalan bio nije? A šta ti misliš, kako se može na blagodatima zahvalan biti? Roba ropstva osloboditi. (El-Beled, 11–13)

١٣٥٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً أَعْتَقَ اللَّهُ بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْهُ عُضْوًا مِنْهُ مِنَ النَّارِ حَتَّى فَرْجَهُ بِفَرْجِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1358. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Svakom čovjeku koji oslobodi roba muslimana, za svaki dio tijela oslobođenog roba Allah će od Vatre osloboditi jedan dio tijela, pa čak će i za spolni organ roba kojeg je oslobodio, Allah osloboditi od Vatre njegov spolni organ.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6715, i Muslim, 1509.

١٣٥٩ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «الْإِيمَانُ بِاللَّهِ، وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ». قَالَ: قُلْتُ: أَيُّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «أَنْفَسُهَا عِنْدَ أَهْلِهَا، وَأَكْثَرُهَا ثَمَنًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1359. Ebu Zerr, radijallahu anhu, kazuje: "Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, koja su djela najbolja?' Odgovorio je: 'Vjerovanje u Allaha i džihad na Allahovom putu.' Opet sam upitao: 'Koje je robove najbolje osloboditi?' Odgovorio je: 'One koji su najvredniji kod svojih vlasnika i koji su najskuplji.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2518, i Muslim, 84.

❧ 237. *Vrijednost činjenja dobročinstva robovima*

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا وَبِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْجَارِ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْجَارِ ٱلْجُنُبِ وَٱلصَّاحِبِ بِٱلْجَنۢبِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ... ﴿٣٦﴾

I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite, i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama bližnjim, i komšijama daljnjim, i drugovima, i putnicima, i onima koji su u vašem posjedu... (En-Nisa, 36)

١٣٦٠ - وَعَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ، قَالَ: رَأَيْتُ أَبَا ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ، وَعَلَى غُلَامِهِ مِثْلُهَا، فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ، فَذَكَرَ أَنَّهُ سَابَّ رَجُلًا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَعَيَّرَهُ بِأُمِّهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ: هُمْ إِخْوَانُكُمْ، وَخَوَلُكُمْ، جَعَلَهُمُ اللَّهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ، فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ، وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ، وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ، فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1360. Ma'rur b. Suvejd kazuje: "Vidio sam Ebu Zerra, radijallahu anhu, koji je bio odjeven u isti ogrtač kakav je imao i njegov rob. Upitao sam ga o tome, pa mi je ispričao kako je u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izgrdio nekog čovjeka, roba, prigovorivši mu nešto u vezi sa porijeklom njegove majke, nakon čega mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ti si uistinu čovjek u kojem ima obilježja neznaboštva![1]

1. Svaki džahilijetski, neznabožački običaj pokuđen je i prezren, jer Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Ti si uistinu čovjek u kojem ima obilježja neznaboštva", nisu ništa drugo do ukazivanje na opasnost neznaboštva i njegovih karakteristika i običaja. Bez obzira na to koliko neki čovjek bio vrijedan ili učen, a njegova vjera čvrsta, ipak je moguće da posjeduje neke osobine koje se mogu nazvati neznabožačkim, ali to ne znači da je nevjernik ili teški grješnik.

Robovi su vaša braća, vaši poslužitelji. Allah ih je stavio pod vašu vlast, pa čiji brat bude pod njegovom vlašću, neka ga hrani hranom koju i sam jede, neka ga odijeva odjećom koju i sam nosi. Nemojte ih zaduživati obavezama koje će ih iscrpiti i oslabiti, a ako ih već zadužite, onda im i pomozite.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 30, i Muslim, 1661.

١٣٦١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا أَتَى أَحَدَكُمْ خَادِمُهُ بِطَعَامِهِ، فَإِنْ لَمْ يُجْلِسْهُ مَعَهُ، فَلْيُنَاوِلْهُ لُقْمَةً أَوْ لُقْمَتَيْنِ أَوْ أُكْلَةً أَوْ أُكْلَتَيْنِ، فَإِنَّهُ وَلِيَ عِلَاجَهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1361. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada nekom od vas njegov sluga donese hranu, ukoliko ga već ne pozove da objeduje s njim, neka mu onda dadne malo te hrane, jer se on oko njenog pripremanja potrudio." Hadis bilježi Buhari, 2557.[1]

❧ 238. *Vrijednost i odlike roba koji ispunjava obaveze prema Allahu i prema svome vlasniku*[2]

١٣٦٢ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا نَصَحَ لِسَيِّدِهِ، وَأَحْسَنَ عِبَادَةَ اللَّهِ، فَلَهُ أَجْرُهُ مَرَّتَيْنِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1362. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Rob koji bude iskren i poslušan prema

1. Ovaj hadis bilježi i Muslim, 1663.

2. Iako islam nije zvanično dokinuo ropstvo, kroz kur'anske ajete i hadise, kao i ukupni angažman Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, preduzete su efikasne mjere koje će dovesti do postepenog iskorjenjivanja ropstva. Islam je došao s ciljem da se ljudima podari sloboda, što se, prije svega, manifestira kroz princip tevhida – vjerovanja u Allahovu jednoću i oslobođenje čovjeka od robovanja lažnim božanstvima i od praznovjerja, kao i oslobođenje čovjeka od robovanja čovjeku kroz princip bratstva i jednakosti – svi su ljudi samo Allahovi robovi i razlikuju se jedino po predanosti Allahu, bogobojaznosti. U prvom periodu objave, slobodni i imućni muslimani izdvajali su velika materijalna sredstva kako bi od mekanskih idolopoklonika kupili i oslobodili robove koji su primili islam i zbog toga bili podvrgnuti svirepim mučenjima. Ova praksa prvih generacija muslimana nastavljena je i kasnije: podariti slobodu robu uvijek se posmatralo kao jedno od najplemenitijih djela. Pored dobrovoljnog oslobađanja robova, islamskim propisima ustanovljeno je da je za mnoge grijehe i prijestupe, poput nehotičnog ubistva vjernika, namjernog prekidanja posta, lažnog zaklinjanja – kao jedan od načina iskupljenja propisano upravo oslobađanje roba. Oslobođeni robovi imali su mogućnost da biraju između odlaska svojim porodicama i ostanka u domu svojih vlasnika, i mnogi od njih birali su ostanak u domu svojih bivših vlasnika, koji su se prema njima odnosili korektno i tretirali ih kao poslugu i članove svojih porodica.

svom vlasniku, i koji na najljepši način bude činio ibadet Allahu, imat će dvostruku nagradu." Muttefekun alejhi: Buhari, 2546, i Muslim, 1664.

١٣٦٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لِلْعَبْدِ الْمَمْلُوكِ الْمُصْلِحِ أَجْرَانِ»، وَالَّذِي نَفْسُ أَبِي هُرَيْرَةَ بِيَدِهِ لَوْلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَالْحَجُّ، وَبِرُّ أُمِّي، لَأَحْبَبْتُ أَنْ أَمُوتَ وَأَنَا مَمْلُوكٌ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1363. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Poslušni rob imat će dvostruku nagradu.' Tako mi Onoga u čijoj je ruci duša Ebu Hurejre, da nije borbe na Allahovom putu, hadža i dobročinstva prema majci, poželio bih da umrem kao rob." Muttefekun alejhi: Buhari, 2548, i Muslim, 1665.

١٣٦٤ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمَمْلُوكُ الَّذِي يُحْسِنُ عِبَادَةَ رَبِّهِ، وَيُؤَدِّي إِلَى سَيِّدِهِ الَّذِي عَلَيْهِ مِنَ الْحَقِّ، وَالنَّصِيحَةِ، وَالطَّاعَةِ، لَهُ أَجْرَانِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1364. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki rob koji Allahu najpotpunije čini ibadet i ispunjava obaveze prema svom vlasniku, ophodeći se prema njemu lijepo i pošteno i iskazujući mu pokornost, imat će dvije nagrade." Hadis bilježi Buhari, 2551.

١٣٦٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ثَلَاثَةٌ لَهُمْ أَجْرَانِ: رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنَ بِنَبِيِّهِ وَآمَنَ بِمُحَمَّدٍ، وَالْعَبْدُ الْمَمْلُوكُ إِذَا أَدَّى حَقَّ اللَّهِ، وَحَقَّ مَوَالِيهِ، وَرَجُلٌ كَانَتْ لَهُ أَمَةٌ فَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا، وَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا، ثُمَّ أَعْتَقَهَا فَتَزَوَّجَهَا، فَلَهُ أَجْرَانِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1365. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Trojica će imati dvostruku nagradu: sljedbenik Knjige koji je povjerovao u svoga vjerovjesnika, a zatim povjerovao u Muhammeda; rob koji izvršava svoje dužnosti prema Allahu, a nakon toga i prema svom vlasniku; i čovjek koji je imao ropkinju pa ju je lijepo odgojio, ponašajući se prema njoj blago i milostivo, zatim je podučavao i lijepo je podučio, a nakon toga je oslobodio i njome se oženio, pa će imati dvostruku nagradu." Muttefekun alejhi: Buhari, 97, i Muslim, 154.

❧ 239. *Vrijednost ibadeta u vremenu anarhije*

١٣٦٦ - عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْعِبَادَةُ فِي الْهَرْجِ كَهِجْرَةٍ إِلَيَّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1366. Ma'kil b. Jesar, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ibadet koji čovjek obavlja u vremenu smutnje[1] ima vrijednost kao hidžra meni[2]." Hadis bilježi Muslim, 2948.

❧ 240. *Pohvalnost velikodušnosti prilikom kupoprodaje, pozajmljivanja, vraćanja i naplate duga, obaveza tačnog mjerenja i zabrana zakidanja na vagi, i pohvalnost opraštanja duga ili produženja roka za vraćanje duga*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَمَا تَفْعَلُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٢١٥﴾﴾

...a za dobro koje učinite Allah sigurno zna. (El-Bekara, 215)

﴿وَيَٰقَوْمِ أَوْفُوا۟ ٱلْمِكْيَالَ وَٱلْمِيزَانَ بِٱلْقِسْطِ ۖ وَلَا تَبْخَسُوا۟ ٱلنَّاسَ أَشْيَآءَهُمْ ... ﴿٨٥﴾﴾

(Šuajb reče:) "O narode moj! Pravo mjerite i na litru i na kantaru, i ne zakidajte ljudima stvari njihove..." (Hud, 85)

﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾ ٱلَّذِينَ إِذَا ٱكْتَالُوا۟ عَلَى ٱلنَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَو وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾ أَلَا يَظُنُّ أُو۟لَٰٓئِكَ أَنَّهُم مَّبْعُوثُونَ ﴿٤﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَقُومُ ٱلنَّاسُ لِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٦﴾﴾

Teško onima koji pri mjerenju zakidaju, koji punu mjeru uzimaju kad od drugih kupuju, a kad drugima mjere na litar ili na kantar – zakidaju. Kako ne pomisle da će oživljeni biti na Dan veliki, na Dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići! (El-Mutaffifun, 1–6)

١٣٦٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَقَاضَاهُ فَأَغْلَظَ لَهُ، فَهَمَّ بِهِ أَصْحَابُهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعُوهُ فَإِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالًا»، ثُمَّ قَالَ: «أَعْطُوهُ سِنًّا مِثْلَ سِنِّهِ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَا نَجِدُ إِلَّا أَمْثَلَ مِنْ سِنِّهِ، قَالَ: «أَعْطُوهُ فَإِنَّ خَيْرَكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Ovdje je upotrijebljena riječ *el-herdž*, što u ovom kontekstu označava anarhiju, nered i smutnju. Tako je ovu riječ protumačio imam Nevevi, Allah mu se smilovao. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 18/88. Treba spomenuti i to da je u mnogim drugim hadisima, poput hadisa koji bilježi Buhari, 1036, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao jedan od malih predznaka Sudnjeg dana najavio mnoštvo *herdža*, dakle, upotrijebio je istu riječ, ali je u tim hadisima ovaj pojam upotrijebio kako bi ukazao na mnoštvo bezrazložnog i besmislenog ubijanja, što je, iako se ubraja u anarhiju, nered i smutnju, uže značenje ove riječi. Iz toga se da zaključiti da je riječ *herdž* dvoznačna, pa i višeznačna, i razumijeva se shodno kontekstu u kojem je izrečena.

2. Imat će sevap kao da je učinio hidžru Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio u Medini, ali prije osvojenja Meke, jer nakon osvojenja Meke hidžra nije imala vrijednost kao prije osvojenja.

1367. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i od njega na grub način tražio vraćanje zajma. Ashabi se s njim htjedoše obračunati, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "Pustite ga! Zajmodavac ima pravo da zahtijeva vraćanje zajma." Zatim reče: "Dajte mu devu iste starosne dobi kao što je i njegova." Ashabi rekoše: "Allahov Poslaniče, imamo samo bolju od njegove?" "Dajte mu je! Uistinu je najbolji od vas onaj ko na najljepši način vraća zajam." Muttefekun alejhi: Buhari, 2306, i Muslim, 1601.

١٣٦٨ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا سَمْحًا إِذَا بَاعَ، وَإِذَا اشْتَرَى، وَإِذَا اقْتَضَى». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1368. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah se smilovao čovjeku koji je širokogrudan kad prodaje, kupuje i traži nazad ono što je drugima pozajmio."[1] Hadis bilježi Buhari, 2076.

١٣٦٩ - وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُنَجِّيَهُ اللَّهُ مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، فَلْيُنَفِّسْ عَنْ مُعْسِرٍ أَوْ يَضَعْ عَنْهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1369. Ebu Katada, radijallahu anhu, rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Onaj koga veseli da ga Allah spasi od nevolja Sudnjeg dana, neka siromašnom dužniku produži rok za vraćanje duga ili neka mu dug otpiše.'" Hadis bilježi Muslim, 1563.

١٣٧٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «كَانَ رَجُلٌ يُدَايِنُ النَّاسَ، وَكَانَ يَقُولُ لِفَتَاهُ: إِذَا أَتَيْتَ مُعْسِرًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ، لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا، فَلَقِيَ اللَّهَ فَتَجَاوَزَ عَنْهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1370. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bio je neki čovjek koji je davao pozajmice ljudima, a svom je slugi govorio: 'Kada dođeš da naplatiš dug siromašnom, zaobiđi ga i oprosti mu dug ne bi li Allah nama oprostio', pa je susreo Allaha, a On mu je oprostio." Muttefekun alejhi: Buhari, 2078, i Muslim, 1562.

١٣٧١ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «حُوسِبَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ مِنَ الْخَيْرِ شَيْءٌ، إِلَّا أَنَّهُ كَانَ يُخَالِطُ النَّاسَ، وَكَانَ مُوسِرًا، وَكَانَ يَأْمُرُ غِلْمَانَهُ أَنْ يَتَجَاوَزُوا عَنِ الْمُعْسِرِ. قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: نَحْنُ أَحَقُّ بِذَلِكَ مِنْهُ، تَجَاوَزُوا عَنْهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Ovaj hadis podstiče na velikodušnost i lijepo postupanje u međuljudskim odnosima, i bodri na izbjegavanje grubosti i neprimjerenog ponašanja. Ukazuje se na to da prilikom potražnje duga ne treba dužnike dovoditi u nezgodnu situaciju, već im treba olakšati i postupati s njima na blag i dobrostiv način.

1371. Ebu Mesud el-Bedri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu svodit će se obračun sa jednim imućnim čovjekom iz prijašnjih naroda i kod njega se neće naći nikakvog dobra osim toga što je sarađivao s ljudima i naređivao svojim slugama da prilikom naplate duga oproste dug onima koji su u teškom stanju, pa će Uzvišeni Allah reći: 'Mi smo preči da opraštamo od njega. Oprošteno mu je!'" Hadis bilježi Muslim, 1561.

١٣٧٢ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أُتِيَ اللَّهُ تَعَالَى بِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِهِ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا، فَقَالَ لَهُ: مَاذَا عَمِلْتَ فِي الدُّنْيَا؟ قَالَ: وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا قَالَ: يَا رَبِّ آتَيْتَنِي مَالَكَ فَكُنْتُ أُبَايِعُ النَّاسَ، وَكَانَ مِنْ خُلُقِي الْجَوَازُ، فَكُنْتُ أَتَيَسَّرُ عَلَى الْمُوسِرِ، وَأُنْظِرُ الْمُعْسِرَ. فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «أَنَا أَحَقُّ بِذَا مِنْكَ، تَجَاوَزُوا عَنْ عَبْدِي». فَقَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ، وَأَبُو مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: هَكَذَا سَمِعْنَاهُ مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1372. Huzejfa, radijallahu anhu, kazuje: "Pred Uzvišenog Allaha bit će doveden jedan od Njegovih robova kojem je On na dunjaluku dao mnogo imetka, pa će ga upitati: 'Šta si s imetkom učinio na dunjaluku?' On će odgovoriti – a niko Allahu ništa neće sakriti: 'Gospodaru, Ti si mi od Svoga imetka darovao, pa sam s ljudima trgovao pokazujući prema njima razumijevanje i popustljivost. Onome koji bi zapao u tešku situaciju odgađao sam rok za naplatu duga, a opraštao sam dug siromašnom.' Tada će Uzvišeni Allah reći: 'Ja sam preči da to činim, pa neka Mome robu bude oprošteno!'" Ukba b. Amir i Ebu Mesud el-Ensari, radijallahu anhuma, kazali su: "Ovako smo ovaj hadis čuli iz usta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Hadis bilježi Muslim, 1560.

١٣٧٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَوْ وَضَعَ لَهُ، أَظَلَّهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1373. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko siromašnom dužniku produži rok za vraćanje duga ili mu otpiše dug, Allah će ga na Sudnjem danu staviti u hladovinu Svoga Arša, onoga Dana kada drugog hlada osim tog neće biti." Hadis bilježi Tirmizi, 1306, koji kaže da je hasen-sahih.

١٣٧٤ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرَى مِنْهُ بَعِيرًا، فَوَزَنَ لَهُ، فَأَرْجَحَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1374. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi

ve sellem, od njega kupio devu i platio mu više nego što je bilo dogovoreno.[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 2097, i Muslim, 715.

١٣٧٥ - وَعَنْ أَبِي صَفْوَانَ سُوَيْدِ بْنِ قَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَلَبْتُ أَنَا وَمَخْرَمَةُ الْعَبْدِيُّ بَزًّا مِنْ هَجَرَ، فَجَاءَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَاوَمَنَا بِسَرَاوِيلَ، وَعِنْدِي وَزَّانٌ يَزِنُ بِالْأَجْرِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْوَزَّانِ: «زِنْ وَأَرْجِحْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1375. Ebu Safvan Suvejd b. Kajs, radijallahu anhu, kazuje: "Mahrema el-Abdi i ja dobavljali smo odjeću iz Hedžera[2], pa nam je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i, cjenkajući se sa nama, kupio od nas šalvare. Kod mene se nalazio čovjek koji je za nadoknadu vagao robu, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Izvagaj i još malo na mjeru dodaj!'"[3] Hadis bilježe Ebu Davud, 3336, i Tirmizi, 1305, koji kaže da je hasen-sahih.

1. Prema verziji koju bilježi Buhari, bilo je dogovoreno da mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isplati jednu oku srebra, dok se u verziji koju bilježi Muslim navodi da je deva koštala dvije oke srebra i još jedan ili dva dirhema. U svakom slučaju, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Bilalu, radijallahu anhu, da mu izvaga više srebra od dogovorenog iznosa.

2. Mjesto u blizini Medine. Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 4/443.

3. Vagni malo više od mjere koju je kupac tražio. Na ovaj način i onaj koji važe i prodavač učinit će dobročinstvo i bit će sigurni da nisu kupca zakinuli, što će povećati bereket u njihovom poslu i zaradi. Iako se iz teksta hadisa zaključuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjet uputio čovjeku koji je vagao robu, on je prvenstveno upućen prodavaču, vlasniku robe, koji određuje količinu koja će se izvagati a bez čije dozvole onaj koji važe nema pravo tako postupiti.

12. POGLAVLJE

ZNANJE I NAUKA

❧ 241. *Vrijednost znanja*

Uzvišeni Allah kaže:

... وَقُل رَّبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾

...i reci: "Gospodaru moj, Ti znanje moje proširi!" (Ta-ha, 114)

... قُلْ هَلْ يَسْتَوِي ٱلَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ... ﴿٩﴾

...Reci: "Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju?"... (Ez-Zumer, 9)

... يَرْفَعِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ وَٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ دَرَجَٰتٍ ... ﴿١١﴾

...i Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je darovano znanje... (El-Mudžadela, 11)

... إِنَّمَا يَخْشَى ٱللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ ٱلْعُلَمَٰٓؤُا۟ ... ﴿٢٨﴾

...a Allaha se boje od robova Njegovih – učeni... (Fatir, 28)

١٣٧٦ - وَعَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1376. Muavija, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kome Allah želi dobro, podari mu da razumije vjeru." Muttefekun alejhi: Buhari, 71, i Muslim, 1037.

١٣٧٧ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْحِكْمَةَ فَهُوَ يَقْضِي بِهَا، وَيُعَلِّمُهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1377. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zavidjeti se ne smije osim u dva slučaja: čovjeku kojem je Allah dao imetak pa ga on nemilice troši na putu istine

i čovjeku kojem je Allah dao znanje pa on u skladu s njim sudi i druge podučava." Muttefekun alejhi: Buhari, 73, i Muslim, 816.

Zavist spomenuta u hadisu odnosi se na zavist u kojoj nema zlobe (ar. gibta), kada čovjek želi posjedovati neke blagodati koje je Allah dao drugome, ali ne želi da te blagodati nestanu od onoga ko ih posjeduje.

١٣٧٨ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ مِنَ الْهُدَى وَالْعِلْمِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَصَابَ أَرْضًا، فَكَانَتْ مِنْهَا طَائِفَةٌ طَيِّبَةٌ قَبِلَتِ الْمَاءَ، فَأَنْبَتَتِ الْكَلَأَ، وَالْعُشْبَ الْكَثِيرَ، وَكَانَ مِنْهَا أَجَادِبُ أَمْسَكَتِ الْمَاءَ، فَنَفَعَ اللَّهُ بِهَا النَّاسَ، فَشَرِبُوا مِنْهَا وَسَقَوْا وَزَرَعُوا، وَأَصَابَ طَائِفَةً مِنْهَا أُخْرَى إِنَّمَا هِيَ قِيعَانٌ، لَا تُمْسِكُ مَاءً، وَلَا تُنْبِتُ كَلَأً، فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ فَقُهَ فِي دِينِ اللَّهِ، وَنَفَعَهُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ فَعَلِمَ وَعَلَّمَ، وَمَثَلُ مَنْ لَمْ يَرْفَعْ بِذَلِكَ رَأْسًا، وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللَّهِ الَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1378. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uputa i znanje s kojima me Allah poslao poput su obilne kiše koja padne na različite vrste zemlje. Mehka i plodna zemlja upije vodu pa iz nje izrastu bujna trava i raznovrsno rastinje. Tvrda i neplodna ne upije vodu već je zadrži na sebi i Allah od nje dā korist ljudima pa piju vodu, njome poje stoku i zalijevaju usjeve. Kiša padne i na neplodno, pjeskovito tlo, ali ono niti zadržava vodu niti iz njega niče rastinje. Takav je slučaj s onim ko shvata propise Allahove vjere i kojem uputa i znanje s kojima me Allah poslao koriste, pa prihvati uputu, usvoji znanje i druge podučava, i s onim koji se time nije okoristio i nije prihvatio Allahovu uputu s kojom sam poslan." Muttefekun alejhi: Buhari, 79, i Muslim, 2282.

١٣٧٩ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1379. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Aliji, radijallahu anhu: "Tako mi Allaha, da Allah preko tebe na Pravi put uputi jednog čovjeka, to ti je bolje od crvenih deva." Muttefekun alejhi: Buhari, 4210, i Muslim, 2406.

١٣٨٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً، وَحَدِّثُوا عَنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا حَرَجَ، وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1380. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prenosite i dostavljajte od mene makar jedan ajet[1]. Pripovijedajte pripovijesti koje ste čuli od Benu Israila

1. Misli se na ajet iz Kur'ana ili na hadis iz Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta, jer riječ "ajet" u osnovi znači jasan i očevidan dokaz, znak.

i u tome nema grijeha, a ko na mene namjerno slaže, neka sebi pripremi mjesto u Džehennemu." Hadis bilježi Buhari, 3461.

١٣٨١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا، سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1381. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko krene putem traženja znanja, Allah će mu olakšati put do Dženneta." Hadis bilježi Muslim, 2699.

١٣٨٢ - وَعَنْهُ أَيْضًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1382. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude pozivao da se čini dobro[1], imat će nagradu srazmjernu nagradama onih koji ga budu slijedili, a od njihovih nagrada ništa se neće oduzimati." Hadis bilježi Muslim, 2674.

١٣٨٣ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1383. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čovjek umre, prestaje mu teći nagrada za njegova djela, osim u tri slučaja: ako je iza sebe ostavio trajnu sadaku, ili znanje koje će koristiti drugima, ili dobro i čestito dijete koje će za njega upućivati dovu Allahu."[2] Hadis bilježi Muslim, 1631.

١٣٨٤ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ، مَلْعُونٌ مَا فِيهَا، إِلَّا ذِكْرَ اللَّهِ تَعَالَى، وَمَا وَالَاهُ، وَعَالِمًا، أَوْ مُتَعَلِّمًا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1384. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Uistinu je dunjaluk proklet i prokleto je sve što je na njemu, osim zikra - spominjanja Uzvišenog Alla-

1. Islamski učenjaci smatraju da se riječ *huda*, koja je upotrijebljena u hadisu i označava uputu, odnosi na pozivanje drugih na Pravi put, ali i na podsticanje da se čine sve vrste dobrih djela. Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 12/236.

2. Dobra djela od kojih će vjernik i nakon smrti imati koristi nisu ograničena samo na tri o kojima je riječ u ovom hadisu. Imam Sujuti nabrojao je desetak takvih djela koja su spomenuta, direktno ili indirektno, u drugim hadisima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: sađenje palmi ili nekog drugog drveta čiji je plod koristan za ljude, kopanje bunara i kanala za navodnjavanje, davanje Mushafa u vakuf, izgradnja doma za smještaj siromaha, podizanje škole za izučavanje Kur'ana, podučavanje učenju Kur'ana, bdijenje i borba na Allahovom putu, formiranje institucija za činjenje bilo koje vrste dobrih djela itd. Vidjeti: Ibn Abidin, *Reddul-muhtar*, 4/122.

ha, i onoga što je zikru slično, i učenjaka i učenika." Hadis bilježi Tirmizi, 2323, koji kaže da je hasen.

Riječi: "i onoga što je zikru slično", odnose se općenito na svaku vrstu pokornosti Uzvišenom Allahu.

١٣٨٥ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ خَرَجَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ، فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1385. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko krene putem traženja znanja, na Allahovom je putu sve dok se ne vrati." Hadis bilježi Tirmizi, 2647, koji kaže da je hasen.[1]

١٣٨٦ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَنْ يَشْبَعَ مُؤْمِنٌ مِنْ خَيْرٍ حَتَّى يَكُونَ مُنْتَهَاهُ الْجَنَّةُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1386. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernik se neće zasititi dobra[2] sve dok ne skonča u Džennetu." Hadis bilježi Tirmizi, 2686, koji kaže da je hasen.[3]

١٣٨٧ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَاكُمْ». ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ وَأَهْلَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ حَتَّى النَّمْلَةَ فِي جُحْرِهَا وَحَتَّى الْحُوتَ لَيُصَلُّونَ عَلَى مُعَلِّمِي النَّاسِ الْخَيْرَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1387. Ebu Umama, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prednost učenjaka nad pobožnjakom poput je prednosti koju ja imam nad onim koji je među vama na najnižem stepenu[4]." Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu Allah, Njegovi meleki, stanovnici nebesa i Zemlje, čak i mrav u svom mravinjaku, pa i riba - donose salavat na onoga ko ljude podučava dobru." Hadis bilježi Tirmizi, 2685, i kaže da je hasen.

1. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Silsiletul-ehadis ed-daifa*, 2037.

2. Većina komentatora hadisa smatra da se izraz "dobro" u ovom hadisu odnosi na znanje. Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 7/380. Ipak, treba napomenuti da neki učenjaci smatraju da izraz "dobro" nije ograničen samo na znanje, već obuhvata i sve druge oblike dobrih djela.

3. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 390–391. Umjesto ovog hadisa primjereno je navesti riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje su, ukoliko se u obzir uzmu svi oblici i putevi kojima su prenesene, vjerodostojne: "Dvojica ljudi nikada se neće zasititi: čovjek željan znanja i čovjek željan dunjaluka." Hadis bilježi Hakim, 1/169, 312.

4. Koji je na najnižem stepenu u pogledu bogobojaznosti, čvrstine vjerovanja, načina ponašanja i drugih vrlina.

١٣٨٨ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَبْتَغِي فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنِحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِمَا يَصْنَعُ، وَإِنَّ الْعَالِمَ لَيَسْتَغْفِرُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ حَتَّى الْحِيتَانُ فِي الْمَاءِ، وَفَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ، وَإِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَإِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُوَرِّثُوا دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا وَإِنَّمَا وَرَّثُوا الْعِلْمَ، فَمَنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحَظٍّ وَافِرٍ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ.

1388. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se zaputi na put radi stjecanja znanja, Allah će mu olakšati put koji vodi ka Džennetu. Uistinu meleki podastiru svoja krila[1] onome ko traži znanje, zadovoljni zbog toga što čini, a oprost za učenjaka traži sve ono što je na nebesima i Zemlji, pa čak i ribe u vodi. Prednost učenjaka nad pobožnjakom poput je prednosti Mjeseca nad zvijezdama[2]. Učenjaci su nasljednici poslanika, a poslanici u nasljedstvo nisu ostavljali ni zlatnike ni srebrenjake, već su ostavljali znanje, pa ko ga uzme, uzeo je ono što je izuzetno vrijedno[3]." Hadis bilježe Ebu Davud, 3641, i Tirmizi, 3682.

١٣٨٩ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «نَضَّرَ اللَّهُ امْرَءًا سَمِعَ مِنَّا شَيْئًا، فَبَلَّغَهُ كَمَا سَمِعَهُ، فَرُبَّ مُبَلَّغٍ أَوْعَى مِنْ سَامِعٍ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1389. Ibn Mesud, radijallahu anhu, rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Neka Allah uljepša i blistavim učini onoga ko od nas nešto čuje, pa to prenese drugome isto onako kako

1. Postoji nekoliko mišljenja o tome šta znače riječi "podastiru svoja krila", pa jedna skupina islamskih učenjaka smatra da se radi o metafori koja ukazuje na to da meleki, podastirući krila, iskazuju poštovanje prema ovim ljudima. Neki, opet, smatraju da glagol *vedaa*, upotrijebljen u hadisu, znači da meleki *sklapaju* svoja krila i spuštaju se među ove ljude, kako bi slušali naučna predavanja i diskusije.

2. Neznanje i zabluda poput su najtamnije noći, a učenjaci i pobožnjaci poput su sjajnog mjeseca i blistavih zvijezda koji osvjetljavaju horizonte i razbijaju mrak neznanja i zablude. I učenjak i pobožnjak izdvajaju se u odnosu na ostale ljude i svojim znanjem i pobožnošću daju svijetli primjer svim stanovnicima Zemlje, nastojeći ih izbaviti iz tmina zablude i usmjeriti na pravi put. U tome je djelovanje učenjaka izražajnije jer on se kreće među svijetom i prenosi svoje znanje, poput mjeseca koji noćnim putnicima obasjava puteve, pa se njegovo djelovanje i poredi sa svjetlošću mjeseca, koja je jača od svjetlosti zvijezda i više koristi ljudima, dok se pobožnjak uglavnom predaje ibadetu i manje djeluje među ljudima, tako da se korist od ibadeta koji čini najvećim dijelom zadržava samo na njemu.

3. Doslovno: "Uzeo je veliki dio". Naslijeđa ima više vrsta, a poslanici su iza sebe ostavljali samo onu najbolju, a to je znanje, pa ko se prihvati znanja, ostvario je najveću korist, i što se više na tom putu angažira, to će i njegov udio u poslaničkom naslijeđu biti veći.

je i čuo. Ponekad će onaj kome se vijest prenese bolje shvatiti od onoga koji ju je čuo.'"[1] Hadis bilježi Tirmizi, 2657 i 2658, i kaže da je hasen-sahih.

١٣٩٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ فَكَتَمَهُ، أُلْجِمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1390. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude upitan o nečemu što zna, pa to znanje sakrije, na Sudnjem će danu biti zauzdan uzdama od vatre." Hadis bilježe Ebu Davud, 3658, i Tirmizi, 2649, koji kaže da je hasen.

١٣٩١ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا مِمَّا يُبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَتَعَلَّمُهُ إِلَّا لِيُصِيبَ بِهِ عَرَضًا مِنَ الدُّنْيَا لَمْ يَجِدْ عَرْفَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» يَعْنِي: رِيحَهَا. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1391. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko bude stjecao znanje kojim se traži Allahovo zadovoljstvo samo kako bi stekao djelić ovosvjetskog dobra, takav neće osjetiti miris Dženneta na Sudnjem danu." Hadis bilježi Ebu Davud, 3664, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٣٩٢ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ النَّاسِ، وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتَّى إِذَا لَمْ يُبْقِ عَالِمًا، اتَّخَذَ النَّاسُ رُؤُوسًا جُهَّالًا فَسُئِلُوا، فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1392. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Uistinu Allah neće odstraniti znanje od ljudi tako što će im ga oduzeti, već će to učiniti usmrtivši učenjake, pa kada ne bude ostavio nijednog učenog čovjeka, ljudi će za svoje vođe uzeti neznalice koji će, kada budu upitani, davati fetve, odgovore, bez odgovarajućeg znanja, pa će otići u zabludu, a i druge će u zabludu odvoditi.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 100, i Muslim, 2673.

1. Ljudi se razlikuju u pogledu shvatanja onoga što čuju, tako da se može desiti da osoba kojoj je prenesena neka vijest bolje razumije poruku koju ona nosi od onoga koji je vijest čuo direktno, kao što se može desiti i to da onaj ko je naučio napamet određene podatke o islamskim propisima te propise uopće ne razumije i stoga se ne može ni nazvati fakihom - dobrim poznavaocem islamskih propisa. Riječi: "neka Allah uljepša i blistavim učini", vrsta su dove za osobu koja vjerno prenosi hadise ljudima, kojom se od Uzvišenog Allaha traži da uljepša njen moral i ponašanje, te da joj podari još veće poštovanje.

13. POGLAVLJE

IZRICANJE HVALE I ZAHVALE UZVIŠENOM ALLAHU

242. *Vrijednost izricanja hvale i zahvale Allahu*

Uzvišeni Allah kaže:

فَٱذْكُرُونِيٓ أَذْكُرْكُمْ وَٱشْكُرُواْ لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾

Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti, i zahvaljujte Mi, i na blagodatima Mojim nemojte neblagodarni biti! (El-Bekara, 152)

... لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ ... ﴿٧﴾

...Ako budete zahvalni, Ja ću vam, zacijelo, još više dati... (Ibrahim, 7)

وَقُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ... ﴿١١١﴾

I reci: "Hvala Allahu..." (El-Isra, 111)

... وَءَاخِرُ دَعْوَىٰهُمْ أَنِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠﴾

...a njihova posljednja molitva je: "Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo!" (Junus, 10)

١٣٩٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ بِقَدَحَيْنِ مِنْ خَمْرٍ وَلَبَنٍ، فَنَظَرَ إِلَيْهِمَا فَأَخَذَ اللَّبَنَ، فَقَالَ جِبْرِيلُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَاكَ لِلْفِطْرَةِ، لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1393. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u noći Miradža bile ponuđene dvije čaše, u jednoj je bilo vino, a u drugoj mlijeko. Pogledao ih je, pa je odabrao mlijeko. Nakon toga, melek Džibril, alejhis-selam, reče: "Hvala Allahu, koji te uputio na

ono što je prirodno[1]. Da si odabrao vino, tvoj bi ummet skrenuo s Pravoga puta." Hadis bilježi Muslim, 168.

١٣٩٤ - وَعَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدُ لِلَّهِ فَهُوَ أَقْطَعُ». حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَغَيْرُهُ.

1394. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki častan posao koji se ne započne izricanjem hvale Allahu, nepotpun je." Hadis je hasen, a bilježe ga Ebu Davud, 4840, i drugi.[2]

١٣٩٥ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِمَلَائِكَتِهِ: قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ، فَيَقُولُ: قَبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ، فَيَقُولُ: فَمَاذَا قَالَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: حَمِدَكَ وَاسْتَرْجَعَ، فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: ابْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ، وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1395. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čovjeku umre dijete, Uzvišeni Allah upita meleke: 'Jeste li usmrtili dijete Moga roba?', a oni odgovaraju: 'Jesmo.' Allah ih opet upita: 'Jeste li uzeli plod njegovog srca?', a meleki odgovaraju: 'Jesmo.' On ih opet upita: 'Šta je rekao Moj rob?' Oni kažu: 'Zahvalio Ti je i rekao: Innā lillāhi ve innā ilejhi rādžiūn! - Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo!' Na to im Uzvišeni Allah kaže: 'Napravite Mome robu kuću u Džennetu i nazovite je Kuća zahvalnosti.'" Hadis bilježi Tirmizi, 1021, i kaže da je hasen.

١٣٩٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ لَيَرْضَى عَنِ الْعَبْدِ يَأْكُلُ الْأَكْلَةَ فَيَحْمَدُهُ عَلَيْهَا، وَيَشْرَبُ الشَّرْبَةَ فَيَحْمَدُهُ عَلَيْهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1396. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu je Allah zadovoljan čovjekom koji Mu se zahvali na hrani koju pojede i piću koje popije." Hadis bilježi Muslim, 2734.

1. Odnosno, ono što je u skladu sa fitrom - prirodom čovjeka. O stavovima islamskih učenjaka o fitri više pročitati u: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 8/372.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daifut-tergib*, 958.

14. POGLAVLJE

DONOŠENJE SALAVATA NA ALLAHOVOG POSLANIKA

243. *Vrijednost donošenja salavata na Allahovog Poslanika*

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ وَمَلَٰٓئِكَتَهُۥ يُصَلُّونَ عَلَى ٱلنَّبِيِّۚ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ صَلُّواْ عَلَيْهِ وَسَلِّمُواْ تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾

Allah i meleki Njegovi donose salavat na Vjerovjesnika. O vjernici, i vi na njega salavat donosite i selam mu šaljite.[1] (El-Ahzab, 56)

١٣٩٧ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1397. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Ko na mene donese jedan salavat, Allah na njega za taj jedan salavat donese deset salavata." Hadis bilježi Muslim, 284.

١٣٩٨ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَوْلَى النَّاسِ بِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1398. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu najbliži ljudi bit će mi oni

1. Kada kažemo da Allah donosi salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to znači da ga On hvali i ukazuje mu počast. Salavat melekā na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, podrazumijeva njihovu dovu i činjenje istigfara, tj. traženje oprosta za njega, a salavat koji na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, donosi njegov ummet jeste dova i pohvala. Ovakvo tumačenje prenosi se od selefa – prvih uzoritih generacija muslimana, kako je to od Ebu Alije u vidu muallek predaje u *Sahihu* zabilježio imam Buhari.

koji najviše donose salavate na mene." Hadis bilježi Tirmizi, 484, i kaže da je hasen.

١٣٩٩ - وَعَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ»، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ تُعْرَضُ صَلَاتُنَا عَلَيْكَ وَقَدْ أَرَمْتَ؟ قَالَ: يَقُولُ: بَلِيتَ، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَى الْأَرْضِ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1399. Evs b. Evs, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Petak je jedan od vaših najboljih dana, pa zato u njemu donosite što više salavata na mene, jer se uistinu vaši salavati meni predočavaju.' Ashabi upitaše: 'Allahov Poslaniče, kako će se naši salavati tebi predočavati kada će tvoje tijelo biti raspadnuto - odnosno istruhnulo?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Uistinu je Uzvišeni Allah zabranio zemlji da uništava tijela vjerovjesnikā.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 1047, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٤٠٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «رَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1400. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pokunjenog nosa[1] bio onaj čovjek u čijem prisustvu budem spomenut pa na mene ne donese salavat!" Hadis bilježi Tirmizi, 3545, i kaže da je hasen.

١٤٠١ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا، وَصَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1401. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte moj kabur učiniti mjestom svetkovanja[2], donosite salavat na mene jer, zaista, vaši salavati meni dolaze bez obzira gdje se vi nalazili." Hadis bilježi Ebu Davud, 2042, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

1. Izraz "pokunjenog nosa bio", znači: neka mu se nos uz prašinu prilijepi. Ovo je fraza kojom se neko želi prekoriti.

2. Riječi: "nemojte moj kabur učiniti mjestom svetkovanja", znače: nemojte kretati na putovanje samo radi posjete mome kaburu. Stoga, nije dozvoljeno kretati na putovanje s primarnim ciljem da se obiđe mezar Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, već se na takvu vrstu puta kreće s namjerom da se posjeti njegova džamija, jer je ona jedna od tri odabrane džamije koje je dozvoljeno mahsuz posjetiti. Nakon što čovjek stigne u Poslanikovu džamiju u Medini, tada mu je dozvoljeno i preporučeno da posjeti Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, kabur.

١٤٠٢ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّى أَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1402. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kad god mi neko od vas nazove selam, Allah mi vrati dušu kako bih mu uzvratio na selam." Hadis bilježi Ebu Davud, 2041, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٤٠٣ - وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْبَخِيلُ مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ، فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1403. Alija, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Škrtac je onaj u čijem se prisustvu spomenem, pa na mene ne donese salavat." Hadis bilježi Tirmizi, 3546, i kaže da je hasen-sahih.

١٤٠٤ - وَعَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يَدْعُو فِي صَلَاتِهِ لَمْ يُمَجِّدِ اللَّهَ تَعَالَى، وَلَمْ يُصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَجِلَ هَذَا»، ثُمَّ دَعَاهُ فَقَالَ لَهُ أَوْ لِغَيْرِهِ: «إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِتَحْمِيدِ رَبِّهِ سُبْحَانَهُ وَالثَّنَاءِ عَلَيْهِ، ثُمَّ يُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ يَدْعُو بَعْدُ بِمَا شَاءَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1404. Fedala b. Ubejd, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je nekog čovjeka kako u namazu uči dovu, a da prethodno nije hvalio i veličao Uzvišenog Allaha, niti je donio salavat na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Ovaj je požurio!' Pozvao ga je i rekao mu – ili je rekao nekom drugom: 'Kada neko od vas bude klanjao, neka prvo počne sa zahvalom i pohvalom svoga Slavljenog Gospodara, zatim neka donese salavat na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda neka moli za ono što hoće.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 1481, i Tirmizi, 3476, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٠٥ - وَعَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَدْ عَلِمْنَا كَيْفَ نُسَلِّمُ عَلَيْكَ فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ؟ قَالَ: «قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1405. Ebu Muhammed Ka'b b. Udžra, radijallahu anhu, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je došao među nas, a mi mu rekosmo: 'Allahov Poslaniče, znamo kako da na tebe donosimo selame, ali kako da na tebe donosimo salavate?' On reče: 'Recite:

Allāhumme salli alā Muhammedin, ve alā āli Muhammedin, kemā sallejte alā āli Ibrāhīme, inneke hamīdun medžīd. Allāhumme bārik alā Muhammedin, ve alā āli Muhammedin, kemā bārekte alā āli Ibrāhīme, inneke hamīdun medžīd!

Allahu moj, obaspi Svojom milošću Muhammeda i njegov rod, kao što si obasuo Ibrahimov rod, Ti si uistinu hvaljen i slavljen! Allahu moj, Ti obaspi obiljem Svoga blagoslova Muhammeda i njegov rod, kao što si blagoslovio Ibrahimov rod, Ti si uistinu hvaljen i slavljen!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 4797, i Muslim, 406.

١٤٠٦ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَنَحْنُ فِي مَجْلِسِ سَعْدِ ابْنِ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَقَالَ لَهُ بَشِيرُ بْنُ سَعْدٍ: أَمَرَنَا اللَّهُ أَنْ نُصَلِّيَ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ؟ فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى تَمَنَّيْنَا أَنَّهُ لَمْ يَسْأَلْهُ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. وَالسَّلَامُ كَمَا قَدْ عَلِمْتُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1406. Ebu Mesud el-Bedri, radijallahu anhu, kazuje: "Došao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a mi smo bili kod Sa'da b. Ubade, radijallahu anhu. Bišr b. Sa'd reče mu: 'Uzvišeni Allah naredio nam je da donosimo salavate na tebe, Allahov Poslaniče, pa pojasni nam kako da to činimo?' Nakon pitanja, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko je dugo šutio da smo poželjeli da ga Bišr to nikada nije ni upitao, a zatim je rekao: 'Recite:

Allāhumme salli alā Muhammedin, ve alā āli Muhammedin, kemā sallejte alā āli Ibrāhīme, ve bārik alā Muhammedin, ve alā āli Muhammedin, kemā bārekte alā āli Ibrāhīme, inneke hamīdun medžīd!

Allahu moj, obaspi Svojom milošću Muhammeda i njegov rod kao što si obasuo Ibrahimov rod, i blagoslovi Muhammeda i njegov rod kao što si blagoslovio Ibrahimov rod, Ti si uistinu hvaljen i slavljen!

A donošenje selama na mene već vam je poznato.'" Hadis bilježi Muslim, 405.

١٤٠٧ - وَعَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ؟ قَالَ: «قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1407. Ebu Humejd es-Saidi, radijallahu anhu, kazuje: "Ashabi su upitali: 'Allahov Poslaniče, kako da na tebe donosimo salavate?', a on odgovori: 'Recite:

Allāhumme salli alā Muhammedin, ve alā ezvādžihī ve zurrijetihī, kemā sallejte alā āli Ibrāhīme, ve bārik alā Muhammedin, ve alā ezvādžihī ve zurrijjetihī, kemā bārekte alā āli Ibrāhīme, inneke hamīdun medžīd!

Allahu moj, obaspi Svojom milošću Muhammeda, njegove supruge i njegovo potomstvo kao što si Svojom milošću obasuo Ibrahimov rod, i blagoslovi Muhammeda, njegove supruge i njegovo potomstvo kao što si blagoslovio Ibrahimov rod, Ti si uistinu hvaljen i slavljen!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6360, i Muslim, 407.

15. POGLAVLJE

ZIKR - SPOMINJANJE I VELIČANJE UZVIŠENOG ALLAHA

❧ 244. *Vrijednost zikra i podsticanje na njega*

Uzvišeni Allah kaže:

...وَلَذِكْرُ ٱللَّهِ أَكْبَرُ... ﴿٤٥﴾

...A spominjanje Allaha pobožnost je najveća... (El-Ankebut, 45)

فَٱذْكُرُونِىٓ أَذْكُرْكُمْ... ﴿١٥٢﴾

Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti... (El-Bekara, 152)

وَٱذْكُر رَّبَّكَ فِى نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ ٱلْجَهْرِ مِنَ ٱلْقَوْلِ بِٱلْغُدُوِّ وَٱلْـَٔاصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ ٱلْغَـٰفِلِينَ ﴿٢٠٥﴾

I spominji Gospodara svoga ujutro i navečer u sebi, ponizno i sa strahopoštovanjem i ne podižući jako glas, i ne budi nemaran. (El-A'raf, 205)

...وَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾

...i Allaha mnogo spominjite, da biste postigli što želite. (El-Džumua, 10)

...وَٱلذَّٰكِرِينَ ٱللَّهَ كَثِيرًا وَٱلذَّٰكِرَٰتِ أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

...i muškarcima koji često spominju Allaha i ženama koje često spominju Allaha - Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio. (El-Ahzab, 35)

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾

O vjernici, često Allaha spominjite i hvalite, i ujutro i navečer Ga veličajte. (El-Ahzab, 41–42)

١٤٠٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1408. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dvije su riječi lahke na jeziku, teške na mizanu[1], a drage Milostivom: 'Subhānallāhi ve bi hamdihī, subhānallāhil-Azīm! - Slavljen neka je Allah i Njemu pripada sva hvala! Slava Allahu, Veličanstvenom!'" Muttefekun alejhi: Buhari 6682, i Muslim, 2694.

١٤٠٩ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لِأَنْ أَقُولَ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1409. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da izgovorim: 'Subhānallāhi vel-hamdu lillāhi ve lā ilāhe illallāhu vallāhu ekber! - Slavljen neka je Allah i Njemu pripada sva hvala, nema boga osim Njega, Allah je najveći!', draže mi je od svega što sunce obasjava." Hadis bilježi Muslim, 2695.

١٤١٠ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ كَانَتْ لَهُ عَدْلَ عَشْرِ رِقَابٍ وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ، وَمُحِيَتْ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ، وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمْسِيَ، وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهِ إِلَّا رَجُلٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْهُ»، وَقَالَ: «مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ، حُطَّتْ خَطَايَاهُ، وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1410. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onome ko u jednom danu stotinu puta izgovori: 'Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke lehū, lehul-mulku ve lehul--hamdu ve huve alā kulli šej'in kadīr! - Nema boga osim Allaha, Jednog i Jedinog, koji nema sudruga, Njemu pripada sva vlast i sva hvala i On je svemoćan!', računa se kao da je iz ropstva oslobodio deset robova, upiše mu se stotinu dobrih djela, oprosti mu se stotinu grijeha, i to će mu biti zaštita od šejtana sve dok ne zanoći. Niko od njega neće učiniti ništa bolje osim onoga ko te riječi izgovori više puta od njega."

A rekao je i sljedeće: "Onome ko u jednom danu stotinu puta izgovori: 'Subhānallāhi ve bi hamdih! - Slavljen neka je Allah i Njemu pripada sva hvala!', grijesi su već oprošteni, pa makar ih bilo koliko i morske pjene." Muttefekun alejhi: Buhari, 6403, i Muslim, 2691.

1. Mizan je vaga kojom će se mjeriti čovjekova djela na Sudnjem danu.

١٤١١ - وَعَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، عَشْرَ مَرَّاتٍ، كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ أَرْبَعَةَ أَنْفُسٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1411. Ebu Ejjub el-Ensari, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko deset puta izgovori: 'Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke lehū, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve alā kulli šej'in kadīr! – Nema boga osim Allaha, Jednog i Jedinog, koji nema sudruga, Njemu pripada sva vlast i sva hvala i On je svemoćan!', poput je onoga ko je ropstva oslobodio četiri osobe od potomaka poslanika Ismaila." Muttefekun alejhi: Buhari, 6404, i Muslim, 2693.

١٤١٢ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أُخْبِرُكَ بِأَحَبِّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ؟ إِنَّ أَحَبَّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1412. Ebu Zerr, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Hoćeš li da ti kažem koje su riječi Allahu najdraže? Uistinu su Allahu najdraže riječi: 'Subhānallāhi ve bi hamdih! – Slavljen neka je Allah i Njemu pripada sva zahvala!'" Hadis bilježi Muslim, 2731.

١٤١٣ - وَعَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَآنِ - أَوْ تَمْلَأُ - مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1413. Ebu Malik el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čistoća je pola imana, riječi 'elhamdulillah – hvala Allahu' ispunjavaju mizan, riječi 'subhānallāhi vel-hamdu lillāh – slavljen neka je Allah i Njemu pripada hvala' ispunjavaju prostor između nebesa i Zemlje." Hadis bilježi Muslim, 223.

١٤١٤ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: عَلِّمْنِي كَلَامًا أَقُولُهُ. قَالَ: «قُلْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ»، قَالَ: فَهَؤُلَاءِ لِرَبِّي، فَمَا لِي؟ قَالَ: «قُلِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَارْزُقْنِي». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1414. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je beduin došao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Poduči me riječima koje ću izgovarati', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Izgovaraj: Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke leh! Allāhu ekberu kebīren, vel-hamdu lillāhi kesīren, ve subhānallāhi Rabbil-ālemīne, ve lā havle

ve lā kuvvete illā billāhil-Azīzil-Hakīm! – Nema boga osim Allaha, Jednog i Jedinog, koji nema sudruga! Allah je uistinu najveći, Allahu pripada neizmjerna hvala, slavljen neka je Allah, Gospodar svjetova, nema moći niti snage osim moći i snage Allaha, Veličanstvenog i Mudrog!' Tada beduin reče: 'Te su riječi za moga Gospodara, a koje su riječi za mene?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Izgovori: Allāhummagfir lī, verhamnī, vehdinī, verzuknī! – Allahu moj, oprosti mi, smiluj mi se, uputi me i opskrbi me!'" Hadis bilježi Muslim, 2696.

١٤١٥ - وَعَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا انْصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ اسْتَغْفَرَ ثَلَاثًا، وَقَالَ: «اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ». قِيلَ لِلْأَوْزَاعِيِّ وَهُوَ أَحَدُ رُوَاةِ الْحَدِيثِ: كَيْفَ الْاِسْتِغْفَارُ؟ قَالَ: تَقُولُ: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1415. Sevban, radijallahu anhu, kazuje: "Nakon što bi klanjao namaz, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta bi zatražio Allahov oprost izgovarajući: 'Estagfirullāh! – Tražim oprost od Allaha!', a zatim bi rekao: 'Allāhumme entes-Selāmu ve minkes-selāmu, tebārekte jā zel-dželāli vel-ikrām! – Allahu moj, Ti si Es-Selam[1], od Tebe je spas[2], slavljen si i hvaljen, o Veličanstveni i Plemeniti!'" Kada su Evzaija, jednog od prenosilaca ovog hadisa, upitali: "Kako se čini istigfar?", on je odgovorio: "Izgovarajući: 'Estagfirullāh! Estagfirullāh! – Od Allaha oprost tražim! Od Allaha oprost tražim!'" Hadis bilježi Muslim, 591.

١٤١٦ - وَعَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنَ الصَّلَاةِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1416. Mugira b. Šu'ba, radijallahu anhu, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi predavanjem selama završio namaz, izgovorio: "La ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke lehū, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve alā kulli šej'in kadīr! Allāhumme lā mānia limā a'tajte ve lā mu'tije limā mena'te ve lā jenfeu zel-dželeddi minkel-džedd! – Nema boga osim Allaha, Jednog i Jedinog, koji nema sudruga, Njemu pripadaju sva vlast i sva hvala i On je svemoćan! Allahu moj, niko ne može uskratiti ono

1. Iako se sintagma "entes-Selam" uglavnom prevodi kao "Ti si spas", u većini komentara ovog hadisa navodi se da je posrijedi jedno od Allahovih lijepih imena, Es-Selam, što znači Onaj koji je bez manjkavosti. Stoga bi početak ove poznate dove bilo bolje prevesti ovako: "Allahu moj, Ti si Es-Selam..." Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 2/166.

2. Riječi: "od Tebe je spas", znače: "od Tebe se spas moli i očekuje, i Ti spas daješ kome hoćeš, a uskraćuješ ga kome hoćeš". Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 2/166.

što Ti nekome podariš, niti iko može dati ono što Ti nekome uskratiš, a bogatašu njegovo bogatstvo[1] kod Tebe neće koristiti." Muttefekun alejhi: Buhari, 844, i Muslim, 593.

١٤١٧ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ، حِينَ يُسَلِّمُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، لَهُ النِّعْمَةُ، وَلَهُ الْفَضْلُ، وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ. قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُهَلِّلُ بِهِنَّ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1417. Abdullah b. Zubejr, radijallahu anhuma, poslije svakog farz-namaza, nakon što bi predao selam, izgovarao je:

"Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke lehū, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve alā kulli šej'in kadīr! Lā havle va lā kuvvete illā billāhi, lā ilāhe illallāhu ve lā na'budu illā ijjāhu, lehun-ni'metu ve lehul-fadlu ve lehus-senāul--hasen! Lā ilāhe illallāhu muhlisīne lehud-dīne ve lev kerihel-kafirūn!

Nema boga osim Allaha, Jednog i Jedinog, koji nema sudruga, Njemu pripadaju sva vlast i hvala i On je svemoćan! Nema moći niti snage osim kod Allaha. Nema boga osim Allaha, i nikoga osim Njega ne obožavamo! Od Njega je svaka blagodat, On je blagonaklon i Njemu se upućuje najljepša zahvala! Nema boga osim Allaha, kojem vjeru iskreno ispovijedamo, pa makar nevjernicima to i mrsko bilo!"

Abdullah b. Zubejr zatim je rekao: "Nakon svakog propisanog namaza, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao je ove riječi povišenim glasom." Hadis bilježi Muslim, 594.

١٤١٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ فُقَرَاءَ الْمُهَاجِرِينَ أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالدَّرَجَاتِ الْعُلَى، وَالنَّعِيمِ الْمُقِيمِ: يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ، وَلَهُمْ فَضْلٌ مِنْ أَمْوَالٍ: يَحُجُّونَ، وَيَعْتَمِرُونَ، وَيُجَاهِدُونَ، وَيَتَصَدَّقُونَ. فَقَالَ: «أَلَا أُعَلِّمُكُمْ شَيْئًا تُدْرِكُونَ بِهِ مَنْ سَبَقَكُمْ، وَتَسْبِقُونَ بِهِ مَنْ بَعْدَكُمْ، وَلَا يَكُونُ أَحَدٌ أَفْضَلَ مِنْكُمْ إِلَّا مَنْ صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعْتُمْ؟» قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «تُسَبِّحُونَ، وَتَحْمَدُونَ، وَتُكَبِّرُونَ، خَلْفَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ». قَالَ أَبُو صَالِحٍ الرَّاوِي عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، لَمَّا سُئِلَ عَنْ كَيْفِيَّةِ ذِكْرِهِنَّ، قَالَ: يَقُولُ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، حَتَّى يَكُونَ مِنْهُنَّ كُلِّهِنَّ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

وَزَادَ مُسْلِمٌ فِي رِوَايَتِهِ: فَرَجَعَ فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالُوا: سَمِعَ إِخْوَانُنَا أَهْلُ الْأَمْوَالِ بِمَا فَعَلْنَا، فَفَعَلُوا مِثْلَهُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ».

1. Pojam "bogatstvo" ovdje, pored materijalnog, obuhvata i sreću, vlast, položaj i svaki vid dunjalučkog blagostanja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavještava nas da se niko neće moći bogatstvom iskupiti od kazne na ahiretu, ukoliko ju je zaslužio.

1418. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da su siromašni muhadžiri došli kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: "Allahov Poslaniče, bogataši kod Allaha dospješe na visoke položaje i u Džennetu stekoše neprolaznu blagodat! Oni klanjaju baš kao što i mi klanjamo, poste kao što i mi postimo, a imaju i viška imetka uz pomoć kojeg obavljaju obrede hadža i umre, odlaze u džihad i udjeljuju sadaku!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "Hoćete li da vas podučim nečemu pomoću čega ćete sustići one koji su bili prije vas i ostati u prednosti nad onima koji će doći poslije vas? Niko neće biti bolji od vas osim onoga koji bude radio što i vi radite." "Svakako, Allahov Poslaniče", odgovoriše oni. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Poslije svakog propisanog namaza izgovorite trideset tri puta 'subhanallah - slavljen neka je Allah', 'elhamdulillah - hvala Allahu', i 'Allahu ekber - Allah je najveći'."

Kada je Ebu Salih, koji ovaj hadis prenosi od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, upitan o načinu na koji se izgovara ovaj zikr[1], odgovorio je: "Neka svaki od spomenutih zikrova: subhanallah, elhamdulillah i Allahu ekber, izgovori po trideset tri puta." Muttefekun alejhi: Buhari, 834, i Muslim, 595.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Nakon toga siromašni muhadžiri ponovo su se vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: 'Naša braća bogataši čuli su ono što smo uradili, pa sada i oni tako postupaju.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'To je Allahova blagodat koju On daje kome hoće.'"

١٤١٩ - وَعَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَحَمِدَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبَّرَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَقَالَ تَمَامَ الْمِائَةِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1419. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onome ko nakon svakog farz-namaza po trideset tri puta bude slavio Allaha izgovarajući 'subhanallah', i trideset tri puta bude Mu zahvalio izgovarajući 'elhamdulillah', i trideset tri puta bude Ga veličao izgovarajući 'Allahu ekber', te stotinu upotpuni izgovarajući: 'Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke lehū, lehul-mulku, ve lehul-hamdu, ve huve alā kulli šej'in kadīr! - Nema boga osim Allaha, Jednog i Jedinog,

1. Među ashabima je nastalo razilaženje u pogledu toga da li se svaki od ovih zikrova izgovara trideset tri puta ili se "subhanallah" i "elhamdulillah" izgovaraju trideset tri, a "Allahu ekber" trideset četiri puta, pa su upitali Ebu Saliha o tome, a on im je odgovorio da se svi izgovaraju po trideset tri puta. Ovaj dodatak i pojašnjenje navodi Buhari, 843.

koji nema sudruga, Njemu pripadaju sva vlast i sva hvala i On je svemoćan!', bit će oprošteni grijesi, pa makar ih bilo koliko morske pjene." Hadis bilježi Muslim, 597.

١٤٢٠ - وَعَنْ كَعْبِ بْنِ عُرْوَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مُعَقِّبَاتٌ لَا يَخِيبُ قَائِلُهُنَّ أَوْ فَاعِلُهُنَّ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ: ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ تَسْبِيحَةً، وَثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ تَحْمِيدَةً، وَأَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ تَكْبِيرَةً». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1420. Ka'b b. Udžra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nagrada neće biti uskraćena onome ko svaki propisani namaz poprati ustrajnim izgovaranjem tesbiha – subhanallah, trideset tri puta, tahmida – elhamdulillah, trideset tri puta, i tekbira – Allahu ekber, trideset četiri puta." Hadis bilježi Muslim, 596.

١٤٢١ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَعَوَّذُ دُبُرَ الصَّلَوَاتِ بِهَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1421. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, prenosi da bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon svakog farz-namaza, utjecao Uzvišenom Allahu sljedećim riječima: "Allāhumme innī eūzu bike minel-džubni vel-buhli, ve eūzu bike min en uredde ilā erzelil-umuri, ve eūzu bike min fitnetid-dun'jā, ve eūzu bike min fitnetil-kabr! – Allahu moj, utječem Ti se od kukavičluka i škrtosti, i utječem Ti se od povratka u bezvrijedne godine i utječem Ti se od iskušenja dunjaluka i iskušenja u kaburu!"[1] Hadis bilježi Buhari, 6370.

١٤٢٢ - وَعَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِهِ وَقَالَ: «يَا مُعَاذُ، وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ» فَقَالَ: «أُوصِيكَ يَا مُعَاذُ لَا تَدَعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ: اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1422. Muaz, radijallahu anhu, prenosi da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo za ruku i rekao mu: "Muaze, ja te, Allaha mi, volim!

1. Riječima: "bezvrijedne godine", aludira se na senilnost, odnosno drastično slabljenje i gubitak mnogih fizičkih, fizioloških i psihičkih sposobnosti i funkcija usljed duboke starosti, a riječima: "od povratka", aludira se na povratak u tzv. dječije godine, tj. stanje najranijeg djetinjstva u kojem djetetu psihomotoričke sposobnosti nisu bile dovoljno razvijene pa se nije moglo brinuti o sebi. U većini komentara navodi se da se riječima: "iskušenja dunjaluka", kod Allaha traži utočište od Dedžala jer je on najveće dunjalučko iskušenje, dok neki komentatori navode da se misli na sva iskušenja na ovom svijetu koja čovjeka navode na stranputicu i uzrokuju da zaboravi na ahiret.

Oporučujem ti, o Muaze, da nikada poslije obavljenog namaza ne propustiš izgovoriti sljedeće: 'Allāhumme einnī alā zikrike ve šukrike ve husni ibādetik! - Allahu moj, pomozi mi da Te uvijek spominjem, da se Tebi zahvaljujem i da Ti na najljepši način ibadet činim!'" Hadis bilježi Ebu Davud, 1522, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٤٢٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا تَشَهَّدَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنْ أَرْبَعٍ، يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1423. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas bude na sjedenju u namazu, prije predaje selama, neka se Allahu utječe od četvero izgovarajući: 'Allāhumme innī eūzu bike min azābi džehenneme, ve min azābil-kabri, ve min fitnetil-mahjā vel-memāti, ve min šerri fitnetil-Mesīhid-Dedždžāl! - Allahu moj, utječem Ti se od patnje u Džehennemu i patnje u kaburu, i od iskušenja života i smrti[1], i od zla smutnje Mesihi-Dedžala!'" Hadis bilježi Muslim, 588.

١٤٢٤ - وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ يَكُونُ مِنْ آخِرِ مَا يَقُولُ بَيْنَ التَّشَهُّدِ وَالتَّسْلِيمِ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا أَسْرَفْتُ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ، وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1424. Alija, radijallahu anhu, kazuje: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, posljednje što bi učio na sjedenju u namazu, a prije predavanja selama, bilo je: 'Allāhummagfir lī mā kaddemtu ve mā ehhartu, ve mā esrertu ve mā a'lentu, ve mā esreftu ve mā ente a'lemu bihī minnī, entel-Mukaddimu, ve entel-Muehhiru, lā ilāhe illā ent! - Allahu moj, oprosti mi što sam učinio u prošlosti i ono što ću učiniti u budućnosti, i ono što sam učinio u tajnosti i ono što sam učinio javno, i sve ono u čemu sam pretjerao i ono što Ti od mene bolje znaš. Ti si Onaj koji unapređuje i Onaj koji unazađuje[2], nema boga osim Tebe!'" Hadis bilježi Muslim, 771.

1. Riječi: "od iskušenja života i smrti", znače: "od iskušenja dok sam živ i od iskušenja kada budem umirao, kada mi meleki budu uzimali dušu".

2. Ovdje su spomenuta dva Allahova imena El-Mukaddim i El-Muehhir, koja se kod nas uglavnom prevode kao Prvi i Posljednji, međutim, u komentarima ovog hadisa navodi se da Allahovo ime El-Mukaddim znači Onaj koji unapređuje koga hoće od Svojih robova, na način što mu iz Svoje milosti i dobrote omili pokornost, ibadet i dobra djela, a ime El-Muehhir znači Onaj koji unazađuje koga hoće od Svojih robova, na način što nekima od njih iz Svoje pravde i mudrosti uskrati želju za pokornošću, ibadetom i dobrim djelima.

١٤٢٥ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ: «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1425. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, često bi na rukūu i sedždi govorio: 'Subhānekallāhumme Rabbenā ve bi hamdik! Allāhummagfir lī! - Slavljen neka si, Allahu moj, Tebi hvala, Allahu moj, oprosti mi!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 817, i Muslim, 484.

١٤٢٦ - وَعَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ: «سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1426. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na rukūu i sedždi govorio: 'Subbūhun, Kuddūsun[1], Rabbul-melāiketi ver-Rūh! - Ja rukū i sedždu činim Slavljenom, Svetom, Gospodaru melekā i Džibrila.'" Hadis bilježi Muslim, 487.

١٤٢٧ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «فَأَمَّا الرُّكُوعُ فَعَظِّمُوا فِيهِ الرَّبَّ، وَأَمَّا السُّجُودُ فَاجْتَهِدُوا فِي الدُّعَاءِ فَقَمِنٌ أَنْ يُسْتَجَابَ لَكُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1427. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na rukūu veličajte Uzvišenog Gospodara, a na sedždi se usrdno posvetite dovi, jer najprije da će vam tad biti uslišana." Hadis bilježi Muslim, 479.

١٤٢٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1428. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek je najbliži svome Gospodaru kada Mu čini sedždu, pa na sedždi što više upućujte dove." Hadis bilježi Muslim, 482.

١٤٢٩ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ: دِقَّهُ وَجِلَّهُ، وَأَوَّلَهُ وَآخِرَهُ، وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1429. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na sedždi učio: "Allāhummagfir lī zenbī kullehū, dikkahū ve džillehū, ve evvelehū ve āhirehū, ve alānijetehū ve sirreh! - Allahu moj, oprosti mi sve moje grijehe, male i velike, prošle i buduće, i

1. Riječima: "Subbuhun, Kuddusun", veliča se Uzvišeni Allah. "Subbuhun" se tumači kao Onaj koji je bez nedostatka i mahane, jedini kojem se smije ibadet činiti, a "Kuddusun" kao Onaj koji je Stvoritelj i savršeno stvara.

one koje sam učinio javno i one koje sam učinio tajno!'" Hadis bilježi Muslim, 483.

١٤٣٠ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: افْتَقَدْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَتَحَسَّسْتُ، فَإِذَا هُوَ رَاكِعٌ - أَوْ سَاجِدٌ - يَقُولُ: «سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ».

وَفِي رِوَايَةٍ: فَوَقَعَتْ يَدِي عَلَى بَطْنِ قَدَمَيْهِ، وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ، وَهُمَا مَنْصُوبَتَانِ، وَهُوَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1430. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Jedne noći primijetila sam da Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nema kraj mene, pa sam ga pipajući tražila i dotakla dok je, na rukūu ili sedždi, izgovarao: 'Subhāneke ve bi hamdike, lā ilāhe illā ent! – Slavljen neka si i Tebi pripada sva hvala! Nema boga osim Tebe!'" Hadis bilježi Muslim, 486.

U drugoj verziji navodi se: "Pa je moja ruka dotakla njegove tabane koji su bili uspravljeni, a on je bio na sedždi i izgovarao: 'Allāhumme innī eūzu bi ridāke min sehatike, ve bi muāfātike min ukūbetike, ve eūzu bike minke, lā uhsī senāen alejke, ente kemā esnejte alā nefsik! – Allahu moj, Tvojim se zadovoljstvom utječem od Tvoje srdžbe, i Tvojim oprostom od Tvoje kazne, utječem se Tebi od Tebe! Ja nisam u stanju pohvaliti Te onako kako Ti zaslužuješ, samo Ti Sebi možeš iskazati hvalu koja Ti dolikuje!'"

١٤٣١ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكْسِبَ فِي كُلِّ يَوْمٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ؟» فَسَأَلَهُ سَائِلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ: كَيْفَ يَكْسِبُ أَلْفَ حَسَنَةٍ؟ قَالَ: «يُسَبِّحُ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ، فَيُكْتَبُ لَهُ أَلْفُ حَسَنَةٍ، أَوْ يُحَطُّ عَنْهُ أَلْفُ خَطِيئَةٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1431. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, kazuje: "Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nas on upita: 'Da li je neko od vas u stanju da svakog dana zaradi hiljadu dobrih djela?' Neko od onih koji su sjedili s njim upita ga: 'A kako će zaraditi hiljadu dobrih djela?' Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Izgovorit će stotinu puta 'subhanallah – slavljen neka je Allah', pa će mu biti upisano hiljadu dobrih ili izbrisano hiljadu loših djela[1].'" Hadis bilježi Muslim, 2698.

١٤٣٢ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يُصْبِحُ عَلَى كُلِّ سُلَامَى مِنْ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ: فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَيُجْزِئُ مِنْ ذَلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الضُّحَى». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. U drugim verzijama zapisano je s veznikom *i*: "...*i* izbrisano hiljadu loših djela".

1432. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svakog jutra na svaki zglob i kost svoga tijela dužni ste dati sadaku, a sadaka je svaki tesbih – subhanallah, sadaka je svaki tahmid – elhamdulillah, sadaka je svaki tehlil – la ilahe illallah, sadaka je svaki tekbir – Allahu ekber, sadaka je naređivati dobro i sadaka je odvraćati od zla, a sve to nadomjestit će klanjanje dva rekata duha-namaza." Hadis bilježi Muslim, 720.

١٤٣٣ - وَعَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا بُكْرَةً حِينَ صَلَّى الصُّبْحَ وَهِيَ فِي مَسْجِدِهَا، ثُمَّ رَجَعَ بَعْدَ أَنْ أَضْحَى وَهِيَ جَالِسَةٌ فَقَالَ: «مَا زِلْتِ عَلَى الْحَالِ الَّتِي فَارَقْتُكِ عَلَيْهَا؟» قَالَتْ: نَعَمْ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَقَدْ قُلْتُ بَعْدَكِ أَرْبَعَ كَلِمَاتٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، لَوْ وُزِنَتْ بِمَا قُلْتِ مُنْذُ الْيَوْمِ لَوَزَنَتْهُنَّ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ، وَرِضَى نَفْسِهِ، وَزِنَةَ عَرْشِهِ، وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ رِضَى نَفْسِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ زِنَةَ عَرْشِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ».

وَفِي رِوَايَةِ التِّرْمِذِيِّ: «أَلَا أُعَلِّمُكِ كَلِمَاتٍ تَقُولِينَهَا؟ سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ رِضَى نَفْسِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ رِضَى نَفْسِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ رِضَى نَفْسِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ زِنَةَ عَرْشِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ زِنَةَ عَرْشِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ زِنَةَ عَرْشِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ».

1433. Majka pravovjernih Džuvejrija bint Haris, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao od nje rano, nakon što je klanjao sabah-namaz, a ona je ostala na mjestu na kojem je obavila namaz. Kada se vratio nakon što je nastupilo vrijeme za duha-namaz, ona je još uvijek sjedila na svom mjestu, pa ju je upitao: "Ti si još uvijek na mjestu na kojem sam te ostavio?", a ona je odgovorila: "Da." Tada joj Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Kada sam otišao od tebe, tri puta sam izgovorio riječi koje, kada bi se mjerile sa svim zikrovima i dovama koje si ti od jutros izgovorila, prevagnule bi: 'Subhānallāhi ve bi hamdihī adede halkihī, ve ridā nefsihī, ve zinete Aršihī, ve midāde kelimātih! – Slavljen neka je Allah i Njemu pripada hvala onoliko koliko ima Njegovih stvorenja, onoliko koliko je On zadovoljan, onoliko koliko je težak Njegov Arš i onoliko koliko ima Njegovih riječi!'" Hadis bilježi Muslim, 2726.

U drugoj verziji navodi se: "Subhānallāhi adede halkih! Subhānallāhi ridā nefsih! Subhānallāhi zinete Arših! Subhānallāhi midāde kelimātih! –

Slavljen neka je Allah onoliko koliki je broj Njegovih stvorenja! Slavljen neka je Allah onoliko koliko je On Sobom zadovoljan! Slavljen neka je Allah onoliko koliko je težak Njegov Arš! Slavljen neka je Allah onoliko koliko ima Njegovih riječi!"

U verziji koju bilježi Tirmizi, 3550, navodi se: "Hoćeš li da te podučim riječima koje ćeš izgovarati?

'Subhānallāhi adede halkihī, subhānallāhi adede halkihī, subhānallāhi adede halkih! Subhānallāhi ridā nefsihī, subhānallāhi ridā nefsihī, subhānallāhi ridā nefsih! Subhānallāhi zinete Aršihī, subhānallāhi zinete Aršihī, subhānallāhi zinete Arših! Subhānallāhi midāde kelimātihī, subhānallāhi midāde kelimātihī, subhānallāhi midāde kelimātih!

Slavljen neka je Allah onoliko koliko ima Njegovih stvorenja, slavljen neka je Allah onoliko koliko ima Njegovih stvorenja, slavljen neka je Allah onoliko koliko ima Njegovih stvorenja! Slavljen neka je Allah onoliko koliko je On Sobom zadovoljan, slavljen neka je Allah onoliko koliko je On Sobom zadovoljan, slavljen neka je Allah onoliko koliko je On Sobom zadovoljan! Slavljen neka je Allah onoliko koliko je težak Njegov Arš, slavljen neka je Allah onoliko koliko je težak Njegov Arš, slavljen neka je Allah onoliko koliko je težak Njegov Arš! Slavljen neka je Allah onoliko koliko ima Njegovih riječi, slavljen neka je Allah onoliko koliko ima Njegovih riječi, slavljen neka je Allah onoliko koliko ima Njegovih riječi!'"

١٤٣٤ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَا يَذْكُرُهُ، مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ فَقَالَ: «مَثَلُ الْبَيْتِ الَّذِي يُذْكَرُ اللَّهُ فِيهِ، وَالْبَيْتِ الَّذِي لَا يُذْكَرُ اللَّهُ فِيهِ، مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ».

1434. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko spominje svoga Gospodara i onaj ko Ga ne spominje poput su živog i mrtvog čovjeka." Hadis bilježi Buhari, 6407.

U verziji koju bilježi Muslim, 779, navodi se: "Kuća u kojoj se Allah spominje i kuća u kojoj se Allah ne spominje poput su živog i mrtvog čovjeka."

١٤٣٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي، فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ، ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي، وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَإٍ، ذَكَرْتُهُ فِي مَلَإٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1435. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ja se prema Svome robu ophodim onako kako on o Meni misli. Ja sam s njim kada Me spo-

mene, pa kada Me spomene u sebi, i Ja njega spomenem u Sebi, a ako Me spomene pred skupinom ljudi, i Ja njega spomenem u boljoj skupini[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 7405, i Muslim, 2675.

١٤٣٦ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سَبَقَ الْمُفَرِّدُونَ». قَالُوا: وَمَا الْمُفَرِّدُونَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1436. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pobijediše muferriduni[2]!" "Ko su oni, Allahov Poslaniče?", upitaše prisutni, a on odgovori: "To su muškarci i žene koji Allaha mnogo spominju." Hadis bilježi Muslim, 2676.

١٤٣٧ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَفْضَلُ الذِّكْرِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1437. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Najbolji zikr jesu riječi 'la ilahe illallah - nema boga osim Allaha!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3383, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٣٨ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ شَرَائِعَ الْإِسْلَامِ قَدْ كَثُرَتْ عَلَيَّ، فَأَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ أَتَشَبَّثُ بِهِ. قَالَ: «لَا يَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1438. Abdullah b. Busr, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, zaista su propisi islama mnogobrojni, pa ukaži mi na nešto čega ću se čvrsto držati." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Neka tvoj jezik stalno bude vlažan od spominjanja Allaha." Hadis bilježi Tirmizi, 3375, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٣٩ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، غُرِسَتْ لَهُ نَخْلَةٌ فِي الْجَنَّةِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1439. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onome ko izgovori: 'Subhānallāhi ve bi hamdih! - Slavljen neka je Allah i Njemu pripada sva zahvala!', u Džennetu bude posađena palma." Hadis bilježi Tirmizi, 3465, koji kaže da je hasen-sahih.

1. Pod boljom skupinom misli se na skupinu meleka.

2. Čestim i ustrajnim spominjanjem i veličanjem Uzvišenog Allaha pretiču druge ljude i zbog toga ostvaruju izuzetnu nagradu koja sljeduje za zikr, zadobijaju Allahovo zadovoljstvo i Njegovu milost, kao i posebne stepene u Džennetu. U drugom hadisu, koji bilježi Tirmizi, 3596, muferriduni su opisani kao ljudi koji u tolikoj mjeri spominju i veličaju Uzvišenog Allaha, da ljudi oko njih pomisle kako su poludjeli, pa buncaju.

١٤٤٠ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَقِيتُ إِبْرَاهِيمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَقْرِئْ أُمَّتَكَ مِنِّي السَّلَامَ، وَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ الْجَنَّةَ طَيِّبَةُ التُّرْبَةِ، عَذْبَةُ الْمَاءِ، وَأَنَّهَا قِيعَانٌ وَأَنَّ غِرَاسَهَا: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1440. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U noći Israa i Miradža susreo sam se sa poslanikom Ibrahimom, alejhis-selam, pa mi je rekao: 'Muhammede, prenesi svome ummetu od mene selam i kaži im da je džennetsko tlo mirisno i ugodno, da je njegova voda slatka, da je on prostrana ravnica, a da su njegove sadnice riječi: 'Subhānallāhi, vel-hamdu lillāhi, ve lā ilāhe illallāhu, vallāhu ekber! - Slavljen neka je Allah, Njemu pripada sva hvala, nema boga osim Njega, Allah je najveći!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3462, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٤١ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ، وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ، وَأَرْفَعِهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ، وَخَيْرٍ لَكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَخَيْرٍ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ، فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ، وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ؟» قَالُوا: بَلَى، قَالَ: «ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، قَالَ الْحَاكِمُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ.

1441. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom upitao ashabe: "Hoćete li da vas obavijestim o djelu koje je najbolje od svih vaših djela i najvrednije kod vašeg Gospodara, koje će vas podići na najveće džennetske stepene, o djelu koje je za vas bolje i od udjeljivanja zlata i srebra i od toga da se direktno sukobite sa svojim neprijateljima, pa da ih sabljama po vratovima udarate, a i oni vas?" "Svakako da hoćemo!", odgovoriše oni, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "To je zikr - spominjanje i veličanje Allaha." Hadis bilježi Tirmizi, 3377, a Hakim, 1/637, 1825, rekao je da je lanac prenosilaca ovog hadisa vjerodostojan.

١٤٤٢ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى امْرَأَةٍ وَبَيْنَ يَدَيْهَا نَوًى أَوْ حَصًى تُسَبِّحُ بِهِ فَقَالَ: «أَلَا أُخْبِرُكِ بِمَا هُوَ أَيْسَرُ عَلَيْكِ مِنْ هَذَا أَوْ أَفْضَلُ» فَقَالَ: «سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِي السَّمَاءِ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِي الْأَرْضِ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا بَيْنَ ذَلِكَ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا هُوَ خَالِقٌ. وَاللَّهُ أَكْبَرُ مِثْلَ ذَلِكَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِثْلَ ذَلِكَ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِثْلَ ذَلِكَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ مِثْلَ ذَلِكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1442. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, kazuje da je bio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kad je on došao kod jedne žene i

zatekao je da zikri - veliča Allaha, držeći u rukama košpice ili kamenčiće. Vidjevši to, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Reći ću ti šta ti je od toga lakše, ali i bolje. Izgovaraj:

'Subhānallāhi adede mā haleka fis-semāi, ve subhānallāhi adede mā haleka fil-erdi, ve subhānallāhi adede mā bejne zālike, ve subhānallāhi adede mā huve hālikun, vallāhu ekberu misle zālike, vel-hamdu lillāhi misle zālike, ve lā ilāhe illallāhu misle zālike, ve lā havle ve lā kuvvete illā billāhi misle zālik!

Slavljen neka je Allah, onoliko koliko ima Njegovih stvorenja na nebesima, i onoliko koliko ima Njegovih stvorenja na Zemlji, i onoliko koliko ima Njegovih stvorenja između nebesa i Zemlje! Slavljen neka je Allah, onoliko koliko ima svega onoga što je stvorio! Allah je najveći, isto toliko puta, hvala Allahu, isto toliko puta, nema boga osim Allaha, isto toliko puta, nema moći niti snage osim Allahove, isto toliko puta!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3568, koji kaže da je hasen.[1]

١٤٤٣ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ؟» فَقُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1443. Ebu Musa, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao me: 'Hoćeš li da ti ukažem na jedno od džennetskih blaga?' 'Svakako da hoću, Allahov Poslaniče!', odgovorio sam. On tada reče: 'Lā havle ve lā kuvvete illā billāh! - Nema moći niti snage osim Allahove!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6409, i Muslim, 2704.

❧ 245. *Spominjanje Uzvišenog Allaha stojeći, sjedeći i ležeći, bez abdesta, u stanju džunupluka i hajza - menstruacije, izuzev učenja Kur'ana, jer džunupu i ženi u hajzu to nije dozvoljeno*

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ فِي خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَءَايَٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿١٩٠﴾ ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ ... ﴿١٩١﴾

U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene, za one koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju... (Alu Imran, 190-191)

1. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daifu Sunen et-Tirmizi*, 717. Žena o kojoj je u hadisu riječ bila je jedna od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga. Neki učenjaci kažu da je to bila Safijja bint Hujejj, a drugi da se radilo o Džuvejriji bint Haris.

١٤٤٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ اللَّهَ تَعَالَى عَلَى كُلِّ أَحْيَانِهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1444. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spominjao je Allaha u svim situacijama." Hadis bilježi Muslim, 373.

١٤٤٥ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَتَى أَهْلَهُ قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا، فَقُضِيَ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ، لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1445. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bi neko od vas prije intimnog odnosa sa svojom suprugom izgovorio: 'Bismillāh! Allāhumme džennibneš-šejtāne ve džennibiš-šejtāne mā rezaktenā! - U ime Allaha! Allahu moj, udalji od nas šejtana i udalji šejtana od onoga što nam podariš!', pa bude određeno da se u tom odnosu začne dijete, šejtan mu uistinu ne bi mogao nauditi." Muttefekun alejhi: Buhari, 6388, i Muslim, 1434.

❧ 246. *Šta treba reći prije spavanja, a šta nakon buđenja iz sna*

١٤٤٦ - عَنْ حُذَيْفَةَ وَأَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَا: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قَالَ: «بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا» وَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

1446. Huzejfa, radijallahu anhu, kazuje: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, legao u postelju, izgovorio bi: 'Bismikallāhumme emūtu ve ahjā! - Allahu moj, s imenom Tvojim umirem, i s imenom Tvojim živim!', a kada bi se probudio, izgovorio bi: 'El-hamdu lillāhil-lezī ahjānā ba'de mā emātenā ve ilejhin-nušūr! - Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio, i Njemu ćemo se vratiti!'" Hadis bilježi Tirmizi, 2413.[1]

❧ 247. *Vrijednost kružoka zikra, pohvalnost da im se prisustvuje i pokuđenost bezrazložnog napuštanja takvih kružoka*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَٱصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِٱلْغَدَوٰةِ وَٱلْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُۥ ۖ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ...﴾ (٢٨)

1. Ovaj hadis bilježi i Buhari. Vidjeti hadis 817.

Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovom svijetu... (El-Kehf, 28)

١٤٤٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى مَلَائِكَةً يَطُوفُونَ فِي الطُّرُقِ يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الذِّكْرِ، فَإِذَا وَجَدُوا قَوْمًا يَذْكُرُونَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ، تَنَادَوْا: هَلُمُّوا إِلَى حَاجَتِكُمْ، فَيَحُفُّونَهُمْ بِأَجْنِحَتِهِمْ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ: مَا يَقُولُ عِبَادِي؟ قَالَ: يَقُولُونَ: يُسَبِّحُونَكَ، وَيُكَبِّرُونَكَ، وَيَحْمَدُونَكَ، وَيُمَجِّدُونَكَ، فَيَقُولُ: هَلْ رَأَوْنِي؟ فَيَقُولُونَ: لَا وَاللَّهِ مَا رَأَوْكَ، فَيَقُولُ: كَيْفَ لَوْ رَأَوْنِي؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَوْ رَأَوْكَ كَانُوا أَشَدَّ لَكَ عِبَادَةً، وَأَشَدَّ لَكَ تَمْجِيدًا، وَأَكْثَرَ لَكَ تَسْبِيحًا. فَيَقُولُ: فَمَاذَا يَسْأَلُونَ؟ قَالَ: يَقُولُونَ: يَسْأَلُونَكَ الْجَنَّةَ. قَالَ: يَقُولُ: وَهَلْ رَأَوْهَا؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَا وَاللَّهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا. قَالَ: يَقُولُ: فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ عَلَيْهَا حِرْصًا، وَأَشَدَّ لَهَا طَلَبًا، وَأَعْظَمَ فِيهَا رَغْبَةً. قَالَ: فَمِمَّ يَتَعَوَّذُونَ؟ قَالَ: يَقُولُونَ: يَتَعَوَّذُونَ مِنَ النَّارِ. قَالَ: فَيَقُولُ: وَهَلْ رَأَوْهَا؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَا وَاللَّهِ مَا رَأَوْهَا. فَيَقُولُ: كَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا، وَأَشَدَّ لَهَا مَخَافَةً. قَالَ: فَيَقُولُ: فَأُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ. قَالَ: يَقُولُ مَلَكٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ: فِيهِمْ فُلَانٌ لَيْسَ مِنْهُمْ، إِنَّمَا جَاءَ لِحَاجَةٍ؟ قَالَ: هُمُ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً سَيَّارَةً فُضُلًا يَتَتَبَّعُونَ مَجَالِسَ الذِّكْرِ، فَإِذَا وَجَدُوا مَجْلِسًا فِيهِ ذِكْرٌ، قَعَدُوا مَعَهُمْ، وَحَفَّ بَعْضُهُمْ بَعْضًا بِأَجْنِحَتِهِمْ حَتَّى يَمْلَؤُوا مَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَإِذَا تَفَرَّقُوا عَرَجُوا وَصَعِدُوا إِلَى السَّمَاءِ، فَيَسْأَلُهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ أَعْلَمُ: مِنْ أَيْنَ جِئْتُمْ؟ فَيَقُولُونَ: جِئْنَا مِنْ عِنْدِ عِبَادٍ لَكَ فِي الْأَرْضِ: يُسَبِّحُونَكَ، وَيُكَبِّرُونَكَ، وَيُهَلِّلُونَكَ، وَيَحْمَدُونَكَ، وَيَسْأَلُونَكَ. قَالَ: وَمَاذَا يَسْأَلُونِي؟ قَالُوا: يَسْأَلُونَكَ جَنَّتَكَ. قَالَ: وَهَلْ رَأَوْا جَنَّتِي؟ قَالُوا: لَا، أَيْ رَبِّ. قَالَ: فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْا جَنَّتِي؟ قَالُوا: وَيَسْتَجِيرُونَكَ. قَالَ: وَمِمَّ يَسْتَجِيرُونِي؟ قَالُوا: مِنْ نَارِكَ يَا رَبِّ. قَالَ: وَهَلْ رَأَوْا نَارِي؟ قَالُوا: لَا. قَالَ: فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْا نَارِي؟ قَالُوا: وَيَسْتَغْفِرُونَكَ، فَيَقُولُ: قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ، وَأَعْطَيْتُهُمْ مَا سَأَلُوا، وَأَجَرْتُهُمْ مِمَّا اسْتَجَارُوا. قَالَ: فَيَقُولُونَ: رَبِّ فِيهِمْ فُلَانٌ عَبْدٌ خَطَّاءٌ إِنَّمَا مَرَّ، فَجَلَسَ مَعَهُمْ؟ فَيَقُولُ: وَلَهُ غَفَرْتُ، هُمُ الْقَوْمُ لَا يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ».

1447. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah ima meleke koji obilaze puteve tražeći one koji Allahu zikr čine, pa kada pronađu skupinu koja spominje Uzvišenog Allaha, oni jedni druge pozovu, govoreći: 'Brzo dođite, evo onog za čim ste tragali!' Zatim ih natkrile ispunjavajući krilima prostor sve do ovozemaljskog neba, a potom ih njihov Gospodar upita, a On bolje od njih zna: 'Šta kažu Moji robovi?' 'Slave Te, veličaju, zahvaljuju Ti i priznaju Tvoje savršenstvo!', odgovore meleki. 'A jesu li Me vidjeli?', upita ih On, a oni odgovore: 'Ne! Tako nam Allaha, nisu Te vidjeli!' 'A kako bi tek bilo da su

Me vidjeli?!', upita ih On ponovno, a meleki odgovore: 'Da su Te vidjeli, još više bi Ti ibadet činili, još više bi Te veličali i još više bi Te slavili!' 'A šta oni traže?', upita ih On, a oni odgovore: 'Mole Te za Džennet.' 'A jesu li ga vidjeli?', upita ih On. 'Nisu, tako nam Allaha, Gospodaru naš, nisu ga vidjeli!', odgovore oni. 'A kako bi tek bilo da su ga vidjeli!', upita Allah, a meleki odgovore: 'Da su ga vidjeli, još bi se više za njega trudili, više bi za njim tragali i više za njim žudjeli!' 'A od čega traže zaštitu?', upita ih Allah, a oni odgovore: 'Od Vatre!' 'A jesu li je vidjeli?', upita ih Allah, a oni odgovore: 'Tako nam Allaha, nisu je vidjeli!' 'A kako bi tek bilo da su je vidjeli?', upita Allah, a meleki odgovore: 'Da su je vidjeli, još bi više od nje bježali i još bi više od nje strahovali!' Allah tada kaže: 'Ja vas uzimam za svjedoke da sam im već oprostio.' Tada jedan od meleka kaže: 'Među njima ima neki čovjek koji nije jedan od njih, već je među njih došao zbog neke potrebe', a Allah odgovori: 'Oni su takav skup na kojem neće biti nesretan onaj ko se nalazi među njima!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6408, i Muslim, 2689.

U verziji koju Muslim bilježi od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, navodi se da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah ima posebne meleke[1] koji putuju po Zemlji i tragaju za skupovima na kojima se spominje Allah, pa kada pronađu takav skup, oni posjedaju sa tim ljudima, te jedni druge prekriju svojim krilima, tako da njima ispune prostor između sebe i ovozemaljskog neba, a kada se raziđu ljudi koji čine zikr, oni se uzdižu i penju na nebesa, pa ih Uzvišeni Allah pita, a On od njih bolje zna: 'Odakle ste došli?' 'Dolazimo Ti od Tvojih robova na Zemlji. Oni Te slave, veličaju, izgovaraju riječi la ilahe illallah, zahvaljuju Ti, i mole Te!', odgovore meleki. 'A šta od Mene mole?', upita ih Allah, a oni odgovore: 'Tvoj Džennet!' 'A jesu li vidjeli Moj Džennet?', upita ih On. 'Ne, nikako, Gospodaru!', odgovore oni. 'A kako bi tek bilo da su vidjeli Moj Džennet?', upita Allah. Meleki potom kažu: 'Oni kod Tebe i utočište traže.' 'A od čega traže utočište?', upita ih Allah, a oni odgovore: 'Od Tvoje Vatre, Gospodaru!' 'A jesu li vidjeli Moju Vatru?', upita ih Allah, a oni odgovore: 'Ne, nisu je vidjeli!' 'A kako bi tek bilo da su je vidjeli?', upita Allah. Meleki zatim kažu: 'Oni od Tebe i oprosta traže.' 'Već sam im oprostio i dao sam im ono što su tražili i pružio sam im utočište od onoga od čega su se utjecali', kaže Allah. Meleki onda upitaju: 'Gospodaru, među njima ima

1. Ne radi se o melekima pisarima koji bilježe djela ljudi, već o posebnoj skupini meleka koju je Uzvišeni Allah zadužio da tragaju za skupovima na kojima se uči zikr.

neki čovjek, rob grješni, koji je pokraj njih slučajno prolazio, pa među njih sjeo?', a Uzvišeni Allah kaže: 'I njemu sam oprostio. Oni su skupina u kojoj neće biti nesretan onaj ko se među njima nađe.'"

١٤٤٨ - وَعَنْهُ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَقْعُدُ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا حَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ، وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1448. Ebu Hurejra i Ebu Seid, radijallahu anhuma, prenose da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada god se neki ljudi okupe i spominju Uzvišenog Allaha, meleki ih natkrile svojim krilima, prekrije ih Allahova milost, na njih se spusti smiraj, i Allah ih spomene kod onih koji se kod Njega nalaze." Hadis bilježi Muslim, 2700.

١٤٤٩ - وَعَنْ أَبِي وَاقِدٍ الْحَارِثِ بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ، وَالنَّاسُ مَعَهُ، إِذْ أَقْبَلَ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ، فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَهَبَ وَاحِدٌ، فَوَقَفَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَمَّا أَحَدُهُمَا فَرَأَى فُرْجَةً فِي الْحَلْقَةِ فَجَلَسَ فِيهَا، وَأَمَّا الْآخَرُ فَجَلَسَ خَلْفَهُمْ، وَأَمَّا الثَّالِثُ فَأَدْبَرَ ذَاهِبًا. فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ النَّفَرِ الثَّلَاثَةِ، أَمَّا أَحَدُهُمْ، فَأَوَى إِلَى اللَّهِ فَآوَاهُ اللَّهُ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللَّهُ مِنْهُ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1449. Ebu Vakid Haris b. Avf, radijallahu anhu, prenosi da su se, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio sa ljudima u džamiji, pojavila trojica ljudi. Dvojica su krenula prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a jedan je otišao. Ova dvojica stali su pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je jedan od njih, ugledavši slobodno mjesto u halki, tu i sjeo, a drugi je sjeo iza ljudi, dok se treći čovjek okrenuo i otišao. Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio obraćanje okupljenima, rekao je: "Hoćete li da vas obavijestim o ovoj trojici? Jedan od njih pribjegao je Allahu, pa ga je Allah Sebi sklonio[1], drugi se zastidio, pa se i Allah njega zastidio[2], a što se tiče posljednjeg, on se okrenuo, pa se i Allah od njega okrenuo[3]." Muttefekun alejhi: Buhari, 66, i Muslim, 2176.

١٤٥٠ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجَ مُعَاوِيَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى حَلْقَةٍ فِي الْمَسْجِدِ، فَقَالَ: مَا أَجْلَسَكُمْ؟ قَالُوا: جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللَّهَ. قَالَ: آللَّهِ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَاكَ؟ قَالُوا: مَا أَجْلَسَنَا إِلَّا ذَاكَ،

1. Sklonio ga u okrilje Svoje milosti.
2. Ne želi ga kazniti, pa će i njega obuhvatiti Svojom milošću.
3. Uskratio mu je nagradu i milost kojom je obasuo njegova dva druga.

قَالَ: أَمَا إِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ وَمَا كَانَ أَحَدٌ بِمَنْزِلَتِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقَلَّ عَنْهُ حَدِيثًا مِنِّي: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ عَلَى حَلْقَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ: «مَا أَجْلَسَكُمْ؟» قَالُوا: جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللَّهَ، وَنَحْمَدُهُ عَلَى مَا هَدَانَا لِلْإِسْلَامِ، وَمَنَّ بِهِ عَلَيْنَا. قَالَ: «آللَّهِ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَاكَ؟» قَالُوا: وَاللَّهِ مَا أَجْلَسَنَا إِلَّا ذَاكَ. قَالَ: «أَمَا إِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ، وَلَكِنَّهُ أَتَانِي جِبْرِيلُ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ اللَّهَ يُبَاهِي بِكُمُ الْمَلَائِكَةَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1450. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, pripovijeda: "Jednom prilikom Muavija, radijallahu anhu, došao je u džamiju i zatekao ljude kako sjede u halki, pa ih je upitao: 'Zbog čega ste se tu okupili?' 'Sjeli smo kako bismo spominjali Allaha', odgovoriše. 'Tako vam Allaha, jeste li se samo iz tog razloga okupili?' 'Samo smo se zbog toga okupili', odgovoriše. 'Nisam od vas tražio da se zakunete zbog toga što sumnjam u vas[1], i niko od onih koji su s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili u tako bliskoj vezi ne prenosi od njega manje hadisa od mene.[2] Uistinu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatekao svoje ashabe u halki i upitao ih: 'Zbog čega ste se tu okupili?', a oni odgovoriše: 'Okupili smo se da spominjemo Allaha i da Mu zahvaljujemo što nas je uputio u islam i što nas je njime usrećio.' 'Tako vam Allaha, jeste li se samo iz tog razloga okupili?', upita ih Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a oni odgovoriše: 'Samo smo se zbog toga okupili.' Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nisam od vas tražio da se zakunete zbog toga što sumnjam u vas, već mi je došao Džibril i rekao mi da se Allah s vama hvali pred melekima.'" Hadis bilježi Muslim, 2701.

❧ 248. *Jutarnji i večernji zikr*

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱذْكُر رَّبَّكَ فِى نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ ٱلْجَهْرِ مِنَ ٱلْقَوْلِ بِٱلْغُدُوِّ وَٱلْـَٔاصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ ٱلْغَـٰفِلِينَ ﴿٢٠٥﴾

1. Nije tražio da se zakunu zato što je sumnjao u njihove namjere, već zbog toga što se nešto gotovo identično desilo u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o čemu govori ostatak hadisa.

2. Ummu Habiba, Muavijina sestra, a Ebu Sufjanova kćerka, radijallahu anhum, bila je jedna od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga, tako da je Muavija, zbog tazbinskih veza bio u veoma bliskim odnosima s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali i pored toga, iz predostrožnosti, nije prenio mnogo hadisa.

I spominji Gospodara svoga ujutro i u predvečerje, u sebi, ponizno i sa strahopoštovanjem i ne podižući jako glas, i ne budi nemaran. (El-A'raf, 205)

Arapski lingvisti kažu da riječ "predvečerje" podrazumijeva vremenski period između ikindije i akšama.

﴿... وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ ٱلشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا ...﴾ (١٣٠)

...I slavi Gospodara svoga, hvaleći Ga, prije izlaska sunca i prije zalaska njegova... (Ta-ha, 130)

﴿... وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِٱلْعَشِيِّ وَٱلْإِبْكَـٰرِ﴾ (٥٥)

...i Gospodara svoga krajem i početkom dana veličaj i hvali! (El-Mu'min, 55)

Arapski lingvisti kažu da se riječi "krajem dana" odnose na period od vremena kada sunce dođe na polovinu neba, pa sve dok ne zađe.

﴿فِى بُيُوتٍ أَذِنَ ٱللَّهُ أَن تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا ٱسْمُهُۥ يُسَبِّحُ لَهُۥ فِيهَا بِٱلْغُدُوِّ وَٱلْـَٔاصَالِ ﴿٣٦﴾ رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَـٰرَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ ...﴾ (٣٧)

U džamijama, koje se voljom Njegovom podižu, i u kojima se spominje Njegovo ime, hvale Njega, ujutro i u predvečerje, ljudi koje kupovina i prodaja ne odvraćaju od spominjanja Allaha... (En-Nur, 36–37)

﴿إِنَّا سَخَّرْنَا ٱلْجِبَالَ مَعَهُۥ يُسَبِّحْنَ بِٱلْعَشِيِّ وَٱلْإِشْرَاقِ﴾ (١٨)

Mi smo brda potčinili da zajedno s njim hvale Allaha prije nego što Sunce zađe i pošto grane. (Sad, 18)

١٤٥١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ وَحِينَ يُمْسِي: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ مِائَةَ مَرَّةٍ لَمْ يَأْتِ أَحَدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهِ، إِلَّا أَحَدٌ قَالَ مِثْلَ مَا قَالَ أَوْ زَادَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1451. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god, nakon što osvane i nakon što omrkne, izgovori stotinu puta: 'Subhānallāhi ve bi hamdih! - Slavljen neka je Allah i Njemu pripada sva hvala!', niko na Sudnji dan neće doći s nečim boljim od toga što je on učinio, osim onoga ko isto toliko ili više puta od njega izgovori te riječi." Hadis bilježi Muslim, 2692.

١٤٥٢ - وَعَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَقِيتُ مِنْ عَقْرَبٍ لَدَغَتْنِي الْبَارِحَةَ، قَالَ: «أَمَا لَوْ قُلْتَ حِينَ أَمْسَيْتَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ لَمْ تَضُرَّكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1452. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Neki je čovjek došao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, koje sam muke doživio zbog škorpiona koji me sinoć ujeo!' Na to mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da si navečer proučio: 'Eūzu bi kelimātillāhit-tāmmāti min šerri mā halek! - Utječem se Allahovim savršenim riječima od svakog zla koje je stvorio!', škorpion ti ne bi naudio.'" Hadis bilježi Muslim, 2709.

١٤٥٣ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِذَا أَصْبَحَ: «اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ» وَإِذَا أَمْسَى قَالَ: «اللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1453. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro proučio sljedeće: "Allāhumme bike asbahnā ve bike emsejnā, ve bike nahjā, ve bike nemūtu, ve ilejken-nušūr! - Allahu moj, Tvojom smo voljom osvanuli i Tvojom smo voljom omrknuli! Tvojom voljom živimo, po Tvojoj volji umiremo i pred Tobom ćemo se nakon proživljenja sakupiti!', a navečer bi proučio: "Allāhumme bike emsejnā, ve bike nahjā ve bike nemūtu, ve ilejken-nušūr! - Allahu moj, Tvojom smo voljom omrknuli, Tvojom voljom živimo, po Tvojoj volji umiremo i Tebi ćemo se vratiti!" Hadis bilježe Ebu Davud, 5068, i Tirmizi, 3391, koji kaže da je hasen.

١٤٥٤ - وَعَنْهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مُرْنِي بِكَلِمَاتٍ أَقُولُهُنَّ إِذَا أَصْبَحْتُ وَإِذَا أَمْسَيْتُ، قَالَ: قُلْ: «اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ». قَالَ: «قُلْهَا إِذَا أَصْبَحْتَ، وَإِذَا أَمْسَيْتَ، وَإِذَا أَخَذْتَ مَضْجَعَكَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1454. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, rekao: "Allahov Poslaniče, kaži mi šta da izgovorim ujutro kada osvanem i navečer kada omrknem?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Reci: 'Allāhumme Fātires-semāvāti vel-erdi, ālimel-gajbi veš-šehādeti, Rabbe kulli šej'in ve melīkehū, ešhedu en lā ilāhe illā ente, eūzu bike min šerri nefsī ve šerriš-šejtāni ve širkih! - Allahu moj, Stvoritelju nebesa i Zemlje, Poznavaoče tajnog i javnog, Gospodaru i Vlasniče svega, svjedočim da osim Tebe nema drugog boga! Utječem Ti se od zla svoje duše i od zla šejtana i širka u koji poziva!' Ove riječi izgovori kada

osvaneš i kada omrkneš i kada liježeš u postelju." Hadis bilježe Ebu Davud, 5067, i Tirmizi, 3392, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٥٥ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَمْسَى قَالَ: «أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ». قَالَ الرَّاوِي: أَرَاهُ قَالَ فِيهِنَّ: «لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ، وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ، وَسُوءِ الْكِبَرِ، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النَّارِ، وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ» وَإِذَا أَصْبَحَ قَالَ ذَلِكَ أَيْضًا: «أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ لِلَّهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1455. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uvečer bi učio:

'Emsejnā ve emsel-mulku lillāhi, vel-hamdu lillāhi, lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke lehū, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve alā kulli šej'in kadīr! Rabbi es'eluke hajre mā fī hāzihil-lejleti ve hajre mā ba'dehā, ve eūzu bike min šerri hāzihil-lejleti ve šerri mā ba'dehā! Rabbi eūzu bike minel-keseli ve sū'il-kiber! Rabbi eūzu bike min azābin fin-nāri ve azābin fil-kabr!

Večer dočekasmo, a svekolika vlast pripada samo Allahu! Hvala Allahu, nema boga osim Njega, Jedinog, koji nema sudruga. Njemu pripada sva vlast i sva zahvala, i On je svemoćan! Gospodaru moj, molim Te za svako dobro u ovoj noći i za svako dobro poslije nje, i utječem Ti se od svakog zla u ovoj noći i od svakog zla poslije nje! Gospodaru, utječem Ti se od lijenosti i loše starosti![1] Gospodaru, utječem Ti se od patnje u Vatri i patnje u kaburu!'

A kada bi osvanuo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio bi isto, samo bi na početku kazao: "Asbahnā ve asbehal-mulku lillāhi...[2] - Jutro dočekasmo, a svekolika vlast pripada samo Allahu..." Hadis bilježi Muslim, 2723.

١٤٥٦ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خُبَيْبٍ - بِضَمِّ الْخَاءِ الْمُعْجَمَةِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اقْرَأْ: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ، حِينَ تُمْسِي وَحِينَ تُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ تَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1456. Abdullah b. Hubejb, radijallahu anhu, prenosi da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada osvaneš i omrkneš, po tri

1. U nekim verzijama ovog hadisa, riječ *kiber* - starost, vokalizirana je kao *kibr* - oholost, uobraženost, pa bi i prijevod tada glasio: "...utječem Ti se od lijenosti i oholosti."

2. Također bi umjesto riječi: "hāzihil-lejleti - ovoj noći", izgovorio: "hāzel-jevmi - ovom danu", a umjesto riječi: "ba'dehā - poslije nje", kazao bi: "ba'dehū - poslije njega".

puta prouči sure Kul huvallahu ehad, El-Felek i En-Nas, i one će ti biti zaštita od svakog zla." Hadis bilježe Ebu Davud, 5082, i Tirmizi, 3575, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٥٧ - وَعَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ عَبْدٍ يَقُولُ فِي صَبَاحِ كُلِّ يَوْمٍ وَمَسَاءِ كُلِّ لَيْلَةٍ: بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، إِلَّا لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1457. Osman b. Affan, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koji god Allahov rob svakog dana, po tri puta ujutro i navečer prouči: 'Bismillāhil-lezī lā jedurru measmihī šej'un fil-erdi ve lā fis-semāi ve huves-Semīul-Alīm! - U ime Allaha, sa čijim imenom nikakvo zlo ni na Zemlji ni na nebu ne može naškoditi, a On sve čuje i zna!', zaista mu niko i ništa neće štetu nanijeti." Hadis bilježe Ebu Davud, 5082, i Tirmizi, 3575, koji kaže da je hasen-sahih.

❧ 249. *Dove i zikrovi koji se uče prije spavanja*

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ فِي خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَءَايَٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿١٩٠﴾ ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ... ﴿١٩١﴾

U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana su, zaista, znamenja za razumom obdarene; za one koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju nebesa i Zemlje razmišljaju... (Alu Imran, 190–191)

١٤٥٨ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ وَأَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قَالَ: «بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَحْيَا وَأَمُوتُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1458. Huzejfa i Ebu Zerr, radijallahu anhuma, kazuju: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, legao u postelju, izgovorio bi: 'Bismikallāhumme ahjā ve emūt! - Allahu moj, s imenom Tvojim živim i s imenom Tvojim umirem!'" Hadis bilježi Buhari, 6408.

١٤٥٩ - وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ وَلِفَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: «إِذَا أَوَيْتُمَا إِلَى فِرَاشِكُمَا، أَوْ إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا، فَكَبِّرَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَسَبِّحَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَاحْمَدَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «التَّسْبِيحُ أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ»، وَفِي رِوَايَةٍ: «التَّكْبِيرُ أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1459. Alija, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njemu i Fatimi, radijallahu anhuma, rekao sljedeće: "Kada legnete u postelju – ili je rekao: kada odete na počinak[1] – trideset tri puta izgovorite 'Allahu ekber', trideset tri puta 'subhanallah' i trideset tri puta 'elhamdulillah'." Muttefekun alejhi: Buhari, 3705, i Muslim, 2727.

U drugoj se verziji navodi: "...trideset četiri puta izgovorite 'subhanallah'", a u trećoj verziji: "...trideset četiri puta izgovorite 'Allahu ekber'."

١٤٦٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَوَى أَحَدُكُمْ إِلَى فِرَاشِهِ، فَلْيَنْفُضْ فِرَاشَهُ بِدَاخِلَةِ إِزَارِهِ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي مَا خَلَفَهُ عَلَيْهِ، ثُمَّ يَقُولُ: بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي، وَبِكَ أَرْفَعُهُ، إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا، وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1460. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas htjedne leći u postelju, neka je otrese krajem svoje odjeće, jer on ne zna šta je poslije njega u postelju ušlo, a zatim neka izgovori: 'Bismike Rabbī veda'tu dženbī ve bike erfeuh! In emsekte nefsī ferhamhā, ve in erseltehā fahfazhā bimā tahfezu bihī ibādekes-sālihīn! – Gospodaru moj, s imenom Tvojim liježem i ustajem. Ako mi dušu uzmeš, smiluj joj se, a ako mi je vratiš, sačuvaj je[2] onako kako čuvaš Svoje dobre robove.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6320, i Muslim, 2714.

١٤٦١ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ نَفَثَ فِي يَدَيْهِ، وَقَرَأَ بِالْمُعَوِّذَاتِ وَمَسَحَ بِهِمَا جَسَدَهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُمَا: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ ثُمَّ نَفَثَ فِيهِمَا فَقَرَأَ فِيهِمَا: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ، وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ، ثُمَّ مَسَحَ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ، يَبْدَأُ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ وَوَجْهِهِ، وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ، يَفْعَلُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1461. Aiša, radijallahu anha, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon lijeganja u postelju, puhnuo u šake i proučio sure el-muavvizat[3], a potom bi šakama potrao tijelo. Muttefekun alejhi: Buhari 6319, i Muslim, 2192.

U drugoj verziji navodi se da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svake noći, nakon što bi legao u postelju, spojio svoje šake i u njih puhnuo

1. Ovdje se radi o nedoumici Sulejmana b. Harba, jednog od prenosilaca hadisa.

2. Čuvaj je od grijeha i svih vidova nepokornosti Tebi, ali i od svih vrsta nevolja, nedaća i iskušenja na dunjaluku. Vidjeti: Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, 7/266.

3. Sure el-muavvizat jesu sure El-Ihlas, El-Felek i En-Nas.

te proučio sure Kul huvallahu ehad, Kul euzu bi Rabbil-felek i Kul euzu bi Rabbin-nas, a zatim bi šakama potrao što više tijela, počevši od glave, lica i prednjeg dijela tijela. To bi ponovio tri puta." Muttefekun alejhi: Buhari, 4729, i Muslim, 2192.

Izraz "puhnuo" koji se koristi u hadisu, označava blago pljuckanje, ali bez izbacivanja pljuvačke iz usta.

١٤٦٢ - وَعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْ وُضُوءَكَ لِلصَّلَاةِ، ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الْأَيْمَنِ، وَقُلْ: اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَى مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ، فَإِنْ مِتَّ، مِتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ، وَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَقُولُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1462. Bera b. Azib, radijallahu anhuma, pripovijeda da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada budeš htio leći u postelju, uzmi abdest onako kao što ga uzimaš za namaz, a potom lezi na desnu stranu i izgovori: 'Allāhumme eslemtu nefsī ilejke, ve fevvadtu emrī ilejke, ve eldže'tu zahrī ilejke, ragbeten ve rehbeten ilejke, lā meldžee ve lā mendžā minke illā ilejk! Āmentu bi Kitābikel-lezī enzelte ve bi nebijjikel-lezī erselt! – Allahu moj, Tebi sam predao dušu svoju, Tebi sam prepustio svako svoje stanje, i svoja sam leđa, u potrazi za čvrstim osloncem, Tebi sklonio, a sve iz želje za Tvojim zadovoljstvom i iz straha od Tvoje kazne! Nema skloništa niti spasonosnog pribježišta pred Tobom osim kod Tebe. Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio, i u Tvoga Vjerovjesnika, kojeg si poslao!' – pa ako umreš tu noć, umro si u fitri – prirodnoj vjeri. Neka ti te riječi budu zadnje što si te noći izgovorio." Muttefekun alejhi: Buhari, 7488, i Muslim, 2710.

١٤٦٣ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا، وَكَفَانَا وَآوَانَا، فَكَمْ مِمَّنْ لَا كَافِيَ لَهُ وَلَا مُؤْوِيَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1463. Enes, radijallahu anhu, prenosi da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi legao u svoju postelju, kazao: "El-hamdu lillāhil-lezī at'amenā ve sekānā, ve kefānā ve āvānā, fe kem mimmen lā kāfije lehū ve lā mu'vī! – Hvala Allahu, koji nas je nahranio i napojio, koji nas je u zaštitu stavio i koji nam je utočište obezbijedio, a koliko li je samo onih koji nemaju zaštitnika niti onoga kome bi pribjegli!" Hadis bilježi Muslim, 2715.

١٤٦٤ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْقُدَ، وَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى تَحْتَ خَدِّهِ، ثُمَّ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

وَرَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ مِنْ رِوَايَةِ حَفْصَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، وَفِيهِ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

1464. Huzejfa, radijallahu anhu, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi želio leći, desnu ruku stavio ispod desnog obraza, a zatim bi izgovorio: "Allāhumme kinī azābeke jevme teb'asu ibādek! – Allahu moj, zaštiti me od Svoje kazne na Dan kada proživiš Svoje robove!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3398, koji kaže da je hasen-sahih.

Ovaj hadis bilježi i Ebu Davud, 5045, od Hafse, radijallahu anha, s tim da se u njemu navodi da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ove riječi izgovorio tri puta.

16. POGLAVLJE

O DOVAMA

Uzvišeni Allah kaže:

وَقَالَ رَبُّكُمُ ٱدْعُونِىٓ أَسْتَجِبْ لَكُمْ ... ﴿٦٠﴾

Gospodar vaš rekao je: "Zovite Me i Ja ću vam se odazvati!..." (El-Mu'-min, 60)

ٱدْعُوا۟ رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾

Molite se ponizno i u sebi Gospodaru svome, ne voli On one koji granice prekoračuju. (El-A'raf, 55)

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ ٱلدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ... ﴿١٨٦﴾

A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli... (El-Bekara, 186)

أَمَّن يُجِيبُ ٱلْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ ٱلسُّوٓءَ ... ﴿٦٢﴾

Onaj koji se nevoljniku, kada Mu se obrati, odaziva, i koji zlo otklanja... (En-Neml, 62)

❧ 250. *Vrijednost dove*

١٤٦٥ - وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1465. Nu'man b. Bešir, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dova je ibadet." Hadis bilježe Ebu Davud, 1479, i Tirmizi, 3247, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٦٦ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَحِبُّ الْجَوَامِعَ مِنَ الدُّعَاءِ، وَيَدَعُ مَا سِوَى ذَلِكَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ جَيِّدٍ.

1466. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio jezgrovite dove, a ostale je izbjegavao.[1] Hadis bilježi Ebu Davud, 1482, sa dobrim lancem prenosilaca.

١٤٦٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

زَادَ مُسْلِمٌ فِي رِوَايَتِهِ، قَالَ: وَكَانَ أَنَسٌ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ بِدَعْوَةٍ دَعَا بِهَا، وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ بِدُعَاءٍ دَعَا بِهَا فِيهِ.

1467. Enes, radijallahu anhu, pripovijeda: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, najčešće je učio ovu dovu: 'Allāhumme ātinā fid-dun'jā haseneten ve fil-āhireti haseneten, ve kinā azāben-nār! – Allahu moj, podari nam dobro na ovom i na budućem svijetu, i sačuvaj nas patnje u Vatri!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6389, i Muslim, 2690.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se dodatak: "Kada bi god upućivao dove Allahu, Enes bi učio i ovu dovu."

١٤٦٨ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى، وَالتُّقَى، وَالْعَفَافَ، وَالْغِنَى». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1468. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Allāhumme innī es'elukel-hudā vet-tukā vel-afāfe vel-ginā! – Allahu moj, molim Te da mi podariš uputu, istinsku bogobojaznost, čednost i neovisnost od Tvojih robova!" Hadis bilježi Muslim, 2721.

١٤٦٩ - وَعَنْ طَارِقِ بْنِ أَشْيَمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ الرَّجُلُ إِذَا أَسْلَمَ عَلَّمَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَاةَ، ثُمَّ أَمَرَهُ أَنْ يَدْعُوَ بِهَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَعَافِنِي، وَارْزُقْنِي». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ عَنْ طَارِقٍ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَتَاهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ أَقُولُ حِينَ أَسْأَلُ رَبِّي؟ قَالَ: «قُلْ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَعَافِنِي، وَارْزُقْنِي، فَإِنَّ هَؤُلَاءِ تَجْمَعُ لَكَ دُنْيَاكَ وَآخِرَتَكَ».

1469. Tarik b. Ešjem, radijallahu anhu, pripovijeda: "Kada bi neko primio islam, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio bi ga namazu, a potom bi mu naredio da prouči sljedeću dovu: 'Allāhummagfir lī, verhamnī, vehdinī, ve āfinī, verzuknī! – Allahu moj, oprosti mi, smiluj mi se, uputi me, sačuvaj me[2], opskrbi me!'" Hadis bilježi Muslim, 2697.

1. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je dove koje su iskazane jednostavnim, ali sadržajnim riječima, a nije volio da se dove uče kićenim riječima, usiljeno, da su bespotrebno duge i da se po svaku cijenu rimuju – općenito, treba izbjegavati sve one dove kojima nije osnovni cilj iskreno zamoliti Allaha, već se više pažnje posvećuje samoj formi dove nego njenom značenju.

2. Sačuvaj me od svakog zla i na dunjaluku i na ahiretu.

U drugoj verziji Tarik b. Ešjem, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je nekom čovjeku, koji ga je upitao: "Allahov Poslaniče, šta da izgovorim kada tražim nešto od svoga Gospodara?", odgovorio: "Izgovori: 'Allāhummagfir lī, verhamnī, ve āfinī, verzuknī! - Allahu moj, oprosti mi, smiluj mi se, sačuvaj me, opskrbi me!' Ovim ćeš riječima obuhvatiti dobro i ovoga i budućeg svijeta."

١٤٧٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ مُصَرِّفَ الْقُلُوبِ صَرِّفْ قُلُوبَنَا عَلَى طَاعَتِكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1470. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allāhumme musarrifel-kulūbi sarrif kulūbenā alā tāatik! - Allahu moj, Ti si Onaj koji upravlja srcima, pa usmjeri naša srca ka pokornosti Tebi!" Hadis bilježi Muslim, 2654.

١٤٧١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ، وَدَرَكِ الشَّقَاءِ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: قَالَ سُفْيَانُ: أَشُكُّ أَنِّي زِدْتُ وَاحِدَةً مِنْهَا.

1471. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Utječite se Allahu od neizdržive nevolje, od nesnošljive nesreće, od zle sudbine i likovanja neprijatelja."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 6616, i Muslim, 2707.

U jednoj verziji navodi se da je Sufjan, jedan od prenosilaca hadisa, kazao: "Postoji mogućnost da sam jedno od spomenutog dodao."

١٤٧٢ - وَعَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي، وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَاجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1472. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allāhumme aslih lī dīnil-lezī huve ismetu emrī, ve aslih lī dun'jājel-letī fīhā meāšī, ve aslih lī āhiretil-letī fīhā meādī, vedž'alil-hajāte zijādeten lī fī kulli hajrin, vedž'alil-mevte rāhaten lī min kulli šerr! - Allahu moj, osnaži moju vjeru na koju se u svemu oslanjam, olakšaj mi boravak na ovom svijetu na kojem dane provodim i podari mi lijep doček na budućem svijetu kojem ću se neminovno vratiti! Učini da život proživim u činjenju svake vrste dobra, a smrt mi učini spasom od svakog zla!" Hadis bilježi Muslim, 2720.

1. Ta dova na arapskom jeziku glasi: "Allāhumme innī eūzu bike min džehdil-belāi, ve derekiš-šekāi, ve sūil-kadāi, ve šemātetil-a'dā."

١٤٧٣ - وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قُلْ: اللَّهُمَّ اهْدِنِي، وَسَدِّدْنِي».
وَفِي رِوَايَةٍ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى، وَالسَّدَادَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1473. Alija, radijallahu anhu, prenosi da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Reci: 'Allāhummehdinī, ve seddidnī! - Allahu moj, uputi me i na Pravome putu učvrsti!'"

U drugoj verziji navodi se da je rekao: "Allāhumme innī es'elukel-hudā ves-sedād! - Allahu moj, molim Te za uputu i ustrajnost na Pravome putu!" Hadis bilježi Muslim, 2725.

١٤٧٤ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ وَالْبُخْلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ».
وَفِي رِوَايَةٍ: «وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1474. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio ovu dovu: "Allāhumme innī eūzu bike minel-adžzi vel--keseli vel-džubni vel-heremi vel-buhli, ve eūzu bike min azābil-kabri, ve eūzu bike min fitnetil-mahjā vel-memāt! - Allahu moj, utječem Ti se od nemoći i lijenosti, od kukavičluka i duboke starosti i od škrtosti, i utječem Ti se od patnje u kaburu, i utječem Ti se od iskušenja života i smrti." Hadis bilježi Muslim, 2706.

U drugoj verziji navodi se dodatak: "ve daleid-dejni ve galebetir-ridžāl! - i od toga da me dug optereti i da me ljudi nadvladaju!"

١٤٧٥ - وَعَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلِّمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلَاتِي، قَالَ: «قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ، وَارْحَمْنِي، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.
وَفِي رِوَايَةٍ: «وَفِي بَيْتِي» وَرُوِيَ: «ظُلْمًا كَثِيرًا» وَرُوِيَ «كَبِيرًا» بِالثَّاءِ الْمُثَلَّثَةِ وَبِالْبَاءِ الْمُوَحَّدَةِ، فَيَنْبَغِي أَنْ يُجْمَعَ بَيْنَهُمَا، فَيُقَالُ: كَثِيرًا كَبِيرًا.

1475. Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, pripovijeda: "Rekao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Poduči me dovi koju ću učiti u namazu!', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mi: 'Izgovori: Allāhumme innī zalemtu nefsī zulmen kesīren, ve lā jagfiruz-zunūbe illā ente, fagfir lī magfireten min indike, verhamnī, inneke entel-Gafūrur-Rahīm! - Allahu moj, zaista sam prema sebi mnogo nepravde učinio, a grijehe ne oprašta niko osim Tebe, pa oprosti mi Svojim oprostom i smiluj mi se, Ti si uistinu Onaj koji prašta i koji je milostiv!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6326, i Muslim, 2705.

U jednoj verziji navodi se da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao: "(Poduči me dovi) koju ću učiti u namazu i u svojoj kući..." Također je rekao: "...zulmen kebīren – ja sam zaista sebi veliku nepravdu učinio", pa zato treba u dovi kazati i jedno i drugo, tj. "zulmen kesīren kebīren! – Ja sam zaista sebi mnogu i veliku nepravdu učinio...!"[1]

١٤٧٦ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي، وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي جِدِّي وَهَزْلِي، وَخَطَئِي وَعَمْدِي، وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ، وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1476. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio ovu dovu:

"Allāhummagfir lī hatīetī, ve džehlī, ve israfī fī emrī, ve mā ente a'lemu bihī minnī. Allāhummagfir lī džiddī ve hezlī, ve hataī ve amdī, ve kullu zālike indī. Allāhummagfir lī mā kaddemtu ve mā ehhartu, ve mā esrertu ve mā a'lentu, ve mā ente a'lemu bihī minnī. Entel-Mukaddimu ve entel--Muehhiru ve ente alā kulli šej'in kadīr!

Allahu moj, oprosti mi moje grijehe, i moje neznanje, i moju neumjerenost u svim mojim postupcima, i sve drugo što Ti znaš i bolje od mene! Allahu moj, oprosti mi ono što sam učinio i u zbilji i u šali, i nenamjerno i namjerno, a sve to kod mene postoji! Allahu moj, oprosti mi što sam učinio u prošlosti i ono što ću učiniti u budućnosti, i ono što sam učinio u tajnosti i ono što sam učinio javno, i sve ono u čemu sam pretjerao i ono što Ti znaš i bolje od mene! Ti si Onaj koji unapređuje i Onaj koji unazađuje, i Ti si svemoćan!" Muttefekun alejhi: Buhari, 6398, i Muslim, 2719.

١٤٧٧ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ فِي دُعَائِهِ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ وَمِنْ شَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1477. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u dovi učio: "Allāhumme innī eūzu bike min šerri mā amiltu

1. U jednoj verziji ove predaje navodi se da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao da uči: "Allāhumme innī zalemtu nefsī *zulmen kesīren* – Allahu moj, ja sam zaista sebi *mnogo nepravde* učinio", dok se u drugoj kaže: "Allāhumme innī zalemtu nefsī *zulmen kebīren* – Allahu moj, ja sam zaista sebi *veliku nepravdu* učinio". Zbog toga je imam Nevevi predložio da se prilikom učenja ove dove izgovore obje riječi i tako obuhvate obje njene verzije.

ve šerri mā lem a'mel! - Allahu moj, utječem Ti se od zla onoga što sam uradio i zla onoga što nisam uradio!"[1] Hadis bilježi Muslim, 2716.

١٤٧٨ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ مِنْ دُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ، وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ، وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ، وَجَمِيعِ سَخَطِكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1478. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, između ostalih, učio i ovu dovu: "Allāhumme innī eūzu bike min zevāli ni'metike, ve tehavvuli āfijetike, ve fudžāeti nikmetike ve džemīi sehatik! - Allahu moj, utječem Ti se od nestanka Tvojih blagodati, i od toga da mi uskratiš zdravlje koje si mi podario, i od Tvoje iznenadne kazne, i od svakog oblika Tvoje srdžbe!" Hadis bilježi Muslim, 2739.

١٤٧٩ - وَعَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ، اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا، وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا، أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1479. Zejd b. Erkam, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio:

"Allāhumme innī eūzu bike minel-adžzi vel-keseli, vel-buhli vel-heremi, ve azābil-kabr! Allāhumme āti nefsī takvāhā, ve zekkihā ente hajru men zekkāhā, ente velijjuhā ve mevlāhā! Allāhumme innī eūzu bike min ilmin lā jenfeu, ve min kalbin lā jahšeu, ve min nefsin lā tešbeu, ve min da'vetin lā justedžābu lehā!

Allahu moj, utječem Ti se od nemoći i lijenosti, od škrtosti i duboke starosti, i od patnje u kaburu! Allahu moj, Ti mojoj duši podari bogobojaznost i očisti je, jer niko je osim Tebe očistiti ne može! Ti si Onaj koji se o njoj brine i Ti si njen zaštitnik! Allahu moj, utječem Ti se od znanja koje ne koristi, i od srca koje nije bogobojazno, i od duše koja se ne može zasititi i od dove koja se neće primiti!" Hadis bilježi Muslim, 2722.

١٤٨٠ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ، وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ، وَمَا أَعْلَنْتُ، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ، وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ».

زَادَ بَعْضُ الرُّوَاةِ: «وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Riječi: "i zla onoga što nisam uradio", odnose se na djela koja bi čovjek, usljed okolnosti u koje je zapao, vlastite slabosti ili već formirane ružne navike, mogao u bližoj ili daljoj budućnosti počiniti.

1480. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:

"Allāhumme leke eslemtu, ve bike āmentu, ve alejke tevekkeltu, ve ilejke enebtu, ve bike hasamtu, ve ilejke hākemtu, fagfir lī mā kaddemtu, ve mā ehhartu, ve mā esrertu, ve mā a'lentu, entel-Mukaddimu, ve entel-Muehhiru, lā ilāhe illā ent!

Allahu moj, Tebi se pokoravam i u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam i Tebi se smjerno obraćam, i u Tvoje se ime sporim[1] i samo Tebe za sudiju uzimam. Oprosti mi što sam učinio u prošlosti i ono što ću učiniti u budućnosti, i ono što sam učinio u tajnosti i ono što sam učinio javno. Ti si Onaj koji unapređuje i Onaj koji unazađuje, nema boga osim Tebe!" Muttefekun alejhi: Buhari, 1120, i Muslim, 769.

Neki prenosioci ovog hadisa još su na kraju predaje dodali: "Ve lā havle ve lā kuvvete illā billāh! - Nema moći niti snage osim kod Allaha!"

١٤٨١ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو بِهَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ، وَعَذَابِ النَّارِ، وَمِنْ شَرِّ الْغِنَى وَالْفَقْرِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ، وَهَذَا لَفْظُ أَبِي دَاوُدَ.

1481. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upućivao sljedeću dovu: "Allāhumme innī eūzu bike min fitnetin-nāri, ve azābin-nāri, ve min šerril-ginā vel-fakr! - Allahu moj, utječem Ti se od iskušenja u Vatri, i od patnje u Vatri, i od zla bogatstva i od zla siromaštva!"[2] Hadis bilježe Ebu Davud, 1543, i Tirmizi, 3495, koji kaže da je hasen-sahih. Ovo je Ebu Davudova verzija.

١٤٨٢ - وَعَنْ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ عَنْ عَمِّهِ، وَهُوَ قُطْبَةُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ مُنْكَرَاتِ الْأَخْلَاقِ، وَالْأَعْمَالِ، وَالْأَهْوَاءِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1482. Zijad b. Ilaka prenosi od svoga amidže Kutbe b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Allāhumme innī eūzu bike min munkerātil-ahlāki vel-a'māli vel-ehvā! - Allahu moj,

1. Raspravljam se navodeći čvrste i autentične argumente kako bih zastupao istinu i suprotstavio se onima koji šire zabludu i nevjerstvo i u njih pozivaju.

2. Riječi: "zla bogatstva", znače: utječem Ti se od oholosti i uzdizanja nad drugima zbog dobrog imovinskog stanja, i od haram zarade, kao i od trošenja zarade u griješenje i nepokornost, a riječi: "od zla siromaštva", znače: utječem Ti se od zavisti prema bogatašima, i od poniženja moljakanja i prošenja od ljudi, i od nezadovoljstva zbog oskudice kojom sam iskušan.

utječem Ti se od lošeg ahlaka[1] i loših djela i od strasti!" Hadis bilježi Tirmizi, 3591, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٨٣ - وَعَنْ شَكَلِ بْنِ حُمَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي دُعَاءً. قَالَ: «قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِي، وَمِنْ شَرِّ بَصَرِي، وَمِنْ شَرِّ لِسَانِي، وَمِنْ شَرِّ قَلْبِي، وَمِنْ شَرِّ مَنِيِّي». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1483. Šekel b. Humejd, radijallahu anhu, kazuje: "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, podući me nekoj dovi!', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mi: 'Reci: Allāhumme innī eūzu bike min šerri sem'ī, ve min šerri besarī, ve min šerri lisānī, ve min šerri kalbī, ve min šerri menijjī! - Allahu moj, utječem Ti se od zla moga vida, od zla moga sluha, od zla moga jezika, od zla moga srca i od zla moga sjemena[2]!'" Hadis bilježe Ebu Davud, 1551, i Tirmizi, 3492, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٨٤ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ، وَالْجُنُونِ، وَالْجُذَامِ، وَسَيِّءِ الْأَسْقَامِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1484. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio: "Allāhumme innī eūzu bike minel-beresi, vel-džunūni, vel-džuzāmi, ve sejjiil-eskām! - Allahu moj, utječem Ti se od beresa[3], i od ludila, i od gube, i od teških bolesti." Hadis bilježi Ebu Davud, 1554, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٤٨٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُوعِ، فَإِنَّهُ بِئْسَ الضَّجِيعُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخِيَانَةِ، فَإِنَّهَا بِئْسَتِ الْبِطَانَةُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1485. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio sljedeću dovu: "Allāhumme innī eūzu bike minel-džūi, fe innehū bi'sed-dadžīu, ve eūzu bike minel-hijāneti, fe innehā bi'setil-bitāneh! - Allahu moj, utječem Ti se od gladi jer ona je uistinu

1. Arapska riječ *ahlak* kod nas se najčešće prevodi kao moral, ćud, narav, priroda, karakter i slično.

2. Sačuvaj me od zla u koje me može odvesti moj spolni organ pa da zbog nekontolirane pohote i strasti počinim blud.

3. *Beres* se kod nas najčešće prevodi kao lepra, međutim, ovaj se izraz odnosi na bolest koja je u stručnoj literaturi poznata kao vitiligo ili leukodermija, a to je stanje koje uzrokuje depigmentaciju na dijelovima kože. Oboljeli imaju manje ili veće bijele pjege po tijelu, a najistaknutije su na licu, rukama i zglobovima. Depigmentacija se često javlja oko tjelesnih otvora, poput usta, očiju, nozdrva, genitalija i pupka. Pacijenti su stigmatizirani svojim stanjem i zbog toga vrlo često zapadaju u depresiju ili slične poremećaje raspoloženja.

loš drug[1], i utječem Ti se od pronevjere[2], jer ona je zaista loša pratilja!" Hadis bilježi Ebu Davud, 1547, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٤٨٦ - وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ مُكَاتَبًا جَاءَهُ فَقَالَ: إِنِّي عَجَزْتُ عَنْ كِتَابَتِي، فَأَعِنِّي. قَالَ: أَلَا أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ عَلَّمَنِيهِنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ كَانَ عَلَيْكَ مِثْلُ جَبَلٍ دَيْنًا أَدَّاهُ اللَّهُ عَنْكَ؟ قُلْ: «اللَّهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ، وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1486. Alija, radijallahu anhu, pripovijeda da mu je došao neki rob koji se postepeno otkupljivao iz ropstva i rekao: "Ja više nisam u stanju da izmirujem dug, pa mi pomozi!", a Alija mu reče: "Hoćeš li da te podučim riječima kojima je mene podučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uz koje, kada bi tvoj dug bio poput brda, Allah bi ti ga izmirio? Reci: 'Allāhummekfinī bi halālike an harāmike, ve agninī bi fadlike ammen sivāk! – Allahu moj, molim Te da mi ono što si učinio dozvoljenim bude dovoljno kako bih se time sačuvao onoga što si zabranio i molim Te da me Svojom dobrotom učiniš neovisnim od bilo koga drugog osim od Tebe!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3563, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٨٧ - وَعَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَّمَ أَبَاهُ حُصَيْنًا كَلِمَتَيْنِ يَدْعُو بِهِمَا: «اللَّهُمَّ أَلْهِمْنِي رُشْدِي، وَأَعِذْنِي مِنْ شَرِّ نَفْسِي». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1487. Imran b. Husajn, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, njegovog oca Husajna podučio kratkoj dovi koju je on učio, a koja glasi: "Allāhumme elhimnī rušdī, ve eiznī min šerri nefsī! – Allahu moj, nadahni me istinskom razboritošću[3] i zaštiti me od zla moje duše!" Hadis bilježi Tirmizi, 3483, koji kaže da je hasen.[4]

١٤٨٨ - وَعَنْ أَبِي الْفَضْلِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي شَيْئًا أَسْأَلُهُ اللَّهَ تَعَالَى. قَالَ: «سَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ». فَمَكَثْتُ أَيَّامًا، ثُمَّ جِئْتُ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي شَيْئًا أَسْأَلُهُ اللَّهَ تَعَالَى. قَالَ لِي: «يَا عَبَّاسُ، يَا عَمَّ رَسُولِ اللَّهِ، سَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1. Glad slabi tijelo i um vjernika te ga odvraća od ibadeta i izvršavanja islamskih dužnosti, pa ju je zato Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao lošim drugom.

2. Misli se na svaku vrstu pronevjere emaneta, bez obzira na to da li se radi o emanetu prema Allahu ili prema ljudima. Emanet prema Allahu ogleda se u robovanju samo Njemu, izvršavanju svih farzova i izbjegavanju svih harama, a emanet prema ljudima podrazumijeva držanje dogovora, istinoljubivost, lijepo ponašanje itd.

3. U hadisu je upotrijebljena riječ *rušd*, što označava istinsku razboritost, a to je prije svega spoznaja Allaha i upućenost u činjenje svih vrsta dobročinstva i dobrih djela.

4. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daiful-džami es-sagir ve zijadetuh*, 4098.

1488. Ebu Fadl Abbas b. Abdulmuttalib, radijallahu anhu, pripovijeda: "Rekao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, poduči me nekoj dovi kojom ću moliti Allaha!', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Od Allaha tražite spasenje!'[1] Nakon nekoliko dana opet sam otišao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, poduči me nekoj dovi kojom ću moliti Allaha!', a on mi odgovori: 'O Abbase, o amidžo Allahovog Poslanika! Allaha molite za spasenje na dunjaluku i ahiretu!'"[2] Hadis bilježi Tirmizi, 3514, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٨٩ - وَعَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، قَالَ: قُلْتُ لِأُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ، مَا كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ عِنْدَكِ؟ قَالَتْ: كَانَ أَكْثَرُ دُعَائِهِ: «يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1489. Šehr b. Havšeb upitao je Ummu Selemu, radijallahu anha: "Majko pravovjernih, koju je dovu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, najčešće učio kada je bio kod tebe?", a ona odgovori: "Najčešće je učio: 'Allāhumme jā mukallibel-kulūbi sebbit kalbī alā dīnik! – Allahu moj, Ti si Onaj koji okrećeš srca, pa učvrsti moje srce u Svojoj vjeri!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3522, koji kaže da je hasen.

١٤٩٠ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَانَ مِنْ دُعَاءِ دَاوُدَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُبَّكَ، وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ، وَالْعَمَلَ الَّذِي يُبَلِّغُنِي حُبَّكَ، اللَّهُمَّ اجْعَلْ حُبَّكَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي، وَأَهْلِي، وَمِنَ الْمَاءِ الْبَارِدِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1490. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedna od dova koju je učio poslanik Davud, alejhis-selam, bila je: 'Allāhumme innī es'eluke hubbeke ve hubbe men juhibbuke vel-amelel-lezī jubelligunī hubbek. Allāhummedž'al hubbeke ehabbe ilejje min nefsī, ve ehlī, ve minel-māil-bārid! – Allahu moj, molim Te za Tvoju ljubav, za ljubav onoga ko Tebe voli i za svako djelo koje će me dovesti do Tvoje ljubavi! Allahu moj, podari da mi Tvoja ljubav bude draža od mene samog, od moje porodice i od hladne vode!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3556, koji kaže da je hasen.[3]

1. Riječ *el-afijeh*, koja je upotrijebljena u hadisu, ima veoma široko značenje, pa se može prevesti kao zdravlje, blagostanje, spasenje, oprost.

2. Ova dova na arapskom jeziku glasila bi: "Allāhumme innī es'elukel-āfijete fid-dun'jā vel-āhireh! – Allahu moj, molim Te za spasenje na dunjaluku i na ahiretu!"

3. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 417.

١٤٩١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلِظُّوا بِيَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

وَرَوَاهُ النَّسَائِيُّ مِنْ رِوَايَةِ رَبِيعَةَ بْنِ عَامِرٍ الصَّحَابِيِّ. قَالَ الْحَاكِمُ: حَدِيثٌ صَحِيحُ الْإِسْنَادِ.

1491. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ustrajno i često izgovarajte riječi: 'Jā Zel-dželāli vel-ikrām! - O Veličanstveni i Plemeniti!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3525.

Isti hadis bilježi i Nesai, *Es-Sunenul-kubra*, 7/148, 7669, ali od ashaba Rebie b. Amira, radijallahu anhu. Hakim, 1/676, 1837, ocijenio je hadis vjerodostojnim.

١٤٩٢ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِدُعَاءٍ كَثِيرٍ، لَمْ نَحْفَظْ مِنْهُ شَيْئًا، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ دَعَوْتَ بِدُعَاءٍ كَثِيرٍ لَمْ نَحْفَظْ مِنْهُ شَيْئًا، فَقَالَ: «أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يَجْمَعُ ذَلِكَ كُلَّهُ؟ تَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَ مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَنْتَ الْمُسْتَعَانُ، وَعَلَيْكَ الْبَلَاغُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1492. Ebu Umama, radijallahu anhu, pripovijeda: "Jednom prilikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je mnogo dova od kojih nijednu nismo uspjeli zapamtiti, pa smo rekli: 'Allahov Poslaniče, proučio si mnogo dova i nijednu nismo uspjeli zapamtiti!', a on reče: 'Hoćete li da vas uputim na dovu u kojoj je sadržano sve ono što sam proučio? Izgovarajte:

'Allāhumme innī es'eluke min hajri mā seeleke minhu nebijjuke Muhammedun, sallallāhu alejhi ve selleme, ve eūzu bike min šerri mesteāze minhu nebijjuke Muhammedun, sallallāhu alejhi ve selleme, ve entel-Musteānu, ve alejkel-belāgu, ve lā havle ve lā kuvvete illā billāh!

Allahu moj, molim Te za dobro za koje Te molio i Tvoj vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a utječem Ti se od zla od kojeg Ti se utjecao Tvoj vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem! Ti si Onaj od kojeg se pomoć traži i samo se preko Tebe do cilja dolazi[1]! Nema moći niti snage osim Allahove!'" Hadis bilježi Tirmizi, 3521, koji kaže da je hasen.

١٤٩٣ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ مِنْ دُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ، وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ، وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ، وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ، وَالْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ، وَالنَّجَاةَ مِنَ النَّارِ». رَوَاهُ الْحَاكِمُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

1. Pod dolaskom do cilja aludira se na uspjeh i na dunjaluku i na ahiretu.

1493. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Jedna od dova koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio bila je i sljedeća: "Allāhumme innī es'eluke mūdžibāti rahmetike, ve azāime magfiretike, ves-selāmete min kulli ismin, vel-ganīmete min kulli birrin, vel-fevze bil-dženneti ven-nedžāte minen-nār! - Allahu moj, molim Te za sve ono čime se postiže Tvoja milost i zaslužuje Tvoj oprost! Molim Te za spas od svakog grijeha i da se domognem nagrade za svako dobročinstvo! Molim Te za Džennet i za spasenje od Vatre!" Hadis bilježi Hakim, 1/706, 1925, koji kaže da odgovara kriterijima imama Muslima.[1]

251. *Vrijednost dove koja se uči za odsutnog*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعۡدِهِمۡ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغۡفِرۡ لَنَا وَلِإِخۡوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلۡإِيمَٰنِ ...﴾ (١٠)

Oni koji poslije njih dolaze, govore: "Gospodaru naš, oprosti nama i našoj braći koja su nas u vjeri pretekla..." (El-Hašr, 10)

﴿... وَٱسۡتَغۡفِرۡ لِذَنۢبِكَ وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ ...﴾ (١٩)

...i traži oprosta za svoje grijehe i za vjernike i vjernice... (Muhammed, 19)

﴿رَبَّنَا ٱغۡفِرۡ لِي وَلِوَٰلِدَيَّ وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ يَوۡمَ يَقُومُ ٱلۡحِسَابُ﴾ (٤١)

(Ibrahim reče:) "Gospodaru naš, oprosti meni, i roditeljima mojim, i svim vjernicima, na Dan kada se bude polagao račun!" (Ibrahim, 41)

١٤٩٤ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَدْعُو لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ إِلَّا قَالَ الْمَلَكُ: وَلَكَ بِمِثْلٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1494. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Kada god musliman bude potajno upućivao dovu za svoga brata muslimana, melek svaki put kaže: 'I tebi isto tako!'"[2] Hadis bilježi Muslim, 2732.

١٤٩٥ - وعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: «دَعْوَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ مُسْتَجَابَةٌ، عِنْدَ رَأْسِهِ مَلَكٌ مُوَكَّلٌ كُلَّمَا دَعَا لِأَخِيهِ بِخَيْرٍ قَالَ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِهِ: آمِينَ، وَلَكَ بِمِثْلٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 418.

2. Riječ "potajno" znači: u njegovom odsustvu, ali i da ga prilikom učenja dove ne čuje i ne sazna za dovu ni taj čovjek, niti bilo ko drugi, pa makar bili i prisutni.

1495. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah prima dovu koju Mu čovjek kriomice uputi za svoga brata muslimana. Kod njegove glave nalazi se melek koji je zadužen da svaki put, kada čovjek zamoli za dobro svome bratu, kaže: 'Amin! – Bože uslišaj!, a i tebi isto tako.'" Hadis bilježi Muslim, 2733.

❧ 252. *Razna pitanja o učenju dove*

١٤٩٦ - عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ، فَقَالَ لِفَاعِلِهِ: جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا، فَقَدْ أَبْلَغَ فِي الثَّنَاءِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1496. Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada onaj kojem je učinjeno dobročinstvo svome dobročinitelju kaže: 'Džezākallāhu hajren! – Allah te nagradio dobrim!', uzvratio mu je na najpotpuniji način."[1] Hadis bilježi Tirmizi, 2035, koji kaže da je hasen-sahih.

١٤٩٧ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ، وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ، وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ، لَا تُوَافِقُوا مِنَ اللَّهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءً، فَيَسْتَجِيبَ لَكُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1497. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte učiti dovu protiv sebe, niti protiv svoje djece, niti protiv svojih sluga, jer može se desiti da zamolite Allaha u trenutku u kojem će se On, ukoliko od Njega nešto bude zatraženo, i odazvati." Hadis bilježi Muslim, 3009.

١٤٩٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1498. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek je najbliži svome Gospodaru kada Mu čini sedždu, pa tada što više upućujte dove." Hadis bilježi Muslim, 482.

١٤٩٩ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ: يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ رَبِّي، فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ، أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ، مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ». قِيلَ: يَا رَسُولَ

1. Tim riječima ovaj je čovjek iskazao svoju nemoć da dobročinitelju istinski zahvali, pa je zamolio Uzvišenog Allaha da ga nagradi svakim dobrom.

اللَّهِ مَا الْاِسْتِعْجَالُ؟ قَالَ: «يَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ، وَقَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ أَرَ يَسْتَجِيبُ لِي، فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذَلِكَ، وَيَدَعُ الدُّعَاءَ».

1499. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah će primati vaše dove sve dok ne budete požurivali govoreći: 'Molio sam svoga Gospodara, ali mi dova nije primljena.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6340, i Muslim, 2735.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Vjerniku će dove biti uslišavane sve dok ne bude molio za grijeh, ili prekidanje rodbinskih veza, i ukoliko ne bude požurivao." Neko upita: "Allahov Poslaniče, a šta je požurivanje?", a on odgovori: "To je da neko kaže: 'Molio sam i molio, ali mi se dova nije primila!' Tada on malaksa i klone, i prestane učiti dovu."

١٥٠٠ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ؟ قَالَ: «جَوْفَ اللَّيْلِ الْآخِرِ، وَدُبُرَ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوبَاتِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1500. Ebu Umama, radijallahu anhu, pripovijeda da je neko upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Koja će dova najprije biti uslišana?", a on odgovori: "Dova u zadnjoj trećini noći[1] i dova nakon obaveznih namaza." Hadis bilježi Tirmizi, 3499, koji kaže da je hasen.

١٥٠١ - وَعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا عَلَى الْأَرْضِ مُسْلِمٌ يَدْعُو اللَّهَ تَعَالَى بِدَعْوَةٍ إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ إِيَّاهَا، أَوْ صَرَفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا، مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ، أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ» فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: إِذًا نُكْثِرُ. قَالَ: «اللَّهُ أَكْثَرُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ مِنْ رِوَايَةِ أَبِي سَعِيدٍ وَزَادَ فِيهِ: «أَوْ يَدَّخِرَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَهَا».

1501. Ubada b. Samit, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koji god musliman Uzvišenom Allahu uputi dovu, s tim da se u njoj ne traži kakav grijeh ili prekidanje rodbinske veze, Allah će mu je ili uslišati, ili će ga, srazmjerno veličini dobra koje je tražio, zakloniti od nekog zla." Neki čovjek reče: "Znači, da što više i češće učimo dove?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Allah dove prima još više od toga!" Hadis bilježi Tirmizi, 3573, koji kaže da je hasen-sahih.

Isti hadis bilježi i Hakim, 1/670, 1816, od Ebu Seida, s tim da se u njemu još dodaje: "...ili će mu, shodno veličini i vrijednosti te dove, pohraniti nagradu za onaj svijet."

1. Izraz *dževful-lejl,* koji je upotrijebljen u hadisu, većina komentatora tumači kao zadnju trećinu noći, tačnije, kažu da je posrijedi peta šestina noći, dok drugi kažu da se misli na polovinu noći.

١٥٠٢ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ، وَرَبُّ الْأَرْضِ، وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1502. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u tegobi učio sljedeće: "Lā ilāhe illallāhul-Azīmul--Halīmu, lā ilāhe illallāhu Rabbul-Aršil-azīmi, lā ilāhe illallāhu Rabbus-semāvāti ve Rabbul-erdi ve Rabbul-Aršil-kerīm! - Nema boga osim Allaha, Uzvišenog i Blagog! Nema boga osim Allaha, Gospodara Arša veličanstvenog! Nema boga osim Allaha, Gospodara nebesa, Gospodara Zemlje i Gospodara Arša plemenitog!" Muttefekun alejhi: Buhari, 1345, i Muslim, 2730.

253. *Vrline evlija - Allahovih štićenika i njihovi kerameti*[1]

Uzvišeni Allah kaže:

أَلَآ إِنَّ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَكَانُوا۟ يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾ لَهُمُ ٱلْبُشْرَىٰ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْءَاخِرَةِ ۚ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَٰتِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾

I neka se ničega ne boje i neka ni za čim ne tuguju Allahovi štićenici, oni koji budu vjerovali i koji se Allaha budu bojali; za njih su dobre vijesti i na ovom i na onom svijetu - Allahove riječi niko ne može izmijeniti - to će, zaista, veliki uspjeh biti. (Junus, 62-64)

Govoreći o Merjemi, majci Isaa, alejhis-selam, Uzvišeni je Allah rekao:

وَهُزِّىٓ إِلَيْكِ بِجِذْعِ ٱلنَّخْلَةِ تُسَٰقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾ فَكُلِى وَٱشْرَبِى وَقَرِّى عَيْنًا ... ﴿٢٦﴾

Zatresi palmino stablo, posut će po tebi datule svježe, pa jedi i pij i budi vesela... (Merjem, 25-26)

... كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا ٱلْمِحْرَابَ وَجَدَ عِندَهَا رِزْقًا ۖ قَالَ يَٰمَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَا ۖ قَالَتْ هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ يَرْزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾

...Kad god bi joj Zekerijja u hram ušao, kod nje bi hrane našao. "Odakle ti ovo, o Merjema?", on bi upitao, a ona bi odgovorila: "Od Allaha, Allah onoga koga hoće opskrbljuje bez muke." (Alu Imran, 37)

1. Keramet je počast u vidu čuda ili nadnaravne pojave koju Allah daje nekima od Svojih pobožnih i iskrenih robova.

Govoreći o mladićima iz pećine, Uzvišeni je Allah rekao:

وَإِذِ ٱعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا ٱللَّهَ فَأْوُۥٓا۟ إِلَى ٱلْكَهْفِ يَنشُرْ لَكُمْ رَبُّكُم مِّن رَّحْمَتِهِۦ وَيُهَيِّئْ لَكُم مِّنْ أَمْرِكُم مِّرْفَقًا ﴿١٦﴾ وَتَرَى ٱلشَّمْسَ إِذَا طَلَعَت تَّزَٰوَرُ عَن كَهْفِهِمْ ذَاتَ ٱلْيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَت تَّقْرِضُهُمْ ذَاتَ ٱلشِّمَالِ وَهُمْ فِى فَجْوَةٍ مِّنْهُ ... ﴿١٧﴾

"Kad napustite njih i one kojima se, a ne Allahu, klanjaju, sklonite se u pećinu, Gospodar vaš će vas milošću Svojom obasuti i za vas će ono što će vam korisno biti pripremiti." I ti si mogao vidjeti kako sunce, kada se rađa - obilazi pećinu s desne strane, a kada zalazi - zaobilazi je s lijeve strane, a oni su bili u sredini njezinoj... (El-Kehf, 16-17)

١٥٠٣ - وَعَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَصْحَابَ الصُّفَّةِ كَانُوا أُنَاسًا فُقَرَاءَ وَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَرَّةً: «مَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامُ اثْنَيْنِ، فَلْيَذْهَبْ بِثَالِثٍ، وَمَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامُ أَرْبَعَةٍ، فَلْيَذْهَبْ بِخَامِسٍ وَبِسَادِسٍ» أَوْ كَمَا قَالَ، وَأَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ جَاءَ بِثَلَاثَةٍ، وَانْطَلَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَشَرَةٍ، وَأَنَّ أَبَا بَكْرٍ تَعَشَّى عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ لَبِثَ حَتَّى صَلَّى الْعِشَاءَ، ثُمَّ رَجَعَ، فَجَاءَ بَعْدَ مَا مَضَى مِنَ اللَّيْلِ مَا شَاءَ اللَّهُ. قَالَتِ امْرَأَتُهُ: مَا حَبَسَكَ عَنْ أَضْيَافِكَ؟ قَالَ: أَوَمَا عَشَّيْتِهِمْ؟ قَالَتْ: أَبَوْا حَتَّى تَجِيءَ وَقَدْ عَرَضُوا عَلَيْهِمْ، قَالَ: فَذَهَبْتُ أَنَا، فَاخْتَبَأْتُ، فَقَالَ: يَا غُنْثَرُ، فَجَدَّعَ وَسَبَّ وَقَالَ: كُلُوا لَا هَنِيئًا، وَاللَّهِ لَا أَطْعَمُهُ أَبَدًا، قَالَ: وَايْمُ اللَّهِ مَا كُنَّا نَأْخُذُ مِنْ لُقْمَةٍ إِلَّا رَبَا مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرُ مِنْهَا حَتَّى شَبِعُوا، وَصَارَتْ أَكْثَرَ مِمَّا كَانَتْ قَبْلَ ذَلِكَ، فَنَظَرَ إِلَيْهَا أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ لِامْرَأَتِهِ: يَا أُخْتَ بَنِي فِرَاسٍ، مَا هَذَا؟ قَالَتْ: لَا وَقُرَّةِ عَيْنِي لَهِيَ الْآنَ أَكْثَرُ مِنْهَا قَبْلَ ذَلِكَ بِثَلَاثِ مَرَّاتٍ، فَأَكَلَ مِنْهَا أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ: إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ، يَعْنِي يَمِينَهُ، ثُمَّ أَكَلَ مِنْهَا لُقْمَةً، ثُمَّ حَمَلَهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَصْبَحَتْ عِنْدَهُ. وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمٍ عَهْدٌ، فَمَضَى الْأَجَلُ، فَتَفَرَّقْنَا اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا، مَعَ كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ أُنَاسٌ، اللَّهُ أَعْلَمُ كَمْ مَعَ كُلِّ رَجُلٍ فَأَكَلُوا مِنْهَا أَجْمَعُونَ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَحَلَفَ أَبُو بَكْرٍ لَا يَطْعَمُهُ، فَحَلَفَتِ الْمَرْأَةُ لَا تَطْعَمُهُ، فَحَلَفَ الضَّيْفُ - أَوِ الْأَضْيَافُ - أَنْ لَا يَطْعَمَهُ، أَوْ يَطْعَمُوهُ حَتَّى يَطْعَمَهُ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: هَذِهِ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَدَعَا بِالطَّعَامِ فَأَكَلَ وَأَكَلُوا، فَجَعَلُوا لَا يَرْفَعُونَ لُقْمَةً إِلَّا رَبَتْ مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرَ مِنْهَا، فَقَالَ: يَا أُخْتَ بَنِي فِرَاسٍ، مَا هَذَا؟ فَقَالَتْ: وَقُرَّةِ عَيْنِي إِنَّهَا الْآنَ لَأَكْثَرُ مِنْهَا قَبْلَ أَنْ نَأْكُلَ، فَأَكَلُوا، وَبَعَثَ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ أَنَّهُ أَكَلَ مِنْهَا.

وَفِي رِوَايَةٍ: إِنَّ أَبَا بَكْرٍ قَالَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ: دُونَكَ أَضْيَافَكَ، فَإِنِّي مُنْطَلِقٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَافْرُغْ مِنْ قِرَاهُمْ قَبْلَ أَنْ أَجِيءَ، فَانْطَلَقَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ، فَأَتَاهُمْ بِمَا عِنْدَهُ، فَقَالَ: اطْعَمُوا، فَقَالُوا: أَيْنَ رَبُّ مَنْزِلِنَا؟ قَالَ: اطْعَمُوا، قَالُوا: مَا نَحْنُ بِآكِلِينَ حَتَّى يَجِيءَ رَبُّ مَنْزِلِنَا، قَالَ: اقْبَلُوا عَنَّا قِرَاكُمْ، فَإِنَّهُ إِنْ جَاءَ وَلَمْ تَطْعَمُوا لَنَلْقَيَنَّ مِنْهُ، فَأَبَوْا، فَعَرَفْتُ أَنَّهُ يَجِدُ عَلَيَّ، فَلَمَّا جَاءَ تَنَحَّيْتُ عَنْهُ، فَقَالَ: مَا صَنَعْتُمْ؟ فَأَخْبَرُوهُ، فَقَالَ: يَا عَبْدَ

الرَّحْمَنِ، فَسَكَتُّ، ثُمَّ قَالَ: يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ، فَسَكَتُّ، فَقَالَ: يَا غُنْثَرُ أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ إِنْ كُنْتَ تَسْمَعُ صَوْتِي لَمَا جِئْتَ! فَخَرَجْتُ، فَقُلْتُ: سَلْ أَضْيَافَكَ، فَقَالُوا: صَدَقَ، أَتَانَا بِهِ. فَقَالَ: إِنَّمَا انْتَظَرْتُمُونِي وَاللَّهِ لَا أَطْعَمُهُ اللَّيْلَةَ، فَقَالَ الْآخَرُونَ: وَاللَّهِ لَا نَطْعَمُهُ حَتَّى تَطْعَمَهُ، فَقَالَ: وَيْلَكُمْ مَا لَكُمْ لَا تَقْبَلُونَ عَنَّا قِرَاكُمْ؟ هَاتِ طَعَامَكَ، فَجَاءَ بِهِ، فَوَضَعَ يَدَهُ، فَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ، الْأُولَى مِنَ الشَّيْطَانِ، فَأَكَلَ وَأَكَلُوا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1503. Ebu Muhammed Abdurrahman b. Ebu Bekr, radijallahu anhuma, pripovijeda da su stanovnici sofe bili siromasi i da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom rekao: "Ko od vas ima hrane za dvojicu, neka kući povede i trećeg, a ko ima hrane za četvericu, neka povede petog ili i šestog" – ili je rekao nešto slično. Ebu Bekr, radijallahu anhu, svojoj je kući odveo trojicu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenu sa desetericom. Ebu Bekr je potom otišao i večerao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ostao je kod njega sve dok nije klanjao jacija-namaz, a potom se kući vratio pokasno, nakon što je prošao dobar dio noći. Supruga ga upita: "Šta te je spriječilo da se vratiš gostima?" "A zar im nisi dala večeru?", upita je Ebu Bekr. "Nisu htjeli da jedu sve dok se ti ne vratiš, a nudili smo ih", odgovori ona. Abdurrahman b. Ebu Bekr dalje kazuje: "Plašeći se njegove reakcije, izmakao sam se i pritajio, a Ebu Bekr povika: 'Nevaljalče jedan!', a potom me je grdio i prijetio da će me povući za nos i izvući mi uši. Zatim je gostima rekao: 'Jedite i ne bilo vam prijatno[1], ja, Allaha mi, neću ni zalogaja uzeti.' Kunem se Allahom, kada god bismo uzeli zalogaj, hrana bi se na mjestu uzetog zalogaja samo povećavala i tako je bilo sve dok se nisu zasitili. Na kraju objeda, hrane je bilo više nego na početku. Ebu Bekr pogleda u hranu i reče svojoj supruzi: 'O sestro Benu Firasa[2], šta je ovo?', a ona odgovori: 'Kakve li radosti! Hrane

1. Prema jednom tumačenju ovog dijela hadisa, Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je poprilično ljut na svoje goste jer nisu htjeli jesti dok se on ne vrati, tj. izričito su zahtijevali da i on bude prisutan na večeri, na što nisu imali pravo. On je to shvatio kao vrstu uvrede i zbog toga je tako reagirao. Prema drugom tumačenju, Ebu Bekr, radijallahu anhu, ove je riječi uputio članovima svoje porodice jer nisu nagovorili goste da večeraju, pa su dugo čekali, a bili su veoma gladni. Prema trećem tumačenju, Ebu Bekrove, radijallahu anhu, riječi: "ne bilo vam prijatno", ustvari znače: "nije vam bilo prijatno", tj. neugodno ste se osjećali jer ste morali dugo čekati da se ja vratim. Sva ova mišljenja navodi Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/597.

2. Benu Firas je ogranak velikog arapskog plemena Kinana, a iz tog klana porijeklo vodi Ebu Bekrova supruga koja je bila poznata po nadimku Ummu Ruman. Običaj je Arapa da pripadnika ili pripadnicu nekog klana ili plemena zovu bratom ili sestrom tog klana ili plemena i zato je Ebu Bekr, radijallahu anhu, svoju suprugu oslovio riječima: "O sestro Benu Firasa!"

je sada tri puta više nego što je bilo!' Tada je i Ebu Bekr, radijallahu anhu, jeo, a onda reče: 'Ono je bilo od šejtana', misleći na svoju zakletvu da neće jesti.[1] Potom je pojeo još jedan zalogaj, a ostalo je odnio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kod njega je hrana ostala do jutra. Između nas i jednog plemena postojao je mirovni sporazum kojem je istekao dogovoreni rok, pa smo pridošle ljude podijelili na dvanaest skupina i na čelo svake postavili jednog čovjeka. Sa svakim od tih predvodnika bilo je toliko ljudi da samo Allah zna njihov broj i svi su oni jeli tu hranu." Muttefekun alejhi: Buhari, 3581, i Muslim, 2057.

U drugoj verziji koju bilježi Buhari navodi se: "Ebu Bekr zakleo se da neće jesti tu hranu, zaklela se i njegova supruga, a zakleo se i gost – ili gosti – da neće jesti dok on ne počne jesti. Tada Ebu Bekr reče: 'Ovo je od šejtana!' Onda je naredio da se donese jelo i poče jesti, a jeli su i oni. Kada god bi neko od njih iz posude podigao zalogaj, na mjestu tog zalogaja ostalo bi više hrane nego što je bilo do tada. Ebu Bekr reče svojoj supruzi: 'Šta je ovo, sestro Benu Firasa?', a ona odgovori: 'Kakve li radosti! Hrane je sada više nego što je bilo kada smo počeli jesti!' Jeli su tu hranu, a jedan dio poslali su i Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je i on jeo."

U još jednoj verziji navodi se da je Ebu Bekr rekao sinu Abdurrahmanu: "Pobrini se o gostima, a ja odoh do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i gledaj da im ukažeš gostoprimstvo prije nego što se ja vratim." Abdurrahman ode do gostiju, iznese im ono što je imao od hrane i reče: "Jedite!" "A gdje je domaćin?", upitaše oni. "Jedite!", opet im reče Abdurrahman, a oni odgovoriše: "Nećemo jesti sve dok ne dođe gazda kuće." "Prihvatite od nas ono na što kao gosti imate pravo, jer ako on dođe, a vi niste jeli, svašta ćemo od njega dočekati", ali oni i pored toga odbiše da jedu. Abdurrahman kazuje: "Tada mi je bilo jasno da će mi Ebu Bekr zamjeriti. Kada je došao, ja sam se sklonio da me ne vidi, a on upita goste: 'Šta ste učinili?', a oni mu ispričaše. On tada zovnu: 'Abdurrahmane!', a ja se nisam odazivao. Potom opet zovnu: 'Abdurrahmane!', a ja sam i dalje šutio. Tada reče: 'Nevaljalče jedan, zaklinjem te da se pojaviš ako me ču-

1. Ebu Bekr, radijallahu anhu, prekršio je svoju zakletvu jer je shvatio da je to bolje i zbog gostiju koji su bili kod njega na večeri, ali i zbog velikog blagoslova koji je vidio u toj hrani. Dozvoljeno je prekršiti zakletvu ukoliko osoba koja se zaklela uvidi da je to u datom momentu bolje. Abdurrahman b. Semura, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako se na nešto zakuneš, pa uvidiš da je nešto drugo bolje od onoga na što si se zakleo, iskupi se za svoje krivokletstvo, pa učini ono što je bolje..." Ovaj hadis bilježi Ebu Davud, 3278, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

ješ!' Tada sam izašao i rekao mu: 'Pitaj goste i vidjet ćeš da sam im nudio hranu', a oni rekoše: 'Istinu govori, nudio nam je hranu.' Ebu Bekr reče: 'Dakle, čekali ste na mene? Tako mi Allaha, ja je noćas neću kušati!' Gosti rekoše: 'Tako nam Allaha, ni mi je nećemo ni okusiti dok je ti ne probaš!' 'Teško vam se! Pa šta vam je više kad nećete od nas da prihvatite hranu na koju kao gosti imate pravo?', reče Ebu Bekr i još dodade: 'Iznesite jelo!' Jelo je doneseno, a on na hranu stavi svoju ruku i reče: 'Bismillah! – U ime Allaha! A ono prvo što sam rekao[1] bilo je od šejtana.'"

١٥٠٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَقَدْ كَانَ فِيمَا قَبْلَكُمْ مِنَ الْأُمَمِ نَاسٌ مُحَدَّثُونَ، فَإِنْ يَكُ فِي أُمَّتِي أَحَدٌ، فَإِنَّهُ عُمَرُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ مِنْ رِوَايَةِ عَائِشَةَ، وَفِي رِوَايَتِهِمَا قَالَ ابْنُ وَهْبٍ: «مُحَدَّثُونَ» أَيْ: مُلْهَمُونَ.

1504. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U prijašnjim narodima bilo je izuzetno pronicljivih ljudi[2], a ako u mome ummetu ima takvih, to je onda Omer." Hadis bilježi Buhari, 3689.

Isti hadis bilježi i Muslim, 2398, od Aiše, radijallahu anha, a u jednoj od ove dvije verzije navode se riječi Ibn Vehba koji je rekao da "pronicljivi" znači "nadahnuti".

١٥٠٥ - وَعَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: شَكَا أَهْلُ الْكُوفَةِ سَعْدًا، يَعْنِي: ابْنَ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَعَزَلَهُ وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ عَمَّارًا، فَشَكَوْا حَتَّى ذَكَرُوا أَنَّهُ لَا يُحْسِنُ يُصَلِّي، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ، فَقَالَ: يَا أَبَا إِسْحَاقَ، إِنَّ هَؤُلَاءِ يَزْعُمُونَ أَنَّكَ لَا تُحْسِنُ تُصَلِّي. فَقَالَ: أَمَّا أَنَا وَاللَّهِ فَإِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي بِهِمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا أَخْرِمُ عَنْهَا أُصَلِّي صَلَاةَ الْعِشَاءِ فَأَرْكُدُ فِي الْأُولَيَيْنِ، وَأُخِفُّ فِي الْأُخْرَيَيْنِ، قَالَ: ذَلِكَ الظَّنُّ بِكَ يَا أَبَا إِسْحَاقَ، وَأَرْسَلَ مَعَهُ رَجُلًا، أَوْ رِجَالًا، إِلَى الْكُوفَةِ يَسْأَلُ عَنْهُ أَهْلَ الْكُوفَةِ، فَلَمْ يَدَعْ مَسْجِدًا إِلَّا سَأَلَ عَنْهُ، وَيُثْنُونَ مَعْرُوفًا، حَتَّى دَخَلَ مَسْجِدًا لِبَنِي عَبْسٍ، فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ، يُقَالُ لَهُ أُسَامَةُ بْنُ قَتَادَةَ، يُكَنَّى أَبَا سَعْدَةَ، فَقَالَ: أَمَا إِذْ نَشَدْتَنَا فَإِنَّ سَعْدًا كَانَ لَا يَسِيرُ بِالسَّرِيَّةِ وَلَا يَقْسِمُ بِالسَّوِيَّةِ، وَلَا يَعْدِلُ فِي الْقَضِيَّةِ. قَالَ سَعْدٌ: أَمَا وَاللَّهِ لَأَدْعُوَنَّ بِثَلَاثٍ: اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ عَبْدُكَ هَذَا كَاذِبًا، قَامَ رِيَاءً، وَسُمْعَةً، فَأَطِلْ عُمْرَهُ، وَأَطِلْ فَقْرَهُ، وَعَرِّضْهُ لِلْفِتَنِ. وَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ إِذَا سُئِلَ يَقُولُ: شَيْخٌ كَبِيرٌ مَفْتُونٌ، أَصَابَتْنِي دَعْوَةُ سَعْدٍ.

1. Ovim riječima aludira na zakletvu da neće jesti.

2. Misli se na ljude koje je Uzvišeni Allah obdario izuzetnom pronicljivošću koja je prije svega rezultat ispravnog vjerovanja i velike bogobojaznosti. Ovakve ljude, iako nisu ni poslanici ni vjerovjesnici, Uzvišeni je Allah prosvijetlio i nadahnuo da prepoznaju istinu i onda kada je ona skrivena i najinteligentnijim ljudima.

قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ الرَّاوِي عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ: فَأَنَا رَأَيْتُهُ بَعْدَ قَدْ سَقَطَ حَاجِبَاهُ عَلَى عَيْنَيْهِ مِنَ الْكِبَرِ، وَإِنَّهُ لَيَتَعَرَّضُ لِلْجَوَارِي فِي الطُّرُقِ فَيَغْمِزُهُنَّ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1505. Džabir b. Semura, radijallahu anhuma, pripovijeda da su se neki stanovnici Kufe žalili Omeru b. Hattabu na Sa'da b. Ebu Vekkasa, radijallahu anhu, pa ga je Omer smijenio, a umjesto njega za namjesnika postavio Ammara b. Jasira. U svojim su optužbama išli tako daleko da čak rekoše kako Sa'd ne zna ni namaz obaviti kako treba. Omer ga pozva sebi i upita: "O Ebu Ishak, ovi iz Kufe tvrde da ni klanjati ne znaš?", a on odgovori: "Tako mi Allaha, klanjao sam im namaz onako kako ga je klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ništa od namaza nisam oduzimao. Klanjao bih im jaciju, pa bih se na prva dva rekata malo duže zadržao na kijamu, a druga dva klanjao bih kratko." "Tako misle o tebi, o Ebu Ishak", reče mu Omer, a potom u Kufu sa njim posla jednog čovjeka, ili više njih, kako bi se kod stanovnika Kufe raspitao o njemu. Ovaj čovjek ne ostavi nijednu džamiju a da se u njoj nije raspitao o Sa'du i svi ga oni pohvališe, ali kada je ušao u džamiju koja je pripadala plemenu Benu Abs, u njoj ustade jedan od pripadnika tog plemena koji se zvao Usama b. Katada, a nadimak mu je bio Ebu Sa'da, i reče: "Kad već od nas tražiš mišljenje o njemu, da ti kažem da Sa'd niti ide u vojne akcije, niti jednako dijeli ratni plijen, niti pravedno sudi." Sa'd reče: "Tri ću dove protiv tebe Allahu uputiti! Allahu moj, ako ovaj Tvoj rob laže, i ako je ustao samo radi prestiža i da se za njega čuje, onda mu podari dug život, dugotrajno siromaštvo i izloži ga iskušenjima!" Kasnije, kada bi ovaj čovjek bio upitan kako je, odgovorio bi: "Ja sam oronuli starac koji je upao u iskušenja. Stigla me Sa'dova kletva."

Abdulmelik b. Umejr, koji ovu predaju prenosi od Džabira b. Semure, radijallahu anhuma, rekao je: "Nakon toga, vidio sam Usamu kako su mu od pozne starosti obrve pale na oči i kako po putevima nasrće na ropkinje, štipa ih i dobacuje im nepristojne riječi." Muttefekun alejhi: Buhari, 755, i Muslim, 453.

١٥٠٦ - وَعَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خَاصَمَتْهُ أَرْوَى بِنْتُ أَوْسٍ إِلَى مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ، وَادَّعَتْ أَنَّهُ أَخَذَ شَيْئًا مِنْ أَرْضِهَا، فَقَالَ سَعِيدٌ: أَنَا كُنْتُ آخُذُ مِنْ أَرْضِهَا شَيْئًا بَعْدَ الَّذِي سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: مَاذَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ أَخَذَ شِبْرًا مِنَ الْأَرْضِ ظُلْمًا، طُوِّقَهُ إِلَى سَبْعِ أَرَضِينَ» فَقَالَ لَهُ مَرْوَانُ: لَا أَسْأَلُكَ بَيِّنَةً بَعْدَ هَذَا، فَقَالَ سَعِيدٌ: اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ كَاذِبَةً، فَأَعْمِ بَصَرَهَا، وَاقْتُلْهَا فِي أَرْضِهَا. قَالَ: فَمَا مَاتَتْ حَتَّى ذَهَبَ بَصَرُهَا، وَبَيْنَمَا هِيَ تَمْشِي فِي أَرْضِهَا إِذْ وَقَعَتْ فِي حُفْرَةٍ فَمَاتَتْ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بِمَعْنَاهُ وَأَنَّهُ رَآهَا عَمْيَاءَ تَلْتَمِسُ الْجُدُرَ تَقُولُ: أَصَابَتْنِي دَعْوَةُ سَعِيدٍ، وَأَنَّهَا مَرَّتْ عَلَى بِئْرٍ فِي الدَّارِ الَّتِي خَاصَمَتْهُ فِيهَا، فَوَقَعَتْ فِيهَا، وَكَانَتْ قَبْرَهَا.

1506. Urva b. Zubejr prenosi da je Erva bint Evs namjesniku Mervanu b. Hakemu tužila Seida b. Zejda b. Amra b. Nufejla[1], radijallahu anhu, rekavši da je on uzurpirao dio njenog posjeda. Tada je Seid rekao: "Zar da ja uzmem dio njenog posjeda nakon što sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, šta je o tome rekao?" "A šta si čuo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao o tome?", upita ga Mervan. "Čuo sam ga kako kaže: 'Ko nepravedno oduzme od tuđe zemlje koliko je i pedalj, bit će zbog nje opasan sa sedam zemalja na Sudnjem danu.[2]'" Mervan mu tada reče: "Nakon ovih riječi, ne trebaš mi iznositi nikakav dokaz u svoju odbranu", a Seid reče: "Allahu moj, ako je ona lažljivica, oslijepi je i usmrti na njenom posjedu!" Prenosilac hadisa kazuje: "Ta žena nije umrla dok nije oslijepila, a život je izgubila tako što je, šetajući na svome posjedu, upala u rupu i na mjestu poginula." Muttefekun alejhi: Buhari, 3198, i Muslim, 1610.

U verziji koju bilježi Muslim, a prenosi Muhammed b. Zejd b. Abdullah b. Omer, navodi se isto ovako, s tim da on kaže kako je Ervu bint Evs vidio kako hoda slijepa i, pipajući po zidovima, govori: "Stigla me Seidova kletva!" Prenosilac navodi kako je ona kasnije prošla pored bunara koji se nalazio na posjedu oko kojeg se sporila sa Seidom, pa je upala u njega i taj bunar postao joj je kabur.

١٥٠٧ - وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: لَمَّا حَضَرَتْ أُحُدٌ دَعَانِي أَبِي مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ: مَا أُرَانِي إِلَّا مَقْتُولًا فِي أَوَّلِ مَنْ يُقْتَلُ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَإِنِّي لَا أَتْرُكُ بَعْدِي أَعَزَّ عَلَيَّ مِنْكَ غَيْرَ نَفْسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَإِنَّ عَلَيَّ دَيْنًا فَاقْضِ، وَاسْتَوْصِ بِأَخَوَاتِكَ خَيْرًا. فَأَصْبَحْنَا، فَكَانَ أَوَّلَ قَتِيلٍ، وَدَفَنْتُ مَعَهُ آخَرَ فِي قَبْرِهِ، ثُمَّ لَمْ تَطِبْ نَفْسِي أَنْ أَتْرُكَهُ مَعَ آخَرَ، فَاسْتَخْرَجْتُهُ بَعْدَ سِتَّةِ أَشْهُرٍ، فَإِذَا هُوَ كَيَوْمِ وَضَعْتُهُ غَيْرَ أُذُنِهِ، فَجَعَلْتُهُ فِي قَبْرٍ عَلَى حِدَةٍ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1507. Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, pripovijeda: "Uoči Bitke na Uhudu, otac me pozvao u neko doba noći i rekao mi: 'Smatram da ću u sutrašnjoj bitki biti jedan od prvih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova koji će poginuti.[3] Iza sebe ne ostavljam ništa dragocjenije

1. Poznati ashab, jedan od deseterice ashaba kojima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, garantirao ulazak u Džennet.

2. Vidjeti pojašnjenje navedeno uz hadis 206.

3. U predaji koju bilježi Hakim, 3/225, 4915, navodi se da je Džabirov otac Abdullah, radijallahu anhu, usnio san u kojem je vidio svoju pogibiju.

od tebe, izuzev Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dužan sam, pa ti umjesto mene vrati taj dug i na najljepši se način odnosi prema svojim sestrama.' Ujutro, nakon početka bitke, on je zaista prvi poginuo. Zajedno s njim u kabur sam ukopao još jednog poginulog[1], međutim, duša mi zbog toga nije bila smirena, pa sam ga iskopao nakon šest mjeseci, a on je bio potpuno isti kao onog dana kada sam ga ukopao, osim jednog uha.[2] Potom sam ga stavio u poseban kabur." Hadis bilježi Buhari, 1351.

١٥٠٨ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَا مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي لَيْلَةٍ مُظْلِمَةٍ وَمَعَهُمَا مِثْلُ الْمِصْبَاحَيْنِ بَيْنَ أَيْدِيهِمَا، فَلَمَّا افْتَرَقَا، صَارَ مَعَ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا وَاحِدٌ حَتَّى أَتَى أَهْلَهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ مِنْ طُرُقٍ، وَفِي بَعْضِهَا أَنَّ الرَّجُلَيْنِ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَعَبَّادُ بْنُ بِشْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.

1508. Enes, radijallahu anhu, kazuje da su jedne mrkle noći dvojica ashaba izašli iz Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kuće, a ispred njih je bila svjetlost poput dvije svjetiljke. Kada su se njih dvojica rastali, i svjetlost se razdvojila i pratila svakog od njih sve dok nisu došli svojim porodicama. Hadis bilježi Buhari, 3805, sa različitim lancima prenosilaca.

U jednoj od verzija navodi se da su ta dvojica ljudi bili Usejd b. Hudajr i Abbad b. Bišr, radijallahu anhuma.

١٥٠٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشَرَةَ رَهْطٍ عَيْنًا سَرِيَّةً، وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَاصِمَ بْنَ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَانْطَلَقُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالْهَدْأَةِ، بَيْنَ عُسْفَانَ وَمَكَّةَ، ذُكِرُوا لِحَيٍّ مِنْ هُذَيْلٍ يُقَالُ لَهُمْ: بَنُو لِحْيَانَ، فَنَفَرُوا لَهُمْ بِقَرِيبٍ مِنْ مِائَةِ رَجُلٍ رَامٍ فَاقْتَصُّوا آثَارَهُمْ، فَلَمَّا أَحَسَّ بِهِمْ عَاصِمٌ وَأَصْحَابُهُ، لَجَأُوا إِلَى مَوْضِعٍ، فَأَحَاطَ بِهِمُ الْقَوْمُ، فَقَالُوا انْزِلُوا، فَأَعْطُوا بِأَيْدِيكُمْ وَلَكُمُ الْعَهْدُ وَالْمِيثَاقُ أَنْ لَا نَقْتُلَ مِنْكُمْ أَحَدًا. فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ ثَابِتٍ: أَيُّهَا الْقَوْمُ، أَمَّا أَنَا فَلَا أَنْزِلُ عَلَى ذِمَّةِ كَافِرٍ. اللَّهُمَّ أَخْبِرْ عَنَّا نَبِيَّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَرَمَوْهُمْ بِالنَّبْلِ فَقَتَلُوا عَاصِمًا، وَنَزَلَ إِلَيْهِمْ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ عَلَى الْعَهْدِ وَالْمِيثَاقِ، مِنْهُمْ خُبَيْبٌ، وَزَيْدُ بْنُ الدَّثِنَةِ وَرَجُلٌ آخَرُ، فَلَمَّا اسْتَمْكَنُوا مِنْهُمْ أَطْلَقُوا أَوْتَارَ قِسِيِّهِمْ، فَرَبَطُوهُمْ بِهَا، قَالَ الرَّجُلُ الثَّالِثُ: هَذَا أَوَّلُ الْغَدْرِ وَاللَّهِ لَا أَصْحَبُكُمْ إِنَّ لِي بِهَؤُلَاءِ أُسْوَةً، يُرِيدُ الْقَتْلَى، فَجَرُّوهُ وَعَالَجُوهُ، فَأَبَى أَنْ يَصْحَبَهُمْ، فَقَتَلُوهُ، وَانْطَلَقُوا بِخُبَيْبٍ، وَزَيْدِ بْنِ الدَّثِنَةِ، حَتَّى بَاعُوهُمَا بِمَكَّةَ بَعْدَ وَقْعَةِ بَدْرٍ، فَابْتَاعَ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ عَامِرِ ابْنِ نَوْفَلِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ خُبَيْبًا، وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ قَتَلَ الْحَارِثَ يَوْمَ بَدْرٍ، فَلَبِثَ خُبَيْبٌ عِنْدَهُمْ أَسِيرًا حَتَّى أَجْمَعُوا عَلَى قَتْلِهِ، فَاسْتَعَارَ مِنْ بَعْضِ بَنَاتِ الْحَارِثِ مُوسَى يَسْتَحِدُّ بِهَا فَأَعَارَتْهُ، فَدَرَجَ بُنَيٌّ لَهَا وَهِيَ غَافِلَةٌ حَتَّى أَتَاهُ،

1. Bio je to ashab Amr b. Džemuh b. Zejd el-Ensari, radijallahu anhu, koji je bio Džabirov zet, muž njegove sestre, i dobar prijatelj.

2. Na kojem je bila sasvim mala, gotovo neprimjetna rana. Ovako se navodi u drugim verzijama ovog hadisa.

فَوَجَدَتْهُ مُجْلِسَهُ عَلَى فَخِذِهِ وَالْمُوسَى بِيَدِهِ، فَفَزِعَتْ فَزْعَةً عَرَفَهَا خُبَيْبٌ، فَقَالَ: أَتَخْشِينَ أَنْ أَقْتُلَهُ؟ مَا كُنْتُ لِأَفْعَلَ ذَلِكَ. قَالَتْ: وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ أَسِيرًا خَيْرًا مِنْ خُبَيْبٍ، فَوَاللَّهِ لَقَدْ وَجَدْتُهُ يَوْمًا يَأْكُلُ قِطْفًا مِنْ عِنَبٍ فِي يَدِهِ، وَإِنَّهُ لَمُوثَقٌ بِالْحَدِيدِ وَمَا بِمَكَّةَ مِنْ ثَمَرَةٍ، وَكَانَتْ تَقُولُ: إِنَّهُ لَرِزْقٌ رَزَقَهُ اللَّهُ خُبَيْبًا، فَلَمَّا خَرَجُوا بِهِ مِنَ الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوهُ فِي الْحِلِّ، قَالَ لَهُمْ خُبَيْبٌ: دَعُونِي أُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ، فَتَرَكُوهُ، فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ، فَقَالَ: وَاللَّهِ لَوْلَا أَنْ تَحْسَبُوا أَنَّ مَا بِي جَزَعٌ لَزِدْتُ. اللَّهُمَّ أَحْصِهِمْ عَدَدًا، وَاقْتُلْهُمْ بَدَدًا، وَلَا تُبْقِ مِنْهُمْ أَحَدًا. وَقَالَ:

فَلَسْتُ أُبَالِي حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا ... عَلَى أَيِّ جَنْبٍ كَانَ لِلَّهِ مَصْرَعِي

وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الْإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ ... يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ

وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ سَنَّ لِكُلِّ مُسْلِمٍ قُتِلَ صَبْرًا الصَّلَاةَ وَأَخْبَرَ - يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَصْحَابَهُ يَوْمَ أُصِيبُوا خَبَرَهُمْ، وَبَعَثَ نَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ إِلَى عَاصِمِ بْنِ ثَابِتٍ حِينَ حُدِّثُوا أَنَّهُ قُتِلَ أَنْ يُؤْتَوْا بِشَيْءٍ مِنْهُ يُعْرَفُ، وَكَانَ قَتَلَ رَجُلًا مِنْ عُظَمَائِهِمْ، فَبَعَثَ اللَّهُ لِعَاصِمٍ مِثْلَ الظُّلَّةِ مِنَ الدَّبْرِ، فَحَمَتْهُ مِنْ رُسُلِهِمْ، فَلَمْ يَقْدِرُوا أَنْ يَقْطَعُوا مِنْهُ شَيْئًا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1509. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je skupinu od deset ljudi u izviđanje i osmatranje neprijateljskih položaja, a kao zapovjednika odredio im je Asima b. Sabita el-Ensarija, radijallahu anhu. Putovali su sve dok ne dođoše do mjesta po imenu Hed'a, koje se nalazi između Usfana i Meke. Tu su ih otkrili pripadnici klana Benu Lihjan, ogranka plemena Huzejl, i za njima poslaše stotinjak strijelaca. Kada ih Asim i njegovi drugovi spaziše, skloniše se na jedno mjesto[1], a neprijatelji ih opkoliše i rekoše im: 'Siđite odatle i predajte se, dajemo vam obećanje i čvrstu garanciju da nikoga od vas nećemo ubiti.' Asim b. Sabit reče: 'Ljudi, što se tiče mene, ja se nikad neću predati nevjernicima. Allahu moj, obavijesti o nama Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!' Neprijatelji ih zasuše strijelama i ubiše Asima[2], a trojica, Hubejb b. Adijj, Zejd b. Desina i još jedan čovjek[3], predaše im se zbog garancije sigurnosti koju su im obećali. Kada su ih zarobili, odvezaše tetive sa svojih lukova i njima ih povezaše. Treći zarobljeni čovjek reče: 'Ovo je početak izdaje. Allaha mi, ja vam neću biti saputnik. Ja u ovim ovdje', a mislio je na one pobijene drugove, 'imam očit primjer.' Oni su ga vukli i nastojali ga natjerati da ide, međutim, on je to uporno odbijao,

1. U drugoj verziji ovog hadisa navodi se da se radilo o nekoj uzvisini.

2. I još sedmericu njegovih drugova. Ovako se navodi u drugoj verziji ovog hadisa koju bilježi Buhari.

3. Bio je to ashab po imena Abdullah b. Tarik, radijallahu anhu.

pa ga ubiše. Odvedoše Hubejba i Zejda i obojicu prodaše u Meki, a to se desilo nakon Bitke na Bedru. Hubejba kupiše potomci Harisa b. Amira b. Nevfela b. Abdumenafa, jer je Harisa baš Hubejb ubio u Bitki na Bedru. Hubejb ostade kod njih u zatočeništvu sve dok Harisovi potomci ne donesoše jednoglasnu odluku da ga ubiju. Dok je boravio u zatočeništvu, Hubejb je od jedne Harisove kćerke zatražio britvu kako bi njome obrijao stidno mjesto, pa mu je ona britvu i posudila. Njen sinčić otpuza od nje, a da ona to nije primijetila, pa kad je spazila da ga nema, potražila ga je i vidjela kako sjedi Hubejbu u krilu, a u Hubejbovim rukama bila je britva. Žena se prestravi, a Hubejb, primijetivši to, reče: 'Zar se bojiš da ću ga ubiti? Ne bih to nikada učinio.' Ona dalje pripovijeda: 'Nikada nisam vidjela boljeg zatvorenika od Hubejba. Jednog dana vidjela sam ga kako okovan u lancima jede jedan grozd, i to u vrijeme kada u Meki nije bilo nikakvih plodova. To nije bilo ništa drugo do opskrba kojom je Hubejba opskrbio Uzvišeni Allah.' Kada su Hubejba izveli izvan granica Harema i doveli do mjesta na kojem su smatrali da im je dozvoljeno da ga ubiju[1], Hubejb im reče: 'Dopustite mi da klanjam dva rekata namaza', a oni mu to i dozvoliše. Nakon što je klanjao dva rekata, reče: 'Da se nisam plašio da ćete pomisliti kako se bojim smrti, klanjao bih duže. Allahu moj, pojedinačno ih zbroji, jednog po jednog ih ubij i nikoga od njih ne izostavi!' Onda je u stihu kazao:

Ako ću kao musliman ubijen biti
ne marim gdje ću i kako ću skončati.

Jer to je smrt u ime Allaha, koji, ako hoće,
moje raskomadano tijelo mubarek učinit će.

Svojim postupkom Hubejb je uveo praksu klanjanja dva rekata namaza uoči pogubljenja i ta praksa vrijedi za svakog muslimana koji kao zatočenik čeka na pogubljenje.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao je svojim ashabima šta se dogodilo istog onog dana kada su Asim b. Sabit i njegova družina napadnuti i zarobljeni. Nakon što su se proširile glasine da je Asim ubijen, jedna grupa Kurejšija, po naredbi svojih poglavara, otišla je da pronađe

1. Arapi su i prije islama poštovali zabranu ubijanja unutar granica Harema, tj. uskog pojasa oko Kabe. Kada bi nad nekim željeli izvršiti smrtnu kaznu, izveli bi ga izvan pojasa koji su smatrali svetim i nepovredivim i tamo ga pogubili.

njegovo tijelo ili ostatke po kojima bi ga prepoznali, jer je on u Bitki na Bedru ubio jednog od njihovih prvaka. Međutim, Uzvišeni je Allah nad Asima poslao oblak osa koje su ga štitile od kurejšijskih izaslanika, tako da se nijednog dijela njegovog tijela nisu mogli domoći." Hadis bilježi Buhari, 4086.

Na ovu temu prenosi se još mnogo vjerodostojnih hadisa od kojih smo neke u ovoj knjizi već spomenuli, poput hadisa o mladiću koji je posjećivao pobožnjaka i vračara, hadisa o Džurejdžu, hadisa o trojici ljudi koji su ostali zarobljeni u pećini nakon što je njen ulaz zatvorila stijena, hadisa o čovjeku koji je čuo glas iz oblaka koji oblaku naređuje da zalije baštu tog i tog čovjeka itd.[1] Dokazi kojima se potvrđuju kerameti Allahovih štićenika mnogobrojni su i poznati. A uspjeh dolazi od Allaha.

١٥١٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: مَا سَمِعْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ لِشَيْءٍ قَطُّ: إِنِّي لَأَظُنُّهُ كَذَا إِلَّا كَانَ كَمَا يَظُنُّ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1510. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "Nikada nisam čuo Omera da je za nešto rekao: 'Mislim da je tako', a da nije bilo baš onako kako je mislio." Hadis bilježi Buhari, 3866.

1. Radi se o hadisima koji su navedeni pod brojevima 12, 30, 259, 562.

17. POGLAVLJE

O ZABRANJENIM DJELIMA

254. *Zabrana ogovaranja i naredba čuvanja jezika*

Uzvišeni Allah kaže:

... وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا ۚ أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

...i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekome od vas bilo drago da jede meso umrloga brata svoga – a vama je to odvratno – zato se bojte Allaha; Allah, zaista, prima pokajanje i milostiv je. (El-Hudžurat, 12)

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ۚ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿٣٦﴾

I ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati. (El-Isra, 36)

مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

On ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije. (Kaf, 18)

Svaka punoljetna i pametna osoba dužna je da čuva svoj jezik, a to podrazumijeva da će pričati samo onda kada je sigurna da je njen govor dobar i koristan, a ukoliko dođe u situaciju da je korist od pričanja o određenom pitanju podjednaka kao i korist šutnje o tome, u tom slučaju sunnet je dati prednost šutnji nad govorom, jer ponekad i govor koji je u osnovi dozvoljen i u kojem nema ništa sporno, vodi ka onome što je na koncu ili haram – strogo zabranjeno ili mekruh – pokuđeno. Ovo se u praksi vrlo često dešava, a spasiti se toga blagodat je s kojom se ništa ne može uporediti.

١٥١١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1511. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko vjeruje u Allaha i u Sudnji dan, neka govori samo ono što je dobro ili neka šuti." Muttefekun alejhi: Buhari, 6475, i Muslim, 47.

Ovaj hadis jasno i nedvosmisleno ukazuje na to da vjernik ne treba ni riječi izustiti izuzev onda kada je siguran da se radi o lijepom govoru, a to je govor za koji se kategorički može kazati da sadrži korist, a ukoliko vjernik u to ne bude sasvim siguran, onda neće ni pričati.

١٥١٢ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الْمُسْلِمِينَ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1512. Ebu Musa, radijallahu anhu, kazuje da je upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče! Ko je najbolji musliman?", a on mu odgovori: "Onaj od čijeg su jezika i ruku mirni i sigurni drugi muslimani." Muttefekun alejhi: Buhari, 11, i Muslim, 42.

١٥١٣ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1513. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko mi garantira da će čuvati svoj jezik i spolni organ, ja mu garantiram Džennet."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 6474.[2]

١٥١٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مَا يَتَبَيَّنُ فِيهَا يَزِلُّ بِهَا إِلَى النَّارِ أَبْعَدَ مِمَّا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1514. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Uistinu će čovjek ponekad bez razmišljanja izgovoriti riječ, pa će zbog nje biti bačen u Vatru dublje nego što je razdaljina između istoka i zapada." Muttefekun alejhi: Buhari, 6477, i Muslim, 2988.

Riječi: "bez razmišljanja", znače da neće misliti o tome da li je ono što je izgovorio dobro ili ne.

١٥١٥ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللَّهِ تَعَالَى مَا يُلْقِي لَهَا بَالًا يَرْفَعُهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَاتٍ، وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ تَعَالَى لَا يُلْقِي لَهَا بَالًا يَهْوِي بِهَا فِي جَهَنَّمَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1. Ko bude čuvao jezik od ogovaranja, laganja, krivokletstva i svih grijeha koji se čine jezikom, i spolni organ od bluda i svake vrste zabranjenog intimnog odnosa, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, garantira mu Džennet.

2. Ovaj hadis ne bilježi Muslim, već samo Buhari.

1515. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek ponekad izgovori riječ kojom je Uzvišeni Allah zadovoljan, a na koju uopće ne obrati pažnju, pa ga Allah zbog nje podigne na visoke stepene u Džennetu, a ponekad izgovori riječ koja srdi Uzvišenog Allaha, a na koju uopće na obrati pažnju, pa zbog nje bude bačen u Džehennem." Hadis bilježi Buhari, 6477.

١٥١٦ - وَعَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ بِلَالِ بْنِ الْحَارِثِ الْمُزَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللَّهِ تَعَالَى مَا كَانَ يَظُنُّ أَنْ تَبْلُغَ مَا بَلَغَتْ يَكْتُبُ اللَّهُ بِهَا رِضْوَانَهُ إِلَى يَوْمِ يَلْقَاهُ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ مَا كَانَ يَظُنُّ أَنْ تَبْلُغَ مَا بَلَغَتْ يَكْتُبُ اللَّهُ لَهُ بِهَا سَخَطَهُ إِلَى يَوْمِ يَلْقَاهُ». رَوَاهُ مَالِكٌ فِي الْمُوَطَّإِ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1516. Ebu Abdurrahman Bilal b. Haris el-Muzeni, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu čovjek ponekad izgovori samo jednu riječ koja se ubraja u govor kojim je Uzvišeni Allah zadovoljan i neće mu ni na kraj pameti biti da će ona dostići ono što će dostići, pa će mu Allah zbog te riječi upisati Svoje zadovoljstvo sve do Dana kada će se s Njim susresti. A ponekad čovjek izgovori samo jednu riječ koja se ubraja u govor koji Allaha srdi i neće mu ni na kraj pameti biti da će ona dostići ono što će dostići, pa će mu Allah zbog nje upisati Svoju srdžbu sve do Dana kada će se s Njim susresti." Hadis bilježe Malik, *Muvetta*, 1781, i Tirmizi, 2319, koji kaže da je hasen-sahih.

١٥١٧ - وَعَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ حَدِّثْنِي بِأَمْرٍ أَعْتَصِمُ بِهِ. قَالَ: «قُلْ: رَبِّيَ اللَّهُ، ثُمَّ اسْتَقِمْ». قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَخْوَفُ مَا تَخَافُ عَلَيَّ؟ فَأَخَذَ بِلِسَانِ نَفْسِهِ، ثُمَّ قَالَ: «هَذَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1517. Sufjan b. Abdullah, radijallahu anhu, kazuje da je rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Savjetuj mi nešto čega ću se čvrsto držati!", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Reci: 'Moj Gospodar je Allah!', a zatim u tome ustraj!" Sufjan upita: "Allahov Poslaniče, čega se najviše plašiš za mene?", a on uze za svoj jezik i reče: "Ovoga!" Hadis bilježi Tirmizi, 2410, koji kaže da je hasen-sahih.

١٥١٨ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُكْثِرُوا الْكَلَامَ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ، فَإِنَّ كَثْرَةَ الْكَلَامِ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى قَسْوَةٌ لِلْقَلْبِ، وَإِنَّ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ الْقَلْبُ الْقَاسِي». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

1518. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte mnogo govoriti ako u tom govoru

ne spominjete Allaha, jer mnogo priče u kojoj se ne spominje Uzvišeni Allah uzrokuje tvrdoću srca, a najudaljeniji od Allaha jest čovjek krutoga srca." Hadis bilježi Tirmizi, 2411.[1]

١٥١٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ وَقَاهُ اللَّهُ شَرَّ مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَشَرَّ مَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1519. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koga Allah zaštiti od zla onoga što je među njegovim vilicama i od zla onoga što je među njegovim nogama, ući će u Džennet."[2] Hadis bilježi Tirmizi, 2409, koji kaže da je hasen-sahih.

١٥٢٠ - وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا النَّجَاةُ؟ قَالَ: «أَمْسِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ، وَلْيَسَعْكَ بَيْتُكَ، وَابْكِ عَلَى خَطِيئَتِكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1520. Ukba b. Amir, radijallahu anhu, upitao je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, u čemu je spas?", a on odgovori: "Pazi na svoj jezik, drži se svoje kuće[3] i plači nad svojim grijehom." Hadis bilježi Tirmizi, 2406, koji kaže da je hasen.

١٥٢١ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا أَصْبَحَ ابْنُ آدَمَ، فَإِنَّ الْأَعْضَاءَ كُلَّهَا تُكَفِّرُ اللِّسَانَ، تَقُولُ: اتَّقِ اللَّهَ فِينَا، فَإِنَّمَا نَحْنُ بِكَ: فَإِنِ اسْتَقَمْتَ اسْتَقَمْنَا وَإِنِ اعْوَجَجْتَ اعْوَجَجْنَا». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

1521. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada sin Ademov osvane, svi tjelesni organi naklone se jeziku i govore: 'Boj se Allaha u pogledu nas, jer mi zavisimo od tebe! Ako ti budeš postupao ispravno, i mi ćemo, a ako ti skreneš s Pravoga puta, i mi ćemo skrenuti zajedno s tobom.'" Hadis bilježi Tirmizi, 2407.

Riječ: "naklone", znači da se potčine i povinuju.

١٥٢٢ - وَعَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، وَيُبَاعِدُنِي عَنِ النَّارِ؟ قَالَ: «لَقَدْ سَأَلْتَ عَنْ عَظِيمٍ، وَإِنَّهُ لَيَسِيرٌ عَلَى مَنْ يَسَّرَهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ: تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ

1. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daifut-tergib*, 1718.

2. U komentaru riječi: "ući će u Džennet", kaže se da će ući u Džennet direktno, bez prethodne kazne, ili da će u Džennet ući sa prvacima, tj. poslanicima, vjerovjesnicima, šehidima i iskrenim dobročiniteljima.

3. Doslovno: "neka ti tvoja kuća bude dovoljna", i ovim riječima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je ovog ashaba da se posveti ibadetu u svojoj kući i da u njoj što više boravi, a da izlazi samo s prijekom potrebom, jer će se na taj način sačuvati raznih smutnji i iskušenja, ogovaranja i slušanja beskorisnog govora.

الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتَحُجُّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا»، ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى أَبْوَابِ الْخَيْرِ؟ الصَّوْمُ جُنَّةٌ، الصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ، وَصَلَاةُ الرَّجُلِ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ» ثُمَّ تَلَا: «تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ ٱلْمَضَاجِعِ» حَتَّى بَلَغَ «يَعْمَلُونَ» [السَّجْدَةُ: ١٦-١٧]. ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ الْأَمْرِ، وَعَمُودِهِ، وَذِرْوَةِ سَنَامِهِ؟» قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ، وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ، وَذِرْوَةُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ» ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أُخْبِرُكَ بِمِلَاكِ ذَلِكَ كُلِّهِ؟» قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ قَالَ: «كُفَّ عَلَيْكَ هَذَا». قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنَّا لَمُؤَاخَذُونَ بِمَا نَتَكَلَّمُ بِهِ؟ فَقَالَ: «ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ، وَهَلْ يَكُبُّ النَّاسَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ؟» رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ، وَقَدْ سَبَقَ شَرْحُهُ.

1522. Muaz, radijallahu anhu, kazuje: "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, obavijesti me o djelu koje će me uvesti u Džennet i udaljiti od Vatre!', a on mi reče: 'Uistinu si upitao o nečemu veličanstvenom, a to je zaista lahko onome kome Allah olakša: obožavaj samo Allaha i ne pripisuj Mu druga, klanjaj propisane namaze, dijeli zekat, posti mjesec ramazan i obavi hadž, ako si u mogućnosti!' Zatim nastavi: 'Hoćeš li da ti ukažem na mnogobrojna vrata dobra? Post je štit[1], sadaka briše grijeh baš kao što voda gasi vatru, a tako i namaz u gluho doba noći.' Tada je proučio sljedeće ajete: 'Bokovi njihovi postelja se lišavaju i oni se Gospodaru svome iz straha i želje klanjaju, a dio onoga što im Mi dajemo udjeljuju. I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju' (Es-Sedžda, 16–17). Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Hoćeš li da te obavijestim o onome što je najbitnije i o onome što je njegov stub i vrhunac?' 'Svakako, Allahov Poslaniče!', odgovorih, a on nastavi: 'Najbitniji je islam, njegov je stub namaz, a vrhunac je džihad', a zatim upita: 'A hoćeš li da te obavijestim čime ćeš postići sve to?' 'Svakako da hoću, Allahov Poslaniče!', rekoh. On tada uze za svoj jezik i reče: 'Dobro čuvaj ovo!' Na to rekoh: 'Allahov Poslaniče, zar ćemo odgovarati i za ono što govorimo?', a on mi odgovori: 'Jadna li ti majka, Muaze, a zar će ljudi u Vatru naglavačke biti bačeni zbog ičega drugog osim zbog onoga što su njihovi jezici zaradili?'" Hadis bilježi Tirmizi, 2616, koji kaže da je hasen-sahih.

١٥٢٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَتَدْرُونَ مَا الْغِيبَةُ؟» قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ». قِيلَ: أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ؟ قَالَ: «إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدِ اغْتَبْتَهُ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ بَهَتَّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1523. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Znate li šta je ogovaranje?" "Allah i Nje-

1. Štit od grijeha i štit od Vatre.

gov Poslanik znaju najbolje!", odgovoriše prisutni. "Ogovaranje je da svoga brata muslimana spominješ po onome što on ne voli", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Neko upita: "A ako je to zaista tako kao što sam rekao o svom bratu?", na šta Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Ako je istina ono što si o njemu rekao, tada si ga ogovorio, a ako nije istina, onda si ga potvorio." Hadis bilježi Muslim, 2589.

١٥٢٤ - وَعَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي خُطْبَتِهِ يَوْمَ النَّحْرِ بِمِنًى فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ: «إِنَّ دِمَاءَكُمْ، وَأَمْوَالَكُمْ، وَأَعْرَاضَكُمْ حَرَامٌ عَلَيْكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا، أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ؟» مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1524. Ebu Bekra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hutbi koju je za vrijeme Oproštajnog hadža održao na dan Kurban-bajrama na Mini, između ostalog, rekao: "Vaši životi, vaši imeci i vaša čast sveti su vam i nepovredivi baš kao što vam je svet i nepovrediv i ovaj vaš dan, u ovom vašem mjesecu i u ovom vašem gradu.[1] Jesam li dostavio?" Muttefekun alejhi: Buhari, 105, i Muslim, 1679.

١٥٢٥ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قُلْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حَسْبُكَ مِنْ صَفِيَّةَ كَذَا وَكَذَا. قَالَ بَعْضُ الرُّوَاةِ: تَعْنِي قَصِيرَةً، فَقَالَ: «لَقَدْ قُلْتِ كَلِمَةً لَوْ مُزِجَتْ بِمَاءِ الْبَحْرِ لَمَزَجَتْهُ». قَالَتْ: وَحَكَيْتُ لَهُ إِنْسَانًا، فَقَالَ: «مَا أُحِبُّ أَنِّي حَكَيْتُ إِنْسَانًا وَإِنَّ لِي كَذَا وَكَذَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1525. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: "Dosta ti je što je Safijja takva i takva!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Izgovorila si riječi koje, kada bi se pomiješale sa vodom mora, pomutile bi je." Aiša, radijallahu anha, dalje kazuje: "Jednom sam pred njim oponašala nekog čovjeka, a on reče: 'Ja nikoga ne bih oponašao, pa makar mi dali toliko i toliko imetka.'" Hadis bilježe Ebu Davud, 4875, i Tirmizi, 2502, koji kaže da je hasen-sahih.

Jedan od prenosilaca ovog hadisa rekao je da je Aiša riječima: "Dosta ti je što je Safijja takva i takva!", htjela reći da je dovoljno što je Safijja niskog rasta.

Riječ "pomutila" znači da bi do te mjere utjecala na morsku vodu da bi se njen okus ili miris promijenio zbog ogavnosti ogovaranja. Ova predaja

1. Sveti i nepovredivi dan na koji Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje ukazuje jest prvi dan Kurban-bajrama, a Kurban-bajram traje od 10. do 13. dana mjeseca zul-hidže, jednog od četiri sveta mjeseca, u kojima je zabranjeno neprijateljstvo. U ovim se danima obavljaju obredi hadža u Meki i njenoj okolici – mjestima koja su, baš poput spomenutog dana i mjeseca, za sve muslimane jednako sveta i nepovrediva.

na najslikovitiji način ukazuje na težinu grijeha ogovaranja i na strogu zabranu takvog postupka. Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلْهَوَىٰٓ ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْىٌ يُوحَىٰ ﴿٤﴾

On ne govori po hiru svome – to je samo Objava koja mu se obznanjuje. (En-Nedžm, 3–4)

١٥٢٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَمَّا عُرِجَ بِي مَرَرْتُ بِقَوْمٍ لَهُمْ أَظْفَارٌ مِنْ نُحَاسٍ يَخْمِشُونَ بِهَا وُجُوهَهُمْ وَصُدُورَهُمْ، فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جِبْرِيلُ؟ قَالَ: هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لُحُومَ النَّاسِ، وَيَقَعُونَ فِي أَعْرَاضِهِمْ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1526. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tokom Miradža prošao sam pored ljudi čiji su nokti bili od bakra i tim noktima grebali su svoja lica i svoja prsa. Upitao sam: 'Ko su ovi, Džibrile?', a on mi odgovori: 'To su oni koji jedu ljudsko meso[1] i kaljaju njihovu čast.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 4878.

١٥٢٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ: دَمُهُ وَعِرْضُهُ وَمَالُهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1527. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Muslimanu je najstrože zabranjeno da nasrće na život, čast i imetak drugog muslimana." Hadis bilježi Muslim, 2564.

❧ 255. *Strogo je zabranjeno slušati ogovaranje, a onaj ko ga čuje dužan ga je spriječiti, a ako to nije u stanju učiniti, treba napustiti takvo sijelo*

Uzvišeni Allah kaže:

وَإِذَا سَمِعُوا۟ ٱللَّغْوَ أَعْرَضُوا۟ عَنْهُ ... ﴿٥٥﴾

A kada čuju besmislicu kakvu, od nje se okrenu... (El-Kasas, 55)

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَنِ ٱللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

I koji ono što ih se ne tiče izbjegavaju. (El-Mu'minun, 3)

... إِنَّ ٱلسَّمْعَ وَٱلْبَصَرَ وَٱلْفُؤَادَ كُلُّ أُو۟لَٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْـُٔولًا ﴿٣٦﴾

...I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati. (El-Isra, 36)

وَإِذَا رَأَيْتَ ٱلَّذِينَ يَخُوضُونَ فِىٓ ءَايَٰتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا۟ فِى حَدِيثٍ غَيْرِهِۦ ۚ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ ٱلشَّيْطَٰنُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ ٱلذِّكْرَىٰ مَعَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٦٨﴾

1. Riječi: "jedu ljudsko meso", znače da ogovaraju ljude.

Kada vidiš one koji se riječima Našim rugaju, nek si daleko od njih sve dok na drugi razgovor ne pređu. A ako te šejtan navede da zaboraviš, onda ne sjedi više s nevjernicima kad se opomene sjetiš. (El--En'am, 68)

١٥٢٨ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ، رَدَّ اللَّهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1528. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko stane u zaštitu časti brata muslimana, Allah će njegovo lice na Sudnjem danu zaštititi od Vatre." Hadis bilježi Tirmizi, 1931, koji kaže da je hasen.

١٥٢٩ - وَعَنْ عِتْبَانَ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي حَدِيثِهِ الطَّوِيلِ الْمَشْهُورِ الَّذِي تَقَدَّمَ فِي بَابِ الرَّجَاءِ، قَالَ: قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فَقَالَ: «أَيْنَ مَالِكُ بْنُ الدُّخْشُمِ؟» فَقَالَ رَجُلٌ: ذَلِكَ مُنَافِقٌ لَا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَقُلْ ذَلِكَ، أَلَا تَرَاهُ قَدْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يُرِيدُ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ، وَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1529. Itban b. Malik, radijallahu anhu, u dugoj i poznatoj predaji, koju smo već naveli pod brojem 417, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je kako bi klanjao namaz, pa je upitao: 'Gdje je Malik b. Duhšum?'[1] Neki čovjek reče: 'To je munafik koji ne voli Allaha ni Njegovog Poslanika.' Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nemoj tako govoriti! Zar nisi čuo da je rekao: 'Nema boga osim Allaha', želeći time zadovoljstvo Uzvišenog Allaha? Uistinu je Allah zabranio Vatri onoga ko iskreno kaže da nema boga osim Allaha, želeći time Allahovo zadovoljstvo.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 425, i Muslim, 455.

Ime Itban u nekim je predajama vokalizirano kao Utban.

١٥٣٠ - وَعَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي حَدِيثِهِ الطَّوِيلِ فِي قِصَّةِ تَوْبَتِهِ وَقَدْ سَبَقَ فِي بَابِ التَّوْبَةِ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ جَالِسٌ فِي الْقَوْمِ بِتَبُوكَ: «مَا فَعَلَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ؟» فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ حَبَسَهُ بُرْدَاهُ، وَالنَّظَرُ فِي عِطْفَيْهِ. فَقَالَ لَهُ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: بِئْسَ مَا قُلْتَ، وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ إِلَّا خَيْرًا، فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1530. U dugoj predaji u kojoj Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, kazuje o svom pokajanju, a koju smo već naveli pod brojem 21, on, između ostalog,

1. Iz skraćene verzije ovog hadisa koju na ovom mjestu navodi imam Nevevi, razumije se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao gdje je Malik b. Duhšum, međutim, u verzijama koje su zabilježili Buhari i Muslim, navodi se da je ovo pitanje postavio neko od prisutnih, a ne Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedeći među ljudima na Tebuku, upita: 'Šta bī s Ka'bom b. Malikom?' Na to je neki čovjek iz plemena Benu Selima rekao: 'Allahov Poslaniče, zadržao ga je njegov ogrtač i gledanje u njega!' Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, reče mu: 'Ružno je to što govoriš! Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, mi o Ka'bu znamo samo dobro!', a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to ništa nije rekao." Muttefekun alejhi: Buhari, 4418, i Muslim, 2769.

❧ 256. *Kada je ogovaranje dozvoljeno*

Ogovarati nekoga, tj. govoriti o njemu ono što on ne voli, dozvoljeno je u situacijama kada se želi ostvariti neki legitiman i opravdan cilj, ali pod uvjetom da ne postoji drugi način da se do tog cilja dođe. Postoji šest razloga koji ogovaranje čine dozvoljenim:

1. U slučaju kada su osobi učinjeni nasilje i nepravda, tada joj je dozvoljeno da se požali vladaru, ili kadiji, ili onome ko je u stanju da joj pomogne i zaštiti je od nasilnika. Dakle, ovoj je osobi dozvoljeno da imenuje onoga ko joj je učinio nepravdu.

2. Tražiti pomoć i podršku u nastojanju da se spriječi zlo ili da se počinitelj nekog zabranjenog djela odvrati od njega i usmjeri na ono što je dozvoljeno i ispravno. Stoga je određenoj osobi, za koju se vjeruje da je sposobna pomoći u otklanjanju ili sprečavanju zla, dozvoljeno kazati: "Taj čovjek radi to i to, pa ga opomeni i uputi mu prijekor" ili slično tome. Ukoliko je namjera ove osobe koja prepričava tuđe grijehe poduzimanje koraka koji vode ka sprečavanju zla, tada joj je dozvoljeno da ogovori spomenutu osobu, a u suprotnom, to je strogo zabranjeno.

3. U slučaju kada osoba traži fetvu – pravno rješenje, dozvoljeno je da muftiji kaže: "Moj otac, ili moj brat, moj muž, ili taj i taj čovjek..., učinio mi je nepravdu, pa ima li na to pravo? Na koji se način mogu spasiti od te nepravde, kako da ostvarim svoje pravo i zaštitim se od nasilja?" ili nešto slično. Iako je ovakav način traženja fetve dozvoljen, dakle direktnim spominjanjem sudionika, bolje je i preče da se situacija izloži na indirektan način i da se kaže: "Kakav je propis o čovjeku, ili osobi, ili mužu koji postupa na takav i takav način?" Ovakvim obrazloženjem situacije ostvaruje se željeni cilj, a to je saznanje vjerskog propisa, a u isto vrijeme, sudionici se ne spominju direktno. Međutim, i pored toga, dozvoljeno je poimenice spomenuti sudionike, a na legitimnost toga ukazuje hadis Hinde, radijallahu anha, koji ćemo navesti kasnije.

4. U slučaju kada se želi upozoriti muslimane na neko zlo i uputiti im savjet. Slijede neki primjeri:

- Spomenuti činjenično stanje prenosilaca hadisa i svjedoka, spomenuti njihove vrline ali i nedostatke, ne samo da je dozvoljeno, prema konsenzusu islamskih učenjaka, već je u nekim situacijama i stroga obaveza.
- Davati informacije o drugim ljudima s namjerom da se određena osoba upozna sa mogućim budućim članovima tazbine, ili sa ljudima sa kojima želi ući u poslovno partnerstvo, ili da sazna nešto više o osobama kojima želi nešto ostaviti na čuvanje, ili o ljudima sa kojima želi sarađivati, ili o komšiluku u koji se namjerava nastaniti. U ovim situacijama čovjeku nije dozvoljeno da skriva činjenično stanje, već će spomenuti i one loše stvari o tom pojedincu, a sve s namjerom da pruži savjet onome kome je potreban.
- Ako vidimo studenta, tj. osobu koja traga za znanjem, kako se približava novotaru ili velikom grješniku želeći od njih učiti i stjecati znanje, a postoji osnovana sumnja da će mu druženje s njima naškoditi, dužni smo tog studenta upozoriti na njihovo stanje. Naravno, i u ovom je slučaju za dozvoljenost ovakve vrste upozorenja uvjet iskrena namjera da se student savjetuje, a u suprotnom to nije dozvoljeno. Naime, ovdje mnogi griješe jer ih na ružan govor o drugima navede zavist, pa se šejtan s njima poigra do te mjere da im se čini kako upućuju iskren savjet i upozorenje, a u suštini nije tako. O ovome treba voditi računa.
- U situaciji kada neko ima ograničenu vlast, upravu ili skrbništvo nad nekim, međutim, on kao upravitelj ili staratelj ne izvršava svoje obaveze onako kako treba. Ovakav čovjek može u osnovi biti dobra, pokvarena ili nemarna osoba, pa je sve njegove vrline i mahane obavezno spomenuti vladaru ili nekoj drugoj osobi koja mu je nadređena, kako bi ga smijenila i na njegovo mjesto postavila onoga ko će biti dostojan svoje službe. Dakle, obaveza je upoznati vladara s činjeničnim stanjem kako bi u pogledu takvog čovjeka poduzeo odgovarajuće korake i kako ne bi dozvolio da ga ovaj obmane. Vladar se treba potruditi da utječe na njega kako bi se odgovorno prihvatio svojih obaveza ili ga treba zamijeniti onim ko je bolji od njega.

5. Ako se radi o osobi koja javno čini velike grijehe ili razne novotarije, poput onoga ko pije alkohol, uzurpira imetke, ljudima nameće razne poreze, nepravedno im otima imovinu, bavi se strogo zabranjenim stvarima – ovakvog je dozvoljeno spominjati u kontekstu grijeha koje čini javno, a zabranjeno je spominjati njegove ostale nedostatke koje ne ispoljava,

osim ako se radi o nekoj od situacija u kojima je to dozvoljeno, o čemu je već bilo riječi.

6. Prilikom opisivanja nekoga, tj. pojašnjenja o kojoj se osobi radi. Naprimjer, ako je neki čovjek poznat po određenom nadimku: ćoravi, šepavi, nijemi, slijepi, razroki i tome slično, dozvoljeno je spomenuti njegove karakteristike, međutim, strogo je zabranjeno spominjati ih s namjerom omalovažavanja i ismijavanja. Ipak, ukoliko postoji neki drugi način da se te osobe opišu, a da se ne spominju osobine koje smo naveli, to je svakako bolje i preče.

Ovo je šest situacija, kako to spominju učenjaci, u kojima je ogovaranje dozvoljeno, tj. to su okolnosti u kojima je legitimno spominjati ljude po onome što oni ne vole da se o njima priča. Dozvoljenost ogovaranja u većini spomenutih situacija potvrđena je konsenzusom, a na to ukazuju mnogi vjerodostojni hadisi.

١٥٣١ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَجُلًا اسْتَأْذَنَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «ائْذَنُوا لَهُ، بِئْسَ أَخُو الْعَشِيرَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1531. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je neki čovjek zatražio dozvolu da uđe kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: "Dozvolite mu da uđe. Loš li je on pripadnik svoga plemena!" Muttefekun alejhi: Buhari, 6054, i Muslim, 2591.

١٥٣٢ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا أَظُنُّ فُلَانًا وَفُلَانًا يَعْرِفَانِ مِنْ دِينِنَا شَيْئًا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

قَالَ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ أَحَدُ رُوَاةِ هَذَا الْحَدِيثِ: هَذَانِ الرَّجُلَانِ كَانَا مِنَ الْمُنَافِقِينَ.

1532. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Smatram da ta dvojica o našoj vjeri ne znaju ništa." Hadis bilježi Buhari, 6067.

Lejs b. Sa'd, jedan od prenosilaca hadisa, rekao je: "Ta dvojica ljudi bili su munafici."

١٥٣٣ - وَعَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ: إِنَّ أَبَا الْجَهْمِ وَمُعَاوِيَةَ خَطَبَانِي؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَّا مُعَاوِيَةُ، فَصُعْلُوكٌ لَا مَالَ لَهُ، وَأَمَّا أَبُو الْجَهْمِ فَلَا يَضَعُ الْعَصَا عَنْ عَاتِقِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «وَأَمَّا أَبُو الْجَهْمِ فَضَرَّابٌ لِلنِّسَاءِ» وَهُوَ تَفْسِيرٌ لِرِوَايَةٍ: «لَا يَضَعُ الْعَصَا عَنْ عَاتِقِهِ» وَقِيلَ: مَعْنَاهُ: كَثِيرُ الْأَسْفَارِ.

1533. Fatima bint Kajs, radijallahu anha, pripovijeda: "Došla sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: 'Zaprosili su me i Ebu

Džehm i Muavija[1], pa šta misliš o tome?', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Kada je riječ o Muaviji, on je siromašan i nema imetka, a što se tiče Ebu Džehma, njemu je štap stalno na ramenu.'" Muttefekun alejhi: Muslim, 1480.[2]

U drugoj verziji koju bilježi Muslim navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "A Ebu Džehm mnogo udara žene." Ove riječi pobliže pojašnjavaju prethodnu verziju u kojoj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "njemu je štap stalno na ramenu." Neki pak smatraju da ove riječi aludiraju na to da često putuje.[3]

١٥٣٤ - وَعَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ أَصَابَ النَّاسَ فِيهِ شِدَّةٌ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُبَيٍّ: لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا، وَقَالَ: لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ، فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَخْبَرْتُهُ بِذَلِكَ، فَأَرْسَلَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُبَيٍّ فَاجْتَهَدَ يَمِينَهُ: مَا فَعَلَ، فَقَالُوا: كَذَبَ زَيْدٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَوَقَعَ فِي نَفْسِي مِمَّا قَالُوهُ شِدَّةٌ حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى تَصْدِيقِي: «إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ» [الْمُنَافِقُونَ: ١] ثُمَّ دَعَاهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لِيَسْتَغْفِرَ لَهُمْ فَلَوَّوْا رُؤُوسَهُمْ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1534. Zejd b. Erkam, radijallahu anhu, pripovijeda: "Krenuli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na put koji je iscrpio ljude, pa je Abdullah b. Ubejj rekao: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li se razbježali', i još je rekao: 'Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg!' Prišao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se desilo, nakon čega je on pozvao Abdullaha b. Ubejja i ispitao ga, a on se čvrsto zaklinjao da to nije rekao. Ljudi rekoše: 'Zejd je slagao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!', zbog čega sam u duši osjećao tegobu, sve dok Uzvišeni Allah nije potvrdio istinitost mojih riječi objavivši: 'Kad ti licemjeri dolaze...' (El-Munafikun, 1). Potom ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao da za njih od Allaha traži oprosta, međutim, oni su to odbili odmahnuvši glavama." Muttefekun alejhi: Buhari, 4903, i Muslim, 2772.

١٥٣٥ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَتْ هِنْدُ امْرَأَةُ أَبِي سُفْيَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ وَلَيْسَ يُعْطِينِي مَا يَكْفِينِي وَوَلَدِي إِلَّا مَا أَخَذْتُ مِنْهُ، وَهُوَ لَا يَعْلَمُ؟ قَالَ: «خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Ebu Džehm je Amir b. Huzejfa el-Adevi, a Muavija je Muavija b. Ebu Sufjan.

2. Ovaj hadis bilježi samo Muslim, a ne i Buhari, kako to tvrdi autor.

3. Putne potrepštine stavio bi u zavežljaj i okačio ga o štap koji bi potom prebacio preko ramena.

1535. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Hind, supruga Ebu Sufjana, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: "Ebu Sufjan je škrt čovjek i ne daje mi onoliko koliko je potrebno meni i mome djetetu[1], osim ako ja kriomice i bez njegovog znanja uzmem nešto od njega." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče joj: "Uzimaj umjereno, onoliko koliko je dovoljno tebi i tvom djetetu." Muttefekun alejhi: Buhari, 5359, i Muslim, 1714.

❧ 257. *Stroga zabrana prenošenja tuđih riječi s namjerom sijanja smutnje i razdora među ljudima*

Uzvišeni Allah kaže:

هَمَّازٍ مَّشَّآءٍۭ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾

(I ne slušaj) klevetnika, onoga koji tuđe riječi prenosi. (El-Kalem, 11)

مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

On ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije. (Kaf, 18)

١٥٣٦ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ نَمَّامٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1536. Huzejfa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennet neće ući onaj ko prenosi tuđe riječi s ciljem zavađanja ljudi." Muttefekun alejhi: Buhari, 6056, i Muslim, 105.

١٥٣٧ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِقَبْرَيْنِ فَقَالَ: «إِنَّهُمَا يُعَذَّبَانِ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ، بَلَى إِنَّهُ كَبِيرٌ: أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَكَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ إِحْدَى رِوَايَاتِ الْبُخَارِيِّ.

1537. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored dva kabura i rekao: "Njih dvojica sada su podvrgnuti patnji, kažnjavaju se zbog nečega što vam se ne čini velikim, a ono je doista nešto veliko! Jedan od njih prenosio je tuđe riječi, a što se tiče drugog, on se prilikom obavljanja male nužde nije čuvao mokraće." Muttefekun alejhi: Buhari, 1378, i Muslim, 292, a ovo je jedna od verzija koju bilježi Buhari.

1. Imam Nevevi ovdje citira verziju hadisa u kojoj se spominje jedno dijete, dok su u većini drugih verzija ovog hadisa spomenuta djeca: "...onoliko koliko je potrebno meni i mojoj djeci."

Učenjaci su kazali da se riječi: "kažnjavaju se zbog nečega što vam se ne čini velikim", odnose na njihovu percepciju, tj. bili su uvjereni da se ne radi ni o čemu bitnom. Drugi su kazali da te riječi znače da se ne kažnjavaju zbog nečeg što je bilo mnogo zahtjevno, tj. uopće nije bilo teško izbjeći to što je uzrokovalo njihovu patnju.

١٥٣٨ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَلَا أُنَبِّئُكُمْ مَا الْعَضْهُ؟ هِيَ النَّمِيمَةُ، الْقَالَةُ بَيْنَ النَّاسِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1538. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hoćete li da vam kažem šta je to istinska kleveta? To je prenošenje tuđih riječi s ciljem da se ljudi zavade, to vam je ogovaranje ljudi." Hadis bilježi Muslim, 2606.

❧ 258. *Zabrana prenošenja tuđih riječi vladarima i namjesnicima, osim ako za tim postoji istinska potreba, kao što je osnovana bojazan da će u slučaju šutnje doći do smutnje i tome slično*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَلَا تَعَاوَنُوا۟ عَلَى ٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ ...﴾ ٢

...i ne pomažite jedni drugima u grijehu i neprijateljstvu... (El-Maida, 2)

١٥٣٩ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يُبَلِّغْنِي أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِي عَنْ أَحَدٍ شَيْئًا، فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَخْرُجَ إِلَيْكُمْ وَأَنَا سَلِيمُ الصَّدْرِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ.

1539. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka mi niko od mojih ashaba ništa ružno ne prenosi o drugim ashabima jer volim među vas izaći čistih prsa." Hadis bilježe Ebu Davud, 4860, i Tirmizi, 3896.[1]

❧ 259. *Prezrenost dvoličnjaštva*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَسْتَخْفُونَ مِنَ ٱلنَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ ٱللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ ٱلْقَوْلِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا﴾ ١٠٨

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 435.

Oni se kriju od ljudi, ali se ne mogu sakriti od Allaha, a On je s njima i kad noću smišljaju riječi kojima On nije zadovoljan; Allah dobro zna sve ono što oni rade. (En-Nisa, 108)

١٥٤٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَجِدُونَ النَّاسَ مَعَادِنَ: خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقُهُوا، وَتَجِدُونَ خِيَارَ النَّاسِ فِي هَذَا الشَّأْنِ أَشَدَّهُمْ لَهُ كَرَاهِيَةً، وَتَجِدُونَ شَرَّ النَّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ، الَّذِي يَأْتِي هَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ وَهَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1540. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uvjerit ćete se da su ljudi poput ruda[1]: oni koji su bili najbolji u džahilijetu, najbolji su i u islamu, ako se poduče propisima vjere. I uvjerit ćete se da su najpogodniji ljudi za vlast oni koji je najviše preziru i naći ćete da su najgori ljudi dvoličnjaci, oni koji jednima prilaze s jednom, a drugima s drugom maskom na licu." Muttefekun alejhi: Buhari, 3493, i Muslim, 2526.

١٥٤١ - وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ نَاسًا قَالُوا لِجَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: إِنَّا نَدْخُلُ عَلَى سَلَاطِينِنَا فَنَقُولُ لَهُمْ بِخِلَافِ مَا نَتَكَلَّمُ إِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِهِمْ، قَالَ: كُنَّا نَعُدُّ هَذَا نِفَاقًا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1541. Muhammed b. Zejd pripovijeda da su neki ljudi njegovom djedu Abdullahu b. Omeru, radijallahu anhuma, rekli: "Kada posjetimo svoje vladare i upravitelje, mi pred njima govorimo drugačije nego što govorimo nakon što ih napustimo", a Abdullah b. Omer reče: "To smo u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ubrajali u licemjerstvo." Hadis bilježi Buhari, 7178.

❧ 260. *Zabrana laži*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ...﴾ ﴿٣٦﴾

I ne povodi se za onim što ne znaš... (El-Isra, 36)

﴿مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾ ﴿١٨﴾

On ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije. (Kaf, 18)

1. Ili poput metala ili minerala koji se nalaze duboko u zemlji, pa među njima ima onih koji su izuzetno vrijedni, i onih osrednje vrijednosti, ali i onih koji su gotovo bezvrijedni.

١٥٤٢ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدِّيقًا. وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1542. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Istinoljubivost čovjeka vodi ka dobročinstvu, a dobročinstvo ka Džennetu. Čovjek koji bude ustrajno govorio istinu, kod Allaha će biti upisan kao istinoljubivi. Laž čovjeka vodi ka grijehu, a grijeh ka Džehennemu. Čovjek koji bude ustrajno govorio laži, kod Allaha će biti upisan kao lažov." Muttefekun alejhi: Buhari, 6094, i Muslim, 2607.

١٥٤٣ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ، كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ، كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْ نِفَاقٍ حَتَّى يَدَعَهَا: إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ، وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1543. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U čijim se osobinama nađu četiri svojstva, takav je pravi licemjer, a onaj ko bude imao jedno od ovih svojstava, on ima svojstvo licemjera i tako će biti sve dok se ne oslobodi te osobine: kada mu se nešto povjeri, on to pronevjeri, kada govori – laže, kada obeća – ne ispuni, i kada se raspravlja – prelazi sve granice." Muttefekun alejhi: Buhari, 34, Muslim, 58.

Ovaj je hadis prethodno naveden pod brojem 690, zajedno sa sličnim hadisom pod brojem 689, koji prenosi Ebu Hurejra.

١٥٤٤ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ تَحَلَّمَ بِحُلْمٍ لَمْ يَرَهُ، كُلِّفَ أَنْ يَعْقِدَ بَيْنَ شَعِيرَتَيْنِ، وَلَنْ يَفْعَلَ، وَمَنِ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ، صُبَّ فِي أُذُنَيْهِ الْآنُكُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ صَوَّرَ صُورَةً، عُذِّبَ وَكُلِّفَ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1544. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude pričao da je usnio snove koje nije usnio, na Sudnjem će danu biti zadužen da sveže dva ječmena zrna, a to neće moći učiniti. Ko bude prisluškivao razgovor nekih ljudi, uprkos tome što oni ne žele da ih čuje, na Sudnjem danu u uši će mu biti sipano rastopljeno olovo. Ko naslika lik živog bića, bit će kažnjen i zadužen da u taj lik udahne dušu, a to neće moći učiniti." Hadis bilježi Buhari, 7042.

١٥٤٥ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفْرَى الْفِرَى أَنْ يُرِيَ الرَّجُلُ عَيْنَيْهِ مَا لَمْ تَرَيَا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1545. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najveća je laž da čovjek svojim očima predstavi ono što one nisu vidjele." Hadis bilježi Buhari, 7043.

Riječi: "da svojim očima predstavi ono što one nisu vidjele", znače: kaže da je usnio ono što nije usnio.

١٥٤٦ - وَعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِمَّا يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ لِأَصْحَابِهِ: «هَلْ رَأَى أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنْ رُؤْيَا؟» فَيَقُصُّ عَلَيْهِ مَنْ شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُصَّ. وَإِنَّهُ قَالَ لَنَا ذَاتَ غَدَاةٍ: «إِنَّهُ أَتَانِيَ اللَّيْلَةَ آتِيَانِ، وَإِنَّهُمَا قَالَا لِي: انْطَلِقْ، وَإِنِّي انْطَلَقْتُ مَعَهُمَا، وَإِنَّا أَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ، وَإِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِصَخْرَةٍ، وَإِذَا هُوَ يَهْوِي بِالصَّخْرَةِ لِرَأْسِهِ، فَيَثْلَغُ رَأْسَهُ، فَيَتَدَهْدَهُ الْحَجَرُ هَاهُنَا، فَيَتْبَعُ الْحَجَرَ فَيَأْخُذُهُ، فَلَا يَرْجِعُ إِلَيْهِ حَتَّى يَصِحَّ رَأْسُهُ كَمَا كَانَ، ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ، فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الْأُولَى»، قَالَ: «قُلْتُ لَهُمَا: سُبْحَانَ اللَّهِ، مَا هَذَانِ؟ قَالَا لِي: انْطَلِقْ انْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُسْتَلْقٍ لِقَفَاهُ وَإِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِكَلُّوبٍ مِنْ حَدِيدٍ، وَإِذَا هُوَ يَأْتِي أَحَدَ شِقَّيْ وَجْهِهِ فَيُشَرْشِرُ شِدْقَهُ إِلَى قَفَاهُ، وَمَنْخِرَهُ إِلَى قَفَاهُ، وَعَيْنَهُ إِلَى قَفَاهُ، ثُمَّ يَتَحَوَّلُ إِلَى الْجَانِبِ الْآخَرِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ بِالْجَانِبِ الْأَوَّلِ، فَمَا يَفْرُغُ مِنْ ذَلِكَ الْجَانِبِ حَتَّى يَصِحَّ ذَلِكَ الْجَانِبُ كَمَا كَانَ، ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ، فَيَفْعَلُ مِثْلَ مَا فَعَلَ فِي الْمَرَّةِ الْأُولَى». قَالَ: «قُلْتُ: سُبْحَانَ اللَّهِ، مَا هَذَانِ؟ قَالَا لِي: انْطَلِقْ انْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا عَلَى مِثْلِ التَّنُّورِ» فَأَحْسِبُ أَنَّهُ قَالَ: «فَإِذَا فِيهِ لَغَطٌ، وَأَصْوَاتٌ، فَاطَّلَعْنَا فِيهِ فَإِذَا فِيهِ رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاةٌ، وَإِذَا هُمْ يَأْتِيهِمْ لَهَبٌ مِنْ أَسْفَلَ مِنْهُمْ، فَإِذَا أَتَاهُمْ ذَلِكَ اللَّهَبُ ضَوْضَؤُوا، قُلْتُ: مَا هَؤُلَاءِ؟ قَالَا لِي: انْطَلِقْ انْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا عَلَى نَهَرٍ» حَسِبْتُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: «أَحْمَرُ مِثْلُ الدَّمِ، وَإِذَا فِي النَّهَرِ رَجُلٌ سَابِحٌ يَسْبَحُ، وَإِذَا عَلَى شَطِّ النَّهَرِ رَجُلٌ قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ حِجَارَةً كَثِيرَةً، وَإِذَا ذَلِكَ السَّابِحُ يَسْبَحُ مَا يَسْبَحُ، ثُمَّ يَأْتِي ذَلِكَ الَّذِي قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ الْحِجَارَةَ، فَيَفْغَرُ لَهُ فَاهُ، فَيُلْقِمُهُ حَجَرًا، فَيَنْطَلِقُ فَيَسْبَحُ، ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَيْهِ، كُلَّمَا رَجَعَ إِلَيْهِ، فَغَرَ لَهُ فَاهُ، فَأَلْقَمَهُ حَجَرًا، قُلْتُ لَهُمَا: مَا هَذَانِ؟ قَالَا لِي: انْطَلِقْ انْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ كَرِيهِ الْمَرْآةِ، أَوْ كَأَكْرَهِ مَا أَنْتَ رَاءٍ رَجُلًا مَرْآةً، فَإِذَا هُوَ عِنْدَهُ نَارٌ يَحُشُّهَا وَيَسْعَى حَوْلَهَا، قُلْتُ لَهُمَا: مَا هَذَا؟ قَالَا لِي: انْطَلِقْ انْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا عَلَى رَوْضَةٍ مُعْتَمَّةٍ فِيهَا مِنْ كُلِّ نَوْرِ الرَّبِيعِ، وَإِذَا بَيْنَ ظَهْرَيِ الرَّوْضَةِ رَجُلٌ طَوِيلٌ لَا أَكَادُ أَرَى رَأْسَهُ طُولًا فِي السَّمَاءِ، وَإِذَا حَوْلَ الرَّجُلِ مِنْ أَكْثَرِ وِلْدَانٍ مَا رَأَيْتُهُمْ قَطُّ، قُلْتُ: مَا هَذَا؟ وَمَا هَؤُلَاءِ؟ قَالَا لِي: انْطَلِقْ انْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا إِلَى دَوْحَةٍ عَظِيمَةٍ لَمْ أَرَ دَوْحَةً قَطُّ أَعْظَمَ مِنْهَا، وَلَا أَحْسَنَ، قَالَا لِي: ارْقَ فِيهَا، فَارْتَقَيْنَا فِيهَا، إِلَى مَدِينَةٍ مَبْنِيَّةٍ بِلَبِنٍ ذَهَبٍ وَلَبِنٍ فِضَّةٍ، فَأَتَيْنَا بَابَ الْمَدِينَةِ فَاسْتَفْتَحْنَا، فَفُتِحَ لَنَا، فَدَخَلْنَاهَا، فَتَلَقَّانَا رِجَالٌ شَطْرٌ مِنْ خَلْقِهِمْ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ، وَشَطْرٌ مِنْهُمْ كَأَقْبَحِ مَا أَنْتَ رَاءٍ، قَالَا لَهُمْ: اذْهَبُوا فَقَعُوا فِي ذَلِكَ النَّهَرِ، وَإِذَا هُوَ نَهْرٌ مُعْتَرِضٌ يَجْرِي كَأَنَّ مَاءَهُ الْمَحْضُ فِي الْبَيَاضِ، فَذَهَبُوا فَوَقَعُوا فِيهِ، ثُمَّ رَجَعُوا إِلَيْنَا قَدْ ذَهَبَ ذَلِكَ السُّوءُ عَنْهُمْ، فَصَارُوا فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ. قَالَ: قَالَا لِي: هَذِهِ جَنَّةُ عَدْنٍ، وَهَذَاكَ مَنْزِلُكَ، فَسَمَا بَصَرِي صُعُدًا، فَإِذَا قَصْرٌ مِثْلُ الرَّبَابَةِ الْبَيْضَاءِ. قَالَا لِي: هَذَاكَ مَنْزِلُكَ. قُلْتُ لَهُمَا: بَارَكَ اللَّهُ فِيكُمَا، فَذَرَانِي فَأَدْخُلَهُ. قَالَا: أَمَّا الْآنَ فَلَا، وَأَنْتَ دَاخِلُهُ. قُلْتُ لَهُمَا: فَإِنِّي رَأَيْتُ مُنْذُ اللَّيْلَةِ عَجَبًا، فَمَا هَذَا

الَّذِي رَأَيْتُ؟ قَالَا لِي: إِنَّا سَنُخْبِرُكَ. أَمَّا الرَّجُلُ الْأَوَّلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُثْلَغُ رَأْسُهُ بِالْحَجَرِ، فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَأْخُذُ الْقُرْآنَ فَيَرْفُضُهُ، وَيَنَامُ عَنِ الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ. وَأَمَّا الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُشَرْشَرُ شِدْقُهُ إِلَى قَفَاهُ، وَمَنْخِرُهُ إِلَى قَفَاهُ، وَعَيْنُهُ إِلَى قَفَاهُ، فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَغْدُو مِنْ بَيْتِهِ فَيَكْذِبُ الْكَذْبَةَ تَبْلُغُ الْآفَاقَ. وَأَمَّا الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ الْعُرَاةُ الَّذِينَ هُمْ فِي مِثْلِ بِنَاءِ التَّنُّورِ، فَإِنَّهُمُ الزُّنَاةُ وَالزَّوَانِي. وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يَسْبَحُ فِي النَّهْرِ، وَيُلْقَمُ الْحِجَارَةَ، فَإِنَّهُ آكِلُ الرِّبَا. وَأَمَّا الرَّجُلُ الْكَرِيهُ الْمَرْآةِ الَّذِي عِنْدَ النَّارِ يَحُشُّهَا وَيَسْعَى حَوْلَهَا فَإِنَّهُ مَالِكٌ خَازِنُ جَهَنَّمَ. وَأَمَّا الرَّجُلُ الطَّوِيلُ الَّذِي فِي الرَّوْضَةِ، فَإِنَّهُ إِبْرَاهِيمُ، وَأَمَّا الْوِلْدَانُ الَّذِينَ حَوْلَهُ، فَكُلُّ مَوْلُودٍ مَاتَ عَلَى الْفِطْرَةِ» وَفِي رِوَايَةِ الْبَرْقَانِيِّ: «وُلِدَ عَلَى الْفِطْرَةِ». فَقَالَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَأَوْلَادُ الْمُشْرِكِينَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَأَوْلَادُ الْمُشْرِكِينَ». «وَأَمَّا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَانُوا شَطْرٌ مِنْهُمْ حَسَنٌ وَشَطْرٌ مِنْهُمْ قَبِيحٌ فَإِنَّهُمْ قَوْمٌ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا تَجَاوَزَ اللَّهُ عَنْهُمْ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي فَأَخْرَجَانِي إِلَى أَرْضٍ مُقَدَّسَةٍ» ثُمَّ ذَكَرَهُ. وَقَالَ: «فَانْطَلَقْنَا إِلَى نَقْبٍ مِثْلِ التَّنُّورِ، أَعْلَاهُ ضَيِّقٌ وَأَسْفَلُهُ وَاسِعٌ، يَتَوَقَّدُ تَحْتَهُ نَارًا، فَإِذَا ارْتَفَعَتِ ارْتَفَعُوا حَتَّى كَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا، وَإِذَا خَمَدَتْ، رَجَعُوا فِيهَا، وَفِيهَا رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاةٌ». وَفِيهَا: «حَتَّى أَتَيْنَا عَلَى نَهْرٍ مِنْ دَمٍ» وَلَمْ يَشُكَّ «فِيهِ رَجُلٌ قَائِمٌ، عَلَى وَسَطِ النَّهْرِ - وَعَلَى شَطِّ النَّهْرِ - رَجُلٌ، وَبَيْنَ يَدَيْهِ حِجَارَةٌ، فَأَقْبَلَ الرَّجُلُ الَّذِي فِي النَّهْرِ، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ، رَمَى الرَّجُلُ بِحَجَرٍ فِي فِيهِ، فَرَدَّهُ حَيْثُ كَانَ، فَجَعَلَ كُلَّمَا جَاءَ لِيَخْرُجَ جَعَلَ يَرْمِي فِي فِيهِ بِحَجَرٍ، فَيَرْجِعُ كَمَا كَانَ». وَفِيهَا: «فَصَعِدَا بِيَ الشَّجَرَةَ، فَأَدْخَلَانِي دَارًا لَمْ أَرَ قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهَا، فِيهَا رِجَالٌ شُيُوخٌ وَشَبَابٌ». وَفِيهَا: «الَّذِي رَأَيْتَهُ يُشَقُّ شِدْقُهُ فَكَذَّابٌ، يُحَدِّثُ بِالْكَذْبَةِ فَتُحْمَلُ عَنْهُ حَتَّى تَبْلُغَ الْآفَاقَ، فَيُصْنَعُ بِهِ مَا رَأَيْتَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ». وَفِيهَا: «الَّذِي رَأَيْتَهُ يُشْدَخُ رَأْسُهُ فَرَجُلٌ عَلَّمَهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ، فَنَامَ عَنْهُ بِاللَّيْلِ، وَلَمْ يَعْمَلْ فِيهِ بِالنَّهَارِ، فَيُفْعَلُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ». وَالدَّارُ الْأُولَى الَّتِي دَخَلْتَ دَارُ عَامَّةِ الْمُؤْمِنِينَ، وَأَمَّا هَذِهِ الدَّارُ فَدَارُ الشُّهَدَاءِ، وَأَنَا جِبْرِيلُ، وَهَذَا مِيكَائِيلُ، فَارْفَعْ رَأْسَكَ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي، فَإِذَا فَوْقِي مِثْلُ السَّحَابِ، قَالَا: ذَاكَ مَنْزِلُكَ، قُلْتُ: دَعَانِي أَدْخُلْ مَنْزِلِي، قَالَا: إِنَّهُ بَقِيَ لَكَ عُمُرٌ لَمْ تَسْتَكْمِلْهُ، فَلَوِ اسْتَكْمَلْتَهُ، أَتَيْتَ مَنْزِلَكَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1546. Semura b. Džundub, radijallahu anhu, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je svoje ashabe znao upitati: 'Da li je neko od vas usnio kakav san?', i tada bi mu neko od prisutnih ispričao ono što je Allah htio da mu ispriča. Jednog jutra rekao nam je: 'Sinoć su mi u snu došla dvojica posjetilaca[1], koji mi rekoše: 'Pođi!', pa sam pošao s njima. Došli smo do jednog čovjeka koji je bio u ležećem položaju, dok je drugi[2] stajao iznad njega i držao veliki kamen, a potom ga pustio, tako da mu je kamen razmrskao glavu i onda se otkotrljao. Ovaj što je držao kamen svaki bi put otišao do tog kamena da ga uzme, a kad bi se vratio, glava onog

1. Radilo se o dvojici meleka.
2. Bio je to melek u liku čovjeka.

čovjeka u potpunosti bi već bila zacijelila i postala onakva kakva je ranije bila. Onda bi mu opet prišao i uradio sve isto kao što je uradio i prvi put. Onoj dvojici meleka rekoh: 'Subhanallah! Ko su ova dvojica?', a oni mi rekoše: 'Idi dalje, idi dalje!' Krenuli smo i išli sve dok nismo došli do nekog čovjeka koji je ležao potiljkom okrenutim prema dolje, dok je drugi stajao iznad njega držeći željeznu kuku kojom bi mu zahvatio jednu stranu lica pa bi je, vukući kuku ka potiljku, u potpunosti raskomadao. Tako bi uradio i sa njegovom nozdrvom i sa okom na toj strani lica. Zatim bi zakačio drugu stranu njegovog lica i učinio isto ono što je učinio i sa prvom. Sa tom stranom ne bi ni završio, a onā bi već postala zdrava i čitava, baš onakva kakva je bila prije toga. Potom bi ponovno ispočetka uradio sve što je uradio i prvi put. Onoj dvojici meleka rekoh: 'Subhanallah! Ko su ova dvojica?', a oni mi rekoše: 'Idi dalje, idi dalje!', pa smo i nastavili dalje sve dok nismo došli do nečega što je nalikovalo na peć' – čini mi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje rekao: 'a u njoj vika i galama' – 'pa smo u nju zavirili i ugledali potpuno gole muškarce i žene, koje je vatra pržila odozdo. Kada god bi ih zahvatili vatreni plamenovi, oni bi silno zapomagali. Upitah: 'Ko su ovi?', a dvojica mojih pratilaca rekoše mi: 'Idi dalje, idi dalje!' Nastavili smo dalje i stigli do jedne rijeke' – čini mi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje rekao: 'koja je bila crvena poput krvi' – 'a u toj rijeci plivao je neki čovjek, dok je na njenoj obali stajao drugi, pred kojim je bila gomila kamenja. Ovaj bi plivač plivao neko vrijeme, a potom bi prišao onom čovjeku na obali pred kojim je bila gomila kamenja, pa bi mu on otvorio usta i u njih, baš poput zalogaja, ubacio kamen. Ovaj što pliva otišao bi dalje plivati, a potom bi se nakon nekog vremena opet vratio onom čovjeku s kamenjem, koji bi mu, svaki put kada bi mu došao, opet u usta, baš poput zalogaja, stavio kamen. Onu dvojicu upitah: 'A ko su ova dvojica?', a oni mi rekoše: 'Idi dalje, idi dalje!', nakon čega smo nastavili. Došli smo do nekog čovjeka izuzetno ružnog i odvratnog izgleda, toliko ružnog, da tako ružnog nikada niste vidjeli. Pored njega je bila vatra koju je raspirivao i trčao oko nje. Onu dvojicu upitah: 'Ko je ovo?', a oni mi rekoše: 'Idi dalje, idi dalje!', nakon čega smo krenuli i išli sve dok nismo došli do jedne izuzetno bujne bašte u kojoj je bilo svih vrsta cvijeća. U njoj se nalazio neki izrazito visok čovjek kojem od silne visine, koja je dopirala do nebesa, skoro da ni glavu nisam mogao vidjeti. Oko njega se nalazilo toliko mnogo djece da ih nikada do tada toliko nisam vidio. Upitah: 'Ko je ovo?', a ona dvojica rekoše mi: 'Idi dalje, idi dalje!', nakon čega smo pošli dalje. Došli smo do jednog ogromnog drveta od kojeg nikad ve-

će ni ljepše nisam vidio.[1] Ona dvojica mi rekoše: 'Penji se na njega!', pa smo se svi zajedno uspinjali na to drvo dok ne dođosmo do grada koji je bio sazidan od zlatnih i srebrenih cigli. Došli smo do kapije tog grada i zatražili dozvolu da uđemo. Kapija se otvori i mi uđosmo u grad. Sreli smo ljude čija je jedna polovica tijela bila izuzetno lijepa, da takvu ljepotu nikada niste vidjeli, a druga polovica toliko ružna da takvu ružnoću nikada niste vidjeli. Ova dvojica im rekoše: 'Bacite se u tu rijeku!', a to je bila rijeka čija je voda bila bijela poput nepromiješanog mlijeka. Oni se baciše u tu rijeku, a potom se vratiše k nama, a sva prethodna ružnoća s njih je iščezla i sada su u cijelosti bili u najljepšem liku. 'Ovo je Dženneti-Adn[2], a ono tamo je tvoje prebivalište', rekoše mi ona dvojica, nakon čega pogledah gore i ugledah dvorac koji je izgledao poput bijelog oblaka. 'Ono tamo su tvoje odaje', rekoše mi njih dvojica, a ja zamolih: 'Allah vas blagoslovio! Dopustite mi da uđem u njega!' 'Ući ćeš u njega, ali ne sada', odgovoriše mi. Rekoh: 'U ovoj noći vidio sam razna čuda! Zbilja, o čemu se radi?' 'Sve ćemo ti pojasniti', odgovoriše mi, te nastaviše: 'Što se tiče onog prvog čovjeka kojeg si sreo, kojem kamenom razbijaju glavu, to je čovjek koji se prihvatio Kur'ana, a potom ga odbacio[3] i koji bi spavao i prespavao propisane namaze. Onaj drugi čovjek na kojeg si naišao, kojem vilicu zajedno sa nozdrvom i okom trgaju i vuku prema potiljku, to je čovjek koji rano ujutro izađe iz svoje kuće, te osmisli i proširi laž koja dopre daleko. Oni goli muškarci i žene koji se nalaze u prostoru sličnom peći, to su bludnici i bludnice. Što se tiče čovjeka kojeg si vidio kako pliva u rijeci i koji biva natjeran da guta kamenje, to je čovjek koji se hranio kamatom. Čovjek izuzetno ružnog izgleda koji je bio pored vatre koju raspiruje i hoda oko nje, to je Malik, čuvar Džehennema. Onaj izrazito visoki čovjek u bašti, to je poslanik Ibrahim, a ona djeca oko njega, to su djeca koja su umrla u fitri – prirodnoj vjeri.' Neki od prisutnih muslimana upitaše: 'Allahov Poslaniče, a jesu li tu i djeca idolopoklonika?', a on odgovori: 'I djeca idolopoklonika', i nastavi: 'A oni ljudi čija je jedna polovica bila lijepa, a druga ružna, to su oni koji su pomiješali dobra djela sa lošim, ali im je Allah oprostio.'" Hadis bilježi Buhari, 7047.

1. U nekim verzijama umjesto "ogromnog drveta" navodi se "ogromne bašte".

2. Grad u koji smo došli bio je Dženneti-Adn.

3. Postoji više tumačenja ovih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi. Neki učenjaci kažu da se misli na čovjeka koji je znao cijeli Kur'an, ili veći dio Kur'ana napamet, a potom to bezrazložno zapostavio i zaboravio, a drugi kažu da se misli na osobu koja je spoznala kur'anske propise, a potom ih zapostavila i odbacila.

U verziji koju bilježi Berkani umjesto riječi: "to su djeca koja su umrla u fitri", kaže se: "to su djeca rođena u fitri."

U drugoj verziji ovog hadisa, koju također bilježi Buhari, navodi se[1]:

"Sinoć sam u snu vidio dvojicu ljudi koji su mi došli i odveli me u Svetu zemlju. ... Pošli smo i došli do neke rupe u zemlji koja je bila poput peći čiji je gornji dio bio uzak, a donji širok i prostran. Ispod te peći loži se vatra, pa kada se ona plamteći podigne, i ljudi u njoj se podignu do te mjere da se čini da će iz nje izaći, a kada vatra splahne, oni se opet vrate naniže u peć. U njoj se nalaze goli muškarci i žene."

"...pa smo došli do rijeke od krvi", dakle, prenosilac ovdje nije u nedoumici kao u prethodnoj verziji.

"Jedan je čovjek stajao na sredini te rijeke, a drugi je stajao na obali i ispred njega se nalazilo kamenje. Čovjek koji je bio u rijeci krenuo je naprijed, pa kada je htio da iz nje izađe, čovjek sa obale pogodio bi ga kamenom u usta i tako ga vratio na mjesto sa kojeg je krenuo. Ovako bi učinio svaki put kada bi ovaj pokušao da izađe - kamenom bi ga pogodio u usta i vratio ga tamo odakle je i došao."

"Zatim su me podigli na stablo i uveli me u kuću koja je bila toliko lijepa da od nje ljepšu nikad nisam vidio. U njoj je bilo i staraca i mladića..."

"Onaj čovjek kojem razguljuju vilice, to je veliki lažov koji bi ispričao laž koju bi od njega prenijeli i raširili na sve strane. Onako kako si vidio, sa njim će se postupati sve do Sudnjega dana..."

"Onaj čovjek kojem se razbija glava, to je čovjek kojeg je Allah podučio Kur'anu, ali ga on nije učio noću, niti je po njemu postupao danju, pa će se onako s njim postupati do Sudnjega dana. Prva kuća u koju si ušao jeste kuća svih vjernika općenito, a ova kuća u kojoj se sada nalaziš, kuća je šehidā. Ja sam Džibril, a ovo je Mikail. Podigni svoju glavu!" Ovdje Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ja podignuh glavu i ugledah nešto poput oblaka. 'To su tvoje odaje', rekoše njih dvojica. 'Pustite me da uđem u svoje odaje!', rekoh im, a oni odgovoriše: 'Ostalo ti je još života koji nisi upotpunio, a da jesi, ušao bi u njih.'" Hadis bilježi Buhari, 1386.

❧ 261. *Situacije u kojima je laž dozvoljena*

Treba imati na umu da laž, iako je strogo zabranjena, u određenim situacijama i u slučaju da se ispune određeni uvjeti, postaje dozvoljena. Ove

1. Citirani su samo dijelovi hadisa koji se razlikuju od prethodne verzije.

situacije i uvjete podrobno sam pojasnio u knjizi *El-Ezkar*, a ovdje ćemo taj propis navesti u sažetoj formi. Govor je sredstvo kojim se žele ostvariti određeni ciljevi. Ukoliko je ostvarenje bilo kojeg legitimnog cilja, do kojeg se dolazi govorom, moguće bez laganja, tada laž nikako nije dozvoljena, a ako se taj cilj ne može ostvariti nikako drugačije osim uz korištenje laži, tada laž postaje dopuštena. Također, ako je cilj koji se želi ostvariti nešto što je samo po sebi mubah - nije ni strogo zabranjeno niti strogo naređeno, već dozvoljeno, tada i laganje u svrhu ostvarenja toga postaje mubah. S druge strane, ako je cilj koji se želi postići nešto što je vadžib - stroga obaveza, tada i laž kao sredstvo kojim se dolazi do tog cilja postaje vadžibom.

Naprimjer, muslimanu je dozvoljeno slagati da bi se sačuvao od osobe koja ga želi ubiti ili da bi sačuvao imetak od nasilnika koji mu ga želi oduzeti. Isto će postupiti i kad se radi o imetku koji mu je povjeren na čuvanje. Ipak, bolje je da musliman u ovim situacijama ciljano govori dvosmisleno, služeći se aluzijom kojom se slušalac navodi na to da neku informaciju razumije na drugačiji način od onoga što ona predstavlja u stvarnosti. Međutim, kada u ovim situacijama ne bi govorio dvosmisleno, već jasno slagao, to bi mu bilo dozvoljeno.

Kao dokaz da je laž u ovakvim i sličnim situacijama dozvoljena, učenjaci navode hadis koji prenosi Ummu Kulsum, radijallahu anha, u kojem kaže da je čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Nije lažov onaj koji, nastojeći izgladiti odnose među ljudima, prenosi jednima o drugima ono što je dobro ili im govori lijepe riječi pa ih preuveliča." Muttefekun alejhi: Buhari, 2692, i Muslim, 2605.

U verziji koju bilježi Muslim još se dodaje: "Nisam čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je dozvolio bilo šta od laži koje ljudi izgovaraju, izuzev u tri situacije: u ratu, izglađivanju odnosa među ljudima i međusobnom obraćanju supružnika[1]."

❧ 262. *Podsticanje na provjeravanje onoga što se priča i prenosi*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ﴿٣٦﴾﴾

Ne povodi se za onim što ne znaš... (El-Isra, 36)

﴿مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾﴾

1. Laž u međusobnom obraćanju supružnika odnosi se na laskanje i slatkorječivost, kad se koriste preuveličani izrazi, a nikako na laganje i obmanjivanje supružnika.

On ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije. (Kaf, 18)

١٥٤٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «كَفَى بِالْمَرْءِ كَذِبًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1547. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dovoljno je čovjeku laži da priča sve ono što čuje." Hadis bilježi Muslim, 5.

١٥٤٨ - وَعَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ حَدَّثَ عَنِّي بِحَدِيثٍ يَرَى أَنَّهُ كَذِبٌ، فَهُوَ أَحَدُ الْكَاذِبِينَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1548. Semura b. Džundub, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko prenese hadis koji se pripisuje meni, a zna da je posrijedi laž, on je jedan od lažova[1]." Hadis bilježi Muslim, 179.

١٥٤٩ - وَعَنْ أَسْمَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي ضَرَّةً فَهَلْ عَلَيَّ جُنَاحٌ إِنْ تَشَبَّعْتُ مِنْ زَوْجِي غَيْرَ الَّذِي يُعْطِينِي؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ كَلَابِسِ ثَوْبَيْ زُورٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1549. Esma, radijallahu anha, prenosi da je neka žena upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ja imam inoću, pa jesam li grješna ako se pred njom pohvalim kako mi je muž dao ono što mi nije dao?", a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Onaj ko se hvališe onim što nije dobio poput je onoga koji obuče dva komada lažne odjeće." Muttefekun alejhi: Buhari, 5219, i Muslim, 2130.

Riječi: "kao onaj ko obuče dva komada lažne odjeće", odnose se na one koji glume, naprimjer, lažnu skromnost, pa oblače odjeću koju obično nose askete, ili glume da su učeni ili bogati, pa oblače odjeću koju nose učenjaci ili bogataši. Ovako se oblače samo kako bi prevarili i obmanuli ljude, a u stvarnosti nisu onakvi kakvim se tom odjećom žele predstaviti drugima.

❧ 263. *Lažno svjedočenje najstrože je zabranjeno*

Uzvišeni Allah kaže:

... وَٱجْتَنِبُوا۟ قَوْلَ ٱلزُّورِ ﴿٣٠﴾

1. U predaji koju bilježi Ibn Madža, 38, kaže se: "on je jedan od dvojice lažova." Prvi je lažov onaj ko je izmislio hadis, a drugi je lažov onaj koji ga prenosi znajući da se radi o laži.

...i klonite se neistinitog govora. (El-Hadždž, 30)

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ...﴾ ﴿٣٦﴾

I ne povodi se za onim što ne znaš... (El-Isra, 36)

﴿مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾ ﴿١٨﴾

On ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije. (Kaf, 18)

﴿إِنَّ رَبَّكَ لَبِٱلْمِرْصَادِ﴾ ﴿١٤﴾

Gospodar je tvoj, doista, u zasjedi. (El-Fedžr, 14)

﴿وَٱلَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ ٱلزُّورَ ...﴾ ﴿٧٢﴾

I oni koji ne svjedoče lažno... (El-Furkan, 72)

١٥٥٠ - وَعَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ؟» قُلْنَا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: «الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ» وَكَانَ مُتَّكِئًا فَجَلَسَ، فَقَالَ: «أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ»، فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا: لَيْتَهُ سَكَتَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1550. Ebu Bekra, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: 'Hoćete li da vam kažem koji su najveći grijesi?' Odgovorili smo: 'Svakako, Allahov Poslaniče!' On reče: 'Pripisivati Allahu druga i biti neposlušan roditeljima.' Bio je naslonjen, a onda je sjeo i rekao: 'I lažno svjedočenje', ponavljajući to toliko da smo pomislili: 'Da hoće prestati!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2654, i Muslim, 87.

❧ 264. *Strogo je zabranjeno poimenično proklinjati čovjeka ili životinju*

١٥٥١ - عَنْ أَبِي زَيْدٍ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَهُوَ مِنْ أَهْلِ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ بِمِلَّةٍ غَيْرِ الْإِسْلَامِ كَاذِبًا مُتَعَمِّدًا، فَهُوَ كَمَا قَالَ، وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ، عُذِّبَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَيْسَ عَلَى رَجُلٍ نَذْرٌ فِيمَا لَا يَمْلِكُهُ، وَلَعْنُ الْمُؤْمِنِ كَقَتْلِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1551. Ebu Zejd Sabit b. Dahhak el-Ensari, radijallahu anhu, jedan od onih koji su prisustvovali prisezi poznatoj kao Ridvan[1], prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se pozove na drugu vjeru, a ne na islam, namjerno se lažno zaklinjući, on upravo i jest sljedbenik

1. Vidjeti pojašnjenje uz hadis 261.

vjere kojom se zakleo.[1] Ko nečim izvrši samoubistvo, time će biti mučen na Sudnjem danu. Čovjek nije obavezan izvršiti zavjet ako je ono na što se zavjetovao izvan njegove mogućnosti, a proklinjanje vjernika isto je kao i njegovo ubistvo." Muttefekun alejhi: Buhari, 1363, i Muslim, 110.

١٥٥٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَنْبَغِي لِصِدِّيقٍ أَنْ يَكُونَ لَعَّانًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1552. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne priliči istinoljubivom čovjeku da proklinje druge."[2] Hadis bilježi Muslim, 2597.

١٥٥٣ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَكُونُ اللَّعَّانُونَ شُفَعَاءَ وَلَا شُهَدَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1553. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oni koji mnogo proklinju neće na Sudnjem danu biti ni šefadžije[3] ni svjedoci[4]." Hadis bilježi Muslim, 2598.

1. U hadisu je istaknuto svjesno lažno zaklinjanje nekom vjerom mimo islama, jer je svaka lažna zakletva veliki grijeh, a zakletva drugom vjerom pored tog grijeha dovodi u pitanje i samu čovjekovu pripadnost islamu. Ako čovjek bude iskren u svojoj zakletvi, ali se zakune drugom vjerom, on je u sličnoj situaciji - njegova je pripadnost islamu upitna. Hadis također upozorava na to da se čovjek ne smije zaklinjati drugom vjerom čak ni u šali.

2. Ne može se nazvati *siddikom* - istinoljubivim i pravednim onaj ko proklinje ljude, jer je proklinjanje dova Uzvišenom Allahu da nekoga udalji od Svoje milosti, što je postupak sasvim suprotan svojstvima istinoljubivosti i pravednosti. U ovakve se osobe neće ubrojati vjernik kojem se ponekad, u naletu srdžbe, omakne pa nehotice prokune nekoga i koji se odmah nakon toga pokaje, već se misli na ljude koji često proklinju ljude, bez griže savjesti i kajanja, i to im pređe u naviku i postane njihova prepoznatljiva osobina.

3. Neće im biti dozvoljeno da se zauzimaju za članove svojih porodica ili druge muslimane na Sudnjem danu i od Allaha za njih traže oprost ili smanjenje ahiretske kazne, što će nekim kategorijama vjernika biti dozvoljeno, o čemu govore mnogi vjerodostojni hadisi.

4. Sljedbenici islama jesu sljedbenici srednjeg puta, odnosno pobornici pravde, i to je jedan od razloga zbog kojeg će ih Uzvišeni Allah učiniti svjedocima protiv drugih ljudi na Sudnjem danu, tj. protiv onih koji su poricali svoje poslanike i odbijali da ih slijede. Uzvišeni je Allah rekao:

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَٰكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُوا۟ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ ... ﴿١٤٣﴾

"I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi..." (El-Bekara, 143). Uvjet da bi neko bio svjedok protiv drugih ljudi na Sudnjem danu jeste da je pravedan. Zbog toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da osobe koje mnogo proklinju na dunjaluku neće biti svjedoci na Sudnjem danu jer je proklinjanje drugih ljudi u suprotnosti sa svojstvom pravednosti.

١٥٥٤ - وَعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَلَاعَنُوا بِلَعْنَةِ اللَّهِ، وَلَا بِغَضَبِهِ، وَلَا بِالنَّارِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَا: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1554. Semura b. Džundub, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte proklinjati jedni druge zazivajući Allahovo prokletstvo, Njegovu srdžbu ili džehennemsku vatru."[1] Hadis bilježe Ebu Davud, 4906, i Tirmizi, 1976, i kažu da je hasen-sahih.

١٥٥٥ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ، وَلَا اللَّعَّانِ، وَلَا الْفَاحِشِ، وَلَا الْبَذِيِّ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1555. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernik ne vrijeđa, ne proklinje, nije vulgaran i nije bestidan." Hadis bilježi Tirmizi, 1977, koji kaže da je hasen-sahih.

١٥٥٦ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا لَعَنَ شَيْئًا، صَعِدَتِ اللَّعْنَةُ إِلَى السَّمَاءِ، فَتُغْلَقُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ دُونَهَا، ثُمَّ تَهْبِطُ إِلَى الْأَرْضِ، فَتُغْلَقُ أَبْوَابُهَا دُونَهَا، ثُمَّ تَأْخُذُ يَمِينًا وَشِمَالًا، فَإِذَا لَمْ تَجِدْ مَسَاغًا رَجَعَتْ إِلَى الَّذِي لُعِنَ، فَإِنْ كَانَ أَهْلًا لِذَلِكَ، وَإِلَّا رَجَعَتْ إِلَى قَائِلِهَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1556. Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čovjek nešto prokune, to se prokletstvo uzdigne ka nebu, pa se pred njim zatvore nebeske kapije, a zatim se spusti prema Zemlji, pa se pred njim zatvore i zemaljske kapije, a onda krene desno i lijevo, i ako ne nađe nikakvog puta da se spusti, uputi se onome kome je namijenjeno, pa ako je on tu kletvu zaslužio, kletva se na njega i spusti, a ako nije, vrati se na onoga ko je prokletstvo izrekao." Hadis bilježi Ebu Davud, 4905.

١٥٥٧ - وَعَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ، وَامْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ عَلَى نَاقَةٍ، فَضَجِرَتْ فَلَعَنَتْهَا، فَسَمِعَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «خُذُوا مَا عَلَيْهَا وَدَعُوهَا، فَإِنَّهَا مَلْعُونَةٌ». قَالَ عِمْرَانُ: فَكَأَنِّي أَرَاهَا الْآنَ تَمْشِي فِي النَّاسِ مَا يَعْرِضُ لَهَا أَحَدٌ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1557. Imran b. Husajn, radijallahu anhuma, kazuje: "Na jednom od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, putovanja, neka ensarijka jahala je devu koja ju je toliko izmorila i dosadila joj do te mjere da ju je ona proklela. Kada je to čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Skinite

1. Odnosno, nemojte jedni drugima govoriti: "Allah te prokleo!", niti: "Neka je na tebe Allahova srdžba!", niti: "Allah te u Vatru uveo!", i tome slično.

sve s te deve i pustite je neka ide, jer ona je ukleta.' Kao da sada gledam tu devu kako se slobodno kreće među ljudima, a niko joj ne prilazi." Hadis bilježi Muslim, 2595.

١٥٥٨ - وَعَنْ أَبِي بَرْزَةَ نَضْلَةَ بْنِ عُبَيْدٍ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَيْنَمَا جَارِيَةٌ عَلَى نَاقَةٍ عَلَيْهَا بَعْضُ مَتَاعِ الْقَوْمِ، إِذْ بَصُرَتْ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَضَايَقَ بِهِمُ الْجَبَلُ، فَقَالَتْ: حَلْ، اللَّهُمَّ الْعَنْهَا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُصَاحِبْنَا نَاقَةٌ عَلَيْهَا لَعْنَةٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1558. Ebu Berza Nadla b. Ubejd el-Eslemi, radijallahu anhu, kazuje: "Jedna je djevojka jahala na devi na kojoj se nalazio prtljag nekih ljudi. Kada je opazila Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a taman su se uspinjali uz brdo, što je iznurilo cijelu skupinu, djevojka, pokušavajući obuzdati devu, reče: 'Kuš! Allahu moj, prokuni je!' Nakon toga, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Neka s nama ne putuje deva koja je prokleta!'" Hadis bilježi Muslim, 2596.

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Neka s nama ne putuje deva koja je prokleta!", nekima su se učinile problematičnim, međutim, istina je da u njima nema ništa problematično. Ovim je riječima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da s njima putovanje nastavi baš ta deva, ali nije zabranio da se ona proda ili zakolje ili da je koriste za jahanje u nekom drugom društvu gdje Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prisutan, već je sve spomenuto dozvoljeno. Dakle, jedino što je od tog trenutka zabranjeno jeste da ta deva u budućnosti putuje u skupini u kojoj se nalazi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a što se tiče ostalih radnji u vezi s njom, sve su i dalje dozvoljene baš kao što su bile dozvoljene i prije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, zabrane da se ta deva kreće u povorci u kojoj se on nalazio, a Allah najbolje zna.

❧ 265. *Dozvoljeno je općenito proklinjanje nekih kategorija velikih grješnika*

Uzvišeni Allah kaže:

... أَلَا لَعْنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٨﴾

...Neka Allahovo prokletstvo stigne silnike! (Hud, 18)

... فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌۢ بَيْنَهُمْ أَن لَّعْنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾

...A onda će jedan glasnik među njima, da ga i jedni i drugi čuju, viknuti: "Neka Allahovo prokletstvo ostane nad onima koji su činili nasilje!" (El-A'raf, 44)

U vjerodostojnim hadisima potvrđeno je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Allah je prokleo onu ženu koja sebi ili drugima upliće tuđu kosu i onu koja traži da se u njenu kosu upliće tuđa..." Hadis bilježe Buhari, 5933, i Muslim, 2122.

"Allah je prokleo onoga ko se hrani kamatom..." Hadis bilježe Buhari, 5962, i Muslim, 1597.

"Allah je prokleo one koji slikaju likove..." Hadis bilježi Buhari, 5347.

"Allah je prokleo onoga ko pomjera granice između njiva i posjeda..." Hadis bilježi Muslim, 1978.

"Allah je prokleo kradljivca koji ukrade ratnu kacigu..." Hadis bilježi Buhari, 6783.

"Allah je prokleo onoga ko proklinje svoje roditelje..." Hadis bilježi Muslim, 1978.

"Allah je prokleo onoga ko prinosi žrtvu nekome mimo Allaha..." Hadis bilježi Muslim, 1978.

"Ko u Medini učini zlodjelo[1] ili prijestupniku pruži utočište, neka je na njega Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi..." Hadis bilježi Buhari, 6755.

"Allahu moj, prokuni plemena Ri'l, Zekvan i Usajja jer su oni iskazali nepokornost Allahu i Njegovom Poslaniku..." Hadis bilježi Muslim, 675.

"Allah je prokleo jevreje jer su grobove svojih vjerovjesnika uzeli za bogomolje..." Hadis bilježe Buhari, 1330, i Muslim, 529.

"Allah je prokleo muškarce koji oponašaju žene i prokleo je žene koje oponašaju muškarce..." Hadis bilježi Buhari, 5885.

Svi su spomenuti hadisi vjerodostojni. Neki od njih zabilježeni su u oba *Sahiha*, a neki u jednoj od ove dvije zbirke. Moja je namjera bila da na ovom mjestu na njih ukažem sažeto, a većina ovih hadisa bit će, uz Allahovu dozvolu, spomenuta u nastavku.

❧ 266. *Vrijeđanje muslimana strogo je zabranjeno*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ بِغَيْرِ مَا ٱكْتَسَبُوا۟ فَقَدِ ٱحْتَمَلُوا۟ بُهْتَٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا﴾ (٥٨)

1. Riječ *hades*, upotrijebljenu u ovom hadisu, islamski učenjaci tumače na različite načine: neki kažu da se time misli prvenstveno na zulum, tj. nasilje i nepravdu, a drugi kažu da se ukazuje na grijehe i nepokornost Uzvišenom Allahu.

A oni koji vjernike i vjernice vrijeđaju, a oni to ne zaslužuju, tovare na sebe klevetu i pravi grijeh. (El-Ahzab, 58)

١٥٥٩ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1559. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Grijeh je vrijeđati muslimana, a nevjerstvo je boriti se protiv njega."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 6044, i Muslim, 64.

١٥٦٠ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا يَرْمِي رَجُلٌ رَجُلًا بِالْفِسْقِ أَوِ الْكُفْرِ، إِلَّا ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ، إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1560. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koji god čovjek drugoga optuži za grijeh ili nevjerstvo, to se, ako onaj koga je optužio nije takav, vrati njemu." Hadis bilježi Buhari, 6045.

١٥٦١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْمُتَسَابَّانِ مَا قَالَا فَعَلَى الْبَادِي مِنْهُمَا حَتَّى يَعْتَدِيَ الْمَظْلُومُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1561. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada dvojica muslimana vrijeđaju jedan drugoga, grijeh zbog izgovorenih uvreda snosi onaj ko je prvi počeo vrijeđati, i to je tako sve dok onaj kome je učinjena nepravda ne uzvrati većom mjerom."[2] Hadis bilježi Muslim, 2587.

١٥٦٢ - وَعَنْهُ، قَالَ: أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَجُلٍ قَدْ شَرِبَ قَالَ: «اضْرِبُوهُ»، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَمِنَّا الضَّارِبُ بِيَدِهِ، وَالضَّارِبُ بِنَعْلِهِ، وَالضَّارِبُ بِثَوْبِهِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ، قَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: أَخْزَاكَ اللَّهُ، قَالَ: «لَا تَقُولُوا هَذَا، لَا تُعِينُوا عَلَيْهِ الشَّيْطَانَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1562. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doveden je čovjek koji je pio alkohol, pa je rekao: 'Izbatinajte ga!' Neki od nas udarali su ga rukama, neki svojom obućom, a neki odjećom, a prilikom njegovog odlaska, neko od prisutnih reče mu: 'Ponizio te

1. Riječ "nevjerstvo" upotrijebljena je u hadisu kako bi se dalo do znanja kolika je veličina grijeha onoga ko se bori protiv muslimana, iako sam taj čin nije djelo koje muslimana izvodi iz vjere.

2. Grijeh za međusobno vrijeđanje snosi osoba koja je prva počela s uvredama, jer ona je uzrok cijelog problema, međutim, ukoliko onaj ko je verbalno napadnut pređe granice u uzvraćanju uvredama te uvrijedi napadača gore nego što je on uvrijedio njega, tada će grijeh snositi obojica.

Allah!', na šta Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ne govorite tako! Nemojte pomagati šejtanu protiv njega!'" Hadis bilježi Buhari, 6781.

١٥٦٣ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ قَذَفَ مَمْلُوكَهُ بِالزِّنَا يُقَامُ عَلَيْهِ الْحَدُّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ كَمَا قَالَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1563. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko optuži svoga roba da je učinio blud, nad njim će se na Sudnjem danu izvršiti propisana kazna[1], osim u slučaju da je zaista govorio istinu." Muttefekun alejhi: Buhari, 6858, i Muslim, 1660.

❧ 267. *Zabranjeno je umrle spominjati po lošem, izuzev kad za to postoji opravdan razlog*

Spominjati loše osobine ili djela umrlih dozvoljeno je u situacijama kada se želi upozoriti na grijehe ili novotarije koje je činila određena umrla osoba, kako je neko u tome ne bi slijedio. Na legitimnost toga ukazuju ajeti i hadisi citirani u sklopu teme "Dozvoljeno je općenito proklinjanje nekih kategorija velikih grješnika" (str. 707).

١٥٦٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ، فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1564. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne vrijeđajte umrle, jer oni su se već susreli s onim što su na dunjaluku zaradili."[2] Hadis bilježi Buhari, 1393.

❧ 268. *Zabrana uznemiravanja drugih*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ بِغَيْرِ مَا ٱكْتَسَبُوا۟ فَقَدِ ٱحْتَمَلُوا۟ بُهْتَٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا﴾ (٥٨)

1. Kazna za potvoru za blud iznosi osamdeset udaraca bičem. Uzvišeni je Allah rekao: ﴿وَٱلَّذِينَ يَرْمُونَ ٱلْمُحْصَنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا۟ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ فَٱجْلِدُوهُمْ ثَمَٰنِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا۟ لَهُمْ شَهَٰدَةً أَبَدًا ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ﴾ (٤) "One koji okrive poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, izbičujte sa osamdeset udara biča i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi." (En-Nur, 4)

2. Oni su se već suočili sa posljedicama svojih djela ili nedjela, pa je beskorisno vrijeđati ih ili psovati, jer njima to neće naškoditi, niti oni mogu na uvrede uzvratiti. Proklinjanjem i vrijeđanjem umrlih čovjek se može samo ogriješiti i povrijediti njihove potomke koji nisu odgovorni za ono što su njihovi roditelji za života činili. I ne samo to, već čovjek može zbog nedoličnog postupka prema umrlima izgubiti nagradu za sabur ili nadoknadu za zulum koji su mu oni možda nanijeli.

A oni koji vjernike i vjernice vrijeđaju, a oni to ne zaslužuju, tovare na sebe klevetu i pravi grijeh. (El-Ahzab, 58)

١٥٦٥ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1565. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman je onaj od čijeg su jezika i ruku sigurni drugi muslimani, a muhadžir je onaj ko napusti ono što je Allah zabranio."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 10, i Muslim, 40.

١٥٦٦ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُزَحْزَحَ عَنِ النَّارِ، وَيُدْخَلَ الْجَنَّةَ، فَلْتَأْتِهِ مَنِيَّتُهُ وَهُوَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَلْيَأْتِ إِلَى النَّاسِ الَّذِي يُحِبُّ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1566. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko voli da bude udaljen od Vatre i uveden u Džennet, neka smrt dočeka vjerujući u Allaha i Sudnji dan i neka se prema ljudima ophodi onako kako bi volio da se oni ophode prema njemu." Hadis bilježi Muslim, 1844, i ovo je dio hadisa koji je naveden pod brojem 668.

❧ 269. *Zabrana uzajamne mržnje, prekidanja međusobnih veza i izbjegavanja*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ ...﴿١٠﴾﴾

Vjernici su samo braća... (El-Hudžurat, 10)

﴿... أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ ...﴿٥٤﴾﴾

...(On će dovesti ljude) prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite... (El-Maida, 54)

﴿مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِ ۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ ...﴿٢٩﴾﴾

Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom... (El-Feth, 29)

١٥٦٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا تَقَاطَعُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا، وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Vidjeti i hadis 211 i pojašnjenje navedeno uz njega.

1567. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte jedni druge mrziti, nemojte jedni drugima zavidjeti niti leđa okretati, i nemojte međusobne odnose prekidati, nego, o Allahovi robovi, budite braća! Muslimanu nije dozvoljeno da se od svoga brata distancira više od tri dana."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 6065, i Muslim, 2559.

١٥٦٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «تُفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ، فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا، إِلَّا رَجُلًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ فَيُقَالُ: أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا، أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ فِي كُلِّ يَوْمِ خَمِيسٍ وَاثْنَيْنِ» وَذَكَرَ نَحْوَهُ.

1568. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ponedjeljkom i četvrtkom otvaraju se džennetska vrata i svakom vjerniku koji Allahu ne pridružuje druga bude oprošteno, osim čovjeku koji je u neprijateljstvu sa bratom muslimanom, i kaže se: 'Ostavite ovu dvojicu dok se ne pomire! Ostavite ovu dvojicu dok se ne pomire!'" Hadis bilježi Muslim, 2565.

U drugoj verziji, koju također bilježi Muslim, navodi se: "Svakog ponedjeljka i četvrtka pred Allahom se izlažu ljudska djela...", a ostatak hadisa isti je kao prethodno citirani.

❧ 270. *Zabrana zavisti*

Zavist se definira kao želja da određenoj osobi, koja uživa neku blagodat, ta blagodat bude uskraćena, bez obzira na to da li se radi o blagodatima u vjeri ili imetku.

Uzvišeni Allah kaže:

أَمْ يَحْسُدُونَ ٱلنَّاسَ عَلَىٰ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ ... ﴿٥٤﴾

...ili bi ljudima na onome što im je Allah iz obilja Svoga darovao zavidjeli. (En-Nisa, 54)

Već smo spomenuli hadis koji prenosi Enes, radijallahu anhu, pod brojem 1567, a u kojem se spominje zabrana zavisti.

1. Ovdje se radi o bojkotu brata muslimana ili distanciranju od njega zbog javnog grijeha koji je počinio. Distanciranje je legitimna metoda koju muslimani primjenjuju prema grješnicima, ali samo u slučaju da će ta metoda na njih pozitivno utjecati i pomoći im da se pokaju i prođu određenih grijeha i propusta. Ovim hadisom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da distanciranje traje duže od tri dana.

١٥٦٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ، فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ، أَوْ قَالَ الْعُشْبَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1569. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dobro se čuvajte zavisti, jer zavist proždire dobra djela baš kao što vatra proždire drva - ili je rekao: baš kao što vatra proždire suhu travu." Hadis bilježi Ebu Davud, 4903.[1]

❧ 271. *Zabrana uhođenja i slušanja razgovora drugih ljudi bez njihovog dopuštenja*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَلَا تَجَسَّسُواْ ...﴾ ﴿١٢﴾

...I ne uhodite jedni druge... (El-Hudžurat, 12)

﴿وَٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ بِغَيْرِ مَا ٱكْتَسَبُواْ فَقَدِ ٱحْتَمَلُواْ بُهْتَٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا﴾ ﴿٥٨﴾

A oni koji vjernike i vjernice vrijeđaju, a oni to ne zaslužuju, tovare na sebe klevetu i pravi grijeh. (El-Ahzab, 58)

١٥٧٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلَا تَحَسَّسُوا، وَلَا تَجَسَّسُوا، وَلَا تَنَافَسُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا كَمَا أَمَرَكُمْ. الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يَخْذُلُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ. التَّقْوَى هَهُنَا، التَّقْوَى هَهُنَا» وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ «بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ. كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ: دَمُهُ، وَعِرْضُهُ، وَمَالُهُ. إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى أَجْسَادِكُمْ، وَلَا إِلَى صُوَرِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَجَسَّسُوا، وَلَا تَحَسَّسُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا».

وَفِي رِوَايَةٍ: «لَا تَقَاطَعُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا».

وَفِي رِوَايَةٍ: «لَا تَهَاجَرُوا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ بِكُلِّ هَذِهِ الرِّوَايَاتِ، وَرَوَى الْبُخَارِيُّ أَكْثَرَهَا.

1570. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dobro se čuvajte sumnjičenja, jer sumnjičenje je zaista najlažniji govor.[2] Nemojte jedni druge prisluškivati niti uhoditi! Nemojte se nadmetati u stjecanju ovosvjetskih dobara! Nemojte

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 445.

2. Sumnjičenje spada u najneistinitija došaptavanja duše i najlažnije misli koje šejtan dobacuje čovjeku.

jedni drugima zavidjeti niti jedni druge mrziti i nemojte jedni drugima leđa okretati, nego, o Allahovi robovi, budite braća, onako kako vam je On naredio! Musliman je muslimanu brat! Ne čini mu nepravdu, ne ostavlja ga na cjedilu i ne prezire ga! Bogobojaznost je ovdje, bogobojaznost je ovdje!", i tada je pokazao na svoja prsa. "Dovoljno je čovjeku zla da prezire svoga brata muslimana. Muslimanu je najstrože zabranjeno da nasrće na život, čast i imetak drugog muslimana. Uistinu Allah ne gleda ni u vaša tijela, ni u vaš izgled, već gleda u vaša srca i u vaša djela."

U drugoj verziji navodi se: "Nemojte jedni drugima zavidjeti niti jedni druge mrziti. Nemojte jedni druge uhoditi, niti prisluškivati i nemojte prilikom kupovine prividno cijenu robe povećavati[1], već, o Allahovi robovi, braća budite!"

U trećoj verziji navodi se: "Nemojte međusobne veze prekidati, nemojte jedni drugima leđa okretati, nemojte se mrziti i nemojte jedni drugima zavidjeti, nego, o Allahovi robovi, budite braća!"

U još jednoj verziji kaže se: "Nemojte jedni druge izbjegavati, i neka se niko od vas ne upliće u tuđu, već zaključenu kupoprodaju!"[2] Ovaj hadis i sve njegove spomenute verzije bilježi Muslim, 2563 i 2564, a i Buhari, 6064, bilježi većinu njih.

١٥٧١ - وَعَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّكَ إِنِ اتَّبَعْتَ عَوْرَاتِ الْمُسْلِمِينَ أَفْسَدْتَهُمْ، أَوْ كِدْتَ أَنْ تُفْسِدَهُمْ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1571. Muavija, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Budeš li uhodio ljude i istraživao njihove mahane, pokvarit ćeš ih, ili gotovo da ćeš to učiniti."[3] Hadis je sahih. Bilježi ga Ebu Davud, 4888, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٥٧٢ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ أُتِيَ بِرَجُلٍ فَقِيلَ لَهُ: هَذَا فُلَانٌ تَقْطُرُ لِحْيَتُهُ خَمْرًا، فَقَالَ: إِنَّا قَدْ نُهِينَا عَنِ التَّجَسُّسِ، وَلَكِنْ إِنْ يَظْهَرْ لَنَا شَيْءٌ، نَأْخُذْ بِهِ. حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ.

1. Vidjeti pojašnjenje imama Nevevija uz hadis 235.

2. Muslimanu je zabranjeno da priđe trgovcu i od njega traži da raskine kupoprodajni ugovor koji je ovaj već sklopio sa drugim muslimanom, te mu u tu svrhu ponudi više novca od cijene koju je ovaj već dogovorio sa prvim kupcem. Na to se odnose Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "i neka se niko od vas ne upliće u tuđu, već zaključenu kupoprodaju."

3. Ukoliko otkriješ njihove nedostatke, neprimjerena djela i grijehe, i oni toga budu svjesni, izgubit će osjećaj stida pred tobom, rasrdit će se, pa će ta djela početi činiti javno, iz inata, što je daleko gore od toga da ih čine tajno.

1572. Ibn Mesud, radijallahu anhu, pripovijeda da su jednom pred njega doveli čovjeka i rekli mu: "Ovom čovjeku vino kaplje s brade!", a on im odgovori: "Zabranjeno nam je uhođenje, međutim, ukoliko nam nešto bude sasvim jasno i očito, shodno tome ćemo i presuditi." Hadis je hasen-sahih. Bilježi ga Ebu Davud, 4890, sa ispravnim lancem prenosilaca čiji kriteriji odgovaraju kriterijima koje su postavili Buhari i Muslim.

❧ 272. *Zabranjeno je bez opravdanog razloga imati loše mišljenje o muslimanima*

Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱجْتَنِبُواْ كَثِيرًا مِّنَ ٱلظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ ٱلظَّنِّ إِثْمٌ ... ﴿١٢﴾

O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka su sumnjičenja zaista grijeh. (El-Hudžurat, 12)

١٥٧٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1573. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dobro se čuvajte sumnjičenja, jer sumnjičenje je zaista najlažniji govor." Muttefekun alejhi: Buhari, 6064, i Muslim, 2563.

❧ 273. *Zabranjeno je potcjenjivati i omalovažavati muslimane*

Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰٓ أَن يَكُونُواْ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَآءٌ مِّن نِّسَآءٍ عَسَىٰٓ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ ۖ وَلَا تَلْمِزُوٓاْ أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُواْ بِٱلْأَلْقَٰبِ ۖ بِئْسَ ٱلِٱسْمُ ٱلْفُسُوقُ بَعْدَ ٱلْإِيمَٰنِ ۚ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿١١﴾

O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su onī bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su onē bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O, kako je ružno da se vjernici spominju podrugljivim nadimcima! A oni koji se ne pokaju - sami sebi čine nepravdu. (El-Hudžurat, 11)

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ﴿١﴾

Teško svakom klevetniku - podrugljivcu! (El-Humeza, 1)

١٥٧٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ

1574. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dovoljno je čovjeku zla da prezire svoga brata muslimana." Hadis bilježi Muslim, 6564. Ovaj je hadis ranije u cijelosti naveden pod brojem 1570.

١٥٧٥ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ» فَقَالَ رَجُلٌ: إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَنًا، وَنَعْلُهُ حَسَنَةً، فَقَالَ: «إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، الْكِبْرُ بَطَرُ الْحَقِّ، وَغَمْطُ النَّاسِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1575. Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće u Džennet ući onaj u čijem srcu bude koliko je trun oholosti." Neki čovjek reče: "Čovjek voli da njegova odjeća bude lijepa, kao i njegova obuća." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Allah je lijep i voli ljepotu. Oholost je odbacivanje istine i omalovažavanje ljudi." Hadis bilježi Muslim, 91.

١٥٧٦ - وَعَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَالَ رَجُلٌ: وَاللَّهِ لَا يَغْفِرُ اللَّهُ لِفُلَانٍ، فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ ذَا الَّذِي يَتَأَلَّى عَلَيَّ أَنْ لَا أَغْفِرَ لِفُلَانٍ، إِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُ، وَأَحْبَطْتُ عَمَلَكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1576. Džundub b. Abdullah, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki je čovjek rekao: 'Allaha mi! Allah neće oprostiti tom čovjeku!', pa je Uzvišeni Allah rekao: 'Ko je taj što se zaklinje Mojim imenom da Ja neću oprostiti tom i tom čovjeku? Zaista sam mu već oprostio, a tvoja sam djela poništio!'" Hadis bilježi Muslim, 2621.

❧ 274. *Zabranjeno je iskazivati radost zbog nedaća muslimana*

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ ... ﴿١٠﴾

Vjernici su samo braća... (El-Hudžurat, 10)

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُحِبُّونَ أَن تَشِيعَ ٱلْفَـٰحِشَةُ فِى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ ... ﴿١٩﴾

One koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu... (En-Nur, 19)

١٥٧٧ - وَعَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُظْهِرِ الشَّمَاتَةَ لِأَخِيكَ فَيَرْحَمَهُ اللَّهُ وَيَبْتَلِيكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1577. Vasila b. Eska, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne raduj se nevolji svoga brata muslimana, jer možda će se njemu Allah smilovati, a tebe na iskušenje staviti." Hadis bilježi Tirmizi, 2506, koji kaže da je hasen-sahih.[1]

❧ 275. *Zabranjeno je ljude vrijeđati zbog njihovog porijekla*

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ بِغَيْرِ مَا ٱكْتَسَبُوا۟ فَقَدِ ٱحْتَمَلُوا۟ بُهْتَٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾

A oni koji vjernike i vjernice vrijeđaju, a oni to ne zaslužuju, tovare na sebe klevetu i pravi grijeh. (El-Ahzab, 58)

١٥٧٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اثْنَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ، وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1578. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi imaju dvije ružne navike, a obje su svojstvene nevjernicima; to su vrijeđanje drugih zbog njihovog porijekla i naricanje za umrlima."[2] Hadis bilježi Muslim, 67.

❧ 276. *Zabrana varanja i obmane*

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ بِغَيْرِ مَا ٱكْتَسَبُوا۟ فَقَدِ ٱحْتَمَلُوا۟ بُهْتَٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾

A oni koji vjernike i vjernice vrijeđaju, a oni to ne zaslužuju, tovare na sebe klevetu i pravi grijeh. (El-Ahzab, 58)

١٥٧٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ، فَلَيْسَ مِنَّا، وَمَنْ غَشَّنَا، فَلَيْسَ مِنَّا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daiful-džami es-sagir ve zijadetuh*, 6245.

2. Vrijeđanje drugih zbog njihovog porijekla i naricanje za umrlima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao je *kufrom*, tj. nevjerstvom, ali islamski učenjaci naglašavaju da se ovdje ukazuje na to da se radi o djelima koja su svojstvena nevjernicima, a ne na nevjerstvo koje izvodi iz vjere.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى صُبْرَةِ طَعَامٍ، فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهَا، فَنَالَتْ أَصَابِعُهُ بَلَلًا، فَقَالَ: «مَا هَذَا يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ؟» قَالَ: أَصَابَتْهُ السَّمَاءُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «أَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ حَتَّى يَرَاهُ النَّاسُ؟ مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا».

1579. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nama ne pripada onaj ko na nas potegne oružje, a ni onaj ko nas vara ne pripada nama." Hadis bilježi Muslim, 101.

U drugoj verziji, koju također bilježi Muslim, 102, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao pored gomile hrane[1], pa je u nju zavukao svoju ruku. Kada je na prstima osjetio vlažnost, upitao je: "Šta je ovo, vlasniče hrane?", a čovjek odgovori: "Pokisla je, Allahov Poslaniče!" "A zašto onda taj dio nisi stavio na vrh kako bi to ljudi vidjeli?", upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dodade: "Nama ne pripada onaj ko nas vara."

١٥٨٠ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَنَاجَشُوا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1580. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "I nemojte prilikom kupovine prividno, bez namjere da kupite, povećavati cijenu robe." Muttefekun alejhi: Buhari, 6066, i Muslim, 1515.

١٥٨١ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ النَّجَشِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1581. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nepravedno nadmetanje u trgovini."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 6963, i Muslim, 1516.

١٥٨٢ - وَعَنْهُ، قَالَ: ذَكَرَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ يُخْدَعُ فِي الْبُيُوعِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ بَايَعْتَ، فَقُلْ: لَا خِلَابَةَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1582. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo da ga prilikom trgovine prevare, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada kupuješ, reci: 'Nema prevare!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2117, i Muslim, 1533.

١٥٨٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ خَبَّبَ زَوْجَةَ امْرِئٍ، أَوْ مَمْلُوكَهُ، فَلَيْسَ مِنَّا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1. Radilo se o nekoj vrsti žitarica ili plodova.
2. Vidjeti pojašnjenje uz hadis 235.

1583. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije od nas onaj ko obmane tuđu ženu[1] ili tuđeg roba[2]." Hadis bilježi Ebu Davud, 5170.

❧ 277. *Zabrana pronevjere i prevare*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَوۡفُواْ بِٱلۡعُقُودِ ...﴾ (١)

O vjernici, ispunjavajte ugovore... (El-Maida, 1)

﴿... وَأَوۡفُواْ بِٱلۡعَهۡدِۖ إِنَّ ٱلۡعَهۡدَ كَانَ مَسۡـُٔولٗا﴾ (٣٤)

...I ispunjavajte ugovor, jer će se za ugovor, zaista, odgovarati! (El-Isra, 34)

١٥٨٤ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ، كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ، كَانَ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا: إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ، وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1584. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U čijim se osobinama nađu četiri svojstva, takav je pravi licemjer, a onaj ko bude imao jedno od ovih svojstava, on ima svojstvo licemjera, i tako će biti sve dok se ne oslobodi te osobine: kada mu se nešto povjeri, on to pronevjeri, kada govori - laže, kada obeća - ne ispuni, i kada se raspravlja - prelazi sve granice[3]." Muttefekun alejhi: Buhari, 34, i Muslim, 58.

١٥٨٥ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ وَابْنِ عُمَرَ وَأَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، قَالُوا: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يُقَالُ: هَذِهِ غَدْرَةُ فُلَانٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1585. Ibn Mesud, Ibn Omer i Enes, radijallahu anhum, prenose da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem će danu svaki

1. Na način što će toj ženi spominjati samo loše osobine njenog muža i samo pozitivne strane nekog drugog čovjeka i tako joj omrznuti muža i navesti je na to da poželi razvod braka kako bi se udala za tog drugog čovjeka.

2. Tako što će ga navesti na bilo koji vid grijeha ili onoga što je zabranjeno, poput bluda ili slično.

3. Pretjeruje u raspravi, koristi neprimjerene riječi i govori drsko i bestidno.

izdajnik imati zastavu[1], pa će biti rečeno: 'Ovo je simbol njegove izdaje!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3186, i Muslim, 1737.

١٥٨٦ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ عِنْدَ اسْتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرْفَعُ لَهُ بِقَدْرِ غَدْرِهِ، أَلَا وَلَا غَادِرَ أَعْظَمُ غَدْرًا مِنْ أَمِيرِ عَامَّةٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1586. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu svakom će izdajniku pored njegove stražnjice biti postavljena zastava koja će biti srazmjerna veličini njegove izdaje, a uistinu nema veće izdajice od nemarnog upravitelja[2]." Hadis bilježi Muslim, 1738.

١٥٨٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ غَدَرَ، وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ، وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا، فَاسْتَوْفَى مِنْهُ، وَلَمْ يُعْطِهِ أَجْرَهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1587. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ja ću na Sudnjem danu biti protivnik trojici ljudi: čovjeku koji je dao obećanje zaklinjući se Mojim imenom, a potom iznevjerio, onome ko proda slobodnog čovjeka kao roba, a zatim potroši novac koji je dobio za njega, i onome ko unajmi radnika koji obavi dogovoreni posao, pa mu ne isplati nadnicu." Hadis bilježi Buhari, 2227.

❧ 278. *Zabranjeno je prigovarati zbog udijeljene sadake*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُبۡطِلُواْ صَدَقَٰتِكُم بِٱلۡمَنِّ وَٱلۡأَذَىٰ ...﴿٢٦٤﴾﴾

O vjernici, ne kvarite svoju milostinju prigovaranjem i uvredama... (El-Bekara, 264)

﴿ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ لَا يُتۡبِعُونَ مَآ أَنفَقُواْ مَنّٗا وَلَآ أَذٗى ...﴿٢٦٢﴾﴾

1. Ovdje se pod izdajicom prvenstveno misli na onoga ko se ne drži dogovorenog sporazuma u ratu, ili krši ugovor o sigurnosti, ili se ne drži datih obećanja općenito. Neki učenjaci smatraju da je hadis općenit i da podrazumijeva svaku vrstu izdaje, prevare i pronevjere, pa će shodno tome neki grješnici na Sudnjem danu imati ne jednu nego onoliki broj zastava koliki je bio broj njihovih izdaja, prevara i pronevjera.

2. Neki učenjaci smatraju da se ove riječi odnose na nelegalno izabranog vladara ili upravitelja i da on zaslužuje epitet najvećeg izdajice, prevaranta.

One koji troše imetke svoje na Allahovom putu, a onda ono što potroše ne poprate prigovaranjem i uvredama... (El-Bekara, 262)

١٥٨٨ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ، وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ». قَالَ: فَقَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. قَالَ أَبُو ذَرٍّ: خَابُوا وَخَسِرُوا، مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «الْمُسْبِلُ، وَالْمَنَّانُ، وَالْمُنْفِقُ سِلْعَتَهُ بِالْحَلِفِ الْكَاذِبِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: «الْمُسْبِلُ إِزَارَهُ» يَعْنِي: الْمُسْبِلُ إِزَارَهُ وَثَوْبَهُ أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ لِلْخُيَلَاءِ.

1588. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu, Allah s trojicom neće govoriti, niti će ih milosrdno pogledati, niti će ih od grijeha očistiti i njih čeka bolna patnja." Ove riječi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio je tri puta, a Ebu Zerr, radijallahu anhu, reče: "Propali su i izgubili! Ko su oni, Allahov Poslaniče?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Onaj ko svoju odjeću spusti ispod nožnih članaka, onaj ko drugima bude spominjao i isticao dobročinstvo koje im je učinio i onaj ko svoju robu bude prodavao lažno se zaklinjući." Hadis bilježi Muslim, 106.

U drugoj verziji, koju također bilježi Muslim, navodi se: "Onaj ko svoj izar - donji dio odjeće spusti ispod članaka", tj. onaj ko iz oholosti spusti odjeću ispod članaka.

❧ 279. *Zabrana hvalisanja i ugnjetavanja*

Uzvišeni Allah kaže:

... فَلَا تُزَكُّوٓاْ أَنفُسَكُمۡۖ هُوَ أَعۡلَمُ بِمَنِ ٱتَّقَىٰٓ ﴿٣٢﴾

...zato se ne hvališite - On dobro zna one koji su bogobojazni. (En-Nedžm, 32)

إِنَّمَا ٱلسَّبِيلُ عَلَى ٱلَّذِينَ يَظۡلِمُونَ ٱلنَّاسَ وَيَبۡغُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِ بِغَيۡرِ ٱلۡحَقِّۚ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ﴿٤٢﴾

A odgovarat će oni koji ljude tlače i bez ikakvog osnova red na Zemlji remete; njih čeka bolna patnja. (Eš-Šura, 42)

١٥٨٩ - وَعَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا حَتَّى لَا يَبْغِيَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ، وَلَا يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1589. Ijad b. Himar, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah objavio mi je da jedni prema

drugima budete ponizni tako da niko nikome ne čini nasilje i da se niko ni nad kim ne uzdiže." Hadis bilježi Muslim, 2865.

Lingvisti su kazali da riječ "nasilje" u ovom hadisu označava drskost i vrijeđanje drugih.

١٥٩٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا قَالَ الرَّجُلُ: هَلَكَ النَّاسُ، فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1590. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čovjek kaže: 'Ljudi su upropašteni', on je taj koji je najupropašteniji među njima." Hadis bilježi Muslim, 2623.

U najpoznatijoj verziji ovog hadisa kaže se: "fe huve ehlekuhum", što znači da je takav najupropašteniji među njima.[1] Zabrana koja proizilazi iz hadisa odnosi se na onoga ko ovakve riječi izgovori iz zadivljenosti samim sobom i s ciljem potcjenjivanja i omalovažavanja drugih, smatrajući sebe boljim od njih, i to je strogo zabranjeno. S druge strane, onaj ko ove riječi izgovori iz žalosti zbog stanja u kojem se ljudi nalaze i iz brižnosti prema vjeri, tada u tome nema ništa sporno. Na ovaj su način ove riječi prokomentirali i pojasnili islamski velikani, kao što su Malik b. Enes, Hattabi, Humejdi i drugi, o čemu je više riječi bilo u knjizi *El-Ezkar*.

❧ 280. *Zabranjeno je da muslimani bojkotuju jedni druge duže od tri dana, osim ako se radi o novotaru ili velikom grješniku koji javno čini grijeh*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ...﴾ (١٠)

Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata... (El-Hudžurat, 10)

﴿... وَلَا تَعَاوَنُوا۟ عَلَى ٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ ...﴾ (٢)

...a ne pomažite jedni drugima u griješenju i neprijateljstvu... (El-Maida, 2)

١٥٩١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَقَاطَعُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا. وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1591. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte prekidati međusobne odnose, nemojte jed-

1. Ovim imam Nevevi aludira na to da se u nekim verzijama ovog hadisa umjesto "fe huve ehlekuhum", navodi "fe huve *ehlekehum*", što znači: "on ih je i upropastio."

ni drugima leđa okretati, nemojte jedni druge mrziti niti jedni drugima zavidjeti, nego, o Allahovi robovi, budite braća! Muslimanu nije dozvoljeno da se od svoga brata distancira više od tri dana." Muttefekun alejhi: Buhari, 6065, i Muslim, 2559.

١٥٩٢ - وَعَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ: يَلْتَقِيَانِ، فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1592. Ebu Ejjub el-Ensari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Muslimanu nije dozvoljeno izbjegavati svoga brata muslimana duže od tri dana, da se susretnu pa da ovaj glavu okreće od onoga, a onaj od ovoga, a od njih dvojice bolji je onaj koji prvi nazove selam." Muttefekun alejhi: Buhari, 6077, i Muslim, 2565.

١٥٩٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ فِي كُلِّ اثْنَيْنِ وَخَمِيسٍ، فَيَغْفِرُ اللَّهُ لِكُلِّ امْرِئٍ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا، إِلَّا امْرَءًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ، فَيُقَالُ: اتْرُكُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1593. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ponedjeljkom i četvrtkom pred Allahom se izlažu ljudska djela i svakom čovjeku koji Allahu ne pridružuje druga bude oprošteno, osim čovjeku koji je u neprijateljstvu sa svojim bratom muslimanom, i kaže se: 'Sačekajte sa ovom dvojicom sve dok se ne pomire!'" Hadis bilježi Muslim, 2565.

١٥٩٤ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ يَئِسَ أَنْ يَعْبُدَهُ الْمُصَلُّونَ فِي جَزِيرَةِ الْعَرَبِ وَلَكِنْ فِي التَّحْرِيشِ بَيْنَهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1594. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Šejtan je uistinu izgubio svaku nadu da će ga na Arabijskom poluotoku obožavati oni koji obavljaju namaz, međutim, trudit će se da ih podbada i ubacuje neprijateljstvo među njih." Hadis bilježi Muslim, 2812.

Izraz "podbada" znači da ih huška jedne protiv drugih, kako bi se zamrzili i prekinuli međusobne odnose.

١٥٩٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ، فَمَنْ هَجَرَ فَوْقَ ثَلَاثٍ فَمَاتَ دَخَلَ النَّارَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ.

1595. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Muslimanu nije dozvoljeno da izbjegava svoga brata muslimana više od tri dana, a ako ga bude izbjegavao duže od tri

dana pa umre, ući će u Vatru."[1] Hadis bilježi Ebu Davud, 4914, sa lancem prenosilaca koji odgovara kriterijima Buharija i Muslima.

١٥٩٦ - وَعَنْ أَبِي خِرَاشٍ حَدْرَدِ بْنِ أَبِي حَدْرَدٍ الْأَسْلَمِيِّ، وَيُقَالُ السُّلَمِيِّ الصَّحَابِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ هَجَرَ أَخَاهُ سَنَةً فَهُوَ كَسَفْكِ دَمِهِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1596. Ebu Hiraš Hadred b. Ebu Hadred el-Eslemi ili es-Sulemi, radijallahu anhu, poznati ashab, prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Onaj ko se od brata muslimana distancira godinu dana, takav kao da mu je krv prolio[2]." Hadis bilježi Ebu Davud, 4915, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٥٩٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَهْجُرَ مُؤْمِنًا فَوْقَ ثَلَاثٍ، فَإِنْ مَرَّتْ بِهِ ثَلَاثٌ، فَلْيَلْقَهُ، وَلْيُسَلِّمْ عَلَيْهِ، فَإِنْ رَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ، فَقَدِ اشْتَرَكَا فِي الْأَجْرِ، وَإِنْ لَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ، فَقَدْ بَاءَ بِالْإِثْمِ، وَخَرَجَ الْمُسَلِّمُ مِنَ الْهِجْرَةِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: إِذَا كَانَتِ الْهِجْرَةُ لِلَّهِ تَعَالَى فَلَيْسَ مِنْ هَذَا فِي شَيْءٍ.

1597. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjerniku nije dozvoljeno da drugog vjernika izbjegava duže od tri dana, a kada prođu tri dana i on ga sretne, neka mu nazove selam, pa ako mu uzvrati na selam, obojica će imati udjela u nagradi, a ko na selam ne uzvrati, snosit će grijeh. Onaj koji je nazvao selam tim je postupkom prekinuo bojkot svoga brata." Hadis bilježi Ebu Davud, 4912, sa dobrim lancem prenosilaca.

Ebu Davud je rekao: "Ukoliko musliman drugog bude izbjegavao radi Allahovog zadovoljstva[3], onda se na njega ne odnosi propis spomenut u ovom hadisu."

1. Ukoliko se musliman u potpunosti distancirao od svoga brata muslimana iz nekih ovosvjetskih pobuda, kao što su novac, imetak ili slično, i odbije da s njim komunicira i nakon što prođe više od tri dana, a potom umre bez pokajanja, takav je umro kao veliki grješnik koji zaslužuje kaznu u Džehennemu, srazmjernu grijehu koji je počinio, ali će u Džehennemu ostati privremeno, ne vječno. Ako Uzvišeni Allah bude htio, oprostit će mu bez prethodnog kažnjavanja, a ako bude htio, kaznit će ga, shodno veličini njegovog grijeha.

2. Odnosno, kao da ga je namjerno ubio. Ovim riječima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je ukazati na veličinu i pogubnost ovog grijeha, a ne u svakom pogledu poistovjetiti izbjegavanje muslimana sa ubistvom jer je ubistvo jedan od najvećih grijeha, i za njega je propisana smrtna kazna. Neki učenjaci kažu da je pravo ubistvo fizička likvidacija muslimana, a da je njegovo izbjegavanje i potpuno ignoriranje od drugog muslimana njegova likvidacija u metaforičkom smislu.

3. Bojkotiranje pojedinca zbog javnog činjenja grijeha i tome slično.

❧ 281. *Zabranjeno je dvojici da se sašaptavaju u prisustvu trećeg, osim ako im je on to odobrio ili ako za tim postoji opravdana potreba, a isti propis važi i u slučaju da dvojica razgovaraju na jeziku koji treći ne razumije*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّمَا ٱلنَّجْوَىٰ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ...﴾ (١٠)

Sašaptavanje je šejtanski posao... (El-Mudžadela, 10)

١٥٩٨ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا كَانُوا ثَلَاثَةً، فَلَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الثَّالِثِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَرَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَزَادَ: قَالَ أَبُو صَالِحٍ: قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ: فَأَرْبَعَةٌ؟ قَالَ: لَا يَضُرُّكَ.

وَرَوَاهُ مَالِكٌ فِي الْمُوَطَّإِ: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَابْنُ عُمَرَ عِنْدَ دَارِ خَالِدِ بْنِ عُقْبَةَ الَّتِي فِي السُّوقِ، فَجَاءَ رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يُنَاجِيَهُ، وَلَيْسَ مَعَ ابْنِ عُمَرَ أَحَدٌ غَيْرِي، فَدَعَا ابْنُ عُمَرَ رَجُلًا آخَرَ حَتَّى كُنَّا أَرْبَعَةً، فَقَالَ لِي وَلِلرَّجُلِ الثَّالِثِ الَّذِي دَعَا: اسْتَأْخِرَا شَيْئًا، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ وَاحِدٍ».

1598. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ukoliko trojica budu zajedno, neka se dvojica ne sašaptavaju zanemarujući trećeg." Muttefekun alejhi: Buhari, 6288, i Muslim, 2183.

Ovaj hadis bilježi i Ebu Davud, 4852, sa još jednim dodatkom u kojem se navodi da je Ebu Salih[1] upitao Ibn Omera: "A šta je sa četvericom?", a on je odgovorio: "U tom slučaju, ne smeta da se dvojica sašaptavaju."

Također, bilježi ga i Malik u djelu *Muvetta*, 1789, od Abdullaha b. Dinara, koji je rekao: "Ibn Omer i ja bili smo kod kuće Halida b. Ukbe koja se nalazila na pijaci, pa nam je prišao neki čovjek koji je Ibn Omeru htio nešto šapnuti, a s njim osim mene nije bilo nikoga. Tada je Ibn Omer pozvao još jednog čovjeka kako bi nas bila četverica, a potom je meni i tom čovjeku kojeg je pozvao rekao: 'Zastanite malo iza nas! Uistinu sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: Neka se dvojica ne sašaptavaju zanemarujući trećeg!'"

١٥٩٩ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً، فَلَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الْآخَرِ حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ، مِنْ أَجْلِ أَنَّ ذَلِكَ يُحْزِنُهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1599. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako vas budu trojica, neka se dvojica ne sa-

1. Jedan od prenosilaca hadisa.

šaptavaju zanemarujući trećeg, sve dok se ne sastanete s drugim ljudima, zato što će ga vaš postupak rastužiti." Muttefekun alejhi: Buhari, 6290, i Muslim, 2184.

❧ 282. *Zabranjeno je bez opravdanog razloga i preko mjere koja se smatra odgojnom metodom, a ne zlostavljanjem, kažnjavati slugu, životinju, ženu ili dijete*

Uzvišeni Allah kaže:

... وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا وَبِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْجَارِ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْجَارِ ٱلْجُنُبِ وَٱلصَّاحِبِ بِٱلْجَنۢبِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾

...A roditeljima dobročinstvo činite, i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama bližnjim i komšijama daljnjim, i drugovima, i putnicima, i onima koji su u vašem posjedu. Allah, zaista, ne voli one koji se ohole i hvališu. (En-Nisa, 36)

١٦٠٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «عُذِّبَتِ امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ حَبَسَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ، فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ، لَا هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَسَقَتْهَا، إِذْ هِيَ حَبَسَتْهَا وَلَا هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1600. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedna je žena bačena u Džehennem zbog mačke koju je zatvorila i držala tako sve dok nije uginula; niti ju je hranila, niti pojila, niti pustila da se sama hrani insektima po zemlji." Muttefekun alejhi: Buhari, 3482, i Muslim, 2242.

١٦٠١ - وَعَنْهُ أَنَّهُ مَرَّ بِفِتْيَانٍ مِنْ قُرَيْشٍ قَدْ نَصَبُوا طَيْرًا وَهُمْ يَرْمُونَهُ وَقَدْ جَعَلُوا لِصَاحِبِ الطَّيْرِ كُلَّ خَاطِئَةٍ مِنْ نَبْلِهِمْ، فَلَمَّا رَأَوُا ابْنَ عُمَرَ تَفَرَّقُوا فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: مَنْ فَعَلَ هَذَا؟ لَعَنَ اللَّهُ مَنْ فَعَلَ هَذَا، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ مَنِ اتَّخَذَ شَيْئًا فِيهِ الرُّوحُ غَرَضًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1601. Ibn Omer, radijallahu anhuma, pripovijeda da je jednom prilikom naišao pored kurejšijskih mladića koji su sebi živu pticu postavili za metu i svaki put kada bi je promašili, dali bi vlasniku ptice po jednu strijelu. Kada su vidjeli Ibn Omera, mladići su se razbježali, a on upita: "Ko je ovo uradio? Allah je prokleo onoga ko je ovo uradio! Zaista je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onoga ko za metu uzme ono što ima dušu!" Muttefekun alejhi: Buhari, 5515, i Muslim, 1958.

١٦٠٢ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُصْبَرَ الْبَهَائِمُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1602. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se životinje žive zavežu, a potom uzmu za metu. Muttefekun alejhi: Buhari, 5513, i Muslim, 1956.

١٦٠٣ - وَعَنْ أَبِي عَلِيٍّ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُنِي سَابِعَ سَبْعَةٍ مِنْ بَنِي مُقَرِّنٍ مَالَنَا خَادِمٌ إِلَّا وَاحِدَةٌ لَطَمَهَا أَصْغَرُنَا فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُعْتِقَهَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ: سَابِعَ إِخْوَةٍ لِي.

1603. Ebu Alija Suvejd b. Mukarrin, radijallahu anhu, pripovijeda: "Bio sam jedan od sedmerice Mukarrinovih potomaka i imali smo samo jednu sluškinju. Kada ju je najmlađi među nama ošamario, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da je oslobodimo." Hadis bilježi Muslim, 1658.

U drugoj verziji navodi se: "Bio sam jedan od sedmerice braće..."

١٦٠٤ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ أَضْرِبُ غُلَامًا لِي بِالسَّوْطِ، فَسَمِعْتُ صَوْتًا مِنْ خَلْفِي: «اعْلَمْ أَبَا مَسْعُودٍ» فَلَمْ أَفْهَمِ الصَّوْتَ مِنَ الْغَضَبِ، فَلَمَّا دَنَا مِنِّي إِذَا هُوَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا هُوَ يَقُولُ: «اعْلَمْ أَبَا مَسْعُودٍ أَنَّ اللَّهَ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَى هَذَا الْغُلَامِ» فَقُلْتُ: لَا أَضْرِبُ مَمْلُوكًا بَعْدَهُ أَبَدًا.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَسَقَطَ السَّوْطُ مِنْ يَدِي مِنْ هَيْبَتِهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هُوَ حُرٌّ لِوَجْهِ اللَّهِ تَعَالَى فَقَالَ: «أَمَا لَوْ لَمْ تَفْعَلْ، لَلَفَحَتْكَ النَّارُ، أَوْ لَمَسَّتْكَ النَّارُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ بِهَذِهِ الرِّوَايَاتِ.

1604. Ebu Mesud el-Bedri, radijallahu anhu, pripovijeda: "Dok sam bičem udarao svoga roba, iza sebe sam čuo glas koji govori: 'Dobro znaj, Ebu Mesude...', ali od silne srdžbe nisam najbolje razumio šta mi hoće kazati, ali kada mi se približio, vidjeh da je to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji mi reče: 'Dobro znaj, Ebu Mesude, da je Allahu daleko lakše kazniti tebe nego što je tebi kazniti tog roba!' Tada rekoh: 'Nakon ovoga, nikada više neću udariti roba.'" Hadis bilježi Muslim, 1659.

U drugoj Muslimovoj verziji navodi se: "Pa mi je iz strahopoštovanja bič ispao iz ruke."

U još jednoj Muslimovoj verziji navodi se "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, oslobađam ga ropstva iz želje za Allahovim zadovoljstvom!', a on mi reče: 'Da nisi tako postupio, opržila bi te - ili je rekao: dotakla bi te - džehennemska vatra.'"

١٦٠٥ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ ضَرَبَ غُلَامًا لَهُ حَدًّا لَمْ يَأْتِهِ، أَوْ لَطَمَهُ، فَإِنَّ كَفَّارَتَهُ أَنْ يُعْتِقَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1605. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko svoga roba kazni za nešto što on nije uradio, ili ga ošamari, za taj prijestup iskupit će se tako što će ga osloboditi." Hadis bilježi Muslim, 1657.

١٦٠٦ - وَعَنْ هِشَامِ بْنِ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ مَرَّ بِالشَّامِ عَلَى أُنَاسٍ مِنَ الْأَنْبَاطِ، وَقَدْ أُقِيمُوا فِي الشَّمْسِ، وَصُبَّ عَلَى رُؤُوسِهِمُ الزَّيْتُ، فَقَالَ: مَا هَذَا؟ قِيلَ: يُعَذَّبُونَ فِي الْخَرَاجِ، وَفِي رِوَايَةٍ: حُبِسُوا فِي الْجِزْيَةِ. فَقَالَ هِشَامٌ: أَشْهَدُ لَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ اللَّهَ يُعَذِّبُ الَّذِينَ يُعَذِّبُونَ النَّاسَ فِي الدُّنْيَا» فَدَخَلَ عَلَى الْأَمِيرِ، فَحَدَّثَهُ، فَأَمَرَ بِهِمْ فَخُلُّوا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ

1606. Hišam b. Hakim b. Hizam, radijallahu anhuma, kazuje kako je, putujući kroz Šam, naišao na grupu nabatejaca koji su stajali na sunčevoj žegi, a po glavama im je sipano ulje. Upitao je: "Šta je ovo?", pa mu odgovoriše: "Stavljeni su na muke jer nisu izmirili porez!" Tada Hišam reče: "Uistinu svjedočim da sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: 'Allah će zasigurno kazniti one koji na ovom svijetu muče ljude!'" Potom je otišao kod namjesnika tog okruga i ispričao mu šta se desilo, nakon čega je on naredio da se ti ljudi oslobode. Hadis bilježi Muslim, 2613.

U drugoj verziji ove predaje umjesto riječi: "Stavljeni su na muke jer nisu izmirili porez!", navodi se: "Zatočeni su jer nisu dali džizju."

Nabatejci su bili zemljoradnici, koji nisu čistokrvni Arapi.[1]

١٦٠٧ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِمَارًا مَوْسُومَ الْوَجْهِ، فَأَنْكَرَ ذَلِكَ. فَقَالَ: وَاللَّهِ لَا أَسِمُهُ إِلَّا أَقْصَى شَيْءٍ مِنَ الْوَجْهِ، وَأَمَرَ بِحِمَارِهِ، فَكُوِيَ فِي جَاعِرَتَيْهِ، فَهُوَ أَوَّلُ مَنْ كَوَى الْجَاعِرَتَيْنِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1607. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio magarca koji je na licu imao biljeg od žigosanja, pa je to odmah osudio. Tada je Abbas b. Abdulmuttalib, radijallahu anhu, rekao: "Tako mi Allaha, kada budem žigosao magarca, uradit ću to na dio tijela koji je najudaljeniji od njegovog lica!"[2], a zatim je naredio da

1. Nabatejcima su nazivani pripadnici saveza arapskih nomadskih plemena sjeverozapadne Arabije. Imali su svoje carstvo koje se nalazilo na području današnje Sirije i Jordana. Nakon što im se carstvo raspalo, pomiješali su se sa ostalim narodima i izgubili svoje izvorno porijeklo. Kasnije će se među Arapima naziv "nabatejac" općenito koristiti za ljude bez jasnog porijekla.

2. Iz verzije hadisa koju ovdje citira imam Nevevi nije izvjesno ko je izgovorio ove riječi, međutim, u drugim verzijama hadisa, koje bilježe Ibn Hibban, *Sahih*, 5624, i drugi, jasno je naglašeno da je ove riječi izgovorio Abbas b. Abdulmuttalib, radijallahu anhu.

se žig udari na butine njegovog magarca. Abbas je bio prvi koji je uveo praksu udaranja žiga na butine životinje. Hadis bilježi Muslim, 2118.

١٦٠٨ - وَعَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَيْهِ حِمَارٌ قَدْ وُسِمَ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ: «لَعَنَ اللَّهُ الَّذِي وَسَمَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ أَيْضًا: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الضَّرْبِ فِي الْوَجْهِ، وَعَنِ الْوَسْمِ فِي الْوَجْهِ.

1608. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je jednom prilikom pored Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prošao magarac čije je lice bilo žigosano, pa je rekao: "Allah prokleo onoga ko ga je žigosao!" Hadis bilježi Muslim, 2117.

U drugoj verziji, koju također bilježi Muslim, navodi se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je udaranje po licu, kao i žigosanje u predjelu lica."

❧ 283. *Sve vrste životinja zabranjeno je kažnjavati spaljivanjem, pa čak i ako je riječ o mravu ili drugim insektima*

١٦٠٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْثٍ فَقَالَ: «إِنْ وَجَدْتُمْ فُلَانًا وَفُلَانًا» لِرَجُلَيْنِ مِنْ قُرَيْشٍ سَمَّاهُمَا «فَأَحْرِقُوهُمَا بِالنَّارِ» ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ أَرَدْنَا الْخُرُوجَ: «إِنِّي كُنْتُ أَمَرْتُكُمْ أَنْ تُحْرِقُوا فُلَانًا وَفُلَانًا، وَإِنَّ النَّارَ لَا يُعَذِّبُ بِهَا إِلَّا اللَّهُ، فَإِنْ وَجَدْتُمُوهُمَا فَاقْتُلُوهُمَا». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1609. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nas je u vojnu akciju i rekao nam: 'Ako nađete toga i toga', pa je spomenuo dvojicu Kurejšija, 'obojicu ih spalite!' Međutim, kada smo htjeli poći u akciju, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče nam: 'Bio sam vam naredio da spalite toga i toga, ali vatrom uistinu ne kažnjava niko osim Allaha, pa ako ih nađete, obojicu ih ubijte.'" Hadis bilježi Buhari, 3016.

١٦١٠ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ، فَانْطَلَقَ لِحَاجَتِهِ، فَرَأَيْنَا حُمَّرَةً مَعَهَا فَرْخَانِ، فَأَخَذْنَا فَرْخَيْهَا، فَجَاءَتِ الْحُمَّرَةُ تَعْرِشُ فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «مَنْ فَجَعَ هَذِهِ بِوَلَدِهَا؟ رُدُّوا وَلَدَهَا إِلَيْهَا». وَرَأَى قَرْيَةَ نَمْلٍ قَدْ حَرَّقْنَاهَا فَقَالَ: «مَنْ حَرَّقَ هَذِهِ؟» قُلْنَا: نَحْنُ. قَالَ: «إِنَّهُ لَا يَنْبَغِي أَنْ يُعَذِّبَ بِالنَّارِ إِلَّا رَبُّ النَّارِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1610. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Bili smo na jednom putovanju sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa se on udaljio kako bi obavio nuždu, a mi smo vidjeli crvenoglavu ptičicu sa dva pti-

ća koja smo joj uzeli. Ptičica je uznemireno lepršala iznad nas, a kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao, upita: 'Ko je ovu pticu ražalostio oduzevši joj njene ptiće? Vratite joj njene ptiće!' Kada je ugledao mravinjak koji smo spalili, on upita: 'Ko ga je spalio?', a mi odgovorismo: 'Mi'. On tada reče: 'Niko nema pravo kažnjavati vatrom osim Gospodar vatre.'" Hadis bilježi Ebu Davud, 2675, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

❧ 284. *Onome ko je u stanju vratiti dug strogo je zabranjeno da odugovlači sa njegovim vraćanjem kada to zajmodavac zatraži*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُكُمۡ أَن تُؤَدُّواْ ٱلۡأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهۡلِهَا ...﴿٥٨﴾﴾

Allah vam naređuje da povjerene stvari vratite vlasnicima... (En-Nisa, 58)

﴿... فَإِنۡ أَمِنَ بَعۡضُكُم بَعۡضٗا فَلۡيُؤَدِّ ٱلَّذِي ٱؤۡتُمِنَ أَمَٰنَتَهُۥ ...﴿٢٨٣﴾﴾

...A ako jedan kod drugog nešto pohranite, neka onaj opravda ukazano mu povjerenje... (El-Bekara, 283)

١٦١١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ، وَإِذَا أُتْبِعَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَلِيءٍ فَلْيَتْبَعْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1611. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada onaj koji je u mogućnosti vratiti dug bezrazložno odugovlači s njegovim izmirenjem[1], to se smatra nepravdom. A ako dužnik prenese dug na drugu imućnu osobu koja njemu duguje, neka to zajmodavac prihvati.[2]" Muttefekun alejhi: Buhari, 2287, i Muslim, 1564.

1. Odugovlačenje sa vraćanjem duga definira se kao namjerno odgađanje vraćanja duga kojem je nastupio rok za izmirenje, a dužnik je osoba koja je imovinski situirana i sposobna vratiti dug.

2. Prenošenje duga na drugoga ilustrirat ćemo na sljedećem primjeru: ukoliko Ahmed (dužnik) duguje Salihu (zajmodavac) određenu svotu novca, a u isto vrijeme Zejd duguje Ahmedu isto toliko ili više novca koliko on duguje Salihu, tada je Ahmedu dozvoljeno da Saliha uputi na Zejda kako bi od njega naplatio Ahmedov dug. Na ovaj način Ahmedov dug prema Salihu bio bi izmiren.

❧ 285. *Pokuđeno*[1] *je tražiti povrat poklona koji još nije uručen, a pokuđeno ga je tražiti nazad i kad je namijenjen vlastitom djetetu, bez obzira bio mu taj poklon već uručen ili ne, također, pokuđeno je da darodavac otkupi poklon od onoga kome ga je poklonio, bilo da je riječ o sadaki, zekatu ili iskupu za neki prekršaj i tome slično, ali mu je dozvoljeno otkupiti ga ako je prešao u vlasništvo treće osobe*

١٦١٢ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الَّذِي يَعُودُ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَرْجِعُ فِي قَيْئِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «مَثَلُ الَّذِي يَرْجِعُ فِي صَدَقَتِهِ، كَمَثَلِ الْكَلْبِ يَقِيءُ، ثُمَّ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ فَيَأْكُلُهُ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْعَائِدِ فِي قَيْئِهِ».

1612. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko traži povrat poklona koji je darovao poput je psa koji se vraća onome što je povratio." Muttefekun alejhi: Buhari, 2623, i Muslim, 1620.

U drugoj se verziji navodi: "Onaj ko traži da mu se vrati sadaka koju je udijelio poput je psa koji povrati, pa se vrati i pojede ono što je povratio."

U još jednoj verziji kaže se: "Onaj koji traži nazad ono što je nekome poklonio isti je kao onaj koji se vrati onome što je povratio."

١٦١٣ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَضَاعَهُ الَّذِي كَانَ عِنْدَهُ، فَأَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِيَهُ، وَظَنَنْتُ أَنَّهُ يَبِيعُهُ بِرُخْصٍ، فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «لَا تَشْتَرِهِ وَلَا تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ وَإِنْ أَعْطَاكَهُ بِدِرْهَمٍ، فَإِنَّ الْعَائِدَ فِي صَدَقَتِهِ كَالْعَائِدِ فِي قَيْئِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1613. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, pripovijeda: "Darovao sam konja jednom čovjeku kako bi se na njemu borio na Allahovom putu, ali on ga nije pazio onako kako bi trebalo, pa sam ga htio od njega otkupiti nadajući se da će mi ga jeftino dati. Pitao sam o tome Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on mi odgovori: 'Nemoj ga kupiti, pa makar ti ga prodao i za jedan dirhem, i ne vraćaj se onome što si dao kao sadaku, jer uistinu, onaj

1. Iako imam Nevevi ovdje aludira na to da je povrat poklona mekruh, tj. pokuđeno djelo, preovladavajući stav o ovom pitanju jeste da je to haram, tj. strogo zabranjeno, osim ako se vrši povrat poklona od svoga djeteta. Na to jasno ukazuje nekoliko hadisa, a između ostalog i hadis koji prenosi Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, u kojem se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjeku nije dozvoljeno da drugome nešto dadne ili pokloni, a zatim to traži nazad, osim ako se radi o roditelju koji pokloni nešto svome djetetu." Ovaj hadis bilježe sabirači *Sunena*, a njegov je lanac prenosilaca ispravan.

ko traži da mu se vrati sadaka koju je udijelio poput je onoga ko se vrati onome što je povratio.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2623, i Muslim, 1620.

❧ 286. *Najstrože je zabranjeno bespravno trošenje imetka siročeta*

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَأۡكُلُونَ أَمۡوَٰلَ ٱلۡيَتَٰمَىٰ ظُلۡمًا إِنَّمَا يَأۡكُلُونَ فِي بُطُونِهِمۡ نَارٗاۖ وَسَيَصۡلَوۡنَ سَعِيرٗا ﴿١٠﴾

Oni koji bez ikakva prava jedu imetke siročadi – doista jedu ono što će ih u vatru dovesti i oni će u ognju gorjeti. (En-Nisa, 10)

وَلَا تَقۡرَبُواْ مَالَ ٱلۡيَتِيمِ إِلَّا بِٱلَّتِي هِيَ أَحۡسَنُ ... ﴿١٥٢﴾

A imetku siročeta se ne približavajte, osim na najljepši način... (El-En'am, 152)

... وَيَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلۡيَتَٰمَىٰۖ قُلۡ إِصۡلَاحٞ لَّهُمۡ خَيۡرٞۖ وَإِن تُخَالِطُوهُمۡ فَإِخۡوَٰنُكُمۡۚ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ ٱلۡمُفۡسِدَ مِنَ ٱلۡمُصۡلِحِۚ ... ﴿٢٢٠﴾

...I pitaju te o siročadi. Reci: "Bolje je imanja njihova unaprijediti!" A ako budete s njima zajedno živjeli, pa oni su braća vaša, a Allah umije razlikovati pokvarenjaka od dobročinitelja... (El-Bekara, 220)

١٦١٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: «الشِّرْكُ بِاللَّهِ، وَالسِّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ، وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1614. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klonite se sedam upropaštavajućih grijeha." "A koji su to grijesi, Allahov Poslaniče?", upitaše. "Pripisivati Allahu druga, baviti se vračanjem, ubiti osobu koju je Allah zabranio ubiti, osim u slučaju da za njeno ubistvo postoji opravdan razlog, hraniti se kamatom, bespravno trošiti imetak siročeta, bježati iz borbe kad se vojske sukobe i potvarati za blud čestite i nedužne vjernice", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Muttefekun alejhi: Buhari, 2766, i Muslim, 89.

❧ 287. *Kamata je najstrože zabranjena*

Uzvišeni Allah kaže:

ٱلَّذِينَ يَأۡكُلُونَ ٱلرِّبَوٰاْ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِي يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيۡطَٰنُ مِنَ ٱلۡمَسِّۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ قَالُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡبَيۡعُ مِثۡلُ ٱلرِّبَوٰاْۗ وَأَحَلَّ ٱللَّهُ ٱلۡبَيۡعَ وَحَرَّمَ ٱلرِّبَوٰاْۚ فَمَن جَآءَهُۥ مَوۡعِظَةٞ مِّن رَّبِّهِۦ فَٱنتَهَىٰ فَلَهُۥ مَا

سَلَفَ وَأَمْرُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ ۖ وَمَنْ عَادَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٢٧٥﴾ يَمْحَقُ ٱللَّهُ ٱلرِّبَوٰا۟
وَيُرْبِى ٱلصَّدَقَٰتِ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَأَقَامُوا۟
ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَذَرُوا۟ مَا بَقِىَ مِنَ ٱلرِّبَوٰٓا۟ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾

Oni koji se kamatom bave, dići će se (iz kabura) kao što će se dići onaj koga je šejtan dodirom izbezumio, zato što su govorili: "Kamata je isto što i trgovina!" A Allah je dozvolio trgovinu, a zabranio kamatu. Onome do koga dopre pouka Gospodara njegova – pa se okani, njegovo je ono što je prije stekao, njegov će slučaj Allah rješavati; a oni koji opet to učine, bit će stanovnici Džehennema, u njemu će vječno ostati. Allah uništava kamatu, a umnožava sadake. Allah ne voli nijednog nevjernika, grješnika. One koji vjeruju i čine dobra djela, i namaz obavljaju i zekat daju, čeka nagrada kod Gospodara njihovog; i ničega se oni neće bojati i ni za čim neće tugovati. O vjernici, bojte se Allaha i od ostatka kamate odustanite, ako ste pravi vjernici. (El-Bekara, 275–278)

Mnogobrojni su hadisi na ovu temu zabilježeni u vjerodostojnim zbirkama, a jedan od njih jeste i prethodno citirani hadis koji prenosi Ebu Hurejra, radijallahu anhu.

١٦١٥ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: «لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آكِلَ الرِّبَا وَمُوكِلَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

زَادَ التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ: «وَشَاهِدَيْهِ، وَكَاتِبَهُ».

1615. Ibn Mesud, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je onoga ko uzima kamatu i onoga ko je daje." Hadis bilježi Muslim, 1597.

U verziji koju bilježi Tirmizi, 1206, još se dodaje: "...i svjedoke i onoga ko je zapisuje."[1]

❧ 288. *Zabrana licemjerja*

Uzvišeni Allah kaže:

وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ... ﴿٥﴾

A naređeno im je da se samo Allahu klanjaju, da Mu iskreno, kao vjernici, vjeru ispovijedaju... (El-Bejjina, 5)

1. Ovu verziju bilježi i Muslim, 1598.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُبۡطِلُواْ صَدَقَٰتِكُم بِٱلۡمَنِّ وَٱلۡأَذَىٰ كَٱلَّذِي يُنفِقُ مَالَهُۥ رِئَآءَ ٱلنَّاسِ ... ﴿٢٦٤﴾

O vjernici, ne kvarite svoju milostinju prigovaranjem i uvredama, kao što to čine oni koji troše imetak svoj da bi se ljudima pokazali... (El-Bekara, 264)

... يُرَآءُونَ ٱلنَّاسَ وَلَا يَذۡكُرُونَ ٱللَّهَ إِلَّا قَلِيلٗا ﴿١٤٢﴾

...samo zato da bi se pokazali pred svijetom, a Allaha gotovo da i ne spomenu. (En-Nisa, 142)

١٦١٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ، مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ مَعِيَ غَيْرِي، تَرَكْتُهُ وَشِرْكَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1616. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Uzvišeni je Allah rekao: 'Ja sam neovisan o bilo kome i nije mi potreban drug. Stoga, ko Mi, čineći neko djelo, u tome pripiše sudruga, Ja ću ostaviti i njega i djelo koje je učinio.'" Hadis bilježi Muslim, 2985.

١٦١٧ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ يُقْضَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ رَجُلٌ اسْتُشْهِدَ، فَأُتِيَ بِهِ، فَعَرَّفَهُ نِعْمَتَهُ، فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: قَاتَلْتُ فِيكَ حَتَّى اسْتُشْهِدْتُ، قَالَ: كَذَبْتَ، وَلَكِنَّكَ قَاتَلْتَ لِأَنْ يُقَالَ: جَرِيءٌ، فَقَدْ قِيلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ، فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ. وَرَجُلٌ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَعَلَّمَهُ، وَقَرَأَ الْقُرْآنَ، فَأُتِيَ بِهِ، فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: تَعَلَّمْتُ الْعِلْمَ وَعَلَّمْتُهُ، وَقَرَأْتُ فِيكَ الْقُرْآنَ، قَالَ: كَذَبْتَ، وَلَكِنَّكَ تَعَلَّمْتَ الْعِلْمَ وَعَلَّمْتَهُ، وَقَرَأْتَ الْقُرْآنَ لِيُقَالَ: هُوَ قَارِئٌ، فَقَدْ قِيلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ، فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ. وَرَجُلٌ وَسَّعَ اللَّهُ عَلَيْهِ، وَأَعْطَاهُ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ، فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ، فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: مَا تَرَكْتُ مِنْ سَبِيلٍ تُحِبُّ أَنْ يُنْفَقَ فِيهَا إِلَّا أَنْفَقْتُ فِيهَا لَكَ، قَالَ: كَذَبْتَ، وَلَكِنَّكَ فَعَلْتَ لِيُقَالَ: هُوَ جَوَادٌ، فَقَدْ قِيلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ ثُمَّ أُلْقِيَ فِي النَّارِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1617. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "Na Sudnjem danu prvo će biti presuđeno čovjeku koji je poginuo kao šehid. Bit će doveden, pa će mu Allah predočiti sve blagodati u kojima je uživao, i on će ih potvrditi, nakon čega će ga Allah upitati: 'Šta si zauzvrat iz zahvalnosti činio?' 'Borio sam se na Tvome putu sve dok nisam poginuo', odgovorit će. 'Lažeš! Borio si se kako bi se pričalo: Kako je hrabar! – i, eto, pričalo se!', reći će Allah. Zatim će biti naređeno da ga vuku licem okrenutim prema zemlji sve dok ne bude bačen u Vatru.

I čovjeku koji je stjecao znanje i druge podučavao te učio Kur'an. Bit će doveden pa će mu Allah predočiti sve blagodati u kojima je uživao, i

on će ih potvrditi, a potom će ga Allah upitati: 'Šta si zauzvrat iz zahvalnosti činio?' 'Stjecao sam znanje i druge podučavao, te u Tvoje ime Kur'an učio!', reći će on. 'Lažeš! Stjecao si znanje kako bi se pričalo: Učenjak! I učio si Kur'an da bi govorili: Učač! - i eto, pričalo se!', reći će Allah. Zatim će biti naređeno da ga vuku licem okrenutim prema zemlji sve dok ne bude bačen u Vatru.

I čovjeku kojeg je Allah obilno opskrbio i darovao mu svakovrstan imetak. Bit će doveden pa će mu Allah predočiti sve blagodati u kojima je uživao, i on će ih potvrditi, a potom će ga Allah upitati: 'Šta si zauzvrat iz zahvalnosti činio?' 'Nisam zaobišao ni jedan od načina na koje Ti voliš da bude udijeljeno a da baš u tu svrhu nisam podijelio sadaku u Tvoje ime!', odgovorit će, a Allah će reći: 'Lažeš! Dijelio si imetak kako bi se pričalo: Kako je darežljiv! - i eto, pričalo se!' Zatim će biti naređeno da ga vuku licem okrenutim prema zemlji sve dok ne bude bačen u Vatru." Hadis bilježi Muslim, 1905.

١٦١٨ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ نَاسًا قَالُوا لَهُ: إِنَّا نَدْخُلُ عَلَى سَلَاطِينِنَا فَنَقُولُ لَهُمْ بِخِلَافِ مَا نَتَكَلَّمُ إِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِهِمْ؟ قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: كُنَّا نَعُدُّ هَذَا نِفَاقًا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1618. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da su mu neki ljudi kazali: "Kada posjetimo svoje vladare i upravitelje, mi pred njima govorimo drugačije nego što govorimo nakon što ih napustimo." Tada Ibn Omer, radijallahu anhuma, reče: "To smo u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ubrajali u licemjerstvo." Hadis bilježi Buhari, 7178.

١٦١٩ - وَعَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُفْيَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ سَمَّعَ سَمَّعَ اللَّهُ بِهِ، وَمَنْ يُرَائِي يُرَائِي اللَّهُ بِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ أَيْضًا مِنْ رِوَايَةِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.

1619. Džundub b. Abdullah b. Sufjan, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude činio djela samo kako bi se za njega čulo, Allah će dati da to izađe na vidjelo, a ko se bude ljudima lažno predstavljao, Allah će objelodaniti ono što je krio." Muttefekun alejhi: Buhari, 6499, i Muslim, 2987.

Ovaj hadis Muslim, 2986, bilježi od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma.

Riječi: "samo kako bi se za njega čulo", znače da čini djela licemjerno, tj. isključivo zbog ljudi, kako bi postao poznat među svijetom; riječi: "Allah će dati da to izađe na vidjelo", znače da će ga osramotiti i razotkriti na Sudnjem danu; riječi: "a ko se bude ljudima lažno predstavljao", znače: ko

ljudima bude pokazivao svoja dobra djela samo kako bi u njihovim očima postao cijenjen i ugledan; riječi: "Allah će objelodaniti ono što je krio", znače da će na Sudnjem danu pred svim stvorenjima otkriti ono što je taj čovjek u sebi tajio.

١٦٢٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا مِمَّا يُبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَتَعَلَّمُهُ إِلَّا لِيُصِيبَ بِهِ عَرَضًا مِنَ الدُّنْيَا، لَمْ يَجِدْ عَرْفَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» يَعْنِي: رِيحَهَا. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1620. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko znanje, kojim se isključivo želi zadovoljstvo Uzvišenog Allaha, bude stjecao samo kako bi se domogao kakvog ovosvjetskog dobra, takav na Sudnjem danu neće osjetiti miris Dženneta." Hadis bilježi Ebu Davud, 3664, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

❧ 289. *Djela za koja se može pomisliti da se čine iz licemjerstva, a u stvarnosti nije tako*

١٦٢١ - عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرَأَيْتَ الرَّجُلَ الَّذِي يَعْمَلُ الْعَمَلَ مِنَ الْخَيْرِ، وَيَحْمَدُهُ النَّاسُ عَلَيْهِ؟ قَالَ: «تِلْكَ عَاجِلُ بُشْرَى الْمُؤْمِنِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1621. Ebu Zerr, radijallahu anhu, pripovijeda da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, neko rekao: "Šta misliš o čovjeku koji čini dobra djela pa ga ljudi zbog toga pohvale?", a on odgovori: "To je i ovosvjetska radost za vjernika."[1] Hadis bilježi Muslim, 2642.

❧ 290. *Muškarcu je zabranjeno da, bez opravdanog razloga, gleda u ženu kojoj nije mahrem i u lijepog golobradog mladića*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا۟ مِنْ أَبْصَـٰرِهِمْ ...﴿٣٠﴾﴾

Reci vjernicima neka obore poglede svoje... (En-Nur, 30)

﴿... إِنَّ ٱلسَّمْعَ وَٱلْبَصَرَ وَٱلْفُؤَادَ كُلُّ أُو۟لَـٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْـُٔولًا ﴿٣٦﴾﴾

1. Iskrenim i dobrim muškarcima i ženama, čija djela Uzvišeni Allah primi, On daje dvije nagrade: jednu na dunjaluku, tako što podari da postanu omiljeni među dobrim ljudima i da ih oni hvale i spominju po dobru, a drugu na Sudnjem danu, kada se pokaže da su dobra djela radili samo radi Allaha, pa ih On zbog toga nagradi Svojom nagradom.

...I sluh, i vid, i razum, za sve to će se zaista odgovarati. (El-Isra, 36)

يَعْلَمُ خَآئِنَةَ ٱلْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى ٱلصُّدُورُ ﴿١٩﴾

On zna poglede koji kriomice u ono što je zabranjeno gledaju, a i ono što grudi kriju. (El-Mu'min, 19)

إِنَّ رَبَّكَ لَبِٱلْمِرْصَادِ ﴿١٤﴾

Gospodar tvoj je zaista u zasjedi. (El-Fedžr, 14)

١٦٢٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «كُتِبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ نَصِيبُهُ مِنَ الزِّنَا مُدْرِكٌ ذَلِكَ لَا مَحَالَةَ: الْعَيْنَانِ زِنَاهُمَا النَّظَرُ، وَالْأُذُنَانِ زِنَاهُمَا الِاسْتِمَاعُ، وَاللِّسَانُ زِنَاهُ الْكَلَامُ، وَالْيَدُ زِنَاهَا الْبَطْشُ، وَالرِّجْلُ زِنَاهَا الْخُطَا، وَالْقَلْبُ يَهْوَى وَيَتَمَنَّى، وَيُصَدِّقُ ذَلِكَ الْفَرْجُ أَوْ يُكَذِّبُهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ، وَرِوَايَةُ الْبُخَارِيِّ مُخْتَصَرَةٌ.

1622. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svakom čovjeku propisan je udio u bludu koji će on neminovno i učiniti: blud očiju je pogled, blud ušiju je slušanje, blud jezika je govor, blud ruke je dodir, blud noge je hod. Srce teži i nada se svemu tome, a spolni organ sve to potvrđuje ili negira." Muttefekun alejhi: Buhari, 6243, i Muslim, 2657. Ovo je Muslimova verzija, a Buhari ovaj hadis bilježi u sažetoj formi.

١٦٢٣ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ فِي الطُّرُقَاتِ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَنَا مِنْ مَجَالِسِنَا بُدٌّ: نَتَحَدَّثُ فِيهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَإِذَا أَبَيْتُمْ إِلَّا الْمَجْلِسَ، فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ». قَالُوا: وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «غَضُّ الْبَصَرِ، وَكَفُّ الْأَذَى، وَرَدُّ السَّلَامِ، وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1623. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klonite se sjedenja po putevima!" Ashabi rekoše: "Allahov Poslaniče, moramo se okupljati da razgovaramo." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ako već morate to činiti, onda putu dajte njegovo pravo." "A šta je pravo puta?", upitaše oni, na što on odgovori: "Obaranje pogleda, neuznemiravanje drugih[1], uzvraćanje selama i naređivanje dobra, a odvraćanje od zla." Muttefekun alejhi: Buhari, 6229, i Muslim, 2121.

1. Ne uznemiravati druge znači ne ogovarati ih i nemati o njima loše mišljenje, ne omalovažavati prolaznike, ne sužavati im prostor predviđen za prolazak, ne sjediti na tuđim pragovima ili dvorištima ako se nalaze odmah u blizini puta itd.

١٦٢٤ - وَعَنْ أَبِي طَلْحَةَ زَيْدِ بْنِ سَهْلٍ رَضِيَ اللَّهُ عنْهُ، قَالَ: كُنَّا قُعُودًا بِالْأَفْنِيَةِ نَتَحَدَّثُ فِيهَا فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ عَلَيْنَا فَقَالَ: «مَا لَكُمْ وَلِمَجَالِسِ الصُّعُدَاتِ؟ اجْتَنِبُوا مَجَالِسَ الصُّعُدَاتِ» فَقُلْنَا: إِنَّمَا قَعَدْنَا لِغَيْرِ مَا بَأْسٍ: قَعَدْنَا نَتَذَاكَرُ، وَنَتَحَدَّثُ. قَالَ: «إِمَّا لَا فَأَدُّوا حَقَّهَا: غَضُّ الْبَصَرِ، وَرَدُّ السَّلَامِ، وَحُسْنُ الْكَلَامِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1624. Ebu Talha Zejd b. Sehl, radijallahu anhu, pripovijeda: "Sjedili smo u dvorištima, pored samog puta[1], i razgovarali, pa nam priđe Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nadnese se nad nas i reče: 'Šta vam je pa sjedite po putevima? Klonite se sjedenja po putevima!' 'Ali mi ovim sjedenjem nikome ne nanosimo štetu niti činimo nešto loše, već smo sjeli da se međusobno podsjećamo[2] i razgovaramo', odgovoriše. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Ako već sjedite, onda putu dajte njegovo pravo, a to je obaranje pogleda, uzvraćanje na selam i lijep govor.'" Hadis bilježi Muslim, 2161.

١٦٢٥ - وَعَنْ جَرِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ نَظَرِ الْفَجْأَةِ فَقَالَ: «اصْرِفْ بَصَرَكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1625. Džerir, radijallahu anhu, pripovijeda da je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upitao o slučajnom pogledu[3], a on odgovori: "Obori svoj pogled." Hadis bilježi Muslim, 2519.

١٦٢٦ - وَعَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ مَيْمُونَةُ، فَأَقْبَلَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ، وَذَلِكَ بَعْدَ أَنْ أُمِرْنَا بِالْحِجَابِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «احْتَجِبَا مِنْهُ» فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَيْسَ هُوَ أَعْمَى: لَا يُبْصِرُنَا، وَلَا يَعْرِفُنَا؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفَعَمْيَاوَانِ أَنْتُمَا أَلَسْتُمَا تُبْصِرَانِهِ؟» رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1626. Ummu Selema, radijallahu anha, pripovijeda: "Bila sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a kod njega je bila i Mejmuna. Tada je došao Ibn Ummu Mektum, a to se desilo nakon što nam je naređeno da nosimo hidžab. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

1. Bila su to manja dvorišta koja su gledala na put, bez zida ili živice ili neke druge pregrade koja bi ih razdvajala. Ashabi su nekada sjedili u dvorištima pored puta i razgovarali, ili bi komšije koje razdvaja put sjedili svako u svojim dvorištima i razgovarali preko puta, ili bi to činili na samom putu. Sve ove i njima slične situacije obuhvaćene su Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, savjetom da se putu dā njegovo pravo.

2. Da se podsjećamo na Allaha, Njegove naredbe i zabrane, i da podučavamo jedni druge vjerskim propisima.

3. Misli se na slučajni i nenamjerni pogled muškarca u ženu koja se, shodno islamskim pravilima i propisima, ne ubraja u žene koje su mu trajno zabranjene za brak.

'Vas dvije, zastrite se od njega!', a mi rekosmo: 'Allahov Poslaniče, zar on nije slijepac pa niti nas vidi niti nas poznaje?' Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'A jeste li slijepe vas dvije? Zar vi ne vidite njega?'" Hadis bilježe Ebu Davud, 4112, i Tirmizi, 2778, koji kaže da je hasen-sahih.[1]

١٦٢٧ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَنْظُرُ الرَّجُلُ إِلَى عَوْرَةِ الرَّجُلِ، وَلَا الْمَرْأَةُ إِلَى عَوْرَةِ الْمَرْأَةِ، وَلَا يُفْضِي الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ، وَلَا تُفْضِي الْمَرْأَةُ إِلَى الْمَرْأَةِ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1627. Ebu Seid, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka muškarac ne gleda u stidno mjesto drugoga muškarca i neka žena ne gleda u stidno mjesto druge žene. Neka se muškarac ne priljubljuje uz drugog muškarca pod jednim pokrivačem, niti žena uz drugu ženu pod jednim pokrivačem." Hadis bilježi Muslim, 328.

❧ 291. *Muškarcu je zabranjeno da se osamljuje sa ženom kojoj nije mahrem*[2]

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَـٰعًا فَسْـَٔلُوهُنَّ مِن وَرَآءِ حِجَابٍ ...﴾ (٥٣)

...A ako od njih nešto tražite, tražite to iza zastora... (El-Ahzab, 53)

١٦٢٨ - وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ» فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ؟ قَالَ: «الْحَمْوُ الْمَوْتُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1628. Ukba b. Amir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dobro se čuvajte ulaska među žene!" Neki ensarija reče: "A šta kažeš za muževog rođaka?" "Mužev rođak je smrt[3]", odgovori on. Muttefekun alejhi: Buhari, 5232, i Muslim, 2172.

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 460. Više vjerodostojnih hadisa ukazuje na to da žena nije dužna obući hidžab i pokriti lice pred slijepcem. Neki su učenjaci ovaj hadis protumačili tako da se radi o naredbi koja važi samo za supruge Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, to mišljenje nema čvrstih osnova. Stoga je ženi ostavljen izbor: ako želi, zastrt će se od slijepca, a ako ne želi, nije dužna to učiniti.

2. Misli se na ženu koja se, shodno islamskim pravilima i propisima, ne ubraja u žene koje su muškarcu trajno zabranjene za brak. Vidjeti i pojašnjenje uz hadis 989.

3. Arapi imaju običaj propast zvati smrću. Ako osamljivanje odvede muškarca i ženu u blud ili drugi grijeh, to je za oboje vrsta propasti jer su ugrozili svoju vjeru i moral. Ukoliko se žena osami sa nekim muškarcem, pa za to njen muž sazna, može se desiti da se zbog toga razvede od nje, što je opet za nju vrsta propasti. Neki učenjaci kažu da osamljivanje vodi u blud, a kazna za blud koji je kategorički potvrđen, a koji počine oženjen muškarac i udata žena, jeste kamenovanje, tj. smrt. Ima i drugih tumačenja.

Riječi: "mužev rođak", odnose se na svakog muškarca iz muževe rodbine, poput njegovog brata, bratića i amidžića.

١٦٢٩ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَخْلُوَنَّ أَحَدُكُمْ بِامْرَأَةٍ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1629. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka se nijedan muškarac nipošto ne osamljuje sa ženom bez prisustva njenog mahrema." Muttefekun alejhi: Buhari, 5233, i Muslim, 1341.

١٦٣٠ - وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «حُرْمَةُ نِسَاءِ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ كَحُرْمَةِ أُمَّهَاتِهِمْ، مَا مِنْ رَجُلٍ مِنَ الْقَاعِدِينَ يَخْلُفُ رَجُلًا مِنَ الْمُجَاهِدِينَ فِي أَهْلِهِ، فَيَخُونُهُ فِيهِمْ إِلَّا وَقَفَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيَأْخُذُ مِنْ حَسَنَاتِهِ مَا شَاءَ حَتَّى يَرْضَى» ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «مَا ظَنُّكُمْ؟» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1630. Burejda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Supruge onih koji se bore na Allahovom putu zabranjene su onima koji nisu otišli u borbu baš kao što su im zabranjene njihove majke.[1] Koji god čovjek od onih koji nisu otišli u boj preuzme brigu o porodici mudžahida pa ga u pogledu njih iznevjeri, na Sudnjem će danu biti zaustavljen[2] pa će mudžahid od njegovih dobrih djela uzimati koliko god bude htio, sve dok se ne zadovolji." Potom se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo prema nama i rekao: "Šta mislite?[3]" Hadis bilježi Muslim, 1897.

1. Ovim riječima aludira se na to da je muškarcima koji ne odlaze u džihad zabranjeno da imaju bilo kakav prisni kontakt sa suprugama mudžahida i da su obavezni da im pomažu i brinu se o njima kao o svojim majkama.

2. Na Sudnjem danu, Uzvišeni Allah naredit će melekima da zaustave tog čovjeka i obavijestit će mudžahida da ga je iznevjerio i da nije ispunio emanet u pogledu vođenja brige o njegovoj porodici.

3. Odnosno, šta mislite kolika je prednost mudžahida koji se bore na Allahovom putu nad onima koji se ne bore? Prema drugom tumačenju, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Šta mislite?", htio je kazati: "Šta mislite hoće li mudžahid išta od dobrih djela ostaviti onome ko ga je iznevjerio u pogledu njegove porodice dok se on borio na Allahovom putu ili će ih sva uzeti sebi?", odnosno, sigurno je da će uzeti sva njegova dobra djela. Također, neki učenjaci kažu da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Šta mislite?", htio kazati: "Ako vam je jasno da govorim istinu i u kakvoj je opasnosti onaj ko iznevjeri mudžahida i ne bude se brinuo o njegovoj porodici, onda sebi nikako nemojte dozvoliti da vi budete među takvima."

❧ 292. *Muškarcima je zabranjeno da oponašaju žene i ženama da oponašaju muškarce, bilo da se radi o odijevanju, pokretima i tome slično*

١٦٣١ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ، وَالْمُتَرَجِّلَاتِ مِنَ النِّسَاءِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ، وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1631. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo ženskaste muškarce i muškobanjaste žene.[1] Hadis bilježi Buhari, 5885.

U drugoj verziji navodi se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je muškarce koji oponašaju žene i prokleo je žene koje oponašaju muškarce."

١٦٣٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّجُلَ يَلْبَسُ لِبْسَةَ الْمَرْأَةِ، وَالْمَرْأَةَ تَلْبَسُ لِبْسَةَ الرَّجُلِ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1632. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo muškarca koji oblači žensku odjeću i ženu koja oblači mušku odjeću. Hadis bilježi Ebu Davud, 4098, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٦٣٣ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا: قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ، وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلَاتٌ مَائِلَاتٌ، رُؤُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ، وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا، وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1633. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao. "Dvije su skupine stanovnika Vatre koje nisam vidio[2]: ljudi koji će imati bičeve poput kravljih repova kojima će tući narod, i žene obučene a kao da su gole, sklone su nepokornosti i druge navode na nepokornost, a glave su im poput devinih grba. Neće ući u Džennet niti će osjetiti njegov miris, a njegov se miris osjeća na ogromnoj udaljenosti." Hadis bilježi Muslim, 2128.

1. Misli se na muškarce koji namjerno nastoje nalikovati ženama u hodu, pokretima, odijevanju i ponašanju, i na žene koje isto tako žele nalikovati muškarcima u svemu spomenutom. Danas su ovakve osobe uglavnom poznate kao transvestiti.

2. Odnosno, te dvije skupine nisu postojale u vremenu u kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, živio.

Izraz "obučene" znači: obasute Allahovim blagodatima, pa kao da su tim blagodatima prekrivene; riječ "gole" znači: lišene zahvalnosti Allahu na tim blagodatima, ili, drugim riječima, uopće Mu se na njima ne zahvaljuju. Također, neki učenjaci smatraju da riječi: "obučene a kao da su gole", znače da te žene jedan dio svog tijela pokriju, a drugi otkriju kako bi tako istakle svoju ljepotu. Neki opet smatraju da se ovo odnosi na žene koje oblače tanku i prozirnu odjeću koja ocrtava njihovo tijelo. Riječi: "sklone su nepokornosti", znače da se okreću od pokornosti Uzvišenom Allahu i da ne vode računa o onome što im je obaveza; riječi: "i druge navode na nepokornost", znače da druge podučavaju nepokornosti i zabranjenim djelima. Prema drugom mišljenju, "sklone su nepokornosti" znači da te žene zavodljivo hodaju i njišu ramenima. Drugi opet kažu da se misli na specifičan način češljanja, tj. pravljenja frizura koje su svojstvene prostitutkama, a da se riječima: "i druge navode na nepokornost", misli da one druge žene češljaju na taj način i uče ih praviti takve frizure. Riječi: "a glave su im poput devinih grba", znače da one oko svoje kose omotavaju turban, rubac ili nešto slično tome kako bi je učinile obimnijom.

❧ 293. *Zabrana oponašanja šejtana i nevjernika*

١٦٣٤ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَأْكُلُوا بِالشِّمَالِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1634. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne jedite lijevom rukom jer šejtan uistinu i jede i pije lijevom rukom." Hadis bilježi Muslim, 2019.

١٦٣٥ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَأْكُلَنَّ أَحَدُكُمْ بِشِمَالِهِ، وَلَا يَشْرَبَنَّ بِهَا. فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1635. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nipošto nemojte jesti i piti lijevom rukom jer šejtan uistinu jede i pije lijevom rukom." Hadis bilježi Muslim, 2020.

١٦٣٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى لَا يَصْبِغُونَ، فَخَالِفُوهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1636. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ni jevreji ni kršćani ne farbaju se kanom, pa vi postupajte suprotno njima." Muttefekun alejhi: Buhari, 5899, i Muslim, 2103.

Misli se na farbanje sijede kose i brade koristeći žućkastu i crvenkastu boju, a što se tiče crne boje, nju nije dozvoljeno koristiti, o čemu će više riječi biti u nastavku.

❧ 294. *I muškarcima i ženama zabranjeno je farbati se u crno*

١٦٣٧ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أُتِيَ بِأَبِي قُحَافَةَ وَالِدِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ وَرَأْسُهُ وَلِحْيَتُهُ كَالثَّغَامَةِ بَيَاضًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «غَيِّرُوا هَذَا وَاجْتَنِبُوا السَّوَادَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1637. Džabir, radijallahu anhu, pripovijeda: "Na dan osvojenja Meke, doveden je Ebu Kuhafa, otac Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhuma, a njegova kosa i brada bili su bijeli poput žbuna segama[1]. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Promijenite mu to nečim, ali nemojte koristiti crnu boju!'" Hadis bilježi Muslim, 2102.

❧ 295. *Zabranjeno je obrijati samo jedan dio glave, a muškarcima je dozvoljeno obrijati cijelu glavu*

١٦٣٨ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْقَزَعِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1638. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se jedan dio glave obrije, a drugi ostavi. Muttefekun alejhi: Buhari, 5921, i Muslim, 2120.

١٦٣٩ - وَعَنْهُ، قَالَ: رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَبِيًّا قَدْ حُلِقَ بَعْضُ شَعْرِ رَأْسِهِ وَتُرِكَ بَعْضُهُ، فَنَهَاهُمْ عَنْ ذَلِكَ وَقَالَ: «احْلِقُوهُ كُلَّهُ أَوِ اتْرُكُوهُ كُلَّهُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ.

1639. Ibn Omer, radijallahu anhuma, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio dječaka kojem su jedan dio glave obrijali, a drugi ostavili, pa im je on to zabranio rekavši: "Ili mu obrijte cijelu glavu ili je nikako ne dirajte." Hadis bilježi Ebu Davud, 4195, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca koji odgovara kriterijima Buharija i Muslima.

١٦٤٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمْهَلَ آلَ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ثَلَاثًا، ثُمَّ أَتَاهُمْ فَقَالَ: «لَا تَبْكُوا عَلَى أَخِي بَعْدَ الْيَوْمِ» ثُمَّ قَالَ: «ادْعُوا لِي بَنِيَّ أَخِي» فَجِيءَ بِنَا كَأَنَّنَا أَفْرُخٌ فَقَالَ: «ادْعُوا لِيَ الْحَلَّاقَ» فَأَمَرَهُ، فَحَلَقَ رُؤُوسَنَا. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ.

1. Segam je vrsta pustinjske biljke koja je zelene boje, ali postaje izrazito bijela kada ostari i osuši se.

1640. Abdullah b. Džafer, radijallahu anhuma, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odobrio je nama, Džaferovoj, radijallahu anhu, porodici da tri dana tugujemo za Džaferom, a nakon toga posjetio nas je i rekao nam: 'Nakon ovog dana više ne plačite za mojim bratom! Dovedite mi sinove moga brata!' Dovedoše nas, a bili smo baš poput malih ptića. Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Pozovite berbera!', a kada on dođe, naredi mu da nam obrije glave."[1] Hadis bilježi Ebu Davud, 4192, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca koji odgovara kriterijima Buharija i Muslima.

١٦٤١ - وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا. رَوَاهُ النَّسَائِيُّ.

1641. Alija, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da žena obrije svoju glavu." Hadis bilježi Nesai, 8/130, 5049.[2]

❧ 296. *Zabranjeno je uplitati tuđu kosu u svoju, tetovirati se i šiljiti zube*

Uzvišeni Allah kaže:

إِن يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ إِنَٰثًا وَإِن يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَٰنًا مَّرِيدًا ﴿١١٧﴾ لَّعَنَهُ ٱللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿١١٨﴾ وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَءَامُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ ءَاذَانَ ٱلْأَنْعَٰمِ وَلَءَامُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ ٱللَّهِ ... ﴿١١٩﴾

Oni se mimo Allaha ženskim kumirima klanjaju, a ne klanjaju se drugom do šejtanu prkosniku, prokleo ga Allah! A on je rekao: "Ja ću se sigurno potruditi da preotmem za sebe određeni broj Tvojih robova, i navodit ću ih, sigurno, na stranputice, i primamljivat ću ih, sigurno, lažnim nadama, i sigurno ću im zapovijedati, pa će stoci uši rezati; i zaista ću im narediti, pa će stvorenja Allahova mijenjati!"... (En-Nisa, 117–119)

١٦٤٢ - وَعَنْ أَسْمَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنَتِي أَصَابَتْهَا الْحَصْبَةُ، فَتَمَرَّقَ شَعْرُهَا، وَإِنِّي زَوَّجْتُهَا، أَفَأَصِلُ فِيهِ؟ فَقَالَ: «لَعَنَ اللَّهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمَوْصُولَةَ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ».

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا نَحْوُهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Džafer b. Ebu Talib bio je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidžić i jedan od onih ashaba koji su rano primili islam. Učinio je hidžru i u Abesiniju i u Medinu. Poginuo je u Bitki na Mu'ti osme godine po Hidžri. Imao je sinove Abdullaha, Avna i Muhammeda.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Silsiletul-ehadis ed-daifa*, 678.

1642. Esma, radijallahu anha, pripovijeda da je neka žena Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: "Allahov Poslaniče, moja je kćerka oboljela od ospica pa joj kosa opada, a tek sam je udala. Hoću li u njenu kosu uplesti tuđu?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče joj: "Allah je prokleo onu ženu[1] koja sebi ili drugima upliće tuđu kosu i onu kojoj se tuđa kosa upliće u njenu kosu." Muttefekun alejhi: Buhari, 5935, i Muslim, 2122.

U drugoj verziji navodi se: "Allah je prokleo onu ženu koja sebi ili drugima upliće tuđu kosu i onu koja traži da joj se upliće tuđa kosa."

Aiša, radijallahu anha, prenosi hadis istog značenja. Muttefekun alejhi: Buhari, 5934, i Muslim, 2123.

١٦٤٣ - وَعَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَامَ حَجَّ عَلَى الْمِنْبَرِ وَتَنَاوَلَ قُصَّةً مِنْ شَعْرٍ كَانَتْ فِي يَدِ حَرَسِيٍّ فَقَالَ: يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَيْنَ عُلَمَاؤُكُمْ؟ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى عَنْ مِثْلِ هَذِهِ وَيَقُولُ: «إِنَّمَا هَلَكَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ حِينَ اتَّخَذَهَا نِسَاؤُهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1643. Humejd b. Abdurrahman pripovijeda da je čuo Muaviju, radijallahu anhu, kako je u godini u kojoj je obavio hadž, iz ruku jednog stražara uzeo pramen kose[2], te sa minbera rekao: "O stanovnici Medine, gdje su vaši učenjaci? Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je ovo zabranio govoreći: 'Uistinu su Izraelćani upropašteni kada su njihove žene ovo počele koristiti!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5932, i Muslim, 2127.

١٦٤٤ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ، وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1644. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onu ženu koja sebi ili drugima upliće tuđu kosu i onu koja traži da joj se upliće tuđa kosa i prokleo je ženu koja tetovira i ženu koja traži da se tetovira. Muttefekun alejhi: Buhari, 5937, i Muslim, 2124.

١٦٤٥ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ عَنْهُ، قَالَ: لَعَنَ اللَّهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ، وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ، الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللَّهِ، فَقَالَتْ لَهُ امْرَأَةٌ فِي ذَلِكَ، فَقَالَ: وَمَا لِي لَا أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي كِتَابِ اللَّهِ؟ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟» [الْحَشْرُ:٧]. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Iako se i u ovom i u nekoliko narednih hadisa proklinju žene koje prakticiraju spomenuto, ta zabrana obuhvata i muškarce baš kao i žene, tako da je i muškarcima zabranjeno da se tetoviraju, da čupaju obrve, da razmiču zube itd. Razlog zbog kojeg se u hadisu ističu žene jeste taj što je to uglavnom bila praksa žena.

2. Koji je služio kao umetak u kosi.

1645. Ibn Mesud, radijallahu anhu, jednom je prilikom rekao: "Allah je prokleo žene koje tetoviraju i žene koje se tetoviraju, i žene koje traže da im se čupaju obrve i iz želje za uljepšavanjem razmiču zube, i tako mijenjaju izvorni oblik koji Allah daje stvorenjima!" Nakon što mu je neka žena prigovorila zbog toga[1], on joj reče: "A zašto da ne proklinjem onoga koga je prokleo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a njegovo je proklinjanje potvrđeno i u Allahovoj Knjizi? Uzvišeni je Allah rekao: 'Ono što vam Poslanik dadne, to uzmite, a ono što vam zabrani – ostavite!' (El-Hašr, 7)." Muttefekun alejhi: Buhari, 5931, i Muslim, 2125.

Riječi: "razmiču zube", znače da ih turpijaju kako bi između njih napravile blagi razmak i tako ih uljepšale, a riječi: "i žene koje traže da im se čupaju obrve", znače da im se obrve istanjuju i tako uljepšavaju, a prokleti su i žene koje drugima čupaju obrve.

❧ 297. *Zabranjeno je čupati sijede dlake iz brade, kose i sa ostalih mjesta i zabranjeno je da golobradi mladić čupa dlake koje mu tek počnu nicati iz brade*

١٦٤٦ - عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا تَنْتِفُوا الشَّيْبَ، فَإِنَّهُ نُورُ الْمُسْلِمِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ بِأَسَانِيدَ حَسَنَةٍ. قَالَ التِّرْمِذِيُّ: هُوَ حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1646. Amr b. Šuajb prenosi od svoga oca, a on od svoga djeda, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne čupajte sijede dlake jer su one svjetlost muslimanu na Sudnjem danu." Hadis je hasen. Bilježe ga Ebu Davud, 4202, Tirmizi, 2822, koji je rekao da je hasen, i Nesai, 8/136, 5068, sa dobrim lancima prenosilaca.

١٦٤٧ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1647. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko uradi kakvo djelo koje nije u skladu sa našom praksom, ono se odbacuje." Hadis bilježi Muslim, 1718.

1. U drugim verzijama ovog hadisa precizira se da je žena koja je zbog ovih riječi prigovorila Ibn Mesudu, radijallahu anhu, bila iz plemena Benu Esed i da su je zvali Ummu Jakub. Ona je došla kod njega i rekla mu kako je pročitala cijeli Kur'an, ali da nigdje nije pronašla da Uzvišeni Allah proklinje navedene vrste žena, pa joj je on citirao sedmi ajet iz sure El-Hašr.

❧ 298. *Pokuđeno je da se bez opravdanog razloga desna ruka koristi za čišćenje poslije nužde i da se njome dodiruje spolni organ*

١٦٤٨ - عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا بَالَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَأْخُذَنَّ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ، وَلَا يَسْتَنْجِ بِيَمِينِهِ، وَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1648. Ebu Katada, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada vršite malu nuždu, ne pridržavajte svoj spolni organ desnom rukom, i nemojte se poslije male ili velike nužde čistiti desnom rukom, i nemojte puhati u posudu[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 154, i Muslim, 267.

Postoji još mnogo vjerodostojnih hadisa koji govore o ovoj temi.

❧ 299. *Pokuđeno je bez opravdanog razloga hodati u jednoj papuči ili cipeli i pokuđeno je bez opravdanog razloga obuvati se u stojećem položaju*

١٦٤٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَمْشِ أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ، لِيُنْعِلْهُمَا جَمِيعًا، أَوْ لِيَخْلَعْهُمَا جَمِيعًا».

وَفِي رِوَايَةٍ: «أَوْ لِيُحْفِهِمَا جَمِيعًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1649. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne hoda u jednoj papuči, nego neka ih obje ili obuje ili izuje." Muttefekun alejhi: Buhari, 5855, i Muslim, 2097.

U drugoj verziji kaže se: "...ili neka ide bos."

١٦٥٠ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِذَا انْقَطَعَ شِسْعُ نَعْلِ أَحَدِكُمْ، فَلَا يَمْشِ فِي الْأُخْرَى حَتَّى يُصْلِحَهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1650. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ukoliko se pokida remen[2] na papuči nekog od vas, neka ne hoda samo u ispravnoj papuči sve dok ne popravi onu drugu." Hadis bilježi Muslim, 2098.

1. U nekim verzijama ove predaje jasno se ističe da ne treba puhati u posudu iz koje se pije. Vidjeti: Hakim, 4/155, 7207.

2. Prvenstveno se misli na mali kožni kaiš koji razdvaja veliki nožni prst i prst koji se nalazi odmah do njega. Hodanje u jednoj potrganoj nanuli dovodi čovjeka u opasnost da će se saplesti i pasti i tako se povrijediti, ili da će ga ljudi ismijavati što hoda u takvoj papuči. Zbog toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i zabranio hodanje u papuči čiji je remen potrgan.

١٦٥١ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يَنْتَعِلَ الرَّجُلُ قَائِمًا. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1651. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se čovjek obuva stojeći.[1] Hadis bilježi Ebu Davud, 4135, sa dobrim lancem prenosilaca.

❧ 300. *Zabranjeno je prilikom odlaska na spavanje ili odlaska iz kuće ostaviti vatru da gori, bez obzira na to da li se radi o vatri u svjetiljci ili nečemu drugom*

١٦٥٢ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا تَتْرُكُوا النَّارَ فِي بُيُوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1652. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne ostavljajte vatru da gori u vašim kućama dok spavate." Muttefekun alejhi: Buhari, 6293, i Muslim, 2015.

١٦٥٣ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: احْتَرَقَ بَيْتٌ بِالْمَدِينَةِ عَلَى أَهْلِهِ مِنَ اللَّيْلِ، فَلَمَّا حُدِّثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَأْنِهِمْ قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ النَّارَ عَدُوٌّ لَكُمْ، فَإِذَا نِمْتُمْ فَأَطْفِئُوهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1653. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, kazuje: "U toku noći izgorjela je jedna kuća u Medini i u njoj njeni ukućani, pa kada su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ispričali šta se desilo, on reče: 'Zaista je vatra vaš neprijatelj, pa kada htjednete spavati, ugasite je.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6294, i Muslim, 2016.

١٦٥٤ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «غَطُّوا الْإِنَاءَ، وَأَوْكُوا السِّقَاءَ، وَأَغْلِقُوا الْبَابَ، وَأَطْفِئُوا السِّرَاجَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَحِلُّ سِقَاءً، وَلَا يَفْتَحُ بَابًا، وَلَا يَكْشِفُ إِنَاءً، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ أَحَدُكُمْ إِلَّا أَنْ يَعْرُضَ عَلَى إِنَائِهِ عُودًا، وَيَذْكُرُ اسْمَ اللَّهِ فَلْيَفْعَلْ، فَإِنَّ الْفُوَيْسِقَةَ تُضْرِمُ عَلَى أَهْلِ الْبَيْتِ بَيْتَهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1654. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prekrijte posudu[2], zavežite mješinu, zaključajte

1. Islamski učenjaci kažu da zabrana u ovom hadisu nije kategoričkog karaktera, tj. da obuvanje u stojećem položaju nije strogo zabranjeno, već pokuđeno, a razlog je taj što čovjek koji se obuva na ovakav način mora održavati ravnotežu tijela na jednoj nozi i lahko se može dogoditi da padne i ozlijedi se.

2. Misli se na svaku posudu u kojoj se nalazi određena količina hrane, vode ili bilo kakve tekućine koja se koristi za piće.

vrata i ugasite svjetiljku jer tada šejtan ne može odvezati mješinu, ni otvoriti vrata, ni otkriti posudu. Ako neko od vas ne nađe ništa drugo čime bi prekrio posudu osim kakve grančice, neka izgovori bismillu i neka preko posude stavi tu grančicu. Uistinu čak i miš ukućanima može zapaliti dom." Hadis bilježi Muslim, 2012.[1]

❧ 301. *Zabrana pretjerivanja i cjepidlačenja*[2]

Uzvišeni Allah kaže:

قُلْ مَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾

Reci: "Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu i ja ne pretjerujem u pogledu onoga čime me je Allah obavezao." (Sad, 86)

١٦٥٥ - وَعَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نُهِينَا عَنِ التَّكَلُّفِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1655. Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Zabranjeno nam je cjepidlačenje."[3] Hadis bilježi Buhari, 7293.

١٦٥٦ - وَعَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ عَلِمَ شَيْئًا فَلْيَقُلْ بِهِ، وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ فَلْيَقُلْ: اللَّهُ أَعْلَمُ، فَإِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ تَقُولَ لِمَا لَا تَعْلَمُ: اللَّهُ أَعْلَمُ. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِنَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قُلْ مَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُتَكَلِّفِينَ» [ص: ٨٦]. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1656. Mesruk pripovijeda: "Posjetili smo Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, i on reče: 'O ljudi, ko nešto zna, neka to i kaže, a ko ne zna, neka kaže: 'Allah najbolje zna', jer u znanje se ubraja i da za ono o čemu ništa ne znaš kažeš: 'Allah najbolje zna'. Uzvišeni je Allah Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Reci: Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu i ja ne pretjerujem u pogledu onoga čime me je Allah obavezao' (Sad, 86)." Hadis bilježi Buhari, 4809.

1. Ovaj hadis bilježi i Buhari, 6296.

2. Izraz *tekelluf*, koji je upotrijebljen u naredna dva hadisa, označava svaku vrstu usiljenosti, pretjerivanja i cjepidlačenja.

3. U nekim od verzija ovog hadisa, koje su navedene u opširnijem obliku od verzije koju ovdje citira imam Nevevi, kaže se da su neki ljudi upitali Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, o značenju riječi "ve ebba" iz trideset prvog ajeta sure Abese, pa je odbio da im odgovori na to pitanje rekavši: "Tako mi Allaha, to je zaista cjepidlačenje! Slijedite ajete koji su vam potpuno jasni..." Ovu verziju hadisa bilježi Hakim, *Mustedrek*, 2/559, 3897.

❧ 302. *Za umrlim je zabranjeno naricati, iz žalosti za njim udarati se po obrazima, cijepati odjeću, čupati kosu ili obrijati glavu, te prizivati nesreću i propast*

١٦٥٧ - عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِمَا نِيحَ عَلَيْهِ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «مَا نِيحَ عَلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1657. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Umrli u kaburu kažnjava se sve vrijeme dok se za njim nariče[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 1292, i Muslim, 927.

U drugoj verziji navodi se: "...koliko traje naricanje za njim."

١٦٥٨ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ، وَشَقَّ الْجُيُوبَ، وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1658. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije od nas onaj ko se iz žalosti za umrlim udara po obrazima, cijepa odjeću i izgovara paganske jadikovke." Muttefekun alejhi: Buhari, 1294, i Muslim, 103.

١٦٥٩ - وَعَنْ أَبِي بُرْدَةَ، قَالَ: وَجِعَ أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَغُشِيَ عَلَيْهِ، وَرَأْسُهُ فِي حِجْرِ امْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِهِ، فَأَقْبَلَتْ تَصِيحُ بِرَنَّةٍ فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَرُدَّ عَلَيْهَا شَيْئًا، فَلَمَّا أَفَاقَ، قَالَ: أَنَا بَرِيءٌ مِمَّنْ بَرِئَ مِنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَرِيءٌ مِنَ الصَّالِقَةِ، وَالْحَالِقَةِ، وَالشَّاقَّةِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1659. Ebu Burda pripovijeda: "Ebu Musa el-Eš'ari se razbolio i, dok mu je glava bila u krilu jedne žene iz njegove porodice, počeo je na trenutke gubiti svijest. Žena je tada počela cviliti i plakati, a on joj ništa nije mogao kazati. Čim je došao sebi, on reče: 'Ja se odričem onoga čega se odrekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem! Uistinu se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odrekao žene koja nariče i one koja brije glavu i one koja cijepa svoju odjeću iz žalosti za umrlim.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1296, i Muslim, 104.

1. Mnogobrojni ajeti i hadisi jasno potvrđuju da niko na Sudnjem danu neće snositi odgovornost za tuđe grijehe. Uzvišeni Allah kaže:

أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾

"A nijedan grješnik neće nositi grijehe drugoga!" (En-Nedžm, 37). Zbog toga islamski učenjaci kažu da se ovaj hadis odnosi na onoga ko je svojoj porodici oporučio da za njim nariče nakon što umre, ili na onoga ko je i sam naricao za umrlim dok je bio živ i tome druge pozivao i podučavao, ili na onoga ko je znao da će zbog običaja koji vlada u mjestu u kojem živi, članovi njegove porodice sasvim sigurno za njim naricati nakon njegove smrti, ali ih na to nije upozorio niti im je to za života zabranio.

Riječima: "koja nariče", misli se na ženu koja iz žalosti za umrlim vrišti i cvili; riječi: "koja brije glavu", odnose se na onu koja u slučaju kakve nevolje ili nesreće, iz žalosti, u potpunosti obrije kosu s glave; riječi: "koja cijepa odjeću", znače da je podere i rastrga.

١٦٦٠ - وَعَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ نِيحَ عَلَيْهِ، فَإِنَّهُ يُعَذَّبُ بِمَا نِيحَ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1660. Mugira b. Šu'ba, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Onaj za kim se bude naricalo, na Sudnjem će danu biti kažnjavan isto onoliko dugo koliko je trajalo naricanje za njim." Muttefekun alejhi: Buhari, 1291, i Muslim, 933.

١٦٦١ - وَعَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ نُسَيْبَةَ - بِضَمِّ النُّونِ وَفَتْحِهَا - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: أَخَذَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ الْبَيْعَةِ أَنْ لَا نَنُوحَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1661. Ummu Atijja, koja se zvala Nusejba ili Nesiba, radijallahu anha, kazuje: "Kada smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, davale prisegu, prisegnule smo mu i na to da nećemo naricati." Muttefekun alejhi: Buhari, 1306, i Muslim, 936.

١٦٦٢ - وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أُغْمِيَ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَجَعَلَتْ أُخْتُهُ تَبْكِي، وَتَقُولُ: وَاجَبَلَاهُ، وَا كَذَا، وَا كَذَا: تُعَدِّدُ عَلَيْهِ. فَقَالَ حِينَ أَفَاقَ: مَا قُلْتِ شَيْئًا إِلَّا قِيلَ لِي: أَنْتَ كَذَلِكَ؟ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1662. Nu'man b. Bešir, radijallahu anhuma, kazuje: "Abdullah b. Revaha, radijallahu anhu, onesvijestio se, a njegova sestra briznu u plač i poče govoriti: 'O planino moja[1], o ovaj, o onaj!', nabrajajući njegove vrline (što je bio paganski običaj), a kada se osvijestio, on joj reče: 'Ništa nisi rekla a da mene nisu upitali: A jesi li ti stvarno takav?[2]'" Hadis bilježi Buhari, 4267.

١٦٦٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: اشْتَكَى سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ شَكْوَى، فَأَتَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُهُ مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، وَسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ، وَجَدَهُ فِي غَشْيَةٍ فَقَالَ: «أَقَضَى؟» قَالُوا: لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَبَكَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمَّا رَأَى الْقَوْمُ بُكَاءَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَكَوْا، قَالَ: «أَلَا تَسْمَعُونَ؟ إِنَّ اللَّهَ لَا يُعَذِّبُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ، وَلَا بِحُزْنِ الْقَلْبِ، وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا» وَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ «أَوْ يَرْحَمُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1663. Ibn Omer, radijallahu anhuma, pripovijeda: "Kad se Sa'd b. Ubada, radijallahu anhu, razbolio, u posjetu mu je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a sa njim su još došli i Abdurrahman b. Avf, Sa'd

1. U prenesenom značenju: "O oslonče moj", tj. ti si mi bio oslonac u životu.
2. Misli se na meleke, kako će biti spomenuto u hadisu 1666.

b. Ebu Vekkas i Abdullah b. Mesud, radijallahu anhum. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod njega, zatekao ga je onesviještenog, pa upita: 'Je li umro?' 'Nije, Allahov Poslaniče', odgovoriše mu. Tada je on zaplakao, pa kada prisutni vidješe kako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, plače, i oni zaplakaše, a on im reče: 'Poslušajte! Uistinu Allah ne kažnjava zbog suznoga oka niti zbog tužnoga srca, ali kažnjava ili milost ukazuje zbog ovoga', pa je pokazao na svoj jezik." Muttefekun alejhi: Buhari, 1304, i Muslim, 924.

١٦٦٤ - وَعَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «النَّائِحَةُ إِذَا لَمْ تَتُبْ قَبْلَ مَوْتِهَا تُقَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلَيْهَا سِرْبَالٌ مِنْ قَطِرَانٍ، وَدِرْعٌ مِنْ جَرَبٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1664. Ebu Malik el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako se narikača ne pokaje prije smrti, na Sudnjem će danu biti proživljena a na sebi će imati košulju od katrana i bluzu od šuge[1]." Hadis bilježi Muslim, 934.

١٦٦٥ - وَعَنْ أُسَيْدِ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ التَّابِعِيِّ عَنِ امْرَأَةٍ مِنَ الْمُبَايِعَاتِ، قَالَتْ: كَانَ فِيمَا أَخَذَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي الْمَعْرُوفِ الَّذِي أَخَذَ عَلَيْنَا أَنْ لَا نَعْصِيَهُ فِيهِ: أَنْ لَا نَخْمِشَ وَجْهًا، وَلَا نَدْعُوَ وَيْلًا، وَلَا نَشُقَّ جَيْبًا، وَأَنْ لَا نَنْشُرَ شَعْرًا. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1665. Tabiin Usejd b. Ebu Usejd prenosi od jedne od onih žena koje su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dale prisegu da je rekla: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom prisege na dobročinstvo i uz zavjet da ćemo mu u tom pogledu biti potpuno pokorne, između ostalog, obećale smo da nećemo grebati lica, niti kukati i lelekati, niti bluze cijepati, niti kose raspuštati."[2] Hadis bilježi Ebu Davud, 3131, sa dobrim lancem prenosilaca.

١٦٦٦ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا مِنْ مَيِّتٍ يَمُوتُ، فَيَقُومُ بَاكِيهِمْ، فَيَقُولُ: وَا جَبَلَاهُ، وَا سَيِّدَاهُ أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ إِلَّا وُكِّلَ بِهِ مَلَكَانِ يَلْهَزَانِهِ: أَهَكَذَا كُنْتَ؟» رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1. Odnosno, koža će joj biti toliko prekrivena bolnim dubokim ranama koje uzrokuje šuga da će se činiti da na sebi ima bluzu - koža joj se uopće neće raspoznavati. Tumačeći ovaj hadis, učenjaci kažu da je ova kazna sasvim primjerena onome što je narikača radila na dunjaluku. Za suze koje je usiljeno lila za umrlim, bit će kažnjena kapljicama katrana koje će je prekriti poput košulje i tako pospješiti vatru u kojoj će se pržiti na Sudnjem danu, a za cijepanje odjeće koju je derala u transu za umrlim, bit će kažnjena šugavim ranama po tijelu, kako smo to već pojasnili.

2. Sve radnje spomenute u hadisu činile su žene u predislamskom periodu kada bi oplakivale mrtve.

1666. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koja god osoba umre, pa neko od onih koji je oplakuju počne govoriti: 'Kuku, planino moja, kuku, gospodine moj!', ili nešto tome slično, dva meleka dobiju zaduženje da umrlog udare u prsa i prijekorno upitaju: 'A ti si stvarno bio takav?'"[1] Hadis bilježi Tirmizi, 1003, koji kaže da je hasen.

١٦٦٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اثْنَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ، وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1667. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dvije loše navike nalaze se kod ljudi i obje su svojstvene nevjernicima[2], a to su omalovažavanje drugih zbog njihovog porijekla i naricanje za umrlim." Hadis bilježi Muslim, 67.

❧ 303. *Zabrana odlaska kod vračara, astrologa, gatara i svih onih koji proriču sudbinu iz crta na pijesku, iz piljaka[3], kamenčića, zrna ječma i tome slično*

١٦٦٨ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُنَاسٌ عَنِ الْكُهَّانِ، فَقَالَ: «لَيْسُوا بِشَيْءٍ» فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُمْ يُحَدِّثُونَنَا أَحْيَانًا بِشَيْءٍ فَيَكُونُ حَقًّا؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطَفُهَا الْجِنِّيُّ، فَيَقُرُّهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ، فَيَخْلِطُونَ مَعَهَا مِائَةَ كَذْبَةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِلْبُخَارِيِّ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَنْزِلُ فِي الْعَنَانِ - وَهُوَ السَّحَابُ - فَتَذْكُرُ الْأَمْرَ قُضِيَ فِي السَّمَاءِ، فَيَسْتَرِقُ الشَّيْطَانُ السَّمْعَ فَيَسْمَعُهُ، فَيُوحِيهِ إِلَى الْكُهَّانِ، فَيَكْذِبُونَ مَعَهَا مِائَةَ كَذْبَةٍ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ».

1668. Aiša, radijallahu anha, pripovijeda: "Neki su ljudi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upitali o vračarima, a on reče: 'Ne osvrćite se na njih.'[4] 'Ali, Allahov Poslaniče, oni nam ponekad nešto govore, pa se ispostavi da je to baš istina?' 'To je istinita riječ koju džin brzo ugrabi, a

1. U komentaru ovog hadisa učenjaci kažu da ova dva meleka dolaze i osobi koja u potpunosti ispusti dušu, tj. umre u pravom smislu riječi, ali i osobi koja je u smrtnim mukama ili teškoj bolesti pa u takvom stanju povremeno gubi svijest i opet dolazi sebi. Na ispravnost ovog tumačenja ukazuje i prethodno navedeni hadis pod brojem 1662, u kojem je jasno naglašeno da su Abdullaha b. Revahu, radijallahu anhu, za kojim je naricala njegova sestra, meleki upitali identično iako je bio u stanju nesvijesti, tj. nije umro.

2. Vidjeti pojašnjenje uz hadis 1578.

3. Piljak je sitni, glatki i zaobljeni riječni kamenčić ili oblutak.

4. Odnosno, to što oni govore nije nešto na šta se treba osloniti niti se njihov govor može uzeti kao tačan i istinit.

potom je došapne na uho svoga prijatelja, pa je pomiješa sa stotinom laži.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 3210, i Muslim, 2228.

U verziji koju bilježi Buhari navodi se da je Aiša, radijallahu anha, čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Meleki uistinu silaze na vidljivi dio neba, a to su oblaci, pa spominju nešto od onoga što je već određeno na nebu, a šejtani kradom prisluškuju, pa to čuju i otkriju vračarima, dodajući još stotinu laži."

١٦٦٩ - وَعَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ بَعْضِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ، فَصَدَّقَهُ، لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ يَوْمًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1669. Safijja bint Ebu Ubejd, radijallahu anha, prenosi od jedne od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko posjeti gatara i upita ga nešto, pa mu to i povjeruje, namaz mu neće biti primljen četrdeset dana."[1] Hadis bilježi Muslim, 2230.

١٦٧٠ - وَعَنْ قَبِيصَةَ بْنِ الْمُخَارِقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْعِيَافَةُ، وَالطِّيَرَةُ، وَالطَّرْقُ مِنَ الْجِبْتِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1670. Kabisa b. Muharik, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Gatanje iz leta ptice koja se poplaši, zloslutnja i čitanje sudbine iz piljaka, ubraja se u idolatriju."[2] Hadis bilježi Ebu Davud, 3907, sa dobrim lancem prenosilaca.[3]

1. Ova je osoba, naravno, i dalje obavezna klanjati namaz u tom periodu od četrdeset dana, a ovdje se misli na to da neće imati nagradu za namaz. Neki učenjaci kažu da ovakva osoba četrdeset dana neće imati nikakve nagrade za namaz koji obavlja, dok drugi kažu da joj se nagrada za namaz neće povećavati shodno onome kako je obećano u kur'anskim ajetima i vjerodostojnim hadisima (deset, dvadeset pet ili dvadeset sedam puta ili više od toga), već da će imati samo jednu, tj. osnovnu nagradu za namaz.

2. U ovom hadisu spomenute su tri vrste gatanja: *ijafa*, *tijera* i *tark*. Većina učenjaka smatra da je *ijafa* gatanje iz leta ptice, koja se preplaši i natjera da poleti, a onda se prati pravac njenog kretanja i iz toga čita budućnost. *Tijera* je, shodno nekim tumačenjima, slična ijafi i vezana je za ptice i njihov let, s tim da je njen rezultat na koncu uvijek loš. Zloslutnost se ne čita samo iz leta ptica, već i iz njihovih imena, boje perja i načina oglašavanja itd. *Tark* je, prema mišljenju većine učenjaka, gatanje iz bacanja piljaka, dok jedna skupina smatra da se radi o gatanju iz linija povučenih na pijesku. Ebu Davud, koji bilježi ovaj hadis, *tark* je protumačio kao plašenje ptice, a *ijafu* kao gatanje iz crta na pijesku, što se razlikuje od tumačenja većine islamskih učenjaka. Imam Nevevi spomenuo je to Ebu Davudovo tumačenje nakon ovog hadisa i nije se na njega kritički osvrnuo.

3. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 469.

Dževheri u djelu *Es-Sihah* kaže: "Izraz *el-džibt* – idolatrija, prvenstveno se odnosi na kipove i kumire, ali obuhvata i vračare, gatare i tome slično."

١٦٧١ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنِ اقْتَبَسَ عِلْمًا مِنَ النُّجُومِ، اقْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ السِّحْرِ زَادَ مَا زَادَ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1671. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko usvoji znanje iz astrologije, taj se poduči o vrsti sihra, pa što je upućeniji u astrologiju, to je njegov udio u sihru veći." Hadis bilježi Ebu Davud, 3905, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٦٧٢ - وَعَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ، وَقَدْ جَاءَ اللَّهُ تَعَالَى بِالْإِسْلَامِ، وَإِنَّ مِنَّا رِجَالًا يَأْتُونَ الْكُهَّانَ؟ قَالَ: «فَلَا تَأْتِهِمْ». قُلْتُ: وَمِنَّا رِجَالٌ يَتَطَيَّرُونَ؟ قَالَ: «ذَلِكَ شَيْءٌ يَجِدُونَهُ فِي صُدُورِهِمْ، فَلَا يَصُدُّهُمْ». قُلْتُ: وَمِنَّا رِجَالٌ يَخُطُّونَ؟ قَالَ: «كَانَ نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ يَخُطُّ، فَمَنْ وَافَقَ خَطَّهُ، فَذَاكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1672. Muavija b. Hakem, radijallahu anhu, pripovijeda: "Rekao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, nedavno sam napustio paganstvo i prihvatio islam kojim nas je Allah počastio. Uistinu, među nama ima i onih koji još uvijek odlaze vračarima.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ti im nemoj odlaziti.' Ja opet rekoh: 'Među nama ima i onih koji su sujevjerni.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opet reče: 'To je osjećaj koji ovlada njihovim prsima, ali neka ih on nikako ne odvrati od onoga što su namjeravali učiniti.' Ja opet rekoh: 'Među nama ima onih koji u pijesku iscrtavaju linije (i tako nastoje proniknuti u sudbinu)', a on reče: 'Jedan od vjerovjesnika iscrtavao je linije po pijesku, pa ako bi neko potrefio način na koji je on to radio, ono što bi kazao bilo bi istinito.'"[1] Hadis bilježi Muslim, 537.

1. U komentaru ovog hadisa islamski učenjaci kažu da je postupak tog Allahovog vjerovjesnika s iscrtavanjem linija po pijesku bila vještina kojoj ga je objavom podučio Uzvišeni Allah kako bi to ljudima bio jasan dokaz kojim se potvrđuje istinitost njegovog vjerovjesništva, pa svaki put kada bi povukao linije, Uzvišeni Allah poslao bi mu objavu kojom bi potvrdio istinitost onoga što je govorio nakon iscrtavanja tih linija. Dakle, to je bila njegova posebnost i privilegija i to nakon njega nikome nije dozvoljeno činiti jer obični ljudi ne primaju objavu, a ostali Allahovi vjerovjesnici nisu imali ovu privilegiju. Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "pa ako bi neko potrefio način na koji je on to radio, ono što bi kazao bilo bi istinito", hipotetičkog su karaktera i tim riječima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, negira i zabranjuje tu praksu. Što se tiče vjerovjesnika kojem je bila data ova sposobnost, učenjaci navode da se radilo ili o vjerovjesniku Idrisu ili Danijalu, a Uzvišeni Allah najbolje zna. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 5/23-24.

١٦٧٣ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ، وَمَهْرِ الْبَغِيِّ، وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1673. Ebu Mesud el-Bedri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio naknadu od prodaje psa, prostitutkinu zaradu i bakšiš vračara[1]. Muttefekun alejhi: Buhari, 3237, i Muslim, 1567.

❧ 304. *Zabrana zloslutnje*

Ranije smo u knjizi naveli neke od hadisa u kojima se govori o zabrani zloslutnje.[2]

١٦٧٤ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا عَدْوَى وَلَا طِيَرَةَ وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ». قَالُوا: وَمَا الْفَأْلُ؟ قَالَ: «كَلِمَةٌ طَيِّبَةٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1674. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema zaraze, niti ima mjesta zloslutnji, a volim optimizam." "A šta je optimizam?", upitaše ga, a on odgovori: "Lijepa riječ."[3] Muttefekun alejhi: Buhari, 5756, i Muslim, 2224.

١٦٧٥ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا عَدْوَى وَلَا طِيَرَةَ، وَإِنْ كَانَ الشُّؤْمُ فِي شَيْءٍ، فَفِي الدَّارِ وَالْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1675. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema zaraze niti zloslutnje, a ako bi u čemu

1. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, novac koji zaradi vračar nazvao je bakšišom ili napojnicom jer on, koristeći se lažima i naivnošću i primitivizmom klijenata, na vrlo jednostavan način i bez ikakvog truda zaradi mnogo novaca, pa izgleda kao da ga je dobio badava.

2. Vidjeti prethodnu temu.

3. Riječima: "nema zaraze", Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazuje da se zaraza ne širi i ne prenosi samim stupanjem u kontakt sa zaraženom osobom, kako su vjerovali predislamski Arapi i kako mnogi ljudi i danas vjeruju, već se ona, kao i sve ostalo, povinuje Allahovom određenju i Njegovoj volji koja određuje uzroke i posljedice i njihovo međusobno djelovanje. Naravno, islam podstiče na to da se musliman čuva onoga što može ugroziti njegovo zdravlje i život, kao što je, naprimjer, izravni kontakt sa bolesnom osobom, a na to ukazuje druga verzija ovog hadisa, koju također bilježi Buhari, 5707, u kojoj se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "...bježi od gubavca kao što bježiš od lava", što jasno ukazuje na to da je preventivno izbjegavanje onih koji boluju teške zarazne bolesti preporučeno kako bi se izbjegla zaraza. Pod "lijepom riječi" misli se na to da se prilikom posjete bolesnika kaže nešto poput: "Bolje si! Izgledaš zdrav", jer one mogu kod njega probuditi optimizam i vratiti mu raspoloženje i vedrinu.

i postojala zloslutnja, onda bi to bilo u kući, ženi i konju."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 5753, i Muslim, 2225.

١٦٧٦ - وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَتَطَيَّرُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1676. Burejda, radijallahu anhu, prenosi da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ni u kojem pogledu nije bio sujevjeran. Hadis bilježi Ebu Davud, 3920, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٦٧٧ - وَعَنْ عُرْوَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: ذُكِرَتِ الطِّيَرَةُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «أَحْسَنُهَا الْفَأْلُ، وَلَا تَرُدُّ مُسْلِمًا، فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يَكْرَهُ، فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ لَا يَأْتِي بِالْحَسَنَاتِ إِلَّا أَنْتَ، وَلَا يَدْفَعُ السَّيِّئَاتِ إِلَّا أَنْتَ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1677. Urva b. Amir, radijallahu anhu, prenosi da je neko pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo sujevjerje i loše predznake, na što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Od svega toga bolji je optimizam, a muslimana od njegove namjere neće odvratiti loši predznaci, pa kada neko od vas vidi nešto što prezire, neka kaže: 'Allāhumme lā je'tī bil-hasenāti illā ente, ve lā jedfeus-sejjiāti illā ente, ve lā havle ve lā kuvvete illā bik! – Allahu moj, niko osim Tebe ne daje svekoliko dobro, i niko osim Tebe ne štiti od svakog zla! Nema moći niti snage osim Tvoje!'" Hadis bilježi Ebu Davud, 3919, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.[2]

❧ 305. *Zabranjeno je crtati, gravirati, utiskivati slike živih bića[3] na odjeći, tkaninama, kovanicama, predmetima, namještaju, zidovima, i naređeno je brisati i uništavati takve slike*

١٦٧٨ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الَّذِينَ يَصْنَعُونَ هَذِهِ الصُّوَرَ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يُقَالُ لَهُمْ: أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Hadis u potpunosti negira zloslutnju, odnosno zlu kob, a kada bi, kao pretpostavka, ona postojala, bila bi u spomenute tri kategorije jer su one ljudima posebno drage, pa ako je nema u njima, onda ne postoji ni u čemu drugom. Učenjaci navode da spomenute tri kategorije nisu nesretne, već postoji mogućnost da u njima bude nesreće kao i u svakoj drugoj stvari, samo što nesretnost u njima čovjeku posebno teško pada. Naprimjer, nesretnost je: u stanu – ako je tijesan i neuvjetan; u ženi – ako je nemoralna, oštrog jezika, lijena i sl.; u konju – ako se ne koristi za džihad ili ako je jogunast. U prilog ovome tumačenju idu i riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Sreća sina Ademovog ogleda se u troje, a i njegova nesreća ogleda se u troje. Sreća mu je u dobroj ženi, lijepom stanu i ugodnoj jahalici, a njegova je nesreća u neposlušnoj ženi, neuvjetnom stanu i lošoj jahalici." Hadis bilježi Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, 1/146, 329.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 470.

3. Pod "živim bićima" misli se samo na ljude i životinje, ne i biljke.

1678. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oni koji slikaju ove slike, na Sudnjem će danu biti kažnjavani. Bit će im rečeno: 'Oživite ovo što ste stvorili.'"[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 5951, i Muslim, 2108.

١٦٧٩ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ سَفَرٍ وَقَدْ سَتَرْتُ سَهْوَةً لِي بِقِرَامٍ فِيهِ تَمَاثِيلُ، فَلَمَّا رَآهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَلَوَّنَ وَجْهُهُ وَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهُونَ بِخَلْقِ اللَّهِ». قَالَتْ: فَقَطَعْنَاهُ، فَجَعَلْنَا مِنْهُ وِسَادَةً أَوْ وِسَادَتَيْنِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1679. Aiša, radijallahu anha, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je sa putovanja, a ja sam zastrla svoje predsoblje zastorom na kojem su bile slike živih bića. Kada je to ugledao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, strgao je zastor, a njegovo je lice promijenilo boju. Rekao je: 'O Aiša, najtežu kaznu kod Allaha na Sudnjem danu imat će oni koji oponašaju Allahovo stvaranje.' Tada smo pocijepali taj zastor i od njega napravili jedan ili dva jastuka[2]." Muttefekun alejhi: Buhari, 5954, i Muslim, 1668.

١٦٨٠ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «كُلُّ مُصَوِّرٍ فِي النَّارِ يُجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ صُورَةٍ صَوَّرَهَا نَفْسٌ فَيُعَذِّبُهُ فِي جَهَنَّمَ». قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَإِنْ كُنْتَ لَا بُدَّ فَاعِلًا، فَاصْنَعِ الشَّجَرَ وَمَا لَا رُوحَ فِيهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1680. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Svaki onaj koji bude slikao likove skončat će u Vatri. Svaki lik koji je naslikao bit će oživljen, pa će ga svi oni kažnjavati u Džehennemu." Ibn Abbas je rekao: "Ako baš moraš slikati, onda slikaj drvo i ono što nema dušu."[3] Muttefekun alejhi: Buhari, 2225, i Muslim, 2110.

١٦٨١ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فِي الدُّنْيَا، كُلِّفَ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Pod riječima: "ove slike", misli se na slike živih bića ili kipove, bez obzira na to da li se radi o slikama ili kipovima ljudi ili životinja. Naredba da ožive ono što su svojim rukama napravili za njih je vrsta kazne, jer to neće moći učiniti.

2. Pocijepali su zastor i s njega uklonili slike životinja, a potom su od ostatka platna napravili jedan ili dva jastuka.

3. Ove riječi Ibn Abbas, radijallahu anhuma, uputio je čovjeku koji ga je upitao o propisu slikanja likova, što mu je bilo zanimanje. On mu je tada citirao ovaj Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, hadis, a potom mu kazao: "Ako baš moraš slikati..." Sve što se odnosi na slikanje likova odnosi se i na njihovo vajanje.

1681. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Ko na ovom svijetu naslika neko živo biće, na Sudnjem će danu biti zadužen da u njega udahne dušu, a to neće moći učiniti." Muttefekun alejhi: Buhari, 5963, i Muslim, 2110.

١٦٨٢ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُصَوِّرُونَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1682. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Najžešćom kaznom na Sudnjem danu bit će kažnjeni oni koji su slikali likove živih bića." Muttefekun alejhi: Buhari, 5950, i Muslim, 2109.

١٦٨٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي، فَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً، أَوْ لِيَخْلُقُوا حَبَّةً، أَوْ لِيَخْلُقُوا شَعِيرَةً». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1683. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Uzvišeni je Allah rekao: 'Ima li većeg silnika od onoga koji pokušava stvarati kao što Ja stvaram?! Neka onda stvore barem sićušnog mrava, ili zrno pšenice, ili zrno ječma.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5953, i Muslim, 2111.

١٦٨٤ - وَعَنْ أَبِي طَلْحَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا صُورَةٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1684. Ebu Talha, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Meleki ne ulaze u kuću u kojoj se nalazi pas ili slika živog bića."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 3225, i Muslim, 2104.

١٦٨٥ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: وَعَدَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِبْرِيلُ أَنْ يَأْتِيَهُ، فَرَاثَ عَلَيْهِ حَتَّى اشْتَدَّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَخَرَجَ فَلَقِيَهُ جِبْرِيلُ فَشَكَا إِلَيْهِ. فَقَالَ: إِنَّا لَا نَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا صُورَةٌ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1685. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje: "Džibril, alejhis-selam, jednom prilikom obećao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da će ga posjetiti, ali nije se pojavljivao, pa je to Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, teško palo. Izašao je, kad mu Džibril priđe i, nakon što mu se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, požalio što ga je dugo čekao, reče: 'Mi

1. Misli se na meleke milosti, dok meleki koji su zaduženi za praćenje ljudi i bilježenje njihovih djela nikada ne napuštaju čovjeka i oni ulaze i u kuće u kojima ima i pasa i slika živih bića.

ne ulazimo u kuću u kojoj se nalazi pas ili slika živog bića.'" Hadis bilježi Buhari, 5960.

١٦٨٦ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: وَاعَدَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي سَاعَةٍ أَنْ يَأْتِيَهُ، فَجَاءَتْ تِلْكَ السَّاعَةُ وَلَمْ يَأْتِهِ، قَالَتْ: وَكَانَ بِيَدِهِ عَصًا، فَطَرَحَهَا مِنْ يَدِهِ وَهُوَ يَقُولُ: «مَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَا رُسُلُهُ» ثُمَّ الْتَفَتَ، فَإِذَا جِرْوُ كَلْبٍ تَحْتَ سَرِيرِهِ. فَقَالَ: «مَتَى دَخَلَ هَذَا الْكَلْبُ؟» فَقُلْتُ: وَاللَّهِ مَا دَرَيْتُ بِهِ، فَأَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ، فَجَاءَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَعَدْتَنِي، فَجَلَسْتُ لَكَ وَلَمْ تَأْتِنِي» فَقَالَ: مَنَعَنِي الْكَلْبُ الَّذِي كَانَ فِي بَيْتِكَ وَإِنَّا لَا نَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا صُورَةٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1686. Aiša, radijallahu anha, pripovijeda: "Džibril, alejhis-selam, obećao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da će mu doći u tačno određeno vrijeme, međutim, nije se pojavio. U Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, rukama nalazio se štap, koji on baci i reče: 'Allah ne krši Svoje obećanje, a ni Njegovi izaslanici ne krše data obećanja!' Zatim se okrenuo i primijetio štene ispod svoga kreveta, pa je upitao: 'Kada je ušao ovaj pas?', a ja odgovorih: 'Tako mi Allaha, nisam za njega znala.' Tada je naredio da se to štene izbaci napolje, nakon čega mu je Džibril, alejhis-selam, došao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Obećao si mi da ćeš doći i ja sam sjedio čekajući te, ali se nisi pojavio.' Na to Džibril, alejhis-selam, reče: 'Nisam ti došao zbog psa koji se nalazio u tvojoj kući. Mi ne ulazimo u kuću u kojoj se nalazi pas ili slika živog bića.'" Hadis bilježi Muslim, 2104.

١٦٨٧ - وَعَنْ أَبِي الْهَيَّاجِ حَيَّانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ لِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَلَا أَبْعَثُكَ عَلَى مَا بَعَثَنِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ أَنْ لَا تَدَعَ صُورَةً إِلَّا طَمَسْتَهَا، وَلَا قَبْرًا مُشْرِفًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1687. Ebu Hejjadž Hajjan b. Husajn pripovijeda da mu je Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, rekao: "Hoćeš li da te pošaljem sa zadatkom sa kojim je mene poslao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem? Ne ostavi nijednog kipa a da ga ne uništiš[1] niti izdignutog kabura a da ga ne poravnaš."[2] Hadis bilježi Muslim, 969.

1. Misli se na kipa ili statuu, a ovom naredbom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio je da mu se ili otkine glava ili uništi lice do te mjere da postane neprepoznatljivo, a ako se radi o slici živog bića, da mu se pošara ili izbriše lice.

2. Učenjaci smatraju dozvoljenim da kabur bude izdignut do visine jednog pedlja ili malo više od toga, o čemu se detaljno govori u knjigama fikha.

❧ 306. *Zabrana držanja psa, izuzev psa za lov, čuvanje stoke ili usjeva*

١٦٨٨ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا إِلَّا كَلْبَ صَيْدٍ أَوْ مَاشِيَةٍ فَإِنَّهُ يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِهِ كُلَّ يَوْمٍ قِيرَاطَانِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «قِيرَاطٌ».

1688. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Ko nabavi psa, a ne bude se radilo o psu za lov ili čuvanje stoke, od njegove se nagrade svakog dana oduzimaju dva kirata[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 5480, i Muslim, 1574.

U drugoj verziji navodi se: "...jedan kirat."

١٦٨٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَمْسَكَ كَلْبًا، فَإِنَّهُ يَنْقُصُ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطٌ إِلَّا كَلْبَ حَرْثٍ أَوْ مَاشِيَةٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا لَيْسَ بِكَلْبِ صَيْدٍ، وَلَا مَاشِيَةٍ، وَلَا أَرْضٍ، فَإِنَّهُ يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِهِ قِيرَاطَانِ كُلَّ يَوْمٍ».

1689. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude držao psa, svaki se dan od njegovih djela oduzima jedan kirat, osim ako se radi o psu koji čuva usjeve ili stoku." Muttefekun alejhi: Buhari, 2322, i Muslim, 1575.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Ko nabavi psa, a ne bude se radilo o psu za lov ili psu za čuvanje stoke ili posjeda, njegova se nagrada svakodnevno umanjuje za dva kirata."

❧ 307. *Zabranjeno je na deve i ostale životinje objesiti zvono i zabranjeno je da se u skupini koja putuje nalaze pas i zvono*

١٦٩٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَصْحَبُ الْمَلَائِكَةُ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ أَوْ جَرَسٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1690. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Meleki ne prate skupinu putnika u kojoj se nalazi pas ili zvono." Hadis bilježi Muslim, 2113.

1. Kirat spomenut u ovom hadisu nije isto što i kirat koji se spominje u hadisu o nagradi za osobu koja klanja dženazu umrlom, a zatim umrloga isprati do kabura i pomogne pri ukopu. Takvoj osobi pripada nagrada od dva kirata, a svaki kirat težak je koliko brdo Uhud (Buhari, 47), dok je kirat koji označava gubitak nagrade zbog bespotrebnog držanja psa daleko manji od toga. Vidjeti i pojašnjenja uz hadise 328 i 600.

١٦٩١ - وَعَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْجَرَسُ مَزَامِيرُ الشَّيْطَانِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1691. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Zvona su šejtanove frule." Hadis bilježi Ebu Davud, 2556, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca, koji odgovara kriterijima Muslima.

❧ 308. *Na devi koja jede nečistu hranu zabranjeno je jahati sve dok ne počne jesti čistu hranu*

١٦٩٢ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْجَلَّالَةِ فِي الْإِبِلِ أَنْ يُرْكَبَ عَلَيْهَا. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1692. Ibn Omer, radijallahu anhuma, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se jašu deve koje se hrane nečistom hranom.[1] Hadis bilježi Ebu Davud, 2558, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

❧ 309. *Zabranjeno je pljuvati u džamiji, a ako se pljuvačka nađe u džamiji, tada je treba ukloniti, i naređeno je da se džamije čiste od prljavštine*

١٦٩٣ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْبُصَاقُ فِي الْمَسْجِدِ خَطِيئَةٌ، وَكَفَّارَتُهَا دَفْنُهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1693. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pljuvanje u džamiji je grijeh za koji se iskupljuje tako što se ispljuvak odmah zakopa." Muttefekun alejhi: Buhari, 415, i Muslim, 552.

1. Domaća životinja koja se hranila nečistoćom – ljudskim i životinjskim izmetom, strvinom, krvlju i slično, naziva se *džellala*. Islamski pravnici smatraju da se životinja koja jede i čistu hranu i nečistoće neće smatrati džellalom ukoliko čista hrana preovladava u ishrani. Također napominju da će životinja izgubiti status džellale ukoliko se zatvori ili na drugi način spriječi da dođe u dodir sa nečistoćom i određeni vremenski period hrani čistom hranom. Kao razlog što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije želio jahati na devi koja se hrani nečistoćom, učenjaci navode to što su znoj i ostale tjelesne izlučevine takve životinje izuzetno neugodnog mirisa, što se prenosi na tijelo i odjeću jahača. U drugim hadisima, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se jede meso takvih životinja i pije njihovo mlijeko, ali ta zabrana nije kategorična – prema odabranom mišljenju islamskih učenjaka, konzumiranje mesa i mlijeka džellale tretira se kao mekruh, pokuđeno djelo.

Riječi: "da se zakopa", odnose se na džamije čiji je pod prekriven pijeskom, šljunkom ili nekim sličnim materijalom, pa je onome ko je pljunuo naređeno da ispljuvak prekrije pijeskom. Ebu Mehasin er-Rujani, jedan od naših drugova[1], u svojoj knjizi *El-Bahr*, rekao je: "Riječi: 'da se zakopa', znače da se ispljuvak u potpunosti ukloni iz džamije, međutim, ako je pod džamije popločan, pa se ispljuvak protrlja cipelom ili papučom, kako to već čine mnoge neznalice, to se ni u kojem slučaju ne ubraja u uklanjanje ispljuvka iz džamije, nego se time povećava grijeh i dodatno onečišćuje i prlja džamija. Onaj ko pljune u džamiji čiji je pod popločan dužan je da ispljuvak obriše krajem odjeće, rukom ili nečim sličnim, ili da ga sapere."

١٦٩٤ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى فِي جِدَارِ الْقِبْلَةِ مُخَاطًا، أَوْ بُزَاقًا، أَوْ نُخَامَةً، فَحَكَّهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1694. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na džamijskom zidu koji se nalazio u pravcu kible vidio ispljuvak ili slinu, pa je to sastrugao.[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 407, i Muslim, 549.

١٦٩٥ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الْمَسَاجِدَ لَا تَصْلُحُ لِشَيْءٍ مِنْ هَذَا الْبَوْلِ وَلَا الْقَذَرِ، إِنَّمَا هِيَ لِذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى، وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ» أَوْ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1695. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu džamije nisu mjesta na kojima priliči vršiti malu nuždu, niti su za bilo kakvu nečistoću, već su predviđene za spominjanje Allaha i učenje Kur'ana", ili je rekao nešto slično ovome. Hadis bilježi Muslim, 285.

❧ 310. *U džamijama je zabranjeno prepirati se, galamiti, oglašavati da je nešto izgubljeno, bez obzira na to da li se radi o životinji ili nečemu drugom, prodavati, kupovati, iznajmljivati i slično*

١٦٩٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ سَمِعَ رَجُلًا يَنْشُدُ ضَالَّةً فِي الْمَسْجِدِ فَلْيَقُلْ: لَا رَدَّهَا اللَّهُ عَلَيْكَ، فَإِنَّ الْمَسَاجِدَ لَمْ تُبْنَ لِهَذَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Imam Nevevi ovim riječima želi kazati da se radilo o učenjaku šafijskog mezheba jer je i sam Nevevi pripadao ovom mezhebu.

2. U drugim hadisima navodi se da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je uklonio ispljuvak sa zida, obratio ljudima i zabranio im da u džamiji, u namazu, pljuju u pravcu kible.

1696. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Ko čuje čovjeka da u džamiji oglašava da je izgubio životinju ili neku stvar, neka mu kaže: 'Allah ti je ne vratio!', jer uistinu džamije nisu sagrađene radi toga." Hadis bilježi Muslim, 568.

١٦٩٧ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَبِيعُ أَوْ يَبْتَاعُ فِي الْمَسْجِدِ، فَقُولُوا: لَا أَرْبَحَ اللَّهُ تِجَارَتَكَ، وَإِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَنْشُدُ ضَالَّةً، فَقُولُوا: لَا رَدَّهَا اللَّهُ عَلَيْكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1697. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada vidite da neko u džamiji prodaje ili kupuje, recite: 'Allah ti ne podario profita u trgovini!', a kada vidite da neko u džamiji oglašava da je izgubio životinju ili neku stvar, recite: 'Allah ti je ne vratio!'" Hadis bilježi Tirmizi, 1321, koji kaže da je hasen.

١٦٩٨ - وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا نَشَدَ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ: مَنْ دَعَا إِلَيَّ الْجَمَلَ الْأَحْمَرَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا وَجَدْتَ، إِنَّمَا بُنِيَتِ الْمَسَاجِدُ لِمَا بُنِيَتْ لَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1698. Burejda, radijallahu anhu, kazuje da je neki čovjek u džamiji oglašavao da je nešto izgubio, govoreći: "Ko je pronašao crvenkastog devinog mužjaka, neka mi se javi!", a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče. "Ne našao ga! Džamije su sagrađene zbog onoga zbog čega su sagrađene."[1] Hadis bilježi Muslim, 569.

١٦٩٩ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الشِّرَاءِ وَالْبَيْعِ فِي الْمَسْجِدِ، وَأَنْ تُنْشَدَ فِيهِ ضَالَّةٌ، أَوْ يُنْشَدَ فِيهِ شِعْرٌ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1699. Amr b. Šuajb, radijallahu anhu, prenosi od svoga oca, a on od svoga djeda, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji zabranio kupoprodaju, oglašavanje onoga što je izgubljeno i recitiranje poezije.[2] Hadis bilježe Ebu Davud, 1079, i Tirmizi, 322, koji kaže da je hasen.

1. Sagrađene su da se u njima klanja namaz, uči Kur'an, izučavaju islamske nauke, rješavaju pitanja od interesa za zajednicu muslimana i sl., a nisu sagrađene radi ostvarivanja lične materijalne koristi pojedinaca.

2. Prema odabranom mišljenju islamskih učenjaka, zabrana koja se spominje u hadisu ne odnosi se na sve vrste poezije, pa je dozvoljeno u džamiji recitirati poeziju edukativnog karaktera, koja govori o ahlaku, skromnosti, pobožnosti, koja muslimanima podiže borbeni duh i tome slično. Džabir b. Semura, radijallahu anhu, kaže: "Više od stotinu puta bio sam svjedok kako su ashabi pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji recitirali poeziju i spominjali neke događaje iz džahilijeta, a on bi se ponekad i osmjehnuo." Hadis bilježe Tirmizi, 2850, Ahmed, *Musned*, 5/105, 21048, i drugi.

١٧٠٠ - وَعَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ الصَّحَابِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ فِي الْمَسْجِدِ فَحَصَبَنِي رَجُلٌ، فَنَظَرْتُ فَإِذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَقَالَ: اذْهَبْ فَأْتِنِي بِهَذَيْنِ، فَجِئْتُهُ بِهِمَا، فَقَالَ: مِنْ أَيْنَ أَنْتُمَا؟ فَقَالَا: مِنْ أَهْلِ الطَّائِفِ، فَقَالَ: لَوْ كُنْتُمَا مِنْ أَهْلِ الْبَلَدِ، لَأَوْجَعْتُكُمَا، تَرْفَعَانِ أَصْوَاتَكُمَا فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1700. Ashab Saib b. Jezid, radijallahu anhu, pripovijeda: "Bio sam u Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji, pa me neko pogodio kamenčićem. Pogledao sam i vidio da je to Omer b. Hattab, radijallahu anhu, koji mi reče: 'Dovedi mi onu dvojicu!', pa mu ih i dovedoh. 'Odakle ste vas dvojica?', upitao ih je. 'Iz Taifa', odgovoriše. 'Da ste kojim slučajem odavde, izbičevao bih vas. Zar toliko galamite u džamiji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?!', reče im on." Hadis bilježi Buhari, 470.

❧ 311. *Onome ko je jeo bijeli ili crveni luk, poriluk ili nešto drugo što ima neugodan miris, zabranjeno je ući u džamiju prije nego što taj miris iščezne, izuzev onome ko je u prijekoj potrebi da uđe*

١٧٠١ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ - يَعْنِي الثُّومَ - فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «مَسَاجِدَنَا».

1701. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude jeo ovu biljku, odnosno bijeli luk[1], neka se nipošto ne približava našoj džamiji." Muttefekun alejhi: Buhari, 853, i Muslim, 561.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "...neka se nipošto ne približava našim džamijama."

١٧٠٢ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ فَلَا يَقْرَبَنَّا، وَلَا يُصَلِّيَنَّ مَعَنَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1702. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude jeo ovu biljku, neka nam se nikako ne približava i neka nipošto ne klanja zajedno s nama." Muttefekun alejhi: Buhari, 856, i Muslim, 562.

١٧٠٣ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا، فَلْيَعْتَزِلْنَا، أَوْ فَلْيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Ibn Hadžer u *Fethul-Bariju*, 2/340, navodi da je pojašnjenje: "odnosno bijeli luk", najvjerovatnije dodao Ubejdullah el-Amri, jedan od prenosilaca hadisa.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «مَنْ أَكَلَ الْبَصَلَ، وَالثُّومَ، وَالْكُرَّاثَ، فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَتَأَذَّى مِمَّا يَتَأَذَّى مِنْهُ بَنُو آدَمَ».

1703. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko je jeo bijeli ili crveni luk, neka sa udalji od nas ili neka napusti našu džamiju." Muttefekun alejhi: Buhari, 584, i Muslim, 564.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Ko je jeo crveni ili bijeli luk ili prasu, neka se nipošto ne približava našoj džamiji, jer melekima smeta ono što smeta i ljudima."

١٧٠٤ - وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ خَطَبَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالَ فِي خُطْبَتِهِ: ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ تَأْكُلُونَ شَجَرَتَيْنِ مَا أُرَاهُمَا إِلَّا خَبِيثَتَيْنِ: الْبَصَلَ، وَالثُّومَ، لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا وَجَدَ رِيحَهُمَا مِنَ الرَّجُلِ فِي الْمَسْجِدِ أَمَرَ بِهِ، فَأُخْرِجَ إِلَى الْبَقِيعِ، فَمَنْ أَكَلَهُمَا، فَلْيُمِتْهُمَا طَبْخًا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1704. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, jednom je prilikom držao hutbu na kojoj je, između ostalog, rekao: "O ljudi, vi uistinu jedete dvije biljke, a obje ih smatram odvratnim. To su crveni i bijeli luk. Vidio sam kako bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u slučaju da kod nekog čovjeka u džamiji osjeti njihov miris, naredio da tog čovjeka istjeraju u Bekiul-garkad. Zato, onaj ko ih bude htio jesti, neka kuhanjem ukloni njihov miris." Hadis bilježi Muslim, 567.

❧ 312. *Pokuđeno je petkom, dok imam drži hutbu, sjediti koljena priljubljenih uz prsa i zaogrnut vlastitom odjećom, jer dok tako sjedi, čovjek lahko zaspi pa propusti slušanje hutbe, a postoji bojazan da će i abdest izgubiti*

١٧٠٥ - عَنْ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْحَبْوَةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَا: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1705. Muaz b. Enes el-Džuheni, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se za vrijeme džuma-namaza, dok imam drži hutbu, sjedi koljena priljubljenih uz prsa.[1] Hadis bilježe Ebu Davud, 1110, i Tirmizi, 514, i kažu da je hasen.

1. Ovakav način sjedenja, privukavši koljena uz sama prsa, a potom ih obuhvativši rukama, naziva se *el-ihtiba*. Razlog zbog kojeg je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se ovako sjedi za vrijeme džuma-namaza jeste velika vjerovatnoća da će čovjek u tom položaju zaspati i tako propustiti slušanje hutbe ili čak izgubiti abdest, kako to ističe imam Nevevi. Dozvoljen je ovakav način sjedenja mimo džuma-namaza, na što, između ostalog, ukazuje i hadis naveden pod brojem 822.

❧ 313. *Kada nastupi prvih deset dana mjeseca zul-hidžeta, onome ko ima namjeru da zakolje kurban zabranjeno je da uklanja bilo kakve dlake s tijela i da skraćuje nokte, sve dok ne zakolje kurban*

١٧٠٦ - عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ كَانَ لَهُ ذِبْحٌ يَذْبَحُهُ، فَإِذَا أُهِلَّ هِلَالُ ذِي الْحِجَّةِ، فَلَا يَأْخُذَنَّ مِنْ شَعْرِهِ وَلَا مِنْ أَظْفَارِهِ شَيْئًا حَتَّى يُضَحِّيَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1706. Ummu Selema, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se pojavi mlađak mjeseca zul-hidžeta, a neko od vas bude htio zaklati kurban, neka nipošto ne uklanja nikakve dlake sa svoga tijela i neka ne skraćuje nokte, sve dok ne zakolje kurban." Hadis bilježi Muslim, 1977.

❧ 314. *Zabranjeno je zaklinjati se stvorenjima, kao što su vjerovjesnik, Kaba, meleki, nebesa, očevi, život, duša, glava, vladarev život i dobrota, nečija grobnica i emanet - povjerenje, a zaklinjanje emanetom najstrože je zabranjeno*

١٧٠٧ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ، فَمَنْ كَانَ حَالِفًا، فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْمُتْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ فِي الصَّحِيحِ: «فَمَنْ كَانَ حَالِفًا، فَلَا يَحْلِفْ إِلَّا بِاللَّهِ أَوْ لِيَسْكُتْ».

1707. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah zabranjuje vam da se zaklinjete svojim očevima, a onaj ko se zaklinje, neka se zakune Allahom ili neka šuti." Muttefekun alejhi: Buhari, 6646, i Muslim, 1646.

U drugoj vjerodostojnoj verziji navodi se: "...a onaj ko se zaklinje, neka se ne zaklinje ničim drugim osim Allahom, ili neka šuti."[1]

١٧٠٨ - وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَحْلِفُوا بِالطَّوَاغِي، وَلَا بِآبَائِكُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1708. Abdurrahman b. Semura, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne zaklinjite se tagutima ni svojim očevima." Hadis bilježi Muslim, 1648.

Pod izrazom *taguti* misli se na idole ili kipove. U hadisu je zabilježeno: "Ovo je tagut plemena Devs..."[2], tj. idol kojeg obožavaju. U drugoj verziji,

1. Ovaj hadis bilježe Ebu Davud, 3249, i Tirmizi, 1534.

2. U hadisu koji bilježi Buhari, 7116, navodi se da je tagut plemena Devs bio idol kojeg su zvali Zulhalesa.

koju ne bilježi Muslim, navodi se da se riječ *tagut*, pored značenja idol i kip, odnosi i na šejtana.

١٧٠٩ - وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ حَلَفَ بِالْأَمَانَةِ فَلَيْسَ مِنَّا». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1709. Burejda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se zakune emanetom - povjerenjem, takav nam ne pripada." Hadis je sahih, a bilježi ga Ebu Davud, 3253, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

١٧١٠ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ حَلَفَ، فَقَالَ: إِنِّي بَرِيءٌ مِنَ الْإِسْلَامِ، فَإِنْ كَانَ كَاذِبًا، فَهُوَ كَمَا قَالَ، وَإِنْ كَانَ صَادِقًا، فَلَنْ يَرْجِعَ إِلَى الْإِسْلَامِ سَالِمًا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1710. Burejda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se zakune izgovarajući: '(Ako to i to ne bude tako), odričem se islama!' - ako je slagao, i bit će onakav kao što je rekao[1], a ako je istina ono što je zakletvom potvrdio, on se u islam neće vratiti neoštećen."[2] Hadis bilježi Ebu Davud, 3258.

١٧١١ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ: لَا وَالْكَعْبَةِ، فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: لَا تَحْلِفْ بِغَيْرِ اللَّهِ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ، فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1711. Ibn Omer, radijallahu anhuma, pripovijeda da je čuo nekog čovjeka kako je rekao: "Ne, tako mi Kabe!", pa mu je kazao: "Ne zaklinji se ničim osim Allahom, jer čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Ko se zakune nečim osim Allahom, takav je učinio kufr ili širk.'" Hadis bilježi Tirmizi, 1535, koji kaže da je hasen.

Neki učenjaci kažu da se riječima: "takav je učinio kufr ili širk", želi ukazati na opasnost kufra i širka i njihovu najstrožu zabranu. A preneseno je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pretvaranje je širk."[3]

1. Vidjeti pojašnjenje hadisa 1551.

2. Ovim se riječima oštro upozoravaju svi oni koji bi se htjeli zakleti na navedeni način i odvraćaju od toga, jer tim postupkom, i pored toga što nisu prekršili svoju zakletvu, štete svom imanu i gotovo da su izašli iz okrilja islama.

3. Ovaj hadis bilježi Ahmed, *Musned*, 5/428, 23680. Postoji veliki rijaluk ili pravo licemjerstvo, kada ljudi dobra djela čine isključivo radi ljudi i ovosvjetskih dobara, a uopće ne vjeruju u Allaha i Sudnji dan. Takvi su ljudi pravi munafici i u njihovo nevjerstvo nema sumnje. Postoji i mali rijaluk ili malo licemjerstvo, kada čovjek čini ibadet i dobra djela radi Allaha, ali mu šejtan ili njegova duša došapne da djela i ibadete uljepša kad ga neko posmatra, ili se nada pohvali ljudi. Ovakvi nisu nevjernici, već grješnici, a u ovom se hadisu takav postupak naziva nevjerstvom kako bi se upozorilo na pogubnost pretvaranja.

315. *Namjerno krivokletstvo najstrože je zabranjeno*

١٧١٢ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ حَلَفَ عَلَى مَالِ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِغَيْرِ حَقِّهِ، لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ». قَالَ: ثُمَّ قَرَأَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِصْدَاقَهُ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «إِنَّ ٱلَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ ٱللَّهِ وَأَيْمَـٰنِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا» [آلُ عِمْرَانَ: ٧٧] إِلَى آخِرِ الْآيَةِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1712. Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ko se zakune kako bi bespravno prisvojio imetak muslimana, susrest će se s Allahom, a On će na njega biti srdit', a zatim je, potvrđujući to što je rekao, iz Knjige Uzvišenog Allaha proučio: 'Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje prodaju za nešto što malo vrijedi – na onom svijetu nikakvog dobra neće imati, Allah ih neće ni osloviti niti će na njih pažnju obratiti na Sudnjem danu, niti će ih od grijeha očistiti – njih bolna patnja čeka' (Alu Imran, 77)." Muttefekun alejhi: Buhari, 6676, i Muslim, 138.

١٧١٣ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ إِيَاسِ بْنِ ثَعْلَبَةَ الْحَارِثِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنِ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينِهِ، فَقَدْ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ النَّارَ، وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ» فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيرًا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «وَإِنْ كَانَ قَضِيبًا مِنْ أَرَاكٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1713. Ebu Umama Ijas b. Sa'leba el-Harisi, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko svojom zakletvom uzurpira pravo nekog muslimana[1], Allah će ga sigurno kazniti Vatrom i zabraniti mu Džennet." Neki čovjek upita: "Čak i ako se radi o nečemu neznatnom, Allahov Poslaniče?", a on odgovori: "Pa makar se radilo i o misvaku." Hadis bilježi Muslim, 137.

١٧١٤ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْكَبَائِرُ: الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ: أَنَّ أَعْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْكَبَائِرُ؟ قَالَ: «الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ». قَالَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: «الْيَمِينُ الْغَمُوسُ». قُلْتُ: وَمَا الْيَمِينُ الْغَمُوسُ؟ قَالَ: الَّذِي يَقْتَطِعُ مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ، يَعْنِي بِيَمِينٍ هُوَ فِيهَا كَاذِبٌ.

1714. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Veliki grijesi su: pripisivanje Allahu druga, neposlušnost roditeljima, nepravedno ubistvo i lažna zakletva." Hadis bilježi Buhari, 6675.

1. Lažno se zakune da mu pripada nešto što u stvarnosti nije njegovo i na taj način prisvoji tuđu imovinu ili uzurpira pravo, bilo da se to postigne sudskim putem ili na neki drugi način. Vidjeti i hadis 206 i pojašnjenje navedeno uz njega.

U drugoj verziji navodi se: "Neki je beduin došao kod Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: 'Allahov Poslaniče, koji su to veliki* grijesi?', a on odgovori: 'Pripisivanje Allahu druga.' 'A zatim?', upita čovjek. 'Lažna zakletva'[1], odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." "A šta je *to lažna zakletva?", upitao sam.*[2] *"Zakletva kojom se nepravedno prisvaja* imetak muslimana", odnosno zakletva prilikom koje čovjek svjesno laže.

❧ 316. *Onome ko se zakletvom obaveže na nešto, pa uvidi da je bolje da postupi drugačije, pohvalno je da prekrši zakletvu i uradi onako kako misli da je bolje, a da se za prekršenu zakletvu iskupi*

١٧١٥ - عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ، فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا، فَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ، وَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1715. Abdurrahman b. Semura, radijallahu anhu, prenosi da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se zakuneš, pa uvidiš da je nešto drugo bolje od onoga na što si se zakleo, uradi ono što je bolje, a iskupi se za zakletvu."[3] Muttefekun alejhi: Buhari, 6622, i Muslim, 1652.

١٧١٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا، فَلْيُكَفِّرْ عَنْ يَمِينِهِ، وَلْيَفْعَلِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1716. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se zakune na nešto, a onda uvidi da je

1. Lažna zakletva (ar. jeminul-gamus) jeste ona zakletva kojom se svjesno zaklinje na nešto što nije istina. Svaka lažna zakletva strogo je zabranjena muslimanu i muslimanki, a u ovom i prethodnim hadisima posebno se upozorava na jedan njen vid – lažnu zakletvu kojom se nastoji nepravedno prisvojiti tuđa imovina.

2. Dijalog na kraju ovog hadisa odvijao se između dvojice prenosilaca. Pitanje je postavio Firas b. Jahja, a odgovorio je Amir eš-Ša'bi. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 11/556.

3. U svim hadisima u kojima se govori o iskupu za zakletvu, radi se o vrsti zakletve koja se zove *jeminul-mun'akida* ili zakletva sa čvrstom namjerom da se ispuni ono na što se čovjek zakleo i ovo je jedina vrsta zakletve za koju se, ukoliko se prekrši, čini iskup. Da bi se nešto smatralo ovom vrstom zakletve, potrebno je da se ispune određeni uvjeti, o čemu se opširno govori u knjigama fikha. Iskup za prekršenu zakletvu validan je postupak u šerijatu, koji potvrđuju Kur'an, sunnet i idžma islamskih učenjaka. Uzvišeni Allah kaže: ﴿... فَكَفَّـٰرَتُهُۥٓ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَـٰكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ ۖ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَـٰثَةِ أَيَّامٍ ...﴾ (٨٩) "...Iskup za prekršenu zakletvu je: da deset siromaha običnom hranom kojom hranite čeljad svoju nahranite, ili da ih odjenete, ili da roba ropstva oslobodite. A onaj ko ne bude mogao – neka tri dana posti..." (El-Maida, 89). Prekršitelj zakletve ima pravo da bira između prve tri ponude: da nahrani deset siromaha, ili da ih odjene, ili da oslobodi roba, a ako nije u stanju učiniti ništa od ponuđenog, onda će postiti tri dana.

nešto drugo bolje od onoga na što se zakleo, neka se iskupi za zakletvu i neka učini ono što je bolje." Hadis bilježi Muslim, 1650.

١٧١٧ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنِّي وَاللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ، ثُمَّ أَرَى خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا كَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي، وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1717. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allaha mi, kad god se zakunem da ću nešto uraditi, pa uvidim da je nešto drugo bolje od onoga na što sam se zakleo, tada ću se, ako Bog da, iskupiti za prekršenu zakletvu i uraditi ono što je bolje." Muttefekun alejhi: Buhari, 6623, i Muslim, 1649.

١٧١٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لِأَنْ يَلَجَّ أَحَدُكُمْ فِي يَمِينِهِ فِي أَهْلِهِ آثَمُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ أَنْ يُعْطِيَ كَفَّارَتَهُ الَّتِي فَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1718. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da neko od vas ustraje u zakletvi koja se tiče njegove porodice[1], to mu je veći grijeh kod Uzvišenog Allaha nego da prekrši tu zakletvu, a potom se za nju iskupi onako kako je to Allah propisao." Muttefekun alejhi: Buhari, 6624, i Muslim, 1655.

Riječ: "ustraje", znači da se uporno i nepopustljivo nastavi držati onoga na što se zakletvom obavezao, ne želeći je prekršiti i iskupiti se.

❧ 317. *Nepromišljeno i brzopleto zaklinjanje[2] nije grijeh i za takvu zakletvu nije predviđen iskup, a to je zakletva koju osoba izgovori nenamjerno i iz navike, kao što ljudi, naprimjer, imaju običaj kazati: "Nije, Allaha mi", "Jest, Allaha mi" i tome slično*

Uzvišeni Allah kaže:

لَا يُؤَاخِذُكُمُ ٱللَّهُ بِٱللَّغْوِ فِيٓ أَيْمَـٰنِكُمْ وَلَـٰكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ ٱلْأَيْمَـٰنَ ۖ فَكَفَّـٰرَتُهُۥٓ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَـٰكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ ۖ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَـٰثَةِ أَيَّامٍ ۚ ذَٰلِكَ كَفَّـٰرَةُ أَيْمَـٰنِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ ۚ وَٱحْفَظُوٓا۟ أَيْمَـٰنَكُمْ ... ﴿٨٩﴾

1. Misli se na zakletvu u kojoj čovjek, i nakon što spozna da je pogriješio, i dalje ustraje, bilo zbog ponosa, bilo iz straha da prekrši zakletvu, pa zbog toga njegova porodica trpi nevolje i poteškoće.

2. Nepromišljeno i brzopleto zaklinjanje (ar. lagvul-jemin, jeminul-lagv) podrazumijeva da se čovjek zakune ishitreno, bez stvarne namjere da to učini, već iz običaja često koristi zakletvu. U ovu vrstu zakletve spada i to da se čovjek zakune na nešto što misli da je istina, a kasnije se ispostavi da nije tako.

Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno, ali će vas kazniti ako se zakunete namjerno. Iskup za prekršenu zakletvu je: da deset siromaha običnom hranom kojom hranite čeljad svoju nahranite, ili da ih odjenete, ili da roba ropstva oslobodite. A onaj ko ne bude mogao – neka tri dana posti. Tako se za zakletve vaše iskupljujete kada se zakunete; a o zakletvama svojim brinite se... (El-Maida, 89)

١٧١٩ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: أُنْزِلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: «لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ» فِي قَوْلِ الرَّجُلِ: لَا وَاللَّهِ، وَبَلَى وَاللَّهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1719. Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Ovaj ajet: 'Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno...' (El-Maida, 89), objavljen je povodom onoga ko iz navike kaže: 'Nije, Allaha mi!', 'Jest, Allaha mi!'" Hadis bilježi Buhari, 6663.

❧ 318. *Pokuđeno je zaklinjati se prilikom trgovine, pa makar zakletva bila istinita*

١٧٢٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «الْحَلِفُ مَنْفَقَةٌ لِلسِّلْعَةِ، مَمْحَقَةٌ لِلْكَسْبِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1720. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Zaklinjanje efikasno prodaje robu, ali uništava profit." Muttefekun alejhi: Buhari, 2087, i Muslim, 1606.[1]

١٧٢١ - وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِيَّاكُمْ وَكَثْرَةَ الْحَلِفِ فِي الْبَيْعِ، فَإِنَّهُ يُنَفِّقُ ثُمَّ يَمْحَقُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1721. Ebu Katada, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao. "Čuvajte se čestog zaklinjanja u trgovini jer zakletva brzo proda robu, a onda uništi blagoslov u zaradi." Hadis bilježi Muslim, 1607.

1. Hadis u obliku koji ovdje navodi imam Nevevi ne bilježe Buhari i Muslim, već Nesai, 7/246, 4461. Verzija hadisa koju bilježi Muslim slična je Nesaijevoj: "Zaklinjanje efikasno prodaje robu, ali uništava zaradu", s tim da je u njegovoj verziji upotrijebljena riječ *er-ribh*, umjesto riječi *el-kesb*, koja se navodi u citiranoj Nesaijevoj verziji, a obje označavaju zaradu ili profit. U verziji koju bilježi Buhari kaže se: "Zaklinjanje efikasno prodaje robu, ali uništava bereket u zaradi."

❧ 319. *Pokuđeno je riječima: "Molim te zarad lica Allahovog", tražiti bilo šta drugo osim Dženneta i pokuđeno je odbiti onoga ko nešto zamoli u ime Uzvišenog Allaha ili se u Njegovo ime za nekoga zauzima*

١٧٢٢ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يُسْأَلُ بِوَجْهِ اللَّهِ إِلَّا الْجَنَّةُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1722. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Riječima: 'Molim te zarad lica Allahovog', ne traži se ništa drugo osim Dženneta."[1] Hadis bilježi Ebu Davud, 1671.[2]

١٧٢٣ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنِ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ، فَأَعِيذُوهُ، وَمَنْ سَأَلَ بِاللَّهِ، فَأَعْطُوهُ، وَمَنْ دَعَاكُمْ، فَأَجِيبُوهُ، وَمَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا، فَكَافِئُوهُ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَا تُكَافِئُونَهُ بِهِ، فَادْعُوا لَهُ حَتَّى تَرَوْا أَنَّكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ». حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ بِأَسَانِيدَ الصَّحِيحَيْنِ.

1723. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko u ime Allaha zamoli za zaštitu i pomoć, vi mu zaštitu i pomoć pružite, ko u ime Allaha nešto zatraži, vi mu to i dajte, ko vas pozove na gozbu[3], odazovite mu se, ko vam kakvo dobročinstvo učini[4], vi mu istom mjerom uzvratite, a ako mu niste u stanju uzvratiti istom mjerom, onda za njega upućujte dove sve dok ne pomislite da ste mu uzvratili istom mjerom." Hadis bilježe Ebu Davud, 1672, i Nesai, 5/82, 2567, sa vjerodostojnim lancima prenosilaca.

❧ 320. *Strogo je zabranjeno vladara i druge ljude zvati šahinšah jer to znači vladar svih vladara, a tako se ne smije zvati niko osim Uzvišenog Allaha*

١٧٢٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ أَخْنَعَ اسْمٍ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ رَجُلٌ تَسَمَّى مَلِكَ الْأَمْلَاكِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Vjerniku ne priliči da išta od prolaznih ovosvjetskih ukrasa traži od drugog čovjeka zaklinjući ga riječima: "Molim te zarad lica Allahovog", jer zaklinjati nekoga Uzvišenim Allahom, koji je Najveći i Najveličanstveniji, kako bi se takvim zaklinjanjem došlo do nečeg mizernog i prolaznog, vrsta je omalovažavanja Uzvišenog Allaha. Tim riječima jedino je dozvoljeno od Allaha tražiti vječni Džennet.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 479–480.

3. Misli se na svadbu, slavlje i slično, pod uvjetom da u tome nema onoga što je protivno vjerskim pravilima i propisima.

4. Prvenstveno se misli na materijalnu pomoć.

1724. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu, najmizernija titula kod Uzvišenog Allaha jest titula čovjeka koji sebe zove kralj kraljeva."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 6205, i Muslim, 2143.

Sufjan b. Ujejna govorio je: "Reći: 'kralj kraljeva', isto je što i kazati 'šahinšah – vladar svih vladara'."

❧ 321. *Zabranjeno je grješnika, novotara i njima slične oslovljavati riječima "gospodine" i drugim počasnim nazivima*

١٧٢٥ - عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَقُولُوا لِلْمُنَافِقِ سَيِّدٌ، فَإِنَّهُ إِنْ يَكُ سَيِّدًا، فَقَدْ أَسْخَطْتُمْ رَبَّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1725. Burejda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Munafika ne oslovljavajte sa 'ugledniče', jer ako on bude uglednik među vama, tada ste rasrdili svog Uzvišenog Gospodara."[2] Hadis bilježi Ebu Davud, 4977, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

❧ 322. *Zabranjeno je žaliti se*[3] *na groznicu*

١٧٢٦ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى أُمِّ السَّائِبِ - أَوْ أُمِّ الْمُسَيَّبِ - فَقَالَ: «مَا لَكِ يَا أُمَّ السَّائِبِ - أَوْ يَا أُمَّ الْمُسَيَّبِ - تُزَفْزِفِينَ؟» قَالَتْ: الْحُمَّى لَا بَارَكَ اللَّهُ فِيهَا، فَقَالَ: «لَا تَسُبِّي الْحُمَّى، فَإِنَّهَا تُذْهِبُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ، كَمَا يُذْهِبُ الْكِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1726. Džabir, radijallahu anhu, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio ženu koja se zvala Ummu Saib ili Ummu Mu-

1. Autor ovdje navodi verziju koju bilježi Muslim, a verzija hadisa koju bilježi Buhari glasi: "Najbestidnija titula kod Allaha na Sudnjem danu jest titula čovjeka koji je sebe zvao kralj kraljeva." U drugim sličnim verzijama, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je da će onaj ko se bude nazivao kraljem kraljeva biti najomraženiji kod Uzvišenog Allaha na Sudnjem danu i da će On na njega biti srdit.

2. Riječ *sejjid*, koja se spominje u ovom hadisu, znači predvodnik, prvak, bogataš. Učenjaci navode nekoliko tumačenja ovog hadisa. Neki kažu da ove riječi znače: "Ako tog čovjeka, koji je zapravo munafik, uistinu smatrate uglednikom, tj. ako se nalazi na visokoj funkciji, tada vam je obaveza da ga slušate, a ako ga budete slušali i pokoravali mu se, u tom slučaju na sebe ćete navući Allahovu srdžbu jer munafici većinom naređuju ono što je zlo i nepokornost Allahu." Drugi kažu da te riječi znače: "Ne govorite munafiku da je uglednik, jer ako on kao munafik kod vas zauzima neko važno mjesto i vi ste time zadovoljni, u tom slučaju vi ste gori od njega." Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 13/221.

3. Glagol *sebbe*, koji je ovdje upotrijebljen, prevodi se i kao psovanje, a u arapskom jeziku znači vrijeđati, kleti, klevetati, huliti itd.

sejjib, pa joj je rekao: "O Ummu Saib – ili je rekao: o Ummu Musejjib – šta ti je pa tako drhtiš?", a ona odgovori: "Groznica je u pitanju, Allah u njoj ne dao blagoslova!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče joj: "Ne grdi groznicu jer ona otklanja ljudske grijehe baš kao što kovački mijeh otklanja trosku[1] iz gvožđa." Hadis bilježi Muslim, 2575.

❧ 323. *Zabranjeno je kuditi vjetar i šta treba kazati kada vjetar zapuše*

١٧٢٧ - عَنْ أَبِي الْمُنْذِرِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَسُبُّوا الرِّيحَ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ مَا تَكْرَهُونَ، فَقُولُوا: اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ الرِّيحِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَخَيْرِ مَا أُمِرَتْ بِهِ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذِهِ الرِّيحِ وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُمِرَتْ بِهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1727. Ebu Munzir Ubejj b. Ka'b, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte kuditi vjetar, a ako puhne vjetar koji vam nije drag, recite: 'Allāhumme innā nes'eluke min hajri hāzihir-rīhi ve hajri mā fīhā ve hajri mā umiret bihī, ve neūzu bike min šerri hāzihir-rīhi ve šerri mā fīhā ve šerri mā umiret bih! – Allahu moj, molimo Te za dobro ovog vjetra, za dobro koje donosi i za dobro s kojim je poslan, a utječemo Ti se od njegovog zla, zla koje donosi i zla s kojim je poslan!'" Hadis bilježi Tirmizi, 2253, koji kaže da je hasen-sahih.

١٧٢٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الرِّيحُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ تَأْتِي بِالرَّحْمَةِ، وَتَأْتِي بِالْعَذَابِ، فَإِذَا رَأَيْتُمُوهَا فَلَا تَسُبُّوهَا، وَسَلُوا اللَّهَ خَيْرَهَا، وَاسْتَعِيذُوا بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهَا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1728. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Vjetar je dio Allahove milosti i donosi milost i kaznu[2], pa kada ga vidite da puše, nemojte ga kuditi, već od Allaha molite za dobro tog vjetra i Allahu se utječite od njegovog zla." Hadis bilježi Ebu Davud, 5097, sa dobrim lancem prenosilaca.

1. Troska, šljaka ili zgura naziv je za razne primjese koje umanjuju kvalitet i postojanost gvožđa, a koje se otklanjaju taljenjem i kovanjem.

2. Iako je vjetar dio Allahove milosti, on nekada nosi i kaznu. Učenjaci kažu da je olujni vjetar koji uništi silnike i nepravednike u isto vrijeme milost za iskrene vjernike jer ih je oslobodio nepravde i nasilja onih koji su ih tlačili i na Zemlji nered pravili, baš kako to Uzvišeni Allah kaže:

فَقُطِعَ دَابِرُ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ ۚ وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٤٥﴾

"I zameo bi se trag narodu koji čini zlo i neka je hvaljen Allah, Gospodar svjetova!" (El-En'am, 45). Ovaj ajet jasno naglašava da se uništenju zlog i oholog naroda treba radovati i zahvaljivati Allahu na tome.

Riječi: "dio Allahove milosti", znače: vid ukazivanja milosti Allahovim robovima.

١٧٢٩ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا عَصِفَتِ الرِّيحُ قَالَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا، وَخَيْرَ مَا فِيهَا، وَخَيْرَ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا، وَشَرِّ مَا فِيهَا، وَشَرِّ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1729. Aiša, radijallahu anha, kazuje da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi zapuhao olujni vjetar, rekao: "Allāhumme innī es'eluke hajrehā ve hajre mā fīhā ve hajre mā ursilet bihī, ve eūzu bike min šerrihā ve šerri mā fīhā ve šerri mā ursilet bih! - Allahu moj, molim Te za dobrotu ovog vjetra, i za dobro koje u sebi nosi, i za dobro s kojim je poslan, a utječem Ti se od njegovog zla, zla koje u sebi nosi i zla s kojim je poslan!" Hadis bilježi Muslim, 889.

❧ 324. *Pokuđeno je grditi pijetla*

١٧٣٠ - عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَسُبُّوا الدِّيكَ، فَإِنَّهُ يُوقِظُ لِلصَّلَاةِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1730. Zejd b. Halid el-Džuheni, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte grditi pijetla jer on budi na namaz." Hadis bilježi Ebu Davud, 5101, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

❧ 325. *Zabranjeno je reći: "Kiša je pala zbog te i te zvijezde"*

١٧٣١ - عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَةِ فِي إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ، فَقَالَ: «هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟» قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «قَالَ: أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي، وَكَافِرٌ، فَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ، فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ، وَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا، فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1731. Zejd b. Halid, radijallahu anhu, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiji, nakon kiše koja je padala te noći, predvodio ljudima sabah-namaz, a kada je završio, okrenuo se prema njima i upitao ih: "Znate li šta je rekao vaš Gospodar?", a oni odgovorише: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada im reče da je Uzvišeni Allah kazao: "Neko od Mojih robova osvanuo je kao vjernik u Mene, a neko kao nevjernik. Onaj ko je rekao: 'Kiša je pala Allahovom dobrotom i Njegovom milošću!', takav vjeruje u

Mene, a ne vjeruje u zvijezdu, a onaj ko je rekao: 'Kiša je pala zbog te i te zvijezde!', takav ne vjeruje u Mene, već vjeruje u zvijezdu!"[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 846, i Muslim, 71.

❧ 326. *Najstrože je zabranjeno muslimanu reći: "Nevjerniče!"*

١٧٣٢ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لِأَخِيهِ: يَا كَافِرُ، فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا، فَإِنْ كَانَ كَمَا قَالَ وَإِلَّا رَجَعَتْ عَلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1732. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kad neko svome bratu muslimanu kaže: 'Nevjerniče!', jedan od njih dvojice neminovno jeste takav. Ako onaj kome je riječ upućena uistinu bude takav, nevjerstvo tog čovjeka je potvrđeno, ali ako to ne bude istina, tada će se ono vratiti onome ko mu je te riječi uputio." Muttefekun alejhi: Buhari, 6104, i Muslim, 60.

١٧٣٣ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ دَعَا رَجُلًا بِالْكُفْرِ، أَوْ قَالَ: عَدُوَّ اللَّهِ، وَلَيْسَ كَذَلِكَ إِلَّا حَارَ عَلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1733. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Ko nekog muslimana proglasi nevjernikom ili mu kaže: 'Allahov neprijatelju!', a on ne bude takav, tada se te riječi vraćaju onom prvom." Muttefekun alejhi: Buhari, 6045, i Muslim, 61.

❧ 327. *Zabrana vulgarnog i bestidnog govora*

١٧٣٤ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ، وَلَا اللَّعَّانِ، وَلَا الْفَاحِشِ، وَلَا الْبَذِيءِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1734. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernik ne vrijeđa, ne proklinje, nije bestidan ni vulgaran." Hadis bilježi Tirmizi, 1978, koji kaže da je hasen-sahih.

1. Predislamski Arapi vjerovali su da postoje neke zvijezde i njihove putanje čiji nestanak istodobno nagovještava pojavu drugih zvijezda i njihovih putanja, i vjerovali su da ih ukupno ima dvadeset osam. Također, vjerovali su da određena kretanja tih zvijezda, tj. njihov zalazak i izlazak, direktno utječu na neka dešavanja na Zemlji, kao što je u ovom slučaju padanje kiše. Na tu vrstu zvijezda odnose se Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi u ovom hadisu. U predaji koju bilježi Nesai, *Es-Sunenul-kubra*, 1849, precizira se da se u ovom slučaju radilo o zvijezdi po imenu El-Midždeh, koja je u modernoj astronomiji poznata kao Aldebaran.

١٧٣٥ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا كَانَ الْفُحْشُ فِي شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ، وَمَا كَانَ الْحَيَاءُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1735. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U čemu se god nađe bestidnost, ona to pokvari, a u bilo čemu da se nađe stid, on to ukrasi." Hadis bilježi Tirmizi, 1974, koji kaže da je hasen-sahih.

❧ 328. *Pokuđenost izvještačenog i usiljenog govora kojim se na neprirodan način želi pokazati rječitost, i pokuđenost upotrebe arhaičnog i nerazumljivog govora u kojem se forsiraju gramatičke finese i analize prilikom obraćanja običnom svijetu*

١٧٣٦ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «هَلَكَ الْمُتَنَطِّعُونَ» قَالَهَا ثَلَاثًا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1736. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Propale su cjepidlake!", i to je ponovio tri puta. Hadis bilježi Muslim, 2670.

١٧٣٧ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ الْبَلِيغَ مِنَ الرِّجَالِ الَّذِي يَتَخَلَّلُ بِلِسَانِهِ كَمَا تَتَخَلَّلُ الْبَقَرَةُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1737. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu Allah mrzi onog čovjeka koji govori usiljeno i riječima vješto obmanjuje, plazeći pri tome svoj jezik baš onako kako ga plazi krava."[1] Hadis bilježe Ebu Davud, 5005, i Tirmizi, 2857, koji kaže da je hasen.

١٧٣٨ - وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ، وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا، وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَيَّ، وَأَبْعَدَكُمْ مِنِّي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، الثَّرْثَارُونَ، وَالْمُتَشَدِّقُونَ، وَالْمُتَفَيْهِقُونَ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1738. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista su mi od vas najdraži i sjedit će najbliže me-

1. Za kravu je karakteristično to što travu uzima jezikom, a ne zubima i pri tome na specifičan način plazi jezik, zahvata travu, a potom je jezikom prebacuje po ustima. Slično rade i ljudi koji izvještačeno i usiljeno pričaju, nastojeći onima koji ih slušaju pokazati kako su izuzetno rječiti.

ni na Sudnjem danu oni čije je ponašanje najljepše. Zaista su mi najmrži od vas i bit će najudaljeniji od mene na Sudnjem danu – brbljivci, oni koji vještački razvlače usta kad pričaju i razmetljivi govornici." Hadis bilježi Tirmizi, 2109, koji kaže da je hasen. Ovaj je hadis prethodno naveden pod brojem 631.

❧ 329. *Pokuđeno je reći: "Zlo mi je!"*

١٧٣٩ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: خَبُثَتْ نَفْسِي، وَلَكِنْ لِيَقُلْ: لَقِسَتْ نَفْسِي». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1739. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas nipošto ne kaže: 'Zlo mi je!', već neka kaže: 'Muka mi je!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6179, i Muslim, 2250.

Učenjaci su kazali da i riječi: "zlo mi je", znače da je čovjeku muka, ali da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije želio da upotrijebi riječ "zlo".[1]

❧ 330. *Zabranjeno je vinovu lozu zvati plemenitom*[2]

١٧٤٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُسَمُّوا الْعِنَبَ الْكَرْمَ، فَإِنَّ الْكَرْمَ الْمُسْلِمُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «فَإِنَّمَا الْكَرْمُ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ».

وَفِي رِوَايَةٍ لِلْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ: «يَقُولُونَ الْكَرْمُ، إِنَّمَا الْكَرْمُ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ».

1. Glagol *habuse*, koji je spomenut u hadisu, označava zlo, zlobu, opakost, zloćudnost, ali se koristi i za neispravno vjerovanje, za laž, ružna i odvratna djela itd. Zbog toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da prilikom opisivanja svog stanja čovjek koristi ovaj izraz, već je preporučio drugi, koji ima slično značenje, ali je daleko blaži. Valja napomenuti da se riječima: "zlo mi je", u ovom hadisu ne opisuje fizičko stanje čovjeka, već raspoloženje, slično kako se kod nas kaže "grozno se osjećam".

2. Riječ *el-kerm*, koja je spomenuta u hadisu, znači vinova loza, a ta riječ vodi porijeklo od riječi *el-kerem*, što znači plemenitost, velikodušnost, darežljivost, ljubaznost... Predislamski su Arapi vinovu lozu nazvali ovim imenom jer su vjerovali da pijenje vina potiče na plemenitost i velikodušnost, kao i na lijep moral i uzornu ćud. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranom da se vinova loza naziva ovim imenom dodatno je potvrdio zabranu konzumiranja, proizvodnje i distribucije vina kao i bilo kakvog kontakta s njim, jer da je odobrio da Arapi i dalje vinovu lozu, od koje se proizvodi vino, zovu ovim imenom, to bi bilo odobravanje njihovog predislamskog vjerovanja da vinova loza donosi korist i potiče na dobro. Također, ovaj naziv u dušama ljudi budi simpatije prema vinovoj lozi, a vino, kao njen najpoznatiji proizvod, nije ništa drugo do majka svakog zla.

1740. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne zovite vinovu lozu plemenitom, jer zaista je vjernik – plemeniti i velikodušni." Muttefekun alejhi: Buhari, 6183, i Muslim, 2247, a ovo je Muslimova verzija.

U drugoj verziji navodi se: "...zaista je srce vjernika plemenito i velikodušno."

U verziji koju bilježe Buhari i Muslim navodi se: "Oni za vinovu lozu govore da je plemenitā, a zaista je srce vjernika plemenito."

١٧٤١ - وَعَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَقُولُوا: الْكَرْمُ، وَلَكِنْ قُولُوا: الْعِنَبُ، وَالْحَبَلَةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1741. Vail b. Hudžr, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne govorite za vinovu lozu 'plemenita', već kažite 'grožđe' ili 'čokot'." Hadis bilježi Muslim, 2248.

❧ 331. *Zabranjeno je pred muškarcem opisivati ljepotu neke žene, osim ako je posrijedi legitiman povod, kao što je brak ili tome slično*

١٧٤٢ - عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُبَاشِرِ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ، فَتَصِفَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1742. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ženi nije dozvoljeno da svome mužu slikovito opiše ženu s kojom se druži pa da on dobije predstavu o njoj kao da i sam u nju gleda." Muttefekun alejhi: Buhari, 5240.[1]

❧ 332. *Pokuđeno je da čovjek prilikom učenja dove kaže: "Allahu moj, oprosti mi ako hoćeš", već dovu treba upućivati odlučno*

١٧٤٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ، اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ، لِيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ، فَإِنَّهُ لَا مُكْرِهَ لَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «وَلَكِنْ لِيَعْزِمْ وَلْيُعْظِمِ الرَّغْبَةَ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَتَعَاظَمُهُ شَيْءٌ أَعْطَاهُ».

1743. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nipošto nemojte kazati: 'Allahu moj, oprosti mi ako hoćeš, Allahu moj, smiluj mi se ako želiš!', već molite odlučno, jer

1. Ovaj hadis ne bilježi Muslim, već samo Buhari.

Njega svakako niko ni na šta ne može prisiliti."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 6339, i Muslim, 2679.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "...već neka u dovi bude potpuno odlučan i neka moli s ogromnom nadom da će mu dova biti uslišana, jer Uzvišenom Allahu ne predstavlja nikakvu poteškoću da bilo šta dadne."

١٧٤٤ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ، فَلْيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ، وَلَا يَقُولَنَّ: اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ فَأَعْطِنِي، فَإِنَّهُ لَا مُسْتَكْرِهَ لَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1744. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas bude upućivao dovu, neka u molbi bude potpuno odlučan i neka nipošto ne kaže: 'Allahu moj, daj mi ako hoćeš', jer uistinu ne postoji niko ko Allaha na nešto može prisiliti." Muttefekun alejhi: Buhari, 6338, i Muslim, 2678.

❧ 333. *Pokuđeno je kazati: "Ako Allah bude htio i ako bude htio taj čovjek"*

١٧٤٥ - عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَقُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فُلَانٌ، وَلَكِنْ قُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ شَاءَ فُلَانٌ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

1745. Huzejfa b. Jeman, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte govoriti: 'Ako Allah bude htio i ako bude htio taj čovjek', već kažite: 'Ako Allah bude htio, a zatim ako bude htio taj čovjek.'"[2] Hadis bilježi Ebu Davud, 4980, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

1. Ne treba biti ravnodušan prilikom učenja dove, već dovu treba učiti odlučno, sa nadom i željom da je Uzvišeni Allah usliši. A Allah čini šta želi i na Njegove odluke niko od stvorenja nema nikakvog utjecaja, pa kada On nekome nešto želi dati, niko od stvorenja to ne može spriječiti, a ako nekome nešto želi uskratiti, to mu niko od stvorenja ne može priuštiti.

2. U riječima: "Ako Allah bude htio i ako bude htio taj čovjek", veznik "i" ukazuje na partnerstvo, što u konačnici nije ništa drugo do širk - pripisivanje Allahu druga, jer onaj ko izgovori te riječi, ostvarenje nečega vezuje ne samo za Allahovu volju već i za volju nekog čovjeka koji u tome, bez Allahovog odobrenja, nema nikakvog udjela. U drugom slučaju, dakle ako kažemo: "Ako Allah bude htio, a zatim ako bude htio taj čovjek", koristimo prilog "zatim" ili veznik "pa", koji se koristi da označi redoslijed, a ne partnerstvo, i ovakav način izražavanja dozvoljen je, jer je Uzvišeni Allah Onaj koji Svojom apsolutnom voljom odlučuje da li će se nešto desiti ili ne, pa ako On odluči da se to desi, onda je ljudima ostavljen izbor da, trudom i poduzimanjem neophodnih, dozvoljenih koraka, ostvare ono što je Allah Svojom voljom već odlučio da se desi, u što se ubraja i traženje pomoći od ljudi.

❧ 334. *Nakon jacija-namaza pokuđeno je sijeliti i razgovarati*

Kada se kaže da je nakon jacija-namaza pokuđeno razgovarati, misli se na razgovor u kojem, mimo ovog vremena, nema ničega spornog, tj. koji je mubah[1]. Što se tiče razgovora koji je u svakom vremenu strogo zabranjen – haram ili pokuđen – mekruh, on je u vremenu poslije jacija-namaza na još većem stepenu zabrane ili pokuđenosti, a kada je riječ o razgovorima na temu onoga što je dobro i korisno, kao što je, naprimjer, utvrđivanje znanja o vjeri, pripovijedanje o dobrim i pobožnim ljudima, razgovori o ćudoređu, moralu i lijepim vrlinama, pričanju sa gostom ili sa osobom koja je u potrebi da joj se izađe u susret i pomogne ili nečemu tome sličnom, takvi razgovori ne samo da nisu pokuđeni već su pohvalni. Takav je slučaj i sa razgovorima koji se vode s određenim povodom ili zbog specifične novonastale situacije, pa ni oni nisu pokuđeni, a na dopuštenost razgovora nakon jacija-namaza u svim navedenim situacijama, ukazuju mnogobrojni vjerodostojni hadisi.

١٧٤٦ - عَنْ أَبِي بَرْزَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَكْرَهُ النَّوْمَ قَبْلَ الْعِشَاءِ وَالْحَدِيثَ بَعْدَهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1746. Ebu Berza, radijallahu anhu, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokuđenim smatrao spavanje prije jacije kao i beskorisne razgovore nakon nje.[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 568, i Muslim, 647.

١٧٤٧ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي آخِرِ حَيَاتِهِ، فَلَمَّا سَلَّمَ، قَالَ: «أَرَأَيْتَكُمْ لَيْلَتَكُمْ هَذِهِ؟ فَإِنَّ عَلَى رَأْسِ مِئَةِ سَنَةٍ لَا يَبْقَى مِمَّنْ هُوَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ الْيَوْمَ أَحَدٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1747. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je jednom, pred kraj života, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao jacija-namaz, a nakon što je predao selam, rekao je: "Vidite li ovu noć? Uistinu, za stoti-

1. *Mubah* je termin koji označava radnju koja nije ni zabranjena ni dozvoljena, nego je pravno neutralna. Za mubah djelo samo po sebi ne zaslužuje se ni nagrada ni kazna, već će to zavisiti od nijeta – odluke zbog čega se djelo čini.

2. Beskorisni razgovori i duga sijela nakon jacija-namaza lahko mogu biti uzrok da čovjek teško ustane na sabah ili da ga prespava. Također, ta praksa umrtvljuje čovjeka, čini ga lijenim i navodi ga na dugo spavanje nakon sabaha, a to je vrijeme najvećeg blagoslova u vremenu.

nu godina niko od onih koji su sada na zemaljskoj površini više neće biti među živima."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 116, i Muslim, 2537.

١٧٤٨ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُمُ انْتَظَرُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَهُمْ قَرِيبًا مِنْ شَطْرِ اللَّيْلِ فَصَلَّى بِهِمْ، يَعْنِي الْعِشَاءَ، قَالَ: ثُمَّ خَطَبَنَا فَقَالَ: «أَلَا إِنَّ النَّاسَ قَدْ صَلُّوا، ثُمَّ رَقَدُوا، وَإِنَّكُمْ لَنْ تَزَالُوا فِي صَلَاةٍ مَا انْتَظَرْتُمُ الصَّلَاةَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1748. Enes, radijallahu anhu, kazuje da su ashabi jedne noći iščekivali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa se pojavio tek oko polovine noći i onda im klanjao jacija-namaz, a zatim im se obratio prigodnim govorom u kojem je, između ostalog, rekao: "Vidite, ljudi su već klanjali jaciju i legli su spavati, a vi ste sve ovo vrijeme, dok ste iščekivali namaz, bili u namazu."[2] Hadis bilježi Buhari, 600.

❧ 335. *Ženi je najstrože zabranjeno da odbije muža kada je pozove u postelju, izuzev kada za to ima opravdan razlog*

١٧٤٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ، فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا، لَعَنَتْهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «حَتَّى تَرْجِعَ».

1749. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada muž pozove svoju suprugu u postelju, pa ga ona odbije i on zanoći srdit na nju, meleki je proklinju sve do svanuća." Muttefekun alejhi: Buhari, 3237, i Muslim, 1436.

U drugoj verziji navodi se: "...meleki je proklinju sve dok mu se ne vrati u postelju koju je napustila."

1. Ovim hadisom imam Nevevi dokazuje prethodnu konstataciju da je naukovanje i razgovor o korisnim stvarima nakon jacije dozvoljen čin, jer se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio ashabima nakon što je klanjao jacija-namaz. Što se tiče značenja riječi koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio, neki su ljudi pogrešno shvatili da se radilo o najavi Sudnjeg dana, tj. da će nakon što od tog trenutka prođe stotinu godina nastupiti Sudnji dan, što je potpuno pogrešno razumijevanje ovog sasvim jasnog hadisa. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim je riječima mislio na to da niko od ljudi koji su u tom trenutku bili živi, nakon jednog vijeka više neće biti živ. Ovo je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao na osnovu objave kojom ga je Uzvišeni Allah nadahnuo.

2. Odnosno, za sve vrijeme koje ste proveli u džamiji iščekujući klanjanje zajedničkog namaza imate nagradu kao da ste ga proveli klanjajući.

❧ 336. *Ženi čiji je muž kod kuće zabranjeno je da posti dobrovoljni post bez njegovog odobrenja*

١٧٥٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَلَا تَأْذَنَ فِي بَيْتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1750. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ženi čiji je muž prisutan[1] nije dozvoljeno da posti dobrovoljni post bez njegovog odobrenja i nije joj dozvoljeno da bez njegovog odobrenja bilo koga pušta u njegovu kuću."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 5195, i Muslim, 1026.

❧ 337. *Muktediji je najstrože zabranjeno da sa rukūa i sedžde podiže glavu prije imama*

١٧٥١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَمَا يَخْشَى أَحَدُكُمْ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ أَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ، أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ صُورَتَهُ صُورَةَ حِمَارٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1751. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zar se onaj koji prije imama podigne glavu sa rukūa ili sedžde, ne boji da mu je Allah neće preobraziti u magareću glavu ili da Allah njegov lik neće pretvoriti u lik magarca?" Muttefekun alejhi: Buhari, 691, i Muslim, 427.

❧ 338. *Zabranjeno je u namazu držati ruke na slabinama*

١٧٥٢ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْخَصْرِ فِي الصَّلَاةِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1752. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se u namazu ruke drže na slabinama.[3] Muttefekun alejhi: Buhari, 1219, i Muslim 427.

1. Odnosno koji nije na putovanju.

2. Ako je žena sigurna da muž nema ništa protiv toga da u njegovu kuću uđu određene osobe, onda nije obavezna da od muža traži dozvolu za njihov ulazak.

3. Misli se na položaj u kojem bi čovjek u toku namaza raširio šake te palcem i kažiprstom obuhvatio slabine, tj. bokove, odmah iznad kukova. Neki učenjaci smatraju da je ovaj način stajanja u namazu zabranjen jer je to bio običaj jevreja, dok drugi smatraju da je to zbog toga što u takvom položaju stoje uglavnom oholi i uobraženi ljudi. Aiša, radijallahu anha, kao razlog ove zabrane, navodi da će u takvom položaju stajati džehennemlije. Vidjeti: Ibn Ebu Šejba, *El-Musannef*, 1/399. Ima i drugih mišljenja.

❧ 339. *Kada se hrana servira, čovjeku koji je gladan pokuđeno je da klanja prije nego što jede, a i čovjeku koji ima nagon za obavljanjem male ili velike nužde pokuđeno je da klanja prije nego što ih obavi*

١٧٥٣ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا صَلَاةَ بِحَضْرَةِ طَعَامٍ، وَلَا وَهُوَ يُدَافِعُهُ الْأَخْبَثَانِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1753. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Ne treba klanjati namaz kada je jelo postavljeno niti onda kada čovjek ima nagon za obavljanjem male ili velike nužde."[1] Hadis bilježi Muslim, 560.

❧ 340. *U namazu je zabranjeno podizati pogled prema nebu*

١٧٥٤ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَرْفَعُونَ أَبْصَارَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ فِي صَلَاتِهِمْ» فَاشْتَدَّ قَوْلُهُ فِي ذَلِكَ حَتَّى قَالَ: «لَيَنْتَهُنَّ عَنْ ذَلِكَ، أَوْ لَتُخْطَفَنَّ أَبْصَارُهُمْ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1754. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Šta je nekim ljudima pa u toku namaza poglede upiru ka nebu?" Nakon što je to najoštrije osudio, rekao je: "Ili će se okaniti toga ili će im vid biti oduzet!"[2] Hadis bilježi Buhari, 750.

❧ 341. *U namazu je zabranjeno okretanje i osvrtanje, osim u prijekoj potrebi*

١٧٥٥ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْالْتِفَاتِ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ: «هُوَ اخْتِلَاسٌ يَخْتَلِسُهُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلَاةِ الْعَبْدِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1755. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o okretanju u namazu, pa joj je odgovorio: "To je vješta otimačina, ono što šejtan uspije ukrasti od čovjekovog namaza." Hadis bilježi Buhari, 751.

1. Ako u ovakvom stanju bude klanjao sam ili u džematu, to će negativno utjecati na njegovu skrušenost, spriječiti ga da uživa u namazu i navesti ga da žurno klanja te da sve vrijeme u toku namaza misli ili na jelo ili na obavljanje nužde.

2. Pored toga što se svi učenjaci slažu u tome da je dizanje pogleda prema nebu u toku namaza izrazito pokuđeno, a prema nekim učenjacima i strogo zabranjeno, razilaze se u pogledu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "...ili će im vid biti oduzet." Većina učenjaka smatra da se ovom žestokom prijetnjom misli na oduzimanje vida, tj. na sljepilo, dok drugi kažu da će ti ljudi u metaforičkom smislu biti zaslijepljeni, pa neće shvatiti i prepoznati ono što je jednom vjerniku jasno.

١٧٥٦ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِيَّاكَ وَالْالْتِفَاتَ فِي الصَّلَاةِ، فَإِنَّ الْالْتِفَاتَ فِي الصَّلَاةِ هَلَكَةٌ، فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ، فَفِي التَّطَوُّعِ لَا فِي الْفَرِيضَةِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

1756. Enes, radijallahu anhu, prenosi da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dobro se pripazi okretanja u namazu, jer je okretanje u namazu propast, a ako se baš moraš osvrtati, neka to onda bude u toku dobrovoljnog, a ne obaveznog namaza."[1] Hadis bilježi Tirmizi, 589, koji kaže da je hasen-sahih.[2]

❧ 342. *Zabranjeno je klanjati u pravcu kabura*

١٧٥٧ - عَنْ أَبِي مَرْثَدٍ كَنَّازِ بْنِ الْحُصَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا تُصَلُّوا إِلَى الْقُبُورِ، وَلَا تَجْلِسُوا عَلَيْهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1757. Ebu Mersed Kennaz b. Husajn, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Nemojte klanjati namaz okrenuti prema kaburima i nemojte na njih sjedati." Hadis bilježi Muslim, 972.

❧ 343. *Zabranjeno je prolaziti ispred klanjača*

١٧٥٨ - عَنْ أَبِي الْجُهَيْمِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الصِّمَّةِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ يَعْلَمُ الْمَارُّ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي مَاذَا عَلَيْهِ لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِينَ خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ». قَالَ الرَّاوِي: لَا أَدْرِي قَالَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، أَوْ أَرْبَعِينَ شَهْرًا، أَوْ أَرْبَعِينَ سَنَةً. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1758. Ebu Džuhejm Abdullah b. Haris b. Simma el-Ensari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bi onaj ko prolazi ispred klanjača znao koliki grijeh snosi, bolje bi mu

1. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okretanje u namazu nazvao je propašću, jer se klanjač tako pokorava šejtanu, a ne Allahu, koji je naredio skušeno i smireno obavljanje namaza - a onaj ko se pokori šejtanu, takav je upropašten. Što se tiče Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odobrenja Enesu da se, ako već mora, osvrće u dobrovoljnim, a ne u farz-namazima, to je iz razloga što je u dobrovoljnim namazima dozvoljeno činiti ono što nije dozvoljeno činiti u obaveznim namazima. Naprimjer, dobrovoljne namaze dozvoljeno je klanjati i sjedeći dok obavezne nije, osim u iznimnim situacijama i u slučaju nužde i prisile. I pored toga, valja napomenuti da su mnogi učenjaci ovaj hadis ocijenili kao slab, pa se ne može uzeti kao argument u izvođenju pravnih propisa.

2. Hadis je daif. Vidjeti: Albani, *Daifu Sunen et-Tirmizi*, 90.

bilo da sačeka četrdeset nego da prođe ispred njega."[1] Prenosilac hadisa kaže: "Nisam siguran da li je rekao četrdeset dana, mjeseci ili godina." Muttefekun alejhi: Buhari, 520, i Muslim, 1507.

❧ 344. *Pokuđeno je klanjati dobrovoljni namaz nakon što mujezin prouči ikamet, bez obzira na to da li se radi o sunnetima ili nekim drugim dobrovoljnim namazima*

١٧٥٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ، فَلَا صَلَاةَ إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1759. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se prouči ikamet za namaz, ne treba klanjati nijedan drugi namaz osim namaza koji je u tom vremenu strogo naređen."[2] Hadis bilježi Muslim, 710.

❧ 345. *Pokuđeno je postiti dobrovoljni post samo petkom i pokuđeno je noć uoči petka posebno izdvajati za ibadet*

١٧٦٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَخُصُّوا لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ بِقِيَامٍ مِنْ بَيْنِ اللَّيَالِي، وَلَا تَخُصُّوا يَوْمَ الْجُمُعَةِ بِصِيَامٍ مِنْ بَيْنِ الْأَيَّامِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ فِي صَوْمٍ يَصُومُهُ أَحَدُكُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1760. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Nemojte noć uoči petka posebno izdvajati za noćni namaz između svih ostalih noći u sedmici i nemojte dan petka po-

1. Zabranjeno je prolaziti neposredno ispred klanjača, u dužinu tri podlaktice od mjesta na kojem on stoji, ili, kako se u našim krajevima obično kaže: Zabranjeno je prolaziti između klanjača i mjesta njegove sedžde. U prolasku ispred klanjača na udaljenosti većoj od tri podlaktice nema grijeha. Vidjeti: Ibn Hazm, *El-Muhalla*, 4/186. Preporučuje se klanjaču – a neki učenjaci smatraju to obavezom – da ispred sebe postavi sutru – perdu ili pregradu, koristeći se bilo kakvim predmetom visokim makar jednu podlakticu, poput stolice, štapa, torbe i slično. Zabranjeno je proći između klanjača i njegove sutre, ali je prolazak iza sutre dozvoljen. Vidjeti i hadis 782.

2. Misli se na farz-namaz koji je najavljen proučenim ikametom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom vidio čovjeka koji i nakon proučenog ikameta za sabah-namaz i dalje klanja sabahski sunnet, pa ga je prekorio rekavši: "Skoro da ste sabah-namaz počeli klanjati četiri rekata." Hadis bilježi Muslim, 711. Mnogi islamski učenjaci smatraju da muslimanu nije zabranjeno da i nakon proučenog ikameta za farz-namaz završi započeti sunnet ili nafilu, ali samo ako će stići na prvi rekat farza, a ako ne, onda je dužan odmah prekinuti nafilu i pristupiti klanjanju farza.

sebno izdvajati za post između svih ostalih dana u sedmici, izuzev ako se podudari sa postom koji neko od vas uobičajeno posti."[1] Hadis bilježi Muslim, 1144.

١٧٦١ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا يَصُومَنَّ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا يَوْمًا قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1761. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Neka niko od vas ne posti samo petak, a ako ga već bude želio postiti, neka posti i dan prije ili dan poslije njega." Muttefekun alejhi: Buhari, 1985, i Muslim, 1144.

١٧٦٢ - وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادٍ قَالَ: سَأَلْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَوْمِ الْجُمُعَةِ؟ قَالَ: نَعَمْ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1762. Muhammed b. Abbad kazuje da je upitao Džabira, radijallahu anhu, da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio postiti samo petak, pa je odgovorio: "Da." Muttefekun alejhi: Buhari, 1984, i Muslim, 1143.

١٧٦٣ - وَعَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَهِيَ صَائِمَةٌ، فَقَالَ: «أَصُمْتِ أَمْسِ؟» قَالَتْ: لَا، قَالَ: «تُرِيدِينَ أَنْ تَصُومِي غَدًا؟» قَالَتْ: لَا، قَالَ: «فَأَفْطِرِي». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1763. Majka vjernika Džuvejrija bint Haris, radijallahu anha, kazuje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod nje u petak, a ona je postila, pa ju je upitao: "Jesi li postila jučer?" "Ne", odgovorila je. "A namjeravaš li postiti sutra?", ponovno je upita Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a ona odgovori: "Ne namjeravam." "Onda prekini post", reče joj Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Hadis bilježi Buhari, 1986.

❧ 346. *Zabranjeno je uzastopno postiti dva ili više dana, bez ikakvog konzumiranja hrane i pića u tom vremenu*

١٧٦٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْوِصَالِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Brojni islamski učenjaci smatraju da je ovom zabranom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio spriječiti muslimane da ovaj dan proglase svetim i zabrane obavljanje ovosvjetskih poslova u njemu, oponašajući tako jevreje, kršćane i pripadnike drugih vjera. To bi mogao biti put ka uvođenju u vjeru islam onoga što joj ne pripada, zbog čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to upozorio i preventivno zabranio, a Uzvišeni Allah najbolje zna.

1764. Ebu Hurejra i Aiša, radijallahu anhuma, prenose da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio neprekidni post.[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 1965, i Muslim, 1103.

١٧٦٥ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْوِصَالِ. قَالُوا: إِنَّكَ تُوَاصِلُ؟ قَالَ: «إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ، إِنِّي أُطْعَمُ وَأُسْقَى». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ.

1765. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio neprekidni post. Ljudi upitaše: "Ali ti tako postiš?", a on im odgovori: "Ja nisam kao vi. Ja sam i nahranjen i napojen."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 1962, i Muslim, 1102.

❧ 347. *Zabranjeno je sjediti na kaburu*

١٧٦٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لِأَنْ يَجْلِسَ أَحَدُكُمْ عَلَى جَمْرَةٍ، فَتُحْرِقَ ثِيَابَهُ، فَتَخْلُصَ إِلَى جِلْدِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَجْلِسَ عَلَى قَبْرٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1766. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da neko od vas sjedne na žeravicu i progori svoju odjeću, i žeravica mu stigne i do kože, bolje mu je nego da sjedne na kabur." Hadis bilježi Muslim, 971.

❧ 348. *Kabure je zabranjeno gipsati[3] i na njima zidati*

١٧٦٧ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُجَصَّصَ الْقَبْرُ، وَأَنْ يُقْعَدَ عَلَيْهِ، وَأَنْ يُبْنَى عَلَيْهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1767. Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se kabur uređuje gipsom, da se na njemu sjedi i da se nad njim zida." Hadis bilježi Muslim, 970.

1. Misli se na post u trajanju od dva ili više dana, bez iftarenja. Ovaj post poznat je pod nazivom *el-visal*, i zabranjen je svim muslimanima, izuzev Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o čemu govori naredni hadis.

2. Odnosno, Uzvišeni Allah podari mi snage i energije pa budem i sit i napojen, baš kao onaj koji jede i pije. Ovako to tumači većina islamskih učenjaka, a ima i drugih mišljenja. U drugim, sličnim hadisima, navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja nisam poput vas. Mene moj Gospodar hrani i poji." Hadis bilježi Buhari, 1964.

3. Zabranjeno je na kaburovima podizati mauzoleje, raskošne nadgrobne spomenike, gravirati slike i kabure oblagati kamenim ili mermernim pločama i tome slično, što je običaj svojstven nemuslimanima.

❧ 349. *Najstrože je zabranjeno da rob pobjegne od svog vlasnika*

١٧٦٨ - عَنْ جَرِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّمَا عَبْدٍ أَبَقَ، فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ الذِّمَّةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1768. Džerir b. Abdullah, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koji god rob pobjegne od svoga vlasnika, izgubio je pravo na zaštitu."[1] Hadis bilježi Muslim, 69.

١٧٦٩ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَبَقَ الْعَبْدُ، لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ: «فَقَدْ كَفَرَ».

1769. Džerir b. Abdullah, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada rob pobjegne od svog vlasnika, namaz mu se ne prima."[2] Hadis bilježi Muslim, 70.

U drugoj se verziji kaže: "...počinio je nevjerstvo."[3]

❧ 350. *Posredovanje je strogo zabranjeno kada je u pitanju izvršenje šerijatskih kazni*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ٱلزَّانِيَةُ وَٱلزَّانِي فَٱجْلِدُوا۟ كُلَّ وَٰحِدٍ مِّنْهُمَا مِا۟ئَةَ جَلْدَةٍ ۖ وَلَا تَأْخُذْكُم بِهِمَا رَأْفَةٌ فِى دِينِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ...﴾ (٢)

> Bludnicu i bludnika izbičujte sa stotinu udaraca bičem, svakog od njih, i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima nikakvo sažaljenje prema njima, ako u Allaha i onaj svijet vjerujete... (En-Nur, 2)

١٧٧٠ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ قُرَيْشًا أَهَمَّهُمْ شَأْنُ الْمَرْأَةِ الْمَخْزُومِيَّةِ الَّتِي سَرَقَتْ فَقَالُوا: مَنْ يُكَلِّمُ فِيهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالُوا: وَمَنْ يَجْتَرِئُ عَلَيْهِ إِلَّا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، حِبُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَكَلَّمَهُ أُسَامَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَتَشْفَعُ فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ تَعَالَى؟» ثُمَّ

1. Ostao je bez zaštite i garancije sigurnosti koje je uživao dok je boravio kod svog vlasnika.

2. Vidjeti pojašnjenje navedeno uz hadis 1669.

3. Dva su tumačenja ovih riječi: prema mišljenju jedne skupine islamskih učenjaka, izraz "nevjerstvo" ovdje znači da je zanegirao pravo svoga vlasnika i porekao njegovo dobročinstvo, dok druga skupina učenjaka smatra da je počinio djelo koje ga dovodi na ivicu nevjerstva, zbog težine i ozbiljnosti prijestupa koji je počinio.

قَامَ فَاخْتَطَبَ ثُمَّ قَالَ: «إِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ، وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ، وَايْمُ اللَّهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَتَلَوَّنَ وَجْهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «أَتَشْفَعُ فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ؟» قَالَ أُسَامَةُ: اسْتَغْفِرْ لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: ثُمَّ أَمَرَ بِتِلْكَ الْمَرْأَةِ، فَقُطِعَتْ يَدُهَا.

1770. Aiša, radijallahu anha, pripovijeda da su se Kurejšije zabrinuli zbog jedne žene iz plemena Mahzum koja je nešto ukrala, pa rekoše: "Ko će za nju posredovati kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?" "A ko bi se na takvo nešto smio odvažiti do Usama b. Zejd, miljenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?!", rekoše neki. Usama je o tome razgovarao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on mu reče: "Zar posreduješ kako se ne bi izvršila jedna od kazni koje je Uzvišeni Allah propisao?!" Zatim je održao govor u kojem je rekao: "Uistinu su prijašnji narodi uništeni zbog toga što su, kada bi ukrao neki uglednik, ostavili ga nekažnjenog, a kada bi ukrao neko od običnog svijeta, oni bi nad njim izvršili kaznu. Tako mi Allaha, kada bi ukrala Fatima, kćerka Muhammedova, ja bih joj odsjekao ruku!" Muttefekun alejhi: Buhari, 6788, i Muslim, 1688.

U drugoj verziji navodi se: "Lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pocrvenjelo je, i on reče: 'Zar posreduješ kako se ne bi izvršila jedna od kazni koje je Uzvišeni Allah propisao?!', a Usama reče: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da mi oprosti!' Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se nad tom ženom izvrši kazna, pa su joj odsjekli ruku.

❧ 351. *Zabranjeno je vršiti veliku nuždu po putevima i stazama kojima ljudi prolaze, u hladovima u kojima se odmaraju, kao i pored izvora i bunara*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ بِغَيْرِ مَا ٱكْتَسَبُوا۟ فَقَدِ ٱحْتَمَلُوا۟ بُهْتَٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾﴾

A oni koji vjernike i vjernice uznemiravaju, a oni to ne zaslužuju, tovare na sebe klevetu i očiti grijeh. (El-Ahzab, 58)

١٧٧١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اتَّقُوا اللَّاعِنَيْنِ». قَالُوا: وَمَا اللَّاعِنَانِ؟ قَالَ: «الَّذِي يَتَخَلَّى فِي طَرِيقِ النَّاسِ أَوْ فِي ظِلِّهِمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1771. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dobro se čuvajte dva prokletstva!" "A koja

su to dva prokletstva?", upitaše, a on odgovori: "Prokletstvo kojim se prijeti onome ko vrši veliku nuždu po putevima kojima ljudi prolaze i onome ko je vrši po hladovima u kojima borave."[1] Hadis bilježi Muslim, 269.

❧ 352. *Zabranjeno je mokriti u stajaću vodu i činiti sve ono što je tome slično*[2]

١٧٧٢ - عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُبَالَ فِي الْمَاءِ الرَّاكِدِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1772. Džabir, radijallahu anhu, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se mokri u stajaću vodu. Hadis bilježi Muslim, 281.

❧ 353. *Kada je u pitanju davanje poklona, pokuđeno je da roditelj nekoj svojoj djeci daje prednost nad drugom*

١٧٧٣ - عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَبَاهُ أَتَى بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي نَحَلْتُ ابْنِي هَذَا غُلَامًا كَانَ لِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَكُلَّ وَلَدِكَ نَحَلْتَهُ مِثْلَ هَذَا؟» فَقَالَ: لَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَأَرْجِعْهُ».

وَفِي رِوَايَةٍ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفَعَلْتَ هَذَا بِوَلَدِكَ كُلِّهِمْ؟» قَالَ: لَا، قَالَ: «اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْدِلُوا فِي أَوْلَادِكُمْ» فَرَجَعَ أَبِي، فَرَدَّ تِلْكَ الصَّدَقَةَ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا بَشِيرُ أَلَكَ وَلَدٌ سِوَى هَذَا؟» قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «أَكُلَّهُمْ وَهَبْتَ لَهُ مِثْلَ هَذَا؟» قَالَ: لَا، قَالَ: «فَلَا تُشْهِدْنِي إِذًا فَإِنِّي لَا أَشْهَدُ عَلَى جَوْرٍ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «لَا تُشْهِدْنِي عَلَى جَوْرٍ».

وَفِي رِوَايَةٍ: «أَشْهِدْ عَلَى هَذَا غَيْرِي» ثُمَّ قَالَ: «أَيَسُرُّكَ أَنْ يَكُونُوا إِلَيْكَ فِي الْبِرِّ سَوَاءً؟» قَالَ: بَلَى، قَالَ: «فَلَا إِذًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1773. Nu'man b. Bešir, radijallahu anhuma, kazuje da ga je njegov otac doveo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Ovom svom sinu poklonio sam roba koji je meni pripadao", a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: "Jesi li svakom svom djetetu poklo-

1. U nekim verzijama ovog hadisa umjesto "dva prokletstva" korištena je sintagma "dva prokletnika", pa bi se hadis mogao prevesti i ovako: "Dobro se čuvajte dvojice prokletnika!" "A ko su dvojica prokletnika?", upitaše, a on odgovori: "Onaj ko vrši veliku nuždu po putevima po kojima ljudi prolaze i onaj ko vrši veliku nuždu po hladovima u kojima ljudi borave." Izrazom "prokletnici" aludira se na to da ih ljudi proklinju zbog toga.

2. Zabranjeno je u stajaću vodu vršiti i malu i veliku nuždu, ili je onečišćavati na bilo koji drugi način, poput bacanja otpada.

nio ono što i njemu?" "Nisam", odgovori on, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Onda ga vrati nazad." Muttefekun alejhi: Buhari, 2586, i Muslim, 1623.

U jednoj se verziji navodi: "Jesi li tako postupio prema svakom svom djetetu?" "Nisam", odgovori on. "Bojte se Allaha i budite podjednako pravedni prema svojoj djeci!", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nu'man kaže: "Moj se otac vratio kući i uzeo poklon nazad."

U drugoj se verziji kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'O Bešire, imaš li još djece osim ovog sina?' 'Imam', odgovori on. 'A jesi li svakom od njih poklonio ono što i njemu?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Nisam', odgovori Bešir. 'Onda me ne uzimaj za svjedoka u vezi s tim, jer ja ne svjedočim onome što je nepravedno'[1], reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

U još jednoj verziji kaže se: "Ne uzimaj me za svjedoka u onome što je nepravedno."

U drugoj se verziji kaže: "Neka ti u vezi s ovim svjedoči neko drugi", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a potom upita: "Želiš li da sva tvoja djeca budu prema tebi podjednako dobra?" "Svakako da želim", odgovori Bešir. "Eh, onda ne može tako", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

❧ 354. *Ženi je strogo zabranjeno da duže od tri dana nosi obilježje žalosti za umrlim*[3]*, osim ako se radi o njenom mužu kada obilježja žalosti može nositi četiri mjeseca i deset dana*

١٧٧٤ - عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَتْ: دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ حَبِيبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تُوُفِّيَ أَبُوهَا أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَدَعَتْ بِطِيبٍ فِيهِ صُفْرَةُ خَلُوقٍ

1. Nu'manova je majka tražila od Bešira da zamoli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bude svjedok kako je sinu poklonio roba, što je on odbio učiniti obrazloživši svoj postupak riječima da neće biti svjedok onome što je nepravedno.

2. U tom slučaju, ne smiješ svome sinu Nu'manu dati taj poklon, a drugoj djeci uskratiti isti takav ili barem isti po vrijednosti.

3. Period ženinog tugovanja za umrlim traje tri dana ako se radi o bližim članovima porodice, a ako se radi o mužu, onda traje četiri mjeseca i deset dana i taj period naziva se *iddet* – priček. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَٱلَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَٰجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا ...﴾ ٢٣٤

"Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa..." (El-Bekara, 234). Dok traje period pričeka žena ne nosi ukrase, nakit, miris, svečanu odjeću itd., i na taj način pokazuje da je u žalosti.

أَوْ غَيْرِهِ، فَدَهَنَتْ مِنْهُ جَارِيَةً، ثُمَّ مَسَّتْ بِعَارِضَيْهَا. ثُمَّ قَالَتْ: وَاللَّهِ مَالِي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ، غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ: «لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا». قَالَتْ زَيْنَبُ: ثُمَّ دَخَلْتُ عَلَى زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا حِينَ تُوُفِّيَ أَخُوهَا، فَدَعَتْ بِطِيبٍ فَمَسَّتْ مِنْهُ، ثُمَّ قَالَتْ: أَمَا وَاللَّهِ مَالِي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ، غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ: «لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1774. Zejneb, kćerka Ebu Seleme, radijallahu anhuma, pripovijeda da je došla u posjetu kod Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge Ummu Habibe, radijallahu anha, nakon što joj je umro otac Ebu Sufjan b. Harb, radijallahu anhu. Tada je Ummu Habiba zatražila da joj donesu žućkasti miris u kojem je bilo šafrana pomiješanog s drugim mirisom, pa je njime namirisala jednu robinju, a onda i sebe, nakon čega je rekla: "Tako mi Allaha, nije mi do mirisa, ali sam čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je sa minbera rekao: 'Ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan nije dozvoljeno da duže od tri noći pokazuje znakove tugovanja za umrlim, osim za mužem kada to traje četiri mjeseca i deset dana.'"

Zejneb dalje kazuje da je poslije posjetila i Zejnebu bint Džahš, radijallahu anha, kojoj je umro brat, pa je zatražila da joj donesu miris, a kada se njime namirisala, rekla je: "Tako mi Allaha, nemam nikakve potrebe za ovim mirisom, ali sam čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je s minbera rekao: 'Ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan nije dozvoljeno da duže od tri dana pokazuje znakove tugovanja za umrlim, osim za mužem kada to traje četiri mjeseca i deset dana.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 1280, 5334, i Muslim, 1486, 1487.

❧ 355. *Strogo je zabranjeno da stanovnik grada prodaje robu stanovnika sela, a zabranjeno je i presretanje trgovačkih karavana, miješanje u trgovinu koju je brat musliman već zaključio, kao i miješanje u zaruke koje je brat musliman već dogovorio, osim uz pristanak prvog kupca ili prosca*

١٧٧٥ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَإِنْ كَانَ أَخَاهُ لِأَبِيهِ وَأُمِّهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1775. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da stanovnik grada prodaje robu stanovnika sela,

pa makar se radilo o njegovom rođenom bratu.[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 2140, i Muslim, 1523.

١٧٧٦ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَتَلَقَّوُا السِّلَعَ حَتَّى يُهْبَطَ بِهَا إِلَى الْأَسْوَاقِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1776. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne presrećite robu prije nego što stigne na tržnicu."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 2165, i Muslim, 1518.

١٧٧٧ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَتَلَقَّوُا الرُّكْبَانَ، وَلَا يَبِعْ حَاضِرٌ لِبَادٍ»، فَقَالَ لَهُ طَاوُوسُ: مَا قَوْلُهُ: لَا يَبِعْ حَاضِرٌ لِبَادٍ؟ قَالَ: لَا يَكُونُ لَهُ سِمْسَارًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1777. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte presretati trgovačke karavane i neka stanovnik grada ne prodaje robu stanovnika sela." Tavus je upitao Ibn Abbasa, radijallahu anhuma: "A šta znači da stanovnik grada ne prodaje robu stanovnika sela?", a on odgovori: "Da ne bude njegov posrednik." Muttefekun alejhi: Buhari, 2163, i Muslim, 1521.

١٧٧٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا يَبِعِ الرَّجُلُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ، وَلَا يَخْطُبْ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ، وَلَا تَسْأَلِ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا لِتَكْفَأَ مَا فِي إِنَائِهَا.

وَفِي رِوَايَةٍ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ التَّلَقِّي وَأَنْ يَبْتَاعَ الْمُهَاجِرُ لِلْأَعْرَابِيِّ، وَأَنْ تَشْتَرِطَ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا، وَأَنْ يَسْتَامَ الرَّجُلُ عَلَى سَوْمِ أَخِيهِ، وَنَهَى عَنِ النَّجْشِ وَالتَّصْرِيَةِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da stanovnici grada sporazumno preuzmu robu od stanovnika sela i da je neko vrijeme zadrže, a potom je prodaju po višoj cijeni, jer ovakav postupak predstavlja mešetarenje i špekuliranje sa proizvodima koji su ljudima potrebni i vrstu ucjenjivanja ljudi. Neki učenjaci smatraju da se ovom zabranom ustvari žele zaštititi domaći trgovci, jer ukoliko mešetar od proizvođača, koji nije upoznat sa cijenama na pijaci, dogovori izuzetno povoljnu cijenu po kojoj će prodavati proizvode, onda će ih moći i prodati po nižoj cijeni od one koja je uobičajena i tako će naštetiti domaćim prodavačima. Iako se svi slažu da je ovaj postupak u najmanju ruku pokuđen, a prema mnogima i strogo zabranjen, učenjaci se razilaze u pogledu pravne kvalifikacije ove vrste trgovine, pa neki smatraju da je takva trgovina sama po sebi ništavna, dok drugi kažu da je ispravna, ali da su njeni učesnici grješni, pod uvjetom da su znali za ovu zabranu.

2. Misli se na presretanje trgovačkih karavana i dobavljača robe te kupovinu od njih i prije nego što su stigli u grad i došli do pijace. Preprodavači i nakupci iskorištavaju činjenicu da prodavači ne poznaju trenutno važeće cijene na tržištu i od njih kupuju robu po znatno nižim cijenama od tržišnih, što je vid prevare koja će, prije ili kasnije, dovesti do poremećaja u međuljudskim odnosima.

1778. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da stanovnik grada prodaje robu stanovnika sela i zabranio je da čovjek prilikom kupovine fiktivno povećava cijenu robe[1], i da se čovjek miješa u već dogovorenu trgovinu svoga brata muslimana[2], i da se miješa u zaruke koje je njegov brat musliman već dogovorio[3], i da žena traži razvod svoje sestre muslimanke kako bi tako izvrnula ono što je u njenoj zdjeli[4]."

U drugoj se verziji kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je presretanje karavana, i da građanin prodaje robu seljaka, i da žena muškarcu uvjetuje razvod svoje sestre muslimanke[5], i da čovjek razvrgne već dogovorenu trgovinu svoga brata muslimana, i da čovjek prilikom kupovine fiktivno povećava cijenu robe, i zabranio je podvezivanje vimena[6]." Muttefekun alejhi: Buhari, 2140, 2727, i Muslim, 1515.

١٧٧٩ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَلَا يَخْطُبْ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ إِلَّا أَنْ يَأْذَنَ لَهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ مُسْلِمٍ.

1. Vidjeti pojašnjenje imama Nevevija uz hadis 235.

2. Ukoliko je musliman nešto kupio i sklopio ugovor o kupoprodaji, drugom trgovcu nije dozvoljeno da mu priđe i ponudi nižu cijenu za isti proizvod od one koju je ovaj platio i nagovori ga da razvrgne ugovor sa trgovcem sa kojim se već dogovorio. Isto tako, kupcu nije dozvoljeno da priđe trgovcu koji je nešto već prodao i kaže mu da vrati prodani artikl jer će mu on za njega platiti više. Ovaj povrat robe može se desiti u vremenu u kojem još uvijek traje pravo na slobodu izbora na mjestu ugovora pri trgovini, koja je utemeljena na riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Kupac i prodavač imaju pravo na slobodan izbor sve dok ne odu sa mjesta sklapanja ugovora..." (Buhari, 2079, i Muslim, 1532). To znači da i kupac i prodavač imaju pravo odustati od ugovora kojim su potvrdili određenu trgovinu sve dok se nalaze zajedno na jednom mjestu, ili dok zajedno putuju, ako ugovor sklapaju na putovanju ili dok se zajedno kreću ka istom odredištu.

3. Muslimanu nije dozvoljeno da prosi djevojku koju je neko već isprosio, tj. s kojom su načelno dogovorene zaruke, sve dok prosac ili mlada ne odustanu od zaruka.

4. Misli se na ženu koja bi nekom muškarcu direktno ili indirektno sugerirala da se razvede od svoje supruge, kako bi se ona udala za njega. Na taj bi način, metaforički kazano, "izvrnula ono što je u njenoj zdjeli", tj. tim činom uništila bi njenu bračnu sreću i blagostanje, i to usmjerila sebi.

5. Neki učenjaci smatraju da se ovom verzijom hadisa želi kazati da nije dozvoljeno da žena svome proscu, tj. budućem mužu koji je već oženjen, svoj pristanak na brak uvjetuje razvodom prve supruge, dok drugi kažu da je značenje ove verzije hadisa isto kao i u prethodnoj verziji.

6. Prevaranti koji su prodavali stoku, pred prodaju životinja koje daju mlijeko, podvezali bi vime životinje ili je ne bi muzli određeno vrijeme, pa bi vime nabreklo, što je stvaralo utisak da je ta životinja dobra muzara, iako tako nije bilo. Ovo je vid očite prevare i obmane, pa je taj postupak Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, strogo zabranio.

1779. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka se niko od vas ne miješa u već dogovorenu trgovinu drugih i neka se niko od vas ne miješa u zaruke svoga brata muslimana, osim ako mu ovaj to dozvoli." Muttefekun alejhi: Buhari, 2165, i Muslim, 1412, a ovo je Muslimova verzija.

١٧٨٠ - وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْمُؤْمِنُ أَخُو الْمُؤْمِنِ، فَلَا يَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَبْتَاعَ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ وَلَا يَخْطُبَ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَذَرَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1780. Ukba b. Amir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernik je vjerniku brat, a vjerniku nije dozvoljeno da se miješa u trgovinu koju je njegov brat musliman već dogovorio, niti mu je dozvoljeno da se miješa u zaruke koje je njegov brat musliman već dogovorio, sve dok on od toga ne odustane." Hadis bilježi Muslim, 1414.

❧ 356. *Zabranjeno je upropaštavati imetak trošeći ga u vjerom nedozvoljene svrhe*

١٧٨١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَرْضَى لَكُمْ ثَلَاثًا، وَيَكْرَهُ لَكُمْ ثَلَاثًا: فَيَرْضَى لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ، وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا، وَيَكْرَهُ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ، وَإِضَاعَةَ الْمَالِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ

1781. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah naređuje vam troje, a zabranjuje troje. Naređuje vam da Ga obožavate, da Mu sudruga ne pripisujete i da se svi zajedno čvrsto Allahovog užeta držite i ne razjedinjujete se, a zabranjuje vam beskorisne priče, mnogo zapitkivanja[1] i upropaštavanje imetka." Hadis bilježi Muslim, 1715. Ovaj je hadis prethodno naveden pod brojem 340.[2]

١٧٨٢ - وَعَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ: أَمْلَى عَلَيَّ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ فِي كِتَابٍ إِلَى مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ» وَكَتَبَ إِلَيْهِ أَنَّهُ كَانَ يَنْهَى عَنْ قِيلَ وَقَالَ، وَإِضَاعَةِ الْمَالِ، وَكَثْرَةِ السُّؤَالِ، وَكَانَ يَنْهَى عَنْ عُقُوقِ الْأُمَّهَاتِ، وَوَأْدِ الْبَنَاتِ، وَمَنْعٍ وَهَاتِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

1. Vidjeti i hadis 340.
2. Hadis 340 sličan je hadisu koji je ovdje citiran, ali ne identičan.

1782. Verrad, pisar Mugire b. Šu'be, radijallahu anhu, kazuje: "Mugira mi je diktirao pismo koje je namijenio Muaviji[1], radijallahu anhu, pa sam u njemu, između ostalog, napisao da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon svakog propisanog namaza, rekao: 'Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerīke lehū, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve alā kulli šej'in kadīr. Allāhumme lā mānia limā a'tajte ve lā mu'tije limā mena'te ve lā jenfeu zel-dželdi minkel-dželd! - Nema boga osim Allaha, Jednog i Jedinog, koji nema sudruga, Njemu pripada sva vlast i sva hvala i On je svemoćan. Allahu moj, niko ne može spriječiti ono što Ti nekome podariš, niti iko može dati ono što Ti nekome uskratiš, a bogatašu njegovo bogatstvo kod Tebe neće koristiti!'[2] I još mu je napisao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjivao beskorisne priče, upropaštavanje imetka i mnogobrojna zapitkivanja. Također je zabranjivao nepokornost majci, ubijanje tek rođene ženske djece, uskraćivanje onoga što su ljudi obavezni dati i traženje onoga na što ne polažu pravo[3]." Muttefekun alejhi: Buhari, 7292, i Muslim, 1341. Hadis je prethodno naveden.[4]

❧ 357. *Zabranjeno je u muslimana upirati oružje i sve što mu nalikuje, bez obzira činilo se to u zbilji ili šali, i zabranjeno je nekome dodati sablju isukanu iz korica*

١٧٨٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا يَشِرْ أَحَدُكُمْ إِلَى أَخِيهِ بِالسِّلَاحِ، فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ فِي يَدِهِ، فَيَقَعَ فِي حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ قَالَ: قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَشَارَ إِلَى أَخِيهِ بِحَدِيدَةٍ، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَلْعَنُهُ حَتَّى يَنْزِعَ، وَإِنْ كَانَ أَخَاهُ لِأَبِيهِ وَأُمِّهِ».

1783. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte upirati oružje u brata muslimana, jer nikad ne možete biti sigurni da ga šejtan neće istrgnuti iz vaših ruku i njime ga pogoditi, pa da se zbog toga sunovratite u džehennemsku provaliju." Muttefekun alejhi: Buhari, 7072, i Muslim, 2617.

1. U vrijeme hilafeta Muavije b. Ebu Sufjana, Mugira b. Šu'ba obavljao je dužnost namjesnika u Kufi, pa je Muavija zatražio da mu napiše nešto što je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da mu je on poslao pismo ovog sadržaja.

2. Vidjeti i hadis 1416 i pojašnjenje navedeno uz njega.

3. Riječi: "traženje onoga na što ne polažu pravo", odnose se na onoga ko je dužan davati zekat, a uskraćuje ga, ili na dužnika koji može vratiti dug, a to ne čini, ali i na onoga ko traži da mu se dā zekat, a na njega nema pravo, i tome slično.

4. Dio ovog hadisa autor je naveo pod brojem 340, a dio u hadisu 1416.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Ebu Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Uistinu meleki proklinju onoga ko u svoga brata uperi oružje[1], pa makar se radilo o njegovom rođenom bratu."

١٧٨٤ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: «نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُتَعَاطَى السَّيْفُ مَسْلُولًا». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1784. Džabir, radijallahu anhu, kazuje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se sablja izvađena iz korica nekome dodaje. Hadis bilježe Ebu Davud, 2588, i Tirmizi, 2163, koji kaže da je hasen.

❧ 358. *Pokuđeno je bez opravdanog razloga napustiti džamiju nakon ezana, prije nego što se obavi farz-namaz*

١٧٨٥ - عَنْ أَبِي الشَّعْثَاءِ، قَالَ: كُنَّا قُعُودًا مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي الْمَسْجِدِ، فَأَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ، فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْمَسْجِدِ يَمْشِي، فَأَتْبَعَهُ أَبُو هُرَيْرَةَ بَصَرَهُ حَتَّى خَرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ، فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: أَمَّا هَذَا فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1785. Ebu Ša'sa kazuje: "Zajedno sa Ebu Hurejrom, radijallahu anhu, sjedili smo u džamiji, pa je mujezin počeo učiti ezan. Tada neki čovjek ustade i pođe, a Ebu Hurejra pratio ga je pogledom sve dok nije izašao iz džamije. Nakon toga, Ebu Hurejra reče: 'Ovaj je nepokoran Ebu Kasimu, sallallahu alejhi ve sellem.'" Hadis bilježi Muslim, 2253.

❧ 359. *Pokuđeno je bez razloga odbiti ponuđeni parfem*

١٧٨٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ عُرِضَ عَلَيْهِ رَيْحَانٌ، فَلَا يَرُدَّهُ، فَإِنَّهُ خَفِيفُ الْمَحْمَلِ، طَيِّبُ الرِّيحِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1786. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kome bude ponuđen parfem[2], neka ga ne odbija, jer je lagan za nositi, a miris mu je prijatan." Hadis bilježi Muslim, 2253.

١٧٨٧ - وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَرُدُّ الطِّيبَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1. Izvorno je u hadisu upotrijebljena riječ *hadida* – gvožđe, koja se odnosi na svako oružje izrađeno od željeza, poput sablje, koplja, noža, sjekire i slično. Isti je propis i sa vatrenim oružjem koje je daleko opasnije od hladnog.

2. Prvenstveno se misli na situaciju kada neko izvadi miris i želi drugog čovjeka namirisati njime i to je pokuđeno odbiti, a ne misli se na poklanjanje mirisa.

1787. Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazuje da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odbijao ponuđeni parfem.[1] Hadis bilježi Buhari, 2582.

❧ 360. *Pokuđeno je osobu hvaliti u lice ako će to kod nje izazvati samodopadanje ili uobraženost*

١٧٨٨ - عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يُثْنِي عَلَى رَجُلٍ وَيُطْرِيهِ فِي الْمِدْحَةِ، فَقَالَ: «أَهْلَكْتُمْ، أَوْ قَطَعْتُمْ ظَهْرَ الرَّجُلِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1788. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo jednog čovjeka kako pretjerano hvali nekog drugog čovjeka, pa reče: 'Upropastili ste ga!' - ili je rekao: 'Tom ste čovjeku kičmu polomili!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2663, i Muslim, 3001.

١٧٨٩ - وَعَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَثْنَى عَلَيْهِ رَجُلٌ خَيْرًا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَيْحَكَ، قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ» يَقُولُهُ مِرَارًا «إِنْ كَانَ أَحَدُكُمْ مَادِحًا لَا مَحَالَةَ، فَلْيَقُلْ: أَحْسِبُ كَذَا وَكَذَا إِنْ كَانَ يَرَى أَنَّهُ كَذَلِكَ، وَحَسِيبُهُ اللَّهُ، وَلَا يُزَكَّى عَلَى اللَّهِ أَحَدٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1789. Ebu Bekra, radijallahu anhu, prenosi da je pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, spomenut jedan čovjek, kojeg neko pohvali na najljepši način, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Teško ti se! Prerezao si vrat svoga prijatelja!", i to je ponovio više puta, a onda je dodao: "Ako neko od vas misli da nekoga baš mora pohvaliti, onda, ukoliko ga stvarno smatra takvim, neka kaže: 'Smatram da je takav i takav, a Allah će s njim obračun svoditi, i ja ni o kome, ispred Allaha, ne dajem kategoričan sud.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2662, i Muslim, 3000.

١٧٩٠ - وَعَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ عَنِ الْمِقْدَادِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا جَعَلَ يَمْدَحُ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَعَمِدَ الْمِقْدَادُ، فَجَثَا عَلَى رُكْبَتَيْهِ، فَجَعَلَ يَحْثُو فِي وَجْهِهِ الْحَصْبَاءَ، فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ: مَا شَأْنُكَ؟ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَدَّاحِينَ، فَاحْثُوا فِي وُجُوهِهِمُ التُّرَابَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1790. Hemmam b. Haris, pripovijedajući kako je postupio Mikdad, radijallahu anhu, kazuje da je neki čovjek počeo hvaliti Osmana, radijallahu

1. Mnogo je razloga zbog kojih je pokuđeno odbiti ponuđeni parfem. Prije svega, meleki vole miris, a šejtani ga mrze i bježe od njega. To i jeste jedan od razloga zbog čega šejtani borave u zahodima, na smetljištima i sličnim mjestima gdje preovladavaju razne vrste neprijatnih mirisa. Odbijanje parfema koji vjerniku nudi njegov brat musliman može dovesti do poremećaja njihovih međusobnih odnosa. Nije pokuđeno odbiti parfem kada ga čovjek ne podnosi, ili mu je od njega muka, ili kada je u ihramima, ili je alergičan na supstancu koju parfem sadrži, ili mu neko od ukućana, poput supruge ili djece, nikako ne podnosi tu vrstu mirisa itd.

anhu, a Mikdad se odmah spusti na koljena i u lice tog čovjeka poče bacati sitne kamenčiće. Osman ga upita: "Šta to radiš?", a on odgovori: "Uistinu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada vidite one koji prekomjerno hvale druge, lice im zaspite prašinom.'" Hadis bilježi Muslim, 3002.

U navedenim hadisima zabranjuje se hvaljenje ljudi u njihovom prisustvu, dok, s druge strane, postoji veliki broj vjerodostojnih hadisa u kojima se to dozvoljava. Jedan od načina na koji se ove dvije vrste, na prvi pogled kontradiktornih hadisa, mogu usaglasiti jeste da kažemo da u slučaju da se radi o osobi koja je vjerski i moralno izgrađena i stabilna, i koja je u stanju da kontrolira svoju dušu i porive, tako da zbog tih pohvala neće postati uobražena, tada izricanje pohvala pred takvom osobom nije ni zabranjeno ni pokuđeno. Međutim, ukoliko postoji osnovana sumnja da će to izazvati pojavu uobraženosti i samodopadanja, tada je pokuđeno takvu osobu hvaliti u njenom prisustvu. Na ovakav način tumačimo sve hadise koji se prenose na ovu temu, a koji na prvi pogled izgledaju da su međusobno oprečni.

Što se tiče hadisa iz kojih se zaključuje da je dozvoljeno hvaljenje ljudi u njihovom prisustvu, tu, između ostalog, ubrajamo i riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je uputio Ebu Bekru, radijallahu anhu: "...i nadam se da ćeš ti biti jedan od njih!", tj. od onih koji će sa svih džennetskih vrata biti pozvani da uđu u Džennet.[1] Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ebu Bekru, radijallahu anhu: "Ti nisi od njih...", tj. nisi od onih koji svoju odjeću iz oholosti puštaju da im se vuče po zemlji.[2] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Omeru, radijallahu anhu, rekao je: "Kad god je šejtan vidio da ideš jednim putem, on je promijenio pravac i krenuo drugim putem."[3]

Na dozvoljenost ovog postupka ukazuje još mnogo hadisa, od kojih sam neke naveo u knjizi *El-Ezkar*.

❧ 361. *Pokuđeno je pobjeći iz mjesta u kojem se pojavila epidemija, a isto je tako pokuđeno i doći u to mjesto nakon saznanja da u njemu vlada epidemija*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿أَيْنَمَا تَكُونُوا۟ يُدْرِككُّمُ ٱلْمَوْتُ وَلَوْ كُنتُمْ فِى بُرُوجٍ مُّشَيَّدَةٍ ...﴾ ﴿٧٨﴾

1. Vidjeti hadis 1216.
2. Vidjeti hadis 791.
3. Muttefekun alejhi: Buhari, 3294, i Muslim, 2396.

Ma gdje vi bili, stići će vas smrt, pa makar bili i u visokim kulama... (En-Nisa, 78)

...وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ... ﴿١٩٥﴾

...i sami sebe u propast ne dovodite... (El-Bekara, 195)

١٧٩١ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خَرَجَ إِلَى الشَّامِ حَتَّى إِذَا كَانَ بِسَرْغَ لَقِيَهُ أُمَرَاءُ الْأَجْنَادِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ وَأَصْحَابُهُ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشَّامِ. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَقَالَ لِي عُمَرُ: ادْعُ لِيَ الْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ فَدَعَوْتُهُمْ، فَاسْتَشَارَهُمْ، وَأَخْبَرَهُمْ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشَّامِ، فَاخْتَلَفُوا، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: خَرَجْتَ لِأَمْرٍ، وَلَا نَرَى أَنْ تَرْجِعَ عَنْهُ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: مَعَكَ بَقِيَّةُ النَّاسِ وَأَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا نَرَى أَنْ تُقْدِمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ، فَقَالَ: ارْتَفِعُوا عَنِّي، ثُمَّ قَالَ: ادْعُ لِيَ الْأَنْصَارَ، فَدَعَوْتُهُمْ، فَاسْتَشَارَهُمْ، فَسَلَكُوا سَبِيلَ الْمُهَاجِرِينَ، وَاخْتَلَفُوا كَاخْتِلَافِهِمْ، فَقَالَ: ارْتَفِعُوا عَنِّي، ثُمَّ قَالَ: ادْعُ لِي مَنْ كَانَ هَاهُنَا مِنْ مَشْيَخَةِ قُرَيْشٍ مِنْ مُهَاجِرَةِ الْفَتْحِ، فَدَعَوْتُهُمْ، فَلَمْ يَخْتَلِفْ عَلَيْهِ مِنْهُمْ رَجُلَانِ، فَقَالُوا: نَرَى أَنْ تَرْجِعَ بِالنَّاسِ وَلَا تُقْدِمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ، فَنَادَى عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي النَّاسِ: إِنِّي مُصْبِحٌ عَلَى ظَهْرٍ، فَأَصْبِحُوا عَلَيْهِ، فَقَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَفِرَارًا مِنْ قَدَرِ اللَّهِ؟ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: لَوْ غَيْرُكَ قَالَهَا يَا أَبَا عُبَيْدَةَ! - وَكَانَ عُمَرُ يَكْرَهُ خِلَافَهُ - نَعَمْ نَفِرُّ مِنْ قَدَرِ اللَّهِ إِلَى قَدَرِ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ لَكَ إِبِلٌ، فَهَبَطَتْ وَادِيًا لَهُ عُدْوَتَانِ، إِحْدَاهُمَا خَصْبَةٌ، وَالْأُخْرَى جَدْبَةٌ، أَلَيْسَ إِنْ رَعَيْتَ الْخَصْبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللَّهِ، وَإِنْ رَعَيْتَ الْجَدْبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللَّهِ، قَالَ: فَجَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَكَانَ مُتَغَيِّبًا فِي بَعْضِ حَاجَتِهِ، فَقَالَ: إِنَّ عِنْدِي مِنْ هَذَا عِلْمًا، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ، فَلَا تَقْدِمُوا عَلَيْهِ، وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا، فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ» فَحَمِدَ اللَّهَ تَعَالَى عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَانْصَرَفَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1791. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, pripovijeda: "Kada je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, prilikom putovanja u Šam, stigao u Serg[1], dočekali su ga Ebu Ubejda b. Džerrah i njegovi drugovi, namjesnici provincija[2], ko-

1. Mjesto na putu iz Medine prema Šamu.

2. Bili su to Halid b. Velid, Jezid b. Ebu Sufjan, Šurahbil b. Hasena i Amr b. As, kojima je Ebu Bekr, radijallahu anhu, dodijelio upravu u Šamu, a kao vrhovnog vojskovođu postavio je Halida b. Velida. Kada je na mjesto halife došao Omer, radijallahu anhu, on je smijenio Halida i na njegovo mjesto postavio Ebu Ubejdu b. Džerraha. Omer je podijelio Šam na četiri provincije: Jordan, Homs, Damask i Palestinu, i svaka je imala svog namjesnika i zapovjednika. U nekim se izvorima kao peta provincija spominje i Halkida (Kinnasrin), koja je prvobitno pripadala Homsu, ali se u vrijeme namjesništva Jezida b. Muavije osamostalila. Riječ *edžnad*, upotrijebljena u hadisu, množina je riječi *džundun*, što može značiti i vojska, ali i grad, tako da bi se sintagma "namjesnici provincija" mogla prevesti i kao "vojni zapovjednici".

ji mu rekoše da se u Šamu pojavila kuga. Tada mi Omer reče da odmah pozovem prve muhadžire[1], da se s njima posavjetuje, što sam i učinio. Omer je zatražio njihovo mišljenje da li da nastavi put dalje, obavijestivši ih da se u Šamu pojavila kuga, a oni zauzeše različite stavove. Neki rekoše: 'Krenuo si s određenim ciljem i smatramo da ne trebaš od njega odustati', a drugi su kazali: 'Sa tobom je i skupina drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i smatramo da ih ne trebaš izložiti kugi.' 'Idite od mene!', reče im Omer, a zatim se obrati meni: 'Pozovi mi ensarije!', pa sam ih pozvao, a on se i sa njima posavjetovao. Ensarije postupiše baš kao i muhadžiri i raziđoše se u mišljenju kao što su se i oni razišli, nakon čega Omer i njima reče: 'Idite od mene!' Zatim mi Omer reče: 'Sada mi pozovi ovdje prisutne kurejšijske uglednike koji su učinili hidžru u godini osvojenja Meke'[2], pa sam i njih pozvao, a nakon konsultacija s njim, oni su, bez izuzetka, zauzeli jednoglasan stav i rekoše: 'Smatramo da se zajedno s ljudima trebaš vratiti i da ih ne trebaš voditi u ralje kuge.' Tada se Omer, radijallahu anhu, obrati ljudima i reče im: 'Ja sam sutra u sedlu i vraćam se nazad, a i vi postupite tako.' Tada ga Ebu Ubejda b. Džerrah, radijallahu anhu, upita: 'A je li to bijeg od Allahovog određenja?', a Omer, koji se nije volio razilaziti u mišljenju s Ebu Ubejdom, odgovori mu: 'Eh, da je to neko drugi rekao, Ebu Ubejda! Da, bježimo od Allahovog određenja u Allahovo određenje. Šta misliš, da imaš deve koje su ušle u dolinu sa dvije padine, od kojih je jedna plodna, a druga neplodna, pa kada bi ih napasao na onoj plodnoj padini, zar to ne bi činio shodno Allahovom određenju, baš kao što bi, i da ih napasaš na onoj neplodnoj padini, to isto činio po Allahovom određenju?' Utom dođe Abdurrahman b. Avf, radijallahu anhu, koji je zbog neke obaveze sve to vrijeme bio odsutan, pa reče: 'Ja posjedujem znanje o tome. Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: 'Ako čujete da se kuga pojavila u nekoj zemlji[3], ne odlazite u nju, a ako se pojavi u zemlji u kojoj se trenutno nalazite, tada ne izlazite iz nje bježeći od kuge.' Nakon toga, Omer, radijallahu anhu, zahvalio se Uzvišenom Allahu i vratio se." Muttefekun alejhi: Buhari, 5729, i Muslim, 2219.

1. Jer su prvi muhadžiri bili posebno cijenjeni i njihovo se mišljenje poštovalo.

2. Htio je naglasiti da ne želi da mu dođu kurejšijski uglednici koji nikako nisu učinili hidžru, tj. oni koji su osvojenje Meke dočekali u Meki. Postoji i mišljenje da se ovim riječima misli na Kurejšije koji su islam primili onoga dana kad je Meka osvojena ili odmah nakon toga, u danima u kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio u njoj.

3. Riječima: "u nekoj zemlji", misli se na mjesto, grad ili pokrajinu.

١٧٩٢ - وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِذَا سَمِعْتُمُ الطَّاعُونَ بِأَرْضٍ، فَلَا تَدْخُلُوهَا، وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ فِيهَا، فَلَا تَخْرُجُوا مِنْهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1792. Usama b. Zejd, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako čujete da se kuga pojavila u nekoj zemlji, tada u nju ne odlazite, a ako se pojavi u zemlji u kojoj se nalazite, tada ne izlazite iz nje." Muttefekun alejhi: Buhari, 5728, i Muslim, 2218.

❧ 362. *Stroga zabrana crne magije - sihra*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَٰنُ وَلَٰكِنَّ ٱلشَّيَٰطِينَ كَفَرُواْ يُعَلِّمُونَ ٱلنَّاسَ ٱلسِّحْرَ ...﴾ (١٠٢)

...A Sulejman nije bio nevjernik - šejtani su nevjernici, jer ljude uče sihru... (El-Bekara, 102)

١٧٩٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: «الشِّرْكُ بِاللَّهِ، وَالسِّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ، وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1793. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klonite se sedam upropaštavajućih grijeha." "A koji su to grijesi, Allahov Poslaniče?", upitaše. "Pripisivati Allahu druga, baviti se vračanjem - sihrom, ubiti osobu čije je ubistvo Allah zabranio, izuzev da za to postoji opravdan razlog, hraniti se kamatom, bespravno trošiti imetak siročeta, bježati iz borbe u trenutku kad se vojske sukobe i potvarati za blud čestite i nedužne vjernice." Muttefekun alejhi: Buhari, 2766, i Muslim, 89.

❧ 363. *Zabranjeno je prilikom putovanja u nevjerničke zemlje nositi Mushaf, ako postoji opasnost da će pasti u ruke neprijatelja*

١٧٩٤ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُسَافَرَ بِالْقُرْآنِ إِلَى أَرْضِ الْعَدُوِّ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1794. Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazuje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se prilikom putovanja u neprijateljsku zemlju nosi Kur'an.[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 2990, i Muslim, 1869.

1. U Muslimovoj verziji navodi se: "...ako postoji bojazan da će pasti u ruke neprijatelja."

❧ 364. *Strogo je zabranjeno zlatno i srebreno posuđe koristiti za jelo, piće, pranje i u druge svrhe*

١٧٩٥ - عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الَّذِي يَشْرَبُ فِي آنِيَةِ الْفِضَّةِ إِنَّمَا يُجَرْجِرُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «إِنَّ الَّذِي يَأْكُلُ أَوْ يَشْرَبُ فِي آنِيَةِ الْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ».

1795. Ummu Selema, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko pije iz srebrenih posuda u stomak trpa džehennemsku vatru." Muttefekun alejhi: Buhari, 5634, i Muslim, 2065.

U verziji koju bilježi Muslim navodi se: "Uistinu, onaj ko jede ili pije iz srebrenih ili zlatnih posuda..."

١٧٩٦ - وَعَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَانَا عَنِ الْحَرِيرِ، وَالدِّيبَاجِ، وَالشُّرْبِ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَقَالَ: «هُنَّ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَهِيَ لَكُمْ فِي الْآخِرَةِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ فِي الصَّحِيحَيْنِ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَلَا الدِّيبَاجَ، وَلَا تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَلَا تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهَا».

1796. Huzejfa, radijallahu anhu, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je da upotrebljavamo svilu i brokat i da pijemo iz zlatnih i srebrenih posuda, a onda je rekao: 'Sve to pripada nevjernicima na ovom svijetu, a vama će pripasti na budućem.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 5633, i Muslim, 2067.

U verziji koju bilježe Buhari, 5426, i Muslim, 2067, navodi se da je Huzejfa, radijallahu anhu, čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Ne oblačite svilu ni brokat i nemojte jesti i piti iz zlatnih i srebrenih posuda."

١٧٩٧ - وَعَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عِنْدَ نَفَرٍ مِنَ الْمَجُوسِ، فَجِيءَ بِفَالُوذَجٍ عَلَى إِنَاءٍ مِنْ فِضَّةٍ، فَلَمْ يَأْكُلْهُ، فَقِيلَ لَهُ: حَوِّلْهُ، فَحَوَّلَهُ عَلَى إِنَاءٍ مِنْ خَلَنْجٍ، وَجِيءَ بِهِ فَأَكَلَهُ. رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1797. Enes b. Sirin kazuje da je zajedno sa Enesom b. Malikom, radijallahu anhu, bio kod nekih vatropoklonika, pa su u srebrenoj posudi donijeli paluzu[1], a Enes b. Malik nije htio da je jede. Neko mu reče: "Prebaci je u nešto drugo!", pa je zaista paluzu prebacio u drvenu zdjelu, a nakon toga je

1. Paluza je vrsta kompota koji se spravlja od različitih vrsta voća i koji se zgusne dodavanjem nišeste.

i jeo. Hadis bilježi Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 1/28, 105, sa dobrim lancem prenosilaca.

365. *Muškarcima je zabranjeno da nose odjeću obojenu šafranikom*[1]

١٧٩٨ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَتَزَعْفَرَ الرَّجُلُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1798. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da muškarac koristi šafraniku.[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 5846, i Muslim, 2101.

١٧٩٩ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: رَأَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيَّ ثَوْبَيْنِ مُعَصْفَرَيْنِ فَقَالَ: «أُمُّكَ أَمَرَتْكَ بِهَذَا؟» قُلْتُ: أَغْسِلُهُمَا؟ قَالَ: «بَلْ أَحْرِقْهُمَا».

وَفِي رِوَايَةٍ، فَقَالَ: «إِنَّ هَذَا مِنْ ثِيَابِ الْكُفَّارِ فَلَا تَلْبَسْهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1799. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na meni je vidio dva komada odjeće obojena žutom bojom[3], pa me upitao: 'Je li ti majka rekla da to obučeš?'[4] Upitah ga: 'Hoću li oprati odjeću (pa da se žuta boja ispere)?', a on mi odgovori: 'Ne, već je spali.'"[5] Hadis bilježi Muslim, 2077.

1. Šafranika (lat. *Carthamus tinctorius*) mediteranska je biljka, porijeklom iz Egipta. Cvijet joj je jarko žute do narandžaste boje, koji sušenjem prelazi u crvenu. Upotrebljava se u farmaceutskoj i prehrambenoj industriji, u kozmetici i za bojenje tkanina u tekstilnoj industriji. Cvijet se koristi kao sirovina za dobivanje žute i crvene boje. Treba istaknuti da šafranika nije isto što i šafran (lat. *Crocus sativus*).

2. Islamski učenjaci smatraju da se zabrana iz ovog hadisa ne odnosi samo na nošenje odjeće obojene šafranikom, već i na upotrebu parfema koji se pravi od ove biljke, a kao razlog zabrane navode da su parfemi koji se prave od šafranike isključivo ženski. Ipak, ova se zabrana ne odnosi na konzumiranje šafranike kao dodatka jelima i u prehrani općenito, već je to dozvoljeno kako ženama tako i muškarcima.

3. U svim komentarima ovog hadisa navodi se da je za bojenje ove odjeće u žutu boju korištena šafranika.

4. Ovo je bila vrsta prijekora i osude. Islamski učenjaci navode da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom kontekstu spomenuo njegovu majku jer je ženama, za razliku od muškaraca, dozvoljeno da šafranikom boje odjeću i da je nose.

5. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Abdullahu da tu odjeću spali kako bi drugi iz toga uzeli pouku i kako nikada ne bi nosili odjeću obojenu u čisto žutu boju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slično je postupio i kada je ženi koja je proklela devu naredio da tu devu oslobode tereta i da je puste da ide, rekavši da je ona ukleta (vidjeti hadis 1557). Treba napomenuti da se naredba iz hadisa ne uzima kao opće pravilo da se muška odjeća žute boje mora spaliti, već je muškarac smije oblačiti ako iz nje uspije isprati žutu boju, a ako je nije moguće isprati, onda je može na neki drugi način iskoristiti ili je pokloniti ženi da je prekroji i slično.

U drugoj se verziji kaže: "Uistinu, to je vrsta nevjerničke odjeće, pa je nemoj oblačiti."

❧ 366. *Zabranjeno je šutjeti cijeli dan sve do noći*

١٨٠٠ - عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: حَفِظْتُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يُتْمَ بَعْدَ احْتِلَامٍ، وَلَا صُمَاتَ يَوْمٍ إِلَى اللَّيْلِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

1800. Alija, radijallahu anhu, kazuje da je zapamtio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Kada dijete postane punoljetno, više se ne smatra jetimom.[1] Zabranjeno je šutjeti cijeli dan sve do noći." Hadis bilježi Ebu Davud, 2873, sa dobrim lancem prenosilaca.

U komentaru ovog hadisa, Hattabi je rekao: "Šutnja je bila jedan od paganskih rituala, pa je takvo ponašanje muslimanima zabranjeno, a naređeno im je da spominju i veličaju Allaha i da govore ono što je dobro."

١٨٠١ - وَعَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، قَالَ: «دَخَلَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى امْرَأَةٍ مِنْ أَحْمَسَ يُقَالُ لَهَا: زَيْنَبُ، فَرَآهَا لَا تَتَكَلَّمُ. فَقَالَ: مَا لَهَا لَا تَتَكَلَّمُ؟ فَقَالُوا: حَجَّتْ مُصْمِتَةً، فَقَالَ لَهَا: تَكَلَّمِي فَإِنَّ هَذَا لَا يَحِلُّ، هَذَا مِنْ عَمَلِ الْجَاهِلِيَّةِ، فَتَكَلَّمَتْ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1801. Kajs b. Ebu Hazim kazuje: "Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, došao je kod neke žene iz plemena Ahmes, koja se zvala Zejneb, i primijetio da ona ništa ne progovara, pa upita: 'Zašto šuti?' 'Zavjetovala se da će obaviti hadž šuteći'[2], rekoše mu. Ebu Bekr tada reče: 'Govori, jer nije ti dozvoljeno šutjeti. To je paganska praksa!', pa je žena progovorila." Hadis bilježi Buhari, 3834.

❧ 367. *Strogo je zabranjeno da čovjek svoje porijeklo pripiše nekom ko mu nije otac, a i robu je zabranjeno da tvrdi da ga je iz ropstva oslobodio onaj ko to nije učinio*

١٨٠٢ - عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنِ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Na dijete koje postane punoljetno, tj. dostigne doba spolne zrelosti, više se ne primjenjuju posebna pravila i propisi koji važe za siročad.

2. U jednoj verziji ove predaje pojašnjava se da je u predislamskom periodu bilo nekih nesuglasica između njenog i Ebu Bekrovog naroda, pa se zavjetovala da, ako ih Allah spasi od toga, ni sa kim neće progovoriti ni riječi sve dok ne obavi hadž. Događaj iz hadisa odigrao se na Mini, u danima hadža. Vidjeti: Fevakihi, *Ahbaru Mekka*, 4/220, 2565.

1802. Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko svoje porijeklo lažno pripiše nekom drugom a ne svom ocu – a dobro zna ko mu je otac – takvom je Džennet zabranjen."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 6766, i Muslim, 63.

١٨٠٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ أَبِيهِ فَهُوَ كُفْرٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1803. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne odričite se svojih očeva, jer onaj ko se odrekne svoga oca, učinio je nevjerstvo."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 6768, i Muslim, 62.

١٨٠٤ - وَعَنْ يَزِيدَ شَرِيكِ بْنِ طَارِقٍ، قَالَ: رَأَيْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى الْمِنْبَرِ يَخْطُبُ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: لَا وَاللَّهِ مَا عِنْدَنَا مِنْ كِتَابٍ نَقْرَؤُهُ إِلَّا كِتَابَ اللَّهِ، وَمَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ، فَنَشَرَهَا فَإِذَا فِيهَا أَسْنَانُ الْإِبِلِ، وَأَشْيَاءُ مِنَ الْجِرَاحَاتِ، وَفِيهَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مَا بَيْنَ عَيْرٍ إِلَى ثَوْرٍ، فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا، أَوْ آوَى مُحْدِثًا، فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا، ذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ، يَسْعَى بِهَا أَدْنَاهُمْ، فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا، فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا، وَمَنِ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ، أَوِ انْتَمَى إِلَى غَيْرِ مَوَالِيهِ، فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1804. Jezid b. Šerik b. Tarik kazuje da je jednom prilikom Alija, radijallahu anhu, držao hutbu u kojoj je rekao: "Ne, tako mi Allaha! Osim Allahove Knjige i onoga što je ispisano na ovoj stranici, mi nemamo druge knjige koju čitamo!" Potom je tu stranicu odmotao, a u njoj je, pored propisa o starosnoj dobi deva[3] i nekih pojedinosti o nadoknadama za nanesene povrede, pisalo i sljedeće: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

1. Učenjaci su kazali da se riječi: "njemu je Džennet zabranjen", odnose na osobu koja bi, i pored toga što joj je ovaj propis pojašnjen, i dalje ostala uporna u pripisivanju svoga porijekla nekome ko joj nije otac smatrajući da je to u potpunosti dozvoljeno i legitimno. Takvim postupkom, ova bi osoba poricala jasan propis, koji je potvrđen vjerodostojnim i nedvosmislenim vjerskim tekstovima, što predstavlja vid nevjerstva, a Džennet je zabranjen nevjernicima.

2. Učenjaci kažu da je ovo djelo okvalificirano kao nevjerstvo jer je to vid laganja na Uzvišenog Allaha. Osoba koja uporno odbija priznati da vodi porijeklo od određenog čovjeka, kada je to potvrđeno i dokazano, ustvari tvrdi da ju je Allah stvorio od sjemena drugog čovjeka, a to nije tačno.

3. Radilo se o preciziranju starosne dobi deva koje se plaćaju prilikom izmirenja krvarine, tj. odštete porodici onoga ko je nenamjerno ubijen. Također, neki učenjaci smatraju da je ovdje riječ o devama koje su namijenjene za zekat.

rekao je: 'Medina je harem – zaštićeno područje od Ajra do Sevra, pa ko u njoj učini kakav prijestup[1] ili prijestupniku pruži utočište, na njega je Allahovo prokletstvo, i prokletstvo meleka i svih ljudi, i od njega Allah na Sudnjem danu neće primiti ni farz ni nafilu.[2] Pravosnažna je garancija o sigurnosti svakog muslimana, pa makar je dao i onaj ko je među njima najmanje ugledan[3], a na onoga ko prekrši garanciju o sigurnosti nekog muslimana[4], neka je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi, i od njega Allah na Sudnjem danu neće primiti ni farz ni nafilu. Na onoga ko svoje porijeklo lažno pripiše nekom drugom a ne svom ocu i na roba koji bude tvrdio da ga je iz ropstva oslobodio neko drugi a ne njegov stvarni osloboditelj[5], neka je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi, i od njega Allah na Sudnjem danu neće primiti ni farz ni nafilu.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 6755, 7300, i Muslim, 1370.

١٨٠٥ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَيْسَ مِنْ رَجُلٍ ادَّعَى لِغَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُهُ إِلَّا كَفَرَ، وَمَنِ ادَّعَى مَا لَيْسَ لَهُ فَلَيْسَ مِنَّا، وَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ، وَمَنْ دَعَا رَجُلًا بِالْكُفْرِ، أَوْ قَالَ: عَدُوَّ اللَّهِ، وَلَيْسَ كَذَلِكَ إِلَّا حَارَ عَلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَهَذَا لَفْظُ رِوَايَةِ مُسْلِمٍ.

1. Zaštićeno područje proteže se od Ajra do Sevra, dva medinska brda. Riječi: "ko u njoj učini kakav prijestup", mogu se odnositi na one koji čine zla djela, nepravdu i nasilje i one koji, općenito, krše Allahove granice. Vidjeti i pojašnjenje navedeno u fusnoti 1 na stranici 708.

2. Ovdje se navodi da od takvog neće biti primljen ni *sarf* ni *adl*. U pogledu tumačenja ovih pojmova postoji više mišljenja, a jedno od tih mišljenja jeste da se sarf odnosi na stroge Allahove naredbe, odnosno farzove, a adl na nafile, odnosno dobrovoljna i pohvalna djela, i to je odabrano mišljenje. Drugi, opet, sarf tumače kao pokajanje, a adl kao otkupninu. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 1/144.

3. Uzvišeni Allah u Kur'anu spominje garanciju o sigurnosti ili štićeništvu, tj. pružanje zaštite nevjernicima, pa kaže:

وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَـٰمَ ٱللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُۥ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

"Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštiti da bi saslušao Allahove riječi, a potom ga otpremi na mjesto pouzdano za njega. To zato što oni pripadaju narodu koji ne zna" (Et-Tevba, 6). Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Pravosnažna je garancija o sigurnosti svakog muslimana, pa makar je dao i onaj ko je među njima najmanje ugledan", znače: ukoliko bilo koji musliman, bez obzira na to da li se radi o muškarcu ili ženi, starcu ili mladiću, ugledniku ili običnom čovjeku, slobodnom ili robu, u svoju zaštitu uzme nekog nevjernika, svim drugim muslimanima strogo je zabranjeno da mu na bilo koji način naude.

4. Odnosno, ko fizički napadne nevjernika kojem je neki musliman garantirao sigurnost i tako prekrši njegovu garanciju nevjerniku da se nalazi pod njegovom zaštitom.

5. Robovi su uživali određenu počast kada ih oslobodi ugledna familija, stoga hadis upozorava na opasnost lažnog pripisivanja nekom drugom mimo stvarnog osloboditelja.

1805. Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Koji god čovjek svoje porijeklo lažno pripiše nekom drugom a ne svom ocu, a vrlo dobro zna ko je on, takav je učinio nevjerstvo. Onaj ko sebi bude pripisivao ono što u stvarnosti ne posjeduje[1], takav nam ne pripada, pa neka sebi pripremi mjesto u Vatri. Onaj ko nekoga nazove nevjernikom ili mu kaže: 'Allahov neprijatelju!', a on u stvarnosti ne bude takav, te će se riječi nad njim obistiniti[2]." Muttefekun alejhi: Buhari, 3508, i Muslim, 61, a ovo je Muslimova verzija.

368. *Upozorenje onima koji čine ono što su zabranili Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿... فَلْيَحْذَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِۦٓ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾﴾

...Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Poslanikovom, da ih iskušenje kakvo ne stigne, ili da ih kazna bolna ne zadesi! (En-Nur, 63)

﴿... وَيُحَذِّرُكُمُ ٱللَّهُ نَفْسَهُۥ ... ﴿٣٠﴾﴾

...A Allah vas na Sebe podsjeća... (Alu Imran, 30)

﴿إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾﴾

Odmazda Gospodara tvoga zaista će užasna biti! (El-Burudž, 12)

﴿وَكَذَٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَآ أَخَذَ ٱلْقُرَىٰ وَهِىَ ظَٰلِمَةٌ ۚ إِنَّ أَخْذَهُۥٓ أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾﴾

Eto, tako Gospodar tvoj kažnjava, kada kažnjava sela i gradove koji su nasilje činili. Njegova je kazna, uistinu, bolna i strašna. (Hud, 102)

١٨٠٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَغَارُ، وَغَيْرَةُ اللَّهِ أَنْ يَأْتِيَ الْمَرْءُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Učenjaci kažu da su ove Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi općenite i da se odnose na svakog čovjeka koji sebi bespravno nešto pripisuje, bez obzira na to da li se radi o imetku, porijeklu, znanju, vještini i bilo čemu drugom od materijalnih, duhovnih ili intelektualnih vrijednosti.

2. Onaj ko bez osnove nekome uputi ove riječi, a one ne budu tačne, u tom slučaju on je taj koji je nevjernik ili Allahov neprijatelj.

1806. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu je Uzvišeni Allah ljubomoran i srdi Ga kada osoba učini nešto što joj je On strogo zabranio[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 5223, i Muslim, 2761.

❧ 369. *Šta treba reći i uraditi onaj ko učini nešto što je zabranjeno*

Uzvišeni Allah kaže:

وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ نَزْغٌ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

A kad šejtan pokuša da te na zle misli navede, ti zatraži utočište u Allaha, jer On, uistinu, sve čuje i zna sve. (Fussilet, 36)

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ إِذَا مَسَّهُمْ طَٰٓئِفٌ مِّنَ ٱلشَّيْطَٰنِ تَذَكَّرُوا۟ فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾

Oni koji se Allaha boje, čim ih sablazan šejtanska dodirne, sjete se, i odjednom dođu sebi. (El-A'raf, 201)

وَٱلَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا۟ فَٰحِشَةً أَوْ ظَلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا۟ ٱللَّهَ فَٱسْتَغْفَرُوا۟ لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ إِلَّا ٱللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا۟ عَلَىٰ مَا فَعَلُوا۟ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ جَزَآؤُهُم مَّغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّٰتٌ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۚ وَنِعْمَ أَجْرُ ٱلْعَٰمِلِينَ ﴿١٣٦﴾

I za one koji se, kada grijeh počine ili kad se prema sebi ogriješe, Allaha sjete i oprost za grijehe svoje zamole – a ko će oprostiti grijehe ako ne Allah? – i koji svjesno u grijehu ne ustraju. Njih čeka nagrada – oprost od Gospodara njihovog i džennetske bašče kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno ostati, a divne li nagrade za one koji budu tako postupili! (Alu Imran, 135–136)

... وَتُوبُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ ٱلْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

...i svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite. (En-Nur, 31)

١٨٠٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِي حَلِفِهِ: بِاللَّاتِ وَالْعُزَّى، فَلْيَقُلْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ: تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَلْيَتَصَدَّقْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. U većini verzija ovog hadisa kaže se: "...kada *vjernik* učini nešto što mu je On strogo zabranio."

1807. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se zakune i u zakletvi kaže: 'Tako mi Lata i Uzzaa!', neka izgovori: 'La ilahe illallah! - Nema boga osim Allaha!'[1], a ko svome prijatelju kaže: 'Dođi da se kockamo!', neka podijeli sadaku[2]." Muttefekun alejhi: Buhari, 6301, i Muslim, 1647.

1. Jedan od ashaba zakleo se ovom zakletvom, a to je bilo ubrzo nakon što je primio islam, ne poznajući dobro propise vjere. Kada je to ispričao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on mu je rekao da odmah izgovori: "La ilahe illallah." Ovaj se propis odnosi na osobu koja se ovim ili sličnim lažnim božanstvima zakune iz neznanja, u zaboravu ili greškom, međutim, onaj ko se potpuno svjesno, ozbiljno i namjerno zakune lažnim božanstvima, počinio je djelo nevjerstva.

2. Kockanje je veliki grijeh, a i samo pozivanje drugih da se kockaju ubraja se u grijehe i kao iskup za te riječi potrebno je podijeliti sadaku. Neki učenjaci dodaju da u sadaku treba dati cjelokupni iznos s kojim se namjeravao kockati. Vidjeti: Ali Mula el-Kari, *Mirkatul-mefatih*, 6/2235.

18. POGLAVLJE

RAZNOVRSNA PREDANJA I ZANIMLJIVI DOGAĐAJI

❧ 370. *Hadisi o Dedžalu, predznacima Sudnjega dana i drugim događajima*

١٨٠٨ - عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الدَّجَّالَ ذَاتَ غَدَاةٍ، فَخَفَّضَ فِيهِ، وَرَفَعَ حَتَّى ظَنَنَّاهُ فِي طَائِفَةِ النَّخْلِ، فَلَمَّا رُحْنَا إِلَيْهِ، عَرَفَ ذَلِكَ فِينَا فَقَالَ: «مَا شَأْنُكُمْ؟» قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَكَرْتَ الدَّجَّالَ الْغَدَاةَ، فَخَفَّضْتَ فِيهِ وَرَفَعْتَ، حَتَّى ظَنَنَّاهُ فِي طَائِفَةِ النَّخْلِ، فَقَالَ: «غَيْرُ الدَّجَّالِ أَخْوَفَنِي عَلَيْكُمْ، إِنْ يَخْرُجْ وَأَنَا فِيكُمْ، فَأَنَا حَجِيجُهُ دُونَكُمْ، وَإِنْ يَخْرُجْ وَلَسْتُ فِيكُمْ، فَكُلُّ امْرِئٍ حَجِيجُ نَفْسِهِ، وَاللَّهُ خَلِيفَتِي عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ. إِنَّهُ شَابٌّ قَطَطٌ عَيْنُهُ طَافِيَةٌ، كَأَنِّي أُشَبِّهُهُ بِعَبْدِ الْعُزَّى بْنِ قَطَنٍ، فَمَنْ أَدْرَكَهُ مِنْكُمْ، فَلْيَقْرَأْ عَلَيْهِ فَوَاتِحَ سُورَةِ الْكَهْفِ، إِنَّهُ خَارِجٌ خَلَّةً بَيْنَ الشَّامِ وَالْعِرَاقِ، فَعَاثَ يَمِينًا وَعَاثَ شِمَالًا، يَا عِبَادَ اللَّهِ فَاثْبُتُوا». قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا لُبْثُهُ فِي الْأَرْضِ؟ قَالَ: «أَرْبَعُونَ يَوْمًا: يَوْمٌ كَسَنَةٍ، وَيَوْمٌ كَشَهْرٍ، وَيَوْمٌ كَجُمُعَةٍ، وَسَائِرُ أَيَّامِهِ كَأَيَّامِكُمْ». قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَسَنَةٍ أَتَكْفِينَا فِيهِ صَلَاةُ يَوْمٍ؟ قَالَ: «لَا، اقْدُرُوا لَهُ قَدْرَهُ». قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا إِسْرَاعُهُ فِي الْأَرْضِ؟ قَالَ: «كَالْغَيْثِ اسْتَدْبَرَتْهُ الرِّيحُ، فَيَأْتِي عَلَى الْقَوْمِ، فَيَدْعُوهُمْ، فَيُؤْمِنُونَ بِهِ، وَيَسْتَجِيبُونَ لَهُ فَيَأْمُرُ السَّمَاءَ فَتُمْطِرُ، وَالْأَرْضَ فَتُنْبِتُ، فَتَرُوحُ عَلَيْهِمْ سَارِحَتُهُمْ أَطْوَلَ مَا كَانَتْ ذُرًى، وَأَسْبَغَهُ ضُرُوعًا، وَأَمَدَّهُ خَوَاصِرَ، ثُمَّ يَأْتِي الْقَوْمَ فَيَدْعُوهُمْ، فَيَرُدُّونَ عَلَيْهِ قَوْلَهُ، فَيَنْصَرِفُ عَنْهُمْ، فَيُصْبِحُونَ مُمْحِلِينَ لَيْسَ بِأَيْدِيهِمْ شَيْءٌ مِنْ أَمْوَالِهِمْ، وَيَمُرُّ بِالْخَرِبَةِ فَيَقُولُ لَهَا: أَخْرِجِي كُنُوزَكِ، فَتَتْبَعُهُ، كُنُوزُهَا كَيَعَاسِيبِ النَّحْلِ، ثُمَّ يَدْعُو رَجُلًا مُمْتَلِئًا شَبَابًا فَيَضْرِبُهُ بِالسَّيْفِ، فَيَقْطَعُهُ، جِزْلَتَيْنِ رَمْيَةَ الْغَرَضِ، ثُمَّ يَدْعُوهُ، فَيُقْبِلُ، وَيَتَهَلَّلُ وَجْهُهُ يَضْحَكُ. فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ بَعَثَ اللَّهُ تَعَالَى الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَيَنْزِلُ عِنْدَ الْمَنَارَةِ الْبَيْضَاءِ شَرْقِيَّ دِمَشْقَ بَيْنَ مَهْرُودَتَيْنِ، وَاضِعًا كَفَّيْهِ عَلَى أَجْنِحَةِ مَلَكَيْنِ، إِذَا طَأْطَأَ رَأْسَهُ قَطَرَ، وَإِذَا رَفَعَهُ تَحَدَّرَ مِنْهُ جُمَانٌ كَاللُّؤْلُؤِ، فَلَا يَحِلُّ لِكَافِرٍ يَجِدُ رِيحَ نَفْسِهِ إِلَّا مَاتَ، وَنَفَسُهُ يَنْتَهِي إِلَى حَيْثُ يَنْتَهِي طَرْفُهُ، فَيَطْلُبُهُ حَتَّى يُدْرِكَهُ بِبَابِ لُدٍّ فَيَقْتُلُهُ. ثُمَّ يَأْتِي عِيسَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْمًا قَدْ عَصَمَهُمُ اللَّهُ مِنْهُ، فَيَمْسَحُ عَنْ وُجُوهِهِمْ، وَيُحَدِّثُهُمْ بِدَرَجَاتِهِمْ فِي الْجَنَّةِ. فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى

إِلَى عِيسَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي قَدْ أَخْرَجْتُ عِبَادًا لِي لَا يَدَانِ لِأَحَدٍ بِقِتَالِهِمْ، فَحَرِّزْ عِبَادِي إِلَى الطُّورِ. وَيَبْعَثُ اللَّهُ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ، فَيَمُرُّ أَوَائِلُهُمْ عَلَى بُحَيْرَةِ طَبَرِيَّةَ فَيَشْرَبُونَ مَا فِيهَا، وَيَمُرُّ آخِرُهُمْ فَيَقُولُونَ: لَقَدْ كَانَ بِهَذِهِ مَرَّةً مَاءٌ. وَيُحْصَرُ نَبِيُّ اللَّهِ عِيسَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ حَتَّى يَكُونَ رَأْسُ الثَّوْرِ لِأَحَدِهِمْ خَيْرًا مِنْ مِائَةِ دِينَارٍ لِأَحَدِكُمُ الْيَوْمَ، فَيَرْغَبُ نَبِيُّ اللَّهِ عِيسَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى، فَيُرْسِلُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِمُ النَّغَفَ فِي رِقَابِهِمْ، فَيُصْبِحُونَ فَرْسَى كَمَوْتِ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ، ثُمَّ يَهْبِطُ نَبِيُّ اللَّهِ عِيسَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ إِلَى الْأَرْضِ، فَلَا يَجِدُونَ فِي الْأَرْضِ مَوْضِعَ شِبْرٍ إِلَّا مَلَأَهُ زَهَمُهُمْ وَنَتَنُهُمْ، فَيَرْغَبُ نَبِيُّ اللَّهِ عِيسَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى، فَيُرْسِلُ اللَّهُ تَعَالَى طَيْرًا كَأَعْنَاقِ الْبُخْتِ، فَتَحْمِلُهُمْ، فَتَطْرَحُهُمْ حَيْثُ شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ يُرْسِلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَطَرًا لَا يُكِنُّ مِنْهُ بَيْتُ مَدَرٍ وَلَا وَبَرٍ، فَيَغْسِلُ الْأَرْضَ حَتَّى يَتْرُكَهَا كَالزَّلَقَةِ، ثُمَّ يُقَالُ لِلْأَرْضِ: أَنْبِتِي ثَمَرَتَكِ، وَرُدِّي بَرَكَتَكِ، فَيَوْمَئِذٍ تَأْكُلُ الْعِصَابَةُ مِنَ الرُّمَّانَةِ، وَيَسْتَظِلُّونَ بِقِحْفِهَا، وَيُبَارَكُ فِي الرِّسْلِ حَتَّى إِنَّ اللَّقْحَةَ مِنَ الْإِبِلِ لَتَكْفِي الْفِئَامَ مِنَ النَّاسِ، وَاللَّقْحَةَ مِنَ الْبَقَرِ لَتَكْفِي الْقَبِيلَةَ مِنَ النَّاسِ، وَاللَّقْحَةَ مِنَ الْغَنَمِ لَتَكْفِي الْفَخِذَ مِنَ النَّاسِ. فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ بَعَثَ اللَّهُ تَعَالَى رِيحًا طَيِّبَةً، فَتَأْخُذُهُمْ تَحْتَ آبَاطِهِمْ، فَتَقْبِضُ رُوحَ كُلِّ مُؤْمِنٍ وَكُلِّ مُسْلِمٍ، وَيَبْقَى شِرَارُ النَّاسِ يَتَهَارَجُونَ فِيهَا تَهَارُجَ الْحُمُرِ فَعَلَيْهِمْ تَقُومُ السَّاعَةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1808. Nevvas b. Sem'an, radijallahu anhu, kazuje: "Jednog jutra Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao je o Dedžalu čas spuštajući, čas dižući svoj glas[1], tako da smo pomislili da se već nalazi u obližnjem medinskom palmoviku. Kada smo kasnije došli kod njega, on na našim licima primijeti zabrinutost i strah, pa nas upita: 'Šta vam je?' 'Allahov Poslaniče, jutros si pričao o Dedžalu, pa si dizao i spuštao svoj glas tako da smo pomislili da je on već u obližnjem palmoviku', rekoše neki ashabi. Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Drugog se pribojavam za vas više od Dedžala, jer ako se on pojavi dok sam među vama, ja ću vas od

1. Tumačeći ove riječi, učenjaci navode dva mišljenja. Jedni kažu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko dugo pričao o Dedžalu da se umorio od kazivanja, pa je zbog umora ponekad znao spustiti svoj glas kako bi se malo odmorio, a potom bi opet podigao glas, tj. govorio bi glasno kako bi ga svi prisutni čuli. Ovaj dio hadisa preveli smo u skladu sa tim tumačenjem. Drugi učenjaci kažu da riječi: "spuštao svoj glas", znače da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na taj način želio ukazati na prezrenost Dedžala jer će za sebe tvrditi da je bog, a ćorav je i njegova moć i vlast na Zemlji bit će ograničena, pa će na koncu biti ubijen i on i njegovi sljedbenici, a da riječi: "dizao svoj glas", znače da je upozoravao na sve njegove smutnje, sposobnosti i moći koje su natprirodne, što je činio i svaki drugi Allahov vjerovjesnik zbog veličine iskušenja koje će Dedžal predstavljati za ljude.

njega zaštititi, a ako se pojavi u vremenu kada mene više ne bude među vama, tada je svaki čovjek dužan sebe štititi, a Allah će u toj situaciji[1] biti zaštitnik svakog muslimana. Uistinu, Dedžal je mladić izuzetno kovrdžave kose, jedno oko mu je ugašeno i bez sjaja[2], kao da mi nalikuje na Abduluzzaa b. Katana[3], pa ko ga od vas dočeka, neka mu prouči početak sure El-Kehf. Pojavit će se na putu između Iraka i Šama, pa će, i desno i lijevo u svim pravcima, po Zemlji sijati nered, i zato, o Allahovi robovi, budite čvrsti i ustrajni![4]' Mi ga upitasmo: 'Allahov Poslaniče, a koliko će dugo ostati na Zemlji?', a on odgovori: 'Četrdeset dana, od kojih će jedan dan biti kao godina, jedan kao mjesec, jedan kao sedmica, a ostali će dani biti kao vaši obični dani.' Mi ga opet upitasmo: 'Allahov Poslaniče, u tom danu koji će trajati kao godina, da li nam je dovoljno da obavimo samo onoliko namaza koliko smo obavezni obaviti u jednom običnom danu?' 'Ne, već proračunom odredite namaska vremena'[5], odgovori on. Ponovo upitasmo: 'A koliko će se brzo kretati po Zemlji?' 'Kretat će se brzo poput kiše koju nosi vjetar. Doći će nekom narodu i pozvati ih, a oni će u njega povjerovati i odazvati mu se. Tada će Dedžal narediti nebesima, pa će kiša padati, i naredit će zemlji, pa će bilje nicati. Njihova stoka, koja jutrom dolazi na ispašu, uvečer će se vraćati veća i krupnija, vimena ispunjenijih mlijekom nego prije toga, i deblja. Zatim će otići drugom narodu i pozvati ih da u njega povjeruju, međutim, oni će odbiti njegove riječi, pa će ih on napustiti. Tada će im biti uskraćena kiša i u potpunosti će

1. U situaciji kada Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, više ne bude među ashabima, a Dedžal se pojavi, tada će Allah pomoći svakom vjerniku u borbi protiv Dedžala baš kao što bi im protiv njega pomogao i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, da je živ.

2. Radi se o Dedžalovom desnom oku, koje je bez sjaja i živosti i nalikuje bobici grožđa. Na ovo oko Dedžal nikako ne vidi, a što se tiče lijevog oka, na njega malo vidi, ali je i ono deformirano – izbuljeno je poput zelenkaste staklene kugle ili izgleda ispupčeno poput ispljuvka na uglačanom zidu. Navedeni opisi Dedžalovih očiju spomenuti su u vjerodostojnim hadisima.

3. Abduluzza b. Katan bio je iz plemena Huzaa i umro je u predislamskom periodu. On je sin Hale bint Huvejlid, Hatidžine, radijallahu anha, sestre.

4. Budite čvrsti i postojani u svojoj vjeri i ustrajte u činjenju ibadeta.

5. Nakon što od izlaska sunca tog dana, koji će trajati kao godina, prođe onoliko vremena koliko je u prosjeku trebalo da u običnim danima prođe do podne-namaza, tada nastupa vrijeme podne-namaza, a nakon što od tog vremena prođe onoliko vremena koliko je u prosjeku trebalo da u običnim danima prođe do nastupanja ikindije, tada nastupa ikindija-namaz, itd. Ovako će se utvrđivati nastupanje namaskih vremena sve dok ne prođe taj dan koji će trajati kao godina. Isto će se postupiti i u danu koji će trajati kao mjesec, a i u danu koji će trajati kao sedmica.

ostati bez imetka koji su posjedovali. Onda će proći pored nekih ruševina[1] kojima će reći: 'Izbacite svoja blaga!', pa će se blaga pojaviti i pratiti ga baš kao što pčele prate maticu. Zatim će pozvati jednog mladića, koji je u cvijetu svoje mladosti, pa će ga udariti sabljom i presjeći ga na dvije polovine koje će od siline udarca pasti toliko daleko jedna od druge, da će razdaljina između njih biti poput razdaljine između odapete strijele i njenog cilja.[2] Onda će ga pozvati, pa će ubijeni mladić oživjeti i odazvati se, a njegovo će lice blistati od radosti i osmjehivat će se. Dok se to bude dešavalo, Uzvišeni će Allah poslati Mesiha, sina Merjeminog, koji će se s nebesa spustiti kod bijele munare u istočnom dijelu Damaska.[3] Na sebi će imati dvodijelnu odjeću žućkaste boje[4], a njegove će ruke biti na krilima dvojice meleka. Kada pogne glavu, s nje će kapati kapljice vode, a kada je podigne, one će se s njegove kose slijevati poput zrna bisera. Koji god nevjernik osjeti miris njegovog daha, odmah će umrijeti, a njegov će dah dosezati sve dokle doseže njegov pogled. Isa, alejhis-selam, tražit će Dedžala sve dok ga ne pronađe kod kapije Ludda[5], gdje će ga i ubiti. Zatim će Isa, alejhis-selam, doći ljudima koje je Uzvišeni Allah sačuvao od Dedžala, pa će potrati po njihovim licima[6] i govoriti im o njihovim visokim stepenima u Džennetu. Dok tako bude činio, Uzvišeni Allah objavit će mu: 'Izveo sam skupinu Svojih robova kojima se niko neće moći suprotstaviti niti će

1. Pod ruševinama se misli na drevne urušene nastambe, dok neki komentatori ove riječi tumače kao pustoš, nenaseljeno područje.

2. U tumačenju ovih riječi, neki komentatori navode da će ga udariti sabljom precizno baš kao što strijelac pogađa metu, i presjeći ga na dvije polovine.

3. U komentaru Muslimovog *Sahiha*, Nevevi kaže: "Ta munara danas postoji u istočnom dijelu Damaska", a Ibn Kesir, kako to u djelu *Mirkatus-suud* prenosi Sujuti, kaže: "Ta munara obnovljena je u našem vremenu, tačnije 741. h. g., i obložena je bijelim kamenom. Njenu obnovu finansirali su kršćani koji su zapalili prethodnu munaru koja se nalazila na njenom mjestu. Možda je ovo jedan u nizu pokazatelja istinitosti Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva, jer je Uzvišeni Allah odredio da baš kršćani budu finansijeri obnove munare kod koje će biti spušten Isa, alejhis-selam." Vidjeti: Šereful-Hakk, *Avnul-Ma'bud*, 11/301.

4. U komentarima se kaže da je ta odjeća obojena prvo kurkumom, a onda šafranikom i tako je dobila specifičnu žućkastu boju.

5. Ludd je naselje u blizini Bejtul-makdisa.

6. Neki učenjaci kažu da će Isa, alejhis-selam, tim ljudima u pravom smislu riječi potrati lica kako bi to bio vid blagoslova i dobročinstva prema njima ili da će s njihovih lica uklanjati prašinu koja se nakupila nakon dugih putovanja i borbi, što je vrhunac ukazivanja počasti prema njima. Drugi kažu da je posrijedi simbolika i da će Isa, alejhis-selam, obavijestivši ih da je ubio Dedžala, s njihovih lica potrati, odnosno odagnati tugu, strah i zabrinutost.

se protiv njih moći boriti, pa zakloni Moje robove na brdo Tur.' Onda će Allah poslati narode Jedžudž i Medžudž, koji će sa svih uzvisina žurno hrliti i nadirati. Kada prvi od njih prođu pored Taberijskog jezera[1], iz njega će početi piti vodu i svu će je popiti, tako da, kada posljednji od njih dođe do jezera, reći će: 'Ovdje je nekada bilo mnogo vode!' Allahov vjerovjesnik Isa, alejhis-selam, i njegovi drugovi bit će opkoljeni na brdu Tur i do te mjere u teškoj situaciji da će svakome od njih jedna volovska glava biti vrednija nego što je vama danas stotinu zlatnika.[2] Tada će Allahov vjerovjesnik Isa, alejhis-selam, i njegovi drugovi, Allah njima bio zadovoljan, najiskrenije moliti Uzvišenog Allaha da ih spasi i zaštiti, pa će Svevišnji Allah na Jedžudž i Medžudž poslati crve koji će obuzeti njihove vratove, pa će svi u istom trenutku biti usmrćeni. Nakon toga, Allahov vjerovjesnik Isa, alejhis-selam, zajedno sa svojim drugovima, neka je Allah zadovoljan njima, spustit će se sa brda Tur u podnožja i ravnice, i neće naći mjesta ni koliko je jedan pedalj a da ono neće biti ispunjeno nesnosnim smradom i zadahom raspadajućih leševa. Onda će Allahov vjerovjesnik Isa, alejhis-selam, i njegovi drugovi, neka je Allah zadovoljan njima, najiskrenije moliti Uzvišenog Allaha za pomoć, pa će im Svevišnji Allah poslati ptice čiji će vratovi biti kao vratovi deva, koje će odnijeti leševe i baciti ih tamo gdje Allah bude htio. Tada će Uzvišeni Allah poslati kišu koja neće zaobići nijednu kuću, bez obzira bila zidana opekom ili napravljena od dlake[3], i koja će sprati zemlju i ostaviti je čistu poput ogledala, a onda će zemlji biti rečeno: 'Neka iz tebe niknu plodovi i vrati bereket svoj!' Tada će se cijela jedna skupina ljudi moći najesti od jednog nara i stati u hlad njegove kore. I mlijeko će u tom vremenu biti berićetno do te mjere da će muža jedne muzne deve biti dovoljna povelikoj skupini ljudi, a mlijeko muzne krave cijelom plemenu, a mlijeko muzne ovce zadovoljit će potrebe ogranka jed-

1. Taberijsko jezero danas je poznato pod nazivima Galilejsko, Genezaretsko ili Tiberijadsko jezero i najveće je slatkovodno jezero na teritoriji Palestine. Naziv Galilejsko dobilo je po pokrajini Galileji u kojoj se nalazi, Genezaret je njegovo starije ime prema gradu koji je postojao uz njegovu obalu, a Tiberijadsko se nazivalo od prvog vijeka po gradu Tiberijadi.

2. Zbog neprijateljskog obruča koji će spriječiti dotok namirnica vjernicima i dovesti do oskudice, čak će i volovska glava, koja je gotovo bezvrijedna u normalnim uvjetima, biti izuzetno cijenjena.

3. Kuće zidane opekom jesu kuće ljudi koji žive u gradovima i naseljima, a kuće napravljene od dlake jesu nastambe stanovnika pustinje, tj. nomada i stočara koji se sele s mjesta na mjesto, a koji uglavnom žive u šatorima koji su napravljeni od životinjske kože, vune i kostrijeti.

nog plemena[1]. Dok oni tako budu živjeli u izobilju i rahatluku, Uzvišeni će Allah poslati izuzetno ugodan vjetar koji će ih blago dotaći prolazeći ispod njihovih pazuha, pa će uzeti dušu svakog vjernika i svakog muslimana[2]. Živi će ostati samo najgori ljudi koji će javno spolno općiti baš kako u javnosti opće i magarci, i nad njima će nastupiti Sudnji dan.'" Hadis bilježi Muslim, 2937.

١٨٠٩ - وَعَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ، قَالَ: انْطَلَقْتُ مَعَ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ إِلَى حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ فَقَالَ لَهُ أَبُو مَسْعُودٍ: حَدِّثْنِي مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الدَّجَّالِ، قَالَ: «إِنَّ الدَّجَّالَ يَخْرُجُ وَإِنَّ مَعَهُ مَاءً وَنَارًا، فَأَمَّا الَّذِي يَرَاهُ النَّاسُ مَاءً فَنَارٌ تُحْرِقُ، وَأَمَّا الَّذِي يَرَاهُ النَّاسُ نَارًا فَمَاءٌ بَارِدٌ عَذْبٌ، فَمَنْ أَدْرَكَهُ مِنْكُمْ، فَلْيَقَعْ فِي الَّذِي يَرَاهُ نَارًا، فَإِنَّهُ مَاءٌ عَذْبٌ طَيِّبٌ» فَقَالَ أَبُو مَسْعُودٍ: وَأَنَا قَدْ سَمِعْتُهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1809. Rib'ijj b. Hiraš pripovijeda: "Zajedno sa Ebu Mesudom el-Ensarijem otišao sam kod Huzejfe b. Jemana, radijallahu anhu, pa mu Ebu Mesud reče: 'Pričaj mi o onome što si od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo o Dedžalu!' Huzejfa tada poče kazivati: 'Uistinu će se Dedžal pojaviti i uistinu će on sa sobom imati vodu i vatru. Tada će ono što će se ljudima činiti kao voda, ustvari biti vatra koja prži, a ono što će se ljudima činiti kao vatra, ustvari će biti hladna i pitka voda. Stoga, onaj ko od vas to dočeka, neka uđe u ono što mu se čini da je vatra, jer je to pitka i prijatna voda.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 7130, i Muslim, 2934.

Ebu Mesud kaže: "I ja sam čuo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao."

١٨١٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَخْرُجُ الدَّجَّالُ فِي أُمَّتِي فَيَمْكُثُ أَرْبَعِينَ - لَا أَدْرِي أَرْبَعِينَ يَوْمًا، أَوْ أَرْبَعِينَ شَهْرًا، أَوْ أَرْبَعِينَ عَامًا - فَيَبْعَثُ اللَّهُ تَعَالَى عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَطْلُبُهُ فَيُهْلِكُهُ، ثُمَّ يَمْكُثُ النَّاسُ سَبْعَ سِنِينَ لَيْسَ بَيْنَ اثْنَيْنِ عَدَاوَةٌ. ثُمَّ يُرْسِلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ رِيحًا بَارِدَةً مِنْ قِبَلِ الشَّامِ، فَلَا يَبْقَى عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ أَحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ أَوْ إِيمَانٍ إِلَّا قَبَضَتْهُ، حَتَّى لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ دَخَلَ فِي كَبِدِ جَبَلٍ، لَدَخَلَتْهُ عَلَيْهِ حَتَّى تَقْبِضَهُ، فَيَبْقَى شِرَارُ النَّاسِ فِي خِفَّةِ الطَّيْرِ، وَأَحْلَامِ السِّبَاعِ لَا يَعْرِفُونَ مَعْرُوفًا، وَلَا يُنْكِرُونَ مُنْكَرًا، فَيَتَمَثَّلُ لَهُمُ الشَّيْطَانُ، فَيَقُولُ: أَلَا

1. Misli se na pripadnike jedne šire porodice u plemenu koja, iako brojna, još uvijek nije dobila status zasebnog klana.

2. U ovom kontekstu, musliman (ar. muslim) označava onoga ko je tek prihvatio vjeru, povjerovao u Allaha, počeo izvršavati obaveze i kloniti se zabrana, ali se iman još uvijek nije ustalio u njegovom srcu, jer je tek zakoračio putem vjere. Vjernik (ar. mu'min) jeste onaj u čijem se srcu iman ustalio i njime u potpunosti ovladao, pa on svaki svoj postupak i svaku misao upravlja prema glasu imana i zahtjevima vjere. Mu'min je onaj koji živi islam. Ovo je jedno od tumačenja ova dva izraza koja navode islamski učenjaci.

تَسْتَجِيبُونَ؟ فَيَقُولُونَ: فَمَا تَأْمُرُنَا؟ فَيَأْمُرُهُمْ بِعِبَادَةِ الْأَوْثَانِ، وَهُمْ فِي ذَلِكَ دَارٌّ رِزْقُهُمْ، حَسَنٌ عَيْشُهُمْ. ثُمَّ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ، فَلَا يَسْمَعُهُ أَحَدٌ إِلَّا أَصْغَى لِيتًا وَرَفَعَ لِيتًا، وَأَوَّلُ مَنْ يَسْمَعُهُ رَجُلٌ يَلُوطُ حَوْضَ إِبِلِهِ، فَيُصْعَقُ وَيُصْعَقُ النَّاسُ حَوْلَهُ، ثُمَّ يُرْسِلُ اللَّهُ - أَوْ قَالَ: يُنْزِلُ اللَّهُ - مَطَرًا كَأَنَّهُ الطَّلُّ أَوِ الظِّلُّ، فَتَنْبُتُ مِنْهُ أَجْسَادُ النَّاسِ، ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ، ثُمَّ يُقَالُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ هَلُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ، وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْؤُولُونَ، ثُمَّ يُقَالُ: أَخْرِجُوا بَعْثَ النَّارِ، فَيُقَالُ: مِنْ كَمْ؟ فَيُقَالُ: مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعَمِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ، فَذَلِكَ يَوْمَ يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا، وَذَلِكَ يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1810. Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dedžal će se pojaviti u mome ummetu i zadržati se četrdeset" - i ne znam da li se radi o četrdeset dana, mjeseci ili godina[1] - "pa će Uzvišeni Allah poslati Isaa, sina Merjeminog, koji će tražiti Dedžala i kada ga pronađe, ubit će ga. Onda će nastupiti period od sedam blagoslovljenih godina u kojima čak ni između dvije osobe neće biti neprijateljstva.[2] Zatim će Uzvišeni Allah iz pravca Šama poslati hladni povjetarac, nakon kojeg na Zemlji neće ostati niko u čijem srcu ima dobra ili imana koliko jedan trun, a da ga on neće usmrtiti, pa čak kada bi neko od vas ušao u središte neke planine, taj bi povjetarac u nju zašao i tamo ga usmrtio. Preživjet će samo najgori ljudi koji će grijesima hitati brzinom ptice u letu, koji će biti nasilni poput krvoločnih zvijeri i koji neće znati ni za kakvo dobro niti će osuđivati ikakvo zlo. Onda će im se šejtan prikazati u liku čovjeka i upitati ih: 'Zar se nećete odazvati?', a oni će ga upitati: 'A šta nam zapovijedaš?' On će im narediti da obožavaju kipove, pa će ga poslušati, što će im donijeti obilnu opskrbu i lijep i ugodan život. Zatim će se puhnuti u rog i niko ko to čuje neće ostati a da jednu stranu svog vrata neće spustiti, a drugu podići[3]. Prvi koji će ga čuti bit će čovjek koji će popravljati pojilo za svoje deve, obljepljujući ga ilovačom. On će pasti mrtav, a nakon toga pomrijet će i ostali ljudi. Zatim će Uzvišeni Allah poslati kišu - ili je rekao: zatim će Allah spustiti kišu - poput sitne

1. Riječi: "i ne znam da li se radi o četrdeset dana, mjeseci ili godina", jesu riječi prenosioca hadisa, a ne Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je u hadisu 1808, koji prenosi Nevvas b. Sem'an, kategorički potvrđeno da se radi o periodu od četrdeset posebnih dana, od kojih će prvi biti kao godina, drugi kao mjesec, treći kao sedmica, a ostali dani kao obični dani.

2. Na Zemlji će za vrijeme tih sedam godina vladati mir, rahatluk i spokoj, i ne samo da neće biti velikih sukoba između plemena i naroda, nego svađa i razmirica neće biti čak ni među pojedincima.

3. Odnosno, nakrivit će svoju glavu kako bi što bolje čuo zvuk roga.

kiše rosulje ili kišu poput hladovine[1], poslije koje će iz zemlje niknuti ljudska tijela. Tada će se po drugi put puhnuti u rog i ljudi će odjednom ustati i (sve te strašne događaje) posmatrati[2]. Onda će biti rečeno: 'O ljudi, dođite svome Gospodaru!', a melekima će se reći: 'I zaustavite ih, oni će biti pitani!'[3] Zatim će se reći: 'Izdvojite skupinu koja će u Vatru!' 'A koliko ih je u toj skupini?', upitat će. 'Izdvojite za Vatru od svake hiljade devet stotina devedeset devet'[4], glasit će odgovor. To je dan u kojem će djeca osijedjeti i u kojem će Potkoljenica otkrivena biti[5]." Hadis bilježi Muslim, 2940.

١٨١١ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ مِنْ بَلَدٍ إِلَّا سَيَطَؤُهُ الدَّجَّالُ إِلَّا مَكَّةَ وَالْمَدِينَةَ، وَلَيْسَ نَقْبٌ مِنْ أَنْقَابِهِمَا إِلَّا عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ صَافِّينَ تَحْرُسُهُمَا، فَيَنْزِلُ بِالسَّبَخَةِ، فَتَرْجُفُ الْمَدِينَةُ ثَلَاثَ رَجَفَاتٍ، يُخْرِجُ اللَّهُ مِنْهَا كُلَّ كَافِرٍ وَمُنَافِقٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1811. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dedžal će proći svakim gradom osim Mekom i Medinom. Na svakoj od staza koje vode u njih bit će meleki poredani u safove koji će ih čuvati. Kada dođe do neplodnog i slanog zemljišta nadomak Medine[6], Medina će se tri puta snažno potresti, nakon čega će Allah iz nje istjerati svakog nevjernika i munafika." Hadis bilježi Muslim, 2943.

1. I ovdje se radi o sumnji prenosioca. Riječ je o sitnoj kiši rosulji.

2. Prema jednom tumačenju, riječi: "i ljudi će odjednom ustati i (sve te strašne događaje) *posmatrati*", mogu se razumjeti na sljedeći način: "i ljudi će odjednom ustati i *iščekivati* (šta će se dalje dešavati)."

3. Riječi: "I zaustavite ih, oni će biti pitani", jesu prijevod 24. ajeta sure Es-Saffat i na ovom mjestu ne navodi se nikakvo pojašnjenje o tome kome će biti upućene. U nekim se komentarima spominje da će te riječi Uzvišeni Allah uputiti melekima.

4. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio koliko su se ljudi prestrašili kada im je rekao da će od svake hiljade Ademovih potomaka samo jedan u Džennet, a ostali u Vatru, pojasnio im je: "Od Jedžuđa i Medžuđa bit će devet stotina devedeset devet, a od vas jedan..." Hadis bilježi Buhari, 4741.

5. Potkoljenica je Allahovo svojstvo koje se, između ostalog, spominje i u 42. ajetu sure El-Kalem:

يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى ٱلسُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾

"Na dan kada se Potkoljenica otkrije i kada budu pozvani da licem na tle padnu pa ne budu mogli." Sljedbenici ehli-sunneta smatraju da se ovo i slična svojstva spomenuta u Kur'anu i vjerodostojnom sunnetu potvrđuju i pripisuju Uzvišenom Allahu i tvrde da su ta svojstva onakva kakva dolikuju samo Allahu i Njegovom apsolutnom savršenstvu, tako da nije dozvoljeno niti ima smisla pitati o kakvoći tih svojstava, niti je dozvoljeno poistovjećivati ih i porediti sa bilo čime od onoga što je On stvorio, jer Njemu ništa nije slično.

6. Ovdje je upotrijebljen izraz *Es-Sebeha,* za koji neki komentatori kažu da se odnosi na ime naselja u blizini Medine, dok drugi kažu da je posrijedi naziv za neplodno zemljište bogato solju koje se nalazi u blizini Medine.

١٨١٢ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَتْبَعُ الدَّجَّالَ مِنْ يَهُودِ أَصْبَهَانَ سَبْعُونَ أَلْفًا عَلَيْهِمُ الطَّيَالِسَةُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1812. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dedžala će slijediti sedamdeset hiljada jevreja iz Isfahana koji će nositi tajlesane[1]." Hadis bilježi Muslim, 2944.

١٨١٣ - وَعَنْ أُمِّ شَرِيكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَيَنْفِرَنَّ النَّاسُ مِنَ الدَّجَّالِ فِي الْجِبَالِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1813. Ummu Šerik, radijallahu anha, pripovijeda da je čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao. "Ljudi će od Dedžala bježati u brda." Hadis bilježi Muslim, 2945.

١٨١٤ - وَعَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا بَيْنَ خَلْقِ آدَمَ إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ أَمْرٌ أَكْبَرُ مِنَ الدَّجَّالِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1814. Imran b. Husajn, radijallahu anhuma, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Od stvaranja Adema pa sve do nastupanja Sudnjeg dana nema veće smutnje od Dedžala." Hadis bilježi Muslim, 2946.

١٨١٥ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «يَخْرُجُ الدَّجَّالُ فَيَتَوَجَّهُ قِبَلَهُ رَجُلٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَيَتَلَقَّاهُ الْمَسَالِحُ: مَسَالِحُ الدَّجَّالِ، فَيَقُولُونَ لَهُ: إِلَى أَيْنَ تَعْمِدُ؟ فَيَقُولُ: أَعْمِدُ إِلَى هَذَا الَّذِي خَرَجَ، فَيَقُولُونَ لَهُ: أَوَمَا تُؤْمِنُ بِرَبِّنَا؟ فَيَقُولُ: مَا بِرَبِّنَا خَفَاءٌ، فَيَقُولُونَ: اقْتُلُوهُ، فَيَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: أَلَيْسَ قَدْ نَهَاكُمْ رَبُّكُمْ أَنْ تَقْتُلُوا أَحَدًا دُونَهُ، فَيَنْطَلِقُونَ بِهِ إِلَى الدَّجَّالِ، فَإِذَا رَآهُ الْمُؤْمِنُ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ هَذَا الدَّجَّالُ الَّذِي ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَيَأْمُرُ الدَّجَّالُ بِهِ فَيُشَبَّحُ، فَيَقُولُ: خُذُوهُ وَشُجُّوهُ، فَيُوسَعُ ظَهْرُهُ وَبَطْنُهُ ضَرْبًا، فَيَقُولُ: أَوَمَا تُؤْمِنُ بِي؟ فَيَقُولُ: أَنْتَ الْمَسِيحُ الْكَذَّابُ، فَيُؤْمَرُ بِهِ، فَيُؤْشَرُ بِالْمِنْشَارِ مِنْ مَفْرِقِهِ حَتَّى يُفْرَقَ بَيْنَ رِجْلَيْهِ، ثُمَّ يَمْشِي الدَّجَّالُ بَيْنَ الْقِطْعَتَيْنِ، ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: قُمْ، فَيَسْتَوِي قَائِمًا، ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: أَتُؤْمِنُ بِي؟ فَيَقُولُ: مَا ازْدَدْتُ فِيكَ إِلَّا بَصِيرَةً، ثُمَّ يَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ لَا يَفْعَلُ بَعْدِي بِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ، فَيَأْخُذُهُ الدَّجَّالُ لِيَذْبَحَهُ، فَيَجْعَلُ اللَّهُ مَا بَيْنَ رَقَبَتِهِ إِلَى تَرْقُوَتِهِ نُحَاسًا، فَلَا يَسْتَطِيعُ إِلَيْهِ سَبِيلًا، فَيَأْخُذُ بِيَدَيْهِ

1. Učenjaci navode da se riječ *tajlesan*, koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo u ovom hadisu, odnosi na obični kratki ogrtač koji se prebacuje preko plećki. Imajući u vidu da se u citiranom hadisu ova odjeća povezuje sa jevrejima, to bi se možda moglo odnositi i na tzv. *talit*, tj. tradicionalni molitveni šal ili ogrtač uglavnom bijele boje sa plavim i crnim prugama na oba kraja i na četiri kraja postavljenim resama. U komentarima se još kaže da će Dedžalovi sljedbenici nositi ove molitvene ogrtače kako bi se činilo da su oni dobri i pobožni ljudi, što će im dodatno pomoći da obmanu i u zabludu odvedu naivne i neuke.

وَرِجْلَيْهِ فَيَقْذِفُ بِهِ، فَيَحْسَبُ النَّاسُ أَنَّمَا قَذَفَهُ إِلَى النَّارِ، وَإِنَّمَا أُلْقِيَ فِي الْجَنَّةِ» فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «هَذَا أَعْظَمُ النَّاسِ شَهَادَةً عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ. وَرَوَى الْبُخَارِيُّ بَعْضَهُ بِمَعْنَاهُ.

1815. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dedžal će se pojaviti i u susret će mu se zaputiti jedan vjernik, kojeg će sresti Dedžalova izvidnica i upitati: 'Kuda si krenuo?', a on će odgovoriti: 'Imam namjeru da se susretnem sa ovim čovjekom koji se pojavio.' 'A zar ti ne vjeruješ u našeg gospodara?', upitat će ga, a čovjek će odgovoriti: 'U našeg Gospodara nema ništa skrivenog.'[1] Tada će reći: 'Ubijte ga!', međutim, neki od njih reći će drugima: 'A zar vam vaš gospodar nije zabranio da bilo koga ubijete prije nego što ga pred njega dovedete?' Onda će ga povesti ka Dedžalu, pa kada ga ovaj vjernik vidi, reći će: 'O ljudi, ovo je zaista onaj Dedžal kojeg je spominjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!' Tada će Dedžal narediti da ga polože na stomak i reći: 'Ščepajte ga i udarajte po glavi!' Onda će ga silno udarati, pa i po leđima i trbuhu, nakon čega će ga Dedžal upitati: 'Vjeruješ li sada u mene?', a on će odgovoriti: 'Ti si lažni Mesija!' Tada će Dedžal narediti da ga pilom presijeku uzdužno od sredine glave do mjesta gdje mu se spajaju noge, pa će Dedžal prošetati između njegove dvije polovine, a onda mu reći: 'Ustani!', i on će se uspraviti i ustati. Potom će ga Dedžal opet upitati: 'Vjeruješ li sada u mene?', a on će odgovoriti: 'Moja spoznaja o tebi samo se upotpunila! O ljudi, ovo što je uradio sa mnom, nakon mene više ni sa kim drugim neće moći učiniti!' Dedžal će onda htjeti da ga zakolje, međutim, Uzvišeni će Allah dati da između vjernikovog vrata i ključne kosti nastane bakreni oklop, pa mu neće moći nauditi. Potom će ga ščepati za njegove noge i ruke i baciti ga, a ljudi će pomisliti da ga je bacio u Vatru, a on je ustvari bačen u Džennet.' Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ovaj je čovjek kod Gospodara svjetova zaslužio najviši stepen šehadeta.'" Hadis bilježi Muslim, 2938, a neke dijelove ovog hadisa bilježi i Buhari, 7132.

١٨١٦ - وَعَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: مَا سَأَلَ أَحَدٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الدَّجَّالِ أَكْثَرَ مِمَّا سَأَلْتُهُ، وَإِنَّهُ قَالَ لِي: «مَا يَضُرُّكَ؟» قُلْتُ: إِنَّهُمْ يَقُولُونَ: إِنَّ مَعَهُ جَبَلَ خُبْزٍ وَنَهْرَ مَاءٍ، قَالَ: «هُوَ أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ ذَلِكَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. Ovim je riječima čovjek ukazao na to da se zna ko je naš Gospodar – Allah, Jedan i Jedini, koji nema druga, a Njegova božanstvenost očigledna je i manifestira se kroz sve stvorenō. Jasno je da Dedžal nije bog, već je jedno od Božijih stvorenja obdarenih posebnim sposobnostima, ali i iskušan očiglednim tjelesnim nedostatkom.

1816. Mugira b. Šu'ba, radijallahu anhu, kazuje: "Niko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije o Dedžalu pitao više od mene, pa mi je jednom rekao: 'A šta ti on može naškoditi?' 'Govore', rekoh mu, 'da on uz sebe ima brdo kruha i rijeku s pitkom vodom!' 'On je kod Allaha prezren i Allah mu neće dozvoliti da time pokoleba vjernike'[1], odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Muttefekun alejhi: Buhari, 7122, i Muslim, 2939.

١٨١٧ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا وَقَدْ أَنْذَرَ أُمَّتَهُ الْأَعْوَرَ الْكَذَّابَ، أَلَا إِنَّهُ أَعْوَرُ، وَإِنَّ رَبَّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ لَيْسَ بِأَعْوَرَ، مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ ك ف ر». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1817. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki je vjerovjesnik svoj narod upozoravao na ćoravog lažova. On je uistinu ćorav, a vaš Uzvišeni Gospodar nije ćorav! Između očiju tog lažova napisano je kaf-fa-ra – nevjernik."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 7131, i Muslim, 2939.

١٨١٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا عَنِ الدَّجَّالِ مَا حَدَّثَ بِهِ نَبِيٌّ قَوْمَهُ، إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّهُ يَجِيءُ مَعَهُ بِمِثَالِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، فَالَّتِي يَقُولُ إِنَّهَا الْجَنَّةُ هِيَ النَّارُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1818. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hoćete li da vam kažem nešto o Dedžalu o čemu nijedan vjerovjesnik nije govorio svome narodu?[3] On je uistinu ćorav i sa njim će doći nešto poput Dženneta i Vatre.[4] Ono za što on kaže da je Džennet, to je ustvari Vatra." Muttefekun alejhi: Buhari, 3338, i Muslim, 2936.

1. Dedžal je nadasve jadan i prezren, pa mu Uzvišeni Allah neće dozvoliti da bilo kakvim čudima zavede vjernike, već će sva njegova natprirodna djela iskrenim vjernicima samo povećavati ubjeđenje da je on lažov, dok će ta djela nevjernicima povećavati zabludu i nevjerovanje.

2. Ovo je Muslimova verzija hadisa i u njoj se navodi da tri arapska slova koja će biti ispisana između Dedžalovih očiju, od kojih se tvori riječ *kafir*, tj. nevjernik, neće biti spojena, već će svako biti napisano posebno, dok se u verziji koju bilježi Buhari navodi da će slova biti spojena, pa će mu među očima pisati *kafir*.

3. Iako je svaki vjerovjesnik upozorio svoj narod na ćoravog lažova – Dedžala, nijedan od njih nije tako detaljno govorio o njemu kako je to učinio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj je hadis samo jedan u nizu hadisa koji precizno opisuju Dedžala i događaje koji će pratiti njegov dolazak.

4. U nekim verzijama ovog hadisa kaže se: "On je uistinu ćorav i sa njim će doći prikaz Dženneta i Vatre..." U ovoj verziji precizira se da će Dedžala pratiti vizuelni prikaz onoga što na prvi pogled nalikuje na Džennet, što će za onoga ko mu povjeruje i bude ga slijedio ustvari biti Vatra, tj. propast.

١٨١٩ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ الدَّجَّالَ بَيْنَ ظَهْرَانَيِ النَّاسِ فَقَالَ: «إِنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ، أَلَا إِنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ أَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُمْنَى، كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1819. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, među svijetom spomenuo Dedžala i rekao: "Allah doista nije ćorav, a Mesihi-Dedžal uistinu je ćorav u desno oko, koje je ispupčeno i slično bobi grožđa." Muttefekun alejhi: Buhari, 3439, i Muslim, 169.

١٨٢٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُقَاتِلَ الْمُسْلِمُونَ الْيَهُودَ حَتَّى يَخْتَبِئَ الْيَهُودِيُّ مِنْ وَرَاءِ الْحَجَرِ وَالشَّجَرِ، فَيَقُولُ الْحَجَرُ وَالشَّجَرُ: يَا مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيٌّ خَلْفِي تَعَالَ فَاقْتُلْهُ، إِلَّا الْغَرْقَدَ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرِ الْيَهُودِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1820. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sudnji dan neće nastupiti sve dok muslimani ne budu ratovali protiv jevreja[1] tako silno da će se jevrejin skrivati iza kamenja i drveća, a i kamenje i drveće govorit će: 'Muslimane, evo jevrejin je iza mene, dođi i ubij ga!' Samo drvo Garkad[2] neće tako govoriti, jer je ono jevrejsko drvo." Muttefekun alejhi: Buhari, 2926, i Muslim, 2922.

١٨٢١ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِالْقَبْرِ، فَيَتَمَرَّغَ عَلَيْهِ، وَيَقُولُ: يَا لَيْتَنِي مَكَانَ صَاحِبِ هَذَا الْقَبْرِ، وَلَيْسَ بِهِ الدَّيْنُ وَمَا بِهِ إِلَّا الْبَلَاءُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1821. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, dunjaluk neće nestati sve dok čovjek, prolazeći pored kabura, nad njim ne zastane, legne preko njega i kaže: 'Kamo sreće da sam ja na mjestu stanovnika ovog kabura!', ali ne zbog duga koji ga brine, već zbog toga što je iskušan nevoljama."[3] Muttefekun alejhi: Buhari, 7119, i Muslim, 157.

١٨٢٢ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَحْسِرَ الْفُرَاتُ عَنْ جَبَلٍ مِنْ ذَهَبٍ يُقْتَتَلُ عَلَيْهِ، فَيُقْتَلُ مِنْ كُلِّ مِائَةٍ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ، فَيَقُولُ كُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ: لَعَلِّي أَنْ أَكُونَ أَنَا أَنْجُو».

وَفِي رِوَايَةٍ: «يُوشِكُ أَنْ يَحْسِرَ الْفُرَاتُ عَنْ كَنْزٍ مِنْ ذَهَبٍ، فَمَنْ حَضَرَهُ فَلَا يَأْخُذْ مِنْهُ شَيْئًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. U Muslimovom *Sahihu* na ovom se mjestu nalazi dodatak: "...pa će ih muslimani ubijati", koji imam Nevevi ovdje nije spomenuo.

2. Garkad je trnovita biljka poput žbuna koja raste u suhim i neplodnim predjelima. Specifična je po tome što jako dugo vremena može biti bez vlage i vode. Rasprostranjena je u Palestini.

3. Pred Sudnji dan nastupit će smutnja i nesnosna iskušenja koje će biti toliko teško podnositi da će čovjek poželjeti da umre i tako ih se oslobodi.

1822. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sudnji dan neće nastupiti sve dok Eufrat, nakon što se voda povuče, ne otkrije brdo zlata oko kojeg će se ljudi boriti. Od svake stotine, bit će ubijeno devedeset devet, a svaki će govoriti: 'Valjda ću se ja spasiti.[1]'" Muttefekun alejhi: Buhari, 7115, i Muslim, 2908.

U drugoj verziji navodi se: "Približilo se vrijeme kada će rijeka Eufrat otkriti riznicu zlata, pa onaj ko tu bude prisutan, neka od tog zlata ništa ne uzima."

١٨٢٣ - وَعَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «يَتْرُكُونَ الْمَدِينَةَ عَلَى خَيْرِ مَا كَانَتْ، لَا يَغْشَاهَا إِلَّا الْعَوَافِي - يُرِيدُ: عَوَافِيَ السِّبَاعِ وَالطَّيْرِ - وَآخِرُ مَنْ يُحْشَرُ رَاعِيَانِ مِنْ مُزَيْنَةَ يُرِيدَانِ الْمَدِينَةَ يَنْعِقَانِ بِغَنَمِهِمَا فَيَجِدَانِهَا وُحُوشًا، حَتَّى إِذَا بَلَغَا ثَنِيَّةَ الْوَدَاعِ خَرَّا عَلَى وُجُوهِهِمَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1823. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će napustiti Medinu, a ona će biti u daleko boljem stanju od onoga u kojem je bila[2], tako da će u nju zalaziti samo divljač – tj. zvijeri i ptice[3] – a posljednji koji će umrijeti, a zatim biti

1. Svaki od tih ljudi nadat će se da će baš on biti taj koji će preživjeti i dokopati se tog silnog zlata.

2. Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, posredno je prigovorio Ebu Hurejri, radijallahu anhu, što je tvrdio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu rekao da će ljudi pred Sudnji dan napustiti Medinu iako će ona biti "u boljem stanju od onoga u kojem je bila", pa je Ebu Hurejra otišao kod Ibn Omera i rekao mu: "Tako mi Allaha, ti i ja bili smo zajedno u kući kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da će Medinu napustiti njeni stanovnici iako će biti u boljem stanju od onoga u kojem je bila", nakon čega mu Ibn Omer reče: "Da, rekao je da će Medinu napustiti njeni stanovnici, ali nije rekao da će Medina tada biti u boljem stanju nego što je bila, već je rekao da će biti daleko izgrađenija nego što je bila u prošlosti, jer da je rekao da će biti 'u boljem stanju od onoga u kojem je bila', to bi značilo da će doći vrijeme u kojem će stanje u općem smislu biti bolje nego što je bilo u vremenu kada su bili živi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi", nakon čega mu je Ebu Hurejra rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, istinu si rekao!" Ibn Hadžer tvrdi da je ovu predaju u djelu *Ahbaru Medina* zabilježio Ebu Zejd Omer b. Šebba. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 4/91.

3. Kadi Ijad i neki drugi učenjaci smatrali su da se napuštanje Medine, o kojem se u hadisu govori, već desilo u prvom stoljeću islama. Medina je u prvoj polovini prvog hidžretskog stoljeća bila prijestolnica hilafeta, izgrađivala se i širila, a u njoj su cvjetali trgovina i zanatstvo. Međutim, nakon što se prijestolnica hilafeta, usljed poznatih nemira i međumuslimanskih sukoba uzrokovanih smutnjom i neredima, preselila prvo u Damask, a kasnije u Bagdad, Medinu su napustili mnogi ugledni stanovnici, ali i obični svijet, tako da je u jednom periodu bila slabo naseljena, a u nekim dijelovima i opustjela, pa su iznad nje kružile ptice grabljivice, a prilazile su joj i zvijeri. Imam Nevevi smatra da se ovaj hadis odnosi na vrijeme pred nastupanje Sudnjeg dana, kada će Medina potpuno opustjeti i nakon čega se u njoj život nikada više neće normalizirati.

proživljeni, jesu dva pastira iz plemena Muzejna, koji će se zaputiti u Medinu tjerajući svoje ovce i podvikujući na njih, pa će u njoj zateći divlje zvijeri.[1] Kada stignu do Senijjetul-Vedaa[2], obojica će se strovaliti mrtvi." Muttefekun alejhi: Buhari, 1874, i Muslim, 1389.

١٨٢٤ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَكُونُ خَلِيفَةٌ مِنْ خُلَفَائِكُمْ فِي آخِرِ الزَّمَانِ يَحْثُو الْمَالَ وَلَا يَعُدُّهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1824. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pred kraj svijeta jedan od vaših halifa objeručke će dijeliti imetak, ne brojeći ga."[3] Hadis bilježi Muslim, 2913 i 2914.[4]

١٨٢٥ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَطُوفُ الرَّجُلُ فِيهِ بِالصَّدَقَةِ مِنَ الذَّهَبِ، فَلَا يَجِدُ أَحَدًا يَأْخُذُهَا مِنْهُ، وَيُرَى الرَّجُلُ الْوَاحِدُ يَتْبَعُهُ أَرْبَعُونَ امْرَأَةً يَلُذْنَ بِهِ مِنْ قِلَّةِ الرِّجَالِ وَكَثْرَةِ النِّسَاءِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1825. Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će vrijeme kada će čovjek obilaziti naokolo sa sadakom u zlatu, želeći je nekom udijeliti, međutim, neće naći

1. U verziji hadisa koju bilježe Buhari i Muslim, na ovom je mjestu upotrijebljena riječ *vahš*, što znači divljina, pustoš, pust, nenaseljen, dok je u nekim drugim verzijama istog hadisa, npr. Hakim, 4/609, 8690, upotrijebljena množina ove riječi, tj. *vuhuš*, što, između ostalog, znači divlje zvijeri, divljač, čudovišta. Upravo ovu drugu verziju, u kojoj se navodi riječ *vuhuš*, naveo je imam Nevevi. Shodno tumačenju te verzije, ali i nešto drugačijeg vokaliziranja ove riječi, Ibn Hadžer navodi i druga značenja hadisa pa kaže da će ta dvojica pastira u Medini zateći pustoš, tj. da u njoj tada neće biti nikoga, a shodno drugom tumačenju, da će se stanovnici Medine u tom vremenu preobraziti u zvijeri i čudovišta. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 4/91.

2. Imajući u vidu da se mjesto Senijjetul-Veda nalazi u predgrađu Medine i da je u ovom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da će pastiri umrijeti baš na tom mjestu, neki učenjaci kažu da njih dvojica uopće neće ni ući u Medinu već da riječi: "fe jedžidaniha vuhušen", koje smo preveli kao "pa će u njoj zateći divlje zvijeri", ustvari treba razumjeti kao: "pa će vidjeti da su im se ovce preobrazile u zvijeri" ili "pa će vidjeti da su im ovce podivljale".

3. Imam Nevevi navodi da će imetka u vremenu ovog halife biti u izobilju zbog osvajanja i ratnog plijena koji će pasti u ruke muslimana i da će on biti veoma darežljiv i dijeliti ga. U nekim komentarima kaže se da će ovom halifi zemlja izbaciti svoja bogatstva, ili da će mu Allah kao keramet dati da će kamenje pretvarati u zlato. Vidjeti: Ali Mula el-Kari, *Mirkatul-mefatih*, 8/3430, 5441.

4. Verzija koju Muslim bilježi u *Sahihu* nešto je drugačija od verzije koju ovdje navodi Nevevi i glasi: "Pred kraj moga ummeta pojavit će se halifa koji će dijeliti imetak u tolikoj mjeri da ga neće ni brojati."

nikoga ko bi je od njega uzeo.[1] I tada će se moći vidjeti kako jednog muškarca slijedi četrdeset žena tražeći kod njega utočište, a to će biti zbog malobrojnosti muškaraca i mnoštva žena.[2]" Hadis bilježi Muslim, 1012.[3]

١٨٢٦ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اشْتَرَى رَجُلٌ مِنْ رَجُلٍ عَقَارًا، فَوَجَدَ الَّذِي اشْتَرَى الْعَقَارَ فِي عَقَارِهِ جَرَّةً فِيهَا ذَهَبٌ، فَقَالَ لَهُ الَّذِي اشْتَرَى الْعَقَارَ: خُذْ ذَهَبَكَ، إِنَّمَا اشْتَرَيْتُ مِنْكَ الْأَرْضَ، وَلَمْ أَشْتَرِ الذَّهَبَ، وَقَالَ الَّذِي لَهُ الْأَرْضُ: إِنَّمَا بِعْتُكَ الْأَرْضَ وَمَا فِيهَا، فَتَحَاكَمَا إِلَى رَجُلٍ، فَقَالَ الَّذِي تَحَاكَمَا إِلَيْهِ: أَلَكُمَا وَلَدٌ؟ قَالَ أَحَدُهُمَا: لِي غُلَامٌ، وَقَالَ الْآخَرُ: لِي جَارِيَةٌ، قَالَ: أَنْكِحَا الْغُلَامَ الْجَارِيَةَ، وَأَنْفِقَا عَلَى أَنْفُسِهِمَا مِنْهُ وَتَصَدَّقَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1826. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki je čovjek od drugog kupio posjed, pa je u njemu našao ćup u kojem se nalazilo zlato. Tada kupac posjeda reče onome od koga je kupio posjed: 'Uzmi svoje zlato jer ja sam od tebe kupio zemlju, a ne zlato.' Na to bivši vlasnik zemlje reče: 'Ja sam ti prodao i zemlju i ono što se u njoj nalazi!' Nakon toga, obratiše se jednom čovjeku da im presudi, a on ih upita: 'Imate li vas dvojica djece?' 'Ja imam sina', reče prvi, a drugi reče: 'Ja imam kćerku.' Tada onaj od koga su tražili presudu reče: 'Neka se mladić oženi djevojkom, pa im dajte jedan dio tog imetka, a ostalo podijelite kao sadaku.'"[4] Muttefekun alejhi: Buhari, 3472, i Muslim, 1721.

١٨٢٧ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «كَانَتِ امْرَأَتَانِ مَعَهُمَا ابْنَاهُمَا، جَاءَ الذِّئْبُ فَذَهَبَ بِابْنِ إِحْدَاهُمَا، فَقَالَتْ لِصَاحِبَتِهَا: إِنَّمَا ذَهَبَ بِابْنِكِ، وَقَالَتِ الْأُخْرَى: إِنَّمَا ذَهَبَ بِابْنِكِ، فَتَحَاكَمَا إِلَى دَاوُدَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَضَى بِهِ لِلْكُبْرَى، فَخَرَجَتَا عَلَى سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje je ciljano spomenuo zlato jer je ono uvijek cijenjeno i ubraja se u najvrednije oblike imetka, pa ukoliko njega niko ne bude htio prihvatiti, iako mu se donijelo pred vrata, to je znak da neće prihvatiti ni druge vrste imetka. Učenjaci kažu da je razlog zbog kojeg će ljudi odbijati da prime zlato koje im se nudi prije svega materijalno izobilje i veoma visok standard života u tom vremenu, dok drugi tvrde da će se ljudi bojati iskušenja i smutnji, pa će odbijati da uzmu zlato iz straha da će na njih loše utjecati.

2. Neki islamski učenjaci smatraju da će veliki broj žena i malobrojnost muškaraca u tom vremenu biti rezultat sukoba i ratova, a drugi su stava da je uzrok taj što će se pred Sudnji dan rađati više ženske nego muške djece. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 7/96–97; Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 1/179.

3. Ovaj hadis bilježi i Buhari, 1414.

4. Ibn Hadžer kaže da nigdje nije naišao na imena ljudi koji su se sporili, ali da je u nekim predajama zabilježeno da je čovjek koji im je presudio bio poslanik Davud, alejhis-selam, dok se u drugim navodi da se ovaj događaj desio u vrijeme Zulkarnejna.

فَأَخْبَرَتَاهُ، فَقَالَ: ائْتُونِي بِالسِّكِّينِ أَشُقُّهُ بَيْنَهُمَا، فَقَالَتِ الصُّغْرَى: لَا تَفْعَلْ، رَحِمَكَ اللَّهُ، هُوَ ابْنُهَا. فَقَضَى بِهِ لِلصُّغْرَى». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1827. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Bile su dvije žene i svaka od njih imala je sina. Jednoga dana došao je vuk i ugrabio i odnio sina jedne od njih, nakon čega ona svojoj prijateljici reče: 'Vuk je odnio tvoga sina!', a ova druga reče: 'Vuk je odnio tvoga sina!' Potom od Davuda, alejhis-selam, zatražiše da im presudi, a on dijete dodijeli starijoj ženi. Nakon toga, njih dvije odoše kod Sulejmana, sina Davudovog, i ispričaše mu svoj slučaj, a on reče: 'Dajte mi nož da ga raspolovim i svakoj dadnem jednu polovicu!' Tada mlađa povika: 'Ne čini to, Allah ti se smilovao, to je njen sin!', nakon čega ga Sulejman dodijeli mlađoj ženi."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 3426, 6769, i Muslim, 1720.

١٨٢٨ - وَعَنْ مِرْدَاسٍ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَذْهَبُ الصَّالِحُونَ الْأَوَّلُ فَالْأَوَّلُ، وَتَبْقَى حُثَالَةٌ كَحُثَالَةِ الشَّعِيرِ أَوِ التَّمْرِ، لَا يُبَالِيهِمُ اللَّهُ بَالَةً». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1828. Mirdas el-Eslemi, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dobri će ljudi nestajati jedan za drugim, tako da će ostati ološ poput otpadaka ječma ili datula[2]. Allah im neće pridavati nikakvu pažnju.[3]" Hadis bilježi Buhari, 4156 i 6434.

١٨٢٩ - وَعَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ الزُّرَقِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ جِبْرِيلُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَا تَعُدُّونَ أَهْلَ بَدْرٍ فِيكُمْ؟ قَالَ: «مِنْ أَفْضَلِ الْمُسْلِمِينَ» أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا. قَالَ: وَكَذَلِكَ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1829. Rifaa b. Rafi ez-Zureki, radijallahu anhu, kazuje: "Džibril je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: 'Kako vi gledate na učesnike Bedra?', a on odgovori: 'Oni su jedni od najboljih muslimana', ili je re-

1. Kako nijedna od ove dvije žene nije mogla ponuditi očevidan dokaz da je dijete uistinu njeno, Davud, alejhis-selam, rukovodio se u presudi činjenicom da su starije osobe obično pronicljivije od mlađih, i da su rjeđe sklone laži, dok se Sulejman, alejhis-selam, dosjetio da tvrdnju ove dvije žene provjeri tako što je, naizgled, presudio da se dijete prepolovi i svakoj se ženi dodijeli polovica, znajući da djetetova majka nikad ne bi mogla podnijeti da njenom djetetu neko naudi, pa i po cijenu da joj ga oduzmu i da ga mora prepustiti drugoj ženi.

2. Misli se na ostatke koji preostanu nakon što se prosije ječam i pojedu datule.

3. Riječi: "Allah im neće pridavati nikakvu pažnju", znače da kod Allaha neće imati nikakve vrijednosti. Hadis ukazuje na to da je umiranje dobrih ljudi jedan od predznaka Sudnjeg dana i nagovještaj da će doći vrijeme kada na Zemlji neće biti učenog čovjeka i kada će u životu ostati najgori ljudi, koji će i dočekati strahote Sudnjega dana.

kao rečenicu sličnu ovoj. 'Takav je slučaj i sa melekima koji su učestvovali na Bedru', reče Džibril."[1] Hadis bilježi Buhari, 3992.

١٨٣٠ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى بِقَوْمٍ عَذَابًا أَصَابَ الْعَذَابُ مَنْ كَانَ فِيهِمْ، ثُمَّ بُعِثُوا عَلَى أَعْمَالِهِمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1830. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Uzvišeni Allah na neki narod spusti kaznu, ta kazna zadesi sve one koji se nalaze u tom narodu, a potom će svi biti proživljeni shodno svojim djelima."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 7108, i Muslim, 2878.

١٨٣١ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ جِذْعٌ يَقُومُ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَعْنِي فِي الْخُطْبَةِ، فَلَمَّا وُضِعَ الْمِنْبَرُ، سَمِعْنَا لِلْجِذْعِ مِثْلَ صَوْتِ الْعِشَارِ حَتَّى نَزَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهِ فَسَكَنَ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ قَعَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ، فَصَاحَتِ النَّخْلَةُ الَّتِي كَانَ يَخْطُبُ عِنْدَهَا حَتَّى كَادَتْ أَنْ تَنْشَقَّ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَصَاحَتْ صِيَاحَ الصَّبِيِّ، فَنَزَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَخَذَهَا فَضَمَّهَا إِلَيْهِ، فَجَعَلَتْ تَئِنُّ أَنِينَ الصَّبِيِّ الَّذِي يُسَكَّتُ حَتَّى اسْتَقَرَّتْ، قَالَ: «بَكَتْ عَلَى مَا كَانَتْ تَسْمَعُ مِنَ الذِّكْرِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1831. Džabir, radijallahu anhu, pripovijeda: "Bio je neki palmin panj na kojem je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao i držao hutbe, a nakon što je u džamiji postavljen minber, začuli smo cviljenje slično cviljenju steonih deva. Tako se čulo sve dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije sišao sa minbera i stavio svoju ruku na panj, nakon čega se on smirio." Hadis bilježi Buhari, 3584, 3585 i 2095.

U drugoj se verziji navodi: "U petak je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo na minber, pa je palmin panj sa kojeg je ranije držao hutbe tako zacvilio da se gotovo raspuknuo."

U još jednoj verziji navodi se: "Pa je panj zaplakao poput djeteta, nakon čega je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao sa minbera, uzeo ga

1. Mnogo je hadisa koji govore o posebnoj odlikovanosti učesnika u Bitki na Bedru. Između ostalog, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "U Vatru neće ući niko od onih koji su učestvovali u Bitki na Bedru, niti od onih koji su bili učesnici Hudejbije." Hadis bilježi Ahmed, *Musned*, 3/396, 15297, sa dobrim lancem prenosilaca.

2. Riječi: "svi će biti proživljeni shodno svojim djelima", znače da će biti nagrađeni ili kažnjeni prema vjerovanju i djelima koja su činili. Za vjernike koji se zadese u ovakvom narodu i zajedno s njima nastradaju, sve nevolje i patnje kroz koje su prošli zajedno sa nevjernicima bit će iskup za neke grijehe i propuste.

i zagrlio, a on je počeo jecati poput djeteta koje se ušutkuje dok se ne umiri. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Plakao je zbog spominjanja i veličanja Allaha koje je slušao.'"

١٨٣٢ - وَعَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ جُرْثُومِ بْنِ نَاشِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا، وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا، وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا، وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ غَيْرَ نِسْيَانٍ فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا». حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ الدَّارَقُطْنِيُّ وَغَيْرُهُ.

1832. Ebu Sa'leba el-Hušeni Džersum b. Našir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu je Uzvišeni Allah strogo propisao farzove i nipošto ih nemojte zanemarivati, i odredio je granice pa ih nemojte prelaziti, i nešto je strogo zabranio, pa te zabrane nemojte kršiti, a nešto je samo iz milosti prema vama prešutio, a nije zaboravio, pa se o tome nemojte ni raspitivati." Hadis je hasen. Bilježe ga Darekutni, *Sunen*, 5/325, 4396, i drugi.

١٨٣٣ - وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعَ غَزَوَاتٍ نَأْكُلُ الْجَرَادَ.

وَفِي رِوَايَةٍ: نَأْكُلُ مَعَهُ الْجَرَادَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1833. Abdullah b. Ebu Evfa, radijallahu anhuma, rekao je: "Učestvovali smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam vojnih pohoda, u kojima smo jeli skakavce." Muttefekun alejhi: Buhari, 5495, i Muslim, 1952.

U drugoj se verziji kaže: "...jedući s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, skakavce."[1]

١٨٣٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1834. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernik sebi ne smije dozvoliti da iz iste rupe bude ujeden dva puta." Muttefekun alejhi: Buhari, 6133, i Muslim, 2998.

١٨٣٥ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: رَجُلٌ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِالْفَلَاةِ يَمْنَعُهُ مِنِ ابْنِ السَّبِيلِ، وَرَجُلٌ بَايَعَ رَجُلًا سِلْعَةً بَعْدَ

1. Neki učenjaci, poput imama Nevevija i drugih, navode konsenzus islamskih pravnika o dozvoljenosti jedenja skakavaca. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Dozvoljene su nam dvije vrste strvi i dvije vrste krvi. Kada je riječ o strvi, to je strv ribe i skakavaca, a kada je riječ o krvi, to su slezena i jetra." Hadis bilježi Ahmed, *Musned*, 2/97, 5723, sa dobrim lancem prenosilaca.

الْعَصْرِ، فَحَلَفَ بِاللَّهِ لَأَخَذَهَا بِكَذَا وَكَذَا، فَصَدَّقَهُ وَهُوَ عَلَى غَيْرِ ذَلِكَ، وَرَجُلٌ بَايَعَ إِمَامًا لَا يُبَايِعُهُ إِلَّا لِدُنْيَا، فَإِنْ أَعْطَاهُ مِنْهَا وَفَى، وَإِنْ لَمْ يُعْطِهِ مِنْهَا لَمْ يَفِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1835. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu, Allah s trojicom[1] neće govoriti, niti će ih milosrdno pogledati, niti će ih od grijeha očistiti i njih čeka bolna patnja: onoga ko u pustinji ima dovoljno vode pa je uskrati putniku; čovjeka koji trguje s drugim čovjekom pa mu nakon ikindije[2] proda neku robu zaklinjući se Allahom da ju je platio toliko i toliko i kupac mu povjeruje, a to nije istina; i čovjeka koji je dao prisegu vladaru samo radi ovosvjetske koristi, pa ako mu dadne ono čemu se nadao, ostane dosljedan svojoj prisezi, a ako ne dadne, on ga iznevjeri." Muttefekun alejhi: Buhari, 2672, 7212, i Muslim, 108.

١٨٣٦ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ». قَالُوا: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، أَرْبَعُونَ يَوْمًا؟ قَالَ: أَبَيْتُ، قَالُوا: أَرْبَعُونَ سَنَةً؟ قَالَ: أَبَيْتُ، قَالُوا: أَرْبَعُونَ شَهْرًا؟ قَالَ: أَبَيْتُ، «وَيَبْلَى كُلُّ شَيْءٍ مِنَ الْإِنْسَانِ إِلَّا عَجْبَ الذَّنَبِ، فِيهِ يُرَكَّبُ الْخَلْقُ، ثُمَّ يُنَزِّلُ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً، فَيَنْبُتُونَ كَمَا يَنْبُتُ الْبَقْلُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1836. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Između dva puhanja u rog[3] je četrdeset." Prisutni upitaše Ebu Hurejru: "Četrdeset dana?" "Odbijam to kazati", odgovori on. "Četrdeset godina?", opet ga upitaše. "Odbijam to kazati", odgovori on. "Četrdeset mjeseci?", upitaše ga ponovno, a on opet odgovori: "Odbijam to kazati."[4] Potom nastavi, kazivajući hadis: "Sve će od čovjeka nakon smrti istruhnuti izuzev trtične kosti iz koje će stvorenja ponovno biti sastavljena. Potom će Allah s nebesa spustiti kišu, nakon koje će ljudi nicati kao što niče rastinje." Muttefekun alejhi: Buhari, 4814, 4935, i Muslim, 2955.

1. Misli se na tri kategorije ljudi.

2. Neki učenjaci spominju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posebno izdvojio vrijeme nakon ikindije jer je to vrijeme kada većina ljudi završi dnevne poslove i to se vrijeme koristi za odmor, druženje i kupovinu.

3. Prvo puhanje u rog nagovještava nastupanje Sudnjeg dana, a ujedno i smrt svih stvorenja osim onih koje Allah poštedi, a drugo puhanje nagovijestit će njihovo proživljenje. O tome je Uzvišeni Allah rekao:

وَنُفِخَ فِي ٱلصُّورِ فَصَعِقَ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِي ٱلۡأَرۡضِ إِلَّا مَن شَآءَ ٱللَّهُۖ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخۡرَىٰ فَإِذَا هُمۡ قِيَامٞ يَنظُرُونَ ﴿٦٨﴾

"I u rog će se puhnuti, i umrijet će oni na nebesima i oni na Zemlji, ostat će samo oni koje bude Allah odabrao; poslije će se u rog po drugi put puhnuti i oni će, odjednom, ustati i čekati." (Ez-Zumer, 68)

4. Ovim riječima Ebu Hurejra, radijallahu anhu, htio je naglasiti da do njega nije stigla pouzdana informacija na temelju koje bi precizirao da li se radi o četrdeset godina, mjeseci ili dana, pa je odbio bilo šta od ponuđenih odgovora potvrditi, ali i negirati.

١٨٣٧ - وَعَنْهُ، قَالَ: بَيْنَمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَجْلِسٍ يُحَدِّثُ الْقَوْمَ، جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ: مَتَى السَّاعَةُ؟ فَمَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحَدِّثُ، فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: سَمِعَ مَا قَالَ، فَكَرِهَ مَا قَالَ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: بَلْ لَمْ يَسْمَعْ، حَتَّى إِذَا قَضَى حَدِيثَهُ، قَالَ: «أَيْنَ السَّائِلُ عَنِ السَّاعَةِ؟» قَالَ: هَا أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «إِذَا ضُيِّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ». قَالَ: كَيْفَ إِضَاعَتُهَا؟ قَالَ: «إِذَا وُسِّدَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1837. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, pripovijeda: "Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio u skupini ljudi i nešto im pričao, priđe mu neki beduin i upita ga: 'Kada će nastupiti Sudnji dan?', ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne osvrćući se na pitanje, nastavi pričati. Tada neki od prisutnih rekoše: 'Poslanik je čuo šta ga je beduin upitao, ali mu se nije svidjelo pitanje', a drugi rekoše: 'Ma nije ga ni čuo.' Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio govor, upita: 'Gdje je onaj što je pitao o Sudnjem danu?' 'Tu sam, Allahov Poslaniče', odgovori on, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Kada nestane povjerenja, očekuj Sudnji dan.' 'A šta se podrazumijeva pod nestajanjem povjerenja?', upita beduin. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Kada se poslovi budu povjeravali onima koji za njih nisu osposobljeni, tada očekuj Sudnji dan.'" Hadis bilježi Buhari, 59, 6495.

١٨٣٨ - وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يُصَلُّونَ لَكُمْ، فَإِنْ أَصَابُوا فَلَكُمْ، وَإِنْ أَخْطَئُوا فَلَكُمْ وَعَلَيْهِمْ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1838. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Imami će vam predvoditi namaz, pa ako sve obave ispravno, nagrada za namaz pripada vama[1], a ako pogriješe i ne obave sve ispravno, vama pripada nagrada, a oni snose odgovornost i grijeh."[2] Hadis bilježi Buhari, 649.

١٨٣٩ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ» [آل عِمْرَانَ: ١١٠] قَالَ: خَيْرُ النَّاسِ لِلنَّاسِ يَأْتُونَ بِهِمْ فِي السَّلَاسِلِ فِي أَعْنَاقِهِمْ حَتَّى يَدْخُلُوا فِي الْإِسْلَامِ.

1. U jednoj verziji ovog hadisa na ovom se mjestu dodaje: "i njima", tj. imamima: "Imami će vam predvoditi namaz, pa ako sve obave kako treba, nagrada za namaz pripada i vama i njima..." Hadis bilježi Ahmed, *Musned*, 2/355, 8648.

2. Ovaj hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzima se za dokaz koji ukazuje na to da greška koju imam počini u toku namaza, bilo da to uradi namjerno ili nenamjerno, a klanjači to ne primijete, ne utječe na ispravnost njihovog namaza, tj. njihov je namaz ispravan. Također, islamski učenjaci ovaj hadis navode kao argument da je muslimanima dozvoljeno klanjati namaz i za imamom koji prakticira novotarije ili za onim koji čini velike grijehe.

1839. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, o ajetu: "Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio..."[1], rekao je: "Najbolji su za ostale ljude, jer dovode ih s lancima[2] o njihovim vratovima, a oni potom uđu u islam."[3] Hadis bilježi Buhari, 4557.

١٨٤٠ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «عَجِبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ قَوْمٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فِي السَّلَاسِلِ». رَوَاهُمَا الْبُخَارِيُّ.

1840. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah se čudi ljudima koji će ući u Džennet okovani u lancima." Hadis bilježi Buhari, 3010.

Ljudi koji će u Džennet ući okovani u lancima jesu oni koji će biti zarobljeni kao nevjernici i okovani u lance, a zatim će primiti islam i nakon smrti ući u Džennet.[4]

١٨٤١ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «أَحَبُّ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ مَسَاجِدُهَا، وَأَبْغَضُ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ أَسْوَاقُهَا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1841. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu najdraža mjesta jesu džamije, a najomraženija pijace."[5] Hadis bilježi Muslim, 671.

١٨٤٢ - وَعَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مِنْ قَوْلِهِ قَالَ: لَا تَكُونَنَّ إِنِ اسْتَطَعْتَ أَوَّلَ مَنْ يَدْخُلُ السُّوقَ، وَلَا آخِرَ مَنْ يَخْرُجُ مِنْهَا، فَإِنَّهَا مَعْرَكَةُ الشَّيْطَانِ، وَبِهَا يَنْصُبُ رَايَتَهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ هَكَذَا.

1. Radi se o početku 110. ajeta iz sure Alu Imran. U cijelosti ovaj ajet glasi:
كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُم مِّنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾
"Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate, i u Allaha vjerujete. A kad bi sljedbenici Knjige ispravno vjerovali, bilo bi bolje za njih; ima ih i pravih vjernika, ali, većinom su nevjernici." (Alu Imran, 110)

2. U Buharijevoj zbirci hadisa ovdje se kaže "...jer *dovodite* ih s lancima..."

3. Nazvani su najboljim ljudima jer su bili razlog da ovi prihvate islam i uđu u Džennet. Ovaj hadis učenjaci navode kao dokaz da je primarna svrha džihada - borbe na Allahovom putu, izvođenje ljudi iz tame nevjerstva i vječne patnje u Džehennemu u svjetlost islama i vječnog uživanja u Džennetu.

4. U ovom hadisu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatanje islama nazvao je ulaskom u Džennet, jer prihvatanjem islama zarobljeni nevjernici spasit će se i zaslužiti Džennet, a lanci u koje su bili okovani dok su bili zatočenici, iako ponižavajući i mučni, za njih su na koncu predstavljali lance spasa - da nisu bili zarobljeni možda nikad ne bi prihvatili islam niti ušli u Džennet.

5. Pijace su mjesta na kojima se vara, lažno zaklinje, galami, psuje, i malo je onih koji se na pijacama sjećaju Allaha i spominju Njegovo ime.

وَرَوَاهُ الْبَرْقَانِيُّ فِي صَحِيحِهِ عَنْ سَلْمَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَكُنْ أَوَّلَ مَنْ يَدْخُلُ السُّوقَ، وَلَا آخِرَ مَنْ يَخْرُجُ مِنْهَا، فِيهَا بَاضَ الشَّيْطَانُ وَفَرَّخَ».

1842. Selman el-Farisi, radijallahu anhu, rekao je: "Nipošto ne budi, ako si to ikako u mogućnosti, prvi koji ulazi na pijacu niti posljednji koji s nje odlazi, jer pijaca je šejtanovo bojno polje i mjesto na kojem on postavlja svoju zastavu." Hadis bilježi Muslim, 2451.

Ovu predaju kao riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u *Sahihu* bilježi i Berkani[1] od Selmana el-Farisija, radijallahu anhu, koji prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne budi prvi koji ulazi na pijacu niti posljednji koji s nje odlazi. Na pijaci šejtan nosi jaja i tu mu se liježu mladunčad."[2]

١٨٤٣ - وَعَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجِسَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ، قَالَ: «وَلَكَ». قَالَ عَاصِمٌ: فَقُلْتُ لَهُ: اسْتَغْفَرَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: نَعَمْ وَلَكَ، ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ: «وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ» [مُحَمَّدٌ: ١٩]. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1843. Asim el-Ahvel prenosi od Abdullaha b. Serdžisa, radijallahu anhu, da je rekao: "Obratio sam se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši mu: 'Allah ti oprostio, Allahov Poslaniče!', a on odgovori: 'I tebi!'" Asim dalje kazuje: "Upitao sam Abdullaha: 'Da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od Allaha tražio oprosta za tebe?', a on odgovori: 'Da, i za mene i za tebe', a potom je proučio sljedeći ajet: 'Traži (o Muhammede) oprosta za svoje grijehe i za vjernike i za vjernice' (Muhammed, 19)." Hadis bilježi Muslim, 2346.

1. Imam Nevevi navodi da ovu predaju bilježi Berkani u *Sahihu*, međutim, danas ova zbirka ne postoji kao zasebno djelo. Ovaj hadis bilježi Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, 6/248, 6118, sa slabim lancem prenosilaca.

2. Uzvišeni Allah u Kur'anu spominje da šejtan, Iblis, ima potomstvo:

... أَفَتَتَّخِذُونَهُۥ وَذُرِّيَّتَهُۥٓ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِى وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌۢ ۚ بِئْسَ لِلظَّـٰلِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾

"...pa zar ćete njega (šejtana) i porod njegov, pored Mene, kao prijatelje prihvatiti, kad su vam oni neprijatelji? Kako je šejtan loša zamjena nevjernicima!" (El-Kehf, 50). Iblis pripada džinima. O načinu njihovog razmnožavanja nema jasnih i kategoričkih dokaza. Neki su islamski učenjaci na osnovu ovog hadisa zaključili da šejtan nosi jaja iz kojih se legu njegova mladunčad, dok drugi smatraju da je posrijedi alegorija, tj. da je tim riječima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio kazati da šejtani vole boraviti na pijacama i da se na njima lijepo i ugodno osjećaju, a sve zbog mnoštva prevare, laži, galame, psovanja i ostalih vidova kršenja vjerskih normi i pravila. A Arapi za onoga ko se negdje udomaći imaju običaj kazati kako je tu "snio jaje i dobio mlade", a Uzvišeni Allah najbolje zna.

١٨٤٤ - وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى: إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1844. Ebu Mesud el-Ensari, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedna od izreka ranijih vjerovjesnika, koje su ostale zapamćene među ljudima, jeste i izreka: Ako se ne stidiš, radi šta hoćeš."[1] Hadis bilježi Buhari, 6120.

١٨٤٥ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الدِّمَاءِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1845. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvo za što će se ljudima na Sudnjem danu presuditi jeste nepravedno prolivena krv."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 6864, i Muslim, 1678.

١٨٤٦ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ، وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1846. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Meleki su stvoreni od svjetlosti, džini od plamičaka razbuktale vatre[3], a Adem je stvoren od onoga što vam je opisano[4]." Hadis bilježi Muslim, 2996.

1. Svim vjerovjesnicima i njihovim narodima bilo je naređeno da njeguju osobinu stida i to nikada nije dokinuto.

2. Misli se na ubistva, ranjavanja i zlostavljanja drugih, tj. ugrožavanje njihovih života i zdravlja. Bitno je napomenuti da nema kontradiktornosti između ovog hadisa i hadisa navedenog pod brojem 1081 u kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvo za što će čovjek od svih svojih djela na Sudnjem danu polagati račun jeste namaz...", jer ovdje je posrijedi obračun između ljudi zbog onoga što se desilo među njima na dunjaluku, dok je namaz pitanje odnosa između čovjeka i njegovog Gospodara.

3. Sintagma: "min maridžin min nar", spomenuta je u Kur'anu, u 15. ajetu sure Er-Rahman. Komentatori Kur'ana, ali i hadiski eksperti, na različite su načine protumačili te riječi, pa neki kažu da se misli na plamičke vatre koji bivaju zelenkaste, žućkaste i crvenkaste boje koji se stapaju u jedno da bi potom nestali, drugi kažu da se misli na plamene jezičke vatrene buktinje, dok neki tvrde da se misli na čistu vatru, tj. njen najvreliji dio.

4. Misli se na zemlju ilovaču i vodu, od čega je stvoren prvi čovjek. Uzvišeni Allah kaže: ذَٰلِكَ عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٦﴾ ٱلَّذِىٓ أَحْسَنَ كُلَّ شَىْءٍ خَلَقَهُۥ ۖ وَبَدَأَ خَلْقَ ٱلْإِنسَٰنِ مِن طِينٍ ﴿٧﴾ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُۥ مِن سُلَٰلَةٍ مِّن مَّآءٍ مَّهِينٍ ﴿٨﴾

"To je Onaj koji zna i nevidljivi i vidljivi svijet, Silni i Milostivi, koji sve savršeno stvara, koji je prvog čovjeka stvorio od ilovače – a potomstvo njegovo stvara od kapi hude tekućine." (Es-Sedžda, 6–8)

١٨٤٧ - وَعَنْهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ خُلُقُ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقُرْآنَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ فِي جُمْلَةِ حَدِيثٍ طَوِيلٍ.

1847. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Ahlak Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je Kur'an."[1] Hadis bilježi Muslim, 746, kao dio dugog hadisa.

١٨٤٨ - وَعَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ» فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَكَرَاهِيَةُ الْمَوْتِ؟ فَكُلُّنَا نَكْرَهُ الْمَوْتَ، قَالَ: «لَيْسَ كَذَلِكَ، وَلَكِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا بُشِّرَ بِرَحْمَةِ اللَّهِ وَرِضْوَانِهِ وَجَنَّتِهِ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ، فَأَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَإِنَّ الْكَافِرَ إِذَا بُشِّرَ بِعَذَابِ اللَّهِ وَسَخَطِهِ، كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ، وَكَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1848. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah voli da se susretne sa onim koji žudi za susretom s Njim, a mrzi da se susretne s onim koji mrzi susret s Njim." "Allahov Poslaniče, da li je posrijedi prezir prema smrti, jer svi mi preziremo smrt?", upita Aiša, a on odgovori: "Ne radi se o tome, već vjernik, kada bude obradovan Allahovom milošću, Njegovim zadovoljstvom i Džennetom, osjeti žudnju za susretom sa Allahom, pa i Allah voli da se s njim susretne, a nevjernik, kada bude obaviješten o Allahovoj kazni koju mu je pripremio i o Njegovoj srdžbi, zamrzi susret sa Allahom, pa i Allah zamrzi susret sa njim." Hadis bilježi Muslim, 2684.[2]

١٨٤٩ - وَعَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُعْتَكِفًا، فَأَتَيْتُهُ أَزُورُهُ لَيْلًا، فَحَدَّثْتُهُ ثُمَّ قُمْتُ لِأَنْقَلِبَ، فَقَامَ مَعِي لِيَقْلِبَنِي، فَمَرَّ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، فَلَمَّا رَأَيَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْرَعَا، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَى رِسْلِكُمَا إِنَّهَا صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ». فَقَالَا: سُبْحَانَ اللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: «إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنِ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ، وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمَا شَرًّا - أَوْ قَالَ: شَيْئًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1849. Majka vjernika Safijja bint Hujejj, radijallahu anha, pripovijeda: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je u itikafu pa sam mu po noći došla u posjetu. Razgovarala sam s njim, a potom sam ustala i pošla kući, a sa mnom ustade i on da me isprati. Utom naiđoše dvojica ensarija koji, kada vidješe Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ubrzaše hod,

1. Aišine, radijallahu anha, riječi ukazuju na to da se niko u tajnosti i javnosti nije dosljednije pridržavao kur'anskih normi i pravila od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da niko Kur'an od njega nije više učio i o njemu više razmišljao.

2. Isti hadis zabilježio je i Buhari, 6507, ali kao predaju Ubade b. Samita, a ne Aiše, radijallahu anhuma.

a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Polahko, vas dvojica! Ovo je Safijja, kćerka Hujejjova!' 'Subhanallah, Allahov Poslaniče![1]', povikaše oni, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Uistinu šejtan kola čovjekom kuda kola i njegova krv, pa sam se pobojao da u vaša srca ne ubaci kakvo zlo – ili je rekao: da ne ubaci nešto.'" Muttefekun alejhi: Buhari, 2035, i Muslim, 2175.

١٨٥٠ - وَعَنْ أَبِي الْفَضْلِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ فَلَزِمْتُ أَنَا وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ نُفَارِقْهُ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بَغْلَةٍ لَهُ بَيْضَاءَ. فَلَمَّا الْتَقَى الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَلَّى الْمُسْلِمُونَ مُدْبِرِينَ، فَطَفِقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَرْكُضُ بَغْلَتَهُ قِبَلَ الْكُفَّارِ، وَأَنَا آخِذٌ بِلِجَامِ بَغْلَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكُفُّهَا إِرَادَةَ أَنْ لَا تُسْرِعَ، وَأَبُو سُفْيَانَ آخِذٌ بِرِكَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيْ عَبَّاسُ نَادِ أَصْحَابَ السَّمُرَةِ». قَالَ الْعَبَّاسُ، وَكَانَ رَجُلًا صَيِّتًا: فَقُلْتُ بِأَعْلَى صَوْتِي: أَيْنَ أَصْحَابُ السَّمُرَةِ، فَوَاللَّهِ لَكَأَنَّ عَطْفَتَهُمْ حِينَ سَمِعُوا صَوْتِي عَطْفَةُ الْبَقَرِ عَلَى أَوْلَادِهَا، فَقَالُوا: يَا لَبَّيْكَ يَا لَبَّيْكَ، فَاقْتَتَلُوا هُمْ وَالْكُفَّارُ، وَالدَّعْوَةُ فِي الْأَنْصَارِ يَقُولُونَ: يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ، يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ، ثُمَّ قَصُرَتِ الدَّعْوَةُ عَلَى بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ. فَنَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى بَغْلَتِهِ كَالْمُتَطَاوِلِ عَلَيْهَا إِلَى قِتَالِهِمْ فَقَالَ: «هَذَا حِينَ حَمِيَ الْوَطِيسُ» ثُمَّ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَصَيَاتٍ، فَرَمَى بِهِنَّ وُجُوهَ الْكُفَّارِ، ثُمَّ قَالَ: «انْهَزَمُوا وَرَبِّ مُحَمَّدٍ»، فَذَهَبْتُ أَنْظُرُ فَإِذَا الْقِتَالُ عَلَى هَيْئَتِهِ فِيمَا أَرَى، فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ رَمَاهُمْ بِحَصَيَاتِهِ، فَمَا زِلْتُ أَرَى حَدَّهُمْ كَلِيلًا، وَأَمْرَهُمْ مُدْبِرًا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1850. Ebu Fadl Abbas b. Abdulmuttalib, radijallahu anhu, pripovijeda: "Učestvovao sam u Bitki na Hunejnu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Sufjan b. Haris b. Abdulmuttalib[2] i ja stalno smo bili uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i od njega se nismo odvajali. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jahao je na svojoj bijeloj mazgi[3]. Nakon što su se muslimani i idolopoklonici sukobili, muslimani se dadoše u bijeg, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podbode svoju mazgu i natjera je u pravcu nevjernika. Ja sam pridržavao uzde mazge Allahovog

1. Riječima "subhanallah – slavljen neka je Allah", ova dvojica ashaba željeli su reći da im je teško palo što ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavio kako bi ih obavijestio ko je u njegovom društvu i time od njih otklonio lošu pomisao koja se mogla pojaviti zbog toga što su ga vidjeli u društvu neke žene.

2. Ebu Sufjan b. Haris b. Abdulmuttalib bio je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidžić i njegov brat po mlijeku, jer ih je obojicu dojila Halima.

3. U Muslimovoj verziji hadisa navodi se da mu je ovu mazgu poklonio Ferva b. Nufasa el-Džuzami.

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, želeći je spriječiti da ne ubrza, dok je Ebu Sufjan uhvatio uzengiju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[1] Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povika: 'Abbase, pozovi mi one koji su bili kod akacije!'[2], nakon čega Abbas, koji je imao jak i prodoran glas, koliko ga god grlo nosi povika: 'Gdje su oni koji su bili kod akacije?!' 'Tako mi Allaha', nastavi dalje Abbas, 'oni, nakon što su čuli moj glas, vratiše se na svoja mjesta i jurnuše na neprijatelje onako kako krave nasrću na grabljivce kada štite svoju telad, uzvikujući: 'Odazivamo se, odazivamo se!', pa se sukobiše s nevjernicima.[3] Zatim je poziv upućen posebno ensarijama, te je odjekivalo: 'O ensarije, o ensarije!', a potom su pozvani samo pripadnici klana Benu Haris b. Hazredž[4]. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podizao se na svojoj mazgi[5], kako bi bolje vidio kako se bore, a onda reče: 'Bitka se rasplamsala!'[6] Potom je uzeo kamenčiće i bacio ih u pravcu lica nevjernika, govoreći: 'Poraženi su, tako mi Gospodara Muhammedovog!' Onda sam otišao i pogledao i, prema onome što

1. Ebu Sufjan i Abbas pridržavali su Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, mazgu jer su se bojali da bi mogla odgalopirati prema nevjernicima i time ugroziti život Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

2. Riječima: "pozovi mi one koji su bili kod akacije", Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, aludirao je na ashabe koji su prisustvovali prisezi poznatoj kao Ridvan ili Prisega pod drvetom, u kojoj su ashabi Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, prisegnuli na vjernost. Drvo pod kojim su dali prisegu bila je akacija. Vidjeti i pojašnjenje uz hadis 261.

3. Komentatori hadisa ističu da muslimani koji su u Bitki na Hunejnu u prvi mah počeli bježati nisu bili daleko odmakli, dok su mogli čuti Abbasov glas. Jedna skupina ashaba nije uopće uzmakla niti bježala, već je ostala čvrsta i postojana, štiteći Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U skupini koja je uzmakla nalazili su se uglavnom oni koji su nedavno, tj. nakon osvojenja Meke, primili islam, pa se iman još uvijek nije bio učvrstio u njihovim srcima.

4. Riječ je o ogranku velikog medinskog plemena Hazredž. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hvaleći ensarije, rekao je: "Među ensarijama najbolji su pripadnici klanova Benu Nedždžar, zatim Benu Abdulešhel, zatim Benu Haris b. Hazredž, zatim Benu Saida, a u svim ensarijskim kućama je dobro..." Hadis bilježi Muslim, 2511.

5. Podizao se na svojoj mazgi upinjući se u uzengijama. Neki ovaj Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, postupak tumače tako da je istezao svoj vrat.

6. Ovom prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je rečenicu koju niko prije njega nije izgovorio, a koja će se sve do danas često upotrebljavati u ovakvim i sličnim prilikama: "Al-ane hamijel-vetis", što doslovno znači: "Peć se užarila" ili "Kotao je uzavreo". Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najelokventniji čovjek, što se ogleda i u činjenici da je izrekao neke fraze i izreke koje niko prije njega nije kazao, a koje su se kasnije proširile i postale uobičajene u arapskom jeziku, kakav je slučaj sa ovom izrekom.

sam vidio, pomislih da se borba i dalje odvija onako kako se i odvijala.[1] Međutim, Allahom se kunem, odmah nakon što ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zasuo kamenčićima, vidjeh kako im snaga slabi i kako se daju u bijeg." Hadis bilježi Muslim, 1775.

١٨٥١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ تَعَالَى: «يَٰٓأَيُّهَا ٱلرُّسُلُ كُلُوا۟ مِنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَٱعْمَلُوا۟ صَٰلِحًا» [الْمُؤْمِنُونَ: ٥١] وَقَالَ تَعَالَى: «يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُلُوا۟ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقْنَٰكُمْ» [الْبَقَرَةُ: ١٧٢] ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبِّ يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ؟ رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1851. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O ljudi, Allah je zaista lijep i prima samo ono što je lijepo. Uistinu je Allah naredio vjernicima ono što je naredio i poslanicima. Uzvišeni je rekao: 'O poslanici, dozvoljenim i lijepim jelima se hranite i dobra djela činite' (El-Mu'minun, 51), i rekao je: 'O vjernici, jedite ukusna jela koja smo vam podarili' (El-Bekara, 172)." Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo nekog čovjeka, rekavši: "Mnogo putuje[2], kosa mu je raščupana i prašnjav je, podiže svoje ruke ka nebesima, govoreći: 'Gospodaru! Gospodaru!', a hrani se haramom, poji se haramom, oblači haram i othranjen je haramom, pa kako da mu dova bude primljena?!" Hadis bilježi Muslim, 1015.

١٨٥٢ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يُزَكِّيهِمْ، وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ، وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: شَيْخٌ زَانٍ، وَمَلِكٌ كَذَّابٌ، وَعَائِلٌ مُسْتَكْبِرٌ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1852. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu, Allah s trojicom neće govoriti, niti će ih milosrdno pogledati, niti će ih od grijeha očistiti i njih čeka bolna patnja: starca bludnika, vladara lažova i oholog siromaha." Hadis bilježi Muslim, 107.

١٨٥٣ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سَيْحَانُ وَجَيْحَانُ وَالْفُرَاتُ وَالنِّيلُ كُلٌّ مِنْ أَنْهَارِ الْجَنَّةِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1. Borbe su još uvijek trajale i nije se moglo kazati hoće li prevladati mušrici ili će muslimani biti ti koji će izvojevati pobjedu.

2. Imam Nevevi kaže da se pod riječima: "mnogo putuje", misli na putovanja koja čovjek poduzme radi Uzvišenog Allaha, u svrhu ibadeta, poput putovanja na hadž i umru, posjete rodbini itd.

1853. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sejhan, Džejhan, Eufrat i Nil, sve su to džennetske rijeke."[1] Hadis bilježi Muslim, 2839.

١٨٥٤ - وَعَنْهُ، قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِي فَقَالَ: «خَلَقَ اللَّهُ التُّرْبَةَ يَوْمَ السَّبْتِ، وَخَلَقَ فِيهَا الْجِبَالَ يَوْمَ الْأَحَدِ، وَخَلَقَ الشَّجَرَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ، وَخَلَقَ الْمَكْرُوهَ يَوْمَ الثُّلَاثَاءِ، وَخَلَقَ النُّورَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ، وَبَثَّ فِيهَا الدَّوَابَّ يَوْمَ الْخَمِيسِ، وَخَلَقَ آدَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ الْعَصْرِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فِي آخِرِ الْخَلْقِ فِي آخِرِ سَاعَةٍ مِنَ النَّهَارِ فِيمَا بَيْنَ الْعَصْرِ إِلَى اللَّيْلِ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1854. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo me za ruku i rekao: 'Allah je u subotu stvorio Zemlju, a brda na njoj stvorio je u nedjelju. Drveće je stvorio u ponedjeljak, a neprijatnosti u utorak. Svjetlost je stvorio u srijedu.[2] U četvrtak je svakojaka živa bića po Zemlji rasijao. Adema je stvorio u petak, nakon ikindije, pred sami kraj stvaranja, u posljednjem satu dana, između ikindije pa do noći."[3] Hadis bilježi Muslim, 2789.

1. Imam Nevevi kaže da se radi o rijekama Sejhan i Džejhan koje se nalaze na području koje naseljavaju Armenci i kategorički tvrdi da nije riječ o rijekama vrlo sličnog imena, a koje se zovu Sejhun i Džejhun. U tom slučaju, vjerovatno se radi o rijekama Sejhan (Seihan, Sihun) i Ceyhan, koje se nalaze na jugu Turske i ulijevaju se u Sredozemno more. Što se tiče rijeka Sejhun i Džejhun, to su rijeke Sir-Darja i Amu-Darja i obje spadaju među najveće rijeke u Srednjoj Aziji. Imam Nevevi spominje dva tumačenja riječi da su četiri rijeke spomenute u hadisu džennetske rijeke. Prema prvom tumačenju, stanovništvo koje živi u područjima oko ovih rijeka primit će islam te će ljudi koji se tim rijekama koriste skončati u Džennetu. Prema drugom tumačenju, ovaj hadis treba prihvatiti shodno njegovom vanjskom značenju, da one uistinu potječu iz Dženneta, tj. da je njihovo porijeklo džennetsko, međutim, pojedinosti i detalje toga zna samo Uzvišeni Allah.

2. Mnogi učenjaci riječ "svjetlost" (ar. nur) tumače kao *hajr*, tj. dobro, jer je spomenuta nakon stvaranja neprijatnosti (ar. mekruh), koja se tumači kao *šerr*, tj. zlo. Stoga je neosnovana primjedba da je hadis kontradiktoran zbog toga što je svjetlost stvorena poslije stvaranja rastinja, a poznato je da rastinje ne može opstati bez svjetlosti. Svjetlost u pravom smislu riječi stvorena je kada su stvorena nebesa, dakle prije stvaranja Zemlje.

3. Iako ovaj hadis bilježi imam Muslim, islamski učenjaci od davnina imaju podijeljena mišljenja o njegovoj vjerodostojnosti. Tako jedna skupina učenjaka zastupa stav da hadis nije vjerodostojan, jer naizgled oponira opisu stvaranja nebesa i Zemlje koji je na nekoliko mjesta spomenut u Kur'anu (npr. Fussilet, 9–12) i u kojem se kaže da su nebesa i Zemlja stvoreni za šest dana. Ipak, druga skupina učenjaka tvrdi da se ne radi o kontradiktornosti, već hadis detaljnije opisuje dešavanja za vrijeme stvaranja Zemlje. Albani pojašnjava: "Ukratko, sedam dana koji se spominju u ovom hadisu nisu isto što i šest dana koje spominje Kur'an. Hadis u suštini pojašnjava pojedinosti onoga što se dešavalo na Zemlji i time samo nadopunjava kur'ansko kazivanje o stvaranju nebesa i Zemlje..." Vidjeti: Albani, *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, 4/664.

١٨٥٥ - وَعَنْ أَبِي سُلَيْمَانَ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: «لَقَدِ انْقَطَعَتْ فِي يَدِي يَوْمَ مُؤْتَةَ تِسْعَةُ أَسْيَافٍ، فَمَا بَقِيَ فِي يَدِي إِلَّا صَفِيحَةٌ يَمَانِيَّةٌ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1855. Ebu Sulejman Halid b. Velid, radijallahu anhu, rekao je: "U Bitki na Mu'ti u mojoj se ruci polomilo devet sablji i u njoj postojan ostade samo široki jemenski mač." Hadis bilježi Buhari, 4266.

١٨٥٦ - وَعَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِذَا حَكَمَ الْحَاكِمُ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أَصَابَ، فَلَهُ أَجْرَانِ، وَإِنْ حَكَمَ وَاجْتَهَدَ فَأَخْطَأَ، فَلَهُ أَجْرٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1856. Amr b. As, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Kada sudija sudi, pa se potrudi i pogodi istinu, ima dvije nagrade, a kad sudi i potrudi se, a ipak pogriješi, ima jednu nagradu." Muttefekun alejhi: Buhari, 7352, i Muslim, 1716.

١٨٥٧ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَأَبْرِدُوهَا بِالْمَاءِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1857. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao. "Groznica je zapah vreline Džehennema, pa je rashladite vodom."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 3263, i Muslim, 2210.

١٨٥٨ - وَعَنْهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صَوْمٌ، صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1858. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko umre a ostao je dužan postiti, njegov će rođak napostiti za njega."[2] Muttefekun alejhi: Buhari, 1952, i Muslim, 1147.

1. Učenjaci kažu da je groznica doslovno djelić zapaha džehennemske vreline koju je Uzvišeni Allah spustio na Zemlju kako bi vjernicima bila upozorenje i podsjetnik na vrelinu Džehennema, ali i iskup za grijehe. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Groznica je vjernikov udio u džehennemskoj vatri." Hadis bilježi Taberani, *El-Mu'džemul-evsat*, 7/295, 7540. Ima i drugih tumačenja.

2. Ko umre, a ostane dužan postiti određene dane mjeseca ramazana, ili zavjetnog posta, nalazi se u jednoj od dvije situacije: (1) ako umre prije nego što bude u mogućnosti da nadoknadi dane koje je izostavio, i to zbog nedostatka vremena ili zbog nekog drugog opravdanog razloga poput bolesti, putovanja ili tjelesne slabosti, tada je, prema mišljenju većine učenjaka, oslobođen obaveze posta i ne snosi nikakve pravne posljedice; (2) ako umre, a prije smrti imao je priliku da isposti izostavljene dane, tada je sunnet da za njega naposti njegov najbliži krvni srodnik, bez obzira na to da li se radi o rodbini po ocu ili majci. Također, shodno mišljenju mnogih učenjaka, dozvoljeno je da za umrlog posti i njegov prijatelj ili poznanik pod uvjetom da to učini uz odobrenje najbližeg živog rođaka umrle osobe.

Na osnovu ovog hadisa, dozvoljeno je postiti za onoga ko umre, a ostao je dužan post, i to je preferirajuće mišljenje o ovom pitanju. Pod riječju "rođak" misli se na krvnog srodnika, bez obzira na to da li se radi o onima koji imaju pravo na nasljedstvo umrlog ili onima koji na nasljedstvo nemaju prava.

١٨٥٩ - وَعَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكِ بْنِ الطُّفَيْلِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا حُدِّثَتْ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ فِي بَيْعٍ أَوْ عَطَاءٍ أَعْطَتْهُ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا: وَاللَّهِ لَتَنْتَهِيَنَّ عَائِشَةُ، أَوْ لَأَحْجُرَنَّ عَلَيْهَا، قَالَتْ: أَهُوَ قَالَ هَذَا؟ قَالُوا: نَعَمْ، قَالَتْ: هُوَ لِلَّهِ عَلَيَّ نَذْرٌ أَنْ لَا أُكَلِّمَ ابْنَ الزُّبَيْرِ أَبَدًا، فَاسْتَشْفَعَ ابْنُ الزُّبَيْرِ إِلَيْهَا حِينَ طَالَتِ الْهِجْرَةُ. فَقَالَتْ: لَا وَاللَّهِ لَا أُشَفَّعُ فِيهِ أَبَدًا، وَلَا أَتَحَنَّثُ إِلَى نَذْرِي. فَلَمَّا طَالَ ذَلِكَ عَلَى ابْنِ الزُّبَيْرِ كَلَّمَ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ، وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِ يَغُوثَ وَقَالَ لَهُمَا: أَنْشُدُكُمَا اللَّهَ لَمَا أَدْخَلْتُمَانِي عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، فَإِنَّهَا لَا يَحِلُّ لَهَا أَنْ تَنْذِرَ قَطِيعَتِي، فَأَقْبَلَ بِهِ الْمِسْوَرُ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ حَتَّى اسْتَأْذَنَا عَلَى عَائِشَةَ، فَقَالَا: السَّلَامُ عَلَيْكِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، أَنَدْخُلُ؟ قَالَتْ عَائِشَةُ: ادْخُلُوا. قَالُوا: كُلُّنَا؟ قَالَتْ: نَعَمْ، ادْخُلُوا كُلُّكُمْ، وَلَا تَعْلَمُ أَنَّ مَعَهُمَا ابْنَ الزُّبَيْرِ، فَلَمَّا دَخَلُوا، دَخَلَ ابْنُ الزُّبَيْرِ الْحِجَابَ، فَاعْتَنَقَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، وَطَفِقَ يُنَاشِدُهَا وَيَبْكِي، وَطَفِقَ الْمِسْوَرُ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ يُنَاشِدَانِهَا إِلَّا كَلَّمَتْهُ وَقَبِلَتْ مِنْهُ، وَيَقُولَانِ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَمَّا قَدْ عَلِمْتِ مِنَ الْهِجْرَةِ، وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ. فَلَمَّا أَكْثَرُوا عَلَى عَائِشَةَ مِنَ التَّذْكِرَةِ وَالتَّحْرِيجِ، طَفِقَتْ تُذَكِّرُهُمَا وَتَبْكِي، وَتَقُولُ: إِنِّي نَذَرْتُ وَالنَّذْرُ شَدِيدٌ، فَلَمْ يَزَالَا بِهَا حَتَّى كَلَّمَتِ ابْنَ الزُّبَيْرِ، وَأَعْتَقَتْ فِي نَذْرِهَا أَرْبَعِينَ رَقَبَةً، وَكَانَتْ تَذْكُرُ نَذْرَهَا بَعْدَ ذَلِكَ فَتَبْكِي حَتَّى تَبُلَّ دُمُوعُهَا خِمَارَهَا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1859. Avf b. Malik b. Tufejl pripovijeda da je Aiši, radijallahu anha, neko ispričao kako je Abdullah b. Zubejr, radijallahu anhuma, u pogledu Aišine, radijallahu anha, kupoprodaje i poklona koje je davala, rekao: "Allaha mi, ili će Aiša s tim prestati, ili ću joj uskratiti pravo da raspolaže svojim imetkom!"[1] "A zar je on to zaista rekao?", upitala je Aiša, a kada su joj to potvrdili, ona reče: "Allahu se zavjetujem da nikada više s Ibn Zubej-

1. Dozvoljeno je neuračunljivoj ili rasipnoj osobi uskratiti pravo na raspolaganje vlastitim imetkom i iz tog imetka joj s mjerom davati onoliko koliko joj je potrebno da pristojno živi. O tome Uzvišeni Allah kaže:

وَلَا تُؤْتُوا۟ ٱلسُّفَهَآءَ أَمْوَٰلَكُمُ ٱلَّتِى جَعَلَ ٱللَّهُ لَكُمْ قِيَٰمًا وَٱرْزُقُوهُمْ فِيهَا وَٱكْسُوهُمْ ... ﴿٥﴾

"I rasipnicima imetke, koje vam je Allah povjerio na upravljanje, ne uručujte, a njihov imetak za njihovu ishranu i odijevanje trošite..." (En-Nisa, 5). Bilo je poznato da bi Aiša, radijallahu anha, obilno dijelila imetak kao sadaku, ne ostavljajući kod sebe gotovo ništa, kako se navodi u predaji koju bilježi Buhari, 3505, pa joj je Ibn Zubejr, iz najljepše namjere, to htio zabraniti bojeći se da živi oskudnim životom. To je nju uvrijedilo, pogotovo što joj je upravljanje imetkom htio ograničiti sestrić kojeg je silno voljela.

rom neću progovoriti!" Imajući u vidu da se njeno distanciranje od njega oduljilo, Ibn Zubejr je pokušavao slati posrednike, da se zauzmu za njega, međutim, Aiša, radijallahu anha, reče: "Ne, tako mi Allaha, nikada neću prihvatiti posredovanje za njega niti ću svoj zavjet prekršiti i tako sebi natovariti grijeh!" Kako se ni nakon nekog vremena ništa nije promijenilo, Ibn Zubejr, osjećajući da takvo stanje predugo traje, obratio se Misveru b. Mahremi i Abdurrahmanu b. Esvedu b. Abdujegusu: "Zaklinjem vas Allahom, samo me uvedite kod Aiše, jer uistinu nije joj dozvoljeno da, držeći se svog zavjeta, prekida rodbinsku vezu sa mnom." Misver i Abdurrahman uistinu ga i povedoše sa sobom[1], te zatražiše dozvolu od Aiše da uđu, rekavši: "Es-selamu alejki ve rahmetullahi ve berekatuh! Smijemo li ući?", a ona odgovori: "Uđite." "Svi?", upitaše. "Da, uđite svi", reče ona, ne znajući da je s njima i Ibn Zubejr. Kada su ušli, Ibn Zubejr uđe u zastrti dio sobe i zagrli Aišu, radijallahu anha, moleći je uplakan da mu halali. Misver i Abdurrahman također je počeše moliti da s njim razgovara i da prihvati njegovu ispriku, govoreći joj da je, kao što joj je i samoj poznato, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Muslimanu nije dozvoljeno da se od svoga brata distancira duže od tri noći", zabranio takvo izbjegavanje. Nakon što su Aišu dugo savjetovali i podsjećali na vrijednost oprosta i održavanja rodbinskih veza i time je doveli u nezgodnu situaciju, ona plačući poče opominjati njih dvojicu govoreći im: "Ja sam se zavjetovala, a zavjet je uistinu nešto veliko!" Međutim, oni nastaviše insistirati sve dok nije počela razgovarati sa Ibn Zubejrom. Zbog zavjeta koji je prekršila, oslobodila je četrdeset robova. Kasnije bi često spominjala svoj zavjet i plakala toliko da bi joj se veo nakvasio suzama. Hadis bilježi Buhari, 6073, 6074 i 6075.

١٨٦٠ - وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ إِلَى قَتْلَى أُحُدٍ، فَصَلَّى عَلَيْهِمْ بَعْدَ ثَمَانِ سِنِينَ كَالْمُوَدِّعِ لِلْأَحْيَاءِ وَالْأَمْوَاتِ، ثُمَّ طَلَعَ إِلَى الْمِنْبَرِ، فَقَالَ: «إِنِّي بَيْنَ أَيْدِيكُمْ فَرَطٌ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ وَإِنَّ مَوْعِدَكُمُ الْحَوْضُ، وَإِنِّي لَأَنْظُرُ إِلَيْهِ مِنْ مَقَامِي هَذَا، وَإِنِّي لَسْتُ أَخْشَى عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا، وَلَكِنْ أَخْشَى عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا أَنْ تَنَافَسُوهَا». قَالَ: فَكَانَتْ آخِرَ نَظْرَةٍ نَظَرْتُهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1. U Buharijevom *Sahihu* jasno je naglašeno da su njih dvojica prilikom ulaska kod Aiše, radijallahu anha, bili zaogrnuti ogrtačima, što je imam Nevevi ovdje izostavio, dok Ibn Hadžer spominje i verziju u kojoj se navodi da je Ibn Zubejr njih dvojicu zamolio da ga prekriju i zaogrnu svojim ogrtačima kako bi kod Aiše, radijallahu anha, ušao neprimijećen. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 10/494.

وَفِي رِوَايَةٍ: «وَلَكِنِّي أَخْشَى عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا، وَتَقْتَتِلُوا فَتَهْلِكُوا كَمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ».
قَالَ عُقْبَةُ: فَكَانَ آخِرَ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ.

وَفِي رِوَايَةٍ، قَالَ: «إِنِّي فَرَطٌ لَكُمْ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ، وَإِنِّي وَاللَّهِ لَأَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي الْآنَ، وَإِنِّي أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الْأَرْضِ، أَوْ مَفَاتِيحَ الْأَرْضِ، وَإِنِّي وَاللَّهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي وَلَكِنْ أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا».

1860. Ukba b. Amir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom otišao do mezarja poginulih na Uhudu te im nakon osam godina klanjao dženaza-namaz, baš poput onoga koji se oprašta i od živih i od mrtvih.[1] Potom se popeo na minber i rekao: "Ja sam vaša prethodnica i vaš svjedok. Sigurno ćemo se sresti kod Havda, u koji, evo, gledam sa ovog svog mjesta. Uistinu se ne bojim da ćete nakon mene postati idolopoklonici, već se za vas bojim dunjaluka, da ćete se nadmetati u stjecanju ovosvjetskih dobara."

Prenosilac je rekao: "To je bio zadnji put da sam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Muttefekun alejhi: Buhari, 4042, i Muslim, 2296.

U drugoj verziji kaže se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "...već se za vas bojim dunjaluka, da ćete se oko njega nadmetati i zbog njega se ubijati, pa ćete biti upropašteni baš kao što su upropašteni oni prije vas."

Ukba je rekao: "To je bio zadnji put da sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vidio na minberu."

U još jednoj verziji navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam vaša prethodnica i vaš svjedok, i ja, tako mi Allaha, sada gledam u svoj Havd. Već su mi dati ključevi zemaljskih riznica – ili je rekao: već su mi dati ključevi zemlje – i ja se, tako mi Allaha, ne bojim da ćete nakon mene činiti širk, već se bojim da ćete se međusobno nadmetati u stjecanju ovosvjetskih dobara."

Riječi da je klanjao poginulima na Uhudu, znače da je Allahu upućivao dovu za njih, a ne da im je klanjao dženaza-namaz koji se klanja umrlima.[2]

1. Ibn Hadžer smatra da je prenosilac riječima: "koji se oprašta od mrtvih", htio kazati da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon tog dana više neće posjećivati mezare umrlih muslimana i upućivati dovu za njih. Ovo se dogodilo pred sami kraj Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 7/345.

2. Ovako tvrdi imam Nevevi, međutim, u nekoliko drugih verzija ovog hadisa, koje bilježi Buhari, 1344, 3596, 4085, 6426, 6590, kao i u drugoj verziji ovog hadisa koju bilježi Muslim, 2296, jasno je naglašeno da se radilo o dženaza-namazu.

١٨٦١ - وَعَنْ أَبِي زَيْدٍ عَمْرِو بْنِ أَخْطَبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَجْرَ، وَصَعِدَ الْمِنْبَرَ فَخَطَبَنَا حَتَّى حَضَرَتِ الظُّهْرُ، فَنَزَلَ فَصَلَّى، ثُمَّ صَعِدَ الْمِنْبَرَ فَخَطَبَ حَتَّى حَضَرَتِ الْعَصْرُ، ثُمَّ نَزَلَ فَصَلَّى، ثُمَّ صَعِدَ الْمِنْبَرَ حَتَّى غَرَبَتِ الشَّمْسُ، فَأَخْبَرَنَا مَا كَانَ وَمَا هُوَ كَائِنٌ، فَأَعْلَمُنَا أَحْفَظُنَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1861. Ebu Zejd Amr b. Ahtab el-Ensari, radijallahu anhu, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nam je sabah-namaz, pa se popeo na minber i pričao nam sve do podnevskog vremena. Onda je sišao i klanjao podne-namaz, a zatim se opet popeo na minber gdje je i ostao sve dok nije nastupila ikindija, kada je sišao i klanjao ikindija-namaz, a zatim se ponovo popeo na minber gdje je i ostao sve dok sunce nije zašlo. Pričao nam je o onome što je bilo i što će biti, a od nas o tome najviše zna onaj koji je imao najbolje pamćenje." Hadis bilježi Muslim, 2892.

١٨٦٢ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعْهُ، وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَ اللَّهَ، فَلَا يَعْصِهِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1862. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se zavjetuje da će učiniti djelo pokornosti Allahu, neka tako i postupi, a ko se zavjetuje da će Allahu zgriješiti, neka to ne učini." Hadis bilježi Buhari, 6696.

١٨٦٣ - وَعَنْ أُمِّ شَرِيكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهَا بِقَتْلِ الْأَوْزَاغِ، وَقَالَ: «كَانَ يَنْفُخُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1863. Ummu Šerik, radijallahu anha, prenosi da joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ubija gekon guštere, rekavši: "On je puhao na Ibrahima, alejhis-selam."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 3359, i Muslim, 2237.

١٨٦٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَتَلَ وَزَغَةً فِي أَوَّلِ ضَرْبَةٍ، فَلَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً، وَمَنْ قَتَلَهَا فِي الضَّرْبَةِ الثَّانِيَةِ، فَلَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً دُونَ الْأُولَى، وَإِنْ قَتَلَهَا فِي الضَّرْبَةِ الثَّالِثَةِ، فَلَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً».

1. Raspirivao je vatru u koju je bačen poslanik Ibrahim, alejhis-selam. Ovaj se gušter u arapskom jeziku zove *el-vezeg*. U komentarima ovog hadisa navodi se opis koji ukazuje na to da se najvjerovatnije radi o gekonu, vrsti koja po sebi ima pjege i pripada porodici gecko (tropskih) guštera, kojih ima veoma mnogo vrsta. Kod nas se izraz *el-vezeg* često prevodi kao zelembać, međutim, zelembać pripada grupi pravih ili običnih guštera, koji uglavnom žive u Evropi i u hladnijim predjelima, tako da je gotovo izvjesno da se ne radi baš o toj vrsti, naročito ako imamo u vidu da je klima u podneblju u kojem se spomenuti događaj desio izuzetno suha i topla.

وَفِي رِوَايَةٍ: «مَنْ قَتَلَ وَزَغًا فِي أَوَّلِ ضَرْبَةٍ، كُتِبَ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ، وَفِي الثَّانِيَةِ دُونَ ذَلِكَ، وَفِي الثَّالِثَةِ دُونَ ذَلِكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1864. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko prvim udarcem ubije gekona, imat će toliku i toliku nagradu, a ko ga ubije drugim udarcem, imat će toliku i toliku nagradu, ali manju od prvog, a ako ga ubije trećim udarcem, i on će imati toliku i toliku nagradu (ali manje od drugog)[1]." Hadis bilježi Muslim, 2240.

U drugoj se verziji kaže: "Ko prvim udarcem ubije gekona, bit će mu upisano stotinu sevapa, ko ga ubije s dva udarca, imat će nešto manje sevapa, a s tri udarca još manje."[2]

١٨٦٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «قَالَ رَجُلٌ: لَأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ، فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ، فَوَضَعَهَا فِي يَدِ سَارِقٍ، فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ: تُصُدِّقَ اللَّيْلَةَ عَلَى سَارِقٍ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ لَأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ، فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ، فَوَضَعَهَا فِي يَدِ زَانِيَةٍ، فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ: تُصُدِّقَ اللَّيْلَةَ عَلَى زَانِيَةٍ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى زَانِيَةٍ، لَأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ، فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ، فَوَضَعَهَا فِي يَدِ غَنِيٍّ، فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ: تُصُدِّقَ عَلَى غَنِيٍّ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى سَارِقٍ، وَعَلَى زَانِيَةٍ، وَعَلَى غَنِيٍّ، فَأُتِيَ فَقِيلَ لَهُ: أَمَّا صَدَقَتُكَ عَلَى سَارِقٍ فَلَعَلَّهُ أَنْ يَسْتَعِفَّ عَنْ سَرِقَتِهِ، وَأَمَّا الزَّانِيَةُ فَلَعَلَّهَا أَنْ تَسْتَعِفَّ عَنْ زِنَاهَا، وَأَمَّا الْغَنِيُّ فَلَعَلَّهُ أَنْ يَعْتَبِرَ، فَيُنْفِقَ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ بِلَفْظِهِ، وَمُسْلِمٌ بِمَعْنَاهُ.

1865. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki je čovjek rekao: 'Zasigurno ću udijeliti sadaku!', a zatim je izašao noseći sadaku koju je, ne znajući o kome se radi, stavio u ruku kradljivca. Sutradan su ljudi pričali kako je prošle noći sadaka udijeljena kradljivcu, a ovaj čovjek reče: 'Allahu moj, Tebi hvala, ponovo ću udijeliti sadaku!' Zatim je izašao noseći sadaku i stavio je u ruku bludnice, a ljudi sutradan počeše pričati kako je prethodne noći sa-

1. Imam Nevevi ovdje nije naveo dodatak: "ali manje od drugog", iako se on nalazi u Muslimovoj zbirci hadisa.

2. U hadisu je pojašnjen razlog zbog kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ubijanje ove vrste guštera, a to je što je raspirivao vatru u koju je bačen poslanik Ibrahim, alejhis-selam. Također, učenjaci kao dodatni razlog navode da se radi o štetočini koja ljudima donosi neugodnosti. Neki učenjaci smatraju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao veću nagradu onima koji ovog guštera ubiju iz jednog udarca jer na takav način smrt nastaje trenutno i životinja se ne muči. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Uistinu je Allah prema svemu propisao dobročinstvo, pa kada ubijate, radite to na najljepši način..." Hadis bilježi Muslim, 1955. Drugi smatraju da je to vid hitanja ka činjenju dobrih djela. Imam Nevevi pak smatra da je veća nagrada obećana onome ko guštera ubije iz prvog puta, jer ako mu to ne pođe za rukom, postoji mogućnost da će pobjeći i da ga uopće neće ni ubiti i tako ostati bez sevapa.

daka udijeljena bludnici. Ovaj čovjek opet reče: 'Allahu moj, Tebi hvala, dao sam sadaku bludnici. Zaista ću ponovo udijeliti sadaku!' Opet je iznio sadaku i ovaj je put stavio u ruku bogataša, pa ljudi sutradan počeše pričati kako je sadaka udijeljena bogatašu, a onaj čovjek i ovaj put reče: 'Allahu moj, Tebi hvala, dao sam sadaku kradljivcu, bludnici i bogatašu!' Nakon toga u snu mu je rečeno: 'Što se tiče sadake koju si dao kradljivcu, možda se on zbog nje suzdrži od krađe. Što se tiče sadake koju si dao bludnici, možda će se ona zbog nje suzdržati od bluda. Što se tiče bogataša, možda će on pouku uzeti, pa će i on, od onoga što mu je Allah dao, drugima udijeliti.'" Hadis bilježi Buhari, 1421, i ovo je njegova verzija, a slično bilježi i Muslim, 1022.

١٨٦٦ - وَعَنْهُ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي دَعْوَةٍ فَرُفِعَ إِلَيْهِ الذِّرَاعُ وَكَانَتْ تُعْجِبُهُ فَنَهَسَ مِنْهَا نَهْسَةً وَقَالَ: «أَنَا سَيِّدُ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، هَلْ تَدْرُونَ مِمَّ ذَاكَ؟ يَجْمَعُ اللَّهُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، فَيَنْظُرُهُمُ النَّاظِرُ، وَيُسْمِعُهُمُ الدَّاعِي، وَتَدْنُو مِنْهُمُ الشَّمْسُ، فَيَبْلُغُ النَّاسُ مِنَ الْغَمِّ وَالْكَرْبِ مَا لَا يُطِيقُونَ وَلَا يَحْتَمِلُونَ، فَيَقُولُ النَّاسُ: أَلَا تَرَوْنَ إِلَى مَا أَنْتُمْ فِيهِ، إِلَى مَا بَلَغَكُمْ، أَلَا تَنْظُرُونَ مَنْ يَشْفَعُ لَكُمْ إِلَى رَبِّكُمْ؟ فَيَقُولُ بَعْضُ النَّاسِ لِبَعْضٍ: أَبُوكُمْ آدَمُ، وَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُونَ: يَا آدَمُ أَنْتَ أَبُو الْبَشَرِ، خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ، وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ، وَأَمَرَ الْمَلَائِكَةَ فَسَجَدُوا لَكَ، وَأَسْكَنَكَ الْجَنَّةَ، أَلَا تَشْفَعُ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، أَلَا تَرَى مَا نَحْنُ فِيهِ، وَمَا بَلَغَنَا؟ فَقَالَ: إِنَّ رَبِّي غَضِبَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ، وَلَا يَغْضَبُ بَعْدَهُ مِثْلَهُ، وَإِنَّهُ نَهَانِي عَنِ الشَّجَرَةِ، فَعَصَيْتُ، نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي، اذْهَبُوا إِلَى نُوحٍ. فَيَأْتُونَ نُوحًا فَيَقُولُونَ: يَا نُوحُ أَنْتَ أَوَّلُ الرُّسُلِ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ، وَقَدْ سَمَّاكَ اللَّهُ عَبْدًا شَكُورًا، أَلَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ، أَلَا تَرَى إِلَى مَا بَلَغَنَا، أَلَا تَشْفَعُ لَنَا إِلَى رَبِّكَ؟ فَيَقُولُ: إِنَّ رَبِّي غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ، وَإِنَّهُ قَدْ كَانَتْ لِي دَعْوَةٌ دَعَوْتُ بِهَا عَلَى قَوْمِي، نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي، اذْهَبُوا إِلَى إِبْرَاهِيمَ. فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُونَ: يَا إِبْرَاهِيمُ أَنْتَ نَبِيُّ اللَّهِ وَخَلِيلُهُ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، أَلَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ؟ فَيَقُولُ لَهُمْ: إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ، وَإِنِّي كُنْتُ كَذَبْتُ ثَلَاثَ كَذَبَاتٍ، نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي، اذْهَبُوا إِلَى مُوسَى. فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُونَ: يَا مُوسَى أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ، فَضَّلَكَ اللَّهُ بِرِسَالَاتِهِ وَبِكَلَامِهِ عَلَى النَّاسِ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، أَلَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ؟ فَيَقُولُ: إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ، وَإِنِّي قَدْ قَتَلْتُ نَفْسًا لَمْ أُومَرْ بِقَتْلِهَا، نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي، اذْهَبُوا إِلَى عِيسَى. فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُونَ: يَا عِيسَى أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ، وَرُوحٌ مِنْهُ، وَكَلَّمْتَ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، أَلَا تَرَى مَا نَحْنُ فِيهِ، فَيَقُولُ: إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ، وَلَمْ يَذْكُرْ ذَنْبًا، نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي، اذْهَبُوا إِلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَيَأْتُونَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.»

وَفِي رِوَايَةٍ: «فَيَأْتُونِي فَيَقُولُونَ: يَا مُحَمَّدُ أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ، وَخَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ، وَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ

ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، أَلَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ؟ فَأَنْطَلِقُ، فَآتِي تَحْتَ الْعَرْشِ، فَأَقَعُ سَاجِدًا لِرَبِّي، ثُمَّ يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَيَّ مِنْ مَحَامِدِهِ، وَحُسْنِ الثَّنَاءِ عَلَيْهِ شَيْئًا لَمْ يَفْتَحْهُ عَلَى أَحَدٍ قَبْلِي، ثُمَّ يُقَالُ: يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ، سَلْ تُعْطَهْ، وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ، فَأَرْفَعُ رَأْسِي، فَأَقُولُ: أُمَّتِي يَا رَبِّ، أُمَّتِي يَا رَبِّ، فَيُقَالُ: يَا مُحَمَّدُ أَدْخِلْ مِنْ أُمَّتِكَ مَنْ لَا حِسَابَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْبَابِ الْأَيْمَنِ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ وَهُمْ شُرَكَاءُ النَّاسِ فِيمَا سِوَى ذَلِكَ مِنَ الْأَبْوَابِ» ثُمَّ قَالَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ مَا بَيْنَ الْمِصْرَاعَيْنِ مِنْ مَصَارِيعِ الْجَنَّةِ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَهَجَرَ، أَوْ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَبُصْرَى». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1866. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kazuje: "Bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na nekoj gozbi, pa su mu dodali janjeću koljenicu[1], koju je inače mnogo volio. On s koljenice odgrize jedan komad i reče: 'Ja sam prvak svih ljudi na Sudnjem danu, a znate li zašto? Allah će sakupiti sve ljude, i prijašnje i potonje, na jednoj prostranoj ravnici, tako da će ih sve skupa moći pogledom obuhvatiti onaj koji ih gleda i dozvati onaj koji ih doziva. Sunce će im se približiti i obuzet će ih tolika briga da će, kad to više ne budu mogli podnijeti, reći: 'Vidite li šta vas je snašlo i u kakvom ste stanju?! Zar nećete potražiti nekoga ko će se za vas kod vašeg Gospodara zauzimati?!' Tada će neki ljudi jedni drugima reći: 'Adem je vaš otac, pa idite njemu', nakon čega će otići Ademu i kazati mu: 'O Ademe, ti si otac čovječanstva, Allah te stvorio Svojom rukom i u tebe je od Svoga Duha udahnuo[2], melekima je naredio da ti sedždu učine i nastanio te u Džennetu, pa zašto se ne bi za nas kod svoga Gospodara zauzimao? Zar ne vidiš u kakvom se stanju nalazimo i šta nas je snašlo?', a on će odgovoriti: 'Moj se Gospodar danas[3] rasrdio kako se nikada ranije nije rasrdio niti će se ikada poslije tako rasrditi. Bio mi je zabranio ono drvo, ali ja sam tu zabranu prekršio. Zaokupljen sam samim sobom, zaokupljen sam samim sobom, zaokupljen sam samim sobom! Idite nekom drugom! Idite Nuhu!' Otići će Nuhu i reći mu: 'O Nuhu, ti su prvi poslanik stanovnicima Zemlje i Allah te nazvao zahvalnim robom.[4] Zar ne vidiš u kakvom smo stanju? Vidiš li šta nas je zadesilo? Zar se nećeš za nas kod

1. Radi se o dijelu noge koji se nalazi između plećke i potkoljenice, a ne o plećki, kako se obično misli. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo je i meso s ovčije plećke, što je zabilježeno u više hadisa, npr. Buhari, 207, 5408, i Muslim, 354, međutim, u ovom hadisu nije riječ o plećki.

2. Podario ti je dušu. Ima i drugih tumačenja sintagme "od Svoga Duha".

3. Ovaj dodatak "danas" bilježi Buhari, 4712.

4. Aludira se na riječi Uzvišenog Allaha:

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ ۚ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴿٣﴾

"'O potomci onih koje smo sa Nuhom nosili!' On je, doista, bio rob zahvalni." (El-Isra, 3)

svoga Gospodara zauzimati?', a on će odgovoriti: 'Moj se Gospodar danas rasrdio kako se nikada ranije nije rasrdio niti će se ikada poslije tako rasrditi. Ja sam imao pravo na jednu dovu koju sam, upućujući je protiv svoga naroda, iskoristio.[1] Zaokupljen sam samim sobom, zaokupljen sam samim sobom, zaokupljen sam samim sobom! Idite nekom drugom! Idite Ibrahimu!' Onda će otići Ibrahimu i reći mu: 'O Ibrahime, ti si Allahov vjerovjesnik i od stanovnika Zemlje Njegov prisni prijatelj. Zauzimaj se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u kakvoj smo situaciji?', a on će im reći: 'Moj se Gospodar danas rasrdio kako se nikada ranije nije rasrdio niti će se ikada poslije tako rasrditi! Ja sam tri puta neistinu rekao![2] Zaokupljen sam samim sobom, zaokupljen sam samim sobom, zaokupljen sam samim sobom! Idite nekom drugom! Idite Musau!' Otići će kod Musaa i kazati mu: 'O Musa, ti si Allahov poslanik, i On te nad ostalim svijetom odlikovao time što ti je od Sebe Objavu dao i što je s tobom razgovarao. Zauzimaj se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u kakvoj smo situaciji?', a on će reći: 'Moj se Gospodar danas rasrdio kako se nikada ranije nije rasrdio niti će se ikada poslije tako rasrditi! Ja sam ubio čovjeka, a nije mi bilo naređeno da ga ubijem. Zaokupljen sam samim sobom, zaokupljen sam samim sobom, zaokupljen sam samim sobom! Idite nekom drugom! Idite Isau!' Onda će otići kod Isaa i reći mu: 'O Isa, ti si Allahov poslanik, i Riječ Njegova, koju je Merjemi dostavio, i Duh od Njega[3]. Ti si ljudima iz bešike pričao! Zauzimaj se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u kakvoj smo situaciji?', a on će reći: 'Moj se Gospodar danas rasrdio kako se nikada ranije nije rasrdio niti će se ikada poslije tako rasrditi!', te

1. Cilja se na riječi Nuha, alejhis-selam, koje nam Uzvišeni Allah prenosi u Kur'anu:
وَقَالَ نُوحٌ رَّبِّ لَا تَذَرْ عَلَى ٱلْأَرْضِ مِنَ ٱلْكَـٰفِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٦﴾ إِنَّكَ إِن تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا۟ عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوٓا۟ إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿٢٧﴾
"I Nuh reče: 'Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika, jer, ako ih ostaviš, oni će robove Tvoje u zabludu zavoditi i samo će grješnika i nevjernika rađati!'" (Nuh, 26–27)

2. Prvi put Ibrahim, alejhis-selam, svome je narodu, koji ga je pozvao da se s njima klanja zvijezdi, rekao: "Ja sam bolestan", a nije bio bolestan. Nakon što je porazbijao kipove koje je obožavao njegov narod, oni ga upitaše: "Ibrahime, jesi li ti ovo uradio sa našim božanstvima?", a on im odgovori: "Ne, nisam ja to uradio, već ovaj najveći kip, pitajte ih ako mogu govoriti." To je bila druga neistina. Što se tiče treće, Ibrahim, alejhis-selam, nakon što ga je Allah izbavio iz vatre u koju su ga nevjernici bili bacili, sa suprugom Sarom napustio je to mjesto i došao u zemlju kojom je vladao jedan silnik kojem su doušnici javili da je u zemlju ušao čovjek sa ljepoticom kakvu do tada nisu vidjeli. Kasnije je, da bi spasio sebe i Saru, silniku rekao da mu je Sara sestra, a ne supruga, nakon čega je vladar pokušao da joj naudi, ali u tome nije uspio. Detalje tog događaja bilježi Buhari, 3358.

3. Vidjeti pojašnjenje navedeno uz hadis 412.

će, ne spomenuvši nijedan grijeh[1], kazati: 'Zaokupljen sam samim sobom, zaokupljen sam samim sobom, zaokupljen sam samim sobom! Idite nekom drugom! Idite Muhammedu!' Onda će doći kod mene (a u jednoj se verziji kaže: Onda će otići Muhammedu) i kazati: 'O Muhammede, ti si Allahov poslanik, i pečat svih vjerovjesnika. Allah ti je oprostio sve grijehe, i ranije i kasnije. Zauzimaj se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u kakvoj smo situaciji?' Tada ću krenuti i doći ispod Arša, a onda ću svome Gospodaru pasti na sedždu. Potom će me Allah nadahnuti da Ga hvalim i veličam onako kako to nikada nikoga prije mene nije nadahnuo, a onda će mi reći: 'O Muhammede, podigni svoju glavu! Traži i dat će ti se! Zauzimaj se, tvoje će zauzimanje biti primljeno!' Ja ću podignuti glavu i reći: 'Moj ummet, Gospodaru! Moj ummet, Gospodaru!' 'O Muhammede!', reći će Allah, 'uvedi na desna džennetska vrata one koji neće polagati račun!', a u isto vrijeme, oni će imati pravo da sa drugim ljudima uđu i na ostala vrata.[2] Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, razdaljina između dva krila džennetskih vrata poput je razdaljine između Meke i Hedžera ili koliko između Meke i Busre.[3]'" Muttefekun alejhi: Buhari, 4712, i Muslim, 194.

١٨٦٧ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: جَاءَ إِبْرَاهِيمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأُمِّ إِسْمَاعِيلَ وَبِابْنِهَا إِسْمَاعِيلَ وَهِيَ تُرْضِعُهُ حَتَّى وَضَعَهَا عِنْدَ الْبَيْتِ عِنْدَ دَوْحَةٍ فَوْقَ زَمْزَمَ فِي أَعْلَى الْمَسْجِدِ، وَلَيْسَ بِمَكَّةَ يَوْمَئِذٍ أَحَدٌ وَلَيْسَ بِهَا مَاءٌ، فَوَضَعَهُمَا هُنَاكَ، وَوَضَعَ عِنْدَهُمَا جِرَابًا فِيهِ تَمْرٌ، وَسِقَاءً فِيهِ مَاءٌ. ثُمَّ قَفَّى إِبْرَاهِيمُ مُنْطَلِقًا، فَتَبِعَتْهُ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ فَقَالَتْ: يَا إِبْرَاهِيمُ أَيْنَ تَذْهَبُ وَتَتْرُكُنَا بِهَذَا الْوَادِي لَيْسَ فِيهِ أَنِيسٌ وَلَا شَيْءٌ؟ فَقَالَتْ لَهُ ذَلِكَ مِرَارًا، وَجَعَلَ لَا يَلْتَفِتُ إِلَيْهَا، قَالَتْ لَهُ: آللَّهُ أَمَرَكَ بِهَذَا؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَتْ: إِذًا لَا يُضَيِّعُنَا، ثُمَّ رَجَعَتْ. فَانْطَلَقَ إِبْرَاهِيمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ عِنْدَ الثَّنِيَّةِ حَيْثُ لَا يَرَوْنَهُ، اسْتَقْبَلَ بِوَجْهِهِ الْبَيْتَ، ثُمَّ دَعَا بِهَؤُلَاءِ الدَّعَوَاتِ، فَرَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ: «رَّبَّنَآ إِنِّيٓ أَسۡكَنتُ مِن ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيۡرِ ذِي زَرۡعٍ» حَتَّى بَلَغَ «يَشۡكُرُونَ» [إِبْرَاهِيمُ: ٣٧]. وَجَعَلَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ تُرْضِعُ إِسْمَاعِيلَ، وَتَشْرَبُ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ، حَتَّى إِذَا نَفِدَ مَا فِي

1. U verziji ovog hadisa koju bilježi Tirmizi, 3148, navodi se da je na ovom mjestu Isa, alejhis-selam, rekao: "Mene su pored Allaha obožavali", a u verziji koju bilježi Ahmed, *Musned*, 1/281, 2546, navodi se da je rekao: "Mene su za božanstvo pored Allaha uzeli."

2. Odnosno, pored toga što su privilegirani da uđu na ova posebna vrata, onim muslimanima koji će ući u Džennet bez polaganja računa – a njih je sedamdeset hiljada, kako je to potvrđeno u hadisu koji bilježe Buhari, 6541, i Muslim, 216 – neće biti uskraćeno pravo da po vlastitoj želji u Džennet ulaze sa ostalim muslimanima na koja god vrata žele ući. Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 7/106.

3. Hedžer je naselje u Bahreinu, a Busra grad u Šamu, tj. današnjoj Siriji.

السِّقَاءِ عَطِشَتْ وَعَطِشَ ابْنُهَا، وَجَعَلَتْ تَنْظُرُ إِلَيْهِ يَتَلَوَّى - أَوْ قَالَ: يَتَلَبَّطُ - فَانْطَلَقَتْ كَرَاهِيَةَ أَنْ تَنْظُرَ إِلَيْهِ، فَوَجَدَتِ الصَّفَا أَقْرَبَ جَبَلٍ فِي الْأَرْضِ يَلِيهَا، فَقَامَتْ عَلَيْهِ، ثُمَّ اسْتَقْبَلَتِ الْوَادِيَ تَنْظُرُ هَلْ تَرَى أَحَدًا؟ فَلَمْ تَرَ أَحَدًا. فَهَبَطَتْ مِنَ الصَّفَا حَتَّى إِذَا بَلَغَتِ الْوَادِيَ، رَفَعَتْ طَرَفَ دِرْعِهَا، ثُمَّ سَعَتْ سَعْيَ الْإِنْسَانِ الْمَجْهُودِ حَتَّى جَاوَزَتِ الْوَادِيَ، ثُمَّ أَتَتِ الْمَرْوَةَ، فَقَامَتْ عَلَيْهَا، فَنَظَرَتْ هَلْ تَرَى أَحَدًا؟ فَلَمْ تَرَ أَحَدًا. فَفَعَلَتْ ذَلِكَ سَبْعَ مَرَّاتٍ.

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَذَلِكَ سَعْيُ النَّاسِ بَيْنَهُمَا». فَلَمَّا أَشْرَفَتْ عَلَى الْمَرْوَةِ سَمِعَتْ صَوْتًا، فَقَالَتْ: صَهْ - تُرِيدُ نَفْسَهَا - ثُمَّ تَسَمَّعَتْ، فَسَمِعَتْ أَيْضًا فَقَالَتْ: قَدْ أَسْمَعْتَ إِنْ كَانَ عِنْدَكَ غَوَاثٌ، فَإِذَا هِيَ بِالْمَلَكِ عِنْدَ مَوْضِعِ زَمْزَمَ، فَبَحَثَ بِعَقِبِهِ - أَوْ قَالَ: بِجَنَاحِهِ - حَتَّى ظَهَرَ الْمَاءُ، فَجَعَلَتْ تُحَوِّضُهُ وَتَقُولُ بِيَدِهَا هَكَذَا، وَجَعَلَتْ تَغْرُفُ الْمَاءَ فِي سِقَائِهَا وَهُوَ يَفُورُ بَعْدَ مَا تَغْرِفُ - وَفِي رِوَايَةٍ: بِقَدْرِ مَا تَغْرِفُ. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «رَحِمَ اللَّهُ أُمَّ إِسْمَاعِيلَ، لَوْ تَرَكَتْ زَمْزَمَ - أَوْ قَالَ: لَوْ لَمْ تَغْرِفْ مِنَ الْمَاءِ - لَكَانَتْ زَمْزَمُ عَيْنًا مَعِينًا». قَالَ: فَشَرِبَتْ، وَأَرْضَعَتْ وَلَدَهَا، فَقَالَ لَهَا الْمَلَكُ: لَا تَخَافُوا الضَّيْعَةَ فَإِنَّ هَهُنَا بَيْتًا لِلَّهِ يَبْنِيهِ هَذَا الْغُلَامُ وَأَبُوهُ، وَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضَيِّعُ أَهْلَهُ، وَكَانَ الْبَيْتُ مُرْتَفِعًا مِنَ الْأَرْضِ كَالرَّابِيَةِ تَأْتِيهِ السُّيُولُ، فَتَأْخُذُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ، فَكَانَتْ كَذَلِكَ حَتَّى مَرَّتْ بِهِمْ رُفْقَةٌ مِنْ جُرْهُمٍ، أَوْ أَهْلُ بَيْتٍ مِنْ جُرْهُمٍ مُقْبِلِينَ مِنْ طَرِيقِ كَدَاءٍ، فَنَزَلُوا فِي أَسْفَلِ مَكَّةَ، فَرَأَوْا طَائِرًا عَائِفًا فَقَالُوا: إِنَّ هَذَا الطَّائِرَ لَيَدُورُ عَلَى مَاءٍ لَعَهْدُنَا بِهَذَا الْوَادِي وَمَا فِيهِ مَاءٌ، فَأَرْسَلُوا جَرِيًّا أَوْ جَرِيَّيْنِ، فَإِذَا هُمْ بِالْمَاءِ، فَرَجَعُوا فَأَخْبَرُوهُمْ فَأَقْبَلُوا، وَأُمُّ إِسْمَاعِيلَ عِنْدَ الْمَاءِ، فَقَالُوا: أَتَأْذَنِينَ لَنَا أَنْ نَنْزِلَ عِنْدَكِ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، وَلَكِنْ لَا حَقَّ لَكُمْ فِي الْمَاءِ، قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَأَلْفَى ذَلِكَ أُمَّ إِسْمَاعِيلَ، وَهِيَ تُحِبُّ الْأُنْسَ». فَنَزَلُوا، فَأَرْسَلُوا إِلَى أَهْلِيهِمْ فَنَزَلُوا مَعَهُمْ، حَتَّى إِذَا كَانُوا بِهَا أَهْلَ أَبْيَاتٍ، وَشَبَّ الْغُلَامُ وَتَعَلَّمَ الْعَرَبِيَّةَ مِنْهُمْ وَأَنْفَسَهُمْ وَأَعْجَبَهُمْ حِينَ شَبَّ، فَلَمَّا أَدْرَكَ، زَوَّجُوهُ امْرَأَةً مِنْهُمْ، وَمَاتَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ. فَجَاءَ إِبْرَاهِيمُ بَعْدَ مَا تَزَوَّجَ إِسْمَاعِيلُ يُطَالِعُ تَرِكَتَهُ فَلَمْ يَجِدْ إِسْمَاعِيلَ، فَسَأَلَ امْرَأَتَهُ عَنْهُ فَقَالَتْ: خَرَجَ يَبْتَغِي لَنَا - وَفِي رِوَايَةٍ: يَصِيدُ لَنَا - ثُمَّ سَأَلَهَا عَنْ عَيْشِهِمْ وَهَيْئَتِهِمْ فَقَالَتْ: نَحْنُ بِشَرٍّ، نَحْنُ فِي ضِيقٍ وَشِدَّةٍ، وَشَكَتْ إِلَيْهِ، قَالَ: فَإِذَا جَاءَ زَوْجُكِ، اقْرَئِي عَلَيْهِ السَّلَامَ، وَقُولِي لَهُ يُغَيِّرْ عَتَبَةَ بَابِهِ. فَلَمَّا جَاءَ إِسْمَاعِيلُ كَأَنَّهُ آنَسَ شَيْئًا فَقَالَ: هَلْ جَاءَكُمْ مِنْ أَحَدٍ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، جَاءَنَا شَيْخٌ كَذَا وَكَذَا، فَسَأَلَنَا عَنْكَ، فَأَخْبَرْتُهُ، فَسَأَلَنِي كَيْفَ عَيْشُنَا، فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّا فِي جَهْدٍ وَشِدَّةٍ. قَالَ: فَهَلْ أَوْصَاكِ بِشَيْءٍ؟ قَالَتْ: نَعَمْ أَمَرَنِي أَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ: غَيِّرْ عَتَبَةَ بَابِكَ. قَالَ: ذَاكَ أَبِي وَقَدْ أَمَرَنِي أَنْ أُفَارِقَكِ، الْحَقِي بِأَهْلِكِ. فَطَلَّقَهَا، وَتَزَوَّجَ مِنْهُمْ أُخْرَى. فَلَبِثَ عَنْهُمْ إِبْرَاهِيمُ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ أَتَاهُمْ بَعْدُ، فَلَمْ يَجِدْهُ، فَدَخَلَ عَلَى امْرَأَتِهِ، فَسَأَلَ عَنْهُ. قَالَتْ: خَرَجَ يَبْتَغِي لَنَا. قَالَ: كَيْفَ أَنْتُمْ، وَسَأَلَهَا عَنْ عَيْشِهِمْ وَهَيْئَتِهِمْ فَقَالَتْ: نَحْنُ بِخَيْرٍ وَسَعَةٍ، وَأَثْنَتْ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى، فَقَالَ: مَا طَعَامُكُمْ؟ قَالَتْ: اللَّحْمُ. قَالَ: فَمَا شَرَابُكُمْ؟ قَالَتْ: الْمَاءُ. قَالَ: اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي اللَّحْمِ وَالْمَاءِ. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ يَوْمَئِذٍ حَبٌّ وَلَوْ كَانَ لَهُمْ دَعَا لَهُمْ فِيهِ». قَالَ: فَهُمَا لَا يَخْلُو عَلَيْهِمَا أَحَدٌ بِغَيْرِ مَكَّةَ إِلَّا لَمْ يُوَافِقَاهُ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَجَاءَ فَقَالَ: أَيْنَ إِسْمَاعِيلُ؟ فَقَالَتِ امْرَأَتُهُ: ذَهَبَ يَصِيدُ، فَقَالَتِ امْرَأَتُهُ: أَلَا تَنْزِلُ، فَتَطْعَمَ

وَتَشْرَبَ؟ قَالَ: وَمَا طَعَامُكُمْ وَمَا شَرَابُكُمْ؟ قَالَتْ: طَعَامُنَا اللَّحْمُ، وَشَرَابُنَا الْمَاءُ. قَالَ: اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي طَعَامِهِمْ وَشَرَابِهِمْ. قَالَ: فَقَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بَرَكَةُ دَعْوَةِ إِبْرَاهِيمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ».

قَالَ: فَإِذَا جَاءَ زَوْجُكِ، فَاقْرَئِي عَلَيْهِ السَّلَامَ وَمُرِيهِ يُثَبِّتْ عَتَبَةَ بَابِهِ. فَلَمَّا جَاءَ إِسْمَاعِيلُ، قَالَ: هَلْ أَتَاكُمْ مِنْ أَحَدٍ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، أَتَانَا شَيْخٌ حَسَنُ الْهَيْئَةِ وَأَثْنَتْ عَلَيْهِ، فَسَأَلَنِي عَنْكَ، فَأَخْبَرْتُهُ، فَسَأَلَنِي كَيْفَ عَيْشُنَا فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّا بِخَيْرٍ. قَالَ: فَأَوْصَاكِ بِشَيْءٍ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ، وَيَأْمُرُكَ أَنْ تُثَبِّتَ عَتَبَةَ بَابِكَ. قَالَ: ذَاكَ أَبِي وَأَنْتِ الْعَتَبَةُ أَمَرَنِي أَنْ أُمْسِكَكِ. ثُمَّ لَبِثَ عَنْهُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ جَاءَ بَعْدَ ذَلِكَ وَإِسْمَاعِيلُ يَبْرِي نَبْلًا لَهُ تَحْتَ دَوْحَةٍ قَرِيبًا مِنْ زَمْزَمَ، فَلَمَّا رَآهُ، قَامَ إِلَيْهِ، فَصَنَعَ كَمَا يَصْنَعُ الْوَالِدُ بِالْوَلَدِ وَالْوَلَدُ بِالْوَالِدِ، قَالَ: يَا إِسْمَاعِيلُ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِأَمْرٍ، قَالَ: فَاصْنَعْ مَا أَمَرَكَ رَبُّكَ. قَالَ: وَتُعِينُنِي، قَالَ: وَأُعِينُكَ. قَالَ: فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ أَبْنِيَ بَيْتًا هَهُنَا، وَأَشَارَ إِلَى أَكَمَةٍ مُرْتَفِعَةٍ عَلَى مَا حَوْلَهَا فَعِنْدَ ذَلِكَ رَفَعَ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ، فَجَعَلَ إِسْمَاعِيلُ يَأْتِي بِالْحِجَارَةِ، وَإِبْرَاهِيمُ يَبْنِي حَتَّى إِذَا ارْتَفَعَ الْبِنَاءُ جَاءَ بِهَذَا الْحَجَرِ فَوَضَعَهُ لَهُ فَقَامَ عَلَيْهِ، وَهُوَ يَبْنِي وَإِسْمَاعِيلُ يُنَاوِلُهُ الْحِجَارَةَ وَهُمَا يَقُولَانِ: «رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّآ إِنَّكَ أَنتَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ» [الْبَقَرَةُ: ١٢٧]

وَفِي رِوَايَةٍ: إِنَّ إِبْرَاهِيمَ خَرَجَ بِإِسْمَاعِيلَ وَأُمِّ إِسْمَاعِيلَ، مَعَهُمْ شَنَّةٌ فِيهَا مَاءٌ فَجَعَلَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ تَشْرَبُ مِنَ الشَّنَّةِ، فَيَدِرُّ لَبَنُهَا عَلَى صَبِيِّهَا حَتَّى قَدِمَ مَكَّةَ. فَوَضَعَهَا تَحْتَ دَوْحَةٍ، ثُمَّ رَجَعَ إِبْرَاهِيمُ إِلَى أَهْلِهِ، فَاتَّبَعَتْهُ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ حَتَّى لَمَّا بَلَغُوا كَدَاءَ نَادَتْهُ مِنْ وَرَائِهِ: يَا إِبْرَاهِيمُ إِلَى مَنْ تَتْرُكُنَا؟ قَالَ: إِلَى اللَّهِ، قَالَتْ: رَضِيتُ بِاللَّهِ. فَرَجَعَتْ، وَجَعَلَتْ تَشْرَبُ مِنَ الشَّنَّةِ، وَيَدِرُّ لَبَنُهَا عَلَى صَبِيِّهَا حَتَّى لَمَّا فَنِيَ الْمَاءُ قَالَتْ: لَوْ ذَهَبْتُ، فَنَظَرْتُ لَعَلِّي أُحِسُّ أَحَدًا، قَالَ: فَذَهَبَتْ فَصَعِدَتِ الصَّفَا، فَنَظَرَتْ وَنَظَرَتْ هَلْ تُحِسُّ أَحَدًا، فَلَمْ تُحِسَّ أَحَدًا، فَلَمَّا بَلَغَتِ الْوَادِيَ سَعَتْ، وَأَتَتِ الْمَرْوَةَ، وَفَعَلَتْ ذَلِكَ أَشْوَاطًا، ثُمَّ قَالَتْ: لَوْ ذَهَبْتُ فَنَظَرْتُ مَا فَعَلَ الصَّبِيُّ، فَذَهَبَتْ وَنَظَرَتْ، فَإِذَا هُوَ عَلَى حَالِهِ كَأَنَّهُ يَنْشَغُ لِلْمَوْتِ، فَلَمْ تُقِرَّهَا نَفْسُهَا. فَقَالَتْ: لَوْ ذَهَبْتُ، فَنَظَرْتُ لَعَلِّي أُحِسُّ أَحَدًا، فَذَهَبَتْ فَصَعِدَتِ الصَّفَا، فَنَظَرَتْ وَنَظَرَتْ، فَلَمْ تُحِسَّ أَحَدًا حَتَّى أَتَمَّتْ سَبْعًا، ثُمَّ قَالَتْ: لَوْ ذَهَبْتُ فَنَظَرْتُ مَا فَعَلَ. فَإِذَا هِيَ بِصَوْتٍ. فَقَالَتْ: أَغِثْ إِنْ كَانَ عِنْدَكَ خَيْرٌ، فَإِذَا جِبْرِيلُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ بِعَقِبِهِ هَكَذَا، وَغَمَزَ بِعَقِبِهِ عَلَى الْأَرْضِ، فَانْبَثَقَ الْمَاءُ فَدَهِشَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ فَجَعَلَتْ تَحْفِنُ - وَذَكَرَ الْحَدِيثَ بِطُولِهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ بِهَذِهِ الرِّوَايَاتِ كُلِّهَا.

1867. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Ibrahim, alejhis-selam, doveo je Ismaila i njegovu majku, koja ga je dojila, i ostavio ih pored Kabe, pod jednim velikim drvetom koje se nalazilo iznad Zemzema, u gornjem dijelu Mesdžidul-harama.[1] U tom vremenu, u Meki nije bilo nijednog stanovnika niti je u njoj bilo vode. Ostavio ih je na tom mjestu, a pored njih je ostavio i ranac s datulama i mješinu s vodom. Potom se Ibrahim okrenuo i zaputio natrag, a Ismailova majka krenu za njim i upita ga: 'O Ibrahime,

1. Ostavio ih je pored mjesta na kojem će kasnije biti izgrađena Kaba.

zar odlaziš i ostavljaš nas u ovoj dolini u kojoj nema ni ljudi niti bilo čega drugog?', ponovivši mu te riječi nekoliko puta, međutim, on se na nju nije obazirao, nakon čega ga ona upita: 'Da li ti je Allah naredio da tako postupiš?' 'Jeste', odgovori on. 'On nas onda neće napustiti', reče ona i krenu nazad, a Ibrahim, alejhis-selam, nastavi put. Kada je došao do jednog brežuljka kod kojeg ga njih dvoje više nisu mogli vidjeti, licem se okrenuo prema Kabi i, podignutih ruku, počeo učiti dove govoreći: 'Gospodaru naš, ja sam neke potomke svoje naselio u kotlini u kojoj se ništa ne sije, kod Tvoga Časnog hrama, da bi, Gospodaru naš, molitvu obavljali; zato učini da srca nekih ljudi čeznu za njima i opskrbi ih raznim plodovima da bi zahvalni bili!' (Ibrahim, 37). Ismailova je majka dojila Ismaila i pila vodu, a kada je u mješini nestalo vode i ona i njen sin ožednjeli, nemoćno je gledala kako se njeno čedo previja – ili je rekao: koprca – i nogama udara od zemlju. Kako ga više nije mogla gledati u tom stanju, ona ode odatle i dođe do Safe, brežuljka koji joj je bio najbliži, pope se na njega i okrenu se prema dolini ne bi li koga vidjela, međutim, ne ugleda nikoga. Zatim je sišla sa Safe, a kada je stigla u dolinu, zadigla je kraj svoje odjeće i onda potrčala onako kako trči čovjek u nevolji, i tako je trčala sve dok nije prešla dolinu. Došla je do Merve i popela se na nju, te pogleda ne bi li koga vidjela, ali ne ugleda nikoga. Tako je učinila sedam puta." Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada rekao: "To je sa'j koji ljudi obavljaju između Safe i Merve."

"Kada se (zadnji, tj. sedmi) put popela na Mervu, čula je neki glas i, obraćajući se sama sebi, rekla: 'Šuti!' Pažljivo je osluškivala, a potom je opet čula isti glas, pa je rekla: 'Čula sam te, pa ako si u stanju pomoći mi, pomozi!' Tada vidje meleka na mjestu na kojem se nalazi Zemzem kako kopa svojom petom – ili je rekao: svojim krilima – sve dok se nije pojavila voda, koju je pokušavala zadržati praveći nešto poput korita, a svojom je rukom ovako činila.[1] Rukama je grabila vodu i punila svoju mješinu, a voda je, nakon svakog zahvatanja, još obilnije šikljala." U drugoj verziji navodi se: "Voda je izvirala onoliko koliko bi je ona grabila." Ibn Abbas, radijallahu anhuma, tada reče da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Allah se smilovao majci Ismailovoj, da nije dirala Zemzem – ili je rekao: da iz njega nije grabila vodu – od njega bi nastala rijeka."

1. Na ovom mjestu, Ibn Abbas, radijallahu anhu, svojom je rukom praktično demonstrirao pokret Ismailove majke Hadžere, na isti način kako je vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je to učinio.

Ibn Abbas dalje pripovijeda: "Ona se napila vode i podojila sina, a melek joj reče: 'Ne plašite se propasti jer ovdje će biti Allahova kuća koju će sagraditi ovaj dječak i njegov otac, a Allah uistinu neće upropastiti njene stanovnike.' Kaba je bila malo uzdignuta iznad zemlje, baš poput brežuljka, te su bujice nailazile i krnjile je sa desne i sa lijeve strane.[1] I tako je Hadžera tu boravila, pijući zemzem i dojeći dijete, sve dok kraj njih ne naiđe jedna skupina pripadnika plemena Džurhum - ili se pak radilo o jednoj porodici iz ovog plemena. Oni su došli iz pravca Kedaa i ulogorili se u podnožju Meke, pa kada su vidjeli pticu kako kruži nebom, rekoše: 'Ova ptica vjerovatno kruži iznad vode, a mi dobro poznajemo ovu dolinu i znamo da u njoj nema vode.' Zatim su poslali jednog ili dvojicu izviđača koji tamo zaista nađoše vodu, a potom se vratiše svojim saplemenicima i obavijestiše ih o onome što su vidjeli. Nakon toga, zajedno se uputiše na to mjesto i tu, pored vode, zatekoše Ismailovu majku, koju upitaše: 'Hoćeš li nam dozvoliti da se nastanimo tu kod tebe?' 'Da', reče ona, 'ali ja zadržavam pravo da vodu zabranim kome želim[2]', a oni se s tim složiše."

Ibn Abbas dalje pripovijeda: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ismailova majka bila je zadovoljna razvojem događaja, jer je voljela društvo'. Ova skupina iz plemena Džurhum naseli se kod nje, a uskoro dovedoše i svoje porodice koje se nastaniše tu s njima. Vremenom se njihov broj uvećao, izgradili su i kuće, a Ismail je izrastao u naočitog mladića i od njih je naučio arapski jezik. Ismaila su zavoljeli i divili mu se, a kada je stasao za ženidbu, oženiše ga djevojkom iz svoga plemena. Nedugo nakon toga, Hadžera je umrla. Nakon što se Ismail oženio, Ibrahim dođe u Meku da obiđe porodicu koju je tu ostavio, međutim, tada nije pronašao Ismaila. Kada je njegovu suprugu upitao gdje je Ismail, ona mu reče da je otišao u potragu za opskrbom (u drugoj verziji navodi se da je rekla: Otišao je da nam nešto ulovi). Potom ju je upitao kako žive i u kakvom se stanju nalaze, a ona mu, jadajući se, odgovori: 'U veoma smo lošem stanju i živimo u neimaštini i oskudici.' Kada ju je saslušao, Ibrahim joj reče: 'Kada ti se muž vrati, poselami ga i poruči mu da promijeni kućni

1. Ibn Hadžer navodi predaje koje ukazuju na to da je Adem, alejhis-selam, prvi podigao Kabu. Ipak, Kaba je nestala s lica Zemlje nakon velikog potopa u vremenu Nuha, alejhis-selam, a mjesto gdje se nalazila ostalo je nepoznato sve dok ga Uzvišeni Allah nije otkrio Ibrahimu, alejhis-selam, naredivši mu da je ponovo sagradi. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/406.

2. Ovim riječima naglasila im je da ona polaže pravo na izvor i da može zabraniti korištenje vode kome hoće.

prag.' Nakon što se Ismail vratio, baš kao da je nešto predosjećao, odmah je upitao: 'Da li nam je neko dolazio?', a žena mu odgovori: 'Da. Posjetio nas je jedan starac', a onda opisa kako je izgledao i nastavi: 'I pitao je o tebi. Ja sam mu kazala gdje si, a onda je opet upitao kako živimo, pa sam mu rekla da smo u bijedi i oskudici.' 'A da li ti je šta poručio?', upita je Ismail, a ona mu odgovori: 'Da, rekao mi je da ti prenesem selam i da ti kažem da promijeniš kućni prag.' 'To je moj otac. Naredio mi je da se razvedem od tebe. Idi svojoj porodici', reče joj Ismail i razvede se od nje, a kasnije se nanovo oženi iz istog plemena. Nakon određenog vremena, Ibrahim im opet dođe u posjetu, međutim, ni ovaj put ne nađe sina Ismaila. Uđe u kuću kod njegove supruge i upita je za Ismaila, a ona odgovori da je otišao u potragu za opskrbom. 'Kako ste, u kakvom se stanju nalazite i kako živite?', upita je Ibrahim, a ona odgovori: 'Dobro smo i živimo u blagostanju i izobilju', reče ona i zahvali se Allahu. 'A šta jedete', upita je. 'Meso', odgovori ona. 'A šta pijete?', upita je. 'Vodu', odgovori ona. Ibrahim, alejhis-selam, tada prouči dovu: 'Allahu moj, podari im blagoslov u mesu i vodi!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje reče: 'Oni tada nisu imali žitarica, a da su ih imali, on bi uputio dovu da i one budu blagoslovljene.' Zato, ko god se izvan Meke u prehrani osloni samo na meso i vodu, oni mu neće prijati.[1]"

U drugoj se verziji navodi da je Ibrahim, alejhis-selam, nakon što je došao u Meku, upitao: "Gdje je Ismail?" "Otišao je u lov", odgovori Ismailova supruga i upita ga: "Zar se nećeš smjestiti kod nas, pojesti nešto i popiti?" "A šta jedete i pijete?", upita je on. "Jedemo meso i pijemo vodu", odgovorila je, a Ibrahim, alejhis-selam, prouči dovu: "Allahu moj, podari im blagoslov u onome što jedu i piju." Na ovom mjestu prenosilac navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ovaj bereket u Meki posljedica je Ibrahimove dove."

Ibn Abbas dalje kazuje da je Ibrahim Ismailovoj supruzi rekao: "Kada ti se muž vrati, poselami ga i poruči mu da učvrsti kućni prag." Nakon što se Ismail vratio, upita: "Da li nas je neko posjetio?" "Jeste. Dolazio je neki starac lijepog izgleda", reče ona i o njemu se najljepše izrazi. Pitao je

1. Ovo je jedna od posebnosti Meke za koju je Ibrahim, alejhis-selam, zamolio Uzvišenog Allaha. U komentarima se kaže da bi na svakom mjestu izuzev u Meki prehrana zasnovana isključivo na mesu i vodi čovjeku prouzrokovala stomačne tegobe. U tom kontekstu Ibn Hadžer navodi i nešto drugačiju verziju ovog hadisa u kojoj se kaže: "Ko god se izvan Meke u prehrani osloni isključivo na meso i vodu, imat će stomačne tegobe." Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/405.

za tebe i o tome kako živimo, a ja sam mu kazala da živimo lijepo. Ismail je upita: "Da li ti je šta poručio?" "Da. Poselamio te i rekao da učvrstiš kućni prag", odgovori ona. "To je bio moj otac, a ti si taj prag. Naredio mi je da te zadržim kao svoju suprugu", reče Ismail. I tako, nakon nekog vremena, Ibrahim opet dođe u Meku i zateče Ismaila kako u hladu drveta u blizini Zemzema pravi strijele. Kada ga je vidio, Ismail ustade i jedan prema drugom postupiše onako kako otac postupa prema sinu i sin prema ocu. "Ismaile, Allah mi je nešto naredio!", reče Ibrahim, a on mu odgovori: "Postupi onako kako ti je naredio tvoj Gospodar." "A hoćeš li mi u tome pomoći?", upita ga Ibrahim, a on reče: "Hoću, pomoći ću ti!" "Allah mi je naredio da na ovom mjestu izgradim Kabu", i pokaza na brežuljak koji se malo uzdizao nad okolinom. Tada su njih dvojica postavili temelje Kabe. Ismail je donosio kamenje, a Ibrahim je gradio. Kada je građevina postala visoka, Ismail je donio kamen[1] i položio ga, kako bi Ibrahim stao na njega. Tako je Ibrahim zidao, a Ismail mu je dodavao kamenje. Obojica su govorili: "Gospodaru naš, primi od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš!" (El-Bekara, 127).

U drugoj se verziji navodi: "Ibrahim je na put krenuo sa Ismailom i njegovom majkom i sa sobom su ponijeli mješinu s vodom. Kada bi se Ismailova majka napila iz nje, mlijeko bi joj obilno poteklo, pa je hranila svoje dijete. Nakon što stigoše u Meku, Ibrahim ih ostavi pod velikim drvetom i krenu nazad svojoj porodici. Ismailova je majka krenula za njim i pratila ga sve dok ne stigoše do mjesta Keda, gdje ga poče dozivati: 'Ibrahime, kome nas to ostavljaš?', a on joj odgovori: 'Ostavljam vas Allahu.' 'Zadovoljna sam Allahom', odgovori ona i krenu nazad. Pila je vodu iz mješine, nakon čega bi joj mlijeko obilno poteklo, pa bi dojila Ismaila. Kada je potrošila vodu, reče: 'Trebala bih otići i malo razgledati ne bih li koga vidjela.' Otišla je i popela se na brežuljak Safa, te počela razgledati uokolo ne bi li gdje koga primijetila, a kada ne vidje nikoga, spusti se u dolinu te potrča i dođe na brežuljak Merva. Tako je, trčeći sa jednog brežuljka na drugi, postupila više puta. Onda reče: 'Trebala bih otići da vidim šta on radi', misleći na dijete, a zatim ode do njega i nađe ga u takvom stanju kao da je, zbog

1. Ovdje se misli na Mekamu Ibrahim, tj. mjesto na kojem je stajao Ibrahim, alejhis-selam, koje Allah spominje u Kur'anu:

وَإِذْ جَعَلْنَا ٱلْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَٱتَّخِذُوا۟ مِن مَّقَامِ إِبْرَٰهِـۧمَ مُصَلًّى ... ﴿١٢٥﴾

"I učinili smo Hram utočištem i sigurnim mjestom ljudima. 'Neka vam mjesto na kojem je stajao Ibrahim bude prostor iza kojeg ćete molitvu obavljati!'..." (El-Bekara, 125).

uzdisaja, u smrtnom hropcu. Duša joj ni ovaj put ne dade mira te opet reče: 'Trebala bih otići i razgledati uokolo. Možda ugledam koga!' Otišla je i popela se na Safu sa koje je posmatrala okolinu, međutim, ni ovaj put ne vidje nikoga. Tako je, žurno hodajući, sedam puta prešla prostor između Safe i Merve, nakon čega reče: 'Trebala bih otići da vidim šta mi je s djetetom.' Utom je začula neki glas te odmah povika: 'Pomozi, ako u tebi ima ikakvog dobra!' Tada se ukaza Džibril, koji svojom petom zagreba po zemlji i voda obilno poteče. Ismailova se majka tome mnogo začudi i poče kopati...", a potom je prenosilac naveo hadis u cijelosti. Hadis bilježi Buhari, 3365.

١٨٦٨ - وَعَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنِّ، وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1868. Seid b. Zejd, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Gomoljača je vrsta mane, a njen je sok lijek za oči."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 4478, 5708, i Muslim, 2049.

1. Izraz *el-kem'a*, upotrijebljen u ovom hadisu, prema tumačenju klasičnih komentatora hadisa, ukazuje na vrstu samonikle gljive koja raste ispod površine zemlje. Ima je mnogo u Egiptu i Šamu, a u obilju je rasla i za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini i oko nje. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 10/163. Najvjerovatnije je da se radi o nekoj vrsti gljive iz porodice tubera, tj. gomoljki ili gomoljači, danas poznatijim kao tartufi, koja je u tom vremenu uspijevala na Arabijskom poluotoku, ali i na Bliskom istoku. Što se tiče mane, to je hrana koju je Uzvišeni Allah dao Benu Israilu. U Kur'anu se kaže:

وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ ٱلْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْكُمُ ٱلْمَنَّ وَٱلسَّلْوَىٰ ... ﴿٥٧﴾

"I Mi smo vam od oblaka hladovinu načinili i manu i prepelice vam slali..." (El-Bekara, 57). Oko samog tumačenja riječi "mana", učenjaci navode više mišljenja, a najprošireniје mišljenje jeste da se radi o tzv. mednoj rosi, koja se sa neba spuštala na drveće, pa su je Izraelćani skupljali i jeli. Zbog toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu gomoljaču i usporedio sa manom jer je i ona veoma hranjiva, zdrava i korisna, a niče sama, tako da je ljudi ubiru bez ikakvog uloženog truda, baš kao što su Izraelćani ubirali mednu rosu. Shodno drugom mišljenju, "mana" je pojam koji obuhvata više vrsta hrane koju je Uzvišeni Allah dao Benu Israilu, pa je nešto od toga padalo sa nebesa, a nešto nicalo iz zemlje; gomoljača spada u ovu drugu vrstu. Postoje i druga mišljenja. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 10/164.

19. POGLAVLJE

ISTIGFAR - TRAŽENJE OPROSTA OD ALLAHA

❧ 371. *Naredba traženja oprosta od Allaha i vrijednost takvog postupka*

Uzvišeni Allah kaže:

... وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ... ﴿١٩﴾

...Traži oprosta za svoje grijehe i za vjernike i za vjernice... (Muhammed, 19)

وَٱسْتَغْفِرِ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٠٦﴾

I zamoli oprost od Allaha - Allah, uistinu, prašta i samilostan je! (En-Nisa, 106)

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَٱسْتَغْفِرْهُ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ تَوَّابًۢا ﴿٣﴾

Ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On je uvijek pokajanje primao. (En-Nasr, 3)

... لِلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّٰتٌ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَٰجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَٰنٌ مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ بِٱلْعِبَادِ ﴿١٥﴾ ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَآ إِنَّنَآ ءَامَنَّا فَٱغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿١٦﴾ ٱلصَّٰبِرِينَ وَٱلصَّٰدِقِينَ وَٱلْقَٰنِتِينَ وَٱلْمُنفِقِينَ وَٱلْمُسْتَغْفِرِينَ بِٱلْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾

...Oni koji se budu Allaha bojali i grijeha klonili imat će u Gospodara svoga džennetske bašče, kroz koje teku rijeke, u njima će vječno boraviti, i čiste žene, i Allahovu naklonost - a Allah dobro poznaje robove Svoje - oni koji budu govorili: "Gospodaru naš, mi, zaista, vjerujemo; zato nam oprosti grijehe naše i sačuvaj nas patnje u ognju!"; oni koji budu strpljivi, i istinoljubivi, i Allahu poslušni, i oni koji budu milostinju udjeljivali, i koji se budu u posljednjim satima noći za oprost molili. (Alu Imran, 15–17)

وَمَن يَعْمَلْ سُوٓءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُۥ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ ٱللَّهَ يَجِدِ ٱللَّهَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١١٠﴾

Onaj ko kakvo zlo učini ili se prema sebi ogriješi pa poslije zamoli Allaha da mu oprosti – naći će da Allah prašta i da je milostiv. (En-Nisa, 110)

وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنتَ فِيهِمْ ۚ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٣٣﴾

Allah ih nije kaznio, jer si ti među njima bio; i Allah ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprosti. (El-Enfal, 33)

وَٱلَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا۟ فَٰحِشَةً أَوْ ظَلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا۟ ٱللَّهَ فَٱسْتَغْفَرُوا۟ لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ إِلَّا ٱللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا۟ عَلَىٰ مَا فَعَلُوا۟ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾

I za one koji se, kada grijeh počine, ili kada se prema sebi ogriješe, Allaha sjete i oprost za grijehe svoje zamole – a ko će oprostiti grijehe ako ne Allah? – i koji svjesno u grijehu ne ustraju. (Alu Imran, 135)

١٨٦٩ - وَعَنِ الْأَغَرِّ الْمُزَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّهُ لَيُغَانُ عَلَى قَلْبِي، وَإِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي الْيَوْمِ مِئَةَ مَرَّةٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1869. Egarr el-Muzeni, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Moje srce ponekad obuzme nemar, pa od Allaha zatražim oprosta i po stotinu puta u jednom danu."[1] Hadis bilježi Muslim, 2702.

١٨٧٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1870. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Tako mi Allaha, ja zatražim

1. Neki islamski učenjaci smatraju da se riječi: "obuzme nemar", odnose na trenutke smanjenog intenziteta zikra i veličanja Allaha u odnosu na onaj na koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, navikao, pa bi to, ako bi se nekada zbog silnih obaveza desilo, smatrao propustom i odmah bi se pokajao. Drugi kažu da se te riječi odnose na njegovu brigu za svojim ummetom i neprestano razmišljanje o tome šta će se u budućnosti desiti s njegovim sljedbenicima kad nastupi vrijeme smutnji i iskušenja – o čemu je obaviješten objavom – pa bi ga to razmišljanje na momente odvratilo od zikra. Neki pak učenjaci smatraju da se te Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi ne odnose na nemar, već na potpuni smiraj i zadovoljstvo koje bi Uzvišeni Allah spustio na njegovo srce, pa bi Mu se on činjenjem istigfara na najljepši način zahvaljivao i tako Ga, pokazujući svoju skrušenost i skromnost, na najpotpuniji način obožavao i veličao. Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 17/23.

oprost od Allaha i pokajem Mu se više od sedamdeset puta u jednome danu." Hadis bilježi Buhari, 6307.

١٨٧١ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ لَمْ تُذْنِبُوا لَذَهَبَ اللَّهُ تَعَالَى بِكُمْ وَلَجَاءَ بِقَوْمٍ يُذْنِبُونَ فَيَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ تَعَالَى فَيَغْفِرُ لَهُمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1871. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kada vi ne biste griješili, Allah bi vas uklonio i umjesto vas doveo narod koji bi griješio i Njega molio za oprost, a On bi im opraštao." Hadis bilježi Muslim, 2749.

١٨٧٢ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنَّا نَعُدُّ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَجْلِسِ الْوَاحِدِ مِائَةَ مَرَّةٍ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

1872. Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Ponekad bismo izbrojali da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom sijelu i po stotinu puta rekao: 'Rabbigfirlī ve tub alejje, inneke entet-Tevvābur-Rahīm! – Gospodaru, oprosti mi i prihvati moje pokajanje, Ti uistinu primaš pokajanje i samilostan si!'" Hadis bilježe Ebu Davud, 1516, i Tirmizi, 3430, koji kaže da je sahih.

١٨٧٣ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ لَزِمَ الْاِسْتِغْفَارَ، جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ ضِيقٍ مَخْرَجًا، وَمِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا، وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

1873. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko stalno i ustrajno bude činio istigfar, Allah će mu pokazati izlaz iz svake nevolje, od njega će otkloniti svaku brigu i opskrbit će ga odakle se nije mogao ni nadati." Hadis bilježi Ebu Davud, 1518.[1]

١٨٧٤ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَالَ: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيَّ الْقَيُّومَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، غُفِرَتْ ذُنُوبُهُ وَإِنْ كَانَ قَدْ فَرَّ مِنَ الزَّحْفِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالْحَاكِمُ وَقَالَ: حَدِيثٌ صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ.

1874. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko izgovori: 'Estagfirullāhel-lezī lā ilāhe illā huvel-Hajjel-Kajjūme, ve etūbu ilejh! – Tražim oprosta od Allaha, osim kojeg nema drugog boga, Živoga i Vječnoga, i Njemu se kajem!', grijesi će mu biti oprošteni, pa makar da je i sa bojnog polja pobjegao." Hadis

1. Hadis je daif. Vidjeti: Nevevi, *Rijadus-salihin*, str. 521.

bilježe Ebu Davud, 1517, Tirmizi, 3572, i Hakim, 1/692, 1884, koji kaže da je hadis sahih i da odgovara kriterijima Buharija i Muslima.

١٨٧٥ - وَعَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «سَيِّدُ الْاِسْتِغْفَارِ أَنْ يَقُولَ الْعَبْدُ: اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ. مَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا، فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ، فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا، فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ، فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1875. Šeddad b. Evs, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji istigfar[1] jeste da čovjek kaže: 'Allāhumme ente Rabbī, lā ilāhe illā ente halaktenī, ve ene abduke ve ene alā ahdike ve va'dike mesteta'tu, eūzu bike min šerri ma sana'tu, ebūu leke bi ni'metike alejje ve ebūu bi zenbī, fagfir lī fe innehu lā jagfiruz-zunūbe illā ent! – Allahu, Ti si moj Gospodar, nema boga osim Tebe! Stvorio si me i ja sam Tvoj rob! Pridržavam se, koliko sam to u stanju, ugovora na koji sam se obavezao[2] i obećanja koje sam dao! Utječem Ti se od zla onoga što sam učinio! Priznajem Tvoje blagodati koje si mi darovao, a priznajem i svoje grijehe[3], pa mi oprosti, jer niko osim Tebe grijehe ne oprašta!' Onaj ko tokom dana iskreno izgovori ove riječi, čvrsto u njih vjerujući[4], pa u tom danu umre prije nego što zanoći, on je jedan od stanovnika Dženneta, a ko te riječi iskreno izgovori u toku noći, čvrsto u njih vjerujući, pa umre prije nego što osvane, i on je jedan od stanovnika Dženneta." Hadis bilježi Buhari, 6306.

1. Ovaj je istigfar poznat pod nazivom "sejjidul-istigfar". Ovako ga je nazvao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i predstavlja najbolji način traženja oprosta od Uzvišenog Allaha.

2. Ovdje se misli na tzv. praiskonski ugovor (ar. misak), priznanje od ljudi da je Uzvišeni Allah njihov jedini i neprikosnoveni Gospodar, a to podrazumijeva da se samo Njemu klanjaju i da samo Njega obožavaju. O tome je Uzvišeni Allah rekao:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنۢ بَنِىٓ ءَادَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۖ قَالُوا۟ بَلَىٰ شَهِدْنَآ ۛ أَن تَقُولُوا۟ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَٰفِلِينَ ﴿١٧٢﴾

"I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar Ja nisam Gospodar vaš?', oni su odgovarali: 'Jesi, mi svjedočimo', i to zato da na Sudnjem danu ne kažete: 'Mi o ovome ništa nismo znali.'" (El-A'raf, 172)

3. U Buharijevoj zbirci hadisa na ovom se mjestu kaže: "...i *Tebi* priznajem svoje grijehe...", dok ovdje imam Nevevi taj dodatak ne spominje.

4. Vjerujući da one donose oprost i veliku nagradu.

١٨٧٦ - وَعَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا انْصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ، اسْتَغْفَرَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَقَالَ: «اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ». قِيلَ لِلْأَوْزَاعِيِّ - وَهُوَ أَحَدُ رُوَاتِهِ: كَيْفَ الْاِسْتِغْفَارُ؟ قَالَ: يَقُولُ: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1876. Sevban, radijallahu anhu, rekao je: "Kada bi završio namaz, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta bi zatražio oprost izgovarajući: 'Estagfirullāh! - Od Allaha oprost tražim!', a zatim bi rekao: 'Allāhumme entes-Selāmu ve minkes-selāmu, tebārekte jā zel-dželāli vel-ikrām! - Allahu moj, Ti si Es-Selam, od Tebe je spas, slavljen si i hvaljen, o Veličanstveni i Plemeniti!'" Evzaija, jednog od prenosilaca ovog hadisa, upitali su: "Kako se čini istigfar?", a on odgovori: "Kaži: 'Estagfirullāh! Estagfirullāh! - Od Allaha oprost tražim! Od Allaha oprost tražim!'"[1] Hadis bilježi Muslim, 591.

١٨٧٧ - وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ قَبْلَ مَوْتِهِ: «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1877. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je pred smrt izgovarao riječi: 'Subhānallāhi ve bi hamdihī, estagfirullāhe ve etūbu ilejh! - Slavljen neka je Allah i Njemu sva hvala, od Allaha oprost tražim i Njemu se kajem!'" Muttefekun alejhi: Buhari, 4967, i Muslim, 351.

١٨٧٨ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ مِنْكَ وَلَا أُبَالِي، يَا ابْنَ آدَمَ لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ وَلَا أُبَالِي، يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا، ثُمَّ لَقِيتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا، لَأَتَيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ.

1878. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'O čovječe, sve dok Me budeš molio i dok Mi se budeš nadao, Ja ću ti grijehe, ne obazirući se na njih[2], opraštati! O čovječe, kada bi tvoji grijesi dosegli nebeske visine, a ti onda od Mene oprost zatražio, Ja bih ti te grijehe, ne obazirući se na njih, oprostio! O čovječe, kada bi Mi došao sa grijesima velikim kao Zemlja, a onda Me, nakon što umreš, susreo, a nisi Mi druga pripisao, Ja bih te obasuo sa isto toliko oprosta.'" Hadis bilježi Tirmizi, 3534, koji kaže da je hasen-sahih.

1. Ovaj je hadis naveden i pojašnjen pod brojem 1415.
2. Ne obazirući se na to koliko je grijeha i koliko su veliki i teški.

١٨٧٩ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ تَصَدَّقْنَ، وَأَكْثِرْنَ مِنَ الْاِسْتِغْفَارِ، فَإِنِّي رَأَيْتُكُنَّ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ». قَالَتِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ: مَا لَنَا أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ؟ قَالَ: «تُكْثِرْنَ اللَّعْنَ، وَتَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ، مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلٍ وَدِينٍ أَغْلَبَ لِذِي لُبٍّ مِنْكُنَّ». قَالَتْ: مَا نُقْصَانُ الْعَقْلِ وَالدِّينِ؟ قَالَ: «شَهَادَةُ امْرَأَتَيْنِ بِشَهَادَةِ رَجُلٍ، وَتَمْكُثُ الْأَيَّامَ لَا تُصَلِّي». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1879. Ibn Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O žene, udjeljujte sadaku i mnogo tražite oprost od Allaha jer uistinu sam vidio da vi činite većinu stanovnika Vatre!" Jedna od prisutnih žena upita: "A zašto smo mi najbrojnije među stanovnicima Vatre?", a on odgovori: "Jer mnogo proklinjete i nezahvalne ste muževima. Nisam vidio nikoga nepotpunijeg razuma i vjere da je u toj mjeri sposoban nadvladati razumnog čovjeka kao vi." "A šta znači nepotpunost uma i vjere?", upita ona žena, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "To znači da se svjedočenje dviju žena računa kao svjedočenje jednog muškarca, i da žena po nekoliko dana u mjesecu nije dužna klanjati namaz."[1] Hadis bilježi Muslim, 79.

❧ 372. *Nagrade koje je Allah pripremio vjernicima u Džennetu*

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِى جَنَّٰتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾ ٱدْخُلُوهَا بِسَلَٰمٍ ءَامِنِينَ ﴿٤٦﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِى صُدُورِهِم مِّنْ غِلٍّ إِخْوَٰنًا عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَٰبِلِينَ ﴿٤٧﴾ لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُم مِّنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٤٨﴾

Oni koji su se Allaha bojali i onoga što im je zabranjeno klonili, oni će u džennetskim baščama pored izvōrā biti. "Uđite u njih sigurni, straha oslobođeni!" I Mi ćemo zlobu iz grudi njihovih istisnuti, oni će kao braća na divanima jedni prema drugima sjediti, tu ih umor neće doticati, oni odatle nikada neće izvedeni biti. (El-Hidžr, 45–48)

يَٰعِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ ٱلْيَوْمَ وَلَآ أَنتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا وَكَانُوا۟ مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾ ٱدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ أَنتُمْ وَأَزْوَٰجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾ يُطَافُ عَلَيْهِم بِصِحَافٍ مِّن ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ

1. Imam Nevevi naveo je ovaj hadis u sažetoj verziji. U potpunoj verziji, završetak hadisa glasi ovako: "A šta znači nepotpunost uma i vjere?", upita ona žena, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori joj: "Što se tiče nepotpunosti uma, to znači da se svjedočenje dviju žena računa kao svjedočenje jednog muškarca, a što se tiče nepotpunosti vjere, to znači da žena po nekoliko dana (u mjesecu) nije dužna obavljati namaz niti postiti u ramazanu."

وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ ٱلْأَنفُسُ وَتَلَذُّ ٱلْأَعْيُنُ ۖ وَأَنتُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٧١﴾ وَتِلْكَ ٱلْجَنَّةُ ٱلَّتِىٓ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾ لَكُمْ فِيهَا فَٰكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِّنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

"Robovi Moji, za vas danas straha neće biti niti ćete i za čim tugovati; oni koji su u ajete Naše vjerovali i poslušni bili – uđite u Džennet, vi i žene vaše, radosni!" Oni će biti služeni iz posuda i čaša od zlata, u njemu će biti sve što duše zažele i čime se oči naslađuju, i u njemu ćete vječno boraviti. "Eto, to je Džennet koji vam je darovan kao nagrada za ono što ste radili, u njemu ćete svakovrsnog voća imati od kojeg ćete nekō jesti." (Ez-Zuhruf, 68–73)

إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِى مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾ فِى جَنَّٰتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾ يَلْبَسُونَ مِن سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُّتَقَٰبِلِينَ ﴿٥٣﴾ كَذَٰلِكَ وَزَوَّجْنَٰهُم بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾ يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَٰكِهَةٍ ءَامِنِينَ ﴿٥٥﴾ لَا يَذُوقُونَ فِيهَا ٱلْمَوْتَ إِلَّا ٱلْمَوْتَةَ ٱلْأُولَىٰ ۖ وَوَقَىٰهُمْ عَذَابَ ٱلْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾ فَضْلًا مِّن رَّبِّكَ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٥٧﴾

A oni koji su se Allaha bojali, oni će na sigurnu mjestu biti, usred bašča i izvora, u brokat i svilu obučeni i jedni prema drugima. Eto, tako će biti i Mi ćemo ih hurijama, krupnih očiju, ženiti. U njima će moći, sigurno, koju hoće vrstu voća tražiti; u njima, poslije prve smrti, smrt više neće okusiti i On će ih patnje u Vatri sačuvati, blagodat će to od Gospodara tvoga biti; to će, zaista, biti uspjeh veliki! (Ed-Duhan, 51–57)

إِنَّ ٱلْأَبْرَارَ لَفِى نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى ٱلْأَرَآئِكِ يَنظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِى وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ ٱلنَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِن رَّحِيقٍ مَّخْتُومٍ ﴿٢٥﴾ خِتَٰمُهُۥ مِسْكٌ ۚ وَفِى ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ ٱلْمُتَنَٰفِسُونَ ﴿٢٦﴾ وَمِزَاجُهُۥ مِن تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا ٱلْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾

Dobri će, zaista, u nasladama boraviti, sa divana gledati, na licima njihovim prepoznat ćeš radost sretnog života, dat će im se pa će piće zapečaćeno piti, čiji će pečat mošus biti – i neka se za to natječu oni koji hoće da se natječu! – pomiješano s vodom iz Tesnima će biti, sa izvora iz kojeg će Allahu bliski piti. (El-Mutaffifun, 22–28)

١٨٨٠ - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَأْكُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فِيهَا وَيَشْرَبُونَ، وَلَا يَتَغَوَّطُونَ، وَلَا يَمْتَخِطُونَ، وَلَا يَبُولُونَ، وَلَكِنْ طَعَامُهُمْ ذَلِكَ جُشَاءٌ كَرَشْحِ الْمِسْكِ يُلْهَمُونَ التَّسْبِيحَ وَالتَّكْبِيرَ، كَمَا يُلْهَمُونَ النَّفَسَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1880. Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stanovnici Džennetа jest će i piti u Džennetu, ali

neće obavljati ni veliku ni malu nuždu, niti će im iz nosa curiti ikakva tekućina. Što se tiče hrane koju su pojeli, nje će se oslobađati kroz podrigivanje i znoj koji će mirisati poput miska. Bit će nadahnuti da Allaha slave i veličaju baš kao što su nadahnuti da uzdišu i izdišu."[1] Hadis bilježi Muslim, 2835.

١٨٨١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَعْدَدْتُ لِعِبَادِيَ الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ، وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ. وَاقْرَؤُوا إِنْ شِئْتُمْ: «فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ أُخْفِىَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ» [السَّجْدَة: ١٧]. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1881. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Svojim dobrim robovima pripremio sam ono što nijedno oko nije vidjelo, niti je ikada o tome ijedno uho čulo, niti je to ikome od ljudskog roda ikada naumpalo.' Ako hoćete, proučite ajet: 'I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju!' (Es-Sedžda, 17)." Muttefekun alejhi: Buhari, 3244, i Muslim, 2824.

١٨٨٢ - وَعَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَوَّلُ زُمْرَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ عَلَى أَشَدِّ كَوْكَبٍ دُرِّيٍّ فِي السَّمَاءِ إِضَاءَةً: لَا يَبُولُونَ، وَلَا يَتَغَوَّطُونَ، وَلَا يَتْفُلُونَ، وَلَا يَمْتَخِطُونَ. أَمْشَاطُهُمُ الذَّهَبُ، وَرَشْحُهُمُ الْمِسْكُ، وَمَجَامِرُهُمُ الْأُلُوَّةُ - عُودُ الطِّيبِ - أَزْوَاجُهُمُ الْحُورُ الْعِينُ، عَلَى خَلْقِ رَجُلٍ وَاحِدٍ، عَلَى صُورَةِ أَبِيهِمْ آدَمَ سِتُّونَ ذِرَاعًا فِي السَّمَاءِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِلْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ: آنِيَتُهُمْ فِيهَا الذَّهَبُ، وَرَشْحُهُمُ الْمِسْكُ، وَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ زَوْجَتَانِ يُرَى مُخُّ سُوقِهِمَا مِنْ وَرَاءِ اللَّحْمِ مِنَ الْحُسْنِ، لَا اخْتِلَافَ بَيْنَهُمْ، وَلَا تَبَاغُضَ: قُلُوبُهُمْ قَلْبُ رَجُلٍ وَاحِدٍ، يُسَبِّحُونَ اللَّهَ بُكْرَةً وَعَشِيًّا».

1882. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prva skupina koja će ući u Džennet svijetlit će poput mjeseca u noći uštapa, a oni koji će uslijediti odmah iza njih, svijetlit će poput najsjajnije blistave zvijezde na nebesima. Oni neće obavljati ni malu ni veliku nuždu, niti će pljuvati, niti će im iz nosa ikakva tekućina curiti. Češljevi će im biti od zlata, a njihov znoj mirisat će poput miska. U kadionicama će im tinjati oud[2] - najmirisnije drvo - a njihove će žene

1. Veličanje i slavljenje Allaha postat će im prirodno poput disanja na ovom svijetu.

2. Oud ili agar (lat. *Aquilaria agallocha*) tropsko je drvo koje raste u južnoj i jugoistočnoj Aziji. Oud i ekstrakti ouda veoma su skupi. Njegova vrijednost procjenjuje se na 1,5 puta vrijednosti zlata, pa ulje koje se proizvodi iz ovog drveta nazivaju i "tečno zlato". Komadići oudovog drveta pale se u kadionicama i tako oslobađaju izuzetno ugodan miris.

biti hurije. Istovjetno će izgledati i bit će u liku svog praoca Adema, visoki šezdeset lakata." Muttefekun alejhi: Buhari, 3327, i Muslim, 2834.

U verziji koju bilježe i Buhari i Muslim kaže se: "Posuđe u Džennetu bit će im od zlata, znoj će im biti misk, a svaki od njih imat će po dvije supruge u kojih će se, od silne ljepote, kroz meso vidjeti moždina njihovih potkoljenica. Među džennetlijama neće biti ni gloženja ni mržnje. Njihova će srca biti poput srca jednog čovjeka i Allaha će veličati ujutro i navečer."

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "istovjetno će izgledati", neki su prenosioci prenijeli kao "istovjetno će se ponašati", a oba su značenja ispravna.

١٨٨٣ - وَعَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «سَأَلَ مُوسَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَبَّهُ مَا أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً؟ قَالَ: هُوَ رَجُلٌ يَجِيءُ بَعْدَ مَا أُدْخِلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ، فَيُقَالُ لَهُ: ادْخُلِ الْجَنَّةَ. فَيَقُولُ: أَيْ رَبِّ كَيْفَ وَقَدْ نَزَلَ النَّاسُ مَنَازِلَهُمْ، وَأَخَذُوا أَخَذَاتِهِمْ؟ فَيُقَالُ لَهُ: أَتَرْضَى أَنْ يَكُونَ لَكَ مِثْلُ مُلْكِ مَلِكٍ مِنْ مُلُوكِ الدُّنْيَا؟ فَيَقُولُ: رَضِيتُ رَبِّ، فَيَقُولُ: لَكَ ذَلِكَ وَمِثْلُهُ وَمِثْلُهُ وَمِثْلُهُ وَمِثْلُهُ، فَيَقُولُ فِي الْخَامِسَةِ: رَضِيتُ رَبِّ، فَيَقُولُ: هَذَا لَكَ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ، وَلَكَ مَا اشْتَهَتْ نَفْسُكَ وَلَذَّتْ عَيْنُكَ، فَيَقُولُ: رَضِيتُ رَبِّ. قَالَ: رَبِّ فَأَعْلَاهُمْ مَنْزِلَةً؟ قَالَ: أُولَئِكَ الَّذِينَ أَرَدْتُ، غَرَسْتُ كَرَامَتَهُمْ بِيَدِي وَخَتَمْتُ عَلَيْهَا، فَلَمْ تَرَ عَيْنٌ، وَلَمْ تَسْمَعْ أُذُنٌ، وَلَمْ يَخْطُرْ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1883. Mugira b. Šu'ba, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musa, alejhis-selam, upitao je svoga Gospodara ko će u Džennetu biti na najnižem stepenu, a On mu reče: 'To je čovjek koji će doći nakon što džennetlije uđu u Džennet, pa će mu biti rečeno: 'Uđi u Džennet!', a on će kazati: 'Gospodaru, kako da uđem kada su ljudi već zauzeli svoja mjesta i kada su dobili ono što im pripada?' Tada će mu se reći: 'Hoćeš li biti zadovoljan ako dobiješ onoliko koliko posjeduje jedan od dunjalučkih vladara?' 'Hoću, Gospodaru, bit ću zadovoljan', odgovorit će on. Tada će mu Allah reći: 'Imat ćeš toliko, i još toliko, i još toliko, i još toliko', a čovjek će, nakon što mu se i po peti put to kaže, povikati: 'Zadovoljan sam, Gospodaru!', ali Allah će reći: 'Pripada ti toliko i još deset puta toliko! Imat ćeš ono što ti duša poželi i ono za čim tvoje oči budu žudjele.' 'Zadovoljan sam, Gospodaru!', povikat će čovjek. Onda Musa, alejhis-selam, upita: 'A ko će imati najveći stepen u Džennetu?', a On reče: 'To su oni koje sam Ja za to odabrao, počasti koje ih očekuju Svojom sam rukom pripremio i zapečatio ih. Te počasti niko nije vidio niti je iko za njih čuo i nikome od ljudi takvo nešto nije naumpalo.'" Hadis bilježi Muslim, 189.

١٨٨٤ - وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي لَأَعْلَمُ آخِرَ أَهْلِ النَّارِ خُرُوجًا مِنْهَا، وَآخِرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولًا الْجَنَّةَ. رَجُلٌ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ حَبْوًا، فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ: اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ، فَيَأْتِيهَا، فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلْأَى، فَيَرْجِعُ، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا مَلْأَى، يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ: اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ، فَيَأْتِيهَا، فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلْأَى، فَيَرْجِعُ، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا مَلْأَى، فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ: اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ، فَإِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيَا وَعَشَرَةَ أَمْثَالِهَا، أَوْ إِنَّ لَكَ مِثْلَ عَشَرَةِ أَمْثَالِ الدُّنْيَا، فَيَقُولُ: أَتَسْخَرُ بِي، أَوْ أَتَضْحَكُ بِي وَأَنْتَ الْمَلِكُ؟» قَالَ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ فَكَانَ يَقُولُ: «ذَلِكَ أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1884. Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja uistinu znam ko će posljednji izaći iz Vatre i posljednji ući u Džennet. To je čovjek koji će iz Vatre izaći puzajući, pa će mu Uzvišeni Allah kazati: 'Idi i uđi u Džennet!' On će doći do Dženneta i učinit će mu se da je već pun, pa će se vratiti i reći: 'Gospodaru, nađoh ga puna!' Tada će mu Uzvišeni Allah opet reći: 'Idi i uđi u Džennet!' On će ponovo doći do njega, ali će mu se i ovaj put učiniti da je pun, pa će se vratiti i kazati: 'Gospodaru, nađoh ga puna!' Onda će Uzvišeni Allah kazati: 'Idi i uđi u Džennet! Uistinu ti u njemu pripada koliko je dunjaluk i još deset puta toliko – ili je rekao: Uistinu ti u njemu pripada koliko je deset dunjaluka', nakon čega će čovjek reći: 'Zar se ismijavaš ili šališ sa mnom, a Ti si Vladar?!'" "Vidio sam", kazuje prenosilac hadisa, "Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se smije toliko da su mu se ukazali kutnjaci." Govorilo se[1]: "To je džennetlija najnižeg stepena." Muttefekun alejhi: Buhari, 6571, i Muslim, 2838.

١٨٨٥ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ لِلْمُؤْمِنِ فِي الْجَنَّةِ لَخَيْمَةً مِنْ لُؤْلُؤَةٍ وَاحِدَةٍ مُجَوَّفَةٍ طُولُهَا فِي السَّمَاءِ سِتُّونَ مِيلًا. لِلْمُؤْمِنِ فِيهَا أَهْلُونَ، يَطُوفُ عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُ فَلَا يَرَى بَعْضُهُمْ بَعْضًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1885. Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernik će u Džennetu imati šator od jednog šupljeg bisera čija će visina biti šezdeset milja. U njemu će vjernik imati

1. Prema verziji hadisa koju navodi imam Nevevi, na ovom je mjestu zapisano: "Rekao je", što ukazuje na to da su i ovo riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, u zbirkama Buharija i Muslima na ovom mjestu u hadisu navodi se pasiv, "govorilo se", čime se daje do znanja da su završne riječi u predaji ustvari riječi prenosioca hadisa, a ne Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog toga smo odlučili te riječi prevesti u skladu sa verzijom hadisa koja je zabilježena u ove dvije hadiske zbirke. Vidjeti: Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 11/444.

supruge koje će obilaziti, međutim, one jedna drugu neće vidjeti."[1] Muttefekun alejhi: Buhari, 3243, i Muslim, 2838.

Milja u ovom hadisu označava mjeru od šest hiljada lakata.

١٨٨٦ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّاكِبُ الْجَوَادَ الْمُضَمَّرَ السَّرِيعَ مِائَةَ سَنَةٍ مَا يَقْطَعُهَا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وَرَوَيَاهُ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» أَيْضًا مِنْ رِوَايَةِ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: «يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ سَنَةٍ مَا يَقْطَعُهَا».

1886. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu u Džennetu postoji drvo koje jahač na brzom i posebno pripremljenom i dresiranom konju ne može proći ni za stotinu godina putovanja." Muttefekun alejhi: Buhari, 6553, i Muslim, 2826.

U verziji koju od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, bilježe Buhari i Muslim navodi se: "Jahač će stotinu godina jahati kroz njegov hlad, ali ga i pored toga neće preći."

١٨٨٧ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَتَرَاءَوْنَ أَهْلَ الْغُرَفِ مِنْ فَوْقِهِمْ كَمَا تَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ الدُّرِّيَّ الْغَابِرَ فِي الْأُفُقِ مِنَ الْمَشْرِقِ أَوِ الْمَغْرِبِ لِتَفَاضُلِ مَا بَيْنَهُمْ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تِلْكَ مَنَازِلُ الْأَنْبِيَاءِ لَا يَبْلُغُهَا غَيْرُهُمْ؟ قَالَ: «بَلَى وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ رِجَالٌ آمَنُوا بِاللَّهِ وَصَدَّقُوا الْمُرْسَلِينَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1887. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu će stanovnici Dženneta gledati stanovnike odaja iznad njih baš kao što su na dunjaluku na horizontu gledali ogromnu blistavu zvijezdu koja dolazi sa istoka ili odlazi ka zapadu, a sve zbog ogromne razlike u vrijednosti među njima." "Allahov Poslaniče, a da li su to stepeni vjerovjesnika koje niko osim njih ne može dostići?", upitaše ga. "Naprotiv! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, to su ljudi koji su istinski vjerovali u Allaha i istinski vjerovali u poslanike." Muttefekun alejhi: Buhari, 3256, i Muslim, 2831.

١٨٨٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَقَابُ قَوْسٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِمَّا تَطْلُعُ عَلَيْهِ الشَّمْسُ أَوْ تَغْرُبُ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1888. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mjesto u Džennetu koliko zauzima jedan

1. Taj će šator biti toliko velik i prostran da vjernikove supruge neće vidjeti jedna drugu, već će svaka od njih imati svoj kutak u kojem će uživati privatnost i diskreciju.

lūk vrednije je od svega onoga nad čim sunce izlazi ili zalazi[1]." Muttefekun alejhi: Buhari, 3252.[2]

١٨٨٩ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ سُوقًا يَأْتُونَهَا كُلَّ جُمُعَةٍ، فَتَهُبُّ رِيحُ الشَّمَالِ، فَتَحْثُو فِي وُجُوهِهِمْ وَثِيَابِهِمْ، فَيَزْدَادُونَ حُسْنًا وَجَمَالًا، فَيَرْجِعُونَ إِلَى أَهْلِيهِمْ، وَقَدِ ازْدَادُوا حُسْنًا وَجَمَالًا، فَيَقُولُ لَهُمْ أَهْلُوهُمْ: وَاللَّهِ لَقَدِ ازْدَدْتُمْ حُسْنًا وَجَمَالًا، فَيَقُولُونَ: وَأَنْتُمْ وَاللَّهِ لَقَدِ ازْدَدْتُمْ بَعْدَنَا حُسْنًا وَجَمَالًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1889. Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennetu postoji trg na koji će džennetlije dolaziti svakog petka. Vjetar sjeverac[3] puhat će im u lica i odjeću, pa će postati još ljepši i prijazniji. Kada se takvi vrate svojim porodicama, oni će im reći: 'Tako nam Allaha, postali ste ljepši i prijazniji!', nakon čega će i oni njima reći: 'I vi ste, tako nam Allaha, još ljepši i krasniji!'" Hadis bilježi Muslim, 2833.

١٨٩٠ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَتَرَاءَوْنَ الْغُرَفَ فِي الْجَنَّةِ كَمَا تَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ فِي السَّمَاءِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1890. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stanovnici Dženneta gledat će odaje u Džennetu baš kao što vi gledate zvijezde na nebesima." Muttefekun alejhi: Buhari, 6555, i Muslim, 2833.

١٨٩١ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: شَهِدْتُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَجْلِسًا وَصَفَ فِيهِ الْجَنَّةَ حَتَّى انْتَهَى، ثُمَّ قَالَ فِي آخِرِ حَدِيثِهِ: «فِيهَا مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ، وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ، ثُمَّ قَرَأَ «تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ ٱلْمَضَاجِعِ» إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى: «يُنفِقُونَ، فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ أُخْفِىَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ» [السَّجْدَةُ: ١٦-١٧]. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1891. Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, kazuje: "Prisustvovao sam jednom skupu na kojem je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, detaljno opisao Džennet, a svoj govor o njemu završio je riječima: 'U Džennetu se nalazi ono što nijedno oko nije vidjelo, i što nijedno uho nije čulo, i ono što nijednom čovjeku nije naumpalo', a potom je proučio ajet: 'Bokovi njihovi postelja se lišavaju i oni se Gospodaru svome iz straha i želje klanjaju, a

1. Riječi: "od svega onoga nad čim sunce izlazi ili zalazi", znače: od cijelog dunjaluka i onoga što je na njemu.

2. Ovaj hadis bilježi samo Buhari.

3. U hadisu je naglašeno da se radi o vjetru koji puše iz pravca sjevera jer je među Arapima bilo poznato da vjetar sjeverac najčešće donosi kišu nakon koje niču usjevi i rastinje koji su neophodni za život ljudi i stoke.

dio onoga što im Mi dajemo udjeljuju. I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju!' (Es-Sedžda, 16–17)." Hadis bilježi Buhari.[1]

١٨٩٢ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ يُنَادِي مُنَادٍ: إِنَّ لَكُمْ أَنْ تَحْيَوْا، فَلَا تَمُوتُوا أَبَدًا، وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَصِحُّوا، فَلَا تَسْقَمُوا أَبَدًا، وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَشِبُّوا، فَلَا تَهْرَمُوا أَبَدًا، وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَنْعَمُوا، فَلَا تَبْأَسُوا أَبَدًا». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1892. Ebu Seid i Ebu Hurejra, radijallahu anhuma, prenose da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nakon što džennetlije uđu u Džennet, glasnik će povikati: 'U njemu ćete živjeti i nikada nećete umrijeti, bit ćete zdravi i nikada nećete oboljeti, bit ćete mladi i nikada nećete ostarjeti, vječno ćete uživati i nikada vas tegoba neće snaći.'" Hadis bilježi Muslim, 2837.

١٨٩٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ أَدْنَى مَقْعَدِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ أَنْ يَقُولَ لَهُ: تَمَنَّ، فَيَتَمَنَّى وَيَتَمَنَّى، فَيَقُولُ لَهُ: هَلْ تَمَنَّيْتَ؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ، فَيَقُولُ لَهُ: فَإِنَّ لَكَ مَا تَمَنَّيْتَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1893. Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Od svih vas, najniži stepen u Džennetu imat će čovjek kojem će Allah reći: 'Samo poželi!' I on će željeti, i željeti, a onda će ga Allah upitati: 'Jesi li poželio?' 'Jesam', odgovorit će. Na to će mu Allah reći: 'Imat ćeš sve što si poželio, i uz sve to još toliko.'" Hadis bilježi Muslim, 182.

١٨٩٤ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ: يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ، فَيَقُولُونَ: لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ، وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ، فَيَقُولُ: هَلْ رَضِيتُمْ؟ فَيَقُولُونَ: وَمَا لَنَا لَا نَرْضَى يَا رَبَّنَا وَقَدْ أَعْطَيْتَنَا مَا لَمْ تُعْطِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، فَيَقُولُ: أَلَا أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ؟ فَيَقُولُونَ: وَأَيُّ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ؟ فَيَقُولُ: أُحِلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي، فَلَا أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1894. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah reći će stanovnicima Dženneta: 'O džennetlije!', a oni će odgovoriti riječima: 'Odazivamo Ti se, Gospodaru naš, i stojimo Ti na raspolaganju! Svakō je dobro u Tvojim rukama!' 'Jeste li zadovoljni?', upitat će ih On, a oni će odgovoriti: 'A kako da ne budemo zadovoljni, Gospodaru naš, kada si nam dao ono što nisi dao nikome od Svojih stvorenja!' 'A da vam dam ono što je bolje od toga?', upi-

1. Hadis u ovom obliku ne bilježi Buhari, već Muslim, 2824. Sličan hadis bilježi Buhari, 3244, ali prenosilac hadisa nije Sehl b. Sa'd, već Ebu Hurejra, radijallahu anhuma.

tat će ih On, a oni će kazati: 'Pa može li išta biti bolje od ovoga?' 'Na vas ću Svoje zadovoljstvo spustiti i nikada se više na vas neću rasrditi', reći će On." Muttefekun alejhi: Buhari, 6549, i Muslim, 2829.

١٨٩٥ - وَعَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، وَقَالَ: «إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ عَيَانًا كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ، لَا تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1895. Džerir b. Abdullah, radijallahu anhu, pripovijeda: "Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on pogleda u mjesec, a bila je noć uštapa, i reče: 'Uistinu ćete očima vidjeti svoga Gospodara baš kao što sada vidite ovaj mjesec, i nikome od vas to neće biti uskraćeno[1].'" Muttefekun alejhi: Buhari, 554, i Muslim, 633.

١٨٩٦ - وَعَنْ صُهَيْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: تُرِيدُونَ شَيْئًا أَزِيدُكُمْ؟ فَيَقُولُونَ: أَلَمْ تُبَيِّضْ وُجُوهَنَا؟ أَلَمْ تُدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وَتُنَجِّنَا مِنَ النَّارِ؟ فَيَكْشِفُ الْحِجَابَ، فَمَا أُعْطُوا شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِنَ النَّظَرِ إِلَى رَبِّهِمْ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1896. Suhejb, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada džennetlije uđu u Džennet, Uzvišeni Allah upitat će ih: 'Želite li da vam dam više od onoga što ste već dobili?', a oni će odgovoriti: 'Zar naša lica nisi bijelim učinio?[2] Zar nas nisi u Džennet uveo i od Vatre nas spasio?' Tada će Allah podići zastor, a njima će to što gledaju u svoga Gospodara biti draže od svega što su dobili." Hadis bilježi Muslim, 181.

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ يَهۡدِيهِمۡ رَبُّهُم بِإِيمَٰنِهِمۡۖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهِمُ ٱلۡأَنۡهَٰرُ فِي جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٩﴾ دَعۡوَىٰهُمۡ فِيهَا سُبۡحَٰنَكَ ٱللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمۡ فِيهَا سَلَٰمٞۚ وَءَاخِرُ دَعۡوَىٰهُمۡ أَنِ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿١٠﴾

> One koji vjeruju i čine dobra djela Gospodar njihov će na Pravome putu podržati, zato što vjeruju; rijeke će teći ispred njih u džennetima zadovoljstva, molitva njihova bit će u njima: "Hvaljen neka si, Allahu!", pozdrav njihov: "Mir vama!", a njihova posljednja molitva: "Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo!" (Junus, 9–10)

1. Svi ćete vi vidjeti svoga Gospodara bez poteškoće i napora, i nikome od vas to neće biti uskraćeno. Ovaj je hadis u drugačijoj verziji naveden pod brojem 1051.

2. Bijela, tj. svijetla lica odlika su džennetlija. Uzvišeni Allah kaže:

وَأَمَّا ٱلَّذِينَ ٱبۡيَضَّتۡ وُجُوهُهُمۡ فَفِي رَحۡمَةِ ٱللَّهِ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿١٠٧﴾

"A oni čija lica budu bijela bit će u Allahovoj milosti, u njoj će vječno ostati." (Alu Imran, 107)

* * *

Hvaljen neka je Allah, koji nas je na Pravi put uputio, mi ne bismo na Pravom putu bili da nas On nije uputio!

Allahu moj, obaspi Svojom milošću Muhammeda i njegov rod kao što si obasuo Ibrahimov rod, i blagoslovi Muhammeda i njegov rod kao što si blagoslovio Ibrahimov rod, Ti si uistinu hvaljen i slavljen!

Jahja en-Nevevi, Allah mu oprostio, rekao je:
Završio sam ovo djelo u ponedjeljak,
14. ramazana 670. h. g.

O AUTORU

Imam Nevevi, čije je puno ime Jahja b. Šeref b. Murri[1] b. Hasan b. Husejn b. Muhammed b. Džumua b. Hizam, imao je dva nadimka: Ebu Zekerijja, koji je dobio i pored toga što nije imao sina Zekerijjaa, jer se nije ženio, i Muhjiddin, što znači onaj koji oživljuje, obnavlja vjeru, ali je ovaj nadimak prezirao i vjerodostojno se prenosi da je rekao: "Neću halaliti onome ko me bude nazivao Muhjiddin."

Imam Nevevi rođen je u mjesecu muharremu 631. h. g., u mjestu Neva[2], koje se nalazi na području Havrana, u blizini Damaska. Porijeklo vodi od Hizama za kojeg su neki Nevevijevi preci tvrdili da je otac časnog ashaba Hakima b. Hizama, radijallahu anhu, međutim, Nevevi je rekao da je to pogrešno mišljenje. Bio je učenjak šafijske pravne škole. Otac imama Nevevija vodio je računa o odgoju svoga sina, tako da ga je odmalena podsticao na stjecanje znanja. Nevevi je naučio Kur'an napamet prije punoljetstva, a kada okruženje u Nevi nije moglo zadovoljiti njegove naučne ambicije, otac ga je 649. h. g., kada je imao devetnaest godina, odveo u Damask, gdje ga je smjestio u rejhanijskoj medresi. Od tog trenutka počelo je Nevevijevo putovanje stazama nauke. U tom periodu gotovo da nikada nije spavao, niti se odmarao, odnosno nauci je posvetio sve svoje vrijeme, pa mu je i nauka dala dio sebe.

U toku jedne godine, za četiri i po mjeseca, naučio je napamet knjigu

1. Ovako je većina biografa precizirala ime njegovog djeda. Sujuti u knjizi *El-Minhadžus-sevijj fi terdžemeti el-imami En-Nevevi* kaže: "Vidio sam ovako vokalizirano ime u njegovom rukopisu." Zubejdi se nije složio s ovim mišljenjem i u knjizi *Tadžul-arus*, 10/379, vokalizirao je ovo ime kao Mirā.

2. Neva je mjesto u podnožju Golanske visoravni na području Havrana. Jakut el-Hamevi u djelu *Mu'džemul-buldan*, 5/306, vokalizirao je ovu riječ sa *elifom* na kraju, dok većina historičara stavlja harf *ja* na kraju. Stanovnik grada Neve dobiva nadimak Nevevi ili Nevavi, što prenose Sehavi i drugi.

Et-Tenbih fi furui Eš-Šafiijja, Ebu Ishaka eš-Širazija, i četvrtinu propisa o ibadetu iz knjige *El-Muhezzeb fil-furu*, do kraja te godine.

Svakog dana čitao je dvanaest lekcija sa komentarima i opaskama: dvije lekcije iz djela *El-Vesit*, a jednu iz djela *El-Muhezzeb*, a zatim iz djelā *El-Džem'u bejnes-Sahihajn*, *Sahihu Muslim*, *El-Lumea*, *Islahul-mentika*, *Et-Tasrif*, *Usulul-fikh*, *Esmaur-ridžal* i *Usulud-din*, istovremeno ih komentirajući, pojašnjavajući određene termine i sva problematična pitanja te precizirajući jezičko značenje i manje jasne misli.

Nevevijevi učitelji fikha i usuli-fikha bili su Ishak b. Ahmed b. Osman el-Magribi el-Makdisi, Abdurrahman b. Nuh b. Muhammed el-Makdisi ed-Dimeški, Sellar b. Hasan el-Irbeli el-Halebi ed-Dimeški, Omer b. Bundar b. Omer et-Teflisi eš-Šafii, Abdurrahman b. Ibrahim b. Dija el-Fezari, poznat kao Ferkah.

Učitelji od kojih je Nevevi stjecao znanje iz hadisa bili su Abdurrahman b. Salim b. Jahja el-Enbari, Abdulaziz b. Muhammed b. Abdulmuhsin el-Ensari, Halid b. Jusuf en-Nabilisi, Ibrahim b. Isa el-Muradi, Ismail b. Ebu Ishak et-Tenuhi, Abdurrahman b. Ebu Omer el-Makdisi.

Učitelji koji su mu predavali književnost i gramatiku bili su Ahmed b. Salim el-Misri, Izz el-Maliki i drugi.

Izveo je grupu učenjaka, među kojima se posebno ističu Sulejman b. Hilal el-Džaferi, Ahmed b. Fereh el-Išbili, Muhammed b. Ibrahim b. Sa'dullah, Alauddin Ali b. Ibrahim, poznatiji kao Ibn Attar, zatim Šemsuddin b. Nekib, Šemsuddin b. Džuvan i mnogi drugi.

Učenjaci koji su pisali biografiju imama Nevevija složili su se da je bio predvodnik u skromnosti, uzor u bogobojaznosti, da je prednjačio u preporučivanju dobra i odvraćanju od zla, te savjetovanju vladara.

Podučavao je u šafijskim školama "El-Ikbalijja", "El-Felekijja" i "Er-Ruknijja", mijenjajući Ahmeda b. Hallikana. Poslije smrti Ebu Šame Abdurrahmana b. Ismaila, izabran je na funkciju direktora škole "Darul-hadis el-ešrefijja", koju je obnašao sve do svoje smrti 676. h. g.

Imam Nevevi, Allah mu se smilovao, napisao je djela iz više islamskih naučnih disciplina, a sva njegova djela karakteristična su po jasnoći i jednostavnosti izraza. Kada bi se nečemu posvetio, ne bi ostavio ni najmanju sitnicu u kojoj se nalazi korist, a da je ne bi naveo, a kada bi nešto navodio u sažetom obliku, prikazao bi to na zapanjujuće koncizan ali sadržajan način.

Nevevijeva djela iz oblasti hadisa i hadiskih nauka jesu sljedeća: *Šerhu Sahihi Muslim*, *El-Ezkar*, *El-Erbeune En-Nevevijja*, *El-Išarat ila bejanil-esmail-*

-mubhemat, *Et-Takrib*, *Iršadu Tullabil-hakaik ila ma'rifeti suneni hajril-halaik*, *Šerhu Sahihil-Buhari*, *Šerhu Suneni Ebi Davud*, *Rijadus-salihin min kelami sejjidil-murselin*.

Nevevijeva djela iz oblasti fikha su *Revdatut-talibin ve umdetul-muftin* i *El-Medžmu*.

Nakon dvadeset osam godina provedenih u Damasku, imam Nevevi otputovao je u Kuds, a zatim se vratio u rodni grad Neva. Bolest ga je zadesila u kući njegovog oca gdje je i preselio svome Gospodaru, 24. redžeba 676. h. g. Ukopan je u rodnom gradu, neka mu se Allah smiluje, nagradi ga najboljom nagradom i uvede u Džennetul-Firdevs.

Nekoliko biografa napisali su zasebna djela o životopisu ovog velikog imama. Tako je Ibn Attar napisao *Tuhfetut-talibin fi terdžemetil-imami Muhjiddin*, Muhammed b. Abdurrahman es-Sehavi *El-Menhelul-azbur-revijj fi terdžemetil-imamin-Nevevi*, a Dželaluddin es-Sujuti *El-Minhadžus-sevijj fi terdžemetil-imamin-Nevevi*.

IZ RECENZIJE

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Sva hvala, zahvala i pohvala pripadaju samo Uzvišenom Allahu. Neka su salavat i selam na Njegovog poslanika Muhammeda, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji ih slijede u dobru do Sudnjeg dana.

Djelo *Rijadus-salihih min kelami sejjidil-murselin*, čiji je autor Jahja b. Šeref en-Nevevi, od izuzetne je važnosti za svakog muslimana i muslimanku i nezaobilazna literatura za one koji žele postići uspjeh i na ovom i na budućem svijetu. Imam Nevevi, poznati hadiski i fikhski stručnjak, u jezgrovitom djelu naveo je uglavnom sahih - vjerodostojne Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, hadise koji govore o vjerskim obredima, komunikaciji među ljudima i o mnogim drugim važnim pitanjima, podstiču na činjenje dobra i odvraćaju od svega što je loše, pojašnjavaju kolika je važnost duševnog odgoja i iskrenosti u ibadetu i ukazuju na način zaštite od šejtanskih spletki.

Mnogi istaknuti islamski učenjaci ukazali su na vrijednost Nevevijevog *Rijadus-salihina*. Imam Zehebi, Allah mu se smilovao, u djelu *Sijeru a'lam en-nubela* rekao je: "Stoga razmišljajte o ajetima Allahove Knjige, mnogo čitajte i izučavajte *Sahihe* Buharija i Muslima, Nesaijev *Sunen*, zatim Nevevijeva djela *Rijadus-salihin* i *El-Ezkar*."

Muhammed b. Ibrahim el-Vezir u djelu *El-Emru bil-uzleti fi ahiriz-zeman*, str. 172, govoreći o neredima koji će nastupiti pred Sudnji dan, kada će čovjek spas od smutnji pronalaziti u osamljivanju i udaljavanju od ljudi, rekao je: "Pa kad se, Allahovom milošću, odvojiš od svijeta, potrudi se da što više u praksu sprovodiš upute Kur'ana i sunneta i čitaj knjige pouzdanih i bogobojaznih ljudi ... dajući prednost pouzdanim zbirkama, a najbolja knjiga koju možeš čitati jeste *Rijadus-salihin*, imama Nevevija..."

Rijadus-salihin je jedno od najpoznatijih djela u islamskom svijetu i prevedeno je na mnoge svjetske jezike. Na našim prostorima ovo je djelo od davnina privlačilo pažnju učenjaka i svih onih koji su željeli na jednosta-

van način upoznati glavne principe naše vjere. Tako je sedamdesetih godina prošlog stoljeća rahmetli Mustafa ef. Čolić preveo ovu knjigu na bosanski jezik, umnožavajući je na šapirografu na A4 formatu u vrlo skromnom tiražu, svega nekoliko stotina primjeraka.

Devedesetih godina prošlog stoljeća grupa studenata sa Islamskog univerziteta u Rijadu prevela je izbor hadisa iz *Rijadus-salihina* koji je sačinio dr. Muhammed Mustafa el-Azmi i taj prijevod doživio je nekoliko izdanja i postao dostupan većini naših čitalaca.

Od prijevoda izbora hadisa iz *Rijadus-salihina* prošlo je dosta vremena i sada je pred nama kompletan *Rijadus-salihin*, koji su na bosanski jezik vrlo lijepo preveli Amir Durmić i dr. Emir Demir. Amir Durmić je za sve hadise dodao reference za primarne izvore u kojima su hadisi zabilježeni, ali i neophodne komentare i pojašnjenja izraza, sintagmi i dijelova hadisa kako bi razumijevanje Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi bilo što lakše i potpunije.

Molim Uzvišenog Allaha da nagradi svakog onoga ko je pomogao da ovaj prijevod ugleda svjetlo dana i molim Ga da nam pomogne u ispravnom i mudrom slijeđenju našeg poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kako bismo na taj način bili najbolji promotori pravih vrijednosti naše vjere, oplemenjujući time sebe i sve oko nas.

dr. Fuad Sedić
Bihać, 14. 6. 1438. h. g.
13. 3. 2017. god.

LITERATURA

Albani, Muhammed Nasiruddin, *Daifu Sunen Ebi Davud*, prvo izdanje, Muessesetu Giras, Kuvajt, 1423. h. g.

Albani, Muhammed Nasiruddin, *Daifu Sunen et-Tirmizi*, prvo izdanje, El-Mektebul-islami, Bejrut, Liban, 1411. h. g. / 1991.

Albani, Muhammed Nasiruddin, *Daiful-džami es-sagir ve zijadetuh*, treće izdanje, El-Mektebul-islami, 1410. h. g. / 1990.

Albani, Muhammed Nasiruddin, *Daifut-tergib*, Mektebetul-mearif, Rijad, KSA.

Albani, Muhammed Nasiruddin, *Gajetul-meram fi tahridži ehadisil-halali vel-haram*, četvrto izdanje, El-Mektebul-islami, 1414. h. g. / 1994.

Albani, Muhammed Nasiruddin, *Irvaul-galil fi tahridži ehadis menaris-sebil*, drugo izdanje, El-Mektebul-islami, 1405. h. g. / 1985.

Albani, Muhammed Nasiruddin, *Sahihul-džami es-sagir ve zijadetuh*, treće izdanje, El-Mektebul-islami, 1408. h. g. / 1988.

Albani, Muhammed Nasiruddin, *Sahihut-tergib*, peto izdanje, Mektebetul-mearif, Rijad, KSA.

Albani, Muhammed Nasiruddin, *Silsiletul-ehadis ed-daifa vel-mevdua ve eseruhes-sejjiu fil-umma*, prvo izdanje, Mektebetul-mearif lin-nešri vet-tevzi, 1421. h. g. / 2000.

Albani, Muhammed Nasiruddin, *Silsiletul-ehadis es-sahiha ve šej'un min fikhiha ve fevaidiha*, Mektebetul-mearif lin-nešri vet-tevzi, 1415. h. g.

Bejheki, Ebu Bekr Ahmed b. Husejn, *Delailun-nubuvveti ve ma'rifetu ahvali sahibiš-šeria*, prvo izdanje, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, Liban, 1405. h. g.

Bejheki, Ebu Bekr Ahmed b. Husejn, *Es-Sunenul-kubra*, valorizacija: Muhammed Abdulkadir Ata, treće izdanje, Mektebetu Darul-Baz, Meka, KSA, 1414. h. g. / 1994.

Bekri eš-Šafii, Muhammed Ali b. Muhammed, *Delilul-falihin li turuki Rijadis-salihin*, valorizacija: Halil Me'mun Šiha, Darul-ma'rifa, Bejrut, Liban, četvrto izdanje, 1425. h. g. / 2004.

Buhari, Muhammed b. Ismail Ebu Abdullah, *El-Edebul-mufred*, valorizacija: Muhammed Fuad Abdulbaki, treće izdanje, Darul-bešairil-islamijja, Bejrut, Liban, 1409. h. g. / 1989.

Buhari, Muhammed b. Ismail Ebu Abdullah, *Sahihul-Buhari*, elektronska verzija (islamic-council.com) u izdanju Mevkiu vizaretil-evkafil-Misrijja; numeracija hadisa odgovara najčešće korištenoj numeraciji čiji je autor Muhammed Fuad Abdulbaki, a koja se koristi i u *Fethul-Bariju*, Ibn Hadžerovom komentaru Buharijevog *Sahiha*.

Darekutni, Ali b. Umer, *Sunen*, valorizacija: Šuajb Arnaut i saradnici, prvo izdanje, Muessesetur-risala, Bejrut, Liban, 1424. h. g. / 2004.

Darimi, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman et-Temimi es-Semerkandi, *Musned*, poznatiji kao *Sunen ed-Darimi*, valorizacija: Fevvaz Ahmed i Halid el-Ilmi, prvo izdanje, Darul-kitab el-arebi, 1407. h. g.

Ebu Davud, Ibn Eš'as es-Sidžistani el-Ezdi, *Sunen Ebi Davud*, valorizacija: Muhammed Muhjiddin Abdulhamid, Darul-fikr, 1408. h. g. / 1988.

Fevakihi, Muhammed b. Ishak, *Ahbaru Mekka fi kadimid-dehri ve hadisih*, valorizacija: dr. Abdulmelik Abdullah Duhejš, drugo izdanje, Daru Hidr, Bejrut, Liban, 1414. h. g.

Hakim, Ebu Abdullah en-Nejsaburi, *Ma'rifetu ulumil-hadis*, valorizacija: Sejjid Muzam Husejn, drugo izdanje, Darul-kutubil-ilmijja, 1397. h. g.

Hakim, Ebu Abdullah en-Nejsaburi, *Mustedreku ales-Sahihajn*, valorizacija: Mustafa Abdulkadir Ata, prvo izdanje, Darul-kutubil-ilmijja, 1411. h. g. / 1990.

Hattabi, Ebu Sulejman Hamd b. Muhammed b. Ibrahim, *Mealimus-sunen*, prvo izdanje, Matbeatul-ilmijja, Haleb, Sirija, 1351. h. g. / 1932.

Ibn Abidin, Muhammed Emin b. Omer b. Abdulaziz, *Reddul-muhtar aled-durril-muhtar*, drugo izdanje, Darul-fikr, Bejrut, Liban, 1412. h. g. / 1992.

Ibn Ebu Šejba, Ebu Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ibrahim el-Kufi, *El-Musannef fil-ehadis vel-asar*, valorizacija: Kemal Jusuf el-Hut, prvo izdanje, Mektebetur-rušd, 1409. h. g.

Ibn Hadžer el-Askalani, Ahmed b. Ali, *Fethul-Bari bi šerh Sahihil-Buhari*, valorizacija: Muhibbuddin Hatib, Muhammed Fuad Abdulbaki, Kasijj Muhibbuddin Hatib, Darul-ma'rifa, Bejrut, Liban, 1379. h. g.

Ibn Hadžer el-Askalani, Ebu Fadl Ahmed b. Ali, *Taglikut-ta'lik ala Sahihil-Buhari*, valorizacija: Seid Abdurrahman Musa el-Kazaki, prvo izdanje, El-Mektebul-islami i Daru Ammar, Bejrut i Amman, 1405. h. g.

Ibn Hanbel, Ahmed b. Muhammed, *Musned*, prvo izdanje, Muessesetul-Kurtuba, Kairo, Egipat, 1416. h. g. / 1995.

Ibn Huzejma, Ebu Bekr Muhammed b. Ishak b. Huzejma es-Sulemi en-Nejsaburi, *Sahih Ibn Huzejma*, valorizacija: dr. Muhammed Mustafa el-Azmi, El-Mektebul-islami, 1390. h. g. / 1970.

Ibn Kajjim el-Dževzijja, Šemsuddin Ebu Abdullah, *Zadul-mead fi hedji hajril-ibad*, valorizacija: Šuajb Arnaut i Abdulkadir Arnaut, petnaesto izdanje, Muessesetur-risala, Bejrut, Liban, 1407. h. g. / 1987.

Ibn Kudama el-Makdisi, *El-Mugni*, Mektebetul-Kahira, 1388. h. g. / 1968.

Ibn Madža, Ebu Abdullah Muhammed b. Jezid er-Rebii el-Kazvini, *Sunen*, valorizacija: Muhammed Fuad Abdulbaki, Darul-fikr, Bejrut, Liban, 1414. h. g. / 1994.

Ibn Redžeb el-Hanbeli, Zejnuddin Abdurrahman b. Ahmed, *Džamiul-ulum vel-hikem*, valorizacija: Šuajb Arnaut i Ibrahim Badžis, sedmo izdanje, Muessesetur-risala, Bejrut, Liban, 1422. h. g. / 2001.

Ibn Sunni, Ahmed b. Muhammed ed-Dejnuri, *Amelul-jevmi vel-lejla*, valorizacija: Abdurrahman Kevser el-Burni, Darul-kibleti lis-sekafetil-islamijja, Džidda, KSA.

Ibn Usejmin, Muhammed b. Salih, *Šerhu Rijadis-salihin*, Darul-vetan, Rijad, KSA, 1426. h. g.

Iraki, Ebu Fadl Zejnuddin, *Tarhut-tesrib fi šerhit-takrib*, Tab'atul-misrijja.

Kari, Ali Mula, *Mirkatul-mefatih šerh Miškatil-mesabih*, prvo izdanje, Darul-fikr, Bejrut, Liban, 1422. h. g. / 2002. g.

Malik b. Enes, *El-Muvetta*, valorizacija: Muhammed Fuad Abdulbaki, treće izdanje, Daru ihjait-turas el-arebi, Egipat.

Mubarekfuri, Ebu Ala Muhammed Abdurrahman b. Abdurrahim, *Tuhfetul-ahvezi bi šerh Džami et-Tirmizi*, valorizacija: Alijj Muhammed Muavved i Adil Ahmed Abdulmevdžud, treće izdanje, Daru ihjait-turas el-arebi i Muessesetut-tarih el-arebi, Bejrut, Liban, 1422. h. g. / 2001.

Munavi, Zejnuddin Abdurreuf b. Tadž, *Et-Tejsir bi šerhil-Džami es-sagir*, treće izdanje, Mektebetul-imam eš-Šafii, Rijad, KSA, 1408. h. g. / 1988.

Munavi, Zejnuddin Abdurreuf b. Tadž, *Fejdul-kadir šerhul-Džami es-sagir*, prvo izdanje, Mektebetut-tidžarijja el-kubra, Egipat, 1356. h. g.

Munziri, Abdulazim b. Abdulkavijj, *Muhtesaru Sunen Ebi Davud*, valorizacija: Muhammed Subhi b. Hasen Hallak, prvo izdanje, Mektebetul-mearif, Rijad, KSA, 1431. h. g. / 2010.

Muslim b. Hadždžadž, Ebu Husejn el-Kušejri en-Nejsaburi, *Sahihu Muslim*, valorizacija: Muhammed Fuad Abdulbaki, Daru ihjait-turas el-arebi, Bejrut, Liban.

Nesai, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Šuajb, *Amelul-jevmi vel-lejla*, valo-

rizacija: Faruk Hamada, drugo izdanje, Muessesetur-risala, Bejrut, Liban, 1406. h. g.

Nesai, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Šuajb, *El-Mudžteba mines-sunen*, poznatiji kao *Sunen en-Nesai*, valorizacija: Abdulfettah Ebu Gudda, drugo izdanje, Mektebetul-matbua el-islamijja, 1406. h. g. / 1986.

Nesai, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Šuajb, *Es-Sunenul-kubra*, valorizacija: Hasan Abdulmun'im Šibli, prvo izdanje, Muessesetur-risala, Bejrut, Liban, 1421. h. g. / 2001.

Nevevi, Ebu Zekerijja Muhjiddin Jahja b. Šeref, *Šerhu Sahihi Muslim*, drugo izdanje, Daru ihjait-turas el-arebi, Bejrut, Liban, 1392. h. g.

Šafii, Muhammed b. Idris, *Divan*, valorizacija: dr. Muhammed Abdulmun'im Haffadži, Mektebetul-mearif, Rijad, KSA, 1406. h. g. / 1986.

Šereful-Hakk, Ebu Abdurrahman, *Avnul-ma'bud šerh Suneni Ebi Davud*, valorizacija: Abdurrahman Muhammed Usman, drugo izdanje, Daru ihjait-turas el-arebi, 1421. h. g. / 2001.

Ševkani, Muhammed b. Ali, *Nejlul-evtar*, prvo izdanje, Darul-hadis, Egipat, 1423. h. g. / 1993.

Taberani, Ebu Kasim Sulejman b. Ahmed, *El-Mu'džemul-evsat*, valorizacija: Ebu Muaz Tarik b. Avedullah b. Muhammed i Ebu Fadl Abdulmuhsin b. Ibrahim el-Husejni, Darul-haremejn, 1415. h. g. / 1995.

Taberani, Ebu Kasim Sulejman b. Ahmed, *El-Mu'džemul-kebir*, valorizacija: Hamdi Abdulmedžid es-Selefi, Mektebetul-ulumi vel-hikem, 1404. h. g. / 1983.

Tirmizi, Muhammed b. Isa, *El-Džamius-sahih*, poznatiji kao *Sunen et--Tirmizi*, valorizacija: Ahmed Muhammed Šakir i saradnici, Daru ihjait--turas el-arebi, Bejrut, Liban.

Tirmizi, Muhammed b. Isa, *Eš-Šemail el-Muhammedijja*, valorizacija: Sejjid b. Abbas el-Džulejmi, prvo izdanje, El-Mektebetut-tidžarijja Mustafa Ahmed Baz, Meka, KSA, 1413. h. g. / 1993.

Vezir, Muhammed b. Ibrahim, *El-emru bil-uzleti fi ahiriz-zeman*, valorizacija: Ibrahim Badžis Abdulmedžid, prvo izdanje, Daru Ibn el-Kajjim, Damam, KSA, 1412. h. g.

Zehebi, Šemsuddin, *Sijeru a'lam en-nubela*, valorizacija: tim stručnjaka pod nadzorom Šuajba Arnauta, treće izdanje, Muessesetur-risala, 1405. h. g. / 1985.

KRATKI PREGLED TEMA

RIJEČ PREVODIOCA • 7
PREDGOVOR AUTORA • 15

❧ O TEMELJNIM POSTULATIMA • 19
1. Iskreno i srčano donošenje nijeta u svim djelima, javnim i tajnim • 19
2. Pokajanje – tevba • 27
3. Strpljenje – sabur • 42
4. Istinoljubivost – sidk • 58
5. Čovjekova svjesnost o Allahovom nadzoru – murakaba • 61
6. Bogobojaznost – takvaluk • 67
7. Čvrsto uvjerenje – jekin i pouzdanje – tevekkul • 69
8. Ustrajnost na Pravom putu – istikamet • 76
9. Razmišljanje o Allahovim stvorenjima, nestanku dunjaluka, strahotama Sudnjeg dana; o nemaru duše i njenom odgoju • 78
10. Natjecanje u činjenju dobrih djela i podsticanje onih koji čine dobro da u tome ustraju i da u tom pogledu nimalo ne oklijevaju • 79
11. Ulaganje truda u činjenju dobrih djela – mudžaheda • 82
12. Podsticaj na intenzivno činjenje dobrih djela pri kraju života • 89
13. Mnoštvo načina činjenja dobra • 92
14. Umjerenost u ibadetima • 101
15. Kontinuirano činjenje dobrih djela • 109
16. Naredba da se sunnet ustrajno slijedi i prakticira • 111
17. Obaveza pokoravanja presudi Uzvišenog Allaha; šta treba reći onaj kojem se preporučuje dobro, a zabranjuje zlo • 116
18. Zabrana uvođenja novotarija • 118
19. Status onoga ko uvede lijep ili ružan običaj • 120
20. Ukazivanje na dobro i pozivanje u istinu ili zabludu • 121
21. Saradnja u dobročinstvu i bogobojaznosti • 124
22. Savjetovanje – nasihat • 125

23. Preporučivanje dobra i odvraćanje od zla • 126
24. Teška kazna za one koji preporučuju dobro i odvraćaju od zla, a njihovi postupci suprotni su onome što govore • 133
25. Obaveza vjernog ispunjavanja emaneta • 134
26. Zabrana nepravde i obaveza njenog sprečavanja • 140
27. Međusobno poštivanje i uvažavanje muslimana, njihove dužnosti i samilost jednih prema drugima • 148
28. Prikrivanje nedostataka muslimana i zabrana njihovog otkrivanja i bespotrebnog širenja • 154
29. Nesebično pomaganje muslimana • 155
30. Zauzimanje za nekoga – šefat • 156
31. Uspostavljanje reda i mira među ljudima • 157
32. Vrijednost nemoćnih i siromašnih muslimana • 160
33. Ljubazno postupanje i dobročinstvo prema jetimima, kćerkama i ostalim slabašnim, siromašnim i razočaranim • 165
34. Preporuka posebne pažnje prema ženama • 170
35. Muževo pravo nad njegovom suprugom • 173
36. Izdržavanje porodice • 176
37. Trošenje imetka koji je kvalitetan i čovjeku drag • 178
38. Čovjek je obavezan da porodici naređuje da budu pokorni Allahu i da poduzima odgojne mjere ukoliko to odbiju • 180
39. Dužnosti prema komšiji i Poslanikova oporuka o tome • 181
40. Dobročinstvo prema roditeljima i održavanje rodbinskih veza • 184
41. Zabrana neposlušnosti roditeljima i zapostavljanja rodbine • 194
42. Vrijednost dobročinstva prema prijateljima roditelja, rodbini, supruzi i ostalima prema kojima se preporučuje posebna pažnja • 196
43. Ukazivanje posebne počasti porodici Allahovog Poslanika; vrline i odlike ehlul-bejta • 199
44. Poštovanje i uvažavanje učenjaka, velikana, starih osoba, isticanje njihovih vrlina i zasluga i davanje prednosti njima u svemu • 201
45. Posjećivanje dobrih ljudi i druženje s njima • 206
46. Vrijednost ljubavi u ime Allaha i podsticaj na nju, način izjavljivanja ljubavi onome koga čovjek voli • 213
47. Znakovi Allahove ljubavi prema Svom robu • 217
48. Zabrana uznemiravanja dobrih, slabih i siromaha • 219
49. Suđenje ljudima prema njihovim djelima, a Allahu će odgovarati za ono što im je u dušama • 220
50. Strah od Allaha • 223

51. Nada u Allahovu milost • 229
52. Vrijednost nade • 245
53. Između straha i nade • 246
54. Vrijednost plakanja iz strahopoštovanja prema Allahu • 248
55. Vrijednost skromnosti na dunjaluku • 252
56. Vrijednost skromnosti u ishrani, odijevanju i načinu življenja • 264
57. Zadovoljstvo onim što se posjeduje, krepost, umjerenost; pokuđenost bespotrebnog traženja od drugih • 280
58. Dozvoljeno je prihvatiti imetak koji se dobije bez traženja • 287
59. Podsticaj da se čovjek hrani od vlastitog rada; ustezanje od traženja • 287
60. Plemenitost, darežljivost i trošenje u dobrotvorne svrhe • 288
61. Zabrana škrtosti i tvrdičenja • 295
62. Davanje prednosti drugima i međusobno darivanje • 296
63. Natjecanje u pogledu budućeg svijeta; zadobijanje bereketa • 299
64. Značaj zahvalnog imućnog čovjeka, a to je onaj koji zarađuje imetak na dozvoljen način i troši ga u ono što mu je naređeno • 300
65. Prisjećanje na smrt i kratkoća nade • 302
66. Pohvalnost posjećivanja mezarluka muškarcima • 307
67. Pokuđenost priželjkivanja smrti zbog nedaće koja čovjeka zadesi • 308
68. Izbjegavanje sumnjičavosti • 310
69. Poželjnost osamljivanja u vrijeme nereda, ili bojazni od smutnje u vjeri, ili padanja u zabranjene i sumnjive poslove • 313
70. Vrijednost druženja s ljudima, klanjanja u džematu, obilaska bolesnih, prisustvovanja dženazama, naređivanja dobra i odvraćanja od zla • 314
71. Skromnost i blagonaklonost prema vjernicima • 315
72. Oholost i uobraženost • 318
73. Lijepo ponašanje • 321
74. Blagost, smirenost i samilost • 325
75. Opraštanje i izbjegavanje neznalica • 327
76. Podnošenje uznemiravanja • 330
77. Ispoljavanje srditosti u slučaju kršenja vjerskih propisa i potpomaganje Allahove vjere • 331
78. Savjetovanje pretpostavljenih da budu pažljivi i iskreni prema podanicima • 333
79. Pravedni vladar • 335
80. Obaveza pokornosti namjesnicima u onome što nije grijeh • 337

81. Zabrana traženja namjesništva i obaveza ustezanja od prihvatanja vlasti, izuzev u slučaju prijeke potrebe • 341
82. Podsticaj nadređenim da za savjetnike i službenike uzimaju dobre i poštene ljude, a klone se loših • 342
83. Zabrana davanja vlasti onome koji je traži • 343

❧ 1. EDEB – UČTIVOST, PRISTOJNOST I ULJUDNOST • 345
84. Stid, njegova vrijednost i poticaj da se osoba njime okiti • 345
85. Čuvanje tajne • 346
86. Ispunjavanje zavjeta i izvršavanje obećanja • 349
87. Ustrajavanje u dobrim djelima koja je čovjek uobičajio činiti • 351
88. Pohvalnost lijepog govora i vedrog lica prilikom susreta • 352
89. Pohvalnost jasnog i razgovijetnog govora • 352
90. Pažljivo slušanje sagovornika; vaiz može tražiti od ljudi da zašute dok im se obraća • 353
91. Savjetovanje i umjerenost u tome • 353
92. Dostojanstvenost i staloženost • 355
93. Dostojanstven odlazak u džamiju i na naučne kružoke • 356
94. Gostoprimstvo • 357
95. Pohvalno je donijeti radosnu vijest i čestitati na nekom dobru • 358
96. Ispraćaj prijatelja i oporuka prilikom rastanka; dova za njega i traženje da on čini dovu za one koji ostaju • 364
97. Istihara-namaz i šúra – dogovaranje • 367
98. Pohvalno je jednim putem ići na bajram-namaz, u posjetu bolesniku, na hadž, u borbu na Allahovom putu, na dženazu i tome slično, a vraćati se drugim putem • 368
99. Lijepo je dati prednost desnoj strani u svemu što je lijepo • 369

❧ 2. PRAVILA PONAŠANJA PRILIKOM JELA • 373
100. Izgovaranje bismille na početku i zahvale Allahu na kraju jela • 373
101. Hranu ne treba kuditi, a lijepo ju je pohvaliti • 376
102. Kako će postupiti postač na gozbi, ako ne želi prekinuti post • 376
103. Kako će postupiti osoba koja je pozvana na gozbu, pa joj se na putu pridruži neko nepozvan • 376
104. Treba jesti ispred sebe, a onoga ko se prilikom jela nepristojno ponaša, neophodno je posavjetovati i podučiti • 377
105. Zabranjeno je da čovjek u društvu odjednom pojede dvije datule ili sličnu hranu, osim ukoliko mu to prisutni dozvole • 377

106. Šta će reći i učiniti onaj ko jede, ali se ne najede • 378
107. Naređeno je da se hrana jede s kraja posude, a ne s njene sredine • 378
108. Pokuđeno je jesti u položaju u kojem je čovjek naslonjen na nešto • 379
109. Pohvalno je jesti s tri prsta i oblizati prste nakon jela; pohvalno je pojesti svu hranu iz posude, kao i ispali zalogaj • 380
110. Zajedničko objedovanje • 382
111. Pravila lijepog ponašanja prilikom pijenja; pijenje na tri kraća predaha; pokuđenost puhanja u posudu; kruženje posude među prisutnima • 383
112. Pokuđeno je piti s grlića mješine ili slične posude • 384
113. Pokuđeno je puhati u piće • 385
114. Dozvoljeno je piti stojeći, ali je bolje činiti to sjedeći • 385
115. Pohvalno je da posljednji pije onaj ko druge služi pićem • 387
116. Zabrana korištenja zlatnog i srebrenog posuđa za jelo i piće; dozvoljeno je piti direktno iz rijeke i slično, bez posude • 387

❧ 3. ODJEĆA I ODIJEVANJE • 391
117. Pohvalno je nositi bijelu odjeću, ali su dozvoljene i druge boje; zabrana nošenja odjeće od svile • 391
118. Pohvalno je nositi košulju • 394
119. O dužini košulje i njenih rukava, ogrtača i krajeva turbana; zabranjeno je nošenje preduge odjeće iz oholosti • 395
120. Pohvalno je iz skromnosti izbjegavati skupocjenu odjeću • 402
121. Pohvalno je lijepo se odijevati i izbjegavati odjeću koja izaziva prezir • 402
122. Muškarcima je zabranjeno da nose svilenu odjeću i sjede na svili • 403
123. Onome ko ima svrab dozvoljeno je da obuče svilenu odjeću • 404
124. Zabranjeno je da se koža leoparda koristi kao prostirka • 404
125. Šta treba reći kada se obuče nova odjeća • 405
126. Oblačenje odjeće pohvalno je početi od desne strane • 405

❧ 4. PONAŠANJE PRILIKOM LEŽANJA, SJEDENJA, SPAVANJA • 407
127. Način lijeganja u postelju i spavanja • 407
128. Dozvoljeno je ležati na leđima prebacivši jednu nogu preko druge; dozvoljeno je sjediti unakrst podvijenih nogu • 409
129. Pravila ponašanja u društvu • 410
130. Snovi i ono što je vezano za njih • 416

❧ 5. SELAM – ISLAMSKI POZDRAV • 419
131. Vrijednost selama i naredba o njegovom širenju • 419
132. Način nazivanja selama • 422
133. Pravila i pohvalni postupci prilikom nazivanja selama • 424
134. Pohvalno je ponovno nazvati selam osobi koja se sretne više puta, ili ako se između dvojice ljudi ispriječi drvo ili nešto slično • 425
135. Pohvalno je nazvati selam prilikom ulaska u svoju kuću • 426
136. Nazivanje selama djeci • 426
137. Čovjek naziva selam svojoj supruzi, rodicama, pa i ženama s kojima nije u srodstvu, ako je siguran od smutnje • 426
138. Muslimanima je zabranjeno da nevjernicima prvi nazivaju selam, način uzvraćanja na pozdrav nemuslimana; pohvalno je nazvati selam skupini u kojoj ima i muslimana i nemuslimana • 427
139. Pohvalno je nazvati selam prilikom napuštanja društva • 428
140. Traženje dozvole za ulazak u kuću i pravila lijepog ponašanja • 429
141. Ko traži dozvolu za ulazak, pa bude upitan: "Ko si ti?", sunnet je da odgovori imenom ili nadimkom; pokuđeno je reći: "Ja sam!" • 430
142. Pravila ponašanja prilikom nazdravljanja osobi koja kihne i prilikom kihanja i zijevanja • 431
143. Pohvalno je rukovati se prilikom susreta i biti nasmijanog lica; pohvalno je poljubiti ruku dobrog čovjeka, poljubiti svoje dijete, zagrliti onoga ko se vratio s puta • 433

❧ 6. BOLEST, SMRT, DŽENAZA I UKOP • 437
144. Obilazak bolesnika • 437
145. Dove koje se uče prilikom posjete bolesnika • 439
146. Pohvalno je porodicu bolesnika pitati o njegovom stanju • 443
147. Šta treba reći onaj ko izgubi nadu u život • 443
148. Pohvalno je ukućanima ili onima koji služe bolesnika oporučiti da se prema njemu lijepo odnose i da budu strpljivi • 444
149. Bolesniku je dozvoljeno da kaže: "bolestan sam", "jako me boli", "iznuren sam", "oh, moja glava" ili tome slično • 444
150. Talkin – podsticanje onih koji su na umoru da izgovore riječi šehadeta – la ilahe illallah • 445
151. Šta treba reći nakon zatvaranja očiju umrlom • 446
152. Šta treba reći kod umrlog i šta će reći onaj kome je neko umro • 447
153. Dozvoljeno je plakati za umrlim, ali umjereno i bez naricanja • 449

154. Ukoliko se prilikom opremanja umrlog primijeti nešto ružno ili neprijatno, to ne treba spominjati niti javno iznositi • 450
155. Klanjanje dženaza-namaza i ispraćaj umrlog • 451
156. Pohvalno je da dženazi prisustvuje što više ljudi i lijepo je da se klanjači poredaju u barem tri safa ili više od toga • 452
157. Šta se uči na dženaza-namazu • 452
158. Sa dženazom treba požuriti • 456
159. Treba požuriti s vraćanjem duga koji je ostavio umrli, kao i s njegovim opremanjem • 457
160. Držanje vaza i govora kod kabura • 457
161. Učenje dove za umrlog nakon ukopa • 458
162. Sadaka i dova za umrlog • 459
163. Pohvala umrle osobe • 459
164. Blagodati i povlastice pripremljene za onoga kome umru malodobna djeca • 460
165. Plač i strah prilikom prolaska pored kabura nasilnika ili mjesta na kojima su oni uništeni • 462

❧ 7. PRAVILA PONAŠANJA NA PUTOVANJU • 463
166. Pohvalno je na putovanje krenuti četvrtkom ujutro • 463
167. Pohvalno je putovati u društvu i odabrati emira – vođu puta • 464
168. Pravila lijepog ponašanja prilikom putovanja, svraćanja, noćenja i spavanja; iskazivanje milosti prema životinjama • 465
169. Pružanje pomoći saputniku • 468
170. Šta treba reći prilikom polaska na put • 469
171. Putnik veliča Allaha kada se popne na neku uzvišicu, a slavi Ga kada se spusti u dolinu; pokuđenost podizanja glasa prilikom zikra • 472
172. Pohvalno je na putu učiti dove • 474
173. Šta se uči kada se strahuje od nekoga ili nečega • 474
174. Šta treba reći kada se dođe u neko mjesto • 474
175. Pohvalno je da se putnik što prije vrati svojoj porodici • 475
176. Pokuđeno je vratiti se porodici s putovanja noću • 476
177. Šta će reći putnik kada pristigne s puta i ugleda svoje mjesto • 476
178. Pohvalno je odmah po povratku s puta klanjati nafilu u džamiji • 477
179. Ženi je zabranjeno da putuje sama • 477

❧ 8. O RAZNIM VRLINAMA, ODLIKAMA I VRIJEDNOSTIMA • 479
180. Vrijednost učenja Kur'ana • 479

181. Naučene kur'anske ajete treba redovno ponavljati • 482
182. Prilikom učenja Kur'ana pohvalno je uljepšati glas • 482
183. Podsticanje na učenje određenih kur'anskih sura i ajeta • 484
184. Okupljanje radi učenja i proučavanja Kur'ana pohvalan je čin • 490
185. Vrijednost abdesta • 490
186. Vrijednost ezana • 494
187. Vrijednost namaza • 497
188. Vrijednost sabahskog i ikindijskog namaza • 498
189. Vrijednost odlaska u džamiju • 500
190. Vrijednost iščekivanja namaza • 503
191. Vrijednost namaza u džematu • 504
192. Podsticanje na obavljanje sabaha i jacije u džematu • 506
193. O propisanim namazima mora se strogo voditi računa i najstrože je zabranjeno izostavljati ih • 507
194. Vrijednost prvog safa i naredba o popunjavanju, poravnavanju i zbijanju prvih safova • 510
195. Vrijednost pritvrđenih sunneta koji se klanjaju uz farzove • 515
196. Pritvrđenost klanjanja dva rekata sabahskog sunneta • 516
197. Sabahski sunnet klanja se kratko; sure koje se na njemu uče i vrijeme kad se klanja • 518
198. Nakon klanjanja dva rekata sabahskog sunneta, pohvalno je malo prileći na desnu stranu • 520
199. Podnevski sunneti • 521
200. Ikindijski sunneti • 522
201. Akšamski sunneti prije i poslije farza • 523
202. Jacijski sunneti prije i poslije farza • 524
203. Sunneti džuma-namaza • 524
204. Pohvalno je sunnete i druge nafile klanjati u kući; nakon klanjanja farza, treba se pomjeriti s mjesta ili progovoriti prije nego što se počne klanjati nafila • 525
205. Podsticanje na obavljanje vitr-namaza i kad se klanja • 526
206. Duha-namaz, njegova vrijednost i broj rekata • 528
207. Kada se klanja duha-namaz • 529
208. Podsticanje na klanjanje dva rekata tehijjetul-mesdžida; pokuđeno je po ulasku u džamiju sjesti prije nego što se klanja • 530
209. Nakon uzimanja abdesta pohvalno je klanjati dva rekata • 530
210. Vrijednost petka i obaveznost klanjanja džuma-namaza; o kupanju, mirisanju i ranjenju na džuma-namaz; učenje dova i salavata • 531

211. Pohvalno je da čovjek učini sedždu zahvalnosti kada mu bude ukazana neka blagodat ili kada izbjegne neku nevolju • 534
212. Vrijednost noćnog namaza • 535
213. Pohvalnost klanjanja teravih-namaza u ramazanu • 542
214. U kojoj se noći nalazi Lejletul-kadr i vrijednost ibadeta u njoj • 543
215. Vrijednost upotrebe misvaka i urođena svojstva – fitra • 544
216. Obaveznost i vrijednost davanja zekata • 547
217. Obaveznost i vrijednost posta mjeseca ramazana • 553
218. Darežljivost, činjenje dobročinstva i učestalo činjenje dobrih djela u mjesecu ramazanu, a posebno u njegovih zadnjih deset dana • 556
219. Zabrana posta uoči ramazana i u drugoj polovini mjeseca ša'bana; izuzeci iz ove zabrane • 557
220. Šta se kaže kada se ugleda mlađak • 558
221. Vrijednost sehura i njegovog odgađanja do pred zoru • 558
222. Vrijednost požurivanja s iftarom, čime se iftari i šta se kaže nakon iftara • 559
223. Postaču je naređeno da čuva svoj jezik i organe od prijestupa • 562
224. Neka pitanja vezana za post • 562
225. Vrijednost i koristi posta u mjesecu muharremu, ša'banu i svetim mjesecima • 563
226. Vrijednost posta i drugih dobrih djela u prvih deset dana mjeseca zul-hidžeta • 565
227. Vrijednost posta na dan Arefata, na dan Ašure i na dan Tasue • 565
228. Pohvalno je postiti šest dana u mjesecu ševvalu • 566
229. Pohvalno je postiti ponedjeljkom i četvrtkom • 567
230. Pohvalno je u svakom mjesecu postiti po tri dana • 567
231. Vrijednost davanja i pripremanja iftara postaču, odlike postača kod kojeg se jede i dova koju će za domaćina uputiti onaj koji jede • 569

❧ 9. ITIKAF – BORAVAK U DŽAMIJI RADI IBADETA • 571
232. Vrijednost itikafa • 571

❧ 10. HADŽ – HODOČAŠĆE U MEKU • 573
233. Obaveznost i vrijednost hadža • 573

❧ 11. DŽIHAD – BORBA NA ALLAHOVOM PUTU • 579
234. Vrijednost džihada • 579
235. Vrste šehida • 603

236. Vrijednost oslobađanja robova • 605
237. Vrijednost činjenja dobročinstva robovima • 606
238. Vrijednost i odlike roba koji ispunjava obaveze prema Allahu i prema svome vlasniku • 607
239. Vrijednost ibadeta u vremenu anarhije • 608
240. Pohvalne i zabranjene radnje prilikom kupoprodaje, pozajmljivanja, vraćanja i naplate duga; obaveza tačnog mjerenja • 609

❧ 12. ZNANJE I NAUKA • 613
241. Vrijednost znanja • 613

❧ 13. IZRICANJE HVALE I ZAHVALE UZVIŠENOM ALLAHU • 619
242. Vrijednost izricanja hvale i zahvale Allahu • 619

❧ 14. DONOŠENJE SALAVATA NA ALLAHOVOG POSLANIKA • 621
243. Vrijednost donošenja salavata na Allahovog Poslanika • 621

❧ 15. ZIKR – SPOMINJANJE I VELIČANJE UZVIŠENOG ALLAHA • 627
244. Vrijednost zikra i podsticanje na njega • 627
245. Spominjanje Uzvišenog Allaha stojeći, sjedeći i ležeći, bez abdesta, u stanju džunupluka i hajza • 641
246. Šta treba reći prije spavanja, a šta nakon buđenja iz sna • 642
247. Vrijednost kružoka zikra • 642
248. Jutarnji i večernji zikr • 646
249. Dove i zikrovi koji se uče prije spavanja • 650

❧ 16. O DOVAMA • 655
250. Vrijednost dove • 655
251. Vrijednost dove koja se uči za odsutnog • 666
252. Razna pitanja o učenju dove • 667
253. Vrline evlija – Allahovih štićenika i njihovi kerameti • 669

❧ 17. O ZABRANJENIM DJELIMA • 681
254. Zabrana ogovaranja i naredba čuvanja jezika • 681
255. Strogo je zabranjeno slušati ogovaranje; dužnost sprečavanja ogovaranja ili napuštanja sijela • 687
256. Kada je ogovaranje dozvoljeno • 689

257. Stroga zabrana prenošenja tuđih riječi s namjerom sijanja smutnje i razdora među ljudima • 693
258. Zabrana prenošenja tuđih riječi vladarima i namjesnicima, osim ako za tim postoji istinska potreba • 694
259. Prezrenost dvoličnjaštva • 694
260. Zabrana laži • 695
261. Situacije u kojima je laž dozvoljena • 701
262. Podsticanje na provjeravanje onoga što se priča i prenosi • 702
263. Lažno svjedočenje najstrože je zabranjeno • 703
264. Strogo je zabranjeno poimenično proklinjati čovjeka ili životinju • 704
265. Dozvoljeno je općenito proklinjanje nekih kategorija velikih grješnika • 707
266. Vrijeđanje muslimana strogo je zabranjeno • 708
267. Zabranjeno je umrle spominjati po lošem, izuzev kad za to postoji opravdan razlog • 710
268. Zabrana uznemiravanja drugih • 710
269. Zabrana uzajamne mržnje i izbjegavanja • 711
270. Zabrana zavisti • 712
271. Zabrana uhođenja i slušanja razgovora drugih ljudi bez njihovog dopuštenja • 713
272. Zabranjeno je bez opravdanog razloga imati loše mišljenje o muslimanima • 715
273. Zabranjeno je potcjenjivati i omalovažavati muslimane • 715
274. Zabranjeno je iskazivati radost zbog nedaća muslimana • 716
275. Zabranjeno je ljude vrijeđati zbog njihovog porijekla • 717
276. Zabrana varanja i obmane • 717
277. Zabrana pronevjere i prevare • 719
278. Zabranjeno je prigovarati zbog udijeljene sadake • 720
279. Zabrana hvalisanja i ugnjetavanja • 721
280. Zabranjeno je da muslimani bojkotuju jedni druge duže od tri dana, osim ako se radi o novotaru ili velikom grješniku • 722
281. Zabranjeno je dvojici da se sašaptavaju u prisustvu trećeg, osim ako im je on to odobrio • 725
282. Zabranjeno je bez opravdanog razloga i preko mjere kažnjavati slugu, životinju, ženu ili dijete • 726
283. Sve vrste životinja zabranjeno je kažnjavati spaljivanjem • 729
284. Onome ko je u stanju vratiti dug strogo je zabranjeno da odugovlači sa njegovim vraćanjem kada to zajmodavac zatraži • 730

285. Pokuđeno je tražiti povrat poklona; pokuđeno je da darodavac otkupi poklon od onoga kome ga je poklonio, ali ga može otkupiti ako je prešao u vlasništvo treće osobe · 731
286. Najstrože je zabranjeno bespravno trošenje imetka siročeta · 732
287. Kamata je najstrože zabranjena · 732
288. Zabrana licemjerja · 733
289. Djela za koja se može pomisliti da se čine iz licemjerstva, a u stvarnosti nije tako · 736
290. Muškarcu je zabranjeno da, bez opravdanog razloga, gleda u ženu kojoj nije mahrem i u lijepog golobradog mladića · 736
291. Muškarcu je zabranjeno da se osamljuje sa ženom kojoj nije mahrem · 739
292. Muškarcima je zabranjeno da oponašaju žene i ženama da oponašaju muškarce · 741
293. Zabrana oponašanja šejtana i nevjernika · 742
294. I muškarcima i ženama zabranjeno je farbati se u crno · 743
295. Zabranjeno je obrijati samo jedan dio glave, a muškarcima je dozvoljeno obrijati cijelu glavu · 743
296. Zabranjeno je uplitati tuđu kosu u svoju, tetovirati se i šiljiti zube · 744
297. Zabranjeno je čupati sijede dlake i zabranjeno je da mladić čupa dlake koje mu tek počnu nicati iz brade · 746
298. Pokuđeno je da se bez opravdanog razloga desna ruka koristi za čišćenje poslije nužde i da se njome dodiruje spolni organ · 747
299. Pokuđeno je bez opravdanog razloga hodati u jednoj papuči ili cipeli i bez opravdanog razloga obuvati se u stojećem položaju · 747
300. Zabranjeno je prilikom odlaska na spavanje ili odlaska iz kuće ostaviti vatru da gori, bilo da je riječ o svjetiljci ili nečemu drugom · 748
301. Zabrana pretjerivanja i cjepidlačenja · 749
302. Za umrlim je zabranjeno naricati, iz žalosti se udarati po obrazima, cijepati odjeću, čupati kosu, prizivati nesreću i slično · 750
303. Zabrana odlaska kod vračara, astrologa, gatara i svih onih koji proriču sudbinu iz crta na pijesku, kamenčića, ječma i slično · 753
304. Zabrana zloslutnje · 756
305. Zabranjeno je crtati, gravirati, utiskivati slike živih bića na odjeći i drugim predmetima; naređeno je uništavati takve slike · 757
306. Zabrana držanja psa, izuzev psa za lov, čuvanje stoke ili usjeva · 761
307. Zabranjeno je na deve i ostale životinje objesiti zvono i zabranjeno je da se u skupini koja putuje nalaze pas i zvono · 761

308. Na devi koja jede nečistu hranu zabranjeno je jahati sve dok ne počne jesti čistu hranu · 762
309. Zabranjeno je pljuvati u džamiji; pljuvačku koja se nađe u džamiji treba ukloniti; džamije treba čistiti od prljavštine · 762
310. U džamijama je zabranjeno prepirati se, galamiti, oglašavati da je nešto izgubljeno, prodavati, kupovati, iznajmljivati i slično · 763
311. Onome ko je jeo bijeli ili crveni luk, poriluk i slično, zabranjeno je ući u džamiju dok taj miris ne iščezne, osim u prijekoj potrebi · 765
312. Pokuđeno je petkom, dok imam drži hutbu, sjediti koljena priljubljenih uz prsa i zaogrnut vlastitom odjećom · 766
313. Kada nastupi prvih deset dana mjeseca zul-hidžeta, onome ko ima namjeru da zakolje kurban zabranjeno je da uklanja bilo kakve dlake s tijela i da skraćuje nokte, sve dok ne zakolje kurban · 767
314. Zabranjeno je zaklinjati se stvorenjima; zaklinjanje emanetom najstrože je zabranjeno · 767
315. Namjerno krivokletstvo najstrože je zabranjeno · 769
316. Dozvoljeno je prekršiti zakletvu da bi se uradilo nešto što je bolje, a za zakletvu se iskupiti · 770
317. Nepromišljeno i brzopleto zaklinjanje nije grijeh i za takvu zakletvu nije predviđen iskup · 771
318. Pokuđeno je zaklinjati se prilikom trgovine · 772
319. Pokuđeno je riječima: "Molim te zarad lica Allahovog", tražiti bilo šta drugo osim Dženneta i pokuđeno je odbiti onoga ko nešto zamoli u ime Uzvišenog Allaha ili se u Njegovo ime za nekoga zauzima · 773
320. Strogo je zabranjeno vladara i druge ljude zvati šahinšah – vladar svih vladara, a tako se ne smije zvati niko osim Uzvišenog Allaha · 773
321. Zabranjeno je grješnika, novotara i njima slične oslovljavati riječima "gospodine" i drugim počasnim nazivima · 774
322. Zabranjeno je žaliti se na groznicu · 774
323. Zabranjeno je kuditi vjetar i šta treba kazati kada vjetar zapuše · 775
324. Pokuđeno je grditi pijetla · 776
325. Zabranjeno je reći: "Kiša je pala zbog te i te zvijezde" · 776
326. Najstrože je zabranjeno muslimanu reći: "Nevjerniče!" · 777
327. Zabrana vulgarnog i bestidnog govora · 777
328. Pokuđenost izvještačenog, usiljenog i nerazumljivog govora · 778
329. Pokuđeno je reći: "Zlo mi je!" · 779
330. Zabranjeno je vinovu lozu zvati plemenitom · 779

331. Zabranjeno je pred muškarcem opisivati ljepotu neke žene, osim ako je posrijedi legitiman povod, kao što je brak ili tome slično • 780
332. Pokuđeno je da čovjek prilikom učenja dove kaže: "Allahu moj, oprosti mi ako hoćeš", već dovu treba upućivati odlučno • 780
333. Pokuđeno je reći: "Ako Allah bude htio i ako bude htio taj čovjek" • 781
334. Nakon jacija-namaza pokuđeno je sijeliti i razgovarati • 782
335. Ženi je najstrože zabranjeno da odbije muža kada je pozove u postelju, izuzev kada za to ima opravdan razlog • 783
336. Ženi čiji je muž kod kuće zabranjeno je da posti dobrovoljni post bez njegovog odobrenja • 784
337. Zabranjeno je sa rukūa i sedžde podići glavu prije imama • 784
338. Zabranjeno je u namazu držati ruke na slabinama • 784
339. Kada se hrana servira, čovjeku koji je gladan pokuđeno je da klanja prije nego što jede, a i čovjeku koji ima nagon za obavljanjem male ili velike nužde pokuđeno je da klanja prije nego što ih obavi • 785
340. U namazu je zabranjeno podizati pogled prema nebu • 785
341. U namazu je zabranjeno okretanje i osvrtanje • 785
342. Zabranjeno je klanjati u pravcu kabura • 786
343. Zabranjeno je prolaziti ispred klanjača • 786
344. Pokuđeno je klanjati dobrovoljni namaz nakon što mujezin prouči ikamet • 787
345. Pokuđeno je postiti dobrovoljni post samo petkom i pokuđeno je noć uoči petka posebno izdvajati za ibadet • 787
346. Zabranjeno je uzastopno postiti dva ili više dana, bez iftara • 788
347. Zabranjeno je sjediti na kaburu • 789
348. Kabure je zabranjeno gipsati i na njima zidati • 789
349. Najstrože je zabranjeno da rob pobjegne od svog vlasnika • 790
350. Posredovanje je strogo zabranjeno kada je u pitanju izvršenje šerijatskih kazni • 790
351. Zabranjeno je vršiti veliku nuždu po putevima kojima ljudi prolaze, u hladovima u kojima se odmaraju, kao i pored izvora i bunara • 791
352. Zabranjeno je mokriti u stajaću vodu • 792
353. Kada je u pitanju davanje poklona, pokuđeno je da roditelj nekoj svojoj djeci daje prednost nad drugom • 792
354. Ženi je strogo zabranjeno da duže od tri dana nosi obilježje žalosti za umrlim, osim ako se radi o njenom mužu kada taj propis važi četiri mjeseca i deset dana • 793

355. Zabranjeno je da stanovnik grada prodaje robu stanovnika sela; zabranjeno je presretanje trgovačkih karavana; zabranjeno je miješanje u već ugovorenu trgovinu i zaruke · 794
356. Zabranjeno je upropaštavati imetak · 797
357. Zabranjeno je u muslimana upirati oružje, u zbilji ili šali, i zabranjeno je nekome dodati sablju isukanu iz korica · 798
358. Pokuđeno je bez opravdanog razloga napustiti džamiju nakon ezana, prije nego što se obavi farz-namaz · 799
359. Pokuđeno je bez razloga odbiti ponuđeni parfem · 799
360. Pokuđeno je osobu hvaliti u lice ako će to kod nje izazvati samodopadanje ili uobraženost · 800
361. Pokuđeno je pobjeći iz mjesta u kojem se pojavila epidemija ili ići u mjesto u kojem vlada epidemija · 801
362. Stroga zabrana crne magije – sihra · 804
363. Zabranjeno je prilikom putovanja u nevjerničke zemlje nositi Mushaf, ako postoji opasnost da će pasti u ruke neprijatelja · 804
364. Strogo je zabranjeno korištenje zlatnog i srebrenog posuđa · 805
365. Muškarcima je zabranjeno da nose odjeću obojenu šafranikom · 806
366. Zabranjeno je šutjeti cijeli dan sve do noći · 807
367. Strogo je zabranjeno da čovjek svoje porijeklo pripiše nekom ko mu nije otac, a i robu je zabranjeno da tvrdi da ga je iz ropstva oslobodio onaj ko to nije učinio · 807
368. Upozorenje onima koji čine ono što su zabranili Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik · 810
369. Šta treba reći i uraditi onaj ko učini nešto što je zabranjeno · 811

❧ 18. RAZNOVRSNA PREDANJA I ZANIMLJIVI DOGAĐAJI · 813
370. Hadisi o Dedžalu, predznacima Sudnjega dana i drugim događajima · 813

❧ 19. ISTIGFAR – TRAŽENJE OPROSTA OD ALLAHA · 859
371. Naredba traženja oprosta od Allaha i vrijednost takvog postupka · 859
372. Nagrade koje je Allah pripremio vjernicima u Džennetu · 864

O AUTORU · 875
IZ RECENZIJE · 879
LITERATURA · 881

AUTOR: Jahja b. Šeref en-Nevevi
NASLOV ORIGINALA: Rijādus-sālihīn min kelāmi sejjidil-murselīn
NASLOV PRIJEVODA: Vrtovi pobožnjaka

PREVODIOCI: Amir Durmić i dr. Emir Demir
UREDNICI: Sumeja Đurić i Derviš Taći

RECENZENTI: dr. Fuad Sedić i dr. Kenan Musić
REDAKTORI: dr. Kenan Musić i Fahrudin Haseljić
LEKTOR: Sumeja Đurić

DIZAJNER KNJIGE: D. T.
DIZAJNER KORICA: Sanel Muhamedagić

IZDAVAČ: Udruženje "Orijent", Sarajevo
ZA IZDAVAČA: Adnan Maglić

ŠTAMPA: Amos Graf, Sarajevo

TIRAŽ: 500

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-28

an-NAWAWI, Yahya ibn Sharaf
Vrtovi pobožnjaka : zbirka hadisa "Rijadus-salihin" / Jahja b. Šeref en-Nevevi ; preveli s arapskog Amir Durmić, Emir Demir. – 2. izd. – Sarajevo : Udruženje "Orijent", 2017. – 899 str. ; 25 cm

Prijevod djela: Rijadus-salihin min kelami sejjidil-murselin. – O autoru: str. 875–877. – Bibliografija: str. 881–884; bibliografske i druge bilješke uz tekst.

ISBN 978-9958-064-09-8
I. en-Nevevi, Jahja b. Šeref – an-Nawawi, Yahya ibn Sharaf. – II. an-Nawawi, Yahya – an-Nawawi, Yahya ibn Sharaf
COBISS.BH-ID 24431366

9 789958 064081

ORIJENT SARAJEVO